Protosinghel IOANICHIE BĂLAN

PATERIC ROMÂNESC

Arhimandrit IOANICHIE BĂLAN

PATERICUL ROMÂNESC

Arhimandrit IOANICHIE BĂLAN

PATERICUL ROMÂNESC

CE CUPRINDE VIAŢA ŞI CUVINTELE
UNOR SFINŢI ŞI CUVIOŞI PĂRINŢI
CE S-AU NEVOIT ÎN MĂNĂSTIRILE ROMÂNEŞTI
(SECOLELE III – XX)

TIPĂRIT CU BINECUVÂNTAREA ÎNALTPREASFINŢITULUI
DANIEL,
MITROPOLITUL MOLDOVEI ŞI BUCOVINEI

Ediţia a V-a

EDITURA MĂNĂSTIREA SIHĂSTRIA

– 2005 –

PREFAȚĂ

la a IV-a ediție

Cu ajutorul Domnului nostru Iisus Hristos, Mântuitorul lumii, și cu rugăciunile Preacuratei Sale Maici, se tipărește astăzi *Patericul Românesc* într-o ediție definitivă, la care s-a lucrat peste 30 de ani.

Întrucât a treia ediție a Patericului Românesc a apărut înainte de plecarea la cele cerești a părintelui nostru duhovnicesc, Arhimandritul Cleopa Ilie, cel mai reprezentativ chip de călugăr îmbunătățit și duhovnic iscusit din a doua jumătate a secolului XX, am socotit de cuviință să reeditățm integral *Patericul Românesc* într-o ediție îmbogățită, care cuprinde o parte din învățăturile cuvioșiei sale.

Alături de Arhimandritul Cleopa Ilie am adăugat în Pateric și alți doi mari nevoitori de taină, monahul Marcu cel mult pătimitor, care a suferit mulți ani calvarul închisorilor ateiste, precum și Ieroschimonahul Onufrie – duhovnic și sihastru în pădurile din preajma Sihăstriei –, amândoi mutându-se la Domnul în ultimii doi ani.

Sperăm ca și acești trei cuvioși părinți să ne fie tuturor modele vii de trăire neprihănită și de răbdare în Iisus Hristos.

Prin această reeditare nădăjduim să punem la îndemâna monahilor și a bunilor creștini această comoară duhovnicească, însumând viețile și învățăturile a peste 380 de cuvioși și sfinți autohtoni din începuturi până la sfârșitul mileniului doi.

Fie ca Bunul nostru Mântuitor, cu rugăciunile Preacuratei Maicii Sale, să binecuvânteze și a patra ediție a Patericului Românesc, spre slava Preasfintei Treimi, spre zidirea duhovnicească a neamului nostru și spre folosul de obște al celor ce vor să se mântuiască.

Arhimandrit Ioanichie Bălan

Sfânta Mănăstire Sihăstria
Învierea Domnului
15 Aprilie 2001

PREFAȚĂ

(la ediția întâi)

Cartea de față este rodul unor îndelungate osteneli ale părintelui ieromonah Ioanichie Bălan. Stăpânit de o neistovită căutare manifestată ca o vocație, Cuvioșia Sa a colindat prin toate laturile pământului binecuvântat al țării spre a-i descoperi comori duhovnicești. Și osteneala i-a fost răsplătită din belșug. A cercetat și a adunat numeroase „mărgăritare de mult preț", chipuri și cuvinte de aleasă povățuire duhovnicească ale unui mare număr de călugări și ierarhi români îmbunătățiți, trăitori de-a lungul secolelor pe toate plaiurile patriei, evidențiind și pe această cale unitatea spirituală a neamului nostru. Toate acestea le-a cuprins sub titlul de „Patericul românesc", pateric ce va sta cu cinste alături de alte cărți de acest gen ale altor popoare ortodoxe.

Marea majoritate a persoanelor cuprinse aici s-au învrednicit de o înaltă trăire în Hristos, adevărate întruchipări ale unei nespuse iubiri de Dumnezeu și de oameni. Împlinind Evanghelia în diverse forme de viețuire duhovnicească, cei mai mulți în obște, alții, potrivit unei chemări tainice, pentru o vreme ca sihaștri, însă fără a se izola spiritual de semeni. Depășind cu jertfelnicie și în mod pilduitor slăbiciunile și patimile firii, precum și ispitele diavolului, fiecare în felul lui a unit rugăciunea cu ascultarea, cele două aripi ale sporirii duhovnicești, au povățuit, au scris, au edificat așezăminte care ne stau mărturii strălucite până azi; s-au depășit neîncetat printr-un duh de excepțională putere de jertfă, arătându-se, așa cum se vede din acest pateric, adevărate modele duhovnicești pentru toate timpurile. Esențial, îmbinarea în acest admirabil echilibru a celor două dimensiuni – iubirea de Dumnezeu și de om – slujire în duhul Evangheliei, caracterizează toate aceste vieți și arată într-un mod viu ce a însemnat sfințenia pentru ei și ce a însemnat această sfințenie a lor în mijlocul poporului dreptcredincios. E de ajuns să citim în acest sens una din povățuirile marelui mitropolit Veniamin Costache: „Dacă fiecare din noi va face tot ceea ce poate în binele Bisericii, patriei și omenirii, nu va pieri cetatea noastră". În acest spirit de largă deschidere și exprimare a iubirii, sfințeniei și slujirii, este alcătuită această carte.

Totodată, lucrarea de față are și o a doua însemnătate. Ea este menită să risipească părerea răspândită în lumea de peste hotare, potrivit căreia în poporul nostru n-a existat o spiritualitate trăită cu totală dăruire de sine și în sfințenie. Adeseori, străinii se întreabă: „Ce a dat poporul român pe terenul activării practice, al creștinismului în general și al Ortodoxiei în special? Știm că Ortodoxia s-a activat într-o spiritualitate remarcabilă la poporul grec, la popoarele slave, dar nu cunoaștem ceva asemănător în istoria poporului român. Nu se cunoaște o viață spirituală deosebită a poporului român, cu atât mai puțin specifică lui".

Având în vedere această cunoaștere a Ortodoxiei românești, cartea de față este menită să fie și pentru străinătate o carte de recomandare a spiritualității remarcabile și unice a Ortodoxiei românești, manifestată într-un mod superior, intens și neîntrerupt, atât pe terenul preocupării de desăvârșire personală, cât și pe terenul practic, de mare folos pentru nevoile poporului. Din ea se va putea convinge oricine că poporul român a dat dovadă și pe planul trăirii religioase de o mare și impresionantă forță spirituală, atât în realizarea unor chipuri de mare sfințenie, cât și în practicarea unei pilduitoare iubiri de oameni. Se va putea constata că și în poporul nostru dreptcredincios, Evanghelia s-a manifestat în mod impresionant, în cele două mari direcții ale ei: iubirea curată de Dumnezeu, manifestată prin rugăciune și sfințenie, și iubirea de oameni, – crescute amândouă din iubirea Tatălui care a trimis pe Fiul Său în lume ca om, și din jertfa Fiului Său pentru noi, pentru mântuirea noastră din păcat, din suferințele și moartea produsă de el.

Patericul de față este o carte de aleasă trăire duhovnicească, dovedită cu fapte de numeroși slujitori ai Ortodoxiei românești, care reflectă înalta spiritualitate a dreptcredincioșilor Bisericii noastre.

Preot dr. acad. DUMITRU STĂNILOAE
Anul mântuirii 1980

INTRODUCERE

la ediția a III-a

Patericele sunt cărțile duhovnicești cele mai reprezentative ale monahilor și credincioșilor, după Sfânta Scriptură și Viețile Sfinților.

În general fiecare Biserică Ortodoxă își are Patericul ei, care cuprinde, pe scurt, viața și învățăturile (apoftegmele) marilor Părinți duhovnicești din primele secole până astăzi. Astfel, prin cuvântul Pateric înțelegem cartea cu viața, nevoințele și cuvintele de folos ale părinților aleși ai fiecărei țări ortodoxe.

Cel mai vechi pateric, unic în toată lumea creștină, este, însă, *Patericul egiptean,* scris în secolele IV-V, care s-a născut în Egipt, patria și leagănul întregului monahism creștin. După modelul Patericului egiptean, toate țările, pe măsură ce se creștinau și își organizau monahismul local, cu timpul își însemnau nevoințele monahilor lor și își scriau patericul autohton.

Pe lângă Patericul egiptean, între secolele V-XI s-au scris și alte cărți similare cu fapte, minuni și cuvinte duhovnicești deosebite ale cuvioșilor Părinți din acea epocă, precum: *Istoria monahilor în Egipt,* anonimă (tradusă la sfârșitul secolului IV, în limba latină, de episcopul Rufin); *Lavsaiconul (Istoria lausiacă)* scris de fericitul episcop Paladie, în anul 420; *Istoria iubitoare de Dumnezeu* (patericul siriac), scrisă de fericitul Teodorit al Cirului, în anul 440; *Matericonul* (patericul cuvioaselor monahii din Egipt), scris de Avva Isaia Pustnicul; *Limonariul* (patericul sfinților din Palestina), scris de Sfântul Sofronie al Ierusalimului și Ioan Moshu (secolul VI); și, ultimele, cele patru cărți ale Cuviosului Pavel Everghetinos (secolul XI). Majoritatea acestor paterice au fost traduse și în limba română încă din secolele XVII-XVIII, dovedind prin aceasta interesul deosebit al monahilor români pentru marea spiritualitate a Sfinților Părinți.

După creștinarea țărilor slave, ca Bulgaria, Serbia, și Rusia, și răspândirea monahismului în aceste țări, la începutul secolului al XII-lea s-a scris *Patericul Mănăstirii Pecersca,* de Cuviosul Nestor Cronicarul, pateric completat în secolele următoare. Tot în Rusia ortodoxă s-a mai scris și Patericul Mănăstirii Solovăț, prin secolele XVII-XVIII, precum și alte paterice locale, încă necunoscute.

În a doua jumătate a secolului XX a apărut și Patericul Muntelui Athos, scris de monahul Andrei.

În mod firesc, ne întrebăm de ce nu s-a scris până acum și un pateric românesc? Din unele însemnări și mărturii se constată că a existat un pateric al cuvioșilor moldoveni, scris probabil de mitropolitul cărturar Varlaam al Moldovei (1632-1657), care a circulat în manuscris prin mănăstiri, dar care cu timpul s-a pierdut. Se pare însă că extrase din el au fost interpolate în partea a

doua a *Patericului egiptean,* tipărit la Bucureşti, în anul 1828, de mitropolitul Grigorie Dascălul, care, în prefaţa acestei cărţi, spune: „... Care cuvinte, câte au fost cu nume, după alfa-vita, s-au tălmăcit de iznoavă din Patericul cel grecesc[1] de cel întru fericită pomenire dascălul Pafnutie[2]. Iar câte sunt aşezate în deosebite pricini fără de nume, unele s-au pus din Patericul cel românesc, după cum s-au găsit scrise cu mâna. Iar altele iarăşi de iznoavă s-au tălmăcit din cel grecesc, aşezându-se fieştecare pricină la locul ei în capete, după cum se văd".

Deci, după mărturiile de mai sus, se constată, în mod sigur, că a existat şi în spaţiul românesc un pateric autohton, manuscris, care circula prin mănăstiri şi schituri. Trebuie remarcat faptul că au circulat, încă din secolele XIV-XV, mai multe variante de paterice, traduse din limba greacă şi slavonă, numite, după titlul slavon, *Otăşnice* (Cărţile Părinţilor), care se întâlnesc astăzi în număr impresionant la Biblioteca Academiei Române, pe care le citeau monahii prin mănăstiri, atât la chilii, cât şi la trapeză.

În anul 1888 s-a aflat un mic pateric românesc „ce cuprinde întru sine cuvinte folositoare şi vreo câteva istorisiri ale vieţii unor sfinţi carii s-au nevoit în pământul Moldo-Românieî", luat după mitropolitul Veniamin Costachi, însă fără însemnătate deosebită.[3] Din aceasta deducem că şi mitropolitul Veniamin Costachi avea intenţia întocmirii unui pateric autohton.

Din cele de mai sus se constată că Biserica Ortodoxă Română nu a avut până în ultimele decenii un pateric românesc, care să cuprindă toate mănăstirile din ţara noastră. Eram, până nu demult, ţara cu cele mai numeroase mănăstiri, precum şi astăzi, dar fără să avem un pateric pe măsură, care să oglindească marea spiritualitate milenară a monahismului nostru şi a poporului român ortodox. Este destul să amintim aici cuvintele marelui cărturar Dimitrie Cantemir, care, la începutul secolului XVIII, dă o statistică sumară a mănăstirilor moldovene, în cartea sa, *Descrierea Moldovei:* „Mănăstiri mai mari, conduse de un arhimandrit, nu se află mai mult de patru; mai mici însă, care ascultă de egumen, sunt mai mult de două sute, şi pe lângă acestea aproape tot atâtea metocuri, pe care aceste mănăstiri le au prin diferite locuri"[4].

Ne întrebăm oare câţi sihaştri şi călugări sfinţi s-or fi nevoit pe pământul nostru strămoşesc, de-a lungul a peste 1600 de ani? Or, majoritatea acestor sfinţi, sihaştri, monahi, egumeni şi ierarhi autohtoni au fost uitaţi pentru totdeauna, pentru că nimeni nu a consemnat numele şi faptele lor.

---

[1] Adică scris în limba greacă.

[2] Unul dintre marii cărturari şi traducători ai Mănăstirii Neamţ, ucenic al Sfântului Paisie.

[3] Preot Dr. Liviu Stan – Sfinţii români, Sibiu, 1945, pag. 37.

[4] *Descrierea Moldovei,* Bucureşti, 1973, pag. 359.

Încercând să salvăm şi să reconstituim ceea ce se mai poate din trecutul bimilenar al monahismului românesc, cu binecuvântarea patriarhului Justinian, am început din anul 1970 să adun date, biografii şi fapte duhovniceşti deosebite de la cei mai aleşi sihaştri, monahi, duhovnici, egumeni şi ierarhi, în vederea întocmirii unui pateric românesc autentic, pe măsura spiritualităţii neamului nostru.

După zece ani de cercetări prin arhive mănăstireşti, eparhiale şi de stat, în anul 1980 s-a editat şi tipărit, la Tipografia Institutului Biblic – Bucureşti, prima ediţie a Patericului Românesc, într-un tiraj de 6.000 exemplare. Această ediţie cuprinde secolele XIV – XX, în care a fost înserat un număr de 362 de cuvioşi părinţi autohtoni.

În anul 1990, Patericul Românesc a fost reeditat la Arhiepiscopia Dunării de Jos, într-un tiraj de 20.000 de exemplare, cuprinzând cuvioşi români şi străromâni, din secolele IV-XX.

Întrucât în ultimii douăzeci de ani s-au mutat la cele cereşti numeroşi părinţi duhovniceşti, vrednici de a fi introduşi în această lucrare, şi totodată s-au descoperit noi lucrări şi manuscrise inedite cu fapte şi cuvinte minunate ale cuvioşilor români, se impunea o nouă ediţie a *Patericului Românesc.*

Astfel, cu ajutorul bunului Dumnezeu şi cu binecuvântarea Preasfinţitului Casian, Episcopul Dunării de Jos, apare, în editura acestei episcopii, a treia ediţie, într-o formă cât mai completă şi într-un tiraj de 3.000 de exemplare.

Menţionăm că Patericul Românesc a fost tradus şi peste hotare în câteva limbi, şi anume: în limba greacă – anul 1985; în limba italiană şi în franceză (într-o formă prescurtată) – anul 1987; şi, în limba engleză, ediţie completă în două volume – anii 1997 – 1998, la mănăstirea ortodoxă Sfântul Paisie, din California.

Înainte de a încheia, mulţumesc Preamilostivului Dumnezeu că m-au învrednicit să realizez într-o formă cât mai completă şi a treia ediţie a Patericului Românesc.

Doresc ca, atât *Patericul* şi *Vetrele de sihăstrie,* cât şi *Convorbirile Duhovniceşti,* să formeze o adevărată trilogie a spiritualităţii româneşti bimilenare şi un imn de laudă închinat Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Preacuratei Sale Maici şi tuturor sfinţilor Lui. Doresc ca această jertfă să fie un smerit prinos de recunoştinţă bunilor mei părinţi şi fraţi în Hristos şi credincioşilor ţării noastre, în mijlocul cărora m-am născut şi pe care îi iubesc atât de mult.

Cerându-mi iertare pentru eventualele greşeli de text şi redactare, mulţumesc din toată inima şi Preasfinţitului Casian, Episcopul Dunării de Jos, pentru încrederea şi bunăvoinţa arătată acestei lucrări. De asemenea, mulţumesc tuturor colaboratorilor şi rugătorilor mei, care m-au ajutat la realizarea acestei cărţi, pe care o doresc să fie spre lauda Preasfintei Treimi,

spre folosul Neamului şi mântuirea noastră, a tuturor.

Arhimandrit Ioanichie Bălan
Intrarea Maicii Domnului în Biserică
21 noiembrie, 1998

SFINŢI ŞI CUVIOŞI

din secolele III-VI

SFÂNTUL IERARH EVANGHELICUS, episcop al Tomisului (290–300)[1]

Acest fericit urmaş al Sfântului Apostol Andrei este cel dintâi episcop cunoscut al Eparhiei Tomisului (Constanţa de azi), din Dacia Pontică (Scythia Minor-Dobrogea). Episcopul Evanghelicus a păstorit pe creştinii autohtoni geto-daco-romani de la Gurile Dunării şi din toată Dacia Pontică în ultimul deceniu al secolului III. Episcopia Tomisului exista, desigur, cu mult înainte de această dată, întrucât creştinismul a fost semănat pe teritoriul ţării noastre de Sfântul Apostol Andrei, cel întâi chemat, încă de la jumătatea secolului întâi, cum spune Eusebiu de Cezareea († 340) în cartea sa, „Istoria Bisericească", III, 1.

Episcopul Evanghelicus, originar din Tracia, a convertit la credinţa în Hristos pe mulţi locuitori din Sciţia Mică, ce rămăseseră încă în întunericul păgânismului. Despre el se face amintire în actul martiric al Sfinţilor Epictet preotul şi Astion monahul, care au fost martirizaţi pentru Hristos la Halmyris (azi Dunavăţ), cetate antică grecească, situată pe braţul de sud al Dunării, „într-o zi de 8 iulie", în timpul persecuţiei lui Diocleţian. În acest document se afirmă precis că „preafericitul Evanghelicus era episcopul şi întâi-stătătorul sfintelor lui Dumnezeu biserici din această provincie", adică din Sciţia Mică (Dobrogea).

În actul martiric se spune că părinţii Sfântului Mucenic Astion, originari din Asia Mică, veniţi la Tomis în căutarea fiului lor, au fost convertiţi la creştinism de către preotul Bonosus şi apoi botezaţi de episcopul Evanghelicus la Halmyris, în a paisprezecea zi de la martiriul Sfinţilor Epictet şi Astion.

Se crede că însuşi Sfântul Evanghelicus a primit cununa muceniciei prin acelaşi împărat, pentru marea lui dragoste şi râvnă ce o avea către Hristos.

---

[1] Pr. Prof. I. Rămureanu, Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească,* P.S.B. Nr. 13, 1987, 1988; *Actele martirice,* 1982, p. 329-331; idem, *Sfinţi şi martiri la Tomis-Constanţa,* în rev. B. O. R., (1974), nr. 7-8, p. 975-980; *Sf. Vasile cel Mare,* Buc. 1979; *De la Dunăre la Mare,* mărturii istorice şi monumente de artă creştină, Arhiepiscopia Tomisului şi Dunării de Jos, 1977, p. 28-29; Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, 1980, p. 74-81; Pr. Prof. I. G. Coman, *Scriitori bisericeşti din epoca străromână,* 1979. Acestea sunt izvoarele de bază pentru secolele III—X.

SFINŢII MUCENICI EPICTET PREOTUL ŞI ASTION MONAHUL († 290)[2]

Aceşti doi sfinţi martiri erau originari din Asia Mică, probabil dintr-un oraş al Frigiei. Epictet s-a născut din părinţi creştini şi a învăţat de mic carte, fiind foarte râvnitor pentru cunoaşterea Sfintei Evanghelii. Apoi, dorind să slujească toată viaţa lui Hristos, a părăsit casa părinţilor săi şi s-a făcut călugăr la una din mănăstirile Frigiei.

Pentru sfinţenia vieţii sale, fericitul Epictet s-a învrednicit de darul preoţiei şi a devenit un neobosit propovăduitor al Evangheliei lui Hristos în patria sa, convertind la creştinism şi botezând în numele Preasfintei Treimi mulţi locuitori frigieni. Printre cei convertiţi a fost şi un tânăr ales, anume Astion, fiul unui magistrat numit Alexandru. Urmând dascălului şi părintelui său duhovnicesc, fericitul Astion a luat jugul cel bun al lui Hristos, făcându-se călugăr, probabil, în aceeaşi mănăstire, aşa cum mărturisesc actele martirice.

Datorită persecuţiei lui Diocleţian (284-305), în jurul anului 290, fericiţii Epictet preotul şi Astion monahul şi-au părăsit patria lor şi, râvnind să mărturisească pe Hristos, s-au stabilit în Sciţia Mică (Dobrogea), în oraşul Halmyris (Almiridensis), numit şi Salmorus, situat pe braţul de sud al Dunării. Aici au propovăduit cu mult curaj Evanghelia lui Hristos, convertind la creştinism un mare număr de păgâni.

Auzind de aceasta, guvernatorul Latronianus a dat poruncă să închidă în temniţă la Halmyris pe fericiţii mărturisitori Epictet preotul şi Astion monahul, chinuindu-i cumplit pentru a se lepăda de Hristos. Văzând însă bărbăţia şi tăria credinţei lor, guvernatorul a poruncit să li se taie capetele de către Vigilantius, unul din judecătorii celor doi martiri. Martiriul Sfinţilor Epictet şi Astion a avut loc la Halmyris, într-o zi de 8 iulie, când li se face pomenirea în întreaga Biserică creştină în fiecare an. În „Acta Sanctorum Julii", t. II (29), Parisiis et Romae, 1867, p. 540-551, ca şi în celelalte acte martirice, sunt numiţi „De Sanctis Epicteto presbytero et Astione monacho martyribus Almiridensibus (Halmyris) in Scythia".

Părinţii tânărului mucenic Astion monahul, Alexandru şi Marcelina, pornind în căutarea fiului lor, au ajuns până la Halmyris. Aici, auzind de mucenicia Sfântului Astion, au fost convertiţi la credinţa în adevăratul Dumnezeu de preotul Bonosus, fiind botezaţi de episcopul de Tomis, Evanghelicus, în a paisprezecea zi de la mucenicia Sfinţilor Epictet şi Astion.

---

[2] Pr. Prof. I. Rămureanu, *Actele martirice,* 1982, p. 330-331; idem. în rev. B.O.R., (1974), nr. 7-8, p. 975-980; *De la Dunăre la mare,* 1977, p. 47-48.

SFÂNTUL SFINŢIT MUCENIC EFREM, episcop al Tomisului (secolul IV)[3]

Al doilea episcop cunoscut al Eparhiei Tomisului, care a ocupat un timp scaunul de păstor al Daciei Pontice, după atestarea sinaxarelor greceşti şi latine, a fost Sfântul Mucenic Efrem. El s-a născut în sudul Dunării din părinţi creştini, care l-au crescut de mic în frică de Dumnezeu. Mergând să se închine la Sfintele Locuri, a rămas aici şi a fost făcut preot şi slujitor la una din biserici. În vremea aceea în Imperiul Roman se slujea în limbile greacă, latină, siriană şi tracă (besă).

Ajungând apoi ucenic al patriarhului Hermon al Ierusalimului (300-314), a fost pregătit din tinereţe să propovăduiască Evanghelia lui Hristos la popoarele „barbare" de la Gurile Dunării şi din jurul Pontului Euxin (Mării Negre). La începutul secolului IV a fost trimis de patriarhul Hermon să păstorească pe credincioşii daco-romani din Episcopia Tomisului, convertind la creştinism numeroşi daci, romani, goţi şi sciţi şi răscumpărând de la moarte mulţi sclavi, pe care apoi îi creştina.

În timpul păstoriei acestui fericit episcop, au fost martirizaţi pentru credinţa în Hristos zeci de creştini daco-romani, sciţi, besi, traci, greci şi capadocieni surghiuniţi în Dacia Pontică, ale căror sfinte moaşte episcopul Efrem le răscumpăra, le îngropa în locuri tăinuite, înălţa biserici de lemn sau de piatră peste ele şi rânduia preoţi să slujească noaptea Sfânta Liturghie.

În marea persecuţie a lui Diocleţian din anii 304-305, fericitul episcop Efrem a fost prins, întemniţat şi chinuit cumplit la Herson (Crimeea), pentru a se lepăda de adevăratul Dumnezeu şi a se închina idolilor. Însă, mărturisind că este gata să-şi dea viaţa pentru Iisus Hristos, Mântuitorul lumii, i s-a tăiat capul în anul 304 şi i se face pomenirea la 7 martie.

În „Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae", col. 517, la 7 martie, când se sărbătoreşte Sfântul Mucenic şi episcop Efrem, se spun următoarele: „7 martie. În timpul împărăţiei lui Diocleţian, Hermon, episcopul Ierusalimului, a trimis episcopi în Scythia pe Efrem, iar la Chersones pe Vasile". Deşi sunt păreri că Efrem ar fi fost episcop în Sciţia Mare, ele nu sunt întemeiate, căci în Viaţa Sfinţilor Epictet şi Astion se menţionează la Tomis, în Sciţia Mică, un episcop Efrem.

---

[3] Pr. Prof. I. Rămureanu, *Sfinţi şi martiri la Tomis-Constanţa,* în rev. B.O.R., 1974, nr. 7-8. P. 980-981; *De la Dunăre la mare,* op. cit., p. 29 şi 39.

SFINȚII MUCENICI TIT ȘI GORDIAN, episcopi ai Tomisului (secolul IV)[4]

Aceşti doi episcopi tomitani erau, probabil, originari din Capadocia (Asia Mică), păstorind turma lui Hristos din Dacia Pontică (Dobrogea) în primele două decenii ale secolului IV, până la ultima și marea persecuție a lui Liciniu din anii 320-323.

După moartea martirică a episcopului Efrem, a urmat pe scaunul episcopal al Tomisului episcopul Tit (Titus, Filius), care a propovăduit și apărat credința ortodoxă în Dacia Pontică mai mult de zece ani, catehizând și botezând nu puțini daco-romani și mai ales „barbari”, goți, huni și besi, care locuiau pe teritoriul dintre Dunăre și Marea Neagră.

Episcopul Tit a fost protector și părinte sufletesc al multor sfinți martiri autohtoni și din întreg Imperiul Roman, exilați la Gurile Dunării și apoi martirizați aici de către împărații Dioclețian, Galeriu și Liciniu, până în anul 323. Pârât fiind la împăratul Liciniu, însuși fericitul episcop Tit a fost prins, chinuit și înecat în Marea Neagră la 3 ianuarie, când i se face și pomenirea. Sfintele sale moaște au fost luate și îngropate de ucenici la Tomis. Un fragment de piatră funerară a fost descoperit recent la Constanța (Tomis), despre care se crede că este a episcopului Tit (Titus, Filius), pe care scrie: „Aici odihnește martirul lui Hristos și episcopul...”.

Urmându-i pe scaunul de la Tomis episcopul Gordian, acesta a continuat cu și mai multă râvnă și curaj opera apostolică de convertire, catehizare și botezare a daco-romanilor din Dacia Pontică și Goția (Dacia de la nordul Dunării). Auzind de aceasta, tiranul împărat Liciniu l-a aruncat în temniță, iar în timpul sângeroaselor persecuții de la Gurile Dunării, din anii 320-323, i s-a tăiat fericitul cap „într-o zi de 15 septembrie”, împreună cu alți cinci martiri – Macrobiu, Helia, Zotic, Lucian și Valerian. Sinaxarele grecești și cărțile de slujbă românești pomenesc pe Sfântul Mucenic Gordian la 13 septembrie, iar actele martirice din Martirologiul Roman (Acta Sanctorum) îl pomenesc împreună cu Macrobiu și Valerian, la 15 septembrie, numindu-l pe Sfântul Gordian „episcop”.

---

[4] *De la Dunăre la mare, op. cit*., p. 29, 36; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, op. cit., p. 77.

SFINŢII MUCENICI ZOTIC, ATAL, CAMASIE, FILIP ŞI ALŢI 31 DE LA NICULIŢEL, (secolul IV – 4 iunie)[5]

Întreaga Sciţie Mică, adică Dobrogea de astăzi, acum două milenii făcea parte din Imperiul Roman şi era destinată, în timpul marilor persecuţii creştine din secolele I-IV după Hristos, pentru surghiunirea şi martirizarea creştinilor care refuzau să se închine idolilor păgâni şi să le aducă jertfă. Acest teritoriu de la periferia de nord-est a imperiului, plasat între Dunăre şi Marea Neagră, mai ales Delta Dunării şi codrii seculari dintre Măcin, Isaccea, Niculiţel şi Babadag, ca şi zona de sud a Dobrogei dintre Cernavodă, Adamclisi, Mangalia şi Constanţa (Tomis) erau cele mai potrivite pentru acest scop.

Dintre cele zece persecuţii romane împotriva creştinilor desfăşurate între anii 64 şi 324, care au umplut cerul de sfinţi şi au sfinţit pământul cu sângele a peste zece milioane de martiri, trei din ele au fost cele mai sângeroase: persecuţia lui Deciu (249-251), a lui Diocleţian şi Maximian (284-305) şi a lui Liciniu (308-324), în Răsărit, care au dat cei mai mulţi mucenici. În timpul acestor persecuţii au fost surghiuniţi în Sciţia Mică mii de creştini, ostaşi, dregători, clerici şi cetăţeni romani de toate vârstele şi stările sociale.

Unii dintre ei mureau aici de foame şi de frig sau din cauza bătăilor pe care le răbdau cu bărbăţie, ca nişte sfinţi mărturisitori ai Sfintei Evanghelii. Alţii reuşeau să se repatrieze după terminarea surghiunului sau după moartea împăraţilor şi guvernatorilor persecutori. Iar alţii, poate sute dintre ei, fiind mai tari în credinţă şi mai râvnitori pentru Hristos, erau greu chinuiţi şi apoi martirizaţi aici, între Dunăre şi Marea Neagră, prin decapitare. Trupurile lor, devenite sfinte moaşte, erau luate în grabă de creştini şi îngropate provizoriu în locuri de taină, cunoscute numai de ei. Noaptea mergeau la mormintele lor, le tămâiau, se rugau şi aprindeau lumânări. Ei păstrau pe ascuns evlavia sfintelor moaşte şi scriau scurte biografii cu viaţa şi pătimirea sfinţilor mucenici. Aşa luau naştere actele martirice, iar martirii intrau în memoria creştinilor, în cultul Bisericii lui Hristos şi în sinaxarele ei.

Aşa au fost salvaţi de uitare zeci de mii de mucenici din Imperiul Roman şi peste o sută din Dobrogea. Mai târziu, când focul persecuţiilor străine se stingea şi se făcea iarăşi pace în imperiu, creştinii scoteau din păduri şi din morminte moaştele ascunse ale sfinţilor mucenici şi le aşezau cu cinste în cripte, anume zidite de ei, numite „martirioane”, peste care zideau biserici (bazilici) de piatră şi cărămidă, ale căror numeroase ruine se văd şi astăzi în toată Dobrogea. Unele din aceste martirioane (cripte martirice) din primele secole creştine s-au ruinat de-a lungul vremii. Altele au fost distruse şi profanate de popoarele barbare, care năvăleau mereu peste ţările creştine. Iar altele au rămas până astăzi ascunse în pământ, pentru nevrednicia creştinilor,

[5] *Sfinţi români şi apărători ai legii strămoşeşti,* 1987, p. 173.

ca niște mărgăritare de mult preț.

Cu rânduiala lui Dumnezeu, în anul 1971, luna septembrie, pârâul satului Niculițel-Tulcea, venind mare, a descoperit, sub șoseaua ce trece prin mijlocul localității, cel mai vechi și mai bine păstrat „martirion" creștin din întreaga Peninsulă Balcanică și printre cele mai rare și prețioase din lume. Cripta martirică de la Niculițel, construită din cărămidă, cu dimensiunile de 3,70 x 3,50 x 2,30 m, este împărțită în două mici încăperi supraetajate. În încăperea de sus s-au găsit patru moaște întregi de martiri, așezate într-o raclă comună, de lemn, după tradiția ortodoxă cunoscută, cu mâinile pe piept și cu capul spre apus. Toți martirii aveau capetele tăiate, din care trei erau așezate la locul lor, iar al patrulea se afla pe pieptul martirului. Pe peretele din stânga intrării se află săpată în mortar următoarea inscripție în limba greacă: „Martirii lui Hristos", iar pe peretele din dreapta scrie: „Zoticos, Attalos, Kamasis, Filippos", având deasupra crucea monogramată (Hr).

În încăperea de jos, împărțită și ea în mici secțiuni, s-au găsit aproape o sută de bucăți de oase sfinte, care aparțineau altor doi martiri necunoscuți, care, probabil, pătimiseră odată cu ceilalți patru în localitatea romană din apropiere, numită Noviodunum, astăzi Isaccea. Pe o lespede de calcar este scrisă această mică inscripție: „Aici și acolo (se află) sângele (vlaga) martirilor".

Martirologiul siriac și mai ales Martirologiul ieronimian fixează data pătimirii acestor sfinți martiri la 4 iunie și, alături de cei patru amintiți mai sus, înșiră și alți martiri, ca: Eutihie, Quirinus, Iulia, Saturninus, Ninita, Fortunio și alți 25 ostași ai lui Hristos, ale căror nume nu sunt scrise în aceste sinaxare (vieți de sfinți).

Deasupra criptei martirice de la Niculițel s-a construit o bazilică din piatră și cărămidă destul de mare, care a servit, probabil, ca lăcaș de cult al unei străvechi mănăstiri, în secolele IV-VII. În anul 602, datorită invaziei slavilor și bulgarilor, care traversează Dobrogea spre sudul Dunării, majoritatea bazilicilor și a centrelor creștine organizate din Dacia Pontică sunt devastate și rămân în ruină.

Sfinții Mucenici de la Niculițel, Zotic, Atal, Camasie și Filip, împreună cu ceilalți 31 de martiri, cu nume și fără nume, de origine greci, romani, traci, daci și capadocieni, au pătimit pentru Hristos prin tăierea capului, fie în timpul persecuției lui Dioclețian, în anii 303-304, fie în timpul ultimei persecuții sângeroase din timpul împăratului Liciniu, în anii 319-324.

După ce moaștele lor au fost așezate provizoriu în morminte simple și discrete de frica ostașilor romani, sub împărăția Sfântului Constantin cel Mare, după anul 324, când capitala imperiului este mutată la Constantinopol, creștinii din Sciția Mică (Dobrogea), ajutați de episcopii de la Tomis, construiesc o criptă nouă în comuna Niculițel și înalță biserică mare deasupra, unde așază definitiv moaștele martirilor amintiți.

Așa a binecuvântat Dumnezeu pământul nostru străbun cu numeroși

martiri creştini, încă din primele secole şi până în zilele noastre. Aşa ne-a descoperit Mântuitorul moaştele întregi ale celor patru martiri, care au sfinţit pământul neamului cu jertfa şi sângele lor. Jertfa Sfinţilor şi Mucenicilor Zotic, Atal, Camasie şi Filip, împreună cu a celorlalţi 31 de mucenici, de la Isaccea-Niculiţel, este una dintre cele mai mari jertfe martirice pentru Hristos, din ţara noastră. Numai jertfa marelui domn şi martir Constantin Brâncoveanu, cu a celor patru fii ai săi, poate fi pe măsura sfinţilor mucenici de la Niculiţel.

Descoperirea acestor patru sfinte moaşte întregi, unele dintre cele mai vechi şi mai bine păstrate moaşte creştine din lume, formează o minune a lui Dumnezeu săvârşită cu noi şi un semn al milei Tatălui ceresc cu poporul român, credincios şi atât de mult încercat. Ele sunt o dovadă că Mântuitorul încă ne iubeşte, că nu ne-a părăsit pentru păcatele noastre şi că ne cheamă şi pe noi, prin rugăciunile sfinţilor mucenici, la pocăinţă, la smerenie, la credinţă şi la o viaţă creştină cât mai curată, până la jertfa supremă pentru dragostea lui Hristos, ştiind că fără jertfă creştină nu este mântuire.

Din toamna anului 1971, moaştele celor patru sfinţi martiri de la Niculiţel au fost depuse în biserica Mănăstirii Cocoş, spre închinarea credincioşilor iubitori de mucenici. Ele formează cea mai mare cunună a Bisericii lui Hristos din România, pentru care lăudăm pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Treimea cea deofiinţă şi nedespărţită.

Pomenirea Sfinţilor Mucenici Zotic, Atal, Camasie şi Filip şi a celor împreună cu dânşii se face la 4 iunie.

Sfinţilor Mucenici, care bine v-aţi nevoit şi v-aţi încununat, rugaţi-vă Domnului să mântuiască sufletele noastre!

UN EPISCOP NECUNOSCUT al Tomisului (secolul IV)[6]

În timpul Sfântului Constantin cel Mare, procesul de creştinare în Dacia Pontică (Dobrogea) şi Dacia propriu-zisă, care formează actualul spaţiu românesc carpato-dunărean, se desfăşura deschis, fără nicio rezistenţă din interior şi fără nicio îngrădire din afară. Pe scaunul Episcopiei Tomisului, în locul episcopilor martiri, se aşază de acum episcopi teologi şi apologeţi, profund cunoscători ai Sfintei Scripturi, capabili să apere credinţa ortodoxă în Iisus Hristos, atât cu cuvântul vorbit şi scris, cât şi cu exemplul vieţii lor.

Numele episcopului tomitan din timpul Sfântului Constantin cel Mare (după 323), din nefericire, nu ne este cunoscut. Din mărturiile pe care le avem, el era un mare apărător al Ortodoxiei, apreciat de împărat şi de numeroşi ierarhi ai timpului său. Episcopul Eusebiu de Cezareea, în lucrarea sa „Viaţa fericitului împărat Constantin", înşirând pe episcopii prezenţi la marele Sinod de la Niceea (325), pe lângă cei doi episcopi din Dacia şi din „Bosporus", şi Teofil al Goţiei, afirmă că „nici schitanul nu lipsea din ceată". Şi acesta era, desigur, episcopul Tomisului, care a luat parte activă la Sinodul I ecumenic şi a luptat cu tărie împotriva ereziei lui Arie, cerând condamnarea lui.

Acest episcop tomitan a depus o intensă activitate misionară în Dacia Pontică de convertire la creştinism şi de apărare a dreptei credinţe în eparhia sa faţă de eresul lui Arie. A zidit, desigur, bazilici în oraşele cetăţi mai importante ca: Tomis (Constanţa), Histria (Istria), Calatis (Mangalia), Axiopolis (Cernavodă), Adamclisi, Halmyris, Niculiţel şi Noviodunum (Isaccea) şi a dat amploare vieţii monahale în eparhia sa. Tot acum ia fiinţă viaţa ascetică în peşteri şi în codrii seculari din podişul Dobrogei şi Munţii Măcinului, unde mai târziu aveau să se formeze marii teologi daco-romani, Ioan Casian, Dionisie cel Mic şi Ioan Maxenţiu, renumiţi în tot imperiul, sau acei vestiţi „călugări sciţi", cunoscuţi până la Roma şi în eparhiile Africii.

O grijă deosebită avea episcopul Tomisului, în această epocă înfloritoare, de moaştele sfinţilor ucişi în Dacia Pontică pentru dragostea lui Hristos. El adună unele din aceste moaşte în cripte martirice, peste care înalţă biserici rotonde sau adevărate bazilici şi rânduieşte preoţi pentru pomenirea lor. O asemenea criptă martirică zidită, probabil, la porunca lui este şi cea de la Niculiţel, descoperită în anul 1971, unică în România, unde s-au aşezat, moaştele Sfinţilor Mucenici Zotic, Atal, Camasie şi Filip, astăzi păstrate în biserica Mănăstirii Cocoş – Tulcea.

---

[6] Eusebiu de Cezareea, *Viaţa fericitului împărat Constantin,* III, p. 7; Pr. Prof. I. Rămureanu, *Sfinţi şi martiri la Tomis – Constanţa,* în rev. B.O.R., 1974, nr. 7-8, p. 985; *De la Dunăre la mare,* op. cit., p. 9-16, 29; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, op. cit., p. 133.

SFÂNTUL MARE MUCENIC SAVA († 12 aprilie, 372)[7]

Cel mai vechi şi mai cinstit sfânt mucenic, cunoscut şi martirizat pe pământul ţării noastre în secolul IV, este Sfântul Mare Mucenic Sava, numit uneori „Gotul" (Geto-Dacul), iar alteori „Romanul". Acest mucenic era „got de neam şi trăia în Goţia", cum se spune în actul său martiric, născut într-un sat de pe valea râului Buzău, din părinţi creştini aleşi, care i-au dat o creştere duhovnicească.

Fericitul Sava a fost crescut de mic în dragoste de Dumnezeu, în post, în rugăciune şi feciorie, ajungând la tinereţe cântăreţ la biserica unde slujea preotul Sansala, bunul său păstor şi părinte sufletesc. Putem crede că tânărul Sava s-a făcut călugăr, probabil, în comunitatea monahală din Munţii Buzăului, întemeiată pe la mijlocul secolului IV de călugări veniţi din Eparhia Tomisului, de teama „barbarilor" care migrau prin Dobrogea spre vestul Europei. Atât preotul Sansala, cât şi fericitul Sava erau călugări misionari în ţinutul Buzăului unde, probabil, era şi o episcopie şi converteau la creştinism numeroşi daco-romani, goţi şi „barbari" închinători de idoli.

Între anii 370-372, regele goţilor, Athanaric, stabilit în Dacia norddunăreană, a ridicat război împotriva împăratului romano-bizantin Valens, şi a pornit o puternică persecuţie împotriva creştinilor. Atunci mulţi creştini au fost prinşi, bătuţi, înecaţi şi arşi de vii în Dacia Traiană. Alţii, de frică, se refugiau în sudul Dunării, în Moesia şi Dacia Pontică.

În actul martiric al Sfântului Mare Mucenic Sava, se spune că în primăvara anului 372, a treia zi de Paşti, noaptea, ostaşii lui Athanaric, sub conducerea unui dregător, Atarid, au prins, atât pe preotul Sansala, cât şi pe fericitul Sava, i-au legat şi i-au bătut, făcându-le multe răni pe trup, ca să se închine idolilor şi să mănânce cele jertfite lor. Sfântul Sava, înfruntându-i cu bărbăţie, a fost condamnat la moarte prin înecare. Legându-i un lemn greu de gât, l-au aruncat în râul Buzău (Mousaios). Ostaşii voind să-l elibereze, el le-a răspuns: „Împliniţi porunca ce vi s-a dat. Eu văd dincolo de râu ceea ce voi nu puteţi vedea. Văd pe cei care aşteaptă să ia sufletul meu şi să-l ducă în lăcaşul slavei lui Dumnezeu...".

Aşa s-a săvârşit Sfântul Mucenic Sava, dându-şi fericitul său suflet în mâinile lui Hristos. Martiriul său a avut loc la 12 aprilie, 372, a cincea zi după Sfintele Paşti, fiind în vârstă de 38 de ani. Moaştele sale au fost luate de creştini şi de preotul Sansala şi ascunse. Apoi, de frica goţilor, „au fost trecute din ţara

---

[7] Pr. Prof. I. Rămureanu, *Actele martirice,* 1982, p. 311-324; idem., *Sfântul Vasile cel Mare şi creştinii din Scythia Minor şi Dacia nord-dunăreană,* în vol. *Sfântul Vasile cel Mare,* Bucureşti. 1979. P. 385-393; *Dicţionar aghiografic,* de episcopul Gherasim Timuş, op. cit., p. 740-742; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, op. cit., p. 98-102; Pr. Prof. I.G. Coman, *Izvoarele Ortodoxiei româneşti.* În rev. Ortodoxia, nr. 3/1981, op. cit., p. 340, *Sfinţi români..., op. cit.*, p. 194.

barbară în Romania", adică în Imperiul Roman, la episcopul Ascholius al Tesalonicului, de origine din Capadocia.

Prin anii 373-374, la cererea Sfântului Vasile cel Mare către dregătorul Sciției Mici, Iunius Soranus, capadocian și el, care îi era rudă, „de a-i trimite moaște de sfinți"[8], prezbiterii din Dacia au trimis moaștele Sfântului Mucenic Sava la Cezareea Capadociei, însoțite de o lungă și frumoasă scrisoare. Scrisoarea, întocmită de un preot învățat din Dacia sau, poate, de Sfântul Bretanion de la Tomis, poartă titlul „Epistolă a Bisericii lui Dumnezeu din Goția (Dacia) către Biserica lui Dumnezeu ce se găsește în Capadocia și către toate Bisericile locale ale Sfintei Biserici universale". Ea a fost adresată, deci, tuturor Bisericilor locale, nu numai celei din Capadocia, dându-i-se un caracter ecumenic, universal, căutând să facă cunoscut tuturor că și în Dacia Carpatică curgea sânge de martiri pentru Evanghelia lui Hristos. Scrisoarea este redactată în limba greacă și este prima lucrare cunoscută până astăzi, scrisă pe teritoriul țării noastre.

Marele ierarh al Cezareei Capadociei, drept răspuns, i-a adresat episcopului Ascholius al Tesalonicului două scrisori de mulțumire (Epistolele 164 și 165), prin care numește pe Sfântul Sava „atlet al lui Hristos", „un martir al adevărului care a luat cununa dreptății". Apoi adaugă: „Noi l-am primit cu mare bucurie și am dat mărire lui Dumnezeu". Iar către episcopul amintit scrie: „Tu ai cinstit pământul patriei tale (Capadocia) cu un martir care a înflorit de curând pe pământul barbar (Goția), care este învecinat cu al vostru".

Pomenirea Sfântului Mare Mucenic Sava se face la 12 aprilie în toate bisericile creștine din Răsărit și Apus și în chip deosebit în Biserica Ortodoxă Română.

Sfinte Mare Mucenice Sava, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

[8] Epistola 165.

SFÂNTUL MUCENIC NICHITA (ROMANUL)(† 372)[9]

Al doilea mucenic, cu numele Nichita, adică „Biruitorul”, care a pătimit martiriul de la goţi în anul 372 pe pământul ţării noastre, după Sfântul Mucenic Sava, este Sfântul Mare Mucenic Nichita, numit uneori „Romanul”, alteori „Daco-romanul”. Acest venerabil mucenic era de neam grec după părinţi, din aceeaşi patrie cu Sfântul Apostol Pavel, adică Cilicia din Asia Mică. Părinţii săi au fost aduşi de goţi şi colonizaţi în Dacia, după anul 258.

Fericitul Nichita s-a născut într-un sat din Câmpia Dunării (poate Valea Argeşului), la începutul secolului IV şi a învăţat tainele credinţei în Hristos de la episcopul Teofil al Sciţiei şi Goţiei (Daciei). Călugărindu-se la una din mănăstirile din sudul Dunării sau poate în Munţii Buzăului, unde era o mică aşezare monahală cunoscută, tânărul ostaş al lui Hristos, Nichita, a fost hirotonit preot de acelaşi Teofil şi ajunge prezbiter misionar prin sate, catehizând şi botezând mulţi daco-romani şi goţi.

Văzând mai-marii goţilor credinţa şi biruinţa lui asupra păgânilor şi pornindu-se marea persecuţie a lui Athanaric împotriva creştinilor, din anul 372, fericitul Nichita a fost prins de ostaşi în biserică, pe când slujea, şi ars de viu în faţa sfântului altar, după obiceiul goţilor, în ziua de 15 septembrie. Vina lui era că îndemna pe creştini să nu jertfească unui idol al goţilor, pe care îl purtau într-o căruţă, prin sate.

Sfintele sale moaşte, câte au mai rămas din foc, au fost adunate de creştini şi cinstite cu mare evlavie. Apoi în anul 451 au fost duse în patria sa străbună, Cilicia, şi aşezate într-o biserică din oraşul Mopsuestia, cinstindu-se ca „mare mucenic” în toată Biserica creştină.

---

[9] *Mineiul* lunii Septembrie în 15 zile; *Actele martirice,* 1982, p. 312-313; *Dicţionarul aghiografic,* op. cit., p. 609; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, op. cit., p. 99.

PREOTUL SANSALA (secolul IV)[10]

Prezbiterul Sansala era un vestit preot got din secolul IV, cunoscut pe teritoriul Daciei Carpatice, amintit în actul martiric al Sfântului Mucenic Sava.

Sansala preotul s-a născut, probabil, în ţinutul Buzăului, din părinţi goţi, convertiţi la creştinism de misionari capadocieni sau „sciţi" veniţi din Dacia Pontică. Din tinereţe, învrednicindu-se de darul preoției, a ajuns păstor și slujitor al Evangheliei lui Hristos la un sat de pe valea râului Buzău (Mousaios), făcând mulţi creştini dintre păgâni, îndeosebi goţi. Cel mai apropiat ucenic și fiu sufletesc al său era un tânăr de neam capadocian, anume Sava Gotul, care îl ajuta la slujbele din biserică, cântând psalmi.

Despre preotul Sansala, despre evlavia, râvna și curajul cu care mărturisea el pe Hristos în ţinutul Buzăului se vorbește pe larg în „Scrisoarea Bisericii lui Dumnezeu din Goţia (Dacia) către Biserica lui Dumnezeu care se găsește în Capadocia și către toate Bisericile locale ale Sfintei Biserici universale". Această epistolă a însoţit moaștele Sfântului Mucenic Sava din Dacia în Capadocia, la cererea Sfântului Vasile cel Mare, prin anii 373-374.

În timpul persecuţiei regelui got Athanaric din anul 372, au fost prinși și chinuiţi pentru Hristos, atât preotul Sansala, cât și cântăreţul bisericii sale, Sava. Apoi, preotul fiind eliberat, iar Sava înecat în râul Buzău, la 12 aprilie, 372, părintele său duhovnicesc i-a luat sfintele sale moaște și, cu sfatul prezbiterilor din Dacia, le-a trimis pe ascuns la episcopul Ascholius, în sudul Dunării, iar de aici în Capadocia.

Slujind Biserica lui Hristos încă mulţi ani și convertind la creștinism mai mulţi daco-romani și goţi, fericitul preot Sansala s-a mutat la cele veșnice spre sfârșitul secolului IV.

---

[10] Pr. prof. I. Rămureanu, *Actele martirice,* 1982, p. 312-313.

CUVIOSUL EUTIHIE PREOTUL (secolul IV)[11]

Despre numele, viaţa şi râvna cuviosului prezbiter Eutihie, ca şi despre dragostea lui pentru Hristos, şi misiunea sa evanghelică în Dacia carpatodunăreană, ne vorbeşte pe scurt Sfântul Vasile cel Mare în epistola 164. Din cele relatate de el, înţelegem că preotul Eutihie era capadocian de neam din oraşul Cezareea, contemporan cu Sfântul Vasile cel Mare, căruia îi era bine cunoscut. El a fost îndrumat de Duhul Sfânt să vină în Dacia Carpatică şi să-l mărturisească pe Hristos la păgâni. Aici, Eutihie, ca preot misionar, propovăduieşte Evanghelia, probabil, în ţinutul Buzău – Vrancea, unde desfăşoară o activitate intensă de catehizare, convertire şi botezare a numeroşi geto-daco-romani, goţi şi alte neamuri „barbare", care migrau prin centrul Daciei. După anul 348, când episcopul Ulfila se retrage la sudul Dunării din cauza prigoanei regelui Athanaric, fericitul Eutihie devine cel mai aprig propovăduitor al Evangheliei lui Hristos în centrul Daciei secolului IV.

Auzind de aceasta, Sfântul Vasile cel Mare îl lăuda pentru succesele sale printre „barbari", pe care îi îmblânzea prin puterea Sfântului Duh şi prin lucrarea harismelor sale. Fericitul Eutihie era, într-adevăr, un mare ascet şi se învrednicise de la Dumnezeu de darul facerii de minuni şi al vindecării bolilor. Sfântul Vasile spune următoarele despre Eutihie în epistola sa adresată episcopului Tesalonicului: „Pentru faptul că ai amintit şi de fericitul bărbat Eutihie şi ai preamărit patria noastră (Cezareea Capadociei), ca una care a crescut seminţele credinţei, ne-ai bucurat de amintirea celor trecute, dar ne-ai întristat de cele ce vedem. Căci nimeni dintre ai noştri nu se aseamănă cu Eutihie. Noi suntem atât de departe de a îmblânzi pe barbari prin puterea Duhului Sfânt şi lucrarea darurilor Sale, încât şi cei ce sunt blânzi (dintre ei) se înrăiesc din pricina mulţimii păcatelor noastre. Ne imputăm nouă înşine şi păcatelor noastre cauza întinderii mari a stăpânirii ereticilor. Căci aproape nicio parte a pământului n-a scăpat de aprinderea ereziei...".

Aşa îl lăuda marele ierarh pe fericitul Eutihie. Numele lui stă alături de al preotului Sansala şi ale Sfinţilor Mucenici Nichita şi Sava, ca şi ale atâtor călugări, preoţi şi episcopi misionari, majoritatea capadocieni, care au mărturisit pe Hristos şi au semănat credinţa ortodoxă în Dacia carpato-dunăreană, ale căror nume şi fapte sunt scrise în ceruri.

---

[11] Pr. prof. I. Rămureanu, *Sfântul Vasile cel Mare şi creştinismul nord-dunărean,* în vol. *Sfântul Vasile cel Mare,* 1980, p. 378-393.

SFÂNTUL IERARH VETRANION (Bretanion), episcop al Tomisului (secolul IV)[12]

Acest venerabil episcop tomitan era de origine capadociană. El a ocupat scaunul Episcopiei Tomisului probabil prin anul 360, dovedindu-se un devotat păstor al turmei lui Hristos și aprig apărător al credinței ortodoxe niceene. Ducea o viață ascetică de sfințenie și se împotrivea cu dârzenie să nu pătrundă arianismul în hotarele eparhiei sale, care se întindea între Dunăre și Marea Neagră.

Despre acest episcop sfânt au scris doi scriitori bisericești vestiți – Sozomen și Teodoret al Cirului. Astfel, Sozomen vorbește de vizita împăratului arian Valens (364-378) la Tomis, în anul 369, pe când se întorcea dintr-o expediție împotriva goților. Autorul spune în „Istoria bisericească" a sa, că împăratul a intrat în biserica episcopală și a cerut episcopului Vetranion să intre în comuniune cu arienii, pe care îi simpatiza, și să slujească împreună cu ei. Marele episcop a apărat dreapta credință și „a vorbit împăratului cu îndrăzneală despre hotărârile celor 318 Sfinți Părinți de la Sinodul I de la Niceea (325) împotriva lui Arie, pe care nu le putea călca".

Apoi, bunul păstor al turmei lui Hristos s-a retras cu credincioșii săi într-o altă biserică din Tomis, lăsând pe împărat singur. Împăratul, mâniindu-se, a încercat să-l exileze, dar îndată a revenit, de teamă să nu se răscoale „sciții" din Dacia Pontică. Aceeași înfruntare avea s-o pătimească Valens după câțiva ani în Cezareea Capadociei, din partea Sfântului Vasile cel Mare († 379), care era bun prieten și, probabil, părinte duhovnicesc al Sfântului Vetranion.

Sozomen își încheie relatarea sa cu următoarele cuvinte: „Iată în ce chip a înfruntat Vetranion zelul împăratului, el fiind, de altfel, bărbat destoinic și renumit prin viața sa virtuoasă, precum mărturisesc și sciții înșiși".

Teodoret, episcopul Cirului, spune și el: „Iar Vetranion, fiind împodobit cu tot felul de virtuți și încredințându-i-se sarcina de arhiereu peste cetățile din toată Sciția (Dacia Pontică), și-a înflăcărat cugetarea cu râvnă și a înfruntat stricarea învățăturilor dreptei credințe și fărădelegile comise de Valens împotriva dreptcredincioșilor...".

Fericitul episcop Vetranion a încurajat mult viața ascetică și nevoința sihaștrilor de prin peșteri și mici bisericuțe rupestre, după obiceiul sihaștrilor din Capadocia. El a călăuzit în copilărie, spre nevoința monahală, pe tânărul Ioan Casian cu prietenul său Gherman și tot el, probabil, a înălțat o bazilică pe cripta cu moaștele celor patru martiri de la Niculițel, ale cărei ruine, împreună

---

[12] *De la Dunăre la mare, op. cit*., p. 29, 50-51; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, op. cit., p. 133-134; Pr. prof. I. Rămureanu, *Sfinți și martiri la Tomis – Constanța,* în B.O.R., an XCII, 1974, nr. 7-8, p. 1001-1006; idem.. *Actele martirice,* 1982, p. 335-341; *Sfinți români..., op. cit.*, p. 160.

cu „martirionul”, au fost descoperite în anul 1971. În timpul păstoriei sale existau în Eparhia Tomisului câteva aşezări monahale de renume, cu călugări cărturari şi teologi.

Sfântul Vetranion este considerat de unii teologi autorul „Scrisorii Bisericii Goţiei (Daciei Traiane) către Biserica din Capadocia...”, care a însoţit moaştele Sfântului Sava Gotul, martirizat de goţi la 12 aprilie, 372, cerute de Sfântul Vasile cel Mare în patria sa de origine. El a contribuit împreună cu guvernatorul Daciei Pontice, Iunius Soranus, la transportarea moaştelor Sfântului Mucenic Sava Gotul din Dacia la Cezareea Capadociei.

Cu puţin înainte de anul 381, Sfântul Episcop Vetranion şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, şi este cinstit de Biserica Ortodoxă, ca sfânt, la 25 ianuarie.

SFÂNTUL IERARH GHERONTIE (Terentie), episcop al Tomisului (c. 380-390)[13]

După Sfântul Vetranion, scaunul Episcopiei Tomisului a fost ocupat de episcopul Gherontie, un alt ierarh devotat pentru Hristos, de aceeaşi râvnă şi sfinţenie cu înaintaşul său. Actele Sinodului II ecumenic (381) şi istoricul bisericesc Sozomen atestă că episcopul Gherontie (Terentius), după o listă sinodală siriacă, a participat la Sinodul ecumenic de la Constantinopol din partea Episcopiei Tomisului, că a semnat actele sinodului şi a osândit învăţătura eretică a lui Macedonie. Tot Sozomen spune că la 31 iulie, 381, după sinod, împăratul Teodosie cel Mare (379-395) l-a împuternicit pe episcopul Gherontie „de a veghea la păstrarea curată a Ortodoxiei în oraşele din Scythia Minor".

Acest fericit urmaş al Sfinţilor Apostoli era cunoscut Sfântului Grigorie de Nazianz şi multor ierarhi vestiţi din imperiu. El a continuat să zidească noi bazilici şi a menţinut viaţa mănăstirească din Dacia Pontică la un înalt nivel de trăire ascetică, fiind în strânsă legătură cu monahismul capadocian, palestinian şi egiptean, unde se nevoiau şi călugări daco-romani.

Deci, bine săvârşindu-şi călătoria acestei vieţi, s-a strămutat cu pace la cereştile lăcaşuri, numărându-se în ceata sfinţilor ierarhi ai lui Hristos.

---

[13] Pr. prof. I. Rămureanu, *Sinodul al II-lea ecumenic de la Constantinopol,* în Ortodoxia, 1981, Nr. 3, p. 285-336; *De la Dunăre la mare, op. cit*., p. 29; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* op. cit., vol. I, p. 134.

SFÂNTUL IERARH TEOTIM I „SCITUL", episcop al Tomisului (secolele IV-V)[14]

Fericitul episcop Teotim I era de neam daco-roman, autohton din Dacia Pontică. El este considerat cel dintâi dascăl şi părinte duhovnicesc al Sfinţilor Ioan Casian şi Gherman, cu care era contemporan, format în tinereţe în aceeaşi mănăstire din „hotarele Casienilor şi ale Peşterilor". Această mănăstire, care a dat călugări cărturari şi sporiţi în fapte bune, era o adevărată vatră monahală de sfinţenie, de cultură şi profundă teologie din Eparhia Tomisului, confirmată de înaltul nivel spiritual, teologic şi literar la care au ajuns cei trei sfinţi daco-romani contemporani – Ioan Casian, Gherman şi Teotim I, supranumit de istoricii paleocreştini „Scitul" şi „Filosoful".

Acest episcop urcă pe scaunul Eparhiei Tomisului, pe la anii 385-390, după mutarea din viaţă a episcopului Gherontie. Ca episcop al Tomisului este amintit pentru prima dată în anul 392, de Fericitul Ieronim († 420), în celebra sa lucrare „De viris illustribus" (Despre bărbaţi iluştri), despre care spune că era păstor strălucit, cu mare dragoste de Dumnezeu şi de oameni, teolog învăţat şi scriitor talentat şi neobosit. El afirmă că „a scris scurte tratate (cărţi) sub formă de dialoguri, în stilul vechii elocinţe", ceea ce dovedeşte vasta sa cultură în retorica şi filosofia antică, greacă şi latină. Apoi, fericitul Ieronim încheie cu aceste cuvinte despre Teotim: „Aud că scrie şi alte lucrări".

Unele fragmente din scrierile Sfântului Teotim se păstrează în lucrarea Sfântului Ioan Damaschin († 749), „Paralele sfinte", din care reiese „că a scris omilii la unele texte Evanghelice". Istoricul Sozomen scrie despre el că era „scit" (daco-roman) de neam, că „traiul îi era modest" şi că era taumaturg (vindecător de boli). Iar Socrate, alt istoric paleocreştin, spune că fericitul episcop Teotim I „era cunoscut de toţi – împăraţi, episcopi, călugări, credincioşi şi «barbari» – pentru evlavia şi corectitudinea vieţii sale". Prin scrierile sale patristice, Sfântul Teotim I este considerat „creatorul Filocaliei româneşti". În gândirea sa a fost, desigur, influenţat de Sfântul Ioan Gură de Aur şi de părinţii capadocieni. Teotim I vorbeşte foarte frumos despre liniştea minţii şi a inimii.

Sub păstoria lui Teotim I, mănăstirile şi sihăstriile din Dobrogea secolului IV, renumite prin asceză şi isihie (linişte), au trăit o epocă de aur, devenind în secolele V-VI cunoscute în întreg imperiul prin vestiţii „călugări sciţi", răspândiţi, atât la nord de Dunăre până în Carpaţi, cât şi la sud până la Ierusalim, Constantinopol, Roma şi Africa. Bazilicile înălţate de el, ale căror ruine şi astăzi se văd, erau mari şi frumos ornamentate cu mozaicuri, ceea ce dovedeşte numărul impresionant de credincioşi, precum şi frumuseţea cultului

---

[14] Pr. prof. I. Rămureanu, *Actele martirice,* 1982, p. 342-351; *De la Dunăre la mare, op. cit*., p. 30, 50-51; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, op. cit., p. 134-135; *Sfinţi români..., op. cit*., p. 166.

și arhitecturii secolelor IV-V.

Ca misionar, Sfântul Teotim I era tot atât de râvnitor pentru Hristos ca și înaintașii săi. El avea mult de suferit din partea „barbarilor" migratori, pe care reușea să-i îmblânzească cu greu prin daruri, prin rugăciuni și prin sfințenia vieții sale. Din această pricină, păgânii îl numeau „zeul romanilor".

Sfântul Teotim „Scitul" era bine cunoscut împăratului Arcadie și mai ales Sfântului Ioan Gură de Aur, căruia îi era prieten devotat. În anul 399, marele patriarh i-a trimis fericitului Teotim călugări misionari „pentru nomazii sciți de la Istru", adică pentru huni. În anul 400, Sfântul Teotim I ia parte la un sinod local în Constantinopol, convocat de Sfântul Ioan Gură de Aur, împotriva învățăturii eretice a episcopului Antonin al Efesului. În anul 403, episcopul Teotim I este din nou în Constantinopol și ia apărarea marelui patriarh și dascăl a toată lumea, împotriva acuzațiilor aduse de Sfântul Epifanie al Ciprului, dovedind prin aceasta adânca legătură duhovnicească dintre episcopul străromân Teotim I și Sfântul Ioan Gură de Aur.

Pe la sfârșitul primului deceniu al secolului V, fericitul episcop Teotim I s-a strămutat cu pace din viața aceasta, la cerești lăcașuri. Pentru viața sa curată, pentru opera sa misionară și pentru credința sa dreaptă cu care a mărturisit pe Hristos, Biserica Ortodoxă l-a trecut în rândul sfinților și se face pomenirea lui la 20 aprilie. În „Acta Sanctorum" se spun următoarele despre Sfântul Teotim: „La Tomis, în Scythia, se face pomenirea Sfântului Teotim (Theotimas) episcopul, pe care l-au cinstit chiar barbarii necredincioși, pentru sfințenia și minunile lui".

Grăiește Sozomen că o atât de înaltă idee le dăduse barbarilor și păgânilor despre virtutea sa, încât devenise obișnuință între ei de a-l numi „dumnezeul romanilor", făcând de temut Evanghelia lui Hristos și pe împlinitorii ei, căci mulți dintre creștini, căzând în mâinile barbarilor, se izbăveau îndată aducând rugăciune către Mântuitorul și pomenind numele Cuviosului Teotim.

Iată că într-o zi, călătorind el aproape de latura în care se așezaseră barbarii, cei care erau împreună cu dânsul văzură o ceată mare de păgâni venind în fuga cailor spre Tomis, și se speriară tare, plângând amarnic pentru viețile lor, căci au crezut că sunt pierduți. Dar Sfântul Teotim, cunoscând marea milă a lui Dumnezeu pentru zidirea Sa, se pogorî de pe cal și se așează la rugăciune întinzând mâinile către cer, rugându-se pentru el și cei dimpreună cu dânsul. Și, o, marea milostivire și îndurare a lui Dumnezeu! Căci nu numai pe el, ci și pe toți cei împreună cu dânsul îi făcu nevăzuți ochilor păgânești, căci barbarii trecură printre dânșii fără să-i vadă.

În zilele acelea erau dese năvălirile străinilor de Hristos; însă acest fericit și mare întru sfinți, la mulți le domolise iuțimea și setea de sânge și de prădăciuni prin blândețea chipului său și desăvârșita bunătate a sa, căci și prin cuvinte dulci și prin daruri le înmuiase inimile cele împietrite de răutate, și

prin dulceaţa graiului şi a cuvintelor; încă şi prin cinstea ce le-o arăta stând cu ei la masă potolise setea de fărădelegi a acestora. Pentru aceea se dusese vestea între barbari despre nemăsuratele sale virtuţi, şi mulţi veneau la el să-l vadă cu ochii lor.

Iată că într-o zi, unul din ei, închipuindu-şi că Sfântul avea multe averi şi dorind a se îmbogăţi, el şi neamul său, cu cele materialnice, căută a-l face prizonier. Şi pentru aceasta se apropie şi, sprijinindu-se în scutul său după cum îi era obiceiul când vorbea cu duşmanii lui, ridică braţul spre a-i arunca fericitului o frânghie peste gât şi a-l târî spre sine. Însă braţul înţepeni prin minune şi rămase nemişcat până ce tovarăşii lui se dezmeticiră şi alergară smeriţi şi cu lacrimi în ochi să mijlocească pentru dânsul. Iar Cuviosul Teotim, cerându-le îndreptare şi credinţă în Hristos, ceea ce ei făgăduiră, rugă pe Dumnezeu pentru iertarea barbarului, şi îndată îşi dobândi cererea, apoi îi slobozi. Multe alte minuni şi semne a făcut acest dumnezeiesc părinte Teotim în pământul Sciţiei, în vremea vieţii sale, aducând binecuvântarea lui Dumnezeu peste neamul său.

Din învăţăturile Sfântului Ierarh Teotim I[15]

1. Faptele trupului pot fi curmate de multe piedici, dar cel ce păcătuieşte cu gândul, prin însăşi iuţeala gândului, făptuieşte păcatul desăvârşit.

2. Lucru cu greutate nu este să suferi mult, ci să suferi pe nedrept.

3. A-ţi aminti de Dumnezeu înseamnă a-ţi aminti de viaţă, iar a-L uita înseamnă a muri.

4. Nu este fericire mai mare pentru un creştin decât cunoaşterea lui Dumnezeu.

5. În mintea tulburată şi plină de griji nu se află niciun gând frumos şi nu se revarsă peste ea harul lui Dumnezeu. A ajunge la desăvârşirea sufletului înseamnă a-l elibera de griji, căci datorită grijilor se nimiceşte. De aceea se spune despre sufletul desăvârşit că este, într-adevăr, ca un crin în mijlocul spinilor. Căci crinul din Evanghelie înseamnă sufletul lipsit de griji, care nici nu se osteneşte, nici nu toarce, şi totuşi s-a îmbrăcat mai frumos decât slava lui Solomon. (Matei 6, 28-29)

6. Despre cei ce poartă grijă numai de cele trupeşti, Scriptura spune: *Toată viaţa celui nelegiuit este plină de griji* (Iov 25, 20). Este, într-adevăr, lucru necuvios să porţi grijă toată viaţa de cele trupeşti şi să nu te îngrijeşti deloc de cele viitoare. De aceea zice Ieremia în „Plângerile" sale că *cei ce au fost crescuţi în purpură stau trântiţi în gunoaie* (Plângerea lui Ieremia 4, 5).

7. Când stăruim cu adevărat în gânduri strălucitoare şi înflăcărate, atunci suntem îmbrăcaţi în purpură; dar când suntem atraşi de cele trecătoare, atunci

[15] Text extras din lucrarea Sfântului Ioan Damaschin, intitulată *Paralele sfinte,* tradusă de Preot Prof. I. Rămureanu, în volumul *Actele Martirice* în colecţia P.S.B. 11, p. 345-346.

ne acoperim de gunoaie.

8. Cel ce merge pe patru picioare este cu totul necurat. Iar pe patru picioare merge cel ce se încrede în cele pieritoare și, din grija față de ele, nu ia aminte pe de-a-ntregul către partea conducătoare, sufletul. După cum cei legați cu lanțuri merg cu greutate, tot așa cei legați de această viață nu reușesc să ducă până la capăt calea virtuții.

SFÂNTUL IOAN CASIAN (c. 360-435)[16]

Acest mare ascet, teolog, organizator de mănăstiri, dascăl, apologet şi scriitor bisericesc de renume al Bisericii lui Hristos, din secolele IV-V, era de neam daco-roman. El s-a născut pe la anul 360 d. Hr. în Dacia Pontică (Scythia Minor – Dobrogea de azi), anume în Eparhia Tomisului, la 40 km nord-vest de oraşul Constanţa, în „hotarele Casienilor şi al (districtului) Peşterilor".

Părinţii săi, creştini evlavioşi şi cu stare, i-au dat fiului lor Ioan Casian (adică „din părţile Casienilor") o educaţie creştinească aleasă, deprinzându-l de mic cu citirea Sfintei Scripturi şi practicarea unei înalte trăiri duhovniceşti, în rugăciune, asceză, feciorie şi râvnă pentru cele dumnezeieşti. Fiind însetat pentru învăţătura cărţii, a fost dat din copilărie la una din şcolile timpului său, ce funcţionau la Tomis, Histria, Axiopolis sau la una din mănăstirile apropiate. Aici a studiat operele marilor clasici şi filosofi greci şi latini, iar mai târziu şi scrierile patristice din secolele II-IV, care circulau în nord-estul Imperiului Roman.

În una din „Convorbirile" sale, Sfântul Ioan Casian evocă cu duioşie casa părintească, mănăstirile şi frumuseţea locurilor natale din Dacia Pontică (Dobrogea secolului al IV-lea). Iată ce ne spune el: „Către acest avvă Avraam am întors asaltul gândurilor noastre, mărturisind tulburător că zilnic eram împinşi de cugetul de a ne întoarce în provincia noastră şi de a ne revedea părinţii. Pentru că ne reaminteam că părinţii noştri erau înzestraţi cu aşa de mare credinţă şi pietate, ni s-a născut dorinţa puternică şi presupunerea că ei nu vor împiedica planul nostru. Ne gândim că din râvna lor noi aveam de câştigat, în sensul că nu

---

[16] *Dicţionar aghiografic,* de episcopul Gherasim Timuş, 1898, p. 158; Pr. prof. Dr. I. G. Coman, *Scriitori bisericeşti din epoca străromână,* 1979, p. 217-250; idem., *Patrologia,* 1956, p. 246-249; *De la Dunăre la mare, Monografia Arhiepiscopiei Tomisului şi Dunării de Jos,* 1977, p. 65-70; idem., *Literatura patristică de la Dunărea de Jos* din sec. IV-VI, *ca geneză a literaturii şi culturii dacoromâne şi române...,* în rev. B. O. R., an IC, nr. 7-8, 1981, p. 776.

trebuia să ne ocupăm noi de procurarea celor necesare trupului, nici de hrană, pentru că ei împlineau cu bucurie şi din plin toate cele de trebuinţă nevoilor noastre. Pe deasupra, ne hrăneam sufletul cu speranța bucuriilor deșarte și cu credinţa că vom recolta roadă bogată din convertirea multora care trebuiau îndrumaţi pe calea mântuirii, prin exemplul şi îndemnul nostru.

În afară de aşezarea locului, unde se afla o proprietate moştenită de la strămoşii noştri, mi se zugrăvea înaintea ochilor farmecul plăcut al acestei regiuni, care se întindea graţios în spaţiile singurătăţii, în aşa fel încât ascunzişurile codrilor nu numai că puteau desfăta un monah, dar erau în măsură să ofere şi maximum de provizie pentru hrană" (Convorbirea 24, 1-3).

După propria sa mărturie, Sfântul Ioan Casian „încă din copilărie (a pueritia nostra) a trăit printre călugări, ale căror îndemnuri le auzea şi ale căror exemple le vedea". În codrii seculari din mijlocul ca şi din nordul Dobrogei secolului IV exista un puternic centru monahal cu mai multe mănăstiri şi cu zeci sau, poate, sute de călugări „sciţi" şi sihaştri iubitori de Hristos „în sânul cărora au înflorit regula călugărească, deprinderea de a trăi în feciorie şi o asceză deosebit de severă... al căror fel de viaţă este cu totul vrednic de admiraţie", cum afirmă Sfântul Epifanie al Ciprului (340-403) în cartea sa „Împotriva a optzeci de erezii", referindu-se la călugării audieni din Dacia Pontică.

Văzând sfinţenia, râvna pentru Hristos şi nevoinţa „călugărilor sciţi" din patria sa, Sfântul Ioan Casian se hotărî din fragedă tinereţe să ia jugul cel bun al lui Hristos, călugărindu-se într-una din mănăstirile Eparhiei Tomisului, unde deja se nevoia Cuviosul Gherman, rudenia şi prietenul său de toată viaţa. Bunul său nume, viaţa sa aleasă, râvna pentru Dumnezeu, ca şi cultura vastă ce şi-o agonisi, îl făcură pe tânărul călugăr Ioan Casian (de la localitatea Casian) prieten al marilor episcopi de Tomis – Sfinţii Vetranion (a doua jumătate a sec. IV) şi Teotim I „Scitul" (c. 392-403).

Dorind să se închine la Sfintele Locuri şi mai ales la Mormântul dătător de viaţă al lui Hristos, în anul 380, când avea doar 20 de ani, Cuviosul Ioan Casian a plecat la Ierusalim împreună cu sora sa şi cu Cuviosul Gherman, ruda şi prietenul său. Aici, cei doi călugări s-au stabilit la o mănăstire din Betleem, aproape de peştera unde S-a născut Hristos.

După mai bine de cinci ani de asceză şi nevoinţă duhovnicească la Betleem, Sfântul Ioan Casian, împreună cu prietenul său Gherman, au fost călăuziţi de harul Duhului Sfânt să viziteze mănăstirile şi sihăstriile din Egipt, patria monahismului creştin.

Timp de mai bine de şapte ani, cei doi călugări daco-romani de la gurile Dunării au cercetat pe cuvioşii călugări, egumeni, anahoreţi şi dascăli ai pustiului egiptean, învăţând de la toţi meşteşugul nevoinţei duhovniceşti, desăvârşindu-se în sfinţenie, în rugăciune şi smerenie. Tot aici a început să scrie Cuviosul Ioan Casian celebra sa operă literară în 24 de cărţi, numită

„Convorbiri cu Părinţii” (Collationes), cerând şi primind sfaturi şi cuvinte de învăţătură de la marii anahoreţi ce se nevoiau pe Valea Nilului, în Schiteea, Teba, Muntele Nitriei, în Rait şi Muntele Sinai. Bunii ostaşi ai lui Hristos poposeau din loc în loc, de la un sihastru la altul, adunând de la fiecare, ca nişte albine, nectarul înţelepciunii Duhului Sfânt.

După o scurtă revenire la Betleem, cei doi sihaştri daco-romani se reîntorc în Egipt şi zăbovesc aici până în anul 399. Apoi, ivindu-se unele tulburări în mănăstirile de pe Valea Nilului provocate de arhiepiscopul Teofil al Alexandriei, Sfântul Ioan Casian, împreună cu prietenul său Gherman, se duc la Constantinopol, la Sfântul Ioan Gură de Aur, despre care auziseră şi pe care îl iubeau atât de mult. Marele patriarh şi dascăl a toată lumea, văzând sfinţenia vieţii Cuviosului Ioan Casian, precum şi adânca sa cultură teologică, l-a hirotonit diacon şi l-a făcut ucenic al său. Cinci ani de zile a trăit Sfântul Ioan Casian în preajma Sfântului Ioan Gură de Aur, învăţând de la el multe fapte şi cuvinte de folos.

Surghiunirea din scaun a marelui patriarh, în anul 404, a silit pe Cuviosul Ioan Casian să plece la Roma, împreună cu prietenul său nedespărţit Gherman, pentru a lua apărarea Sfântului Ioan Gură de Aur în faţa Papei Inocenţiu I. Apoi, auzind de moartea în exil a bunului lor părinte şi păstor, care a avut loc la Cucuso-Armenia, în anul 407, Sfântul Ioan Casian, scârbindu-se de aşa de mare nedreptate a împăratului Arcadie, nu s-a mai întors în Răsărit, nici în patria sa de la Gurile Dunării, ci s-a stabilit definitiv în sudul Galiei, la Marsilia. Aici a întemeiat două mănăstiri, una de călugări, închinată Sfântului Victor, şi alta de călugăriţe, după modelul Cuviosului Pahomie şi Sfântului Vasile cel Mare, organizând astfel, cel dintâi, monahismul în Apus, după regulile vieţii monahale aduse din Răsărit.

Hirotonindu-se preot şi ajungând egumen al celor două mănăstiri, Sfântul Ioan Casian a adunat în jurul său numeroşi ucenici cărora le-a aşezat duhovnici, rânduială de nevoinţă şi viaţă monahală ca în Răsărit, iar el şi-a închinat anii bătrâneţii îndeosebi scrisului. Opera sa, păstrată şi cunoscută până astăzi, cuprinde trei lucrări:

1. *Despre aşezămintele mănăstirilor de obşte şi despre tămăduirea celor opt păcate principale,* lucrare scrisă în anul 420 în douăsprezece cărţi, la rugămintea episcopului Castor de la Apta Iulia, din sudul Galiei. În primele patru cărţi, Sfântul Ioan Casian vorbeşte despre îmbrăcămintea monahilor din Palestina şi Egipt, despre rugăciunile şi psalmii de noapte, despre slujbele zilnice şi despre condiţiile de primire în mănăstire ale noilor începători. În celelalte opt cărţi, Sfântul Ioan Casian vorbeşte despre cele opt păcate de moarte, numite de el „gânduri ale răutăţii”, şi anume: lăcomia pântecelui, desfrânarea, iubirea de argint, mânia, întristarea, lenea (acedia), slava deşartă (trufia) şi mândria.

2. *Convorbiri cu Părinţii (Collationes Patrum),* în douăzeci şi patru de

cărţi sau convorbiri, care formează cea mai de seamă operă literară rămasă de la Sfântul Ioan Casian. Lucrarea este împărţită în trei părţi. Partea întâi, în zece cărţi, cuprinde primele zece convorbiri avute cu părinţii din pustia schetică în a doua sa călătorie prin Egipt (393-399), dedicată episcopului Leontie, un frate al episcopului Castor. Partea a doua cuprinde şapte cărţi, convorbirile 11-17, pe care le-a avut cu părinţii din ţinutul Panephisis. Partea a treia, ultimele şapte cărţi, cuprinde convorbirile 18-24 avute cu părinţii din ţinutul Diolcos. Această operă a fost scrisă între anii 420-429.

3. *Despre Întruparea Domnului, contra lui Nestorie,* în şapte cărţi, scrisă tot în sudul Galiei, între anii 429-430. Această ultimă lucrare a Sfântului Ioan Casian are un profund caracter dogmatic şi apologetic şi combate erezia lui Nestorie, care nu voia să numească pe Fecioara Maria Născătoare de Dumnezeu (Theotocos), ci numai Născătoare de Hristos (Hristotocos).

În primele două opere, Sfântul Ioan Casian prezintă creştinismului din Apus, pentru prima dată, regulile vieţii monahale din Răsărit, făcând astfel o statornică punte de legătură între ţările creştine din Orient cu cele din Occident. Iar prin a treia sa lucrare, teologul daco-roman face cel dintâi cunoscută în Apus doctrina eretică, antiortodoxă a lui Nestorie. Astfel, Sfântul Ioan Casian devine primul organizator şi întemeietor al monahismului în apusul Europei, unde face cunoscută pentru prima dată gândirea patristică şi mistică, precum şi experienţa duhovnicească a marilor Părinţi din Egipt, Sinai şi Palestina. Totodată, Sfântul Ioan Casian este considerat şi un mare apologet al credinţei apostolice şi profund cunoscător al dogmelor ortodoxe, luptând cu toată puterea împotriva nestorianismului, a pelagianismului şi supremaţiei harului.

După o nevoinţă ascetică şi statornică de peste 60 de ani în viaţa monahală, Sfântul Ioan Casian s-a săvârşit cu pace la mănăstirea sa din Marsilia, în anul 435, dându-şi sufletul său în mâinile lui Hristos şi lăsând în urmă câteva sute de ucenici. Sfintele sale moaşte se află într-o capelă subterană din Mănăstirea Sfântul Victor, la Marsilia, iar capul şi mâna dreaptă se află expuse în biserică spre închinare. El a fost considerat sfânt încă din viaţă. Pomenirea lui se face la 29 februarie.

SFÂNTUL GHERMAN DACO-ROMANUL (secolele IV-V)[17]

Cuviosul Gherman era rudă şi prieten din copilărie al Sfântului Ioan Casian, născut pe la jumătatea secolului IV, probabil, tot în „hotarele Casienilor şi ale Peşterilor", din Eparhia Tomisului. Fiind mai vârstnic decât compatriotul său, Gherman a intrat din tinereţe în nevoinţa călugărească la una din mănăstirile existente în Tomis, Histria, Callatis sau Axiopolis. Întrucât mulţi asceţi „sciţi" se nevoiau în peşteri, cum atestă numeroasele toponime paleocreştine de „Peştera", „Peşteri", „Bisericuţa", „Biserica Omului" etc., se crede că şi Cuviosul Gherman s-a nevoit la început într-una din aceste peşteri.

Acest ascet tomitan a fost primul părinte duhovnicesc al Sfântului Ioan Casian şi cel dintâi dascăl al său, care l-a iniţiat pe calea mântuirii spre Hristos. După o scurtă nevoinţă împreună cu prietenul său la una din mănăstirile din Dacia Pontică, Cuviosul Gherman se nevoieşte un timp cu Sfântul Ioan Casian la Betleem (380-385), aproape de Peştera Naşterii Domnului. Apoi pleacă împreună cu prietenul său în Egipt şi vizitează toate marile mănăstiri, sihăstriile de pe Valea Nilului şi pe sfinţii călugări anahoreţi din Muntele Nitriei şi din Sinai. În anul 399, Cuviosul Gherman se stabileşte cu Sfântul Ioan Casian la Constantinopol, în preajma Sfântului Ioan Gură de Aur, pe care îl iubeau atât de mult.

În anul 404, Sfântul Ioan Gură de Aur fiind exilat şi depus din scaun de împăratul Arcadie, Cuviosul Gherman împreună cu Sfântul Ioan Casian se duc la Roma, spre a mijloci în favoarea marelui patriarh şi dascăl al lumii creştine, în faţa Papei Inocenţiu I. De aici nu se ştie unde s-a retras la bătrâneţe Cuviosul Gherman. El s-a săvârşit, fie la mănăstirea întemeiată de Sfântul Ioan Casian la Marsilia, fie s-a reîntors la mănăstirea din patria sa, în Dacia Pontică, unde se crede că şi-a săvârşit călătoria acestei vieţi în primele două decenii ale secolului V. Pomenirea lui se face la 29 februarie, fiind canonizat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la 20-21 iunie, 1992.

[17] *Scriitori bisericeşti în epoca străromână,* op. cit., p. 217-250.

SFÂNTUL IERARH TIMOTEI, episcop al Tomisului (prima jumătate a secolului V)[18]

Nu se cunoaşte originea acestui episcop tomitan. Se crede că era născut la sudul Dunării, călugărit şi format duhovniceşte la una din mănăstirile din Capadocia, unde, datorită Sfântului Vasile cel Mare, viaţa monahală devenise foarte înfloritoare în secolele V-VI. Ca şi înaintaşii săi, episcopul Timotei era un bun teolog ortodox, profund cunoscător al dogmelor stabilite de Sfinţii Părinţi, precum şi al disputelor teologice ale timpului său, care tulburau întreg Imperiul Bizantin. În eparhia sa, fericitul episcop Timotei era la fel de activ ca şi înaintaşii săi, Vetranion, Gherontie şi Teotim I. A zidit şi înnoit mai multe bazilici şi mănăstiri, protejând mult monahismul autohton daco-roman şi catehizând pe „nomazii sciţi" (goţi şi huni), încă neconvertiţi la creştinism.

Episcopul Timotei a păstorit Eparhia Tomisului în prima jumătate a secolului V şi a participat activ la al treilea Sinod Ecumenic de la Efes, din anul 431, care apără cultul Maicii Domnului împotriva ereticului Nestorie, fiind însoţit, probabil, de câţiva egumeni şi călugări „sciţi" învăţaţi. Aici a semnat cele „12 anatematisme" ale Sfântului Chiril al Alexandriei, precum şi hotărârea de condamnare a ereticului Nestorie, fiind cel de al 170-lea semnatar.

După o păstorire rodnică de peste zece ani, fericitul Timotei, păstorul cel bun al turmei lui Hristos de la Tomis, s-a strămutat cu pace la cele veşnice, numărându-se în ceata cuvioşilor părinţi.

---

[18] *De la Dunăre la mare, op. cit*., p. 30; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, op. cit., p. 135.

CUVIOSUL IERARH IOAN, episcop al Tomisului (secolul V)[19]

După episcopul Timotei, scaunul episcopal din Tomis a fost ocupat de un alt mare teolog al secolului V și aprig apărător al Ortodoxiei în Dacia Pontică, anume Sfântul episcop Ioan.

Acest episcop a luat permanent parte la disputele teologice din preajma Sinodului IV ecumenic de la Calcedon (451), fiind prezent adesea în Constantinopol. El poseda o vastă cultură latină și greacă, traducând mai multe scrieri bisericești din limba greacă în cea latină. Scriitorul latin contemporan Marius Mercator scrie despre episcopul tomitan Ioan că era „unul din cei mai buni teologi ai timpului" și unul din „cei mai aprigi adversari ai nestorianismului și eutihianismului" (monofizismului), dovedindu-se, ca și toți ierarhii tomitani, un devotat apărător al învățăturii ortodoxe, cum reiese din puținele fragmente păstrate de la el.

Înainte de anul 449, episcopul Ioan s-a săvârșit cu pace la Tomis și s-a adăugat înaintașilor săi.

[19] Ibidem p. 35.

SFÂNTUL IERARH ALEXANDRU, episcop al Tomisului (secolul V)[20]

Acest ierarh tomitan a ocupat scaunul Eparhiei Tomisului pe la jumătatea secolului V, în timpul marilor frământări hristologice monofizite, create de ereticul Eutihie. Noul păstor al Daciei Pontice era un bun teolog, capabil să apere Ortodoxia, atât de amenințată în întreg Imperiul Bizantin.

Episcopul Alexandru a luat parte la Sinodul din anul 449, convocat de împăratul Teodosie II și patriarhul Flavian la Constantinopol, sinod care a reînnoit hotărârile luate în anul 448, de respingere a învățăturii eretice monofizite și condamnare a lui Eutihie. Episcopul Alexandru semnează al șaptelea actele sinodului: „Alexander reverendissimus episcopus Tomitanorum civitatis provinciae Scythiae". La marele Sinod ecumenic de la Calcedon, ținut în anul 451, episcopul daco-roman n-a mai putut lua parte din cauza năvălirii hunilor „nomazi" în eparhia sa, dar a semnat ulterior actele sinodului. El însă a rămas credincios Evangheliei lui Hristos și hotărârilor luate de sinoadele ecumenice, până la sfârșitul vieții sale, apărând cu dârzenie dreapta credință la Gurile Dunării, zidind noi biserici și mănăstiri în Dobrogea și continuând procesul de creștinare în Dacia Pontică, prin călugării misionari daco-romani.

După o păstorie rodnică de peste un deceniu, fericitul episcop Alexandru și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu.

---

[20] *De la Dunăre la mare, op. cit.*, p. 30; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, op. cit., p. 136.

CUVIOSUL DIONISIE CEL MIC „SCITUL” (c. 470-545)[21]

Al doilea mare teolog, cunoscut traducător de scrieri patristice şi călugăr plin de dragostea lui Hristos, pe care ni l-a dat Dacia Pontică, după Sfântul Ioan Casian, a fost Cuviosul Dionisie cel Mic, adică „Smeritul”, iar în limba latină „Exiguul”. Acest venerabil slujitor al Bisericii lui Hristos s-a născut în Sciția Mică pe la anul 470 şi s-a călugărit din tinereţe la una din renumitele mănăstiri ale Eparhiei Tomisului, care au dat în secolele IV-VII numeroşi „călugări sciţi”, cunoscuţi în întreg imperiul ca teologi, asceţi şi apărători ai Ortodoxiei.

Unul din dascălii săi de tinereţe, pe care avea să-l evoce mai târziu în „Prefaţa scrisorii sinodale a Sfântului Chiril al Alexandriei către Nestorie”, tradusă în latină, a fost un anume Petru, ajuns la bătrâneţe episcop. Acesta fusese, probabil, egumenul mănăstirii dobrogene, unde s-a călugărit Cuviosul Dionisie, căruia i-a fost părinte sufletesc şi care l-a deprins cu nevoinţă duhovnicească şi frica de Dumnezeu. Iată cu ce cuvinte pline de recunoştinţă, de smerenie şi duioşie, calităţi specifice sufletului nostru românesc, se adresează fericitul Dionisie cel Smerit dascălului său: „Mi-aduc aminte de binefacerile Voastre, Cuvioase Părinte şi podoabă aleasă a învăţătorilor lui Hristos, şi am mereu înaintea ochilor minţii râvna sfântă pentru hrana duhovnicească pe care o cheltuiaţi cu mine când eram copil, râvnă pe care nici spaţiul, nici timpul n-o pot uita. Vă rog să primiţi o mulţumire pe care ştiu că nu pot să v-o dau la înălţimea cuvenită”.

Din Dobrogea, fericitul Dionisie, supranumit şi „Romanul”, se duce în Orient, la Mormântul Domnului şi în Asia Mică, apoi se stabileşte la o mănăstire din Constantinopol. Era un teolog ortodox desăvârşit şi cunoştea perfect limbile greacă şi latină. La cererea Papei Ghelasie de a i se trimite un călugăr învăţat spre a-i traduce în Apus canoanele Sinoadelor ecumenice şi

---

[21] *De la Dunăre la mare, op. cit*., p. 70-72; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, op. cit., p. 141-142; Pr. prof. I. G. Coman, *Izvoarele Ortodoxiei româneşti şi creştinismul daco-roman,* p. 344, în revista „Ortodoxia”, an XXXIII, nr. 3/1981; idem, *Scriitori bisericeşti din epoca străromână,* 1979, p. 268-280; *Sfinţi români..., op. cit.*, p. 234.

unele opere patristice, Dionisie este trimis în Italia.

În anul 496, Cuviosul Dionisie ajunge la Roma. Aici intră în Mănăstirea Sfânta Anastasia și ajunge traducător renumit din greacă în latină și predă mulți ani dialectica cu prietenul său Casiodor la Universitatea Vivarium din sudul Italiei – Calabria.

Biograful și prietenul său Casiodor spune despre fericitul Dionisie că era „de neam scit, dar de obiceiuri întru totul romane, foarte priceput la ambele limbi, cunoscător perfect al Sfintei Scripturi și al dogmaticii". Era, de asemenea, „înțelept și simplu, învățat și smerit, cu vorbă puțină, feciorelnic, blând, plângând când auzea vorbe de veselie nepotrivite, postitor, fără să osândească pe cei care mâncau".

La Roma, Cuviosul Dionisie cel Mic (Exiguul) a trăit și a scris sub zece papi, de la Anastasie II până la Vigiliu. Fiind rugat, atât de păstorii Romei, care doreau să cunoască mai bine scrierile Părinților din Răsărit, cât și de compatrioții săi, călugării sciți, fericitul Dionisie cel Mic a tradus din greacă în latină scrieri ale Sfinților Grigorie de Nyssa, Chiril al Alexandriei și Proclu. Apoi traduce canoanele primelor patru Sinoade ecumenice, în două ediții; editează „Decretele pontificale" și traduce vieți de sfinți ca: „Descoperirea capului Sfântului Ioan Botezătorul", „Pocăința minunată a Sfintei Taisia" și „Viața Sfântului Pahomie".

Cuviosul Dionisie cel Mic era și un bun cunoscător al astronomiei, știință ce o învățase la Alexandria, centrul astronomiei antice. Astfel, el a întemeiat era creștină dionisiacă, în locul erei păgâne, începând calendarul și numărătoarea anilor „De la întruparea Domnului nostru Iisus Hristos, iar nu de la împăratul Dioclețian, ca până atunci, pentru ca astfel să fie tuturor mai cunoscut începutul nădejdii noastre și pentru ca să apară mai clară cauza răscumpărării neamului omenesc, adică Patimile Mântuitorului nostru". A scris în acest scop două lucrări: „Carte despre Sfintele Paști" și „Argumente Pascale". Era creștină întemeiată de fericitul Dionisie cel Smerit a intrat în vigoare la Roma în anul 527, iar până la începutul mileniului al doilea a fost adoptată în toată lumea creștină.

A mai scris și un florilegiu de texte patristice dogmatice, extrase de la mai mulți Sfinți Părinți din Răsărit, Apus și Africa, intitulat „Exempla Sanctorum Patrum". Atât prin originea și formarea sa daco-romană, cât și prin scrierile și traducerile sale din greacă în latină, fericitul Dionisie cel Mic „a întins o adevărată punte de legătură între Răsărit și Apus, punând într-un contact mai apropiat cele două romanități creștine".

La bătrânețe, fericitul Dionisie „Romanul" își aducea aminte din Italia, patria sa adoptivă, de Dobrogea, patria sa natală, și de compatrioții săi blânzi, dreptcredincioși și smeriți, despre care scrie aceste frumoase cuvinte în Prefața către „venerabilii domni și frați preaiubiți, Ioan și Leonțiu": „Poate pare lucru nou celor neștiutori că Scythia, care se arată îngrozitoare prin frig și în același

timp prin barbari, a crescut bărbaţi plini de căldură şi minunaţi prin blândeţea purtării. Că lucrul stă aşa, eu îl ştiu nu numai printr-o cunoaştere din naştere, ci mi l-a arătat şi experienţa. Se cunoaşte că acolo (în Scythia Minor), într-o comunitate pământească deschisă, am fost renăscut cu harul lui Dumnezeu prin Taina Botezului şi am fost învrednicit să văd viaţa cerească în trup fragil a preafericiţilor Părinţi cu care acea regiune se slăveşte ca de o rodire duhovnicească deosebită.

Credinţa lor strălucind prin legătura cu fapta bună era pentru toţi pildă de viaţă şi sinceritate. Ei nu erau prinşi în mreaja niciunei griji lumeşti şi puteau spune cu Apostolul: *Cetatea noastră este în ceruri* (Filipeni 3, 20). Ei (daco-romanii) au ţinut cu tărie neînfricată totdeauna dogmele credinţei ortodoxe, căci, deşi erau simpli în cuvânt, în ştiinţă nu erau nepricepuţi...".

Pentru sfinţenia vieţii lui, pentru gândirea şi scrierile sale profund ortodoxe, Cuviosul Dionisie cel Mic, numit şi „Romanul", este cinstit, atât în Răsărit, cât şi în Apus, ca un călugăr desăvârşit, filolog şi ctitor al erei creştine, ascet şi teolog de renume. Trei mari virtuţi l-au împodobit în toată viaţa sa: credinţa ortodoxă, smerenia inimii şi dragostea faţă de Dumnezeu şi de oameni, calităţi specifice milenare ale întregului popor român.

Săvârşindu-şi călătoria acestei vieţi, Cuviosul Dionisie cel Smerit şi-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Hristos prin anul 545 şi este numărat în ceata Cuvioşilor Părinţi.

CUVIOSUL IERARH TEOTIM II, episcop al Tomisului (a doua jumătate a secolului V)[22]

Eparhia Tomisului avea în anul 458 un păstor nou, în persoana episcopului Teotim II. El era de neam trac, poate chiar din Dacia Pontică. Acest ierarh tomitan a continuat să-și extindă jurisdicția eparhiei sale, prin călugări și preoți misionari trimiși de la Tomis, până în inima Daciei Carpatice, pe o arie ce cuprindea, atât Câmpia Dunării și zona subcarpatică, cât și sudul Moldovei. Această acțiune de creștinare a Daciei era deja începută încă din secolele II—III, în Banat, Oltenia și Transilvania, prin coloniștii romani, iar în Munții Buzăului, Vrancea, Bărăgan și Moldova de sud, în secolul IV, prin călugării și preoții misionari daco-romani, veniți din Eparhia Tomisului. Activitatea misionară de vestire a Evangheliei lui Hristos la sudul și nordul Dunării era destul de puternică sub episcopul Teotim II.

Pe lângă lucrarea sa misionară, episcopul Teotim II era și un devotat teolog și apărător al Ortodoxiei Sfinților Părinți. El a făcut dovada aceasta în răspunsul cerut de împăratul Leon I Tracul (457-474), în legătură cu hotărârile Sinodului IV ecumenic de la Calcedon și cu alegerea patriarhului monofizit Timotei Allurus la Alexandria. Episcopul Teotim II scria că primește întru totul hotărârile Sinodului de la Calcedon și cere depunerea ierarhului monofizit de la Alexandria. Răspunsul său în limba latină, foarte ortodox și categoric, „se distinge prin simplitatea și claritatea lui”.

Se pare că fericitul episcop Teotim II a avut o păstorire lungă la Tomis, încununată de multă izbândă, prin continuarea procesului de creștinare a „nomazilor sciți” (huni), ale căror migrații și incursiuni făceau multe tulburări creștinilor autohtoni. După mutarea sa la cele veșnice, în ultimele decenii ale secolului V, scaunul Episcopiei Tomisului a fost ocupat de ierarhi ale căror nume ne rămân necunoscute. Jertfa lor însă nu a rămas zadarnică în acest colț de pământ daco-roman.

---

[22] *De la Dunăre la mare, op. cit*., p. 30; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, op. cit., p. 136.

CUVIOSUL IOAN MAXENȚIU (secolele V-VI)[23]

Acest cuvios părinte era „cel mai învățat călugăr scit” contemporan cu Cuviosul Dionisie cel Mic, născut în Dacia Pontică, pe la jumătatea secolului V. El s-a călugărit și a învățat adâncul teologiei din anii tinereții, la una din mănăstirile Eparhiei Tomisului, a călătorit la mai multe mănăstiri din Răsărit și a locuit uneori în preajma Constantinopolului.

Fericitul călugăr Ioan Maxențiu a scris opt cărți „libelli”, care tratează diferite probleme hristologice și antropologice și combate cu tărie nestorianismul și monofizismul lui Eutihie. Iată câteva titluri din scrierile sale: *Libellus fidei, Capitole doctrinare, Mărturisire de credință ortodoxă, Unirea Cuvântului lui Dumnezeu cu propriul Său trup, Răspuns contra achefalilor..., Contra Nestorienilor, Răspuns la Epistola Papei Hormisda.*

Împreună cu alți patru călugări sciți, Petru, Ioan, Leonțiu și Ioan, Cuviosul Ioan Maxențiu a scris și *Epistola călugărilor sciți,* adresată episcopilor africani, Datin și Fortunat, în care se susține formula teologică „theopashită” că „unul din Treime a pătimit cu trupul”.

După o îndelungată osteneală, prin scris și asceză, de apărare a dreptei credințe ortodoxe și de mărturisire a Evangheliei lui Hristos, într-o epocă atât de frământată de dezbinări și erezii, fericitul călugăr daco-roman Ioan Maxențiu s-a strămutat cu pace la cele veșnice.

---

[23] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, op. cit., p. 142; Pr. prof. I. G. Coman, *Izvoarele Ortodoxiei românești,* op. cit., p. 344-345, în revista „Ortodoxia”, nr. 3, 1981.

CUVIOSUL IERARH PATERNUS, mitropolit al Tomisului (prima jumătate a secolului VI)[24]

Venerabilul mitropolit tomitan Paternus era, după nume, de origine latină, adică daco-roman autohton, probabil, călugărit și format teologic și spiritual în una din vestitele mănăstiri ale Eparhiei Tomisului. El a ajuns păstor al Daciei Pontice, după o lungă perioadă de circa 60 de ani (460-520), pentru care nu se cunoaște încă numele nici unui episcop tomitan.

Prima atestare documentară este inscripția latină de pe un vas de cult din argint aurit, descoperit în anul 1912 (astăzi la Muzeul Ermitaj – Sankt-Petersburg), făcut de Paternus la începutul secolului VI pentru Catedrala mitropolitană din Tomis, unde donatorul este intitulat „episcopus mitropolitanus". După această însemnare și alte câteva de mai târziu se atestă că Episcopia Tomisului a fost ridicată la începutul secolului VI la rang de mitropolie și că avea sub jurisdicția sa un număr de 14 episcopii sufragane, existente în toate orașele mari ale Daciei Pontice. Într-o „Listă" a tuturor scaunelor mitropolitane și episcopale din Patriarhia ecumenică, existente la începutul secolului VI, publicate în anul 1891 de bizantinologul Carl de Boor, sub denumirea de „Notitia Episcopatuum", sunt trecute sub jurisdicția Mitropoliei Tomisului următoarele 14 scaune episcopale: *Axiopolis* (Cernavodă, jud. Constanța), *Capidava* (Capidava, jud. Constanța), *Carsium* (Hârșova, jud. Constanța), *Callatis* (Mangalia), *Constantiana* (jud. Constanța), *Histria* (Istria, jud. Constanța), *Tropaeum Traiani* (Adamclisi, jud. Constanța), *Troesmis* (Iglița, jud. Tulcea), *Noviodunum* (Isaccea, jud. Tulcea), *Aegyssus* (jud. Tulcea), *Salsovia* (Mahmudia, jud. Tulcea), *Halmyris* (Dunavățul de Jos, jud. Tulcea), *Zaldapa* (jud. Tulcea), *Dionysopolis* (Balcic).

Toate aceste scaune episcopale au fost înființate la începutul secolului VI, în fiecare oraș – „polis" – din Sciția Mică și din întreg Imperiul Bizantin, sub împăratul Anastasie (491-518), în urma unei legi a înaintașului său, împăratul Zenon (474-491), ca fiecare oraș să aibă un episcop al său și un anume teritoriu.

Sub mitropolitul Paternus, Eparhia Tomisului a ajuns poate la cea mai mare înflorire duhovnicească și organizatorică. Numărul mare al episcopiilor sufragane dovedește în bună parte încheierea procesului de creștinare a poporului român din Dacia Pontică, care avea în secolul VI peste 100 de bazilici (biserici) și bisericuțe, cu numeroși preoți (prezbiteri) și mănăstiri bine organizate, cu sute de călugări, sihaștri, cavioți (trăitori în peșteri) misionari și cu teologi de o înaltă cultură clasică și mistic-dogmatică, recunoscută peste tot. Astfel, vestiții „călugări sciți", contemporani cu arhiepiscopul Paternus, erau preocupați de dogma Sfintei Treimi, creând formula teologică numită

---

[24] *De la Dunăre la mare, op. cit*., p. 30; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române* vol. I, op. cit., p. 136-137; I. I. Georgescu, *Viața creștină în vechiul Tomis,* în rev. Mitropolia Moldovei și Sucevei, nr. 1-2, 1962, p. 15-32.

„theopashită", că „unul din Sfânta Treime a pătimit în trup" (unus de Sancta Trinitate passus in corpus).

Fericitul mitropolit Paternus, refuzând să accepte ca ortodoxă această formulă dogmatică, călugării sciți se duc, în anul 519, la împăratul Justin I (518-527) și cer recunoașterea învățăturii lor. De aici merg la Roma și cer Papei Hormisda același lucru. Aceasta dovedește preocupările hristologice ale călugărilor daco-romani din Dobrogea secolului VI, renumele lor în întreg Imperiul Romano-Bizantin, precum și grija dintotdeauna a episcopilor din Dacia Pontică de a apăra cu statornicie Ortodoxia la Gurile Dunării.

În anul 520, mitropolitul Paternus, fiind la Constantinopol, a participat cu alți 20 de ierarhi la alegerea noului patriarh ecumenic, Epifanie. În scrisoarea adresată Papei Hormisda cu acest prilej, Paternus semnează al șaptelea sub titlul: „Paternus, misericordia Dei, episcopus provinciae Scythiae metropolitanus".

În cadrul arhiepiscopiei sale, mitropolitul Paternus pregătește călugări și preoți misionari, pe care îi trimite la nord de Dunăre, în Dacia carpatică, ajungând să organizeze parohii și mici așezări monahale până în văile Oltului și Argeșului, Câmpia Bărăganului, Codrii Vlăsiei, ținutul Buzăului, Țara Vrancei și sudul Moldovei.

Așa ostenindu-se mai mult de un deceniu, pentru lauda lui Dumnezeu și triumful creștinismului pe pământul țării noastre, venerabilul mitropolit Paternus și-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Hristos.

CUVIOSUL IERARH VALENTINIAN, mitropolit al Tomisului

(secolul VI)[25]

Ultimul ierarh și păstor duhovnicesc cunoscut al Mitropoliei Tomisului, înainte de marea migrație a avarilor, slavilor și bulgarilor din anul 602, a fost arhiepiscopul Valentinian. După nume era latin, adică daco-roman, probabil, născut și format în Eparhia Tomisului, la conducerea căreia ajunge pe la mijlocul secolului VI. Prima afirmare despre el datează din anul 595 într-o scrisoare a diaconilor Rusticus și Sebastianus, care îi relatează despre condamnarea de către împăratul Justinian, în anul 544, a „Celor trei capitole", adică a scrierilor episcopilor Teodor de Mopsuestia († 428), Teodoret al Cirului († 458) și Ibas de Edessa († 457), considerate eretice. Arhiepiscopul Valentinian îi scrie Papei Vigiliu, care îi răspunde la 18 martie, 550, adresându-i-se: „Dilectissimo fratri Valentiniano, episcopo de Tomis, provinciae Scythiae" (Preaalesului frate Valentinian, episcopul Tomisului din provincia Sciția-Dobrogea), asigurându-l că nu a scris nimic împotriva celor patru Sinoade ecumenice și că îl invită la Constantinopol să se convingă de aceasta. Din motive necunoscute, arhiepiscopul Valentinian nu răspunde la invitație și nu ia parte nici la cel de al cincilea Sinod ecumenic de la 5 mai, 553.

Sub venerabilul mitropolit Valentinian, Biserica lui Hristos din Dacia Pontică (Dobrogea) trăiește, probabil, epoca sa cea mai înfloritoare din perioada de formare a poporului român, cu biserici și preoți în fiecare sat, cu vestite așezări monahale, cu preoți și călugări misionari răspândiți pe o largă arie în Dacia de la nordul Dunării. Însuși procesul de creștinare a populației autohtone este aproape încheiat în Dacia Pontică. Iar peste Dunăre existau în secolul VI mai multe comunități monahale în zona subcarpatică, din care cele mai puternice erau în Munții Buzăului și ai Vrancei. Se presupune chiar existența unei episcopii în Țara Vrancei, care va deveni mai târziu Episcopia Milcovia.

La sfârșitul deceniului al șaselea, după o rodnică activitate evanghelică, mitropolitul Valentinian se mută la cele veșnice.

---

[25] Pr. prof. I. Pulpea, *Episcopul Valentinian de Tomis..., B.O.*R., 1947, nr. 4-9, p. 200-212; De la *Dunăre la mare, op. cit.*, p. 30; Istoria *Bisericii Ortodoxe Române, vol. I*, op. cit., p. 138-139.

SFINȚI ȘI CUVIOȘI

din secolele VII-XIII

SFÂNTUL GRIGORIE DECAPOLITUL de la Bistrița – Vâlcea (secolele VIII-IX)[1]

a. Viața

Sfântul Grigorie, ale cărui moaște se păstrează întregi la Mănăstirea Bistrița, din județul Vâlcea, s-a născut în jurul anului 780, în Isauria – Asia Mică, din părinți ortodocși devotați, anume Serghie și Maria, și a copilărit în una din cele zece cetăți ale Isauriei, Irinopolis, din care cauză se numește până astăzi „Decapolitul”.

Bizanțul fiind lovit atunci de eresul iconoclast, fericitul Grigorie, după terminarea studiilor, renunță la nuntă și intră în nevoința monahală, ostenindu-se mult pentru apărarea Ortodoxiei și cinstirea sfintelor icoane în Constantinopol, în Asia Mică, la Roma și în Macedonia. Nevoindu-se mult cu postul și rugăciunea, a biruit toate cursele nevăzuților diavoli și s-a învrednicit de darul facerii de minuni și al înainte-vederii.

În ultimii ani ai vieții s-a ostenit în Mănăstirea Sfântul Mina, aproape de Tesalonic, învrednicindu-se de harul preoției. Și aici a făcut multe minuni și vindecări de boli, vestind cele viitoare. Renumit în tot Bizanțul pentru sfințenia vieții lui, la bătrânețe, Sfântul Grigorie Decapolitul se îmbolnăvește de hidropică și se mută la Hristos, la 20 noiembrie, anul 842, fiind înmormântat la o mănăstire din Constantinopol.

Acest mare cuvios și mărturisitor al lui Hristos era cinstit ca sfânt și făcător de minuni încă din viață. Dar și după moarte se vindecau bolnavii la mormântul lui. Văzând aceasta, monahii acelei mănăstiri i-au scos sfintele sale moaște din pământ și le-au pus în biserică spre închinare și ajutorul tuturor.

---

[1] Episcopul Damaschin Severineanul în *Sfinți români..., op. cit.*, p. 248; Dicț*ionar aghiografic,* de episcopul Gherasim Timuș, op. cit., p. 339; *Mineiul* pe luna noiembrie, în 20 zile.

În anul 1453, căzând Bizanţul sub turci, moaştele Sfântului Grigorie sunt duse în părţile Dunării, ajungând în mâinile unui dregător turc. Auzind de minunile ce se făceau la aceste moaşte, banul Ţării Româneşti, Barbu Craiovescu, le cumpără cu mulţi bani, prin anul 1498, şi le duce la Mănăstirea Bistriţa – Râmnicu-Vâlcea, ctitoria sa, unde se află şi astăzi. Racla de argint, în care se păstrează cu sfinţenie acest odor de mare preţ, a fost lucrată la Braşov, în anul 1656.

Sfântul Grigorie Decapolitul se prăznuieşte în fiecare an la 20 noiembrie.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Sfântul Grigorie Decapolitul a fost ales de Dumnezeu să mărturisească pe Hristos şi dreapta credinţă pe pământ încă din pântecele maicii sale. Inima lui era rănită din pruncie pentru cele cereşti, iar sufletul lui nu avea odihnă în vâltoarea grijilor pământeşti. De aceea, renunţând la căsnicie, s-a logodit cu Hristos pentru a trăi în veci cu El.

2. Intrând în nevoinţă vieţii monahale, Sfântul Grigorie râvnea două lucruri, fără de care niciun creştin nu se poate mântui. Mai întâi căuta să se dezbrace de cugetele rele şi să se îndumnezeiască prin rugăciune, prin post şi priveghere, prin citirea Sfintei Scripturi, prin smerenie şi iubire. Apoi dorea să mărturisească dogmele dreptei credinţe şi să apere Ortodoxia de tot felul de eresuri care loveau în vremea sa Biserica lui Hristos. Ajutat de harul Duhului Sfânt, în puţină vreme a biruit ispitele tinereţii şi toate cursele vrăjmaşului diavol. Apoi, Sfânta Evanghelie şi învăţăturile dumnezeieştilor Părinţi i-au întărit credinţa şi l-au pregătit, ca pe un bun ostaş al lui Hristos, să intre în lupta cea duhovnicească împotriva hulitorilor iconoclaşti care distrugeau sfintele moaşte şi sfintele icoane, numindu-le idoli.

3. Cu atâta tărie se împotrivea pe faţă luptătorilor de icoane, apărându-le, încât mergea din loc în loc, din mănăstire în mănăstire, de la Constantinopol în Asia Mică, de la Decapole în Tesalonic, apoi la Roma, în Sicilia şi din nou la Tesalonic. Peste tot apăra cultul ortodox al sfintelor icoane, învăţând, îmbărbătând, mustrând şi uneori răbdând bătăi, prigoniri şi ameninţări cu moartea pentru cinstea sfintelor icoane. Dar bunul ostaş al lui Hristos nu se temea de cei care ucid trupul, nici nu asculta hulele ereticilor, ci pe toţi îi învăţa că „cinstea pe care o dăm sfintelor icoane se ridică la chipul cel dintâi”, după învăţătura Sfântului Vasile cel Mare. Adică, cinstind şi închinându-ne la icoane, cinstim şi ne închinăm Mântuitorului şi sfinţilor pictaţi pe ele. Apoi învăţa că cel care a făcut prima icoană este Însuşi Tatăl Care a născut pe Fiul „mai înainte de toţi vecii”, căci Fiul lui Dumnezeu este icoana Tatălui. El învăţa că şi omul creat de Dumnezeu este chipul, adică icoana Preasfintei Treimi, după cuvântul de la Facere 1 cu 26: *Să facem om după chipul şi asemănarea noastră.* Cinstea pe care o dăm Fiului se înalţă deopotrivă şi celorlalte persoane ale Preasfintei Treimi, iar cinstea pe care o

dăm icoanelor se înalță Însuși Mântuitorului și sfinților pictați pe ele.

4. Pe măsură ce se ostenea pentru apărarea icoanelor și dogmelor ortodoxe, Sfântul Grigorie Decapolitul ducea, totodată, o înaltă viață duhovnicească. Pentru aceasta, ajungând vas ales al Sfântului Duh, a primit darul facerii de minuni și al cunoașterii celor viitoare. Amintim câteva din numeroasele sale minuni săvârșite în timpul vieții. Într-o noapte, făcând rugăciune din inimă către Dumnezeu, a căzut în uimire și a văzut strălucind din cer o lumină ca soarele, înconjurând peștera și locul din jur, urmată de o bună mireasmă care a umplut chilia și inima cuviosului. Lumina și mireasma cerească au ținut mai multe zile.

5. Ajungând la măsura desăvârșirii, Dumnezeu nu a lăsat această făclie sub obroc. Odată, pe când se ruga, a auzit acest glas de sus: „Grigorie, dacă voiești să ajungi la desăvârșire, ieși din pământul tău și de la rudele tale și te înstrăinează pentru folosul tău și al celor ce au nevoie de învățătura ta". Din ceasul acela, Cuviosul Grigorie a părăsit liniștea pustiei și ajuta lumea pe calea mântuirii.

6. Odată dorea să meargă cu corabia în Italia, dar stăpânul ei nu voia să plece, căci se temea de tâlhari. Atunci a zis sfântul către corăbieri: „Îndrăzniți, căci Dumnezeu vă va păzi și nu veți pătimi niciun rău".

Într-adevăr, au călătorit bine, fără nicio primejdie, căci mâna Domnului era cu Sfântul Grigorie.

7. Mulți oameni stăpâniți de duhuri rele erau vindecați cu rugăciunea Sfântului Grigorie. Astfel, o femeie, având duh necurat, a fost izbăvită numai prin cuvântul lui. Un om cuprins de un demon cumplit a fost tămăduit cu rugăciunile sfântului. Altădată, văzând sfântul un om chinuit de diavol, s-a rugat pentru el, zicând: „Doamne, miluiește zidirea Ta și n-o lăsa să fie stăpânită de diavolul". După aceste cuvinte, îndată a fugit duhul rău din om. Dar, văzând cuviosul că îl caută și îl laudă oamenii, îndată a fugit din locul acela. Altădată, un om diabolizat a sărit în spatele cuviosului și își bătea joc de el. Dar fericitul, rugându-se din inimă, a izgonit diavolul din acel om.

8. O femeie săracă și văduvă, stricându-i-se casa, a cerut milostenie de la Sfântul Grigorie ca să-și zidească alta, iar el i-a spus:

— Femeie, du-te și începe lucrul, și Dumnezeul săracilor îți va trimite ajutor!

Punând temelie, văduva a găsit în pământ smoală, pe care vânzând-o, și-a terminat casa și și-a cumpărat cele de nevoie vieții.

9. Un monah sihastru din apropiere, cu mâinile lucra și cu buzele se ruga. Iar Sfântul Grigorie, cunoscând că i-a sosit sfârșitul vieții, i-a zis:

— Frate, lasă lucrul mâinilor și te îngrijește de suflet, că ți s-a apropiat sfârșitul și vei călători pe cale străină, pe care niciodată n-ai călătorit!

După câteva zile, acel sihastru și-a dat sufletul în mâinile Domnului.

10. Un ieromonah, Teodul, a venit la cuviosul pentru cuvânt de folos. La

plecare, Sfântul Grigorie i-a spus:

— Mergi cu pace și spune părintelui tău duhovnicesc să-și pregătească mormântul, căci în curând va pleca la Domnul!

După puține zile, bătrânul acela a adormit cu pace.

11. Altădată, un monah numit Petru a fost mușcat de două vipere și, fiind foarte aproape de moarte, a alergat la ajutorul Cuviosului Grigorie, care, milostivindu-se spre el, s-a rugat lui Dumnezeu și îndată cel mușcat de vipere s-a făcut sănătos.

12. Un om bolnav de friguri de mulți ani a venit pe ascuns la chilia Sfântului Grigorie și s-a îmbrăcat cu rasa lui, pe când îl scuturau frigurile, și îndată s-a făcut sănătos.

13. Un alt om cuprins de răceală se ruga cuviosului să-l vindece, însă el nu voia. Atunci, bolnavul s-a culcat pe ascuns, cu mare credință, în patul Sfântului Grigorie. Găsindu-l în așternutul lui, cuviosul i-a zis să plece de acolo. Dar bătrânul i-a răspuns: „Nu mă voi scula din patul tău, părinte, până nu mă voi face sănătos!" Atunci, cuviosul, atingându-se de acel bolnav, l-a vindecat, și s-a ridicat sănătos din patul lui.

14. O dată și de mai multe ori vorbind ucenicul cu dascălul său, a văzut ieșind foc din gura Cuviosului Grigorie, care îi lumina fața cu raze ca de soare. Deci, căzând ucenicul la picioarele sfântului, l-a rugat să-i descopere acea taină minunată. Cuviosul a zis către dânsul:

— Aceasta o pricinuiește credința ta, fiule, căci eu mă știu pe mine om păcătos. Însă, de se va curăți omul pe dânsul de patimile trupului și ale sufletului și se va face curat și vrednic de primirea Duhului Sfânt, atunci, precum a zis Hristos, Tatăl și Fiul și Sfântul Duh vin și se sălășluiesc în el. Atunci, nu mai grăiește omul, ci Dumnezeu, Care locuiește în el. Deci și tu, fiule, dacă te vei nevoi a te curăți pe tine de patimile trupului și ale sufletului și dacă vei tăia cu sabia Duhului spinii patimilor și dacă te vei ruga cu stăruință lui Dumnezeu, ca El Însuși să ardă cu focul cel dumnezeiesc materia patimilor și să înmulțească în sufletul tău roadele faptelor bune, atunci te vei face lăcaș curat și sfânt al lui Dumnezeu, iar cuvintele tale vor străluci de puterea și lumina Duhului Sfânt.

15. După mutarea la cer a Sfântului Grigorie Decapolitul și după căderea Bizanțului în mâinile turcilor, au ajuns cinstitele lui moaște în mâinile unui dregător turc. Evlaviosul ban al Craiovei, Barbu Craiovescu, auzind despre aceste moaște și de nenumăratele minuni care se făceau aici, a cheltuit mari sume de bani și, în anul 1498, a adus moaștele Sfântului Grigorie Decapolitul la Mănăstirea Bistrița – Vâlcea, ctitoria sa, spre mângâierea tuturor.

În tradiție se spune că turcul a vândut sfintele moaște pe bani de aur, punându-se la cântar. Dar, cu rugăciunile sfântului, moaștele sale au devenit ușoare la cântar și turcul n-a primit mulți bani, așa cum dorea. Mai târziu turcul, văzându-se amăgit de creștini, a venit la Mănăstirea Bistrița să ia

moaştele înapoi sau să i se dea mai mulţi bani. Atunci, fericitul ctitor, călugărit aici cu numele de Schimonahul Pahomie, auzind de venirea turcului, a ascuns sfintele moaşte într-o peşteră din muntele apropiat, unde s-a ridicat şi un mic paraclis în cinstea Sfântului Grigorie. Aşa au scăpat sfintele moaşte din mâna păgânilor. Apoi turcul, mâniindu-se, a jefuit mănăstirea şi, dându-i foc, s-a dus în ţara lui. Ctitorul a zidit mănăstirea din nou şi a adus din peşteră sfintele moaşte, care se păstrează în biserica mare până astăzi, ca un odor de mare preţ. Numai în vremuri de mare primejdie se ascund în peşteră.

16. De-a lungul celor cinci secole de existenţă a moaştelor Sfântului Grigorie Decapolitul pe pământul ţării noastre, s-au făcut multe şi nenumărate minuni şi vindecări de boli, care s-au uitat cu vremea. Dintre cele puţine care s-au scris, amintim câteva minuni săvârşite, mai ales, în zilele noastre.

După o veche tradiţie ortodoxă, în vremuri de primejdie şi de mare secetă, se făceau procesiuni prin oraşe, prin sate şi pe câmp cu moaştele Sfântului Grigorie Decapolitul şi cu icoane miraculoase. Moaştele se scoteau de obicei vara, în Ţara Românească şi mai ales în Oltenia, pe timp de secetă, şi, cu rugăciunile cuviosului, trimitea Domnul pe pământ ploaie timpurie şi târzie. Cea mai veche procesiune pentru ploaie cu moaştele Sfântului Grigorie, cunoscută în Ţara Românească, a avut loc în vara anului 1765. Recoltele lovite de secetă au fost salvate şi poporul cel binecredincios a fost izbăvit de moarte.

17. În vara anului 1913, de hramul Mănăstirii Bistriţa, a fost adusă la moaştele Sfântului Grigorie o femeie tânără, paralizată de ambele picioare. Fiind atinsă de sfintele moaşte, i s-a făcut Sfântul Maslu de trei ori şi, după trei săptămâni, a venit la mănăstire pe picioarele sale, să mulţumească sfântului pentru vindecarea ei.

18. În anul 1920, unei femei numită Maria din satul Cacova – Vâlcea, căzând dintr-un prun, i-a paralizat tot corpul şi a fost adusă după câteva zile în mănăstire, la Sfântul Grigorie. Făcându-i-se Sfântul Maslu, bolnava a deschis ochii mari, şi-a venit în simţire şi a cerut să fie ridicată în picioare. Apoi s-a întors la casa ei vindecată, cu rugăciunile Sfântului Grigorie făcătorul de minuni.

19. În vara anului 1925, a fost adus la moaştele Sfântului Grigorie un tânăr din comuna Sirineasa – Vâlcea, stăpânit de un duh rău. Fiind atins de sfânta raclă şi făcându-i-se Sfântul Maslu în fiecare zi, după şapte zile a plecat acasă sănătos. La fel a fost vindecată o tânără din satul Vaideeni, care îşi pierduse mintea. După şapte zile de rugăciuni şi Sfântul Maslu lângă sfintele moaşte, s-a întors sănătoasă în familie.

20. În vara anului 1927, fiind secetă, s-a scos sfânta raclă în procesiune prin sate. Proprietarul fabricii de cherestea din Brezoi – un boier necredincios – nu a vrut să lase oamenii lui la rugăciune. Însă s-au făcut rugăciuni de ploaie şi, cu mijlocirea cuviosului, a dat Dumnezeu o ploaie bună pe toată Valea Oltului. Dar, în aceeaşi zi, l-a pedepsit Domnul pe boierul rău şi necredincios,

că i-a luat foc fabrica şi a ars toată până în temelii.

21. Fiind secetă, în vara anului 1935, se purta sfânta raclă în procesiune de ploaie prin satele Băbeni, Ioneşti, Orleşti. În dreptul unei fântâni, racla Sfântului Grigorie s-a oprit brusc. Atunci, preoţii au spus să se cerceteze ce poate fi în acea fântână. Scoţând oamenii toată apa, au aflat un prunc mic în ea. Era, probabil, aruncat de o femeie ucigaşă. După ce oamenii au îngropat pruncul, imediat au plecat cu sfintele moaşte mai departe.

22. În satul Băileşti – Dolj, în anul 1932, era o creştină, Elena, paralizată din tinereţe. Auzind că se aduc în sat moaştele Sfântului Grigorie pentru ploaie, a vrut să fie dusă şi ea la Biserică să se închine. După ce a fost atinsă de sfânta raclă a cuviosului, a cerut să fie aşezată sub masa pe care stăteau sfintele moaşte. Timp de trei ore cât a durat slujba în biserică, creştina Elena s-a rugat în taină, cerând, cu multe lacrimi, sănătate şi iertare. După ce preoţii şi credincioşii au plecat în procesiune pe câmp cu moaştele Sfântului Grigorie, femeia bolnavă s-a vindecat definitiv de paralizie, s-a întors acasă şi a mai trăit încă 20 de ani.

23. În vara secetoasă a anului 1934 se făceau rugăciuni şi procesiune pentru ploaie cu moaştele Sfântului Grigorie de la Bistriţa, în satul Lungeşti – Vâlcea. Când procesiunea trecea prin mijlocul satului şi ţăranii, cu făclii aprinse în mâini, aruncau buchete de flori înaintea sfântului, a venit o mamă cu o fetiţă de 4 ani, bolnavă de epilepsie. Îndată ce femeia şi-a atins copila cu fruntea de sfintele moaşte, s-a făcut sănătoasă. Copila a crescut, a devenit mamă şi o bună creştină. Ea se numea Elena Spălăţel.

24. Sofia Patrichi, o pensionară din Bucureşti, în 1957 s-a îmbolnăvit de o infecţie la faţă, suspectă de cancer, ce nu se mai vindeca. Auzind de minunile Sfântului Grigorie de la Bistriţa, a alergat la moaştele lui, s-a atins cu credinţă şi lacrimi de sfânta raclă şi s-a rugat mult, cerându-i sănătate. A doua zi, când s-a deşteptat din somn, nu mai avea nicio urmă de infecţie pe faţă şi se vindecase şi de cataracta de la ochi[2].

Sfinte Preacuvioase Părinte Grigorie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

[2] Aceste vindecări şi fapte minunate, săvârşite la moaştele Sfântului Grigorie Decapolitul din Mănăstirea Bistriţa, au fost adunate într-un mic volum de monahia Olga Gologan († 1972), stareţa acestei mănăstiri.

CUVIOŞII DAMIAN ŞI IOSIF, Aşezământul monahal de la Basarabi – Constanţa (secolele IX-X)[3]

În anul 1957 s-a descoperit într-un deal de cretă din comuna Basarabi, judeţul Constanţa, un ansamblu monahal de sihaştri, din epoca daco-romană şi medievală (sec. IV-XI), format din şase bisericuţe rupestre, unice până în prezent în ţara noastră. Desigur, au fost mult mai multe bisericuţe şi, probabil, peşteri pustniceşti, unele deja distruse de vreme, altele încă nedescoperite, care formau o adevărată „lavră a peşterilor" în Dacia Pontică.

Întrucât ansamblul monahal de la Basarabi este aproape de „hotarele Casienilor şi ale Peşterilor", locul de naştere al Sfântului Ioan Casian, se deduce că în Eparhia Tomisului, adică în perimetrul dintre Constanţa – Cernavodă – Medgidia şi Histria, era cel mai puternic centru monahal şi pustnicesc din Sciţia Mică. Pe lângă marile mănăstiri organizate cu şcoli de teologie, care au dat pe vestiţii călugări sciţi în secolele IV-VI, existau zeci de peşteri şi bisericuţe rupestre, astăzi dispărute, în care se nevoiau marii sihaştri daco-romani iubitori de linişte. Asemenea sihăstriilor de pe valea Nilului care erau conduse nu de egumeni, ci de „prezbiteri", adică de ieromonahii duhovnici care slujeau cele sfinte pentru ei, credem că şi ansamblul pustnicesc de la Basarabi era povăţuit duhovniceşte de asemenea duhovnici.

Doi dintre aceşti părinţi sufleteşti ai sihaştrilor de la Basarabi, recent descoperiţi, au fost „Damian preotul" şi „Iosif preotul". Numele lor sunt încrustate pe pereţii bisericuţei B4. Iată câteva dintre aceste inscripţii în limba slavă veche: „(Eu) Dimian (Damian) preotul merg pe drum, pun lumânări pentru păcatele mele... omule, în această biserică, iar Dumnezeu să vă miluiască cu Sfinţii Părinţi. Amin. Dimian (luna) mai". Altă însemnare: „A venit părintele aici, în acest loc... luna octombrie, 4. A venit la noi... am scris... luna ianuarie". Altă inscripţie: „În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, s-a închinat nevrednicul rob Simeon prima dată în biserică, în luna august, 31". Probabil era un dregător local sau un călugăr venit să se închine aici. În limba greacă scrie: „Doamne, ajută pe robul tău Iosif (preotul)". Şi alta: „Luna martie, indictionul 10" (anul 982).

Celelalte cinci bisericuţe sunt mult mai mici, de formă dreptunghiulară, cu dimensiunile de circa 6 x 2 x 2 metri, săpate în stâncă de cretă, apropiate una de alta şi unele cu mici încăperi anexate, pentru călugării nevoitori. Pe pereţii lor se află numeroase inscripţii runice, multe nedescifrate, cruci, simboluri paleocreştine, figuri dacice tradiţionale. În bisericuţa B1 scrie în caractere vechi slave: „Anul 650" (992).

Cuvioşii „Damian preotul" şi „Iosif preotul" au fost doi ieromonahi din

[3] Barnea, *Arta creştină în România,* t. II, Bucureşti, 1981, p. 46-90; *De la Dunăre la mare, op. cit*., p. 134-140; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, op. cit., p. 153-156.

cei mai distinşi, care au condus comunitatea sihaştrilor de la Basarabi, probabil în secolele IX-X. Cel dintâi pare să fi fost Damian, apoi Iosif. Amândoi erau preoţi slujitori şi părinţi duhovniceşti ai acestei aşezări pustniceşti. Ei săvârşeau cele sfinte, primeau şi formau pe călugări, spovedeau, împărtăşeau pe fiecare cu Trupul şi Sângele Domnului şi îi cercetau la peşterile şi chiliile lor. Pentru sfinţenia vieţii lor şi pentru cinstea de care se bucurau, ucenicii lor le-au săpat numele pe pereţii bisericuţei din mijloc, care, probabil, era centrul duhovnicesc al acestei sihăstrii din Dobrogea.

Doamne, numără în ceata cuvioşilor părinţi pe toţi călugării care au sihăstrit în aceste locuri sfinte.

SFÂNTA PARASCHEVA DE LA IAȘI (secolul XI)[4]

a. Viața

Preacuvioasa maica noastră Parascheva, numită „cea Nouă”, de la Iași, „a Moldovei luminătoare” și lauda întregii Ortodoxii, s-a născut în satul Epivat din Tracia răsăriteană, nu departe de Constantinopol, pe la începutul secolului al XI-lea, din părinți binecredincioși și de bun neam.

Cei doi copii, Eftimie și Parascheva, au primit în familie o aleasă creștere și educație religioasă. Astfel, Eftimie, fratele mai mare al cuvioasei, a intrat înaintea ei în nevoință monahală. Apoi, pentru sfințenia vieții lui, ajunge episcop al Matidiei și păstorește bine Biserica lui Hristos până la sfârșitul vieții. La fel și fericita Parascheva, iubind mai mult decât orice pe Hristos, la vârsta de aproape 15 ani, a intrat într-o mănăstire de fecioare din orașul Ieraclia Pontului. După cinci ani se închină la Mormântul Domnului și se nevoiește mai mulți ani într-o mică mănăstire de călugărițe pustnice de pe Valea Iordanului.

La vârsta de 25 de ani, luând poruncă de la îngerul Domnului, s-a reîntors în patrie și s-a nevoit încă doi ani lângă biserica satului natal, Epivat. Pe la jumătatea secolului XI, anul 1050, la vârsta de 27 de ani, Cuvioasa

[4] *Mineiul* pe luna octombrie în 14 zile; *Dicționar aghiografic,* de episcopul Gherasim Timuș, op. cit., p. 642; Pr. Scarlat Porcescu, *Sfinți români..., op. cit.* p. 258.

Parascheva şi-a dat sufletul în mâinile Domnului şi a fost înmormântată aproape de malul mării. Mai târziu, în urma unor minuni la mormântul ei, moaştele Cuvioasei Parascheva au fost aflate întregi în pământ şi s-au pus în biserica Sfinţilor Apostoli din satul Epivat, spre cinstire şi închinare. Aici au stat sfintele ei moaşte aproape 175 de ani.

În anul 1223, ţarul româno-bulgar Ioan Asan al II-lea (1218-1241) a strămutat moaştele Sfintei Parascheva la Târnovo, capitala Bulgariei, fiind depuse în catedrala cu hramul „Adormirea Maicii Domnului". Mai târziu, fericitul patriarh Eftimie al Bulgariei scrie „Viaţa Cuvioasei Parascheva" şi o trece în sinaxarul Bisericii cu zi de prăznuire la 14 octombrie. Din a doua jumătate a secolului XIV, cultul Sfintei Parascheva trece şi la nordul Dunării, în cele trei ţări române.

La Târnovo au stat moaştele Preacuvioasei Parascheva 160 de ani. În anul 1393, căzând Bulgaria sub ocupaţia turcilor, sfintele ei moaşte au fost dăruite pentru puţin timp lui Mircea cel Bătrân, domnul Ţării Româneşti. După trei ani, turcii le-au dat cneghinei Anghelina a Serbiei, care le strămută la Belgrad, unde rămân 125 de ani.

În anul 1521, turcii ocupă şi Serbia şi iau din nou ostatice moaştele Sfintei Parascheva, pe care le duc în palatul sultanului din Constantinopol. Apoi, sfintele ei moaşte sunt răscumpărate de la turci de către Patriarhia Ecumenică cu 12.000 de ducaţi de aur şi rămân în Catedrala patriarhală din Fanar timp de 120 de ani. În anul 1641, însă, ajungând Patriarhia de Constantinopol datoare la Poarta otomană cu sume mari de bani, ce reprezentau birul anual impus asupra Bisericii, patriarhul Partenie a dăruit moaştele Cuvioasei Parascheva, drept recunoştinţă, domnului Moldovei, Vasile Lupu, care a achitat turcilor toate datoriile patriarhilor de Constantinopol şi Ierusalim pe mai mulţi ani.

În anul 1641, la 13 iunie, moaştele Preacuvioasei maicii noastre Parascheva au ajuns în Iaşi şi au fost aşezate cu multă cinste în frumoasa biserică atunci zidită, a Mănăstirii Sfinţilor Trei Ierarhi. Aici au stat până la 26 decembrie, 1888, când au fost scăpate prin minune de un incendiu. Apoi au fost transferate în noua Catedrală mitropolitană din Iaşi unde se află şi astăzi.

Sfânta Parascheva de la Iaşi se prăznuieşte la 14 octombrie, când se face mare pelerinaj din toată tara.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Trei au fost marile virtuţi care au împodobit sufletul şi viaţa Sfintei Preacuvioasei maicii noastre Parascheva de la Iaşi. Îngereasca feciorie, milostenia, adică lepădarea de cele pământeşti, şi dumnezeiasca rugăciune, maica tuturor faptelor bune. Pe aceste trei virtuţi le-a iubit fericita din copilărie şi prin acestea, în chip deosebit, s-a dezbrăcat de orice cuget pământesc, a biruit pe diavoli şi s-a numărat în ceata Sfinţilor Părinţi purtători de Dumnezeu.

2. Fiind odraslă de bun neam şi având sădită în inima ei frica de Dumnezeu, fericita Parascheva a început urcuşul cel duhovnicesc pe scara virtuţilor către Hristos, Mirele ei, mai întâi prin sfânta rugăciune, care este începutul tuturor bunătăţilor. Din pruncie, cuvioasa mergea la biserica satului Epivat, fiind nelipsită de la sfintele slujbe. Dar şi în casa părinţilor ei se ruga mult ziua şi noaptea, imitând pe sfinţii îngeri.

3. Dar, întrucât rugăciunea fără iubire de aproapele nu poate ajunge la Dumnezeu, Care este iubire, fericita Parascheva a adăugat la rugăciunile ei încă două fapte bune: postul şi milostenia. Căci postul dă aripi rugăciunii şi o înalţă la cer, iar milostenia, fiica cea dintâi a iubirii, duce rugăciunea înaintea tronului Preasfintei Treimi. Astfel, mireasa lui Hristos nu gusta nimic până seara, în zilele de post; iar în sărbători, când se întorcea de la biserică, îşi schimba de multe ori hainele ei bune şi de preţ, date de părinţi, cu hainele rele şi rupte ale copiilor săraci, care cereau milostenie la uşa bisericii. Pentru aceasta, cuvioasa primea multe mustrări şi bătăi de la mama ei, când o vedea îmbrăcată în haine urâte şi sărace.

— Spune, Paraschevă, cui ai dat hainele tale cele scumpe şi frumoase cu care te-am îmbrăcat? o întreba mama ei supărată.

— Le-am dăruit lui Hristos prin mâinile copiilor săraci! răspundea fericita, cu chip luminat.

4. Odată, ascultând slujba în biserică, a auzit citindu-se acest cuvânt din Sfânta Evanghelie: *Oricine voieşte să vină după Mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze Mie* (Marcu 8, 34). Deci, rănindu-se la suflet ca de o săgeată de acest cuvânt al lui Hristos, îndată a părăsit grijile vieţii pământeşti şi, plecând pe ascuns din casa părintească la vârsta de numai 15 ani, a intrat în sfânta nevoinţă a vieţii călugăreşti. După ce mai întâi s-a închinat în biserica Vlahernei (a vlahilor), precum şi la toate mănăstirile şi sfintele moaşte din Constantinopol, s-a tăinuit apoi ca o străină într-o mănăstire de fecioare din Ieraclia Pontului.

5. Cinci ani s-a nevoit aici fericita Parascheva, desăvârşindu-se în toate faptele bune şi mai ales în neîncetata rugăciune cu multe lacrimi, cu posturi aspre şi privegheri de noapte. Aici a străbătut ea calea cea grea a despătimirii şi a început urcuşul duhovnicesc al desăvârşirii, unindu-se tainic cu Mirele Hristos prin umbrirea Duhului Sfânt. Toate surorile din mănăstire se uimeau de viaţa şi înţelepciunea ei şi lăudau pe Dumnezeu, zicând: „Slavă Ţie, Doamne, că Ţi-ai făcut vas ales şi sfânt pe Cuvioasa fecioară Parascheva şi Te preamăreşti între cei blânzi şi smeriţi cu inima!”

6. Curăţându-se pe sine de cele pământeşti, Cuvioasa Parascheva s-a dus la Ierusalim şi, după ce se închină şi îmbrăţişează Sfântul Mormânt cu multe lacrimi, se retrage pe Valea Iordanului la o mică mănăstire de fecioare. Aici s-a nevoit cu şi mai aspre osteneli aproape zece ani, biruind pe diavoli şi rugându-se pentru lume. Faptele ei cele bune cu care biruia pe cel nevăzut şi se

unea negrăit cu Hristos erau: desăvârşita curăţie a minţii şi a inimii de gânduri şi imaginaţii pătimaşe, neîncetata rugăciune cu lacrimi de bucurie, postul şi privegherea de toată noaptea şi neadormita dorire a Mirelui preaiubit. Toate acestea au încununat pe Sfânta Parascheva cu cununa desăvârşirii în Hristos, încât strălucea ca o făclie aprinsă în mijlocul celorlalte călugăriţe nevoitoare.

7. Ajungând cuvioasa la vârsta de 25 de ani, într-o noapte, pe când se ruga, un înger al Domnului i-a spus:

— Lasă pustia şi lăcaşul acesta şi te întoarce la Epivat, în patria ta, că acolo se cade să laşi trupul pământului şi să treci din această lume către Dumnezeu, pe Care L-ai iubit!

Deci, sărutând Sfânta Parascheva pe toate surorile din acea mănăstire, s-a închinat la Mormântul Domnului din Ierusalim şi, luând o corabie, a ajuns la Constantinopol. Aici iarăşi s-a închinat cu lacrimi în biserica Maicii Domnului din Vlaherne, zicând: „Preasfântă Stăpână, nu am altă nădejde şi acoperământ pe pământ decât pe tine. Tu să-mi fii îndreptătoare şi folositoare spre Hristos. Cât m-am nevoit în pustie, pe tine te-am avut ajutor şi mângâiere, iar acum, dacă m-am întors în lume, te rog îndreaptă-mă până la sfârşitul vieţii mele, că nu am altă nădejde după Dumnezeu!”

8. Ostenindu-se Sfânta Parascheva încă doi ani deplini lângă biserica satului Epivat, în ascunse nevoinţe duhovniceşti şi simţindu-şi aproape obştescul sfârşit, a îngenuncheat înaintea icoanei Mântuitorului şi cu lacrimi a rostit această sfântă rugăciune: „Doamne, Iisuse Hristoase, caută din sfânt lăcaşul Tău şi nu mă părăsi, nici nu mă lăsa, că pentru numele Tău cel sfânt am lăsat toate şi după Tine am călătorit în toată viaţa mea. Şi, acum, îndură-Te, Doamne, şi spune îngerului Tău cel blând să ia cu pace sufletul meu!”

În timp ce se ruga, Preacuvioasa Parascheva şi-a dat sfântul ei suflet în mâinile Domnului, iar mult ostenitul ei trup a fost înmormântat de creştini într-un mormânt nou, aproape de ţărmul mării.

9. După mulţi ani, moaştele Cuvioasei Parascheva au fost descoperite cu voia lui Dumnezeu întregi în mormânt şi scoase la lumină spre mângâierea credincioşilor într-un chip ca acesta. Murind, un corăbier a fost aruncat pe mal de valurile mării. Atunci, un creştin milostiv cu numele Gheorghe, împreună cu alţii, au săpat un mormânt aproape şi au dat de trupul neputred şi plin de mireasmă al Sfintei Parascheva. Dar, neştiind cine este, a îngropat alături trupul rău mirositor al corăbierului. Noaptea, însă, a văzut în vis o împărătească şezând pe scaun luminat, înconjurată de îngeri. Unul dintre ei îi zise:

— Gheorghe, pentru ce n-aţi luat în seamă trupul Sfintei Parascheva şi l-aţi uitat aşa? Nu ştiţi că Dumnezeu a iubit frumuseţea ei şi a voit s-o preamărească pe pământ?

Apoi şi acea împărătească sfântă i-a zis:

— Degrabă să luaţi trupul meu din mormânt şi să-l puneţi la loc de cinste, în biserica satului meu, Epivat!

Auzind clericii despre această minune, îndată au mers la mormântul Cuvioasei Parascheva cu lumânări și tămâie și au dus sfintele ei moaște în biserica Sfinților Apostoli din Epivat, unde au stat 175 de ani și au făcut nenumărate minuni și vindecări de boli.

10. Răspândindu-se în toate țările din jur vestea despre viața și minunile Cuvioasei Parascheva de la Epivat, în anul 1235, sfintele ei moaște au fost strămutate la Târnovo, capitala Imperiului Româno-Bulgar, unde, de asemenea, au făcut multe minuni. După 160 de ani au fost strămutate la Belgrad, iar după încă 125 de ani le-au luat turcii în robie și le-au vândut din nou Patriarhiei de Constantinopol, fiind cinstite cu multă evlavie de credincioși.

11. În anul 1639, domnul Moldovei, Vasile Lupu, terminând de construit frumoasa biserică a Mănăstirii Sfinții Trei Ierarhi, din Iași, căuta să-și înzestreze ctitoria și capitala țării cu moaștele unor sfinți făcători de minuni. Deci, rugându-se lui Dumnezeu, a auzit de moaștele renumite ale Sfintei Parascheva. Și cum milostivul domn moldovean plătise turcilor o mare parte din datoriile Patriarhiei, în vara anului 1641, patriarhul Partenie i-a dăruit drept recunoștință cel mai de preț odor pe care îl avea – moaștele Cuvioasei Parascheva. Până la Galați au fost aduse cu corabia, iar de aici au fost însoțite până la Iași de numeroși clerici, monahi și credincioși cu făclii aprinse în mâini. Aproape de Iași le-au întâmpinat Vasile Lupu și mitropolitul Varlaam cu tot clerul și divanul țării și le-au așezat cu mare cinste în biserica Mănăstirii Sfinții Trei Ierarhi, la 13 iunie, 1641, în sunetul clopotelor și în armonia frumoaselor cântări duhovnicești.

12. Nenumărate sunt minunile și vindecările de boli ce s-au făcut credincioșilor, care au alergat cu rugăciuni și lacrimi la moaștele Sfintei Preacuvioasei maicii noastre Parascheva de la Iași, de-a lungul a 380 de ani de când ocrotește Moldova și țara noastră. Să amintim doar câteva dintre ele.

Cea mai mare minune a Sfintei Parascheva este însăși preamărirea trupului ei cu darul neputrezirii, al vindecării de boli și al izbăvirii de multe nevoi și primejdii. Din cauza aceasta a fost luată ca protectoare în toate țările ortodoxe din Balcani. Ba și turcii se cucereau de minunile ce se făceau creștinilor care îi cereau ajutor cu credință și evlavie.

13. O altă minune care a uimit Moldova și țara noastră a fost izbăvirea fără nicio vătămare a moaștelor Sfintei Parascheva din incendiul izbucnit în noaptea de 26 spre 27 decembrie, anul 1888, în paraclisul Mănăstirii Sfinții Trei Ierarhi din Iași. Căci, aprinzându-se de la un sfeșnic catafalcul cuvioasei, s-a topit argintul care îmbrăca racla, dar lemnul și sfintele ei moaște, deși erau învăluite în jăratic, au rămas întregi și nevătămate, spre întărirea credincioșilor și uimirea celor îndoielnici.

14. Spre sfârșitul secolului XIX, soția preotului Gheorghe Lateș, din comuna Rădășeni-Suceava, suferea la cap de o boală grea și incurabilă.

Alergând la Sfânta Parascheva, se ruga cu lacrimi la moaştele sfintei şi-i cerea ajutor. Apoi i s-a făcut Sfântul Maslu şi s-a reîntors acasă. Noaptea i se arătă aievea Sfânta Parascheva, în haine albe strălucitoare şi îi spuse:

— Nu mai plânge, că de acum te faci sănătoasă!

A doua zi, femeia s-a sculat sănătoasă şi lăuda pe binefăcătoarea ei[5].

15. În anul 1950, o tânără din Iaşi s-a îmbolnăvit de leucemie. Atunci, bolnava împreună cu părinţii ei au alergat la Sfânta Parascheva şi cu multe lacrimi îi cereau ajutor şi sănătate. După două luni de rugăciuni stăruitoare şi Sfântul Maslu, tânăra s-a vindecat de această boală fără leac şi şi-a continuat studiile.

16. O femeie dintr-un sat aproape de Iaşi era greu bolnavă de stomac. Fiind internată pentru operaţie, s-a rugat mai întâi la Sfânta Parascheva, cerându-i cu credinţă şi cu lacrimi ajutor şi vindecare. Timp de trei zile după internare i s-au făcut toate analizele. La urmă i-au spus medicii:

— Femeie, du-te acasă că nu ai nimic!

17. În anul 1968, de hramul Cuvioasei Parascheva, o creştină din Iaşi pregătea conserve pentru iarnă. Mama ei o îndemna:

— Fată, să nu faci una ca aceasta, căci astăzi este ziua Sfintei Parascheva!

— Mamă, a răspuns fiica, în fiecare zi este câte un sfânt, dar eu n-am timp să-i prăznuiesc pe toţi!

După o oră, femeia şi-a trimis copila în oraş să cumpere ceva. Pe stradă a fost lovită grav de o maşină şi apoi internată la spital. Mama copilei a alergat a doua zi la Sfânta Parascheva şi, după ce şi-a recunoscut păcatul, a cerut cu lacrimi iertare şi salvarea fiicei ei accidentate. După trei zile, copila s-a întors sănătoasă acasă.

18. Un inginer bolnav de plămâni a fost internat în spital la Iaşi pentru operaţie. Mama sa a mers atunci la moaştele Cuvioasei Parascheva şi i-a cerut cu credinţă sănătate fiului ei. Timp de două săptămâni doctorii au amânat operaţia. Apoi, s-a observat că afecţiunea pulmonară s-a vindecat în chip miraculos. Atunci au zis bolnavului:

— Domnule inginer, aţi scăpat de operaţie. Întoarceţi-vă sănătos acasă. Este cineva care se roagă lui Dumnezeu pentru dumneavoastră!

19. Unui copil de trei ani şi jumătate i s-a oprit brusc graiul. Atunci, mama a luat copilul în braţe şi a venit să ceară ajutorul Sfintei Parascheva. Pe când se ruga ea cu lacrimi, deodată copilul a strigat:

— Mamă, mamă! Aici este Doamne, Doamne?

Mulţumind din inimă Preacuvioasei Parascheva, mama s-a întors acasă cu copilul sănătos.

---

[5] Despre această vindecare scrie pe larg episcopul Melchisedec de Roman în cartea sa: *Viaţa şi minunile Cuvioasei maicii noastre Parascheva,* Buc., 1889, precum şi în *Mineiul* pe octombrie în 14 zile.

20. În anul 1955, doi soți din Iași nu aveau înțelegere în casă. Într-o seară, femeia disperată a părăsit căminul. Zadarnic au căutat-o soțul și fiica. Apoi, copila s-a culcat, iar tatăl ei a alergat la Sfânta Parascheva și s-a rugat cu lacrimi să-i întoarcă soția cu bine înapoi. Ajungând soțul acasă, după o oră bate cineva în ușă. Era soția! Avea chipul palid și îngândurat.

— Unde ai fost, femeie? Ce ți s-a întâmplat? a întrebat-o soțul.

— Diavolul mi-a dat în gând să mă sinucid. De aceea m-am așezat pe linia trenului, aproape de gara Nicolina. Dar la orele 8 seara, pe când venea un tren cu viteză, fiica noastră, îmbrăcată în alb, vine la mine, mă apucă repede și mă aruncă afară de pe linie. Așa am scăpat de moarte și de osânda iadului! După ce m-am întărit puțin, am mulțumit lui Dumnezeu că m-a izbăvit de acest cumplit păcat și m-am întors acasă.

— Femeie, în seara aceasta la ora 8, fiica noastră era culcată, iar eu mă rugam la Cuvioasa Parascheva pentru tine. Aceea care te-a salvat nu era fiica noastră, ci însăși Sfânta Parascheva! Să-i mulțumim ei, căci ea te-a scăpat de această cumplită și dublă moarte, trupească și sufletească.

De atunci este multă armonie și bucurie duhovnicească în această familie creștină.

21. Pe timpul celor două războaie mondiale, orașul Iași a fost protejat de bombardamente, iar Catedrala mitropolitană, unde se păstrează cinstitele moaște ale Sfintei Parascheva, nu a fost atinsă de niciun obuz. Căci, de 380 de ani, Cuvioasa ocrotește Moldova și orașul acesta binecuvântat. Bătrânii spun că ostașii vedeau noaptea, în timpul războiului, o femeie uriașă îmbrăcată în alb deasupra Iașilor, ocrotindu-l de ocupație și bombardamente.

Așa știe să ajute Preacuvioasa Parascheva patria ei adoptivă, pentru credința fiilor ei!

22. În timpul marii secete din vara anului 1947, când mureau oamenii și animalele de foame, s-au scos moaștele Sfintei Parascheva în procesiune prin satele Moldovei. Credincioșii le așteptau și le întâmpinau cu lacrimi de bucurie și cu făclii în mâini. În urmă veneau nori de ploaie bogată și adăpau pământul. Drept mulțumire, credincioșii se rugau și înălțau câte o troiță cu aducerea moaștelor Sfintei Parascheva în satele lor.

23. Cel mai mult aleargă și cer ajutorul Sfintei maicii noastre Parascheva bolnavii, țăranii, călugării și studenții. Mai ales în lunile de examene, racla cuvioasei este albă de cărți, de caiete de școală și pomelnice. Putem spune că moaștele cele mai iubite de credincioși din țara noastră și din afară sunt, fără îndoială, moaștele Sfintei Parascheva, numită „cea grabnic ajutătoare și mult folositoare”.

24. Mărturisesc părinții bătrâni, care au fost martori oculari, despre o minune petrecută la racla sfintei, la 14 octombrie, 1952. De hram, pe când oamenii așteptau la rând să se închine la racla Cuvioasei Parascheva, au venii să se închine și două creștine bătrâne din Focșani. Văzând lume multă, au zis

preotului de gardă, Arhimandritul Cleopa Ilie:

— Părinte, dă-ne voie să ne închinăm la Cuvioasa Parascheva, fără să mai stăm la rând, că suntem bolnave, și să-i punem sub cap această pernă, pe care i-am adus-o de acasă drept mulțumire pentru ajutorul ce ni l-a dat.

— Dumnezeu să vă binecuvânteze, a zis Părintele Cleopa. Mergeți și vă închinați!

În clipa aceea, preoții și credincioșii au văzut un lucru cu totul sfânt și minunat. Cuvioasa și-a ridicat singură capul, iar după ce femeile i-au pus perna adusă și s-au închinat, Sfânta Parascheva și-a lăsat iarăși capul pe căpătâi ca mai înainte. Iată cât de mult iubește Preacuvioasa pe cei ce se roagă lui Dumnezeu și sfinților Lui cu smerenie și credință!

25. Sfânta Parascheva de la Iași se bucură în țară de un cult deosebit, mai mult decât toți ceilalți sfinți locali care au moaște în România. În fiecare zi, la Catedrala mitropolitană din Iași, de dimineață până seara, târziu, se face un mic pelerinaj local continuu, cu credincioși de toate vârstele și din toate locurile, veniți la rugăciune. În mod deosebit în sărbători, în posturi și în fiecare vineri, considerată „Ziua Sfintei Vineri", adică a Cuvioasei Parascheva, vin mulți credincioși și se închină la raclă cu credință, aducând flori, daruri și îmbrăcăminte pe care le ating de racla cuvioasei pentru a dobândi ajutor, sănătate și binecuvântare.

Dar cea mai mare zi de prăznuire din tot anul este ziua de 14 octombrie, patronul Sfintei Parascheva, când are loc unul din cele mai mari pelerinaje ortodoxe din țara noastră, la care participă închinătorii de la sate și orașe, din toate colțurile țării. Această zi este considerată un adevărat pelerinaj bisericesc național, care durează până la 3 zile. Încă din ajun se scot în fața catedralei moaștele Sfintei Parascheva și, timp de două zile și două nopți, credincioșii stau la rând pentru închinare.

În seara zilei de 14 octombrie, praznicul cuvioasei se încheie cu o procesiune în jurul catedralei, având în frunte pe mitropolitul Moldovei, care, împreună cu clericii și credincioșii, cu lumânări în mâini, poartă racla cu moaștele sfintei, în sunetul clopotelor și al frumoaselor cântări bisericești.

După aceea, se așază moaștele în biserică la locul lor, se cântă paraclisul Sfintei Parascheva, apoi fiecare se întoarce la ale sale cu bucuria marelui praznic în suflet și cu mângâierea Duhului Sfânt în inimă.

Sfântă Preacuvioasă Maică Parascheva, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

SFÂNTUL DIMITRIE CEL NOU de la București (secolele XII-XIII)[6]

a. Viața

Preacuviosul Părintele nostru Dimitrie cel Nou de la București, numit și „Basarabov”, s-a născut în timpul împăraților româno-bulgari Petru și Ioniță Asan (secolele XII-XIII), la câțiva kilometri de orașul Rusciuc, într-un sat locuit de vlahi, anume Basarabov, pe valea râului Lomul, din părinți ortodocși și iubitori de Hristos.

Mai întâi a fost păstor de vite în satul natal. Apoi, iubind liniștea și nevoință monahală, s-a făcut călugăr la o mănăstire de pe valea Lomului, nu departe de Basarabov. După o aspră nevoință pustnicească între două pietre din malul râului Lomul, Cuviosul Dimitrie și-a dat sufletul lui Dumnezeu în acel loc și a rămas necunoscut de nimeni. După mulți ani, râul Lomul venind mare a risipit cele două pietre în apă împreună cu moaștele întregi ale Sfântului Dimitrie cel Nou. Mai târziu, descoperindu-se sfintele lui moaște prin pronia lui Dumnezeu, au fost duse la biserica satului Basarabov.

Auzind de minunile ce se făceau aici, domnii Țării Românești doreau să-i aducă moaștele la Târgoviște, spre mângâierea credincioșilor. Însă, Sfântul Dimitrie nevrând să-și părăsească satul, domnii munteni au zidit o biserică nouă în Basarabov, unde i-au fost adăpostite moaștele mai mult de două secole.

În timpul războiului ruso-turc din Balcani (1769-1774), generalul rus Petru Salticov a luat sfintele moaște să le ducă în Rusia. Dar la stăruința unui

---

[6] *Mineiul* pe luna octombrie, în 27 zile; *Dicționarul aghiografic,* de episcopul Gherasim Timuș, op. cit., p. 209; Arhim. Chesarie Gheorghescu, *Sfinți români..., op. cit.*, p. 272.

bun creştin român, Hagi Dimitrie, moaştele Sfântului Dimitrie au fost dăruite Ţării Româneşti şi aşezate cu mare cinste în Catedrala mitropolitană din Bucureşti, unde se află şi astăzi.

Sfântul Dimitrie cel Nou se prăznuieşte la data de 27 octombrie.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Încă de când era mic la părinţi, fericitul Dimitrie era foarte râvnitor la rugăciune, iubind mai ales biserica, postul, tăcerea, smerenia şi viaţa pustnicească. Odată, pe când păştea vitele satului Basarabov, a călcat cu piciorul într-un cuib de pasăre şi, din greşeală, a omorât puişorii. Mustrat de conştiinţă, şi-a pedepsit piciorul vinovat şi nu l-a mai încălţat trei ani de zile, umblând cu el desculţ vară şi iarnă, răbdând cu bărbăţie gerul iernii şi loviturile pietrelor.

2. În obştea mănăstirii de pe valea Lomului, fericitul Dimitrie întrecea pe toţi cu rugăciunea curată a inimii şi cu darul lacrimilor. Căci nu era altul mai iubitor de Dumnezeu şi de nevoinţă duhovnicească decât el în această sihăstrie. Mânca o dată la două sau trei zile, dormea noaptea foarte puţin; nu avea niciun fel de avere pământească, decât trupul obosit de post şi metanii, două haine vechi călugăreşti şi Psaltirea. Pentru o nevoinţă aspră ca aceasta, toţi se foloseau de viaţa lui şi se sileau să-i urmeze exemplul.

3. Temându-se de prăpastia slavei deşarte şi dorind să urmeze marilor sihaştri din pustie, Cuviosul Dimitrie, luând binecuvântare de la egumen, a ieşit noaptea din obşte şi s-a tăinuit pe valea stâncoasă a râului Lomul, într-o peşteră mică şi umedă. Acolo s-a nevoit fericitul mulţi ani în neştiute osteneli pustniceşti, în foame, în lipsuri, în sete şi chin, răbdând grele ispite de la diavoli. Apoi, simţindu-şi sfârşitul aproape, s-a retras între două pietre mari şi acolo rugându-se, s-a mutat cu pace la cereştile lăcaşuri, numărându-se în ceata Cuvioşilor Părinţi.

4. Uitat de fraţii săi din mănăstire, trupul Cuviosului Dimitrie a fost tăinuit multă vreme între cele după pietre de pe malul Lomului. Apoi, venind râul mare, au căzut în apă pietrele cu moaştele întregi şi nestricate ale sfântului. Moaştele au zăcut în apă şi prundiş mulţi ani de zile, până când Dumnezeu le-a descoperit într-un chip ca acesta. Era o copilă stăpânită de duh necurat şi nu afla sănătate nicăieri. Într-o noapte i s-a arătat Sfântul Dimitrie în vis şi i-a zis:

— Copilă, de mă vor scoate părinţii tăi din apă, eu te voi tămădui pe tine!

Auzind de acest vis, clericii şi poporul au mers la locul unde se nevoise sfântul, cu făcliile aprinse în mâini, şi au scos din apă odorul cel de mult preţ, adică moaştele Sfântului Dimitrie cel Nou, pe care le-au aşezat cu cinste în biserica satului Basarabov. Din ziua aceea alergau, cu credinţă, mulţi bolnavi la moaştele Sfântului Dimitrie cel Nou şi primeau sănătate şi mângâiere. Cea dintâi care s-a vindecat de duh necurat a fost însăşi copila care l-a visat cu o zi

înainte pe doctorul ei minunat.

5. Auzind domnii Țării Românești de minunile Sfântului Dimitrie de la Basarabov, au trimis preoți și boieri să aducă sfintele lui moaște în pământul țării, dar n-au putut, căci sfântul nu voia să părăsească pământul natal. Atunci au înjugat la car doi juncani neînvățați și i-au lăsat liberi, să vadă unde dorește Sfântul Dimitrie să meargă. Astfel, juncanii s-au întors repede la Basarabov, unde au rămas moaștele încă două secole, vindecând nenumărați bolnavi și alinând multe suferințe omenești.

6.Iată câteva din faptele minunate săvârșite la moaștele Sfântului Dimitrie, în satul Basarabov:

Două surori, Aspra și Ecaterina, din satul Cernavodă, închinându-se la moaștele cuviosului, au luat în taină o părticică din ele, cu scopul să o ducă în biserica lor. Dar, urcându-se în căruță, caii n-au putut să pornească până când cele două surori n-au dus părticica la loc și și-au cerut iertare cu lacrimi de la Sfântul Dimitrie.

Altădată un monah cu numele de Lavrentie, închinându-se, a rupt o părticică din mâna sfântului și a fost pedepsit pe loc, rămânând cu gura căscată și pierzându-și graiul. Numai după multe rugăciuni cu lacrimi a fost iertat și vindecat.

Un episcop evlavios, paralizat, numit Ioanichie, a fost adus la Basarabov și așezat lângă racla cuviosului. După săvârșirea Sfintei Liturghii și a mai multor rugăciuni de sănătate, episcopul Ioanichie s-a sculat desăvârșit sănătos și a dat laudă binefăcătorului său.

7. În timpul Războiului de Independență, din anul 1877, un colonel bătrân din București avea șapte feciori care au fost duși pe câmpul de luptă. Tatăl lor, fiind credincios, s-a rugat cu lacrimi la moaștele Sfântului Dimitrie să-i scape feciorii cu viață din război. Apoi a scris pe o hârtie numele lor și a așezat-o în taină sub capul sfântului. După terminarea războiului, cu rugăciunile făcătorului de minuni Dimitrie, toți cei șapte feciori s-au întors sănătoși la casele lor.

8. În timpul ocupației germane din primul război mondial, câțiva bulgari cu o mașină au furat moaștele Sfântului Dimitrie din Catedrala Mitropoliei din București, cu scopul să le ducă peste Dunăre, în țara lor. Dar sfântul n-a voit să părăsească România. De aceea, toată noaptea bulgarii, prin minune, au înconjurat străzile capitalei, dar n-au nimerit șoseaua care duce la Giurgiu, ca să treacă Dunărea. Dimineață au fost prinși, iar sfintele moaște au fost aduse în catedrală.

9. În anul 1955, o femeie din jurul Bucureștilor avea soțul paralizat și bolnav de nervi. Nemaiputând ea suferi, a venit la Sfântul Dimitrie și a cerut sfatul unui preot. El i-a dat să citească acatistul cuviosului și să se închine cu credință la sfânta raclă. Femeia s-a întors acasă. Pe la miezul nopții a strigat-o soțul bolnav și i-a zis:

— Ai chemat vreun doctor din Bucureşti la mine?

— Nu! i-a răspuns femeia.

— Cum nu? a zis soţul. Acum câteva clipe a fost la mine doctorul şi m-a consultat. De ce n-ai venit să-i plăteşti? S-a urcat într-o trăsură cu cai albi şi a plecat spre Bucureşti.

— Şi te-a consultat? întrebă femeia.

— M-a uns cu untdelemn sfinţit pe mână şi pe piciorul paralizat şi mi-a poruncit să nu te mai ocărăsc, nici să mai înjur, că mă vindec. Te rog, iartă-mă, Marie, că de acum înainte nu te mai supăr! Dar nu uita, du-te dimineaţă şi plăteşte-i doctorului, că tu l-ai chemat şi ştii unde locuieşte!

Dimineaţă, bolnavul s-a sculat din pat complet sănătos, iar soţia a mers plângând la moaştele Sfântului Dimitrie şi cu multe lacrimi a mulţumit binefăcătorului ei.

10. În vreme de secetă, la cererea credincioşilor se scoteau moaştele cuviosului, se făcea un popas de o zi-două în fiecare sat, se săvârşea Sfântul Maslu pe câmp, sărutau cu toţii sfânta raclă, se rostea predica, mâncau cu toţii pe iarbă şi porneau în procesiune spre satele vecine. În fruntea procesiunii mergea un tânăr purtând Sfânta Cruce. Apoi, doi tineri purtau drapelul naţional, lat cât şoseaua. În urmă, bătrânii purtau prapuri, cruci şi steaguri, urmaţi de sfintele moaşte; iar masa credincioşilor, în sunetul clopotelor, purta în mâini lumânări aprinse, busuioc şi flori.

După terminarea slujbei de ploaie, alteori în timpul ei, cu voia lui Dumnezeu, venea ploaie puternică şi adăpa brazdele pământului lovit de secetă pentru păcatele noastre.

Sfinte Preacuvioase Părinte Dimitrie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

SFÂNTA MUCENIȚĂ FILOTEIA de la Curtea de Argeș (secolele XII-XIII)[7]

Această sfântă fecioară și mielușea iubită a lui Hristos era de neam româno-bulgar, născându-se pe la începutul secolului XIII (c. 1206), în orașul Târnovo, vechea capitală a Bulgariei. Tatăl său era lucrător de pământ, iar mama sa, de origine valahă, era casnică.

După ce dădu fiicei sale o aleasă creștere duhovnicească și o legă cu inima de dragostea lui Hristos, mama se mută la viața veșnică, lăsând copila orfană în grija tatălui ei. Apoi el, recăsătorindu-se, a lăsat pe fericita Filoteia în grija mamei vitrege. Dar, ca de obicei, copila era adeseori asuprită, pedepsită și chiar pârâtă la tatăl ei, pe motiv că n-o ascultă, ci merge prea des la biserică și că risipește averea casei, dând-o milostenie la copiii orfani și săraci. Pentru aceasta era certată de tatăl ei.

Însă fecioara Filoteia nu se tulbura, nici nu punea la inimă aceste ispite ce i le făcea satana prin invidia mamei vitrege, pentru a o îndepărta de la faptele cele bune, pe care le învățase de la buna ei mamă. Ci, dimpotrivă, pe măsură ce creștea, Filoteia mergea continuu la slujbele bisericii, împărțea hainele ei bune și mâncarea la copiii săraci care îi ieșeau în cale, iar acasă se ruga și postea mereu. Căci trei erau faptele ei bune care o încununau: rugăciunea, fecioria și milostenia.

Când avea numai 12 ani, a binevoit Dumnezeu s-o învrednicească pe fericita Filoteia de cununa muceniciei și de bucuria împărăției cerești, într-un chip ca acesta. Fiind toamnă și tatăl ei lucrând la câmp, Filoteia era trimisă zilnic de mama vitregă să-i ducă de mâncare pe ogor. Dar fericita obișnuia să împartă câte puțin din mâncare la copiii săraci, care îi ieșeau în cale. Observând tatăl ei că mâncarea nu-i ajunge, și-a certat femeia pentru aceasta, iar ea i-a zis:

— Întreabă pe fiica ta ce face cu mâncarea, că eu îți trimit mâncare

---

[7] *Mineiul* pe luna decembrie, în 7 zile; *Dicționarul aghiografic,* de episcopul Gherasim Timuș, op. cit., p. 297; Episcopul Gherasim de Rm. Vâlcea, în *Sfinți români..., op. cit.*, p. 281.

destulă la câmp!

Atunci, ticălosul tată, mâniindu-se pe fericita Filoteia, şi-a pus în minte s-o pândească pe cale şi să afle ce face cu mâncarea de nu-i ajunge. Într-o zi, la amiază, pe când el o pândea dintr-un desiş, a văzut pe Filoteia cum împarte mâncarea la copiii săraci care îi ieşeau înainte. Atunci, pornindu-se cu mânie de fiară, din îndemnul diavolului, a aruncat cu barda ce o purta la brâu asupra Sfintei Filoteia şi, tăind-o la picior, în puţină vreme, din cauza rănii, fericita şi-a dat sufletul în mâinile preadulcelui ei mire, Iisus Hristos. Astfel, tatăl ei după trup a devenit prigonitorul şi ucigaşul ei pentru credinţă, după cuvântul Evangheliei, care zice: *şi va da frate pe frate la moarte şi tată pe fiu* (Matei 10, 21).

Cuprins de frică şi mustrare, a încercat să ridice de jos sfântul ei trup, dar n-a putut, căci trupul Sfintei Filoteia, devenind făcător de minuni, se îngreuiase ca o piatră. Atunci nefericitul tată a alergat la arhiepiscopul Târnovei şi, mărturisindu-şi păcatul, i-a spus toate cele întâmplate. Arhiepiscopul cu tot clerul şi mulţime de popor au ieşit afară din oraş, cu tămâie şi lumânări în mâini, să ridice trupul cel proslăvit al Sfintei Muceniţe Filoteia şi să-l ducă în catedrala din cetate. Dar cu rânduiala divină, trupul ei nu se lăsa nicidecum ridicat de la pământ.

Văzând că nu este voia Sfintei Filoteia să rămână în patria ei, arhiepiscopul cu slujitorii săi au făcut multe rugăciuni către Dumnezeu şi către muceniţă, numind numeroase mănăstiri, biserici şi catedrale din sudul şi nordul Dunării, să vadă unde anume doreşte să rămână sfintele ei moaşte. Dar trupul ei nu se uşura. La urmă au numit şi Mănăstirea Curtea de Argeş şi, prin minune dumnezeiască, moaştele Sfintei Filoteia s-au uşurat şi au putut fi ridicate şi aşezate în sicriu spre închinare.

Înţelegând că Sfânta Muceniţă Filoteia doreşte să fie dusă în Ţara Românească, la Mănăstirea Curtea de Argeş, arhiepiscopul a scris voievodului Radu Negru să primească acest sfânt şi nepreţuit odor pentru ocrotirea şi mângâierea poporului român binecredincios. Astfel, clericii Târnovei au însoţit în procesiune sfintele moaşte până la Dunăre, iar de aici le-au întâmpinat clericii, monahii şi credincioşii români în frunte cu mitropolitul şi domnul ţării şi le-au dus cu alai domnesc la Mănăstirea Curtea de Argeş, unde le-au aşezat în biserică.

Aşa au ajuns moaştele Sfintei Muceniţe Filoteia în ţara noastră. Ele se bucură de mare cinste în Biserica Ortodoxă Română, alături de ale celorlalţi sfinţi care au moaşte pe pământ românesc. Dar mai ales în judeţele Argeş, Dâmboviţa şi Prahova, Sfânta Filoteia este cinstită în mod deosebit cu pelerinaje locale la moaştele ei şi cu rugăciuni pentru cei bolnavi, dintre care mulţi capătă sănătate şi ajutor. Cel mai mare pelerinaj la moaştele Sfintei Filoteia se face, însă, la 7 decembrie, când are loc prăznuirea ei anuală. Atunci iau parte numeroşi credincioşi din multe zone ale ţării şi se face procesiune în

curtea mănăstirii cu sfintele ei moaşte.

În trecut se făceau vara, pe timp de secetă, procesiuni pentru ploaie prin satele Munteniei, iar Dumnezeu, cu rugăciunile ei, binecuvânta pământul cu ploaie şi mângâiere. Procesiunea se făcea astfel: preoţii şi enoriaşii satelor îşi trimiteau câte o delegaţie de ţărani la Mănăstirea Curtea de Argeş pentru a solicita moaştele Sfintei Mucenițe Filoteia în satele lor. După ce obţineau de la episcop şi stareţ cuvenita binecuvântare, se stabilea ziua procesiunii şi traseul ce urma să fie parcurs. Apoi se amenaja o maşină specială pentru transportul sfintei racle şi al preoţilor călugări delegaţi. Până nu demult, sfintele moaşte se transportau în trăsură cu cai albi.

Credincioşii, în port naţional, împreună cu preotul, în veşminte şi cu Sfânta Evanghelie, aşteptau sfintele moaşte la hotarul satului, având în mâini flori, busuioc şi lumânări aprinse. De aici, în sunetul clopotelor, procesiunea se îndrepta spre biserica din centrul satului. În fruntea procesiunii mergeau bătrânii purtând în mâini cruci, prapuri, felinare şi steagul tricolor. După ce se făcea slujbă în biserică şi se cânta acatistul Sfintei Mucenițe Filoteia, toţi sătenii, bătrânii, văduvele, bolnavii, mamele şi copiii se închinau şi sărutau sfintele ei moaşte. Apoi, procesiunea se continua pe câmp, în vatra satului, unde se făceau rugăciuni stăruitoare pentru ploaie, cu toţi credincioşii în genunchi. După slujbă, sfintele moaşte erau duse mai departe în satele vecine. Cu rugăciunile Sfintei Filoteia, Dumnezeu trimitea ploaie peste câmpul însetat şi întărea credinţa şi speranţa în inimile credincioşilor.

Sfânta Mucenită Filoteia se prăznuieşte în ziua de 7 decembrie.

MITROPOLITUL TEODOR DE VICINA (a doua jumătate a secolului XIII)[8]

Acest mitropolit este primul ierarh atestat documentar ca păstor şi părinte duhovnicesc al Mitropoliei de la Vicina, care a ocupat scaunul acestei eparhii în anul 1283, sub împăratul Andronic II Paleologul (1282-1328). Vicina era un oraş-cetate, de prin secolul IX, situat în nordul Dobrogei, la Gurile Dunării şi identificat de cei mai mulţi istorici cu oraşul Noviodunum (Isaccea de azi), dar atestat documentar abia la începutul secolului XII, în scrierea numită „Alexiada" a Anei Comnena, fiica împăratului bizantin Alexie I Comnenul (1081-1118).

Mitropolitul Teodor de Vicina era, probabil, grec, născut, fie la Bizanţ, fie în Dacia Pontică, care, după anul 971, se chema Paristrion sau Paradunavon şi avea capitala la Dorostolon, vechiul Durostorum sau Silistra de astăzi. Nordul Dobrogei (Gurile Dunării) nu a fost niciodată ocupat de migratori, el formând până la căderea Constantinopolului „un mic Bizanţ provincial", cu scaun episcopal, cu aşezări greceşti şi româneşti, cu câteva mănăstiri şi sihăstrii de renume şi cu o puternică influenţă religioasă şi culturală asupra provinciilor din sudul Moldovei şi estul Ţării Româneşti.

Fericitul mitropolit Teodor a participat în anul 1285 la Sinodul Patriarhiei de Constantinopol, ţinut în biserica Vlaherne (adică „a vlahilor"), semnând în acte „Smeritul şi preacinstitul mitropolit al de Dumnezeu păzitei cetăţi Vicina". În anul 1292, mitropolitul Teodor vine din nou în Constantinopol, unde semnează „Tomul sinodic contra latinilor". El a păstorit turma lui Hristos la Gurile Dunării până la sfârşitul secolului XIII, fiind în bune relaţii cu mitropoliţii din jurul său. A purtat grijă de credincioşii de la nordul Dunării, trimiţându-le preoţi şi călugări misionari hirotoniţi la Vicina. A susţinut mult aşezările monahale din eparhia sa, precum Mănăstirea Sfântul Atanasie cel Mare de la Niculiţel şi sihăstriile Chilia şi Sfântul Gheorghe din Delta Dunării, pe atunci destul de vestite.

Ajungând la adânci bătrâneţi, s-a mutat la cele veşnice spre sfârşitul secolului XIII.

---

[8] Pr. prof. I. Rămureanu, *Mitropolia Vicinei şi rolul ei în păstrarea Ortodoxiei în ţinuturile româneşti,* în *De la Dunăre la mare,* Buc., 1979, p. 146-169.

SFINȚI ȘI CUVIOȘI

din secolele XIV-XV

SFÂNTUL MUCENIC IOAN CEL NOU DE LA SUCEAVA († 1330)[1]

a. Viaţa

Sfântul Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava, ale cărui moaşte se află de şase sute de ani în ţara noastră, s-a născut în oraşul Trapezunt, în jurul anului 1300, din părinţi binecredincioşi şi foarte iubitori de Hristos. Fiind negustor de mărfuri, ca şi tatăl său, evlaviosul Ioan a plecat cu corabia din oraşul natal spre Cetatea Albă de la gurile Nistrului, aflată pe atunci în stăpânirea tătarilor închinători de idoli. Pe Marea Neagră a avut mai multe discuţii de credinţă cu un negustor veneţian, anume Reiz. Dar, văzându-se biruit în cuvinte de fericitul Ioan, care mărturisea şi apăra cu zel dreapta credinţă ortodoxă, veneţianul a hotărât să se răzbune asupra lui.

Sosind în Cetatea Albă, Reiz l-a pârât pe Ioan la mai-marele cetăţii, cum că ar dori să se lepede de credinţa ortodoxă şi să se închine soarelui şi idolilor păgâneşti. Dar Ioan, mărturisind pe Hristos cu mare tărie şi curaj, a fost dat la grele chinuri şi bătăi, pentru a se lepăda de adevăratul Dumnezeu. Apoi, văzându-l statornic în dreapta credinţă şi gata să-şi dea viaţa pentru Sfânta Evanghelie, a fost şi mai mult bătut şi târât pe uliţele Cetăţii Albe, legat de coada unui cal neînvăţat, până când un iudeu fanatic i-a tăiat capul cu sabia, fiind în vârstă de numai 30 de ani. Noaptea, văzându-se cor de îngeri şi făclii aprinse în jurul trupului său, sfintele lui moaşte au fost luate cu cinste şi

[1] *Mineiul* pe luna iunie, în două zile; *Dicţionarul aghiografic,* de Episcopul Gherasim Timuş, op. P. 435; Episcopul Pimen Suceveanul, *Sfinţi români..., op. cit.*, p. 291.

așezate în biserica ortodoxă din Cetatea Albă. Aici au stat 70 de ani, făcând multe minuni și vindecări de boli.

În anul 1402, la 2 iunie, moaștele Sfântului Mucenic Ioan, numit „cel Nou", au fost aduse cu mare cinste din Cetatea Albă de trimișii voievodului Alexandru cel Bun și au fost așezate în biserica „Mirăuților" din Suceava, vechea capitală a Moldovei, devenind astfel cel dintâi sfânt ocrotitor și grabnic ajutător al moldovenilor. În anul 1589, moaștele Sfântului Ioan „de la Suceava" au fost strămutate din vechea biserică domnească în noua catedrală zidită de Bogdan al III-lea, unde se află până astăzi.

După ce au stat un timp în Mitropolia din Iași, în anul 1686 moaștele Sfântului Ioan cel Nou au fost luate de oastea poloneză a lui Ioan Sobieski, împreună cu evlaviosul mitropolit Dosoftei și cu o mare parte din tezaurul țării, și duse lângă Liov. După 97 de ani de înstrăinare, la 13 septembrie, 1783, sfintele sale moaște au fost readuse cu mare cinste la Suceava și s-au așezat în vechea biserică domnească, unde se află și astăzi.

Pomenirea lui se face în Biserica Ortodoxă Română la 2 și la 24 iunie.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Fiind adus fericitul Ioan în fața eparhului păgân al Cetății Albe, acesta, îndemnat de diavolul și de slugile lui, i-a zis:

— M-am înștiințat despre tine că ești om înțelept, că ai iubit credința noastră mahomedană și că voiești să te apropii de ea. Pentru aceasta, o, prietene, nu mai zăbovi; ci leapădă credința creștinească defăimată de toți, blestemă legea și biserica voastră în fața poporului adunat aici și vino să stai împreună cu noi să preamărim soarele, luna și stelele.

Iar viteazul ostaș al lui Hristos i-a răspuns:

— Eu niciodată nu mă voi lepăda de adevăratul Dumnezeu, ca să mă închin oamenilor necredincioși, soarelui și celor create. Să nu-mi fie mie a mă lepăda de tine, Hristoase, Mântuitorul meu, Care ești Dumnezeu preamărit împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt!

Atunci, mâniindu-se, eparhul l-a pedepsit cu bătăi cumplite și, legându-l de coada unui cal, l-au târât ostașii pe ulițele pietruite ale Cetății Albe, până când i s-a tăiat capul cu sabia de către un evreu.

2. Auzind negustorul venețian de mucenicia Sfântului Ioan, a cugetat să-i fure trupul noaptea din mormânt. Dar, pe când îi săpa mormântul, mucenicul lui Hristos s-a arătat în vis preotului ortodox și i-a zis:

— Scoală și aleargă la biserică îndată, că vânzătorul meu vrea să-mi fure trupul din mormânt!

Venind, preotul a salvat sfintele sale moaște și le-a îngropat în altar aproape de Sfânta Masă.

3. Auzind mitropolitul Moldovei, Iosif I Mușat, de moaștele Sfântului Mucenic Ioan cel Nou din Cetatea Albă și de minunile ce se făceau aici, a

îndemnat pe evlaviosul domn Alexandru cel Bun să aducă acest nepreţuit odor în capitala ţării, ca să fie de călăuză, mângâiere şi ajutor poporului Moldovei, atât de iubitor de Dumnezeu şi de sfinţi. Astfel, bunul voievod a trimis o solie de dregători, clerici şi ostaşi, cu caretă domnească şi, răscumpărând sfintele moaşte, le-a adus la Suceava. Când se apropiau de cetate, au ieşit înainte mitropolitul şi voievodul, cu tot clerul, cu poporul şi boierii săi, având făclii aprinse în mâini.

Deci, căzând în genunchi, s-au închinat şi au sărutat cu lacrimi fierbinţi moaştele mucenicului lui Hristos, Ioan cel Nou. Apoi le-au dus cu mare cinste în biserica Mirăuţilor, în care a fost uns domn Alexandru cel Bun, şi le-a sărutat timp de trei zile tot poporul credincios care venise de prin sate. Încă şi unii bolnavi care erau de faţă, atingându-se cu credinţă de moaştele Sfântului Ioan cel Nou, s-au vindecat de suferinţele lor. Printre acestea şi Ana, soţia voievodului, fiind de multă vreme suferindă de o boală grea, s-a vindecat în chip minunat şi a mai trăit încă 17 ani. Şi au fost depuse sfintele moaşte în cetatea Sucevei la 2 iunie, în anul mântuirii 1402.

4. Dintre multele minuni făcute la moaştele Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava, se cuvine să amintim mai întâi cum a izbăvit marele mucenic poporul şi capitala Moldovei de năvălirea tătarilor jefuitori şi ucigaşi de oameni.

În luna mai, 1622, mii de ostaşi tătari invadaseră Moldova, jefuind şi dând foc satelor din calea lor. De frică, locuitorii se ascundeau, o parte prin păduri, iar alta în cetatea Sucevei. Dar, văzând cu groază că tătarii se apropie să jefuiască oraşul, au alergat cu toţii la Mitropolie să ceară ajutorul Sfântului Ioan. În noaptea de 1 spre 2 iunie, mitropolitul Anastasie Crimca a făcut priveghere de toată noaptea cu poporul, a împărtăşit mulţimea cu Sfintele Taine şi i-a îndemnat să se roage lui Dumnezeu cu credinţă. Apoi a înconjurat catedrala de trei ori cu Evanghelia şi cu moaştele Sfântului Ioan, le-a aşezat într-un car cu boi şi au pornit să le ascundă în cetatea Sucevei.

La ieşire, sfintele moaşte s-au lăsat atât de grele, încât carul nu se putea mişca din loc. Atunci, înţelegând toţi că Sfântul Mucenic nu vrea să lase cetatea să cadă în mâinile păgânilor, au înconjurat zidurile cetăţii cu moaştele lui şi aşteptau să se facă ziuă. Dimineaţă, iarăşi făcând tot poporul rugăciuni cu lacrimi, a trimis Dumnezeu, la mijlocirea mucenicului Său, o ploaie mare cu vânt şi tunete, încât a venit aşa de mare râul Sucevei, că n-au putut tătarii să-l treacă şi să intre în cetate. Atunci păgânii, înfricoşându-se, au fugit ruşinaţi peste Nistru.

Aşa a izbăvit Sfântul Ioan cetatea Sucevei de ucidere şi jaf, spre lauda lui Dumnezeu şi bucuria creştinilor.

5. Din anul 1686, moaştele Sfântului Ioan de la Suceava fiind duse în Polonia, la Zolkiev, împreună cu Mitropolitul Dosoftei, au făcut şi acolo nenumărate minuni şi vindecări de boli timp de 97 de ani, încât alergau la moaştele marelui mucenic tot felul de credincioşi ortodocşi şi catolici, şi

primeau ajutorul lui după credința și evlavia fiecăruia. Astfel, prin sfintele lui moaște s-a făcut o adevărată împăcare între ortodocși și catolici.

6. Dar și readucerea moaștelor Sfântului Ioan cel Nou din Polonia în mănăstirea sa din Suceava, care a avut loc la 13 septembrie, 1783, este considerată o mare minune. Că nimeni nu mai spera, după un secol, să se aducă din nou în pământul Moldovei cel mai iubit și mai vechi ocrotitor și rugător al țării și poporului românesc, atât de greu încercat de-a lungul veacurilor, dar atât de credincios și iubitor de sfinți. Aceasta o dovedește mai întâi râvna și stăruința episcopului Dosoftei de Rădăuți, căruia i se datorează cel mai mult readucerea moaștelor Sfântului Ioan la Suceava. Apoi, numărul mare de clerici și ortodocși credincioși care au întâmpinat cu flori și lumânări aprinse racla cu sfintele moaște, la trecerea lor din Polonia în Moldova. Cine ar putea spune bucuria generală a moldovenilor la trecerea sfintelor moaște prin satele lor? Că peste tot sunau clopotele bisericilor, se cânta din buciume, răsunau salve de tun, iar sătenii ieșeau cu toții în calea lor, în frunte cu preoții în veșminte, cu copiii și bolnavii satelor, îmbrăcați în haine naționale de sărbătoare, cu făclii și flori în mâini.

În această atmosferă de bucurie în Hristos și frăție duhovnicească, au străbătut moaștele Sfântului Ioan Moldova de nord, timp de aproape trei luni, până au fost așezate din nou în catedrala vechii mitropolii din Suceava.

7. La hramul Sfântului Ioan din 24 iunie, 1898, au participat mii de pelerini din Moldova și din provinciile vecine. Toată Suceava era plină de credincioși. Cu acest prilej a venit și soția unui boier moldovean. Aceasta, după ce ascultă slujba, se închină la sfintele moaște, se urcă în trăsura cu patru cai și dădu poruncă vizitiului să plece spre casă. Dar oricât lovea caii, trăsura nu se mișca din loc, încât femeia a fost cuprinsă de frică. Apoi a coborât din trăsură, a spus episcopului și preoților întâmplarea și le cerea ajutor. Episcopul i-a zis:

— Doamnă, poate ai făcut vreun păcat azi, de nu poți pleca acasă! Închină-te în biserică, mărturisește-ți păcatele la un preot și cred că te vei întoarce cu bine.

La spovedanie, femeia a mărturisit cu lacrimi în ochi că a rupt o bucată din degetul Sfântului Ioan, ca s-o ducă acasă de binecuvântare și ajutor. Atunci preotul i-a dat canon să aducă înapoi părticica luată, să-și ceară iertare de la Sfântul Mucenic Ioan și să facă rugăciuni și metanii, căci numai așa va putea pleca. Cum a făcut ceea ce i-a poruncit preotul, femeia a plecat cu bine și bucuroasă la casa ei.

8. În 1964 a fost adus la Sfântul Ioan, pentru rugăciune, un om bolnav de minte. După ce i s-a făcut de trei ori Sfântul Maslu, bolnavul s-a făcut sănătos. A treia zi a venit la mănăstire vindecat și a dat mulțumire lui Dumnezeu.

9. În toamna anului 1969, un om din părțile Sucevei a devenit mut din lucrarea diavolului. Rudele l-au adus la moaștele Sfântului Ioan pentru rugăciune. Părinții i-au făcut Sfântul Maslu, i-au citit molitfele Sfântului Vasile

şi l-au pus să citească acatistul Sfântului Ioan cel Nou lângă sfintele moaşte. Noaptea, bolnavul a dormit la mănăstire, iar dimineaţa s-a sculat sănătos şi s-a dus acasă, dând laudă şi mulţumire Mântuitorului nostru Iisus Hristos şi Sfântului Mucenic Ioan.

10. În anul 1960, o copilă din comuna Putna-Suceava şi-a pierdut vederea din cauza unei boli. O creştină evlavioasă din sat a adus copila la Sfântul Ioan de la Suceava. Aici s-au rugat amândouă, apoi preoţii i-au făcut Sfântul Maslu şi au miruit-o la ochi cu untdelemn sfinţit. La urmă, când bătrâna conducea copila să iasă din biserică, plină de uimire şi cu lacrimi în ochi, fetiţa a strigat:

— Mătuşă, văd, nu mă mai ţine de mână! Sfinte Mare Mucenice Ioane, vindecă-mi ochii şi durerea inimii mele!

Dând laudă lui Dumnezeu pentru această minune, s-au întors amândouă acasă sănătoase şi cu mare bucurie.

11. În anul 1969, o creştină, Maria, din satul Ciumuleşti-Suceava, bolnavă de ochi, nu vedea aproape deloc. Dar, auzind de minunile Sfântului Ioan, a fost adusă la Suceava. Aici s-a închinat la sfintele moaşte, s-a spovedit şi împărtăşit cu Trupul şi Sângele lui Hristos şi i s-a făcut de trei ori Sfântul Maslu. Pentru multa ei credinţă, femeia s-a vindecat complet şi, mulţumind marelui mucenic, s-a întors vindecată la casa ei.

12. În acelaşi an, o fetiţă de zece ani numită Ana, din satul Corni-Botoşani, în urma unei spaime, şi-a pierdut graiul. Fiind adusă la Mănăstirea Sfântul Ioan din Suceava, i s-au făcut rugăciuni şi Sfântul Maslu de trei ori şi pe loc s-a vindecat, încât se mirau toţi de darul tămăduirii ce izvorăşte din aceste sfinte moaşte.

13. Un tehnician care lucra la un laborator universitar a fost iradiat şi paralizat, încât nu putea nici măcar a se hrăni singur. Auzind de Sfântul Ioan, a venit aici cu mare credinţă şi speranţă în ajutorul lui Dumnezeu. Căzând în genunchi, s-a rugat mult cu lacrimi, zicând:

— Sfinte Mare Mucenic Ioane, ştiu că pentru păcatele mele m-a pedepsit Dumnezeu cu boala aceasta. Dar ştiu că Domnul este milostiv cu noi, păcătoşii, iar tu vindeci pe cei suferinzi care vin cu credinţă la tine. Vindecă, mă rog, şi mâinile mele bolnave, ca să mă pot închina lui Dumnezeu, să mă pot hrăni singur şi să nu fiu povară altora. Ajută-mă, Sfinte Mucenice Ioane, ajută-mă şi-mi vindecă mâinile, că îmi pare rău de păcatele mele şi mă hotărăsc să urmez de acum lui Hristos!

În clipa când se ruga din inimă şi vărsa lacrimi, mărturiseşte bolnavul, a simţit deodată o căldură străină în mâinile sale şi o furnicare a nervilor de la vârful degetelor până la umeri. Apoi a început să simtă şi să mişte singur degetele, palmele şi braţele până sus. Conştient că în clipa aceea Dumnezeu, cu rugăciunile Sfântului Mucenic Ioan de la Suceava, i-a vindecat mâinile paralizate, a căzut din nou la rugăciune, mulţumind Domnului şi plăcutului Său cu lacrimi de bucurie.

La urmă s-a ridicat și a plecat fericit la casa sa, mărturisind tuturor cum a făcut Domnul milă cu el.

14. Sărbătoarea hramului Sfântului Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava – care are loc, prin tradiție, la 24 iunie, de Sânziene – are dimensiuni bisericești deosebite și un profund caracter autohton ortodox. Cu acest prilej se adună mulți credincioși din Moldova și Transilvania – în special bucovineni și maramureșeni – în frumosul port național, cu daruri tradiționale în mâini, ca: flori de câmp, spice de grâu, crengi de tei și brad și cu numeroși copii după ei. Fețele tuturor sunt luminate de o profundă bucurie duhovnicească. Odată cu darurile pe care le depun deasupra sfintelor moaște, credincioșii aduc cu ei pentru binecuvântare haine pe care le ating de capul sfântului.

Pelerinajul se începe din dimineața zilei de 23 iunie, când se scot sfintele moaște în procesiune, purtate pe mâinile pelerinilor și apoi se așază într-un mic baldachin sub teii din mijlocul curții. În seara de ajun se face slujba privegherii în aer liber până spre miezul nopții. Apoi, credincioșii, grupați pe zone și sate, stau de veghe pe iarbă până dimineață. Unii se roagă în biserică, alții înconjoară catedrala în genunchi sau cântând, alții cântă încet melodii religioase compuse de ei, iar majoritatea așteaptă la rând să se închine la moaștele Sfântului Ioan cel Nou.

În dimineața hramului se sfințește agheasma și se face Sfântul Maslu pentru bolnavi. Apoi se săvârșește Sfânta Liturghie arhierească pe un podium mare, în curte, în prezența mulțimii de închinători. Ochii tuturor privesc spre slujitori în mijlocul cărora se află mitropolitul Moldovei. Cântările corului și predica mișcă inimile și scot lacrimi. La sfârșitul slujbei, mulți credincioși doresc să se atingă de veșmintele preoților slujitori și mai ales de ale arhiereilor.

Ultimul moment cu care se încheie slujba hramului este aducerea sfintelor moaște în biserică, la orele 4 după-amiază. Prin tradiție, racla este purtată pe mâini numai de maramureșeni, care, timp de 24 ore, stau de veghe în rugăciune și nu mănâncă nimic până la așezarea moaștelor în biserică. Apoi valul de pelerini se roagă în liniște pe străzi către gară și sate, unde sunt așteptați de membrii familiei cu daruri de la Sfântul Ioan, ca: icoane, cruciulițe, agheasmă, untdelemn sfințit, flori și haine binecuvântate, atinse de sfintele moaște.

Hramul Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava, împreună cu al Cuvioasei Parascheva de la Iași, se numără printre cele mai reprezentative sărbători religioase și cu o veche tradiție ortodoxă națională, care contribuie mult la unitatea noastră în Hristos.

Sfinte Mucenice Ioane, mult pătimitorule, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

MITROPOLITUL MACARIE DE VICINA (c. 1337-1347)[2]

După mitropolitul Teodor a urmat Luca, iar în anul 1337 ajunge păstor al Arhiepiscopiei de Vicina de la Gurile Dunării fericitul mitropolit Macarie, care povățuiește turma lui Hristos din Dobrogea (Paristrion) mai mult de zece ani. Deși în anul 1341 Dobrogea este ocupată de tătari, noul ierarh face eforturi deosebite pentru a menține calmul și unitatea credincioșilor săi.

Între anii 1341-1347, mitropolitul Macarie al Vicinei ia parte la mai multe sinoade locale care au avut loc la Patriarhia de Constantinopol. În cele două sinoade din anii 1341 și 1343, care discută și iau apărarea Sfântului Grigorie Palama, privind învățătura isihastă atonită de iluminare duhovnicească prin practicarea rugăciunii lui Iisus și învățătura despre energiile necreate ale Duhului Sfânt, mitropolitul Macarie al Vicinei, alături de patriarhul ecumenic, Ioan al XIV-lea Caleca, aprobă aceste învățături palamite de iluminare și sporire duhovnicească, ca fiind întru totul adevărate și ortodoxe. La primul sinod, arhiepiscopul Macarie, el însuși un călugăr atonit și adept al rugăciunii isihaste, semnează al optulea, iar la sinodul următor semnează al 13-lea.

Mitropolitul Macarie, de formație isihastă atonită, era bun prieten al Sfântului Grigorie Palama, arhiepiscopul Tesalonicului, și al Sfântului Grigorie Sinaitul, întemeietorul Mănăstirii Paroria, vestit centru isihast din Munții Balcani pe la jumătatea secolului XIV, unde se nevoiau și numeroși călugări „vlahi” din Țara Românească și Dobrogea. Mitropolitul Vicinei apără cu statornicie Ortodoxia la Gurile Dunării, susține Mănăstirea Sfântul Atanasie cel Mare de la Niculițel și micile sihăstrii din partea locului, intră în legătură cu voievodul Alexandru I Basarab și hirotonește preoți pentru Țara Românească și pentru sudul Moldovei. El era părinte sufletesc, atât al românilor de la sudul, cât și de la nordul Dunării.

În anul 1347, fericitul ierarh Macarie se mută cu pace la cerești lăcașuri.

---

[2] *De la Dunăre la mare, op. cit*., p. 157-160; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, op. cit., p. 222.

MITROPOLITUL IACHINT DE VICINA, primul mitropolit al Țării Românești († 1372)[3]

Ultimul mitropolit al Vicinei și cel dintâi păstor al Bisericii lui Hristos din Dobrogea și Țara Românească, reunită sub conducerea unui singur voievod, este arhiepiscopul Iachint. El a păstorit doar câțiva ani la Vicina, iar în anul 1359 și-a mutat scaunul la Curtea de Argeș, la cererea marelui voievod Alexandru I Basarab, întemeietorul Țării Românești, care dorea să aibă un sediu mitropolitan în țara sa. Mitropolitul Iachint devine astfel păstor duhovnicesc al tuturor românilor din Dobrogea și Țara Românească. El sfințea biserici, hirotonea preoți, împărțea binecuvântare poporului atât de credincios al „vlahilor" și era sfetnic apropiat al marelui domn.

Astfel, Eparhia Vicina dispare și ia ființă o nouă mitropolie românească, cunoscută sub numele de „Mitropolia Ungrovlahiei", dependentă de Patriarhia Ecumenică de Constantinopol, condusă pe atunci de patriarhul Calist I.

Ca păstor și părinte sufletesc al tuturor românilor dintre Dunăre și Carpați, mitropolitul Iachint a avut grijă să hirotonească preoți pentru toate satele, să zidească biserici la orașe și sate, să întemeieze noi așezări mănăstirești și să țină în strânsă legătură duhovnicească Biserica Țării Românești cu Patriarhia de Constantinopol. Iar ca „exarh al plaiurilor", mitropolitul Iachint purta grijă și de credincioșii ortodocși din părțile vecine, îndeosebi din Transilvania, cărora le trimitea preoți și călugări misionari.

Acest ierarh, ajutat de domnul țării, Vladislav I (1364-1377), a încurajat și susținut mult monahismul românesc, al cărui început se urcă până în secolul IV, prin centrul monahal pustnicesc din Munții Buzăului. El a adus în țară pe Sfântul Nicodim de la Tismana, care venea din Muntele Athos, pentru a organiza câteva mănăstiri-lavre după model atonit. El a trimis numeroși călugări „vlahi" la Mănăstirea Cutlumuș-Athos, unde au ajuns călugări vestiți. Iar în țară a organizat mai multe mănăstiri la Tismana, Curtea de Argeș, Câmpulung-Muscel, Cozia, Snagov, Târgoviște, Bolintinul din Deal și din Vale, Tânganu, Cotmeana și altele. După o păstorire atât de rodnică, s-a săvârșit cu pace în anul 1372.

---

[3] *De la Dunăre la mare, op. cit*., p. 160-164; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, p. 247-248.

CUVIOSUL GHERMAN IEROSCHIMONAHUL, primul egumen al Mănăstirii Neamţ (1320-1362)[4]

Înainte de întemeierea Ţărilor Române, călugării se formau duhovniceşte, atât în micile sihăstrii existente de-a lungul Carpaţilor, cât şi în Muntele Athos. Unii se săvârşeau acolo în deplină jertfă şi plăcere de Dumnezeu. Alţii se întorceau şi întemeiau noi schituri şi sihăstrii în locuri de linişte sau chiar în preajma satelor.

Unul din aceşti sihaştri autohtoni a fost şi Cuviosul Gherman de la Neamţ, care s-a nevoit în tinereţe la Muntele Athos. Apoi, întorcându-se în pământul părinţilor săi cu câţiva ucenici şi aflând loc retras de lume în Munţii Neamţului, a fost călăuzit de Duhul Sfânt să sihăstrească aici. El a întemeiat la începutul secolului XIV o vestită sihăstrie pe locul actualei Mănăstiri Neamţ.

Duhovnicul Gherman a adunat în jurul său mai mulţi ucenici şi a înălţat în poiană o mică biserică de lemn cu hramul Sfântul Ioan Teologul. În anul 1320, ucenicii l-au ales egumen şi părinte duhovnicesc, nevoindu-se împreună în desăvârşită dragoste de Hristos, în rugăciune şi nădejde, având toţi un cuget şi o voie. Deci, auzindu-se prin sate de sihaştrii de la Neamţ, li s-au adăugat cu timpul şi alţi iubitori de linişte, numărând pe la jumătatea secolului XIV până la 40 de călugări.

Sihăstria lui Gherman, numită şi Sihăstria Sfântului Ioan Teologul, a fost înnoită mai târziu de Bogdan I, întemeietorul Moldovei (1359-1365) şi de urmaşii lui, devenind cea dintâi mănăstire voievodală muşatină.

Cuviosul Gherman ieroschimonahul a povăţuit obştea sa până în anul 1362, devenind vestit duhovnic al călugărilor şi lucrător al rugăciunii lui Iisus, învăţând pe sihaştri această dumnezeiască lucrare. El a întemeiat în ţinutul Neamţ cea dintâi mănăstire şi prima vatră isihastă, ai cărei ucenici s-au răspândit apoi de-a lungul Carpaţilor Răsăriteni.

Ajungând la adânci bătrâneţi şi binepl ăcând lui Dumnezeu, Cuviosul Gherman, cel dintâi stareţ al Mănăstirii Neamţ, s-a săvârşit cu pace şi a fost numărat în ceata cuvioşilor părinţi.

---

[4] Diacon Ioan Ivan şi pr. Scarlat Porcescu, *Mănăstirea Neamţ,* 1981, p. 281-283; *Pomelnicul ctitoricesc al Mănăstirii Neamţ;* N. Creţulescu, *Inscripţiile Mănăstirii Neamţ,* 1905, ms. 171, fila 346.

CUVIOSUL CIPRIAN IEROSCHIMONAHUL, al doilea egumen al Mănăstirii Neamț († 1373)[5]

Acest ieroschimonah a fost cel dintâi ucenic al stareţului Gherman şi împreună nevoitor cu dânsul în Muntele Athos şi la Neamţ. Apoi, răposând părintele său duhovnicesc, Cuviosul Ciprian a ajuns întâi-stătător al Mănăstirii Neamţ, povăţuind această sfinţită obște mai bine de zece ani. Ca egumen, Cuviosul Ciprian a crescut numeroşi fii duhovniceşti, deprinzându-i pe toţi cu – smerenia, rugăciunea şi desăvârşita dragoste în Iisus Hristos. Sub egumenia sa, numărul monahilor din Mănăstirea Neamţ ajunsese la peste 80. Unul din ei a fost şi vestitul ieroschimonah Iosif Muşat, rudenia domnilor muşatini, pe care îl tunse în monahism şi îl lăsă egumen în locul său.

Egumenul Ciprian a fost şi un iscusit duhovnic şi dascăl al rugăciunii. În timpul egumeniei sale s-a dezvoltat mult viaţa isihastă în jurul lavrei. Sihaştrii nemţeni se nevoiau singuri sau câte doi-trei, în mici bordeie şi chilii de pământ şi lemn. Hrana lor o formau fructele de pădure şi pâinea pe care o primeau săptămânal din obştea Cuviosului Ciprian. În posturi, sihaştrii nu coborau deloc în lavră, iar în celelalte zile veneau numai în sărbători şi se împărtăşeau cu Trupul şi Sângele Domnului. Sfetnicul lor cel mai bun era însuşi egumenul Mănăstirii Neamţ.

Aşa nevoindu-se Cuviosul Ciprian şi bineplăcând lui Dumnezeu, s-a săvârşit cu pace în anul 1373, încredinţând obştea în mâinile arhimandritului Iosif Muşat (1373-1386).

[5] Diacon Ioan Ivan şi pr. Scarlat Porcescu, op. cit., p. 282-283.

CUVIOSUL AGATON SIHASTRUL, Munţii Buzăului (secolul XIV)[6]

Acest vestit sihastru s-a nevoit în Munţii Buzăului în prima jumătate a secolului XIV. Mai întâi s-a ostenit într-o peşteră sub muntele lui Martirie, aparţinând de sihăstria Fundătura. Apoi, ajungând sihastru iscusit în lupta cea duhovnicească şi dascăl al vieţii pustniceşti, s-a învrednicit de darul preoţiei, adunând mai mulţi ucenici în jurul său, căci cuviosul era povăţuitor de suflete şi părinte duhovnicesc pentru mulţi, hrănindu-i cu alese cuvinte din Sfânta Scriptură. Cunoştea încă şi operele Sfinţilor Părinţi şi biruia cu multă pricepere ispitele vrăjmaşului diavol.

În a doua jumătate a secolului XIV, Cuviosul Agaton s-a stabilit cu câţiva ucenici pe culmea muntoasă numită Crucea Spătarului, cale de o jumătate de ceas de Sihăstria Fundătura. Aici şi-a săpat cu mâinile sale o mică biserică în stâncă, cu hramul Sfântul Ioan Hrisostom, pentru care avea mare evlavie. Alături de biserică, cuviosul şi-a făcut o mică chilie, unde se nevoia ziua şi noaptea în post şi rugăciune. Ucenicii săi, în număr de 12, după tradiţia isihastă din partea locului, şi-au săpat şi ei chilii în piatră pe acelaşi munte, în preajma Cuviosului Agaton.

Aceasta este sihăstria lui Agaton, numărată printre primele sihăstrii cunoscute în Munţii Buzăului şi una din cele mai alese. Aici s-au nevoit timp de trei secole peste o sută de sihaştri purtători de Hristos, dintre care mulţi au ajuns la măsura sfinţeniei. Între aceştia, însă, a strălucit Cuviosul Agaton, ca o făclie aprinsă pe vârful muntelui, devenind vas al Duhului Sfânt şi părinte cu mulţi fii duhovniceşti. Iar nevoinţa sa şi a ucenicilor săi era aceasta: noaptea se adunau în biserică şi cântau slujba Utreniei, ziua se nevoiau în chilii cu postul, cu metaniile şi cu citirea Psaltirii, iar seara se adunau la trapeză, mâncând la aceeaşi masă comună făcută dintr-un trunchi de copac cu 12 locuri. Mâncarea era şi ea pustnicească: pesmeţi de pâine şi legume fierte, fără untdelemn. În sărbători, Cuviosul Agaton săvârşea Sfânta Liturghie şi împărtăşea pe toţi cu Trupul şi Sângele Domnului.

La începutul secolului XVI, domnul Ţării Româneşti, Neagoe Basarab (1512-1521), auzind de sihăstria lui Agaton, a făcut unele danii şi a mărit biserica din peşteră, cum scrie în pomelnicul săpat pe peretele altarului, care se păstrează până astăzi.

Vestea despre nevoinţa ieroschimonahului Agaton ajunsese până la evlaviosul domn Neagoe Basarab, el însuşi fiind cunoscător al vieţii isihaste din Ţara Românească şi susţinător al cuvioşilor sihaştri. Neagoe împreună cu episcopul de atunci al Buzăului şi cu o oarecare monahie Teodora au făcut unele danii Sihăstriei lui Agaton, fapt pentru care au fost scrişi în pomelnicul

[6] P. Chihaia, *De la Negru Vodă la Neagoe Basarab,* Bucureşti, 1976, p. 241-243; Ierom. Ioanichie Bălan, *Vetre de sihăstrie românească,* Bucureşti, 1982, p. 187-188.

bisericii, săpat în peretele altarului de ambele părți ale ferestrei de est. Pomelnicul se păstrează destul de bine și astăzi. Ulterior au fost adăugați și alți voievozi, care au miluit pe călugării din Sihăstria lui Agaton, ca: Moise, Vlad, Vintilă și soția lui, Rada.

În anul 1524, Schitul lui Agaton este menționat într-o hotarnică dată de la Afumați. În a doua jumătate a secolului, înmulțindu-se numărul sihaștrilor mai mult de 12, Sihăstria lui Agaton devine mănăstire cu rânduială de chinovie. Un hrisov din anul 1587 amintește pentru prima dată de „mănăstirea lui Agaton". La începutul secolului XVII, mănăstirea ajunge în paragină. În anul 1733 este reînnoită de alți ctitori, după care mai dăinuie puțin și apoi este definitiv părăsită.

Astăzi se mai păstrează doar o parte din biserica de piatră, în care se vede absida altarului, nișele pentru proscomidie și diaconicon, pomelnicul ctitoricesc încrustat în perete, o fereastră și câteva urme ale naosului și chiliei marelui sihastru.

CUVIOSUL DIONISIE SIHASTRUL, Munţii Buzăului (secolul XIV)[7]

Cuviosul Dionisie Sihastrul a fost unul din sihaştrii cei mai renumiţi de la sihăstria Fundătura. El s-a nevoit aici în a doua jumătate a secolului XIV. Prin tradiţie i se spunea „Torcătorul", deoarece se ocupa cu torsul lânii, din care îşi câştiga existenţa, îndeletnicire obişnuită celor mai mulţi sihaştri din Munţii Buzăului.

Ajungând cu darul lui Hristos la măsura nepătimirii, şi-a săpat o peşteră într-o stâncă greu accesibilă, la 4 metri deasupra pământului. În peşteră, cuviosul şi-a făcut un mic paraclis de rugăciune, unde neîncetat dădea laudă lui Dumnezeu. Aici s-a nevoit Cuviosul Dionisie Sihastrul mai mult de 30 de ani, răbdând cu bărbăţie frigul iernii, umezeala, foamea şi mai ales cumplitele ispite de la diavoli. Şi era aşa de sporit printre sihaştrii din partea locului, că izgonea duhurile necurate din oameni şi cunoştea cele viitoare. Pentru aceea mulţi îl cinsteau şi-i cereau cuvânt de folos.

Nevoinţa Cuviosului Dionisie Sihastrul era aceasta: toată săptămâna se ostenea singur în peşteră, petrecând în neadormită rugăciune, în post, în păzirea minţii şi în cugetarea celor viitoare. Hrana şi-o câştiga torcând lână, pe care i-o aducea ucenicul de prin sate. O dată pe săptămână, spre Duminici, cobora din peşteră şi se împărtăşea cu Trupul şi Sângele lui Hristos la biserica din Sihăstria Fundătura. Apoi iar urca în peşteră, trăgând scara în chilie şi aşa îşi continua sfânta nevoinţă. Locul unde îşi sprijinea scara se cunoaşte şi astăzi. Marele sihastru Dionisie Torcătorul a crescut mai mulţi ucenici, care au ajuns şi ei sihaştri vestiţi şi i-au urmat întru totul nevoinţa. Astfel, chilia lui poate fi considerată ca o mică sihăstrie pustnicească, care a contribuit mult la dezvoltarea vieţii isihaste în Munţii Buzăului.

---

[7] P. Chihaia, *De la Negru Vodă la Neagoe Basarab,* Bucureşti, 1976, p. 241-243; Ierom. Ioanichie Bălan, *Vetre de sihăstrie românească,* Bucureşti, 1982, p. 190.

CUVIOSUL IOSIF SIHASTRUL, Munții Buzăului (secolul XIV)[8]

O altă bisericuță în piatră care a avut un rol deosebit în dezvoltarea vieții isihaste din Munții Buzăului este Peștera lui Iosif, situată pe Valea Bordeiului, aproape de satul Nucu, comuna Bozioru. Ferestrele bisericii în arc frânt par să dateze peștera din secolul XIII, dar prezența peștelui ca simbol paleocreștin deasupra intrării peșterii lui Iosif, al cărui contur încă se distinge, ne face să considerăm că ea ar putea fi din secolele IV sau V, fiind folosită de creștini, ca și alte peșteri din Munții Buzăului, pe timpul persecuțiilor.

Cuviosul Iosif este numărat printre cei mai vestiți sihaștri nevoitori din partea locului. Mai întâi s-a nevoit în Sihăstria Fundătura, iar la începutul secolului XV s-a așezat în peștera care îi poartă numele, aproape de alte peșteri pustnicești, pe care o mărește și-i adaugă două ferestre. În această peșteră s-a nevoit Cuviosul Iosif zeci de ani, ajungând mare dascăl al liniștii, preot și povățuitor de suflete. Numele lui era cunoscut până departe și mulți bolnavi se vindecau cu rugăciunile lui.

Adunând mai mulți sihaștri în jurul lui, Cuviosul Iosif a făcut din peștera sa o adevărată sihăstrie pe Valea Bordeiului și pe munții Martirie, Cecilia și Crucea Spătarului din apropiere. Mulți din ucenicii săi se nevoiau în mici bordeie de lemn și pământ risipite pe toată valea din apropiere. De la acești sihaștri se numește până astăzi locul acesta „Valea Bordeiului” și „Pârâul Bordeiului”. Apoi, mutându-se în ceata cuvioșilor părinți, peștera lui Iosif a fost locuită de alți sihaștri cu viață aleasă, care au continuat firul vieții de sihăstrie în aceeași smerenie și râvnă pentru dragostea lui Hristos. Numele și faptele tuturor, deși s-au uitat de oameni, sunt scrise în cartea vieții.

[8] P. Chihaia, *De la Negru Vodă la Neagoe Basarab,* București, 1976, p. 241-243; Ierom. Ioanichie Bălan, *Vetre de sihăstrie românească,* București, 1982, p. 191-192.

UN SFÂNT ROMÂN ANONIM din Mănăstirea Neamţ (secolul XIV)[9]

Prima închegare de viaţă monahală organizată în vatra Mănăstirii Neamţ a avut loc la începutul secolului XIV, datorită întâiului egumen cunoscut al lavrei, anume ieroschimonahul Gherman (1320-1362), care adună pe sihaştrii nevoitori aici într-o obşte de sine-stătătoare. Înainte de el, sihaştrii nemţeni duceau viaţă pustnicească idioritmică, despre care se ştie foarte puţin.

În a doua jumătate a secolului XIV, viaţa duhovnicească din Mănăstirea Neamţ ia o amploare mult mai mare, încât primii domni muşatini sunt îndemnaţi să zidească aici o biserică de piatră, cu hramul *Înălţarea Domnului*. Numărul mare de morminte monahale, majoritatea din secolul XIV, situate în jurul primei biserici muşatine, ca de altfel în toată incinta Mănăstirii Neamţ, dovedeşte cu prisosinţă cât de intensă era viaţa călugărească în această vatră străbună. Unele dintre aceste morminte se află chiar sub temeliile bisericii voievodale zidită de Ştefan cel Mare, în anul 1497. Altele sunt sub chiliile din incintă, iar altele, ceea ce este şi mai concludent, se află sub pavajul ce duce la uşa bisericii voievodale din 1497. Aceasta dovedeşte că mormintele sunt mai vechi decât biserica.

Întrucât multe dintre osemintele monahilor din incintă nu posedă tradiţionalele cărămizi cu numele şi data morţii lor, este dificil să se stabilească precis identitatea şi frecvenţa vieţii monahale aici, pe epoci. Unul Dumnezeu ştie câte moaşte sfinte de cuvioşi monahi nemţeni se află în acest cimitir călugăresc, unic de altfel în ţara noastră.

Sfinţenia vieţii călugărilor nemţeni din secolul XIV o dovedeşte cu prisosinţă recenta descoperire prin minune dumnezeiască a moaştelor unui sihastru sfânt din această epocă, aflate chiar sub pavajul central ce duce la biserică. Acest fapt s-a petrecut în zilele de 24-26 mai, 1986, când s-a observat că la jumătatea distanţei dintre clopotniţă şi biserică, pavajul gros de piatră şi ciment s-a ridicat circa 30 cm pe dimensiunea unui mormânt, în chip miraculos.

Săpându-se cu atenţie la 1,5 metri, s-a aflat trupul proslăvit şi înmiresmat al unui călugăr cu viaţă sfântă din secolul XIV, aşezat aici înainte de zidirea bisericii voievodale şi a pavajului. Osemintele, galbene şi binemirositoare, erau încă legate între ele şi prezentau toate condiţiile cerute moaştelor de către canoanele Bisericii Ortodoxe.

După deshumare, osemintele aflate s-au aşezat într-un sicriu şi s-au

---

[9] Primele semne miraculoase de ridicare a pavajului s-au observat sâmbătă, 24 mai, 1986. Ele s-au repetat până luni, 26 mai, când s-a hotărât de stareţul Mănăstirii Neamţ, arhim. Efrem Chişcariu, să se sape sub pavaj. După depunerea moaştelor în biserică s-a întocmit un act oficial în legătură cu această minune, care se păstrează în arhiva mănăstirii. După două zile, autorităţile locale au oprit pelerinajul de la Neamţ şi au turnat beton peste mormântul sfântului necunoscut.

depus în biserică de obștea călugărilor nemțeni, în sunetul clopotelor, cu toată evlavia și rânduiala cuvenită.

Vestea descoperirii acestor sfinte moaște s-a răspândit imediat în toată țara. Încă din seara zilei de luni, 26 mai, noaptea, și mai ales în zilele următoare veneau sute de pelerini, țărani, orășeni și intelectuali să se închine la sfintele moaște. Mai întâi aprindeau lumânări în jurul mormântului și făceau metanii cu lacrimi de bucurie, că ne-a descoperit Dumnezeu un sfânt nou rugător al neamului nostru. Apoi intrau în biserică și se rugau cu mare credință și emoție la sfintele moaște și la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, cerându-le ajutor ceresc și dând slavă lui Dumnezeu pentru toate, căci au văzut o așa de mare minune în România de astăzi. Până acum nu se știe numele cuviosului aflat la Mănăstirea Neamț.

Iată câți sfinți necunoscuți ascunde încă pământul sfânt al țării noastre!

CUVIOŞII SOFRONIE, PIMEN ŞI SILUAN, Mănăstirea Neamţ (secolele XIV-XV)

Aceşti trei cuvioşi erau de loc din Ţara Moldovei, iar cu metania din Muntele Athos. Căci, fiind chemaţi de Hristos, s-au făcut călugări din tinereţe şi au ajuns sihaştri vestiţi într-una din sihăstriile Athosului. Apoi, auzind de Cuviosul Nicodim cel Sfinţit, i s-au făcut ucenici, ostenindu-se împreună câţiva ani la Mănăstirea Hilandar.

Prin anul 1365, venind Cuviosul Nicodim în Ţara Românească, au venit şi Cuvioşii Sofronie, Pimen şi Siluan în Moldova şi au intrat în obştea Mănăstirii Neamţ, sub ascultarea stareţului Ciprian. Şi erau toţi călugări desăvârşiţi şi duhovnici iubitori de Hristos, sihăstrind mai mulţi ani în pădurile seculare din jurul marii lavre şi formând numeroşi ucenici.

Pentru sfinţenia vieţii lor, aceşti cuvioşi părinţi s-au învrednicit a fi şi egumeni ai Mănăstirii Neamţ, spre sfârşitul secolului al XIV-lea. Astfel, Cuviosul Sofronie a păstorit obştea Mănăstirii Neamţ între anii 1392-1393, sub domnia lui Roman I Muşat, considerat de unele pomelnice ctitoreşti ca „primul stareţ al Mănăstirii Neamţ". Ieroschimonahul Pimen a condus această lavră între anii 1393-1400, contribuind mult la înnoirea mănăstirii. Iar Cuviosul Siluan a fost egumen la Neamţ între 1400-1402, continuând activitatea duhovnicească a înaintaşilor săi.

Cuvioşii Sofronie, Pimen şi Siluan[10], săvârşind bine călătoria acestei vieţi şi lăsând în urmă peste o sută de ucenici, s-au strămutat la cele veşnice, dându-şi sufletele în mâinile Domnului.

---

[10] Diac. Ioan Ivan şi pr. Scarlat Porcescu, op. cit., p. 281; *Pomelnicul ctitoresc al Mănăstirii Neamţ,* Prof. C. Tomescu, *Scurtă povestire istorică despre Sfânta Mănăstire Neamţ,* 1942, p. 9-10.

SFÂNTUL NICODIM DE LA TISMANA († 1406)[11]

a. Viața

Cuviosul Nicodim cel Sfințit era de neam macedo-român, născut la Prilep, în sudul Serbiei, prin anul 1320, fiind înrudit cu familia despotului Lazăr și a domnului Țării Românești, Nicolae Alexandru-Basarab. După ce învață carte, se duce din tinerețe în Muntele Athos și se călugărește în Mănăstirea Hilandar, unde mai târziu ajunge egumen și chiar protoepistat în conducerea Sfântului Munte.

După anul 1365 vine în Țara Românească și întemeiază, cu ajutorul lui Vlaicu Vodă (1364-1377) și Radu I (1377-1383), Mănăstirile Vodița (1369) și Tismana (ante 1377). Mai întemeiază la sudul Dunării două mici așezări monahale, Vratna și Mănăstirița; în Oltenia – Gura Motrului și Vișina, iar în Țara Hațegului întemeiază Mănăstirea Prislop (la sfârșitul secolului XIV), unde a scris și un Evangheliar slavon (1404-1405).

Biserica Ortodoxă îl prăznuiește la 26 decembrie, ziua mutării sale la cele veșnice.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Ajungând la Athos, în Muntele Maicii Domnului, Cuviosul Nicodim s-a nevoit mai întâi în obște, apoi singur într-o peșteră în preajma Mănăstirii Hilandar, răbdând grele ispite de la diavoli. Însă, fiind umbrit de darul lui Hristos, în puțină vreme s-a curățat de patimi, a deprins lucrarea cea dumnezeiască a sfintei rugăciuni și s-a învrednicit de darul mai înainte-vederii și al facerii de minuni, ajungând vestit în tot muntele.

2. Ca egumen al marii lavre Hilandar, Cuviosul Nicodim a adunat în obștea sa până la o sută de călugări atoniți, greci, sârbi, macedoneni, români și bulgari, deprinzându-i pe toți cu frica de Dumnezeu și hrănindu-i cu învățăturile Sfintei Scripturi, fiind dascăl iscusit al rugăciunii lui Iisus, adânc

[11] Ștefan Ieromonahul, *Viața Sfântului Nicodim,* Craiova, 1935; *Viețile Sfinților* – luna decembrie, de Iorgu Dumitrescu, București, 1904, p. 1340-1344; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, vol. I*, 1957, p. 200-207; *Mineiul* pe luna decembrie, în 26 zile.

teolog şi părinte duhovnicesc luminat. Pentru aceea nu puţini sihaştri, călugări de chinovii şi egumeni veneau la el pentru sfat şi cuvânt de folos.

3. Pentru cinstea de care se bucura peste tot, la rugămintea cneazului Lazăr, Cuviosul Nicodim a mijlocit la Constantinopol, împreună cu ucenicii săi, Isaia şi Partenie, împăcarea Bisericii Ortodoxe Sârbe cu Patriarhia Ecumenică. Deci, văzând patriarhul şi împăratul smerenia şi înţelepciunea cuviosului şi cucerindu-se de sfinţenia vieţii sale, îndată a ridicat anatema dată asupra Bisericii Sârbe, spre lauda lui Hristos şi bucuria creştinilor. Aşa înţelegea el să împlinească Evanghelia şi să ajute la mântuirea semenilor săi.

4. Fiind în sudul Dunării, în urma unei descoperiri dumnezeieşti, vine în Ţara Românească şi se aşază pe valea râului Vodiţa, unde exista o mică sihăstrie întemeiată de călugări vlahi. Aici, Cuviosul Nicodim, cu ajutorul domnitorului Vladislav-Vlaicu Vodă şi al sihaştrilor din partea locului, zideşte chilii şi biserică de piatră cu hramul „Sfântul Antonie cel Mare", pe care o sfinţeşte în anul 1369. Mănăstirea Vodiţa a fost înzestrată apoi cu danii şi întărită prin hrisov domnesc ca „după moartea lui chir Nicodim să nu fie volnic a pune în locul acela stareţ nici domnul, nici arhiereul, nici alt careva; ci cum va zice chir Nicodim şi cum va aşeza, aşa să ţină călugării care sunt acolo şi ei singuri să-şi pună stareţ".

5. Pe valea pârâului Tismana, unde se nevoiau încă de la începutul secolului XIV mai mulţi sihaştri în jurul unei mici biserici de lemn cu hramul „Adormirea Maicii Domnului", Cuviosul Nicodim a înălţat, de asemenea, la locul numit „Cascade", Mănăstirea voievodală Tismana, cu acelaşi hram, cu ajutorul domnitorului Ţării Româneşti şi al cneazului Lazăr. Marele stareţ formează aici o obşte renumită de călugări, ajută la menţinerea în continuare a vieţii isihaste şi pune rânduială călugărească de chinovie, după tradiţia Muntelui Athos.

Adunând în jurul său câţiva călugări luminaţi, a întemeiat la Mănăstirea Tismana o vestită şcoală de caligrafi şi copişti de cărţi bisericeşti, renumită în toată Peninsula Balcanică. De aici, Cuviosul Nicodim conducea duhovniceşte toate mănăstirile organizate de el şi întreţinea corespondenţă cu egumeni şi ucenici din Athos, din Serbia şi din Ţara Românească, precum şi cu patriarhul Eftimie al Târnovei, dovedindu-se un mare teolog şi părinte duhovnicesc.

6. La bătrâneţe, Cuviosul Nicodim încredinţează grija celor două Mănăstiri, Vodiţa şi Tismana, ucenicului său, ieromonahul Agaton, iar el se retrage în peştera de deasupra mănăstirii, ce se păstrează până astăzi. Acolo petrecea cuviosul toată săptămâna în post, în priveghere şi neîncetată rugăciune, iar Duminica cobora în mănăstire, săvârşea Sfânta Liturghie şi vindeca pe cei bolnavi. Apoi mânca la trapeză cu părinţii, mângâia pe toţi cu cuvinte de folos şi iar se urca la peşteră.

7. Pentru sfinţenia vieţii sale, Cuviosul Nicodim se învrednicise de la Dumnezeu de darul izgonirii duhurilor necurate şi al vindecării suferinţelor

omenești. De aceea, numele lui se făcuse cunoscut până dincolo de hotarele Țării Românești și mulți alergau la ajutorul lui. Se spune în tradiția mănăstirii că unii bolnavi se vindecau numai cât ajungeau la Tismana. Alții se tămăduiau cu rugăciunea și binecuvântarea cuviosului sau numai cât se atingeau de rasa lui. Printre cei vindecați de Sfântul Nicodim se numără și fiica regelui Sigismund, care era bolnavă de epilepsie.

8. Ajungând la bătrânețe, Cuviosul Nicodim cel Sfințit de la Tismana, binecuvântându-și ucenicii, și-a dat sufletul în mâinile lui Hristos, la 26 decembrie, 1406, iar sfintele sale moaște au fost așezate în mormântul pregătit de el în biserică. Datorită vitregiei vremurilor, mai târziu moaștele sale au fost așezate la un loc tăinuit. O mică parte din ele s-au dus în Macedonia, iar degetul arătător de la mâna dreaptă se păstrează în biserica Mănăstirii Tismana.

Sfinte Preacuvioase Părinte Nicodim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOSUL PAHOMIE IEROMONAHUL, egumen al Mănăstirii Peri (secolele XIV-XV)

Acest venerabil egumen al Mănăstirii Peri, din nordul Maramureşului, era originar din Ţara Oaşului, rudă a lui Dragoş Vodă, primul descălecător al Moldovei. Intrând de tânăr în nevoinţă călugărească la unul din schiturile existente în partea locului, s-a învrednicit în puţină vreme de darul preoţiei şi era plin de râvnă pentru mărturisirea lui Hristos şi pentru apărarea credinţei ortodoxe[12].

Ajungând cunoscut în toate satele din Maramureş, Cuviosul Pahomie devine sfetnic şi părinte duhovnicesc al românilor maramureşeni, pe care îi cerceta şi îi povăţuia pe calea mântuirii.

În a doua jumătate a secolului XIV, când fiii lui Sas Vodă, Baliţă şi Drag, întemeiază mănăstirea din Peri cu hramul Sfântul Arhanghel Mihail, cuviosul Pahomie este numit egumen al acestei mănăstiri. Iar în anul 1391, când Mănăstirea Peri devine stavropighie[13], atunci egumenul Pahomie este numit de patriarhul Antonie al Constantinopolului, exarh patriarhal peste toate satele ortodoxe româneşti din nordul Transilvaniei. În această calitate, egumenul Pahomie avea dreptul să supravegheze pe preoţii şi credincioşii ortodocşi din Maramureş, Ugocea, Bărcău, Arva, Sălaj, Almaş, Ciceu, Unguraş şi Valea Bistrei.

Astfel, Cuviosul Pahomie umbla din sat în sat, sfinţea biserici noi, rânduia preoţi, judeca neînţelegerile bisericeşti, îmbărbăta pe ţărani, învăţa şi apăra dreapta credinţă. De asemenea, conducea duhovniceşte şi Mănăstirile Ieud, Bârsana şi Peri din Maramureş, în care se nevoiau zeci de călugări, buni slujitori ai Bisericii lui Hristos, duhovnici pentru credincioşi, mărturisitori şi apărători ai credinţei ortodoxe. Cuviosul Pahomie de la Peri face, astfel, din călugări părinţi şi apologeţi ai Ortodoxiei noastre străbune, iar din mănăstirile Maramureşului face adevărate cetăţi ortodoxe de rezistenţă şi apărare în nordul Transilvaniei mereu lovit de prozelitismul catolic.

În cursul primelor decenii ale secolului XV, Cuviosul Pahomie de la Peri, părintele românilor ortodocşi din Maramureş, s-a săvârşit cu pace, lăsând în urmă numeroşi călugări şi preoţi slujitori prin sate.

---

[12] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, Bucureşti, 1957, p. 190-199.

[13] Dependentă de Patriarhia de Constantinopol.

MITROPOLITUL IOSIF MUȘAT, primul ierarh al Moldovei (1401-1415?)

Cel dintâi mitropolit cunoscut al Moldovei a fost, desigur, mitropolitul Iosif Mușat. El era din familia domnilor mușatini, rudă apropiată a lui Petru Mușat (1375-1391) și Alexandru cel Bun (1400-1432).

Din tinerețe și-a închinat viața lui Hristos în obștea Mănăstirii Neamț, unde a deprins frica de Dumnezeu și buna nevoință a vieții duhovnicești de la cuvioșii călugări de aici. Apoi, făcându-se preot, a ajuns egumen la Neamț. La propunerea domnului Petru Mușat a fost hirotonit episcop al Cetății Albe de mitropolitul Haliciului, Antonie. Însă nu stă mult aici și este chemat ca mitropolit al Moldovei. Dar Patriarhia Ecumenică refuzând să-l recunoască și ivindu-se mare tulburare în Biserică, smeritul mitropolit Iosif s-a retras din scaun la Mănăstirea Neamț și apoi la Bistrița. Mai pe urmă se stabilește la „o mănăstire, la Boiștea, lângă Târgu Neamț, unde a fost chilia vlădicăi Iosif și unde sunt călugărițe". De aici, înțeleptul mitropolit povățuia cu curaj Biserica Moldovei greu încercată, învăța și apăra dreapta credință împotriva prozelitismului catolic, hirotonea preoți, sfătuia pe domn și era tuturor părinte sufletesc. Se spune despre dânsul că a luat parte chiar la ungerea ca domn în cetatea Sucevei a lui Alexandru cel Bun, în anul 1400.

La 26 iulie, 1401, cu vrerea lui Dumnezeu și cu stăruința bunului domn Alexandru I Mușat, mitropolitul Iosif a fost recunoscut de Patriarhia din Constantinopol ca părinte și întâi-stătător pe scaunul Mitropoliei Moldovei. Timp de aproape 15 ani a păstorit în tihnă turma lui Hristos, rânduind bine cele duhovnicești și chivernisind cu pricepere cele bisericești, ca un bun econom al casei lui Dumnezeu.

Cea dintâi grijă a sa a fost să sfătuiască pe Alexandru cel Bun, nepotul său, să aducă de la Cetatea Albă la Suceava moaștele Sfântului Mucenic Ioan cel Nou, ca protector al țării și mângâiere a poporului binecredincios. Apoi, însuși mitropolitul a mers cu mare alai, cu preoți și cu mult popor, în frunte cu însuși voievodul, de au întâmpinat sfintele moaște mai jos de Iași, la locul numit „Poiana Vlădicăi" și le-au așezat cu mare cinste în biserica Mirăuților din capitala Moldovei.

Tot în acești ani, evlaviosul mitropolit Iosif a reînnoit aproape în întregime ctitoria părinților săi din Mănăstirea Neamț, căreia i-a închinat cel mai de preț odor, icoana Maicii Domnului făcătoare de minuni, pe care o primise în dar din Bizanț. De asemenea, a sfătuit pe domn să zidească din nou două frumoase mănăstiri, Bistrița (1402) și Moldovița, ca lăcaș de rugă și de veșnică odihnă. La 7 ianuarie, 1407, mitropolitul Iosif unește cele două Mănăstiri voievodale, Neamț și Bistrița, și numește egumen peste ele pe ucenicul său, arhimandritul Dometian, „ca să fie aceste mănăstiri nedespărțite

una de alta, pentru că sunt amândouă ale vlădiciei mele”[14]. Tot la îndemnul său, egumenul Dometian a scris vestitul Pomelnic al Mănăstirii Bistriţa, care se păstrează până astăzi[15], şi primeşte în dar icoana Sfintei Ana de la Manuel Paleologu. Asemenea şi la celelalte Mănăstiri, Probota, Bogdana şi Moldoviţa, rânduieşte stareţi buni şi poartă grijă de toţi – de călugări, de sihaştri, de preoţi, de popor şi de tot sfatul ţării – ca un adevărat părinte al tuturor ce era.

În anul 1415, ajungând la adânci bătrâneţi, evlaviosul mitropolit Iosif, cel dintâi părinte al Moldovei, şi-a dat sufletul în mâinile Domnului şi a fost îngropat la Mănăstirea Bistriţa, în partea de sud a pronaosului, unde i s-a descoperit mormântul în anul 1975, în urma lucrărilor de restaurare a bisericii[16].

---

[14] *Documente privind Istoria României* – A, Moldova, veacul XIV-XV, vol. I, 1954, p. 15-16.

[15] Biblioteca Academiei Române, cota 78 – în original.

[16] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, 1957, p. 158; Pr. prof. M. Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* Sibiu, 1972, p. 61-65; Pr. Scarlat Porcescu, *Iosif, cel dintâi mitropolit cunoscut al Moldovei,* în revista „Mitropolia Moldovei”, XL (1964), nr. 3-4, p. 126-139; Arhim. Ciprian Zaharia, *Iosif I Muşat, întâiul mare ierarh român,* Episcopia Romanului, 1988; M. Costăchescu, *Documente moldoveneşti,* vol. I, Iaşi, 1935, p. 219.

CUVIOSUL DOMETIAN ARHIMANDRITUL, mare egumen al Mănăstirilor Neamț și Bistrița (1407 – c. 1415)[17]

Arhimandritul Dometian este numărat printre cei mai de seamă stareți ai Mănăstirilor Neamț și Bistrița. Acest cuvios era rudă și ucenic al mitropolitului Iosif Mușat, luând jugul lui Hristos din tinerețile sale, pe când marele ierarh era egumen al Mănăstirii Neamț (1373-1386).

Mulți ani, Cuviosul Dometian s-a nevoit în obște, împlinind cu dragoste sfânta ascultare și învățând de la cei mai sporiți călugări cunoștința cărții și meșteșugul rugăciunii și al luptei celei duhovnicești. Apoi, învrednicindu-se de cinstea preoției, săvârșea cele sfinte cu multă evlavie și frică de Dumnezeu, ajungând iscusit duhovnic și păstor de suflete. Fiind călugăr învățat și iubit, atât de soborul părinților, cât și de marele domn Alexandru cel Bun, arhimandritul Dometian a fost numit la 7 ianuarie, 1407, stareț al Mănăstirilor Neamț și Bistrița, „ca să fie aceste mănăstiri nedespărțite una de alta". Din acest moment au fost unite ambele mănăstiri sub aceeași conducere mai bine de 20 de ani.

În Mănăstirea Neamț, Cuviosul Dometian a înnoit în întregime, cu ajutorul voievodului și al mitropolitului Iosif, atât biserica și chiliile, cât și viața duhovnicească, mărind soborul lavrei la peste 150 de călugări. Dintre ei a ridicat apoi duhovnici și egumeni iscusiți, dascăli și neadormiți rugători pentru toată lumea. Tot la Mănăstirea Neamț, starețul Dometian a întemeiat o vestită școală de caligrafi și miniaturiști din țările române, neîntrecută de nicio altă școală mănăstirească, condusă de ucenicul său, venerabilul călugăr caligraf Gavriil Uric. A întemeiat, de asemenea, o bogată bibliotecă cu numeroase opere patristice, dintre care multe erau copiate în lavră.

În Mănăstirea Bistrița, starețul Dometian a mărit, la fel, numărul călugărilor la peste 50 de nevoitori și a rânduit așezământ de viață duhovnicească întocmai ca la Neamț. Apoi a rânduit duhovnici și slujitori aleși, spre slava lui Dumnezeu și cinstea ctitorului fondator, Alexandru cel Bun, care adesea zăbovea aici. Cei mai aleși dintre ucenicii săi de la Bistrița au fost: arhimandriții Grigorie și Eutimie, ieromonahii Ioasaf, Ioan, Cornelie și Timotei, duhovnicul Daniil, monahii Paisie Uric, fiul său, Gavriil Uric și numeroși alții. Tot la Mănăstirea Bistrița, Cuviosul Dometian a format o școală de grămătici, unde mulți tineri învățau carte de la călugării cei mai luminați și de unde ieșeau preoți de sate, dascăli, cateheți, grămătici și copiști.

La porunca marelui stareț, s-a scris la Bistrița de către călugări prima cronică moldovenească și s-au copiat mai multe scrieri din Sfinții Părinți. Iar în

---

[17] C. Tomescu, *Scurtă povestire istorică despre Sfânta Mănăstire Neam},* 1942, p. 11-12; Diac. Ban Ivan și pr. Scarlat Porcescu, op. cit.; Damian P. Bogdan, *Pomelnicul Mănăstirii Bistrița,* București, 1940, p. 86-87; pr. M. Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* Sibiu, 1972, p. 64-65.

anul 1407 s-a scris vestitul pomelnic al Mănăstirii Bistriţa, în care voievodul Alexandru cel Bun este numit „adevăratul ctitor al sfânt lăcaşului acestuia”, iar „arhimandritul Dionisie, adică Dometian, conducătorul acestui sfânt lăcaş”.

În prefaţa pomelnicului, stareţul Dometian dă aceste frumoase învăţături: „Oricine voieşte să se izbăvească de căderea în păcatul de voie sau fără de voie, să se cureţe. Prin căinţă şi mărturisire adevărată şi milostenie se curăţă păcatele, şi cei doritori a se învrednici de fericirea veşnică să vie cu ruşinare şi cu frică de Dumnezeu către sfânta şi sobornicească şi apostolească Biserică, ca să-şi mărturisească păcatele...”.[18]

Cuviosul arhimandrit Dometian era, de asemenea, duhovnicul marelui domn Alexandru cel Bun şi sfetnicul său de taină, la al cărui îndemn s-au zidit numeroase biserici „şi s-au făcut multe lucruri bune în Ţara Moldovei”. În timpul stăreţiei sale, Mănăstirile Neamţ şi Bistriţa au cunoscut o mare dezvoltare duhovnicească şi culturală, nemaicunoscută până atunci. Aceeaşi deosebită amploare a luat şi isihasmul moldovean în jurul ambelor mănăstiri, fiind mult susţinut de acest mare stareţ. În timpul stăreţiei sale apar în ţinutul Neamţ câteva mici sihăstrii noi, precum sihăstria „din Hang”, sub Ceahlău, sihăstria de la Topoliţa şi Boiştea – Târgu Neamţ, sihăstria „Nechidului”, sihăstria Tazlăului şi altele.

Acest stareţ s-a dovedit şi un bun chivernisitor al averilor mănăstireşti şi neîntrecut iconom al casei lui Dumnezeu. Pentru toate acestea arhimandritul Dometian este numărat printre cei mai de seamă stareţi din secolul XV ai monahismului moldovean. Ajungând la adâncul bătrâneţilor şi simţindu-se chemat de Hristos, Cuviosul Dometian a dat ucenicilor săi sărutarea cea mai de pe urmă şi s-a strămutat la cereştile lăcaşuri, în anul mântuirii 1415.

[18] Ibidem, p. 85, Manuscris original la Biblioteca Academiei Române, manuscrise slave, cota 78.

CUVIOSUL GAVRIIL IEROMONAHUL, primul egumen al Mănăstirii Cozia (secolele XIV-XV)

Ieromonahul Gavriil era unul din ucenicii Sfântului Nicodim cel Sfinţit. După ce mai întâi se nevoi ca sihastru pe Valea Oltului, intră în obştea Mănăstirii Tismana, unde deprinse meşteşugul vieţii duhovniceşti. Şi era vestit în partea locului pentru sfinţenia vieţii lui.

În anul 1388, când Mircea cel Bătrân termină de zidit Mănăstirea Cozia în locul unei vechi sihăstrii din poiana Nucet, Cuviosul Gavriil a fost rânduit cel dintâi egumen şi părinte duhovnicesc al ctitoriei marelui domn. Tot lui i s-a încredinţat şi Mănăstirea Cotmeana cu toate sihăstriile de pe Valea Oltului.

Cuviosul Gavriil a adunat în ambele mănăstiri până la 40 de călugări. Apoi a dat aşezământ de viaţă duhovnicească pentru obştea Mănăstirilor Cozia şi Cotmeana, care se respecta cu mare sfinţenie, precum reiese din actul de danie al ctitorului fondator: „... Iar pentru vieţuirea acestui lăcaş, într-acest fel să fie după aşezământul popei Gavriil, oricâte el va aşeza şi va întemeia; şi nimeni să nu fie slobod a scădea sau a adăuga măcar cât de puţin. Încă şi după moartea popei Gavriil să nu aibă nimeni voie ca să pună egumen... fără numai fraţii pe care îl vor alege dintre dânşii, după aşezământul popei Gavriil...".

Acest cuvios egumen a rânduit viaţă de obşte în ambele mănăstiri, cu Sfânta Liturghie zilnică şi cu spovedania săptămânală. În sărbători se adunau la Cozia şi sihaştrii de pe Valea Oltului şi primeau Trupul lui Hristos. Astfel, toţi petreceau în ascultare, în rugăciune, în dragoste şi în aşteptarea bunătăţilor viitoare. Şi era egumenul Gavriil iscusit părinte duhovnicesc al călugărilor şi sihaştrilor din Ţara Oltului şi printre cei dintâi sfetnici ai lui Mircea cel Bătrân, care de multe ori îl cerceta şi îi urma sfatul. Era încă părintele sufletesc şi mângâietor al sătenilor de sub munte, atât de dincoace, cât şi de dincolo de Carpaţi, şi mulţi credincioşi îl căutau pentru binecuvântare şi cuvânt de folos.

Astfel, întărind viaţa călugărească în cele două mănăstiri şi ajungând la adâncă bătrâneţe, şi-a dat sufletul cu pace, lăsând în urmă mulţi ucenici.

SFÂNTUL LEONTIE DE LA RĂDĂUȚI, Mănăstirea Bogdana (secolele XIV-XV)[19]

Sfântul Ierarh Leontie este numărat printre cei dintâi sfinți români pe care i-a odrăslit pământul Moldovei și adevăratul părinte duhovnicesc al Cuviosului Daniil Sihastrul. După tradiție era de loc din orașul Rădăuți. Apoi, râvnind Sfinților Părinți de odinioară și arzând cu inima după dragostea lui Hristos, spre sfârșitul secolului al XIV-lea s-a făcut sihastru în pădurile seculare din partea locului.

Deci, călugărindu-se cu numele de Lavrentie, s-a învrednicit mai târziu de darul preoției. Apoi, împreună cu câțiva ucenici, a întemeiat o vestită sihăstrie de călugări în codrii Rădăuților, ce se chema, după numele său „Schitul Laura" (Lavra) sau „Mănăstirea Sfântului Lavrentie"[20]. În obștea sa, Cuviosul Lavrentie a format mulți ucenici cu viață aleasă, printre care se număra și Sfântul Daniil Sihastrul. În Schitul Laura, însuși Cuviosul Lavrentie s-a nevoit și a avut o trăire așa de înaltă, încât s-a învrednicit de la Dumnezeu de darul facerii de minuni. Că pe mulți bolnavi îi vindeca cu rugăciunea sa și era tuturor părinte, sfetnic, dascăl și ocrotitor.

După întemeierea Episcopiei de Rădăuți, auzind domnul Moldovei, Alexandru cel Bun, de nevoință sa, l-a rânduit episcop al acestui scaun. Și a păstorit cu multă înțelepciune turma lui Hristos câțiva ani de zile, învățând pe toți dreapta credință și făcându-se tuturor pildă de sfințenie. Apoi, râvnind iarăși vieții sihăstrești, s-a retras din scaun și s-a făcut schimonah cu numele de Leontie, ajungând cel mai vestit sihastru și părinte duhovnicesc din nordul Moldovei. Deci, mai trăind puțin și uimind pe toți cu smerenia, cu nevoința și cu darul minunilor pe care le făcea, și-a dat sufletul cu pace în mâinile Domnului.

Mai târziu, proslăvindu-se prin oarecare minuni și fiind găsit în mormânt cu trupul întreg și nestricat, s-a așezat cu cinste în biserica episcopală din Rădăuți spre închinarea tuturor, unde mulți credincioși primeau sănătate și mângâiere la sfintele sale moaște, ajungând vestit până dincolo de hotarele Moldovei.

În anul 1639, prădându-se biserica, au dispărut și moaștele Sfântului Leontie din Rădăuți. Unii cred că au fost luate de năvălitori. Alții spun că au fost îngropate de călugări în biserică, în anul 1783, odată cu desființarea mănăstirii. Însă, locul unde se află astăzi, singur Dumnezeu îl știe. În anii 1621-1622 un vestit teolog ucrainean, ieromonahul Zaharia Kopystenski din Kiev, scria despre el: „În Rădăuți, în episcopie, Sfântul Leontie făcătorul de

---

[19] Pr. Dr. Liviu Stan, *Sfinți români.* Sibiu, 1945, p. 14-20; Pr. Dr. Petru Rezuș, *Sfântul Leontie de la Rădăuți,* în rev. „Mitropolia Moldovei", XL (1964), nr. 5-6, p. 282-289; Ierom. Ioanichie Bălan, *Sfinți români..., op. cit.*, p. 331.

[20] Pe locul unde a fost *Sihăstria lui Lavrentie* se află satul Laura-Suceava.

minuni zace cu trupul întreg...”.[21]

Sfinte Preacuvioase Părinte Leontie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

[21] Pr. prof. Liviu Stan, op. cit., p. 17.

CUVIOSUL MACARIE IEROMONAHUL, ctitorul Mănăstirii Boiştea-Neamţ (secolele XIV-XV)[22]

Acest cuvios părinte era cu metania din Mănăstirea Neamţ şi ucenic al mitropolitului Iosif Muşat, pe când acesta era egumen în lavră (1373-1386). Apoi, primind darul preoţiei, a ajuns slujitor credincios al Bisericii lui Hristos şi duhovnic iscusit.

Egumenul Dometian (1407-1415), cunoscând buna nevoinţă a ieromonahului Macarie, i-a încredinţat metocul de la Graşi-Târgu Neamţ, unde iernau vitele Mănăstirii Neamţ. Această ascultare a dus-o cuviosul mulţi ani de zile, având sub povăţuirea sa 20 de călugări şi fraţi. Cu toţii trăiau în desăvârşită dragoste, împlinind ascultarea cu sfinţenie şi lăudând pe Dumnezeu ziua şi noaptea.

Numele acestui mare duhovnic s-a făcut cunoscut în toate satele din împrejurimi şi mulţi credincioşi îl aveau de părinte sufletesc. Văzând ieromonahul Macarie că s-au înmulţit ucenicii săi, în anul 1449 (?) a întemeiat un lăcaş de rugăciune în codrii din apropiere de Târgu Neamţ, anume sihăstria de călugăriţe Boiştea[23]. Biserica cu hramul „Naşterea Maicii Domnului" a fost la început din lemn, apoi s-a zidit din piatră. Primul duhovnic a fost însuşi ctitorul mănăstirii, ieromonahul Macarie, iar primele vieţuitoare au fost 30 de călugăriţe din ţinutul Neamţ. Întemeindu-se acest aşezământ călugăresc cu viaţă de obşte, în puţină vreme Mănăstirea Boiştea ajunsese o vestită sihăstrie de călugăriţe din partea locului, având aceeaşi rânduială duhovnicească de nevoinţă ca şi marea lavră, al cărei metoc era.

Numele şi faptele Cuviosului Macarie se răspândiseră peste tot, ajungând până la voievodul Ştefan cel Mare, care face unele danii pentru ctitoria sa. Şi era cuviosul blând, smerit şi foarte sporit în rugăciune. Avea încă şi darul izgonirii duhurilor necurate şi mulţi se vindecau cu rugăciunile lui, fiind iscusit povăţuitor de suflete şi dascăl al rugăciunii.

Aşa nevoindu-se Cuviosul Macarie mai mult de 60 de ani, şi-a dat sufletul cu pace în braţele lui Hristos, lăsând în mănăstirea sa peste 50 de călugăriţe.

---

[22] I. Grigoraş, I. Caproşu, *Biserici din Moldova*, p. 60; N. Stoicescu, *Repertoriu bibliografic – Moldova,* Bucureşti, 1974, p. 98 şi 148.

[23] Mănăstirea Boiştea a funcţionat aproape două secole, fiind tot timpul locuită de călugăriţe. Apoi, întemeindu-se satul cu acelaşi nume alături de mănăstire, biserica a devenit parohie, iar maicile s-au retras la Mănăstirea Topoliţa-Neamţ, luând cu ele şi icoana Maicii Domnului de provenienţă bizantină, dăruită după tradiţie de mitropolitul Iosif Muşat. De la Topoliţa, icoana a ajuns la Schitul Gârcina-Neamţ, iar din anul 1803 a fost transferată cu obştea călugăriţelor la Mănăstirea Agapia unde se află şi astăzi.

CUVIOSUL IOV SIHASTRUL, Mănăstirea Bogdăneşti (secolele XIV-XV)

Sihastrul Iov era cu metania din Mănăstirea Bogdăneşti-Suceava, unde s-a nevoit câţiva ani la sfârşitul secolului XIV. Apoi, dorind să slăvească neîncetat pe Dumnezeu, s-a retras în pădurile seculare de sub Muntele Pleşu, unde a sihăstrit în aspră nevoinţă peste 40 de ani, răbdând grele ispite de la diavolul. Vestea acestui mare ascet se făcuse îndată cunoscută peste tot, căci avea darul Sfântului Duh şi era făcător de minuni. Apoi izgonea cu rugăciunea duhurile rele din oameni şi prevestea cele viitoare.

Adunând în jurul său mai mult de 15 călugări, a întemeiat în pădure o mică sihăstrie, cunoscută multă vreme sub numele de „Sihăstria lui Iov", iar mai târziu „Poiana Iova". Aceasta era sihăstria călugărilor din Mănăstirea Bogdăneşti-Râşca. Secole de-a rândul, până spre zilele noastre, s-au nevoit aici sihaştri cuvioşi, neadormiţi rugători ai neamului.

Chiliile ucenicilor se aflau în apropierea chiliei Cuviosului Iov, iar în mijloc se înălţa o mică biserică de lemn, unde făceau zilnic cuvenita rugăciune. În sărbători săvârşeau Sfânta Liturghie şi primeau Sfintele Taine. În tradiţie se spune despre Cuviosul Iov că era renumit duhovnic şi dascăl al rugăciunii. La el veneau mulţi călugări şi mireni pentru rugăciune şi cuvânt de folos. După o astfel de nevoinţă pustnicească, Cuviosul Iov Sihastrul şi-a dat sufletul în mâinile lui Hristos şi s-a adăugat în ceata cuvioşilor părinţi[24].

Cuvioase părinte Iov, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

---

[24] Arhiereul Narcis Crețulescu, *Istoria Sfintei Mănăstiri Râșca,* Fălticeni, 1901, p. 24; *Pomelnicul ctitoricesc al Mănăstirii Râșca*.

CUVIOSUL SILVESTRU SIHASTRUL, Schitul Silvestru-Ceahlău (secolul XV)

Ieroschimonahul Silvestru, unul din cei mai vechi sihaştri ai Muntelui Ceahlău, era cu metania din Mănăstirea Neamţ, unde se nevoise din tinereţe şi ajunsese duhovnic iscusit. Apoi, auzind de cuvioşii sihaştri din Muntele Ceahlău şi de locurile singuratice de aici, s-a retras cu câţiva ucenici pe Valea Bistriţei şi, urcând pe pârâul care azi se numeşte „Pârâul Schitului", a sihăstrit lângă Ceahlău mulţi ani neştiut de nimeni.

Mai târziu, adunându-se şi alţi sihaştri împrejurul lui, a întemeiat în poiană un mic schit şi biserică de lemn cu hramul Pogorârea Sfântului Duh, în timpul domniei lui Alexandru cel Bun. Acest sfânt lăcaş s-a numit la început „Sihăstria lui Silvestru", apoi „Schitul lui Silvestru" şi este cea dintâi sihăstrie şi aşezare monahală cunoscută lângă Muntele Ceahlău. Iar Cuviosul Silvestru este cel dintâi sihastru pomenit în tradiţia locului.

Cuviosul Silvestru a povăţuit schitul peste 20 de ani, adunând în jurul lui mai mulţi sihaştri şi rânduind aleasă viaţă de obşte. Îndeletnicirea lor era neîncetata rugăciune, spre lauda lui Dumnezeu şi mântuirea oamenilor. Acest egumen era şi duhovnic a numeroşi sihaştri care pustniceau pe Muntele Ceahlău. Spre sărbători coborau la schit mulţi dintre ei, primeau dumnezeieştile Taine şi se urcau din nou la bordeiele lor. În posturi se retrăgeau în munte şi călugării din schit şi se nevoiau singuri după putere, apoi se întorceau la ale lor.

Ajungând sihastru vestit şi părinte duhovnicesc al sihaştrilor de la Ceahlău, pe la jumătatea secolului XV, Cuviosul Silvestru şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, lăsând în urmă numeroşi ucenici. Mai târziu, schitul său, reînnoindu-se, s-a numit „Schitul Hangu", iar din secolul XVII, Mănăstirea Pionul, după numele sihastrului Peon, care s-a nevoit mai mulţi ani pe Ceahlău.

Cuvioase părinte Silvestre, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

SFÂNTUL VASILE DE LA MOLDOVIȚA (secolul XV)[25]

Sfântul Vasile ieromonahul era de loc din nordul Moldovei, fiu de țărani iubitori de Dumnezeu. Auzind de viața aleasă și buna rânduială din Mănăstirea Moldovița (sec. XIV) și fiind chemat de Hristos, s-a făcut călugăr iscusit în această chinovie voievodală, întrecând pe mulți cu smerenia, cu rugăciunea și cu înțelepciunea cea duhovnicească.

Văzând mitropolitul Iosif Mușat nevoința și sfințenia vieții lui, l-a hirotonit preot și l-a numit egumen al Mănăstirii Moldovița, povățuind cu multă înțelepciune obștea încredințată lui, încât era cinstit și căutat, atât de călugări, cât și de mulți credincioși[26].

Vestea numelui său ajunsese până la domnul Moldovei, Alexandru cel Bun, și la sfetnicii săi. Căci primise de la Dumnezeu darul facerii de minuni și al înainte-vederii și nu puțini bolnavi vindeca și cele viitoare mai înainte le cunoștea. Era încă sfetnic și părinte duhovnicesc al marelui domn și al multor cuvioși și sihaștri, și toți se foloseau de cuvintele lui.

Acest sfânt egumen avea ucenici în Muntele Athos și la Mănăstirea Studion din Bizanț, de unde a adus zeci de manuscrise bisericești la mănăstirea sa. El a întemeiat la Moldovița și o vestită școală de monahi cateheți și caligrafi, pentru nevoile bisericilor de la sate.

Astfel, bine călătorind și împlinind Evanghelia lui Hristos, Cuviosul Vasile s-a săvârșit cu pace, lăsând în urmă peste o sută de ucenici și o obște cu totul aleasă. Dovedindu-se și după moarte făcător de minuni, iar trupul său găsindu-se nestricat, a fost așezat în biserică și cinstit de toți ca un adevărat sfânt. În anii 1621-1622, teologul ucrainean, ieromonahul Zaharia Kopystenski, scria despre el: „În Moldovița, în mănăstire, Sfântul Vasile făcătorul de minuni".

Mai târziu, biserica veche risipindu-se și alta nouă ridicându-se (1535), moaștele Cuviosului Vasile au stat peste o sută de ani în noua biserică. Apoi, din cauza vitregiei vremurilor, au fost așezate în biserică la un loc tăinuit, unde se află și astăzi.

---

[25] Diacon I. Ivan, *Cuviosul Vasile de la Moldovița,* în *Sfinți români..., op. cit.*, p. 306; Pr. prof. Liviu Stan, *Sfinți români..., op. cit.*, p. 45-47.

[26] Cuviosul Vasile figurează ca egumen în *Pomelnicul Mănăstirii Moldovița.* Numele lui mai figurează într-un document de danie al lui Alexandru cel Bun din 14 aprilie, 1415.

CUVIOSUL AGAPIE SIHASTRUL, ctitorul Mănăstirii Agapia Veche (secolul XV)[27]

Pustnicul Agapie este cel dintâi sihastru cunoscut, ce s-a nevoit în munţii care îi poartă numele, şi adevăratul ctitor al sihăstriei Agapia Veche. Acest cuvios a trăit mai întâi în obştea Mănăstirii Neamţ, la începutul secolului al XV-lea, unde s-a învrednicit de darul preoţiei. Apoi, iubind rugăciunea şi viaţa pustnicească, s-a retras la linişte în muntele ce desparte Mănăstirea Secu de Mănăstirea Agapia.

În acest munte se găseau poieni singuratice şi locuri foarte prielnice vieţii pustniceşti. Aici s-a nevoit Cuviosul Agapie singur, mulţi ani de zile, în post şi rugăciune, slăvind pe Dumnezeu ziua şi noaptea şi răbdând multe ispite de la diavoli. Apoi, numele lui făcându-se cunoscut, i s-au alăturat câţiva ucenici din obştea Mănăstirii Neamţ, care şi-au construit chilii din lemn în apropierea dascălului lor. Astfel s-a închegat aici prima şi cea mai vestită sihăstrie din jurul Mănăstirii Neamţ. Înmulţindu-se numărul pustnicilor, se simţea nevoia unei biserici pentru slujbe în zile de sărbători. Atunci Cuviosul Agapie a construit, împreună cu ucenicii săi, o mică biserică de lemn, în poiana care îi poartă numele, cu hramul „Schimbarea Domnului la Faţă". Aşa a luat naştere pe la jumătatea secolului al XV-lea „Sihăstria lui Agapie", sub povăţuirea acestui mare sihastru.

Aşa de vestit ajunsese numele lui, că mulţi călugări şi mireni îl căutau, îi cereau cuvânt de folos şi doreau să-i devină ucenici. Căci se cucereau toţi de petrecerea Cuviosului Agapie şi de buna rânduială din sihăstria lui. Toată săptămâna ucenicii lui se nevoiau singuri în munte, iar spre sărbători coborau în schit, făceau priveghere de toată noaptea, săvârşeau Sfânta Liturghie şi se împărtăşeau. Apoi se retrăgeau din nou la linişte, pentru a vorbi neîncetat cu Dumnezeu şi a se hrăni din dumnezeiasca dragoste.

Ajungând la vârsta vestită de Duhul Sfânt, prin gura proorocului David, Cuviosul Agapie Sihastrul s-a strămutat cu pace la cele veşnice, numărându-se în ceata cuvioşilor părinţi, şi a fost înmormântat lângă biserică. De la acest cuvios şi-au luat numele cele două Mănăstiri, Agapia Veche şi Agapia Nouă, Poiana lui Agapie, muntele şi pârâul lui Agapie.

Doamne, odihneşte în Împărăţia Ta pe Cuviosul Agapie cu ucenicii săi, care au sfinţit aceste locuri prin jertfa şi dragostea lor!

---

[27] Pr. N. Dărângă, *Istoricul Mănăstirii Agapia,* Tg. Frumos, 1908, p. 40.

MONAHUL FILOTEI IMNOGRAFUL, Mănăstirea Cozia (secolele XIV-XV)

Acest monah iubitor de Hristos se numără printre cei dintâi imnografi cunoscuți din mănăstirile românești. Mai întâi a fost mare logofăt al Țării Românești în timpul domniei lui Mircea cel Bătrân, cunoscut sub numele de Filos, fiind foarte învățat și cunoscător al limbilor greacă și slavonă.

În anul 1392, renunțând la dregătorie și la toate cele pământești, luă Crucea lui Hristos și se făcu călugăr în Mănăstirea Cozia, prin mâna egumenului Gavriil. Apoi, deprinzând buna nevoință și rânduiala slujbelor bisericești, ajunse vestit protopsalt și cel dintâi dascăl și caligraf în obștea Mănăstirilor Cozia și Cotmeana.

Monahul Filotei întemeiază astfel prima școală de caligrafi și copiști la Cozia și ajunge dascăl al călugărilor de pe Valea Oltului. Singura operă scrisă de el, ajunsă până astăzi, poartă numele de „Pripeale" (mărimuri), adică imnuri de laudă în cinstea marilor sfinți, care se cântă la slujba privegherii în mănăstiri. Fiind iscusit protopsalt și imnograf, „pripealele" sale s-au răspândit prin secolele XV-XVIII în toate Bisericile Ortodoxe din Peninsula Balcanică, spre lauda lui Dumnezeu și a sfinților Săi[28].

Ajungând la vârsta prorocită de psalmistul David și lăsând în urmă câțiva buni ucenici, Cuviosul Filotei s-a mutat la cele cerești pentru a lăuda neîncetat cu îngerii pe Tatăl, pe Fiul și pe Duhul Sfânt.

---

[28] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, op. cit., p. 216; Al. Piru, *Istoria literaturii române,* vol. I, 1970, p. 14-15.

CUVIOSUL GAVRIIL URIC (Scriitorul), Mănăstirea Neamţ (secolele XIV-XV)[29]

Vrednicul de pomenire monah „Gavriil Scriitorul” este numărat printre cei dintâi copişti de opere filocalice din ţara noastră şi unul din cei mai iscusiţi dascăli, miniaturişti şi caligrafi ai monahismului românesc.

Acest călugăr învăţat era fiul grămăticului Petru Uric, scriitor de acte (urice) domneşti de la curtea lui Roman Muşat şi Alexandru cel Bun. După ce învaţă la şcoala de grămătici de la Mănăstirea Bistriţa, ajunge cel dintâi scriitor şi grămătic la cancelaria Moldovei. Apoi, tatăl său făcându-se monah cu numele de „Paisie Uricul” la Mănăstirea Bistriţa, s-a călugărit şi fiul său, Gavriil, în obştea Mănăstirii Neamţ, dorind să slujească din tinereţe lui Hristos. Călugăria lor a avut loc între anii 1407-1415, sub egumenul Dometian, când s-a scris şi pomelnicul de la Mănăstirea Bistriţa. Pe fila 6 r, „zaceala 20” a pomelnicului ctitoricesc, scrie următoarele: „Pomeneşte, Doamne, sufletul robilor Tăi..., al monahului Paisie Uricul şi al fiului său, monahul Gavriil Scriitorul”.

Smeritul monah Gavriil, socotindu-se nevrednic de sfânta preoţie, şi-a închinat anii vieţii copierii de învăţături şi scrieri patristice, atât aghiografice, cât şi filocalice. Căci era înzestrat de Dumnezeu cu multă ştiinţă de carte, cu o frumoasă scriere şi cunoştea bine limbile greacă şi slavonă şi împodobea cărţile sale cu miniaturi din cele mai alese. Timp de aproape 40 de ani, monahul Gavriil Uric a copiat şi a împodobit în Mănăstirea Neamţ zeci de manuscrise. Dintre acestea se mai păstrează astăzi doar câteva: Evangheliarul (1429) cu text slavon şi grecesc şi cu neegalate miniaturi; Scara Sfântului Ioan Scărarul, Mărgăritarul Sfântului Ioan Gură de Aur, patru volume de „Sbornice” cu extrase de învăţături patristice şi vieţi de sfinţi şi altele, care călăuzesc sufletul pe calea mântuirii.

Monahul Gavriil Uric este considerat cel dintâi dascăl, caligraf şi scriitor de opere filocalice din Moldova. Cercetând manuscrisele bizantine de la Mănăstirea Moldoviţa, aduse de Alexandru cel Bun din Constantinopol (Mănăstirea Studion), el întemeiază la Neamţ şi Bistriţa o vestită şcoală de caligrafi şi miniaturişti, formând numeroşi dascăli, grămătici şi scriitori de cărţi patristice şi de cult. Prin acest dascăl a pătruns duhul Sfinţilor Părinţi şi tradiţia bizantină în mănăstirile din Moldova. Ucenicii lui s-au răspândit, mai ales sub domnia lui Ştefan cel Mare, în toate mănăstirile din Moldova, ca: Bistriţa, Putna, Moldoviţa, Voroneţ, Probota, Tazlău şi la cancelariile domneşti.

Aşa a socotit smeritul monah Gavriil Scriitorul să slăvească pe

---

[29] *Pomelnicul Mănăstirii Bistriţa,* 1407, mss. Slave, nr. 78, *Biblioteca Academiei Române,* fila 6 r; C. Tomescu, *Scurtă povestire istorică despre Sfânta Mănăstire Neamţ,* 1942, p. 13.

Dumnezeu, să îmbogățească Biserica Moldovei și să ajute la mântuirea sufletelor omenești. Scriitor și împreună lucrător, dascăl și împlinitor al cuvintelor Sfintei Evanghelii, Cuviosul Gavriil este chipul monahului desăvârșit care a îmbinat pe deplin ascultarea cu rugăciunea și învățătura cu fapta bună, în dragoste și smerenie.

Săvârșindu-și călătoria vieții și lăsând în Moldova numeroși ucenici, Cuviosul Gavriil Scriitorul (Uric) și-a dat sufletul cu pace în brațele lui Hristos, către jumătatea secolului XV.

CUVIOSUL SILUAN IEROSCHIMONAHUL, mare egumen al Mănăstirii Neamț († 1448)[30]

Egumenul Siluan era ucenic al mitropolitului Iosif Mușat și al egumenului Dometian (1407-1415), crescut și format în obștea Mănăstirii Neamț. Aici a învățat carte multă în școala de grămătici a mănăstirii de la marele dascăl și monah Gavriil Uric, ajungând apoi ieromonah și duhovnic iscusit.

În anul 1422, răposând egumenul Pimen, a fost rânduit de Dumnezeu egumen al Mănăstirii Neamț Cuviosul ieroschimonah Siluan. Acest mare stareț a condus obștea mănăstirii cu deosebită dăruire și pricepere duhovnicească mai mult de 25 ani. El a continuat și a desăvârșit opera duhovnicească și culturală începută de egumenul Dometian în ambele lavre – Neamț și Bistrița.

În Mănăstirea Neamț, egumenul Siluan a mărit mult numărul monahilor, dintre care nu puțini sihăstreau în pădurile seculare din jurul ei. Dintre aceștia a ridicat duhovnici și egumeni cuvioși, cunoscuți în toată Moldova. La biserică a întărit buna rânduială a slujbelor, încât nicăieri nu se săvârșeau mai frumos ca aici. Vestiții protopsalți de la Neamț, rivalizau cu cei de la Muntele Athos și din Bizanț și însuși domnul cu toți dregătorii țării veneau să-i asculte la slujbe.

Un avânt necunoscut până atunci în Moldova a luat și viața isihastă din jurul Mănăstirilor Neamț și Bistrița, unde străluceau mari sihaștri și lucrători ai rugăciunii lui Iisus. Cel mai vestit sihastru din timpul egumenului Siluan era Cuviosul Iosif, ce se nevoia cu 17 ucenici în Muntele Bisericanilor.

Luminatul egumen Siluan a dezvoltat la Neamț școala de grămătici, condusă de monahul Gavriil Uric, ajungând cel mai vestit centru duhovnicesc din Moldova, de cultură patristică, de iconografie și aghiografie, de copiere și ornamentare a cărților de cult. Aici învățau carte mulți grămătici, monahi și mireni, dintre care unii au ieșit iscusiți caligrafi, copiști și miniaturiști la mănăstirile moldovene. Sub îndrumarea egumenului Siluan s-au copiat la Neamț mai multe opere patristice cu conținut filocalic, precum Scara Sfântului Ioan Scărarul, Mărgăritarul Sfântului Ioan Gură de Aur, Adunări de Cuvinte (Sbornice), Vieți de sfinți și altele.

Tot prin grija egumenului Siluan s-a brodat cu fir de aur Epitaful de la Neamț (1437), renumit în toată țara, care îi poartă numele; s-au zidit chilii noi și s-au făcut numeroase înnoiri și danii. Iar ca sfetnic al evlaviosului domn Alexandru cel Bun și al fiilor săi, Cuviosul Siluan a luat parte la toate bucuriile și încercările vremii din țara Moldovei. El a participat la prohodirea voievodului Alexandru cel Bun, în anul 1432, și tot el a căutat să împace neînțelegerile dintre urmașii săi la domnie, căci era iubit și respectat de toți ca

[30] Arhiereul Narcis Crețulescu, *Inscripțiile Mănăstirii Neamț,* 1905, mss., nr. 171. F. 340, *Biblioteca Mănăstirii Neamț;* C. Tomescu, op. cit., p. 12-13.

un vrednic părinte duhovnicesc.

După o îndelungată nevoință duhovnicească, în post și rugăciune, în răbdare și jertfire de sine pentru mântuirea multora, cuviosul egumen Siluan și-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Dumnezeu, în anul 1448, lăsând în urmă numeroși ucenici.

CUVIOSUL IOSIF DE LA BISERICANI, Sihăstria Bisericani-Neamț (secolul XV)[31]

Ieroschimonahul Iosif Sihastrul era cu metania din Mănăstirea Bistrița. Apoi, ducându-se la Mormântul Domnului, s-a făcut pustnic vestit în pustiul Iordanului, încât numele lui se făcuse cunoscut în tot ținutul Iudeei. Auzind călugării din partea locului, s-au adunat în jurul său 17 sihaștri, dintre care 15 români și doi greci. Și era Cuviosul Iosif duhovnic al sihaștrilor și dascăl al pustnicilor. Nevoință lor era neîncetata rugăciune, iar adăpostul lor îl formau peșterile de pe malul Iordanului.

Odată, năvălind arabii în Țara Sfântă, Cuviosul Iosif și-a luat ucenicii și a venit în Moldova, la Mănăstirea Bistrița. Dar n-a stat mult aici, căci, iubind liniștea, s-a retras într-un munte înalt din apropiere, numit de atunci „Muntele lui Iosif", iar mai târziu, „Muntele Bisericanilor". Aici toți se nevoiau în peșteri de piatră și în bordeie de lemn și pământ, iar slujba o făceau într-o peșteră mare, ale cărei urme se cunosc până astăzi. Și atât de mult a sporit Cuviosul Iosif, încât se făcuse făcător de minuni.

Văzând că se înmulțesc ucenicii lui pe munte, a înălțat o mică biserică de lemn cu hramul Buna Vestire, a făcut chilii de jur-împrejur și a adunat aici o parte din călugări. Schitul acesta s-a numit multă vreme „Schitul lui Iosif" și era una din cele mai vestite sihăstrii din Moldova. Cuviosul Iosif a așezat cu legământ în schitul său rânduială neadormită de slujbă, numită „achimită", după modelul Mănăstirii Studion din Constantinopol. Astfel, a împărțit pe călugări în trei cete, și fiecare ceată slăvea pe Dumnezeu în biserică câte opt ore. Iar rânduiala obștii Cuviosului Iosif era aceasta: neîncetata rugăciune în biserică și la chilii, cântarea psalmilor lui David, postul, desăvârșita ascultare și dragostea între frați. Schitul lui Iosif era singura așezare mănăstirească cu rânduială achimită din țara noastră. Pentru o nevoință ca aceasta, Cuviosul Iosif a fost cinstit de credincioși ca sfânt încă din viață, fiind pomenit în partea locului până în zilele noastre.

Mai târziu, Schitul lui Iosif s-a numit de credincioși „Schitul Bisericani", adică al „evlavioșilor", pentru că monahii se rugau neîncetat cu post și lacrimi și mulți se vindecau de boli cu binecuvântarea cuviosului. Deci, mult nevoindu-se Sfântul Iosif și ajungând la măsura părinților de demult, și-a dat sufletul cu pace în mâinile Domnului și a fost numărat în ceata sfinților.

Sfinte Preacuvioase Părinte Iosif, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

---

[31] Ierom. Ioanichie Bălan, *Sfinți români..., op. cit.*, p. 311; Pome*lnicul Mănăstirii Bisericani*.

CUVIOȘII SIMON, METODIE, VARNAVA, PETRU, AVERCHIE, GHERMAN, PIR ȘI GRECU (?) (secolul XV)[32]

Acești cuvioși părinți împreună cu alți nouă sihaștri, ale căror nume s-au uitat, au fost ucenicii Cuviosului Iosif din pustiul Iordanului. Dintre aceștia, cincisprezece erau români, iar schimonahii Pir și Grecu (?) erau din Palestina.

Urmând pe dascălul lor, toți acești părinți au venit în Moldova și au sihăstrit pe Muntele Bisericani, având fiecare peștera sa. Astfel, monahul Simon a sihăstrit pe un munte înalt numit până azi „Muntele lui Simon", iar ceilalți s-au nevoit în alte culmi de munte, nu departe de peștera Cuviosului Iosif, care de atunci îi poartă numele. Ei se rugau toată săptămâna singuri în aspră nevoință, iar în sărbători se adunau în peștera cuviosului și făceau priveghere de toată noaptea.

După întemeierea „Schitului lui Iosif", unii din acești sihaștri s-au coborât în obște, iar Cuvioșii Simon, Metodie, Varnava, Averchie, Pir și Grecu au rămas în pustie până la sfârșitul vieții. Și erau toți iubitori de Hristos și lucrători ai rugăciunii inimii, mijlocind neîncetat pentru mântuirea lumii și strălucind pe munte ca niște făclii duhovnicești.

Către sfârșitul secolului XV, cei 17 cuvioși sihaștri de pe Muntele Bisericani s-au strămutat la cerești lăcașuri, iar moaștele lor s-au așezat în peșterile în care s-au săvârșit. În toponimia locului se păstrează până astăzi următoarele denumiri: „Muntele Simon", „Muntele Averchie", „Muntele lui Metodie", „Muntele lui Varnava", „Muntele Pir" și „Muntele Grecu", iar din secolul XVII, „Muntele Chiriac" și „La Chilii"[33].

---

[32] Pr. C. Matasă, op. cit., p. 79-80; Pr. Liviu Stan, op. cit., p. 54; N. Stoicescu, op. cit., p. 72, 145.

[33] Ierom. Ioanichie Bălan, *Vetre de sihăstrie,* op. cit., p. 65.

MITROPOLITUL TEOCTIST I al Moldovei şi Sucevei (1452 – 1477)[34]

Venerabilul mitropolit Teoctist I a fost 25 de ani „părintele Moldovei" şi cel mai de aproape rugător şi sfetnic al voievodului Ştefan cel Mare.

După tradiţie se trăgea din familia Muşatinilor. Din tinereţe, luând jugul lui Hristos, s-a făcut călugăr în Mănăstirea Neamţ, cea mai renumită vatră monahală de formare duhovnicească din secolele XV-XIX. Apoi, învăţând de la monahi iscusiţi frica de Dumnezeu şi dogmele credinţei, s-a învrednicit de darul preoţiei şi a fost un timp egumen al marii lavre.

Văzând Petru Aron înţelepciunea şi sfinţenia vieţii egumenului Teoctist, cu sfat de obşte l-au ales mitropolit al Moldovei în anul 1452. Iar în primăvara anului 1457, când Ştefan cel Mare ajunge pe tronul Moldovei, mitropolitul Teoctist a fost rânduit de Dumnezeu să ungă domn pe cel mai mare voievod al neamului românesc. Căci, adunându-se cu tot clerul şi poporul la locul numit „Direptate, cu voia tuturor l-au ridicat Domn şi l-au pomăzuit Teoctist mitropolitul", în numele Preasfintei Treimi. Apoi s-a rugat pentru el cu tot poporul să fie domn al dreptăţii, viteaz întru războaie, apărător al credinţei, mărturisitor al lui Hristos şi părinte adevărat al Moldovei.

Acest înţelept mitropolit era cel dintâi sfetnic al lui Ştefan cel Mare. Când ţara era ameninţată de războaie, cu el se sfătuia întâi. Iar când domnul pleca la luptă, mitropolitul punea la priveghere de toată noaptea cu post şi rugăciune pe toţi monahii din mănăstiri şi pe toţi sihaştrii din munţi, pe preoţi şi pe credincioşi, până ce voievodul se întorcea biruitor la Suceava. De asemenea, când Ştefan, cu îngăduinţa lui Dumnezeu, se întorcea învins de la luptă, precum a fost la Războieni (1476), mitropolitul Teoctist cu clerul său îl îmbărbăta cel dintâi, se ruga pentru el şi îl îndemna să nu închine ţara. Tot el este acela care l-a sfătuit pe Ştefan cel Mare să înalţe după fiecare război câte o mănăstire, în semn de mulţumire adusă lui Dumnezeu. Cu îndemnul lui, marele domn a zidit Mănăstirea Putna (1466-1470), pe care însuşi a sfinţit-o la 3 septembrie, 1470. Cu îndemnul lui a refăcut în întregime Mănăstirea Zografu (1466-1475) şi a dat multe ajutoare mănăstirilor din Athos.

Sub păstoria acestui evlavios mitropolit a înflorit mult viaţa duhovnicească în mănăstirile Moldovei şi s-au întemeiat numeroase schituri şi sihăstrii de-a lungul Carpaţilor, precum Sihăstria Putnei, Sihăstria Voroneţului, a Bisericanilor, a Tazlăului şi altele. În toate aceste aşezări monahale trăiau călugări aleşi, dintre care unii ajunseseră făcători de minuni şi erau cinstiţi de popor ca sfinţi. Viaţa isihastă în acest timp a cunoscut o înflorire fără egal în Moldova. De asemenea, mitropolitul Teoctist a crescut numeroşi ucenici, dintre care unii au ajuns ierarhi aleşi, alţii stareţi iscusiţi, ca Simeon şi Siluan la

---

[34] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, Bucureşti, 1957, p. 233-238; Pr. prof. M. Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* Sibiu, 1972, p. 82; *Cronica lui Grigore Ureche.*

Mănăstirea Neamț, Ioasaf, cel dintâi egumen la Putna, Evstatie la Bistrița, Silvestru și Teoctist la Moldovița, Gherontie la Humor, Fevronia la mănăstirea de călugărițe Ițcani, Antonia la Horodnic și alții. În Mănăstirile Neamț, Putna, Moldovița, Humor și Probota, odată cu viața duhovnicească, mitropolitul Teoctist a dezvoltat și școlile de caligrafie, de broderie, de sculptură, de pictură, de miniatură și de muzică.

Așa a fost păstoria bunului mitropolit Teoctist timp de 25 de ani. Apoi, fiind chemat la veșnica odihnă, și-a dat sufletul în mâinile Domnului la 18 noiembrie, 1477, fiind plâns de tot poporul și îngropat în pridvorul Mănăstirii Putna.

SFÂNTUL DANIIL SIHASTRUL, Mănăstirea Voroneț (secolul XV)[35]

a. Viața

Cuviosul Părintele nostru Daniil Sihastrul a fost unul din cei mai mari sfinți pe care i-a odrăslit pământul Moldovei, mare dascăl al pustiei și povățuitor al călugărilor.

Acest sfânt al neamului nostru s-a născut într-o familie de oameni săraci de pe moșia Mănăstirii Sfântul Nicolae din Rădăuți, la începutul secolului al XV-lea, primind la botez numele de Dumitru. Când avea 16 ani, s-a făcut călugăr în aceeași mănăstire, cu numele de monahul David. După câțiva ani de aspră nevoință se

învrednicește de harul preoției și se retrage la Mănăstirea Sfântul Lavrentie din comuna Vicovul de Sus[36]. Apoi, fiind chemat de Duhul Sfânt la viața pustnicească, s-a făcut schimonah cu numele de Daniil, înainte de anul 1450, și s-a nevoit singur în neștiute osteneli duhovnicești, mai întâi în preajma Mănăstirii Neamț, pe valea pârâului Secu, apoi pe valea pârâului Putna, într-o mică chilie săpată în piatră.

După sfințirea Mănăstirii Putna (1470), Cuviosul Daniil Sihastrul s-a retras în preajma Mănăstirii Voroneț, unde și-a săpat chilie în piatră, sub stânca Șoimului. Aici se nevoiește singur încă 20 de ani în plăcere de Dumnezeu, crescând numeroși ucenici și făcând multe minuni de vindecare.

În anul 1488, odată cu zidirea bisericii Mănăstirii Voroneț, Sfântul Daniil Sihastrul se coboară în obște, având peste 80 de ani, și ajunge egumen al acestei mănăstiri. Mai trăind încă puțin și fiind cinstit de popor ca sfânt și făcător de minuni, Cuviosul Daniil și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu

---

[35] Pr. prof. Liviu Stan, *Sfinți români,* p. 29-43; Pr. prof. Petru Rezuș, *Viața și faptele Sfântului Daniil Sihastrul,* în „Studii Teologice”, 1956, nr. 3-4, p. 227-240; Arhim. Nestor Vornicescu, *Ștefan cel Mare și Daniil Sihastrul,* în rev. „Mitropolia Moldovei”, 1966, nr. 7-8, p. 566-573.

[36] Astăzi se află aici satul Laura, derivat de la „Lavrentie” sau de la „lavra”.

prin anul 1496 și a fost așezat în biserică, unde se află până astăzi.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Sfântul Daniil Sihastrul, fiind ales de Dumnezeu din sânul maicii sale pentru viața cea îngerească a pustnicilor, s-a dovedit din pruncie purtător de Hristos. Că niciodată nu lipsea de la biserică, nici se juca cu ceilalți copii, nici nu căuta odihnă și mâncare. Ci, mereu se ruga și întru toate asculta de părinți.

2. Când avea vârsta ca de 10 ani, fiind dat să învețe carte în Mănăstirea Sfântului Nicolae din Rădăuți, copilul Dumitru, deși tânăr cu vârsta, s-a dovedit bătrân cu înțelegerea. Că în puțină vreme a deprins Ceaslovul și Psaltirea pe de rost, precum și nevoința cea duhovnicească. Pentru aceasta, cuvioșii călugări foarte mult îl iubeau și se foloseau de blândețea și priceperea lui, că era întotdeauna umbrit de darul Duhului Sfânt.

3. După cinci ani de ucenicie, tânărul ostaș al lui Hristos s-a făcut călugăr, primind numele marelui proroc și împărat David. Și era întru toate ascultător cuvioșilor părinți, având ca dascăl și părinte duhovnicesc pe mult nevoitorul și purtătorul de Dumnezeu Sfântul Ierarh Leontie de Rădăuți.

4. Acest tânăr monah David era foarte râvnitor în nevoința vieții călugărești. Cel mai mult iubea liniștea, postul și rugăciunea. Zilnic nu gusta nimic până la asfințitul soarelui, iar uneori postea desăvârșit câte trei și chiar cinci zile și se hrănea numai cu legume și ierburi. În ascultare era tăcut, blând și tuturor supus, iar la biserică zăbovea ziua și noaptea ca o candelă mereu nestinsă. Încă și la chilie dormea puțin pe un mic scăunel, mereu veghind și cugetând la cele dumnezeiești. Iar dintre cărți, cel mai mult iubea Psaltirea pe care o știa pe de rost și o repeta zilnic.

5. Așa nevoindu-se câțiva ani de zile, Cuviosul David s-a făcut vas al Sfântului Duh, învrednicindu-se de darul preoției și al facerii de minuni. Mulți bolnavi, auzind de minunile ce se făceau prin rugăciunile lui, alergau la smeritul ieromonah David și se vindecau de suferințele lor. Alții veneau să-i ceară sfat, că era foarte înțelept în cuvânt și înainte-văzător, iar alții veneau să-i mărturisească păcatele, că ajunsese cuviosul vestit duhovnic în părțile de nord ale Moldovei.

6. Văzând ieromonahul David că este înconjurat de lume și nu mai are liniște la rugăciune, temându-se de duhul slavei deșarte, a luat binecuvântare de la episcopul de Rădăuți și s-a retras la Mănăstirea Sfântul Lavrentie (Laurențiu). Dar și acolo îl căutau credincioșii, precum și cei bolnavi de duhuri necurate. Cuviosul David, însă, ziua făcea ascultare și stătea între oameni, iar noaptea priveghea, se ruga și împletea coșuri de nuiele pentru obște. Așa își omora cuviosul ispitele tinereții și cugetul slavei deșarte.

7. Odată l-a trimis egumenul cu oarecare ascultare în orașul Siret. Acolo, înconjurându-l credincioșii, a zăbovit cuviosul o zi, neputând a se întoarce la timp în mănăstire. Atunci, egumenul i-a dat canon să nu mai iasă o vreme din

lavră. Deci, smerindu-se ieromonahul David, şi-a împlinit cu bucurie canonul, dând slavă lui Dumnezeu pentru toate.

8. Trecând câţiva ani şi Cuviosul David sporind mult în nevoinţa duhovnicească, se simţea chemat de Duhul Sfânt la viaţa pustnicească. Sufletul său era rănit de dragostea lui Hristos şi dorea să-L slăvească neîncetat cu îngerii şi cu sihaştrii din codrii Carpaţilor.

Deci, primind binecuvântare de la egumenul Mănăstirii Sfântul Lavrentie, a îmbrăcat mai întâi marele şi îngerescul chip al schimniciei, schimbându-şi numele din David în Daniil. Apoi, tăinuindu-se de lume, s-a retras singur în adâncul codrilor pe valea pârâului Secu-Neamţ, cu puţin înainte de anul 1450, unde s-a nevoit 14 ani în aspre osteneli călugăreşti. Apoi, văzându-se înconjurat de lume, s-a retras în nordul Moldovei, aproape de sihăstria Putna.

9. Călăuzit de Dumnezeu, Cuviosul Daniil şi-a făcut mai întâi o colibă de lemn pe valea pârâului Viţeul. Apoi, aflând o stâncă mare în apropiere, şi-a săpat cu dalta o mică chilioară în peretele stâncii, cât să poată încăpea. Alături şi-a scobit o altă încăpere, drept paraclis de rugăciune, cum se vede până astăzi. În această stâncă s-a nevoit Cuviosul Daniil în plăcere de Dumnezeu mai mult de 20 de ani.

10. Nevoinţa Preacuviosului Părintelui nostru Daniil Sihastrul în chilia de la Putna era aceasta: ziua şi noaptea priveghea cu neîncetată rugăciune şi cugetare la cele dumnezeieşti, postind până la asfinţitul soarelui. Din chilie nu ieşea deloc toată săptămâna. Mâncarea lui era formată din pesmeţi de pâine, rădăcini şi ierburi, iar lucrul mâinilor sale era împletirea coşurilor de nuiele. Duminica săvârşea Sfânta Liturghie şi se împărtăşea cu Trupul şi Sângele lui Hristos, apoi primea pe cei ce veneau la el pentru vindecare de boli şi pentru cuvânt de folos. În posturi postea câte trei şi uneori cinci zile şi avea darul rugăciunii şi al lacrimilor.

11. Pentru sfinţenia vieţii sale, pentru postul cel îndelungat şi pentru privegherile cele de toată noaptea cu rugăciuni şi cu lacrimi, Cuviosul Daniil Sihastrul a fost multă vreme ispitit de satana, căutând să-l alunge din pustie şi să-l arunce în păcatul cel cumplit al slavei deşarte. Dar cuviosul, cerând ajutorul lui Hristos şi cu puterea Sfintei Cruci, toate cursele diavolului le biruia. Pentru aceea, în puţină vreme s-a învrednicit de la Dumnezeu de darul lacrimilor, al mai înainte-vederii şi al vindecării de boli. Căci izgonea duhurile necurate din oameni numai cu cuvântul şi vindeca tot felul de bolnavi. Apoi cunoştea cugetele cele ascunse şi spunea multora tainele cele viitoare, căci era plin de darul Duhului Sfânt.

12. Pentru nişte daruri ca acestea, numele cuviosului se făcuse cunoscut în toată ţara Moldovei, iar poporul, de la mic până la mare, l-a numărat din tinereţe în ceata sfinţilor. Cei mai mulţi îl numeau „Sfântul Daniil, Sihastrul cel Bătrân”, căci era părinte şi povăţuitor al tuturor sihaştrilor din nordul

Moldovei. Alții, îndeosebi călugării, îl numeau „Sfântul Daniil Schimonahul”. Iar după mutarea sa din trup, era numit în popor „Sfântul Daniil cel Nou”, ca să-l deosebească de alți cuvioși cu același nume.

13. În anul 1451, întâmplându-se grabnică moarte domnului țării, Bogdan Voievod, fiul său, Ștefan, cu greu a scăpat de primejdie. Deci, auzind de nevoința și minunile Sfântului Daniil Sihastrul și fiind în grea strâmtoare, a fost călăuzit de Duhul Sfânt la chilia lui. Aici, poposind câteva zile, și-a mărturisit cugetele înaintea cuviosului, a primit de la el dezlegare de păcate și multe cuvinte de mângâiere. Apoi, liniștindu-i sufletul, marele sihastru l-a binecuvântat, s-a rugat pentru dânsul, i-a prorocit că în curând va fi domn al Moldovei și l-a liberat cu pace.

În primăvara anului 1457, Ștefan cel Mare, ajungând pe scaunul Moldovei, s-a încredințat de împlinirea proorociei Sfântului Daniil Sihastrul și de darul lui Dumnezeu care era întru dânsul. Din anul acela, cuviosul i-a fost marelui domn cel dintâi sfetnic, duhovnic și rugător către Dumnezeu. Adeseori, voievodul poposea la chilia lui, își mărturisea păcatele, îi cerea cuvânt de folos și nimic nu făcea fără rugăciunea și binecuvântarea lui. Iar cuviosul îl îmbărbăta și îl îndemna să apere țara și creștinătatea de mâinile păgânilor, încredințându-l că, de va zidi după fiecare luptă câte o biserică spre lauda lui Hristos, în toate războaiele va birui.

Astfel, ascultându-l, Ștefan cel Mare a apărat cu multă vitejie Biserica lui Hristos și țara Moldovei după căderea Bizanțului, aproape o jumătate de secol, câștigând 47 de războaie și înălțând 48 de biserici. În felul acesta, Cuviosul Daniil Sihastrul s-a dovedit un mare apărător al Ortodoxiei românești și ctitor duhovnicesc al mănăstirilor înălțate la îndemnul său.

14. Odată, poposind domnul Moldovei în chilia cuviosului, a fost îndemnat de marele sihastru să zidească în apropiere de chilia sa o mănăstire de călugări, întru pomenirea Adormirii Maicii Domnului, către care avea mare evlavie. Deci, ascultându-l Ștefan Voievod și împreună alegând locul, cu binecuvântarea lui s-a început în anul 1466 zidirea Mănăstirii Putna. Iar în anul 1470, când s-a sfințit acest dumnezeiesc lăcaș, însuși Sfântul Daniil a luat parte, fiind cinstit de toți ca un al doilea ctitor.

15. Se mai spunea despre dânsul că, voind Ștefan Vodă să-i încredințeze mănăstirea, de multe ori l-a rugat să fie egumen și părinte duhovnicesc al Putnei. Dar cuviosul, socotindu-se nevrednic de o cinste ca aceasta, a rămas mai departe la mica lui chilie din peșteră.

16. Pentru sfințenia vieții sale, Cuviosul Daniil Sihastrul s-a dovedit din tinerețe purtător de Hristos și mare dascăl al liniștii și rugăciunii lui Iisus. În timpul vieții sale nu era în Moldova alt sihastru și duhovnic mai vestit, nici alt lucrător și dascăl al rugăciunii mai iscusit decât el. De aceea, toți egumenii și duhovnicii din nordul Moldovei, ca și dregătorii din sfatul țării, îl aveau de părinte duhovnicesc.

17. Urmând exemplul vieţii sale, numeroşi călugări iubitori de linişte din chinovii se retrăgeau în pustie cu binecuvântarea Cuviosului Daniil şi deveneau sihaştri şi lucrători sporiţi ai rugăciunii lui Iisus. Astfel, acest mare ascet al Moldovei avea prin mănăstiri şi sate numeroşi fii duhovniceşti, iar prin munţi şi prin codri avea peste o sută de ucenici sihaştri care se nevoiau în plăcere de Dumnezeu, după sfatul său. Aşa a creat Sfântul Daniil Sihastrul în Moldova o mare mişcare isihastă, aproape fără egal, înnoind astfel, pentru multă vreme, viaţa duhovnicească prin mănăstiri şi schituri şi ridicând o întreagă generaţie de sihaştri şi rugători ai neamului.

18. După anul 1470, văzând cuviosul că la Putna nu mai are linişte din cauza mănăstirii şi a mulţimii credincioşilor, a părăsit chilia în care se nevoise peste douăzeci de ani şi s-a retras în taină în codrii seculari din jurul Mănăstirii Voroneţ. Aici se nevoiau ca la cincizeci de călugări sub povăţuirea ieroschimonahului Misail, vrednic ucenic al Sfântului Daniil. Deci, aflând un loc retras în preajma mănăstirii, şi-a făcut o mică chilie deasupra stâncii numită „Şoimul" şi aici se ostenea cuviosul în desăvârşită linişte şi plăcere de Dumnezeu.

Însă n-a trecut multă vreme şi îndată numele lui s-a făcut cunoscut în toate satele din partea locului, încât veneau la el tot felul de bolnavi, paralizaţi, oameni stăpâniţi de duhuri necurate şi se vindecau. Credincioşii, neputând ajunge la chilia lui, aşteptau jos în mănăstire, iar cuviosul cobora noaptea, se ruga pentru ei, le spunea pricina suferinţei, îi sfătuia, îi binecuvânta şi îi trimitea sănătoşi la casele lor.

19. În vara anului 1476, Ştefan cel Mare, pierzând lupta de la Războieni în faţa turcilor, s-a dus la chilia Sfântului Daniil Sihastrul, bunul său părinte duhovnicesc de la Voroneţ. Deci, „bătând Ştefan Vodă în uşa sihastrului să-i descuie, a răspuns sihastrul să aştepte Ştefan Vodă afară până va termina ruga. Şi după ce şi-a terminat sihastrul ruga, l-a chemat în chilie pe Ştefan Vodă. Şi s-a spovedit Ştefan Vodă la dânsul. Şi a întrebat Ştefan Vodă pe sihastru ce va mai face, că nu poate să se mai bată cu turcii. «Închina-voi ţara la turci sau nu?» Iar sihastrul a zis să nu o închine, că războiul este al lui, numai după ce va izbăvi, să facă o mănăstire acolo, în numele Sfântului Gheorghe"[37].

Deci, crezând domnul Moldovei în prorocia Sfântului Daniil că va birui pe turci şi luând de la el rugăciune şi binecuvântare, îndată a adunat oaste şi a izgonit pe turci din ţară. Aşa ajuta cuviosul cu rugăciuni fierbinţi către Dumnezeu să se izbăvească Moldova şi ţările creştine de robia păgânilor.

20.Răposând mitropolitul Teoctist, în toamna anului 1477, Ştefan cel Mare s-a sfătuit cu clerul şi episcopii ţării să aleagă păstor şi părinte al Moldovei pe Sfântul Daniil Sihastrul de la Voroneţ. Dar cuviosul, auzind de aceasta, s-a rugat cu lacrimi lui Dumnezeu şi voievodului să nu-l lipsească

[37] Ion Neculce, *O samă de cuvinte,* p. 107.

până la moarte de fericita lui liniște. Deci, cucerindu-se toți de smerenia și sfințenia lui, și-au cerut iertare și l-au lăsat în pustie să slăvească neîncetat pe Dumnezeu.

Timp de 20 de ani cât a sihăstrit la Voroneț, Cuviosul Daniil a creat aici o nouă vatră isihastă, tot atât de importantă ca și cea de la Putna. Căci în puțină vreme s-au adunat în jurul său zeci de sihaștri, unii mai nevoitori decât alții, care se osteneau, fie în codrii Voronețului, fie în Munții Rarăului, fie de-a lungul Carpaților Răsăriteni. Cei mai mulți practicau rugăciunea lui Iisus, postul și tăcerea. Alții citeau zilnic Psaltirea, alții făceau mii de metanii și împleteau coșuri, iar alții, fiind buni caligrafi, scriau cărți de slujbă pentru biserici și mănăstiri. Cei mai aleși ucenici ai Cuviosului Daniil Sihastrul au fost: mitropolitul Grigorie Roșca, monahul caligraf Ioan, precum și egumenii Misail și Efrem, toți din Mănăstirea Voroneț. Apoi Cuviosul Pahomie Sihastrul și egumenul Nil din Mănăstirea Slatina; egumenul Paisie, Paladie Sihastrul și Anastasie Sihastrul de la Mănăstirea Neamț; Isaia Pustnicul de la Mănăstirea Moldovița, egumenul Gherontie de la Humor și mulți alții.

21. Aducându-și aminte Ștefan cel Mare de făgăduința dată lui Dumnezeu și Sfântului Daniil Sihastrul, în vara anului 1488 a zidit din temelie, la Mănăstirea Voroneț, o frumoasă biserică din piatră închinată Sfântului Mare Mucenic Gheorghe, în locul vechii biserici de lemn. La 14 septembrie, în același an, biserica a fost sfințită de mitropolitul Gheorghe, în prezența fericiților ei ctitori, Ștefan Voievod și Cuviosul Daniil Sihastrul, și a zeci de mii de credincioși, călugări, clerici și dregători de țară. În această zi, cu sfat de obște, Sfântul Daniil, deși bătrân, a fost numit egumen al Mănăstirii Voroneț.

22. Timp de aproape 10 ani, Sfântul Daniil a povățuit obștea Mănăstirii Voroneț, ca un mare părinte duhovnicesc al călugărilor, al sihaștrilor și al întregii Moldove. Căci, deși petrecea mai mult la chilia sa de pe stânca Șoimului, fiind foarte iubitor de liniște, adeseori cobora în obște, mărturisea soborul, tămăduia pe cei bolnavi ce se adunau de prin sate și îi sfătuia pe toți. Apoi, iarăși se retrăgea la chilia sa.

23. În timpul egumeniei sale, Mănăstirea Voroneț a trăit cea mai înfloritoare perioadă duhovnicească din istoria sa, fiind socotită multă vreme lavra isihasmului din Moldova. Toți monahii din obște, care numărau peste șaizeci de nevoitori, practicau rugăciunea lui Iisus. Unii erau vestiți păstori și duhovnici, alții erau dascăli învățați în școala mănăstirii și neobosiți caligrafi, iar cei mai mulți erau călugări de rugăciune, care slăveau pe Dumnezeu neîncetat și se rugau pentru toată lumea.

La Voroneț au învățat carte și au deprins nevoință duhovnicească numeroși preoți de parohie, egumeni, episcopi, monahi, sihaștri și dregători de țară. Iar în codrii seculari din munții Voronețului, ai Rarăului și Stânișoarei, se nevoiau pentru dragostea lui Hristos alți peste cincizeci de sihaștri, ucenici ai Sfântului Daniil. Pe toți aceștia îi supraveghea și îi povățuia pe calea cea bună a

Împărăţiei cerurilor marele egumen şi povăţuitor de suflete, Cuviosul Părintele nostru Daniil, „Sihastrul cel Bătrân”.

24. Ajungând vas ales al Duhului Sfânt, plin de tot felul de bunătăţi şi trecând de vârsta de nouăzeci de ani, Sfântul Daniil, marele sihastru al Moldovei, dascălul pustiei şi făcătorul de minuni, şi-a dat sufletul în braţele lui Hristos la sfârşitul secolului al XV-lea (1496). Mulţimea ucenicilor lui împreună cu mitropolitul şi domnul ţării l-au plâns îndeajuns şi l-au îngropat în pronaosul bisericii Mănăstirii Voroneţ, punând deasupra o piatră cu inscripţia: „Acesta este mormântul părintelui nostru David, schimonahul Daniil”. Apoi, împărţind credincioşilor multe milostenii şi sărutând sfintele lui moaşte, s-a întors fiecare la ale sale.

25. După săvârşirea sa, văzând ucenicii şi credincioşii că se fac oarecare minuni şi vindecări de boli la moaştele cuviosului, l-au trecut în ceata sfinţilor, numindu-l „Sfântul Stareţ Daniil”, „Sfântul Daniil Sihastrul”, sau mai ales „Preacuviosul de Dumnezeu rugătorul Părintele nostru Daniil cel Nou[38]. Obştea Mănăstirii Voroneţ, împreună cu mitropolitul Grigorie Roşca, ucenicul său, au pus acestei lavre, după hramul Sfântului Mare Mucenic Gheorghe, al doilea hram în cinstea „Sfântului Daniil cel Nou”, pomenindu-l în rândul fericiţilor ctitori. Totodată i-au rânduit zi de prăznuire peste an, anume după pomenirea Sfântului Daniil Stâlpnicul, a treia zi. Astfel, în Moldova, pomenirea Cuviosului Daniil Sihastrul s-a făcut, secole de-a rândul, la 23 aprilie, hramul Mănăstirii Voroneţ, şi la 14 decembrie, a treia zi după ziua Sfântului Daniil Stâlpnicul (11 decembrie).

Ca sfânt cu aureolă a fost pictat pentru prima dată în anul 1547, de acelaşi mitropolit, pe peretele de sud al bisericii Mănăstirii Voroneţ, în stânga uşii de intrare în pridvor, cum se vede până astăzi, ţinând în mâna sa un sul desfăcut pe care scrie: „Veniţi, fraţilor, de mă ascultaţi. Vă voi învăţa frica Domnului. Cine este omul..”.

26. Râvna credincioşilor a îndemnat pe călugării de la Mănăstirea Voroneţ, la începutul secolului al XVII-lea, să scoată din mormânt moaştele făcătoare de minuni ale Sfântului Daniil Sihastrul şi să le aşeze în biserică, în sicriu frumos împodobit, pentru închinare. Pe acestea însuşi mitropolitul Dosoftei le-a sărutat. Vestea minunilor lui ajunsese până la Kiev, în Polonia, în Transilvania, în Sfântul Munte, de unde veneau credincioşi să i se închine şi toţi îl numeau „Sfântul Daniil cel Nou, făcătorul de minuni”.

În anul 1749, egumenul Mănăstirii Voroneţ, anume Ghedeon, a dat Mănăstirii Putna degetul arătător al Sfântului Daniil ferecat în argint, unde se păstrează până astăzi. Moaştele poartă inscripţia: „Aceste relicve le-am ferecat eu, Ghedeon, egumen de la Voroneţ, cu toată cheltuiala mea, în anul 1749,

[38] Pr. prof. Petru Rezuş, op. cit., p. 235. După tradiţie, Sfântul Daniil a murit la 14 decembrie.

decembrie 4". În anul 1775, Moldova de nord ajungând sub ocupația Austriei, moaștele Sfântului Daniil Sihastrul au fost așezate din nou în mormântul său, unde se păstrează până astăzi[39].

Sfinte Preacuvioase Părinte și făcătorule de minuni Daniile, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

[39] Ultima dată au fost scoase din mormânt moaștele Sfântului Daniil Sihastrul în vara anului 1962, cu prilejul lucrărilor de restaurare de la Voroneț.

CUVIOSUL MISAIL IEROSCHIMONAHUL, egumen al Mănăstirii Voroneț (secolul XV)[40]

Ieroschimonahul Misail era ucenic apropiat al Sfântului Daniil Sihastrul, încă din anii 1450-1460, pe când se nevoia în chilia de la Putna. Urmând dascălului său, s-a nevoit și el un timp la liniște, sihăstrind pe valea Putnei. Apoi, cu binecuvântarea Cuviosului Daniil, s-a stabilit cu mai mulți ucenici în Mănăstirea Voroneț și acolo se smerea în fața tuturor în nădejde și ascultare.

Învrednicindu-se de darul preoției, Cuviosul Misail a fost ales egumen de obștea mănăstirii, prin anul 1470, și era iubit de toți pentru blândețea și înțelepciunea cu care povățuia sufletele către Hristos. În anul 1471, văzând egumenul Misail că Sfântul Daniil Sihastrul este înconjurat de prea multă lume și nu mai are liniște la Putna, l-a adus în taină la Mănăstirea Voroneț. Apoi i-a făcut o chilie de piatră pe stânca Corbului din apropiere, după dorința cuviosului. Deci, rânduindu-i ucenici, purta mare grijă de dânsul și niciodată nu ieșea din cuvântul său.

Povățuind Mănăstirea Voroneț mai mult de zece ani, egumenul Misail a făcut din obștea sa cea mai vestită sihăstrie din Moldova. Numeroși monahi și schimonahi iubitori de liniște, care doreau să petreacă alături de Sfântul Daniil, se stabileau în obștea de la Voroneț, sub ascultarea Cuviosului Misail. Între anii 1470-1480 se nevoiau în această sihăstrie peste 60 de monahi, la care se mai adăugau alți 50 de sihaștri ce trăiau în pădurile seculare din munții Voronețului. Pe toți aceștia îi supraveghea egumenul Misail, cu rugăciunea și binecuvântarea Sfântului Daniil. Unii dintre ei erau aleși lucrători ai rugăciunii lui Iisus, alții erau desăvârșiți ascultători și postitori, iar alții erau buni caligrafi, dascăli în școala mănăstirii și smeriți slujitori în obște, odihnind cu dragoste pe credincioșii care veneau la Sfântul Daniil.

După anul 1480, primind schima monahală, Cuviosul Misail s-a retras la liniște, lăudând pe Dumnezeu ziua și noaptea. Apoi, mai trăind puțin, s-a săvârșit cu pace și s-a numărat în ceata cuvioșilor părinți.

---

[40] I. Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare,* vol. I, București, 1913, p. 166; Arhim. Nestor Vornicescu, *Ștefan cel Mare și Daniil Sihastrul*..., op. cit., p. 43.

CUVIOSUL IOASAF ARHIMANDRITUL, primul egumen al Mănăstirii Putna (1470-1484)

Arhimandritul Ioasaf a fost cel dintâi egumen şi ctitor duhovnicesc al Mănăstirii Putna. Chemat de Hristos mai întâi în obştea Mănăstirii Neamţ, unde a primit tunderea monahală, s-a format duhovniceşte pe lângă cei mai aleşi părinţi ai marii lavre. Tot aici a învăţat carte Cuviosul Ioasaf de la ucenicii vestitului dascăl Gavriil Uric, deprinzând bine limbile greacă şi slavonă, precum şi meşteşugul copierii de cărţi bisericeşti. Şi era cinstit de tot soborul monahilor pentru înţelepciunea şi ascultarea lui.

În anul 1440, monahul Ioasaf a fost hirotonit preot şi a ajuns duhovnic iscusit în Mănăstirea Neamţ, povăţuind către Hristos multe suflete. Numele lui se făcuse cunoscut până la mitropolitul Moldovei, Teoctist, şi chiar la dregătorii ţării. Pentru sfinţenia vieţii lui, a fost ales de sobor egumen şi părinte duhovnicesc al Mănăstirii Neamţ, făcând unele îmbunătăţiri la biserică şi întărind mult dragostea şi armonia între fraţi. Egumenul Ioasaf a dat o mare dezvoltare şcolii de caligrafi şi vieţii duhovniceşti de la Neamţ. Obştea sa număra peste 200 de călugări, din care mai mult de 30 erau vestiţi dascăli, psalţi, caligrafi şi duhovnici. În jurul marii lavre se nevoiau, de asemenea, zeci de sihaştri şi lucrători ai rugăciunii lui Iisus.

Auzind de nevoinţă lui, în anul 1468, Ştefan cel Mare l-a chemat, cu binecuvântarea mitropolitului Teoctist, să fie egumen al Mănăstirii Putna. Astfel, arhimandritul Ioasaf, luând cu sine ca la 25 de călugări aleşi, ieromonahi, duhovnici şi câţiva caligrafi, a purces la Putna, ctitoria marelui domn al Moldovei, care atunci se zidea. Apoi, mănăstirea săvârşindu-se, la 3 septembrie, 1470, s-a sfinţit cu mare alai, în prezenţa ctitorului ei, Ştefan Vodă, şi a zeci de mii de moldoveni.

Din această zi, egumenul Ioasaf a devenit sfetnic de taină al voievodului şi părinte duhovnicesc al Mănăstirii Putna, timp de 15 ani. Având o nevoinţă cu totul deosebită şi fiind înzestrat de Dumnezeu cu multă putere în faptă şi cuvânt, a reuşit în puţină vreme să întemeieze la Putna o obşte cu peste 60 de călugări, vestită în toată ţara Moldovei. Slujbele şi toată rânduiala se făceau ca la Mănăstirea Neamţ. Călugării, „rugătorii" marelui ctitor, aveau o singură datorie: să slăvească neîncetat pe Hristos şi să se roage pentru ţară şi biruinţa domnului în războaie, iar în timpul liber să copieze cărţi de slujbă şi de învăţătură.

Cuviosul egumen Ioasaf a întemeiat la Putna, din porunca lui Ştefan cel Mare, o vestită şcoală de călugări caligrafi, pe măsura celei de la Neamţ, unde se scriau numeroase cărţi de slujbă şi de învăţătură duhovnicească. A mai format şi o altă şcoală de dascăli şi cateheţi, pentru învăţătura şi luminarea poporului, precum şi o renumită şcoală de muzică bisericească. De aici s-au ridicat egumeni şi ierarhi iscusiţi în povăţuirea sufletelor omeneşti, „dascăli" şi

protopsalți vestiți până la Constantinopol, care împodobeau slujbele mănăstirești, mai ales la praznice.

Săvârșind toate bine, Cuviosul Ioasaf Arhimandritul s-a retras din egumenie în anul 1476 și s-a făcut schimonah, cu numele de Iosif. Apoi, bineplăcând lui Dumnezeu, s-a strămutat cu pace la cerești lăcașuri, în ziua de 19 octombrie, 1484[41].

[41] Prof. Dimitrie Dan, *Mănăstirea și comuna Putna,* București, 1905; *Arhiva și pomelnicul ctitoricesc al mănăstirii Putna,* M. Costăchescu, *Documentele moldovenești,* vol. I—II, 1935.

CUVIOSUL CASIAN MONAHUL, Mănăstirea Putna (secolul XV)

Acest părinte vrednic de pomenire a fost unul din cei mai vestiți caligrafi și împodobitori de cărți bisericești de la Mănăstirea Putna. Era cu metania din Mănăstirea Neamț, unde s-a nevoit mulți ani în plăcere de Dumnezeu și smerită ascultare. Aici, în școala de grămătici a marii lavre, a învățat monahul Casian de la cei mai iscusiți dascăli și miniaturiști, atât limbile greacă și slavonă, cât și copierea și împodobirea cu miniaturi a cărților de slujbă. Astfel, în puțină vreme a devenit un renumit călugăr caligraf în Mănăstirea Neamț, scriind cu răbdare și migală numeroase manuscrise. Numele său devenise cunoscut în mănăstirile din Moldova.

Auzind de aceasta voievodul Ștefan cel Mare și dorind să-și înzestreze ctitoria sa de la Putna, care atunci se zidea, cu cărți de slujbă, a poruncit monahului Casian să-i scrie mai întâi mineiul pe luna august, cu slujba hramului mănăstirii, Adormirea Maicii Domnului. Pe fila 44 se găsește următoarea însemnare: „Acest minei pe august l-a scris Ștefan Voievod, domnul Țării Moldovei, cu mâna păcătosului Casian". Mineiul a fost terminat de scris, probabil, în anul 1466. Un an mai târziu, adică în 1467, monahul Casian termina de scris și împodobit, la cererea marelui voievod, al doilea minei, pe luna noiembrie.

Venind la Putna cu egumenul Ioasaf, monahul Casian a fost printre cei dintâi dascăli și miniaturiști care au întemeiat vestita școală de caligrafi din această mănăstire. Aici a mai scris și alte cărți bisericești și a format mai mulți ucenici, care i-au continuat această duhovnicească îndeletnicire.

Așa nevoindu-se Cuviosul Casian ca la 50 de ani, mereu rugându-se și împodobind cărți bisericești spre slava lui Dumnezeu, către sfârșitul secolului XV a adormit cu pace în obștea Mănăstirii Putna[42].

[42] Prof. Dimitrie Dan, op. cit., p. 69-81; Victor Brătulescu, *Miniaturi și manuscrise din Mănăstirea Putna,* în rev. „Mitropolia Moldovei", XLII (1966), nr. 7-8, p. 474-475.

CUVIOSUL VASILE MONAHUL, Mănăstirea Putna (secolul XV)

Printre cei cinci călugări caligrafi aduşi în anul 1470 de la Mănăstirea Neamţ la Putna, se numără şi acest smerit dascăl şi monah Vasile. El cunoştea bine scrierile Sfinţilor Părinţi, mai ales ale marilor cuvioşi sinaiţi, începând cu *Scara* Sfântului Ioan Scărarul. Cunoştea scrierile filocalice care circulau în mănăstirile din Athos şi din fostul Bizanţ şi ştia cât folos duhovnicesc au ele pentru călugării din Moldova, el însuşi fiind un profund isihast.

Astfel, monahul Vasile este numărat printre cei mai buni dascăli isihaşti ai şcolii de caligrafi din Mănăstirea Neamţ. El a copiat mai multe cărţi filocalice pentru folosul sufletesc al călugărilor din obşte şi din sihăstrii, fiind unul din ctitorii Filocaliei în spaţiul românesc. Totodată era şi un iscusit lucrător al rugăciunii lui Iisus şi bun caligraf.

Ajungând la Mănăstirea Putna şi fiind cunoscut marelui domn, Ştefan Vodă al Moldovei, Cuviosul Vasile a luat poruncă să scrie, pentru ctitoria sa, *Scara* Sfântului Ioan Scărarul, pentru a nu fi lipsiţi „rugătorii" săi de un dar ca acesta. Căci nu exista mănăstire ortodoxă să nu aibă „Cuvintele" Sfântului Ioan, egumenul Muntelui Sinai, operă filocalică cu cea mai largă răspândire.

Monahul Vasile, împlinind porunca, adăugă pe fila 269 această însemnare: „Din porunca dreptmăritorului domnului nostru Io Ştefan Voievod, domnul Ţării Moldovei, fiul lui Bogdan Voievod, s-a scris această scară (leastviţă) pentru mănăstirea sa din Putna, în această mănăstire, în timpul arhimandritului chir Ioasaf, cu mâna mult păcătosului monah Vasile, în anul 1472".

Legătura cărţii uzându-se cu timpul, fiind mult citită de călugări, în anul 1646 a fost legată din nou de ieromonahul Antonie, precum singur scrie pe aceeaşi pagină: „Iată eu, robul Domnului Iisus Hristos, mult păcătosul şi nevrednicul ieromonah Antonie, am legat şi am înnoit această scară („leastviţă"), făcând ascultare, în anul 1674, luna august, în 13 zile".

Cuviosul Vasile a fost printre cei dintâi dascăli ai şcolii de caligrafi din Mănăstirea Putna, scriind şi alte cărţi filocalice de folos sufletesc şi crescând mai mulţi ucenici. Apoi, binepăcând lui Dumnezeu, s-a mutat cu pace în ceata cuvioşilor părinţi, către sfârşitul secolului XV[43].

[43] Prof. Dimitrie Dan, op. cit., p. 76-77; Prof. V. Brătulescu, art. cit., p. 460-510; *Arhiva şi pomelnicul ctitoricesc al Mănăstirii Putna*.

CUVIOSUL NICODIM IEROMONAHUL, Mănăstirea Putna (secolul XV)

Ieromonahul Nicodim era cu metania din Mănăstirea Neamț. Învățând de la ucenicii vestitului dascăl și caligraf Gavriil Uric meșteșugul miniaturii și al copierii de cărți bisericești, Cuviosul Nicodim a ajuns unul din iscusiții caligrafi miniaturiști din marea lavră. El se îndeletnicea, atât cu nevoința vieții călugărești, cât și cu rugăciunea și copierea de cărți duhovnicești de învățătură. În acea vreme trăiau în Mănăstirea Neamț cei mai vestiți călugări dascăli și caligrafi, care copiau pentru obște învățăturile Sfinților Părinți, ce formau hrana duhovnicească a monahilor și credincioșilor.

Acest cuvios ieromonah era, de asemenea, și un iscusit părinte duhovnicesc pentru călugări și mireni, vorbind tuturor de Hristos și ajutând la mântuirea multor suflete.

În anul 1470, mergând la Putna cu egumenul Ioasaf, a luat poruncă de la Ștefan cel Mare să scrie un Tetraevanghel pentru Mănăstirea Humor, pe care îl termină la 17 iunie, 1473. Frumoasele miniaturi, icoane, ornamente și întreaga caligrafie fac din acest manuscris cel mai prețios Tetraevanghel ce se păstrează astăzi în țara noastră. Icoana Maicii Domnului și a celor patru evangheliști, ca și portretul lui Ștefan cel Mare, de o mare valoare, nu puteau fi lucrate așa de frumos, decât de mâna binecuvântată a unui călugăr cuvios. Și acesta a fost Cuviosul Nicodim de la Putna.

Așa nevoindu-se ieromonahul Nicodim Dascălul și bineplăcând lui Dumnezeu, s-a strămutat cu pace la cele veșnice către sfârșitul secolului XV, lăsând în urmă câteva manuscrise frumos împodobite și mai mulți fii duhovnicești[44].

[44] I. Bogdan, *Evangheliile de la Humor și Voroneț, din 1473 și 1550,* Analele Academiei Române, 1907, p. 647; Prof. V. Brătulescu, art. cit., p. 460-510.

CUVIOSUL CHIRIAC SCHIMONAHUL, Mănăstirea Putna (secolul XV)

Schimonahul Chiriac s-a nevoit mai întâi mulţi ani în Mănăstirea Neamţ, îndeletnicindu-se, atât cu rugăciunea, cât şi cu scrierea cărţilor patristice. Cunoştea bine limbile greacă şi slavonă şi iubea mult liniştea şi singurătatea. El făcea parte din şcoala de caligrafi a marii lavre, fiind unul din ucenicii monahului Gavriil Uric.

În anul 1470, ducându-se la Mănăstirea Putna cu egumenul Ioasaf, Cuviosul Chiriac a luat poruncă de la domnul Moldovei să scrie pentru ctitoria sa „Cuvântările Sfântului Ioan Gură de Aur", pe care le termină în câteva luni. Cartea se păstrează până astăzi la Mănăstirea Putna. Ea se citea atât la biserică, pentru mângâierea fraţilor, cât şi la chilii. Pe ultima filă se află această însemnare: „Eu, mult păcătosul Chiriac, am scris acest Zlatoust (Gură de Aur) pentru dreptmăritorul domn a toată Ţara Moldovei, Io Ştefan Voievod, la mănăstirea zidită de el cu numele Putna, în anul 1470 şi s-a sfârşit în luna ianuarie 30".

Schimonahul Chiriac a scris şi alte cărţi filocalice cu învăţături folositoare de suflet de la Sfinţii Părinţi, fiind printre cei dintâi dascăli ai şcolii de grămătici şi caligrafi de la Mănăstirea Putna. Împreună cu ceilalţi călugări veniţi de la Neamţ, a întemeiat o aleasă viaţă duhovnicească la Putna, formând numeroşi ucenici iubitori de Hristos şi luminaţi în Sfintele Scripturi.

Aşa nevoindu-se peste 60 de ani, în smerenie şi ascultare, şi mult ostenindu-se pentru folosul şi mântuirea tuturor, Cuviosul Chiriac şi-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, spre sfârşitul secolului XV[45].

[45] *Arhiva şi pomelnicul ctitoricesc al Mănăstirii Putna;* Prof. V. Brătulescu, art. cit., p. 460-510; Pr. Dimitrie Dan, *Mănăstirea şi comuna Putna,* Bucureşti, 1905, p. 77-78.

CUVIOSUL STAHIE ARHIMANDRITUL, egumen al Mănăstirii Probota (secolul XV)

Arhimandritul Stahie, sfetnic de taină al lui Ștefan cel Mare, a fost cel mai ales egumen al Mănăstirii Probota din secolul XV. Fiind călugăr sporit în fapte bune și duhovnic iscusit în povățuirea sufletelor omenești, în anul 1460 a fost ales egumen al Mănăstirii Probota, veche ctitorie mușatină de pe valea Siretului, pe care o conduce cu multă frică de Dumnezeu mai bine de zece ani. Adunând în jurul său peste 60 de monahi, pe toți i-a deprins smerenia, ascultarea și dragostea de Hristos. Iar pentru luminarea minții, a întemeiat la Probota o vestită școală mănăstirească în care s-au format mulți dascăli învățați, egumeni, caligrafi și mai ales preoți pentru sate.

Văzând Ștefan cel Mare că biserica părinților săi este gata să se risipească din cauza terenului alunecos, la îndemnul egumenului Stahie, a zidit în apropiere o nouă mănăstire cu biserică și chilii pentru călugări. Biserica, închinată Sfântului Ierarh Nicolae, destinată drept necropolă voievodală, a fost sfințită în prezența domnului, înainte de anul 1465.

În anul 1465, mama voievodului, doamna Oltea, simțindu-și sfârșitul aproape, a fost călugărită de Cuviosul Stahie cu numele de monahia Maria. Apoi, răposând în același an, a fost îngropată în cripta bisericii de soborul părinților. La slujba prohodului au luat parte însuși marele domn, mitropolitul Teoctist și toți dregătorii Moldovei. După un an a răposat și soția voievodului, Evdochia, și a fost așezată de arhimandritul Stahie în aceeași criptă.

Așa s-a nevoit egumenul Stahie până în anul 1472, înnoind în întregime Mănăstirea Probota și întărind în obște dragostea și râvna celor dumnezeiești. Apoi, lăsând egumen în locul său pe unul din ucenici, a fost mai mulți ani părinte duhovnicesc, povățuind pe calea mântuirii numeroși călugări și mireni. Căci era duhovnic vestit în toată Moldova și avea mulți ucenici prin mănăstiri, cetăți și sate.

Deci, ajungând la sfârșitul vieții sale, Cuviosul Stahie a dat tuturor sărutarea cea mai de pe urmă, apoi și-a încredințat sufletul cu pace în brațele lui Hristos.

CUVIOSUL IACOB IEROMONAHUL, Mănăstirea Putna (secolul XV)

Cuviosul ieromonah Iacob face parte dintre vestiţii duhovnici şi dascăli ai Mănăstirii Neamţ din secolul XV, unde se nevoise în anii tinereţii ca ucenic al renumitului dascăl Gavriil Uric. În marea lavră, el a scris câteva cărţi patristice drept mângâiere şi hrană duhovnicească pentru călugări.

Venind la Mănăstirea Putna, în anul 1470, ca dascăl şi duhovnic al întregii obşti, ieromonahul Iacob a continuat aceeaşi sfântă ascultare, formând duhovniceşte zeci de călugări tineri. Dându-se pe sine pildă tuturor, îi deprindea mai ales smerenia, ascultarea şi rugăciunea, hrănindu-i cu cuvintele cele mai dulci decât mierea ale Sfinţilor Părinţi. Căci ieromonahul Iacob era învăţat în scrierile filocalice şi devenise iscusit caligraf.

Cunoscându-l de aproape şi cinstindu-l pentru nevoinţa sa, voievodul Ştefan cel Mare i-a cerut să-i scrie un sbornic cu vieţi de sfinţi şi martiri pe lunile aprilie-iunie pentru obştea Mănăstirii Putna, pe care îndată l-a săvârşit. Pe una din paginile cărţii, ieromonahul Iacob scria: „Drept măritorul şi de Hristos iubitorul Io Ştefan Voievod, din mila lui Dumnezeu Domn al Ţării Moldovei, fiul lui Bogdan Voievod, a poruncit să se scrie acest sbornic pentru mănăstirea sa din Putna, în timpul arhimandritului Ioasaf egumenul, cu mâna mult păcătosului ieromonah Iacob, în anul 1474, mai 20”[46].

Acest cuvios duhovnic a ajutat mult la întemeierea obştii şi şcolii de la Mănăstirea Putna, fiind unul din cei mai aleşi dascăli şi caligrafi. Deci, scriind şi alte câteva cărţi şi lăsând în urmă mai mulţi ucenici, şi-a dat sufletul în mâinile Domnului către sfârşitul secolului XV.

[46] Mss. nr. 31/571/551, fila 30 v., *Biblioteca Mănăstirii Putna*.

CUVIOSUL GHERONTIE IEROSCHIMONAHUL, egumen al Mănăstirii Humor (secolul XV)

Mănăstirea Humor, zidită la începutul domniei lui Alexandru cel Bun, a fost secole de-a rândul, alături de celelalte mănăstiri românești, o aleasă vatră de trăire duhovnicească în Moldova de Nord.

În timpul domniei lui Ștefan cel Mare, Mănăstirea Humor ajunsese renumită mai ales sub egumenul Gherontie. Acest cuvios părinte se număra printre sfetnicii de taină ai marelui domn. În tinerețile sale a fost ucenic al Cuviosului Daniil Sihastrul, pe când acesta se nevoia în Schitul Laura-Rădăuți. Apoi, învrednicindu-se de darul preoției și nevoindu-se mai mulți ani în Mănăstirea Humor, a ajuns egumen al acestui sfânt lăcaș, înainte de anul 1470.

Egumenul Gherontie, devenind duhovnic vestit în partea locului, atrăgea la mănăstirea sa nu puțini credincioși, preoți și călugări, pe care îi întărea în dreapta credință și îi povățuia pe calea mântuirii. Unii din fiii săi duhovnicești au ajuns mai târziu preoți buni, sihaștri și călugări iscusiți.

Sub egumenia acestui cuvios părinte, Mănăstirea Humor a trăit o epocă de aleasă înflorire spirituală. Obștea sa număra peste 40 de monahi, dintre care unii erau buni nevoitori, duhovnici, dascăli și caligrafi. În școala acestei mănăstiri se pregăteau, de asemenea, tineri pentru preoți și cântăreți la sate.

Domnul Moldovei, văzând viața egumenului Gherontie, adeseori îl cerceta și îi cerea sfatul. Apoi, văzând biserica lipsită de unele lucruri, a înzestrat acest lăcaș închinat Adormirii Maicii Domnului cu multe danii și obiecte de cult. Cel mai mare dar făcut de Ștefan cel Mare Mănăstirii Humor a fost vestitul Tetraevanghel scris, la porunca sa, de ieromonahul Nicodim din Mănăstirea Putna, la 17 iunie, 1473, pe care domnul l-a dat în mâinile Cuviosului Gherontie. Pe coperta acestei cărți, caligraful a pictat pe Ștefan Voievod în genunchi, oferind Maicii Domnului dania sa. Acest Tetraevanghel a fost păstrat de egumenul Gherontie și de urmașii săi cu mare sfințenie până în zilele noastre, ca un odor din cele mai de preț pe care l-au creat și adăpostit evlavioșii călugări din mănăstirile românești.

Spre sfârșitul secolului XV, Cuviosul Gherontie, egumenul Mănăstirii Humor, și-a săvârșit călătoria acestei vieți, dându-și sufletul cu pace în brațele Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

CUVIOSUL ANASTASIE DASCĂLUL, Mănăstirea Moldoviţa († 1490)

Cuviosul ieroschimonah Anastasie a fost cel mai vestit egumen, dascăl şi părinte duhovnicesc al Mănăstirii Moldoviţa, din a doua jumătate a secolului XV.

Originar din ţinutul Sucevei, a luat din tinereţe jugul lui Hristos, călugărindu-se în Mănăstirea Moldoviţa. Aici a învăţat de la cuvioşii călugări şi dascăli ai mănăstirii, atât cunoştinţa cărţii şi scrierea de manuscrise, cât mai ales buna nevoinţă, postul, privegherea de noapte, cugetarea la cele dumnezeieşti şi neîncetata rugăciune. Apoi, învrednicindu-se de darul preoţiei, a ajuns părinte sufletesc al multor călugări şi credincioşi din partea locului.

Între anii 1462-1490, Cuviosul Anastasie a fost egumen al Mănăstirii Moldoviţa, renumită ctitorie a lui Alexandru cel Bun din anul 1402. Şi era aşa de iscusit povăţuitor al călugărilor, că mulţi sihaştri şi tineri de prin sate s-au adunat în jurul său. Unii deprindeau de la el meşteşugul rugăciunii lui Iisus, al tăcerii şi al smeritei cugetări. Alţii învăţau scrierile Sfinţilor Părinţi, iar alţii învăţau să traducă din limbile greacă şi slavonă şi să copieze cărţi de slujbă, spre lauda Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Numele egumenului Anastasie ajunsese cunoscut până la marele domn Ştefan Vodă al Moldovei. Acesta îl avea printre cei dintâi rugători ai săi, învrednicindu-l de numeroase danii pentru întreţinerea şi hrana smeriţilor călugări.

Cuviosul Anastasie era şi un iscusit caligraf, „cel mai vechi cunoscut până acum la Mănăstirea Moldoviţa”. A format, de asemenea, mai mulţi ucenici caligrafi, organizând la Moldoviţa una dintre cele mai renumite şcoli de caligrafi din Moldova, alături de Mănăstirile Neamţ şi Putna.

Aşa nevoindu-se Cuviosul Anastasie, dascălul şi egumenul, şi bineplăcând lui Dumnezeu, s-a strămutat la cereştile lăcaşuri în anul mântuirii 1490, lăsând la Moldoviţa o obşte cu numeroşi călugări[47].

---

[47] Ioan Iufu, *Mănăstirea Moldoviţa – centru cultural important din perioada culturii române*, în limba slavonă (secolele XV-XVIII), în rev. „Mitropolia Moldovei”, nr. 7-8, 1963, p. 428-455; Şt. Balş şi C. Nicolescu, *Mănăstirea Moldoviţa*, monografie, Bucureşti, 1958.

SIHAȘTRII DE PE VALEA SUCEVIȚEI, Mănăstirea Sucevița (secolul XV)

Pe valea pârâului Sucevița, ce izvorăște din Muntele Obcina Mare, s-au nevoit cuvioși sihaștri încă din secolul XIV. În tradiția locului se spune că, pe la mijlocul secolului XV, se osteneau în pădurile neumblate ale Suceviței câțiva sihaștri iubitori de Hristos. Drept chilii aveau mici bordeie din trunchiuri de copaci acoperite cu pământ. De asemenea, și biserica în care se rugau era tot din lemn.

Apoi, înmulțindu-se numărul sihaștrilor, s-a vestit peste tot sfințenia vieții lor. Auzind de aceasta o femeie credincioasă din partea locului și dorind să-și împlinească un canon al tinereții sale, s-a obligat înaintea cuvioșilor sihaștri să care piatră cu căruța pentru zidirea unei biserici mari, în locul celei de lemn. Astfel, timp de 30 de ani, smerita femeie a cărat singură tot materialul necesar pentru zidirea unei mănăstiri din piatră. Pe când biserica era deja zidită, fericita aceasta s-a mutat la Hristos, iar cuvioșii călugări s-au îndatorat să o pomenească neîncetat la sfintele lor rugăciuni.

Aceasta a fost cea dintâi sihăstrie pe valea pârâului Sucevița, înălțată în a doua jumătate a secolului XV, iar sihaștrii de sub Obcina Mare au fost primii nevoitori din schit. În acest sfânt lăcaș au trăit sihaștri aleși, împodobiți cu multe fapte bune, precum smerenia, tăcerea și neîncetata rugăciune. Numele lor uitate de oameni au rămas scrise în cartea veșniciei. Împrejurul acestei sihăstrii se nevoiau pustnici anahoreți foarte sporiți în cuviosie. Ei coborau în schit numai Duminica, pentru a primi Sfintele Taine, apoi se urcau din nou la bordeiele lor. Mai târziu, risipindu-se această sihăstrie, s-a reînnoit la începutul secolului XVI, prin Cuviosul Calistrat Sihastrul[48].

[48] Dimitrie Dan, *Mănăstirea Sucevița,* București, 1923, p. 6-8.

SFINȚI ȘI CUVIOȘI

din secolele XV-XVI

CUVIOSUL SIMEON SIHASTRUL, întemeietorul Mănăstirii Pângărați (secolul XV)[1]

Acest renumit sihastru s-a nevoit mai întâi în obștea Mănăstirii Bistrița. Apoi, auzind despre Cuviosul Iosif cu cei 17 ucenici ai săi, care se nevoiau în desăvârșită asceză pe Muntele Bisericanilor din apropiere și dorind să le urmeze viața, s-a retras cu doi ucenici pe valea pârâului Pângărați, într-o mică poiană lângă Muntele Păru. Acolo și-a făcut chilie de lemn și pământ și a sihăstrit în aspră nevoință și iubire de Dumnezeu 29 de ani, agonisind multe fapte bune și mai ales rugăciunea, lacrimile și darul înainte-vederii.

Astfel, numele și faptele Cuviosului Simeon s-au făcut cunoscute tuturor și însuși marelui domn Ștefan al Moldovei, care îl cinstea ca pe un mare rugător al său și al țării, alături de Sfântul Daniil Sihastrul. În anul 1461, venind Ștefan Voievod la Mănăstirea Bistrița și auzind că fericitul Simeon, rugătorul său, nu are biserică să se roage lui Dumnezeu cu ucenicii săi, a trimis pe pârcălabul de la Târgu Pietrei cu meșteri și bani și a înălțat în Poiana lui Simeon o biserică de lemn cu hramul Sfântului Mare Mucenic Dimitrie, alături de chilia cuviosului. Multă vreme, acest schit s-a numit „Schitul lui Simeon”, iar mai târziu, „Mănăstirea Pângărați”.

În această sihăstrie s-a nevoit Cuviosul Simeon până în anul 1476, lăudând neîncetat pe Dumnezeu, rugându-se pentru domn și țară și învățând pe credincioși calea mântuirii. Iar în acest an, datorită luptelor de la Războieni, cu turcii, mulți oameni, fugind în păduri de frica păgânilor, erau odihniți și ospătați de Cuviosul Simeon în schitul său. Dar, văzând marele sihastru că turcii ard și jefuiesc satele și mănăstirile, a părăsit schitul său și, luându-și ucenicii, a trecut în Transilvania și s-a stabilit la Mănăstirea Cașiva din Munții Gurghiului. Mai trăind puțină vreme și bineplăcând lui Dumnezeu, s-a săvârșit cu pace acolo, la adâncul bătrâneților și a fost îngropat cu cinste de ucenici.

Auzind de adormirea Cuviosului Simeon în Transilvania, Ștefan cel Mare s-a întristat mult pentru el, căci îl iubea ca pe un adevărat sfânt și rugător al său. Deci „după ce s-au întors turcii și s-a potolit vrajba robiei și s-a făcut pace, atunci a trimis Ștefan Voievod și i-au adus sfintele lui moaște într-o raclă cinstită și le ținea în vistieria sa cu cinste (în cetatea de scaun a Sucevei). Apoi, luând o parte din sfintele lui moaște, le-a poprit (oprit) pentru blagoslovenie, și cu aromate cu bune miresme și cu tămâie le tămâia totdeauna, spre credința și buna întărire a blagocestiei (evlaviei) domniei sale; iar mai vârtos pentru dragostea și căldura duhovnicească ce o avea mai înainte către dânsul. Iar

---

[1] *Pomelnicul ctitoricesc al Mănăstirii Pângărați; Carte cu multe adunături din scripturi,* mss. nr. 5699 din biblioteca Mitropoliei Olteniei, anul 1808, scris la Mănăstirea Agapia Veche de monahul Metodie; Ierom. Ioanichie Bălan, *Sfinți români..., op. cit.*, p. 315.

rămășița sfintelor lui moaște, cu cuviință sfințită și cu cinste, le-a îngropat în cetatea Sucevei...".

Aceasta este pe scurt viața și nevoința Cuviosului Simeon Sihastrul, ale cărui moaște au fost multă vreme venerate ca făcătoare de minuni și ajutătoare în primejdii, atât pentru domnii Moldovei, cât și pentru binecredincioșii creștini.

Preacuvioase Părinte Simeon, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

ARHIMANDRITUL GRIGORIE, Mănăstirea Bistrița – Neamț (1490-1500)[2]

Arhimandritul Grigorie a fost unul din marii egumeni ai Mănăstirii Bistrița. El a crescut de mic în obștea acestei lavre, ca ucenic al egumenului Eustatie (1455-1460), de la care a învățat frica de Dumnezeu și buna nevoință. Învățătura cărții precum și limbile greacă și slavonă le-a învățat la școala de grămătici care funcționa aici, ajungând dascăl priceput și duhovnic al mănăstirii.

Pentru sfințenia vieții sale, Cuviosul Grigorie a fost ales în anul 1490 egumen al Mănăstirii Bistrița, pe care o povățuiește duhovnicește 10 ani. Era cinstit și căutat de toți, fiind înțelept la cuvânt și blând la suflet și nu era alt duhovnic în lavră mai iscusit ca dânsul. Pentru aceea era numărat între sfetnicii de taină ai lui Ștefan cel Mare. La îndemnul acestui egumen, voievodul înmormântează la Bistrița pe fiul său, Alexăndrel (1493), și tot la îndemnul lui zidește aici o măreață clopotniță (1498), donează două clopote și face numeroase danii rugătorilor săi.

În timpul egumeniei sale, viața duhovnicească din mănăstire s-a reînnoit mult. Dintre ucenicii săi a ridicat dascăli învățați, egumeni și duhovnici buni, căutați, atât de călugări, cât și de mireni. A încurajat mult viața isihastă din partea locului, ajutând la închegarea sihăstriei Cuviosului Iosif de pe Muntele Bisericanilor și a sihăstriei Cuviosului Simeon de la Pângărați. A dat ajutor, de asemenea, la întemeierea Mănăstirii Tazlău, trimițând acolo câțiva călugări și duhovnici aleși.

Ajungând la sfârșitul vieții, Cuviosul egumen Grigorie a primit îngerescul chip al schimniciei și s-a săvârșit cu pace la începutul secolului XVI.

---

[2] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* I, op. cit., p. 274.

CUVIOSUL EFREM IEROSCHIMONAHUL, egumen al Mănăstirii Voroneţ (secolele XV-XVI)[3]

Ieroschimonahul Efrem era unul din ucenicii apropiaţi ai Sfântului Daniil Sihastrul. El s-a format duhovniceşte lângă chilia acestui cuvios de la Putna, în preajma căruia s-a nevoit în anii tinereţii. Apoi, stabilindu-se în sihăstria Voroneţului, a primit darul preoţiei şi slujea cu credinţă şi osârdie Biserica lui Hristos. În obşte era iubit de toţi, mai ales pentru smerenia şi ascultarea lui faţă de Sfântul Daniil, că niciodată nu ieşea din cuvântul bătrânului şi toate le făcea cu binecuvântare.

După anul 1480, egumenul Misail, retrăgându-se la linişte, a încredinţat obştea Mănăstirii Voroneţ ieroschimonahului Efrem. Timp de aproape zece ani, noul egumen a povăţuit cu multă pricepere această aleasă sihăstrie, îndemnând, sfătuind şi făcându-se tuturor pildă de răbdare şi statornicie. A dezvoltat încă şcoala de caligrafi din mănăstire şi a purtat o deosebită grijă de Sfântul Daniil ce sihăstrea alături de mănăstire.

Acest cuvios egumen făcea parte dintre sfetnicii lui Ştefan cel Mare şi era multora dascăl şi părinte duhovnicesc. Tot el s-a învrednicit, în anul 1488, să vadă la Voroneţ o nouă biserică de piatră, înălţată de marele domn în cinstea Sfântului Mare Mucenic Gheorghe.

Apoi, cu sfat de obşte numindu-se Cuviosul Daniil stareţ al Mănăstirii Voroneţ, egumenul Efrem îi era întru toate ascultător, până ce cuviosul s-a mutat la cereştile lăcaşuri. Deci, mai trăind câţiva ani după mutarea lui şi bineplăcând lui Dumnezeu, în primii ani ai secolului al XVI-lea s-a săvârşit cu pace şi Cuviosul Efrem ieroschimonahul, lăsând în Voroneţ peste 60 de monahi.

---

[3] I. Bogdan, *Documentele lui Ştefan cel Mare,* vol. I, Bucureşti, 1913; Pr. prof. Petru Rezuş, art. cit., loc. cit., p. 227-240.

CUVIOSUL PALADIE TAHIGRAFUL, Mănăstirea Putna (secolele XV-XVI)

Acest călugăr iubitor de Hristos a fost un mare caligraf format în școala Mănăstirii Putna[4]. După ce deprinse bine nevoința cea duhovnicească, arhimandritul Ioasaf, egumenul Putnei, l-a dat să învețe meșteșugul caligrafiei și al împodobirii cărților bisericești de la vestiții dascăli aduși din Mănăstirea Neamț: Nicodim ieromonahul, Casian monahul, Chiriac și alții. Astfel, în puțină vreme, smeritul monah Paladie a ajuns scriitor și pictor vestit. Și era în toate înțelept, cuvios și iubitor de Dumnezeu. Cunoștea bine învățăturile Sfinților Părinți și era bun povățuitor în obște și iubit de toți. Iar pentru că scria foarte repede și frumos, i se spunea „tahigraf", adică „iute scriitor".

Cunoscându-l bine Ștefan cel Mare, ctitorul mănăstirii, și auzind despre nevoința lui, în anul 1488 i-a poruncit să-i scrie un Tetraevanghel pentru Mănăstirea Putna. Iar Cuviosul Paladie, îndată scriindu-l, l-a împodobit cu alese miniaturi și icoane, spre slava lui Hristos și bucuria marelui domn. La sfârșitul cărții, monahul Paladie face această însemnare: „Dreptmăritorul Domn Io Ștefan Voievod, Domn a toată țara Moldovei, a făcut, a scris și a ferecat acest Tetraevanghel Mănăstirii sale din Putna în al 32-lea an al domniei sale, fiind arhimandrit Paisie Scurtul, prin mâna mult păcătosului tahigraf Paladie, în anul 1488. Și s-a început în luna septembrie 3, și s-a sfârșit în martie 23"[5].

Scriind și alte cărți ale dumnezeieștilor Părinți cu învățături filocalice și săvârșind bine călătoria acestei vieți, Cuviosul Paladie s-a strămutat cu pace la cerești lăcașuri, către începutul secolului XVI.

---

[4] Ibidem.

[5] Pr. Dimitrie Dan, op. cit. p. 70-71.

CUVIOSUL SPIRIDON MONAHUL, Mănăstirea Putna (secolele XV-XVI)

Monahul Spiridon a fost unul din caligrafii iscusiţi, formaţi în şcoala Mănăstirii Putna. Dascălul său a fost însuşi arhimandritul Paisie egumenul, vestit tahigraf şi miniaturist. De la el a învăţat atât nevoinţa cea duhovnicească, în smerenie, în trezvie şi în plăcere de Hristos, cât şi meşteşugul copierii de cărţi. Şi era Cuviosul Spiridon foarte osârdnic la cele sufleteşti, la rugăciune şi post, la tăcere şi ascultare, iar în caligrafie era neîntrecut.

Auzind de aceasta, bătrânul şi fericitul ctitor Ştefan cel Mare a poruncit cuviosului Spiridon, în ultimul an al domniei sale – 1504 –, să-i scrie un Tetraevanghel pentru Mănăstirea Putna. Dar, răposând după câteva luni Ştefan Voievod, cartea a fost terminată în anul 1506 şi apoi ferecată în argint de fiul său, Bogdan Voievod, şi dată Mănăstirii Putna în anul 1507. La sfârşitul Evangheliei lui Ioan, Cuviosul Spiridon scrie această frumoasă însemnare: „Cu bunăvoinţa Tatălui şi ajutorul Fiului şi săvârşirea Sfântului Duh, dreptmăritorul şi de Hristos iubitorul Domn Io Ştefan Voievod, cu mila lui Dumnezeu Domn al Ţării Moldovei, care, aprins fiind de dorul dumnezeiesc şi fiind iubitor de cuvintele lui Hristos, a început bucuros acest Tetraevanghel Mănăstirii sale din Putna, unde este hramul Adormirii Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, şi într-acesta l-a găsit moartea şi n-a apucat să o sfârşească. Deci dar fiul său, Bogdan Voievod, cu mila lui Dumnezeu Domnul Ţării Moldovei, a ferecat-o şi sfârşind-o pentru sufletul întru sfinţenie răposatului său părinte Ştefan Voievod şi pentru sănătatea şi mântuirea sa. (1507, mai 5)”[6].

Acest smerit nevoitor şi caligraf a fost dascăl în şcoala Mănăstirii Putna, formând mai mulţi ucenici şi scriind şi alte câteva cărţi, care s-au înstrăinat în curgerea anilor. Deci, mult ostenindu-se şi săvârşind călătoria acestei vieţi, Cuviosul Spiridon s-a mutat cu pace la cele veşnice, în primele decenii ale secolului XVI.

---

[6] *Arhiva şi Pomelnicul ctitoricesc al Mănăstirii Putna;* Pr. Dimitrie Dan, op. cit., p. 69-81.

CUVIOSUL IOAN MONAHUL, Mănăstirea Voroneț (secolele XV-XVI)

Smeritul nevoitor Ioan, venind de mic în mănăstire, era unul din ucenicii de chilie ai Sfântului Daniil Sihastrul, împlinind cu mare osârdie această ascultare mai mult de cincisprezece ani. El povățuia pe credincioși la chilia marelui sihastru, ajuta pe cei bolnavi care veneau pentru vindecare, aducea cele de nevoie pentru hrană, iar la timpul cuvenit mergea la biserică și era tuturor iubit pentru blândețea lui.

Ajungând la vârsta de 18 ani, a fost făcut călugăr, luând jugul lui Hristos cu îndemnul și „cu rugăciunile sfânt părintelui nostru Daniil cel Nou...". Căci, fiind iubit foarte cuviosului, neîncetat se ruga pentru dânsul și îl povățuia pe calea mântuirii. Răposând dascălul și părintele său duhovnicesc, monahul Ioan se îndeletnicea cu scrierea cărților bisericești, căci era un bun caligraf. Mai târziu s-a nevoit un timp la Mănăstirea Probota, apoi a făcut câțiva ani ascultare pe lângă mitropolitul Grigorie Roșca († 1570), cu care a fost dimpreună ucenic al Sfântului Daniil.

Dintre cărțile copiate de monahul Ioan, se numără și o carte cu conținut patristic, „Cuvintele Sfântului Efrem Sirul", pe care smeritul caligraf o scrie prin anul 1550 pentru mănăstirea de metanie. În însemnarea de pe carte scrie: „... cu învățătura mitropolitului Grigorie... am dorit din inimă și am dat din dreapta mea agonisită și am făcut această carte, numită a Sfântului Efrem, și am dat-o la Mănăstirea Voronețului... unde din fragedă tinerețe și din copilărie m-am făgăduit lui Dumnezeu, cu rugăciunile sfânt părintelui nostru Daniil cel Nou și unde am primit mântuitorul și îngerescul cin...".[7]

Deci, retrăgându-se la metanie și mai trăind puțini ani, s-a strămutat cu pace la cerești lăcașuri.

[7] Ibidem, p. 235.

CUVIOSUL CALISTRAT SIHASTRUL, Mănăstirea Sucevița (secolele XV-XVI)[8]

Ieroschimonahul Calistrat era unul din ucenicii Sfântului Daniil Sihastrul pe când acesta se nevoia la Mănăstirea Voroneț. Deci, după ce deprinse de la dascălul său meșteșugul luptei duhovnicești, ieroschimonahul Calistrat se retrage pe valea pârâului Sucevița, unde se nevoiau câțiva călugări retrași de lume, și aici a sihăstrit cuviosul în plăcere de Dumnezeu mulți ani de zile.

Răspândindu-se vestea despre acest fericit sihastru, s-au adunat în jurul său mai mulți călugări iubitori de liniște. Însă nu aveau biserică să săvârșească cele sfinte, căci erau săraci și depărtați de sate. Dar, cu rugăciunile Cuviosului Calistrat, s-a făcut o minune ca aceasta: „În toate Duminicile la vremea Utreniei, adică la miezul nopții, se vedeau făclii multe aprinse, preoți și diaconi preaminunați care cântau canonul Învierii lui Hristos deasupra unei poienițe". Atunci, cuviosul a făcut în acea poiană o mică biserică de lemn cu hramul Învierii Domnului și, adunând pe toți sihaștrii din partea locului, a întemeiat Schitul Sucevița, spre sfârșitul secolului XV.

Acesta este al doilea schit de pe valea pârâului Sucevița, numit la început „Sihăstria lui Calistrat". Primul egumen al acestei sihăstrii a fost însuși întemeietorul ei, ieroschimonahul Calistrat, sihastru și duhovnic vestit în nordul Moldovei. Fericitul Calistrat avea încă darul rugăciunii, al înainte-vederii și al izgonirii duhurilor necurate din oameni, fiind cinstit de toți ca făcător de minuni. Apoi, săvârșindu-și călătoria acestei vieți, s-a mutat cu pace în ceata cuvioșilor părinți, lăsând la Sucevița o obște aleasă cu peste 30 de călugări.

Mai târziu, zidindu-se din nou biserica Mănăstirii Sucevița (1583-1586), Cuviosul Calistrat a fost pictat pe peretele de apus al pridvorului, precum se vede și astăzi.

[8] Dimitrie Dan, op. cit., p. 8-9 și 101.

CUVIOSUL PAISIE ARHIMANDRITUL, al doilea egumen al Mănăstirii Putna († 1502)[9]

Acest arhimandrit, numit „Paisie cel Scurt", a fost al doilea egumen al Mănăstirii Putna. El își avea metania tot la Mănăstirea Neamț. Apoi, venind la ctitoria lui Ștefan cel Mare în anul 1470, odată cu egumenul Ioasaf, după moartea acestuia a fost ales de sobor părinte duhovnicesc în locul său. Și a povățuit Mănăstirea Putna cu multă înțelepciune timp de 26 de ani, începând din vara anului 1476.

Egumenul Paisie a continuat întru toate și a desăvârșit opera duhovnicească a înaintașului său. Sub egumenia lui s-a menținut în obște aceeași înaltă trăire evanghelică în Hristos, în dragoste și ascultare. De asemenea, s-au dezvoltat aici, în chip deosebit, școlile de caligrafi, de grămătici și de muzică bisericească, făcând din Mănăstirea Putna una din cele mai vestite lăcașuri mănăstirești de laudă lui Dumnezeu și de cultură teologică din Moldova, alături de Neamț, Bistrița și Moldovița. Aici se copiau și se împodobeau, de mâna smeriților călugări, numeroase cărți de slujbă și de învățătură patristică, cum a fost Tetraevanghelul scris de ieromonahul Nicodim (1473), Tetraevanghelul scris de monahul Paladie (1489), Mineiele copiate „cu mâna păcătosului Casian" monahul (1467), *Scara* Sfântului Ioan Scărarul, de monahul Vasile (1471-1472), Predicile Sfântului Ioan Gură de Aur, scrise de monahul Chiriac (1470) și multe altele care s-au pierdut și înstrăinat.

Aici a cântat și a compus marele protopsalt Eustatie monahul acele frumoase manuscrise de muzică psaltică, sub îndrumarea egumenului Paisie. În școala de grămătici, care funcționa aici, s-au scris de călugări, la porunca lui Ștefan cel Mare, Cronica și Analele Putnene. Tot în această școală învățau, de la dascălii mănăstirii, candidații de preoți din toate satele Moldovei de Nord, deprinzând, pe lângă cunoștințele teologice și cântarea bisericească, și o aleasă formare duhovnicească necesară unor buni păstori de suflete.

Această intensă lucrare duhovnicească și culturală de la Putna se desfășura sub povățuirea și supravegherea permanentă a cuviosului egumen Paisie, ajutat de duhovnicii, dascălii și toți călugării din obștea sa. Sub egumenia lui, Mănăstirea Putna a trăit epoca cea mai luminoasă și mai rodnică din toată istoria ei. Acum se aflau la Putna, pe lângă dascăli de teologie, caligrafi și protopsalți, și renumiți duhovnici, care învățau poporul dreapta credință și frica de Dumnezeu. La duhovnicii Mănăstirii Putna se spovedeau atât episcopii, preoții și credincioșii de la sate, cât și dregătorii din sfatul țării și însuși marele domn Ștefan „cel Bun și Sfânt". Negreșit, arhimandritul Paisie,

---

[9] Prof. Dimitrie Dan, *Mănăstirea și comuna Putna,* București, 1905; *Arhiva și Pomelnicul ctitoricesc al Mănăstirii Putna;* M. Costăchescu, op. cit., prof. Victor Brătulescu, art. cit., loc. cit., p. 456-510; Prof. Petru Rezuș, *Școlile de la Mănăstirea Putna...,* p. 511-582.

egumenul Putnei, i-a fost multă vreme duhovnic și sfetnic de taină, alături de Cuviosul Daniil Sihastrul de la Voroneț. Pe lângă acestea, slujbele de la Putna, cu sobor de zeci de preoți și cu neîntrecuți protopsalți, unde asistau adesea domnul țării cu sfetnicii săi, făceau din această mănăstire un mic Bizanț în Moldova de Nord.

Cuviosul Paisie, egumenul, s-a dovedit și un vrednic înnoitor al ctitoriei lui Ștefan cel Mare. Că, arzând mănăstirea „de istov", în anul 1484, arhimandritul Paisie, ajutat de însuși domnul Moldovei, a reînnoit acoperișul bisericii, a zidit noi chilii și a adăugat și alte îmbunătățiri, devenind astfel un adevărat ctitor al acestui sfânt lăcaș.

După o neobosită jertfă și nevoință duhovnicească, timp de peste 26 de ani, Cuviosul Paisie, Arhimandritul și egumenul Mănăstirii Putna, și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, la 15 februarie, 1502, lăsând în urmă o obște numeroasă de călugări cu o rânduială monahală din cele mai înfloritoare.

CUVIOSUL EUSTATIE PROTOPSALTUL, Mănăstirea Putna (secolele XV-XVI)[10]

Cuviosul monah Eustatie a fost cel mai mare protopsalt al secolului XVI, cunoscut în mănăstirile din Moldova. Se crede că era cu metania din Mănăstirea Neamţ. Apoi, venind la Putna cu arhimandritul Ioasaf, a cântat slujba sfinţirii bisericii, la 3 septembrie, 1470, în prezenţa marelui ctitor, a celor 64 de slujitori şi a zeci de mii de credincioşi.

Fericitul Eustatie ducea o nevoinţă cu totul aleasă, în post, în rugăciune şi în negrăită bucurie a Duhului Sfânt. Din această duhovnicească bucurie a inimii sale izvorau acele cuvioase cântări bisericeşti de laudă lui Dumnezeu, care au mângâiat inimile călugărilor şi au împodobit slujbele din biserica Mănăstirii Putna aproape o jumătate de secol. Acest vestit protopsalt avea şi multă învăţătură de carte. Cunoştea bine limbile greacă şi slavonă şi ştia toate cântările compuse de marii sfinţi şi protopsalţi bizantini şi atoniţi, ca: Ioan Damaschin, Roman Melodul, Ioan Cucuzel şi mulţi alţii. El nu numai că executa frumos cântările bisericeşti pe muzică psaltică, dar şi compunea personal pe note unele stihuri, mărimuri, heruvice şi axioane. Era încă şi iscusit caligraf, copiind mai multe cărţi de psaltichie pe care apoi le împodobea cu alese miniaturi.

Dintre toate acestea se mai păstrează astăzi, în biblioteca Mănăstirii Putna, un singur Irmologhion copiat de mâinile sale la sfârşitul secolului XV. Unele din cântări, care sunt compoziţii personale, poartă titlul „Facerea lui Eustatie". Celelalte cărţi copiate de el au ajuns în posesia ucenicilor săi şi s-au pierdut cu timpul.

Protopsaltul Eustatie a fost unul din cei dintâi dascăli ai „şcolii de gramatică" din Mănăstirea Putna, întemeiată după anul 1470 din porunca lui Ştefan cel Mare. El preda călugărilor gramatica muzicii psaltice şi cântările pe cele opt glasuri, fiind numit de ucenicii săi „ritor, domesticus, dascăl şi protopsalt". Numele său se făcuse cunoscut în toate mănăstirile din Moldova şi la curtea marelui voievod, care îl preţuia în chip deosebit şi adeseori venea la Putna să-l asculte cum laudă pe Dumnezeu. Era cunoscut, de asemenea, în mănăstirile din Athos şi era numărat printre cei mai vestiţi protopsalţi ai Patriarhiei de Constantinopol, cu numele de „Eustatie de la Putna".

Timp de peste 40 de ani cât s-a nevoit la Mănăstirea Putna, Cuviosul Eustatie a crescut duhovniceşte ca la o sută de ucenici monahi şi preoţi de sate, dintre care cei mai mulţi au ajuns vestiţi protopsalţi în mănăstirile din nordul Moldovei, la Episcopia Rădăuţilor şi la Mitropolia din Suceava. Acest

---

[10] *Arhiva şi Pomelnicul ctitoricesc al Mănăstirii Putna;* Prof. V. Brătulescu, art. cit., în „Mitropolia Moldovei", p. 460-510; Pr. prof. Petru Rezuş, *Şcolile de la Mănăstirea Putna,* în rev. M.M., 1966, nr. 7-8, p. 511-522.

preacuvios părinte s-a învrednicit să cânte, împreună cu ucenicii săi, şi slujba înmormântării marelui ctitor Ştefan Vodă al Moldovei, la 2 iulie, 1504.

Deci, mai trăind puţin şi bineplăcând Mântuitorului nostru Iisus Hristos, s-a strămutat la cele veşnice, pentru a cânta neîncetat cu îngerii măririle lui Dumnezeu.

CUVIOSUL PALADIE SIHASTRUL, Mănăstirea Putna (secolele XV-XVI)[11]

Schimonahul Paladie a fost în tinerețe ucenic al Sfântului Daniil Sihastrul. Mai înainte de anul 1460, pe când Cuviosul Daniil sihăstrea în peștera din apropierea Mănăstirii Putna, avea în jurul său câțiva ucenici pe care îi învăța aspra nevoință pustnicească și dragostea de Dumnezeu. Unul dintre aceștia era și schimonahul Paladie.

Mai târziu, strămutându-se Cuviosul Daniil la Voroneț, s-a dus și acest ucenic cu dânsul. Apoi, întemeindu-se Mănăstirea Putna, schimonahul Paladie și-a făcut o colibă de lemn și pământ pe valea pârâului Putna și sihăstrea aici în post și rugăciune, slăvind pe Hristos ziua și noaptea. Împreună cu el se nevoiau și alți sihaștri din Mănăstirea Putna. După orele de rugăciune, Cuviosul Paladie se îndeletnicea cu scrierea de cărți bisericești. Din acestea își câștiga atât hrana și îmbrăcămintea, cât și bucuria că mărturisește pe Hristos. Căci era bun caligraf și vestit sihastru în partea locului, cunoscut și cinstit de însuși voievodul Ștefan cel Mare. Din cărțile scrise de el, se mai păstrează la Mănăstirea Putna un singur ceaslov copiat în anul 1493, poate la cererea marelui ctitor. Pe fila 181 scrie: „Această carte a făcut-o Paladie Sihastrul de Putna".

Deci, bineplăcând lui Dumnezeu și crescând duhovnicește mai mulți ucenici, Cuviosul Paladie Sihastrul de la Putna s-a strămutat la cerești lăcașuri în primele decenii ale secolului XVI.

[11] *Arhiva și Pomelnicul ctitoricesc al Mănăstirii Putna*.

CUVIOSUL CHIRIAC SIHASTRUL, Mănăstirea Neamţ (secolele XV-XVI)

În pădurile seculare din jurul Mănăstirii Neamţ s-au nevoit sihaştri sfinţi încă dinainte de întemeierea ei (secolul XIV). Unul din cei mai vestiţi sihaştri nemţeni, al cărui nume a ajuns până astăzi, a fost Cuviosul Chiriac Ieroschimonahul, contemporan cu Sfântul Daniil Sihastrul.

Acest smerit nevoitor a trăit mai întâi în obştea Mănăstirii Neamţ, ca duhovnic şi dascăl al rugăciunii lui Iisus, fiind iubit şi căutat de mulţi. Apoi, retrăgându-se la linişte în muntele dinspre apus, care de atunci îi poartă numele, şi-a făcut acolo o colibă de lemn şi pământ şi se nevoia singur în post şi rugăciune, în frig şi osteneală, suferind multe ispite de la diavoli. Mai târziu, adunând câţiva ucenici în jurul său, a construit o mică biserică de lemn şi acolo slujeau, se împărtăşeau şi slăveau împreună pe Hristos. Această aşezare pustnicească s-a numit „Sihăstria lui Chiriac", iar muntele în care s-a nevoit cuviosul cu ucenicii săi se cheamă până astăzi „Muntele lui Chiriac", popular „Chiriacu".

Aşa s-a ostenit Cuviosul Chiriac în acest munte peste 30 de ani, ajungând făcător de minuni şi înainte văzător. La bătrâneţile sale se adunaseră mulţi călugări în jurul său. Ei se nevoiau în bordeie şi chilii pustniceşti, risipite în tot muntele. Numai în sărbători, la sunetul unui clopot, se adunau părinţii la chilia bătrânului şi cântau împreună Utrenia şi Sfânta Liturghie.

La începutul secolului XVI, Cuviosul Chiriac Sihastrul şi-a dat sufletul în mâinile Domnului şi a fost îngropat pe munte. Ucenicii săi s-au nevoit fără întrerupere în această sihăstrie, după aceeaşi rânduială, până la întemeierea Schitului Pocrov (1714).

CUVIOSUL EUFROSIN SIHASTRUL, Sihăstria Agapia Veche (secolele XV-XVI)

Puțin mai sus de poiana lui Agapie se află o altă poiană tot așa de liniștită, înconjurată de păduri seculare și străbătută de un mic pârâiaș. Aceasta se numește „Poiana lui Eufrosin". Aici s-a nevoit mulți ani de zile un sihastru vestit, pustnicul Eufrosin, ucenicul Cuviosului Agapie. Petrecerea lui era la fel de aleasă ca și a dascălului său, iar numele lui se făcuse cunoscut multor călugări iubitori de liniște, care apoi i-au fost ucenici.

În timpul acestui cuvios, biserica cea dintâi și chiliile Mănăstirii Agapia Veche ruinându-se în urma unei alunecări de teren, pustnicul Eufrosin cu ucenicii săi au construit o altă biserică de lemn cu hramul „Minunea din Colose a Arhanghelului Mihail". Această sihăstrie era cunoscută și cu numele de „Mănăstirea lui Eufrosin" sau „Mănăstirea Sfântului Mihail". Primul egumen al noii sihăstrii a fost însuși pustnicul Eufrosin, care păstra întru totul rânduiala lăsată de Cuviosul Agapie. Peste săptămână, și mai ales în posturi, călugării se retrăgeau în munte, unde se nevoiau în post și rugăciune. Iar în sărbători se adunau cu toții la biserică, dădeau laudă lui Dumnezeu și primeau Sfintele Taine.

Sub egumenia Cuviosului Eufrosin, sihăstria zisă „a lui Agapie" s-a dezvoltat și mai mult, ajungând cunoscută până la mitropolie și la domnul Moldovei, mai ales pentru sfințirea vieții de aici. Căci în obștea sa nu era nici vorbă deșartă, nici tulburare, nici grijă de cele pământești, ci permanentă rugăciune, tăcere, pază a gândurilor, liniște duhovnicească, bucurie și desăvârșită dragoste. Toți practicau rugăciunea lui Iisus și se hrăneau din lucrul mâinilor lor.

Simțindu-și sfârșitul aproape, Cuviosul Eufrosin a dat ucenicilor săi sărutarea cea mai de pe urmă și s-a odihnit cu pace în cerești lăcașuri, la începutul secolului XVI. Iar trupul său purtător de bună mireasmă a fost îngropat în livada sădită de el și de obștea sa, numită „Livada Părinților". În acest loc s-au așezat secole de-a rândul nenumărați sihaștri iubitori de Hristos din Agapia și din împrejurimi[12].

[12] *Istoria Mănăstirii Agapia,* op. cit., p. 16-19; *Pomelnicul ctitoricesc al Mănăstirii Agapia*.

SFÂNTUL IERARH NIFON, Mitropolitul Ţării Româneşti († 1508)[13]

a. Viaţa

Acest fericit şi preaînţelept ierarh al Bisericii lui Hristos s-a născut prin anii 1435-1440 în Peloponez-Grecia, din părinţi binecredincioşi. După ce învaţă carte, se face călugăr şi se retrage la linişte în Muntele Athos, nevoindu-se în Mănăstirile Cutlumuş, Marea Lavră şi Dionisiu. În anul 1483 a fost ales mitropolit al Tesalonicului, pentru sfinţenia vieţii lui, ca cel mai iscusit călugăr atonit şi păstor devotat de suflete din acea vreme. Aici păstoreşte bine turma cea cuvântătoare trei ani de zile, învăţând pe toţi frica de Dumnezeu şi dreapta credinţă. În anul 1486 este numit patriarh al Constantinopolului, cea mai înaltă treaptă ierarhică în Biserica Ortodoxă. După ce îndreaptă pe calea cea bună pe mulţi creştini, monahi, preoţi şi dregători şi îndepărtează unele sminteli din Biserica lui Hristos, după doi ani este schimbat din scaunul patriarhal şi se nevoieşte în post şi rugăciune la un schit întemeiat de el.

În jurul anului 1500, Sfântul Ierarh Nifon este adus şi numit mitropolit al Ţării Româneşti de către domnul muntean Radu cel Mare. Timp de cinci ani s-a ostenit mult să călăuzească poporul după învăţătura Sfintei Evanghelii, sfătuind, îndemnând, mustrând şi zidind duhovniceşte pe toţi, de la domn până la credincioşii de rând. Apoi a hotărât în sinod întemeierea a două episcopii noi în oraşele Râmnicu-Vâlcea şi Buzău şi a rânduit peste tot păstori buni, temători de Dumnezeu şi cu multă grijă pentru turmă.

În anul 1505, ivindu-se o gravă neînţelegere între marele ierarh şi domnul

[13] *Vieţile Sfinţilor* pe luna august în 11 zile; *Sfinţi români..., op. cit.*, p. 338.

muntean, din cauza unei căsătorii nelegitime, Sfântul Nifon s-a retras din scaun și a plecat din nou în Muntele Athos, la Mănăstirea Vatopedu. Simțindu-și aproape sfârșitul, s-a dus cu ucenicul său la Mănăstirea Dionisiu, ca un necunoscut, și, după puțin timp, a adormit în Domnul, la anul 1508, 11 august, când se prăznuiește în calendar.

Între anii 1515-1517, moaștele Sfântului Nifon au fost aduse în Țara Românească și au stat la Mănăstirea Dealu, iar la 16 august, 1517, Sfântul Ierarh Nifon a fost canonizat la Mănăstirea Curtea de Argeș de către Teolipt I, patriarhul Constantinopolului, împreună cu Sinodul Țării Românești și cu toți egumenii Muntelui Athos, care au luat parte la sfințirea frumoasei mănăstiri de la Argeș.

În același an, 1517, moaștele Sfântului Nifon au fost restituite Mănăstirii Dionisiu, restaurată integral de Vasile Lupu, Neagoe Basarab și Petru Rareș. Drept recunoștință, atoniții dăruiesc capul și mâna dreaptă a Sfântului Nifon lui Neagoe Basarab, care le depune la ctitoria sa.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Fiind foarte învățat și împodobit cu darul cuvântului și al smereniei, când a intrat fericitul Nifon întâia oară în Muntele Athos, l-au întâmpinat frații și călugării cu multă dragoste, iar arhimandritul Daniil, mai-marele Muntelui, i-a zis:

— O, părinte Nifon, m-am înștiințat de la mulți despre tine și m-am rugat lui Dumnezeu să mă învrednicească a te vedea mai înainte de moartea mea. Iată, a auzit preabunul Dumnezeu rugăciunea mea. Te rugăm, deci, să înveți cele de folos pe frații adunați aici.

— Preacuvioși părinți, a răspuns el, nu sunt vrednic să dau doctorii celor sănătoși, nici doctorilor iscusiți, căci mai ales eu am trebuință de vindecare de la ei.

— Părinte Nifon, i-au răspuns atoniții, nu se cade să păstrezi dumnezeiești cuvinte numai pentru tine, ci să le împărtășești și altora, ca să ne folosim cu toții.

Cerând iertare de la ei, fericitul Nifon și-a plecat capul în jos și a început a le grăi cuvinte de mântuire, încât toți se minunau. Căci era atât de dulce și înțelept la vorbire, încât cei ce ascultau nu se puteau despărți de el și uitau de hrana cea trupească.

2. În anul 1483, murind mitropolitul Tesalonicului, toți episcopii, clericii și monahii au ales păstor în loc pe fericitul Nifon de la Dionisiu. Deci, au trimis doi episcopi cu scrisori la Mănăstirea Dionisiu să-l ia pe Sfântul Nifon. Iar el le-a zis:

— Cine sunt eu, leneșul și păcătosul, să primesc pe grumazul meu cu totul rănit un jug așa de greu? Eu am venit în locul acesta să mă liniștesc și să mă sfârșesc. Deci, cum pot să fug de calea pocăinței și să iau asupra mea grija

atâtor suflete, când abia îmi pot mântui sufletul meu cel păcătos?

— Părinte, au răspuns tesalonicenii, să nu te împotriveşti dumnezeieştei hotărâri, că toţi de obşte, într-un glas, te cer pe tine a le fi păstor.

I-a spus şi egumenul mănăstirii:

— Du-te, cinstite părinte, că aşa este voia lui Dumnezeu să înmulţeşti talantul şi să se mântuiască mulţi prin tine, căci Domnul mi-a poruncit în noaptea aceasta să nu-ţi împiedic calea ta!

La urmă, supunându-se poruncii ascultării, a răspuns Sfântul Nifon:

— Părinţilor şi fraţii mei, fie voia Domnului, precum hotărâţi, însă mare primejdie îmi va urma de pretutindeni. De aceea, rugaţi-vă Domnului pentru mine!

3. După trei ani de păstorie a Mitropoliei Tesalonicului şi apoi, alţi patru ani, a Patriarhiei Ecumenice a Constantinopolului, Sfântul Ierarh Nifon a fost chemat de Radu cel Mare, domnul Ţării Româneşti, să păstorească mitropolia de la Curtea de Argeş, care i-a zis:

— Mă rog arhieriei tale să vii în Muntenia, să ne înveţi pe noi, că suntem cu totul lipsiţi de învăţătură duhovnicească, de păstori şi învăţători. Aici te vei odihni şi toţi te vom primi cu bucurie. De astăzi te avem povăţuitorul şi păstorul nostru, ca să ne înveţi calea mântuirii şi să se facă orice vei porunci!

Sfântul Nifon a răspuns:

— Fiule Radu, îţi laud socoteala cea bună; dar să dea Dumnezeu s-o ţii până la sfârşit. Orice voi face spre îndreptarea voastră, s-o primiţi cu mulţumire. Chiar tu, de vei greşi, să primeşti duhovnicescul meu sfat, căci, atunci când domnul ţării va călca legea şi va defăima sfintele canoane, se face mare cădere multora, pentru că oamenii se pleacă lesne spre lucrul cel rău.

La urmă i-a adăugat:

— Tu, care ai stăpânirea în mâinile tale, se cade să sfătuieşti pe toţi supuşii tăi şi să pedepseşti pe cei fără rânduială. Să nu cauţi la faţă nici la mare, nici la mic şi să faci judecată dreaptă, care este de la Dumnezeu.

4. Păstorind Biserica şi poporul binecredincios al Ţării Româneşti timp de cinci ani, în anul 1505, Sfântul Ierarh Nifon a plecat din nou la iubita lui linişte şi smerenie din Muntele Athos, din cauza fărădelegii făcute de domnul muntean, căsătorind pe sora lui cu un boier moldovean ce-şi lăsase femeia şi copiii. Înainte de plecare a zis cu amărăciune către domnul muntean:

— Să ştii că toată puterea mea este legea Bisericii, pentru care Domnul meu Şi-a vărsat preasfântul Său sânge, ca s-o cureţe de tot păcatul şi s-o sfinţească. Ea va fi curată şi sfântă prin lucrarea dumnezeieştilor porunci, pe care doresc să le păzesc până la sfârşitul vieţii mele. Nu voiesc pentru nevoile mele nici bani, nici haine, nici vreo cinste nu cer de la tine. Eu am fost rânduit de Domnul ca să cert pe cei fărădelege şi nu vreau să fiu părtaş la a ta fărădelege, pentru că nicio lege nu mă lasă. Eu mă voi duce unde mă va îndrepta Domnul, însă voi veţi muri în fărădelege. Multe necazuri şi dureri şi

nenumărate rele vor veni peste voi. Atunci mă veți căuta, dar nu mă veți mai găsi în viață!

Iar către fiul său duhovnicesc, Neagoe Basarab, pe care îl iubea foarte mult, a zis:

— Văd, fiul meu, că mare pedeapsă va veni peste locul acesta și vei fi în primejdie și tu cu tot neamul tău. Dar Preamilostivul Dumnezeu te va păzi de tot răul, de vei păzi poruncile pe care ți le-am dat. Nu numai că te vei izbăvi de orice primejdie, ci și la mare cinste te vei ridica și se va vesti numele tău în toate părțile. Dar să-ți aduci aminte de mine, părintele tău duhovnicesc. Iar eu, de voi avea îndrăzneală către iubitorul de oameni Dumnezeu, Îl voi ruga pentru tine.

Apoi l-a binecuvântat și l-a sărutat. La fel a făcut cu tot clerul și poporul iubitor de Hristos. Căci i-a adunat pe toți în biserică, le-a dat cel de pe urmă cuvânt de învățătură, i-a binecuvântat cu lacrimi în ochi și, luându-și ucenicii săi, Macarie și Ioasaf, a plecat spre Sfântul Munte.

5. Fiind rânduit cu paza Mănăstirii Dionisiu, Sfântul Nifon a mers cu un călugăr bătrân și duhovnicesc, anume Petronie, în afara zidurilor ei. La miezul nopții s-a deșteptat bătrânul să se roage și, nu departe de el, a văzut pe Sfântul Nifon stând la rugăciune cu ochii și mâinile înălțate la cer, învăluit într-o lumină divină care se ridica până sus și strălucea în jurul lui. Bătrânul Petronie a căzut de spaimă la pământ, iar dimineața s-a dus în taină la mănăstire și i-a spus egumenului. Acesta i-a răspuns:

— Părinte Petronie, aceasta dovedește curățenia desăvârșită a bărbatului și ne arată că prin el se vor lumina mulți. Păzește-te să nu spui această vedenie nimănui, ca să nu audă el și să se ducă de la noi, fugind de laudă, căci ne vom păgubi de un om ca acesta pe care ni l-a dăruit Dumnezeu.

6. Fiind în Mănăstirea Vatopedu, Sfântul Nifon cunoștea cu duhul că ucenicul său Macarie dorea să mărturisească pe Hristos și să ia cununa muceniciei. De aceea, știind că aceasta este după voia lui Dumnezeu, i-a zis ucenicului:

— Mergi, fiule, în calea mărturisirii, că după dorința ta te vei învrednici să primești cununa muceniciei și te vei bucura împreună cu mucenicii și cuvioșii!

Apoi, petrecându-l pe cale, l-a binecuvântat cu Sfânta Cruce și l-a sărutat. Ajungând Macarie în Tesalonic, a mărturisit cu îndrăzneală pe Hristos în fața turcilor ce ocupaseră orașul și toate țările din Balcani și, după ce a fost închis și bătut, i s-a tăiat capul. Cunoscând cu duhul ziua când ucenicul și-a dat viața pentru Hristos, Sfântul Nifon a zis către ucenicul său Ioasaf:

— Să știi, fiule, că astăzi s-a săvârșit prin mucenicie fratele tău, Macarie, și merge să se bucure în ceruri!

7. După puțin timp, Sfântul Nifon Patriarhul și-a luat ucenicul și au plecat în taină de la Vatopedu la Dionisiu, mănăstirea sa din tinerețe, fără a fi

cunoscut şi a spune cuiva cine este. După obiceiul acestei mănăstiri, fiecare monah nou venit trebuia să facă un timp ascultare la catâri şi să aducă cu ei lemne din pădure. Sfântul Nifon a făcut această ascultare cu smerenie şi dragoste până când l-a descoperit Dumnezeu întregii obşti în chip minunat.

Noaptea i s-a arătat în vedenie Sfântul Ioan Botezătorul, patronul Mănăstirii Dionisiu, egumenului acestei obşti şi i-a poruncit:

— Adună toată frăţimea şi ieşiţi întru întâmpinarea patriarhului Nifon, că-i ajunge atâta smerenie ce a arătat-o ca un simplu monah, ca să nu vă păgubiţi mai mult!

Deşteptându-se, egumenul a bătut toaca, a adunat toată obştea şi le-a spus tuturor că monahul necunoscut care face ascultare la catâri este Sfântul Nifon, Patriarhul Constantinopolului. Apoi, când patriarhul se întorcea de la pădure ca un argat, cu catârii încărcaţi cu lemne de foc, în faţa porţilor de intrare, clopotele mănăstirii au început să sune singure, iar părinţii toţi l-au întâmpinat cu mare cinste, cu făclii şi cu tămâieri. După ce toţi i-au făcut metanii şi i-au sărutat sfintele lui mâini, egumenul i-a zis:

— O, luminătorule al lumii, ajunge atâta răbdare din partea sfinţiei tale; ajunge suferinţa desăvârşită pe care ai îndurat-o de bunăvoie; ajunge atâta smerenie care ai arătat-o, neştiindu-te noi, nepricepuţii!

Iar Sfântul Nifon, cu multe lacrimi, le-a zis:

— Părinţi şi fraţi ai mei, pentru aceasta m-a ascuns pe mine Domnul în acest loc mântuitor de suflet, că eu am cerut de la El să mă izbăvesc cu grijile lumii şi să fiu miluit în ziua cea mare a judecăţii. Că dacă nu ne vom lepăda de părinţi, de fraţi, de rudenii şi de toată mândria acestei lumi, după cum ne-a poruncit Hristos, nu suntem vrednici să-I urmăm Lui.

8. Odată, venind corabia mănăstirii cu hrană, iar marea fiind cuprinsă de furtună, Sfântul Nifon a intrat în corabie şi odată a încetat furtuna. Altă dată, fraţii i-au cerut să se roage pentru ei ca să călătorească fără primejdie pe mare şi să aducă cele de nevoie mănăstirii. Iar el le-a zis:

— Dacă nu vă veţi lenevi de rânduiala şi rugăciunea voastră şi dacă nu veţi grăi deşertăciuni şi cuvinte necuviincioase, atunci vă va ajuta Domnul şi vă va feri de toată întâmplarea cea rea.

Apoi, rugându-se în genunchi pe un fier din corabie, le-a spus monahilor:

— Fraţilor, puneţi acest fier la loc curat şi când veţi fi în primejdie de înecare, să atârnaţi acest fier în mare şi veţi călători fără primejdie.

9. Ajungând Sfântul Nifon la vârsta de 90 de ani şi simţindu-şi aproape sfârşitul, a adunat toată obştea, a cerut iertare de la ei şi le-a poruncit să păzească cu mare grijă rânduielile vieţii monahiceşti, nevoindu-se cu toată silinţa pentru dobândirea Împărăţiei cereşti. Apoi le-a zis:

— Fraţii mei, cereţi de la smerenia mea orice cerere duhovnicească voiţi, mai înainte de a-mi da duhul în mâinile Domnului! Iar monahii i-au răspuns:

— Voim să ne dai în scris dumnezeieștile tale rugăciuni, ca să se citească la mormântul fiecărui frate când va muri, ca să ia dezlegare de păcate. Atunci le-a lăsat o rugăciune pentru dezlegarea celor adormiți. Apoi, trimițând pe ucenicul său Ioasaf la Constantinopol, ca să-l mărturisească pe Hristos și să ia cununa muceniciei, Sfântul Ierarh Nifon și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, la 11 august, 1508, fiind plâns de toți călugării Muntelui Athos.

După ce au făcut la Dionisiu priveghere de toată noaptea, a doua zi au sărutat toți sfintele sale moaște și le-au îngropat cu mare cinste și plângere în cimitirul mănăstirii.

10. A întrebat oarecare frate pe Fericitul Nifon[14], zicând:

— Spune-mi, părinte, cuvânt de folos, cum să mă mântuiesc? Și a răspuns starețul, zicând:

— Dacă voiești, fiule, în mijlocul oamenilor a locui, aceasta ești dator a păzi: a nu prihăni nicidecum pe cineva, a nu osândi, a nu ocărî, a nu te întărâta, a nu defăima, nici a te socoti pe sineți ca și cum vreun lucru bun ai făcut cândva, și a te păzi de a zice: „Cutare bine petrece, iar cutare întru neînfrânare", că aceasta este aceea, adică „nu judecați"; ci pe toți cu deopotrivă ochi, cu o punere înainte, cu un gând și cu proastă inimă vezi-i; și-i primește pe toți ca pe Hristos. Să nu pui urechea ta lângă omul ce clevetește, nici să te îndulcești cu unul ca acesta, ci cu tăcere multă ține-ți gura ta, zăbavnic fiind la grăire și grabnic la rugăciune, și să nu prihănești cândva pe cel ce clevetește, nici pe altul oarecare ce lucrează fărădelege, ci de-a pururea caută la ale tale greșeli, și prihănește-te pe sineți și defăimează-te în fiecare zi.

— Aceasta, părinte, a nevoitorilor celor desăvârșiți este! a zis fratele. Și a zis fericitul:

— Fiule, tinerețea, dacă are smerenie, destul este ei. Că nimic nu cere Dumnezeu de la tânăr, fără numai curăție și smerenie. Deci tu, fiule, fii blând și pașnic, îndurat și milostiv, și ține-te pe sineți dedesubtul tuturor oamenilor și vei fi întru adevăr sălășluindu-te cu Dumnezeu; și nevoiește-te și de a nu năluci cu mintea cum că ai ajuns la măsurile cutărui sfânt, ci grăiește-ți ție însuți de-a pururea așa: «Suflete, cunoști că întru păcate am covârșit și pe draci, iar vreun lucru bun încă n-am făcut pentru Dumnezeu; și vai nouă, smeritule, ce vom face în ziua Judecății?»

Și fie-ți rugăciunea ta, fiule, în toată vremea vieții tale ca a unui păcătos, zicând în fiecare clipă: «Doamne, Iisuse Hristoase, Fiule al lui Dumnezeu, miluiește-mă»; și aceea, adică: «Doamne, curăță-mă pe mine, păcătosul». Zi și graiul acesta totdeauna: «Doamne, de cele ascunse ale mele curăță-mă și de cele străine ferește pe robul Tău».

Cunoaște încă și aceasta, că niciodată să nu te mulțumești cu lucrurile cele bune ale tale, nici a cuteza spre dânsele, că nu știi de sunt plăcute lui

[14] Următoarele 4 capete sunt extrase din mss. Rom. 3723, f 344-346, (B.A.R.).

Dumnezeu sau neplăcute. Pentru aceasta, cutează mai vârtos spre Dumnezeu şi spre puterea Lui, ca nişte ţărână nefolositoare socotindu-te pe sineţi, şi de aici este îndreptarea".

11. Zis-a iarăşi fratele:

— Părinte, cum poate omul să biruiască toată ispita ce-i vine lui asupra de la vrăjmaşul? Răspuns-a stareţul:

— Fiule, orice fel de ispită de ţi-ar veni ţie asupra, tăcerea este biruinţa ei şi smerenia şi a zice: «Blagosloveşte, Părinte»; şi toate lucrurile celui smerit cugetător cunoscute sunt la Dumnezeu şi lăudate de îngerii Lui, iar tuturor dracilor de spaimă şi înfricoşate. Deci tu, fiule, fă-te smerit cu inima şi zdrobit foarte, ca să dorească Duhul Sfânt a Se sălăşlui întru tine, şi să-ţi dea ţie putere de a goni de la tine toată grija lumească.

12. Întrebat-a iarăşi:

— Oare precum acum s-au înmulţit sfinţii întru toată lumea, aşa şi la sfârşitul veacului? Zis-a lui fericitul:

— Fiule, până la sfârşitul veacului nu va lipsi proroc Domnului Dumnezeu; aşijderea nici satanei slujitor. Însă în zilele cele mai de apoi, câţi întru adevăr vor sluji lui Dumnezeu, se vor ascunde pe sineşi cu bună isteţime despre oameni, şi nu va fi întru dânşii de a săvârşi semne şi minuni precum în zilele de acum, ci pe cale lucrătoare şi măsurată vor călători cu smerenie, şi mai mari decât Părinţii cei purtători de semne se vor afla întru Împărăţia lui Dumnezeu. Pentru că atunci nimeni nu va fi în ochii lor ca să facă semne, ca dintr-o pricină ca aceasta, de a doua oară aţintindu-se oamenii foarte cu osârdie să se ducă către nevoinţă.

Că vor fi cei ce împodobesc scaunele preoţiei întru toată lumea cu totul neiscusiţi, neştiind ştiinţă de faptă bună; aşijderea încă şi cei mai mari ai monahilor vor fi, căci se vor birui cu totul de lăcomie de pântece toţi, şi de mărirea deşartă, şi vor fi mai vârtos sminteală oamenilor, şi nu pildă.

Pentru aceasta mai vârtos va fi nebăgată în seamă fapta bună, căci atunci iubirea de arginţi va împărăţi. Şi vai monahilor celor ce sunt bogaţi cu aur! Că ocară vor fi aceştia lui Dumnezeu, şi nu vor vedea faţa Domnului Celui Viu. Monahul sau mireanul care îşi dă aurul său cu dobândă, de nu se va depărta de o lăcomie ca aceasta, întru adâncul tartarului se va afunda, că nu vrea să le aducă pe dânsele roadă lui Dumnezeu prin facerea de bine a săracilor. Pentru aceasta, fiule, precum mai-nainte am zis, de necunoştinţă ţinuţi fiind, cei mai mulţi se vor prăpăstui întru lăţimea căii late şi largi, rătăcindu-se.

13. Întrebat-a iarăşi fratele:

— Spune-mi mie, părinte, cum unii îşi necăjesc trupurile lor prin înfrânare, şi patimile împărăţesc întru dânşii – mânia, vrajba, pomenirea de rău, zavistia, şi, cea mai rea decât toate, nemilostivirea şi zgârcenia –, iar alţii din cei îmbunătăţiţi, şi mănâncă, şi beau vin, şi niciun lucru al păcatului nu se află întru dânşii? Ce oare este aceasta? Cuviosul a zis:

— Precum mi se pare, fiule, că cei ce postesc mult și nu se îndreaptă, din gura lor pătimesc; că cel ce nu are păzire gurii sale totdeauna, măcar tot anul de ar posti, nimic nu se folosește. Pentru că, dacă diavolul te zădărăște pe tine spre iuțime, tu să nu grăiești, și ai biruit patima. Iarăși spre zavistie de te duce pe tine vrăjmașul, tu să nu clevetești, și cu totul ai biruit pe vicleanul, că rodul zavistiei clevetirea este.

Dacă te va înfoca pe tine bântuitorul spre curvie, să nu deschizi gura ta spre vorbire de muiere, nici la mâncare și la băutură prea mult să intri, și l-ai biruit pe dânsul; și, luând vreun lemn mic, bate-te pe sineți, și durerea gonește războiul. Că de folos îți este ție ca unul din mădularele tale să îl pierzi, și nu tot trupul să se arunce în focul gheenei. Dacă vierul și porcul sălbatic vor porni pofta spre bucate de mult preț, mergând la ieșitoare, învață-te putoarea lor.

Dacă te va ocărî pe tine cineva sau te va osândi sau te va jigni, și tu smerește-ți gândul tău și osândește-te pe sineți ca pe un păcătos. Și adu-ți aminte că Hristos, Fiul lui Dumnezeu, scuipat a fost, batjocorit de oameni păcătoși, și cu trestia capul I-a fost bătut; și atunci socotește-te pe sineți nevrednic de a trăi.

Iar pentru cei îmbunătățiți ce mănâncă și beau, cunoaște, fiule, că aceia ostași viteji sunt, care au călcat capetele păcatului; că acum sunt domni și stăpânitori, fiindcă au luat darurile nepătimirii de la Dumnezeu, că mai întâi înfrânându-se și nevoindu-se au dobândit scopul pe care îl doreau. Însă sunt și cei ce fac pe aceasta, iar apoi, iarăși liniștindu-se, pe cele ale înfrânării le lucrează, împlinind pe urmă în chilie prin nemâncare pe acele ce au lipsit înaintea oamenilor.

14. În anul 1512, potrivit prorociei sale, Neagoe Basarab, ucenicul său, ajunge domn al Țării Românești. În anul 1515, moaștele Sfântului Nifon au fost aduse în Muntenia, la Mănăstirea Dealu, unde au stat doi ani de zile și au fost așezate de evlaviosul domn într-un chivot de argint mare, donat de el. În anul 1517, la 16 august, Sfântul Nifon a fost canonizat ca sfânt la Mănăstirea Curtea de Argeș de patriarhul ecumenic Teolipt cu tot sinodul. Aceasta a fost prima canonizare de sfinți cunoscută în țara noastră.

Apoi, sfintele sale moaște au fost trimise cu mare cinste la Mănăstirea Dionisiu, unde se află și astăzi.

Drept recunoștință, obștea de la Dionisiu a dat în dar voievodului Neagoe Basarab capul și mâna dreaptă a Sfântului Ierarh Nifon, care au stat la Mănăstirea Curtea de Argeș, iar din anul 1949 se păstrează în Catedrala Mitropoliei din Craiova.

Sfinte Ierarhe Nifon, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

SFÂNTUL IOAN DE LA PRISLOP (secolele XV-XVI)[15]

Între sfinţii români canonizaţi recent se numără şi Cuviosul Ioan din Mănăstirea Prislop-Hunedoara. Această mănăstire, aşezată într-o zonă liniştită de munte aproape de Haţeg, a fost la început o mică sihăstrie de rugăciune pentru călugării iubitori de Hristos.

La începutul secolului XV, Sfântul Nicodim de la Tismana întemeiază aici mănăstire cu viaţă de obşte, numită multă vreme Mănăstirea Silvaşul, după satul cu acelaşi nume din apropiere. Aici s-au nevoit de-a lungul secolelor XV-XVIII mulţi călugări cu viaţă sfântă din Transilvania şi de peste Carpaţi.

Unul dintre marii sihaştri de la Prislop, care a rămas în evlavia credincioşilor din Ţara Haţegului şi din întreaga noastră ţară, este şi Cuviosul Ioan de la Prislop, cinstit în tradiţia locală cu numele de „Sfântul Ioan de la Silvaş”. Amintirea lui se păstrează pe scurt, atât în tradiţia orală legată de Mănăstirea Prislop, cât şi într-o cronică anonimă în versuri compusă de localnici, intitulată „Plângerea Sfintei Mănăstiri a Silvaşului, din eparhia Haţegului din Prislop”, scrisă în secolele XVII-XVIII.

După aceste izvoare orale şi scrise, Cuviosul Ioan era localnic din satul Silvaşul de Sus, fiu de părinţi foarte credincioşi. Renunţând la căsătorie din marea sa dragoste pentru Hristos, fericitul Ioan intră în obştea Mănăstirii Prislop (Silvaşul) pe la sfârşitul secolului XV sau începutul celui următor. Nevoindu-se aici mulţi ani în aspre osteneli, precum: post îndelungat, rugăciuni neîncetate, lacrimi, privegheri şi ascultare şi sporind mult în sfinţenie, Cuviosul Ioan s-a retras în munte la desăvârşita linişte, pe valea pârâului Silvuţ. Aici, la un kilometru mai sus de mănăstire, în malul stâncos şi adânc al pârâului, marele sihastru şi-a săpat singur cu dalta o mică chilie ce se păstrează şi astăzi şi este cunoscută în partea locului cu numele de „chilia” sau „casa sfântului”. Credincioşii aveau mare evlavie către el şi multă încredere în

[15] Pr. prof. M. Păcurariu, *Cuviosul Ioan de la Prislop,* în *Sfinţi români*.... op. cit., p. 350.

rugăciunile lui, încât îl cinsteau ca sfânt încă din viață și veneau adesea la peșteră să-i spună necazurile și să-i ceară sfatul.

În această peșteră, săpată cu atâta osteneală de mâinile lui, s-a nevoit Cuviosul Ioan mulți ani, luptându-se cu bărbăție cu ispitele diavolilor. Căci, uneori îl luptau cu somnul, alteori, cu dureri în trup și năluciri de tot felul; alteori, cu duhul desfrânării îl chinuiau, iar alteori, cu părerea de sine și cu duhul slavei deșarte îl amenințau. Însă, fericitul sihastru, întărindu-se cu semnul Sfintei Cruci, cădea la rugăciune cu mâinile înălțate la cer și nu se ridica până nu-i alunga pe demoni. Dar câți ani s-a nevoit aici în „casa sfântului", pe câți a vindecat cu rugăciunile sale și care erau ostenelile cele de taină numai singur Dumnezeu le știe!

Văzând diavolul că este mereu biruit prin rugăciunile Cuviosului Ioan, a reușit să-l ucidă într-un chip ca acesta. Pe când Cuviosul Ioan își săpa cu dalta o fereastră în peretele chiliei, un om înarmat de pe malul celălalt al pârâului, fiind la vânătoare, l-a împușcat cu îngăduința lui Dumnezeu, crezând că este o fiară. Astfel și-a dat duhul în mâinile Mântuitorului nostru Iisus Hristos, ca un mare sihastru martir și rugător neadormit al neamului nostru.

Apoi, rudele i-au ridicat sfintele moaște din peșteră și le-au depus în biserica satului. Auzind despre ele, câțiva călugări din Țara Românească au cerut moaștele Cuviosului Ioan de la Prislop, pe care, primindu-le în dar, le-au dus peste Carpați, la mănăstirea lor. Probabil, au fost duse la Tismana, la Bistrița Olteană, la Curtea de Argeș sau Cozia, care au fost dintotdeauna atât de legate de credincioșii și mănăstirile Transilvaniei. Sufletul lui însă este numărat în ceata sfinților și se roagă pentru mântuirea tuturor.

Sfântul Ioan de la Prislop a fost canonizat la 20-21 iunie, 1992, și se prăznuiește la 13 septembrie.

MITROPOLITUL GHEORGHE I al Moldovei şi Sucevei (1477-1508)[16]

Mitropolitul Gheorghe I a fost cel mai ales ucenic al marelui ierarh Teoctist I. El a păstorit Biserica lui Hristos din Moldova timp de 34 de ani, continuând cu aceeaşi înţelepciune duhovnicească opera dascălului său.

Acest mitropolit vrednic de laudă „din tinereţe a fost închinat lui Dumnezeu în Mănăstirea Neamţ", în a doua jumătate a secolului XV. Aici şi-a tuns perii capului în anul 1468, prin mâna mitropolitului Teoctist I, părintele său sufletesc, deprinzând de la cuvioşii bătrâni tainele vieţii duhovniceşti. Aici, în cea mai vestită vatră a Ortodoxiei din Moldova, a învăţat mitropolitul Gheorghe multă carte – limbile greacă şi slavonă, dogmele credinţei ortodoxe şi tâlcul Sfintelor Scripturi.

După ce deprinde bine cunoştinţele duhovniceşti ce se puteau învăţa din belşug în lavră, ajunge mai întâi duhovnic iscusit. Apoi, pentru petrecerea sa cuvioasă, obştea Mănăstirii Neamţ l-a ales egumen al marii lavre, povăţuind cu pricepere sufletele monahilor pe calea mântuirii, pe care o păstoreşte cu părintească dragoste şi înţelepciune 17 ani de zile. Obştea sa număra prin 1475 peste 200 de călugări.

În timpul stăreţiei sale, marea lavră număra până la 200 de călugări, din care unii erau vestiţi duhovnici, alţii, iscusiţi traducători şi scriitori de cărţi, iar alţii, smeriţi ascultători şi slujitori ai celor sfinte. În jurul Mănăstirii Neamţ se nevoiau, de asemenea, numeroşi sihaştri iubitori de linişte şi rugăciune, ale căror nume sunt scrise în cartea vieţii.

În anul 1477, stareţul Gheorghe este ales de tot sfatul ţării mitropolit al Moldovei, în locul bătrânului Teoctist, mutat la cele veşnice. Mitropolitul Gheorghe, fiind cu metania din Mănăstirea Neamţ, s-a numit mai târziu „Nemţeanul". Prima sa grijă a fost să îndemne şi să susţină pe Ştefan cel Mare la zidirea de noi lăcaşuri de rugăciune, spre lauda lui Dumnezeu şi mângâierea poporului.

Astfel, cu sfatul şi binecuvântarea sa, marele voievod a zidit şi rezidit din temelie numeroase mănăstiri, ca: Sfântul Ilie-Suceava (1479); Sfântul Ilie, Floreşti-Vaslui (1480); Pătrăuţi-Suceava (1487); Voroneţ (1488); biserica Sfântul Gheorghe-Hârlău (1492); biserica Sfântul Nicolae-Iaşi (1491-1493); Borzeşti-Bacău (1493-1494); Sfinţii Arhangheli, Scânteia-Vaslui (1494); Probota (1495); Războieni (1496); Tazlău-Neamţ (1497); biserica Mănăstirii Neamţ (1497); clopotniţa Mănăstirii Bistriţa (1498) şi Mănăstirea Dobrovăţ-Iaşi (1503). S-au mai zidit cu sfatul său peste 35 de biserici din piatră la curţile domneşti precum şi în numeroase sate din Moldova. Pe toate aceste biserici le-a sfinţit

[16] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, Bucureşti, 1957, p. 234-238; Pr. N. M. Popescu, *Gheorghe-David, mitropolitul Moldovei* († 1508, aprilie 1), în rev. „B.O.R.", 1936, p. 56; *Cronica lui Grigore Ureche*.

mitropolitul Gheorghe, în prezența voievodului și a numeroșilor credincioși, rânduind peste tot călugări și stareți din cei mai aleși.

Evlaviosul ierarh al Bisericii lui Hristos iubea pe toți, ca un adevărat părinte al Moldovei, și era iubit de tot poporul, de la domn până la cel mai de pe urmă țăran. Ștefan cel Mare îl avea de părinte duhovnicesc și cel dintâi sfetnic al său, pe care îl numea „rugătorul și părintele nostru chir Gheorghe, mitropolitul Sucevei".

Sub păstoria sa, viața duhovnicească în mănăstirile din Moldova ajunsese la cea mai înaltă înflorire. Sihăstriile și codrii „fosneau de pustnici", dintre care unii erau înainte-văzători și făcători de minuni, precum: Cuviosul Daniil Sihastrul, Sfântul Vasile de la Moldovița, Epifanie de la Voroneț, Inochentie de la Probota și numeroși alții. Avea, de asemenea, duhovnici vestiți, lucrători ai rugăciunii lui Iisus și stareți cu totul cuvioși. La îndemnul său, în marile Mănăstiri Neamț, Putna, Bistrița, Probota și Moldovița, funcționau vestite școli de monahi caligrafi, pictori, miniaturiști, traducători și dascăli învățați, care creșteau ucenici și apărau credința ortodoxă. Tot în aceste școli mănăstirești se pregăteau tineri pentru preoți de mir la sate și orașe.

Marele mitropolit Gheorghe, cel dintâi rugător către Dumnezeu al Moldovei, era el însuși un exemplu viu de sfințenie, de cuviosie, de smerenie și de iubire către toți. Purta mare grijă de copiii orfani și de văduvele de război, care erau atât de numeroase în vremea sa. O grijă deosebită avea și pentru zecile de mii de oșteni căzuți în desele războaie. La porunca sa, osemintele lor erau adunate la mănăstiri și biserici, iar numele lor erau scrise în marile pomelnice ctitorești. În, anumite zile de peste an și mai ales la hramuri, se făceau în toată Moldova liturghii, parastase și praznice de obște pentru odihna sufletelor fericiților ctitori și eroi ai neamului.

În vara anului 1504, când marele voievod Ștefan Vodă al Moldovei s-a strămutat la veșnica odihnă, bunul mitropolit Gheorghe, însoțit de sute de clerici, de mii de călugări și zeci de mii de credincioși, l-a condus la locul cel de veci din Mănăstirea Putna. Apoi, cu sfat de obște, și-a pus mâinile pe creștetul fiului său Bogdan, ungându-l domn al Moldovei (1504-1517).

Așa s-a nevoit bunul păstor și părinte sufletesc al Moldovei, mitropolitul Gheorghe, timp de 34 de ani, până în primăvara anului 1511. Ajungând la adânci bătrâneți și simțindu-și aproape obștescul sfârșit, a luat marele și îngerescul chip al schimniciei cu numele de David și, binecuvântând pe toți, și-a dat sufletul cu pace în brațele Marelui Arhiereu Iisus Hristos.

MITROPOLITUL TEOCTIST II al Moldovei şi Sucevei († 1528)[17]

Acest preacuvios stareţ Teoctist împreună cu mitropolitul Gheorghe al Moldovei (1477-1508) au îndemnat pe marele domn Ştefan Vodă al Moldovei să zidească la Neamţ o biserică nouă în cinstea Înălţării Domnului. Iar la 14 noiembrie, 1497, terminându-se biserica, au sfinţit-o în prezenţa domnului şi a zeci de mii de credincioşi, clerici şi monahi din toată ţara Moldovei.

În anul 1500, răposând episcopul Romanului, Vasile, cuviosul arhimandrit Teoctist de la Neamţ a fost ales în locul său „mitropolit" al Ţării de Jos, lăsând la Neamţ o obşte înfloritoare. Şi a păstorit episcopul Teoctist opt ani de zile la Roman, povăţuind turma lui Hristos cu multă blândeţe şi hrănind-o din învăţăturile Sfintei Evanghelii. Iar în anul 1508, retrăgându-se din scaun mitropolitul Gheorghe, cu sfat de obşte a fost ales episcopul Teoctist în locul său. Aşa a ajuns acest cuvios mitropolit părintele şi „învăţătorul Moldovei", sfetnicul domnilor şi mângâietorul poporului, căci era „bărbat învăţat ca nimeni altul" şi slujea cu mare credinţă Biserica lui Hristos.

Timp de 20 de ani, cât a fost mitropolit al Moldovei, a rânduit preoţi la sate şi stareţi pricepuţi prin mănăstiri, încurajând mult viaţa duhovnicească, învăţătura, scrierea de cărţi, zidirea şi pictarea sfintelor biserici. De asemenea, în anul 1522 a terminat de zidit şi a sfinţit noua Catedrală a Mitropoliei din Suceava, aşezând în ea moaştele Sfântului Mucenic Ioan cel Nou. Tot el a uns ca domni ai Moldovei pe Ştefăniţă Vodă, în anul 1517, şi pe Petru Rareş, în anul 1527, făcându-se la amândoi cel dintâi sfetnic, părinte şi duhovnic.

Simţindu-şi aproape obştescul sfârşit, mitropolitul Teoctist se retrage din scaun la mănăstirea de metanie şi se face schimonah, cu numele de Teodor. Apoi, binecuvântând pe fiii săi duhovniceşti, a adormit cu pace la 15 ianuarie, 1528 şi a fost înmormântat în pridvorul bisericii din Mănăstirea Neamţ.

---

[17] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, Bucureşti, 1957, p. 306; Pr. Mircea Păcurariu. *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* Sibiu, 1972, p. 104; Idem, *Contribuţii la istoria Mitropoliei Moldovei în secolul XVI,* rev. „Mitropolia Moldovei", LI (1975), nr. 3-4, p. 221.

SFÂNTUL INOCHENTIE DE LA PROBOTA (secolele XV-XVI)[18]

În vechea Mănăstire Probota de pe Valea Siretului au trăit, încă din secolul XIV, călugări iubitori de Hristos și împodobiți cu multe daruri și fapte bune. Dintre toate, precum însuși numele mănăstirii o dovedește, cea mai aleasă virtute din această obște era dumnezeiasca dragoste.

Unul dintre marii nevoitori ai Mănăstirii Probota de la sfârșitul secolului XV și ucenic al fericitului egumen Stahie a fost și Cuviosul Inochentie schimonahul. După tradiție, era fiu de țăran din partea locului. Apoi, luând crucea lui Hristos, s-a făcut călugăr iscusit în viața de obște, prin desăvârșită ascultare, prin rugăciune și iubire de frați și era tuturor iubit pentru blândețea sa. Ziua și noaptea slăvea pe Dumnezeu cu neadormite rugăciuni, cu post îndelungat și cu multe lacrimi care spală orice păcat și îndumnezeiesc pe om. Și atât a sporit cuviosul acesta, încât și făcător de minuni s-a făcut. Pentru aceea tuturor le era iubit și mulți bolnavi se vindecau cu rugăciunile lui. Apoi s-a nevoit mai mulți ani singur într-o chilie pustnicească din pădurile apropiate, suferind multe ispite de la diavoli și ajungând la măsura desăvârșirii.

Așa nevoindu-se în toți anii vieții sale și bineplăcând lui Dumnezeu, către începutul secolului XVI, Cuviosul Inochentie și-a dat sufletul în mâinile Domnului, lăsând în Probota mai mulți ucenici. Pentru înalta sa trăire duhovnicească a fost cinstit în Moldova ca un adevărat sfânt și rugător.

Sfinte Preacuvioase Părinte Inochentie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

---

[18] *Mitropolitul Dosoftei,* op. cit., fila 151-152; Pr. prof. Liviu Stan, op. cit., p. 56; *Vetre de sihăstrie..., op. cit*.

CUVIOSUL PAHOMIE SCHIMONAHUL, ctitorul Mănăstirii Bistriţa – Vâlcea († c. 1520)

Spre sfârşitul secolului XV, binecredinciosul ban al Craiovei, Barbu Craiovescu, împreună cu fraţii săi au întemeiat Mănăstirea Bistriţa de sub Muntele Parâng, cu hramul Adormirea Maicii Domnului, înzestrând-o cu odoare şi toate cele de nevoie. Apoi, evlaviosul ctitor a adus din Serbia la mănăstirea sa cu mare cheltuială moaştele Sfântului Grigorie Decapolitul, făcătorul de minuni, ca să fie spre mângâierea călugărilor şi a poporului binecredincios. În tradiţie se spune că sicriul cu sfintele moaşte a fost cumpărat cu bani, după greutate. Dar Cuviosul Grigorie, lăsându-se uşor la cântar, l-a costat puţin pe fericitul ctitor.

În primul deceniu al secolului XVI, ctitorul Mănăstirii Bistriţa a reînnoit ctitoria sa dărâmată de Mihnea Vodă, adăugând chilii pentru călugări şi o mică biserică pictată pentru bolniţă, cum se vede până astăzi. Apoi fericitul ctitor, renunţând la toate pentru dragostea lui Hristos, s-a făcut schimonah în Mănăstirea Bistriţa cu numele de Pahomie, întrecând pe mulţi cu nevoinţă sa. Căci era foarte râvnitor la cele sfinte, milostiv şi tuturor plecat. Se mai spune despre dânsul că, năvălind turcii să fure odoarele mănăstirii, cuviosul singur a luat sicriul cu moaştele Sfântului Grigorie şi l-a ascuns într-o peşteră din munte, ca să nu se lipsească Ţara Românească de un dar ca acesta.

După ce Cuviosul Pahomie s-a ostenit mulţi ani în plăcere de Dumnezeu, şi-a cunoscut dinainte sfârşitul şi şi-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Hristos, lăsând în urmă o mănăstire binecuvântată cu zeci de călugări.

CUVIOSUL PEON SIHASTRUL, Muntele Ceahlău (secolele XV-XVI)

Marele sihastru ieroschimonahul Peon era cu metania din Schitul lui Silvestru, situat la nord de Muntele Ceahlău. Umplându-se de râvnă pentru dragostea lui Hristos, a sihăstrit mulți ani pe culmea unui deal din apropiere, devenind iscusit lucrător al rugăciunii și înainte-văzător. Locul în care s-a nevoit se cheamă până astăzi „Dealul lui Peon".

Apoi, dorind să urmeze marilor pustnici egipteni și sinaiți, și-a făcut o colibă pe vârful Muntelui Ceahlău și a sihăstrit acolo mai mult de zece ani, slăvind neîncetat pe Dumnezeu, rugându-se pentru lume și răbdând cu bărbăție frigul iernii, vânturile cele iuți și ispitele diavolului. A adunat încă și câțiva ucenici și a ajuns părinte duhovnicesc al tuturor sihaștrilor din jurul Ceahlăului. Deci, văzând cuviosul râvna lor, a așezat un clopot și o toacă de lemn pe vârful muntelui și a rânduit să se sune în fiecare zi și miez de noapte pentru deșteptarea la rugăciune a călugărilor ce se nevoiau în jurul muntelui.

După numele cuviosului, Ceahlăul s-a numit sute de ani „Muntele lui Peon", popular „Pionul", iar cele două vârfuri se numesc până astăzi „Toaca" și „Panaghia". Tot el a rânduit și zi de hram pentru Muntele Ceahlău, la 6 august, Schimbarea Domnului la Față, asemenea Muntelui Athos, înălțând deasupra muntelui o mică biserică de lemn, unde se făcea Sfânta Liturghie.

Cuviosul Peon a rânduit ca la hramul muntelui să se adune pe Ceahlău, o dată pe an, toți sihaștrii și credincioșii din împrejurimi. Aici făceau priveghere de toată noaptea, săvârșeau Sfânta Liturghie, se împărtășeau cu Trupul și Sângele lui Hristos, mâncau împreună, apoi, dând laudă lui Dumnezeu, cobora fiecare la chilia sa. Astfel, acest mare părinte a făcut din Ceahlău un Athos românesc, creând în Moldova o puternică tradiție autohtonă, care se păstrează până în zilele noastre, Ceahlăul fiind singurul munte din Carpați și Balcani care are zi de hram, ca și Muntele Athos.

Spre bătrânețe, Cuviosul Peon s-a stabilit în sihăstria lui Silvestru, la poala muntelui, înnoind în întregime schitul și adunând în obștea sa până la 30 de călugări. De la el, sihăstria lui Silvestru se numește până astăzi „Mănăstirea Pionul" (Peon). Deci, ajungând la vârsta de peste optzeci de ani și simțindu-se chemat de Hristos, a adormit cu pace și a fost numărat în ceata cuvioșilor părinți români.

Preacuvioase Părinte Peon, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

SFÂNTUL IERARH GHELASIE, mare egumen al Mănăstirii Râmeţ – Alba (secolele XV-XVI)

Mănăstirea Râmeţ din Munţii Apuseni, una din cele mai vechi mănăstiri româneşti, a fost întemeiată pe la începutul secolului XIII de vestiţii eremiţi ce se nevoiau în peşteri pe valea pârâului cu acelaşi nume. În secolele următoare, Mănăstirea Râmeţ avea o obşte destul de numeroasă şi egumeni devotaţi, care apărau cu multă putere credinţa ortodoxă în satele româneşti transilvănene.

Cuviosul Ghelasie ieroschimonahul a fost cel mai vestit egumen cunoscut al Mănăstirii Râmeţ, cinstit ca sfânt în satele din Munţii Apuseni. Era originar din partea locului. Luând din tinereţe jugul lui Hristos, mai întâi s-a nevoit ca sihastru pe valea pârâului Râmeţ, deprinzând de la cei mai iscusiţi eremiţi meşteşugul luptei duhovniceşti. Apoi, curăţându-şi mintea de cugetele cele rele şi învrednicindu-se de darul facerii de minuni, a coborât în obşte şi a ajuns vestit egumen al Mănăstirii Râmeţ.

În tradiţia locului se spune că Sfântul Ghelasie avea doisprezece ucenici, cu care împreună se ruga şi împreună postea, săvârşind sfânta slujbă cu mare osârdie şi frică de Dumnezeu. În toată săptămâna, egumenul Ghelasie nu primea mâncare, îndestulându-se numai cu Preacuratele Taine. Ziua mergea cu ucenicii la ascultare, iar noaptea făcea priveghere şi săvârşea Sfânta Liturghie. Numai sâmbăta şi Duminica mânca împreună cu călugării la trapeza mănăstirii.

Acest cuvios egumen era, de asemenea, mare părinte duhovnicesc al sihaştrilor din Muntele Râmeţ şi al sătenilor din Ţara Moţilor. În posturi

cerceta pe toţi sihaştrii ce se nevoiau în peşteri şi el însuşi se ostenea la rugăciune împreună cu dânşii. Apoi cobora în mănăstire unde îl aşteptau credincioşii şi mocanii de prin munţi. La fericitul Ghelasie veneau şi mulţi bolnavi, mai ales cei stăpâniţi de duhuri rele, şi cu rugăciunea lui se vindecau, căci avea mare dar de la Dumnezeu.

Odată, fiind cu ucenicii la adunat fân în poiana mănăstirii numită Hopaţi şi fiind mare arşiţă, încât toţi sufereau de sete, Cuviosul Ghelasie a căzut la rugăciune şi îndată au aflat un izvor cu apă. Acest izvor de apă rece se vede până în zilele noastre şi se cheamă „Izvorul Cuviosului Ghelasie". Mulţi săteni iau apă din acest izvor pentru sănătate şi binecuvântare.

Altă dată, urcând cuviosul în poiană cu asinul său la adunat fân, şi-a cunoscut dinainte sfârşitul. Deci, rugându-se mult, şi-a chemat ucenicii poruncindu-le să trăiască în desăvârşită dragoste, să iubească biserica şi să fugă de beţie şi desfrânare. Apoi, sărutându-i pe toţi, şi-a dat sufletul în braţele lui Hristos. În tradiţia mănăstirii se spune că, în ceasul când cobora asinul de pe munte cu trupul Sfântului Ghelasie, au început clopotele de prin sate să sune singure. Apoi, fiind plâns de ucenici, a fost îngropat lângă zidul bisericii şi mulţi bolnavi se vindecau la mormântul lui. Potrivit unei însemnări de pe vechea frescă din biserică, Cuviosul Ghelasie a fost hirotonit episcop şi a păstorit, atât obştea monahilor de la Râmeţ, cât şi Arhiepiscopia Ortodoxă a românilor din Transilvania.

În vara anului 1924, venind pârâul mare, a dus în vale multe oase din cimitirul mănăstirii. Atunci şi craniul Sfântului Ghelasie, fiind scos din mormânt, s-a oprit în fereastra bisericii vechi şi se păstrează cu cinste în sfântul altar, spre mângâierea credincioşilor. Sufletul său în cer este numărat în ceata Cuvioşilor Părinţi.

Pentru sfinţenia vieţii lui, Sfântul Ierarh Ghelasie a fost canonizat de Sfântul Sinod la 20-21 iunie, 1992, fiind prăznuit la 30 iunie.

MITROPOLITUL TEOFAN I al Moldovei şi Sucevei († 1546)[19]

Mitropolitul Teofan I, cel mai apropiat colaborator şi sfetnic al lui Petru Rareş, a fost părinte şi păstor duhovnicesc al Moldovei timp de 12 ani. Era cu metania din Mănăstirea Voroneţ, fiind unul din cei dintâi ucenici ai Sfântului Daniil Sihastrul. Primind o aleasă creştere şi formare duhovnicească de la dascălul său şi având multă cunoştinţă de carte în şcoala de la Voroneţ, în anul 1522 s-a învrednicit a fi ales episcop al Eparhiei Rădăuţi. Timp de peste 10 ani de zile, episcopul Teofan a păstorit bine turma lui Hristos, apărând dreapta credinţă, făcând milă cu cei săraci şi câştigând pe toţi cu blândeţea şi dragostea sa.

În anul 1534, rămânând vacant scaunul Sucevei, voievodul Petru Rareş, cu sfat de obşte, l-a ales mitropolit al ţării. Astfel, timp de încă 12 ani, acest blând păstor a povăţuit poporul Moldovei pe calea mântuirii, făcându-se tuturor pildă de smerenie, de răbdare şi de statornicie duhovnicească. Ca mitropolit lua apărarea celor asupriţi şi era nelipsit de la sfintele slujbe şi din sfatul ţării unde era întotdeauna ascultat.

Acest mitropolit a format în Moldova, la mitropolia din Suceava, cea mai vestită şcoală de pictori în frescă, printre care străluceau meşterul Dragoş Coman şi zugravul Toma din Suceava. Tot la îndemnul lui, voievodul Petru Rareş a zidit din nou şi a reînnoit mai multe biserici şi mănăstiri, ca: Mănăstirea Humor (1530), Mănăstirea Moldoviţa (1532), Catedrala Episcopiei din Roman (1542), biserica Sfântul Dumitru din Suceava (1535), Mănăstirea Probota (1527), Mănăstirea Bistriţa (1541-1546) şi altele. De asemenea, a rânduit stareţi din cei mai aleşi în mănăstiri şi a dezvoltat şcolile de copişti şi caligrafi de la Putna, Neamţ, Bistriţa, Probota şi Moldoviţa. În aceste lăcaşuri de rugăciune şi de înaltă trăire duhovnicească ale Moldovei s-au copiat şi s-au tradus, cu binecuvântarea mitropolitului Teofan I, numeroase cărţi de cult şi scrieri ale Sfinţilor Părinţi. Tot aici erau vestite şcoli de psaltichie şi de formare a tinerilor pentru preoţi la sate.

Cu porunca şi cheltuiala acestui evlavios mitropolit s-a pictat în frescă pronaosul bisericii de la Voroneţ, după cum arată inscripţia din interior: „Această tindă a înfrumuseţat-o şi aurit-o Teofan, arhiepiscop al Moldovei în anul 1540, luna iulie, 12. Veşnica lui pomenire”[20]. Iar în anul 1543 donează Mănăstirii Voroneţ un „Praxiu” (Faptele Apostolilor), scris pe pergament de diaconul Mihail.

---

[19] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, Bucureşti, 1957; Pr. prof. M. Păcurariu, *Contribuţii la istoria Mitropoliei Moldovei în secolul XVI,* în rev. „Mitropolia Moldovei”, LI (1975), nr. 3-4, p. 224-225.

[20] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, Bucureşti, 1957; Pr. prof. M. Păcurariu, *Contribuţii la istoria Mitropoliei Moldovei în secolul XVI,* în rev. „Mitr. Moldovei”, 1975, nr. *3-4,* p. 226-231.

Astfel, bine povățuind turma lui Hristos și înnoind multe sfinte altare, în vara anului 1546, mitropolitul Teofan I s-a mutat la cele veșnice și a fost înmormântat în biserica Mănăstirii Voroneț, alături de Sfântul Daniil, părintele său duhovnicesc.

EPISCOPUL MACARIE AL ROMANULUI († 1558)[21]

Acest venerabil ierarh al Bisericii lui Hristos a fost cel mai ales şi învăţat episcop al Romanului din secolul XVI. Era cu metania din Mănăstirea Neamţ, unde din copilărie se nevoise după voia lui Dumnezeu, ca ucenic al mitropolitului Teoctist II (1510-1528).

Văzându-l arzând pentru dragostea lui Hristos şi plin de întreaga înţelepciune, părintele său duhovnicesc, pe atunci egumen al marii lavre, l-a încredinţat celor mai buni dascăli şi duhovnici nemţeni. Astfel, timp de mai mulţi ani, monahul Macarie a deprins bine cunoştinţa Sfintei Scripturi şi limbile greacă şi slavonă. Iar de la cuvioşii călugări a deprins frica de Dumnezeu şi râvna de a sluji Biserica până la jertfă.

Învrednicindu-se de darul preoţiei, arhimandritul Macarie a devenit egumen al Mănăstirii Neamţ, în anul 1508, în locul părintelui său Teoctist, ales episcop al Romanului. Şi a povăţuit cuviosul lavra Neamţului timp de 23 de ani, făcându-se tuturor pildă de ascultare, blândeţe, înţelepciune şi statornicie. El a dat o mare dezvoltare şcolii catehetice şi de gramatică din mănăstire, în care s-au format zeci de duhovnici, egumeni, episcopi, dascăli şi cuvioşi sihaştri. Mulţi dintre ei se îndeletniceau cu rugăciunea lui Iisus, alţii cu copierea cărţilor de cult, precum era monahul Teodor Mărişescul, iar alţii traduceau operele Sfinţilor Părinţi, fiind buni cunoscători ai scrierilor patristice.

Vestea despre petrecerea şi înţelepciunea Cuviosului egumen Macarie se răspândise în toată Moldova şi mulţi îl aveau de sfetnic şi părinte duhovnicesc. Auzind de aceasta Petru Rareş, în primăvara anului 1531, l-a ales episcop al Romanului şi părinte sufletesc al familiei sale. Apoi l-a rugat să scrie Cronica Moldovei între anii 1504-1541, pe care a scris-o cu multă iscusinţă, căci nu era alt ierarh mai învăţat în ţară pe acea vreme.

Episcopul Macarie ducea o viaţă cu totul aleasă, în rugăciune, în post şi milostenie, purtând mare grijă pentru mântuirea sufletelor omeneşti. La episcopie a înfiinţat o şcoală de cateheţi pentru preoţi de mir şi a înnoit multe biserici prin sate. Apoi cerceta părinteşte pe credincioşi, sfătuind şi mângâind pe toţi. Pentru nişte fapte bune ca acestea, ucenicul său Eftimie, egumen de Neamţ, îl numea „preacuratul arhiereu şi dascăl al Moldovei”, iar alţii îi ziceau „preaînvăţatul episcop Macarie Cronicarul”.

Văzând Schitul Bogdăneşti-Fălticeni aproape în paragină, episcopul Macarie a zidit din temelie, cu ajutorul lui Petru Rareş, Mănăstirea Râşca, între anii 1542-1550. Biserica închinată Sfântului Ierarh Nicolae a fost apoi împodobită cu frescă în interior şi exterior, cu chilii şi şcoală mănăstirească.

---

[21] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, Bucureşti, 1957, p. 346-347; Pr. prof. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* Sibiu, 1972, p. 107-108.

Acest mare ierarh a făcut din ctitoria sa o vestită obște isihastă cu peste 60 de monahi, toți lucrători ai rugăciunii lui Iisus, din care unii au ajuns să fie numărați printre sfinți. Cel mai cuvios ucenic al episcopului Macarie a fost desigur „Ioan de Râșca, arhiepiscopul cel sfânt și minunat".

A doua ctitorie a episcopului Macarie a fost Catedrala episcopală din Roman, pe care domnul Moldovei o rezidește din temelie, la îndemnul său, între anii 1542-1550. Tot cu sfatul lui s-a pictat catedrala, s-a format o frumoasă bibliotecă episcopală și s-au copiat de către ucenicii săi mai multe opere ale Sfinților Părinți.

După o nevoință duhovnicească de peste 60 de ani, din care 27 de ani ca strălucit păstor al „Mitropoliei Țării de Jos", evlaviosul episcop Macarie și-a dat sufletul în mâinile Marelui Arhiereu Iisus Hristos, în toamna anului 1558, și a fost înmormântat la Mănăstirea Râșca. Multă vreme, ucenicii săi i-au continuat, în Moldova și Transilvania, nevoință și opera sa.

IEROMONAHUL AMFILOHIE, primul egumen al Mănăstirii Pângăraţi († 1570)

Rămânând Schitul Cuviosului Simeon de la Pângăraţi multă vreme fără egumen, în anul 1514, a venit de la Mănăstirea Moldoviţa un ieromonah şi dascăl învăţat, anume Amfilohie. Acesta a povăţuit Sihăstria lui Simeon timp de 52 de ani, mărind numărul călugărilor la 40 de rugători şi făcându-se tuturor părinte şi dascăl luminat şi sfânt.

Însă, neavând schitul biserică încăpătoare, s-a rugat Cuviosul Amfilohie multă vreme Sfântului Mucenic Dimitrie să-i trimită un om milostiv pentru a-l ajuta să zidească o biserică nouă din piatră. Pe la anul 1560, spune tradiţia, zăbovind domnitorul Alexandru Lăpuşneanu la Piatra Neamţ, i s-a arătat marele mucenic în vis şi i-a poruncit să zidească o biserică de piatră la Schitul lui Simeon. Aşa s-a înnoit această sihăstrie sub egumenia lui Amfilohie, luând denumirea de Mănăstirea Pângăraţi.

Apoi, ieromonahul Amfilohie, întemeind aici obşte cu înaltă viaţă duhovnicească şi lăsând bună rânduială, s-a retras la metanie, a primit îngerescul chip al schimniciei cu numele de Enoh şi, mai trăind 4 ani, a adormit cu pace în anul 1570, septembrie 7, cunoscându-şi dinainte sfârşitul.

Iată ce scrie ieromonahul Anastasie, egumenul Mănăstirii Moldoviţa, despre sfârşitul minunat al Cuviosului Amfilohie:

„... Acestea toate mi le-au spus mie părintele Amfilohie, stareţ de la Sfânta Mănăstire Pângăraţi, mie, smeritului ieromonah Anastasie de la Mănăstirea Moldoviţa, mult păcătosului şi întru tot netrebnicului, că mare dar a luat bătrânul Amfilohie mai înainte de mutarea sa, că vremea şi ziua mutării sale au spus mie, smeritului Anastasie, şi nimeni să nu fie necredincios ca să nu cadă în ispită, că întru adevăr toate acestea adevărate sunt. Acestea toate le-am scris pentru ca să nu se uite mai pre urmă, în urma acestui neam, şi oricine vor vrea, să râvnească acestor Sfinţi Părinţi.

Pentru aceasta mă rog, părinţi şi fraţi, celor bătrâni, ca părinţilor; celor de mijloc, ca fraţilor, şi celor tineri, ca fiilor. Din toate, precum ne va învrednici Duhul Sfânt, ca să ne nevoim întru pocăinţă şi întru mărturisire să petrecem totdeauna, ziua şi noaptea, până la sfârşitul nostru. Şi să avem în mintea noastră aceste trei porunci: cum va vrea sufletul nostru să se despartă de trup, şi cum va vrea să întâmpine pe Hristos în văzduh, şi cum vom da răspuns pentru păcatele noastre. Şi iară (alte) trei porunci: cum va să cerce Dumnezeu credinţa dreaptă de la suflet, şi adevărul din (de pe) limbă şi curăţia trupului; că acolo faptele se vor întreba şi gândurile se vor ispiti, că nu este nimic nearătat înaintea lui Dumnezeu. Ci toate vor fi de faţă, toate goale vor fi faptele noastre înaintea noastră.

Şi au vieţuit stareţul Amfilohie, care din schimnicie s-au numit Enoh, 56 de ani (în călugărie), dar la mănăstirea noastră Moldoviţa, 4 ani, de unde au

luat chipul îngeresc. Și de toți anii lui au avut 83... Și sfârșitul vieții sale bine au sfârșit. Că au dat țărâna țărânei și s-au dus în calea cea lungă a părinților, luându-și plata ostenelilor sale de la dreptul Judecător, și cu cinste s-au îngropat de ucenicii săi. Și, prin rugăciunile acestui sfânt părinte, să acopere Domnul pe toți ortodocșii domni ai Moldovei, cei ce s-au învrednicit a domni întru acest pământ, și întru toată lumea dreptcredincioși domni, cei ce viețuiesc întru dreaptă credință. Și tuturor ortodocșilor creștini, care sunt turma lui Dumnezeu, care ne-au răscumpărat cu cinstit sângele Său, de blestemul legii și din mâna diavolului ne-au izbăvit.

Pentru aceasta să nu ne rușinăm de marele nume, că pentru Hristos ne numim creștini, precum au zis Sfântul Grigorie Teologul. După sfinte poruncile Lui totdeauna a umbla, să ne nevoim până la ieșirea noastră, după cum ne învață Sfânta Evanghelie, și El ne va judeca în ziua cea de apoi. Numai mila lui Dumnezeu și acoperământul Preacuratei Maicii Lui să ne acopere pre noi păcătoșii până la sfârșitul veacului, după făgăduința Lui cea nemincinoasă.

Acest sfânt stareț al acelui loc, Amfilohie, și în schimă, Enoh, s-au mutat la veșnicele lăcașuri la leat 7079 (1570), septembrie 7, în zilele lui Bogdan voievod, la șapte ceasuri din noapte, după cum singur și-au arătat mutarea. Iar pomenirea lui s-au așezat să se facă în ziua Nașterii Născătoarei de Dumnezeu, septembrie 8, în toți anii până va fi sfânta mănăstire (Pângărați), iar nameastnic (egumen) în locul lui s-au pus preotul Teodor de la Mănăstirea Bistrița”[22].

[22] Extras din manuscrisul nr. 30 (9) intitulat *Carte cu multe adunături din Scripturi* copiat la Mănăstirea Agapia Veche în 1808, de monahul Metodie, după biografia originală a egumenului Anastasie, scrisă în anul 1570 la Mănăstirea Moldovița. Manuscrisul se află astăzi în biblioteca Mitropoliei Olteniei – Craiova. A se vedea și *Pomelnicul ctitoricesc al Mănăstirii Pângărați*.

MITROPOLITUL GRIGORIE ROŞCA al Moldovei şi Sucevei († 1570)[23]

Acest ierarh iubitor de Hristos a fost unul dintre cei mai apropiaţi ucenici ai Cuviosului Daniil Sihastrul, din neamul căruia se trăgea. Era originar din nordul Moldovei. Către sfârşitul secolului XV (1490) a fost adus în obştea Mănăstirii Voroneţ de către Cuviosul Daniil egumenul. Despre acesta însuşi mitropolitul Grigorie scria mai târziu, pe o Evanghelie dăruită Voroneţului, că „din fragedă copilărie m-am făgăduit lui Dumnezeu, cu rugăciunile Sfântului Părintelui nostru Daniil cel Nou”.

Ca ucenic al celui mai mare duhovnic, sihastru şi sfânt moldovean, tânărul Grigorie învaţă din copilărie de la dascălul său nevoinţa duhovnicească, smerenia, ascultarea, întreaga înţelepciune, cunoştinţa Sfintelor Scripturi şi dragostea de oameni. A deprins, de asemenea, rânduiala slujbelor, rugăciunea şi buna chivernisire a casei Domnului.

Pentru viaţa sa îmbunătăţită, în anul 1523 a fost numit egumen al Mănăstirii Probota, pe care o conduce cu multă râvnă şi pricepere timp de 23 de ani (1523-1546). Fiind rudă cu voievodul Petru Rareş, la îndemnul său, domnul Moldovei înnoieşte în întregime biserica şi chiliile mănăstirii, alegându-şi aici locul de veşnică odihnă.

Sub egumenia ieromonahului Grigorie Roşca, Mănăstirea Probota a trăit o epocă de mare înflorire duhovnicească şi culturală. În timpul său au strălucit în Probota doi mari cuvioşi părinţi purtători de Dumnezeu, anume Sfinţii Inochentie şi Eustatie. Obştea număra aproape 100 de monahi, din care unii erau duhovnici renumiţi, alţii rugători iscusiţi, iar alţii, zugravi de biserici, dascăli de limbi străine, traducători şi buni caligrafi. Tot prin grija sa, biserica Mănăstirii Probota este pictată în întregime, atât în interior, cât şi pe dinafară. Acest egumen a contribuit cel mai mult la formarea unei vestite şcoli de

[23] Ibidem.

zugravi moldoveni, cum nu mai fusese până atunci în Moldova. Unii dintre acești zugravi anonimi erau monahi și ucenici ai marelui stareț.

Văzând domnul Moldovei, Iliaș Rareș (1546-1551) petrecerea egumenului Grigorie, în anul 1546 îl alege, cu sfat de obște, mitropolit al Moldovei. Timp de 6 ani, cât a păstorit turma lui Hristos, neobositul ierarh a înviorat viața călugărească în mănăstiri, a rânduit stareți vrednici, a zidit biserici prin sate și a povățuit cu pricepere oile cele cuvântătoare pe calea mântuirii, apărând cu toată puterea sfânta credință ortodoxă.

Însă, nestatornicia vremurilor și desele schimbări de domni, au silit pe marele mitropolit, în anul 1551, să se retragă din scaun la mănăstirea de metanie, Voroneț. Timp de încă 19 ani de zile, mitropolitul Grigorie a fost făclie și candelă nestinsă în această obște și în toată Moldova de nord, pe toți învățând și folosind cu cuvântul și cu fapta, cu smerenia, cu bărbăția, cu îndemnul și cu multa sa înțelepciune. Căci era părinte sufletesc al multor egumeni și duhovnici, sihaștri, oameni de rând și dregători de țară. În această vreme și viața isihastă a luat o mare amploare, îndeosebi în jurul Voronețului, al Mănăstirilor Slatina și Agapia și în Munții Rarău și Ceahlău.

Faima acestui mitropolit a atras numeroși monahi în obștea Mănăstirii Voroneț, dintre care unii erau iscusiți cronicari, cunoscători ai limbilor greacă și slavonă, traducători în grai românesc și pricepuți în Sfânta Scriptură. Mitropolitul Grigorie este considerat chiar fondatorul unei școli de copiști și traducători la Voroneț, unde se studiau textele biblice și scrierile Sfinților Părinți, unde se traduceau cărți în limba românească și unde se lucra stăruitor la formarea limbii naționale și la introducerea ei în cultul nostru ortodox.

Monahii de la Voroneț, cu binecuvântarea mitropolitului Grigorie, ajungeau până în Maramureș și în toată Transilvania, ducând și aducând manuscrise dintr-o parte în alta. Datorită acestui ierarh și ucenicilor lui, s-au păstrat și copiat aici două din cele mai vechi manuscrise românești, „Codicele Voronețian" și „Psaltirea Voronețiană". Tot la porunca lui s-a copiat pentru Mănăstirea Voroneț un Tetraevangheliar în anul 1551 „cu cheltuiala arhiepiscopului Grigorie, mitropolitul Sucevei, cu mâna mult păcătosului diacon Mihail".

De asemenea, neobositul ierarh a adăugat un pridvor nou la biserica Mănăstirii Voroneț și a pus pe cei mai vestiți zugravi ai Moldovei s-o împodobească cu frescă exterioară, cum nu este alta mai frumoasă în țară. Iar la intrare a poruncit să se picteze alături de portretul său chipul Cuviosului Daniil Sihastrul, cu aureolă de sfânt. Tot el a pus și o frumoasă piatră de mormânt deasupra moaștelor marelui său dascăl și părinte sufletesc. Astfel, mitropolitul Grigorie Roșca este considerat al treilea ctitor al Mănăstirii Voroneț, după Ștefan cel Mare și Sfântul Daniil Sihastrul, rudenia sa.

Ajungând la adânci bătrâneți și pregătindu-și singur mormântul, la 5 februarie, 1570, vrednicul ierarh și părinte al Moldovei, Grigorie Roșca, s-a

strămutat la veşnicele lăcaşuri în vârstă de peste 90 de ani şi a fost înmormântat în pridvorul bisericii înnoite de el.

SIHAȘTRII DIN MUNTELE SCAUNELOR, Sihăstria Agapia Veche (secolele XV-XVI)

Printre ucenicii Cuvioșilor Agapie și Eufrosin erau unii atât de râvnitori în nevoința pustnicească, încât doreau să urmeze marilor asceți din pustiul Egiptului. Ei sihăstreau în muntele numit până astăzi „Scaunele", situat pe obcină, un kilometru mai sus de Agapia Veche.

Nevoința sihaștrilor din Muntele Scaunele era aceasta: toată ziua lucrau cu mâinile și rosteau rugăciunea lui Iisus, în deplină liniște și tăcere; la asfințitul soarelui mânca fiecare puțini pesmeți și legume; iar noaptea se așezau pe un fel de scaune sau lavițe de lemn fixate în trunchiuri de brad și împleteau coșuri din nuiele de alun; după miezul nopții ațipeau câteva ore pe aceste scaune, apoi în zori de ziuă iarăși se deșteptau, dădeau laudă lui Dumnezeu și își continuau nevoința. De la scaunele acestor sihaștri s-a numit și locul „La Scaune" sau „Muntele Scaunele". Nevoința aceasta a fost continuată până la sfârșitul secolului XVIII și este unică în isihasmul românesc.

Spre sărbători, pustnicii coborau la biserica schitului din poiană, unde făceau priveghere de toată noaptea, ascultau Sfânta Liturghie, se împărtășeau și iarăși se retrăgeau în pădure. Acești sihaștri lucrau de obicei coșuri din alun, metanii de lemn, cruci și alte rucodelii călugărești, pe care apoi le trimiteau spre vânzare la Târgu Neamț. Din banii obținuți, ucenicii le cumpărau pâine, verdețuri, șiacuri pentru haine și cele strict necesare vieții.

Nevoința acestor cuvioși părinți era tăcerea desăvârșită, liniștea, privegherea de toată noaptea, osteneala trupului și neîncetata rugăciune. Căci pustnicii din Sihăstria Agapiei și mai ales cei din Muntele Scaunele erau mari lucrători ai rugăciunii lui Iisus și cei mai vestiți nevoitori din Munții Neamțului. Despre acești cuvioși se spune în tradiția locului că, pe la începutul secolului XVI, i-au întâlnit într-o zi câțiva boieri din sfatul țării, care erau la vânătoare. Deci, văzând asprimea vieții lor, le-au zis:

— Părinților, noi nu avem vreme să ne rugăm lui Dumnezeu, că suntem învăluiți de grijile acestei lumi. Rugați-vă sfinților voastre pentru noi și nu vă mai trudiți atât cu lucrul mâinilor, iar noi vă vom trimite întotdeauna cele de nevoie vieții!

Auzind domnul Moldovei, Petru Rareș, despre acești cuvioși sihaștri de la Agapia Veche, însuși a binevoit, în prima sa domnie (1527-1538), să zidească o biserică nouă cu hramul Schimbarea la Față, în locul celei vechi, risipite prin alunecarea terenului. Astfel, încetul cu încetul, sihaștrii s-au coborât din munte și s-au așezat în Schitul Agapia Veche, formând o obște călugărească vestită în toată Moldova[24].

[24] Pr. N. Dărângă, op. cit., p. 16-19; Ierom. Ioanichie Bălan, *Chipuri de călugări îmbunătățiți din mănăstirile nemțene,* mss., p. 46.

SFÂNTUL EUSTATIE DE LA PROBOTA (secolul XVI)[25]

Un alt cuvios monah din obștea Mănăstirii Probota, cinstit de popor și trecut de mitropolitul Dosoftei în rândul sfinților români, a fost Cuviosul Eustatie schimonahul. Era originar din satele de pe Valea Siretului.

Acesta, auzind de petrecerea monahilor din chinovia Probotei și mai ales de nevoința Cuviosului Inochentie, a lăsat toate și i s-a făcut ucenic. Și era desăvârșit următor al faptelor lui, ostenindu-se mulți ani într-o chilie pustnicească din codrii seculari ai mănăstirii. Astfel, în puțini ani, a străbătut multe osteneli călugărești, învățând de la toți frica de Dumnezeu și întrecând pe mulți cu smerenia, cu rugăciunea și cu nemuritoarea dragoste. Pentru o nevoință ca aceasta se învrednicise de darul facerii de minuni și era iubit atât de Dumnezeu, cât și de oameni. Căci fiecare se folosea de rugăciunea și sfințenia vieții lui. Apoi, săvârșind bine cuvântul Evangheliei lui Hristos și ajungând la măsura dascălului său, Cuviosul Eustatie s-a strămutat la cerești lăcașuri și s-a numărat în ceata Sfinților Părinți. Desigur, mitropolitul Dosoftei s-a închinat la moaștele ambilor sfinți, Inochentie și Eustatie, el însuși fiind cu metania de la Probota.

[25] *Mitropolitul Dosoftei,* op. cit., fila 151-152; Pr. prof. Liviu Stan, op. cit., p. 56.

CUVIOSUL ANTONIE PROTOPSALTUL, Mănăstirea Putna (secolul XVI)

Ieromonahul Antonie Protopsaltul era unul din ucenicii vestitului dascăl și protopsalt Eustatie de la Putna. Luând de tânăr jugul lui Hristos în obștea Mănăstirii Putna și învățând carte în școala de gramatică și de psaltichie de aici, a ajuns în puțină vreme călugăr sporit și cântăreț iscusit. Cunoștea bine limbile greacă și slavonă și copia cu îndemânare cărți de folos sufletesc și de cântări pentru strană.

După trecerea din viață a ieromonahului Eustatie, dascălul său, monahul Antonie, s-a învrednicit de darul preoției, ajungând dascăl și protopsalt în locul lui, la școala de muzică psaltică de la Putna. Și era vestit în toate mănăstirile din Moldova de nord, încât mulți călugări și tineri de prin sate învățau de la dânsul a citi, a scrie și a lăuda pe Dumnezeu. Era încă preot și duhovnic iscusit, povățuind multe suflete la limanul mântuirii. Iar la marile praznice și la hramul mănăstirii, Cuviosul Antonie împodobea biserica cu cele mai frumoase cântări, ca în vremea Bizanțului de altădată.

Între anii 1546-1547, Cuviosul Antonie Protopsaltul de la Putna a scris o carte cu alese cântări bisericești, după care se învăța și se cânta la școala de psaltichie de aici. Deci, bine nevoindu-se și lăudând pe Dumnezeu ziua și noaptea mai mult de 50 de ani, ieromonahul Antonie Protopsaltul s-a săvârșit cu pace, adăugându-se în ceata fericiților părinți.

CUVIOSUL PAISIE IEROMONAHUL, egumen al Mănăstirii Humor (secolul XVI)[26]

Ieromonahul Paisie a fost egumen şi părinte duhovnicesc al Mănăstirii Humor în timpul domniei lui Petru Rareş. El se nevoia din tinereţe în această mănăstire, ostenindu-se ziua şi noaptea cu postul, cu rugăciunea şi cu smerita ascultare. Era încă duhovnic iscusit, dascăl şi bun caligraf. Pentru o nevoinţă ca aceasta, obştea Mănăstirii Humor l-a ales egumen în anul 1528. Auzind de petrecerea egumenului Paisie, Petru Rareş, domnul Moldovei (1527-1538; 1541-1546), l-a ales de sfetnic şi părinte duhovnicesc şi asculta sfaturile lui şi multe lucruri făcea cu binecuvântarea lui.

Văzând cuviosul că obştea sa se măreşte, iar biserica veche este neîncăpătoare, a hotărât să zidească o nouă biserică în cinstea Sfântului Mare Mucenic Gheorghe, „prin voinţa şi cu ajutorul dreptcredinciosului domn Petru (Rareş) Voievod" şi cu cheltuiala logofătului Teodor Bubuiog. Zidirea bisericii a început în anul 1530, sub supravegherea egumenului Paisie, şi s-a sfârşit în acelaşi an, la praznicul Adormirii Maicii Domnului. În jurul bisericii noi s-au zidit chilii de piatră unde se nevoiau peste 40 de cuvioşi călugări. Tot aici, egumenul Paisie a întemeiat o şcoală mănăstirească pentru călugări şi preoţi de mir, cu dascăli de greacă şi slavonie şi cu iscusiţi caligrafi.

Cuviosul Paisie, fiind el însuşi bun pictor miniaturist, a căutat să împodobească cu frescă noua biserică, „atât pe dinăuntru, cât şi pe dinafară", prin mâna celui mai bun pictor ce se găsea atunci în Moldova. Astfel, în anul 1535, zugravul Toma din Suceava împlineşte dorinţa egumenului Paisie, împodobind biserica cu frescă de o rară valoare duhovnicească şi iconografică.

În anul 1538, Petru Rareş fiind izgonit la Ciceu şi mănăstirile fiind jefuite, egumenul Paisie a ascuns în pădure odoarele bisericii, iar vestitul Tetraevanghel donat de Ştefan cel Mare (1473) l-a trimis prin doi călugări la Ciceu, ca să fie spre ajutor şi mângâiere voievodului pribeag. După patru ani, luând din nou scaunul Moldovei, Petru Rareş încredinţează acest Tetraevanghel în mâinile egumenului Paisie[27].

---

[26] Prof. V. Brătulescu, art. cit., p. 463-466; *Tetraevanghelul de la Humor,* mss. nr. 576, biblioteca Mănăstirii Putna; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, Bucureşti, 1957.

[27] Iată mai jos însemnarea de pe acest Tetraevanghel: „În anul al patruzeci şi şaselea peste şapte mii s-a întâmplat să se ridice împăratul turcesc cu toată ţara sa, cu părţile de răsărit şi cu cele tătăreşti şi cu cele munteneşti asupra acestei biete Ţări a Moldovei, în zilele domnului Petru Voievod. Şi s-a înspăimântat toată ţara, iar noi, călugării din Humor, din cauza groazei ce cuprinsese ţara, am trimis acest Tetraevanghel în ţara ungurească la Cetatea Ciceului. Şi când s-a întâmplat domnului Petru Voievod să iasă din domnie, el trecu în ţara ungurească şi ajunsese la Cetatea sa Ciceul şi a găsit acest Sfânt Tetraevanghel acolo şi, luându-l cu sine şi în mâinile sale, îl

Astfel, mult nevoindu-se şi răbdând cu bărbăţie necazurile acestei vieţi, Cuviosul Paisie şi-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu către jumătatea secolului XVI, lăsând în urmă numeroşi ucenici.

ţinu la el atâta timp cât a fost în Cetatea Ciceului. Şi când s-a dus în ţara turcească l-a luat pre acesta iarăşi cu sine la Ţarigrad şi l-a ţinut şi acolo în mâinile sale. Trecând nu multă vreme în ţara turcească, s-a milostivit Dumnezeu şi Preacurata lui Maică şi a dăruit lui coroana domniei, ca să fie iarăşi domn al Ţării Moldovei şi al creştinilor şi a venit cu turcii şi a luat sceptrul, adică steagul Ţării Moldovei şi a venit cu bine la preaslăvita cetate de scaun Suceava. Şi a dat iarăşi acest Tetraevanghel Sfintei Mănăstiri a Humorului pentru sufletul său şi pentru sufletul părintelui său, Ştefan Voievod cel Bătrân, egumen fiind pe atunci Paisie ieromonahul cel care l-a trimis la Ciceu". (Extras din rev. „M.M.S.", nr. 7-8/1966, p. 463-466).

CUVIOSUL PAHOMIE SIHASTRUL, întemeietorul Mănăstirii Slatina (secolul XVI)[28]

În prima jumătate a secolului XVI, s-a nevoit pe valea pârâului Suha Mică, comuna Slatina-Suceava, un sihastru sfânt şi făcător de minuni, ce se chema Pahomie. El îşi avea chilia într-o poiană mare, liniştită, situată l-a nord de actuala mănăstire, numită până astăzi „Poiana lui Pahomie".

Cuviosul Pahomie, după tradiţie, era cu metania din Mănăstirea Voroneţ, la 20 de km mai sus de Slatina, fiind unul din cei mai aleşi ucenici ai Sfântului Daniil Sihastrul. Apoi, iubind viaţa pustnicească, s-a retras la linişte în codrii de pe valea pârâului Suha. Aici, deja exista o mică sihăstrie, încă din timpul domniei lui Ştefan cel Mare, care mai târziu a dispărut.

Nevoinţa Cuviosului Pahomie era aşa de înaltă, încât şi darul facerii de minuni şi al înainte-vederii s-a învrednicit a-l primi de la Dumnezeu. Ziua şi noaptea petrecea în post şi rugăciune, cu mâinile şi mintea înălţate la Dumnezeu. Mâncare nu primea, decât la o zi sau două, după apusul soarelui, iar inima lui permanent ardea de dragostea lui Hristos, căci se odihnea în el harul Duhului Sfânt. Deci, biruind cuviosul cursele vrăjmaşului, nălucirile cele de noapte, foamea, frigul şi toată nevoia firii, după mulţi ani de nevoinţă ajunsese la mare odihnă duhovnicească. Astfel, binepl ăcând lui Dumnezeu, vindeca bolile şi izgonea duhurile necurate cu rugăciunile sale, fiind căutat de mulţi credincioşi de prin sate.

În anul 1553, voind Domnul să întemeieze o mănăstire în aceste locuri, a descoperit Cuviosul Pahomie o minune ca aceasta: în fiecare noapte spre Duminici şi sărbători, când se fac slujbe în biserici, vedea cuviosul multe lumini aprinse într-un paltin mare, jos în poiană, iar deasupra lui auzea cor îngeresc, cântând troparul Schimbării Domnului la Faţă. Deci, rugându-se cu lacrimi, i s-a arătat Maica Domnului în vis şi i-a poruncit să se ducă la voievodul Alexandru Lăpuşneanu şi să-l îndemne să zidească în locul acesta mănăstire de călugări. Domnul Moldovei, ascultând îndemnul Cuviosului Pahomie, a zidit aici o frumoasă mănăstire, între anii 1553-1559, aşezând altarul pe locul unde se afla acel paltin. Aşa a luat fiinţă Mănăstirea Slatina.

Astfel, Sfântul Pahomie Sihastrul, mai trăind puţin, s-a strămutat în ceata sfinţilor, la cereştile lăcaşuri, iar trupul său a fost aşezat lângă biserica de curând zidită. De asemenea şi „Izvorul Cuviosului Pahomie", care nu seacă niciodată, a fost adus în mănăstire spre mângâierea fraţilor.

---

[28] I. Neculce, *Cronica Ţării Moldovei,* 1975, p. 17; tradiţia locală; *Pomelnicul ctitoricesc al Mănăstirii Slatina*.

CUVIOSUL IOAN SIHASTRUL, Valea Sihăstriei (secolul XVI)

Pustnicul Ioan este considerat printre cei dintâi călugări care au sihăstrit în pădurile seculare de pe valea Sihăstriei. El venea, desigur, din obștea Mănăstirii Neamț, ca, de altfel, aproape toți sihaștrii din Munții Neamț. Deci, iubind desăvârșita liniște și arzând pentru dragostea lui Hristos, s-a retras în munte, la izvoarele pârâului „Săc" și acolo și-a făcut chilie într-o poiană singuratică, ce îi poartă numele până astăzi.

Iar ostenelile, rugăciunile și ispitele de la diavoli, pe care le-a răbdat Cuviosul Ioan Sihastrul în locul acesta, numai singur Dumnezeu le știe. În tradiția locului se spune că pustnicul Ioan a trăit mulți ani în această poiană, că era mare duhovnic, dascăl al liniștii și al rugăciunii și era plin de dragostea lui Hristos. Astfel, numele lui ajunsese cunoscut peste tot și mulți călugări iubitori de liniște i-au devenit ucenici. Poate tocmai de la acest pustnic s-a numit întâi locul acesta „Valea Sihastrului", apoi „Valea Sihaștrilor", iar din secolul XVII, „Valea Sihăstriei".

Ajungând la adânci bătrâneți, Cuviosul Ioan Sihastrul și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu și a fost îngropat de ucenici în acea poiană[29].

[29] Cea mai veche însemnare care vorbește de „Poiana lui Ioan" este o hotarnică din prima jumătate a secolului XVI, care stabilea terenurile Mănăstirilor Neamț și Agapia Veche.

CUVIOSUL IACOB CEL VREDNIC, primul egumen al Mănăstirii Slatina (secolul XVI)[30]

Acest preacuvios părinte, precum însuşi numele îl arată, a fost cel dintâi egumen al Mănăstirii Slatina. Căci, îndată ce voievodul Alexandru Lăpuşneanu (1553-1564) începu să zidească acest dumnezeiesc lăcaş în cinstea Schimbării Domnului la Faţă, la îndemnul Cuviosului Pahomie Sihastrul, el încredinţa această lucrare ieromonahului Iacob, vrednic slujitor al lui Hristos din Mănăstirea Neamţ.

Egumenul Iacob era duhovnic renumit în marea lavră a Moldovei. Apoi, ajungând părinte sufletesc al Mănăstirii Slatina în anul 1558, a supravegheat şi a condus cu multă pricepere zidirea acestei ctitorii voievodale. La 3 septembrie, 1559, când s-a sfinţit biserica în prezenţa ctitorului şi a zeci de mii de credincioşi, Cuviosul Iacob devine sfetnic de taină şi duhovnic al familiei voievodului.

Timp de 15 ani, cât a condus Mănăstirea Slatina, egumenul Iacob a format aici o obşte de peste 60 de călugări cu o aleasă viaţă duhovnicească. Unii dintre ei erau schimonahi şi iscusiţi lucrători ai rugăciunii lui Hristos.

Alţii, vestiţi duhovnici şi povăţuitori de suflete pentru călugări şi mireni. Iar alţii, dascăli învăţaţi în greacă şi slavonă, buni cunoscători ai Sfinţilor Părinţi, cronicari şi caligrafi îndemânatici. Sub supravegherea acestui neobosit egumen s-au copiat la Mănăstirea Slatina de către ucenicii săi numeroase cărţi filocalice şi de cult, s-au scris pagini importante din cronica Moldovei şi s-au pregătit sute de tineri pentru preoţi la sate. Încă şi viaţa isihastă a luat o mare dezvoltare în jurul mănăstirii. Căci se nevoiau în partea locului zeci de ucenici ai Cuviosului Pahomie, din care unii erau mari asceţi şi lucrători ai rugăciunii. Pe toţi aceştia îi ajuta marele egumen.

De asemenea, ieromonahul Iacob a împodobit biserica cu alese odoare voievodale, a zidit din temelie chilii pentru călugări şi a înzestrat mănăstirea cu numeroase danii, situând astfel ctitoria lui Alexandru Lăpuşneanu în rândul celor mai renumite ctitorii voievodale din Moldova. Pentru toate acestea, egumenul Mănăstirii Slatina a fost numit de tot poporul „Iacob cel Vrednic", căci era plin de înţelepciune şi frică de Dumnezeu şi niciodată nu dădea înapoi din faţa primejdiei.

Un mare merit a avut Cuviosul Iacob îndemnând pe domnul Moldovei să zidească şi alte lăcaşuri sfinte, atât în ţară, cât şi în Muntele Athos. Cu sfatul său s-au înnoit mănăstirile Bistriţa, Tazlău, Bogdana-Rădăuţi, Sfântul Dumitru-Suceava etc., cum şi mai multe lăcaşuri atonite, în frunte cu

---

[30] *Arhiva şi Pomelnicul ctitoricesc al Mănăstirii Slatina;* Protos. Hrisostom Asavei, *Monografia Mănăstirii Slatina,* mss. 1948, p. 41-42; N. Iorga, *Studii şi documente cu privire la Istoria românilor,* vol. VII, Bucureşti, 1904, p. 101.

Mănăstirea Dochiaru, pe care o reface în întregime.

La toate acestea, egumenul Iacob adaugă încă o înțeleaptă faptă bună. Văzând sfârșitul apropiat al voievodului, precum și numărul mare al potrivnicilor săi și dorind mântuirea marelui domn, l-a sfătuit să primească schima monahală. Astfel, în anul 1568, Cuviosul Iacob cel Vrednic a săvârșit la Slatina tunderea monahală a lui Alexandru Lăpușneanu, punându-i numele de Pahomie, după numele marelui sihastru care l-a sfătuit să zidească mănăstirea. Puțin mai târziu, trecând la cele veșnice, atât monahul Pahomie, cât și doamna Ruxandra cu fiii lor, au fost înmormântați de egumen în biserica înălțată de ei. În anul 1572, egumenul Iacob s-a mutat la cele veșnice.

CUVIOSUL ZOSIMA IEROSCHIMONAHUL, întemeietorul Mănăstirii Secu (secolul XVI)

Ieroschimonahul Zosima este întemeietorul celei dintâi sihăstrii pe valea pârâului Secu, în a doua jumătate a secolului XVI. În tinereţile sale, Zosima (Zosin) era un mic dregător (vistiernicel) la curtea domnului Moldovei. Apoi, auzind de petrecerea unor sihaştri îmbunătăţiţi pe valea pârâului Secu, aproape de Mănăstirea Neamţ, precum: Prohor, Veniamin, Chiriac, Visarion, Ştefan, Spiridon, Atanasie şi alţii, a fost îndemnat de Duhul Sfânt să intre şi el în nevoinţă călugărească[31].

Deci, mult folosindu-se de sfinţenia vieţii acestor cuvioşi părinţi şi văzând că nu au în apropiere nicio biserică în care să slăvească pe Hristos, şi-a vândut toate averile sale ce le avea şi a întemeiat pe valea Secului primul schit numit „Schitul lui Zosima”, cu hramul „Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul”. În acest schit a primit îngerescul chip al schimniciei şi fericitul ctitor Zosin, primind numele de Zosima. Mai târziu, hirotonindu-se, a ajuns cel dintâi egumen al acestei smerite sihăstrii.

Nevoinţa Cuviosului Zosima şi a ucenicilor săi ajungând cunoscută până la voievodul Moldovei, Alexandru Lăpuşneanu, acesta a înzestrat schitul cu câteva danii şi hotarnice, între anii 1555-1568. Astfel, binepl ăcând lui Dumnezeu şi povăţuind această sihăstrie peste 20 de ani, a adunat în jurul său o obşte de 30 de sihaştri care slăveau pe Hristos ziua şi noaptea. Unii dintre aceştia erau luminaţi cu multă învăţătură duhovnicească, precum ieroschimonahul Dosoftei, devenind renumiţi dascăli şi povăţuitori de suflete.

Ajungând la adânci bătrâneţi şi lăsând pe Dosoftei egumen în locul său, Cuviosul Zosima s-a săvârşit cu pace şi a fost aşezat lângă biserica zidită de el.

---

[31] *Pomelnicul ctitoricesc al Mănăstirii Secu;* Duhovnicul Andronic, *Istoria Mănăstirii Secu,* mss. nr. 53, Arhivele Statului din Rm. Vâlcea; Nestor Severineanul, *Un manuscris necunoscut al duhovnicului Andronic – Istoria Mănăstirii Secu,* în rev. „Mitropolia Moldovei”, 1974, nr. 3-4, p. 180-196.

CUVIOȘII SIHAȘTRI MOISE, PROHOR, VENIAMIN, SPIRIDON, CHIRIAC, VISARION, ȘTEFAN ȘI ATANASIE de pe valea Secului (secolul XVI)[32]

În câteva documente de danie către Mănăstirea Secu, din secolul XVI și începutul secolului XVII, sunt amintiți opt sihaștri din cei mai vestiți care se nevoiesc în codrii seculari de pe valea Secului: Moise, Prohor, Veniamin, Spiridon, Chiriac, Visarion, Ștefan și Atanasie. Astfel, se face pomenire de „Chiliile lui Moise", „Chiliile lui Prohor", „Chiliile lui Veniamin" și „Chiliile lui Spiridon și Chiriac", din afara zidurilor Mănăstirii Secu.

Acești cuvioși sihaștri erau cu metania din Mănăstirea Neamț. Deci, dorind fericita liniște și fiind umbriți de harul Sfântului Duh, s-au făcut pustnici vestiți pe valea „Pârâului Săc", înainte de întemeierea „Schitului lui Zosin" (a doua jumătate a secolului XVI). Ei sunt printre cei dintâi sihaștri cunoscuți pe valea Secului, amintiți în actele vremii. Nevoința lor a fost așa de aleasă, încât numele și faptele lor au ajuns până la domnul țării și nu puțini călugări li s-au făcut ucenici. În documentele amintite se spune că fiecare dintre ei avea „chilii", adică mici comunități de 3-4 sihaștri, din care bătrânii erau socotiți superiorii acestor „chilii". Toți aceștia la un loc, împreună cu alți sihaștri nenumiți, au format prima sihăstrie pe valea pârâului Secu. Desigur, primii viețuitori ai Schitului Zosin, în frunte cu egumenul Dosoftei, făceau și ei parte din comunitatea acestor cuvioși sihaștri. Apoi, odată cu întemeierea schitului (1564), o parte dintre ei au intrat în obște, sub ascultarea egumenului Dosoftei, iar ceilalți au rămas mai departe la „chilii" în pădure.

Cuvioșii părinți Moise, Prohor, Veniamin, Spiridon, Chiriac, Visarion, Ștefan și Atanasie s-au nevoit toată viața la liniște, în post, în rugăciune și în cugetarea celor dumnezeiești. Numai la sărbători se adunau la Schitul lui Zosin, ascultau slujba, se împărtășeau cu Sfintele Taine, luau pesmeți pentru hrană și se întorceau din nou la pustie.

După mulți ani de aspră nevoință, cei opt sihaștri iubitori de Hristos s-au săvârșit cu pace către sfârșitul secolului XVI, lăsând în urmă numeroși ucenici și o profundă tradiție isihastă, care a durat până în zilele noastre.

---

[32] *Documente privind Istoria României* – A, Moldova, Veacul XVI, vol. III, p. 267; Episcop Nestor Severineanul, *Un manuscris necunoscut..., p.* 180-196.

CUVIOSUL IOV SIHASTRUL, Mănăstirea Râșca[33] (secolul XVI)

Pustnicul Iov era cu metania din Mănăstirea Râșca, dascăl și povățuitor al arhiepiscopului Ioan cel Sfânt (1550-1598). Cuviosul acesta s-a nevoit mai întâi în obște, întrecând pe toți cu ascultarea și osârdia lui. Apoi s-a făcut ucenic unui sihastru vestit ce trăia în Muntele Pleșu din apropiere, ostenindu-se în pustie ca la 30 de ani.

Acolo, în puțină vreme, a ajuns cu darul lui Hristos cel mai vestit sihastru din jurul Mănăstirii Râșca. Dascăl al rugăciunii, povățuitor de suflete și părinte al multor sihaștri iubitori de liniște, el a prevestit mai înainte pustiirea Mănăstirii Râșca și risipirea călugărilor, care s-a petrecut la anul 1574. În acest an, prădând turcii mănăstirile și satele Moldovei, au jefuit și odoarele Mănăstirii Râșca. Atunci, toți călugării și însuși Cuviosul Ioan de la Râșca s-au retras în munte la pustnicul Iov și acolo s-au nevoit împreună câțiva ani, răbdând multe primejdii până ce iarăși s-a liniștit țara. La acest fericit sihastru venea adesea arhiepiscopul Ioan „cel Sfânt” de la Râșca, pentru cuvânt de folos și multe făcea după sfatul lui.

Așa petrecând, cuviosul Iov Pustnicul s-a mutat la veșnica odihnă spre sfârșitul secolului XVI, fiind îngropat de ucenici în pustie. Locul acela se cheamă până azi „Poiana lui Iov”, popular „Iova”.

---

[33] Arhiereul Narcis Crețulescu, op. cit., p. 24; *Pomelnicul Mănăstirii Râșca;* tradiția locală.

CUVIOSUL SILVAN IEROMONAHUL, primul egumen al Mănăstirii Râșca († 1579)[34]

Ieromonahul Silvan era cu metania din Mănăstirea Bogdănești-Suceava, ucenic al episcopului Macarie de Roman. Risipindu-se acest lăcaș călugăresc și înălțându-se în apropiere o nouă mănăstire de către Bogdan cel Orb (1512—1517), cuvioșii părinți s-au strămutat aici.

Atunci s-a așezat și ieromonahul Silvan în noua ctitorie voievodală, dovedindu-se întru toate ascultător și foarte râvnitor la cele dumnezeiești. Era încă iubitor de liniște și adeseori se retrăgea în pădurile de sub munți, unde sihăstreau numeroși pustnici.

În anii 1540-1542, înnoindu-se întreaga mănăstire de către Petru Rareș și de episcopul Macarie de Roman cu numele de „Mănăstirea Râșca”, a fost rânduit egumen Cuviosul Silvan, căci era duhovnic vestit și sporit în fapte bune. Până în vara anului 1542, egumenul Silvan s-a îngrijit de zidirea bisericilor și a chiliilor. Apoi, adunând în jurul său peste 30 de călugări, a întemeiat o aleasă obște monahală cu duhovnici buni și cu călugări caligrafi aduși din Mănăstirea Neamț. Rânduiala mănăstirii era aceeași ca și în celelalte mănăstiri din Moldova. Utrenia la miezul nopții, Sfânta Liturghie zilnică, spovedania și împărtășirea cu Trupul și cu Sângele lui Hristos la trei săptămâni, masa o dată pe zi, afară de zilele de sărbătoare, și ascultare în desăvârșită dragoste, cu rugăciunea lui Iisus.

Cuviosul Silvan încuraja, de asemenea, viața pustnicească din munții Râșcăi, unde, cu secole în urmă, se nevoiseră sihaștri sfinți. El trimitea cele de nevoie cuvioșilor din pustie și îi cerceta duhovnicește, iar pe cei iubitori de liniște îi lăsa să se retragă în singurătate.

Așa nevoindu-se Cuviosul Silvan, în anul 1548 s-a retras din egumenie și s-a făcut schimonah. Apoi, mai trăind până în anul 1579 și bineplăcând lui Dumnezeu, s-a mutat la cele veșnice, lăsând în urmă numeroși fii duhovnicești.

---

[34] Idem.; *Istoria Sfintei Mănăstiri Râșca,* Fălticeni, 1901, p. 74; N. Stoicescu, *Repertoriu bibliografic, Moldova,* București, 1974, p. 711.

EPISCOPUL ISAIA DE RĂDĂUȚI († 1592)[35]

Acest ierarh iubitor de Hristos a fost cel mai renumit episcop al Rădăuţilor din secolul XVI. Era cu metania din Mănăstirea Slatina. Aici învaţă din tinereţe asprimea vieţii călugăreşti şi dragostea de Dumnezeu şi de oameni.

Tot în şcoala mănăstirii se lumină cu multă învăţătură de carte, întrecând pe toţi dascălii săi. Căci era iscusit în cunoştinţa Sfintei Scripturi, în scrierile Sfinţilor Părinţi, în lucrarea rugăciunii lui Iisus şi în povăţuirea sufletelor omeneşti pe calea mântuirii. Cunoştea bine istoria Moldovei şi a întregului Bizanţ şi era bun cronicar, caligraf şi vorbitor în limbi. Pe când era ieromonah, înainte de anul 1561, Cuviosul Isaia a copiat un hronograf bizantin şi două cronici, una sârbească şi alta bulgărească, iar între anii 1561-1564, a scris o cronică putneană prescurtată.

Auzind de înţelepciunea şi nevoinţa lui, voievodul Alexandru Lăpuşneanu îl rânduieşte episcop la Rădăuţi în anul 1564, eparhie pe care o păstoreşte cu aleasă pricepere şi blândeţe timp de 14 ani. Ca păstor de suflete s-a ostenit să pună preoţi buni la sate şi egumeni duhovniceşti şi învăţaţi prin mănăstiri. De asemenea, cerceta adesea pe călugări şi pe credincioşi, dezvolta mult şcolile mănăstireşti şi încuraja viaţa isihastă în nordul Moldovei. Iar ca sfetnic de taină al voievodului, mijlocea adesea între el şi supuşii săi, stăruind mereu pentru bună înţelegere şi împăcare. A împlinit şi câteva misiuni de pace peste hotare, în Transilvania, Polonia şi Rusia.

În anul 1577, bunul păstor al turmei lui Hristos, se retrage din scaun la Mănăstirea Agapia Veche, unde îmbracă îngerescul chip al schimniciei. În această vestită vatră isihastă, el întrecu pe mulţi sihaştri, devenind iscusit lucrător al rugăciunii lui Iisus, dascăl şi părinte al părinţilor. După mai mulţi ani de adâncă smerenie şi neîncetată rugăciune, episcopul Isaia îşi dă sufletul în mâinile Domnului, în anul 1592 şi este îngropat alături de biserică.

---

[35] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, Bucureşti, 1957, p. 351; Pr. prof. Mircea Păcurariu, *Listele cronologice ale ierarhilor Bisericii Ortodoxe Române,* în rev. „B.O.R.”, XCIII (1975), nr. 3-4, p. 322-355.

MITROPOLITUL TEOFAN II, Mitropolia Moldovei și Sucevei († 1598)

Al doilea mitropolit, Teofan, era ucenicul învățatului episcop Macarie de la Roman, amândoi fiind cu metania din Mănăstirea Râșca. Aici a crescut duhovnicește, învățând de la dascălul său frica de Dumnezeu, cunoașterea Sfintei Evanghelii și scrierea în limba greacă.

Având o trăire aleasă, cu voia lui Dumnezeu, în anul 1564 a fost ales mitropolit al Moldovei de către Alexandru Lăpușneanu. Și era tuturor iubit pentru smerenia și bunătatea inimii lui. Acest păstor sufletesc cerceta adesea satele și sfintele mănăstiri și ajuta mult pe călugării care sihăstreau prin păduri și prin munți. Avea încă deosebită grijă de monahii români ce se nevoiau în Muntele Athos, unde a fost trimis de voievod să ducă bani pentru înnoirea din temelie a Mănăstirii Dochiaru (1564-1568). El a supravegheat aceste lucrări, a ajutat să se picteze biserica și a luat parte la sfințirea ei, devenind una din cele mai frumoase mănăstiri atonite.

În anul 1568, mitropolitul Teofan l-a călugărit pe Alexandru Lăpușneanu, punându-i numele de Pahomie și tot el l-a îngropat în biserica Mănăstirii Slatina. Mai târziu, sub domnia lui Ioan Vodă cel Viteaz, fiind izgonit din scaun, a sihăstrit cu trei ucenici ai săi în munții din preajma Rarăului. Aici, făcându-și chilii pe obcina numită până astăzi „Piciorul Mitropolitului”, s-au nevoit în post și rugăciune câțiva ani de zile. În anul 1577 a fost iarăși chemat la scaunul său de voievodul Petru Șchiopul, păstorind Biserica Moldovei încă patru ani de zile. În anul 1581, din cauza deselor schimbări de domni, mitropolitul Teofan se refugiază în Polonia. După un an este chemat din nou la scaunul său, pentru a treia oară, rămânând la cârma Bisericii încă cinci ani de zile, căci în acele vremuri tulburi nu era în Moldova alt păstor mai bun ca mitropolitul Teofan.

Deci, povățuind corabia Bisericii lui Hristos prin grele valuri timp de 17 ani de zile și răbdând cu bărbăție multe necazuri, izgoniri și primejdii, în anul 1587, mitropolitul Teofan II se retrage de bunăvoie din scaun și se duce la Mănăstirea Dochiaru în Athos. Aici petrece ca un mare sihastru încă 12 ani, întrecând pe mulți călugări cu aspra sa nevoință, fiind cunoscut și cinstit în tot Muntele Athos. Evlaviosul mitropolit Teofan era primul ierarh român care se făcuse sihastru atonit și era vestit povățuitor și părinte duhovnicesc, atât monahilor români, cât și multor monahi din Athos.

Ajungând la măsura marilor sihaștri atoniți, în anul 1598, fericitul mitropolit Teofan și-a dat sufletul în mâinile lui Hristos și a fost înmormântat în pridvorul bisericii din Mănăstirea Dochiaru, cum se vede până astăzi. Monahii de aici l-au trecut în rândul marilor ctitori și îl numără în ceata cuvioșilor părinți atoniți. După câțiva ani, soția lui Ieremia Movilă a dăruit bani să i se pună piatră de mormânt, deasupra căreia stă scris această frumoasă inscripție: „O, mormântule, pentru Dumnezeu, ce mort ai? Spune-mi repede

mie, celui ce te întreabă, pe cine ai? O, străine, (îl am) pe Teofan, cel drag tuturor, pe slăvitul arhiereu al Moldovlahiei, al cărui strălucit sicriu, Elisabeta, soția prea luminatului Ieremia, fiind fericită că-i este rudă, îl împodobește după cuviință, de departe, spre amintire și ca să aibă răsplată. Cerul cu slava lui să-i dea viață îndelungată și strălucită fericire, în anul 1598".

Pe portretul frumos pictat de pe perete stau scrise, de asemenea, aceste cuvinte: „Strălucitul păstor al Moldovlahiei, Teofan".

SFINȚI ȘI CUVIOȘI

din secolele XVI-XVII

SFÂNTUL IOAN ARHIEPISCOPUL, Mănăstirea Râşca (secolele XVI-XVII)[1]

a. Viaţa

Acest ierarh sfânt al Bisericii Ortodoxe Române era de loc din ţinutul Sucevei. Părinţii săi se numeau Gheorghe şi Anastasia. Prin anul 1560 a intrat, ca fiu duhovnicesc al episcopului Macarie de Roman, în obştea Mănăstirii Râşca, ajungând mai târziu egumen şi duhovnic. Între anii 1598— 1605 a fost episcop de Huşi; apoi episcop de Rădăuţi, între anii 1605-1608, când este ales mitropolit al Moldovei. El însă, renunţând la scaun, se retrage la mănăstirea de metanie şi după puţin timp se mută la cele veşnice. Viaţa sa, atât de sfântă, ne rămâne în mare parte necunoscută, fiind ascunsă în Hristos. Cel dintâi care l-a făcut cunoscut şi l-a cinstit ca sfânt a fost evlaviosul mitropolit Dosoftei al Moldovei.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Cuviosul Ioan de la Râşca, „arhiepiscopul cel sfânt şi minunat", cum l-a numit mitropolitul Dosoftei, a fost chemat de Hristos din tinereţe la viaţa călugărească, având ca dascăl şi povăţuitor pe episcopul Macarie de Roman, care i-a fost egumen şi duhovnic. De la el a învăţat cunoştinţa cărţii, iar de la cuvioşii duhovnici şi sihaştri din munţi a învăţat lucrarea cea îngerească a rugăciunii inimii şi paza minţii de gândurile cele deşarte, care vin de la diavoli. Astfel, în puţină vreme, a împlinit ani îndelungaţi, ajungând la măsura bărbatului desăvârşit.

2. Acest vas ales al Duhului Sfânt avea, îndeosebi, două mari fapte bune: rugăciunea curată însoţită de lacrimi şi o negrăită dragoste pentru Hristos şi pentru oameni. Prin aceste două bunătăţi a biruit toate ispitele vrăjmaşilor şi, curăţându-şi mintea şi inima, a ajuns purtător de Hristos, plin de blândeţe şi smerenie. În acea vreme nu era altul mai sporit ca el în mănăstirile Moldovei. Era încă mare lucrător şi dascăl al rugăciunii inimii.

3. Învrednicindu-se de darul preoţiei, Cuviosul Ioan s-a făcut egumen şi mare părinte duhovnicesc în Mănăstirea Râşca, căci pe toţi îi miluia şi îi mângâia cu alese cuvinte duhovniceşti şi îi povăţuia spre urcuşul cel duhovnicesc prin însăşi pilda vieţii sale. Acest egumen a adunat în jurul său numeroşi călugări şi a desăvârşit lucrarea duhovnicească începută de episcopul Macarie la Râşca. Cerceta, de asemenea, pe sihaştrii din munţii Râşcăi, le aducea Preacuratele Taine şi zăbovea la chiliile lor, mai ales în sfintele posturi, căci în sufletul lui se odihnea Hristos. Sub povăţuirea acestui sfânt egumen, Mănăstirea Râşca ajunsese la cea mai înaltă înflorire duhovnicească.

4. Pentru o nevoinţă aleasă ca aceasta, Cuviosul Ioan s-a învrednicit de darul facerii de minuni şi al înainte-vederii. Din această pricină, mulţi

---

[1] Mitropolitul Dosoftei, *Vieţile Sfinţilor,* Iaşi, 1686, vol. IV, f. 152; Pr. Liviu Stan, *Sfinţii români....* Sibiu, 1945, f. 54-55; Arhiereul Narcis Creţulescu, op. cit., p. 76-79.

credincioși de prin sate alergau la chilia lui, îi cereau sfintele rugăciuni, își mărturiseau păcatele și primeau sănătate, căci era părinte sufletesc al tuturor și toți îl cinsteau ca pe un sfânt bărbat și plin de har.

5. În anul 1574, năvălind păgânii, au prădat numeroase sate și mănăstiri din centrul Moldovei. Atunci, mulți oameni au scăpat de moarte cu rugăciunea și milostenia Cuviosului Ioan. Căci, adunându-se mii de săteni în curtea mănăstirii de frica turcilor, blândul egumen i-a adăpostit, i-a hrănit și i-a mângâiat pe toți cu nădejdea milei lui Dumnezeu. Apoi, cunoscând cu duhul că și Mănăstirea Râșca va fi jefuită de turci, a făcut cuviosul priveghere de toată noaptea împreună cu tot soborul, a săvârșit Sfânta Liturghie și a împărtășit poporul cu Trupul și Sângele lui Hristos. Iar în zorii zilei, binecuvântându-i, le-a dat hrană și i-a trimis să se ascundă în munți. În urmă, marele stareț a luat clopotele ctitorești și le-a aruncat în iazul mănăstirii pentru a nu le topi păgânii. Asemenea și odoarele îngropându-le, a luat icoana Sfântului Ierarh Nicolae, patronul acestui sfânt lăcaș și, îngenunchind, a înconjurat biserica împreună cu părinții. Apoi, sărutându-se unii cu alții, s-au risipit în munți, la chiliile fericiților sihaștri și acolo au zăbovit ca la trei ani, până s-a liniștit țara.

6. Văzând mitropolitul și domnul Moldovei nevoința Cuviosului egumen Ioan, în anul 1598 l-au ales episcop de Huși, împotriva voii sale, păstorind bine turma lui Hristos timp de 7 ani, căci ducea aceeași petrecere ca la mănăstire și era mereu înconjurat de popor. A păstorit și Episcopia Rădăuților încă trei ani. Apoi, fiind ales mitropolit al Moldovei și iubind mai mult liniștea și rugăciunea decât cinstea cea trecătoare, Cuviosul Arhiepiscop Ioan, cerându-și iertare, s-a retras la fericita liniște de la Râșca. Aici, mai trăind puțin în rugăciune și smerenie, și-a dat sfântul său suflet în mâinile Marelui Arhiereu Iisus Hristos.

Sfinte Ierarhe Ioane, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi, păcătoșii!

CUVIOSUL IOAN SIHASTRUL, Mănăstirea Râșca (secolele XVI-XVII)

Ieroschimonahul Ioan era unul din ucenicii Sfântului Arhiepiscop Ioan de la Râșca. El s-a nevoit mai întâi în mănăstirea de metanie, până ce marele său dascăl și părinte duhovnicesc s-a mutat din viața aceasta. Apoi, dorind viață pustnicească, s-a retras în munte, pe valea pârâului Râșcuța, și acolo a sihăstrit în cuvioșie și plăcere de Dumnezeu mai mult de 30 de ani.

Acest sihastru a fost un vestit lucrător al rugăciunii lui Iisus și un mare rugător al neamului românesc. Atât de mult sporise în asceză și în cugetarea celor dumnezeiești, că în timpul rugăciunii fața lui se lumina de darul Duhului Sfânt și cunoștea cele viitoare. Chilia lui din lemn și pământ se afla într-o mică poiană retrasă de lume, la 3 km mai sus de mănăstire, numită până azi „Poiana lui Ioan". Aici avea cuviosul câțiva ucenici, un mic paraclis pentru rugăciune și o mică grădină de legume. În această poiană au sihăstrit întotdeauna pustnici aleși, fiind loc de liniște pentru călugării din Mănăstirea Râșca. Se crede că tot aici s-a retras fericitul Arhiepiscop Ioan cu obștea sa, de frica turcilor, pe când era egumen la Râșca.

Deci, mult nevoindu-se și răbdând nu puține ispite de la vicleanul diavol, Cuviosul Ioan Sihastrul și-a dat sufletul în brațele lui Hristos și a fost numărat în ceata cuvioșilor părinți.

CUVIOSUL ISAIA PUSTNICUL, Mănăstirea Moldovița (secolele XVI-XVII)

În jurul Mănăstirii Moldovița (ante 1402), ca de altfel pretutindeni, se nevoiau încă din secolele XIII-XIV câțiva sihaștri uitați de lume. Unii rămâneau necunoscuți până la moarte; alții trăiau un timp ca pustnici în poienile codrilor, apoi din nou se retrăgeau în mănăstire.

Unul dintre acești sihaștri a fost și Cuviosul schimonah Isaia. El s-a nevoit mai întâi în Mănăstirea Moldovița, în a doua jumătate a secolului XVI, ajungând monah foarte sporit în cele duhovnicești. Apoi, dorind să învețe mai multă carte, a fost trimis de egumenul său la vestita școală duhovnicească din Mănăstirea Putna. Aici străluceau în acea vreme doi mari dascăli putneni, Antonie Protopsaltul și arhimandritul Filotei. De la cel dintâi a învățat Cuviosul Isaia tipicul și cântarea psaltică, iar de la „prealuminatul" dascăl Filotei a învățat, pe lângă limbile greacă și slavonă, cunoștința Sfintei Scripturi și operele cele mai alese ale Sfinților Părinți. Tot la Putna a deprins meșteșugul caligrafiei și împodobirii cu picturi a cărților bisericești.

Reîntors la Moldovița, Cuviosul Isaia a petrecut un timp în obște, ca protopsalt și dascăl în școala mănăstirii. Apoi, râvnind marilor sihaștri de demult, s-a retras la liniște în pădurile din jurul mănăstirii. Acolo, făcându-și o colibă, se nevoia ziua și noaptea în post, în rugăciune și în luare-aminte de sine. Preacuratele Taine le primea din mănăstire, unde cobora la marile sărbători, iar hrana și îmbrăcămintea și le agonisea din lucrul mâinilor sale. Căci, fiind bun caligraf, copia cărți de slujbă pentru biserici și primea cele necesare.

Cel mai de preț manuscris copiat de Cuviosul Isaia, pe când era pustnic, este un frumos Tetraevanghel scris la cererea egumenului din Mănăstirea Moldovița, în timpul domniei lui Ieremia Movilă (1595-1606). Pe fila 257 se află această însemnare: „Eu mult păcătosul pustnic Isaia m-am trudit și am scris". Iar pe prima filă se află dedicația pustnicului Isaia adresată, în semn de recunoștință, „Atotluminatului și preasfințitului și de Dumnezeu alesului și dascălului nostru, chir ieromonah arhimandrit Filotei din Putna". Tot pe prima filă, jos, notează schimonahul Isaia și această însemnare: „Eremia Movilă Voievod, din mila lui Dumnezeu domn (al) Țării Moldovei, scrie rugăminte egumenului nostru din Moldovița și întregului sobor"[2]. Este vorba de o scrisoare a voievodului prin care cere să fie pomenit de călugări la sfintele lor rugăciuni.

După mulți ani de viață pustnicească, Cuviosul Isaia s-a reîntors în obștea Mănăstirii Moldovița. Apoi, mai trăind puțin și bineplăcând lui Dumnezeu, s-a strămutat la cerești lăcașuri în primele decenii ale secolului

[2] *Pomelnicul Mănăstirii Moldovița,* Tetraevanghelul se păstrează în biblioteca Mănăstirii Dragomirna.

XVII.

CUVIOSUL FILOTEI DASCĂLUL, Mănăstirea Putna (secolele XVI-XVII)

Cuviosul arhimandrit Filotei a fost unul din cei mai învăţaţi dascăli ai şcolii duhovniceşti din Mănăstirea Putna, unde a deprins din tinereţe frica de Dumnezeu şi osteneala faptelor bune. Bogatele sale cunoştinţe teologice, patristice, catehetice şi chiar filosofice, le-a primit, atât în Mănăstirea Putna, cât şi în Muntele Athos, unde s-a nevoit câţiva ani.

De la marii dascăli atoniţi a deprins cuviosul ieromonah Filotei cunoştinţa cea adâncă a învăţăturii ortodoxe, dogmele, morala, asceza, retorica, filocalia şi scrierile Sfinţilor Părinţi. Apoi, luminându-se îndeajuns şi cunoscând bine limbile greacă şi slavonă, s-a întors la Mănăstirea Putna. Acest cuvios era şi un iscusit lucrător al rugăciunii, duhovnic, dascăl de limbă română şi bun caligraf.

Deci, luând sub conducerea sa şcoala Mănăstirii Putna, în puţină vreme a sporit atât de mult faima ei, încât nu era alta mai vestită în Ţara Moldovei. Căci veneau să înveţe carte de la arhimandritul Filotei zeci de călugări din Putna, Moldoviţa, Humor, Suceava şi numeroşi tineri, pentru preoţi la sate. Iar bunul dascăl şi slujitor al lui Hristos, ajutat de un alt iscusit dascăl, „Antonie protopsaltul” (1589), atât de mult s-a ostenit cu ucenicii săi, că mulţi dintre ei au deprins limbile greacă şi slavonă. Alţii au învăţat meşteşugul rugăciunii lui Iisus, iar alţii au ajuns vestiţi protopsalţi prin mănăstiri, iscusiţi caligrafi, scriitori şi împodobitori de cărţi bisericeşti[3].

Unul dintre ucenicii săi a fost şi „mult păcătosul pustnic Isaia” din Mănăstirea Moldoviţa. Acesta, după ce învaţă carte la Putna, ajunge pustnic şi scrie un Tetraevanghel (sfârşitul secolului XVI) pentru Moldoviţa. Pe prima filă scrie următoarea dedicaţie, în semn de recunoştinţă: „Atotluminatului şi preasfinţitului şi de Dumnezeu alesului şi dascălului nostru chir ieromonah arhimandrit Filotei din Putna”[4].

Acest dascăl al monahismului şi teologiei româneşti din secolul XVI a făcut din şcoala mănăstirească de la Putna o adevărată academie teologică. Refuzând să urce treapta arhieriei, a rămas în smerenia vieţii călugăreşti până la sfârşitul vieţii sale. Dar prin înţelepciunea şi trăirea sa, pe mulţi i-a luminat şi i-a zidit sufleteşte, pentru care era numit de toţi: „Prealuminatul şi preasfinţitul şi de Dumnezeu alesul şi dascălul nostru”. Numele său era cunoscut până la Pecersca, în Athos şi chiar la Patriarhia din Constantinopol şi se cucereau toţi de nevoinţa şi smerenia lui.

Aşa s-a nevoit acest mare dascăl, duhovnic şi slujitor al Bisericii lui Hristos, ca la 50 de ani, mărturisind dreapta credinţă, învăţând pe călugări şi

---

[3] Arhiva şi Pomelnicul Mănăstirii Putna.

[4] Tetraevanghelul se păstrează în biblioteca Mănăstirii Dragomirna, sub nr. 1776/687.

preoți cunoștința Sfintei Evanghelii, deprinzând pe mulți lucrarea cea de taină a rugăciunii și născând numeroși fii duhovnicești. Apoi, simțindu-se chemat la cele veșnice, a dat ucenicilor săi sărutarea cea mai de pe urmă și a adormit cu pace în Mănăstirea Putna, la începutul secolului XVII.

CUVIOŞII PĂRINŢI EVLOGHIE, PIMEN, MISAIL, VASILE ŞI PAISIE, Sihăstria Agapia Veche (secolele XVI-XVII)

Între „Muntele Scaunele" şi „Poiana lui Eufrosin" este o mică poiană „cu arbori bătrâni şi roditori", plantaţi de cei dintâi părinţi care au întemeiat Schitul Agapia Veche şi bisericuţa de lemn pe temelie de piatră. Locul acesta se cheamă până astăzi „Livada Părinţilor".

În această livadă exista, prin secolele XVI-XVII, un cimitir în care se îngropau atât călugării din „Mănăstirea lui Agapie", cât şi sihaştrii care se nevoiau singuri prin pădurile şi munţii din împrejurimi. Aici, în „Livada Părinţilor", s-au găsit în morminte, prin săpături ocazionale, sicrie făcute din butuci de stejar tăiaţi pe lungimea mortului şi apoi scobiţi înăuntru ca o raclă, iar morţii din ele erau înfăşuraţi şi cu o cărămidă sub cap. La unii era şi câte o cruce de plumb legată de gât, cu numele mortului scris pe o latură, ori pe o muchie. În tradiţia locului se spune că printre numeroşii sihaştri din Munţii Neamţului, mai ales de la Agapia Veche, „se aflau între ei mulţi bărbaţi cu viaţa sfântă, ale căror trupuri, îngropându-se acolo şi după multă vreme constatându-se de sfinte, au fost scoase şi duse ca moaşte prin alte ţări, ca: Rusia, Grecia...".

Între cuvioşii sihaştri de la Agapia Veche, ale căror cinstite moaşte se odihnesc în cimitirul vechi din „Livada Părinţilor", s-au identificat în anul 1838 cinci nume de schimonahi şi ieroschimonahi, anume: Evloghie, Pimen, Misail, Vasile şi Paisie. Trupurile acestor cuvioşi părinţi erau aşezate în sicrie din trunchiuri groase de stejar, cu cruci grele de plumb pe piept şi cu osemintele galbene şi bine mirositoare. Ei s-au nevoit la Agapia Veche, atât în obşte, cât şi în munţii din împrejurimi, până la jumătatea secolului XVIII, când schimonahii obişnuiau să poarte cruci grele de plumb pe piept şi se îngropau în sicrie scobite în tulpină de stejar. Pe unii dintre aceştia i-a cunoscut încă din viaţă mitropolitul Dosoftei, iar despre alţii numai a auzit, precum singur mărturiseşte: „Încă şi din români mulţi sunt cărora le-am văzut viaţa şi traiul lor, dar n-au fost căutaţi"[5].

Chipul în care s-au nevoit aceşti sfinţi sihaştri şi faptele bune ce le-au săvârşit în viaţă, singur Dumnezeu le ştie, Care cercetează inimile şi rărunchii oamenilor. Însă crucile grele de plumb şi sicriele în care se îngropau dovedesc nevoinţă aspră pe care o duceau. Căci toţi erau mari lucrători ai rugăciunii lui Iisus şi trăiau în desăvârşită linişte şi bucurie dumnezeiască, păzindu-şi mintea curată de gânduri şi ostenindu-şi trupul cu înfrânarea şi privegherea.

Astăzi, trupurile acestor cuvioşi părinţi şi rugători ai neamului nostru se odihnesc, uitate, în „Livada Părinţilor" de la Agapia Veche, iar sufletele lor cântă neîncetat cu îngerii în ceruri măririle lui Dumnezeu.

---

[5] Mitropolitul Dosoftei, op. cit., f. 152.

CUVIOSUL DOSOFTEI DASCĂLUL, egumen în Schitul lui Zosima-Secu (1582-1606)[6]

Prima așezare monahală atestată documentar pe valea Secului din ținutul Neamț a fost o mică sihăstrie din timpul lui Alexandru Lăpușneanu, întemeiată de câțiva călugări pustnici din Mănăstirea Neamț. Iar cel dintâi ctitor care zidește aici lăcaș de rugăciune și chilii, în a doua jumătate a secolului XVI, a fost vistiernicul Zosin (schimonahul Zosima).

Printre cei dintâi egumeni ai acestui schit retras de lume a fost și ieroschimonahul Dosoftei, mare dascăl și povățuitor de suflete, cu metania din Mănăstirea Neamț. Timp de 40 de ani, cât a dăinuit Schitul lui Zosima, Cuviosul Dosoftei a stat ca un adevărat stâlp și părinte duhovnicesc în fruntea obștii sale, formată din peste 50 de sihaștri. El învăța pe toți frica de Dumnezeu, ascultarea, smerenia și meșteșugul nevoinței călugărești, căci era iscusit în tâlcuirea Sfintelor Scripturi și vestit pentru înțelepciunea sa în toată Moldova, până la însuși domnul țării. Se spunea despre dânsul că era, de asemenea, bun cunoscător al limbilor greacă și slavonă și știa, ca puțini alții, dogmele Bisericii Ortodoxe. A întemeiat încă și școală mănăstirească de învățătură în obștea sa, unde învățau călugări iubitori de carte. Pentru aceea și dascăl sau „nastavnic" era numit de cei din vremea sa.

Unul din cei mai vestiți ucenici ai egumenului Dosoftei a fost însuși marele mitropolit Varlaam Moțoc, care a viețuit în Schitul lui Zosima mai mult de 25 de ani. Înțelepciunea duhovnicească și teologică a ucenicului arată măsura nevoinței și cunoștințelor pe care le stăpânea dascălul său.

Cuviosul Dosoftei era încă iscusit povățuitor și duhovnic al sihaștrilor care se nevoiau în codrii de pe valea Secului. Totodată, el a ajutat mult la zidirea din nou a ctitoriei lui Nestor Ureche (1602), alături de Schitul lui Zosima, fiind cel dintâi stareț al Mănăstirii Secu, între anii 1602-1606. Acest egumen face din obștea sa o adevărată lavră, vestită în toată Țara Moldovei.

La 21 august, 1606, Cuviosul Dosoftei Dascălul lasă egumen în locul său pe ieroschimonahul Andrei, unul din fiii săi duhovnicești, iar el se mută în odihna lui Hristos, plâns de toți ucenicii și sihaștrii de pe valea „pârâului Săc".

---

[6] Alexandru I. Gonța, *Un așezământ de cultură de la Alexandru Lăpușneanu pe Valea Secului, înainte de ctitoria lui Nestor Ureche – Schitul lui Zosin,* în rev. „Mitropolia Moldovei". 1962, nr. 9-12, p. 694-712.

CUVIOŞII VUCOL, GHEDEON ŞI GHERMAN, sihaştri de pe Muntele Ceahlău (secolele XVI-XVII)

Aceşti trei cuvioşi sihaştri erau cu metania din sihăstria Ceahlăului şi din Mănăstirea Pionul, situate în apropierea acestui sfânt munte românesc. După ce mai întâi s-au deprins în obşte cu osteneala vieţii călugăreşti şi au îmbrăcat îngerescul chip al schimniciei, s-au retras la linişte în adâncul codrilor seculari de pe valea pârâului Durău, unde se nevoiau mulţi sihaştri purtători de Hristos. Apoi şi-au săpat trei peşteri aproape una de alta, în stâncile de piatră de sub vârful Ceahlăului şi acolo se nevoiau în post, în rugăciune şi în dorire de Dumnezeu.

Nevoinţa lor era aceasta: ziua şi noaptea îşi aveau mintea înălţată la Dumnezeu, prin neîncetată rugăciune şi nădejdea bunătăţilor celor viitoare. Toată săptămâna petreceau singuri în munte, nevăzând faţă de om, şi mâncau o dată pe zi, după apusul soarelui. În sărbători se adunau la chilia unui duhovnic sihastru şi acolo săvârşeau Sfânta Liturghie şi primeau Trupul şi Sângele Domnului. Iar cele de nevoie vieţii le primeau prin ucenicii lor de la mănăstirea de metanie.

Aşa s-au nevoit Cuvioşii Vucol, Ghedeon şi Gherman timp de 30 de ani, strălucind ca trei făclii pe Muntele Ceahlău şi neîncetat rugându-se pentru ei şi pentru mântuirea lumii. Apoi, ajungând la vârsta bătrâneţii şi bineplăcând lui Dumnezeu, s-au săvârşit cu pace în primele trei decenii ale secolului XVII şi s-au numărat în ceata cuvioşilor părinţi[7]. Peşterile lor se văd până astăzi şi le poartă numele peste veacuri[8].

„Ceata pustnicilor fericită este, a celor ce se întraripează cu dumnezeiescul dor!”

---

[7] Pr. C. Matasă, *Călăuza judeţului Neamţ,* Bucureşti, 1939, p. 104; Idem, *Palatul Cnejilor,* Bucureşti, 1935, p. 1-46.

[8] La câţiva km mai sus de Mănăstirea Durău, unde a fost şi un mic schit de sihaştri, se găsesc mai multe peşteri şi urme de chilii sub stâncile Ceahlăului, printre care şi „Peştera lui Vucol”, „Peştera lui Ghedeon” şi „Peştera lui Gherman”.

CUVIOSUL PANGRATIE ARHIMANDRITUL, Mănăstirea Sucevița (secolele XVI-XVII)

Acest cuvios iubitor de Hristos era ucenic al mitropolitului Gheorghe Movilă, pe când era egumen în Mănăstirea Sucevița (1564? – 1579). Apoi, râvnind vieții pustnicești, s-a făcut sihastru, cu binecuvântarea dascălului său, pe un deal din apropierea mănăstirii, numit până astăzi „Dealul lui Pangratie". Aici, făcându-și un bordei în mijlocul pădurii, s-a nevoit Cuviosul Pangratie peste 20 de ani în neîncetată rugăciune, în post și în priveghere, răbdând multe ispite de la diavolul. Numele lui devenise cunoscut în toate satele de pe valea Suceviței și mulți credincioși îl căutau pentru binecuvântare și pentru cuvânt de folos. Avea încă și darul vindecării bolilor, căci se făcuse vas curat al Duhului Sfânt.

În anul 1610, Cuviosul Pangratie a fost ales egumen și părinte duhovnicesc al Mănăstirii Sucevița, pe care o povățuiește cu multă înțelepciune 15 ani. Ca egumen, a înmulțit numărul monahilor la peste 50 de rugători, dintre care o parte trăiau în obște, iar ceilalți sihăstreau în pădurile din jurul Suceviței. Pe toți îi avea sub ascultare arhimandritul Pangratie, deprinzându-i frica de Dumnezeu, smerenia și neîncetata rugăciune, care este maica tuturor faptelor bune. Cuviosul Pangratie s-a îngrijit și de buna chivernisire a mănăstirii, înnoind chiliile monahilor și ale sihaștrilor și făcând multe milostenii la sătenii din valea Suceviței. Era încă foarte cinstit și căutat de credincioși, „având multă trecere în poporul de la sate".

Săvârșind, astfel, călătoria acestei vieți, după cuvântul Sfintei Evanghelii, s-a mutat la cerești lăcașuri în primele decenii ale secolului XVII[9].

[9] Dimitrie Dan, *Mănăstirea Sucevița,* București, 1923, p. 45, 102.

EPISCOPUL EFREM AL RĂDĂUȚILOR, Mănăstirea Moldovița († 1626)

Evlaviosul episcop Efrem era cu metania din Mănăstirea Moldovița, iar cu locul nașterii din părțile Sucevei. Deci, auzind de buna nevoință a monahilor de aici, s-a făcut călugăr în a doua jumătate a secolului XVI, învrednicindu-se în puțină vreme de darul preoției. Apoi a fost mai mulți ani ecleziarh și duhovnic al obștii din Moldovița, crescând mulți fii duhovnicești și zidind sufletește pe toți cu smerenia, cu blândețea și cu înțelepciunea lui. Căci era deprins din copilărie cu citirea și înțelegerea Sfintei Scripturi și cu învățătura Sfinților Părinți, pe care o deprinsese în școala mănăstirii de la dascăli iscusiți.

Spre sfârșitul secolului XVI, Cuviosul Efrem a fost ales egumen al Mănăstirii Moldovița, povățuind duhovnicește această obște între anii 1595-1607 și adunând în jurul său până la 60 de călugări. În această vreme, Mănăstirea Moldovița a cunoscut o epocă de aleasă înflorire duhovnicească și culturală. Aici se formau duhovnici și egumeni iscusiți în povățuirea sufletelor omenești, precum și buni caligrafi care scriau cărți de slujbă pentru biserici, printre care era și Cuviosul Isaia pustnicul. În jurul Mănăstirii Moldovița se nevoiau, de asemenea, numeroși sihaștri care se bucurau de ajutorul lui. Numele egumenului Efrem era cunoscut domnului Moldovei, Ieremia Movilă, care îi acordă unele ajutoare pentru mănăstire și „scrie rugăminte egumenului din Moldovița și întregului sobor”.

Pentru înțelepciunea vieții sale, Cuviosul Efrem a fost chemat de Dumnezeu la treapta arhieriei, fiind hirotonit episcop al Hușilor în anul 1607. După puțină vreme ajunge pe scaunul Episcopiei Rădăuților, bine păstorind turma lui Hristos 15 ani (1608-1614 și 1616-1623). Prima lui grijă a fost să zidească biserici în toate satele și să hirotonească preoți buni și știutori de carte, ca să poată povățui poporul pe calea mântuirii. Se îngrijea, de asemenea, pentru întărirea vieții duhovnicești în mănăstirile și schiturile din eparhia sa, rânduind egumeni luminați și sporiți în fapte bune.

La mănăstirea de metanie, episcopul Efrem a zidit în anul 1612 o frumoasă „clisiarniță”, care se păstrează până astăzi. A mai dat mănăstirii sale câteva cărți de slujbă, caligrafiate cu propriile sale mâini, și anume un Evangheliar (1613), o Psaltire (1614) și un „Anghelis” (Octoih). Pe acest manuscris se află următoarea însemnare: „Cu voia Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea Sfântului Duh, iată, eu, robul Domnului Dumnezeului meu, Efrem, episcop de Rădăuți, am binevoit și am dorit din toată inima și am dat din agoniseala mea dreaptă, ca să se scrie sfântul Anghelis care stă de față celor ce-l privesc, ca rugăciune a mea pentru mine și părinții mei și l-am dat Sfintei

Mănăstiri Moldovița...".[10]

Așa nevoindu-se smeritul episcop Efrem și mult ostenindu-se pentru mântuirea turmei sale, în anul 1623 s-a retras la mănăstirea de metanie. Apoi, pregătindu-și dinainte mormântul, și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, în anul 1626. Mormântul se află în gropnița Mănăstirii Moldovița și poartă următoarea inscripție: „Acesta este mormântul presfințitului nostru părinte Kir Efrem, episcop al Rădăuțiului (unde) este și înmormântat, unde s-a făgăduit lui Dumnezeu și Preacuratei Sale Maici, din tinerețe. Veșnica lui pomenire, în anul 1626".

[10] Prof. I. Zugrav, *Trei manuscrise liturgice de la episcopul Efrem al Rădăuților,* în rev. XXXIX (1963), nr. 7-8, p. 456-472.

MITROPOLITUL ANASTASIE CRIMCA al Moldovei şi Sucevei († 1631)[11]

a. Viaţa

Acest mare mitropolit al Moldovei s-a născut în Suceava, pe la jumătatea secolului XVI, din părinţi foarte iubitori de Hristos, anume Ioan şi Cristina. Din botez se chema Ilie.

În timpul domniei lui Petru Şchiopul (1582-1591), tânărul Ilie Crimca a fost diac de cancelarie şi ostaş. Apoi, renunţând la cele pământeşti, s-a făcut călugăr la Mănăstirea Putna. După puţină vreme a ajuns egumen la Mănăstirea Galata din Iaşi. În anul 1600 a fost ales episcop la Rădăuţi. Dar în acelaşi an se retrage la Dragomirna unde zideşte o mică biserică de piatră şi întemeiază schit de călugări.

În anul 1606 este ales episcop la Roman, iar în decembrie 1607 este ales mitropolit al Moldovei şi Sucevei, până în anul 1617, când se retrage din scaun la Mănăstirea Dragomirna, ctitorită de el în anul 1609. Între anii 1619-1629 păstoreşte din nou Biserica Moldovei. Apoi, se retrage la ctitoria sa şi trece la cele veşnice, la 19 ianuarie, 1631.

Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Mitropolitul Anastasie a fost ales de Dumnezeu din braţele maicii sale să fie păstor duhovnicesc al Bisericii lui Hristos. Părinţii săi, Ioan şi Cristina, l-au crescut de mic în frică de Dumnezeu, ca pe un odor de mare preţ, dându-i o educaţie creştinească cu totul aleasă. Astfel, tatăl său l-a învăţat bărbăţia şi tăria sufletească, care îl fac pe om statornic şi îndelung răbdător în încercările de multe feluri ale vieţii; iar buna sa mamă l-a învăţat să fie smerit, cu sufletul deschis spre dumnezeieştile frumuseţi, fierbinte în rugăciuni şi iubitor de oameni.

2. În tinereţile sale, fiind ostaş în armata Moldovei, se spune despre dânsul că făcea adevărate vitejii în luptele cu cazacii, care prădau adesea satele şi mănăstirile. Că, întărindu-se cu crucea lui Hristos şi fiind îndemânatic şi plin de curaj, biruia cu multă uşurinţă pe năvălitori. Pentru toate acestea a fost răsplătit de domnul Moldovei cu o mare întindere de pământ, unde mai târziu a zidit frumoasa Mănăstire Dragomirna.

3. Rămânând în oaste câţiva ani, tânărul Ilie Crimca a fost îndemnat de Duhul Sfânt să se facă ostaş al lui Hristos. Deci, renunţând la cele pământeşti, a intrat în obştea Mănăstirii Putna, călugărindu-se cu numele de Anastasie. Aici a deprins monahul Anastasie meşteşugul cel cu multă iscusinţă al picturii în miniatură şi scrierea de cărţi. Aici, în şcoala Mănăstirii Putna, a învăţat ostaşul lui Hristos meşteşugul luptei duhovniceşti şi buna nevoinţă

[11] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, Bucureşti, 1957, p. 343-345; Pr. prof. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* Sibiu, 1972, p. 105-107.

călugărească.

4. Văzând părinții smerenia și istețimea minții monahului Anastasie, îndată l-au hirotonit preot și, la cererea voievodului, l-au trimis egumen la Mănăstirea Galata de curând zidită. Și atât de frumos a povățuit acest sfânt lăcaș, încât toți îl iubeau și mulți credincioși îl aveau de părinte duhovnicesc. După ce a format la Galata o obște bine organizată cu ucenici buni, în anul 1600, arhimandritul Anastasie a fost hirotonit episcop de Rădăuți.

5. Retrăgându-se din scaun din cauza vitregiilor vremii, episcopul Anastasie a sihăstrit 6 ani de zile la metocul său, Dragomirna. Aici a zidit o mică biserică, a adunat în jurul său câțiva ucenici și se îndeletnicea cu citirea sfintelor cărți, cu zugrăvirea de icoane și cu scrierea de manuscrise, povățuind multe suflete către Hristos.

6. Pentru înțelepciunea și smerenia sa, în anul 1607, episcopul Anastasie a fost ales mitropolit al Moldovei, păstorind Biserica lui Hristos timp de 20 de ani. Cea dintâi grijă a sa a fost întărirea vieții duhovnicești prin mănăstiri și sate și zidirea de noi biserici.

În toate marile mănăstiri a rânduit egumeni din cei mai aleși, sporiți în fapte bune și cunoscători de limbi străine. Cel mai vestit dintre toți a fost egumenul Mănăstirii Secu, arhimandritul Varlaam. Prin orașe și sate a hirotonit preoți știutori de carte, în stare să conducă poporul pe calea Evangheliei lui Hristos. Astfel, sub lunga păstorie a mitropolitului Anastasie, mănăstirile și schiturile din Moldova au trăit o epocă de aleasă înflorire duhovnicească. De asemenea, în sihăstriile retrase din Carpați s-a înmulțit numărul sihaștrilor, din care unii erau cinstiți de popor, încă din viață, ca sfinți și făcători de minuni.

7. În anul 1609, mitropolitul Anastasie înalță, spre slava Preasfintei Treimi și cinstea neamului, frumoasa Mănăstire Dragomirna, cu hramul Pogorârea Duhului Sfânt. Este, cu adevărat, cel mai măreț altar de rugăciune și de mângâiere pe care l-a ridicat vreun ierarh pe pământul românesc. În această mănăstire a rânduit mitropolitul egumeni buni și călugări cu viață de obște, unde niciodată n-a încetat dumnezeiasca Liturghie.

8. Biserica Mănăstirii Dragomirna, pe cât este de împodobită cu sculpturi de piatră în exterior, pe atât este de frumos pictată și în interior. Căci în același an, mitropolitul ctitor a rânduit patru călugări zugravi din mănăstire, anume: „Popa Crăciun, Ignatie, Mătieș și Grigorie", care au pictat altarul, bolta și naosul bisericii. Mai târziu, domnul Moldovei, Miron Barnovschi, rudenia mitropolitului, a construit zidul de cetate și cele patru turnuri de apărare. Apoi, bunul păstor Anastasie a lăsat legământ ca nimeni și niciodată să nu închine ctitoria sa altor mănăstiri din afara țării.

9. Acest fericit părinte al Moldovei, fiind din tinerețe neîntrecut caligraf și pictor de icoane, a scris și a donat ctitoriei sale 11 manuscrise împodobite cu frumoase miniaturi, cum nu sunt altele în țara noastră. Cele mai alese

manuscrise ale mitropolitului Anastasie dăruite Mănăstirii Dragomirna sunt: un Evangheliar cu multe miniaturi din anul 1610, pe care ctitorul îl donează mănăstirii „spre pomenirea sa şi a părinţilor săi, Ioan şi Cristina"; un alt Evangheliar din anul 1614; două Liturghiere, din care unul este scris în anul 1609 şi altul în anul 1610; un Apostol, din anul 1610 (în prezent se păstrează la Viena); o Psaltire din anul 1614 şi alte câteva cărţi. Mitropolitul a mai dăruit Mănăstirii Dragomirna două epitafe lucrate de el în anii 1612 şi 1626, o cruce mare îmbrăcată în metal preţios, vase sfinţite şi alte obiecte de cult.

10. Încă din primii ani, mitropolitul Anastasie a întemeiat la ctitoria sa o vestită şcoală de monahi caligrafi, zugravi şi miniaturişti, renumită în toată Moldova. În această şcoală s-au format caligrafi renumiţi, cum au fost: Popa Crăciun, Ignatie, Măţieş, Grigorie, diaconul Dimitrie Dumitraşcu şi alţii, ale căror frumoase lucrări s-au răspândit în celelalte mănăstiri, pentru împodobirea sfintelor biserici.

11. Pentru a da mănăstirilor şi parohiilor din Moldova o rânduială de viaţă cât mai aleasă şi unitară, mitropolitul Anastasie a adunat la Suceava, în anul 1626, un sinod cu toţi episcopii şi egumenii de mănăstiri şi a întocmit un nou aşezământ bisericesc. Prin aceasta, el căuta să înlăture orice neorânduieli din Biserica Moldovei şi să întărească Ortodoxia.

12. Pe lângă grija pe care o avea pentru împodobirea bisericilor şi mântuirea sufletelor, mitropolitul Anastasie s-a îngrijit şi de alinarea bolilor şi suferinţelor trupeşti. Astfel, în anul 1610 a înfiinţat o bolniţă la Mănăstirea Dragomirna, unde se îngrijeau, atât călugări, cât şi mireni. Iar în anul 1619 a înfiinţat un adevărat spital în oraşul Suceava, unde se vindecau numeroşi suferinzi. Urmând exemplul Sfântului Vasile cel Mare, mitropolitul Anastasie este fondatorul celui dintâi spital public din ţara noastră.

13. La Mănăstirea Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava, mitropolitul Anastasie a zidit un paraclis de iarnă, adăugând şi alte înnoiri, căci sufletul său ardea pentru râvna casei Domnului. Aici se făceau frumoase slujbe şi procesiuni cu moaştele Sfântului Ioan cel Nou, mai ales vara, când se adunau zeci de mii de pelerini din Moldova şi Transilvania. Erau cele mai importante zile de rugăciune, de înălţare duhovnicească, de unitate şi înfrăţire în Hristos a tuturor românilor ortodocşi de dincoace şi de dincolo de Carpaţi.

14. În fiecare vară, mai ales la hramuri, românii din Transilvania făceau pelerinaje la toate mănăstirile din Moldova, întărindu-se astfel în dreapta credinţă, în iubire şi în păstrarea graiului românesc. La întoarcere duceau peste munţi cărţi bisericeşti copiate de călugări, icoane, cruci sculptate şi alte daruri mănăstireşti. Unii dintre ei cereau de la mitropolitul Anastasie călugări şi egumeni pentru mănăstirile şi schiturile din Ardeal şi Maramureş. Iar bunul păstor împlinea întotdeauna cererea românilor ortodocşi, ajunşi sub ocupaţie străină. Pentru aceea, ştiind ce mare rol au mănăstirile în viaţa neamului, mitropolitul Anastasie s-a împotrivit până la moarte obiceiului de a se închina

aceste lăcașuri mănăstirilor din afara țării.

15. În anul 1621, năvălind tătarii asupra Sucevei, mitropolitul Anastasie a luat noaptea moaștele Sfântului Ioan cel Nou și a căutat să fugă în munți cu numeroși credincioși. Dar, văzând Dumnezeu lacrimile poporului, prin negrăită minune, moaștele s-au făcut atât de grele, încât carul cu boi nu se putea mișca din loc. Atunci marele ierarh a făcut litie și priveghere de toată noaptea, a înconjurat cetatea cu racla Sfântului Mucenic Ioan, protectorul Moldovei, și îndată au fugit păgânii rușinați din țară.

16. O grijă deosebită avea mitropolitul Anastasie și pentru mănăstirea de călugărițe Pătrăuți. Aici se nevoiau până la o sută de maici și funcționa, încă de pe vremea lui Ștefan cel Mare, o bolniță întreținută din vistieria țării. Purtând o mare grijă de bolnavi, adeseori îi cerceta și îi mângâia ca un bun păstor al Bisericii lui Hristos. În această mănăstire a adus mitropolitul și pe mama sa, Cristina, pe care apoi a dăruit-o lui Hristos, tunzând-o în cinul monahal.

17. Ajungând la vârsta bărbatului desăvârșit, prorocită de Duhul Sfânt prin gura împăratului David, și împărțind toată averea la săraci și bolnavi, milostivul mitropolit Anastasie al Moldovei a adormit cu pace la 19 ianuarie, 1629, dându-și sufletul în mâinile lui Dumnezeu. Osemintele sale se odihnesc, până la învierea cea de obște, în pronaosul bisericii din Mănăstirea Dragomirna.

Doamne, numără în ceata sfinților Tăi ierarhi pe mitropolitul Anastasie!

TESTAMENTUL MITROPOLITULUI ANASTASIE CRIMCA scris pe „Apostolul” de la Viena

„În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Troiță Sfântă, singură și nedespărțită. Noi robii Domnului nostru Iisus Hristos, Domnul Dumnezeu și Mântuitorul nostru, închinătorii Sfintei Troițe: Kir Anastasie Crimca, mitropolitul Țării Moldovei, marele ctitor Lupu Stroici și fiul său Ionașcu Stroici, Ioan Crimca și Cristina și toți ctitorii sfintei mănăstiri din nou zidită numită Dragomirna, unde este hramul Pogorârii Sfântului Duh, mărturisim cu această scrisoare a noastră că dacă se va întâmpla cu moartea noastră, în oricare timpuri, vreo nevoie sfintei mănăstiri, pe oricine va alege Dumnezeu să fie stăpânul Țării Moldovei, dacă s-ar atinge careva dintre domnitori, ctitori, boieri sau din neamul nostru, să închine Sfântului Munte sau Ierusalimului sau să schimbe pe călugării Țării Moldovei sau să pună egumeni dintr-o mănăstire străină; să aveți, cum am spus mai sus, sfânta mănăstire în toate în pace și netulburată în veci. Iar cel ce va strica scrisoarea noastră și alcătuirea noastră, acela să fie proclet și triclet, anatema, maranata, de Domnul Dumnezeu și de toți sfinții, amin. În zilele fericitului domn Io Constantin Moghilă Voievod, fiul lui Io Ieremia Moghilă Voievod, în anul 7118 (1610) luna martie în 16 zile”.

CUVIOSUL IOANICHIE SCHIMONAHUL, Sihăstria Valea Chiliilor-Muscel († 1638)

Pe Valea Dâmboviței, între Târgoviște și Câmpulung, se află un deal înalt numit „Dealul Cetățuia” sau „Dealul lui Negru Vodă”. Prima așezare monahală cunoscută pe această colină datează de la începutul secolului XIV, când domnul Țării Românești întemeiază un schit cunoscut până azi cu numele de „Schitul Negru Vodă” (Cetățuia).

Pe versantul abrupt al dealului, în partea de sud-est, ca și pe valea pârâului Cetățuia, a existat una din cele mai vechi vetre isihaste românești, între secolele XIII și XVIII, aici s-au nevoit mulți sihaștri cu viață sfântă, ale căror nume nu se mai cunosc. Valea aceasta se numește de sute de ani „Valea Chiliilor”, din cauza numărului mare de sihaștri trăitori aici.

Unul din cei mai renumiți sihaștri ce s-a nevoit pe Valea Chiliilor în primele decenii ale secolului XVII, a fost Cuviosul schimonah Ioanichie. Se crede că era cu metania din Schitul Negru Vodă de alături, unde s-a nevoit la sfârșitul secolului XVI. Apoi, râvnind fericitei vieți pustnicești și arzând pentru dragostea lui Hristos, s-a închis de bună voie într-o peșteră săpată în peretele muntelui și acolo s-a nevoit, neștiut de oameni, mai mult de 30 de ani. Numai ucenicul său îi aducea pâine și apă o dată pe săptămână, pe care o cobora până la gura peșterii cu o frânghie, din cauza locului foarte abrupt. Sfintele Taine i le aducea din timp în timp egumenul schitului.

Cum s-a nevoit acolo schimonahul Ioanichie, câte ispite a răbdat și la ce măsură duhovnicească a ajuns, singur Dumnezeu știe. Însă, după o nevoință atât de aspră, cuviosul acesta, ajungând la măsura sfințeniei și cunoscându-și dinainte sfârșitul, și-a săpat singur mormântul în fundul peșterii. Apoi, culcându-se în mormânt, și-a dat sufletul în mâinile Domnului.

Cu trecerea anilor, numele Cuviosului Ioanichie s-a uitat, iar peștera lui s-a părăsit din cauza muntelui abrupt. În primele decenii ale secolului XX, coborându-se egumenul schitului cu o frânghie în peșteră, a descoperit osemintele întregi ale acestui mare sihastru, așezate cu bunăcuviință în fundul peșterii. Erau galbene, binemirositoare și acoperite cu o pânză de păianjen. Deasupra mormântului erau săpate în piatră aceste cuvinte: „Ioanichie Schimonah, 1638”.

Preacuvioase Părinte Ioanichie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

SFÂNTUL IERARH PETRU MOVILĂ, mitropolitul Kievului, Galiției și a toată Rusia († 1646)

Sfântul ierarh Petru s-a născut la 21 decembrie 1596, la Suceava, în evlavioasa familie domnească a Movileștilor. Tatăl său, Simeon, era fratele domnitorului Ieremia Movilă și a fost și el domnitor al Munteniei (1601) și al Moldovei (1607). Movileștii au ctitorit Mănăstirea Sucevița și mulți din familie au îmbrățișat viața monahală, mitropolitul Gheorghe Movilă al Moldovei fiind frate cu tatăl său. Tot ei au ajutat mult și „Frăția Ortodoxă" din Lvov, în Polonia, unde Petru cu familia sa au fost nevoiți să se refugieze în 1601. Aici și-a continuat studiile începute la Suceava, învățând mai multe limbi străine: slavonă, poloneză, ucraineană, lituaniană, franceză, greacă și latină, iar prin cursurile făcute mai târziu la Sorbona, în Paris, el a devenit unul dintre cei mai învățați oameni ai vremii sale. Ca fiu de domn, a intrat apoi în armata poloneză, luptând cu turcii la Țuțora-Iași (1620) și Hotin (1621).

În 1621, după încheierea păcii, regele polon recomanda sultanului pe tânărul Petru pentru domnia Moldovei, dar el s-a retras la moșia sa de lângă Kiev, unde a petrecut cinci ani în rugăciune și lecturi duhovnicești. În 1627 s-a călugărit în marea lavră Pecerska din Kiev, iar după câteva luni a fost numit egumen. Aici a început el nevoința care o va duce până la sfârșitul vieții: făcea multe metanii cu lacrimi și purta pe sub haine o cămașă de păr aspru și un brâu cu dinți de fier, care îi provocau răni și umflături.

În acei ani, asupra ortodocșilor ucraineni erau mari prigoane din partea polonezilor ocupanți, care-i sileau să treacă la uniație. Cel care a fost chemat și înzestrat de Dumnezeu pentru salvarea ortodocșilor din Ucraina a fost marele Petru Movilă, care în 1633 a fost hirotonit mitropolit al Kievului, Galiției și a toată Rusia. El și-a pus toată știința și puterea în slujba apărării Ortodoxiei amenințate: a înființat vestita Academie Duhovnicească de la Kiev, a scris și tipărit multe cărți de întărire a poporului în dreapta credință – printre care și vestita *Mărturisire de credință Ortodoxă* (1642) –, a obținut recunoașterea de către polonezi a drepturilor ortodocșilor. După 14 ani de rodnică păstorie, la 22 decembrie 1646, se mută la Domnul. Timp de trei luni, trupul său a trebuit să rămână în catedrala Sfânta Sofia din Kiev, pentru a o apăra de pretențiile uniaților, după care a fost înmormântat la 9 martie 1647, fără a fi atins de stricăciune. Canonizarea Sfântului Ierarh Petru Movilă, cu zi de prăznuire 22 decembrie, a fost proclamată de Biserica Ortodoxă Română în anul 2002.

Sfinte Ierarhe Petru, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOȘII SIHAȘTRI DANIIL ȘI MISAIL, întemeietorii Mănăstirii Turnu (secolul XVII)

Acești doi cuvioși sihaștri, „Daniil duhovnicul” și ucenicul său, „Misail nacealnicul” (egumen), s-au nevoit mai întâi în Mănăstirea Cozia, la începutul secolului XVII. Și era Daniil duhovnicul cel dintâi al lavrei și al tuturor sihaștrilor de pe Valea Oltului. Iar Misail era ucenicul său de chilie și împreună-lucrător al poruncilor lui Hristos. Apoi, dorind să urmeze sfinților de demult, s-au retras peste Olt, sub Muntele Cozia, și, săpându-și alături două mici peșteri în stâncă, s-au închis în ele și acolo s-au nevoit după voia lui Dumnezeu mai mult de 20 de ani. Aceste peșteri se văd până astăzi în curtea Mănăstirii Turnu și sunt bine păstrate.

Pe la jumătatea secolului XVII, adunându-se mai mulți sihaștri în jurul lor, ieroschimonahul Misail a ridicat alături o mică biserică de lemn cu hramul „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului”, întemeind astfel „Sihăstria lui Daniil și Misail”. Apoi, Cuviosul Daniil duhovnicul răposând, ucenicul său Misail a devenit „nacealnic” și părinte duhovnicesc al smeriților sihaștri.

După puțină vreme, mutându-se și egumenul Misail la cele veșnice, Varlaam, mitropolitul Țării Românești, a înălțat la Turnu o mică biserică de piatră în anul 1676, așezând sub temelie moaștele celor doi cuvioși. Deasupra sunt așezate aceste inscripții: „Daniil duhovnicul” și „Misail nacealnicul”.

Minunat este Dumnezeu întru sfinții Săi, Dumnezeul lui Israel!

CUVIOSUL NEOFIT SIHASTRUL, Sihăstria Stânișoara-Argeș (secolul XVII)

Se spune în tradiția locului că, la începutul secolului XVII, au plecat la liniște șase călugări din Mănăstirea Cozia. Doi dintre ei, Daniil duhovnicul și Misail ucenicul, s-au nevoit la poala Muntelui Cozia, iar patru dintre ei s-au nevoit în peșteri, pe Muntele Stânișoara.

Cel mai vestit dintre sihaștrii de la Stânișoara a fost schimonahul Neofit. Acest cuvios și-a săpat o peșteră în partea de apus a Muntelui „Sălbaticul" și acolo s-a nevoit singur în aspre osteneli și în neadormită rugăciune timp de 30 de ani. Toată săptămâna postea și se ruga în peșteră, iar duminica cobora la sihăstria lui Daniil și Misail de la Turnu, asculta Sfânta Liturghie și primea Trupul și Sângele lui Hristos.

Astfel, răbdând grele ispite de la diavolul și dobândind darul lacrimilor și al vindecării suferințelor omenești, și-a dat sufletul în mâinile Domnului acolo, în peșteră, neștiut de nimeni. După mai mulți ani, osemintele Cuviosului Neofit au fost descoperite de un călugăr ce păștea vitele mănăstirii, pe care, aducându-le la Cozia, le-a îngropat egumenul alături de biserică. Noaptea însă, arătându-se cuviosul în vis egumenului, i-a poruncit să-i ducă oasele înapoi în peșteră.

Așa au ajuns osemintele Cuviosului Neofit în peștera sa. Apoi, auzindu-se despre aceasta, mulți credincioși veneau la peșteră și primeau ajutor în necazurile lor. Cu timpul, osemintele lui au fost împărțite peste tot, încât astăzi se mai păstrează doar numele și peștera acestui mare sihastru român[12].

[12] Arhim. Grigore Urițescu, *Mănăstirea Stânișoara*, București, 1943, p. 9-12.

CUVIOSUL MELETIE SIHASTRUL, Sihăstria Stânișoara-Argeș (secolul XVII)[13]

Cuviosul Meletie era unul din cei șase sihaștri plecați din obștea Mănăstirii Cozia. El și-a făcut peșteră în partea de sud a Muntelui Sălbaticul, la 1 km de Mănăstirea Stânișoara, și aici s-a ostenit peste 40 de ani, slăvind neîncetat pe Dumnezeu și păzindu-și mintea curată de cugetele cele rele. Nevoința schimonahului Meletie era aceeași ca și a pustnicului Neofit. Șase zile se nevoia în peșteră, iar duminica mergea la Cuviosul Daniil duhovnicul de la Turnu și primea Trupul Domnului.

Se spunea despre dânsul că zilnic își aducea apă cu ulciorul de departe, ca să se ostenească. La bătrânețe, nemaiputând coborî, s-a rugat lui Dumnezeu și a izvorât un puternic izvor de apă înaintea peșterii lui, ce se cheamă până astăzi „Izvorul lui Meletie”.

Ajungând la adâncul bătrâneții, și-a dat sufletul cu pace în mâinile Domnului și a fost numărat în ceata cuvioșilor părinți. Osemintele sale au fost mai târziu împărțite de credincioși, iar peștera se păstrează până astăzi. Aici vin credincioșii și aprind candele și lumânări.

Viața pustnicilor fericită este, a celor ce se întraripează cu dumnezeiescul dor!

---

[13] *Ibidem,* p. 14-15.

SFÂNTUL IERARH IOREST MĂRTURISITORUL, mitropolit al Ardealului († 1657)[14]

Sfântul Ierarh Iorest era fiu de țărani din Transilvania. Iubind din copilărie pe Hristos, s-a făcut călugăr în obștea Mănăstirii Putna, schimbându-și numele din Ilie în Iorest. Apoi, urmând școala duhovnicească din această lavră, a ajuns monah iscusit, bun caligraf și zugrav de icoane. Era încă foarte râvnitor la slujba Bisericii și la păzirea sfintei credințe ortodoxe. Pentru curăția inimii sale, egumenul mănăstirii l-a făcut ieromonah, și era Cuviosul Iorest ca o făclie aprinsă în obștea părinților, săvârșind cele sfinte cu frică de Dumnezeu și mângâind poporul cu alese învățături creștinești.

Vestea despre așezarea lui duhovnicească a ajuns până la domnul Moldovei, Vasile Lupu. Deci, răposând mitropolitul Ghenadie al Ardealului în toamna anului 1640, cu voia lui Dumnezeu, a fost ales părinte și întâi-stătător al Bisericii Transilvaniei Cuviosul Iorest de la Putna. După ce primi hirotonia în arhiereu de la mitropolitul Țării Românești, în anul 1641, blândul ierarh Iorest urcă pe scaunul Mitropoliei Ardealului de la Alba Iulia.

Timp de trei ani, cât a păstorit Biserica lui Hristos, Sfântul Ierarh Iorest s-a ostenit, ca un adevărat mărturisitor să apere dreapta credință ortodoxă de

[14] Pr. prof. M. Păcurariu, *Sfântul Ierarh Ilie Iorest,* în *Sfinți români..., op. cit.*, p. 385.

învăţăturile străine calvineşti şi de toate viclenele curse ale diavolului. Peste tot rânduia preoţi râvnitori, sfinţea biserici şi mergea prin sate, mângâind şi învăţând pe credincioşi ca un bun păstor al turmei lui Hristos.

În anul 1643, blândul ierarh Iorest a fost aruncat în temniţă pentru râvna dreptei credinţe, pătimind multe necinstiri, bătăi şi ocări. Iar sfântul răbda mucenicește, fiind gata să-şi dea şi viaţa pentru apărarea credinţei ortodoxe şi mântuirea turmei sale. După nouă luni de zile, păstorul cel adevărat este scos din temniţă şi obligat să dea o sumă de bani. Ajungând din nou în Moldova, între anii 1656-1657 a fost episcop la Huşi, păstorind bine Biserica lui Hristos şi lucrând la mântuirea fiilor săi duhovniceşti. Apoi şi-a dat sufletul cu pace în braţele Marelui Arhiereu Iisus Hristos, fiind numărat în ceata sfinţilor mărturisitori. Biserica Ortodoxă Română l-a canonizat în anul 1955 şi se face pomenirea lui la 24 aprilie.

Sfinte Ierarhe Iorest, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

SFÂNTUL EPIFANIE DE LA VORONEȚ (secolul XVII)[15]

În obștea întemeiată de Cuviosul Daniil de la Voroneț s-au nevoit mulți călugări cu viață sfântă. Unii trăiau în chinovie, alții se retrăgeau la liniște în preajma mănăstirii, iar alții ajungeau sihaștri desăvârșiți în adâncul codrilor de sub Munții Rarăului.

În prima jumătate a secolului XVII a trăit în Mănăstirea Voroneț un schimonah foarte îmbunătățit, anume Cuviosul Epifanie. Era originar din părțile Sucevei. Acest iubitor de Hristos se silea în toate să urmeze nevoință marelui stareț, Sfântul Daniil Sihastrul. Dar întrucât ostenelile cele ascunse ale sfinților singur Dumnezeu le știe, tot așa și faptele cele bune ale Cuviosului Epifanie ne-au rămas necunoscute. În tradiția locului se spune că era foarte ascultător și blând, că avea darul lacrimilor și era desăvârșit în dragoste. Iar în „Patericul Sfinților din Moldo-România", f. 14 b. se spune că a trăit prin anii 1660, „biruind desăvârșit pre toate cetele vrăjmașilor celor nevăzuți prin adâncă smerenia sa". Era încă mare dascăl al rugăciunii și iscusit povățuitor de suflete, căci vedea așezarea inimii fiecăruia și cu numele lui Hristos izgonea duhurile rele dintre oameni. Pentru aceasta mulți credincioși îl căutau și era ca un Avraam cu mulți fii duhovnicești.

Deci, bine săvârșind alergarea vieții pământești și lui Hristos întru toate plăcând, s-a strămutat cu pace la cele veșnice, cinstindu-se de toți ca un adevărat sfânt și de minuni făcător.

Sfinte Preacuvioase Părinte Epifanie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

[15] Pr. prof. Liviu Stan, op. cit., p. 37, 76; Mitropolitul Dosoftei, op. cit., fila 151-152.

SFÂNTUL IERARH IOSIF CEL NOU DE LA PARTOŞ, mitropolit al Timişoarei († 1656)[16]

Acest ierarh sfânt şi purtător de Dumnezeu, Iosif cel Nou de la Partoş, s-a născut pe la anul 1568, în oraşul Raguza Dalmaţiei, dintr-o familie de creştini valahi. Din botez se numea Iacob. Rămânând orfan de mic, mama sa i-a dat o creştere aleasă, iar la vârsta de 12 ani a fost trimis la Ohrida să înveţe carte.

Când avea 15 ani, tânărul Iacob este chemat de Hristos la sfânta nevoinţă călugărească, în Mănăstirea Maicii Domnului din localitate. După cinci ani se duce la Muntele Athos şi intră în obştea Mănăstirii Pantocrator. Aici, după aspre osteneli duhovniceşti, îmbracă schima marelui şi îngerescului chip cu numele de Iosif.

La Pantocrator, Cuviosul schimonah Iosif „Valahul" s-a nevoit mulţi ani de zile împreună cu numeroşi alţi monahi greci, români şi macedoneni. Acolo a deprins meşteşugul luptei duhovniceşti, postul desăvârşit, privegherea de toată noaptea, ascultarea şi smerenia. Apoi, făcându-se sihastru în pădurile din împrejurimi şi mult ostenindu-se, a ajuns la măsura desăvârşirii, învrednicindu-se de la Dumnezeu de darul lacrimilor şi al rugăciunii neadormite care se lucrează cu mintea în inimă. Pentru sfinţenia vieţii sale avea încă şi darul facerii de minuni, vindecând multe boli, îndeosebi pe cei ologi. Pentru aceasta era chemat în multe mănăstiri atonite şi vindeca pe călugări de grele suferinţe trupeşti.

Văzându-l umbrit de harul Duhului Sfânt, părinţii au chemat în obşte pe Cuviosul Iosif Valahul şi, făcându-l preot, l-au rânduit duhovnic al călugărilor din Muntele Athos. Şi era atât de iscusit povăţuitor de suflete, încât ajunsese

[16] *Mănăstirea Partoş,* Timişoara, 1971, p. 21-34; Pr. Ioan B. Mureşianu, *Mănăstiri din Banat,* 1976, p. 104-108; Episcop Timotei al Aradului, în *Sfinţi Români..., op. cit.*, p. 362.

vestit până la patriarhul de la Constantinopol. Pentru aceea a fost rânduit egumen la Mănăstirea Sfântul Ştefan din Adrianopol, pe care o conduce cu multă înţelepciune şase ani. Apoi este numit egumen în Mănăstirea Cutlumuş din Athos, renumită ctitorie a domnilor Ţării Româneşti, unde se nevoiau mulţi călugări români şi macedoneni.

După ce formează numeroşi fii duhovniceşti, se retrage la linişte în preajma Mănăstirii Vatopedu. Dar, răposând mitropolitul Timişoarei, românii din Banat, călăuziţi de Duhul Sfânt, au ales păstor în locul lui pe Cuviosul Iosif Valahul, deşi avea 80 de ani, fiind vestit în toate ţările balcanice şi cinstit ca sfânt încă din viaţă.

În anul 1650 este hirotonit arhiereu şi aşezat în scaunul de mitropolit al Timişoarei. Aici, bunul păstor s-a dovedit mare apărător al Ortodoxiei, mângâind şi povăţuind către Hristos timp de trei ani de zile Biserica Banatului. Căci era tare în credinţă, înţelept la cuvânt, blând la inimă şi neadormit în rugăciune. A făcut şi unele minuni, spre lauda lui Dumnezeu şi alinarea suferinţelor unor credincioşi, punând mâinile pe capul lor şi rugându-se pentru ei. De asemenea, a stins cu rugăciunea sa focul ce cuprinsese partea de apus a Timişoarei. Căci, ieşind din biserică cu Sfintele Taine în mâinile sale şi rugându-se cu lacrimi, îndată a trimis Dumnezeu o ploaie puternică şi s-a stins focul.

În anul 1653, Sfântul Ierarh Iosif cel Nou se retrage la Mănăstirea Partoş. Aici, mai trăind încă trei ani, în toamna anului 1656 îşi dă sufletul în mâinile Marelui Arhiereu Iisus Hristos, fiind în vârstă de peste 85 de ani. Biserica Ortodoxă Română l-a canonizat la 7 octombrie, 1956, şi se face pomenirea lui la 15 septembrie.

Minunat este Dumnezeu întru sfinţii Săi, Dumnezeul părinţilor noştri!

SFÂNTUL MUCENIC IOAN VALAHUL (Românul) († 1662)[17]

Acest binecuvântat vlăstar al ţării noastre s-a născut într-o familie de ţărani evlavioşi din Oltenia, pe timpul domniei lui Matei Basarab. Crescut de mic în dreapta credinţă, iubea mult pe Dumnezeu, biserica, rugăciunea şi ascultarea de părinţi.

Pe când avea doar 15 ani, fericitul tânăr Ioan a fost ales şi întărit de harul Duhului Sfânt să fie mucenic al lui Hristos într-un chip ca acesta.

În toamna anului 1659, năvălind o ceată de turci pe Valea Oltului dinspre Ardeal, au făcut mari jafuri prin sate în drum spre Dunăre şi au luat în robie mulţi tineri nevinovaţi. Printre cei robiţi a fost şi fericitul Ioan. Trecând Dunărea, turcii şi-au împărţit robii, luând fiecare după voie şi plăcere pe cine voia. Aşa a ajuns nevinovatul Ioan în stăpânirea unui ostaş turc rău şi desfrânat. Pe lângă drumul greu, pe lângă foame şi osteneală, sărmanii creştini luaţi în robie trebuiau să sufere şi sete şi bătăi şi umilinţe de tot felul, iar la urmă să fie siliţi spre necuratele pofte ale desfrânării de către stăpânii lor păgâni şi tirani.

Văzându-se într-o zi silit spre necurata patimă de către un turc, fericitul Ioan l-a refuzat cu scârbă, mărturisind că este creştin şi urăşte necuratele patimi păgâneşti. Atunci, mâniindu-se, tiranul voia să-l silească, dar tânărul creştin, întărit de râvna credinţei în Hristos, l-a lovit pe tiran, care îndată a murit. Ceilalţi ostaşi l-au legat în lanţuri şi aşa, după câteva luni de chinuri şi de mers pe jos, turcii au ajuns la Constantinopol, iar fericitul şi neîntinatul Ioan a fost dat ostatic femeii turcului ucis de el pe cale, drept pedeapsă, ca să-i fie slugă până la moarte. Acea femeie, rănindu-se de frumuseţea lui Ioan, îl trăgea spre necurata desfrânare şi spre legea mahomedană, silindu-l să se lepede de credinţa cea dreaptă în Hristos.

---

[17] Arhim. Bartolomeu V. Anania, *Sfântul Mucenic Ioan Valahul,* în *Sfinţi români..., p.* 399.

Atunci fericitul Ioan, rugându-se mult lui Dumnezeu şi Maicii Domnului să-l întărească în mărturisirea dreptei credinţe şi să-l izbăvească de ispita desfrânării, a spus cu îndrăzneală: „Cred în adevăratul Dumnezeu, Care S-a răstignit pe cruce pentru noi, şi doresc cu bucurie să-mi dau viaţa pentru Hristos, decât să mă turcesc şi să mă însoţesc cu tine!”

Astfel, mărturisitorul Ioan a fost aruncat în temniţă şi apoi zdrobit cu cumplite chinuri. Rămânând neschimbat şi tare ca un diamant, a fost condamnat la moarte prin spânzurare, şi aşa şi-a dat sfântul său suflet în braţele lui Hristos, la 12 mai, 1662, iar trupul său a fost aruncat la loc necurat.

Sfinte Mucenice Ioan, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

MITROPOLITUL VARLAAM al Moldovei şi Sucevei († 1657)[18]

a. Viaţa

Mitropolitul Varlaam Moţoc a fost unul din cei mai mari ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, din întreaga sa istorie. S-a născut în judeţul Vrancea, în anul 1580, dintr-o familie de ţărani răzeşi foarte iubitori de Hristos. Din botez se chema Vasile. Deci, fiind chemat să slujească Biserica lui Hristos şi primind o educaţie aleasă, din copilărie a intrat în obştea Mănăstirii Neamţ. Apoi, auzind de vestitul egumen Dosoftei de la Schitul lui Zosima şi de petrecerea sihaştrilor de pe valea pârâului Secu, tânărul Vasile Moţoc s-a stabilit aici prin anii 1590-1592. Timp de peste cincisprezece ani a fost întru toate ascultător dascălului său, egumenul Dosoftei, deprinzând de la el dragostea de Dumnezeu şi multă cunoştinţă de carte.

În anul 1606, egumenul Dosoftei se mută din viaţa aceasta, iar în anul 1608, ieromonahul Varlaam este ales egumen al Mănăstirii Secu. În toamna anului 1632, arhimandritul Varlaam este ales, hirotonit şi aşezat mitropolit al Moldovei în locul înaintaşului său Atanasie, atunci răposat, păstorind Biserica lui Hristos timp de 21 de ani.

Apăsat de bătrâneţe, în anul 1653 se retrage la metanie, iar în 1657, la 19 decembrie, se mută din viaţa aceasta şi este înmormântat alături de biserică.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Acest vas ales al lui Hristos a fost din pruncie umbrit de darul Duhului

[18] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. II, 1958, p. 18-24; Pr. prof. Mircea Păcurariu. *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* Sibiu, 1972, p. 139-147; Episcop vicar Nestor Severineanul. *Un manuscris necunoscut al duhovnicului Andronic: Istoria Mănăstirii Secu,* în rev. „Mitropolia Moldovei", 1974, nr. 3-4, p. 180-196.

Sfânt și înzestrat cu multă înțelepciune și râvnă spre cele dumnezeiești. Căci neavând părinți bogați și învățați, s-a făcut părinte luminat al Moldovei, învățând pe toți frica de Dumnezeu și dreapta credință ortodoxă.

2. În Schitul lui Zosima, tânărul Varlaam întrecea pe ceilalți părinți cu blândețea, cu ascultarea și cu sfințenia vieții lui, încât de toți era iubit și cinstit ca un adevărat călugăr și părinte duhovnicesc. Se mai spunea despre dânsul că mereu cerceta pe marii sihaștri ce se nevoiau atunci pe valea Secului, anume: Moise, Prohor, Veniamin, Spiridon și Chiriac, ca și pe cei din munții Sihlei și Agapiei, învățând de la fiecare dragostea de Dumnezeu, rugăciunea lui Iisus, buna-credință și săvârșirea a toată fapta bună.

3. Dogmele credinței ortodoxe, învățăturile Sfinților Părinți și adâncul teologiei, ieromonahul Varlaam le-a deprins de la dascălul său, egumenul Dosoftei, și de la episcopul de Roman, Mitrofan, cu metania din Secu. De la dânșii a învățat încă limbile greacă și slavonă și a luat binecuvântare să traducă și să scrie cărți în limba noastră românească.

4. Ca egumen al Mănăstirii Secu, arhimandritul Varlaam a povățuit cu multă înțelepciune duhovnicească această obște timp de 24 de ani, reușind să crească mulți fii sufletești și să formeze pe valea Secului o adevărată lavră monahală, vestită în toată Moldova, Mănăstirea Secu devenind o vatră isihastă de rugăciune, de gândire și de trăire ortodoxă. Prin anii 1625-1630, Mănăstirea Secu se număra alături de marile mănăstiri: Neamț, Slatina, Putna, Bistrița, Agapia, Probota, Moldovița și Dragomirna.

5. În obștea sa, egumenul Varlaam respecta întru totul așezământul ctitorului fondator, Nestor Ureche, care era foarte apropiat de tipicul Muntelui Athos. După slujbele bisericești, monahii se îndeletniceau cu ascultarea în obște și cu lucrul mâinilor la chilii. Iar citirea Sfinților Părinți și rugăciunea lui Iisus erau obligatorii pentru toți fiii săi duhovnicești.

6. Una din îndeletnicirile marelui stareț era și traducerea operelor Sfinților Părinți din limbile greacă și slavonă în grai românesc, ca să fie pe înțelesul tuturor. Astfel, arhimandritul Varlaam traduce din slavonă, împreună cu câțiva ucenici, „Scara" Sfântului Ioan Scărarul, precum și alte scrieri, ce se citeau zilnic la biserică, la trapeză și la chilii. Prin aceasta, egumenul Varlaam făcea în Moldova primii pași de înlocuire a limbilor străine, greaca și slavona, cu limba vorbită a poporului. Leastvița (Scara) Sfântului Ioan Scărarul este printre primele opere patristice filocalice traduse în limba română și dovedește preocuparea duhovnicească a monahilor noștri pentru cunoașterea și imitarea Sfinților Părinți.

7. Acest smerit egumen ducea o viață duhovnicească atât de aleasă, încât în puțini ani se făcuse cunoscut peste tot, prin mănăstiri, prin sate și târguri, la dregători, la episcopi și chiar la însuși domnul țării, Miron Barnovschi (1626-1629), care îl avea de duhovnic. Zilnic alergau la el țărani, sihaștri, egumeni și boieri pentru sfat și spovedanie, căci era povățuitor iscusit și căutat

de toţi. De asemenea, veneau la chilia lui săraci şi văduve de prin sate pentru milostenie, iar el îi ospăta la trapeză cu multă dragoste, îi mângâia părinteşte şi îi libera cu pace.

8. Aceeaşi grijă părintească avea egumenul Varlaam şi de numeroşii sihaştri ce se nevoiau în Munţii Neamţului şi mai ales pe valea Secului, la Sihla şi la Sihăstria. Căci prin aceste locuri străluceau pustnici mari şi foarte sporiţi în bunătăţi, cum erau Cuvioşii Rafail şi Partenie de la Agapia, Pahomie, Serghie şi Ioan, Visarion şi Ştefan, pustnici din Poiana Trapezei şi mai ales vestitul duhovnic Atanasie de pe „Valea Sihaştrilor". Pe toţi aceştia îi cerceta egumenul Varlaam, le ducea cele de nevoie şi cerea de la ei binecuvântare şi cuvânt de folos.

9. Vestea înţelepciunii sale atrăgea la Mănăstirea Secu numeroşi ucenici. Unii dintre ei au ajuns mai târziu călugări iscusiţi, buni slujitori ai Bisericii lui Hristos, duhovnici căutaţi de multă lume, traducători de cărţi în grai românesc, egumeni şi începători de obşte şi chiar episcopi în eparhiile Moldovei. Dintre aceştia pot fi amintiţi: mitropolitul Ghedeon, mai întâi episcop la Huşi, între anii 1645-1653, apoi mitropolit al Moldovei, între anii 1653-1659 şi 1664-1671, şi mitropolitul Sava, fost episcop la Huşi, Rădăuţi şi Roman, între anii 1653-1660, apoi mitropolit, între anii 1660-1664. Iar dintre egumeni, ucenici ai stareţului Varlaam, se pot aminti ieromonahii Efrem, Ghedeon, Teodorit, Paisie, Gheorghe, Ghenadie şi alţii.

10. Pentru sfinţenia vieţii sale şi pentru înţelepciunea cu care era înzestrat de Dumnezeu, arhimandritul Varlaam, egumenul Mănăstirii Secu, a fost ales de tot poporul mitropolit şi păstor duhovnicesc al Moldovei, în toamna anului 1632. La 23 septembrie acelaşi an a fost hirotonit arhiereu şi aşezat la cârma Bisericii în prezenţa a mii de credincioşi, călugări, egumeni şi dregători de la Iaşi, în frunte cu domnul şi toţi arhiereii. Şi a fost mare bucuria atunci peste toată Ţara Moldovei, căci toţi se foloseau de blândeţea, de smerenia şi de cuvintele lui cele pline de înţelepciune.

11. Cea dintâi grijă a marelui ierarh a fost să-şi hrănească poporul cu cărţi de slujbă şi de învăţătură creştinească în limba românească. De aceea a întemeiat la Mănăstirea Sfinţii Trei Ierarhi din Iaşi prima tipografie din Moldova. Aici a tipărit mitropolitul Varlaam, în româneşte, trei cărţi din cele mai importante pentru acele timpuri, scrise de el în cinstea Preasfintei Treimi, şi anume:

— Explicarea Evangheliilor la Duminici, la praznice împărăteşti şi la sfinţii mari de pe tot anul, tipărită în anul 1643 cu numele de „Carte românească de învăţătură". În popor a fost numită cel mai obişnuit „Cazania lui Varlaam", cu 75 de predici în 500 de file;

— Şapte Taine ale Bisericii, tipărită la Iaşi în anul 1644, cu 339 file;

— Răspunsul la Catehismul calvinesc, tipărită tot la Iaşi, în anul 1647.

Prin aceste trei cărţi, mitropolitul Varlaam s-a dovedit a fi, pentru toţi

credincioșii români, un bun cunoscător și exeget al Sfintei Scripturi, un adevărat dascăl de morală și profund catehet și un mare ierarh apărător al Ortodoxiei românești, renumit până în zilele noastre.

12. Văzând păstorul cel bun al lui Hristos că turma sa nu înțelege slujbele Bisericii făcute în limbi străine, s-a nevoit să tălmăcească toate evangheliile de peste an, pe înțelesul credincioșilor, într-o frumoasă și curată limbă românească. Căci se gândea nu numai la credincioșii din Moldova, ci și la cei din Țara Românească și mai ales din Transilvania, care erau de secole sub jug străin și mereu siliți să renunțe la credința ortodoxă și la limba strămoșilor noștri. Tocmai de aceea, înțeleptul ierarh și-a intitulat Cazania „Carte românească de învățătură", căci era adresată „la toată seminția românească" cu scopul de a-i uni pe toți sub aceeași credință și limbă părintească.

13. Cazania mitropolitului Varlaam este cea mai importantă carte veche de învățătură duhovnicească, alături de Biblia lui Șerban din anul 1688. Datorită limbii sale atât de curgătoare și învățăturii ei dătătoare de viață, această carte a avut cea mai largă răspândire pe pământul țării noastre, mai ales în Transilvania, unde se mai păstrează astăzi peste 350 de exemplare în manuscris. Setea de Hristos ca și unitatea de credință, de limbă și de simțire au făcut pe mulți credincioși din Transilvania să o scrie cu mâna, pentru a circula mai ușor și a fi citită din casă în casă. Cazania de la Iași a fost multă vreme pentru români cea dintâi carte de religie, de citire, de învățătură și de mângâiere duhovnicească, pe limba și înțelesul tuturor.

14. Auzind marele ierarh că în Transilvania se răspândea calvinismul, care schimba dogmele credinței ortodoxe și nu mărturisea cele șapte Taine și înțelegând că unii români ardeleni sunt atrași la calvinism, a scris o carte de învățătură ortodoxă intitulată „Șapte Taine ale Bisericii". Prin această carte, mitropolitul Varlaam explica pe înțelesul poporului cele șapte Taine întemeiate de Hristos și lăsate Bisericii Sale. Totodată, apăra sfințenia și rolul Bisericii și îndemna pe toți la pocăință, bineștiind că îndepărtarea de la dreapta credință și de la faptele bune duce la pierderea mântuirii și la dezbinarea neamului.

15. Ajungând mitropolitul Varlaam cu solie de pace în Țara Românească și aflând că la Alba Iulia se tipărise în anul 1640 un catehism calvinesc „plin de otravă de moarte sufletească", s-a aprins cu mare râvnă pentru apărarea credinței ortodoxe. Deci, întorcându-se în Moldova, a scris o carte de apărare a Ortodoxiei intitulată „Răspunsul la Catehismul calvinesc". Apoi a adunat la Iași, în anul 1645, sinod de ierarhi români din ambele țări, care au aprobat „Răspunsul" scris de mitropolitul Varlaam și au condamnat Catehismul calvinesc, declarându-l „plin de otravă de moarte sufletească". Astfel, mitropolitul Varlaam s-a dovedit primul apologet al Bisericii Ortodoxe Române și cel dintâi ierarh care convoacă un sinod local pe pământul țării noastre.

16. În „Răspunsul la Catehismul calvinesc”, marele ierarh combătea cu multă îndrăzneală învăţăturile reformatorului Calvin, înlocuindu-le cu dogmele credinţei ortodoxe, dovedind din Sfintele Scripturi că adevărul se află numai în Biserica Ortodoxă întemeiată de Hristos. Prin aceasta, mitropolitul Varlaam s-a arătat un mare teolog ortodox şi un bun cunoscător al învăţăturii protestante, făcându-se vestit, atât în Ţările Române, cât şi în întreaga Ortodoxie.

17. Acest mare mitropolit era numit pe drept cuvânt părinte duhovnicesc al tuturor românilor, căci era iubit de toţi şi se îngrijea, după a sa putere, pentru mântuirea şi unirea lor prin mărturisirea aceleiaşi credinţe în Iisus Hristos şi păstrarea fiinţei noastre străbune. Cele trei cărţi ale sale au fost scrise îndeosebi pentru românii din Transilvania, unde s-au şi răspândit cel mai mult. Mitropolitul Varlaam s-a dovedit, astfel, cel dintâi ierarh care a luptat pentru unitatea ţărilor române şi unul din principalii făuritori ai limbii scrise româneşti.

18. Înţeleptul păstor al Moldovei, la rugămintea mitropolitului Petru Movilă al Kievului, a organizat la Iaşi, în trapeza Mănăstirii Sfinţii Trei Ierarhi, în anul 1642, un sinod al Bisericilor Ortodoxe greacă, rusă şi română, în vederea aprobării Mărturisirii Ortodoxe. Timp de 43 de zile, membrii celor trei Biserici, sub conducerea mitropolitului Varlaam, au discutat punct cu punct, au îndreptat şi au aprobat *Mărturisirea de Credinţă* scrisă de mitropolitul moldovean Petru Movilă. Astfel, prin grija bunului păstor al Moldovei, a avut loc pentru prima dată în istorie un sinod inter-ortodox pe pământul ţării noastre.

19. La îndemnul mitropolitului Varlaam, Vasile Lupu a zidit în Iaşi una din cele mai frumoase biserici din ţară, biserica Mănăstirii Sfinţii Trei Ierarhi, pe care o sfinţeşte cu mulţi clerici în ziua de 6 mai, 1639. În această obşte se nevoiau ca la o sută de monahi din cei mai învăţaţi şi aleşi trăitori şi lucrători ai rugăciunii, slujitori, duhovnici, cateheţi, psalţi, tipografi şi traducători de cărţi. Aici, marele mitropolit a înfiinţat prima tipografie din Moldova, precum şi o vestită şcoală duhovnicească, cu ajutorul mitropolitului Petru Movilă, unde se făceau cursuri în greacă, slavonă şi latină. Această şcoală a funcţionat 20 de ani.

20. Plătindu-se din vistieria ţării toate datoriile Bisericii din Constantinopol către turci, patriarhul şi sinodul dăruiesc Moldovei moaştele Cuvioasei Parascheva, spre mângâierea poporului binecredincios. Sfintele moaşte au fost aduse în ţară cu mult alai, însoţite de mare mulţime de clerici, călugări şi zeci de mii de credincioşi cu făclii aprinse în mâini. În întâmpinarea lor au ieşit la locul numit „Valea Vlădicăi” însuşi domnul şi mitropolitul Varlaam cu toată suita ţării. Iar în ziua de 13 iunie, 1641, au intrat în Iaşi cu mult popor, în sunet de clopote şi le-au aşezat cu mare cinste în biserica Mănăstirii Sfinţii Trei Ierarhi. De atunci se face în fiecare an pelerinaj la

moaştele Cuvioasei Parascheva, în ziua de 14 octombrie.

21. Mitropolitul Varlaam l-a îndemnat pe Vasile Lupu să zidească şi alte mănăstiri şi biserici, precum: Mănăstirea Agapia Nouă (1644), prin dania hatmanului Gavril, fratele domnului; Mănăstirea Hlincea-Iaşi, Mănăstirea Golia-Iaşi, biserica Sfântul Ioan Botezătorul din Iaşi, biserica Sfântul Atanasie din Copou-Iaşi, biserica din satul Şerbeşti-Neamţ, biserica Stelea din Târgovişte, biserica Sfânta Parascheva din Liov şi numeroase danii la celelalte mănăstiri. Pe toate aceste lăcaşuri le-a sfinţit bunul păstor al Moldovei şi le-a împodobit cu călugări şi cu aleasă viaţă duhovnicească.

22. Sub păstoria acestui mare ierarh, mănăstirile din Moldova au trăit o epocă de mare pace şi înflorire duhovnicească. Peste tot a rânduit egumeni luminaţi şi duhovnici buni, făcând astfel să sporească numărul monahilor în viaţa de obşte, ca şi al sihaştrilor din schituri şi păduri. Mănăstirile cu cea mai înaltă viaţă duhovnicească, sub mitropolitul Varlaam, erau: Sfinţii Trei Ierarhi, Putna, Slatina, Moldoviţa, Voroneţ, Dragomirna, Neamţ, Secu, Agapia, Probota, Tazlău şi mai ales Bisericani, singura mănăstire din ţară cu regulă de viaţă achimită (neadormită), după modelul Mănăstirii Studion din Constantinopol. În toate mănăstirile funcţionau adevărate şcoli duhovniceşti de caligrafi, traducători, miniaturişti şi zugravi de icoane. Iar „munţii foşneau de pustnici”, în vremea sa.

23. Auzindu-se până la Constantinopol de petrecerea şi înţelepciunea mitropolitului Varlaam, precum şi de înflorirea Bisericii din Moldova sub păstoria sa, Sinodul Marii Biserici l-a propus, în anul 1639, printre cei trei candidaţi, de patriarh ecumenic, fiind ales apoi Partenie. Este pentru prima şi ultima dată când un ierarh român candidează la scaunul de patriarh ecumenic.

24. Acest venerabil păstor duhovnicesc al Moldovei s-a dovedit a fi, de asemenea, şi un iscusit făcător de pace, după cuvântul Mântuitorului Hristos. Care zice: *Fericiţi făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema* (Matei 5, 9). Încă pe când era egumen la Secu, a fost trimis de Miron Barnovschi şi mitropolitul Anastasie Crimca în fruntea unei solii la ţarul Rusiei şi la mitropolitul moldovean Petru Movilă de la Kiev. În anul 1632 s-a dus iarăşi în fruntea unei solii de pace la Constantinopol, mijlocind pentru un domn pământean pe scaunul Moldovei.

În anul 1644 este trimis de Vasile Lupu, în fruntea unei alte solii de pace, la domnul muntean Matei Basarab, cu care era de mult în neînţelegere. Astfel, blândul mitropolit Varlaam a reuşit să împace pentru totdeauna pe cei doi domni şi Bisericile Ortodoxe surori, aducând în mijloc numele lui Iisus Hristos, Care se numeşte *Domn al păcii* şi amintind că şi unii, şi alţii sunt fraţi de o credinţă, de o limbă şi de un neam. Ca semn al împăcării, mitropolitul Varlaam a îndemnat pe Vasile Lupu să zidească biserica Stelea din Târgovişte. Iar pe Matei Basarab, să zidească biserica Mănăstirii Soveja în ţinutul Vrancei, numită multă vreme Mănăstirea „Dobromira”, adică „Bună pace”.

25. Grija marelui ierarh pentru mântuirea turmei sale era tot aşa de mare ca şi grija pentru luminarea „seminţiei româneşti" cu cărţi de învăţătură creştinească pe limba poporului. În cei 21 de ani de rodnică păstorie s-a străduit, după a sa putere, să zidească numeroase biserici prin sate şi oraşe şi să facă tot felul de danii şi înzestrări la schituri şi mănăstiri. În cele trei scaune episcopale a pus episcopi dintre cei mai evlavioşi, iar la parohii a hirotonit preoţi învăţaţi, plini de frica de Dumnezeu, care în fiecare sărbătoare citeau predica zilei din cazanie, pe înţelesul credincioşilor. În felul acesta, călugării, preoţii şi ierarhii apărau dreapta credinţă, învăţau poporul să ducă o viaţă morală şi-l ţineau unit şi strâns legat de Hristos, de Biserică şi de părinţi.

26. Aşa a păstorit mitropolitul Varlaam Biserica Moldovei timp de 21 de ani, jertfindu-se, după a sa putere, pentru întărirea şi apărarea credinţei ortodoxe în ţările române, pentru mântuirea turmei încredinţate lui de Hristos şi pentru unitatea şi luminarea poporului prin cărţi scrise în grai limpede românesc. Apoi, ajungând la bătrâneţe şi dorind să se pregătească de obştescul sfârşit, în anul 1653 s-a retras din scaun la Mănăstirea Secu, metania sa.

27. Vechile documente mărturisesc că mitropolitul Varlaam a avut întotdeauna o deosebită grijă de mănăstirea sa de metanie, unde a crescut şi s-a format duhovniceşte. Că „orice agonisită dobândea, o dăruia Mănăstirii Secu". A mai dăruit obştii de aici un frumos sacos arhieresc în fir de argint, cărţi de cult, vase şi alte obiecte bisericeşti. La fel şi sora sa după trup, Ecaterina, fratele său şi nepotul său, preotul Ursul din satul Cofeteşti, ţinutul Putnei, au făcut preţioase danii Mănăstirii Secu, întru pomenirea lor şi a marelui mitropolit.

28. În tradiţia locului se spune că mitropolitul Varlaam, cât a trăit la Secu, nu stătea fără lucru, ci mereu se ruga, mergea la biserică, citea, traducea şi scria cărţi ziditoare de suflet. Întrucât cunoştea pe mulţi sihaştri şi călugări cu viaţă îmbunătăţită, se spune în tradiţie că mitropolitul a scris şi un pateric cu numeroase vieţi de cuvioşi părinţi, trăitori în codrii şi mănăstirile Moldovei. Acest pateric al mitropolitului Varlaam s-a păstrat un timp în manuscris în biblioteca Mănăstirii Secu. Mai târziu, un călugăr aghiorit l-a înstrăinat, ducându-l în Muntele Athos, unde apoi s-a pierdut.

29. În toamna anului 1657, marele ierarh şi părinte al Moldovei, mitropolitul Varlaam, simţindu-şi aproape obştescul sfârşit, a împărţit toată averea sa, a chemat la sine pe duhovnicul Dosoftei, egumenul Mănăstirii Neamţ, şi a primit Preacuratele Taine. Apoi, dând tuturor sărutarea cea mai de pe urmă, şi-a dat sufletul în braţele Marelui Arhiereu Iisus Hristos, împăcat cu sine, cu Biserica şi cu neamul său. Aşa a trăit şi aşa s-a nevoit pentru mântuirea turmei sale mitropolitul Varlaam!

Doamne, numără în ceata Sfinţilor Ierarhi pe bunul păstor al Moldovei, Varlaam!

CUVIOSUL ATANASIE IEROSCHIMONAHUL, Mănăstirea Sihăstria (secolul XVII)

În poiana unde se află astăzi Mănăstirea Sihăstria s-a nevoit, în prima jumătate a secolului XVII, un sihastru vestit, anume ieroschimonahul Atanasie. Era cu metania din Mănăstirea Neamţ. După mai mulţi ani de ascultare în obşte, s-a retras cu totul departe de lume, la câţiva kilometri mai sus de Mănăstirea Secu, pentru a vorbi neîncetat cu Dumnezeu. În această epocă, valea Sihăstriei, munţii şi pădurile seculare din împrejurimi formau una din cele mai vestite vetre isihaste din Moldova.

Făcându-şi o colibă din lemn şi pământ, Cuviosul Atanasie s-a nevoit mulţi ani în această poiană, ajungând duhovnic al tuturor sihaştrilor din împrejurimi şi dascăl iscusit al rugăciunii lui Iisus. Vestea numelui său s-a răspândit peste tot în centrul Moldovei, ajungând cunoscut mitropolitului Varlaam şi chiar domnului ţării.

Prin anul 1650, marele sihastru Atanasie ieroschimonahul s-a mutat la cereştile lăcaşuri, lăsând în urmă numeroşi ucenici. Locul în care s-a nevoit se numeşte până astăzi „Poiana Sihastrului” sau „Poiana lui Aftănas”. În această poiană au întemeiat ucenicii săi mai târziu Schitul Sihăstria[19].

[19] Ierom. Ioanichie Bălan, *Vetre de sihăstrie..., p.* 112; *Pomelnicul Mănăstirii Sihăstria*.

SIHAŞTRII IOSIF, PARTENIE ŞI PAVEL cu ucenicii lor, întemeietorii Mănăstirii Sihăstria (1655)

Pe la mijlocul secolului XVII se nevoiau numeroşi sihaştri în pădurile seculare de pe valea Sihăstriei şi în Munţii Sihlei. Dintre ei, unii erau cu totul sporiţi în post, în rugăciune şi în bucuria Duhului Sfânt. Singura lor întristare era lipsa unui schit în apropiere, unde să asculte Sfânta Liturghie şi să se împărtăşească cu Trupul şi Sângele lui Hristos.

În anul 1655, şapte ieroschimonahi bătrâni cu metania din Mănăstirea Neamţ, ucenici ai Cuviosului Atanasie Sihastrul, care se nevoiau în apropiere, s-au sfătuit să întemeieze un schit de lemn în „Poiana lui Aftănas", în cinstea Maicii Domnului, spre mângâierea tuturor sihaştrilor.

Deci, făcând priveghere de toată noaptea şi alegând locul pentru biserică, au pus icoana Maicii Domnului într-un brad şi, îngenunchind în faţa ei, i-au cerut ajutor şi binecuvântare de începerea lucrului. Apoi s-au rugat Preasfintei Fecioare să fie ocrotitoarea acestui sfânt lăcaş şi a tuturor sihaştrilor ce se vor nevoi aici în plăcere de Dumnezeu, izbăvindu-i cu rugăciunile ei de foc, de primejdie, de dezbinare şi de toate ispitele diavolului. La urmă au pus acest legământ: „Să nu îngăduie Maica Domnului în locul acesta pe cei ce vor săvârşi păcate trupeşti, pe cei ce vor avea pungă osebită şi pe cei ce vor îndrăzni să mănânce carne în acest schit".

Legământul celor şapte sihaştri a fost întărit în acelaşi an de episcopul Ghedeon de Roman, care a înălţat aici o mică biserică de lemn cu hramul „Naşterii Maicii Domnului". Aşa a luat fiinţă Mănăstirea Sihăstria în mijlocul acestei vestite vetre isihaste, ca o adevărată oază duhovnicească. Primii vieţuitori în acest schit au fost înşişi cei şapte sihaştri cu ucenicii lor: Iosif, Partenie şi Pavel. Mai târziu s-au adăugat şi alţi iubitori de linişte.

În schit se ducea o desăvârşită viaţă de obşte, cu pravilă după rânduiala Sfântului Munte. Duminica şi în sărbători se făcea priveghere de toată noaptea şi se săvârşea dumnezeiasca Liturghie. Atunci se adunau sihaştri din toată partea locului, pentru a se împărtăşi cu Preacuratele Taine. După ce luau masa împreună, primeau pâine pentru o săptămână şi iarăşi se întorceau la bordeiele lor. Sihaştrii desăvârşiţi şi cei bolnavi coborau mai rar în schit. Pe aceştia, părinţii din obşte îi cercetau la chilii şi le duceau Sfânta Împărtăşanie şi cele de nevoie. Iar pe cei neputincioşi îi aduceau în obşte şi îi îngrijeau cu dragoste până la obştescul sfârşit. Toţi petreceau în linişte, în tăcere şi în neîncetată rugăciune.

Aceasta era rânduiala lăsată de cei şapte ieroschimonahi, cu ucenicii lor, sihăstriei întemeiate de ei. După mai mulţi ani de nevoinţă în smerenie şi în plăcere de Dumnezeu, aceşti fericiţi sihaştri s-au strămutat la cereştile lăcaşuri şi au fost înmormântaţi lângă altarul bisericii întemeiate de ei.

SFÂNTUL RAFAIL DE LA AGAPIA (secolele XVI-XVII)[20]

Unul dintre cei mai cinstiţi cuvioşi români, care au strălucit pe pământul Moldovei în secolul XVI, este Sfântul Rafail de la Mănăstirea Agapia Veche. Fiind născut în ţinutul Neamţ şi auzind de marele sihastru Eufrosin, a părăsit cele pământeşti şi, urcându-se în munte, i s-a făcut ucenic. Deci, făcându-se călugăr prin mâinile lui, atât de mult a sporit Cuviosul Rafail în rugăciune şi post, încât a ajuns pe dascălul său.

După mai mulţi ani de viaţă pustnicească pe Muntele Scaunele, s-a coborât apoi în schitul întemeiat de Cuviosul Eufrosin. Aici, sporind şi mai mult în dragostea lui Hristos, în privegheri de toată noaptea şi în rugăciuni cu lacrimi, smerindu-se înaintea tuturor prin ascultare, s-a învrednicit de la Dumnezeu de darul preoţiei şi al facerii de minuni. Căci izgonea duhurile necurate, cunoştea gândurile oamenilor şi vedea dinainte cele viitoare. Era încă neîntrecut dascăl al rugăciunii lui Iisus şi părinte duhovnicesc al tuturor cuvioşilor sihaştri. Deci, săvârşind îngereşte călătoria acestei vieţi şi lăsând în urmă mulţi ucenici, şi-a dat sufletul în mâinile Domnului. Apoi, făcându-se unele minuni la mormântul său şi încredinţându-se părinţii că l-a proslăvit Dumnezeu, i-au scos din sicriu trupul întreg şi plin de bună mireasmă şi l-au aşezat în biserică, spre închinarea tuturor.

Auzind de aceasta marele mitropolit al Moldovei, Dosoftei, a venit cu tot clerul său şi s-a închinat la moaştele Cuviosului Rafail de la Agapia. Iar în anul 1686, când a tipărit *Vieţile Sfinţilor* la Iaşi, însuşi a mărturisit despre el, zicând: „Dară tocmai şi din români mulţi sunt (sfinţi) care am văzut viaţa şi traiul lor, dară nu s-au căutat, fără numai Daniil de la Voroneţ şi Rafail de la Agapia (şi) am sărutat şi sfintele (lor) moştii...”.[21]

Mai târziu, datorită vitregiei vremurilor, s-au îngropat moaştele Sfântului Rafail la un loc tăinuit şi nu s-au mai aflat până în ziua de astăzi.

Preacuvioase Părinte Rafail, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

---

[20] Pr. Liviu Stan, *Sfinţi români.* Sibiu, 1945, p. 48; Pr. N. Dărângă, *Istoria Mănăstirii Agapia.* Iaşi, 1908, p. 22-41; Diac. Ioan Ivan *Sfinţi români..., op. cit.*, p. 357.

[21] Mitropolitul Dosoftei, op. cit., f. 152.

SFÂNTUL PARTENIE DE LA AGAPIA († 1660)[22]

Acest cuvios vrednic de laudă era ucenic al marilor sihaştri din Muntele lui Agapie. Luând din tinereţe jugul lui Hristos, s-a făcut călugăr în Mănăstirea Agapia Veche, la începutul secolului XVII. Apoi, deprinzând frica de Dumnezeu şi rugăciunea cea din inimă, s-a retras la linişte în Muntele Scaunele.

Acolo, mult nevoindu-se cu postul şi cu privegherea de toată noaptea şi biruind cumplitele ispite ale vrăjmaşului diavol, s-a învrednicit a primi de la Dumnezeu darul tămăduirii şi al izgonirii duhurilor necurate. Şi nu puţini bolnavi de prin sate alergau la chilia lui şi primeau mângâiere şi sănătate. Apoi, Mănăstirea Agapia rămânând fără povăţuitor, Cuviosul Partenie a primit darul preoţiei şi a ajuns vestit egumen al sihaştrilor din obşte. Astfel, pe toţi îi păstorea cu smerenie şi cu înţelepciune, făcându-se pe sine pildă tuturor, atât celor din schit, cât şi celor din pustie.

În anul 1660, Cuviosul Partenie de la Agapia s-a strămutat la cereştile lăcaşuri, iar trupul său a fost îngropat în „Livada Părinţilor”. Mai târziu, cinstindu-se de părinţi în ceata cuvioşilor şi făcându-se unele minuni la mormântul său, moaştele lui s-au aşezat în biserică spre închinare, pe care le-a sărutat şi însuşi mitropolitul Dosoftei. Apoi, năvălind turcii peste Ţara Moldovei, moaştele Cuviosului Partenie au fost ascunse în munte şi au rămas acolo, neştiute de nimeni până în zilele noastre.

Sfinte Preacuvioase Părinte Partenie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

[22] Pr. prof. Liviu Stan, op. cit., p. 54; Mitropolitul Dosoftei, op. cit., f. 152.

SFÂNTUL CHIRIAC DE LA BISERICANI († 1660)[23]

Preacuviosul Părintele nostru Chiriac de la Bisericani este numărat printre cei mai mari asceți și cuvioși ai Bisericii Ortodoxe Române. El s-a nevoit la începutul secolului XVII în obștea Mănăstirii Bisericani, care număra pe atunci peste 100 de călugări. Apoi, aprinzându-se de dumnezeiescul dor, s-a retras la pustie într-o peșteră din Muntele lui Simon și acolo s-a nevoit singur în cea mai aspră osteneală zeci de ani. Iar nevoința lui era aceasta: vară și iarnă petrecea pe munte cu trupul gol, în rugăciune curată, slăvind neîncetat pe Dumnezeu și biruind desăvârșit, cu darul lui Hristos, neputințele firii și ispitele diavolului.

Pe acest mare sihastru și purtător de Dumnezeu l-a cunoscut încă din viață mitropolitul Dosoftei, căruia mai târziu i-a sărutat și sfintele moaște, precum însuși scrie: „Apucat-am în zilele noastre părinți înalți la bunătăți și podvig (nevoință) și plecați la smerenie adâncă: pe părintele Chiriac de Bisericani, gol (petrecând) și ticăloșit în munte 60 de ani...".

Despre acest sfânt se scriu următoarele în Patericul sfinților din Moldo-România: „În anul 1660, Preacuviosul Părintele nostru Chiriac, din tânără vârstă îmbrățișând viața monahicească în Sfânta Mănăstire Bisericani și sporind întru adâncă smerenie și întru îndelungă răbdare și iubind sărăcia lui Hristos de bunăvoie, s-au îndepărtat cu totul de petrecerea cea împreună cu oamenii și s-au sălășluit prin munți și prin stâncile cele înfricoșate de pe lângă râul Bistrița și acolo, cu trupul gol, s-au nevoit în singurătate, în ger și în arderea soarelui, șasezeci de ani până la sfârșitul său... și se serbează la 31 decembrie".

Sfântul Chiriac de la Bisericani a ajuns cu nevoința pe marii sihaștri din pustiul Egiptului și în special pe Cuviosul Onufrie, a cărui petrecere s-a ostenit s-o urmeze. Trupul său gol a fost împodobit de Dumnezeu cu peri de sus până jos și umbrit de darul Duhului Sfânt, încât nici frigul, nici foamea, nici diavolii nu-l vătămau. El este unul din cei mai mari sihaștri din Carpați, care aduce la noi o asemenea îngerească nevoință: trăirea în desăvârșită lepădare de sine, în golătate și în neîncetată rugăciune.

Ajungând la măsura desăvârșirii, Cuviosul Chiriac Sihastrul și-a dat sufletul său în brațele lui Hristos și a fost numărat în ceata sfinților români, fiind canonizat de popor. Moaștele lui au fost așezate în peștera în care a trăit, ce se păstrează până astăzi și în care s-a făcut mai târziu un mic paraclis pictat în cinstea lui. Apoi, din cauza deselor tulburări din țară, credincioșii au împărțit moaștele între ei.

---

[23] Pr. prof. Liviu Stan, op. cit., p. 54; Pr. N. Dărângă, op. cit., p. 41; Mitropolitul Dosoftei, op. cit., f. 152.

SFÂNTUL CHIRIAC DE LA TAZLĂU († 1660)[24]

Cel mai mare pustnic, care s-a nevoit în jurul Mănăstirii Tazlău, a fost Cuviosul Chiriac Sihastrul. Acest bărbat purtător de Hristos era fiu de ţărani din partea locului. Apoi, intrând în obştea Mănăstirii Tazlău, a întrecut pe ceilalţi călugări cu smerenia, cu rugăciunea şi cu sfinţenia vieţii. Pentru aceasta, deşi nu voia să primească darul preoţiei, s-a făcut multora dascăl şi povăţuitor către Hristos.

Deci, dorind să ajungă la măsura desăvârşirii, s-a retras la linişte pe Muntele numit „Măgura Tazlăului" şi acolo, împreună cu alţi sihaştri, s-a nevoit zeci de ani în plăcere de Dumnezeu şi petrecere îngerească. Acest cuvios în puţină vreme a sporit atât de mult, că ajunsese la măsura marilor părinţi isihaşti. Căci se ruga neîncetat cu priveghere de toată noaptea şi cu izvoare de lacrimi şi se hrănea doar cu pesmeţi şi cu fructe de pădure. Pentru aceea, din tinereţe se odihnea întru el darul Sfântului Duh şi se învrednicise a cunoaşte cele viitoare şi a izgoni duhurile cele rele din oameni.

Văzându-se înconjurat de mulţi ucenici, Cuviosul Chiriac a înălţat pe munte, alături de chilia sa, un mic altar de rugăciune, în care se ruga ziua şi noaptea şi unde mărturisea pe fiii săi duhovniceşti. Căci, atât călugării, cât şi credincioşii, îl cinsteau încă din viaţă ca pe un sfânt şi făcător de minuni şi alergau cu evlavie la chilia lui. Cuviosul acesta a contribuit mult la dezvoltarea isihasmului şi a vieţii de linişte în Moldova. Munţii Tazlăului, ai Nechitului şi Tarcăului adăposteau nu puţini ucenici ai acestui mare dascăl al liniştii.

Astfel, îngereşte vieţuind şi ajungând la adânci bătrâneţi, Sfântul Chiriac Sihastrul şi-a dat sufletul în braţele lui Hristos, lăsând în urmă mulţi fii duhovniceşti. Cinstitele sale moaşte s-au aşezat de ucenici într-o peşteră pe Măgura Tazlăului şi multe minuni de vindecare se făceau prin ele. Pe acest cuvios l-a cunoscut încă din viaţă şi smeritul mitropolit Dosoftei şi i-a sărutat moaştele, precum însuşi mărturiseşte: „Apucat-am în zilele noastre părinţi înalţi la podvig (nevoinţă) şi plecaţi la smerenie adâncă: pe părintele Chiriac de la Bisericani şi pe Chiriac de la Tazlău". Iar în Patericul Sfinţilor moldo-români, din anul 1888, se scrie despre acest cuvios: „Asemenea, tot întru această vreme, în anii 1660 s-a nevoit sihăstreşte şi alt preacuvios părinte Chiriac, de la Schitul Tazlăul, şi tare mult s-a luptat împotriva vrăjmaşilor celor nevăzuţi şi desăvârşit i-a biruit şi se prăznuieşte (la) decembrie 31 de zile".

Spre sfârşitul secolului XVII, abătându-se asupra Moldovei grele primejdii şi pădurile umplându-se de oameni în bejenie, moaştele Sfântului Chiriac s-au împărţit între credincioşi, după tradiţie, pentru a nu fi profanate de păgâni. Astfel, peştera de pe Muntele Măgura s-a lipsit de un odor sfânt ca

[24] Mitropolitul Dosoftei, op. cit., f. 152; Diac. I. Ivan, *Cuviosul Chiriac de la Tazlău,* în *Sfinţi români..., op. cit.*, p. 394.

acesta.

Sfinte Preacuvioase Părinte Chiriac, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOSUL ONUFRIE PUSTNICUL, Sihăstria Mănăstirii Tazlău (secolul XVII)[25]

Perioada de aur a vieții isihaste din jurul Mănăstirii Tazlău-Neamț a culminat cu secolul XVII. Unul din cei mai vestiți sihaștri ai Mănăstirii Tazlău din acest secol a fost și Cuviosul Onufrie Sihastrul. Acesta, după ce deprinde în obște meșteșugul nevoinței duhovnicești, devine ucenic al Sfântului Chiriac de la Tazlău, slujindu-l cu multă credință până la obștescul sfârșit. Apoi, învrednicindu-se de darul preoției, se retrage la pustnicie aspră pe o obcină de munte, mai sus de lavră, numită până astăzi „Dealul lui Onufrie".

Aici s-a nevoit Cuviosul Onufrie peste 30 de ani, sporind mult în post, în rugăciune și smerenie, ajungând înainte-văzător și făcător de minuni. Căci, pentru sfințenia vieții lui, cunoștea gândurile oamenilor și spunea cele viitoare. Era încă iscusit părinte duhovnicesc, cu mulți fii și ucenici și nu era altul mai vestit în vremea aceea în Munții Tazlăului ca pustnicul Onufrie. La el se mărturiseau toți sihaștrii din partea locului, călugări din obște și credincioși de prin sate, căci era vestit dascăl al rugăciunii și era umbrit de darul Duhului Sfânt. Veneau la el și bolnavi de prin sate și se vindecau cu rugăciunea și binecuvântarea lui.

Așa nevoindu-se Cuviosul Onufrie și lăsând în urmă mulți sihaștri și fii duhovnicești, s-a mutat cu pace la cerești le lăcașuri, numărându-se în ceata cuvioșilor părinți[26].

---

[25] Pr. Gh. Vârtolaș, *Istoricul parohiei Tazlău,* mss.

[26] Într-un hrisov domnesc din anul 1617 sunt amintiți mai mulți sihaștri din Mănăstirea Tazlău, printre care și Cuviosul Onufrie.

CUVIOȘII SILVESTRU, IOV ȘI AGATON, Sihăstria Mănăstirii Tazlău (secolul XVII)

Pustnicii Silvestru, Iov și Agaton erau ucenici ai Sfântului Chiriac de la Tazlău. Ei s-au nevoit mai întâi în lavră, smerindu-se tuturor și deprinzând frica de Dumnezeu și darul rugăciunii. Apoi, rănindu-și inimile cu dragostea lui Hristos, s-au retras la pustie în adâncul muntelui, la locul numit până astăzi „Măgura Tazlăului". Aici au trăit sihaștri numeroși încă din secolul XIV, fiind un loc foarte prielnic vieții pustnicești. Urme de chilii se întâlnesc până azi în partea locului.

În acest munte, Cuvioșii Silvestru, Iov și Agaton și-au făcut chilii din piatră și lemn și s-au nevoit mai mult de 30 de ani, răbdând grele ispite de la diavoli. Căci și frigul îi supăra, și foamea îi chinuia, și duhurile rele prin gânduri și năluciri îi luptau. Însă, bunii ostași ai lui Hristos le răbdau pe toate cu bărbăție, în nădejdea vieții de veci, fiind înarmați cu sabia neîncetatei rugăciuni. Iar când slăbeau în lupta cea duhovnicească, chemau ajutorul Sfântului Chiriac, zicând: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, pentru rugăciunile Cuviosului Părintelui nostru Chiriac, miluiește-ne pe noi!" Apoi îndată îi cerceta bucuria Duhului Sfânt.

Acești cuvioși, ca și ceilalți sihaștri din Munții Tazlăului, coborau noaptea la Utrenie în mănăstire cu făclii în mână, apoi iar se urcau la chiliile lor. La bătrânețe s-au învrednicit de darul izgonirii duhurilor necurate și mulți îi cercetau și doreau măcar să se atingă de hainele lor.

Deci, bine nevoindu-se și ajungând purtători de Hristos, Cuvioșii Silvestru, Iov și Agaton s-au strămutat la cele veșnice și s-au numărat în ceata cuvioșilor părinți.

SFÂNTUL IERARH SAVA MĂRTURISITORUL, Mitropolit al Ardealului († 1683)[27]

Sfântul Ierarh Sava s-a născut în localitatea Inău din părinţi binecredincioşi, Ioan şi Maria, primind din botez numele de Simeon. După ce învaţă carte şi deprinde rânduiala slujbelor în Mănăstirea Comana, ajunge protopop şi slujitor al Bisericii lui Hristos în satul natal, săvârşind cele sfinte cu mare râvnă şi frică de Dumnezeu. Apoi, rămânând văduv, iar mama sa îmbrăcând haina monahală, în anul 1656, fericitul Simeon este ales mitropolit şi păstor sufletesc al Ardealului. Deci, mai întâi s-a călugărit la Mitropolia din Târgovişte, cu numele de Sava. Apoi, fiind hirotonit arhiereu, a fost aşezat cu cinste pe scaunul de mitropolit din Alba Iulia, în locul răposatului ierarh Simeon Ştefan.

Ca păstor şi părinte duhovnicesc al românilor din Transilvania, fericitul mitropolit Sava Brancovici s-a dovedit un mare apărător al credinţei ortodoxe şi un devotat ierarh al Bisericii lui Hristos. Timp de 24 de ani, cât a fost mitropolit, Sfântul Sava a mărturisit cu mult curaj dreapta credinţă, a combătut învăţăturile greşite calvineşti, a întărit unitatea românilor în jurul Bisericii Ortodoxe, a înălţat numeroase lăcaşuri prin sate şi oraşe, a rânduit peste tot preoţi devotaţi şi a mângâiat pe ţăranii ardeleni, întărindu-i

[27] Pr. prof. M. Păcurariu, *Sfântul Sava, Mitropolitul Transilvaniei,* în *Sfinţi români... op.* cit., p. 406.

în credință și nădejde. De asemenea, a reînnoit mitropolia și bisericile jefuite și stricate de răufăcători.

Văzând craiul Ardealului că nu poate întoarce poporul de la credința ortodoxă din cauza Sfântului Ierarh Sava, îndată a semănat vrajbă și răzbunare împotriva păstorului cel bun. Deci, aruncând mărturii nedrepte asupra lui, în anul 1680 l-a scos din scaun. Apoi, aruncându-l în temniță, timp de trei ani de zile a fost persecutat, bătut cu toiege, batjocorit și chinuit ca un martir pentru dreapta credință, fiind silit la calvinism. Fericitul Sava însă a mărturisit cu tărie pe Hristos, apărând dogmele și tradiția Bisericii Ortodoxe.

După grele suferințe, în anul 1683 a fost scos din temniță, dar, fiind slăbit de chinuri, îndată și-a dat sfântul său suflet în brațele lui Hristos. Pentru sfințenia vieții lui, credincioșii l-au numărat încă din viață în ceata sfinților. Biserica Ortodoxă Română l-a canonizat pe Sfântul Ierarh Sava în anul 1955. Ca mărturisitor al dreptei credințe și se face pomenirea lui la 24 aprilie.

Sfinte Ierarhe Sava, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

FERICITUL MITROPOLIT DOSOFTEI al Moldovei şi Sucevei (1624-1693)[28]

a. Viaţa

Preaînvăţatul şi vrednicul de pomenire mitropolit Dosoftei (Barilă) este numărat printre cei mai aleşi ierarhi pe care i-a avut vreodată Biserica Ortodoxă Română.

Acest blând şi cuvios mitropolit s-a născut în părţile Sucevei din părinţi foarte credincioşi. De mic a fost dat la învăţătura cărţii la cei mai buni dascăli ce se aflau atunci în Moldova. Apoi s-a dus la Şcoala Frăţiei Ortodoxe din Liov, unde a învăţat limbile greacă, latină, slavonă şi polonă, precum şi teologia ortodoxă.

În anul 1649 a primit tunderea monahală în Mănăstirea Probota. În anul 1658 a fost ales episcop de Huşi, fiind în vârstă de 34 de ani. Între anii 1660-1671 a fost episcop de Roman, iar între anii 1671-1686 a fost mitropolit al Moldovei. În anul 1686 s-a refugiat în Polonia, la Zolkiev. După 7 ani de pribegie a murit acolo, în anul 1693.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Blândul şi smeritul mitropolit Dosoftei a fost dăruit de Dumnezeu din copilărie cu multă înţelepciune şi râvnă dumnezeiască. Pe lângă învăţătura cea din afară adunată de la mulţi dascăli, învăţătura cea duhovnicească a deprins-o în şcoala Mănăstirii Probota. Aici a deprins rugăciunea, blândeţea, ascultarea, smerenia şi osârdia spre cele cereşti. Astfel, văzând părinţii din mănăstire

[28] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I, Bucureşti, 1957, p. 74-84; *Mitropolitul Dosoftei – 350 de ani de la naştere,* edit. de Mitropolia Olteniei – Craiova, 1974; Dosoftei – *Psaltirea în versuri* – editată de Mitropolia Moldovei şi Sucevei, Iaşi, 1974.

nevoință lui, l-au făcut călugăr în anul 1649.

2. În puțină vreme, Cuviosul Dosoftei a sporit așa de mult în dragoste și rugăciune, încât s-a învrednicit a fi părinte duhovnicesc și începător al obștii de la Probota. Timp de mai mulți ani, învățatul egumen a călăuzit pe monahi către Hristos, întărindu-i în buna nevoință și în cunoașterea Sfintei Scripturi. De asemenea, a dezvoltat mult școala Mănăstirii Probota și a crescut mulți ucenici luminați, aducând în obștea sa o adevărată înnoire duhovnicească.

3. Ca episcop la Huși și la Roman, blândul păstor al turmei lui Hristos a rânduit peste tot preoți buni și a înnoit numeroase biserici și mănăstiri, zidind duhovnicește pe fiecare prin smerenia și bunătatea lui. Că nu era preot și egumen mai răbdător, mai blând și mai milostiv ca dânsul în toată eparhia.

4. Ajungând părinte duhovnicesc și păstor al întregii Moldove, marele ierarh uimea pe toți cu blândețea, cu smerenia și cu înțelepciunea sa, precum îl înfățișează însuși cronicarul Ion Neculce: „Acest Dosofteiu, mitropolit, nu era om prost (simplu) de felul lui. Și era neam de mazil, preaînvățat; multe limbi știa: elinește, latinește, slavonește și altă adâncă carte și-nvățătură, deplin călugăr și cucernic și blând ca un miel. În țara noastră pe-ceastă vreme nu este om ca acela... Cantemir-Vodă să mâniase pe (a) cel mitropolit și-i făcusă afurisănie de la patrierhi. Dar nemic de dânsul nu s-a atins, că zic oamenii că-i sfânt”.[29]

5. Primele cărți tipărite de mitropolitul Dosoftei au fost *Psaltirea în versuri* și *Acatistul Născătoarei de Dumnezeu* (Uniev – 1673), cele mai alese cărți de rugăciuni prețuite de români. Deci, știind el că poporul iubește mai mult rugăciunea rimată decât cea obișnuită, a versificat Psaltirea, făcând din ea cea dintâi carte românească cu imnuri de laudă închinate lui Dumnezeu. Astfel, blândul mitropolit s-a dovedit primul poet și imnograf al neamului nostru. Psaltirea în versuri a mitropolitului Dosoftei a circulat în Țările Române peste două secole, mângâind și alinând inimile credincioșilor. Căci unii știau psalmii versificați pe de rost, alții îi copiau pe manuscrise, iar alții îi cântau prin case și prin biserici.

6. Însă cel dintâi lucru pe care l-a făcut mitropolitul Dosoftei a fost întemeierea unei tipografii la Iași, pentru tipărirea cărților de slujbă și învățătură pe înțelesul tuturor, în limba românească. În această tipografie, marele ierarh a tipărit șase cărți. Prin aceste cărți, mitropolitul Dosoftei devine ctitorul limbii românești în cultul Bisericii din Moldova. El traduce pentru prima dată *Liturghierul, Psaltirea* și *Octoihul,* cărțile de bază ale cultului ortodox, în limba noastră străbună, renunțând la limbile greacă și slavonă considerate în trecut sacre, pentru a înțelege toți dumnezeiești slujbe.

7. Acest evlavios ierarh moldovean a tradus și tipărit, de asemenea,

---

[29] Ion Neculce, *Letopisețul Țării Moldovei,* Ed. Minerva, București, 1975, p. 89.

pentru prima dată în grai românesc, o altă carte foarte prețuită la români. „Viețile Sfinților pe tot anul” (1682-1686). Redactată în patru volume în formă prescurtată, această operă aghiografică conține și viețile unor sfinți români nevoitori în mănăstirile din Moldova, dintre care pe unii i-a cunoscut personal și le-a sărutat sfintele moaște, precum singur mărturisește: „... Dară tocmai și din rumâni mulți sunt (sfinți) care am văzut viața și traiul lor, dară nu s-au căutat, fără numai Daniil de la Voroneț și Rafail de la Agapia (și) am sărutat și sfintele (lor) moștii...”.

Astfel, mitropolitul Dosoftei este cel dintâi aghiograf român care s-a ostenit să hrănească sufletele credincioșilor cu cărți de laudă lui Dumnezeu și cu vieți de sfinți.

8. În timpul păstoriei sale, viața duhovnicească în mănăstiri era destul de înaltă, iar pădurile și sihăstriile erau pline de sihaștri. Însuși mitropolitul Dosoftei, vestit ascet și lucrător al rugăciunii, vizita mănăstirile și sihăstriile din eparhia sa și cerceta pe cuvioșii părinți din pustie, folosindu-se mult de smerenia, de răbdarea și sfințenia vieții lor. Încă săruta cu evlavie cinstitele lor fețe și le trimitea cele de nevoie la chiliile unde se osteneau. Despre aceasta însuși spunea: „Apucat-am în zilele noastre părinți înalți la bunătăți și podvig (nevoință) și plecați la smerenie adâncă”[30].

9. Cel mai de preț odor al Moldovei, la care mitropolitul Dosoftei ținea foarte mult, erau moaștele Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava. Pe acestea, mutându-le în catedrala de la Iași, bunul păstor le păzea cu mare sfințenie și la vreme de primejdie făcea cu ele litanie prin țară și multe minuni și semne se făceau spre mângâierea poporului binecredincios. În anii 1686-1687, fiind mare tulburare și neașezare în țară, mitropolitul a luat sicriul cu sfintele moaște și s-a dus cu ele în Polonia, la Zolkiev.

10. Acolo, în țară străină, a stat Cuviosul mitropolit Dosoftei cu ucenicii săi șapte ani de strajă lângă sfintele moaște, rugându-se ziua și noaptea cu nădejdea întoarcerii în pământul străbun. Și venea multă lume la moaștele Sfântului Mucenic Ioan și nu puțini se vindecau și se foloseau de sfaturile blândului ierarh. Încă scria și cărți de folos și făcea multe fapte bune.

Așa ostenindu-se acest mare păstor, aghiograf și imnograf al Bisericii Ortodoxe Române, la sfârșitul anului 1693 s-a săvârșit cu pace, departe de țară, dându-și sufletul în mâinile marelui Arhiereu Iisus Hristos.

---

[30] Dosoftei, Mitropolitul Moldovei, *Viețile Sfinților,* Iași, 1686, vol. IV, f. 152.

SFÂNTUL IERARH MUCENIC TEODOSIE, Mănăstirea Brazi († c. 1694)[31]

Acest sfânt ierarh s-a născut în prima jumătate a veacului al XVII-lea, într-o localitate vrânceană de pe apa Zăbrăuțiului, în împrejurimile Panciului. Din tinerețe a luat asupra sa chipul vieții monahicești, iar mai apoi a fost ales egumen al Mănăstirii Bogdana de lângă Onești, pe care marele logofăt Solomon Bârlădeanu o ctitorise la îndemnul său în jurul anului 1660. De aici a fost chemat să păstorească Episcopia Rădăuților în anul 1669. În 1671, episcopul Dosoftei al Romanului fiind pus în fruntea Mitropoliei Moldovei, Sfântului Teodosie i se încredințează scaunul vlădicesc de la Roman. Aici stă vreme de trei ani, până în 1674, când, după refugierea mitropolitului Dosoftei în Polonia, a fost ridicat la cârma mitropoliei fără să vrea, mai mult silit, de către domnitorul Dumitrașcu Cantacuzino.

Erau vremuri foarte nestatornice, cu multe schimbări de domnii și cu multe jafuri din partea oștirilor străine care bântuiau prin țară. După cum scrie cronicarul Ion Neculce, însuși domnitorul Dumitrașcu Vodă chemase în apărarea sa pe tătari, care au lăsat poporul „numai cu sufletele, bătuți și zdruncinați, cum era mai rău și mai amar, cum nu se poate nici a scrie, nici a povesti caznele și ucisurile lor, ce au avut". Deci, ridicându-se cu îndrăzneală împotriva acestor nedreptăți ce aveau loc în țară, mitropolitul Teodosie a avut de suferit din partea lui Dumitrașcu Vodă, astfel încât nu a rămas mult timp în scaunul mitropolitan, ci după numai un an de păstorie a fost îndepărtat de același domnitor. S-a retras atunci în locurile natale, viețuind atât în mănăstirea Bogdana, unde era al doilea ctitor, cât și în mănăstirea Sfântului Ioan din Focșani.

Aici a fost cunoscut de tot poporul ca un om al lui Dumnezeu, foarte râvnitor pentru cele sfinte. Au rămas și multe documente care îl atestă ca un mijlocul credincioșilor, astfel încât câteodată judeca felurite pricini între aceștia, iar alteori semnătura lui întărea învoielile dintre ei.

Revenind în obștea sa de la Bogdana, el nu a mai vrut să-și recapete vredniciile arhierești din care fusese îndepărtat, ci vreme de aproape două decenii și-a îndreptat toată osârdia numai spre ctitorirea de noi lăcașuri sfinte spre slava lui Dumnezeu, după cum scrie și în diata sa din 1691: „Facem știre tuturor cui se cuvine a ști, pentru orânduiala vieții noastre, că am avut noi

---

[31] Pr. Grigore Popescu și Gion D. Ionescu, *Contribuții la Istoria Bisericii Ortodoxe Române. Date noi despre mitropolitul Teodosie al II-lea al Moldovei,* în rev. „B.O.R.", nr. 5-6, 1986, p. 94-101; *Tomosul Sinodal de canonizare. Viața și Slujbele Sfântului Ierarh Mucenic Teodosie de la Mănăstirea Brazi,* Editura Episcopiei Buzăului și Vrancei, 2003; Ene Ionel, *Teodosie al II-lea, un mitropolit martir al Moldovei (secolul al XVII-lea),* în „Studia historica et theologica. Omagiu Profesorului Emilian Popescu", Ed. Trinitas, Iași, 2003, p. 671-683.

mare râvnă către zidirea sfintelor biserici şi pe unde, cum şi ce am putut zidi, Dumnezeu ştie." Încă de pe când era episcop la Roman, acest ierarh iubitor de viaţă călugărească s-a îngrijit îndeaproape de mănăstirile din Ţara de Jos: Soveja, Mera, Lepşa, Buluc, Scânteia. După întoarcerea sa în locurile natale, numele său este legat ca certitudine de înfiinţarea mai multor mănăstiri din această zonă: Brazi, Trotuşanu, Muşinoaiele, Bogdana, pe care le-a ctitorit sau care au fost ctitorite la îndemnul său, sau cărora le-a făcut felurite danii.

Mănăstirea Brazi – numită şi „de la Cruce" –, de lângă oraşul Panciu, a fost cea mai iubită ctitorie a sa. Aici s-a ostenit cel mai mult, ajutat fiind şi de ucenicul său, Lavrentie, episcopul Rădăuţilor, şi aici a avut de înfruntat şi multe oprelişti. În 1688 a fost răpit de trimişii lui Şerban Cantacuzino şi dus în Ţara Românească, unde a fost închis şi chinuit vreme de 10 săptămâni. Încă vreme îndelungată a fost împiedicat cu silnicie de un fost postelnic să construiască biserica care voia să o facă pentru mănăstire, dar, fiind acela apoi lovit de o boală nemiloasă, a recunoscut că a prigonit pe nedrept pe cuviosul ierarh şi şi-a lăsat prin testament toate moşiile sale ctitoriei Sfântului Teodosie. Iar acesta, fără a ţine minte răul, a primit ca fostul postelnic să fie îngropat în curtea bisericii şi s-a rugat pentru iertarea păcatelor lui. Deci, trecând peste toate încercările, a ridicat o nouă biserică şi chilii şi a rânduit un egumen care vieţuise în Muntele Athos.

Dar râvna fostului mitropolit nu s-a oprit aici, căci voia să mai ridice şi alte lăcaşuri sfinte. Însă Dumnezeu, care cunoaşte adâncurile inimilor oamenilor şi ceea ce este de folos fiecăruia, a rânduit pe de o parte ca sfârşitul Sfântului Teodosie să fie încununat prin mucenicie, iar pe de altă parte n-a trecut cu vederea nici dorinţa lui fierbinte de a ridica şi alte biserici. Deci l-a înştiinţat din vreme pe robul Său despre sfârşitul ce i se apropia şi i-a arătat şi calea pe care se vor săvârşi ctitoriile sale. Aşadar, Sfântul Teodosie a îngropat într-o pădure banii pe care îi pregătise, lăsând şi o însemnare „că cine va găsi aceşti bani este îndatorat să zidească din ei o mănăstire şi trei schituri" şi că „la terminarea de zidit a celui din urmă, al treilea schit, va afla şi moaştele mele"[32].

Nu mult după aceasta, o ceată de tătari a venit la Mănăstirea Brazi şi l-a chinuit pe bătrânul Teodosie ca să spună unde îşi are ascuns avutul. Iar sfântul nevrând să destăinuie unde era zestrea sfintelor lăcaşe pe care voia să le construiască, tătarii i-au tăiat capul. Astfel, râvnitorul mitropolit s-a învrednicit a dobândi cununa de mucenic în mănăstirea „de la Cruce" şi a fost îngropat noaptea de nişte ucenici în lăcaşul pustiit de năvălitori.

După mai mult de o sută de ani de la aceste întâmplări, un pustnic din Munţii Buzăului, călăuzit de Dumnezeu, descoperea vasul cu bani ascuns în pădure de mitropolitul Teodosie şi însemnarea pe care acesta o lăsase.

---

[32] *Viaţa Sfântului Antipa Românul (Athonitul),* Editura Episcopiei Romanului, 1998, p. 9.

Minunându-se de lucrarea dumnezeiască săvârșită prin această descoperire, pustnicul Dimitrie s-a apucat de lucru cu toată râvna și a dus la bun sfârșit dorința mitropolitului Teodosie. El a reconstruit Mănăstirea Brazi, unde a și fost pus egumen, și încă trei schituri, după porunca lăsată de sfântul mucenic. La sfârșit, în anul 1842, în timp ce își pregătea propriul mormânt în curtea bisericii ultimului schit, a aflat moaștele Sfântului Teodosie, după cum scria chiar el mai târziu: „La sfârșit, am vrut să-mi fac mormântul meu în țintirim la Brazi tocmai în locul unde a fost biserica veche. Și săpând adânc de șase palme, am găsit locul unde la picioarele răposatului mitropolit Teodosie, ctitorul Mănăstirii Brazi, se găsea capul mormântului meu. Și, săpând în sus, am găsit tot trupul deplin, înșirate oasele, iar capul l-am găsit cu gura în jos, precum este știut că a fost tăiat de tătari și îngropat noaptea".

Toate acestea sunt descrise în viața Sfântului Antipa de la Calapodești, care, auzind de faima arhimandritului Dimitrie și de minunatele descoperiri ale lui, s-a îndreptat spre Brazi, ca să primească sfat duhovnicesc de la un bătrân iscusit în cele duhovnicești ca acesta. Aici s-a închinat el însuși la moaștele Sfântului Ierarh Mucenic Teodosie, după cum spunea mai târziu ucenicilor săi: „M-am învrednicit eu însumi să văd și să sărut aceste moaște din care ieșea un parfum foarte mirositor". În prezența acestor sfinte moaște a fost călugărit Sfântul Antipa de starețul Dimitrie, care l-a binecuvântat să plece la Athos, pe drumul la capătul căruia și noul monah se va învrednici să fie numărat în ceata sfinților.

Descoperirea minunată a moaștelor Sfântului Teodosie stă mărturie a locului pe care el l-a dobândit în rândul sfinților și a înălțimii duhovnicești la care ajunsese, căci el a prorocit cu peste o sută de ani înainte rânduiala dumnezeiască prin care avea să se împlinească visul său de a se construi cele patru sfinte lăcașuri și cum aveau să fie găsite osemintele sale. El a luat cununa mucenicească apărând bunurile Bisericii, preferând să-și dea viața decât să destăinuiască locul unde se aflau acestea și să le dea în mâinile necredincioșilor. Această jertfă și viața sa curată și sfântă au făcut ca el să fie cinstit de credincioși încă de la aflarea sfintelor sale moaște. În anul 2003, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât canonizarea Sfântului Ierarh Mucenic Teodosie de la Mănăstirea Brazi, ziua sa de prăznuire fiind 22 septembrie, dată la care a trecut la cele veșnice. Sfinte Ierarhe Teodosie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOSUL LAZĂR SIHASTRUL, Schitul Sihăstria Putnei (secolele XVII-XVIII)

Acest cuvios era originar din Transilvania. În tinereţile sale a fost ucenic şi ascultător al blândului mitropolit Dosoftei, care l-a călugărit şi l-a hirotonit preot. Apoi, plecând mitropolitul în pribegie în ţara Poloniei (1686), ucenicul său, ieromonahul Lazăr, s-a făcut pustnic la Sihăstria Putnei. Găsind schitul pustiu şi biserica risipită, şi-a făcut acolo o chilie de lemn şi se nevoia singur în post şi rugăciune, lăudând neîncetat pe Dumnezeu.

După câţiva ani s-au adunat în jurul său câţiva sihaştri iubitori de linişte, dar nu aveau biserică unde să aducă jertfa cea fără de sânge. Deci, auzind egumenul Lazăr că vistiernicul Ilie Cantacuzino de la Iaşi este milostiv, l-a rugat să înnoiască biserica schitului, ceea ce cu mare bucurie a făcut. În jurul bisericii cu hramul Buna Vestire, cei câţiva sihaştri şi-au făcut chilii de lemn şi petreceau acolo împreună în desăvârşită iubire, sub povăţuirea egumenului Lazăr, rugându-se ziua şi noaptea pentru mântuirea oamenilor şi răbdând nu puţine lipsuri şi ispite de la diavolul.

După o nevoinţă duhovnicească de peste 20 de ani, Cuviosul Lazăr şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, prin anul 1710, lăsând în urma sa câţiva sihaştri sporiţi în fapte bune[33].

[33] Egumenul Sila, *Istoricul Sihăstriei din secolul XVIII,* editat de Teodor Bălan, Cernăuţi, 1936; *Arhiva şi Pomelnicul ctitoricesc al Mănăstirii Putna*.

CUVIOASA CASIANA SCHIMONAHIA, Schitul Casiana-Ceahlău (secolul XVII)[34]

Această schimonahie era cu metania din Mănăstirea Topoliţa-Târgu Neamţ. Deci, retrăgându-se pe Valea Bistriţei cu câteva ucenice, a sihăstrit mai întâi în pădurile Hangului. Apoi, adunând mai multe călugăriţe în jurul ei, schimonahia Casiana a întemeiat un mic schit de lemn pe valea pârâului Buhalniţa, numit „Schitul Casiana”, pe care l-a povăţuit duhovniceşte până la obştescul ei sfârşit. Nevoinţa maicilor din această sihăstrie era aceeaşi ca în toate sihăstriile din jurul Ceahlăului. Zilnic cântau cele şapte laude, în chilii citeau Psaltirea, mâncau o dată pe zi şi petreceau permanent în tăcere şi smerenie. Numele acestei schimonahii era cunoscut în toate satele de pe Valea Bistriţei, căci era o vestită maică duhovnicească şi rugătoare pentru toţi şi fiecare se folosea de nevoinţa ei.

Către jumătatea secolului XVII, Cuvioasa Casiana egumena s-a mutat în odihna lui Hristos, lăsând în urmă numeroase ucenice.

[34] Pr. C. Matasă, *Călăuza judeţului Neamţ,* Bucureşti, 1929, p. 99-104; Idem, *Palatul cnejilor,* Bucureşti, 1935, p. 39.

CUVIOASA SOFIA SCHIMONAHIA, Schitul Sofia-Ceahlău (secolul XVII)

Schimonahia Sofia a fost crescută duhovniceşte în obştea Mănăstirii Topoliţa-Târgu Neamţ. Apoi, retrăgându-se pe valea râului Bistriţa, a sihăstrit mulţi ani cu ucenicele ei în partea de răsărit a Muntelui Ceahlău, deasupra satului Răpciune.

Văzându-se înconjurată de numeroase ucenice, a fost îndemnată de Dumnezeu să întemeieze un schit de călugăriţe, căci erau multe maici care sihăstreau în pădurile de sub Ceahlău, dar nu aveau nicio mănăstire unde să slăvească pe Hristos. Astfel, Cuvioasa Sofia a înălţat aici o mică biserică de lemn cu hramul Sfântul Ioan Teologul, a făcut chilii de jur-împrejur, a adunat peste 20 de călugăriţe şi a pus rânduială de nevoinţă pustnicească.

Acest sfânt lăcaş s-a numit „Schitul Sofia" şi a dăinuit în Ceahlău aproape două secole. Schimonahia Sofia a fost maică duhovnicească în această sihăstrie peste 30 de ani, crescând multe călugăriţe alese. Unele dintre ele se retrăgeau cu timpul în pustie şi acolo se jertfeau până la moarte în post şi rugăciune. Altele se nevoiau la liniște numai în sfintele posturi, apoi iar coborau în schit.

Cuvioasa aceasta era cinstită în partea locului pentru sfinţenia vieţii ei, atât de mireni, cât şi de călugări, căci era umbrită de darul lui Dumnezeu şi era plină de înţelepciune duhovnicească. Către sfârşitul secolului XVII, schimonahia Sofia s-a mutat cu pace la cereştile lăcaşuri, lăsând în urmă o vestită sihăstrie de călugăriţe. La începutul secolului XIX, Schitul Sofia rămânând aproape pustiu, biserica de lemn a fost mutată la Mănăstirea Durău[35].

[35] Pr. C. Matasă, *Călăuza jud. Neamţ...*, p. 104-105.

CUVIOASA MELANIA SCHIMONAHIA, Sihăstria Durău-Ceahlău (secolul XVII)

Pe lângă Schiturile Casiana şi Sofia, a mai existat la vest de Muntele Ceahlău încă o sihăstrie de călugăriţe, numită „Sihăstria Melaniei" sau „Sihăstria Durău", după numele pârâului ce curge din munte. Acest schit pustnicesc a fost întemeiat în prima jumătate a secolului XVII de Cuvioasa Melania schimonahia, care a sihăstrit mulţi ani în acest loc.

În tradiţie se spune că Melania, numită din botez Mariana, era fiică de domn din Iaşi. Deci, dorind să se facă mireasă a lui Hristos, a plecat pe ascuns din casa părintească cu două slujitoare credincioase şi s-au tăinuit singure sub vârful Muntelui Ceahlău, mai sus de actuala Mănăstire Durău. Aici, fericita Melania s-a făcut schimonahie şi a sihăstrit cu ucenicele ei mulţi ani, neştiută de nimeni. Apoi, mai adunându-se şi alte călugăriţe ce se nevoiau în partea locului, au întemeiat un mic schit şi biserică de lemn, cu hramul Buna Vestire, denumit „Sihăstria Melaniei".

Aceasta a fost cea mai aspră sihăstrie de călugăriţe din Muntele Ceahlău. În jurul egumenei Melania s-au adunat ca la 30 de călugăriţe din mănăstiri şi sihăstrii, formând o vestită aşezare isihastă de femei din Moldova. Unele se nevoiau în obşte, iar altele se linişteau singure în bordeie de lemn în preajma schitului. Numai biserica o aveau în comun. Până astăzi se păstrează aici două denumiri de la smeritele rugătoare ale Ceahlăului de altădată: „Piciorul Maicilor" şi „Şipotul Maicii".

Schimonahia Melania era vestită maică duhovnicească în Muntele Ceahlău şi lucrătoare a rugăciunii lui Iisus. Ea a crescut multe ucenice în dragoste de Hristos, mângâindu-le în vreme de ispite şi povăţuindu-le pe calea desăvârşirii. Apoi, ajungând la măsura marilor sihaştri, a dat ucenicelor ei sărutarea cea mai de pe urmă şi a adormit cu pace în Hristos[36].

Viaţa pustnicilor fericită este, a celor ce se întraripează cu dumnezeiescul dor!

---

[36] După adormirea Cuvioasei Melania, sihăstria ei s-a numit „Sihăstria Durău". În anul 1779-1780, stareţul Paisie a adunat aici toate călugăriţele şi pustnicele din partea locului, sub egumenia schimonahiei Nazaria şi a Cuviosului Iosif pustnicul. Din anul 1830, Schitul Durău s-a transformat în mănăstire de călugări.

SFINȚI ȘI CUVIOȘI

din secolele XVII-XVIII

CUVIOSUL PAVEL SIHASTRUL, Duhovnicul Sfintei Teodora de la Sihla (a doua jumătate a secolului XVII)[1]

Acest părinte minunat şi sfânt a fost duhovnic de taină al Cuvioasei Teodora de la Sihla. El s-a nevoit mai întâi în obştea Schitului Sihăstria, în a doua jumătate a secolului XVII, şi era tuturor sihaştrilor sfetnic şi părinte duhovnicesc. Apoi, sosind în schit fericita Teodora şi dorind viaţă pustnicească, Cuviosul Pavel a dus-o, cu porunca egumenului, în Munţii Sihlei şi a aşezat-o într-o colibă părăsită. Acolo o împărtăşea bătrânul în taină cu Trupul şi Sângele lui Hristos şi îi aducea pesmeţi pentru hrană.

Mai târziu, râvnind vieţii marilor părinţi, ieroschimonahul Pavel s-a retras şi el la pustie, în pădurile seculare dintre Sihla şi Râpa lui Coroi. Aici este un loc tăinuit şi binecuvântat de Dumnezeu, unde s-au nevoit cei mai mari sihaştri din Munţii Sihlei. Şi nimeni, afară de cei aleşi şi iubiţi de Duhul Sfânt, nu putea să vadă pe aceşti cuvioşi, nici să le descopere bordeiele lor.

În acest loc pustnicesc s-a nevoit Cuviosul Pavel mai mult de zece ani, în neştiute osteneli şi bucurii duhovniceşti. În jurul său se nevoiau zeci de sihaştri iubitori de Hristos şi toţi îl aveau de părinte duhovnicesc, căci era plin de darul Duhului Sfânt, înţelept în cuvânt şi înainte-văzător. Apoi, bineplăcând lui Dumnezeu şi ajungând la măsura părinţilor de demult, şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, pe când stătea la rugăciune sub o stâncă. Timp de peste două secole, osemintele sale au zăcut acolo, neaflate de nimeni. Iar în vara anului 1930, la 20 iulie, sfintele sale moaşte s-au descoperit prin minune unui ierodiacon iubitor de Hristos, anume Cristofor, cu metania din Mănăstirea Frăsinei, ce se liniştea în pădurile Schitului Sihla. Căci, întorcându-se de la schit şi adormind puţin pe cale, i s-a arătat în vis Cuviosul Pavel, îmbrăcat în rasă de şiac, cu barba albă, cu părul lung şi cu faţa luminată. Apoi, cu voce blândă, i-a zis: „Părinte Cristofor, mergi la dreapta o sută de paşi şi vei găsi acolo, sub stâncă, alături de tulpina unui brad, trupul meu neîngropat, al smeritului Pavel ieroschimonahul, care m-am nevoit cândva în pădurile acestea. Osemintele mele să le îngropi acolo sub pământ, iar craniul să-l porţi de binecuvântare cu sfinţia ta în toată viaţa!”

Apoi, cuviosul făcându-se nevăzut, ierodiaconul Cristofor i-a aflat cinstitele moaşte sub o pânză de păianjen la locul arătat. Erau galbene şi răspândeau bună mireasmă. Deci, sărutându-le şi făcând rugăciuni, le-a îngropat acolo, iar sfântul său cap l-a luat cu sine la chilie. Mai târziu a coborât cu acest preţios odor în Mănăstirea Sihăstria. Îl purta într-o traistă însemnată cu chipul Sfintei Cruci. Deci, spunând egumenului taina, l-a aşezat în altar pe Sfânta Masă şi a slujit trei zile Sfânta Liturghie. Apoi, sărutând toT soborul acel sfânt cap al Cuviosului Pavel, ierodiaconul Cristofor s-a întors la pustie şi nu

[1] Ierom. Ioanichie Bălan, *Vetre de sihăstrie românească,* op. cit., p. 112.

l-a mai întâlnit nimeni până astăzi.

„Cât de minunat este Dumnezeu întru sfinții Săi, Dumnezeul Părinților noștri!”

CUVIOSUL VARSANUFIE SIHASTRUL, egumen al Schitului Sihăstria (secolele XVII-XVIII)[2]

Acest cuvios egumen a povățuit obștea Schitului Sihăstria-Neamț spre sfârșitul secolului XVII și începutul secolului XVIII. Avea o viață cu totul aleasă și era cinstit, atât de părinții din schit, cât și de sihaștrii din împrejurimi. Tuturor le era egumen și părinte duhovnicesc.

Egumenul Varsanufie a primit în schit pe fericita Teodora, pe care apoi a încredințat-o ieroschimonahului Pavel, ca s-o așeze la pustie în pădurile Sihlei. Tot el odihnea în obștea sa pe sihaștrii din pădure, cărora le dădea Trupul și Sângele Domnului, precum și cele de nevoie. Alteori îi cerceta la colibele lor și trimitea frați din schit să îngrijească pe cei bolnavi și să le ducă de mâncare.

La începutul secolului XVIII, uitându-se cu totul numele Cuvioasei Teodora de la Sihla, egumenul Varsanufie a fost singurul ales de Dumnezeu ca să descopere peștera ei. Văzând păsările cerului ducând fărâmituri de pâine de la trapeză către Sihla, a trimis doi frați să meargă după păsări, până au aflat pe plăcuta lui Dumnezeu, Cuvioasa Teodora. Apoi, îndată a rânduit un duhovnic ca s-o împărtășească și s-o îngroape la Sihla, în peșteră. Sub povățuirea acestui fericit egumen, Schitul Sihăstria a trăit cea mai aleasă epocă de înflorire duhovnicească din istoria sa, fiind numărat alături de marile sihăstrii din Moldova, ca: Pocrovul, Vorona, Agapia Veche, Rarăul, Sihăstria Ceahlăului și altele. La începutul secolului XVIII, Schitul Sihăstria număra peste 20 de sihaștri. Toți duceau desăvârșită viață de obște, în post, tăcere, ascultare și neîncetată rugăciune.

Deci, bineplăcând lui Dumnezeu și crescând mulți ucenici, Cuviosul Varsanufie s-a săvârșit cu pace și a fost îngropat lângă biserică.

---

[2] Ierom. Ioanichie Bălan, *Vetre de sihăstrie românească,* op. cit., p. 22.

SFÂNTA TEODORA DE LA SIHLA (secolele XVII-XVIII)[3]

a. Viaţa

Cuvioasa Teodora de la Sihla este cea mai aleasă călugăriţă sfântă pe care au odrăslit-o mănăstirile româneşti. S-a născut în satul Vânători-Neamţ, în prima jumătate a secolului XVII. Tatăl ei, Ştefan Joldea, era armaş al cetăţii Neamţului. După moartea surorii sale Maghiţa (Marghioliţa?), Teodora a fost căsătorită cu un tânăr din Ismail. Dar, neavând copii, s-au dus amândoi la mănăstire. Fericita Teodora a îmbrăcat haina călugărească la Schitul Vărzăreşti-Râmnicu Sărat, iar soţul ei s-a călugărit la Schitul Poiana Mărului, cu numele de Elefterie.

Risipindu-se schitul de către turci, Teodora s-a făcut pustnică în Munţii Buzăului. Apoi, retrăgându-se în ţinutul Neamţ, a sihăstrit singură ca la 30 de ani într-o peşteră din Munţii Sihlei, asemenea Cuvioasei Maria Egipteanca. Deci, bineplăcând lui Dumnezeu, s-a mutat din viaţa aceasta în primele decenii ale secolului XVIII şi a fost îngropată în peşteră.

În primele decenii ale secolului XIX, moaştele Cuvioasei Teodora de la Sihla au fost luate de familia boierilor Sturza, ctitori ai acestui schit, şi duse la biserica zidită de ei în satul Miclăuşeni-Iaşi. Iar în anul 1856 au fost date Mănăstirii Pecersca din Kiev, unde se află şi astăzi, în schimbul mai multor rânduri de veşminte de fir.

b. Fapte şi cuvinte de folos

1. Acest fericit vlăstar al monahismului românesc a fost din pruncie ales şi sădit în casa lui Dumnezeu. Căci, fiind însoţită cu bărbat, fericita Teodora nu a găsit odihnă sufletului ei până nu s-a făcut mireasă lui Hristos. Astfel, neavând ea copii, a părăsit cele trecătoare şi a îmbrăcat haina pocăinţei în Schitul Vărzăreşti din ţinutul Buzău.

2. Aici a sporit atât de mult fericita Teodora, în tăcere, în rugăciune şi

[3] *Viaţa şi petrecerea Cuvioasei Teodora de la Sihla,* mss. De la începutul secolului XIX, în posesia fam. Fărcăşanu, Tg. Neamţ; Pr. Liviu Stan, *Sfinţi români..., Sib*iu, 1945, p. 76; Pr. Prof. C. Galeriu, *Cuvioasa Teodora de la Sihla,* în *Sfinţi români..., op. cit.*, p. 432.

ascultare, că în puțini ani a ajuns la măsura celor bătrâni, învrednicindu-se a se ruga din inimă și a cunoaște mulțimea ispitelor vrăjmașului. Pentru aceea, toate maicile o iubeau și se foloseau de smerenia, de nevoința și de râvna ei.

3. Năvălind turcii pe Valea Buzăului și arzând schitul lor, Cuvioasa Teodora s-a ascuns în munți cu maica ei duhovnicească, schimonahia Paisia. Acolo s-au nevoit în post și priveghere câțiva ani, răbdând bărbățește foamea, frigul și alte negrăite ispite de la diavoli. Căci, întrarmându-se fericita cu rugăciunea cea de foc a inimii, pe toate le răbda și se împărtășea de mângâierile cele de taină ale Duhului Sfânt.

4. Răposând în munte maica ei duhovnicească, prin anii 1670-1675. Cuvioasa Teodora a fost călăuzită de Dumnezeu către Munții Neamț, în patria ei. Aici, închinându-se la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului din Mănăstirea Neamț, a fost trimisă pentru sfat la egumenul Schitului Sihăstria, ieroschimonahul Varsanufie. Acesta, înțelegând că dorește viață pustnicească și cunoscând cu duhul virtutea ei, a împărtășit-o cu Trupul și Sângele lui Hristos. Apoi, dându-i călăuză pe duhovnicul Pavel, i-a spus:

— Du-te la pustie pentru un an de zile, în pădurile din Munții Sihlei. De vei putea suferi, cu darul lui Hristos, greutatea și ispitele cele cumplite ale pustiei, rămâi acolo până la moarte. Iar de nu vei putea răbda, retrage-te la o mănăstire de călugărițe și-ți lucrează în smerenie mântuirea sufletului tău.

5. Căutând Cuviosul Pavel o chilie pustnicească părăsită pentru fericita Teodora și negăsind, a întâlnit un sihastru bătrân, ce se nevoia sub stâncile Sihlei. Acesta, fiind văzător cu duhul, a zis:

— Nevoiește-te, maică Teodora, în chilia mea, căci eu mă duc în alt bordei pustnicesc. Deci, așezând ieroschimonahul Pavel pe Cuvioasa Teodora în Munții Sihlei și binecuvântând-o, s-a întors din nou la schit.

6. În această chilie pustnicească s-a nevoit Sfânta Teodora aproape 30 de ani, slăvind neîncetat pe Dumnezeu și biruind prin răbdare, rugăciune și smerenie toate cursele vrăjmașului. Căci, fiind întărită cu putere de sus, n-a mai coborât din munte, nici ajutor omenesc de la nimeni n-a mai primit. Numai singur fericitul Pavel, duhovnicul ei, urca uneori la chilia ei cu Preacuratele Taine și cele de nevoie vieții pământești. În această îngerească nevoință atât de mult a sporit cuvioasa, încât făcea priveghere de toată noaptea cu mâinile înălțate la cer, până se revărsau zorile și se lumina la față cu lumină de sus, apoi se odihnea două ore și iar începea. Hrană primea numai după două zile, puțini pesmeți cu ierburi de pădure, ferigă și măcriș, numit „Măcrișul Sfintei Teodora". Iar apă aduna din ploi, într-o scobitură deasupra unei stânci, numită până azi „Fântâna Sfintei Teodora". Și, adevărată minune, că apa din stâncă nu seca niciodată.

Mai târziu, răposând Cuviosul Pavel, fericita Teodora a rămas numai în grija lui Dumnezeu.

7. Odată, năvălind turcii asupra satelor și mănăstirilor din ținutul Neamț,

s-au umplut codrii de săteni şi de călugări. Atunci au ajuns câteva călugăriţe şi la chilia Cuvioasei Teodora. Deci, le-a zis fericita:

— Rămâneţi voi în chilia mea, căci eu am alt loc de adăpost. Din ceasul acela s-a dus într-o peşteră mică din apropiere şi acolo se nevoia singură, neştiută de nimeni, iar noaptea se odihnea puţin pe lespedea de piatră care se vede până astăzi în fundul peşterii.

8. Odată, rătăcind o ceată de turci prin Munţii Sihlei, din lucrarea satanei, au dat de peştera Cuvioasei Teodora. Deci, năvălind asupra ei ca s-o ucidă, sfânta a căzut în genunchi şi, înălţându-şi mâinile către cer, a strigat:

— Izbăveşte-mă, Doamne, de mâinile ucigaşilor! În clipa aceea s-a deschis prin minune peretele din fundul peşterii, iar mireasa lui Hristos, ascunzându-se în pădure, s-a izbăvit de moarte.

9. Fiind cu totul uitată de oameni şi neavând pe nimeni la bătrâneţile ei, şi-a pus toată nădejdea numai în Dumnezeu. Astfel, părăsind chilia, Sfânta Teodora se nevoia în peşteră ca un înger în trup. Acum, nici frigul, nici foamea nu le mai simţea, nici diavolul n-o mai chinuia. Ci se ruga neîncetat lui Dumnezeu cu mâinile înălţate la cer, până se răpea cu mintea la cele cereşti, iar cu trupul se ridica deasupra pământului. Atunci i se lumina faţa prin harul Duhului Sfânt, iar din gura ei se înălţa în sus rugăciunea ca o văpaie de foc, asemenea marilor sfinţi. Că ajunsese fericita Teodora la rugăciunea cea mai înaltă, în extaz, şi se îndulcea în chip negrăit de cele dumnezeieşti.

10. Hainele Sfintei Teodora ajunseseră acum nişte zdrenţe, care cu greu îi acopereau trupul slăbit de aspră nevoinţă. Încă şi hrana terminându-se, păsările cerului, la porunca Ziditorului, îi aduceau zilnic fărâmituri şi coji de pâine de la trapeza Schitului Sihăstria. Iar fericita se ruga neîncetat pentru lume şi se bucura de apropierea mutării din trup. Însă, timp de 40 de zile înainte de obştescul sfârşit s-a rugat lui Dumnezeu să-i trimită un preot, ca să-i aducă Preacuratele Taine. Iar Domnul nu a trecut cu vederea dorinţa sufletului ei.

11. Odată, a observat egumenul Sihăstriei, Varsanufie, stoluri de păsări ducând către Sihla fărâmituri în cioc. Deci, cugetând în sine că trăieşte acolo vreun sihastru sfânt, a trimis doi fraţi să vadă unde se opresc acele păsări. Astfel mergând ei, i-a cuprins noaptea şi, rătăcind prin pădure, se rugau şi aşteptau să se facă ziuă. Apoi, observând înaintea lor o rază de lumină ce se ridica la cer, s-au apropiat şi au văzut o femeie luminată la chip, înălţată de la pământ şi rugându-se cu mâinile în sus. Era Sfânta Teodora.

— Mulţumesc Ţie, Doamne, că m-ai ascultat!, a zis fericita. Apoi a adăugat către cei doi fraţi:

— Nu vă temeţi, fraţilor, căci sunt o smerită roabă a lui Hristos! Dar mai întâi aruncaţi-mi o haină să mă îmbrac, că sunt cu trupul gol!

Apoi, chemându-i, le-a spus viaţa şi sfârşitul ei apropiat şi le-a poruncit, zicând:

— Coborâți la schit și spuneți egumenului să trimită pe duhovnicul Antonie și pe ierodiaconul Lavrentie la mine cu Trupul și Sângele lui Hristos.

— Cum să ajungem la schit noaptea, au răspuns frații, căci nu cunoaștem drumul?

— Mergeți după lumina care se vede înaintea voastră și numaidecât veți ajunge!

12. Auzind egumenul de Sfânta Teodora, în zorii zilei a trimis la Sihla pe duhovnicul Antonie cu ierodiaconul și cu cei doi frați și au aflat pe Sfânta Teodora la rugăciune pe cetină de brad dinaintea peșterii. Deci, mai întâi cuvioasa și-a mărturisit taina vieții ei și a primit dezlegare de la duhovnic. Apoi a rostit Crezul, a primit dumnezeiești le Taine și, cerând binecuvântare de la preot, a zis:

— Slavă Ție, Doamne, pentru toate! În clipa aceea, Sfânta Teodora și-a dat fericitul ei suflet în brațele lui Hristos, iar trupul ei purtător de bună mireasmă a fost prohodit și așezat cu cinste de părinți în peștera în care s-a nevoit.

13. Vestea despre viața și mutarea Sfintei Teodora de la Sihla s-a răspândit repede în toate mănăstirile și satele din Moldova și chiar dincolo de hotarele ei. De aceea alergau la moaștele ei din peșteră călugări și credincioși de prin sate și mai ales cei bolnavi, și se vindecau de suferință. Căci trupul ei preamărit cu neputrezirea era izvorâtor de bună mireasmă și făcea minuni. Unii sărutau sfintele ei moaște, alții își atingeau bolnavii de sicriu, iar alții se spălau cu apă din fântâna ei și primeau ajutor și mângâiere.

14. Sfântul trup al Cuvioasei Teodora de la Sihla, numită și „Pământeană”, a stat la Sihla în peșteră peste o sută de ani, bucurându-se de o profundă venerare, mai mult decât toți ceilalți sfinți români. De la adormirea ei până astăzi, merg în pelerinaj la Schitul Sihla, anual, mii de credincioși și-i cer ajutorul.

Prin anii 1830-1835, moaștele Sfintei Teodora au intrat în posesia familiei Sturza, care le-a așezat în sicriu de argint și le-a dus în biserica din satul Miclăușeni-Iași. Iar în anul 1856 au fost dăruite Mănăstirii Pecersca din Kiev, în schimbul unor veșminte de fir și depuse în catacombele ei, unde se află și astăzi, cu numele „Sfânta Teodora din Carpați”, iar în rusește „Sveti Teodora Carpatina”. Sufletul ei însă se roagă neîncetat înaintea Preasfintei Treimi pentru noi și pentru toată lumea.

Sfântă Preacuvioasă Maică Teodora, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

CUVIOSUL ELEFTERIE SIHASTRUL, Schitul Sihla[4] (secolele XVII-XVIII)

Cuviosul Elefterie era de loc din Ismail. În tinereţe a fost soţul Cuvioasei Teodora de la Sihla, cu care a trăit în legiuită căsnicie câţiva ani. Apoi, neavând copii şi plecându-i soţia în viaţa călugărească la Mănăstirea Vărzăreşti şi de acolo retrăgându-se la pustie în Munţii Buzăului, el s-a făcut călugăr la un schit din ţinutul Buzăului. Acolo, deprinzând bine meşteşugul nevoinţei duhovniceşti de la marii isihaşti din această vestită sihăstrie, Cuviosul Elefterie s-a învrednicit de darul preoţiei şi slujea ziua şi noaptea în biserică.

Mai târziu, înţelegând că fericita Teodora s-ar fi retras la pustie în Munţii Neamţ, ieroschimonahul Elefterie a fost îndemnat de Dumnezeu să meargă pe urmele ei. Deci, ajungând la Schitul Sihăstria şi rătăcind pe la pustnicii ce se nevoiau în Munţii Sihlei, a dat şi de peştera Cuvioasei Teodora, care nu de mult se mutase la iubitul său Mire, Iisus Hristos.

Astfel, mult suspinând fericitul Elefterie după sfânta lui soţie, nu s-a mai întors la mănăstirea de metanie. Ci, construindu-şi o mică chilie sub stâncile Sihlei, aproape de peştera Cuvioasei Teodora, a ajuns sihastru vestit în părţile acestea. Ziua şi noaptea priveghea în rugăciune cu post şi lacrimi fierbinţi, săvârşind dumnezeiasca Liturghie, şi aştepta slobozirea de legăturile trupului.

Deci, nevoindu-se în această pustie ca la zece ani şi bineplăcând lui Dumnezeu, s-a săvârşit cu pace în primele decenii ale secolului XVIII şi a fost îngropat în cimitirul sihaştrilor din poiană. După puţini ani, familia boierilor Cantacuzino a înălţat un schit de lemn pe mormântul Cuviosului Elefterie, în cinstea naşterii Sfântului Ioan Botezătorul.

Aşa a luat fiinţă Schitul Sihla, înainte de anul 1741.

---

[4] *Pomelnicul Schitului Sihla* şi tradiţia locală.

EPISCOPUL MITROFAN DE BUZĂU († 1702)[5]

Învățatul episcop Mitrofan era de loc din ținutul Neamț, iar cu metania de la Mănăstirea Bisericani, vestită vatră de trăire și cultură duhovnicească din Moldova. După ce învață de la dascălii mănăstirii limbile greacă și slavonă, precum și adâncul Sfintei Scripturi, monahul Mitrofan se învrednicește de darul preoției și devine ucenic apropiat și tipograf al marelui mitropolit Dosoftei.

Între anii 1673-1683, ieroschimonahul Mitrofan conduce tipografia mitropolitului Dosoftei, de la Mănăstirea Sfinții Trei Ierarhi din Iași, contribuind mult la traducerea și tipărirea cărților de slujbă în limba română ale marelui ierarh, printre care se numără și Viețile Sfinților (1682-1686).

Pentru înțelepciunea și așezarea lui duhovnicească cu care era înzestrat de Dumnezeu, ieromonahul Mitrofan a fost ales și hirotonit episcop de Huși, în anul 1683, de blândul mitropolit al Moldovei. Timp de patru ani cât a păstorit turma lui Hristos la Huși s-a dovedit întru toate blând, înțelept, iubitor de oameni și împlinitor al dumnezeieștilor porunci. Apoi, surghiunindu-se mitropolitul Dosoftei în Polonia, a părăsit și episcopul Mitrofan scaunul său, ajungând conducătorul tipografiei mitropolitane din București. În această ascultare a stat episcopul Mitrofan aproape cinci ani de zile, fiind cel mai iscusit tipograf al Țării Românești și formând numeroși meșteri tipografi, printre care și pe învățatul mitropolit Antim Ivireanul. Totodată, a contribuit mult la traducerea Bibliei din 1688 și mai ales la tipărirea ei, care a fost încredințată întru totul în mâinile sale.

În anul 1691, episcopul Mitrofan este așezat pe scaunul vacant de la Buzău, eparhie pe care o păstorește 11 ani de zile cu multă râvnă și frică de Dumnezeu. Pe lângă grija Bisericii și a turmei încredințate, învățatul ierarh a întemeiat la Buzău o nouă tipografie, unde tipărește numeroase cărți de slujbă, ca: Mineiele pe tot anul (1698), Molitfelnicul (1699), Triodul (1700), Octoihul (1700), Penticostarul (1701) și Liturghierul (1702).

Așa ostenindu-se episcopul Mitrofan pentru lauda Bisericii lui Hristos și mântuirea turmei sale, în vara anului 1702 s-a mutat cu pace la cerești lăcașuri, lăsând în urmă mulți ucenici.

---

[5] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. II, 1957, București, p. 113-114.

CUVIOSUL SIMEON SIHASTRUL şi ucenicii săi, Schitul Sihăstria Ceahlăului († 1704)

Una din cele mai vechi aşezări monahale de pe Valea Bistriţei a fost Sihăstria Ceahlăului, schit situat aproape de vârful muntelui, întemeiat după tradiţie de primul descălecat – Dragoş Vodă. În acest schit de lemn, cu hramul Schimbarea Domnului la Faţă, s-au nevoit sute de ani cei mai aleşi sihaştri ai Ceahlăului, ale căror nume sunt scrise în cartea vieţii.

Între anii 1650-1704, a vieţuit în această mică sihăstrie un cuvios renumit între sihaştrii Ceahlăului, anume ieroschimonahul Simeon. Acesta a fost la început pustnic sub vârful muntelui, răbdând acolo multe ispite pentru dragostea lui Hristos şi ajungând lucrător vestit al rugăciunii lui Iisus. Apoi a fost ales de călugări egumen al Schitului Sihăstria Ceahlăului, pe care îl povăţuieşte cu duhovnicească înţelepciune mai mult de 30 de ani.

Cuviosul Simeon a reînnoit biserica de lemn şi adună în jurul său 20 de ucenici. Rânduiala schitului era aceasta: în fiecare zi se cântau cele 7 laude, cu Utrenia la miezul nopţii, iar în sărbători se săvârşea Sfânta Liturghie, când veneau şi ceilalţi sihaştri din munte. Spovedania şi împărtăşania se făceau săptămânal, iar masa se dădea o dată pe zi. În posturi, călugării se retrăgeau la bordeiele lor din munte, unde se nevoiau singuri, după voia lui Dumnezeu, până la marile praznice. Apoi coborau iarăşi în schit. Călugării iubeau cel mai mult tăcerea, smerita cugetare, postul şi neîncetata rugăciune. Sufletul acestei sihăstrii era, desigur, Cuviosul Simeon, vestit dascăl al rugăciunii şi părinte duhovnicesc pentru toţi. Mai presus de orice el învăţa pe ucenicii săi să se iubească unii pe alţii şi să se roage pentru mântuirea oamenilor.

Astfel nevoindu-se egumenul Simeon cu ucenicii săi şi ajungând la vârsta de 90 de ani, i-a rânduit Dumnezeu un sfârşit mucenicesc ca acesta: în primăvara anului 1704, chiar în noaptea de Înviere, pe când toţi părinţii erau la biserică, s-a pornit de pe Ceahlău o mare avalanşă de zăpadă asupra schitului. Atunci unul dintre ei cu viaţă aleasă a strigat:

— Părinţilor, să luăm repede icoana Maicii Domnului şi să fugim pe obcină, că vine muntele peste noi!

Ceilalţi, crezând că aiurează, nu l-au ascultat. Atunci, smeritul sihastru a luat singur icoana Maicii Domnului şi a fugit din biserică. Îndată, avalanşa de zăpadă a acoperit schitul, biserica şi părinţii, după ce Cuviosul Simeon a citit Evanghelia Sfintelor Paşti, dându-şi cu toţii duhul în mâinile lui Dumnezeu Celui ce a înviat din morţi.

Aşa s-a mutat Cuviosul Simeon din viaţa aceasta cu toată sinodia (obştea) sa în lumina lui Hristos. A scăpat cu viaţă numai acel călugăr cu icoana Maicii Domnului. A doua zi a fost găsit egumenul sub zăpadă, adormit

cu Evanghelia la piept şi cu toţi ucenicii lângă el[6].

Doamne, numără în ceata sfinţilor pe Cuviosul Simeon cu ucenicii săi!

[6] Pr. C. Matasă, op. cit., p. 90-106 şi tradiţia locală.

CUVIOŞII PATAPIE ŞI NICANDRU, sihaştri din Muntele Ceahlău (secolele XVII-XVIII)

Aceşti doi sihaştri s-au nevoit în partea de nord-vest a Muntelui Ceahlău, ajungând vestiţi în satele de pe Valea Bistriţei. Schimonahul Patapie era cu metania din Mănăstirea Cerebuc, iar ieroschimonahul Nicandru din Mănăstirea Pionul.

Deci, râvnind fericiţilor sihaştri ce se linişteau în jurul muntelui şi fiind întăriţi cu darul lui Hristos, s-au retras în pădurile nepătrunse din jurul Ceahlăului. Cuviosul Patapie şi-a făcut un mic bordei de lemn pe marginea unui pârâu şi acolo s-a nevoit cu ucenicul său peste 20 de ani, lăudând pe Dumnezeu ziua şi noaptea. Nevoinţa lui era foarte aspră: post îndelungat, citirea zilnică a Psaltirii, metanii şi priveghere de noapte. Pentru smerenia inimii lui ajunsese vestit rugător pentru cei suferinzi, dintre care nu puţini se vindecau cu rugăciunile lui.

Cuviosul Nicandru şi-a avut chilia într-o mică poiană, puţin mai sus de Mănăstirea Durău, unde s-a nevoit singur mulţi ani de zile. Apoi a ajuns vestit taumaturg pentru cei bolnavi de prin sate, încât mulţi urcau în munte la chilia lui şi se vindecau. Căci îi punea să postească desăvârşit până la trei zile, îi mărturisea, le citea molitfele Sfântului Vasile cel Mare şi, cu darul lui Hristos, se întorceau sănătoşi la casele lor. Acest cuvios era şi duhovnic vestit pentru sihaştrii din Muntele Ceahlău şi pentru toţi care ajungeau la chilia lui. Însuşi Cuviosul Patapie era unul din ucenicii lui.

Aşa nevoindu-se ieroschimonahul Nicandru şi schimonahul Patapie şi mult sporind în dragostea lui Dumnezeu, s-au mutat la cele veşnice spre sfârşitul secolului XVIII. Numele lor sunt legate până astăzi de toponimia locului: „Pârâul lui Patapie", „Pârâul lui Nicandru", „Poiana lui Nicandru" sau, în grai popular, „Padina lui Nicandru"[7].

[7] Pr. C. Matasă, *Călăuza judeţului Neamţ..., p.* 104; Idem, *Palatul cnejilor,* p. 1-46.

MITROPOLITUL TEODOSIE al Țării Românești (c. 1620-1708)

Acest mitropolit era fiu de țărani din județul Argeș. Luând din tinerețe jugul lui Hristos, s-a călugărit în Mănăstirea Cozia, apoi a ajuns egumen la Mănăstirea Curtea de Argeș, pe care o povățuiește cu duhovnicească înțelepciune peste zece ani. Aici s-a dovedit tuturor un vrednic slujitor al Bisericii lui Hristos, cuvios, blând și bun cunoscător al Sfintei Scripturi.

Pentru niște daruri ca acestea, în anul 1668, arhimandritul Teodosie este ales mitropolit și părinte duhovnicesc al Țării Românești, în locul răposatului mitropolit Ștefan. Deci, ajutându-l Dumnezeu, a păstorit Biserica Ungrovlahiei timp de aproape 40 de ani, silindu-se întru toate să mărturisească dreapta credință, să tămăduiască neputințele poporului, să zidească noi lăcașuri de rugăciune, să tipărească și cărți bisericești pe limbă românească și să mângâie pe săraci și pe orfani. Pentru toate acestea era iubit, atât de domnii Țării Românești, Șerban Cantacuzino și Constantin Brâncoveanu, al căror sfetnic și duhovnic era, cât și de tot poporul ortodox.

Din cărțile tipărite cu binecuvântarea mitropolitului Teodosie, cea mai importantă este Biblia de la București, din anul 1688. Printre cei dintâi ctitori ai primei Biblii românești este numărat și acest venerabil păstor al Țării Românești. De asemenea, a mai tipărit un Liturghier slavo-român (1680), Evanghelia (1682) și Apostolul (1683), ambele în limba română, spre mângâierea poporului binecredincios. Pe lângă grija Bisericii din Țara Românească, mitropolitul Teodosie se îngrijea și de Biserica Ortodoxă din Transilvania, hirotonind în timpul păstoriei sale cinci mitropoliți ai Ardealului și acordând numeroase ajutoare bisericilor de peste Carpați.

Ajungând la vârsta de aproape 90 de ani, evlaviosul mitropolit Teodosie și-a dat sufletul în mâinile Domnului, la 27 ianuarie, 1708, și a fost înmormântat lângă altarul Catedralei mitropolitane din București[8].

[8] Pr. prof. M. Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. II, 1980, p. 60-64.

SFÂNTUL IERARH ANTIM IVIREANUL (c. 1650-1716)[9]

a. Viaţa

Venerabilul mitropolit Antim Ivireanul era de loc din Iviria. Părinţii săi, Ioan şi Maria, i-au pus din botez numele de Andrei. Ajungând din tinereţe rob la turci, a stat mulţi ani în Constantinopol, învăţând limbile greacă, arabă şi turcă, precum şi meşteşugul sculpturii, al picturii şi al broderiei.

Prin anul 1690 este adus în Ţara Românească de voievodul martir Constantin Brâncoveanu. Aici învaţă meşteşugul tiparului de la episcopul Mitrofan, iar după câţiva ani se călugăreşte şi este hirotonit preot.

Între anii 1691-1694 conduce tipografia domnească de la Bucureşti şi tipăreşte trei cărţi. Între anii 1694-1696 întemeiază o nouă tipografie la Mănăstirea Snagov. Între anii 1696-1701 este egumen al acestei mănăstiri tipărind 14 cărţi, dintre care patru în limba română, iar celelalte în limbile greacă, slavonă şi arabă. Între anii 1701-1705 a condus din nou tipografia domnească din Bucureşti, tipărind 15 cărţi, îndeosebi cărţi de slujbă.

Între anii 1705-1708 a fost episcop la Râmnicu-Vâlcea, întemeind aici prima tipografie. Timp de trei ani a tipărit la Râmnic 10 cărţi, dintre care 7 în româneşte. Între anii 1708-1716 a fost mitropolit al Ţării Româneşti, întemeind noi tipografii şi tipărind încă 19 cărţi, dintre care 12 cărţi în româneşte.

În toamna anului 1716 a fost închis, la porunca turcilor, caterisit şi trimis în surghiun la Mănăstirea Sfânta Ecaterina din Muntele Sinai. Pe cale a fost martirizat de ostaşi şi aruncat în râul Tungia, lângă Adrianopol. În prezent se crede că ar fi fost înecat în lacul Snagov.

b. Fapte şi cuvinte de folos

---

[9] Pr. prof. Ion Ionescu, *Sfinţi români..., op. cit.*, p. 640; G. Ştrempel, *Antim Ivireanul, Buc.*, 1972; Pr. prof. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* Sibiu, 1972, p. 193-201.

1. Acest fericit ierarh al Bisericii Ortodoxe Române, fiind de mic înstrăinat din pământul părinților săi și după ce suferi grele ispite între păgâni, a fost călăuzit de Hristos în pământul românesc. Astfel, aici și-a găsit a doua patrie, cu părinți și frați și toată mângâierea Duhului Sfânt.

2. Luând jugul lui Hristos la Mănăstirea Snagov, ieromonahul Antim a ajuns călugăr iscusit și tipograf neîntrecut în Țara Românească. Timp de 15 ani, până a fost făcut episcop, a întemeiat două tipografii și a tipărit zeci de cărți bisericești în limbile română, greacă, arabă și slavonă, dovedindu-se cel mai mare tipograf al țării noastre în secolele XVII și XVIII. Cărțile lui s-au răspândit în toate provinciile românești, ajungând până în Athos, în Grecia, la Constantinopol, Ierusalim și Sinai, în Siria și Iviria, căci era un devotat slujitor al lui Hristos și apărător al Bisericii Ortodoxe.

3. Pentru sfințenia vieții sale, egumenul Antim Ivireanul a ajuns episcop al Râmnicului și apoi mitropolit al Țării Românești. Ca păstor de suflete și părinte duhovnicesc al tuturor, marele ierarh a fost o făclie în sfeșnic pentru roți, de la domn până la credincios. Era bărbat înțelept, insuflat de Duhul Sfânt, statornic în credință, tare în nădejde, iscusit în cuvânt, smerit la inimă și plin de dumnezeiască dragoste.

4. Dorind mântuirea oamenilor și săvârșirea slujbelor în limba română, mitropolitul Antim a înmulțit numărul tipografiilor, traducând și tipărind în grai strămoșesc principalele cărți de cult, începând cu Ceaslovul și Liturghierul. Din cele 64 de cărți tipărite de el și de ucenicii lui, 24 s-au tipărit în limba română.

Astfel, mitropolitul Antim rămâne ctitorul limbii liturgice în Biserica Ortodoxă Română. De la dânsul, serviciul divin a început a se face în toată țara numai în limba română, spre mângâierea și pe înțelesul tuturor.

5. Bunul păstor al Bisericii lui Hristos, după ce împodobi slujbele cu cărți în limba poporului, adăugă și alte înnoiri. Astfel, a zidit din nou biserici la sate și orașe, a fondat din temelie Mănăstirea „Tuturor Sfinților" din București (1713-1715), astăzi numită „Antim", făcând și alte danii și înnoiri mănăstirești. A ridicat mai mulți ucenici tipografi și a dat multe milostenii celor săraci și iubitori de carte. Pentru învățătura și apărarea dreptei credințe a scris și tipărit numeroase predici, numite „Didahii", fiind iscusit teolog, ierarh și propovăduitor al Sfintei Evanghelii.

6. Iată câteva din multele sale învățături: Aceste două virtuți întemeiază și întăresc Biserica: credința în Dumnezeu și buna ascultare de păstorii Bisericii.

7. Ce lucru este mai iubit robului, spunea bunul păstor, decât slobozirea lui? Și ce este mai drag străinului, decât întoarcerea la patria sa?

8. Cuvine-se omului să se bucure de bunătatea cea mare a lui Dumnezeu și să se teamă cu cutremur de mărirea Lui. Încă să ceară ajutorul și mila Lui cea bogată. Că, fără de mila Lui, nu vom putea face nimic spre mântuirea sufletelor

noastre.

9. Fără aceste trei bunătăţi – credinţa, nădejdea şi dragostea – nu este cu putinţă cu niciun mijloc să se mântuiască creştinul, căci acestea sunt temeliile creştinătăţii.

10. Zicea iarăşi fericitul mitropolit Antim:

— Precum nu este cu putinţă a trăi cineva pe pământ fără de hrană trupească, fără îmbrăcăminte şi fără somn, aşa nu poate trăi nici fără aceste trei bunătăţi, care sunt credinţa, nădejdea şi dragostea.

11. Nădejdea este o îndrăzneală adevărată către Dumnezeu, dată în inima omului din dumnezeiasca strălucire, ca să nu se deznădăjduiască niciodată de darul lui Dumnezeu, ci să fie încredinţat că va lua, prin pocăinţă, iertarea păcatelor şi orice altă cerere trecătoare sau veşnică.

12. Apoi adaugă şi acestea:

— Nădejdea este de două feluri: una bună şi alta rea. Bună este aceea când nădăjduieşte cineva la Dumnezeu să se mântuiască, sau alt bine ce voieşte şi facă, cum zice David: *cel ce nădăjduieşte spre Dumnezeu, mila îl va înconjura* (Ps. 31, 11). Nădejdea este rea când nădăjduieşte cineva în om să-i facă vreun bine sau vreo îndemnare la lucrurile cele trecătoare ale lumii. Această nădejde este mincinoasă şi deşartă, cum zice iarăşi David: *Nu vă nădăjduiţi spre boieri, spre fiii oamenilor, întru care nu este mântuire* (Ps. 145, 3).

13. Dragostea este o unire a multora într-aceeaşi cale către Dumnezeu şi vârf al tuturor bunătăţilor. Aceasta este de trei feluri: una dumnezeiască, alta firească şi alta pătimaşă şi rea.

14. Altă dată, smerindu-se, mitropolitul Antim zicea:

— Fiind orbiţi de deşertăciunile cele lumeşti, nu ne bucurăm de altceva fără numai de lucrurile întunericului veacului acestuia. Că suntem porniţi cu toţii spre răutăţi, ca o roată când scapă la vale şi nu se poate opri. Şi acestea toate nu se trag din alta, fără numai din necredinţa noastră. Că ni s-au împietrit inimile întru răutăţi asemenea lui faraon şi umblăm ca nişte cai sireps (sălbatici), fără de zăbală şi fără de ruşine, până vom cădea în vreo prăpastie şi vom pieri.

Deci vă zic, iubiţii mei, şi vă învăţ cu frica de Dumnezeu, ca un părinte sufletesc şi păstor ce vă sunt, să vă veniţi în fire şi să vă căiţi de lucrurile cele necuvioase, că Dumnezeu este milostiv şi, dacă va vedea întoarcerea noastră şi pocăinţa cea bună, ne va ierta. Că zice prin gura Proorocului Isaia. *Întoarceţi-vă către Mine şi mă voi întoarce şi Eu către voi* (Isaia 45, 22).

15. Apoi adăuga şi acestea:

Precum nu pot fi oile fără de păstor, aşa nici poporul fără de arhiereu şi oricine se va îngriji de cele sufleteşti să alerge la mine ca la un părinte, că îl voi vindeca cu ajutorul lui Hristos. Că în seama mea v-a dat stăpânul Hristos să vă pasc sufleteşte, ca pe nişte oi cuvântătoare şi de gâtul meu spânzură sufletele voastre şi de la mine o să vă ceară pe toţi, până când vă voi fi păstor, iar nu de

la alții.

16. Precum cere împăratul dăjdii de la noi, așa ne cere și Dumnezeu credință și fapte bune. Că zice Hristos în Evanghelie: *Dați cezarului cele ale Cezarului și lui Dumnezeu cele ale lui Dumnezeu* (Marcu 12, 17).

17. Să nu socotiți că Îi va fi milă lui Dumnezeu de noi, să ne ierte pentru că avem nevoi, dacă nu vom face după putință și poruncile Lui, că ne va arunca de unde nu vom putea să mai ieșim. Ci să lăsăm năravurile cele rele și obiceiurile cele necuvioase, că doar s-ar milostivi Dumnezeu asupra noastră să ne ierte și să ne chivernisească cu mila Lui cea bogată.

18. La începutul Postului Mare, așa învăța pe fiii săi duhovnicești:

— De păcatele ce se fac cu pricepere (cu știință și voință), fiecare să se ferească, că în ce zi îl va face, cu moarte va muri. Că mai rea moarte nu este alta, decât a fi cineva despărțit de Dumnezeu prin păcat, că zice Ioan: *Cel ce face păcatul, de la diavolul este, că din început diavolul păcătuiește* (I Ioan 3,8).

19. În toate zilele ce sunt în grădina anului, fiecare să mănânce cele ce sunt rânduite spre hrana trupului, cu socoteală și fără de vicleșug. Iar postul cel hotărât pentru folosul sufletesc, care cu priceperea noastră îl putem face bine sau rău, nimeni să nu-l strice, că în ce zi îl va strica, cu moarte va muri, căci calcă porunca lui Dumnezeu. Și mai rea moarte decât a călca cineva porunca lui Dumnezeu, nu este alta. Că va fi izgonit de Dânsul din grădina Bisericii, ca și Adam din rai.

20. Vrând noi a face această călătorie asupra vrăjmașului sufletelor noastre, trebuie să luăm împreună cu noi cinci lucruri, să ne fie ca merinde la vreme de primejdie. Aceste lucruri sunt: spovedania, rugăciunea, postul, milostenia și dragostea.

21. Să ne spălăm păcatele cu spovedania, mărturisindu-ne înaintea duhovnicilor noștri cu frică și cu inimă înfrântă, pârându-ne pe noi înșine, ca înaintea lui Dumnezeu. Să nu dăm pricina pe alții sau să zicem că de nevoie sau din neputință am făcut păcatul, că nu ne vom folosi nimic, precum nu s-a folosit nici Adam. Că vrând Dumnezeu să-l aducă la pocăință, în loc de a-și cunoaște greșeala și a-și mărturisi păcatul, el făcea pe Dumnezeu vinovat că i-a dat femeie.

22. Să fie spovedania noastră cu nădejde bună, cum că ne va ierta Dumnezeu, iar nu cu deznădejde, precum a făcut Cain, zicând: *Mai mare este vina mea decât a mi se ierta mie* (Fac. 4, 13). Asemenea și Iuda, măcar că s-a mărturisit înaintea arhiereilor că a vândut sânge nevinovat, dar nu i-a folosit la nimic acea spovedanie, că era cu deznădejde.

23. Spovedania să o facem cu gândul ca să nu mai greșim de aici înainte. Că faraon, deși s-a mărturisit zicând *greșit-am Domnului* (Ieș. 10, 16), dar n-a folosit nimic, că nu gândea a se părăsi de răutăți. Pentru aceea a și pierit. Iar noi să avem nădejde bună, că de ne vom spovedi cu inimă curată și cu gând să nu mai greșim, ne va ierta Dumnezeu și vom auzi ca David: *Domnul a mutat*

păcatul tău, nu vei muri (II Regi 12, 13).

24. Cu rugăciunea să cerem de la Dumnezeu mântuire sufletelor noastre, că ne-o va da, după cum singur Hristos zice: *Cereți și se va da* (Matei 7, 7). Că rugăciunea ce se face cu căldură, din inimă, pătrunde cerurile și intră în urechile lui Dumnezeu.

25. Cu postul să ne ușurăm trupul, să ne limpezim mintea și să ne bucurăm sufletul, ca să vină darul lui Dumnezeu asupra noastră. Iar postul trebuie să-l facem cu rugăciuni amestecat. Că, precum nu sunt dulci bucatele fără sare, așa nici postul fără rugăciune.

26. Precum sunt păzitori sfinții îngeri celor ce postesc și îi feresc de toate primejdiile, așa și celor ce nu postesc sunt păzitori dracii și îi îndeamnă la multe păcate. Să ne ostenim, deci, ca să nu avem părtășie cu diavolul. Că nu s-a făcut nimeni ucenic bunătăților, din cei ce s-au îndestulat cu mâncăruri, după pofta lor. Nici din cei ce iubeau răsfățările nu s-a făcut (nimeni) părtaș Împărăției cerurilor.

27. Cu milostenia să îmblânzim pe Dumnezeu, dând cu dragoste din milă agonisitele noastre cele drepte lipsiților, săracilor, străinilor, bolnavilor și celor ce sunt în închisori. Atunci vom fi și noi miluiți de Dumnezeu, după cum zice la cele zece fericiri. Iar de vom da milă din jafuri, mai multă osândă vom câștiga.

28. Cu dragoste să ne încredințăm, că de vom iubi pe vecinii noștri, după porunca lui Dumnezeu, ca pe noi înșine și le vom face bine, vom fi și noi asemenea Lui și ai Celui de sus, după cum zice David. Că dragostea este singur Dumnezeu și cel ce rămâne în dragoste, în Dumnezeu rămâne și Dumnezeu într-însul (I Ioan 4, 16).

29. Ce folos este ca trupul să fie deșert de bucate, iar sufletul a-l umplea de păcate? Ce folos este a fi galbeni și ofiliți de post, iar de pizmă și ură să fim aprinși? Ce folos este a nu bea vin și a fi beți de veninul mâniei? Ce folos este a nu mânca cineva carne și cu hulele a rupe carnea fraților noștri? Ce folos este a ne opri de cele ce sunt uneori slobode și a face cele ce nu sunt niciodată slobode? Că Dumnezeu pe aceia îi iubește și îi cinstește, care se feresc de cele oprite.

30. Când intrăm în sfânta biserică, zicea marele ierarh, să ne curățăm întâi de păcatele noastre și de cugetele cele viclene și apoi cu conștiință întreagă să ne facem vase alese, ca să primim, prin darul Duhului Sfânt, cuvântul lui Dumnezeu în inimile noastre.

31. Altă dată, iarăși spunea:

— Patru sunt bunătățile cele sufletești: vitejia (bărbăția), înțelepciunea, dreptatea și curățenia. Patru sunt și bunătățile cele trupești: tăria, întregimea, frumusețea și sănătatea. Dintre aceste bunătăți, ale sufletului și ale trupului, se nasc alte patru bunătăți de obște: credința, nădejdea, dragostea și smerenia.

32. Fără de credință nu este cu putință să ne mântuim. Locașul ei este

inima omului și viața ei sunt faptele cele bune, după cum zice Apostolul Iacob: *Că precum trupul omului este mort fără de suflet, așa și credința este moartă fără de fapte bune* (Iacob 2, 26).

33. Smerenia este sfârșitul, legătura și pecetea tuturor bunătăților, că de ar face cineva toate bunătățile lumii și smerenie nu ar avea, toate sunt pierdute, toate sunt stricate, toate sunt de nimic și osteneala lor este în deșert, pentru că smerenia este maica tuturor bunătăților.

34. Precum maica pune multă nevoință, din firească dragoste ce are, de hrănește copiii săi ca să-i crească și îi ferește de toate, ca să nu li se întâmple vreo primejdie și să-i piardă, așa și smerenia hrănește bunătățile (faptele bune) ca să crească și le ferește de toate primejdiile ca să nu piară. Pentru că păcatul cel dintâi și mai mare decât toate păcatele este mândria, pe care a izvodit-o și a născut-o singur satana.

35. Păcatul se aseamănă pietrei care caută să meargă la maica ei în pământ, de unde și este. Iar bunătatea se aseamănă focului care caută să meargă (totdeauna) sus, în văzduh, unde îi este matca, că Dumnezeu este foc mistuitor și pară de foc subțire, precum l-a văzut Prorocul Ilie.

36. Precum un om are în casa lui aur, argint, unelte și haine și când iese din casă pune lacăt și încuie, ca să nu meargă vreun hoț să i le fure și să se păgubească, așa și smerenia încuie ca un lacăt toate bunătățile, ca să nu meargă hoțul cel de obște, diavolul, să i le fure, și se va păgubi de osteneala pe care a făcut-o.

37. Zicea iarăși: Credința, rezemându-se pe dragoste, crește, se mărește și face toate roadele bunătăților, că pământul credinței este dragostea.

38. De ar fi ascultat Adam porunca lui Dumnezeu, n-ar fi venit întru atâta osândă neamul omenesc. Și noi, acum, de am asculta pe Hristos, n-am fi întru atâtea scârbe și nevoi.

39. Iar către cei ce nu iartă pe semenii lor, zicea mitropolitul Antim:

— Tu, cel ce urăști pe fratele tău atât cât nici în ochi nu vrei să-l vezi, ci îi porți pizmă și îl zavistuiești pe la unii și pe la alții, ca să-i faci pagubă și să-l supui și să-l sărăcești, tu, cu adevărat, nu ești creștin, nici om pe pământ, ci ești singur satana, care a pârât pe Dumnezeu la Adam.

40. Apoi iarăși adăuga: Care preot este acela ce te spovedește și te lasă pe tine, cel ce pârăști pe fratele tău, să te cumineci? Acela cu adevărat nu este preot, ci este singur Iuda și vânzător al lui Hristos și nu i se va ierta nici popei, nici aceluia, măcar de ar face oricâte alte bunătăți. Că zice Hristos: *Milă voiesc, iar nu jertfă* (Matei 12, 7).

41. Să alergăm la sfintele biserici, dacă nu în toate zilele, pentru multe neputințe și nevoi ale noastre, ce ne vin întotdeauna din valurile lumii, măcar Duminicile și sărbătorile. Căci, pentru aceasta s-au rânduit aceste sfinte zile. Una, pentru ca să ne odihnim și noi, și dobitoacele noastre de trudele și de ostenelile ce le facem peste toată săptămâna. A doua, pentru ca să mulțumim

şi să dăm slavă lui Dumnezeu pentru multele şi nespusele faceri de bine ce le-a arătat către noi şi le arată întotdeauna ca un milostiv. A treia, ca să auzim cântările şi slujbele ce se fac pentru folosul sufletului.

42. Precum nu poate trăi trupul omului fără de hrană simţitoare, aşa nici sufletul nu poate trăi fără de hrana cea duhovnicească, care este cuvântul lui Dumnezeu, după cum zice Hristos în Evanghelie: *Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu* (Matei 4, 4; Luca 4,4).

43. Când ieşim de la biserică, să nu ieşim deşerţi; ci să facem cum face ariciul. Că, după ce merge la vie, întâi se satură el de struguri, apoi scutură viţa de cad boabele jos şi se rostogoleşte pe dânsele de se înfig în ghimpii lui şi duce şi puilor. Aşa să ducem şi noi, fiecare, pe la casele noastre, copiilor şi celor ce n-au mers la biserică, din cuvintele ce am auzit din Sfânta Evanghelie!

44. Pocăinţa atunci este pocăinţă, când merge cineva de bunăvoia sa, fără de niciun fel de pricină (silă), să se spovedească la duhovnicul lui, cu umilinţă, cu înfrângere de inimă, cu lacrimi fierbinţi şi cu gând desăvârşit, ca să se părăsească de păcate. Căci acestea sunt temeliile pocăinţei.

45. Taina pocăinţei este întocmai în cinste şi în lucrare cu Sfântul Botez. Căci, precum acesta spală păcatul strămoşesc şi face pe om fericit, sfânt, desăvârşit şi fiu al lui Dumnezeu după har, aşa şi sfânta pocăinţă face pe om din mort viu, din pierdut aflat, din necinstit cinstit şi sfânt şi, din fiul neascultării, fiul lui Dumnezeu.

46. Altă dată zicea iarăşi:

Nu numai mirenii se cade să se mărturisească, ci mai vârtos şi noi, cei bisericeşti, adică diaconii, preoţii, călugării şi arhiereii. Că noi suntem păcătoşi şi greşim înaintea lui Dumnezeu, mai mult decât cei simpli. Iar greşelile ce le facem, mai mult prin ştiinţă le facem, şi, de nu ne vom pocăi, vom avea mai multă osândă decât cei ce greşesc prin neştiinţă, după cum zice la Sfânta Evanghelie că, *cel ce cunoaşte mult, mult se va pedepsi şi celui ce i s-a dat mult, mult i se va cere* (Luca 12, 48).

47. Nu este cu putinţă să ajungă cineva la liniştea mântuirii – zicea bunul păstor –, de nu va trece întâi prin uşa răbdării. Nu este cu putinţă să se suie la cereasca cetate a fericirii, de nu va intra prin calea smereniei. Nu este cu putinţă să se înalţe în ceata sfinţilor, de nu se va smeri cu duhul aici, jos, în cetatea celor pământeşti.

48. Nu este cu putinţă să împărăţească cineva împreună cu Hristos la cer, de nu va urma aici pe urmele lui Hristos cu crucea. Nu este cu putinţă a-i rămânea cuiva nume vestit în lume, cu fapte rele şi necuvioase.

49. În trei chipuri greşeşte omul: din slăbiciune, neştiinţă sau din firea (voia) cea rea. Păcatul din slăbiciune este împotriva lui Dumnezeu Tatăl, căci Tatăl se cheamă atotputernic. Păcatul din neştiinţă este împotriva Fiului, că Fiul lui Dumnezeu se cheamă înţelepciune. Păcatul din voia cea rea este împotriva Duhului Sfânt, că Duhul Sfânt se cheamă bun.

50. Pe omul care va greși din slăbiciune sau din neștiință îl va ierta Domnul mai lesne, de se va pocăi. Că așa zice David: *Păcatele tinereții și ale neștiinței mele, Doamne, nu le pomeni* (Ps. 24, 7). Iar cine greșește din firea (voia) cea rea împotriva Duhului Sfânt, acelui om nu-i iartă Dumnezeu lesne păcatul. Că așa zice Domnul: *Tot păcatul și hula se vor ierta oamenilor, iar hula care este împotriva Duhului Sfânt nu se va ierta* (Marcu 3, 28-29).

51. Se cade omului celui sufletesc, adică bisericesc, să fie mai cu omenie decât mireanul, pentru ca să ia pildă și învățătură fiecare de la el, văzând faptele lui cele bune. Că nu se mânie Dumnezeu atât pe omul cel prost (simplu) când face păcat, cât se mânie pe omul cel bisericesc și pe omul cel de cinste. Pentru aceea i se cade să fie numai cu omenie, iar nu să facă păcat.

52. Sunt mulți în lume ce se numesc pe sine păstori și zic cum că poartă grijă de oi. Ei zic, ticăloșii, numai cu cuvântul, iar cu fapta sunt departe cât e cerul de pământ. Căci nu poartă grijă pentru folosul oilor, ci se nevoiesc numai pentru folosul lor, cărora nu se cuvine să le zică cineva păstori, ci năimiți, sau, mai vârtos să zic, furi și tâlhari, că lasă oile lor de le mănâncă lupii și ei sar pe aiurea în turmele cele străine, să fure și să junghie și să piardă.

53. Păstorului celui bun i se cuvine să aibă trei lucruri: una, credința curată; a doua, înțelepciune întreagă; și a treia, să aibă toiag în mână.

Cu credința cea *curată să caute* pururea binele și folosul oilor lui, nu numai al celor sănătoase și zdravene, ci și al celor bolnave și zdruncinate. Cu înțelepciunea să păstorească pe oameni, dând învățătură fiecăruia după vârsta și rânduiala lui. Iar cu toiagul ce ține în mână, adică cu stăpânirea și cu darul Duhului Sfânt, să pedepsească (mustre), atât pe oi, cât și pe lupii cei de gând și pe fiarele cele sălbatice, ce vin asupra oilor. Căci, cu adevărat, cu cât rămân oile nepedepsite, cu atât cad în mai multe și nenumărate patimi. Asemenea și lupii, când nu văd toiag în mâna păstorului, răpesc oile fără de nicio frică și le mănâncă. Pentru acest toiag zice David în psalm: *Toiagul Tău și varga Ta, acestea m-au mângâiat* (Ps. 22, 5).

54. Precum sunt boli de multe feluri în trup și nu se pot vindeca cu un singur fel de doctorii, așa nici păstorul cel bun cu un singur fel de învățătură nu poate odihni, nici îndrepta toate firile omenești. Că altă învățătură trebuie bărbatului și alta femeii; altă îndreptare trebuie bătrânului și alta tânărului; altă povățuire trebuie bogatului și alta săracului; altă mângâiere trebuie celui vesel și alta celui trist; altă vindecare trebuie celui sănătos și alta celui bolnav; altă înfruntare trebuie stăpânului și alta slugii; altă îndemnare trebuie celui îndrăzneț și alta celui fricos; altă îmbunare trebuie celui blând și alta celui mânios; altă vorbă trebuie celui învățat și alta celui neînvățat.

55. Păstorul care va voi să păstorească după lege și după dreptate, trebuie pururea să țină toiagul în mână, adică dojana și înfruntarea, și după vremi să pedepsească pe oi și să izgonească fiarele. Căci acesta este sfârșitul cel bun al păstoriei sale, ca să țină oile și să le păzească cu sănătate duhovnicească, adică

cu învățătură.

56. Când a înviat Hristos pe Lazăr, întâi a poruncit să ridice piatra de pe mormânt, apoi l-a înviat. Pentru ca să înțeleagă păcătoșii că, de nu vor ridica de deasupra lor piatra obiceiului celui rău, prin a lor voie, cu neputință este să învieze și să se căiască.

57. Cine are ascultare, acela are împreună toate darurile și toate bunătățile. Acela este întreg la minte, acela este răbdător, acela este smerit, acela este blând, acela este iertător, acela este iubitor de străini, cucernic, pașnic și, în scurt, acela este lăcașul tuturor bunătăților.

58. Dumnezeu este Tată de obște al tuturor. Pe toți ne iubește ca pe niște adevărați fii ai Lui și nu poate răbda milostivirea Lui cea iubitoare de oameni să ne aflăm pururea în ticăloșii și în nevoi, ci numai așteaptă rugăciunea noastră. Ia aminte să audă glasurile noastre, stă pururea cu urechile deschise ca să ne asculte îndată ce vom chema numele Lui cel sfânt.

59. Care este tatăl acela ce dă pâine feciorilor lui fără a-i cere? Așa și noi poftim să ne ajute Dumnezeu și să ne facă milă, însă fără a-L ruga. *Săracul trufaș l-a urât sufletul Meu,* zice Domnul prin înțeleptul Sirah (Sirah 25, 4). Că nu poate răbda Dumnezeu nici cu un mijloc pe cei ce sunt lipsiți, ticăloși și nenorociți, apoi se înalță și stau îngâmfați întru ale lor și nu vor să arate cum că au trebuință. Și cine socotiți să fie aceștia? Noi suntem cu toții, care pătimim atâtea scârbe nesuferite și stăm în cumpănă (îndoială). Pierim de nevoi, de nenorociri și, cu toate acestea, nu ne smerim înaintea lui Dumnezeu, nu ne plecăm cerbicea de trufia cea multă ce avem și nu alergăm cu suspine și cu lacrimi să cerem ajutor de la Dumnezeu.

60.Când este răutatea și pedeapsa de obște, se cuvine să fie și rugăciunea de obște. Toți să ne rugăm, toți să cerem ajutor, precum au făcut și Apostolii în corabie, când era învăluită de valuri, că au strigat toți cu o gură și cu o inimă: *Doamne, mântuiește-ne, că pierim!* (Marcu 4, 38). Iar nu unul să se roage și altul nici să gândească; unul să plângă și altul să râdă; unul să se întristeze și altul să se bucure. Atunci, cu adevărat, nu ne ascultă Dumnezeu.

61. Vă poftesc, fiii mei, să vă rugați pururea și toți deodată. Și mai ales în acele vremi când se înmulțesc nevoile și pe toți dimpreună ne înconjoară din toate părțile nenorocirile, necazurile și scârbele. Ne va asculta pururea Dumnezeu, când toți cu inimă curată îl vom ruga și ne va mântui de toate primejdiile și din toate nevoile. Că zice David: *Voia celor ce se tem de El va face și rugăciunea lor va auzi și-i va mântui pe dânșii* (Ps. 144, 19).

62. Mai înainte de patima lui Hristos noi eram înconjurați de cinci vrăjmași nebiruiți, care stăteau de-a pururea împotrivă și ne aduceau la mare și nevindecată stricăciune: păcatul, moartea, iadul, diavolul și trupul.

Păcatul l-a stins prin vărsarea preascumpului Său sânge și nu poate nimic să ne strice de nu ne va stăpâni vreo răutate. Moartea, care s-a născut din păcat, cu moartea Lui a omorât-o. Iadul, care este plata cea desăvârșită a

păcatului, prin pogorârea Lui într-însul l-a deșertat și l-a sfărâmat. Pe diavolul, ca pe un începător al tuturor păcatelor și muncitor al sufletelor noastre, l-a legat și l-a aruncat în prăpăstiile cele mai adânci ale iadului. Iar trupul, prin patimile Sale și prin răstignirea cea de pe cruce, de patimi l-a domolit și l-a curățat.

63. Precum este mai fericit corăbierul acela, pe care vântul cel tare îl aduce cu grabă la liniște, decât acela ce călătorește cu mare liniște și fără vânt, așa mai fericit este acela ce, fără vreme, de moarte grabnică se mută la liniștea dumnezeiești fericiri.

64. La toate simțurile a pătimit Domnul: la vedere, la auz, la miros, la pipăit și la gust. Tot așa, la toate simțurile, este cu dreptate să pătimească cine este creștin și următor al Mântuitorului.

Ochii lui să verse lacrimi, pentru ca să-și plângă păcatele. Urechile lui să asculte cu răbdare în toate zilele citirile, cântările și slujbele bisericești. Cu mirosul să nu miroasă alta, fără numai mirosul cel duhovnicesc ce iese din sfintele cuvinte și din darul Duhului Sfânt. Gustul să păzească post desăvârșit și ținere cu pâine și cu apă, numai să împlinească trebuința, și nu cu bucatele cele de multe feluri și cu băuturile cele multe. Pipăirea, iarăși, pentru că este decât celelalte simțuri mai vinovată, se cuvine să se smerească mai mult decât celelalte cu neodihna, cu metanii și cu alte osteneli, cu câte se înfrânează trupul.

65. Mare este cu adevărat darul pocăinței, din care poate cunoaște fiecare mai ales dragostea cea multă ce arată Dumnezeu spre noi, creștinii, și dorința ce are să ne vadă mântuiți; de vreme ce numai pentru noi a rânduit-o, numai pentru noi a dat-o, numai pentru noi, oamenii, a vrut să fie pocăință în lume.

66. După ce face omul păcatul, rămâne mort. Mort, pentru că pierde darul cel dumnezeiesc; mort, pentru că se desparte de Dumnezeu care este viața cea adevărată. Iar patimile și poftele trupului său îl duc să-l îngroape afară de cetate, afară de pământul cel fericit al raiului, în groapa veșnicelor munci.

67. Mare este puterea pocăinței, de vreme ce învie sufletul cel mort al păcătosului, îi dă iarăși podoaba dumnezeiescului dar ce l-a pierdut, îi deschide ușile cerului, pe care i le-a închis păcatul, îl face soție fericiților îngeri, îl face moștean, lăcaș al lui Dumnezeu și părtaș al slavei Lui celei dumnezeiești.

68. Pentru ca pocăința să poată săvârși aceste lucruri preaslăvite, se cuvine să fie pocăință adevărată, iar nu mincinoasă; pocăință curată, iar nu vicleană; pocăință a inimii, iar nu a gurii. Că, precum este aur adevărat și aur mincinos, așa este și pocăință adevărată și pocăință mincinoasă. Că pocăința lui David era pocăință adevărată, *cu duh umilit și inimă înfrântă și smerită,* iar pocăința lui Saul era mincinoasă și vicleană, numai din gură, iar nu și din inimă.

69. Fiecare creştin are trei naşteri. Prima naştere este trupească, din tată şi din mamă. A doua naştere este sufletească (duhovnicească) şi nu este la toţi oamenii, ci numai la cei ce s-au născut duhovniceşte din baia Sfântului Botez. Iar a treia naştere, a morţii, este mântuitoare, fără greşeală şi fără de primejdie la omul cel drept şi credincios, că nu poate să mai păcătuiască după moarte.

70. Mare, dar şi milostivă vindecare s-a dat omului de la Dumnezeu ca să moară, să se strice acest trup al păcatului şi să învieze la învierea cea de obşte alt trup duhovnicesc, fără stricăciune şi fără moarte. Că mare dobândă aduce omului moartea, zice Sfântul Grigorie Teologul, că se taie păcatul, ca să nu rămână răutatea nemuritoare.

71. În predoslovia Aşezământului său lăsat Mănăstirii tuturor Sfinţilor, zidită de el în Bucureşti, marele ierarh Antim spunea:

— Niciun lucru nu este atât de primit înaintea lui Dumnezeu ca facerile de bine ce se fac la săraci şi la sfintele biserici. Pentru aceasta vedem în Sfânta Evanghelie că Domnul nostru Iisus Hristos nu face pe alţii moştenitori ai cereştii Sale Împărăţii, fără numai pe acei ce au făcut faceri de bine întru această lume. Adică, pe cei ce au miluit pe cei săraci, au săturat pe cei flămânzi, au adăpat pe cei însetaţi, au îmbrăcat pe cei goi, au mângâiat pe cei străini şi au căutat pe cei bolnavi şi închişi.

72. În Aşezământul său, mitropolitul Antim a rânduit să se facă din venitul mănăstirii multe milostenii cu cei săraci şi anume: să se înveţe carte gratuit trei copii, timp de patru ani; cei morţi, care sunt lipsiţi, să fie îngropaţi gratuit şi să fie pomeniţi la slujbe timp de 40 de zile; în cele 52 de sâmbete de peste an să se dea milostenie la cei închişi câte 20 de bani, iar Duminica să se împartă la săraci câte 13 bani; în Joia Mare să se îmbrace trei copii şi trei fete sărace; în fiecare an, la 27 octombrie, să se dea unei fete sărace ajutor pentru măritat, cât va avea nevoie, precum şi alte milostenii.

73. De asemenea, a hotărât evlaviosul păstor al Bisericii lui Hristos să se facă cuvenite rugăciuni, în anumite zile de peste an, pentru domn, pentru binefăcători, pentru egumeni şi pentru fericiţii ctitori şi miluitori. Iar în luna noiembrie a poruncit să se facă liturghie de o săptămână, precum singur zice în Aşezământul său:

— Luni, pentru toţi dascălii şi învăţătorii mei şi să se împartă la săraci 40 de bani.

— Marţi, pentru toţi duhovnicii mei câţi m-au înduhovnicit în viaţă. Să se dea la săraci 40 de bani.

— Miercuri, pentru toţi câţi mi-au fost cunoscuţi în această lume şi pentru toţi prietenii şi făcătorii mei de bine. Să se dea şi la săraci 40 de bani.

— Joi, pentru toate slugile câte m-au slujit în viaţă, atât mireni, cât şi călugări. Să se dea şi la săraci 40 de bani.

— Vineri, pentru toţi cei ce i-am amărât sau i-am necăjit, sau îi voi fi năpăstuit, sau îi voi fi grăit de rău. Şi să se împartă şi la săraci 40 de bani.

Această slujbă și această milostenie las cu legământ să se facă necontenit în toți anii, cât va sta biserica.

74. Așa s-a ostenit pentru mântuirea turmei sale acest sfânt și preaînțelept părinte al Țării Românești, învățând, mustrând și mângâind pe toți, timp de 26 de ani. Apoi, fiind rânduit de Dumnezeu să moară pentru adevăr, a fost greu chinuit și înecat de turci, dându-și sufletul în brațele lui Hristos.

Pentru viața sa aleasă și faptele sale deosebite, cât și pentru sfârșitul său mucenicesc, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a trecut pe fericitul Mitropolit Antim Ivireanul în rândul sfinților, fiind canonizat la 20 iunie, 1992, cu zi de prăznuire la 27 septembrie.

Sfinte Ierarhe Antim, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

EPISCOPUL PAHOMIE AL ROMANULUI (1671-1724)

a. Viaţa

Episcopul Pahomie (Penciu) era fiul preotului Eftimie şi al prezbiterei Ana din satul Gledin, judeţul Bistriţa-Năsăud. Din botez se chema Petru. În anul 1697 a primit tunderea monahală în obştea Mănăstirii Neamţ, iar între anii 1702-1704 a fost stareţ al marii lavre.

După ce vizitează Mănăstirea Pecersca şi pe Sfântul Dimitrie al Rostovului, se întoarce la metanie şi se face sihastru în Muntele Chiriacu. La 15 ianuarie, 1707, este ales episcop de Roman, iar după şapte ani se retrage din nou în pustie şi întemeiază Schitul Pocrov, cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului".

Din cauza vitregiei vremurilor, în anul 1717 pribegeşte în Transilvania, apoi se stabileşte la Mănăstirea Pecersca. Moare în anul 1724 şi este înmormântat în paraclisul Sfântul Ştefan din această lavră.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Marele episcop Pahomie a fost crescut din copilărie în frică de Dumnezeu şi în dragoste pentru Sfânta Biserică, fiind hrănit permanent din Sfintele Scripturi şi din învăţăturile Sfinţilor Părinţi. Pentru aceasta, din tinereţe şi-a ales nevoinţa vieţii călugăreşti.

2. Luând jugul lui Hristos, monahul Pahomie s-a silit întru toate să urmeze sfatul marilor duhovnici din Mănăstirea Neamţ, încât în puţini ani a ajuns la măsura dascălilor săi. Apoi, învrednicindu-se de darul preoţiei şi ajungând duhovnic vestit, a fost ales stareţ al marii lavre.

3. Ca stareţ, arhimandritul Pahomie a creat un curent de reînnoire duhovnicească în obştea Mănăstirii Neamţ. Astfel, a adunat pe toţi călugării risipiţi pe la metoace şi prin păduri din cauza deselor războaie şi a pustiirii mănăstirilor, formând o obşte de peste 300 de călugări. Apoi a rânduit duhovnici buni, spovedania săptămânală şi slujbele după rânduială. A rânduit călugări luminaţi să traducă din operele Sfinţilor Părinţi pentru hrana duhovnicească a soborului şi a încurajat foarte mult viaţa isihastă în jurul Mănăstirii Neamţ, că în acele timpuri de nelinişte se nevoiau mai mulţi călugări în sihăstrii şi prin păduri decât prin mănăstiri.

4. Văzând cuviosul deşertăciunea acestei vieţi şi iubind mult viaţa pustnicească, s-a retras la linişte în pădurile seculare din jurul Muntelui Chiriacu, unde a sihăstrit doi ani în post şi rugăciune. Şi atât de mult a sporit cu darul lui Hristos, că ştia cele viitoare şi înţelegea adâncul Sfintei Scripturi. Era încă mare lucrător al rugăciunii lui Iisus şi ales povăţuitor de suflete.

5. În toamna anului 1706, au poposit la Mănăstirea Neamţ câţiva boieri din sfatul ţării, rude ale domnului Moldovei, Dimitrie Cantemir. A doua zi, umblând prin păduri după vânat, au rătăcit şi au dat de chilia Cuviosului

Pahomie. Deci, rămânând peste noapte la chilia lui, s-au rugat împreună și au vorbit multe cuvinte despre credință din Sfintele Scripturi, încât s-au uimit boierii de înțelepciunea și sfințenia vieții lui. Apoi i-au adăugat:

— Se cuvenea, părinte, să fii episcop și păstor de suflete, iar nu să stai ca o făclie ascunsă în pustia aceasta!

— Ei, fraților, eu sunt om păcătos și nu sunt vrednic de asemenea cinste, a răspuns sihastrul.

A doua zi, petrecându-i, cuviosul i-a binecuvântat și le-a zis:

— Mergeți înainte cu Hristos și numaidecât în poiană veți afla destul vânat! Și cu adevărat, au aflat vânat din belșug.

6. Rămânând vacant scaunul Episcopiei de Roman, se sfătuia mitropolitul cu domnul Moldovei pe cine anume să pună episcop, că nu găseau un părinte vrednic de o cinste ca aceasta. Atunci, boierii care fuseseră la Mănăstirea Neamț au spus:

— Noi știm un sihastru sfânt ce se nevoiește în Munții Neamț, vrednic de a fi episcop, dar cum să-l aducem aici, că fuge de orice dregătorie?

— Mergeți, a zis mitropolitul, și-l îndemnați să vină la Iași, spunând că pentru oarecare întrebări de dogme este chemat și credem în Dumnezeu că va veni.

Aducându-l boierii la mitropolie pe Cuviosul Pahomie, la începutul anului 1707, după Bobotează, îndată mitropolitul, adunând pe sfetnicii săi, l-a chemat la sine pe sihastru și i-a zis:

— Te-am chemat, părinte, să ne ajuți la apărarea dreptei credințe, că avem pe oarecare ce învață greșit dogmele Bisericii Ortodoxe. Spune-ne, așadar, cum trebuie înțeleasă dogma Sfintei Treimi? Dar dogma Întrupării Domnului din Sfânta Fecioară? Și prin ce mijloace lucrează harul la mântuirea omului?

Deci, punându-i mitropolitul și alte multe întrebări din Sfintele Scripturi și uimind pe toți cu răspunsurile lui, îndată au ieșit de sub perdea sfetnicii domnului care erau tăinuiți și au strigat:

— Cuviosul Pahomie să fie episcop la Roman!

Și într-un glas toți au răspuns: „Amin!”

Atunci, arhimandritul Pahomie, nemaiputând scăpa, îndată a fost hirotonit episcop și așezat în scaunul vacant de la Roman.

7. Timp de 7 ani, cât a păstorit turma lui Hristos, episcopul Pahomie s-a dovedit un mare păstor de suflete. Căci hirotonea numai preoți cu viață aleasă, cunoscători ai Sfintei Scripturi, iar prin mănăstiri și schituri rânduia egumeni și duhovnici iscusiți, spre lauda lui Dumnezeu și mângâierea credincioșilor. Apoi scria și cărți de învățătură, cerceta pe toți, făcea milostenii la săraci și se nevoia mult cu cele duhovnicești.

8. În anul 1714, episcopul Pahomie, simțindu-se bolnav și râvnind viața duhovnicească de altădată, s-a retras din scaun la iubita liniște, în Muntele

Chiriacu, unde se nevoiau mulţi sihaştri aleşi. Acolo, rugându-se Mântuitorului Hristos şi făcând priveghere de toată noaptea, a înălţat în poiană o biserică de lemn cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului", a făcut chilii şi a adunat în jurul său peste 30 de sihaştri. Apoi a rânduit aşezământ de viaţă pustnicească, mai aspră ca în toate celelalte mănăstiri şi schituri din Moldova, lăsând cu legământ arhieresc ca Mănăstirea Neamţ să nu se amestece cu nimic în treburile Schitului Pocrov.

9. Aşezământul episcopului Pahomie de la Schitul Pocrov cerea nevoinţă sihăstrească cu desăvârşire, în permanentă tăcere, în post şi neîncetată rugăciune. Cinci zile pe săptămână se mânca o dată pe zi, fără vin şi ulei, iar sâmbăta şi Duminica se dezlega la vin, ulei, brânză, ouă şi lapte. În timpul Postului Mare şi peste săptămână, călugării, îndeosebi schimonahii, aveau voie să se retragă în pădure, la colibele lor, pentru a se ruga lui Dumnezeu în singurătate. În fiecare miez de noapte, călugării se adunau în biserică la sunetul clopotului, iar în Duminici se împărtăşeau toţi şi luau masa în trapeză. Cei bătrâni şi iscusiţi în lupta duhovnicească coborau în schit numai o dată pe săptămână, iar noii începători se nevoiau un timp în obşte, apoi se retrăgeau în pădure. Pentru deşteptarea sihaştrilor la Utrenie, se afla un clopot pe Muntele Chiriacu, pe care îl suna la vreme un călugăr.

Această rânduială s-a păzit cu sfinţenie aproape un secol, neîncercând nici Cuviosul Paisie să o schimbe, căci nu era alta mai pustnicească în toată Moldova. Apoi, ajungând Schitul Pocrov sub conducerea Mănăstirii Neamţ, s-a pus aceeaşi rânduială ca în lavră[10].

10. Sihăstria fericitului episcop Pahomie devenise în puţină vreme cea mai vestită din Moldova. În schit, ca şi în Muntele Chiriacu, se nevoiau mulţi cuvioşi sihaştri, dintre care unii erau renumiţi postitori, exorcişti şi taumaturgi; alţii erau duhovnici buni, lucrători ai rugăciunii lui Iisus şi dascăli învăţaţi; iar alţii aveau darul lacrimilor şi petreceau toată viaţa în tăcere şi smerenie, necoborând niciodată din schit, până la obştescul sfârşit. La aceşti cuvioşi alergau numeroşi bolnavi de prin sate şi, cu darul lui Hristos, se făceau sănătoşi.

[10] C. Voicescu, *Viaţa şi activitatea episcopului Pahomie al Romanului,* în rev. „B.O.R.", XC, 1972, nr. 5-6, p. 611; idem., *Schitul Pocrov şi importanţa lui pentru viaţa şi cultura bisericească din Moldova în sec. XVIII,* în rev. „B.O.R.", XC, 1972, nr. 7-8, p. 832; idem. *Sfinţi români..., op. cit.*, p. 663.

CUVIOASA MAVRA DE LA CEAHLĂU (secolele XVII-XVIII)[11]

Această fiică duhovnicească a Bisericii Ortodoxe Române și odraslă după neam a pământului românesc, sfințit prin jertfa și rugăciunile atâtor sfinți și cuvioși iubitori de Hristos, era de loc dintr-un sat de pe Valea Bistriței, nu departe de Muntele Ceahlău. Părinții ei au crescut-o de mică în frică de Dumnezeu, deprinzând-o cu rugăciunea, cu postul și prezența regulată la slujbele bisericii. Vara, mai ales, o duceau părinții în pelerinaj pe la marile mănăstiri din ținutul Neamț, iar în sărbători o lăsau să se închine la schiturile de maici din jurul Ceahlăului, precum Casiana, Sofia, Schitul lui Silvestru, zis și „Schitișor", și mai ales la Durău, care în secolul XVIII ajunge cea mai vestită sihăstrie de călugărițe din Moldova.

Ajungând ca de 20 de ani și rănindu-i-se inima pentru dragostea lui Hristos, a renunțat la cele trecătoare și, părăsind casa părintească, a ales pe cele veșnice, adică viața smerită călugărească, de rugăciune și despătimire, care ajută cel mai mult la mântuirea sufletului. Mai întâi s-a nevoit în obștea de maici a Schitului Silvestru, numit și „Schitișor", unde se osteneau câteva suflete iubitoare de Hristos, sub povățuirea unei egumene blânde și smerite.

După câțiva ani a luat schima monahală, primind numele de Mavra, în locul celui de botez, Maria. Și era maica Mavra foarte nevoitoare, blândă și smerită, iubind cel mai mult tăcerea, biserica și neîncetata rugăciune. Dormea câteva ore pe scaun, făcea sute de metanii, mânca o dată pe zi, seara, și se mulțumea cu câțiva pesmeți muiați în apă și cu puține legume.

Dorind mai multă liniște, fericita Mavra și-a făcut în apropiere o mică chilie din lemn și pământ. Ziua lua parte la biserică și făcea ascultare în schit, iar noaptea se nevoia aici cu neștiute osteneli duhovnicești. Și a sporit Cuvioasa Mavra atât de mult în acest rai al rugăciunii și liniștii, încât și păsările cerului, și animalele pădurii o iubeau și se îmblânzeau în fața ei. Cel mai mult o cinsteau căprioarele. Spun bătrânii din jurul Ceahlăului că fericita Mavra mergea totdeauna pe cale, pe potecile muntelui și chiar prin sate, cu o căprioară după ea. Între sihaștrii români cunoscuți, Cuvioasa Mavra este singura căreia îi slujeau animalele sălbatice, ca și Sfânta Teodora de la Sihla, căreia îi aduceau de mâncare păsările cerului.

Văzând călugărițele de la Ceahlău nevoința Cuvioasei Mavra, s-au adunat mai multe suflete lângă bordeiul ei și au rugat-o să le fie povățuitoare spre Hristos și mamă duhovnicească. Și erau toate un suflet și un cuget. Nevoința lor era aceasta: neîncetată rugăciune în dragoste și smerenie, desăvârșită ascultare în bucuria Duhului Sfânt, mâncare o dată pe zi, seara; îndelungată priveghere de noapte și citirea Psaltirii și a altor cărți sfinte.

De la Schitul lui Silvestru, Cuvioasa Mavra s-a retras la și mai aspră

[11] Diacon Ioan Ivan, *Cuvioasa Mavra,* în *Sfinți români..., op. cit.*, p. 416.

nevoință, într-o poiană sub vârful Ceahlăului, numită Ponoare. Aici era singură cu Dumnezeu. Numai iubita ei căprioară, ca o ucenică vrednică ce-i era, o însoțea, iar mâna Domnului o acoperea de tot răul. Și se nevoia fericita, ca o adevărată mireasă a lui Hristos, pe Muntele Ceahlău, răbdând cu tărie frigul iute, vânturile și zăpezile mari, ca și focul ispitelor de tot felul, căci aici se lupta față în față cu diavolul, cu gândurile și cu neputințele firii. Ucenicele ei, căutând-o peste tot, au aflat-o pe munte și s-au adunat una câte una în jurul Cuvioasei Mavra. Apoi, rugându-se și plângând împreună, cu ajutorul credincioșilor de prin sate, au făcut în poiană mai multe chilii pustnicești și o mică biserică de lemn cu hramul Taborului – Schimbarea la Față. De la ele, poiana aceasta se numește până astăzi „Poiana Maicilor". În această oază de liniște și rugăciune s-a nevoit Cuvioasa Mavra până la sfârșitul vieții, răbdând necazurile cu bucurie și mulțumind lui Dumnezeu pentru toate. Dădea încă și sfaturi înțelepte ucenicelor și credincioșilor care urcau pe munte să le ceară cuvinte de mântuire și să le aducă hrană și cele de nevoie.

Simțindu-și aproape obștescul sfârșit, a cerut Preacuratele Taine, apoi, chemând în jurul ei toate ucenicele, le-a dat multe sfaturi duhovnicești și sărutarea cea mai de pe urmă, vărsând multe lacrimi.

După puțin timp au aflat-o în chilie adormită în Domnul și, plângând-o toate călugărițele de sub Ceahlău, au îngropat-o în Poiana de la Ponoare. Moaștele ei, ca și ale atâtor nevoitoare, se află tăinuite aici în „Poiana Maicilor" până la sfârșitul veacurilor, iar sufletul ei se desfată cu ceata sfinților în cer.

SFÂNTUL ANTONIE SIHASTRUL, Schitul Iezerul-Vâlcea (secolele XVII-XVIII)[12]

Unul dintre marii sihaştri ai Carpaţilor a fost şi Cuviosul Antonie de la Schitul Iezerul (Cheia)-Vâlcea, numit de credincioşii din partea locului „Sfântul Antonie Sihastrul”.

Sfântul Antonie era de loc din satele subcarpatice ale judeţului Vâlcea. Crescând de mic în iubire de Hristos şi cunoscând câţiva sihaştri trăitori la liniște, la vârstă potrivită s-a tuns în monahism la Schitul Iezerul, unde s-a nevoit în anii tinereţii. Apoi, sporind în rugăciune şi smerenie, cu binecuvântarea egumenului, s-a retras la viaţă pustnicească în Muntele Iezerul din apropiere, prin jurul anului 1690. Acolo se ostenea singur într-o mică peșteră de piatră, lăudând pe Dumnezeu ziua şi noaptea şi luptându-se neîncetat cu duhurile rele şi cu neputinţele firii. Căci nimeni, afară de sihaştri, nu ştie cât de mari sunt ispitele şi încercările celor ce se nevoiesc în viaţa pustnicească.

Neavând un lăcaş propriu de rugăciune, Cuviosul Antonie a luat binecuvântare şi a săpat singur cu mâinile sale un mic paraclis în stâncă, lucrând trei ani de zile. Ziua lucra, iar noaptea priveghea şi se ruga cu mâinile înălţate la cer, vărsând multe lacrimi. Apoi episcopul Ilarion de la Râmnicu-Vâlcea l-a sfinţit. În acest mic paraclis se ruga neîncetat Cuviosul Antonie. Aici făcea ziua şi noaptea sute de metanii, aici citea rânduiala slujbelor zilnice şi Utrenia de la miezul nopţii. În sărbători mari şi în posturi venea din timp în timp câte un ieromonah din schit şi săvârşea Sfânta Liturghie. Astfel, liniștea, singurătatea, chilia în piatră, biserica, neîncetata rugăciune, citirea scrierilor Sfinţilor Părinţi şi cugetarea la cele dumnezeieşti formau raiul pământesc al Cuviosului sihastru Antonie. Aici se curăţea pe sine de mândrie şi de dulceţile cele trecătoare ale firii şi de aici se pregătea zi de zi pentru bucuriile nemuritoare ale vieţii cereşti.

Auzindu-se peste tot despre viaţa sfântă a Cuviosului Antonie, veneau pe poteci de munte numeroşi ucenici, călugări, preoţi şi credincioşi să se roage împreună cu el, să-i ceară sfaturi şi rugăciuni. Iar fericitul sihastru îi primea cu dragoste, îi odihnea, îi hrănea cu cuvintele cele dumnezeieşti şi îi libera cu pace, creând astfel o adevărată reînnoire duhovnicească în Oltenia de sub munte.

După 25 de ani de aspră nevoinţă şi sihăstrie, Sfântul Antonie şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, prin anul 1714, fiind plâns mult de ucenici şi îngropat lângă micul său paraclis, cum se vede până astăzi. Credincioşii urcă vara până aici, aprind lumânări, fac rugăciuni şi se închină în „Peştera Sfântului Antonie”, cerându-i binecuvântare şi ajutor.

---

[12] Ierom. Ioanichie Bălan, *Sfinţi români..., p.* 496.

PUSTNICII DIN POIANA TRAPEZEI, Valea Sihăstriei (secolele XVII-XVIII)

În vatra isihastă din jurul Mănăstirii Sihăstria s-au nevoit în secolele trecute mulți cuvioși părinți iubitori de liniște. Pe poteca ce duce din Sihăstria peste Muntele Agapia, la numai 1 km în pădure, se află o mică poiană, cunoscută până astăzi cu numele de „Poiana Trapezei”[13].

Aici s-au nevoit pentru dragostea lui Hristos, până la mijlocul secolului XIX, generații întregi de călugări isihaști. Iar nevoința acestor sihaștri era aceasta: fiecare se ostenea în chilia sa toată săptămâna, în rugăciune, în post și în cugetarea celor dumnezeiești. Duminica și în sărbători se adunau cu toții, împreună cu părintele lor duhovnicesc, la priveghere de toată noaptea în paraclisul de lemn de alături. După cântarea Utreniei se săvârșea Sfânta Liturghie și se împărtășeau cu Trupul și Sângele Domnului. Apoi sihaștrii mâncau împreună așa-numita masă a dragostei, la un loc anume pregătit în mijlocul poienii. La urmă luau binecuvântare de la părintele lor duhovnicesc și se retrăgeau la chilii.

În acest loc s-au nevoit întotdeauna duhovnicii iscusiți în rugăciune și înțelepți în cuvânt, la care alergau numeroși sihaștri din partea locului. Și era tradiția ca la praznicele împărătești și mai ales la Crăciun, la Sfintele Paști și la Pogorârea Sfântului Duh să se adune toți sihaștrii din Munții Sihlei și Agapiei la părinții din Poiana Trapezei. Aici își mărturiseau gândurile la bătrânul, privegheau la slujbă până dimineața, dând laudă lui Dumnezeu, se împărtășeau cu Trupul lui Hristos și luau masa împreună după tradiție. Apoi se sărutau duhovnicește și plecau liniștiți la colibele lor. Toți cei care veneau la acești sihaștri erau odihniți și ospătați, de unde și numele locului „Poiana Trapezei”, adică „Poiana ospățului și a iubirii”[14].

Ca o mărturie a trecutului, se mai văd până astăzi în această poiană urme de chilii și câțiva pomi fructiferi.

---

[13] Trapeză (gr.) = masă.

[14] Ierom. Ioanichie Bălan, *Vetre de sihăstrie românească,* op. cit., p. 56.

CUVIOSUL IOAN ARHIMANDRITUL, primul egumen al Mănăstirii Horezu († 1726)[15]

Acest egumen iubitor de Hristos era din ţinutul Argeşului. Intrând în Mănăstirea Negru Vodă din Câmpulung, se face călugăr şi în puţină vreme ajunge preot şi egumen. Căci era iscusit părinte duhovnicesc al călugărilor şi credincioşilor şi bun iconom al casei lui Dumnezeu, vestit în toate satele din împrejurimi.

Auzind evlaviosul domn Constantin Brâncoveanu de egumenul Ioan şi iubindu-l mult pentru înţelepciunea lui, în anul 1692 îl numeşte egumen şi ispravnic al renumitei sale ctitorii de la Horezu, care atunci se zidea. Şi a povăţuit cuviosul arhimandrit Ioan 33 de ani marea lavră de la Horezu, fiind întru toate râvnitor la cele sfinte, asemenea Mariei, şi prea iscusit iconom al celor din afară, asemenea Martei.

Arhimandritul Ioan a condus mai întâi lucrările de zidire ale Mănăstirii Horezu (1692-1697). Apoi a împodobit-o cu aleasă pictură, învrednicindu-se să fie şi el zugrăvit alături de familia marelui ctitor. A condus, de asemenea, lucrările de zidire ale bolniţei (1696) şi ale paraclisului ctitoricesc din incintă, prin dania soţiei evlaviosului domn. A ajutat personal la zidirea Schitului Sfântul Ştefan, peste apa Horezului, ctitorită de Ştefan, fiul lui Constantin Brâncoveanu (1698), iar în partea de nord a mănăstirii a ctitorit personal Schitul Sfinţii Apostoli (1700), pe care apoi îl închină lavrei.

Cuviosul egumen Ioan a condus lucrările de zidire şi înnoire şi la alte mănăstiri, precum: Polovragi (1703); Surpatele, ctitorită de doamna Maria (1706); paraclisul Mănăstirii Cozia (1710) şi altele, fiind considerat în vremea sa cel mai iscusit „ispravnic" de biserici şi mănăstiri din Ţara Românească. Iar călugărilor ce se nevoiau în bisericile zidite de el le cerea numai să-l pomenească la rugăciunile lor, precum singur spune: „Cu plecăciune mă rog ca în toate joile de peste an, într-o săptămână o dată, să nu lipsească Sfânta Liturghie, ca să se bucure şi sufletul meu de acea rugăciune a sfinţiilor voastre, şi să aibă ticălosul meu suflet nădejde întru slava lui Dumnezeu...".

Cuviosul Ioan arhimandritul era, totodată, cel mai apropiat sfetnic de taină, colaborator şi duhovnic al familiei domnitorului martir Constantin Brâncoveanu. Iar după mucenicia sa şi a celor patru copii la Constantinopol (1714), egumenul Ioan era singurul părinte şi mângâietor, după Dumnezeu, al soţiei fericitului ctitor, rămasă văduvă cu şapte copii.

Săvârşind bine călătoria acestei vieţi, Cuviosul egumen Ioan şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, în vara anului 1726, fiind înmormântat de obştea mănăstirii în biserica voievodală.

---

[15] T. G. Bulat, *Ioan Arhimandritul, întâiul egumen al Mănăstirii Hurezi,* în rev. Mitropolia Olteniei, 1966, nr. 5-6, p. 432-448.

SFÂNTUL VISARION MĂRTURISITORUL (1714 – c. 1745)[16]

Acest mare apărător al credinței ortodoxe în Banat și Transilvania, care a luptat împotriva unirii cu forța a credincioșilor ortodocși cu Roma, era de origine sârb, născut în Bosnia, în anul 1714. Fiind foarte evlavios și râvnitor pentru viața pustnicească, în anul 1738 este tuns în monahism la Mănăstirea Sfântul Sava din Țara Sfântă. După ce revine în Serbia, se nevoiește câțiva ani într-o peșteră ca sihastru, unde, pentru sfințenia vieții sale, dobândește darul facerii de minuni.

Auzind patriarhul ortodox Arsenie de la Carlowitz de viața și nevoința lui și fiind atunci mare tulburare în Banat și Transilvania, prin trecerea forțată la uniație a românilor ortodocși, a chemat la sine pe Cuviosul Visarion, l-a hirotonit preot și l-a trimis să apere dreapta credință în nord-vestul Carpaților. În ianuarie, 1744, râvnitorul Visarion pleacă spre Banat și este primit de popor ca un adevărat sfânt. Sute și mii de credincioși îi ies înainte, îl ascultă și revin în sânul Bisericii Ortodoxe. Peste tot îndeamnă poporul ortodox să nu părăsească legea „străbună” și să rămână statornic în staulul Bisericii apostolice.

Din Timișoara merge la Lipova-Arad unde este ascultat de o mare mulțime de credincioși. Aici așază o cruce de lemn în mijlocul satului, unde se fac adevărate pelerinaje de către ortodocși, reușind să-i unească aproape pe toți sub brațele crucii lui Hristos. Apoi și-a continuat misiunea ortodoxă de catehizare a credincioșilor care veneau cu miile să-l asculte și în alte localități, ca: Deva, Orăștie și Sălișstea Sibiului.

La 26 aprilie, 1744, în drum spre Sibiu, este arestat de armata austriacă și dus sub pază la Viena unde este judecat și aruncat în cumplita temniță de la Kufstein, din porunca împărătesei Maria Tereza. Aici a suferit grele torturi pentru mărturisirea dreptei credințe. După aproape un an de chinuri și de legături în lanțuri, își dă sfântul său suflet în mâinile Mântuitorului nostru Iisus Hristos, fiind numărat în ceata cuvioșilor părinți și apărători ai Ortodoxiei, alături de ceilalți sfinți martiri și mărturisitori din Transilvania. Cuviosul Visarion a fost un mare luptător și apostol al unității ortodoxe, împotriva dezbinării uniate din țara noastră, întorcând zeci de sate ortodoxe la Biserica mamă. Pentru aceasta, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a canonizat în februarie, 1950, declarându-l „sfânt mărturisitor”, și se face pomenirea lui în ziua de 21 octombrie.

Sfinte Preacuvioase Părinte Visarion, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

---

[16] Pr. Ion B. Mureșianu, *Sfinți români* op. cit., p. 466.

CUVIOSUL SCHIMONAH PROTERIE, Schitul Trestieni-Buzău (c. 1750)

Acest cuvios și îmbunătățit sihastru era din Ucraina, din ținutul Poltavei, orașul Reșetilovschi, iar în lume fusese cu meșteșugul argintar. Deci, lepădându-se de lume și de cele din lume, a venit în Moldova prin anul 1720 și s-a făcut mare sihastru la Schitul Trestieni – Râmnicu-Sărat, urmând Cuviosului Vasile de la Poiana Mărului, care îi era povățuitor și părinte duhovnicesc. Deci, s-a făcut monah iscusit și petrecea la liniște, după voia lui Dumnezeu, între părinții Schitului Trestieni, în Țara Românească, și, lucrând rucodelie linguri foarte frumoase, le dăruia cu mare dragoste călugărilor străini, pe care îi odihnea și îi ospăta. Și din multa lui milostivire ce o avea către toată zidirea lui Dumnezeu, pe multe feluri de păsări ce zboară în văzduh le hrănea la vremea potrivită. Iar fiindcă de acum învățaseră obiceiul, în fiecare zi se aduna mulțime mare de păsări, așteptând vremea rânduită. Și când venea vremea aceea, el deschidea fereastra chiliei sale și zburau păsările în chilia lui fără de frică și umblau prin chilie adunându-și ceea ce li se dădea și prindea el dintr-însele pe care voia și o mângâia și o dezmierda și o netezea cu mâinile sale și apoi o slobozea și ele nicidecum nu se temeau de dânsul, iar după ce se săturau, zburau iarăși afară.

Iar când voia el să meargă la biserică, ieșea din chilie, se așezau păsările unele pe mână, altele pe umeri, iar altele împrejurul lui zburând și cu multe feluri de glasuri cântând, și când voia să intre în biserică, ele toate zburau și se puneau pe biserică, așteptând ieșirea lui. Și după ce ieșea din biserică îndată, zburând după același chip, îi făceau alai până la chilie. Ajungând Cuviosul Proterie la măsura desăvârșirii în Hristos și fiind împodobit cu multe fapte bune, și-a dat sufletul cu pace după anul 1750, fiind numărat în ceata cuvioșilor părinți.

CUVIOSUL AGAFTON SIHASTRUL, Mănăstirea Agafton – Botoșani (secolul XVIII)[17]

Ieromonahul Agaton (popular Agafton) era cu metania din Mănăstirea Doamnei, ctitorită de Elena Rareș în anul 1552. După mai mulți ani de nevoință a fost chemat de Dumnezeu la viața pustnicească. Deci, luând cu sine doi ucenici, s-a retras în pădurile din apropiere, unde se nevoiau câțiva călugări, și acolo a sihăstrit zece ani în post și în neîncetată rugăciune, ajungând sihastru și duhovnic vestit în ținutul Botoșanilor.

În anul 1729, Cuviosul Agafton Sihastrul, văzând că se adună frații în jurul lui, „au mers în codrul ce este pe locul domnesc la ocolul Botoșanilor și au curățat pădurea și au făcut mânăstioară și și-au pus pometi pe lângă chilii". Această mică așezare pustnicească, cu hramul Sfinților Arhangheli, s-a numit la început „Sihăstria lui Agafton". Aici a adunat cuviosul ca la 20 de sihaștri și împreună s-au nevoit în plăcere de Dumnezeu până la jumătatea secolului XVIII. Rânduiala sihaștrilor era aceasta: neîncetată rugăciune ziua și noaptea, citirea Psaltirii la chilii, masa după asfințitul soarelui; Duminica, Sfânta Liturghie și împărtășirea de obște.

Acest fericit sihastru era mare dascăl al liniștii și rugăciunii, încât nimeni din ucenici nu ajunsese la măsura lui. Era, totodată, iscusit duhovnic al sihaștrilor și mirenilor și izgonitor de duhuri necurate, jertfindu-se pentru mântuirea tuturor. Căci era cu adevărat om al dragostei, și nu era sihastru și egumen mai cunoscut în partea locului decât dânsul. Simțindu-și sfârșitul aproape, Cuviosul Agafton și-a binecuvântat ucenicii și s-a mutat cu pace în odihna lui Hristos.

[17] Pr. Al. Simionescu, *Istoria Mănăstirii Agafton,* Botoșani, 1929, p. 5-6.

CUVIOSUL IOAN PUSTNICUL, Schitul Trestieni-Buzău (c. 1760)[18]

Cuviosul și mult nevoitorul Ioan Pustnicul era din Rusia și petrecea la Schitul Trestieni în mari nevoințe, fiind unul din ucenicii Cuviosului Vasile de la Poiana Mărului. Iar nevoința lui era aceasta: de multe ori punea masă la toți frații schitului aceluia, din dreaptă osteneala sa, iar mai înainte de masă umbla pe la fiecare din părinți, pe la chilii, cu un vas cu apă, și le spăla picioarele cu îndemânare și le săruta cu dragoste, ca un alt Avraam. Împreună cu ceilalți pustnici de la Dălhăuți, Trestieni și Cârnu, și acest pustnic s-a aflat mulți ani sub povățuirea Cuviosului Vasile de la Poiana Mărului, marele dascăl al rugăciunii neîncetate. Apoi, binepl㠌nd lui Dumnezeu, s-a săvârșit în pace.

[18] După autobiografia Cuviosului Paisie de la Neamț.

CUVIOSUL ISACHIE SIHASTRUL, Mănăstirea Sucevița (secolul XVIII)[19]

Ieroschimonahul Isachie s-a nevoit mai întâi în obștea Mănăstirii Sucevița, sub egumenii Iorest (1725) și Teofan (1732). Apoi, dorind să urmeze fericiților pustnici, s-a retras pe culmea unui deal înalt din apropierea mănăstirii, numit „Dealul Furcoiului”, și acolo a sihăstrit mai mult de 30 de ani.

Acest cuvios s-a nevoit la început singur în pădure, făcând multe osteneli călugărești și răbdând grele ispite de la diavolul. Dar, prin darul Sfântului Duh biruind ispitele, s-a învrednicit de la Dumnezeu să izgonească necuratele duhuri din oameni, încât numele lui era cunoscut peste tot. Numeroși bolnavi urcau la chilia lui și se vindecau.

În anul 1760, Cuviosul Isachie a adunat câțiva ucenici în jurul său, a înălțat o mică biserică de lemn cu hramul „Schimbarea la Față” și a întemeiat un schit de sihaștri pe Dealul Furcoiului. Această mică sihăstrie a durat peste 20 de ani, ca loc de liniște și de rugăciune pentru călugării din Mănăstirea Sucevița, iar pentru credincioșii din împrejurimi, loc de mângâiere duhovnicească. Căci ajunsese Cuviosul Isachie duhovnic foarte iscusit, taumaturg și înainte-văzător, vestit în toată Moldova de Nord. Viața lui strălucea pe munte ca o făclie în sfeșnic, călăuzind către Hristos, atât pe călugări, cât și pe mireni.

În anul 1780, Cuviosul Isachie a coborât în Mănăstirea Sucevița și, după puțină vreme, și-a dat sufletul cu pace în mâinile Domnului. Sihăstria sa, mai dăinuind până în anul 1785, a rămas în paragină, împreună cu toate schiturile de sub ocupația austriacă.

---

[19] Dimitrie Dan, *Mănăstirea Sucevița,* București, 1923, p. 33, 103; Pr. prof. Petru Rezuș, *Viața și faptele Sfântului Daniil Sihastrul,* în rev. „Studii teologice”, VII, 1956, nr. 3-4, p. 238.

CUVIOSUL SEBASTIAN SIHASTRUL, întemeietorul Schitului Sihastru-Tecuci (secolul XVIII)

Pustnicul Sebastian era cu metania din Mănăstirea Bogdana-Târgu Ocna, unde s-a nevoit în primii ani ai secolului XVIII. Apoi, dorind să se retragă la fericita liniște, s-a făcut sihastru în pădurile seculare ale Tecuciului, peste Valea Siretului. Iar nevoința lui era aceasta: noaptea se ruga în chilie cu priveghere și metanii, iar ziua lucra în grădină și aduna ierburi și flori tămăduitoare de boli din pădure, iar cu mintea se ruga neîncetat. Apoi împărțea în dar la bolnavi aceste plante și cu rugăciunile lui mulți se vindecau. Așa s-a făcut vestit schimonahul Sebastian în toate satele din partea locului și nu puțini suferinzi veneau la bordeiul lui și se vindecau. Căci se învrednicise cuviosul de la Dumnezeu de darul tămăduirii bolilor.

După o nevoință ca aceasta, prin anul 1740, s-a întâmplat o luptă grea în aceste păduri între moldoveni și tătari, și mulți din ambele părți au căzut. Atunci și hatmanul Sandu Șendrea a fost greu rănit la picior. Retrăgându-se oastea, hatmanul a fost găsit de sihastru în pădure, chinuit de durere, și l-a dus la chilia lui să-l îngrijească. Deci, i-a zis cu lacrimi hatmanul: „Sfinte părinte, de mă vei tămădui de această rană și voi scăpa cu viață, voi înălța o biserică în acest loc și voi face aici mănăstire de călugări, spre lauda lui Dumnezeu”.

Îngrijindu-l cu multă dragoste Cuviosul Sebastian, în câteva luni de zile s-a vindecat bolnavul cu rugăciunea și cu plantele lui. Atunci, hatmanul Sandu Șendrea, drept mulțumită lui Dumnezeu, a zidit o biserică și câteva chilii din averile sale, alături de bordeiul sihastrului, în cinstea Sfântului și Marelui Mucenic Dimitrie. Acest lăcaș s-a numit „Schitul Sihastru”, după numele cuviosului, iar schimonahul Sebastian, învrednicindu-se de darul preoției, a devenit cel dintâi ctitor și egumen al acestui schit. În anul 1748, biserica a fost sfințită de episcopul Ioanichie de Roman (1747-1769).

Așa a ajuns Cuviosul Sebastian începător de frați și părinte duhovnicesc pentru mulți credincioși. Numele lui era cunoscut până la domnul Moldovei, și toți se foloseau de înțelepciunea și de darul care era în el. Deci, mai trăind peste zece ani și lăsând în schit mulți ucenici, s-a mutat cu pace în ceata cuvioșilor părinți.

EPISCOPUL IOANICHIE AL ROMANULUI, ctitorul Schitului Vovidenia-Neamț (secolul XVIII)[20]

Acest evlavios episcop era de loc din ținutul Neamț, iar cu metania din Schitul Slătiorul (astăzi, Vovidenia). Intrând de tânăr în nevoința călugărească, a avut mai întâi povățuitori pe cuvioșii sihaștri de la Pocrov. Apoi, învățând carte și deprinzând frica de Dumnezeu, s-a făcut călugăr și preot ales în schit.

În anul 1746, ieromonahul Ioanichie a fost rânduit stareț al Mănăstirii Neamț, căreia îi face unele adăugiri. Iar în toamna anului următor este ales episcop al Eparhiei Romanului, pe care o păstorește cu duhovnicească înțelepciune 22 de ani. Acest episcop și iconom al Tainelor lui Dumnezeu era plin de blândețe și de smerenie. Inima și chilia lui erau deschise pentru toți, cu aceeași statornică dragoste mângâind și alinând suferințele omenești și vorbind tuturor de Hristos. Pentru aceea, credincioșii îl căutau și-l iubeau ca pe un adevărat părinte și păstor duhovnicesc.

În timpul păstoriei sale, episcopul Ioanichie a ctitorit și înnoit multe schituri și mănăstiri din eparhie, precum: Bogdana, Cașin și Soveja; Schiturile Sihastru, Buluc, Lepșa, Savu și altele. În orașul Roman, a întemeiat la Mănăstirea Precista Mare primul spital public, întreținut din veniturile bisericii. De asemenea și în orașul Focșani a întemeiat, în incinta Mănăstirii „Sfântul Proroc Samuil”, un spital public cu același patron. La ambele spitale, episcopul Ioanichie făcea vizite canonice, dădea ajutoare și rânduia ieromonahi slujitori și călugărițe surori de caritate.

O altă ctitorie a episcopului Ioanichie este Schitul Vovidenia de lângă Mănăstirea Neamț, pe care îl înnoiește din temelie în anul 1749. În locul bisericii vechi, el înalță o altă biserică de lemn cu hramul „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului”, face chilii, trapeză și clopote noi și schimbă numele schitului din „Slătioru” în „Vovidenia”. Apoi adună peste 60 de călugări și închină schitul Mănăstirii Neamț. Timp de aproape două secole, Schitul Vovidenia și Schitul Pocrov au fost locuri de retragere și liniște ale monahilor din marea lavră. Aici se nevoiau duhovnici din cei mai buni și schimonahi râvnitori în post și rugăciune.

La începutul anului 1769, smeritul episcop Ioanichie își dă sufletul în brațele lui Hristos și este înmormântat în pridvorul bisericii din Mănăstirea Neamț.

---

[20] *Sinodul Sfintei Mănăstiri Neamț,* anul 1873, mss. nr. 195, f. 13, biblioteca Mănăstirii Neamț; C. Tomescu, op. cit., p. 125-128; *Pomelnicul ctitoricesc,* mss. nr. 172, biblioteca Mănăstirii Neamț.

SFÂNTUL CUVIOS VASILE DE LA POIANA MĂRULUI († 1767)[21]

a. Viaţa

Cuviosul ieroschimonah Vasile a fost părintele duhovnicesc al stareţului Paisie de la Neamţ şi unul din cei mai vestiţi dascăli şi lucrători ai rugăciunii lui Iisus din secolul XVIII. El era, după tradiţie, din părţile Poltavei şi s-a născut spre sfârşitul secolului XVII.

Luând din tinereţe crucea lui Hristos, s-a făcut schimonah în Schitul Dălhăuţi-Focşani, prin anii 1705-1706, unde s-a nevoit ca sihastru cu mare osârdie şi frică de Dumnezeu. Aici a deprins adâncul Sfintei Scripturi şi a citit multe scrieri ale Sfinţilor Părinţi. Apoi, cu darul lui Hristos, a ajuns mare lucrător al sfintei rugăciuni şi sfetnic duhovnicesc al părinţilor din obşte.

Primind hirotonia în preot, în anul 1715 ajunge egumen al Mănăstirii Dălhăuţi şi vestit povăţuitor de suflete, încât numele lui se făcuse cunoscut peste tot, până la domnul Ţării Româneşti, Constantin Mavrocordat. Timp de 20 de ani, cât a fost stareţ la Dălhăuţi, Cuviosul Vasile adună în jurul său o obşte de peste 40 de călugări sihaştri, pe care îi deprinde cu ascultarea, smerenia, tăcerea şi lucrarea cea de taină a rugăciunii lui Iisus. Astfel, stareţul Vasile face din obştea sa o adevărată şcoală duhovnicească de trăire isihastă, după învăţătura Sfinţilor Părinţi, renumită în Ţara Românească. Ucenicii săi, munteni, moldoveni, ardeleni şi ruşi, trăiau în desăvârşită dragoste şi bună rânduială. Apoi, nemaiîncăpând la Dălhăuţi, se stabilesc, o parte, la Schiturile din jur: Trestieni, Ciolanu, Cârnu, Răteşti, Rogoz, Bonţăşti, Valea Neagră (Vrancea) şi altele.

Prin anii 1730-1733, stareţul Vasile reînnoieşte Schitul Poiana Mărului şi se mută aici cu 12 ucenici. Ca stareţ la Poiana Mărului, Cuviosul Vasile conduce

[21] Pr. Gabriel Cocora, *Cuviosul Vasile de la Poiana Mărului,* în *Sfinţi români...,* op. cit., p. 422; *Vetre de sihăstrie,* op. cit., p. 427; în rev. „Glasul Bisericii", XXIII, 1964, nr. 5-6, p. 466-500.

duhovnicește toate schiturile din Munții Buzăului, pe care le cercetează regulat, fie personal, fie prin scrisori. Unul din ucenicii săi a fost și Cuviosul Paisie, pe care îl primește în Schitul Trestieni pentru câțiva ani, iar în anul 1750 îl călugărește în Muntele Athos.

Rânduiala starețului Vasile era aceasta: trăirea în desăvârșită armonie, citirea zilnică a Sfintei Scripturi și a Sfinților Părinți, practicarea rugăciunii lui Iisus, păzirea curată a minții, mâncarea o dată pe zi și împărtășirea săptămânală.

Ca dascăl al rugăciunii, marele stareț a scris și câteva „Cuvinte" despre paza minții, despre rugăciune și creștere duhovnicească, care sunt scurte introduceri la scrierile filocalice ale Sfinților Nil de Sorska, Filotei, Isihie și Grigorie Sinaitul. Cuvintele sale introductive sunt adevărate pagini de filocalie și călăuză spre Hristos prin sfânta rugăciune.

Ajungând la măsura marilor sihaștri, Cuviosul Vasile și-a dat sufletul în mâinile Domnului în anul 1767, lăsând în urmă numeroși ucenici. În anul 2003, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât canonizarea Sfântului Cuvios Vasile de la Poiana Mărului, cu zi de prăznuire la 25 aprilie.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Cuviosul Vasile de la Poiana Mărului a fost nu numai ctitorul unei mari sihăstrii românești, renumită chiar peste hotarele țării, ci și părintele duhovnicesc al altor unsprezece schituri și mănăstiri din județele Vrancea și Buzău, pe care le organizează personal după rânduiala isihastă fixată de el și le populează cu numeroși ucenici formați de el. Preluând mișcarea isihastă de la Schitul Pocrov inițiată de Cuviosul Episcop Pahomie al Romanului († 1726), fericitul stareț Vasile era foarte iscusit în viața de rugăciune, în cunoașterea Sfintei Scripturi și a Sfinților Părinți filocalici. Punând accent mai ales pe ascultare, pe lectură și rugăciune în mănăstirile și sihăstriile din centrul țării noastre, reușește să creeze un adevărat curent de înnoire duhovnicească în monahismul românesc la mijlocul secolului XVIII. Acest mare curent, al doilea ca mărime după cel din secolul XV, inițiat de Sfinții Nicodim de la Tismana († 1406), Leontie de la Rădăuți și Daniil Sihastrul, va fi desăvârșit și răspândit în toate țările ortodoxe la sfârșitul secolului XVIII și începutul celui următor, prin marii stareți Paisie de la Neamț († 1794), Gheorghe de la Cernica († 1806) și Sfântul Calinic de la Cernica († 1868).

2. Datorită așezării țării noastre la răscrucea dintre Peninsula Balcanică ortodoxă, în care strălucea Muntele Athos, și Rusia ortodoxă, cu avântul ei isihast, Cuviosul Vasile de la Poiana Mărului a găsit aici locul cel mai potrivit pentru o viață monahală înnoită, atât prin rugăciune, cât și printr-o trăire duhovnicească împărătească. Acest iscusit dascăl al rugăciunii a reușit să îmbine atât de armonios în sihăstriile din ținutul Buzăului și Vrancei asprimea ascetică a vieții călugărești din Sinai și Athos, cu experiența mistică a monahismului slav și cu tradiția isihastă de sihăstrie din sutele de schituri și

mănăstiri, în care monahismul românesc, atât de măsurat și așezat, își ducea viața duhovnicească fără întrerupere încă din secolul IV. Astfel, stareţul Vasile reînnoiește viața monahală din schituri și sihăstrii prin îmbinarea acestor trei experienţe: greacă, rusă și română; iar marii stareți Paisie de la Neamț și Gheorghe de la Cernica, urmați de Sfântul Calinic, vor reînnoi viața duhovnicească din marile lavre și chinovii românești.

3. Reînnoirea vieții monahale de la Poiana Mărului și din celelalte schituri din Vrancea și Buzău s-a început și desăvârșit printr-o profundă viață de rugăciune, supravegheată permanent aproape o jumătate de secol, de către marele stareț Vasile. El cerea ucenicilor săi să practice neîncetat rugăciunea inimii, chiar înainte de despătimire, să trăiască în desăvârșită dragoste și ascultare, să iubească tăcerea, smerenia, postul și sărăcia celor materiale. Toate acestea, împreună cu stricta respectare a slujbelor bisericești la care luau parte toți călugării, au contribuit cel mai mult la curentul monahal înnoitor care a odrăslit în Schitul Poiana Mărului.

4. Despre rugăciunea inimii astfel învăța Cuviosul Vasile de la Poiana Mărului:

— Mulți, citind cartea Sfântului Grigorie Sinaitul și neavând încercarea lucrării minții, greșesc în înțelegerea cea dreaptă a ei, socotind că această lucrare a fost dată numai bărbaților celor sfinți și fără de patimă. De aceea, ținându-se de obiceiul de acum, adică numai de citirea și cântarea psalmilor, a troparelor și a canoanelor, săvârșesc numai rugăciunea cea din afară. Ei nu înțeleg că acest fel de rugăciune cântată ne-au dat-o părinții numai până la o vreme, pentru neputința și pruncia minții noastre. Aceasta pentru ca, deprinzându-ne prin citire și cântare, să urcăm la treapta lucrării celei cu mintea, nu să petrecem până la sfârșit în aceasta. Pentru că, citind și cântând numai cu buzele rugăciunea cea din afară, rămânem la o părere bucuroasă de noi înșine, socotind că facem un lucru mare.

5. Repetând învățăturile Sfântului Grigorie Sinaitul, așa își învăța ucenicii Cuviosul Vasile de la Poiana Mărului:

— Cântarea noastră se cade să fie îngerească, după cum ne este și vieţuirea, iar nu trupească. Căci cântarea cu glas și cu strigare a fost dată pentru lenevirea și nepriceperea noastră, ca să ne ridice la rugăciunea cea adevărată din inimă.

6. În continuare adăuga Cuviosul Vasile, citând pe marele sinait:

— Nu-i este cu putință celui ce se luptă în acest fel, adică cu rugăciune citită, din afară, să dobândească cândva pace duhovnicească sau să ia cununile biruinței. Căci unul ca acesta este asemenea celui ce luptă noaptea, care aude glasurile dușmanilor și primește răni de la ei, dar nu poate vedea limpede cine sunt ei, de unde vin sau cum lovesc și pentru ce, căci întunericul îi orbește mintea. Cel ce se luptă astfel, cu rugăciunea exterioară, nu va putea scăpa să fie nezdrobit de cei de alt neam. Osteneala o suportă, dar de plată este păgubit.

7. Iar pentru curățirea minții de gânduri și coborârea ei în inimă în vremea rugăciunii, așa învăța Cuviosul Vasile:

— Dacă simțurile din afară nu pot opri mintea de la gânduri, trebuie ca mintea să fugă din simțuri, în vremea rugăciunii, în cămara inimii și să stea acolo surdă și mută la toate gândurile. Căci, precum sabia cea cu două tăișuri, ori în ce parte o vei întoarce, taie cu ascuțișul ei cele ce se nimeresc în preajma ei, tot așa lucrează și rugăciunea lui Iisus, ca o sabie, uneori fiind întoarsă spre gândurile cele rele și spre patimi, iar alteori spre păcat, spre aducerea aminte de moarte și de muncile cele veșnice.

8. Arătând valoarea atât de mare a rugăciunii din inimă, față de cea citită și cântată, spunea starețul Vasile și aceasta:

— De va voi cineva, fără această rugăciune din inimă, numai cu rugăciunea rostită și cântată și cu simțurile și împotrivirea cea din afară să surpe atacurile vrăjmașilor și să se împotrivească oricărei patimi sau gând viclean, acela va fi biruit degrabă și de multe ori de vicleanul diavol, făcându-l să se aplece spre slava deșartă și spre neatenție, socotindu-se păstor și învățător al oilor celor cuvântătoare.

9. Iar despre importanța rugăciunii și a cântărilor din biserică și cum trebuie să fie făcute ele, așa învăța Cuviosul Vasile pe ucenicii săi:

— Să nu socotești, binecredinciosule cititor, că, luându-ne pe noi Sfinții Părinți, de la multa cântare din afară și poruncindu-ne să ne deprindem cu lucrarea, adică cu rugăciunea minții, nesocotesc psalmii și canoanele. Să nu fie aceasta. Căci acestea sunt date de Duhul Sfânt Bisericii lui Hristos, întru care se săvârșește toată lucrarea de sfințire prin hirotonie și toată taina iconomiei lui Dumnezeu-Cuvântul, până la a doua venire a Lui, în care se cuprinde și învierea noastră. Că nu este ceva omenesc în rânduiala bisericească, ci toate sunt ale darului lui Dumnezeu, neprimind niciun adaos de la vrednicia noastră și nicio împuținare pentru păcatele noastre.

10. Cugetând la cuvintele Sfântului Apostol Pavel: *Voiesc a zice cinci cuvinte cu mintea mea, decât zeci de mii cu limba* (I Cor. 14, 10), Cuviosul stareț Vasile învăța pe ucenici că mai mare folos avem rostind la rugăciune câteva cuvinte cu atenția minții și simțirea inimii, decât mii de cuvinte numai cu limba, fără atenție și simțire. Astfel, marele dascăl al rugăciunii învăța, zicând:

— Se cade mai întâi a ne deprinde mintea și inima cu cinci cuvinte de acest fel, zicând din adâncul inimii: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă”. După ce ne vom curăța mintea cu această rugăciune, se cuvine a ne urca la cântarea înțelegătoare, adică la cântarea și rugăciunea din biserică, deoarece oricare începător, și încă pătimaș, poate săvârși cu înțelegere această rugăciune întru păzirea inimii. Iar cântarea bisericească nicidecum nu o poate face, până nu-și va curăța mai întâi mintea cu această rugăciune. Sfântul Simeon, arhiepiscopul Salonicului, având același duh și dar, poruncește arhiereilor, preoților, călugărilor și tuturor mirenilor,

sfătuindu-i să zică şi să unească cu răsuflarea în toată vremea şi în tot ceasul această sfinţită rugăciune. El zice împreună cu Apostolul Pavel: „Nu este altă armă mai tare nici în cer, nici pe pământ, ca numele lui Iisus Hristos”.

11. Zicea iarăşi:

— Cel ce vieţuieşte drept şi fără prihană, ferindu-se de plăcerea sa şi de înălţarea minţii, de s-ar ridica toate taberele diavoleşti asupra lui şi mii de ispite, va rămâne nevătămat, spun Părinţii. Dar cel ce umblă după rânduială proprie şi după sfatul său, adică în neascultare şi în voile sale, acela cade în înşelăciune. Căci sunt două pricini ale înşelăciunii, adică ale căderii din rugăciunea cea curată a inimii: lucrarea faptelor bune după voie proprie, adică rara ascultare şi sfătuire, şi a doua este înălţarea minţii, adică mândria cugetului, care este împotriva smeritei cugetări.

12. Cuviosul Vasile, într-un glas cu toţi Sfinţii Părinţi, spune că din trei pricini unii din călugări şi din creştini părăsesc lucrarea cea sfinţită a rugăciunii inimii. Unii din ei „lasă această lucrare numai sfinţilor bărbaţi fără patimă, socotind că numai acelora li se potriveşte, nu şi celor pătimaşi”. A doua pricină a părăsirii rugăciunii inimii este „împuţinarea aproape totală a învăţătorilor la acest fel de vieţuire”; iar a treia pricină este „înşelăciunea care se iveşte în această lucrare”, adică ispita mândriei şi a voii proprii. Or, pentru împuţinarea patimilor la călugării începători, este nevoie de atenţia minţii şi paza inimii, adică de rugăciunea minţii. Iar dacă lipsesc dascălii rugăciunii, „avem scrierile sfinţilor ca învăţător”. Cât pentru piedicile de care se tem unii, ei se fac sieşi piedică, „căci nu trebuie să te fereşti să mergi în pădure din teama de lup. Pentru că numai de Dumnezeu trebuie să te temi, să fugi din frică sau să te lepezi de El”.

13. Cât pentru importanţa postului la deprinderea rugăciunii inimii, stareţul Vasile de la Poiana Mărului aduce în mijloc cuvântul Sfântului Vasile cel Mare, care zice: „înfrânarea se rânduieşte potrivit puterii trupeşti a fiecăruia”. Apoi adaugă:

— Cu adevărat şi de aceasta se cuvine să se ţină seama, ca nu cumva, zdrobind cu înfrânarea cea peste măsură puterea trupească, să se facă trupul sleit şi neputincios spre sporirea duhovnicească. Pentru că, de ar fi fost bine să slăbim cu trupurile şi să zăcem abia vii, negreşit, aşa ne-ar fi făcut Domnul de la început. Dar de vreme ce ne-a făcut aşa cum ne-a făcut, greşesc cei ce nu păzesc precum este ceea ce a fost făcut. Pentru aceea zice Sfântul Maxim: „Dă trupului cele după putere şi întoarce toată nevoinţa ta spre lucrarea minţii”. Iar Sfântul Diadoh zice: „Postul are laudă în sine, dar nu la Dumnezeu”. Deci, nu se cade nevoitorilor binecredincioşi a se trufi pentru el, ci să vadă ţinta cugetării noastre în credinţa în Dumnezeu.

14. Cuviosul Vasile de la Poiana Mărului spunea ucenicilor că viaţa monahală are trei căi: viaţa de obşte, vieţuirea în doi sau trei, numită şi cale de mijloc sau împărătească, având toate în comun, iar a treia este pustnicia, cea

mai înaltă, pe care o duc numai cei sfinți și desăvârșiți, după ce mai întâi au parcurs primele două căi. Dar unii monahi, zicea el, își aleg și o altă cale, în afară de orice ascultare și binecuvântare. Aceștia își fac chilia unde vor și trăiesc singuri, îngrijindu-se mai mult de cele ale trupului.

— Schimnicia înainte de vreme, zice Cuviosul Vasile, este pricină de mândrie și iubire de sine; pe când trăirea împreună cu alții îți descoperă slăbiciunile, te apără de ispite și te poate curăța zilnic, prin harul lui Hristos, lucrând din dragoste pentru Domnul.

15. Iar pentru citirea Sfintei Scripturi, învăța cuviosul:

— Ia aminte la citirea Scripturilor și, de nu vei fi om, te vei face om, că citirea Scripturilor este tămăduire cu mult meșteșug și mântuitoare. Însă, mare întărire este a nu greși înțelegerea citirii Scripturilor și mare surpare și prăpastie adâncă este neînțelegerea Scripturilor. De aceea trebuie să cunoaștem și scrierile Sfinților Părinți și ale altor nevoitori care ne ajută pe calea mântuirii.

SCRISOARE
CĂTRE PREACUVIOSUL ȘI DUHOVNICESCUL MEU FIU ÎNTRU HRISTOS, IEROSCHIMONAHUL KIR ALEXIE[22]

„Așteptând cu mare dor întoarcerea ta, ca iarăși să ne vedem cu bucurie față către față, îți trimit ție, prea iubitul meu fiu și prieten, îmbrățișarea mea călduroasă și îți amintesc de înțelegerea și legământul nostru de a vieții în pacea Domnului: *De veți ierta oamenilor greșelile lor și Tatăl vostru cel ceresc vă va ierta greșelile voastre, iar de nu veți ierta oamenilor greșelile lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșelile voastre* și *Cele ce voiți să vă facă vouă oamenii, faceți și voi lor asemenea.* (Matei 6, 14-15; Luca 6, 31).

Eu, o, prietene, fiind om neputincios, când greșesc față de cineva, voiesc ca acela să mă ierte. De asemenea, mă silesc, chiar dacă inima mea se împotrivește, să iert și eu fratelui meu greșelile lui față de mine. Până când însă? Nu de șapte ori, zice Domnul, ci de șaptezeci de ori câte șapte, dacă ne va greși și-i va părea rău, să-i iertăm lui. Aceasta este pravila și dreptarul nostru, pe care dacă le-am păzi, nimeni nu ne-ar strica dragostea dintre noi și împreună-viețuirea noastră.

Dar adesea, înclinarea noastră de a ne acoperi greșelile și a ne dezvinovăți – pe care cineva a numit-o unealtă a diavolului – nu ne lasă să ne luăm asupră-ne vinovăția, cum ne este porunca, ci ne îndeamnă să o punem în sarcina fratelui nostru, iar pe noi să ne socotim nevinovați, ceea ce vădit este o minciună. Fratele este vinovat că m-a supărat, iar eu am păcătuit că nu am răbdat. Amândoi am greșit în fața poruncilor lui Hristos și totuși aruncăm vina

[22] Această scrisoare s-a tradus de Antim, Arhiepiscopul Tomisului și Dunării de Jos, din mss. slavone nr. 397 și 577 – Biblioteca Academiei Române –, și s-a publicat în îndrumătorul bisericesc nr. 2 al acestei eparhii, pe anul 1986, p. 44-46.

unul asupra celuilalt, ca şi Adam asupra Evei şi Eva asupra şarpelui. Şi astfel ne pierdem sufletele şi ne osândim ca şi aceia, numai pentru că umblăm a ne dezvinovăţi, şi nu pentru păcat, căci nu este în lumea aceasta om fără păcat, chiar de ar fi sfânt şi de ar vieţui numai o zi pe pământ. Deci este lucru lămurit că nu numai pentru păcate vom fi osândiţi, toţi cei care ne împotrivim poruncilor lui Hristos, ci şi pentru aceea că vrem să ne ascundem vinovăţia. Să zic că mă loveşte cineva peste obraz, iar eu, nevoind să sufăr una ca aceasta, arunc toată răspunderea asupra lui, care neîndoielnic are partea lui de vină, şi-l înfăţişez ca pe un defăimător al poruncilor lui Hristos, iar pe mine însumi nu mă învinuiesc de nerăbdare. Se înţelege că atât cel care m-a lovit trebuie să fie judecat, cât şi eu, care n-am avut destulă răbdare, trebuie să mă pocăiesc şi să iau asupra-mi vina de a fi călcat porunca răbdării. De aceea şi Bogoslovul spunea: „Dacă zicem că păcat nu avem, ne amăgim pe noi înşine şi adevărul nu este întru noi". Iar dacă vrem, o, prietene, ca adevărul să se sălăşluiască întru noi, atunci să fugim de apucătura de a ne dezvinovăţi şi să ne însuşim greşelile, şi atunci adevărul se va arăta pe faţă, de la sine sau prin uşile pocăinţei. Descoperirea de la sine a adevărului stă în voia Domnului, iar aflarea lui pe calea pocăinţei atârnă de slabele noastre puteri omeneşti.

Din acestea, dar, se poate vedea că *lupta noastră nu este împotriva trupului şi a sângelui, ci asupra duhurilor întunericului, a începătoriilor şi a stăpâniilor de sub cer!* (Efeseni 6, 12).

Vină dar la noi, vino grabnic, prietene, precum ni te-ai făgăduit, ca să ne fii împreună-nevoitor şi împreună-luptător împotriva duhurilor răutăţii de sub cer, cu care nu se poate duce lupta, chiar de s-ar coborî raiul pe pământ, decât în chipul acesta. Bunăoară să ne suim amândoi într-o luntre şi să pornim cu ea, ca şi cum am avea o trebuinţă oarecare, în sus pe apa Niprului până la Kiev. Câtă vreme vom împinge cu lopeţile, luntrea noastră va înainta în susul apei, iar dacă încetăm vâslitul, atunci fără să ne mai ostenim noi, apa de la sine ne va duce la vale până la Oceacov sau până la Kinburn. Aceasta o spun ca să înţelegi că toate suişurile duhovniceşti se câştigă cu anevoie şi cu sudoare multă. Câtă vreme omul se nevoieşte şi veghează, el urcă, ca şi luntrea în susul apei. Iar când vrea să se mai odihnească şi încetează truda, el îndată coboară la vale, ca şi luntrea mânată de apele Niprului până în Crimeea, căci, slăbindu-ne puterile, patimile şi ispitele lucrează atunci în voie.

Aceasta este calea cea îngustă, care duce la mântuire, şi calea cea largă, care duce la pierzanie, cum zice Domnul. Cel ce rabdă necazul şi supărarea, săvârşeşte în sufletul său mare nevoinţă şi trudă, ca şi cel care vâsleşte luntrea împotriva cursului apei. Pe când omul care se mânie şi ţine minte răul şi mai ales dacă şi caută să se dezvinovăţească, acela îşi slăbeşte şi îşi seacă puterile sufleteşti, încât ispitele pătrund în sufletul lui fără nicio greutate şi-i duc mintea spre tot felul de plăceri şi patimi, precum şi apa duce luntrea spre Oceacov şi Crimeea. Aşa se întâmplă cu oricine se lasă cuprins de poftele şi

desfătările trupești și de patimi. De aceea zice apostolul că trupul se luptă asupra duhului, iar duhul asupra trupului. Cu alte cuvinte, dacă trupul nostru lasă vâslele și vrea să adoarmă în luntre, atunci apa de la sine îl duce, împreună cu luntrea, la vale spre ținutul tătarilor, pe când duhul sau cugetul curat îndeamnă și silește trupul să vâslească și să împingă din răsputeri luntrea la deal împotriva apei, până la Kiev.

Urmând această pildă, vino la noi, o, prietene și prea iubite fiule, și te urcă cu noi în luntre sau mai bine zis în corabia noastră și, luând în mâini lopețile, vâslește împreună cu noi, ca să mânăm corabia în susul apei și să nu o scăpăm la vale, spre lucrarea poftelor și a patimilor. Iar dacă din pricina slăbiciunii noastre nu vom putea neîntrerupt, zi și noapte, să înaintăm cu corabia, atunci măcar să nu o lăsăm dusă de apă la vale și să o ținem pe loc cu ajutorul ancorei, adică cu împotrivirea noastră față de lucrarea patimilor. În acest chip odihnindu-ne puțin, iarăși vom lua lopețile și vom mâna corabia la deal, adică luptând împotriva poftelor și înclinărilor noastre rele.

Ține-te, dar, o, prietene, de făgăduința dată la plecarea ta, că de nu vei putea afla, la vreun schit sau pe lângă părintele Paisie, viața pe care o dorești, apoi – cu cuvintele tale ai spus: „atunci îmi voi smeri gândurile mele și mă voi întoarce înapoi”.

Scumpul meu fiu duhovnicesc, ieroschimonah Kir Alexie! Până când vei fi purtat de gândurile tale, ca un al doilea Moise, legănat de valurile apelor, în coșul său de trestie? Pornește-te la drum și drumul te va aduce la brațele maicii tale, care te-a născut duhovnicește, precum și pe acel prunc l-a adus fiica faraonului, maicii sale ca să-l crească.

Fii sănătos în Domnul și te roagă pentru mine păcătosul”.

VASILE, starețul de la Poiana Mărului, 1766.

CUVIOSUL RAFAIL CALIGRAFUL, Mănăstirea Horezu (secolul XVIII)[23]

Monahul Rafail Caligraful este numărat printre cei mai vestiţi scriitori de opere patristice din Ţara Românească, al secolului XVIII. Era fiul preotului Dumitru din satul Stănceşti-Prahova, numit din botez Radu. Deprinzând din copilărie frica de Dumnezeu şi lucrarea faptelor bune şi rămânând orfan de părinţi, a fost călăuzit de Hristos în obştea Mănăstirii Horezu, la vârsta de numai 10 ani. Şi era iubit de egumen şi de toţi părinţii pentru curăţia şi sfinţenia vieţii sale. Căci era străin, ascultător şi cel mai mic din fraţii mănăstirii.

Egumenul Dionisie l-a încredinţat celor mai buni dascăli din obşte, de la care a învăţat, în puţină vreme, limbile greacă şi slavonă precum şi frumoasa scriere. La vârsta de 14 ani, tânărul ostaş al lui Hristos copia deja cu multă îndemânare cărţi de învăţătură duhovnicească, pe paginile cărora adăuga de obicei această însemnare: „S-au scris de mult păcătosul robul lui Dumnezeu Radul Copilul, sân (fiul) răposatului robul lui Dumnezeu popa Dumitru ot (de la) Stănceşti sud Proa (h) uva, în sfânta Mănăstire Hurezi...".

În anul 1754, la 2 aprilie, în sâmbăta Paştilor, precum singur scrie, Radu „copilul" s-a călugărit cu numele de „Rafail monahul", rămânând toată viaţa simplu călugăr în obştea Mănăstirii Horezu, având o singură ascultare: cântarea la strană şi copierea de scrieri ale Sfinţilor Părinţi. Timp de peste 30 de ani, Cuviosul monah Rafail a copiat zeci de cărţi patristice şi de slujbă pentru mănăstiri şi biserici. Dintre acestea se mai păstrează astăzi 15 manuscrise.

Acest monah iubitor de multă osteneală a trăit un an de zile şi în obştea Cuviosului Paisie, la Mănăstirea Dragomirna, după cum singur scrie. Apoi, revenind la metanie şi continuându-şi sfânta ascultare încă 20 de ani, s-a mutat la cereştile lăcaşuri spre sfârşitul secolului XVIII, adăugându-se în ceata cuvioşilor părinţi.

---

[23] G. Ştrempel, *Copişti de manuscrise româneşti,* Bucureşti, 1959, p. 196-201.

SFÂNTUL SOFRONIE MĂRTURISITORUL, Mănăstirea Cioara-Sebeș (secolul XVIII)[24]

Sfântul Sofronie era de loc din satul Cioara-Sebeș, județul Alba. Fiind de mic foarte iubitor de Dumnezeu, a primit schima monahală la una din sihăstriile Țării Românești, ajungând vestit sihastru și împlinitor al Evangheliei lui Hristos.

În anul 1756, întorcându-se în satul natal, a întemeiat o mică sihăstrie în pădurile din împrejurimi, cunoscută cu numele de „Schitul Cioara", adunând acolo și câțiva ucenici. Apoi, văzând asuprirea și nedreptatea la care erau supuși românii ardeleni ortodocși și arzând de râvnă pentru Hristos, a umblat ani de zile prin satele din Ardeal, îndemnând pe credincioși să păzească cu sfințenie credință ortodoxă. Pentru aceasta, la porunca craiului Ardealului, a fost aruncat în temniță și bătut cumplit pentru râvna și îndrăzneala lui.

Fiind scos din închisoare, a început iarăși a mărturisi dreapta credință în satele din Munții Apuseni. Apoi a fost din nou întemnițat și chinuit pentru Hristos. Dar, cu rugăciunile credincioșilor fiind eliberat, la 14 februarie, 1761, a adunat un „mare sobor" în orașul Alba Iulia, cerând egalitate în drepturi poporului român și episcop ortodox pentru credincioșii din Ardeal.

În același an, văzându-și dorința împlinită, s-a retras la Mănăstirea Curtea de Argeș, unde, mai trăind puțin, s-a săvârșit cu pace, dându-și sufletul în mâinile lui Hristos. Biserica Ortodoxă Română l-a canonizat în anul 1955, numărându-l în ceata sfinților mărturisitori și se face pomenirea lui la 21 octombrie.

Sfinte Preacuvioase Părinte Sofronie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

---

[24] Pr. prof. T. Bodogae, *Cuviosul Sofronie de la Cioara,* în *Sfinți români*..., op. cit., p. 458.

MITROPOLITUL IACOB PUTNEANUL al Moldovei și Sucevei (1719 – 1778)[25]

a. Viața

Venerabilul mitropolit Iacob Putneanul a fost cel mai distins ierarh și păstor sufletesc al Moldovei din secolul XVIII. S-a născut la Rădăuți în anul 1719, din părinți binecredincioși care i-au dat o creștere aleasă. În anul 1731 a intrat în nevoința monahală la Mănăstirea Putna, unde își tunde perii capului și învață carte. În anul 1736 este hirotonit ieromonah, iar în anul 1744 ajunge egumen al Putnei.

Între anii 1745-1750 este episcop de Rădăuți, iar între anii 1750-1760 păstorește Biserica Moldovei. Apoi, retrăgându-se din scaun la Mănăstirea Putna, mai trăiește 18 ani și moare în primăvara anului 1778.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Acest ierarh iubitor de Dumnezeu a fost ales din copilărie să slujească Biserica lui Hristos. La vârsta de numai 12 ani a primit tunderea monahală în Mănăstirea Putna și a deprins repede osteneala faptelor bune de la arhimandritul Antonie, părintele său sufletesc, încât toți se foloseau de înțelepciunea și blândețea lui.

2.Cunoștința cărții și adâncul Sfintelor Scripturi le-a învățat tânărul Iacob în școala duhovnicească a Mănăstirii Putna. Aici a deprins mai întâi limbile greacă și slavonă, apoi tâlcuirea Vechiului și Noului Testament, dogmele și canoanele Bisericii Ortodoxe, muzica psaltică, tipicul și învățăturile cele mai alese ale Sfinților Părinți. În puțină vreme a săvârșit bine școala mănăstirii, încât pe toți îi întrecea.

3.Ajungând preot, duhovnic și egumen în obștea Mănăstirii Putna, bunul păstor de suflete a crescut mulți fii duhovnicești, atât mireni, cât și călugări. Căci era blând și adânc în cuvânt, încât se făcuse vestit în nordul Moldovei și mulți îl aveau de părinte sufletesc.

4. Egumenul Iacob a mărit numărul părinților din obște, a dezvoltat mult școala Mănăstirii Putna, aducând elevi și dascăli din cei mai buni, a format aleși duhovnici și preoți de mir, caligrafi și dascăli de greacă și slavonă, a tradus cărți de cult pe limba și înțelesul poporului și a înnoit rânduiala mănăstirii. În timpul său, obștea și școala duhovnicească de la Putna erau vestite până dincolo de hotarele Moldovei. Aici veneau să învețe carte călugări și tineri, nu numai din partea locului, ci și din Maramureș, din părțile Năsăudului, din Galiția și chiar din Grecia.

5.Pentru o nevoință ca aceasta, arhimandritul Iacob s-a învrednicit de

---

[25] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I colectiv, București, p. 263-265; Teoctist, Mitropolitul Moldovei și Sucevei, *Mitropolitul Iacob Putneanul,* Mănăstirea Neamț, 1978.

cinstea arhieriei, ajungând episcop de Rădăuți și păstor iscusit al turmei lui Hristos. În puținii ani cât a fost episcop a pus rânduială duhovnicească în toate mănăstirile din eparhia sa, a ales egumeni cuvioși și a întărit școlile bisericești din Iavre, iar pe preoții de mir îi trimitea să învețe mai întâi carte în mănăstiri și apoi îi hirotonea.

6. Ca mitropolit și părinte al Moldovei, mitropolitul Iacob s-a dovedit de la început bărbat înțelept, păstor foarte milostiv și iubitor de turmă, slujitor plin de râvnă, dascăl învățat, ierarh adevărat, dăruit cu mult curaj, gata să-și dea și viața pentru mântuirea și alinarea poporului său. Pe drept cuvânt se poate spune că de multă vreme nu mai avusese Țara Moldovei un asemenea păstor.

7. Cel dintâi lucru pe care l-a făcut mitropolitul Iacob a fost tipărirea în limba românească a cărților de cult, de învățătură duhovnicească și de luminare a copiilor neștiutori de carte. Timp de 10, ani cât a păstorit Biserica Moldovei, a tradus și tipărit în tipografia de la Iași peste 15 cărți de cult și de învățătură în limba română.

Având „mare iubire de cultură teologhicească", pe lângă tipărirea de cărți în limba neamului, mitropolitul Iacob Putneanul a dezvoltat mult școala duhovnicească de la Mănăstirea Putna, rânduind dascăli din monahii cei mai luminați. În această școală – adevărată academie teologică – a rânduit păstorul cel bun al Moldovei să învețe carte toți tinerii candidați la preoție. Căci hirotonea numai pe cei ce aveau atestat de școală de la egumenii mănăstirilor și care duceau o viață cu totul morală.

8. Pentru credincioșii de la sate, mitropolitul Iacob a tipărit alese cărți de rugăciuni și de învățătură creștină, care se împărțeau gratuit de către preoți și egumeni. Iar pentru copiii iubitori de carte, marele păstor a tipărit cel dintâi „Bucvar" (abecedar) ce cuprindea rugăciunile, poruncile și tainele Bisericii, întemeind școli în chiliile bisericilor de la sate și orașe. De asemenea, a rânduit dascăli și preoți aleși care învățau pe copii scrisul, cititul, cunoștințele religioase și îndemnau pe credincioși să-și dea copiii la școală.

9. Ca un adevărat păstor al turmei lui Hristos, venerabilul mitropolit s-a îngrijit, atât pentru mântuirea și luminarea poporului, cât și pentru alinarea suferințelor pământești. Astfel, a înmulțit numărul bolnițelor prin mănăstiri și orașe și a întemeiat cel dintâi spital public în chiliile Mănăstirii Sfântului Spiridon din Iași. A apărat, de asemenea, pe țărani în fața domnului de dările grele care li se impuneau, fiind întotdeauna gata să se jertfească „pentru dragostea lui Hristos, pentru binele Bisericii, pentru folosul creștinilor și pentru cinstea lor".

10. Pe părinți îi îndemna să-și crească copiii în frica de Dumnezeu, zicând:

— Cade-se vouă, dreptmăritorilor creștini și cei ce aveți nume părintesc

peste copiii cei mici, să aveţi purtare de grijă pentru învăţătura copiilor voştri, ca să nu se lipsească de hrana cea sufletească prin povăţuirea cea bună, care sunteţi datori să-i învăţaţi pe dânşii[26].

11. Zicea iarăşi:

— Învăţătura (cărţii) este asemenea cu florile cele mirositoare, care cu mirosul învăţăturii tămăduiesc toate rănile cele trupeşti, iar cel neînvăţat este asemenea copacului celui uscat. Şi precum soarele încălzeşte şi creşte toate cele ce odrăsleşte pământul, (tot) aşa şi învăţătura (cărţii) dă pricepere omului spre toată cunoştinţa.

12. Spunea, iarăşi, mitropolitul Iacob:

— Vedeţi, părinţilor, care vă lăsaţi copiii voştri nepedepsiţi (la carte), câtă stricăciune şi pagubă pricinuieşte feciorilor voştri lipsa învăţăturii. Pentru aceasta vă îndemn ca să vă deşteptaţi inimile voastre la bunătăţile cele sufleteşti, care curg din sfânta învăţătură, şi să vă daţi copiii la învăţătură ca nişte desăvârşiţi părinţi şi purtători de grijă pentru cele de folos feciorilor voştri. Urmând poruncii şi învăţăturii noastre, veţi avea nădejde a vă bucura şi a vă veseli de fiii voştri ca de nişte înţeleptiţi de Dumnezeu şi ei vă vor pomeni pe voi[27].

14. Iar pe cuvioşii părinţi din Mănăstirea Putna îi sfătuia, zicând:

— Cu cea părintească umilinţă vă îndemnăm ca să lucraţi cu toată silinţa şi neîncetată grijă cele ce vi s-au dat vouă – talantul cel bisericesc. Adică să adăpaţi cu cele preadulci şi adăpătoare ape ale vredniciei preoţeşti turma cea cuvântătoare. Şi acestea sunt neîncetata rugăciune pentru mântuirea şi iertarea sufletelor celor cuvântătoare, care se săvârşeşte prin pomenirea la cea fără de sânge aducătoare jertfă.

15. Apoi adăuga şi aceasta:

— Rogu-vă cu umilinţă pe voi, pe toţi, ca să nu vă leneviţi pentru mântuirea voastră şi a tuturor sufletelor, ci să lucraţi fără de lene şi cu toată osârdia la via cea de taină, ca să câştigaţi dimpreună cu dânşii cununa şi slava celor fericiţi. Lăsaţi, fraţii mei cei iubiţi, deşertăciunile lumeşti şi robiţi inima voastră la bunătăţile cele nespuse ale Împărăţiei cereşti, smeriţi-vă întru Domnul, pentru ca să vă slăvească în veci. Pomeniţi pe cei răposaţi părinţi şi fraţi ai noştri în toată vremea, ca să vă pomenească şi pe voi Domnul, la venirea cea de a doua. Mică este osteneala, dar odihna este nesfârşită. Puţină este truda, dar câştigul este nenumărat. Puţină este tânguirea pe pământ, iar veselia nesfârşită[28].

---

[26] Prefaţă la Bucvar, Iaşi, 1755, fila 1 v.

[27] Din „Adunarea de multe învăţături”, Iaşi, 1755, a mitropolitului Iacob Putneanul, cap. 60: – Pentru ca să-şi dea fieştecare om feciorii lui la carte”.

[28] Din *Pomelnicul* Mănăstirii Putna, inv. Nr. 9.

16. Altă dată învăța, zicând:

— Dumnezeu ne-a zidit pe noi ca să ne bucurăm de Dânsul. Iar care nu va socoti că este făcut pentru Dumnezeu, își pierde fericirea sa și se păgubește pe sine, ca cel ce-și închide ochii săi să nu vadă lumina și se împiedică și pierde calea și își câștigă lui pierzare.

17. Zicea, iarăși, păstorul cel bun:

— Nu te bucura de nimic întru acest veac al plângerii și trecător, de vreme ce toate sunt întru dânsul nestătătoare și fățarnice, toate sunt întru dânsul mincinoase și schimbătoare. Ci, de voiești a te mângâia, numai întru Domnul te mângâie; de voiești a te bucura, numai întru Domnul te bucură; că bucuria trupească degrabă piere, iar bucuria Domnului rămâne în veci.

18. Apoi adăuga și aceasta:

— Bucură-te întru Domnul și (Îi) dă Lui mulțumită, că toate pentru tine le-a așezat drepte și milostive și neîncetat poartă grijă pentru sufletul tău. Te folosește, te apără, te acoperă și întărește sufletul tău, dându-ți tărie, sănătate și viață; te înțelepțește și te luminează spre tot lucrul bun. Toate le lucrează pentru tine drepte și milostive.

19. După zece ani de duhovnicească păstorie a Bisericii Moldovei, marele ierarh, fiind silit de domnul țării să aprobe mărirea dărilor pentru popor și nevoind, s-a retras din scaun, zicând:

— Iată că m-am lepădat și de mitropolie, și de cinste, și de toate ale acestei lumi, numai focul jurământului să nu-l iau în cap și în suflet și socotiți că suntem musafiri ai acestei lumi și în cealaltă lume avem a trăi și a răspunde de toate faptele noastre.

20. Retrăgându-se la Mănăstirea Putna, a mai trăit încă 18 ani în smerenie și în aleasă nevoință. În acest timp a făcut multe danii și înnoiri la mănăstire, a dezvoltat mult școala duhovnicească și a crescut numeroși ucenici. Apoi, călugărindu-și părinții, cu câteva zile înainte de obștescul sfârșit, a îmbrăcat marea schimă, cu numele de Eftimie, și astfel și-a dat sufletul cu pace în brațele Mântuitorului Hristos.

CUVIOSUL VARTOLOMEU MĂZĂREANUL, Mănăstirea Putna (1710-1780)

Cuviosul arhimandrit Vartolomeu Măzăreanul „a fost o mare personalitate duhovnicească a monahismului românesc" şi cel mai prolific scriitor bisericesc din secolul XVIII[29].

Se trăgea din oraşul Câmpulung-Moldovenesc, născut într-o familie care a odrăslit alese figuri de preoţi şi călugări. Astfel, moşul său, anume Ioanichie, a fost călugăr la Mănăstirea Putna; tatăl său, la îndemnul fiului, ajunge tot aici ieromonah cu numele de Ghenadie; sora sa, Elena, îmbracă şi ea schima monahală, iar fraţii săi, Teodor şi Nicolae, urmează şcoala de la Putna şi devin preoţi de parohie.

Tânărul Vasile a fost chemat de Hristos din copilărie la nevoinţa duhovnicească, în obştea Mănăstirii Putna. Cunoştea din familie limba slavonă şi iubea mult liniştea, biserica şi citirea cărţilor sfinte. Aici devine ucenic şi învăţăcel al ieromonahului Antonie, un vestit dascăl şi povăţuitor de suflete. Acesta îl învaţă buna nevoinţă duhovnicească, smerenia, răbdarea, rugăciunea şi ascultarea, care formează temelia mântuirii. Iar adâncul teologiei şi învăţătura Sfinţilor Părinţi le deprinde în şcoala „cea mică", care exista în mănăstire. Ieromonahul Antonie i-a fost naş de călugărie monahului Vartolomeu, tunzându-l de tânăr în schima monahală. Apoi, fiind hirotonit preot, în puţin timp a devenit un ales povăţuitor de suflete şi dascăl preaînvăţat în şcoala de la Putna. Între anii 1740-1757, el a fost sufletul acestei şcoli, pregătind sute de tineri, atât pentru călugărie, cât şi pentru preoţie la sate.

În anul 1750, Protosinghelul Vartolomeu ajunge egumen, arhimandrit şi părinte duhovnicesc al Mănăstirii Putna, pe care o povăţuieşte cu multă pricepere până în anul 1763. Acum, viaţa duhovnicească din Putna capătă un nou avânt. El măreşte numărul călugărilor şi al duhovnicilor, rânduind bine slujbele bisericii, scrie şi traduce numeroase cărţi bisericeşti, îmbogăţeşte biblioteca cu manuscrise de valoare, împodobeşte biserica voievodală cu catapeteasmă şi icoane noi şi dă o nouă amploare Sihăstriei de pe valea Putnei. Astfel, sub egumenia sa, Mănăstirea Putna deşteaptă multe suflete pe calea mântuirii şi creează o atmosferă de înnoire duhovnicească în Moldova de Nord.

În anul 1757 face un scurt pelerinaj la mănăstirile din Rusia şi devine membru onorific al Academiei Teologice din Kiev. Între anii 1774-1776 cercetează şcolile mănăstireşti de la Moldoviţa, Voroneţ, Humor, Neamţ şi Mitropolia din Iaşi. Apoi, întors din nou la Mănăstirea Putna, întemeiază, pe

---

[29] Prof. I. D. Lăudat, despre Vartolomeu Măzăreanul, în rev. „M.M.", XLII (1966), nr. 78, p. 543-549; Pr. Dimitrie Nan, *Arhim. Vartolomeu Măzăreanul,* Bucureşti, 1911; Idem, *Mănăstirea şi comuna Putna,* Bucureşti 1905; *Arhiva şi Pomelnicul ctitoricesc al Mănăstirii Putna*.

lângă vechea școală zisă „cea mică”, așa-numita „școala cea mare”, un fel de academie teologică românească, fără egal la acea vreme în Moldova. Aici învățau numeroși tineri, atât dogmele credinței ortodoxe, cât și nevoința vieții monahale, psaltichia, retorica și o limbă străină. În acest timp, arhimandritul Vartolomeu este numit „îndreptător al școalelor domnești, episcopești și mănăstirești” din Moldova. Adică un fel de părinte duhovnicesc și supraveghetor al învățământului bisericesc și mănăstiresc, căci era unul din cei mai învățați călugări ai timpului său și un cuvios povățuitor de suflete. Nu puțini duhovnici, egumeni, ierarhi și dregători de țară îl aveau de sfetnic și duhovnic.

Arhimandritul Vartolomeu Măzăreanul a fost și un neîntrecut scriitor și traducător de cărți patristice și bisericești. Dintre traduceri se amintesc: *Scara Sfântului Ioan Scărarul,* tradusă în anul 1766 la cererea ieromonahului Varlaam de la Mănăstirea Bisericani; *Învățătura dulce sau Livada înflorită,* la Mănăstirea Solca, în anul 1770; *Învățăturile Cuvioșilor Dorotei și Efrem Sirul,* numeroase vieți de sfinți, după Sfântul Dimitrie al Rostovului; *Apoftegmata,* adică scurte cuvinte retorice și morale (1755) și altele. Iar dintre cărțile compuse de el, amintim: *Letopisețul de la zidirea lumii* (un fel de Hronograf), *Letopisețul Moldovei* (1769), *Condica sfintei Mănăstiri Voroneț*ul (1775), *Condica sfintei Mănăstiri Humor* (1776), *Condica Mănăstirii Sfântul Ilie de lângă Suceava, Condica Mănăstirii Precista din Roman, Uricul lui Ștefan cel Mare din 16 martie, 1490* etc.

Așa s-a nevoit și s-a jertfit pentru folosul și mântuirea multora Cuviosul și neobositul arhimandrit Vartolomeu de la Putna. Apoi, mai trăind puțin, a adormit cu nădejdea învierii în anul 1780 și a fost înmormântat la mănăstirea de metanie.

CUVIOSUL SILA IEROSCHIMONAHUL, egumen al Schitului Sihăstria Putnei († 1781)

Ieroschimonahul Sila a fost cel mai renumit egumen al Sihăstriei Putnei. Era originar din judeţul Botoşani. Primii ani de ucenicie i-a făcut la Schitul Orăşani din apropiere. Apoi, râvnind o viaţă duhovnicească mai înaltă, în anul 1712, a fost călăuzit de Duhul Sfânt să meargă la Schitul Sihăstria Putnei.

După mai mulţi ani de ascultare şi nevoinţă, tânărul ostaş al lui Hristos primeşte tunderea în călugărie, iar în anul 1728 este hirotonit preot şi tuns schimonah. Ca ucenic al egumenului Dosoftei, schimonahul Sila se ostenea mult, atât cu slujba bisericii şi cu împlinirea rânduielii sihăstreşti, cât şi cu aprovizionarea schitului cu hrană şi cele de nevoie. Timp de 30 de ani, acest neobosit sihastru a fost iconom al Sihăstriei Putnei, împlinind cu frică de Dumnezeu această ascultare. Că neavând schitul niciun fel de avere, se întreţinea numai din mila credincioşilor. Ţăranii de la câmp trimiteau alimente, îmbrăcăminte, vin, ceară şi untdelemn pentru biserică, prin mâinile Cuviosului Sila, iar smeriţii sihaştri din munte se rugau pentru ei şi pentru ţară, ziua şi noaptea.

Răposând egumenul Dosoftei în anul 1753, Cuviosul Sila a fost ales părinte duhovnicesc al Sihăstriei Putnei. El a înnoit în întregime acest schit, zidind din piatră o biserică nouă, în locul bisericuţei de lemn, chilii, trapeză, pivniţe, cişmea de apă, livadă de meri şi zid de jur-împrejur. De asemenea, a împodobit biserica cu catapeteasmă, cu icoane şi cu toate „podoabele şi trebuinţele ce i se cuvin casei lui Dumnezeu". În anul 1758, noua biserică cu hramul „Buna Vestire" a fost sfinţită de mitropolitul Moldovei, Iacob Putneanul.

Egumenul Sila a înnoit viaţa duhovnicească în Sihăstria Putnei, înmulţind numărul smeriţilor sihaştri şi desăvârşind între toţi legătura nemuritoare a dragostei. Unii dintre ei erau lucrători ai rugăciunii lui Hristos, iar alţii, harnici caligrafi şi scriitori de cărţi. Dintre aceştia se aminteşte ieroschimonahul Natan, care a scris cu binecuvântarea egumenului „Pomelnicul ctitorilor sfintei Sihăstrii a Putnei" (1768), precum şi o lucrare originală intitulată „Călugăria" (1770). Un alt sihastru a scris „Scara Sfântului Ioan din Sinai", la 1 martie, 1770, iar „smeritul între ieromonahi Natanail Dreteanul, duhovnicul de la Paşcani", care se nevoia în această sihăstrie, a copiat din nou Pomelnicul Mănăstirii Putna, în anul 1756.

Cuviosul Sila era şi un vestit duhovnic căutat de mulţi credincioşi de prin sate, precum şi de monahi, sihaştri, egumeni şi arhierei. Pe toţi îi povăţuia cu înţelepciune pe calea mântuirii, nici descurajându-i, nici în nepăsarea sufletească lăsându-i. Unul din ucenicii săi, ieromonahul Dosoftei Herescu, a ajuns în 1747 egumen al Mănăstirii Putna, iar între anii 1750-1789 a fost episcop de Rădăuţi şi mitropolit al Bucovinei, cel ce a reuşit să aducă din Polonia la

Suceava, în anul 1783, moaştele Sfântului Mucenic Ioan cel Nou.

În anul 1776, după ocuparea Moldovei de Nord de către austrieci, Sihăstria Putnei era supusă la bir şi nu mai avea voie să aducă ajutoare din ţară, fiind ameninţată cu pustiirea. Atunci bătrânul egumen a făcut o plângere către împărat, cerând scutire de dări şi apărând vechile drepturi ale schitului. Pentru toate acestea, ieroschimonahul Sila este considerat un mare ctitor al Sihăstriei Putnei[30].

După 70 de ani de nevoinţă duhovnicească în Schitul Sihăstria Putnei, Cuviosul Sila a pus egumen în locul său pe ieroschimonahul Natan, iar el şi-a dat sufletul cu pace în mâinile Domnului, în anul 1781.

[30] Pr. Dimitrie Nan, *Mănăstirea şi comuna Putna,* Bucureşti, 1905; Pr. Simion Reli, *Din Bucovina vremurilor grele – Cei din urmă sihaştri ai Bucovinei,* Cernăuţi, 1926; Egumenul Sila, op. cit.; *Arhiva şi Pomelnicul schitului Sihăstria Putnei*.

IEROSCHIMONAHUL NATAN, Schitul Sihăstria Putnei († 1783)

După retragerea Cuviosului Sila din egumenia Schitului Sihăstria Putnei, din 10 martie, 1781, ucenicul său, ieroschimonahul Natan, a luat conducerea acestei sihăstrii. Mica obşte a Schitului Sihăstria Putnei era formată din câţiva călugări bătrâni, şi anume: ieroschimonahul Natan, egumen; duhovnicul Paisie, schimonahul Avramie, ieromonahul Silvestru şi monahii Arsenie şi Teofan.

Ocuparea Bucovinei de către Imperiul Austro-Ungar a dus, în puţină vreme, la desfiinţarea aproape în întregime a mănăstirilor şi schiturilor din partea de nord a Moldovei. Printre acestea se număra şi Schitul Sihăstria Putnei. Lipsită de personal şi de cele necesare vieţii, această sihăstrie îşi trăia la sfârşitul secolului al XVIII-lea ultimii ani. De aceea, Cuviosul Natan, care a urmat la egumenia schitului după Cuviosul Sila, nu a putut reînnoi mai mult această sihăstrie. Însă, sfintele slujbe de zi şi de noapte se săvârşeau regulat şi necontenit.

Fiind bătrân şi bolnav, Cuviosul Natan, după trei ani de egumenie, şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, la 26 decembrie, 1783, şi a fost înmormântat lângă altarul bisericii.

Sfintele sale moaşte, descoperite recent, sunt împodobite de bună mireasmă duhovnicească, iar capul său, în chip minunat, poartă o cruce, ca semn al sfinţeniei şi binecuvântării.

CUVIOSUL ONUFRIE PUSTNICUL, Schitul Sihăstria Voronei († 1789)

a. Viața

Acest mare sihastru era împreună nevoitor și sfetnic al starețului Paisie de la Neamț, fiind de o măsură și de o vârstă cu dânsul. Înainte de a intra în nevoința monahală, a fost guvernator al unei provincii din Rusia, în jurul anului 1749. La început s-a nevoit în Schitul Poiana Voronei. Apoi, retrăgându-se la liniște în codrii din jurul Schitului Sihăstria Voronei, a ajuns sihastru desăvârșit și s-a odihnit cu pace în vara anului 1789.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Cuviosul Onufrie, auzind de marii sihaștri moldoveni din Poiana și codrii Voronei și fiind chemat de Hristos, a intrat în obștea acestui schit, unde s-a nevoit, după voia lui Dumnezeu, mai mult de 25 de ani. Iar nevoința lui era desăvârșita ascultare, în tăcere și neîncetată rugăciune. Mâncare primea după apusul soarelui, iar noaptea ațipea pe scaun până la două sau trei ore. Și atât de mult a crescut în viața duhovnicească, încât toți se foloseau de trăirea lui și îi cereau să se roage pentru ei.

2. Cea mai aleasă faptă bună a Cuviosului Onufrie era neîncetata rugăciune, pe care în puțină vreme o deprinsese în chip desăvârșit. În obștea schitului din Poiana Voronei nu era în acea vreme un lucrător al rugăciunii lui Iisus mai iscusit ca smeritul schimonah Onufrie. Dobândise încă și darul lacrimilor și, cu harul lui Hristos, avea mare bucurie și mângâiere duhovnicească. Însă despre toate acestea nu vorbea niciodată nimănui.

3. Învrednicindu-se de darul preoției, Cuviosul Onufrie era slujitor ales al celor sfinte și duhovnic al multor sihaștri din pădurile Voronei. Și era înțelept în cuvânt, blând și cunoștea mai mult decât toți ispitele vrăjmașului. Astfel, numele lui se făcuse cunoscut peste tot și însuși starețul Paisie îl cerceta din timp în timp, pentru cuvânt de folos.

4. Fiind încredințat prin oarecare semne dumnezeiești, în anul 1764, Cuviosul Onufrie s-a retras la pustie în codrii seculari ai Sihăstriei Voronei. Acolo, făcându-și chilie din lemn și pământ, s-a nevoit singur în neștiute osteneli duhovnicești timp de 25 de ani, ajungând făcător de minuni și înainte-văzător. Apoi, săvârșind călătoria acestei vieți și cunoscând dinainte ceasul mutării sale, și-a dat fericitul său suflet în brațele lui Hristos și a fost înmormântat alături de chilie, în livadă sub un măr.

5. Odată, mergând la vânătoare în pădurile Voronei, un boier din sfatul țării, care avea o fiică bolnavă de epilepsie, a ajuns până la chilia marelui sihastru Onufrie. Deci, fiindu-i sete, a luat câteva mere căzute jos pe mormântul cuviosului. Din acestea mâncând acasă copila bolnavă, îndată s-a vindecat de boală. Asemenea și alți bolnavi, care veneau la mormântul lui, se făceau sănătoși. Din această pricină, credincioșii din partea locului îl cinsteau ca pe un sfânt pe pustnicul Onufrie.

6. Auzindu-se până la mitropolit şi la domnul ţării despre Cuviosul Onufrie, în anul 1846 i s-au scos din mormânt moaştele şi s-au aşezat cu cinste în altarul bisericii din Mănăstirea Vorona. Iar din anul 1856, moaştele au fost aşezate în altarul bisericii din Sihăstria Voronei. Despre acestea se scriu următoarele pe sicriaşul în care se păstrează:

„1846, mai 9. În vremea egumeniei părintelui Rafail, arhimandrit şi stareţ al Mănăstirii Vorona, pe moşia acestei mănăstiri, în fundul moşiei, spre hotar în pădure, se găseşte o sihăstrie de o sumă de bani însemnată, unde s-au nevoit mulţi din părinţii călugări, din care cel mai însemnat s-a aflat părintele nostru, Onufrie. În anul 1846, când au venit înălţimea sa Mihail, domnitorul ţării, la noi la mănăstire aici, şi aceasta nu ne este cunoscut cum s-au înţeles sfinţia sa Rafael stareţul cu domnitorul din pricina dezgropării oaselor Cuviosului Onufrie, ci deodată m-am pomenit cu o poruncă în care mi se poruncea că eu dimpreună cu părinţii duhovnici Gavriil, Irinarh şi Onisifor şi un vătaf bătrân să ajungem pe taină la numita Sihăstrie mai din sus. Mergând, am început a săpa mormântul şi la o adâncime de patru palme am aflat oasele. Toate erau învăluite cu muşchi de pământ şi, scoţându-le afară, la cap am aflat o lespegioară de piatră, în care arăta de când a răposat cuviosul: 57 de ani în mormânt. Şi, aducându-le la mănăstire, ni s-a poruncit să facem panihidă pentru cuvios în fiinţa domnitorului, şi aceste oase de atunci stau neîngropate până acum”[31].

7. În zilele noastre, un ierodiacon a adus mai mulţi credincioşi să se închine la Schitul Sihăstria Voronei. Deci, voind să arate moaştele Cuviosului Onufrie şi, apucându-le fără evlavie, îndată s-a spart sicriul şi au căzut jos în altar, că nu era niciodată voia cuviosului să fie lăudat şi văzut de oameni. De atunci, nimeni nu a mai îndrăznit să le scoată din sfântul altar.

[31] Pr. Al. Simionescu, *Istoricul Mănăstirii Vorona,* Botoşani, 1922, p. 24-25.

EPISCOPUL DOSOFTEI HERESCU, Episcopia Rădăuților (1710-1789)

Episcopul Dosoftei Herescu, de loc din Bucovina, născut în 1710, era ucenicul Cuviosului Sila, vestitul egumen al Schitului Sihăstria Putnei, care l-a călugărit și l-a făcut preot. În anul 1747, ieromonahul Dosoftei este numit egumen al Mănăstirii Putna, iar la 13 noiembrie, 1750, a fost ales episcop al Rădăuților, eparhie pe care o păstorește cu multă frică de Dumnezeu și înțelepciune.

În anul 1781 și-a mutat scaunul la Cernăuți, iar la 4 iulie, 1783, este numit episcop al Bucovinei, fiind foarte iubit de preoți și de popor. Dar înțeleptul episcop Dosoftei, împreună cu tot poporul Moldovei, era întristat că moaștele Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava stăteau în surghiun de 97 de ani, în Galiția polonează, la Zolkiev (Jolcova), fiind luate, împreună cu mitropolitul Dosoftei al Moldovei, de armatele lui Ioan Sobieski, în anul 1686.

Cu voia lui Dumnezeu, trecând Iosif, împăratul Austriei, prin Suceava, episcopul de Rădăuți, Dosoftei Herescu, i-a cerut aprobarea de reîntoarcere a sfintelor moaște din Polonia în catedrala Sucevei. Obținând învoirea împăratului și având tot sprijinul împărătesc, episcopul Dosoftei a trimis o delegație la Zolkiev (Jolcova) și, luând sfintele moaște, le-a așezat într-o caretă însoțită de gardă militară și așa au fost aduse din sat în sat până la Cernăuți, unde au stat până la 8 septembrie. Iar în această zi le-au adus în localitatea Iţcani, lângă Suceava.

De aici au fost duse în Catedrala mitropolitană din Suceava, cu mult popor, cu preoți și episcopi, cu făclii aprinse și în sunetul clopotelor din tot orașul, având în frunte pe episcopul Dosoftei al Cernăuților.

Sfintele moaște au sosit în cetatea Sucevei la praznicul înălțării Sfintei Cruci, în ziua de 14 septembrie, anul mântuirii 1783. Din ziua aceea până astăzi, moaștele Sfântului Ioan cel Nou străjuiesc cetatea Sucevei și păzesc țara Moldovei de primejdii, de boli, de secetă și de văzuți și nevăzuți vrăjmași.

Se cuvine, deci, să mulțumim bunului Dumnezeu pentru aducerea din surghiun a sfintelor moaște făcătoare de minuni ale Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava. Dar să nu uităm că fericitul episcop Dosoftei Herescu a contribuit cel mai mult, prin credința și curajul său, la reîntoarcerea acestui odor de mare preț în pământul țării noastre.

Ajungând la adânci bătrâneți, împăcat cu sine și cu Dumnezeu, evlaviosul episcop Dosoftei al Cernăuților și Bucovinei și-a dat sufletul cu pace în mâinile marelui Arhiereu Iisus Hristos, la data de 22 ianuarie, 1789, fiind înmormântat la Horecea-Cernăuți.

IEROSCHIMONAHUL PAISIE, Schitul Sihăstria Putnei († 1790)

Acest ieroschimonah a fost ultimul egumen al Sihăstriei Putnei. Ucenic al aceluiaşi egumen, Sila, Cuviosul Paisie a povăţuit acest schit între anii 1783 – 1790, după care schitul a rămas pustiu şi ruinat aproape două secole, din cauza ocupaţiei austro-ungare şi a vremurilor vitrege din zilele noastre.

Evlaviosul egumen Paisie avea o viaţă sfântă, ca şi înaintaşii săi, petrecând anii vieţii sale numai în rugăciune, în post şi în cugetarea la cele dumnezeieşti. Ajungând Bucovina ortodoxă din Moldova de Nord sub ocupaţie catolică şi desfiinţând majoritatea mănăstirilor din această parte, catolicii făceau mari eforturi să convertească la catolicism satele şi oraşele ortodoxe româneşti. De aceea, Cuviosul Paisie a depus mari eforturi de apărare a Ortodoxiei în Bucovina de Nord, în faţa prigoanei catolice.

Umblând din loc în loc, ieroschimonahul Paisie îndemna poporul ortodox să-şi păstreze cu sfinţenie dreapta credinţă şi să nu se teamă a mărturisi pe Hristos cu cuvântul şi cu fapta.

Ajungând la sfârşitul zilelor sale, şi-a dat sufletul cu pace în mâinile Domnului, fiind înmormântat lângă naos, pe a cărui piatră de mormânt scrie: „Aici odihnesc oasele robului lui Dumnezeu, Paisie ieroschimonahul, şi au răposat la văleatul 1790”. Sfintele sale moaşte sunt galbene şi binemirositoare, cu o putere harică deosebită, şi se păstrează în altarul bisericii reînnoite în întregime în ultimii ani, fiind sfinţită la 29 septembrie, 1996.

Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, numără în ceata sfinţilor Tăi pe cuvioşii părinţi Sila, Natan şi Paisie, împreună cu toţi cuvioşii şi drepţii neamului românesc!

SFÂNTUL PAISIE DE LA NEAMȚ, mare stareț al Mănăstirii Neamț (1722-1794)[32]

a. Viața

Cuviosul Paisie de la Neamț a fost unul dintre cei mai mari stareți pe care i-a avut monahismul nostru românesc.

El s-a născut la 21 decembrie, 1722, în Poltava, din părinți foarte evlavioși. Tatăl său era preot la catedrala orașului. În această casă binecuvântată, Petru era al unsprezecelea copil din cei doisprezece frați. După toate probabilitățile era de origine moldovean, poate chiar din neamul Cantemireștilor, dar, din pricina deselor năvăliri otomane și tătărești, bunicii săi s-au strămutat și stabilit în orașul Poltava din Malorusia.

Rămânând orfan de tată, este dat de mama sa la studii, la Academia Movileană din Kiev, în anul 1735. După patru ani de studii, sufletul său nu-și găsea odihnă în lume. El se simțea chemat la nevoința călugărească.

În toamna anului 1739, când avea doar șaptesprezece ani, Petru pornește în căutarea unei mănăstiri și a unui duhovnic bun, atât de necesar pentru sufletul său. Timp de 7 ani rătăcește în mai multe schituri și mănăstiri, printre care și Lavra Pecersca. În Mănăstirea Medvedeschi este făcut rasofor cu numele de Platon.

Negăsind odihnă și liniște duhovnicească în mănăstirile ucrainene, rasoforul Platon, îndemnat de Duhul Sfânt, trece în Moldova în anul 1745. Aici

[32] Viața, faptele și cuvintele de învățătură ale Cuviosului Paisie de la Neamț au fost extrase din: Schim. Platon, *Viața și nevoințele fericitului Părintele nostru Paisie,* ed. Mănăstirea Neamț, 1836 (reeditată în 1935); S. Cetvericov, *Paisie, starețul Mănăstirii Neamț,* ed. Mănăstirea Neamț, 1940; Diac. P. I. David, *Cuviosul Paisie cel Mare, un desăvârșit monah român,* în rev. „B.O.R.", an XCIII, 1975, nr. 1-2, p. 162-191; D. Ioan Ivan și Pr. prof. Sc. Porcescu, Mănăstirea Neamț, 1981.

se nevoiau nu puțini călugări maloruși. Platon se stabilește la Schitul Trestieni – Râmnicu-Sărat. Apoi se mută la Schitul Cârnul, pe apa Buzăului, unde se afla și pustnicul Onufrie. În vara anului 1746, pleacă la Athos și trăiește un timp în singurătate, în preajma Mănăstirii Pantocrator. În anul 1750, starețul Vasile îl călugărește pe pustnicul Platon, dându-i numele de Paisie. Din acest an, smeritul Paisie începe să primească ucenici, i se dă Schitul Sfântul Proroc Ilie, acceptă preoția și petrece în Athos în total șaptesprezece ani.

În vara anului 1763, starețul Paisie vine în Moldova cu cei 64 de ucenici ai săi, de frica turcilor, care stăpâneau Athosul și țările balcanice. Aici i se încredințează Mănăstirea Dragomirna, unde se nevoiește 12 ani, până la 14 octombrie, 1775, formând o obște de 350 de călugări. În toamna anului 1775, datorită ocupării Bucovinei de austro-ungari, Cuviosul Paisie lasă 150 de călugări la Dragomirna și vine la Mănăstirea Secu, însoțit de 200 de călugări. În vara anului 1779 se strămută pentru ultima dată în marea lavră a Moldovei, Mănăstirea Neamț.

În Mănăstirea Neamț, Cuviosul Paisie petrece ultimii cincisprezece ani cei mai rodnici din toată viața sa. Aici face numeroase traduceri din operele Sfinților Părinți, organizează obștea după rânduiala Sfântului Munte, formează un sobor foarte numeros de aproape 700 de călugări, deprinde pe mulți ucenici să practice rugăciunea lui Iisus și întreține relații duhovnicești cu multe mănăstiri, stareți, duhovnici, pustnici, episcopi și dregători.

La 15 noiembrie, 1794, într-o zi de miercuri, la Vecernie, marele stareț al Mănăstirii Neamț, Cuviosul Paisie – numit în slavonă Velicikovschi – se mută la odihna cea veșnică, în vârstă de 72 de ani, și este înmormântat în gropnița bisericii voievodale, cum se vede până astăzi. Pentru sfințenia vieții lui, Biserica Ortodoxă Română l-a trecut în rândul sfinților și i se face pomenirea la 15 noiembrie, în fiecare an.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Nevoindu-se rasoforul Platon în Schitul Trestieni, a fost rânduit de egumen la bucătărie. Dar el, fiind neînvățat a face mâncare și firav cu trupul, într-o zi n-a fiert bucatele îndeajuns; iar când să dea vasele jos de pe foc, a vărsat din greșeală mâncarea toată, pentru care a plâns mult, cerându-și iertare. În altă zi a fost rânduit să facă pâine la brutărie. Însă și aici a pătimit aceeași ispită. Căci, neștiind cum să prepare aluatul și neavând putere să-l frământe cât trebuie, aluatul n-a mai dospit. Apoi, venindu-i un frate în ajutor, l-a frământat din nou; dar în cuptor, neștiind să potrivească focul, toată pâinea a ars pe vatră. Atunci, rasoforul Platon, cerându-și în genunchi iertare de la părinți, a plâns de mâhnire în toată ziua aceea.

2. Mai târziu, după ce Cuviosul Paisie ajunge stareț la Mănăstirea Neamț, spunea ucenicilor săi:

— Fiilor, cei ce vin în obștea noastră să nu se descurajeze văzându-și nepriceperea lor în unele ascultări, că și eu am fost la fel. Ci, să aibă răbdare că,

cu ajutorul lui Dumnezeu și cu sârguință, ei vor ajunge să izbutească în orice lucru.

3. Un schimonah, anume Dosoftei, a spus rasoforului Platon că peste puține zile va veni marele stareț Vasile de la Poiana Mărului în Schitul Trestieni și, dacă îl va vedea așa tânăr și ager la minte, îl va sili să primească preoția. Atunci Platon, mulțumindu-i, i-a zis:

— Părinte Dosoftei, eu până la moarte aș dori să rămân simplu monah, căci nu sunt vrednic de o treaptă așa de mare.

— Dumnezeu să-ți ajute, frate!, i-a adăugat bătrânul.

4. Într-o toamnă, egumenul schitului l-a rânduit pe Platon să păzească via, poruncindu-i să nu mănânce struguri decât după masă, ca să nu se îmbolnăvească de stomac. Dar ucenicul, biruindu-se de lăcomie, toată ziua mânca struguri, iar la masă nu mai gusta nimic. De aceea, mult slăbind ca după o boală, a fost certat de egumen. Atunci, Platon, rușinându-se, și-a mărturisit greșeala neascultării, cerându-și cu lacrimi iertare.

5. Spuneau părinții din schit despre Platon și acest lucru vrednic de știut: într-o noapte, spre Duminică, Platon a adormit așa de tare, că nu a mai auzit clopotul de Utrenie. Când s-a deșteptat, slujba era pe la jumătate. Atunci, de mare mâhnire, a început a plânge și s-a întors la chilie. Iar a doua zi s-a rușinat să mai meargă la Sfânta Liturghie și la trapeză cu frații, ci ședea în chilie plângând, atât era de pătruns de frica de Dumnezeu. Din ziua aceea, multă vreme, rasoforul Platon nu mai dormea culcat pe pat, ci șezând pe un scăunel, ca să se poată deștepta la Utrenie.

6. Nevoindu-se smeritul Platon la Schitul Cârnul, se ducea adesea în pustie, la Cuviosul Onufrie, bărbat ales și plin de dar, pentru a-i cere cuvânt de folos. Odată, după ce i-a vorbit bătrânul despre patimile trupești și sufletești și despre luptele cele cu vicleșug ale diavolilor, a adăugat la urmă și acestea:

— Dacă n-ar apăra Hristos pe poporul Său, nu s-ar fi mântuit niciunul din sfinți. Dar cel ce cade către Hristos cu credință și cu dragoste, cu smerenie și lacrimi, aceluia i se dau mângâieri și negrăite bucurii, pace și dragoste fierbinte către Dumnezeu. Mărturii ale acestui lucru sunt lacrimile nefățarnice izvorâte din marea dragoste, zdrobirea inimii și smerenie necontenită pentru Hristos. Căci, din dragoste către Dumnezeu, omul devine nesimțitor către bunurile lumii acesteia.

7. După patru ani de nevoință duhovnicească în Moldova, rasoforul Platon a plecat la Sfântul Munte, ca să scape de hirotonie, după cum singur mărturisea mai târziu, „ca nu cumva părinții moldoveni să-l silească să primească preoția”.

8. Sosind Platon în Muntele Athos, umblă prin toate mănăstirile și sihăstriile să-și găsească un iscusit povățuitor. Dar, negăsind un duhovnic după dorința lui, s-a retras în pustie, nevoindu-se singur patru ani de zile în multă nevoie și osteneală, în rugăciune și citirea Sfinților Părinți, în lacrimi și

priveghere ziua şi noaptea.

9. Nevoinţa fericitului Platon în singurătate era destul de grea şi anevoioasă. Neîncetat se îndeletnicea cu citirea Sfintei Scripturi şi cântarea psalmilor. Mâncare primea o dată la două zile şi atunci numai pesmeţi şi apă, afară de sâmbete, Duminici şi praznice. Iar sărăcia lui era covârşitoare. Trăia numai din pomană. Avea doar o dulamă şi o rasă, şi acelea foarte vechi. De multe ori, din pricina lipsei, umbla desculţ chiar şi iarna şi fără cămaşă pe el. Dar smeritul Platon se bucura de sărăcia lui, precum se bucură bogatul de bogăţia lui. Nici uşa chiliei sale nu o încuia vreodată când pleca undeva, căci nu avea nimic într-însa, fără numai cuvintele Sfinţilor Părinţi pe care le împrumuta de la mănăstiri.

10. În acea vreme, cu purtarea de grijă a lui Dumnezeu, a venit în Sfântul Munte marele stareţ Vasile de la Poiana Mărului şi a zăbovit câteva zile la chilia fericitului Platon. Iar la rugămintea lui, stareţul Vasile l-a călugărit pe Platon, punându-i numele de Paisie. Apoi bătrânul l-a sfătuit pe ucenicul său să lase nevoinţa pustnicească şi să-şi aleagă calea împărătească, zicând:

— Toată viaţa monahicească se împarte în trei părţi: întâi viaţa de obşte; al doilea petrecerea în doi sau în trei, numită şi calea împărătească sau de mijloc, având toate în comun; al treilea este nevoinţa de unul singur în pustie, potrivită numai bărbaţilor sfinţi şi desăvârşiţi.

În timpul de faţă însă, unii călugări şi-au născocit al patrulea fel de rânduială monahicească. Fiecare îşi face chilie unde îi place, trăieşte singur şi se conduce singur după voia sa. Aceştia nu sunt adevăraţi pustnici, ci nişte samavolnici, pentru că şi-au ales un chip de viaţă care nu este după măsura puterilor lor, lepădând ascultarea obştească.

Unii dintre aceştia zic: „Eu de aceea trăiesc singur, ca să nu supăr pe fratele meu, nici eu să nu fiu supărat de altul. Apoi, ca să mă feresc de grăirea deşartă şi de osândirea altuia". Dar ştii tu, prietene, oare că aceste vorbe ale tale mai mult te ruşinează decât te îndreptăţesc? Pentru că şi Părinţii Bisericii au spus că celor tineri le este de folos să se plece, iar mândria, părerea de sine, viclenia şi altele asemenea îngâmfă şi fac pe om trufaş.

11. Iarăşi zicea Cuviosul Vasile către ucenicul său, Paisie:

— Mai bine este să trăieşti împreună cu un frate, să-ţi cunoşti slăbiciunea şi măsura ta, să te căieşti, să te rogi înaintea Domnului şi să te cureţi în toată ziua, prin harul lui Hristos, decât să porţi în tine trufia şi părerea de sineţi, să le ascunzi cu viclenie şi să te hrăneşti cu traiul singuratic. Că traiul singuratic aduce nu puţină vătămare celui pătimaş.

12. Iarăşi adaugă stareţul Vasile:

— Schimnicia înainte de vreme este pricină de mândrie, după cuvântul Sfântului Varsanufie. Deci, dacă pe cel slab schimnicia îl duce la mândrie, atunci în ce se bizuie cel ce îndrăzneşte la această luptă singuratică? Nu este mai bine oare a păstra tăcerea în doi sau în trei pe drumul împărătesc?

13. Petrecerea în viața de obște, după porunca Domnului, spunea marele stareț, dă monahului râvnă la tot lucrul, deși i se împotrivește satana. Aici nu au loc iubirea de sine și părtinirea, care, de obicei, stăpânesc pe cei ce trăiesc în singurătate.

14. Celor ce au trăit la început în viața de sine, li se pare grea viața de obște. De aceea, unii din ei zic: munca pentru noi înșine ne dădea râvnă și hărnicie; iar când lucrăm pentru frați, se ivesc numaidecât lenea și cârtirea.

15. Spunea iarăși stareţul Vasile:

— Cel ce trăiește singuratic lucrează numai pentru sine, din iubire de sine. Iar cel ce trăiește în obște lucrează numai pentru Domnul, din iubire de Dumnezeu. De aceea, se cuvine ca noi, neputincioșii, să ținem calea împărătească, petrecând mai mulți la un loc. În felul acesta și ispitele le vom birui și de păcatul iubirii de sine ne vom izbăvi. Așa îl învăța Cuviosul Vasile după călugărie pe Cuviosul Paisie.

16. Începând fericitul Paisie să primească în jurul său mai mulți frați, după sfatul stareţului Vasile, duceau mare lipsă de preot. Deci, îl rugau cu lacrimi în ochi pe Paisie să primească preoția, dar el nu voia, socotindu-se nevrednic.

Atunci, unii din bătrânii Muntelui Athos au zis cuviosului:

— Cum poți tu să înveți pe frați să asculte și să-și taie voia, când tu nu faci ascultare și respingi lacrimile atâtor oameni? Vădit lucru este că tu iubești voia ta și crezi minții tale mai mult decât vorbelor celor mai bătrâni cu anii și cu mintea. Oare, tu nu știi unde duce neascultarea?

Auzind aceste cuvinte, Paisie s-a supus voii părinților și a primit preoția.

17. Se spunea despre obștea Cuviosului Paisie de la Schitul Sfântul Ilie că petrecea în mare lipsă materială, dar în desăvârșită armonie și râvnă duhovnicească. Pe lângă participarea zilnică la slujbele bisericești, frățimea se îndeletnicea și cu lucrul mâinilor, în deplină dragoste, smerenie și tăcere.

18. Se spunea despre fericitul stareț că și el însuși se ostenea, ziua la facerea de linguri, iar noaptea, la citirea și transcrierea cărților Sfinților Părinți, sacrificând pentru somn până la trei ceasuri.

19. Spuneau iarăși ucenicii lui că în toată viața sa, Cuviosul Paisie vărsa multe lacrimi când săvârșea Sfânta Liturghie, fiind pătruns de dumnezeiasca dragoste.

20. Patriarhul Serafim, care petrecea în Mănăstirea Pantocrator, îl chema pe stareţul Paisie în lavră de câteva ori pe an pentru a sluji Sfânta Liturghie. Și se foloseau toți văzând pe Paisie slujind în limba greacă, fără grabă, cu nespusă evlavie, cu fața stropită de lacrimi și absorbit cu totul de sfânta slujbă.

21. Stareţul Paisie iubea foarte mult citirea operelor Sfinților Părinți. Iată ce răspunde el stareţului Atanasie, care îl învinuia de oarecare lucruri:

— Să nu zici, părinte Atanasie, că ajung una sau două cărți pentru mântuirea sufletului. Doar nici albina nu adună miere dintr-o singură floare, ci

din multe. Așa este și cel ce citește cărțile Sfinților Părinți. Una îl învață dreapta credință; alta îi vorbește de tăcere și rugăciune; alta îi spune de ascultare, de smerenie și răbdare, iar alta îl îndeamnă către iubirea de Dumnezeu și de aproapele. Așadar, din multe cărți patristice învață omul să trăiască după Evanghelie.

22. Zicea Cuviosul Paisie:

— Cel ce nu vrea să pătimească cu Hristos în viața de obște și îndrăznește în mândria sa să se ridice deodată pe crucea lui Hristos, alegându-și viața de pustie înainte de vreme, el devine un răzvrătit, iar nu pustnic.

23. Zicea iarăși:

— Viața de obște și sfânta ascultare din ea, care este rădăcina vieții călugărești, a așezat-o pe pământ Însuși Hristos Mântuitorul, dând pildă oamenilor petrecerea Sa și a celor doisprezece Apostoli, care s-au supus întru totul dumnezeieștilor Lui porunci.

24. Nicio altă viețuire, spunea cuviosul, nu aduce călugărului atâta sporire și nu-l izbăvește așa curând de patimile trupești și sufletești, ca viața de obște prin fericita ascultare. Și aceasta, datorită smereniei care se naște din ascultare.

25. Iar despre dragostea cea duhovnicească iarăși spunea:

— Petrecerea în viața de obște a fraților adunați în numele lui Hristos, fără deosebire de neam, îi unește așa de mult prin dragoste, încât toți devin un singur trup, având un singur cap – pe Hristos –, un singur suflet, o singură voie și un singur scop – păzirea poruncilor lui Dumnezeu –, îndemnându-se unul pe altul la lupta cea bună, supunându-se unul altuia, purtând sarcinile unul altuia, fiind părinte și ucenic unul altuia.

26. Iarăși zicea starețul:

— Dumnezeiasca ascultare, fiind rădăcina și temelia vieții călugărești, este strâns legată de viața de obște, cum este legat sufletul de trup. Că una fără alta nu poate exista.

27. În obștea noastră, spunea fericitul Paisie, nimeni nu are nimic al său personal, că toți sunt încredințați că lăcomia este calea lui Iuda vânzătorul. Cel ce vine în mănăstire este dator ca toată averea sa, până la cel mai mic lucru, s-o pună la picioarele starețului, dăruindu-se pe sine lui Dumnezeu până la moarte, cu trupul și sufletul său.

28. Apoi adăugă și acestea:

— Cu adevărat, nu toți în obștea noastră au ajuns deopotrivă măsura vârstei duhovnicești. Cei mai mulți și-au lepădat cu totul voia și cugetul lor, supunându-se în toate fraților și răbdând cu mare bucurie ocările și ispitele. Ei necontenit sunt stăpâniți de mustrarea de sine și se socotesc mai nevrednici decât toți.

Alții, încă nu puțini, cad și iarăși se scoală; greșesc și din nou se pocăiesc;

cu greu rabdă mustrările și ispitele, dar nu rămân ca cei dintâi, ci se roagă cu căldură lui Dumnezeu să le trimită ajutor. Sunt puțini însă și de aceia care nu pot deloc să rabde ispitele și mustrările. Aceștia au nevoie să fie hrăniți cu laptele milei, al iubirii de oameni și al îngăduinței, până vor ajunge la cuvenita vârstă duhovnicească.

29. Către unul din prietenii săi zicea Cuviosul Paisie cuvintele acestea:

— Am o necontenită întristare și durere în inima mea. Oare cu ce obraz mă voi înfățișa eu înaintea înfricoșatului Judecător, ca să dau răspuns de atâtea suflete ale fraților mei care s-au predat în ascultarea mea, când eu nu sunt în stare să dau seama de ticălosul meu suflet? Dar, deși sunt nevrednic, am nădejde de mântuire prin rugăciunile fraților ce viețuiesc împreună cu mine.

30. După mutarea starețului Paisie cu soborul său, din Muntele Athos la Mănăstirea Dragomirna, a rânduit, cu binecuvântarea mitropolitului Moldovei, Gavriil, următoarea regulă de viață călugărească:

— Niciun frate din obște să nu aibă vreun fel de avere proprie, mișcătoare și nemișcătoare. Starețul mănăstirii va avea grijă să-i dea fiecăruia cele de nevoie, după ascultarea lui.

— Fiecare frate să se silească a dobândi desăvârșita ascultare, prin părăsirea cu totul a voii, a cugetării și libertății sale.

— Starețul să cunoască bine Sfânta Scriptură și învățăturile Sfinților Părinți, pentru a ști cum să povățuiască pe călugări după voia lui Dumnezeu.

— Slujbele bisericești și toată pravila obștească să se respecte întocmai după tipicul Sfântului Munte Athos.

— Egumenul și toți frații sunt datori a lua parte zilnic la slujbele bisericești în rasă și camilafcă. Numai cei bolnavi sau trimiși în ascultări pot lipsi de la biserică.

— La trapeză să se servească masa după tipicul bisericesc și rânduiala Sfântului Munte. Nimănui nu-i este îngăduit să mănânce pe la chilii, de la egumen până la cel din urmă frate. Numai cei bolnavi și bătrâni pot primi mâncare la chilie.

— La chilii, frații sunt datori, mai mult decât orice altă nevoință, să practice rugăciunea lui Iisus. Apoi să cânte psalmi, să citească Sfânta Scriptură și cărțile Sfinților Părinți. Nimeni să nu stea fără de ocupație în chilie. Iar de ieșirea deasă din chilie și de starea de vorbă cu alții să fugă ca de otravă.

— Egumenul se cuvine să rânduiască pe frați la toate ascultările din mănăstire, pentru a-i deprinde smerenia și tăierea voii.

— Egumenul trebuie să aibă către toți frații aceeași purtare de grijă și aceeași dragoste. La fel și frații să aibă între ei dragoste curată și nefățarnică.

— Se cuvine egumenului să rabde cu blândețe toate slăbiciunile fiilor săi duhovnicești, cu nădejdea îndreptării lor. Iar pe cei ce trăiesc de capul lor și leapădă jugul ascultării, după destulă sfătuire, să-i îndepărteze din mănăstire.

— Pentru buna chivernisire a averilor, a fraților și a treburilor

mănăstireşti, egumenul este dator să aibă un călugăr iscusit care să poată cârmui bine toate.

— Fraţii care vin la călugărie să fie ţinuţi în haine mireneşti, spre ispitire canonică, de la şase luni până la trei ani. Apoi să-i tundă în monahism, ca rasofori sau călugări în mantie. Iar pe cel care după trei ani nu a deprins ascultarea şi tăierea voii, să-l trimită din nou în lume.

— În mănăstire să fie un mic spital – bolniţă – pentru călugării care se îmbolnăvesc şi un frate iscusit care să îngrijească de ei cu deosebită hrană, băutură şi linişte.

— În mănăstire să fie diferite ateliere pentru trebuinţele obşteşti, în care să lucreze călugări pricepuţi, ca să nu fie nevoie să se ducă călugării la mireni.

— Să se facă două case de oaspeţi: una înăuntrul mănăstirii pentru mirenii evlavioşi care vin spre închinare; şi alta în afară de mănăstire pentru cei care vin cu căruţele.

— Egumenul să rânduiască călugări iscusiţi, ca să slujească cu dragoste pe cei ce vin spre închinare. Pe cei săraci şi bolnavi, care n-au unde să-şi plece capul, să-i ducă, fie la casa de oaspeţi, fie la bolniţă şi să fie îngrijiţi cu bunăvoinţă.

— În mănăstire să fie interzisă intrarea femeilor, afară de cazuri de mare nevoie, cum ar fi în timp de război şi de bejenie.

— Egumenul să se aleagă de soborul călugărilor şi numai din sânul mănăstirii. El să ştie bine Sfânta Scriptură şi învăţăturile Sfinţilor Părinţi şi să fie pildă tuturor de ascultare, dragoste, blândeţe şi înţelepciune.

— Mănăstirea Dragomirna să nu fie niciodată şi nicăieri închinată, precum a lăsat cu greu legământ şi prea fericitul ei ctitor, mitropolitul Anastasie Crimca.

31. Cuviosul Paisie poruncea fraţilor să săvârşească ascultarea rânduită cu mare dragoste, în permanentă tăcere şi cu rugăciunea tainică în inimă. Adeseori ieşea şi stareţul cu fraţii la lucru, dându-le tuturor pildă în toate.

32. Vara, când părinţii plecau să lucreze la câmp, mergea şi un duhovnic cu dânşii pentru pravila bisericească şi pentru spovedania zilnică, de care nimeni nu era scutit.

33. Când stareţul Paisie nu putea să-şi cerceteze fraţii la câmp, fiind departe de mănăstire, le trimitea câte o scrisoare, plină de sfaturi duhovniceşti. Iată cum îi învăţa pe fraţi în una din aceste scrieri:

— Fiilor, păziţi-vă de zavistie! Unde este zavistie, acolo nu este Duhul lui Dumnezeu. Stăpâniţi-vă limba, ca să nu grăiască cuvinte deşarte. Cine îşi stăpâneşte limba, îşi păzeşte sufletul de întristare. De la limbă vine viaţa şi moartea! Întru toate să aveţi smerenie, bunătate şi dragoste. Întăriţi-vă cu temerea de Dumnezeu, cu amintirea morţii şi a veşnicelor munci. Rugăciunea lui Iisus să o repetaţi necontenit. Aduceţi lui Dumnezeu jertfă curată, neprihănită, cu bună mireasmă, după creştineasca voastră făgăduinţă. Aduceţi

osteneala și sudorile voastre de sânge ca o ardere de tot. Zăduful și arșița zilei să fie pentru voi ca răbdarea mucenicilor...

34. La chilii, stareţul Paisie cerea călugărilor să facă trei lucruri: să citească cuvintele Sfinţilor Părinţi, să practice rugăciunea minţii și, după putere, să facă adesea metanii cu lacrimi.

35. Mărturisirea gândurilor către duhovnici o considera marele stareţ temelia vieţii duhovniceşti și nădejdea mântuirii pentru toţi. De aceea poruncea fraţilor, mai ales celor începători, să se mărturisească în fiecare seară la duhovnicii lor.

36. Dacă vreunul din călugări, din lucrarea vrăjmaşului, nu voia să-l ierte pe fratele său până seara, stareţul îl îndepărta din sobor, îl oprea să zică *Tatăl nostru* și nu-l lăsa nici pe pragul bisericii să păşească, până nu se smerea și-și cerea iertare.

37. Dacă la săvârșirea vreunui lucru se călca vreo poruncă dumnezeiască, stareţul poruncea să se părăsească lucrul acela, decât să supere cu ceva pe Dumnezeu.

38. Se spunea despre stareţul Paisie că permanent era ocupat cu frăţimea și uşile chiliei lui nu se închideau până la ceasul nouă seara. Unii ieşeau și alţii intrau. Pe unii îi mângâia, iar cu alţii se bucura.

39. Spunea unul din ucenicii săi, zicând: „Treizeci de ani am trăit pe lângă dânsul și nu l-am văzut niciodată întristându-se pentru nevoile materiale. El numai atunci se întrista tare, când vedea călcându-se vreo poruncă dumnezeiască, și mai ales de bunăvoie. Că sufletul său și-l punea pentru cea mai mică poruncă a Stăpânului". De multe ori zicea stareţul:

— Să piară toate ale noastre, să piară și trupul nostru, dar să păzim poruncile lui Dumnezeu și cu dânsele, sufletele noastre!

40. Timp de doisprezece ani, cât a trăit în Mănăstirea Dragomirna, stareţul Paisie se îndeletnicea, pe lângă grija conducerii soborului, și cu traducerea cărţilor patristice. Această trudă o săvârșea cuviosul mai ales în nopţile de iarnă, iar din roadele ei împărtăşea cu bucurie toată frăţimea din mănăstire.

41. Se spunea despre stareţul Paisie că iarna, când toată frăţimea se aduna în mănăstire de la ascultări, în fiecare seară, în afară de sărbători, citea din cuvintele Sfinţilor Părinţi. Fraţii se adunau la trapeză, se aprindeau lumânări, apoi venea stareţul, se aşeza la locul său și citea cuvânt de învăţătură. La urmă explica cuvântul citit pe înţelesul tuturor.

42. Se mai spunea pentru dânsul că avea în Dragomirna călugări de trei neamuri: moldoveni, slavi și greci. De aceea era nevoit să citească într-o seară în limba română, iar în seara următoare în limba slavă sau greacă. Aceste citiri din tezaurul patristic se făceau de la începutul Postului Crăciunului până în Sâmbăta Sfântului Lazăr, când încetau.

43. Adeseori, stareţul sfătuia pe călugări, zicând:

— Fraţilor, mai întâi de toate se cuvine vouă să vă apropiaţi de Domnul cu credinţă tare şi cu iubire fierbinte să vă lepădaţi hotărât de toate plăcerile veacului acestuia, de voinţa voastră, de cugetul inimii voastre şi să fiţi săraci cu duhul şi cu trupul. Numai atunci, prin harul lui Hristos, se va aprinde în voi sfânta râvnă.

44. Altă dată, iarăşi zicea cuviosul:

— După măsura ostenelilor voastre, cu timpul veţi dobândi lacrimi şi plâns cu nădejde, spre mângâierea sufletului. Se va ivi în voi râvnă fierbinte de a trăi după poruncile Domnului şi veţi câştiga smerenie şi răbdare, milă şi iubire către toţi, iar mai ales către cei nedreptăţiţi, bolnavi şi bătrâni.

45. Apoi adăuga şi aceste cuvinte:

— Fraţilor, pe lângă toate acestea, se cuvine să răbdaţi bărbăteşte tot felul de neputinţe trupeşti: slăbiciuni, boli grele şi suferinţe trecătoare, care sunt pentru mântuirea veşnică a sufletelor voastre. Numai astfel veţi ajunge bărbaţi desăvârşiţi, după măsura vârstei lui Hristos.

46. Zis-a iarăşi marele stareţ ucenicilor săi:

— De veţi rămâne tari în ostenelile călugăreşti, va dura şi obştea voastră cât va binevoi Dumnezeu. Iar dacă vă veţi abate de la luarea-aminte de sine şi de la citirea cărţilor Sfinţilor Părinţi, atunci veţi cădea din pacea lui Hristos, din iubirea Lui şi din împlinirea poruncilor Lui. Atunci se vor încuiba între voi neorânduiala, deşertăciunea, dezordinea, tulburarea sufletească, îndoiala, deznădejdea, cârtirea şi învinuirea unuia asupra altuia. Atunci se va dezrădăcina soborul vostru, mai întâi sufleteşte şi apoi şi trupeşte.

47. Spuneau ucenicii Cuviosului Paisie că avea atât de mare dar de a convinge, încât şi pe cel mai trist îl putea mângâia şi linişti cu cuvintele sale, şi pe cel descurajat îl putea îmbărbăta şi întări. Iar unde trebuia, mustra, ruga, îndepărta, îndelung răbda şi când nu izbutea, alunga de la sine.

Numai pe cei mai înrăiţi şi îndărătnici îi certa, ameninţându-i cu mânia lui Dumnezeu. Faţă de unul ca acesta se arăta judecător aspru şi mânios, până când se smerea şi se pocăia. Apoi îl mângâia, dojenindu-l cu dragoste şi cu lacrimi pentru a lui îndreptare.

48. Odată unul din fraţi i-a spus:

— Părinte, cugetul îmi spune că mă urăşti, deoarece adeseori mă certi cu mânie în faţa fraţilor.

— Iubite frate, i-a răspuns cuviosul, dacă Sfânta Evanghelie porunceşte să iubim şi pe vrăjmaşii noştri şi să le facem bine, atunci cum pot eu să urăsc pe fiii mei duhovniceşti? Iar dacă vă mustru cu mânie, să vă dea Domnul şi vouă acest fel de mânie! Că eu sunt nevoit a sta împotriva firii fiecăruia. Împotriva unora, adică a mă arăta mâniindu-mă, înaintea altora trebuie să plâng, ca şi prin una, şi prin alta să vă aduc vouă folos.

49. Uneori grăia către ucenicii săi aceste cuvinte:

— Fraţilor, nu voiesc să vă temeţi de mine ca de un stăpân înfricoşat, ci

să mă iubiți ca pe un părinte, precum și eu vă iubesc pe voi ca pe niște fii ai mei duhovnicești.

50. Iarăși se spunea despre marele stareț Paisie că, de se întâmpla în sobor tulburare și scârbă vreunui frate și acela venea la cuviosul să-i spună necazul, îndată starețul îl binecuvânta și-l lua înainte cu cuvântul, nelăsând fratelui răgaz să vorbească. Astfel, prin cuvintele sale cele dulci și mângâietoare, ducea mintea fratelui departe de întristare. De asemenea, în vorbirea sa ținea seama de firea și așezarea sufletească a fiecăruia. Celui mai înțelept îi aducea cuvânt mai adânc din dumnezeiasca Scriptură, potrivit cu starea lui. Iar celui mai simplu îi aducea cuvânt, fie din iscusința sa, fie din sfânta ascultare, până când fratele uita de tulburare și ieșea de la stareț bucurându-se și mulțumind lui Dumnezeu.

51. Alteori grăia starețul și acestea:

— Când văd pe fiii mei duhovnicești nevoindu-se și silindu-se a păzi poruncile lui Dumnezeu cu ascultare și smerenie, am în sufletul meu atât de mare bucurie duhovnicească, încât nici în Împărăția cerurilor nu doresc să am bucurie mai mare ca aceasta. Iar când văd pe unii negrijind de poruncile lui Dumnezeu, ținând la voia lor, trecând cu vederea sfânta ascultare, cârtind și petrecând în lenevire și iubire de sine, atunci atâta întristare cuprinde sufletul meu, că mai mare decât aceasta nu poate fi, până când nu îi voi vedea pocăindu-se cu adevărat.

52. Se spunea despre starețul Paisie că neîncetat îi învăța pe frați și îi deștepta spre mai mare osârdie, zicând:

— Fiilor, nu vă lăsați făcând neguțătorie duhovnicească! Căci *acum este vreme bine primită, acum este ziua mântuirii,* spune Sfântul Pavel.

53. Odată a venit la stareț un frate și i-a spus:

— Părinte, sunt tare luptat de gânduri! Iar starețul i-a răspuns, zâmbind:

— De ce sunteți voi așa de copilărești? Faceți și voi cum fac eu. Eu toată ziua vorbesc cu voi; cu unii plâng, cu alții mă bucur. Iar după ce plecați toți din chilie, odată cu voi alung de la mine toate gândurile. Apoi iau în mâini o carte și nu mai aud nimic. Parcă aș fi în pustiul Iordanului!

54. Despre creșterea vieții duhovnicești a obștii Cuviosului Paisie, scria mai târziu ucenicul său Platon aceste cuvinte:

— Puteai să vezi atunci în Mănăstirea Dragomirna înflorind viața călugărească ca o minune nouă. Că oamenii, vii fiind pentru dragostea lui Dumnezeu, erau morți de bunăvoia lor pentru cele pământești. Și cum voi putea vorbi cu înțelegere decât numai din parte, despre tainica lor lucrare, adică: înfrângerea inimii, smerenia adâncă, frica de Dumnezeu, luarea aminte de sine, tăcerea gândurilor și rugăciunea inimii pururea săltând, cu nespusă și aprinsă dragoste către Hristos și către aproapele. Că multora dintr-înșii neîncetat le curgeau lacrimile; nu numai în chilie, ci și în biserică, și în vremea ascultării, și în timpul citirii și al vorbirii duhovnicești, ca o roadă a Duhului

Sfânt. Cu cuviinţă dar, aici se împlineau cuvintele Sfântului Isaac Sirul, care grăieşte: „Adunarea celor smeriţi este iubită lui Dumnezeu, precum adunarea serafimilor".

55. Cât pentru apărarea rugăciunii lui Iisus, pe care toţi ucenicii stareţului Paisie o practicau, cuviosul a scris o frumoasă epistolă în şase capitole, împotriva acelora care o defăimau. Iată începutul epistolei sale:

— A ajuns până la noi vestea că oarecare persoane din sânul călugăresc, bizuindu-se numai pe nisipul înţelepciunii lor, îndrăznesc să hulească dumnezeiasca rugăciune a lui Iisus, care săvârşeşte sfânta slujbă prin minte în inimă. La aceasta îi înarmează vrăjmaşul ca, prin limbile lor, ca şi cu nişte arme, să zădărnicească această lucrare dumnezeiască şi prin orbirea minţii să întunece inima lor.

56. Mai departe, adaugă:

— Cunoscut să fie că această dumnezeiască lucrare a fost îndeletnicirea necontenită a purtătorilor de Dumnezeu părinţilor noştri celor de demult şi a strălucit în multe locuri pustii şi în mănăstirile cu viaţă de obşte: în Muntele Sinai, în Schiteea Egiptului, în Muntele Nitriei, în Ierusalim, în Sfântul Munte Athos şi în tot Răsăritul. Prin această lucrare a minţii, mulţi dintre purtătorii ce Dumnezeu părinţii noştri, aprinzându-se cu focul serafimic al dragostei de Dumnezeu şi de aproapele, s-au făcut cei mai zeloşi păzitori ai poruncilor lui Dumnezeu şi s-au învrednicit să devină vase alese ale Sfântului Duh.

57. În continuare, spunea stareţul Paisie:

— Asupra acestei dumnezeieşti lucrări a minţii şi a păstrării raiului inimii, nimeni dintre ortodocşi n-a îndrăznit cândva să rostească hulă, ci toţi s-au îndreptat către ea cu mare respect şi evlavie, ca pentru un lucru plin de mare folos duhovnicesc.

58. Iar către împotrivitorii săi, cuviosul adresează aceste cuvinte:

— Vedeţi, o, prieteni, care îndrăzniţi să huliţi rugăciunea minţii? Nu deveniţi voi oare părtaşi ereticului Varlaam de Calabria şi ucenicilor lui? Nu vă cutremuraţi oare cu sufletul că veţi cădea, asemenea lor, sub anatema Bisericii şi veţi fi depărtaţi de Dumnezeu? Vi se pare oare nefolositor să chemaţi numele lui Iisus? Dar nici de mântuit nu vă puteţi mântui prin nimeni altul decât în numele Domnului nostru Iisus Hristos!

59. Apoi adaugă, zicând:

— Dacă chemarea numelui lui Iisus este mântuitoare, iar mintea şi inima omului sunt făpturi ale mâinii lui Dumnezeu, atunci care este păcatul omului care din adâncul inimii înalţă cu mintea rugăciunea preadulcelui Iisus şi cere de la El milă?

60. Către cei ce voiau să deprindă rugăciunea lui Iisus, stareţul Paisie spunea:

— Dacă cineva ar îndrăzni să facă această rugăciune de capul lui, nu după rânduiala Sfinţilor Părinţi, fără întrebarea şi sfatul celor iscusiţi, fiind încă

mândru, pătimaș și neputincios, trăind fără ascultare și supunere, ba încă ducând și viață singuratică în pustie, acela cu adevărat, și eu zic, ușor va cădea în toate cursele diavolului!

61. Apoi spunea și acestea cuviosul:

— Artă numesc Sfinții Părinți această dumnezeiască rugăciune, pentru că precum arta nu o pot învăța oamenii singuri, fără un dascăl, așa nu este cu putință deprinderea rugăciunii lui Iisus, fără un iscusit povățuitor.

62. Iar pentru cei ce nu găsesc povățuitori iscusiți, zicea marele stareț:

— Dacă cineva va trăi sub ascultare, dar n-ar găsi în părintele său duhovnicesc un povățuitor iscusit cu fapta și experiența în această dumnezeiască lucrare, căci în timpul de azi este mare lipsă de povățuitori iscusiți în rugăciunea lui Iisus, să nu cadă în deznădejde. Ci, continuând să rămână sub ascultare, în locul părintelui său duhovnicesc, să alerge la învățătura Sfinților Părinți și de la ei să învețe această rugăciune.

63. Și iarăși spunea:

— Numai acela nu va simți iubirea fierbinte pentru deprinderea rugăciunii minții, care este cuprins de cugete pătimașe pentru viața aceasta și legat cu legăturile grijii de trup, care îndepărtează pe mulți de Împărăția lui Dumnezeu.

64. Apoi adaugă și acestea:

— Cine voiește să fie unit prin dragoste cu preadulcele Iisus, lepădând toate frumusețile și desfătările lumii, ca și odihna trupească, nu va mai dori să aibă în viața aceasta nimic altceva, decât să se îndeletnicească necontenit cu facerea acestei rugăciuni din paradis.

65. Starețul Paisie era foarte milostiv. În timpul invadării Bucovinei de către armatele străine, mii de familii de țărani se refugiau în pădurile din jurul Mănăstirii Dragomirna. Iarna, cuviosul a mutat pe călugări într-o jumătate de mănăstire, iar cealaltă jumătate a pus-o la dispoziția mirenilor săraci, bătrâni și a mamelor cu copii. Trapeza cea mare și caldă o dădu, de asemenea, poporului înfrigurat. Apoi dădu poruncă chelarului, brutarului și bucătarilor să dea de mâncare la toți câți cereau. Se făcea mâncare și se cocea pâine neîntrerupt. Astfel, starețul Paisie s-a făcut părintele tuturor, salvând mulți oameni de la moarte.

66. După strămutarea starețului Paisie la Mănăstirea Secu, cuviosul scria adesea cuvinte de învățătură ucenicilor săi rămași în Dragomirna. Iată cum îi sfătuia pe fiii săi duhovnicești:

— Totdeauna să fiți treji și permanent să puneți început de pocăință. Fugiți de grăirea deșartă care omoară sufletul; nu umblați din chilie în chilie fără învoirea duhovnicilor; mărturisiți-vă regulat cugetele, prin care se risipește toată ispita diavolului. Apoi, citiți scrierile Sfinților Părinți, prin care se luminează mintea omului și crește râvna pentru poruncile Domnului. Că numai prin credință fără fapte, nu este cu putință mântuirea.

Fiecare după putere să ia parte la lucru în viaţa de obşte. Să nu se facă adunări pe la poarta mănăstirii, pentru a grăi deşertăciuni. Unde este sârguinţă, acolo străluceşte lumina, acolo se arată pacea, acolo satana nu-şi găseşte loc, de acolo fug patimile. Iar unde nu este sârguinţă, acolo toate sunt împotrivă. În loc de bine, este rău; în loc de lumină, este întuneric; în locul lui Hristos, intră diavolul.

67. Se spunea despre stareţul Paisie că zilnic primea la chilie pe călugări, la orice oră, să-şi descopere nevoile lor duhovniceşti şi trupeşti. Cu acest prilej, stareţul le zicea:

— Dacă cineva din voi are vreo nevoie sufletească sau trupească şi pentru aceasta cârteşte şi se necăjeşte, dar la mine nu vine să mă vestească, eu pentru nevoia şi scârba lui nu am răspundere înaintea lui Dumnezeu.

68. Se spunea iarăşi despre marele stareţ că, în Mănăstirea Neamţ, ocupaţiile sale cărturăreşti ajunseseră la cea mai mare înflorire. Aici întemeiază o întreagă şcoală pentru formarea de corectori şi traducători de cărţi. Manuscrisele patristice umplu biblioteca Mănăstirii Neamţ şi se răspândesc prin numeroase mănăstiri din ţară şi de peste hotare. „Astfel, Neamţu devine centrul şi făclia monahismului ortodox şi şcoala vieţii sihăstreşti şi a culturii duhovniceşti pentru tot Orientul ortodox”.

69. O grijă deosebită avea cuviosul şi pentru cei bolnavi. În Mănăstirea Neamţ zidi spital pentru bolnavi şi case de oaspeţi. Stareţul rânduia pe cei bătrâni şi bolnavi la spital, încredinţându-i fratelui Onosie, bolnicerul mănăstirii. El cerea îngrijitorilor să slujească bolnavilor ca lui Dumnezeu, să le dea mâncare cât mai bună, pâine albă şi vin, să-i spele săptămânal şi să le menţină curăţenie exemplară în bolniţă. Stareţul primea la spital şi bărbaţi mireni care sufereau de diferite boli şi care nu aveau unde să-şi plece capul. Aceştia erau aşezaţi în chilii aparte, „hrăniţi din masa comună şi trăiau acolo cât voiau, unii chiar până la moarte”.

70. Odată stareţul văzu mergând prin mănăstire un frate, dând din mâini şi privind încoace şi încolo. Atunci cuviosul chemă la sine pe duhovnicul lui şi îi zise:

— Aşa povăţuieşti tu pe ucenicii tăi? Că iată, umblă fără rânduială şi smintesc pe fraţi! Apoi le dădu la amândoi canon să facă trei zile metanii în trapeză, ca toţi să se înveţe din greşeala lor.

71. Spuneau ucenicii lui că adeseori vedeau pe Cuviosul Paisie stând aproape toată noaptea cu durere de inimă lângă patul celor foarte bolnavi, împreună suferea şi suspina cu ei, mângâindu-i cu nădejdea vindecării şi a mântuirii, dându-le nu puţină uşurare în amara lor durere.

72. Se spunea iarăşi despre stareţul Paisie că o dată pe an, de la praznicul Adormirii Maicii Domnului până la 30 august, mergea la Mănăstirea Secu, unde se nevoiau ca la o sută de călugări. Acolo petrecea două săptămâni, ţinea cuvânt de folos în biserică, mângâia pe fraţi, iar după hramul mănăstirii,

„Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul”, cuviosul îi binecuvânta pe toți și în sunetul clopotelor se întorcea din nou la Neamț, unde îl aștepta tot soborul.

73. Iată cum descrie viața duhovnicească din Mănăstirea Neamț un călugăr călător, anume Teofan:

— Sărăcia lor de bunăvoie era desăvârșită. Prin chilii, în afară de icoane, cărți și unelte pentru lucru manual, nu mai era nimic. Călugării se distingeau mai ales prin smerenie, iar de mândrie cu totul fugeau. De ură și de zavistie nu știau. Dacă se supăra pe cineva, se grăbea numaidecât să se împace. Cel ce nu voia să ierte pe fratele care i-a greșit, era alungat din mănăstire. Mersul călugărilor era modest. La întâlnire, fiecare se silea să facă el înainte închinăciune. În biserică fiecare stătea la locul ce i se hotărâse. Vorbăria deșartă era cu desăvârșire oprită, atât în biserică și în chilii, cât și în afară.

74. Același Teofan scrie și despre ascultările călugărilor din Mănăstirea Neamț.

— În obștea Cuviosului Paisie trăiau 800 de călugări și, când se adunau la ascultare, câte o sută sau o sută cincizeci de frați, atunci unul din ei citea cuvânt de folos din vreo carte sau vorbea cuvânt ziditor de suflet. Dacă cineva începea să vorbească lucruri deșarte, îndată era oprit.

75. Iar despre petrecerea călugărilor în chilii, același Teofan scrie:

— Prin chilii unii scriau cărți, alții împleteau, alții torceau lână, alții coseau camilafce și potcapuri, făceau metanii, țeseau stofe pentru rase și mantii, făceau cruci și linguri sau se ocupau cu alte lucruri manuale. Toți erau sub supravegherea duhovnicilor, la care-și mărturiseau păcatele și gândurile de două ori pe zi: dimineața spuneau pe cele făcute noaptea, iar seara pe cele făcute ziua. Fără binecuvântarea duhovnicului, nimeni nu îndrăznea să facă ceva, nici măcar să mănânce un fruct.

76. Era obicei ca la hramul Mănăstirii Neamț, „Înălțarea Domnului”, să se adune multă lume din Moldova, Valahia și din alte țări. Atunci Cuviosul Paisie nu avea odihnă deloc, timp de patru zile. De dimineața până seara ușile îi erau deschise tuturor: și bogatului, și săracului. Pe toți câți veneau se silea a-i odihni cu iubire de străini, ca al doilea Avraam, heretisindu-i cu dragoste și mulțumindu-le pentru răbdarea ostenelilor drumului. Apoi, făgăduindu-le de la Domnul și Maica Domnului milă sufletească și trupească, îi binecuvânta și-i trimitea la casa de oaspeți.

77. Se spunea despre Cuviosul Paisie că se ostenea foarte mult pentru tălmăcirea părintești cărți din limba veche grecească în limbile slavonă și română, ca să fie spre folosul și mântuirea celor ce vor voi a râvni și a lua aminte la învățăturile purtătorilor de Dumnezeu părinților noștri.

78. Zicea ucenicul său, Platon: Se cuvine a ne minuna cum se putea să scrie atâtea cărți! Că era cu totul neputincios cu trupul și pe toată partea dreaptă avea răni. Și pe patul unde dormea era împresurat de cărți: câteva lexicoane, Biblia grecească și cea slavonească, gramatici grecești și slavonești,

cartea din care făcea tălmăcirea şi, în mijloc, lumânarea. Iar el, ca un prunc mic, şedea plecat şi toată noaptea scria, uitând de neputinţa trupului, de grelele sale dureri şi osteneli.

79. Apoi adaugă ucenicul său:

— O, nepătimaş şi sfânt bărbat! O, suflet curat şi cu Dumnezeu împreunat! Cu totul era lipit de Dumnezeu, cu totul se revărsa către aproapele cu dragoste. Pentru aceasta şi cuvântul lui era puternic, lucrător şi plin de dar, dezrădăcinând patimile şi răsădind bunătăţile în sufletele celor ce-l ascultau cu credinţă şi cu dragoste.

80. Spuneau ucenicii stareţului Paisie că el a tradus din slavonă în româneşte puţine cărţi, precum „Cuvintele Sfântului Nil de la Sorska", întrucât erau mai mulţi călugări moldoveni care traduceau din limba greacă decât slavoni. Din limba slavă traduceau numai Cuviosul Paisie împreună cu ieromonahul Dorotei, ucenicul său[33].

În limba română traduceau cei mai renumiţi eleniști moldoveni, precum: arhimandritul Macarie, mare protopsalt, a tradus *Omiliile Sfântului Macarie, Cuvintele Sfântului Isaac Sirul* şi altele; ieromonahul Ilarion a tălmăcit *Cuvintele Sfântului Calist Catafigiotul, Hexaimeronul Sfântului Vasile cel Mare* şi altele; Cuviosul monah Gherontie, mare elenist, a tradus cinci cărţi: *Prăvălioara cea mică; Kiriacodromionul, Cazania la toate Duminicile,* tipărit în Bucureşti; *Tâlcuire la Evanghelii a Fericitului Teofilact,* tipărită la Iaşi; *Teologhiconul* (Dogmatica) *Sfântului Ioan Damaschin,* tipărit la Iaşi; *Kecagrarion,* al Fericitului Augustin, tipărit la Mănăstirea Neamţ şi altele.

Cuviosul ierodiacon Ştefan a tălmăcit *Vieţile Sfinţilor pe tot anul*, din limba slavonă, tipărite la Mănăstirea Neamţ între anii 1807-1815. Cuviosul schimonah Isaac Dascălul a tradus din limba greacă *Scara Sfântului Ioan Scărarul* şi *Bogorodicina* (Octoihul) *Maicii Domnului,* care s-au tipărit la Mănăstirea Neamţ. Iar din limba slavonă a tălmăcit *Tipiconul* (Tipicul Sfântului Sava), care s-a tipărit la Iaşi în anul 1816. Mitropolitul Grigorie Dascălul, alt ucenic al stareţului Paisie din Mănăstirea Neamţ, a tălmăcit şi el numeroase cărţi din limba greacă, precum *Patericul* şi altele pe care le tipăreşte la Bucureşti, după ce ajunge mitropolit al Ţării Româneşti (1823-1834)[34].

81. Un pelerin grec, Constantin Caragea, ajungând la Mănăstirea Neamţ, descrie astfel chipul plin de Duhul Sfânt al marelui stareţ Paisie:

— Pentru prima dată în viaţă am văzut cu ochii mei sfinţenia întrupată şi

[33] Stareţul Paisie a tradus personal 44 de manuscrise patristice în limba slavonă şi o vastă corespondenţă. Cea mai preţioasă traducere a sa este: „Cuvintele ascetice ale Sfântului Isaac Sirul" în 1787.

[34] Din *Viaţa în scurt a Cuviosului Părintelui nostru Paisie,* M-rea Neamţ, 1817, filele 16 şi 17.

neprefăcută. Pe mine mă uimi fața lui, luminoasă și palidă, fără pic de sânge, o barbă mare și albă, lucitoare ca argintul, și curățenia neobișnuită a hainelor sale și a chiliei. Vorbirea lui era blândă și cu totul sinceră. Mi se părea că este un om cu totul desprins de trup!

82. Ucenicul său, Platon, spunea următoarele despre Cuviosul Paisie:

— Era în el dragoste înfocată, cu care din tinerețile sale a iubit pe Domnul cu tot sufletul său. Că pe toți îi iubea, îi încălzea cu dragostea și râvna sa. Pentru fiecare simțea durere. Iar pe fiii săi duhovnicești îi îmbrățișa mai mult decât pe sufletul său. Pe tot omul ce venea la dânsul, pentru milă sufletească sau trupească, nu-l întorcea deșert. Niciodată nu se întrista asupra cuiva, măcar de l-ar fi supărat cu ceva.

83. Același ucenic continuă:

— Erau într-însul împreunate îndelunga-răbdare și blândețea, iar tulburarea și mânia nu s-au văzut la el, fără numai pentru călcarea poruncii lui Dumnezeu. Mustra și certa cu blândețe, dojenea și învăța cu dragoste. Miluia și îndelung răbda, cu nădejde de îndreptare.

84. Asemenea și în cele firești era preaîmpodobit, continuă ucenicul său. Că fața lui era albă ca a îngerului lui Dumnezeu, privirea lină, cuvântul smerit și străin de îndrăzneală, fiind cu totul revărsat spre milostivire, căci, prin dragostea sa, pe toți îi atrăgea la sine. Mintea lui era totdeauna unită cu Dumnezeu prin dragoste, mărturie fiind lacrimile.

85. Spunea unul din ucenicii Cuviosului Paisie că dobândise darul rugăciunii adevărate, încât fața lui se lumina și ochii vărsau multe lacrimi de focul care ardea în inima sa.

— Odată, adaugă ucenicul, pe când eram noi în Dragomirna, am venit la părintele stareț și văzând ușa deschisă, am bătut și am intrat. Era înainte de Vecernie. Părintele era culcat. Fața lui era aprinsă ca de foc. Am zis rugăciunea: „Binecuvântează, părinte!", dar nu mi-a răspuns. Am repetat a doua oară. Niciun răspuns. Mă cuprinse frica. Atunci am înțeles că era răpit în rugăciune. Mai zăbovind puțin, am ieșit din chilie și n-am spus nimănui nimic de cele văzute.

86. Cuviosul Paisie avea și oarecare dar înainte-văzător. De multe ori vedea în vis o sabie spânzurând, numai de un singur fir de păr, deasupra capului voievodului moldovean Grigore Ghica. Apoi, nu după multe zile, turcii i-au tăiat capul, din porunca sultanului. Și mult a plâns starețul pentru aceasta.

87. Se spunea iarăși că adeseori suspina și plângea starețul pentru un frate din obștea sa, sfătuindu-l pentru îndreptare. Dar fratele nu asculta. Apoi, după trei zile, fratele acela s-a înecat.

88. Pe alt frate iarăși l-a rugat mult starețul să nu plece din mănăstire.

— Frate, îi zicea cuviosul, ascultă-mă, fiindcă nu vei vedea locul acela unde vrei tu să te duci. Într-adevăr, fratele nu l-a ascultat și după patru zile de drum a murit.

89. Numeroase şi pline de înţelepciune duhovnicească au fost şi scrisorile stareţului Paisie către diferiţi prieteni şi ucenici ai săi, mireni, preoţi, călugări şi egumeni. Iată ce scrie către călugării din Schitul Robaia-Argeş, care îi cereau un preot:

— La cererea voastră de-a vă trimite un preot să vă organizeze viaţa de obşte, nici nu ştim ce să vă răspundem. Şi noi înşine suntem la început şi avem nevoie de poveţe. Numai atât vă pot spune că, după regulile Sfinţilor Părinţi, aţi putea singuri să vă organizaţi viaţa duhovnicească. Întâi se cere ca egumenul să cunoască Sfintele Scripturi, ca să ştie a învăţa şi pe ucenicii săi. Să aibă către toţi iubire adevărată şi nefăţarnică, să fie blând, smerit, răbdător, liber de mânie, de iubirea de argint, de mândrie, de lăcomie şi toate celelalte patimi. Iar ucenicii să fie în mâinile egumenului ca lutul în mâinile olarului. Să nu facă nimic fără binecuvântare, să nu aibă ceva al lor, ci toate, şi cărţile, şi patul, şi celelalte să fie date cu voia egumenului. Apoi, schitul vostru, oriunde s-ar afla, să nu fie supus altei mănăstiri, ci singur să se conducă, ca fraţii săi să se mântuiască prin egumenul, lor, iar egumenul prin Domnul.

90. Asemenea către călugării din Poiana Mărului scria:

— Nu vă tulburaţi pentru nerăutatea şi smerenia părintelui Alexie, noul vostru egumen. Că, după Sfinţii Părinţi, egumenul trebuie să fie către fraţi smerit, blând, fără răutate, paşnic, în stare să sufere orice ispită, ca să poată da fraţilor pildă de răbdare. Nu vă tulburaţi că el este slab cu trupul, câtă vreme este sănătos cu duhul şi întreg la duhovnicească cugetare. Ci voi, cunoscând slăbiciunea firii lui, nu cereţi de la el osteneli trupeşti mai presus de puterile lui, ci cruţaţi-l să nu-şi piardă înainte de vreme puterile, spre paguba fraţilor. Ajunge pentru el să şadă mai mult la chilie, păzindu-şi sănătatea, să citească cărţi folositoare pentru suflet şi să fie gata la vreme de nevoie să dea fraţilor sfaturi folositoare pentru mântuire. Să vă smeriţi unui faţă de altul şi să vă supuneţi unul altuia, ca să aveţi dragostea lui Dumnezeu între voi şi să fie la voi un suflet şi o inimă prin harul lui Hristos.

91. Un preot oarecare l-a întrebat pe Cuviosul Paisie:

— Poate preotul să dezlege pe cel ce se pocăieşte şi, pentru neputinţa sa, să-i dea, fără canon, Sfintele Taine, sau nu poate?

— Dacă boala lui trupească este în aşa fel, a răspuns cuviosul, încât el se apropie de moarte şi nu are vreme să facă canon, atunci chiar de-ar avea el păcate mari, dar de se căieşte, preotul să-l dezlege a se împărtăşi cu Sfintele Taine. Dacă însă poate face canon, preotul să nu-l dezlege până nu-şi face canonul, căci canonul este a treia parte a pocăinţei.

92. Apoi a adăugat şi aceste cuvinte:

— Vă spun şi aceasta, că eu în toate sfintele canoane am căutat cu râvnă, de nu cumva să găsesc oarecare epitimii fără îndepărtarea de la împărtăşirea cu Sfintele Taine, dar n-am putut găsi. Însă este grozav de înfricoşată şi înspăimântătoare certarea pusă asupra preoţilor care îndrăznesc să

împărtăşească pe cei opriţi de sfintele canoane. Pe amândoi, Biserica îi aseamănă cu Iuda vânzătorul.

93. Zicea iarăşi marele stareţ:

— Urmând blândeţii lui Hristos, să vă opuneţi până la sânge patimii mâniei şi să aveţi pace cu toţi. Aceasta este aşa de trebuincioasă, încât Însuşi Hristos zicea ucenicilor Săi: *Pace vouă!, Pacea Mea dau vouă!* Unde este pacea lui Hristos, acolo petrece şi Hristos. Iar în sufletul în care nu este pacea lui Hristos, nu este nici Hristos.

94. Şi iarăşi zicea:

— Răbdarea este şi ea atât de trebuincioasă pentru mântuire, încât Hristos zice: *Întru răbdarea voastră veţi dobândi sufletele voastre.* Iar câştigarea sufletului nu este altceva decât mântuirea sufletului. Răbdare însă trebuie să aveţi nu numai pentru un timp oarecare, ci până la moarte, căci *cel ce va răbda până la sfârşit, acela se va mântui.*

95. Iar despre smerenie zicea Cuviosul Paisie:

— Smerenia este temelia tuturor virtuţilor evanghelice. Ea este atât de trebuincioasă pentru mântuire, cum este respiraţia pentru viaţa omului. Toţi sfinţii prin diferite căi s-au mântuit, dar fără smerenie, nimeni nu s-a mântuit şi nici nu poate să se mântuiască. De aceea, tot cel ce vrea să se mântuiască trebuie să se socotească din toată inima înaintea lui Dumnezeu ca cel mai de pe urmă între oameni şi pentru orice păcat să se condamne pe sine, iar nu pe alţii.

Sfinte Preacuvioase Părinte Paisie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

DESPRE SFÂRŞITUL SFÂNTULUI PAISIE DE LA NEAMŢ
extras din Manuscrisul românesc nr. 1860 de la Biblioteca Academiei Române[35]

În anii de la Hr. 1794, în luna lui octombrie 4 zile, au sosit la noi la Mănăstirea Neamţului Preasfinţia Sa Episcopul de Huşi Kiro Kir Viniamin. Miercuri la nouă ceasuri din zi am ieşit întru întâmpinare cu Evanghelie şi cu sfeşnice şi doi diaconi cădind şi clisiarşii clopotele trăgând şi psalţii Axionului cântând aşa am intrat cu Arhiereul în biserică şi, închinându-se pe la sfintele icoane, ne-au blagoslovit pre toţi de obşte şi au ieşit la gazdă, fiindcă era vremea Vecerniei şi n-au fost vreme ca fieşte carele osăbit să iei blagoslovenie, ca apoi i-ar fi apucat şi vremea Pavecerniţii, şi Vecernia era ne făcută. Şi îndată cum au ieşit Arhiereul, au tocat de Vecernie...

Luni, 30 de zile s-au bolnăvit Părintele Stareţul, marţi, miercuri au fost bolnav. Iară joi s-au mai ridicat. Noemvri 2 şi vineri au făcut mulţămită în biserică, pentru că s-au însănătoşit Părintele şi sâmbătă au fost sănătos. Duminică au mers la biserică, iar mai spre sară au blagoslovit pre părinţi (i) care era să meargă la praznic la Agapia, cu bucurie şi vesăl. Noemvri 5 zile,

[35] Manuscrisul s-a publicat în rev. „B.O.R.”, nr. 3-4, 1987, p. 113-116.

luni, iarăşi l-au întors răul şi au fost bolnav, marţi, miercuri, joi, vineri, sâmbătă, Duminică, luni, marţi. Iară miercuri n-au vorbit nimică, ci numai căuta frumos. Iară în vremea Vicerniei au început a se închedeca în grumazi şi a sufla mai rar şi îndată au chiemat duhovnici şi au început părintele Ştefan a ceti canon de ieşirea sufletului. Iară eu nu ştiam nimica ticălosul, de unele ca acestea, ci, când am ieşit de la vicernie, am văzut mulţime de părinţi la fereastra Părintelui şi prin ogradă tiji, şi unii plângea, iară mie tot îmi părea lucru cu îndoire. Iară mai şezând puţin la fereastră, numai ce am auzit duhovnicii plângând înăuntru şi clopotile sus trăgând, fiindcă ieşisă oarecine pe den dos şi mersese la clopote.

O, vai mie, de ar fi fost cineva deoparte, ca să privească, nu ar putea să povestească cu limbă omenească, ci plângere s-au pornit întru acel ceas, ci jale, ci tânguire între părinţi, cât aşa era a se părea că lumea se prăpădeşte. Şi atâta să adunasă mulţime de părinţi cât să părea că norii i-au adus. Şi învălind cinstitul trup, dar mai bine să zic sfânt şi prea mare sfânt, a prea cuviosului părinte şi lăsând mâna cea dreaptă dezvălită pre piept şi îmbrăcându-să duhovnici, preoţi şi diaconi, au ieşit cu obicinuit cântare ci să cânte la cei prosaţi. Iară cu mai multă plângere şi tânguire, că ce cântare va să fie aceea când cineva spre plângere iaste pornit. Şi puind sf (i) ntele (şters) (cinstitele) moaşte pre năsălie au mers în biserică preoţii cântând. Iară celălalt sobor cu amară plângere, lacrimi vărsând. Şi puind năsălia în mijlocul bisericei, aşa cu mare plângere fieşte carele au luat blagoslovenie. Noemvri 15 au adormit prea Cuviosul Părintele nostru ieroschimonahul Paisie, arhimandrit şi stareţi sfintelor Mănăstiri Neamţului şi Săcu. Şi răcorindu-se părinţii dimprejurul năsăliei, au început preoţii a ceti evanghelie neîncetat până la vremea Utrenii. Iară la Utrenie, aşi (j) direa să cetească evanghelie până la cesuri şi făcând otpustul Sf. Liturghii, iarăşi se începe obicinuita cetire la evanghelie, până la Vecernie. Şi aşa s-au ţinut 4 zile sf (i) ntele (şters) (cinstitele) moaşte în biserică, fiindcă aştepta şi răspuns de la Mitropolitul.

Iară a doua zi după răpăusare, joi, au început a săpa groapa în pomelnic, de-a dreapta, cu mare jale şi suspinuri şi zidind-o cu cărămizi, sta ca un sfeşnic înaurit aşteptând să se puie făclia cea prea luminată într-însul.

Oară a trâia zi, vineri, au făcut racla şi au îmbrăcat-o şi au împodobit-o fiindcă era să se puie într-însa mărgăritarul sau mai bine să zic diamantul cel de mult preţ. Vineri spre sâmbătă la 7 ceasuri din noapte s-au îmbrăcat preoţii şi diaconii şi au clădit sf (i) ntele (şters) (cinstitele) moaşte şi le-am pus în raclă cu lacrimi şi cu suspinuri şi cetind evanghelie neîncetat. Iar sâmbătă după Sf (ân) ta Liturghie s-au îmbrăcat 30 de preoţi şi 13 diaconi şi lumânări aprinse ţinând în mâini au ridicat năsălie cu sf (i) ntele moaşte şi au ieşit afară, fiindcă în biserică nu era cu putinţ (ă) a începea de mulţimea părinţilor şi a (s) treinilor şi aşa s-au început prohodul după obiceiu, cu lumini aprinsă la tot soborul părinţilor şi la adunarea mirenilor. Iară când au fost după evanghelie,

îndată au început părintele Isaac a ceti acest cuvânt: «Cuvânt de îngropare la prea Cuviosul părintele nostru Paisie, arhimandrit și stareţul s Mănăstiri Neamţului și Secul».

Bucuriile și veseliile și toate lucrurile ceaste din lumea aceasta ori duih (o) vniceşti ar zice cineva ori trupeşti și lumeşti toate cu adevărat vremelnice, trecătoa (re) și nestatornice (...).

Rămăşiţa ceastălaltă a vieţii noastre este și după voia Ta să dobândim starea cea împreună cu Părintele nostru, după cum și legătura și făgăduinţa ne iaste. Slăvind bunătatea și milostivirea ta, totdeauna acum și pururea și în vecii vecilor amin.

Iară după cuvânt, au săvârşit preoţii obicinuitul prohod și au luat fieştecare osăbit iertăciune și blagoslovenia cea mai de pre urmă. Și aşa era o îmbulzală între părinţi și între norod când lua iertăciune, încât de nu ar fi ţinut preoţii racla de o parte și de alta, apoi îndată ar fi răsturnat-o. Și nesfârşindu-se toţi, au ridicat preoţii năsălia, că nu era cu putinţă a mai aştepta, fiindcă era norod mult și spre sară să plecasă zioa și vremea să turbura de ploaie. Și ridicând preoţii năsălia și clopotile trăgând și psalţii cântând și soborul celălalt plângând, aşa am intrat în biserică la mormânt și numai preoţii au intrat în pomelnic și au închis uşa pentru îmbulzala părinţilor și a streinilor. Și puind sfintele (şters) (cinstitele) moaşte în mormânt, au părdosit părinţii mormântul cu cărămizi. Iară luni după Utrenie, încă noapte fiind, noemvri 20 de zile, au sosit și trimişii de la Iași, adecă părintele Sava și părintele Liontie, dimpreună eu Preaosfinţia Sa pentru că n-au apucat ca să îngroape pe Părintele. Și facându-se zio și după sfârşitul Sf. Liturghii, au slujit Preaosfinţia Sa panahida Părintelui, dimpreună cu sobor, de-a trâia zi după îngropare și au cetit și molifta Preaosfinţia Sa, în genunchie, deasupra mormântului.

Iar când au şezut părinţii la masă au sosit și dumnealui Logofătul al trâilea dila D (o) mnie, fiind trimis dimpreună cu Arhiereul ca să petreacă pre Părintele stareţul la groapă și ca să iaie în scris cele ce vor afla la mănăstire, mişcătoare sau nemişcătoare, ca să fie în pază când s-ar fi pus povăţuitoriu în locul Părintelui stareţului.

Luni după Vicernie au intrat în chilia Părintelui Arhiereul cu Logofătul cel domnesc și oarecari din duhovnici și au început a căuta izvoadele până ce au venit vremea ca să toace la priveghere, fiindcă a doao zi, marţi, 21 zile era praznicul Intrării în Biserică și au mers la Arhiereul dimpreună cu boierul și au şezut toată privegherea. Iară a doao zi au slujit Ar (h) iereul. Iară după evanghelie au cetit părintele Isaac acest cuvânt:

„Cuvânt de întâmpinare la Preaosfinţitul Părinte Kiriu Kir Viniamin, Episcopul Huşului".

Preaosfinţite Stăpâne, Omule al lui D(u)mnezeu și credincioasă slugă și ispravnice al Tainelor lui D(u)mnezeu și bărbatul doririlor Duhului, Noule Daniile, bucuratu-ne-au foartevenirea Preaosfinţitei Tale și pre norii cei

preîntunecaţi ai mâhniciunii cari pre inima noastră să pusăsă cu totul i-au gonit şi-n lături i-au dat. Boldurile cele prea ascuţite ale scârbei care necurmat împungea şi adânc să înfingea întru inima noastră şi tare o rănea, cu totul îi tâmpi. Şi iarăşi săninul bucuriei ne făcu, iarăş soarele de veselie se ivi şi lăcrimile cele ce necontenit să varsă le opri şi nu numai, ci şi cu măhrama bucuriei de pre feţele noastre le şterse, în atât cât nici de am avut sau am pătimit vreo pagubă, mâhniciune sau întristare să nu simţim. Bine că ne-au bucurat şi pre toată mâhniciunea ne-au gonit, arătat iaste că îmi mărturisesc mie şi sângure feţele a tot soborul, că nu încă posomorâte, nu încă triste să arată, ce vesele lumină.

Dar oare ce iaste pricina unei veniri a Preaosfinţiei Tale atât de grabnică şi de sârguinţă plină, cât nici de greutatea căii, nici de vremea cea umizicioasă, nici de iarna cea acum aşteptată să nu te temi, ci pre toate greotăţile, pre toate nelesnirile, pre toate împedicările, pre toată osteneala defăimând-o, preste atâtea maidanuri să sai şi să vii la Mănăstirea Neamţului; au doară ai mai uitat ceva din danţurile acelea lungile şi horile acelea largile şi de duhovnicească bucurie pricinuitoarele nesăvârşite şi acum, aducându-ţi aminte ai venit să o împlineşti? Ci începătoriul şi săvârşi (toriul) danţurilor şi horilor nu încă iaste de faţă. Au doară priveliştile acelea duhovniceştile ce le întindeai mult mai daunăzi ai venit să le mai înnoieşti? Ci puitorul niscareva porunci domneşti sau stăpâneşti sau politiceşti sau cu niscareva sfătuiri duhovniceşti, pentru care şi dumnealui boieriul Mării Sale împreună s-au ostenit? Ci sfătuitoriul şi răspunzătoriul nu încă mai iaste întru cei vii. Au poate înţelegând de aceasta şi de mâhniciunea cea pricinuită noao, din dragostea cea multă şi fierbinte ce ai către D(u)mnezeu şi către aproapele, silit fiind pre sine şi atâta osteneală o ai trecut cu vederea şi cu atâta vrednicie, cu alt Iosif, te-ai suit să îngropi pre tatăl său şi plângerea la Ariiat să-ţi faci şi mâhniciunea robilor Preaosfinţiei Tale să o risipeşti. Că iată, nu după multe zile ale purcederii Preaosfinţiei Tale către turma cea cuvântătoare şi el de călătoria cea firească a se găti au început pre care acum iată o au şi săvârşit, după ce au isprăvit toate acelea ce au voit şi au dorit.

Cu poftă am poftit, au zis D(u)mnezeu Omul Iisus mergând spre moartea cea de bună voie, să mănânc cu voi aceste Paşti mai nainte de patima Mea. Şi prea cuviosul părintele nostru, următoriu adevărat acelui, nu de multă vreme au zis însuşi către cel ce ceteşte proastele aceste cuvinte: „Am dorit a vedea nişte privelişti ca acestea d(u)hovniceşti mai înainte de moartea mea şi iată D(u)mnezeu mi-au împlinit dorirea. Cunosc că singur D(u)mnezeu aduse pre Preaosfinţia Sa, cunosc acum că aproape îmi va fi sfârşitul". O, ce semuire a lucrurilor, care dă oarecare dovadă de mai nainte cunoştinţă dă prealuminată. Cu toată acestea, mare iaste râvna către lucrurile cele bune, mare iaste milostivirea cea către aproapele, mare îţi iaste şi osteneala, multă ţi se cade şi plata, nemăsurată răsplătirea, necovârşită cinstea, lauda de mintea noastră

ajunsă, cuvântul nu iaste îndestulat către aceasta. Mulțămirea neputincioasă și cea din cuvinte și cea din lucruri, gurile noastre ale tuturor slabe spre mulțămirea facerilor de bine. Ce vom face? De ar fi fost cu noi cel puternic în faptă și în cuvânt, ar fi răsplătit poate dupre vrednicie, dar de vreme ce s-au dus la Cel ce pre toate le covârșește cu bogăția și cu bunătatea și cu milostivirea, sunte(m) bine încredințați că va mijloci în locul nostru către D(o)mnul ca să răsplătească Preaosfinției Tale cu daruri vecinice și nestricăcioasă, cu caftanuri îngerești se va îmbrăca prea sf(i)nțitul trup al Preaosf. Sale, cu coroane nevestejite și nestricăcioasă va încorona prea sf(i)nțit al Preaosf. Tale cu slavă d(u) nezeiască va împodobi prea sf i) țit Preaosf. Tale cu îngerii te va înceti, cu Patriarșii te va rândui, cu Arhierei te va însoți, întru împărăția Sa te va odihni, de privirea fetei Sale te va îndulci întru Hristos Iisus D(o)mnul nostru, căruia slava în veci, amin.

Iară când au venit părinții cu icoana la masă, au venit și Arhiereul și au blagoslovit masa și apoi au șezut de o parte pre scaun dimpreună cu boiariul cel domnesc și au ascultat cum să cetea Cuvânt pentru Intrarea în Biserică. Și viind vremea strângerii sfermeturilor, au blagoslovit Arhiereul adunarea sfermeturilor și săvârșind mulțămita mesei, așa au ieșit în cerdac și au șezut Arhiereul în jilți până când au ieșit toți părinții din trapeză și sculându-să bucătarii au luat fiește care osăbită blago (slovenie) și așa s-au dus cântând în biserică. Iară după vicernie au făcut paraclis cu sobor mare. Și vineri au mers Preaosfinția Sa la Săcul și la Săhăstrie și sâmbătă s-au întors la Neamțul. Iară Duminică au dat Preaosfinția Sa anafură în vremea priceasnii.

Și sfătuindu-se duhovnicii cu Arhiereul, au ales pe părintele Sofronie spre a-i încredința păstoria în locul Părintelui. Și făcând scrisori, le-au trimis la Iași și viind de la Iași alte scrisori, de la domnie și de la Mitropolitul, așa în anii de la HS-1794 în luna lui dechemvrie în 13 zile, marți dimineața după utrinie a călugărit pre părintele Sofronie în schimă însuși Arhiereul. Iară după liturghie, în vremea priceasnii, adunați fiind părinții toți, au cetit părintele Pafnutie trimiterea Părintelui Starețului cea către Preaosf. Sa Mitropolitul Kiriu Kir Gavriil[36].

[36] Această scrisoare este tipărită în cartea Starețului Paisie *Cuvinte și scrisori duhovnicești, vol. I*, Chișinău, 1998.

ARHIMANDRITUL LAZĂR URSU, Mănăstirea Neamţ (secolul XVIII)

Acest cuvios părinte era originar din Bistriţa-Năsăud. Închinându-şi viaţa lui Hristos din tinereţile sale, a intrat în obştea Mănăstirii Neamţ la începutul secolului XVIII, unde se nevoiau numeroşi monahi din Transilvania. Aici a deprins meşteşugul nevoinţei duhovniceşti, precum şi cunoştinţa cărţii de la duhovnicii marii lavre. Apoi, călugărindu-se, s-a învrednicit de darul preoţiei, ajungând ales povăţuitor de suflete. Arhimandritul Lazăr Ursu a fost cel dintâi părinte duhovnicesc al mitropolitului Iacob Stamati. El l-a adus de mic la mănăstire, l-a deprins frica de Dumnezeu şi l-a dat la învăţătura cărţii.

Fiind înţelept şi râvnitor la cele dumnezeieşti, duhovnicul Lazăr a fost ales stareţ al Mănăstirii Neamţ în anul 1742. Timp de trei ani, cât a fost întâi-stătător al obştii, arhimandritul Lazăr a înnoit aşezământul mănăstirii, a mărit numărul călugărilor, a reorganizat şcoala monahală din lavră, obligând pe toţi fraţii să fie cunoscători de carte, şi a rânduit duhovnici din cei mai iscusiţi. Spovedania soborului şi Sfânta Împărtăşanie se făceau săptămânal. La şcoală se învăţau scrisul, cititul, ceaslovul, tipicul, apoi religia (cunoştinţe de Vechiul şi Noul Testament) şi muzica psaltică. Se mai predau încă limbile greacă şi slavonă şi caligrafia.

Retrăgându-se din egumenie, arhimandritul Lazăr a fost încă 20 de ani ecleziarh şi duhovnic al mănăstirii, crescând şi formând mulţi fii duhovniceşti. A ocrotit, de asemenea, sihăstria Pocrovului şi pe sihaştrii ce se nevoiau în Muntele Chiriacu, al căror duhovnic era. Pentru o nevoinţă ca aceasta, Cuviosul Lazăr a fost propus, în anul 1750, candidat la scaunul episcopal de Rădăuţi. El însă, smerindu-se, s-a socotit nevrednic de o cinste ca aceasta, rămânând toată viaţa în mijlocul fiilor săi duhovniceşti.

Aşa ostenindu-se arhimandritul Lazăr mai mult de 50 de ani, s-a mutat la odihna cea de sus în a doua jumătate a secolului XVIII.

SFINȚI ȘI CUVIOȘI

din prima jumătate a secolului XIX

MITROPOLITUL IACOB STAMATI al Moldovei şi Sucevei (1749-1803)[1]

Acest ierarh al Moldovei era de loc din Bistriţa-Năsăud, nepot al episcopului Pahomie de Roman († 1724). Intrând de mic în obştea Mănăstirii Neamţ, a fost crescut duhovniceşte de egumenii Lazăr şi Ioasaf şi închinat lui Hristos prin călugărie în anul 1764. A învăţat încă şi limbile greacă şi slavonă de la părintele său duhovnicesc, care ştia multă carte.

Învrednicindu-se de darul preoţiei, în anul 1774 ajunge slujitor la Mitropolia Moldovei, iar în anul 1782 este hirotonit episcop de Huşi. Timp de 10 ani, cât a păstorit turma lui Hristos la Huşi, a înnoit mai multe biserici şi schituri, a înfiinţat o şcoală episcopală pentru luminarea preoţilor şi a adăugat multă osârdie pentru mântuirea fiilor săi duhovniceşti.

În anul 1792 este ales mitropolit şi părinte sufletesc al Moldovei. Timp de încă 11 ani a păstorit mitropolitul Iacob Biserica Moldovei, dovedindu-se un adevărat slujitor şi iconom al casei lui Dumnezeu. În aceşti ani a zidit mai multe biserici în Iaşi şi prin sate, a făcut danii de înnoire la mănăstiri şi schituri, a reorganizat bolniţele şi a deschis o farmacie publică aproape de catedrală, pentru alinarea suferinţelor omeneşti. Iar pentru luminarea minţii şi mântuirea sufletelor, mitropolitul Iacob II „Nemţeanul" reorganizează şi dezvoltă şcolile bisericeşti din Moldova, făcând un mare pas spre înnoirea învăţământului. De asemenea, dezvoltă Academia din Iaşi, dând burse şi cărţi de şcoală celor săraci.

Mitropolitul Iacob Stamati este considerat ierarhul cel mai iubitor de carte din secolul XVIII în Moldova. Întemeind la Iaşi o bună tipografie, a tipărit numeroase cărţi bisericeşti pentru cult, cărţi apologetice pentru apărarea credinţei ortodoxe şi cărţi didactice pentru şcoli publice. Astfel a tipărit Evanghelia, Liturghierul şi Psaltirea (1794), Apostolul (1795) şi altele. Iar din cărţile didactice pentru copii, a tipărit „Gramatica teologhicească", Geografia moldovenească" şi „Aritmetica" (1795?), traduse de învăţatul episcop Amfilohie Hotiniu.

Pentru sporirea duhovnicească a creştinilor, marele păstor al Moldovei cerea îndeosebi participarea regulată la slujbele bisericii, milostenia, respectarea cu stricteţe a posturilor şi mai ales Sfânta Spovedanie. El spunea că nimeni nu poate spori pe calea duhovnicească a mântuirii, fără aceste fapte bune. „Iar acei care refuză să se spovedească, spunea el, să rămână ca nişte străini de lege şi de Dumnezeu". Mitropolitul Iacob II Nemţeanul dădea mare importanţă duhovnicului, fără de care nimeni nu poate să se mântuiască. De aceea, cu greu hirotonea pe cineva duhovnic, după ce mai întâi cerceta după pravilă, dacă avea peste 40 de ani, dacă ştia Sfintele Scripturi şi canoanele

[1] Diac. Dr. Al. I. Ciurea, *Figuri de ierarhi moldoveni – Iacob al II-lea Stamati,* Iaşi, 1946; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. II, colectiv, p. 267-269.

Bisericii și dacă el însuși avea o viață aleasă. Preoți tineri nu făcea niciodată duhovnici. Iar preoților duhovnici „le cerea listă anuală a celor spovediți și îi oprea să ia bani". În anul 1799, tipări la Iași, pentru folosul de obște al tuturor, „Pravila Sfinților Părinți" (Sfintele Canoane).

Așa nevoindu-se mitropolitul Iacob pentru mântuirea sufletelor omenești și făcând multe milostenii la săraci, în primăvara anului 1803 și-a dat sufletul cu pace în brațele lui Hristos.

CUVIOSUL ARHIMANDRIT GHEORGHE, mare stareţ al Mănăstirii Cernica (1730-1806)[2]

a. Viaţa

Cuviosul stareţ Gheorghe s-a născut în Săliştea Sibiului, în anul 1730, din părinţi binecredincioşi. Dorind să slujească lui Hristos din tinereţile sale, îşi caută adăpost sufletului său în mănăstirile Transilvaniei. Dar, neputând răbda persecuţiile religioase care sileau poporul la uniaţie, tânărul Gheorghe a trecut Carpaţii în Ţara Românească.

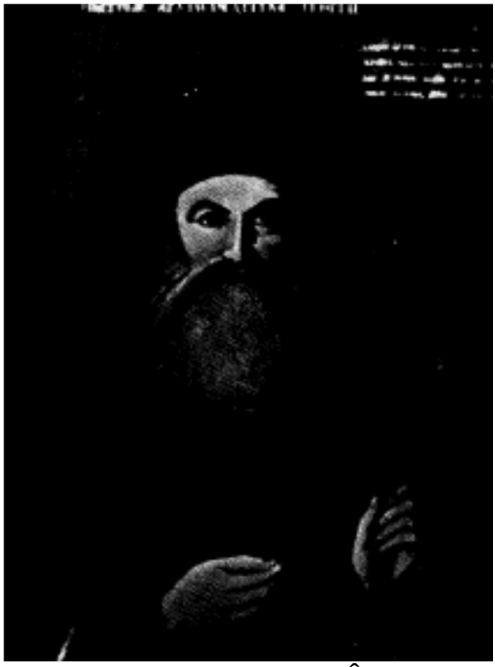

În drum spre Muntele Athos, devine temporar ucenic al unui arhiereu grec care locuia în Bucureşti. După ce este făcut rasofor şi diacon, pornesc împreună spre Constantinopol şi Sfântul Munte, pe la jumătatea secolului XVIII. Murind acolo dascălul său, ierodiaconul Gheorghe devine ucenic al stareţului Paisie în Schitul Sfântul Ilie din Athos. În anul 1752, Cuviosul Paisie îl călugăreşte, iar în anul 1754 îl hirotoneşte preot pentru obştea sa. În acest schit s-a nevoit ieroschimonahul Gheorghe timp de zece ani. În anul 1763 se strămută în Moldova, la Mănăstirea Dragomirna, împreună cu stareţul Paisie şi cei 64 de ucenici ai săi.

La Dragomirna, Cuviosul Gheorghe petrece încă doisprezece ani ca preot, duhovnic şi econom peste cei 350 de călugări şi fraţi. Apoi se strămută la Mănăstirea Secu, în anul 1775, împreună cu 200 de călugări. Aici trăieşte numai doi ani pe lângă Cuviosul Paisie şi se duce din nou la Schitul Sfântul Ilie din Athos.

În primăvara anului 1781 vine în Moldova să-şi vadă stareţul şi fraţii din Mănăstirea Neamţ. La reîntoarcere, însă, este numit de mitropolitul Grigorie al Ungrovlahiei egumen al Schitului Cernica, rămas de mulţi ani în părăsire. Timp de patru ani organizează bine schitul şi adună 54 de ucenici în jurul său. Apoi, îmbolnăvindu-se, lăsă aşezământ scris, „diată”, ucenicilor săi, cum să-şi

[2]Monahul Casian Cernicanul, *Viaţa, faptele şi cuvintele stareţului Gheorghe,* în *Istoriile sfintelor monastiri Cernica şi Căldoroşani,* Bucureşti, 1870, p. 1-84; Arhim. Chesarie Gheorghescu, *Cuviosul stareţ Gheorghe de la Cernica,* în *Sfinţi români..., op. cit.*, p. 500.

petreacă mai departe viața în Cernica. Așezământul său are o mare importanță duhovnicească. În același an, starețul Gheorghe s-a făcut iarăși sănătos și a mai trăit încă 22 de ani.

Înmulțindu-se frații în jurul său, mitropolitul Grigorie i-a dat sub conducerea sa, din anul 1793, și Mănăstirea Căldărușani. Ca stareț al celor două mănăstiri, Cernica și Căldărușani, Cuviosul Gheorghe a împărțit soborul în două părți, punând în fiecare mănăstire câte un egumen destoinic. A rânduit la biserică pravilă zilnică, spovedanie deasă, ascultare și masă de obște, după Tradiția Athosului și potrivit așezământului său.

La 3 decembrie, 1806, marele stareț Gheorghe se mută la veșnica odihnă, plâns de numeroșii săi ucenici din ambele mănăstiri. Pentru înțelepciunea cu care a condus și organizat, timp de 25 de ani, cele două mari obști călugărești cu aproape 200 de monahi, starețul Gheorghe este considerat un mare părinte duhovnicesc și înnoitor al monahismului românesc, iar pentru viața sa aleasă este numărat în rândul cuvioșilor români.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Oprit fiind în țară fără voia sa de către mitropolitul Țării Românești, Cuviosul Gheorghe era în mare mâhnire. Deci, postind câteva zile, s-a rugat Maicii Domnului și Sfântului Ierarh Nicolae să-l povățuiască ce trebuie să facă. Apoi, adormind puțin de osteneală, i s-a arătat în vis Sfântul Nicolae și i-a poruncit, zicând:

— Rămâi aici și îmi curăță lăcașul meu de fiarele sălbatice!

Deșteptându-se plin de bucurie, a pornit în căutarea lăcașului Sfântului Ierarh Nicolae și a aflat biserica lui din ostrovul Cernicăi, pustie și plină de șerpi. Din ceasul acela a rămas în Schitul Cernica împreună cu doi ucenici ai săi, Atanasie și Serafim, din Mănăstirea Neamț.

2. Spuneau ucenicii Cuviosului Gheorghe că după ce au ajuns întâi pe ostrov și s-au închinat în biserică, au văzut în sfântul altar un șarpe uriaș. Atunci starețul, însemnându-se cu semnul crucii, i-a zis cu glas blând:

— Ganul (dragul) tatei, până acum ai locuit tu aici. Acum să te duci din locul acesta, ca să locuim noi!

La cuvântul starețului, șarpele s-a supus poruncii îndată și a ieșit afară din biserică și din ostrov, dispărând în pădurile din împrejurimi.

3. Mărturiseau ucenicii cuviosului că la început multă nevoie și lipsă au răbdat în ostrovul Cernicăi. Biserica era părăsită de mulți ani, lipsită de uși, de ferestre și de cele necesare. Chiliile erau vechi și toate dărâmate, iar ostrovul acoperit în întregime de pădure, de rugi și de spini. Starețul Gheorghe însă nu se descurajă. Ziua tăiau cu topoarele copacii și spinii, ca să deschidă poiana. Seara se adunau cu toții într-o pivniță ruinată, mâncau pesmeți de pâine cu ceva legume și dormeau pe pământ câteva ore. La miezul nopții se sculau și făceau Utrenia, dând laudă lui Dumnezeu. Apoi starețul mângâia ucenicii cu frumoase cuvinte de învățătură. La urmă ațipeau iarăși până în zori, când se

sculau, făceau cuvenita rugăciune şi plecau la tăiat pădurea.

4. Vestea despre sfinţenia vieţii Cuviosului Gheorghe s-a răspândit repede în toate părţile şi veneau mulţi să petreacă lângă el, iar alţii îi aduceau ajutoare să refacă biserica şi chiliile. În primele şase luni s-au adunat în jurul stareţului şase fraţi. După încă un an au mai venit 16 fraţi. În trei ani, numărul ucenicilor a sporit la 33. În anul următor erau 54 de suflete în ostrov, iar în anul 1786, obştea Schitului Cernica crescuse la 103 fraţi.

5. În primăvara anului 1784, stareţul Gheorghe voia să facă călugări pe cei 33 de ucenici ai săi, dar nu avea haine şi cele necesare pentru ei. Auzind de aceasta, câţiva credincioşi din Bucureşti au cumpărat haine pentru toţi fraţii şi le-au dus la cuviosul. Iar în săptămâna Sfintelor Patimi, stareţul Gheorghe i-a călugărit pe toţi, slăvind pe Dumnezeu şi mulţumind Sfântului Ierarh Nicolae.

6. În anul 1788, stareţul Gheorghe a făcut o mică biserică pe ostrovul mic, închinată Sfântului Mare Mucenic Gheorghe. Alături a făcut mai multe chilii de pământ şi în acestea trimitea ucenicii săi pe rând să se liniştească. Părinţii se nevoiau pe ostrovul mic toată săptămâna, iar sâmbăta veneau în ostrovul mare. Aici se mărturiseau, primeau Sfintele Taine, petreceau în obşte Duminica, ascultau învăţăturile mai dulci decât mierea ale bunului stareţ, apoi iarăşi se întorceau la linişte în ostrovul mic.

7. Mărturiseau ucenicii Cuviosului Gheorghe că bătrânul a făcut multe odoare noi la biserica Sfântului Nicolae din ostrov. Apoi a hirotonit trei preoţi şi trei diaconi şi a rânduit să se facă zilnic Sfânta Liturghie şi cele şapte Laude. Pravila şi canoanele bisericii le-a aşezat întocmai după tipicul Sfântului Sava şi potrivite cu obiceiul pământului, că mai înainte de dânsul nu erau statornicite nici într-o parte a ţării, „ci urma care cum vrea”.

8. Iarăşi spuneau aceiaşi ucenici că, până la venirea acestui cuvios, se pierduseră chinoviile şi rânduiala lor din această ţară, după mărturia mai multor hrisoave domneşti, care zic: „Noi singuri am văzut viaţa fericiţilor pustnici din Cernica şi ne bucurăm, având în a noastră stăpânire o asemenea mănăstire cu viaţă după Dumnezeu...”.

9. Stareţul Gheorghe sfătuia mereu pe ucenicii săi să trăiască în desăvârşită dragoste unul cu altul. Dar la începutul anului 1785 s-a îmbolnăvit greu, încât socotea că va pleca din lumea aceasta. Deci, a poruncit să tragă clopotul mare, a adunat pe toţi fraţii în biserică, le-a citit molitfa de iertare, apoi le-a spus, lăcrimând:

— Copiii tatei, dragoste să aveţi între voi, că Dumnezeu ştie de ne vom mai vedea!

10. Adunându-se fraţii în jurul Cuviosului Gheorghe, când zăcea în pat, au început a-l ruga cu lacrimi:

— O, părinte preadulce, măcar prin viu grai fă-ne să auzim toţi, pe cine să avem îndreptător şi ce rânduială să ţinem după moartea ta? Căci noi până

astăzi, căzând și sculându-ne, numai pe tine te-am avut purtător de grijă pentru Dumnezeu, nefățarnic începător, neviclean întru petrecere, nemomelnic întru pogorâri și neposomorât spre cei mult greșiți.

11. Văzând stareţul Gheorghe întristarea ucenicilor săi, i-a sfătuit zicând:

— Părăsiţi, o, fiii mei, gândul de a cerca judecăţile lui Dumnezeu cele necuprinse! Părăsiţi legiuirea amăgitoare între voi, vrând să ştiţi cine anume să vă fie începător! Părăsiţi gândul şi voi, aceştia mai tineri, care socotiţi că lipsirea mea va fi pricină de risipirea obştii sau de nesporirea voastră. Ci, toţi dimpreună cu mine să ziceţi aşa: *Nu nouă, Doamne, nu nouă, ci numelui Tău se cuvine slavă!* (Ps. 113, 9). Deci, ascultaţi-L pe Hristos, împlinindu-I toate poruncile, şi toate celelalte, negreşit, se vor adăuga vouă.

12. Astfel, blândul stareţ a lăsat ucenicilor săi un „aşezământ statornic cum să fie îndreptarea smeritei obştimi" de la Cernica după moartea sa, adăugându-le şi aceste cuvinte:

— Deşi nu presupun că veţi cădea în cursa neascultării sau că veţi căuta cele mai presus de a voastră măsură, totuşi, cu dreaptă credinţă, vă îndemn să rămâneţi supuşi întru această părintească hotărâre.

— Foarte străin lucru este călugărilor ieromonahi ca să-şi hotărască singuri loc cinstit pentru îngropare. Şi mai ales celor îngreuiaţi cu duhovnicia. Să-şi hotărască numai prohodul şi parastasele cele obişnuite, care scot din iad pe pătimaşul suflet. Acestea chiar şi de la tot creştinul să nu rămână.

14. Întrebat fiind cuviosul unde să-i îngroape ucenicii trupul după moarte, el le-a răspuns:

— Cât despre viermănosul meu trup, căutare păgubitoare de smerenie nu-i trebuie. Ci mai ales să vă milostiviţi a-l scoate încă şi din ostrov afară, spre mâncarea fiarelor, că doar se va micşora şi mulţimea păcatelor mele. Iar dacă nu voiţi a vă pleca poruncii ticăloşiei mele, apoi măcar să-l puneţi după uşa pridvorului, unde se face şi litie la cei răposaţi, ca, văzându-mă fraţii intrând şi ieşind, toţi să se umilească, zicând: „Odihneşte, Doamne, cu drepţii pe adormitul robul Tău", făcând până la patruzeci de zile şi câte douăsprezece închinăciuni.

15. Apoi le-a adăugat şi aceste cuvinte:

— Fiilor, de cugetaţi să vă rămână de la mine după moarte ceva aur sau argint, apoi vă rog să nu vă pângăriţi cumva mintea cu asemenea gânduri; nici să voiţi a ispiti mult taina lucrului. Ci, să vă sfiiţi şi de faţa neadormitului străjer, care mă întăreşte a vă încredinţa, prin adevăr, scriind pe toate câte le izvorăşte inima mea.

16. Spunea stareţul Gheorghe:

— Fiii mei, să nu poftiţi a schimba harul cuviosiei voastre pe unele lucruri pământeşti şi stricăcioase, după cuvântul psalmistului ce zice: *Bogăţia de ar curge, să nu vă lipiţi inima de ea* (Ps. 61, 10).

17. Zicea iarăşi ucenicilor săi:

— Fraţilor, întru numele Tatălui, pildă m-am făcut între voi prin rodul dragostei, iubindu-vă pe toţi deopotrivă. Întru numele Fiului, m-am supus de bunăvoie sub picioarele tuturor, ca să pot vâna prin răbdare şi sufletele voastre. Întru numele Duhului Sfânt, n-am lăsat pe simţiri a zbura peste hotarele firii, întrucât şi de voi mi s-a făcut milă, încălzindu-vă pe lângă bucuria inimii şi îndreptându-vă către limanul mântuirii.

18. Apoi iarăşi le-a zis:

— Cu voi grăiesc, o, fiii mei cei săraci cu duhul, că şi pe pământ vă trebuie avuţii nevremelnice, ca să dobândiţi cu preţul acestora nebiruite arme, vrând a vă lupta, ca nişte buni ostaşi, cu întrarmaţii (diavoli) cei nevăzuţi ai iadului şi a pătimi până la sânge pentru Iisus Hristos Cel răstignit.

19. Iarăşi, cu duhul blândeţilor – zicea bătrânul – adaug porunci celor purtători de cruce fii ai mei sufleteşti, în ce chip să fiţi ca nişte îngeri în trup, neplecându-vă la deşertăciuni mincinoase, nici la răsfăţări neastâmpărate sau la plimbări nepotrivite darului vostru, după cuvântul cel zis de vasul alegerii: *Toate îmi sunt slobode, dar nu toate îmi sunt de folos* (I Cor. 6, 12).

20. Zicea iarăşi către ucenicii săi:

— Bunul vostru obicei şi podoaba chipului să fie întocmite după urmarea cea dreaptă, asemănându-vă celor tineri preacuvioşi sfinţi, care au fost de o vârstă cu voi întru firea omenească. Deci, pildă de fericită răbdare să luaţi de la Acachie cel întocmai cu mucenicii. Pildă de curată supunere să luaţi de la Dositei cel cu totul fără de răutate. Iar pildă de smerită înţelepciune să luaţi de la Zaharia cel mult pătimitor.

21. Iarăşi învăţa pe fiii săi:

— Fiilor, *slujiţi Domnului cu frică şi vă bucuraţi Lui cu cutremur* (Ps. 2, 9). Că de veţi petrece zilele vieţii voastre cu luare-aminte de sine, iar nu întru nebăgare de seamă, atunci cu adevărat nu se va atinge de voi nicio meşteşugire diavolească.

22. Uneori spunea ucenicilor săi:

— Să ştiţi, fiii mei, că zavistia, pizmuirea, lăcomia, vicleşugul, mânia, pomenirea de rău şi trufia, acestea nu ştiu să cinstească pe cea plăcută lui Dumnezeu sporire duhovnicească. Patimile acestea rămân ca nişte săgeţi înfipte întru acelaşi blestem al neascultării strămoşeşti.

23. Alteori adăuga stareţul şi acestea:

— Întru nevoinţele voastre, fraţilor, se va proslăvi iubitorul de oameni Dumnezeu şi veţi moşteni pacea, care întoarce iarăşi la cea după fire laudă, pe cei ce se află cu mintea întreagă, făcându-vă multora oglindă vieţii spre îndreptare şi bucurându-vă întru lumina celor vii.

24. Zicea iarăşi stareţul Gheorghe:

— Fiii mei, câtă vreme am trăit împreună cu voi, altă grijă nu am avut, decât cum să vă apăr de tot felul de vătămări, ca pe nişte prunci înfăşuraţi cu

străinătatea, și să vă deștept a rămâne mereu sporiți.

25. Fiilor, spunea cuviosul, cea mai cuprinzătoare poruncă, întru care se reazemă începutul mântuirii monahilor, este ca întocmai cu suflarea să cinstiți supunerea unul către altul. Însă, nu cu ceva interes nebinecuvântat de Dumnezeu, ci pentru singur folosul aproapelui, ca să împliniți și dragostea cea hotărâtă din lege. Iar eu, nevrednicul, martor sunt pentru voi, fiii mei, cum că nu veți fi întrebați la ziua judecății, nici nu veți rămâne fără cercetare de sus. Iar de veți amărî sufletul mai-marelui vostru cu neascultarea, atunci să vă gătiți foarte mult de răspunsul cel pornit cu dreaptă mânie peste fiii neascultării, care lucru să nu fie!

26. Apoi adăugă și aceste cuvinte:

— Nici după moartea mea să nu îndrăzniți a ieși de sub jugul Domnului, nici să vă întindeți, încercând alte vieți; ci să vă mulțumiți cu acest încredințat podvig (jug, povară), întru care sunteți bine deprinși și chemați de Însuși Duhul Sfânt, având spre neruşinată pildă pe cei 24 de ani ai supunerii mele, când am fost sub ocârmuirea dreptului bătrân Kir Paisie, stareţul meu cel din chinovie.

27. Pentru frații cei de curând veniți zicea:

— De s-ar întâmpla vreunii din frații cei de curând veniți la călugărie a face gâlcevi, tulburându-vă prin lumești obiceiuri și dând sminteală la tot soborul, făcându-se iubitori de sine cu tovarășii, mâncători pe ascuns, fățarnici întru spovedanie, robi patimilor întru neînfrânată lăcomie și, în scurt, batjocoritori de chipul îngeresc, acestora întâi să le gătiți merinde pentru călătorie la drum. Apoi, fără de nicio cercetare cu epitimie (canon), să-i lăsați a se duce unde vor vrea, după cuvântul Domnului: *Că mulți sunt chemați, dar puțini aleși* (Matei 20, 16). Dar, întorcându-se ei cu pocăință adevărată iarăși în cinstea lor cea dintâi, să fie primiți, nimic mustrându-i pentru cele trecute.

28. Monahilor și clericilor învrăjbitori, nestatornici și de-a pururea cârtitori, marele stareț le poruncea să-și aleagă una din aceste trei:

— Sau, cunoscându-vă neputințele, îndată să arătați cucernicie și să puneți început bun; sau, luând binecuvântare de la povățuitorul obștii, să vă căutați alt lăcaș, după râvna inimii voastre, unde să vă mântuiți mai cu puțină osteneală; sau, și mai bine, să faceți plângere către stăpânescul scaun (către chiriarhul).

29. Spunea cuviosul că, de se vor întrarma călugării cu aceste patru arme, adică, întâi să facă toate cu binecuvântare; apoi să se spovedească adesea; apoi să țină măsura dreptei socoteli și să aibă smerita înțelepciune, atunci vor putea omorî toate patimile limbii, ale inimii și ale simțurilor, făcându-se de-a pururea vrednici împărtășirii dumnezeieștilor Taine.

30. Despre cea dintâi poruncă spunea stareţul ucenicilor săi:

— Nicidecum, fără binecuvântarea povățuitorului obștii să nu cutezați a face nici cât de mic lucru, după cum legiuiesc Sfinții Părinți. Ci toate ostenelile

voastre să treacă prin ştirea lui şi atunci cu adevărat vor fi primite la Dumnezeu. Iar de veţi schimba porunca, apoi să ştiţi că şi folosul odihnei nu va rămâne întru voi. Pentru că altfel, *orice sfat veţi sfătui, risipi-l-va Domnul* (Isaia 8, 10).

31. Despre Taina Spovedaniei, spunea fiilor săi:

— Vi se înnoieşte această tare poruncă, ca până la unul să mergeţi de trei ori pe săptămână către duhovnicii cei aleşi de sobor. Fiecare, unde va fi rânduit de întâi-stătătorul, la acela să-şi mărturisească toate ascunsele cugete şi greşeli, suspinând din adânc şi cerându-şi iertare, socotind a fi de faţă Însuşi cunoscătorul de inimi Dumnezeu. Iar nefăcând aşa, apoi singuri vă pricinuiţi groaznice căderi şi nicio sporire în suflet să nu aşteptaţi.

32. Despre a treia poruncă a dreptei socoteli, sfătuia pe ucenicii săi:

— De veţi simţi că vă supără ori în ce lucru dracul cel de amiazăzi, şoptindu-vă că doar aţi fi voi mai buni la Dumnezeu decât alţii sau mai sfinţi şi cuvioşi, îndată să alergaţi la egumen, rugându-l să vă schimbe din ascultările cele de cinste în altele cu totul proaste, până veţi scăpa de robia cugetului mândriei şi veţi câştiga dreapta socoteală. Iar nefăcând aşa, apoi negreşit veţi pierde şi roada dreptăţii.

33. Iar despre smerita înţelepciune poruncea, zicând:

— Vă dau această poruncă mai râvnitoare, ca împătrit să aveţi străjuire cum să vă păziţi capul credinţei prin smerita înţelepciune, pentru a nu fi zdrobiţi de cel mai necurat duh al blestematei huliri, care pe mulţi din călugări, ce se ţineau a fi prea isteţi, i-au aruncat în deznădejde şi le-au zdrobit oasele de pe faţa pământului. Unul ca acesta, de voieşte în grabă a ruşina pe acel drac, cu sila să tragă pe inimă a se apropia şi el cu fraţii la anafură, la sărutat icoanele şi la orice îl va pune egumenul. Iar nefăcând aşa, apoi până la groapă îl va petrece acel duh rău, vrând să-l câştige prin deznădejde.

34. Pentru Sfânta Împărtăşanie astfel îndemna Cuviosul Gheorghe pe ucenicii săi:

— Părinteşte vă îndemn ca să nu treacă nicio lună, nefiind împărtăşiţi cu dumnezeieştile Taine. Ci, toţi de obşte să vă îndeletniciţi a vă cumineca de douăsprezece ori pe an, afară de alte neocolite pricini. Eu vă sfătuiesc, iubiţii mei fii, să nu vă abateţi alegând ceva din cele peste măsura voastră, nici a vă socoti cu cei de-a pururea vrednici împărtăşirii. Ci, precum de multe ori v-am zis, păziţi calea de mijloc, împlinind după puterea voastră pe cele cuviincioase pregătiri. Măcar trei zile de rând postindu-vă, îndrăzniţi a lua cu cucernicie de la sfinţitorul preot pe cele curăţitoare Taine.

35. Zicea iarăşi Cuviosul Gheorghe:

— Feriţi-vă, o, fiii mei, să nu vă înşelaţi grăbindu-vă a primi lupi cuvântători întru smerita turmă. Adică pe aceste cinci firi de oameni ce sunt încurcaţi cu străine aşezări sufleteşti: pe călugărul venit de aiurea, ce este numai rasofor; pe schimnic, care este mai presus de cinul vostru; pe cel ce este

de neam mare; pe cel foarte învățat și nesupus; și pe cel ce este peste fire lipsit de minte. Că ale acestora nepotrivite așezări nu vă sunt de folos a rămâne cu voi. Însă, iarăși, prin duhul blândeților vă poruncesc ca, văzându-i plecați spre căință cu adevărată umilință, să-i numărați a fi bine primiți cu cei dintâi, după cuvântul Domnului ce zice: *Pe cel ce vine la Mine nu-l voi scoate afară.*

36. Marele stareț, arhimandritul Gheorghe, considera că mântuirea călugărilor din viața de obște atârnă de păzirea statornică a următoarelor cinci porunci așezate în chipul crucii:

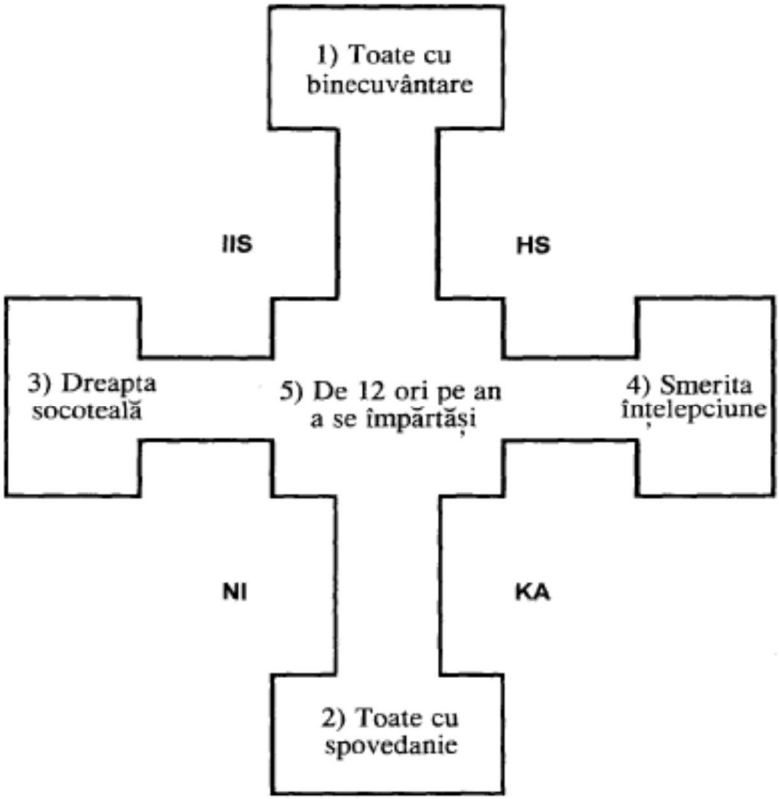

37. Spunea starețul și aceste cuvinte:

— Călugărul cel de bun neam și cinstit, mult, puțin ce a adus cu sine, să le pună la mijloc spre mângâierea tuturor din obște, împrumutând cu acestea pe Sfântul Ierarh Nicolae. Că, dimpreună cu părăsirea de toate, i-a primit Dumnezeu și pocăința.

38. Iar despre tăierea voii zicea:

— De la călugărul cel de bun neam numai această mică slujbă i se cere, ca să nu creadă minții sale mai mult decât celui ce îl povățuiește pe el. Ci, precum deodată a părăsit lumea, în acest chip să-și taie și voia sa. Și cu aceasta a împlinit toată dreptatea.

39. Către iconomul obștii acestea poruncea marele stareț:

— O, prea iubite fiul meu iconoame, întru cele mai ușoare iconomii firești vei săvârși îndreptări de slujbă după cum Sfântul Nicolae îți va povățui mintea. Iar întru ascultările mai grele, cu nedumeriri de taină, să nu calci hotarul, ci să întrebi și pe duhovnici, că atunci mai puțin vei greși.

40. Zicea iarăși:

— La toate ascultările să ai grijă a nu se face ceva pagubă, nici risipire fără de rânduială sau vătămare celor rânduiți de tine în ascultare. Ci, la fiecare slujbă să așezi câte trei oameni, ajutându-se unul cu altul.

41. Să-ți fie în știre și aceasta, fiule – zicea bătrânul –, ca pe cei posomorâți și fricoși la luptă, niciodată să nu-i pui la slujbe grele, pentru că, negreșit, te vor rușina.

42. Apoi adăugă starețul Gheorghe și aceste cuvinte părintești către iconomul mănăstirii:

— Fiule iconoame, prea cu bună pază să cumpănești greșelile fraților, a nu le judeca numai cu asprime, după trup, ci mai ales cu multă milostivire, după duh. Că zice Hristos: *Milă voiesc, iar nu jertfă* (Matei 9, 13).

43. Zicea și acestea:

— Deși multe căderi vor pătimi frații, ca niște oameni cu neputințe, și felurite scârbe cu nemulțumire îți vor pricinui, tu, fiul meu, nu-i mustra cu patimă, nici să-i osândești după obicei, ca să nu cazi și tu din bunătăți și mai târziu vei rămâne cu mântuirea mai prejos decât cei ce de-a pururea cad și se scoală.

44. Iarăși zicea iconomului:

— Arată-te vesel spre frați și foarte mult vei fi iubit de toți. Și chiar de vei pătimi întocmai ca dreptul Iov, să nu te aluneci dând vină asupra fraților sau rănind asupra Ziditorului a toate. Că destul îți este folosul a te păzi cu cinste de păcat și a mângâia sufletele lor.

45. Altădată iarăși învăța pe iconom, zicând:

— Să știi, fiul meu prea iubite, că și rânduiala iconomiei celei dinăuntrul sufletului este un dar foarte scump și nu lesne de aflat, care întrece cu prețul toată agonisita cea trupească. Deci, să nu se vatăme frații, apropiindu-se de tine ca să ia folos. Și nici tu să nu simți durere când te vor necăji întru ceva. Numai prin harul acesta, ce este tăinuit de furii cugetelor, degrabă vei umple jitnițele faptelor bune, săturând din destul adunarea obștii.

46. La urmă adaugă și aceste cuvinte:

— Fă-te ca un tată iubitor de fii și te bucură de sporirea lor, că atunci și ei îți vor purta neputințele tale.

47. Spunea starețul ucenicilor săi:

— Fiilor, deprindeți-vă cu rânduiala părintelui meu, Kir Paisie, care poate și în zilele noastre mult a ne folosi, fiindcă pravila acestui drept bărbat este întemeiată pe șapte stâlpi neclătinați și întărită pe cele șapte Laude ale

Maicii noastre, Biserica.

48. Zicea iarăși:

— Se cuvine a nu tăinui vouă, fiilor mei, că mai ales trei odrasle ale bunătății stareţului meu, mi se pare că nu veţi putea degrabă a le vedea rodind aici, nici a le câștiga așa ușor în scurtă vreme. Adică rugăciunea lui Iisus, povățuirea de călugări mulți și împăciuirea monahilor de multe neamuri.

49. Cea dintâi odraslă este lucrarea minții, adică făclia cea nestinsă a îndreptării sufletului, care povățuiește pe smeritul om către raiul cel gânditor și îl face în stare să ajungă la măsura vârstei lui Iisus Hristos. Această lucrare departe se află de niște pătimași ca noi.

50. Fraților, adăugă bătrânul, nu vă slobod a lua cuţit spre junghiere, încercând taina acestei lucrări, până ce nu veți agonisi cărți spre ajutor la meșteșugul ei. Pentru că nefiind bine iscusiți, să nu vi se întâmple ceva mai rău și veți fi de râs vrăjmașilor draci. Căci foarte cu anevoie nimeresc calea aceasta cei nedezbrăcați peste tot de materiile trupului, după cuvântul ce zice: „Nu va locui Duhul lui Dumnezeu în oamenii aceștia, de vreme ce încă trup sunt și numai cele pământești caută”.

51. Cea de a doua odraslă, continua stareţul, este ca nicidecum să nu primiți în obște mai mult decât 103 frați. Măcar de ar veni la voi orice față. Aducându-vă toate bunătățile pământului, să nu călcați așezământul ce vi se hotărăște, că atunci se vor naște între voi urâte prigoniri și veți cădea în grele ispite și nu veți fi mângâiați de nimeni. Ci, numai după ce se vor muta unii către Domnul, să împliniți locul și numărul.

52. Cea de a treia odraslă, fraților, este ca să nu caute întâietate cineva din călugări sau din frații cei primiți în obște ce sunt de alte neamuri. Că mai bine este ca fiecare să se întrebe pe sineși cum s-a făgăduit înaintea Sfântului Nicolae și oare la ce a venit la mănăstire, îndestulându-se a fi cinstit cu cei de mijloc fericiți ascultători și numărat cu cei neînstrăinați de mila lui Dumnezeu.

53. Zicea și acestea marele stareţ:

— Harul acestor trei bunătăți, adică al lucrării minții, al povățuirii de popor mult și al împăciuirii limbilor, nu multora s-a dat de la Dumnezeu.

54. Alteori, sfătuia cu stăruință pe ucenici:

— Părinteşte vă rog, pentru numele Preasfintei Treimi, să nu faceți supusă această smerită obște (Cernica) altor neamuri mai sporite, cât timp va locui măcar un singur suflet de român într-însa. Ci, ori greci, ori de altă limbă, să nu îndrăznească a păși peste soarta românilor, nici ţine începătoria înăuntrul bisericii sau în iconomia de afară. Numai cu învoire de obște pot să fie ca o mână dreaptă românilor statornici, spre ajutor la greutatea vieții.

55. Iar pe călugării cernicani astfel îi sfătuia bătrânul:

— Nici între voi, românii, să nu faceți prigoniri, aflându-vă mai buni decât alții și să vă certați, zicând: că eu sunt pământean, iar acela este moldovean și acesta transilvănean. Pentru că nu felul limbii românești

judecăm, ci mai degrabă faptele credinţei încercăm. Iar de nu veţi ţine seamă de cuvântul ce v-am rugat, apoi să ştiţi, fiii mei, că multă plângere veţi moşteni, în loc de pace. Drept aceea, să nu călcaţi hotarul, căci toţi în curând vom muri şi vom stăpâni numai mormântul.

56. Pentru privegherile cele de peste an, aşa învăţa Cuviosul Gheorghe pe fiii săi: '

— Iubiţilor, puneţi-vă la răbdare şi cu dragoste să închinaţi lui Dumnezeu în cursul unui an câte o priveghere de om, după numărul ce sunteţi adunaţi aici, în această vreme.

57. Zicea iarăşi:

— În tot lucrul bine este a păzi fiecare măsura de mijloc, atât pentru alinarea măririi deşarte, cât a fugi şi de omorâtorul păcat ce se naşte călugărului din trândăvie. Deci, să nu se îngreuieze inima voastră cu neînţelegerea, căci şi psalmistul zice: „Adormit-au cu somnul lor şi n-au aflat nimic". Ci, vă hrăniţi sufletul cu rugăciunea cea de-a pururea curgătoare a străjuirii nopţii, ca să dobândiţi har cu prea bogată milă de sus.

58. Apoi continuă stareţul:

— Privegherile să le faceţi după rânduiala aceasta: 40 de privegheri la sfinţii cei aleşi de peste an, punându-le slujba după învoire frăţească şi făcând osteneală cinci ceasuri din noapte; 7 privegheri de câte şapte ceasuri să-i închinăm cu cuget smerit Maicii Domnului, la toate praznicele ei, întru cinstea şi mărirea pururea Fecioarei Maria; 12 privegheri la praznicele împărăteşti ale Însuşi Ziditorului a toată făptura şi Mântuitorului nostru, făcând osteneală câte nouă ceasuri din noapte, după numărul celor nouă cete de îngeri care Îl slăvesc neîncetat; 3 privegheri de toată noaptea, de câte douăsprezece ceasuri, din care: una la întâi septembrie pentru biruinţa şi întemeierea preaînălţatului nostru domn; a doua, la întâi martie, pentru fericita sănătate şi buna sporire a preasfinţitului nostru mitropolit; iar a treia, la 6 decembrie, spre ziua hramului, întru cinstea şi pomenirea Sfântului Ierarh Nicolae.

59. La urmă, adăugă stareţul şi aceste cuvinte:

— Săvârşiţi-le pe toate cu bună rânduială, o, fiii mei. Purtaţi grijă a nu fi lipsit cineva de harul privegherilor, nici să rămâneţi bătând afară la uşa milostivirii lui Dumnezeu. Ci mai ales voi, clericii, cu foarte mare pază să umblaţi, nesocotind a fi mică pagubă a scădea măcar o cirtă din lege, că scris este: *Cel ce nu se osteneşte după lege, nu se încununează* (II Timotei 2, 5).

60.Pentru canonul şi pravila de la chilii, astfel învăţa Cuviosul Gheorghe pe fiii săi duhovniceşti:

— Am rânduit să faceţi şi ceva canon pe la chilii, care este după măsură cumpănit şi cu putinţă fiecăruia a-l săvârşi. Socotiţi, fiii mei, mai întâi să nu aveţi unii spre alţii pomenire de rău, *ca să nu apună soarele întru mânia voastră* (Efeseni 4, 26).

61. Apoi zicea:

— Cei ce știți carte, vrând de cu seară a vă odihni, alegeți a citi una din acestea două: sau molitfele spre somn, sau Canonul îngerului. Iar deșteptându-vă din somn, să citiți iarăși sau icoasele Maicii Domnului, sau molitfele dimineții.

62. Zicea iarăși starețul:

— La închinăciuni dăm voie, sau 300 de cele mai mici să faceți, sau 100 de metanii până la pământ. Asemenea pogorâm hotarul milei și către cei cu totul slabi ce nu sunt cărturari. Să facă deci, sau 700 închinăciuni mici, sau 300 metanii mari, păzind întocmai până la moarte această legătură, afară doar de sâmbete, de Duminici și praznice cu dezlegare, că atunci metanii mari nu se fac.

63. De se află cineva râvnitor, iubind a le săvârși pe toate cele rânduite fiecărei zile, acesta despre noi să fie slobod și binecuvântat. Însă și stihul cel rânduit călugărului, toți, de obște, să-l aveți întru pomenire. Adică de-a pururea culcându-vă și sculându-vă să ziceți așa: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”.

64. La urmă adăugă starețul și acestea:

— Zis-a un mare filosof cum că celor înțelepți puține le trebuie. Astfel și voi, fiii mei, citind multe scripturi, măcar numai să fiți cucernici. Măcar să nu pizmuiți celor împlinitori de porunci, ca să nu rămâneți și nelucrători din rea voire; ci, cât aveți încă vreme, sârguiți-vă fiecare cât poate.

65. Iar pentru măsura somnului, spunea marele stareț:

— Fiilor, să vă arăt puține și pentru greutatea somnului, numit și moarte a sufletului, ca să-i știți măsura și sorocul odihnei. Precum din patru stihii este alcătuită lumea de Dumnezeu, într-acest chip se cuvine și somnului să-i despărțim vremea și, drept cumpănindu-l, să-i lăsăm daraua numai întru a patra parte de măsură. Adică iarna să vă odihniți dormind noaptea șase ceasuri. Iar vara, patru ceasuri noaptea și două ceasuri ziua. Și numai atât. Iar dacă încă nu ajung dramurile firii unora din slăbănogi, apoi lăsăm voie la începătorul obștii (egumenul) a le mai face ceva adaos, pe cât va socoti.

66. Zicea iarăși fiilor săi:

— Precum v-am spus a păzi rânduiala privegherilor, în același chip se cuvine și în toate zilele a nu lipsi niciun frate de la cele șapte laude ale Bisericii, după hotărârea marelui psalmist ce zice: *De șapte ori pe zi Te-am lăudat pe Tine, Doamne* (Ps. 118, 164).

67. Sosind vremea cântării de noapte, străjerul cel rânduit să nu lipsească din pridvor, ci cu bună pază să ia în scris pe toți frații, cine la ce vreme a intrat. Iar după sfârșit, să ducă mărturia la egumen, ca pe cei întârziați de la rugăciune să-i rânduiască sub duhovnicească epitimie. Adică, sau plecându-i va face metanii, sau oprindu-i a nu mânca într-acea zi.

68. La urmă a adăugat cuviosul și acestea:

— Să nu vă obișnuiți, fraților, a umbla din loc în loc, bătând vânturi fără

de folos şi rezemându-vă de umbra necuratelor păreri. Ci vă întăriţi unul pe altul şi faceţi roade vrednice de pocăinţă. Iar părăsind voi lăcaşul acesta, veţi cădea sub grea epitimie (canon), ca nişte netrebnici însoţirii celor aleşi.

69. În anul 1806, la 3 decembrie, îmbolnăvindu-se de moarte, Cuviosul Gheorghe a chemat la sine pe toţi şi le-a zis:

— Copiii tatei, dragoste să aveţi între voi! Să ştiţi că la Cernica va merge bine până la al patrulea stareţ, iar de aici Dumnezeu ştie. Apoi, dându-şi duhul în mâinile Domnului, a fost îngropat în pridvorul bisericii Sfântul Gheorghe din insula mică.

MONAHUL GHERONTIE DASCĂLUL, Mănăstirea Neamț († 1812)[3]

Cuviosul Gherontie era unul din ucenicii stareţului Paisie şi cel dintâi părinte duhovnicesc al mitropolitului Grigorie Dascălul (1823-1834). Originar din Moldova, el a intrat ca vieţuitor în Mănăstirea Neamţ cu puţin înainte de venirea stareţului Paisie (1779). Apoi, fiind iscusit la minte, a fost trimis împreună cu monahul Doroftei la Colegiul Sfântul Sava din Bucureşti, pentru a deprinde limba greacă. Aici a cunoscut pe tânărul Gheorghe Miculescu, Mitropolitul de mai târziu al Ţării Româneşti, pe care l-a adus la Mănăstirea Neamţ şi l-a călugărit cu numele de Grigorie.

După terminarea şcolii, monahul Gherontie a devenit un iscusit traducător al Sfinţilor Părinţi de limbă greacă. Împreună cu fiul său duhovnicesc, ierodiaconul Grigorie, au tradus la Mănăstirea Neamţ numeroase cărţi patristice, din care cele mai multe au fost tipărite. Vestea despre aceşti doi călugări iscusiţi în cele duhovniceşti şi pricepuţi la tălmăcirea cărţilor bisericeşti se răspândise în tot pământul românesc. Erau cunoscuţi atât mitropoliţilor Veniamin Costachi şi Dionisie Lupu, cât şi episcopilor de la Buzău, Râmnicu-Vâlcea şi Argeş.

În anul 1812, monahul Gherontie împreună cu ierodiaconul Grigorie se duc în Muntele Athos, „să se închine sfintelor mănăstiri celor de acolo şi să se întâlnească cu părinţii cei cuvioşi, pentru folosul sufletului”. La întoarcere, însă, cad între tâlhari la Filipopoli, peste Dunăre, unde Cuviosul Gherontie moare ca un adevărat martir. Ucenicul său îl îngroapă la Mănăstirea Anarghiri din apropiere şi se întoarce la Neamţ. După şapte ani îi aduce osemintele şi le depune în gropniţa mănăstirii de metanie.

---

[3] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. II, colectiv, Bucureşti, 1958; C. Tomescu, *Scurtă povestire istorică despre Sfânta Mănăstire Neamţu,* Mănăstirea Neamţ, 1942.

CUVIOSUL SISOE SIHASTRUL, ctitor şi egumen al Schitului Rarău (secolele XVIII-XIX)

Acest cuvios părinte sihăstrea în Munţii Rarăului, pe la sfârşitul secolului XVIII. Numele său era cunoscut în toate satele din împrejurimi. Sihaştrii din codri îl aveau de povăţuitor, fiind vestit ascet şi lucrător al rugăciunii lui Iisus, iar credincioşii de prin sate îl aveau de părinte duhovnicesc şi mijlocitor către Dumnezeu.

Auzind de nevoinţa lui, călugării din Schitul Rarău l-au ales egumen şi întâi-stătător al obştii lor. Şi era egumenul Sisoe ca o lumânare în sfeşnic pentru toţi, adunând în schit mai mulţi ucenici şi povăţuind pe toţi pe calea mântuirii. Dar, văzând cuviosul că bisericile ortodoxe, mănăstirile şi schiturile din nordul Moldovei erau persecutate de autorităţile catolice austriece, a socotit să mute Schitul Rarău în partea de sud a muntelui, care aparţinea de Moldova.

În vara anului 1800, egumenul Sisoe s-a pregătit să treacă cordonul (frontiera) austriac. Deci, adunând în schit 30 de ţărani cu cai de munte, a aşezat pe ei catapeteasma bisericii, odoarele, cărţile de cult şi puţina avere a schitului. Apoi, făcând rugăciune la Maica Domnului şi sărutându-i sfânta icoană, împreună cu tot soborul, au trecut noaptea frontiera, fără să fie observaţi de austrieci. Egumenul însuşi mergea înainte cu icoana Maicii Domnului făcătoare de minuni şi se ruga cu lacrimi să fie izbăviţi de tot răul.

În zorii zilei au poposit într-o frumoasă poiană de munte, aproape de locul numit „Piatra Zimbrului”. Aici au aşezat icoana Maicii Domnului într-un trunchi de brad şi au făcut priveghere şi liturghie de mulţumire lui Dumnezeu. Apoi au construit o biserică de lemn cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, cum se vede până astăzi, în care au aşezat catapeteasma şi sfânta icoană, protectoarea schitului. Alături au construit chilii pentru călugări şi cele de nevoie. Aşa a reînnoit Cuviosul Sisoe Schitul Rarău, scoţându-l de sub ocupaţie străină.

Adunând în jurul său peste 20 de călugări şi învăţându-i pe toţi dragostea de Dumnezeu, după câţiva ani s-a strămutat la cereştile lăcaşuri.

SCHIMONAHIA NAZARIA, Mănăstirea Văratec († 1814)[4]

Viața schimonahiei Nazaria a fost din început înconjurată de necazuri și ispite. Era de loc din Brașov. Mai întâi a fost căsătorită și a născut doi copii. Apoi, murindu-i soțul, a rămas din tinerețe văduvă. Nu după mulți ani, cu voia lui Dumnezeu, i-au murit și copiii. Rămânând singură și dorind să slujească lui Hristos, a intrat în nevoința vieții călugărești. Mai întâi a petrecut în Schitul Scânteia din Vrancea, unde a fost făcută rasoforă cu numele de Natalia. Apoi se mută la Schitul Bonțești. Aici primi marele și îngerescul chip sub numele de Nazaria.

Dorind o nevoință duhovnicească mai înaltă, schimonahia Nazaria a venit în ținutul Neamț, la Schitul Pârâul Carpenului-Pipirig. Aici a cunoscut pe marele duhovnic Iosif Pustnicul, care a strămutat obștea de aici la Schitul Durău, sub Muntele Ceahlău, unde luă ființă o renumită sihăstrie de călugărițe. La Durău s-a nevoit schimonahia Nazaria 14 ani de zile, în tăcere, în post, în rugăciune și ascultare, devenind egumenă a acelei alese sihăstrii. Și era așa de blândă, smerită și înțeleaptă, încât o iubeau toate ca pe o adevărată mamă duhovnicească.

În anul 1788, după întemeierea Mănăstirii Văratec, Cuviosul Iosif Pustnicul a adus pe schimonahia Nazaria de la Durău și a pus-o stareță în Văratec. Astfel, smerita mireasă a lui Hristos, părăsind liniștea, se face începătoare unei obști noi, devenind prima stareță a Mănăstirii Văratec. Și a condus cu multă înțelepciune duhovnicească soborul mănăstirii, din anul 1788 până în anul 1814. La aceasta a fost ajutată nu puțin de Cuviosul Iosif și mai ales de Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, protectoarea mănăstirii.

După ce formă o frumoasă obște de călugărițe cu peste o sută de surori și rândui toate bine, schimonahia Nazaria s-a mutat din viața aceasta, pentru a lua plata ostenelilor sale.

---

[4] Monahia Zenaida Racleș și Arhim. Evghenie Ungureanu, *Istoria Mănăstirii Văratec,* Mănăstirea Neamț, 1923.

ARHIMANDRITUL TIMOTEI, stareţ al Mănăstirii Cernica († 1816)[5]

Acest cuvios părinte era pământean de neam din Câmpia Bărăganului. Auzind de Schitul Cernica şi de stareţul Gheorghe, a părăsit din tinereţe grijile lumii şi a venit să slujească lui Hristos. Şi era unul din cei mai iubiţi ucenici ai marelui stareţ.

În anul 1784, tânărul Timotei a fost călugărit împreună cu alţi 32 de fraţi, în anul 1793 a fost hirotonit preot şi numit egumen al Mănăstirii Cernica, după ce Cuviosul Gheorghe duce o parte din călugări la Mănăstirea Căldăruşani. Astfel, ieromonahul Timotei devine cel mai apropiat colaborator al stareţului său, fiind blând, smerit, ascultător în toate şi iubit de întreaga obşte.

După moartea stareţului Gheorghe, obştea Mănăstirii Cernica a ales stareţ, la 5 aprilie, 1807, pe părintele Timotei ieromonahul. Şi a povăţuit bine sfânta mănăstire 9 ani de zile, făcând multe şi însemnate îmbunătăţiri şi păzind cu sfinţenie aşezământul înaintaşului său. În toamna anului 1807 a primit între vieţuitorii mănăstirii pe tânărul frate Constantin, care avea să devină mai târziu Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica. În anul 1809, stareţul Timotei începe construcţia unei mari biserici pe insula Sfântul Nicolae, în locul vechii biserici distruse de cutremur. În anul 1813, arhimandritul Timotei fondează Mănăstirea de maici Pasărea, în pădurile din apropiere, unde mai târziu s-au nevoit multe din rudele părinţilor de la Cernica.

Pe lângă aceste înnoiri, stareţul Timotei s-a îngrijit nu puţin şi de menţinerea vieţii duhovniceşti în obştea formată cu atâta trudă de Cuviosul Gheorghe. A mărit numărul fraţilor din obşte, a continuat tipicul slujbelor şi ascultărilor rânduite în aşezământul lăsat mănăstirii şi, mai ales, a menţinut unitatea şi dragostea între fraţi. Pentru viaţa lui aleasă, pentru înţelepciunea şi blândeţea cu care păstorea turma lui Hristos, stareţul era iubit şi respectat de toţi, ca un adevărat părinte duhovnicesc.

La 3 martie, 1816, arhimandritul Timotei s-a mutat la Domnul, lăsându-şi ucenicii lipsiţi de mângâierea sa părintească.

---

[5] Monah Casian Cernicanul, *Istoriile sfintelor monastiri Cernica şi Căldoroşani,* Bucureşti, 1870.

EPISCOPUL IOSIF DE ARGEȘ († 1820)[6]

Acest episcop este vrednic de pomenit între cei mai aleși ierarhi ai Bisericii noastre din secolul XIX, atât pentru buna chivernisire a Eparhiei Argeșului, cât și pentru râvna cu care stăruia la traducerea și tipărirea cărților bisericești.

S-a născut în satul Malaia de pe râul Lotru-Craiova, în jurul anului 1750. Tatăl său, fiind preot, l-a învățat carte din copilărie. Apoi se retrage la Mănăstirea Cozia, unde se călugărește. Mai târziu este hirotonit și numit egumen la Mănăstirea Sfântul Dumitru din Craiova. În anul 1792 este hirotonit arhiereu cu titlul de „episcop al Sevastiei". Iar la sfârșitul anului 1793 este numit episcop al Eparhiei Argeșului, abia reînființată, pe care o păstorește cu duhovnicească râvnă și înțelepciune timp de 27 de ani.

Ca un iscusit slujitor al Bisericii lui Hristos, s-a străduit să înnoiască mai multe biserici, mănăstiri și schituri din eparhia sa. Astfel, între anii 1797-1800 a construit noi chilii și un paraclis de iarnă la Mănăstirea Curtea de Argeș și a reînnoit catedrala voievodală, împodobind-o cu picturi și odoare. Pentru moaștele Sfintei Mucenice Filofteia a făcut o raclă nouă și a turnat un clopot mare cu a sa cheltuială. A reparat, de asemenea, Mănăstirile Stânișoara-Argeș și Antim din București.

Fiind un bun cărturar și statornic apărător al Ortodoxiei românești, s-a ostenit toată viața să traducă și să tipărească cărți de slujbă și de apărare a dreptei credințe în Hristos. Din cărțile traduse de episcopul Iosif din limba greacă se pot aminti: *Octoihul* – 1774 și 1794; *Urmarea lui Hristos* – 1792 și *Comoara dreptei credințe* – 1793. Iar dintre cărțile traduse la cererea lui, îndreptate și tipărite cu a sa cheltuială, amintim: cele 12 *Mineie* tipărite la Buda în anii 1804-1805; *Slujba Sfântului Nifon* – 1806; *Octoihul,* tradus de monahul Gherontie și ierodiaconul Grigorie din Mănăstirea Neamț – 1811; *Adunarea pe scurt a dumnezeieștilor dogme,* împotriva uniației din Transilvania, tradusă de ierodiaconul Grigorie și tipărită la Mănăstirea Neamț în anul 1816; *Tâlcuire pe scurt la Antifoanele celor 8 glasuri,* tradusă de același monah Gherontie la cererea sa și tipărită la Mănăstirea Neamț în 1817, precum și altele.

Episcopul Iosif mărturisea dreapta credință și prin exemplul vieții sale, fiind un bun slujitor al Bisericii și un adevărat păstor al turmei lui Hristos. În anul 1808 avea în eparhia sa 114 biserici de zid, 250 biserici de lemn, 699 preoți de mir, 30 ieromonahi, 445 diaconi, 3 ierodiaconi și 24 mănăstiri și schituri.

Ajungând la adânci bătrâneți, s-a săvârșit din viață la Mănăstirea Antim, în toamna anului 1820 și a fost îngropat lângă biserică.

---

[6] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. II, colectiv, 1958, p. 255-263.

CUVIOȘII PĂRINȚI DIN MĂNĂSTIREA SECU (Uciși de turci în septembrie, 1821)

Se cuvine să facem pomenire aici și de cuvioșii părinți – călugări, ierodiaconi și ieromonahi – uciși de turci în luptele date la Mănăstirea Secu în toamna anului 1821, împotriva eteriștilor greci.

Odată cu ocuparea mănăstirii de către eteriști, au fost reținuți înăuntru și câțiva mireni dimpreună cu treizeci de călugări. Turcii, căutând să izgonească pe răsculați, au asediat mănăstirea. Apoi, după două luni de rezistență și de mari sacrificii, mănăstirea a fost incendiată și răsculații au deschis porțile. În ceasul acela s-a dezlănțuit un cumplit atac în curte și în biserică, murind de ambele părți multe ființe omenești. Cu îngăduința lui Dumnezeu, în acel măcel au fost uciși cu sabia 28 de călugări nevinovați din obștea Mănăstirii Secu și apoi îngropați în aceleași gropi comune din apropiere[7].

Uciderea acestor cuvioși călugări în propria lor mănăstire este un fapt unic în istoria monahismului nostru. Aceasta ne amintește de Cuvioșii Părinți uciși de beduini în Sinai, în Rait și la Mănăstirea Sfântul Sava, în secolele IV-VI. Martor al acestui măcel a fost Cuviosul Zosima, un mare sihastru de la Pocrov, care a scris în însemnările sale câteva pagini zguduitoare.

Se cuvine, dar, să ne amintim cu recunoștință de acești călugări, martiri fără nume, care și-au vărsat sângele nevinovat pentru dragostea lui Hristos. Se spune din bătrâni că până în zilele noastre apar pe pământ pete roșii de sânge, pe locul unde au fost tăiați cu sabia cuvioșii martiri români.

[7] După afirmațiile pustnicului Zosima de la Schitul Pocrov și ale arhiereului Narcis Crețulescu din Mănăstirea Neamț.

ARHIMANDRITUL ILARIE, stareț al Mănăstirii Neamț (1818-1823)[8]

Arhimandritul Ilarie era originar din Bucovina, fiind unul din duhovnicii de frunte ai Mănăstirii Neamț și ucenic al starețului Paisie. Despre acest cuvios stareț scrie în arhiva mănăstirii că era „drept moldovean, om împodobit cu multe fapte bune, pricopsit (îmbogățit) în cele duhovnicești și politicești, viteaz în toate scârbele și întâmplările ce-i veneau".

Cea dintâi grijă a sa a fost menținerea vieții duhovnicești în marea lavră și în cele patru schituri ale sale. Pe atunci, Mănăstirile Neamț și Secu numărau peste 500 de călugări în viața de obște și aproape 100 de sihaștri în pădurile din împrejurimi, mai ales în jurul Schiturilor Pocrov, Sihăstria și Sihla. Starețul Ilarie se străduia să păstreze unitatea deplină între monahi, râvna pentru biserică, pentru rugăciune, pentru ascultare desăvârșită și pentru citirea scrierilor Sfinților Părinți. Sub îndrumarea lui s-au tipărit în tipografia Mănăstirii Neamț și câteva cărți bisericești de mare importanță, precum: *Cuvintele Sfântului Isaac Sirul* (1819), *Sfânta Evanghelie* (1821), în cea mai aleasă ediție; *Carte pentru pravilă* (1823) și *Psaltirea* (1823-1824).

Sub starețul Ilarie au venit grele încercări peste mănăstirile din ținutul Neamț, și anume, luptele dintre turci și eteriștii greci, incendierea Mănăstirii Secu și a Schitului Sihăstria, risipirea călugărilor prin sate și păduri și jefuirea sfintelor lăcașuri. Starețul Ilarie, fiind insuflat de Dumnezeu, a ascuns în munți icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, precum și tipografia. Apoi, plătind o sumă de bani, a izbăvit Mănăstirea Neamț de foc și pustiire.

În anul 1822, când s-a liniștit Moldova, starețul a trimis trei călugări și au adus icoana Maicii Domnului din munte. Iar el împreună cu toată obștea au întâmpinat-o cu lacrimi, au așezat-o din nou în biserică și au făcut rugăciuni de mulțumire și priveghere de toată noaptea. În locul unde a fost ascunsă icoana, starețul a întemeiat Schitul Icoana, în cinstea Maicii Domnului, cum se vede până astăzi.

După șase ani de povățuire a marii lavre, când obștea se întemeiase din nou, Cuviosul Ilarie s-a simțit chemat de Hristos și a adormit cu pace în toamna anului 1823, fiind plâns de tot soborul.

---

[8] Arhiereul Narcis Crețulescu, *Istoria Mănăstirilor Neamț și Secu cu ale lor schituri,* mss. 5691-5696/BAR; C. Tomescu, *Scurtă povestire istorică despre Sfânta Mănăstire Neamț,* 1942, p. 42-43.

CUVIOSUL IOSIF PUSTNICUL, mare duhovnic al Mănăstirii Văratec († 1828)[9]

a. Viaţa

Ieroschimonahul Iosif „Pustnicul” a strălucit în monahismul nostru ca o făclie de mult preţ, din a doua jumătate a secolului XVIII, până la începutul secolului trecut. Căci era sihastru şi dascăl iscusit al rugăciunii lui Iisus, preot şi duhovnic renumit, părinte adevărat pentru mireni şi călugări şi bun organizator de mănăstiri. Iată faptele cele mai importante ale Cuviosului Iosif, numit de toţi „Pustnicul”.

Acest mare duhovnic era de loc din ţinutul Neamţ. Iubind pe Hristos, a îmbrăţişat din tinereţe viaţa călugărească. Mai întâi s-a nevoit în obştea Mănăstirii Neamţ, întrecând pe mulţi cu smerenia şi ascultarea. Văzând aceasta, stareţul lavrei l-a făcut călugăr şi ieromonah. Mai târziu, râvnind marilor părinţi, ieroschimonahul Iosif s-a retras la singurătate, în pădurile seculare din apropierea Schitului Sihla. Acolo s-a nevoit mulţi ani în post şi rugăciune, împreună cu doi ucenici ai săi. Până astăzi, locul acela poartă numele de „Chiliile lui Iosif”.

La rugămintea stareţului Paisie, Cuviosul Iosif ajunge duhovnic la o mică sihăstrie de călugăriţe de la Pârâul Carpenului-Pipirig, în anul 1780. De aici se mută cu toată obştea la Schitul de maici Durău, lângă Ceahlău. Acolo organizează o sihăstrie călugărească renumită în partea locului. În 1785 se retrage iarăşi la linişte în pădurile Văratec, ajutând la întemeierea mănăstirii cu acelaşi nume, împreună cu schimonahiile Olimpiada şi Nazaria.

După ce formează o obşte de peste 200 de călugăriţe, pe care le povăţuieşte duhovniceşte mai bine de 30 de ani, Cuviosul Iosif Pustnicul se mută în odihna lui Hristos, în anul 1828, şi este înmormântat în biserica mare ctitorită de el.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

[9] Monahia Zenaida Racleş şi Arhim. Evghenie Ungureanu, *Istoria Mănăstirii Văratec,* Mănăstirea Neamţ, 1923.

1. Se spunea despre Cuviosul Iosif că atât de mult sporise în viața duhovnicească, încât ajunsese unul din cei mai renumiți sihaștri din Munții Sihlei. Se învrednicise încă și de darul facerii de minuni și al izgonirii duhurilor necurate, cum puțini erau în vremea sa.

2. Se mai spunea despre el că avea doi ucenici din Mănăstirea Neamț, pe schimonahii Gherontie și Gherman. Toți trei împreună se rugau, privegheau ziua și noaptea și se sileau să împlinească poruncile lui Hristos și să cânte măririle lui Dumnezeu.

3. Locuința Cuviosului Iosif și a ucenicilor săi era formată din trei chilii de lemn și pământ, așezate într-o poiană, alături de un mic paraclis. Bătrânul cobora din pustie foarte rar. Hrana și-o procurau din fructele de pădure și din legumele cultivate în jurul chiliilor. Și astăzi se mai văd în poiană urmele „Chiliilor lui Iosif", pârâul și poiana care îi poartă numele și câțiva pomi fructiferi.

4. Ieroschimonahul Iosif era cunoscut de călugării din ținutul Neamț ca un foarte iscusit duhovnic și mare dascăl al rugăciunii lui Iisus. De aceea, veneau la el pentru cuvânt de folos și spovedanie numeroși sihaștri din Munții Sihlei și din pădurile Agapiei, călugări și egumeni din Schiturile Sihăstria, Sihla, Pocrov și Mănăstirea Neamț. Iar bătrânul îi primea pe toți cu dragoste, îi asculta, îi învăța tainica lucrare a rugăciunii lui Iisus, îi mărturisea și, după ce îi ospăta cu mâncare pustnicească, îi libera cu pace la chiliile lor.

5. Cuviosul Iosif Pustnicul a fost și un vestit organizator de sihăstrii în ținutul Neamț. Căci, fiind rânduit părinte duhovnicesc la Schiturile de maici Pârâul Carpenului, Durău și Mănăstirea Văratec, pe toate le-a împodobit cu viață de obște, cu slujbe alese și cu călugărițe râvnitoare pentru Hristos, care trăiau în multă dragoste, în ascultare și necontenită rugăciune.

6. Despre acest mare sihastru se spune că avea așa de mare râvnă la zidirea sfintelor lăcașuri, că singur ajuta pe lucrători. Între anii 1790-1800, când s-a construit biserica Mănăstirii Văratec cu hramul „Adormirea Maicii Domnului", duhovnicul Iosif căra cu mâinile sale piatră, var, nisip și apă și le urca pe schelă. Iar pentru lucru aduna bani de la cei avuți și cu dare de mână și plătea lucrătorii. Astfel, Cuviosul Iosif este cinstit ca cel dintâi ctitor și duhovnic al Mănăstirii Văratec.

7. Deși petrecea în obște, bătrânul ducea viață duhovnicească în asceză și necontenită rugăciune. Iar pentru sfințenia vieții sale a fost binecuvântat de Dumnezeu cu darul vindecării și al mângâierii oamenilor. Zilnic veneau la el mireni și călugări pentru cuvânt de folos. Veneau oameni bolnavi de duhuri necurate și se întorceau înapoi mângâiați și vindecați.

8. Fiind înainte văzător, Cuviosul Iosif, numai cât privea pe cineva în față, înțelegea de ce patimi și gânduri era luptat sau de ce boală suferea. De aceea, cunoscând pricina, vindeca pe toți cu rugăciunile sale, căci era unul din cei mai renumiți duhovnici și dascăli ai rugăciunii din ținutul Neamț.

9. Mai înainte de obştescul său sfârşit, Cuviosul Iosif a prevestit că vor veni tulburări mari şi răzmeriţe peste ţara Moldovei. Satele şi mănăstirile vor fi jefuite, Mănăstirea Neamţ va rămâne un timp pustie, iar celelalte – Agapia, Secu, Sihăstria şi Văratec – vor fi arse de foc. Această profeţie a ieroschimonahului Iosif Pustnicul s-a împlinit în toamna anului 1821, în timpul răscoalei eteriste.

CUVIOSUL PIMEN IEROSCHIMONAHUL, duhovnicul Sfântului Calinic de la Cernica (1762-1831)[10]

a. Viața

Acest cuvios părinte a fost un mare nevoitor și duhovnic al Mănăstirii Cernica. S-a născut în București, în anul 1762. În 1784 a intrat în viața monahală, ca ucenic al starețului Gheorghe. După trei ani a fost călugărit, iar puțin mai târziu a fost hirotonit diacon și preot.

Ieroschimonahul Pimen s-a nevoit în Mănăstirea Cernica până după moartea starețului Gheorghe. În anul 1812 se duce la Sfântul Munte, iar în anul 1818 arhimandritul Dorotei, starețul Cernicăi, îl cheamă la metanie, unde rămâne ca părinte duhovnicesc al obștii până la sfârșitul vieții sale.

La 29 august, 1831, și-a dat sufletul în mâinile Domnului și a fost îngropat lângă biserica veche a Sfântului Gheorghe din insula mică.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Ieroschimonahul Pimen a fost cel mai iubit și apropiat ucenic al marelui stareț Gheorghe, pe lângă care a crescut și s-a format duhovnicește timp de 22 de ani. De la el a deprins să fie iubitor de liniște, blând, smerit cu inima și foarte râvnitor pentru casa Domnului. De la el a învățat să săvârșească cele sfinte „cu frică și cu cutremur" și să iubească oamenii. De la starețul Gheorghe a învățat Cuviosul Pimen meșteșugul Sfintei Spovedanii și lucrarea cea de taină a rugăciunii lui Iisus.

2. Acest cuvios părinte a fost rânduit de Dumnezeu să fie povățuitor și părinte duhovnicesc al fericitului Calinic. În anul 1807 când acesta vine la Cernica, starețul Timotei îl încredințează ca pe un odor de mare preț duhovnicului Pimen, „fiindcă era un bătrân iscusit în călugărie și cel dintâi ucenic al starețului Gheorghe, om cu viață înaltă, după cum mai mulți ucenici ai lui mărturisesc".

3. Părintele Pimen a povățuit duhovnicește pe fericitul Calinic din anul 1807 până în anul 1812, când se duce la Sfântul Munte. Iar după întoarcerea în țară, i-a fost duhovnic până în anul 1831, când bătrânul se mută la cele veșnice. Și a povățuit cu atâta înțelepciune pe Cuviosul Calinic prin rugăciune, prin cuvânt și prin exemplu, încât în puțini ani ucenicul și-a întrecut dascălul său.

4. Retrăgându-se Cuviosul Pimen la liniște în insula mică, s-a nevoit mulți ani acolo în tăcere și rugăciune. Ascultarea lui cea mai aleasă, rânduită de Sfântul Calinic, a fost aceea de a spovedi și mângâia pe oameni. Faima vieții lui ajunsese peste tot și alergau la el nu numai călugări, ci și mireni, de se mărturiseau și cereau cuvânt de învățătură.

5. Dorind să deprindă mai bine lucrarea minții și să se folosească de părinții atoniți, în anul 1812 a plecat la Sfântul Munte cu ucenicul său,

[10] Monahul Casian Cernicanul, op. cit., p. 86-110.

Damaschin. Acolo s-a nevoit șase ani la liniște, într-un loc pustiu, în priveghere, în rugăciune și cugetare la cele dumnezeiești, biruind ispitele vrăjmașului.

După întoarcerea bătrânului din Athos, părinții din Cernica „nu se împăcau să le fie stareț Cuviosul Pimen, pentru că el voia să facă chinovie chiar ca la Sfântul Munte, și părinții de aici, fiind neobișnuiți cu acea viață aspră, nu voiau să strice legile starețului Gheorghe, începătorul acestei obști". De aceea, călugării au ales stareț pe fericitul Calinic, ucenicul său, iar părintele Pimen a rămas duhovnicul obștii până la sfârșitul vieții sale.

6. Acest îmbunătățit bătrân era un călugăr de liniște și de rugăciune. Ziua și noaptea era nelipsit de la biserică și de la ascultare, iar în timpul liber sculpta cruci și le împărțea la frați. Permanent lucra cu mâinile, iar cu mintea zicea rugăciunea lui Iisus.

7. Se spunea despre acest cuvios că era foarte înțelept și iscusit la cuvânt. Însuși Sfântul Calinic, în vremuri de primejdie și nedumerire, venea la el ca la părintele său duhovnicesc și niciodată nu ieșea din cuvântul lui.

8. În anul 1829, într-o noapte de iulie, Sfântul Calinic a avut o înfricoșată vedenie. Atunci, îndată luându-și rasa, a alergat la părintele Pimen în insula mică și, intrând în chilie, i-a spus vedenia. Iar bătrânul i-a răspuns:

— Nu este, fiule, nălucire diavolească, ci este adevărată vedenie dumnezeiască, pentru că și mie mi s-a arătat de trei ori în această noapte aceeași vedenie. După ce mi-am făcut canonul, m-am așezat pe acest scaun să mă odihnesc puțin până va toca de Utrenie, și m-a furat somnul. Odată am văzut că se deschide ușa chiliei și a intrat părintele stareț Gheorghe și cu dânsul alți doi. Unul era îmbrăcat arhierește și altul ostășește, pe care îi asemănăm cu Sfântul Nicolae și Sfântul Gheorghe. A zis arhiereul către stareț: „Cum se nevoiește fiul Pimen în podvigul (cinul) călugăresc?" Starețul i-a răspuns: „Bine petrece până acum, cu rugăciunile preasfinției tale". Și întorcându-se Sfântul Nicolae către mine, mi-a zis:

— Fiule Pimen, să te duci să spui fiului Calinic să zidească în ostrovul acesta o biserică în numele Sfântului Gheorghe, ca să nu fie călugării amestecați cu mirenii, că se va defăima chipul monahicesc.

Iar Sfântul Gheorghe mi-a adăugat:

— Și tot ce-ți va trebui noi vom trimite!

Iar starețul Gheorghe mi-a zis:

— Fiule Pimen, să fii îndemnător la acest lucru! Și la urmă a zis: Vino la biserică! În clipa aceea m-am deșteptat.

La biserică, în vremea canoanelor, am adormit puțin și iar mi s-au arătat cei trei bărbați. După Utrenie am venit la chilie și, șezând pe acest scaun, fiind foarte ostenit, am adormit puțin și a venit iar starețul cu acei doi și m-au împins cu mâna, zicându-mi:

— Scoală-te de spune fiului Calinic să nu mai zăbovească!

Auzind toate acestea Sfântul Calinic şi fiind îndemnat de Cuviosul Pimen, îndată a început să zidească pe insula mică o frumoasă biserică în cinstea Sfântului Marelui Mucenic Gheorghe, cum se vede până astăzi.

9. Acest preacuvios părinte a avut un sfârşit tot atât de minunat precum: i-a fost şi viaţa. După mărturia Sfântului Ierarh Calinic, moartea Cuviosului Pimen a fost aşa:

În anul 1831, de ziua Sfântului Proroc Iezechiel, a slujit liturghia şi, fiind foarte ostenit, a stat pe un scaun să se odihnească şi a adormit puţin. Şi i s-a arătat în vedenie că era într-un câmp frumos, şi acolo, într-acel câmp, era o împărătească strălucind ca soarele, şezând pe un scaun. Alături, lângă dânsa, doi bătrâni foarte luminoşi care părea că sunt Sfântul Nicolae şi stareţul Gheorghe, şezând amândoi pe două scaune. Deci s-a sculat stareţul şi i-a zis:

— Fiule Pimen, vino aproape de mine! Şi, apropiindu-se, i-a pus o cruce pe piept şi, dându-i o hârtie în mână, i-a zis: Până la 40 de zile vei veni la noi, împreună cu cei ce sunt scrişi aici în această hârtie. Desfăcând acea hârtie a citit-o şi, la urma tuturor, a văzut că era şi stareţul Calinic. Cum l-a văzut şi a înţeles că are să moară, Cuviosul Pimen a îngenuncheat înaintea Împărătesei şi a zis:

— Împărăteasa îngerilor şi a lumii, mă rog să mai rămână acesta acum, fiindcă are să facă ceva bun, iar în locul lui ia pe altul! Şi aşa s-a scris altul, anume Nectarie schimonahul.

După aceasta s-a deşteptat şi, înţelegând că au să moară toţi acei ce erau scrişi în acea hârtie, Cuviosul Pimen numaidecât şi-a luat pe ucenicul său Damaschin, a mers aproape de biserică şi a început să-şi sape mormântul. Apoi, în toate nopţile mergea de-şi făcea canonul lângă mormânt.

10. Când s-au împlinit 40 de zile, în seara de Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul, fiind slujba la canoane, l-au apucat nişte călduri şi, venind la chilie, a trimis pe părintele Damaschin să cheme pe părintele stareţ Calinic. Venind stareţul, l-a găsit şezând pe un scaun şi i-a zis:

— Fiule Calinic, acum să nu te scârbeşti că eu am să mă duc la Ierusalim şi rugăciunile stareţului nostru Gheorghe vor fi cu tine. Eu, deşi mă voi despărţi cu trupul, cu duhul voi fi cu tine, iar rugăciunile stareţului Gheorghe te vor întări în supărările ce te vor întâmpina. Te rog, iubite fiule, după ducerea mea de aici să pui trupul în mormântul cel săpat de mine şi mântuieşte-te în Domnul.

Cum vorbeau ei între dânşii, l-a văzut că a plecat capul pe scaunul ce şedea şi şi-a dat duhul. Era anul 1831, august 29. Deci, adunându-se părinţii, au făcut gătire de îngropare şi l-au pus în mormântul cel săpat de dânsul.

A doua zi, după adormirea Cuviosului Pimen, Sfântul Calinic a scris aceste rânduri în condica Mănăstirii Cernica:

„1831, august 30. A răposat părintele Pimen, ieroschimonah, duhovnic, om cuvios, de vârstă ca la 55 de ani sau 60, de patruzeci de ani în obşte, cu

neamul pământean, la statul trupului de mijloc, cam oacheș, barba înspicată, mai mult albă și scurtă.

Sfârșitul i-a fost foarte minunat, că după ce și-a săpat groapa singur cu 40 de zile înainte nefiind cu nimic bolnav, sâmbătă, august 29, a slujit Sfânta Liturghie. Duminică, 30 (august) a început slujba mânecării și ieșind din biserică, a trimis ucenicul de m-a chemat și venind la sfinția sa, mi-a spus câte ceva de-ale duhovniciei și-mi zice că i-a sosit și sfârșitul. Eu n-am crezut și așa stând de vorbă amândoi, stând în pat rezemat de păretele chiliei, mi-a zis acest cuvânt de pe urmă: «Să nu te mâhnești!» și și-a plecat capul și și-a dat Duhul.

Dumnezeu să-l odihnească și pe noi să ne ierte și să ne miluiască”[11].

Calinic, arhim. Stareț – Cernica.

[11] Condica veche cu însemnări, de la muzeul Mănăstirii Cernica.

SCHIMONAHII GHERONTIE ȘI GHERMAN, pustnici în Munții Sihlei (secolele XVIII-XIX)

Acești doi călugări sihaștri au fost mai întâi viețuitori în Mănăstirea Neamț, în a doua jumătate a secolului XVIII. Mai târziu, iubind viața de liniște și auzind că mulți călugări sihăstreau în Munții Neamț, s-au retras amândoi în pădurile din părțile Sihăstriei și ale Sihlei. Aici se nevoiau nu puțini pustnici, printre care și ieroschimonahul Iosif. Deci, au devenit ucenici și fii duhovnicești ai acestui mare sihastru și au petrecut împreună mulți ani în pustie. Cuviosul Iosif le-a făcut chilii în aceeași poiană, alături de chilia sa. Apoi le-a rânduit rugăciune, ascultare și nevoință cu măsură, iar ei petreceau în mare dragoste duhovnicească, încât se foloseau toți de ucenicii Cuviosului Iosif. Pentru hrană, părinții Gherontie și Gherman semănau în jurul chiliilor cartofi și legume. Iar din livada pusă de Cuviosul Iosif adunau toamna prune și mere pe care le uscau pentru iarnă. Din pădure adunau lemne de foc, bureți și alune, iar pâine primeau din mănăstirile dimprejur.

Aceasta era viața sihaștrilor Gherontie și Gherman. Ziua și noaptea privegheau și slăveau pe Hristos, făceau ascultare bătrânului, lucrau în grădină și pregăteau seara de mâncare. Toate le făceau cu bucurie și neadormită rugăciune. Duminica și în sărbători se adunau mulți sihaștri la Cuviosul Iosif. Atunci, bătrânul săvârșea Sfânta Liturghie, iar ucenicii cântau la strană și se împărtășeau. La urmă gustau cu toții din masa dragostei și, sărutându-se în Domnul, se despărțeau.

Acești doi sihaștri aveau și altă poruncă de la starețul lor. Să îngrijească de călugării bolnavi din pustie, iar pe cei greu suferinzi să-i coboare în Schitul Sihăstria sau să-i ducă la bolnița Mănăstirii Neamț.

După mai mulți ani de nevoință, Cuviosul Iosif s-a dus cu ucenicii săi la Mormântul Domnului, dorind să pustnicească în Valea Iordanului. Dar, văzând că la Locurile Sfinte sunt tulburări și războaie, s-au întors cu toții la iubita lor pustie din Munții Sihlei. Mai târziu, bătrânul a fost trimis duhovnic la maici, iar ucenicii săi au rămas singuri la pustie. Deci, primind și ei ucenici, au petrecut în „Poiana lui Iosif" până la moarte. Apoi, după adormirea Cuviosului Iosif la Mănăstirea Văratec, s-au mutat la Hristos și ucenicii săi, Gherontie și Gherman, și au fost îngropați în aceeași poiană.

CUVIOSUL ZOSIMA PUSTNICUL, Schitul Pocrov-Neamț (secolele XVIII-XIX)

Schimonahul Zosima era cu metania din Mănăstirea Neamț. Aici s-a nevoit până spre sfârșitul secolului XVIII, deprinzând meșteșugul vieții duhovnicești de la cei mai aleși călugări. Apoi, primind marele chip îngeresc și fiind înzestrat de Dumnezeu cu darul frumoasei cântări, a avut multă vreme ascultarea de protopsalt.

Mai târziu, auzind de pustnicii din munții Pocrovului și de rânduiala ascetică a acestei sihăstrii, schimonahul Zosima se retrage la Schitul Pocrov. Aici, după tradiția locului, devine pustnic în Muntele Chiriacu din apropiere, unde se nevoiau mulți sihaștri renumiți. Fiecare se ostenea în chilia sa toată săptămâna. Iar Duminica se adunau cu toții la Sfânta Liturghie în schit, se împărtășeau cu Trupul și Sângele Domnului, apoi pleca fiecare la ale sale.

Astfel a sihăstrit Cuviosul Zosima mulți ani în pădurile Pocrovului, în post, în priveghere și în neadormită cântare și rugăciune. Îndeletnicirea sa era scrierea de manuscrise. Bătrânul copia cuvintele Sfinților Părinți și diverse cântări bisericești, pe care apoi le dona la schituri și la sihaștri. Avea încă darul de a compune stihuri duhovnicești, pe care le cânta singur în liniștea chiliei sale.

În anul 1821 au venit încercări grele peste mănăstiri și peste Țara Moldovei, care au tulburat mult sufletul Cuviosului Zosima. Iată ce scrie el despre ele în însemnările sale:

„Împlinindu-se anul de la Hristos 1821, șezând eu, monahul Zosima, la obișnuita mea liniște în pustiul Pocrovului a Sfintei Mănăstiri Neamțului și ieșind după obiceiul meu la Sfânta Liturghie, și după ce m-am întâmpinat cu părinții schitului au început a mă întreba:

— Știi, frate, ce s-a întâmplat în săptămâna aceasta în Moldova?

— Ba nu, am răspuns. Ce să știu eu?

Atunci, părinții mi-au povestit pe rând tulburările ce s-au pornit peste Țara Românească și Moldova, cum și primejdia ce amenința Sfintele Mănăstiri”.

Într-adevăr, din cauza răscoalei eteriste, Mănăstirea Neamț a rămas pustie un an de zile, iar călugării s-au risipit prin schituri și păduri. Asemenea au pătimit și Mănăstirile Agapia, Văratec, Bistrița și Sihăstria. Toate au fost jefuite și unele incendiate de turci. Însă, cel mai mult a fost distrusă Mănăstirea Secu.

Auzind că aici se dau lupte grele și că mănăstirea este asediată de turci, Cuviosul Zosima, îndemnat de Duhul Sfânt, a venit noaptea în preajma mănăstirii să dea o mână de ajutor sărmanilor călugări închiși între ziduri și amenințați cu moartea. De asemenea, prin codri și munți rătăceau sute de călugări și mii de țărani fără hrană și adăpost, izgoniți din sălașurile lor.

Privind bătrânul de pe culmea dealului, plângea de jalea sfintei mănăstiri. Apoi, aflând că tezaurul, icoanele cele de mult preț și sfintele vase ale Mănăstirilor Secu și Agapia sunt tăinuite sub zidurile ei, s-a furișat noaptea, a spart zidul, a scos odoarele și le-a ascuns în Muntele Vasanu, unde au stat îngropate timp de un an și jumătate. După ce s-a liniștit răscoala și călugării s-au întors la ale lor, Cuviosul Zosima a adus tezaurul din nou la mănăstire.

Astfel a salvat pustnicul Zosima de la foc și jaf icoanele și odoarele Mănăstirilor Secu și Agapia. Apoi, întorcându-se la chilia sa în pădurile Pocrovului, a scris toate acestea, spre știință celor ce vor urma.

Cuviosul Zosima a mai alcătuit și câteva „Plângeri" frumos versificate, adresate mănăstirilor jefuite și profanate, care apoi se cântau de călugări și mireni. Astfel, a scris Plângerea Mănăstirii Văratec, Plângerea Mănăstirii Secu, Plângerea Mănăstirii Agapia, Plângerea Mănăstirii Slatina, Plângerea Mănăstirii Iașului și altele.

Așa s-a nevoit cuviosul Zosima în pădurile Pocrovului până la adânci bătrâneți. Apoi, simțindu-și sfârșitul aproape, s-a coborât în schit și s-a mutat cu pace către Domnul.

ARHIMANDRITUL DOMETIAN, stareţ al Mănăstirii Neamţ (1823-1834)[12]

După mutarea din viaţă a stareţului Ilarie († 1823), obştea Mănăstirii Neamţ a ales întâi-stătător, povăţuitor şi duhovnic pe arhimandritul Dometian.

Acest venerabil stareţ era transilvănean, din ţinutul Braşovului. Către sfârşitul secolului XVIII şi-a închinat viaţa lui Hristos în marea lavră, devenind un călugăr înţelept şi ascultător. În acea vreme, Mănăstirea Neamţ era vestită în întreaga Peninsulă Balcanică şi în toate ţările ortodoxe. Faima marelui stareţ Paisie, ca şi a vieţii duhovniceşti de aici, atrăgea călugări aleşi din toate colţurile ţărilor române, ca şi din Rusia, Grecia, Serbia şi Bulgaria. Din ţară, la Neamţ, cei mai numeroşi erau călugării moldoveni (circa 80%), apoi transilvăneni (5-10%) şi puţini „vlahi" din Ţara Românească. Iar de peste hotare veneau, îndeosebi, călugări din Ucraina şi Rusia; apoi călugări greci, macedoneni şi sârbi din Muntele Athos.

Monahul Dometian a făcut ascultare mai întâi la bucătărie, la vite şi la biserică. Apoi a lucrat în tipografie, ajutând la legatul cărţilor şi la răspândirea lor, mai ales în Transilvania. Învrednicindu-se de harul preoţiei, a ajuns în puţină vreme duhovnic iscusit. Iar în anul 1823, văzându-l părinţii „foarte iscusit la minte şi vrednic de a povăţui", l-au ales stareţ.

De la început, arhimandritul Dometian s-a dovedit a fi un bun părinte duhovnicesc, râvnitor la cele dumnezeieşti, chivernisitor în cele mănăstireşti, iubitor de fraţi şi de învăţătură, înnoitor de biserici şi milostiv cu cei săraci. El a continuat opera de înnoire a vieţii duhovniceşti din marea lavră, începută de stareţul Ilarie după cumplita răscoală din anii 1821-1822. Mai întâi a adunat în mănăstire pe toţi călugării risipiţi prin păduri şi metoace de frica turcilor. Apoi a rânduit duhovnici aleşi, spovedanie săptămânală, prezenţă regulată la biserică şi ascultare în tăcere şi rugăciune. Sub stareţul Dometian, obştea Mănăstirii Neamţ cu toate schiturile ei număra până la 600 de călugări.

În aceeaşi măsură s-a îngrijit şi de înnoirea mănăstirii şi a schiturilor jefuite şi arse de turci. Astfel, a restaurat biserica voievodală din incintă ctitorită de Ştefan cel Mare (1497) şi a zidit alături a doua biserică închinată Sfântului Mare Mucenic Gheorghe. A refăcut chiliile din partea de sud a incintei, precum şi Mănăstirea Secu, aproape în întregime mistuită de foc, iar la Schitul Sihăstria a zidit din nou biserica de piatră şi două corpuri de chilii.

Stareţul Dometian a dezvoltat, de asemenea, şi tipografia Mănăstirii Neamţ. Era singura tipografie bisericească din Moldova şi se cereau cărţi de cult şi de folos sufletesc peste tot la bisericile şi mănăstirile din ţară, ca şi la parohiile ortodoxe din Transilvania, începând de la Braşov şi Ţara Bârsei până la Sibiu, Năsăud, Munţii Apuseni şi Maramureş. Aceste cărţi se distribuiau

[12] Arhivele Statului – Filiala Neamţ, Fond Mănăstirea Neamţ, pe anii 1800-1834.

gratuit la mănăstiri, schituri şi la bisericile sărace. O bună parte din cărţi se transportau de călugări, cu porunca stareţului, peste Carpaţi, la fraţii români din Transilvania. Aceasta a fost dintotdeauna o datorie creştinească de onoare pentru obștea Mănăstirii Neamţ.

Povățuind marea lavră cu multă înțelepciune timp de 11 ani și bineplăcând lui Dumnezeu, stareţul Dometian s-a strămutat la cele veşnice în toamna anului 1834.

MITROPOLITUL GRIGORIE DASCĂLUL al Ţării Româneşti (1765-1834)[13]

a. Viaţa

Acest luminat dascăl şi ierarh al Bisericii lui Hristos a fost cel mai de seamă mitropolit al Ţării Româneşti din secolul XIX. S-a născut în Bucureşti, în anul 1765, din părinţi iubitori de Dumnezeu. Din botez se chema Gheorghe Miculescu. La vârsta de şapte ani, a fost dat să înveţe carte la şcoala elinească de la Mănăstirea Sfântul Sava. Aici se împrieteneşte cu monahul Gherontie de la Mănăstirea Neamţ, căruia îi devine ucenic. Dorind să slujească toată viaţa lui Hristos, după terminarea studiilor, tânărul ucenic părăseşte casa părintească şi se duce cu monahul Gherontie la Mănăstirea Neamţ. Aici cunoaşte pe marele stareţ Paisie şi gustă din frumuseţea vieţii duhovniceşti.

Prin anul 1790 este călugărit şi hirotonit diacon de Cuviosul Paisie, primind numele marelui ierarh Grigorie Teologul. Apoi este rânduit, împreună cu duhovnicescul său părinte Gherontie, la traducerea operelor Sfinţilor Părinţi din limba greacă în limba română. În anul 1812 călătoresc amândoi la Sfântul Munte. La întoarcere, monahul Gherontie este ucis de tâlhari aproape de Dunăre, iar ierodiaconul Grigorie se întoarce singur la metanie.

În anul 1820, ierodiaconul Grigorie părăseşte pământul Moldovei şi se stabileşte la Mănăstirea Căldăruşani. Iar la 10 ianuarie, 1823, este hirotonit episcop şi ales mitropolit al Ţării Româneşti, păstorind Biserica lui Hristos cu multă dragoste şi înţelepciune timp de 11 ani.

La 22 iunie, 1834, mitropolitul Grigorie, supranumit „Dascălul”, moare şi este înmormântat lângă zidul catedralei în partea de nord. După şapte ani, osemintele sale s-au strămutat în gropniţa Mănăstirii Căldăruşani, iar în

[13] Pr. N. M. Popescu, *Viaţa şi faptele părintelui Grigorie Dascălul, Mitropolitul Ţării Româneşti,* Bucureşti, 1943; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. II colectiv, Bucureşti, 1958, p. 403-415; Prefeţele cărţilor mitropolitului Grigorie Dascălul tipărite în Ţara Românească, între 1823-1834.

prezent sunt așezate în pridvorul bisericii.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Se spunea despre mitropolitul Grigorie că, pe când era elev la școala elinească din Mănăstirea Sfântul Sava, era cel mai silitor la învățătură dintre toți cei 75 de elevi. De asemenea, își petrecea tinerețea cu multă înțelepciune, în post, în rugăciune și în citirea Sfinților Părinți.

2. Se mai spunea despre dânsul că, după venirea părintelui Gherontie de la Mănăstirea Neamț la Colegiul Sfântul Sava, atât de mult s-a folosit tânărul Gheorghe de smerenia și blândețea inimii lui, că, după terminarea școlii, s-a făcut și el călugăr.

3. Se spunea iarăși, că atât de mare era legătura dragostei între părintele Gherontie și ucenicul său, Gheorghe, că, până la moarte, nimeni dintre oameni și nimic pământesc nu i-ar fi putut despărți pe unul de altul. Prin ei „împreună petreceau călugăria și cărturăria, smerenia și înțelepciunea, dorul de Hristos cu dorul de cunoaștere, blândețea cu ascultarea".

4. Văzând starețul Paisie pe acest tânăr bătrân intrând în nevoința duhovnicească și cunoscând întru sine că va fi vas ales al Bisericii lui Hristos, îndată l-a tuns în schima monahală și l-a făcut diacon. Și era părintele Grigorie foarte smerit și ascultător către toți.

5. La traducerea cărților din limba greacă, împreună lucrau și se ajutau ierodiaconul Grigorie cu părintele său duhovnicesc Gherontie. Tot ce tălmăcea unul, îndrepta celălalt. Ei au tradus împreună multe cărți, precum: *Patericul,* tipărit la București în anul 1828; *Octoihul,* tipărit la Râmnic și Buda în anul 1811; *Adunarea pe scurt a dumnezeieștilor dogme,* tipărită la Mănăstirea Neamț în anul 1816; *Tâlcuire pe scurt la antifoanele celor 8 glasuri,* tipărită tot la Mănăstirea Neamț, 1817; cele 12 mineie, tipărite la Buda în anii 1804-1805; *Viețile Sfinților,* tipărite la Mănăstirea Neamț, între anii 1807-1815 și la București, între anii 1834-1836; *Tâlcul Evangheliei,* rămas în manuscris; *Cărți de învățătură, pentru Seminarul de la Socola* și altele.

6. Cerând mitropolitul Dositei al Țării Românești de la Veniamin Costachi, părintele Moldovei, să-i trimită doi monahi tălmăcitori din limba greacă, acesta îi trimite pe smeriții călugări Gherontie și Grigorie din Mănăstirea Neamț. Cei doi monahi reînființează tipografia Mitropoliei din București, tipăresc cărți de slujbă și învățătură, pun în rânduială biblioteca, apoi se întorc iarăși în Moldova, la metania lor.

7. Se spunea pentru ierodiaconul Grigorie că mare și nemângâiată durere a avut când a văzut pe părintele său duhovnicesc Gherontie ucis de tâlhari la întoarcere din Muntele Athos. Deci, îngropându-l acolo, peste Dunăre, la o mănăstire și plângând mult pentru el, s-a întors la Mănăstirea Neamț. După șapte ani ucenicul îi aduce osemintele fericitului său stareț și le îngroapă în pământul țării.

8. Călăuzit de harul Duhului Sfânt, smeritul ierodiacon Grigorie

părăsește Mănăstirea Neamț, prin anul 1820, și se stabilește la Căldărușani, într-o chilie foarte săracă, afară de zidul mănăstirii. Singura lui avere era o desagă cu cărți și o rogojină pe pat. Aici petrecea ziua și noaptea în post și rugăciune, tălmăcind cărți din porunca mitropolitului și necăutând nicio dregătorie bisericească. Era așa de nevoitor la cele duhovnicești, încât toată noaptea priveghea. Numai „lumina zilei îi stingea lumânarea în chilie".

9. La începutul anului 1823 a venit la chilia lui o solie de la București și i-a spus:

— Domnul țării vrea să te facă mitropolit și te cheamă!

— Că Măria sa, Vodă, mă cheamă, voi veni, a zis el, dar ca să fiu păstor al turmei lui Hristos eu, nevrednicul, numai de gândul acesta mă cutremur.

A doua zi a plecat pe jos spre București.

10. Cum trecea noaptea prin satul Tunari, preotul l-a văzut rău îmbrăcat și l-a închis în cotețul porcilor, crezând că este vreun călugăr hoinar. A doua zi, o slugă i-a dat drumul pe ascuns. După puțin timp, preotul l-a văzut mitropolit și s-a înfricoșat. Iar blândul păstor, zâmbind, i-a zis:

— Nu te teme, părinte, că porcii sfinției tale s-au purtat bine cu mine!

11. După trei zile, ierodiaconul Grigorie a primit să fie păstor al turmei lui Hristos. Apoi, hirotonindu-se, domnitorul Grigorie Ghica i-a înmânat cârja și i-a zis:

— Nici celui care a alergat, nici celui ce s-a rugat, ci celui pe care l-a binevoit Dumnezeu!

12. Ca părinte duhovnicesc al Țării Românești, mitropolitul Grigorie era pentru toți exemplu de sfințenie, de sărăcie desăvârșită și de dragoste pentru mântuirea turmei. În cele trei eparhii – Buzău, Râmnic și Argeș – a pus episcopi noi pe care îi sfătuia să cerceteze regulat turma, să se ostenească la îndreptarea Bisericii și „să nu stea la sfaturi și pricini deșarte". Apoi a cerut „să nu se mai facă hirotonii necanonice".

13. Acest mare mitropolit purta multă grijă pentru întemeierea de școli spre luminarea poporului, fiind numit de domn efor al tuturor școlilor din țară. La Colegiul „Sfântul Sava" se îngrijea personal să aibă profesori buni și evlavioși; lua parte la examene și dădea ajutor copiilor silitori și sărmani. Iar când profesorii aveau purtări nepotrivite cu chemarea lor, le spunea:

— Să vă îndreptați cu toții și apoi să îndreptați; să dobândiți năravuri bune, apoi să învățați de năravuri. Să fiți cu toții sfinți sau aproape de sfinți, precum erau dascălii cei mai dinainte într-acest loc.

14. Mitropolitul Grigorie a stăruit să se înființeze seminare în fiecare eparhie, devenind astfel adevăratul ctitor al seminarelor din Țara Românească. S-a îngrijit să facă rânduială prin mănăstiri, punând stareți români în mănăstirile închinate și oprind o parte din venituri pentru repararea lor, căci multe din ele ajunseseră în stare de paragină.

15. Dar și petrecerea sa duhovnicească este vrednică de amintit. Noaptea

dormea foarte puțin, căci se îndeletnicea cu rugăciunea și cu traducerea de cărți. Apoi mânca, o dată pe zi, puține legume și poame. Purta haine simple de șiac călugăresc și nu făcea niciodată plimbări. Era încă foarte bun chivernisitor, însă darnic cu săracii și văduvele. Iar când era vorba de tipărit cărți și de dat ajutoare la elevi, nu precupețea banii.

16. Acest înțelept mitropolit întrecea pe toți din vremea sa cu râvna și cunoașterea Sfinților Părinți. Pătrundea și stăpânea cu multă pricepere învățătura ortodoxă a dogmelor și a Sfintei Scripturi, pentru care i se spunea „teologul Grigorie, înalt în științe și în înțelepciune, adânc în noimă și smerit cugetător în isprăvi și în lucrare". Iar dregătorii țării și poporul îl numeau „Mitropolitul Grigorie Dascălul", precum se numește până astăzi.

17. Văzând acest mare ierarh „că neamul nostru românesc este evlavios din fire, dar sărac de armele credinței, s-a aprins cu râvna pentru luminarea lui" prin traducerea și tipărirea lucrărilor Sfinților Părinți. Cât a fost mitropolit pe scaunul Țării Românești a tradus și tipărit, atât la București, cât și la Buzău și Căldărușani, următoarele cărți: *Cuvintele despre purcederea Sfântului Duh* ale lui Iosif Vrienie, *Împărțire de grâu* și *Puțul* Sfântului Ioan Gură de Aur, toate trei traduse cât a stat în surghiunie și tipărite la Buzău, între anii 1832-1833; *Epistolele de obște ale Patriarhului Fotie,* rămase în manuscris; *Două cuvinte doveditoare pentru purcederea Sfântului Duh ale Sfântului Grigorie Palama; Despre cele opt gânduri ale Sfântului Casian Românul; Viața Cuviosului Paisie de la Mănăstirea Neamț; Din învățăturile Sfinților Trei Ierarhi, ale Sfinților Atanasie cel Mare, Ioan Damaschin și Simeon Noul Teolog, Fericitul Augustin, Teodorit, Teofilact al Ohridei, Atanasie de Paros* și alții.

Pentru tipărirea atâtor cărți a înființat două tipografii noi, una la Episcopia Buzăului și alta la Mănăstirea Căldărușani. Toate cărțile tipărite de el le împărțea în dar la biserici și în popor.

18. Pe când era în surghiun (1829-1833), i s-a cerut demisia. Iar el, dorind foarte mult să-și conducă turma încredințată lui, a răspuns:

— Dumnezeu mi-a dat suflet și eparhie și, când îmi va ieși sufletul, atunci voi lăsa eparhia. Căci acestea sunt lucruri care privesc mântuirea sufletelor.

19. Pe fiii săi duhovnicești îi învăța, zicând:

— Cât avem vreme, să lucrăm cele bune. Să viețuim după cum zice Apostolul, cu înfrânare, cu dreptate și cu bună-credință. Că după ce ne vom duce de aici, niciun cuvânt de îndreptare nu ne va fi nouă către Cel ce ne va lua seama. Precum nici cârmaciului, după ce se va îneca corabia, nici doctorului, după ce va muri bolnavul.

20. Apoi adăuga:

— Ce vom face dar, va zice cineva? Să chemăm doctori iscusiți și care nu mint numele, pe Sfinții Părinți. Și auzind sfaturile lor, să ne plecăm lor și primind plasturii lor, să le punem la rănile noastre. Mai ales că și rețetele se

dau în limba noastră şi în dar.

21. Iar despre cuvintele Sfântului Ioan Gură de Aur, pe care însuşi le-a tradus şi le-a tipărit, spunea:

— Cât este de dulce vorba sfântului şi cât folos poate să pricinuiască cititorilor, singuri cei ce le vor citi vor mărturisi. Că eu nu îndrăznesc a zice ceva, ca să nu micşorez cu gângăvia mea fiinţa lor sau a dulceţii sau a folosului. Iar dacă Dumnezeu mă va ţine sănătos în surghiun, ajutând El, cu rugăciunile sfântului voi mai scrie.

22. Altădată iarăşi spunea:

— Precum nu am încetat, mai înainte de a mă sui pe scaunul mitropoliei, să mă silesc spre folosul neamului, după cum mărturisesc cărţile cele tipărite, aşa şi după ce m-am suit, aşa şi după ce m-am dus în surghiun. Aşa, cu Dumnezeu să se zică, şi aici, în Sfânta Mănăstire a Căldăruşanilor fiind oprit, mă voi sili ca să se mai dea la lumină acest fel de cărţi, spre slava lui Dumnezeu şi folosul fraţilor. Că numai atât voiesc să trăiesc, cât să ajutorez Pravoslaviei şi neamului şi fraţilor, ca să poată cu înlesnire prin învăţăturile Sfinţilor să dobândească bunătăţile cele veşnice.

23. Întorcându-se din surghiun în primăvara anului 1834, a început reparaţia catedralei mitropolitane. Dar cei din jurul său, văzându-l slab şi bătrân, l-au întrebat:

— Înaltpreasfinţite, dar când o să vezi catedrala terminată?

— Îmi ajunge să încep lucrarea – a răspuns el. Cred că urmaşii neapărat vor sfârşi-o.

24. Dintre toate cărţile, socotea mitropolitul Grigorie Dascălul că „cele mai potrivite vremii şi patrioţilor de rând" sunt Vieţile Sfinţilor. De aceea a început traducerea şi tipărirea lor. Însă n-a apucat să tipărească decât două volume şi s-a dus la Hristos. Cu câteva ceasuri înainte de obştescul sfârşit a spus către un episcop al său:

— Să nu se sminteaască din tipărire Vieţile Sfinţilor şi tipografiile neîncetat să lucreze, tipărind cărţi folositoare de suflet! Apoi şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, la 22 iunie, 1834.

25. Spuneau ucenicii că nu s-a găsit nicio avere în chilia acestui cuvios mitropolit, decât cărţi rânduite să se dea în dar. Deci, fiind plâns de tot poporul, a fost îngropat sub streaşina catedralei. După şapte ani, osemintele sale au fost strămutate la Căldăruşani. Pe craniul său stau scrise până astăzi aceste cuvinte:

„Acest cap este al preasfinţitului nostru mitropolit Grigorie al III-lea. La leatu 1829 din porunca Rusiei s-au dus în Basarabia, iar după slobozenie s-au întors în Bucureşti, la scaunul său şi au răposat în Domnul cu pace la leatu 1834".

SCHIMONAHIA FILOTEIA, Mănăstirea Pasărea-Ilfov (secolele XVIII-XIX)[14]

Vrednica de pomenire schimonahia Filoteia – mama Sfântului Calinic de la Cernica – era de loc din București, fiică de părinți credincioși. Din botez se chema Floarea.

Căsătorindu-se cu un tânăr plin de frica lui Dumnezeu, anume Antonie, din cartierul Sfântul Visarion, au dat naștere la patru copii. Cel mai mare a ajuns preot de mir. Apoi s-a retras într-o mănăstire și s-a călugărit cu numele de Acachie.

Copilul cel mai mic, numit din botez Constantin, a fost dat la învățătură pentru a deveni tot preot. Dar, cu rânduiala lui Dumnezeu, în anul 1807 a intrat în Mănăstirea Cernica. Mai târziu a devenit stareț și episcop de Râmnic. Apoi, Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica.

Văduva Floarea, rămasă fără soț și fără copii, cu sfatul fiului ei, a intrat ca soră în Mănăstirea Pasărea de lângă București. Aici a fost dată în grija unor maici bătrâne de la care a deprins nevoința vieții călugărești. Apoi, cu binecuvântarea starețului de atunci al Cernicăi, arhimandritul Calinic, sora Floarea a fost tunsă în schima monahală, cu numele de schimonahia Filoteia.

Mai trăind câțiva ani la Mănăstirea Pasărea și nevoindu-se mult în rugăciune și ascultare, schimonahia Filoteia s-a mutat la veșnica odihnă, înainte de anul 1840. Rămășițele sale pământești se odihnesc în cimitirul mănăstirii.

[14] *Viața Sfântului Calinic de la Cernica*, București, 1956, p. 1-2.

IEROMONAHUL MACARIE PROTOPSALTUL, înnoitorul muzicii psaltice româneşti (1770-1836)[15]

Smeritul ieromonah Macarie, protopsaltul Mitropoliei din Bucureşti, a fost cel mai vestit „dascăl de musichie", la începutul secolului al XIX-lea şi un mare ctitor al muzicii noastre bisericeşti.

Era originar din satul Perieţi, Ialomiţa, născut în jurul anului 1770. Fiind înzestrat de Dumnezeu cu dragoste de biserică şi cu darul cântării, a deprins muzica psaltică „din mica sa copilărie". Apoi, împreună cu sora sa, au intrat în nevoinţa călugărească. El s-a călugărit la Mănăstirea Căldăruşani, iar sora sa, Iustina, la Mănăstirea Viforâta. Auzind de numele şi talentul său, mitropolitul Dositei Filitti (1793-1810) l-a adus la mitropolie şi l-a dat să înveţe carte la Colegiul Sfântul Sava din Bucureşti. Apoi l-a hirotonit preot.

În anul 1820, mitropolitul Dionisie Lupu, văzând că ieromonahul Macarie „era cântăreţ desăvârşit şi cunoscător profund al sistemelor de psaltichie veche şi nouă", l-a numit director (epistat) al şcolii de muzică bisericească, înfiinţată de el la mitropolie. În această şcoală se pregăteau grămăticii şi candidaţii la preoţie. Cuviosul Macarie era totodată un călugăr smerit şi sporit în cele duhovniceşti, bun slujitor al Bisericii lui Hristos şi distins orator. Atât cântarea, cât şi predica ieromonahului Macarie erau inspirate de Duhul Sfânt şi se săvârşeau „cu toată evlavia şi dreapta socoteală".

La porunca mitropolitului Dionisie, ieromonahul Macarie a început opera de traducere din limba greacă a cântărilor bisericeşti în grai curat românesc, acomodându-le cu sufletul şi cântarea poporului nostru. Renunţând la „sistema veche" şi greoaie, el transcrie muzica psaltică pe notaţie nouă, în graiul patriei, uşor de învăţat pentru toţi.

În acest scop a tipărit la Viena, între anii 1822-1823, trei cărţi de cântări

---

[15] Pr. N. M. Popescu, *Viaţa şi activitatea dascălului de cântări Macarie Ieromonahul,* Bucureşti, 1908; Idem, *Macarie Psaltul la 100 de ani de la moartea lui,* Bucureşti, 1936; Nifon M. Ploeşteanu, vicarul Sfintei Mitropolii a Bucureştilor, *Carte de muzică bisericească,* Bucureşti, 1902.

bisericești „după noua sistemă” și anume: *Teoreticonul, Anastasimatarul,* dedicat mitropolitului Veniamin Costachi, și *Irmologhionul.* După întoarcerea sa în țară, „ca un apostol râvnitor” ce era, s-a ostenit să răspândească peste tot noua cântare bisericească, mergând din loc în loc, prin orașe, prin biserici și mănăstiri. Până în anul 1829, toate orașele din județele Țării Românești aveau școli de muzică în limba poporului, după metoda ieromonahului Macarie; iar cărțile sale au ajuns la toate seminarele și mănăstirile vremii, din Moldova, Transilvania și Banat. Însuși mitropolitul Grigorie al Ungrovlahiei, protectorul său, îl numește „dascălul școalelor românești de musichie”.

Cuviosul Macarie Ieromonahul era și un bun compozitor de cântări bisericești și un „patriot râvnitor”. El este cel dintâi compozitor de imnuri școlare românești. Sunt vestite catavasiile sale de Florii, cântările Sfintei Liturghii și îndeosebi axioanele închinate Maicii Domnului. Melodia cântărilor lui este liniștită, nesilită și potrivită. Ea curge lin, ca un izvor curat de apă.

Pentru toate acestea, ieromonahul Macarie este considerat „întemeietorul” și fondatorul muzicii psaltice românești. El a „naționalizat” muzica psaltică, fără a se depărta de textul original. Adică a curățat-o de influențele străine, orientale, și i-a dat veșmânt nou, autohton. N-a sacrificat nici melodia primită, nici limba românească.

În anul 1829, o dată cu surghiunia mitropolitului Grigorie Dascălul, a fost nevoit și ieromonahul Macarie să plece din București. Poposind în Moldova, mai întâi ajunge egumen la Mănăstirea Bârnova. Apoi se duce la Mănăstirea Neamț, unde, timp de trei ani de zile, învață pe călugări noua cântare bisericească. În anul 1833, ieromonahul Macarie Dascălul se întoarce în Țara Românească la Mănăstirea Căldărușani. Apoi, îmbolnăvindu-se, este luat în îngrijire de sora sa, Iustina, stareța Mănăstirii Viforâta. În toamna anului 1836, Cuviosul Macarie Ieromonahul se strămută din viața aceasta la cerești lăcașuri, pentru a cânta neîncetat cu îngerii mărirele lui Dumnezeu.

CUVIOASA XENIA SCHIMONAHIA, Mănăstirea Agapia[16] (secolele XVIII-XIX)

În prima jumătate a secolului XIX s-a nevoit la Mănăstirea Agapia o smerită şi mult sporită călugăriţă, cu numele de schimonahia Xenia.

Această cuvioasă era de loc din ţinutul Iaşilor, iar după neam se trăgea dintr-o familie de oameni foarte credincioşi. Părinţii, crescând-o în frică de Dumnezeu, au dat-o la învăţătură. Apoi, voind să o căsătorească, fecioara a renunţat la cele pământeşti şi, intrând în viaţa călugărească, s-a făcut mireasă lui Hristos. Mai întâi s-a nevoit câţiva ani la Mănăstirea Socola-Iaşi, sub povăţuirea egumenei Elisabeta Costachi. Apoi, prefăcându-se Agapia în mănăstire de maici şi mutându-se obştea de la Socola aici, a venit şi tânăra nevoitoare, schimonahia Xenia.

În noua mănăstire, Cuvioasa Xenia se nevoia mai ales cu slujba la biserică, cu privegherea de noapte, cu citirea sfintelor cărţi şi cu rugăciunea lui Iisus. Ascultarea era cântarea la strană, îngrijirea bisericii, iar în timpul liber facerea de stihuri versificate „spre lauda lui Dumnezeu şi mângâierea sufletului". Căci, ducând o viaţă cu totul aleasă, în post, în smerenie şi în neadormită rugăciune şi fiind luminată cu multă învăţătură de carte, schimonahia Xenia se învrednicise de la Dumnezeu de darul facerii de versuri duhovniceşti. Şi era renumită această cuvioasă în Mănăstirea Agapia şi în tot ţinutul Neamţ pentru sfinţenia vieţii ei şi pentru alesele stihuri bisericeşti pe care le scria. Din această pricină i se spunea „făcătoarea de stihuri".

Versurile sale sunt versuri de laudă lui Dumnezeu şi de mângâiere duhovnicească, precum singură autoarea le numeşte, împărţite în mici grupe sau „stihuri", după numărul praznicelor împărăteşti şi aşezate în ordinea Sinaxarului de peste an. Cartea de versuri bisericeşti a schimonahiei Xenia a fost terminată în anul 1826. Ea conţine 186 de foi cu peste două mii de versuri, însoţite de o frumoasă prefaţă. Versurile sale, adevărate imnuri şi cântări de bucurie, sunt izvorâte dintr-un suflet curat şi împăcat cu Dumnezeu. Ele cheamă toată suflarea să laude pe Domnul şi să mărturisească minunile Lui. Astfel, smerita schimonahie Xenia este cea dintâi poetă în trecutul neamului nostru, iar „stihurile" ei formează prima carte de imnuri româneşti.

Aşa nevoindu-se Cuvioasa Xenia peste 50 de ani, în neîncetată rugăciune, în bucurie şi cântare şi bineplăcând mirelui ei, Iisus Hristos, s-a strămutat cu pace la cereştile lăcaşuri pe la jumătatea secolului trecut.

---

[16] După documentele Mănăstirii Agapia, de la Arhivele Statului – Bucureşti, pe anii 1800 – 1845 şi însemnările de pe manuscrisul nr. 4720, păstrat în original la Biblioteca Academiei Române.

SCHIMONAHUL ISAAC DASCĂLUL, Mănăstirea Neamț († 1817)[17]

Cuviosul Isaac schimonahul a fost unul dintre cei mai mari dascăli de limbă greacă și slavonă din Mănăstirea Neamț. Originar din partea locului, a intrat din tinerețe în marea lavră, deprinzând de la cei mai învățați călugări buna nevoință în Hristos și învățăturile Sfinților Părinți.

În pomelnicul ctitoresc al Mănăstirii Neamț se spune că era atât de iscusit în ambele limbi, încât „a învățat pe părinți limba elinească și a tălmăcit cărți multe din limba elinească". Schimonahul Isaac a creat o adevărată școală de greacă la Neamț, reușind să învețe pe unii călugări limba în care s-au scris cele mai multe opere ale Sfinților Părinți. În timpul stăreției Cuviosului Paisie, schimonahul Isaac se număra printre cei dintâi dascăli de „elinie", alături de arhimandritul Macarie, ieromonahul Ilarion, ierodiaconii Ștefan și Grigorie Dascălul, monahul Gherontie și alții, toți români de neam.

Din limba greacă, schimonahul Isaac a tradus cu iscusință multe cărți patristice, îndeosebi filocalica: Cartea Sfinților Varsanufie și Ioan (1787), opera integrală a Sfântului Simeon Noul Teolog, cărțile Sfântului Efrem Sirul, *Octoihul Maicii Domnului,* cu cele 56 de canoane ce se citesc la Pavecerniță 1816) și altele. Toate aceste cărți dovedesc marea evlavie pe care o avea Cuviosul Isaac către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu și către învățăturile cele mai înalte ale Sfinților Părinți. De asemenea, graiul atât de dulce, de clar și curgător al traducerilor sale dovedește cât de iscusit cărturar și cunoscător al limbilor literare grecească și românească era schimonahul Isaac Dascălul.

Din limba slavonă, schimonahul Isaac a tălmăcit *Tipicul Mare,* zis „al Sfântului Sava", tipărit la Iași în anul 1816, arătând și în această limbă aceeași pricepere și îndemânare. După anul 1800, părintele Isaac Dascălul s-a nevoit câțiva ani în obștea Schitului Prodromul – Athos. Aici a continuat să traducă mai multe cărți care, netipărindu-se, au circulat în manuscris prin mănăstiri, din care multe s-au pierdut.

Întorcându-se la metanie, schimonahul Isaac Dascălul scrie, la rugămintea călugărilor din mănăstire, *Viața pe larg a starețului Paisie* și traduce și alte cărți[18]. Pe lângă ascultarea sa de dascăl, traducător și scriitor de cărți patristice, prin care căuta slăvirea lui Dumnezeu în graiul neamului și folosul sufletesc al tuturor românilor, Cuviosul Isaac din Mănăstirea Neamț avea o nevoință cu totul aleasă. Îndeosebi se nevoia cu postul, cu rugăciunea, cu tăcerea, cu citirea „dumnezeieștilor Scripturi" și cu privegherea cea de noapte. Apoi avea cuget smerit, socotindu-se mai păcătos decât toți și

---

[17] *Pomelnicul ctitoresc al Sfintei Mănăstiri Neamț,* 1846, Biblioteca Mănăstirii Neamț, mss. nr. 190 f. 82 v; Cetfericov, *Paisie, starețul Mănăstirii Neamț,* 1940, p. 359.

[18] *Andronic Duhovnicul, Istoria Mănăstirii Neamț,* M-rea Neamț, 1863, mss. nr. 161, f. 29 v.

nevrednic de cele sfinte.

Aşa petrecând bunul ostaş al lui Hristos, schimonahul Isaac Dascălul, şi bine săvârşindu-şi călătoria, şi-a dat sufletul în mâinile Domnului şi a fost adăugat părinţilor săi din Mănăstirea Neamţ.

IEROSCHIMONAHUL IOSIF PROTOPSALTUL, Mănăstirea Neamț († 1840?)

Acest cuvios părinte a fost cel mai mare dascăl de muzică psaltică al Mănăstirii Neamț din prima jumătate a secolului XIX.

Originar din partea locului, ieroschimonahul Iosif „Nemțeanu", cum i se spunea în mănăstire, a luat jugul lui Hristos în marea lavră a Moldovei, prin anii 1790. Fiind înzestrat de Dumnezeu cu multă înțelepciune și cu darul frumoasei cântări, aici a învățat de la dascăli bătrâni cunoștințele cele duhovnicești și meșteșugul muzicii bisericești. Și atât de bine a deprins muzica psaltică, încât, în puțini ani, pe toți marii psalți nemțeni i-a întrecut. Și atât de frumos cânta la biserică, încât mulți veneau să-l asculte, căci cânta lui Dumnezeu cu mare evlavie, ca o adevărată alăută duhovnicească, iar glasul său umplea biserica, deștepta inimile și scotea lacrimi.

Învrednicindu-se de darul preoției, ieroschimonahul Iosif a fost timp de peste 20 de ani mare duhovnic și protopsalt și cel dintâi dascăl de psaltichie nemțean, care întemeiază o școală de muzică bisericească tradițională în Mănăstirea Neamț. Sub starețul Paisie, în biserică se cânta la strana dreaptă pe note liniare, după obiceiul bisericilor slave, iar la stânga se cânta muzică psaltică veche.

Deci, văzând dascălul Iosif că se îndepărtează călugării de muzica bizantină veche, sistematizată de Sfântul Ioan Damaschin (secolul VIII), a căutat să împodobească din nou Biserica cu cântările psaltice pe cele opt glasuri. Căci țările române au folosit din început în cult muzica psaltică, adusă, fie direct din Bizanț, fie din Muntele Athos, prin intermediul călugărilor.

Cuviosul Iosif a scris și a compus cântări pe melodie psaltică și a format ucenici vestiți de muzică veche în mănăstirile nemțene. Școala întemeiată de el a strălucit la Neamț până spre sfârșitul secolului XIX, fiind socotit ca un mare dascăl și înnoitor de muzică veche în Moldova; a fost premergătorul ieromonahului Macarie Protopsaltul, adevăratul înnoitor al muzicii psaltice românești.

În *Istoria Mănăstirilor Neamțu și Secu* se scriu următoarele despre Cuviosul Iosif: „În vremea stăreției lui Dometian starețul (1823-1834), care a urmat după Ilarie (1818-1823), foarte mult era împodobită această monastire cu părintele dascălul Iosif ieromonah"[19]. Iar în *Pomelnicul ctitoresc al Sfintei Monasteri Neamț,* se însemnează următoarele despre el: „A adus în Mănăstirea Neamț știința și învățătura musichiei vechi a cântărilor bisericești, pe care le-a paradoxit (predat) la mulți părinți"[20].

---

[19] *Arhiereul Narcis Crețulescu,* mss. nr. 164-1907; Biblioteca Mănăstirii Neamț, p. 103.

[20] Mss. nr. 190 din anul 1846, f. 82 v. Biblioteca Mănăstirii Neamț.

Deci, împodobind Biserica lui Hristos cu alese cântări duhovnicești și bine săvârșind călătoria vieții, s-a strămutat la cerești lăcașuri în anul 1840, lăsând în urmă numeroși ucenici.

SCHIMONAHIA OLIMPIADA, fondatoarea Mănăstirii Văratec (1757-1842)

Această râvnitoare călugăriță era fiică de preot din orașul Iași. La vârsta legiuită s-a căsătorit. Dar, răposând soțul ei, a părăsit grijile lumii și s-a dus să slujească lui Hristos în Mănăstirea Topolița din ținutul Neamț. Acolo a fost făcută rasoforă, primind numele de Olimpiada, în loc de Bălașa. Neîmpăcându-se cu rânduiala mănăstirii, a venit la Starețul Paisie, care i-a poruncit, în urma unei descoperiri avute, să caute, împreună cu Schimonahia Nazaria, un loc de mănăstire, unde să se nevoiască în tăcere, în rugăciune și în tăierea voii. De aceea, luând binecuvântare, a plecat să caute un loc potrivit și retras de lume. Și aflând loc de liniște în pădurile Vărateculuiui, cu sfatul Cuviosului Iosif Pustnicul, a început construcția unei biserici din lemn, în anul 1785. Așa a luat naștere Schitul de maici Văratec. În anul 1787 au fost strămutate aici și călugărițele din Mănăstirea Topolița, sub egumenia schimonahiei Nazaria de la Durău. Acum primește tunderea în marea schimă și rasofora Olimpiada.

Văzând că soborul maicilor se mărește, iar biserica de lemn este neîncăpătoare, schimonahia Olimpiada a adunat fonduri de la oameni iubitori de Hristos și a început zidirea unei biserici mult mai mari. În anul 1808, biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” a fost terminată. Tot prin osârdia maicii Olimpiada s-a construit în anul 1817 o biserică de lemn la cimitir, în cinstea Sfântului Ioan Botezătorul, zidul de incintă și chilii pentru călugărițe.

Cu toate că schimonahia Olimpiada era „Marta” mănăstirii, ea nu uita nici de cele duhovnicești. La slujbele bisericii era nelipsită; la ascultare, cea dintâi, iar pravila și canonul le făcea regulat. Se îndeletnicea, mai ales noaptea, cu citirea Sfintei Scripturi și cu scrierea cuvintelor Sfinților Părinți, pentru ea și pentru ucenicele ei.

Sufletul maicii Olimpiada era împodobit și cu smerita cugetare. De mai multe ori fiind rugată să fie stareță, ea n-a primit, socotindu-se nevrednică. Totuși, în anul 1822 a primit să fie stareță și maică duhovnicească soborului, care număra peste 300 de călugărițe, și a povățuit cu multă înțelepciune sfânta mănăstire timp de șase ani de zile. Apoi, mutându-se Cuviosul Iosif din viața aceasta, s-a retras și maica Olimpiada din stăreție. În anul 1834 este aleasă pentru a doua oară stareță a Mănăstirii Văratec, pe care o conduce duhovnicește până în anul 1842, când se mută la veșnica odihnă în vârstă de 85 de ani[21]. Aceasta a fost viața și ostenelile schimonahiei Olimpiada.

---

[21] Monahia Zenaida Racleș și Arhim. Evghenie Ungureanu, Istoria Mănăstirii Văratec, *Mănăstirea Neamț, 1923; Monumente istorice bisericești din Mitropolia Moldovei,* Iași, 1975, p. 342-353.

SCHIMONAHUL NICANOR, Mănăstirea Sihăstria-Neamţ († 1844)

Acest schimonah era de loc din Botoşani, rudă a stareţului Ilarie din Mănăstirea Neamţ. Toată viaţa sa a construit biserici prin sate, prin oraşe şi mănăstiri, căci în Moldova „meşterul Nicolae Cerneschi era vestită calfă de pietrari".

Între anii 1821-1822 a zidit în Mănăstirea Neamţ un corp de chilii, în partea de sud a incintei. Între anii 1823-1824 a zidit din nou „cu a sa cheltuială" biserica Mănăstirii Sihăstria. Între anii 1826-1840 a zidit biserica Sfântul Ioan Teologul de la cimitirul Mănăstirii Neamţ şi Agheasmatarul. A mai zidit un corp de chilii şi biserica Sfântul Ioan Teologul la Mănăstirea Secu, un corp de chilii la Mănăstirea Agapia şi altele. Precum reiese din inscripţii, cele mai multe biserici au fost construite gratuit, „prin osârdia şi cu ajutorul iubitorului de Hristos, jupân Nicolae Cerneschi".

Între anii 1841-1842, acest pururea pomenit ctitor de biserici se dăruieşte pe sine cu totul lui Hristos, retrăgându-se la Schitul Sihăstria. Aici este tuns în schima monahală de egumenul Valerian, dându-i numele de Nicanor. În vara anului 1844 şi-a săvârşit călătoria acestei vieţi şi a fost înmormântat lângă biserica ctitorită de el.

Spun părinţii bătrâni că în anul 1941, când a ars acoperişul bisericii, crucea de pe turn a căzut şi s-a înfipt chiar pe mormântul ctitorului. Apoi, săpând puţin, s-au aflat oasele lui răspândind bună mireasmă.

Aşa binecuvântează Dumnezeu pe cei ce iubesc podoaba casei Sale.

CUVIOSUL IUSTIN IEROSCHIMONAHUL, primul ctitor al Schitului Prodromul-Athos (1770-1845)

Cuviosul Iustin Sihastrul era de loc din Moldova, iar cu metania din Mănăstirea Neamț, călugărit de marele stareț Paisie. Prin anul 1800 ajunge duhovnic și povățuiește multe suflete pe calea mântuirii.

Dorind să petreacă restul vieții în „Grădina Maicii Domnului", pleacă în anul 1810 la Muntele Athos cu ucenicii săi, Patapie și Grigorie. Acolo cumpără de la Mănăstirea Marea Lavră chilia numită „Vigla Ianicopoli", care avea și o mică biserică cu hramul „Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul". Lângă biserică, duhovnicul Iustin a zidit apoi 50 de chilii pentru părinți, arhondaric, bucătărie, trapeză, bolniță și egumenie. Auzind de aceasta monahii români, care se nevoiau prin mănăstiri și peșteri, s-au adunat ca la treizeci de viețuitori în obștea Cuviosului Iustin. După câțiva ani, Marea Lavră i-a recunoscut dreptul de a se numi „Schitul Românesc Prodromul".

Așa a luat naștere primul schit românesc în Muntele Athos. Călugării însă duceau mare lipsă de apă, pentru ei și pentru grădină. Cerând de la Mănăstirea Lavra învoirea de a canaliza pentru schit „Izvorul lui Isaia", nu li s-a încuviințat. Însă Dumnezeu, văzând răbdarea smeriților călugări, a trimis un nor de lăcuste asupra culturilor de pe moșia Lavrei. Zadarnic se rugau călugării lavrioți și stropeau grădinile cu agheasmă. Lăcustele distrugeau totul. Atunci unul dintre ei a zis:

— Părinților, ceea ce vedem este mânia lui Dumnezeu, Care ne pedepsește că nu dăm apă părintelui Iustin duhovnicul, care este și duhovnicul nostru, căci are mare nevoie de apă în schitul său.

Auzind aceasta, starețul Lavrei a chemat pe părintele Iustin să se roage și, făcând agheasmă, cu rugăciunea lui au fugit toate lăcustele. Părinții lavrioți, văzând această minune, au zis:

— Cu adevărat, părintele Iustin Vlahul este cuvios și sfânt!

Din ziua aceea, părinții au primit voie să aducă apă în schit de la izvorul numit „Chir Isaia".

După anul 1820, Cuviosul Iustin egumenul, văzându-și schitul bine întemeiat, s-a retras într-o peșteră la liniște și a lăsat egumen în locul său pe ieromonahul Patapie. Acolo, în singurătate, s-a nevoit ieroschimonahul Iustin peste douăzeci de ani, în aspră nevoință, în post, în priveghere și în neîncetată rugăciune, asemenea cuvioșilor de demult. Pentru sfințenia vieții lui, mulți călugări greci și români îl cinsteau și-l aveau de părinte duhovnicesc.

Așa s-a nevoit Cuviosul Iustin până în anul 1845. Apoi, dând ucenicilor

săi sărutarea cea mai de pe urmă, a adormit în pace în vârstă de 75 de ani[22].

[22] Pr. V. Nicolau, *O călătorie la Constantinopol şi la Sfântul Munte,* Ploieşti, 1907; Arhiereul Veniamin Pocitan, *Sfântul Munte al Athosului, cu prilejul unei călătorii în Răsărit,* Bucureşti, 1949.

MITROPOLITUL VENIAMIN COSTACHI al Moldovei și Sucevei (1768-1846)[23]

a. Viața

Marele mitropolit Veniamin Costachi a fost unul din cei mai venerabili ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române. El a păstorit eparhiile din Moldova cu o rară dăruire de sine, timp de o jumătate de secol (1792-1842). Mare cărturar, ierarh plin de curaj, neobosit traducător de cărți, ctitor de școli și biserici, părinte sufletesc al Moldovei, ales slujitor al Bisericii lui Hristos, dascăl, sfetnic și călugăr devotat.

Mitropolitul Veniamin s-a născut la 20 decembrie, 1768, în satul Roșiești-Fălciu, din părinți credincioși de bun neam – Grigorie Costachi și Maria Cantacuzino. Din cei cinci frați, patru au îmbrățișat viața călugărească. Cel dintâi, Matei, a fost mare postelnic. Al doilea frate, Constantin, s-a făcut călugăr, primind numele de Chesarie. Al treilea copil, Vasile, a ajuns vestit mitropolit al Moldovei. Al patrulea, schimonahia Elisabeta, a fost stareță în Mănăstirea Agapia 32 de ani. Ultimul frate, Șerban, a fost consilier al mitropolitului Veniamin, călugărindu-se cu numele de Sofronie.

De mic, copilul Vasile a fost dat să învețe carte la școala generală de la Mănăstirea Sfinții Trei Ierarhi din Iași. La vârsta de 15 ani este luat de episcopul Iacob Stamati ca ucenic la Episcopia Hușilor. După un an, în 1784, este călugărit cu numele de Veniamin. În anul 1788 este hirotonit diacon și luat ca slujitor la Catedrala mitropolitană din Iași. După încă un an este făcut preot și numit ecleziarh mare. Avea numai 20 de ani. În același an, 1789, este

[23] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. II colectiv, București, 1958, p. 383-387; Pr. prof. M. Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* Sibiu, 1972, p. 280-288; Pr. prof. Ilie Gheorghiță, *Un veac de la moartea mitropolitului Veniamin Costachi,* M-rea Neamț, 1941; *Prefețele* cărților traduse și tipărite sub păstoria mitropolitului Veniamin Costachi (1807-1846).

numit egumen la Mănăstirea Sfântul Spiridon din Iaşi.

În anul 1793, arhimandritul Veniamin este ales şi hirotonit episcop la Huşi de părintele său duhovnicesc, mitropolitul Iacob Stamati. Deşi avea numai 24 de ani când a urcat treapta arhieriei, totuşi de la început s-a dovedit un bun cărturar şi un adevărat păstor al turmei lui Hristos. În noiembrie, 1794, este trimis ca delegat al mitropolitului la înmormântarea Cuviosului Paisie de la Mănăstirea Neamţ.

La 1 iunie, 1796, după patru ani de păstorie la Huşi, tânărul vlădică Veniamin trece ca episcop la Roman, unde păstoreşte încă şapte ani.

Aici fondează un spital, o farmacie şi plăteşte din fondurile episcopiei un doctor pentru bolnavi. Totodată, face deosebită ordine în rândul clerului bisericesc.

La 10 martie, 1803, mitropolitul Iacob Stamati, venerabilul său părinte duhovnicesc, se mută la cele veşnice. După câteva zile, episcopul Veniamin Costachi este ales mitropolit al Moldovei. Multe şi grele au fost necazurile abătute asupra marelui mitropolit, dar mult mai numeroase şi vrednice de pomenit au fost realizările sale, atât pe tărâm duhovnicesc şi eclesiastic, cât şi pe tărâm cultural, social şi patriotic.

În toamna anului 1803 înfiinţează Seminarul de la Mănăstirea Socola, primul seminar de preoţi din ţara noastră. Tot atunci trimite doi fii de preot, Petru şi Gheorghe Asachi, la studii peste hotare; organizează numeroase mănăstiri şi schituri din eparhie; susţine zidirea din nou a zeci de biserici la oraşe şi sate; dă noi aşezăminte pentru marile Mănăstiri: Neamţ, Secu, Agapia şi Văratec; hirotoneşte în eparhie numai preoţi cu seminar şi statorniceşte să se facă botezul copiilor prin scufundare, iar nu prin turnare, cum greşit se făcea până atunci în unele părţi.

În anul 1833, începe construcţia monumentalei catedrale mitropolitane din Iaşi. Totodată contribuie direct la înfiinţarea Academiei Mihăilene din capitala Moldovei şi a mai multor şcoli publice cu predarea în limba română. Face numeroase vizite canonice la biserici, mănăstiri, şcoli şi mai ales la seminar.

Dar activitatea cea mai vrednică de pomenit a mitropolitului Veniamin Costachi a fost cea de traducător şi tipăritor a numeroase cărţi patristice şi de ritual. În această privinţă rămâne fără egal în istoria Bisericii moldovene. Cele două tipografii, întemeiate de el la Mănăstirea Neamţ şi Mănăstirea Sfinţii Trei Ierarhi din Iaşi, cu greu reuşesc să tipărească cele aproape o sută cincizeci de titluri de cărţi originale şi traduceri din limbile greacă şi slavonă, făcute de el şi de „dascălii" de la Neamţu. Pe lângă grija întregii Eparhii a Moldovei şi Sucevei, mitropolitul Veniamin a scris şapte lucrări originale şi a tradus personal 32 de cărţi de mare importanţă dogmatică, morală, liturgică, aghiografică şi istorică.

Între anii 1808-1812, mitropolitul Veniamin se retrage din scaun la Mănăstirea Neamţ, unde traduce şi tipăreşte Vieţile Sfinţilor. Apoi se

reîntoarce iarăși la păstoriții săi. În anul 1821, din cauza răscoalei eteriste, trăiește un timp la Colincăuți, peste Prut. Iar în ianuarie, 1842, după 50 de ani de rodnică slujire arhierească, se retrage definitiv la Mănăstirea Slatina, unde își continuă viața de rugăciune și vasta activitate de traducător, pentru hrana duhovnicească a poporului nostru binecredincios.

La 18 decembrie, 1846, mitropolitul Veniamin Costachi se mută din viața aceasta în vârstă de 78 de ani și este înmormântat ca simplu monah la Mănăstirea Slatina. După încă patruzeci de ani, la 30 decembrie, 1886, osemintele marelui ierarh s-au strămutat la Iași și s-au așezat în catedrala ctitorită de el și terminată de mitropolitul Iosif Naniescu.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Prima grijă a mitropolitului Veniamin Costachi după ce ajunge episcop la Roman (1796) a fost aceea de a întări disciplina în parohii și a ridica viața morală a preoților din eparhia sa. În acest scop, dă o Carte Pastorală către preoți, compusă din opt puncte, prin care cere deplină dragoste față de Hristos, sârguință pentru cele bisericești și multă grijă pentru mântuirea credincioșilor.

2. Ajungând mitropolit la Iași (1803), prima grijă a marelui ierarh a fost aceea de a înființa un seminar pentru formarea unui cler luminat în Moldova. Astfel, în același an, a fondat primul seminar din țară, în chiliile Mănăstirii Socola din marginea orașului, seminar care a dat generații întregi de preoți învățați, dascăli și ierarhi aleși.

3. Dragostea mitropolitului Veniamin Costachi pentru luminarea poporului l-a îndemnat să înființeze și alte școli în orașele Moldovei, precum și tipografii pentru tipărirea cărților în limba română. Cele mai importante școli înființate din îndemnul și cu ajutorul lui au fost:

— Seminarul de la Mănăstirea Socola, în anul 1803;

— Școala de cântări bisericești de la Iași, în anul 1805;

— Școala pentru maici din Mănăstirea Agapia, în 1805;

— Școală începătoare, școală normală și gimnaziu la Mănăstirea Sfinții Trei Ierarhi din Iași, în anul 1828;

— Academia Mihăileană din Iași, în anul 1834;

— Școala publică pentru fetele orășenilor din Iași, în 1834;

— Școli publice în toate orașele din Moldova, după 1834;

— Prima școală de arte și meserii din Moldova, în anul 1841.

4. În lunga sa păstorie, mitropolitul Veniamin ctitorește din nou și sfințește zeci de biserici mănăstirești și numeroase biserici parohiale la sate și orașe. Dintre bisericile mănăstirești ctitorite cu ajutorul lui se pot aminti: biserica Mănăstirii Văratec, biserica Mănăstirii Sihăstria, biserica Mănăstirii Vorona, Mănăstirea Horaița, Schitul Durău, Rarău și altele. Însă, cea mai mare ctitorie a sa, pe lângă cele amintite, a fost Catedrala mitropolitană din Iași, fondată în 1833, dar rămasă neterminată în timpul vieții sale.

5. Pentru întărirea disciplinei în mănăstiri, mitropolitul Veniamin a dat noi așezăminte mănăstirești, a rânduit stareți din cei mai duhovnicești, a adus la școlile înființate de el dascăli buni și a mărit cele două tipografii de la Iași și Mănăstirea Neamț. În aceste două tiparnițe s-au tipărit pentru folosul și luminarea poporului, până la mutarea din viață a mitropolitului, peste o sută treizeci de titluri de cărți bisericești și de învățătură duhovnicească. Prefețele acestor cărți sunt adevărate epistole ziditoare de suflet.

6. Astfel, așa învăța mitropolitul Veniamin despre importanța „Vieților Sfinților" pentru mântuirea sufletului:

— Nu ar greși cineva, nici nu ar fi departe de adevăr, dacă ar numi cărțile ce cuprind Viețile Sfinților, pe cele douăsprezece luni ale anului, rai împodobit cu tot felul de pomi, cu frumoase și dulci și de viață făcătoare roade, grădină cu tot felul de ierburi mirositoare și de toată boala și neputința tămăduitoare.

7. Zicea iarăși:

— Precum pomii și ierburile mirositoare îndulcesc simțurile, veselesc ochii, desfată gustul, fac vesel sufletul privitorului, tot așa și cărțile cu Viețile Sfinților îmbărbătează pe cel deznădăjduit, mângâie pe cel necăjit, pe cel păcătos îl întoarce la pocăință, pe cel împietrit la inimă îl moaie și umilință îi dăruiesc; pe cel rătăcit îl întoarce, pe cel neplecat îl pleacă, simțirile sufletului cele pline de amărăciunea păcatului le îndulcesc, iar pe om, din vechi îl fac nou, din mort, viu; din somnul nesimțirii și al lenevirii îl deșteaptă; către lucrarea faptelor bune îl pornesc; către urmarea sfinților îl aprind și către calea ce duce la Împărăția cerurilor îl povățuiesc.

8. Zicea și acestea marele ierarh:

— Viețile și laudele sfinților se aseamănă strălucirii stelelor. Că, precum stelele sunt așezate și întărite pe cer și luminează toate cele de sub cer – pământul îl strălucesc, marea o luminează, pe cei ce înoată cu corăbiile îi îndreaptă – al căror nume deși nu-l știm pentru mulțimea lor, însă de frumusețea strălucirii lor ne minunăm, în același chip este și strălucirea vieților sfinților. Pe suflet îl strălucesc, pe minte o luminează, iar pe trup cu așezare bună și liniștită îl întocmesc.

9. Spunea iarăși mitropolitul Veniamin:

— Precum „stea de stea se deosebește în slavă", tot așa și viețile sfinților, una pe alta întrece cu strălucirea și cu slava, cu frumusețea, cu starea și cu deosebirea.

10. Iar împotriva celor ce nu citesc sfintele cărți, după cuvântul Fericitului Simeon Metafrast, zicea:

— Deopotrivă este răul și a grăi cele necuviincioase și a tăcea pe cele ce sunt cinstite și folositoare. Că, precum cele necinstite și cele greșite vatămă mințile ascultătorilor, tot așa, cel ce tace lucrurile cele bune ale sfinților, lipsește pe creștini de folos.

11. Apoi adăuga și aceste cuvinte:

— Nu vă scumpiți la cele ce sunt pentru folosul sufletului, pentru îmbrăcămintea, pentru podoaba și pentru hrana lui. Că, precum se hrănește trupul acesta stricător și muritor din bucatele cele stricăcioase, așa se hrănește și sufletul cu cuvântul lui Dumnezeu, cu istoriile cele sfinte și cu viețile sfinților.

12. Precum trupul, nemâncând bucatele cele potrivite lui, după o vreme nu mai poate fi viu, ci moare, așa și sufletul care nu se hrănește cu citirea dumnezeiești Scripturi, cu viețile sfinților și cu cuvântul lui Dumnezeu, nu poate fi viu nicidecum, ci este mort.

Alteori, iarăși învăța poporul, zicând:

— O, omule, când tu nu poftești, nici nu îți este drag să citești cuvintele cele învățătoare de fapte bune, sufletul tău nu se smerește, nu se umilește, nu se căiește de păcatele sale. Când tu nu te părăsești de răutăți, când nu cercetezi bolnavii, nu miluiești pe săracul cu ce-ți dă mâna, nu iubești pe aproapele ca pe sineți, ci zavistuiești sporirea lui și, în loc de milă, răpești cele ale săracului, atunci sufletul tău este mort cu totul despre faptele bune, care prin citirea dumnezeieștilor Scripturi se lucrează și cresc și se adaugă.

13. Iar pe cei leneși la citirea sfintelor cărți îi îndemna, zicând:

— Pentru aceasta vă rugăm și vă îndemnăm, îmbrățișați Viețile Sfinților și le citiți; nu o dată, nici de două ori, ci de multe ori. Nu ziceți că le-am citit o dată sau de două ori și ne este destul, „că mântuirea sufletului este întru mult sfat”, zice Ecleziastul.

14. Apoi zicea:

— Dacă veți citi de multe ori Viețile Sfinților cu dreaptă credință, cu evlavie și cu luare-aminte, sufletul vostru se va deștepta către urmarea celor bune, mintea se va lumina, iar ochii se vor face două râuri sau două izvoare de lacrimi. Atunci veți cunoaște milostivirea lui Dumnezeu, bunătatea, facerea de bine către aproapele. Atunci veți cunoaște câtă dragoste au arătat sfinții către Dumnezeu, Ziditorul nostru, încât unii și trupurile lor și le-au dat spre munci pentru dragostea Lui, iar alții cu post și cu toată pătimirea și le-au topit.

15. Mitropolitul Veniamin adăugă și aceste cuvinte:

— Banii pe care îi cheltuiți rău la jocul de cărți, la petreceri și la alte lucruri nefolositoare și de suflet pierzătoare – pentru care, o, ce greu veți fi întrebați în ziua judecății! — dați-i la cumpărarea cărților și veți avea plată de la Dumnezeu și laudă că nu i-ați cheltuit rău. Iar vremea pe care o cheltuiți la jocul de cărți și la alte deșertăciuni, cheltuiți-o întru fapta cea bună a citirii cărților Sfinților Părinți și veți scăpa de mulțimea vorbelor deșarte pe care le vorbiți, pentru care multă osândă veți avea înaintea înfricoșatului Judecător, care zice că *pentru tot cuvântul deșert vor da oamenii socoteală în ziua judecății.*

16. Pentru aceasta – continuă mitropolitul Veniamin – vă rugăm și vă poftim și vă îndemnăm ca, părăsindu-vă de niște lucruri nefolositoare și de

suflet pierzătoare ca acestea, prin citirea Vieţilor Sfinţilor să vă apucaţi de lucrarea faptelor bune şi către râvna şi urmarea sfinţilor să vă întindeţi, ca împreună cu dânşii să vă sălăşluiţi întru Împărăţia cerurilor.

— Decât toate câte se cuvin şi ajută către luminarea, către deşteptarea şi îndemnarea spre lucrarea faptelor bune, prin care se pricinuieşte omului mântuirea şi suirea privirii spre cele înalte, mai de nevoie este citirea dumnezeieştilor Scripturi cele de Dumnezeu insuflate, o, prea iubite cititorule.

19. Zise şi acestea:

— Cuvintele Domnului sunt cuvinte curate, argint cu foc lămurit, haine aurite, care din lâna cea prea albă a Mielului lui Dumnezeu Celui ce ridică păcatele lumii s-au ţesut; piei gândite ale cortului mărturiei, care însufleţesc firea noastră cea omorâtă prin călcarea dumnezeieştilor porunci, care ne zidesc, ne îmbracă şi ne împodobesc ca pe un cort sfânt şi biserică sfinţită, spre sălăşluirea în noi a nemărginitului Dumnezeu.

20. Iar despre greutatea răspunderii arhiereşti, acestea zicea smeritul păstor al turmei lui Hristos:

— Deci, am cunoscut cum că vremurile de acum sunt iuţi, lucrurile potrivnice, viaţa omului scurtă, păcatele multe, moartea se apropie, funia vieţii din zi în zi se tot strânge la stejar, muncile iadului multe şi groaznice şi nesfârşite, focul gheenei arzător şi cumplit, tartarul atât de rece, cât şi diavolul se cutremură de dânsul, muncitorii nemilostivi şi Judecătorul prea drept.

Lângă acestea, aducându-mi aminte cum că nici ca Iacov acela nu sunt puternic a prăvăli piatra de pe gura fântânii şi a-mi adăpa oile turmei mele celei cuvântătoare; nici ca lui Moise nu mi s-a prefăcut toiagul în şarpe; nici apa în sânge nu am prefăcut-o, spre încredinţarea trimiterii pentru a scoate pe noul Israel din păcat şi către Împărăţia cerurilor a-l povăţui; ci aşa prost, vai mie, cu care suflet şi cu care inimă, eu, cel fără de minte, am îndrăznit a lua asupra mea slujba aceasta, pe care am primit-o?

21. Altădată iarăşi se mărturisea mitropolitul Veniamin:

— Vai mie, cum am îndrăznit eu, îndrăzneţul, şi m-am împovărat cu o sarcină atât de grea? Dar, oare, luat-am şi eu vreo descoperire ca să primesc asupră-mi o slujbă ca aceasta atât de mare? Auzit-am şi eu ca Moise: *Vino şi te voi trimite pe tine?* (Ieşire, 3, 10). Socotitu-mi-am mai întâi nevrednicia mea? Zis-am că sunt amorţit la glas şi zăbavnic la limbă pentru prostimea şi neînvăţătura mea? Zis-am: *Nu sunt vrednic, Doamne,* ca Moise, atunci? Rugatu-m-am ca acela: *Rogu-mă Ţie, Doamne, pune pe altul care va fi vrednic a fi trimis?* (Ieş. 4, 13). Ah, foarte am greşit, ticălosul, şi m-am amăgit şi am urmat sfaturilor omeneşti şi nu mi-am deschis ochiul minţii ca să văd şi să-mi măsor neputinţa mea!

22. La urmă adăuga şi acestea:

— Arhieria Legii Noi este mai presus decât porunca Legii Vechi. Că acolo

era ieșirea cea din Egipt, aici fugirea de păcat; acolo izbăvirea de tirania lui Faraon, aici izbăvirea sufletelor de silnicia diavolului.

23. Atât de mult prețuia marele mitropolit cuvintele Sfântului Ioan Scărarul, încât le recomanda tuturor zicând:

— Precum pâinea este, decât toate celelalte bucate, mai de nevoie trupului, așa este și cartea aceasta a Sfântului Ioan Sinaitul, celui ce poftește mântuirea sa, mai de nevoie decât toate celelalte cărți părintești. Și precum luna pe stele, așa și aceasta pe celelalte le covârșește. Și precum decât celelalte simțuri ale omului vederea este mai lucrătoare, așa și cartea asta este mai lucrătoare decât acelea la mântuirea omului. Fiindcă aceasta spune toate preasfintele voi ale lui Dumnezeu, decât altele mult mai minunate și mai luminate.

24. Scara Sfântului Ioan, continuă bunul păstor, este, nu numai monahilor, ci și mirenilor, preabun îndreptar și canon, care povățuiește pe toți cu de-amănuntul către cele cuviincioase. Prin învățăturile ei cele înțelepte, ea aduce pe cei ce o citesc pe dânsa către umilință și către plânsul cel curățitor de toate întinăciunile cele trupești și sufletești. Nu este cu putință a povesti limba omenească, după vrednicie, darurile cele minunate ale acestei cărți, cu care răsplătește pe cititorii și îndrăgitorii ei.

25. Apoi adăuga și cuvintele acestea:

— Primiți cartea aceasta cu dragoste, o, iubiți cititori, și citiți-o des și cu luare-aminte, că, negreșit, ea este oarecare toiag al lui Moise, prin care veți putea desface marea vieții acesteia celei mult învăluite și a patimilor celor înviforătoare, și fără de primejdie o veți trece, iar pe faraon cel gândit, adică pe diavolul, întru dânsa îl veți vedea cufundat, ca și Israel cel de demult pe egipteni.

26. Iarăși zicea:

— Cartea aceasta este mană care îndulcește simțurile sufletului celui amărât de patimile și de valurile vieții acesteia. Este liman care izbăvește pe cei ce scapă la citirea ei, îi slobozește de cufundarea în păcatele cele mult înconjurătoare și îi face pe dânșii să înoate fără de primejdie prin apele vieții acesteia celei mult tulburate.

27. Zicea iarăși:

— Scara Sfântului Ioan Sinaitul este scara aceea pe care a văzut-o Iacov cel de demult, al cărei capăt ajunge până la cer – întru care Dumnezeu este întărit – și pe care îngerii se pogoară ca niște duhuri slujitoare pentru cei ce vor să moștenească mântuirea, iar sufletele cele ce se mântuiesc printr-însa, se suie și Dumnezeu le primește și întru Împărăția Sa le sălășluiește.

— Cel ce însetează de mântuirea sa, să alerge la râul acesta prea dulce și cu adevărat se va prea îndulci și prea se va veseli. Că pornirile râului acestuia cu adevărat veselesc cetatea lui Dumnezeu, adică pe sufletele credincioșilor, și

luminat strigă, chemându-i pe dânşii: „Veniţi, apropiaţi-vă toţi cei ce doriţi să vă săturaţi din roadele Mele cele pricinuitoare de viaţă veşnică”.

29. Iar despre rânduiala slujbelor bisericeşti, astfel învăţa mitropolitul Veniamin pe fiii săi duhovniceşti:

— În tot chipul ne-am silit a le tălmăci bine şi după firea limbii noastre, spre mai lesne-înţelegerea cititorului, ştiind că unii din cititorii cei de pe la ţară se află cam slabi spre citire şi cam grei la înţelegere. Ca nu din pricina aceasta, a neînţelegerii, să rămână ceva din cele cuviincioase ale slujbei necitit sau necântat şi să greşească înaintea lui Dumnezeu sau înaintea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu sau înaintea sfântului căruia îi cântă slujba şi în loc de binecuvântare şi de iertarea păcatelor pentru osteneală, urgie şi blestem să-şi tragă asupra sa pentru neştiinţă şi greşeală.

30. Zicea iarăşi bunul păstor:

— Pe cât de cu osârdie, cu dragoste şi cu evlavie cântă cineva lui Dumnezeu sau Născătoarei de Dumnezeu sau sfântului, cu înţelegere şi cu dreaptă credinţă, pe atât Se mulţumeşte şi Dumnezeu, şi Preasfânta Născătoare, şi sfinţii care se roagă şi milostivesc pe Dumnezeu asupra lui să-i dăruiască iertare păcatelor.

31. Apoi adăuga şi acestea;

— Ceea ce place lui Dumnezeu, place şi Preasfintei Născătoare de Dumnezeu şi sfinţilor Lui. Iar ceea ce place sfinţilor Lui, place şi Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, place şi lui Dumnezeu.

32. Iar pentru folosul tipicului zicea:

— Tipicul şi umbletul vi-l pun în buna rânduială, cum să umblaţi în Biserica lui Dumnezeu cu cucernicie şi evlavie, cum să vă purtaţi întru cele sfinte, cum să citiţi cu luare-aminte şi cu osârdie cuvintele Sfinţilor Părinţi în urechile ascultătorilor, ca şi pe sinevă să vă folosiţi, şi pe ascultători pe calea mântuirii să-i povăţuiţi.

33. Tipicul, spunea mitropolitul Veniamin, vă va învăţa cu câtă osârdie să vă aflaţi către sfintele slujbe ale lui Dumnezeu, ale Preasfintei Născătoare de Dumnezeu şi ale sfinţilor Lui, pe care se cade să o aibă fiecare creştin. Cu cât mai mult preoţii şi diaconii care sunt datori a fi lumină şi a se face model şi pildă de fapte bune enoriaşilor lor!

34. Dacă aşa vă veţi sârgui, adăuga mitropolitul, a citi tipicul şi învăţăturile lui a le cunoaşte, dacă vă veţi deprinde şi vă veţi obişnui întru învăţăturile lui şi slujbele sfinţilor bine le veţi orândui, dacă veţi fi sârguincioşi către cele dumnezeieşti şi veţi fi iubitori de bunele rânduieli ale slujbelor sfinţilor, ale ceremoniilor bisericeşti şi vieţuirii celei plăcute, moştenitori Împărăţiei cerurilor vă veţi face. Că acesta este şi scopul tălmăcirii tipicului.

35. Pentru folosul citirii Sfintelor Scripturi, aşa învăţa marele mitropolit:

— Ce este mai dulce sau ce este mai veselitor în viaţă, decât a se apropia omul cu mintea de Dumnezeu şi a vorbi împreună cu El, printr-o aleasă şi

netulburată cugetare la citirea dumnezeieștilor cuvinte? Acestea știindu-le Prorocul și împăratul David, zicea: *Cât sunt de dulci limbii mele cuvintele Tale, mai dulci decât mierea și fagurul* (Ps. 18, 11 și 118, 103).

36. Alteori îndemna părinteşte pe toți, zicând:

— Îndeletniciți-vă ziua și noaptea întru citirea Sfintelor Scripturi și veți fi cu adevărat ca sadul lângă izvoarele apelor, aducând la bună vreme rodul vieții și frunzele îmbunătățitelor voastre fapte nu vor cădea (Ps. 1, 3).

37. Iar despre importanța Ceaslovului învăța, zicând:

— Nu ar fi greșit cineva, nici departe de adevăr ar fi stat, de ar fi numit cartea aceasta sfeșnic de aur cu șapte făclii, după vedenia Prorocului Zaharia, că pe cele șapte Laude ale Sfintei noastre Biserici Ortodoxe le închipuie, nici de ar fi numit-o cer. Că, precum cerul cuprinde în sine pe stele și pe cele șapte planete, tot așa Ceaslovul, pe cele șapte Laude și pe mulțimea sfinților ce se cuprind în cele douăsprezece luni.

38. Zicea iarăși înțeleptul părinte al Moldovei:

— Cuprindeți laudele acestea cu suflet voios, iubitorilor de Hristos creștini, fără de lene dându-le lui Dumnezeu în toate zilele, gândind la patimile Domnului care se cuprind într-însele, așteptând cu bună nădejde ziua venirii lui Hristos la judecată. Că va veni având plata Sa cu Sine, ca să răsplătească fiecăruia după faptele lui. Și credeți, fără îndoială, că veți lua plata ostenelilor voastre.

39. Pentru folosul învățăturii iarăși zicea:

— Pe cât învățătura înalță și preamărește pe om, cu atât neînvățătura îl înjosește și îl nimicește mai mult decât necuvântătoarele vietăți.

40. Spunea mitropolitul Veniamin și acestea:

— Omul, fiind înzestrat de Dumnezeu cu talentul de ființă cuvântătoare, cu minte primitoare de știință și neîndeletnicindu-se în învățătura niciunui fel de știință sau meșteșug, nu se poate socoti vrednic de altă numire, decât de slugă vicleană și leneșă. Nici de altă răsplătire vrednic, decât a se arunca *în întunericul cel mai dinafară, unde este veșnică plângere și scrâșnirea dinților* (Matei 25, 30).

41. Iar pentru părinții care nu-și dau copiii la învățătură, zicea:

— Ucigași de fii, cu adevărat, se pot socoti părinții cei ce nu se îngrijesc să dea niciun fel de învățătură fiilor lor. Ba încă și mai răi decât aceia, după cum adevereşte Sfântul Ioan Gură de Aur, zicând: „Că ucigașii de fii numai trupul îl despart de suflet, iar cei ce nu dau bună creștere și învățătură fiilor lor, și pe trup îl despart de suflet, și pe suflet de Dumnezeu". Vai, deci, și amar vouă, părinților, în lumea aceasta, dar mai vai și mai amar în ceea ce va să fie!

42. Fiecare știință sau meșteșug se câștigă prin teorie și praxis (practică). Aceasta întocmai urmează și la învățătura creștinească. Ca să fie cineva desăvârșit creștin trebuie mai întâi să aibă teoria credinței, adică să știe dumnezeiasca Scriptură și învățătură. Apoi să aibă praxis, adică să aibă faptele

credinţei, căci *credinţa fără fapte este moartă* (Iacob 2, 20).

43. Adăuga apoi şi aceste cuvinte:

— Biserica, în veacurile de mai înainte, atât se îngrijea pentru învăţătura credinţei, încât, de la treapta arhiereilor, tot clerul, până şi anagnoştii, se însărcinau să catehizeze poporul. Aveau încă şi diaconiţe rânduite pentru catehizarea femeilor. La început şi slujba Liturghiei se săvârşea după ce se propovăduia îndelung poporului învăţătura credinţei.

44. În zilele de acum, continua mitropolitul Veniamin, împuţinându-se învăţătura credinţei, prea lesne a putut să se împuţineze şi credinţa. Deci, împuţinându-se credinţa, neapărat s-au împuţinat şi semnele ei, încât mărturiile Sfintelor Scripturi pentru semnele şi minunile ce se făceau mai înainte, ca nişte basme se par astăzi celor ce umblă întru întunericul neştiinţei şi a necunoştinţei dumnezeieştilor Scripturi. Iar cele puţine şi foarte rare minuni, care încă urmează acum, le socotesc ca de la întâmplare.

45. Apoi se întreba cu amărăciune venerabilul mitropolit:

— Cine în ziua de astăzi se îndeletniceşte cu citirea Sfintelor Scripturi, ca să poată cunoaşte ce este Dumnezeu, ce este lumea şi ce este omul? Care părinte se sârguieşte a întemeia în inima fiilor săi cunoştinţa de Dumnezeu, învăţătura dogmelor credinţei şi poruncile Legii?

Cu adevărat foarte puţini sunt unii ca aceştia şi, adevărul grăind, mai tot tineretul veacului acestuia, lipsit de toată ştiinţa creştineştilor învăţături, s-a abătut la netrebnice îndeletniciri, la basme şi la tot felul de zădărnicii, din care izvorăsc toată călcarea de lege şi nebăgarea de seamă a poruncilor. Nişte îndeletniciri ca acestea prea lesne au putut răsturna, în multe părţi ale Europei, turnul credinţei, a cărui temelie n-a fost aşezată pe fundamentul dogmelor ortodoxe.

46. Dar şi ortodocşilor, adăugă mitropolitul, nu puţină rătăcire pricinuiesc. Că prin acestea, mândrindu-se fiecare a se socoti pe sine filosof şi învăţat, nu îngăduie mai mult a fi povăţuit de frâul credinţei, pentru că îl opreşte de a-şi săvârşi voile inimii sale. Ci îşi năluceşte lui singur de la sine dreptăţi şi legi.

47. Zis-a iarăşi bunul păstor:

— Socotind eu, nevrednicul, că, luând pe umeri sarcina arhipăstoriei ţării acesteia, de nu mă voi sârgui a îndepărta pe cuvântătoarea mea „turmă” de la nişte căderi ca acestea, mai înfricoşat mă va mustra Dreptul Judecător pentru aceasta, decât pentru înseşi păcatele mele, m-am sârguit, şi prin îndemnare, dar şi prin însăşi a mea osteneală şi cheltuială, de am tălmăcit şi am tipărit cărţi cu tot felul de învăţături povăţuitoare la adevărata cunoştinţă şi dătătoare de mult folos sufletesc.

48. Iar pentru folosul cărţilor, zicea marele ierarh:

— Nădejdea pe care am hrănit-0 şi o hrănesc în sufletul meu este că, înmulţindu-se cărţile şi ştiinţele în limba patriei, dacă nu eu, urmaşii mei se

vor învrednici a se folosi de cler învățat și încuviințat pentru a câștiga popor luminat în învățături creștinești. Această nădejde m-a făcut neadormit și neobosit în tălmăcirea sfintelor cărți, din care multe stau netipărite pentru neînlesnire.

49. Apoi îndemna pe cititori, zicând:

— Fiți, iubiților, cu luare-aminte la citirea acestei cărți[24], ca nu toată trecând-o cu ochii, în minte să nu rămână nimic sau foarte puțin din cele ce ați citit. Pe această carte de mare folos pricinuitoare v-o pun astăzi înainte, iubiților patrioți, și vă rog să o primiți ca pe o împlinire a unora din datoriile mele către cuvântătoarea mea turmă.

50. Iar despre felul cum trebuie să se citească sfintele cărți, astfel învăța:

— Mintea este întocmai ca și stomacul. Și după cum multa mâncare aduce nemistuire, iar după o vreme ajunge stomacul să nu poată mistui nimic, asemenea este și mintea. Când cineva o încarcă cu multă citire, îndată ce a închis cartea, a uitat tot ce a citit. Iar după o vreme ajunge mintea cu totul nelucrătoare și uită și cele ce a știut mai înainte.

Așadar, cel ce voiește a se folosi din citire trebuie neapărat să urmeze dieta aceasta. Adică, după ce va citi în liniște, cu bună luare-aminte, o încheiere a unei pricini, să închidă cartea și să se întrebe pe sine ce a citit. Și toate acelea repetându-le în gândul său, să urmeze iarăși înainte, cât va socoti că îi poate mistui mintea. În acest chip se folosește cu adevărat, că, toate așternându-se cu bună rânduială în mintea sa, oricând poate împărtăși și pe alții din cunoștințele sale. Apoi și mintea sa se face bine lucrătoare, ținând în bună stare pe toate câte a auzit sau a citit.

51. Zicea mitropolitul Veniamin către păstorii săi:

— Fiilor, rugați-vă și pentru mine, ca cel ce totdeauna mai mult cinstesc folosul de obște decât răsuflarea ce-mi ține viața. Că pe toate puterile trupești și duhovnicești în armonie, ca pe niște strune, le am întinse, pe care oricând le vor mișca degetele obștii sunt gata a face sunetul glasului ce este plăcut dragostei tuturor.

52. Altădată iarăși îi îndemna:

— Primiți cu dragoste osârdia mea, iubiților, dimpreună cu citirea acestei cărticele, care la vedere deși se arată mică, dar luând aminte înțelegerile noimelor ei cele înalte, dimpreună urmați și pocăinței celui smerit, care cu toată inima se pocăiește și cu amar plânge și se căiește de păcatele sale înaintea lui Dumnezeu.

53. Zicea iarăși:

— Bateți neîncetat la ușa milostivirii lui Dumnezeu, până ce vă va milui și se va închipui Hristos cu sfintele Lui patimi în inimile voastre. Nu pierdeți vremea în zadar, pe care Dumnezeu v-o dă spre pocăință, așteptând

[24] *Istoria Scripturii Vechiului Testament*.

întoarcerea voastră. Pentru ca nu cumva, după cea prea multă şi îndelungă răbdare a Lui, să sosească şi judecata, şi nu va fi atunci Cel ce izbăveşte.

54. Apoi adăuga şi aceasta:

— Lepădaţi tot vicleşugul, pizma şi răutatea din inimile voastre şi toată necurăţia, zavistia şi hula din sufletele voastre şi vă va primi Dumnezeu întru pocăinţă. Fiţi blânzi, cucernici, cu evlavie către cele sfinte, iubitori de Dumnezeu, iubitori de fraţi şi veţi petrece întru această viaţă zile fericite, iar la sfârşitul vieţii voastre veţi merge acolo cu bune nădejdi de mântuire. Iubiţilor, fiţi osârduitori spre toată fapta bună întru această puţină viaţă şi pentru mine vă rugaţi, că sunt al dragostei voastre de amândouă fericirile rugător.

55. Zicea şi acestea:

— Sfinţitele Scripturi să nu vă rămână a le citi totdeauna. Ci, mai ales să vă îndemnaţi unii pe alţii spre tot lucrul folositor. Mai mult, pe fii şi pe toată tinerimea să-i povăţuiţi spre toată fapta bună, spre toate învăţăturile cele sănătoase, de Dumnezeu plăcute şi folositoare, după datoria pe care o aveţi, că pentru aceşti tineri aveţi să daţi seamă înaintea lui Dumnezeu.

56. Apoi adăuga, zicând:

— Staţi întru toată fapta bună şi fiţi aşteptând cu bună nădejde ziua venirii lui Hristos la judecată. Că va veni, având plata Sa cu Sine, ca să răsplătească fiecăruia după lucrurile lui, precum Însuşi făgăduieşte.

57. Despre săvârşirea slujbelor în limba românească zicea:

— Să vă miraţi de negrăita înţelepciune a Ziditorului întregii făpturi, cum din nimic pe toate le-a adus întru a fi. Precum şi pe a noastră limbă, atât de împresurată de multe altele, a ridicat-o la atâta înălţime şi vrednicie, încât să binevoiască a ne învrednici să-I aducem printr-însa doxologii, cereri şi mulţumiri, închinându-ne Sfintei Treimi întru o fiinţă, Părintelui şi Fiului şi Sfântului Duh.

58. În prefaţa „Penticostarului" spunea mitropolitul Veniamin aceste cuvinte pline de bucurie duhovnicească:

— O, carte aurită! Tu, ivindu-te, risipeşti toată întristarea sufletelor şi Biserica lui Dumnezeu se umple de lumină şi de strălucire. Tu, arătându-te, izgoneşti toată posomorârea feţelor ce se pricinuieşte din întristarea inimilor celor apăsate de lacrimi şi de amărăciune. Tu pe toţi credincioşii îi chemi, ca de obşte să se veselească. Tu, de obşte, tuturor le dai bune nădejdi de mântuire. Tu chemi şi pe drepţi, şi pe păcătoşi, şi pe cei ce s-au înfrânat şi au postit, şi pe cei ce s-au lenevit şi nu au postit, ca toţi împreună să se bucure şi să se veselească.

59. Spunea păstorul cel bun şi aceste îndemnuri părinteşti:

— Veniţi să ne bucurăm de Domnul, Care ne ţine şi ne hrăneşte şi ne dă toate bunătăţile şi rabdă toate păcatele şi fărădelegile noastre, şi ca un bun şi iubitor de oameni nu ne pedepseşte. Ci, totdeauna îndelung rabdă, aşteptând pocăinţa să ne ierte, să ne îmbrăţişeze şi să ne facă părtaşi nu numai Învierii, ci

și Împărăției Sale.

60. Zicea iarăși:

— Să nu ne lenevim, trecându-ne vremea în zadar, pe care Dumnezeu ne-o dă spre pocăință. Ci în tot minutul să fim cu grijă că vine, vine ziua Domnului cea mare și înfricoșată, când fiecare va primi plata sa precum a lucrat în viață.

61. Ceaslovul, zicea mitropolitul Veniamin, este cartea rugăciunilor celor mai trebuincioase, care hrănesc sufletul cu cele mai mângâietoare și pline de umilință sfinte rugăciuni, cu care sufletele cele evlavioase, încet aprinzându-se către Dumnezeu, strigă cu Prorocul: *Cât sunt de dulci gâtlejului meu cuvintele Tale, Doamne!*

62. În prefața *Hronografului* zicea iarăși bunul păstor al Moldovei:

— Având eu sarcina arhipăstoriei și a purtării de grijă pentru pășunea oilor celor cuvântătoare, am pus tot felul de silință, și însumi, și prin alții, a se tălmăci cuvântul lui Dumnezeu din felurite limbi și cărți îmbrățișate de maica noastră, dreptmăritoarea Biserică a Răsăritului, spre folosul și mântuirea binecredinciosului popor al neamului românesc.

63. Zicea iarăși:

— De două ajutoare morale mai întâi avem trebuință, spre a putea ajunge către mântuire. Adică de cunoștință și de credință. Și precum credința învie prin fapte bune, căci altfel este moartă, de asemenea, cunoștința, care naște pe credință, se capătă și se desăvârșește prin învățătura dumnezeiești Scripturi. Pentru aceasta și Mântuitorul, trimițând pe apostolii Săi în lume, le-a zis: *Mergând, învățați toate neamurile,* predicându-le Evanghelia Mea și apoi îi botezați (Marcu 16, 15).

64. În prefața „Istoriei bisericești", zicea marele ierarh:

— Numai Biserica a putut face din fiare fii ai lui Israel, popor ales și bineplăcut, sârguincios lucrător al pământului, supus credincios domnitorului, părinte duios al familiei, mădular râvnitor al statului și, cu un cuvânt, cetățean folositor al societății.

65. Apoi continua, zicând:

— Citind *Istoria bisericească,* va vedea fiecare că azilul științelor și al literaturii în timpul prigonirilor barbare a fost Biserica. Și, ca să zic așa, lumina înțelepciunii s-a păstrat cu sfințenie în focul tainelor altarului. Iar păzitorii prețiosului depozit al culturii au fost clericii, învățătorii firești ai moralei.

66. Zicea iarăși:

— Dacă fiecare din noi va face tot ceea ce poate în binele Bisericii, al patriei și al omenirii, nu va pieri cetatea noastră.

67. Altădată zicea cu durere mitropolitul Veniamin:

— De vom alerga cu Ieremia pe căile Ierusalimului căutând, nu vom afla pe acela care să facă judecată și să cerce credința. Pentru că, de la cel mai mic

până la cel mare, toți au făcut fărădelegi; de la preot și până la profetul mincinos, care voiește a vindeca sfărâmarea poporului cu graiuri mincinoase, zicând: Pace! când pacea îi lipsește cu totul, chiar din inima lui. Ce vom zice pentru astfel de paravați (trădători) ai lui Dumnezeu și ai oamenilor, care au părăsit izvorul apei celei vii și și-au săpat lor fântâni necurate, ce se surpă și nu țin?

— Fiii veacului acestuia, temându-se de moarte, doresc viața, ca să îmbrățișeze lumea pierzării și să înoate în oceanul patimilor lor. *Dar cine va da capului meu apă și ochilor mei izvoare de lacrimi* – zice Ieremia Prorocul – *ca să plâng poporul acesta și pe cei răniți ai săi, ziua și noaptea?* (Ier. 1, 16).

68. Spunea marele ierarh și acestea:

— Numai un trai ce ar urmări scopuri creștinești, folositoare lumii, se poate numi viață. Altfel trupul nostru, în care stă îngrămădită spuza patimilor, nu poate fi pentru om decât o închisoare în al cărei întuneric stau harurile lui cele dumnezeiești.

69. Zise iarăși mitropolitul Veniamin:

— Iubiții mei fii și frați! Dacă adevărata glorie, adevărata mărire stă numai în virtute, apoi pentru a fi bărbați mari și pentru a împărăți peste lume și peste eonii (mai-marii) ei, nu avem trebuință de tronuri, nu avem nevoie de diademe, nu avem lipsă de sceptre, fără numai a lucra în via Domnului bunătatea și a face dreptate. Apoi, uniți prin dragostea evanghelică, să umblăm într-un gând în casa lui Dumnezeu, cugetând ziua și noaptea la Legea Domnului.

70. Apoi continua, zicând:

— În Legea Domnului să punem voia noastră, ca, așa în nevoie, să putem zice cu Iezechiel: *Adu-ți aminte de noi, o, Dumnezeule, că am umblat înaintea Ta întru adevăr și cu inima binevoitoare am făcut cele bune întru ochii Tăi* (Plângeri 5, 1).

Iată mijlocul prin care să putem viețui, nu îndelung, dar cu nemurire, ori în ce poziție și stare ne-am afla.

71. Zicea iarăși:

— Nimic nu este, iubiților, mai mare, mai puternic, mai strălucit, mai folositor sub soare și totodată mai ușor de dobândit decât bunurile virtuții. Prin virtute și prin credință, nu prin arme și putere lumească, sfinții toți au biruit cumplitele împărății ale întunericului și au întemeiat Împărăția Evangheliei.

72. După cincizeci de ani de jertfă, de osteneală și de rodnică slujire arhierească în Biserica lui Hristos (1792-1842), mitropolitul Veniamin Costachi s-a retras la Mănăstirea Slatina, unde a mai trăit încă patru ani ca simplu monah, traducând în continuare cărți folositoare de suflet din limba greacă veche, pentru luminarea poporului nostru ortodox.

73. Mișcat de harul Duhului Sfânt, „smeritul părinte duhovnicesc al Moldovei”, înainte de obștescul său sfârșit, își împarte prin testament toată agoniseala sa la mănăstire și la săraci, adresând tuturor cele mai de pe urmă cuvinte de obștească iertare și binecuvântare:

— Las, iert și binecuvântez din toată inima și din tot sufletul pe toți frații mei creștini și pe înșiși cei ce mă urăsc și pe cei ce m-au nedreptățit și pe cei ce au întins curse în calea mea și chiar pe cei ce mi-au făcut vreun rău, văzut ori nevăzut, rugând pe milostivul Dumnezeu să nu judece faptele acelora, ci cu îndurarea Sa să-i ierte pe toți, după cum i-am iertat și eu.

74. Iar pentru înmormântarea sa, marele ierarh Veniamin Costachi scrie în același testament:

— Însărcinez pe fiul meu Meletie ca, pentru dragostea Domnului, înmormântarea să mi se facă după povățuirea ce i-am dat, numai cu părinții din mănăstire, din afară de sfânta biserică, fără arhierei, simplu și fără zădarnice pompe și cheltuieli....[25]

[25] Toate cuvintele duhovnicești de mai sus s-au extras din prefețele cărților tipărite de mitropolitul Veniamin Costachi.

CARTE PASTORALĂ DATĂ ÎN EPARHIA ROMANULUI

(probabil, la anul 1796)

Veniamin, cu mila lui Dumnezeu,
Smerit Episcop Romanului[26]

„De când Dumnezeiasca Pronie au binevoit de ne-au încredinţat dregătoria păstoriei celei duhovniceşti, scopul nostru au fost şi este buna chivernisire a Bisericilor, mântuirea oilor celor cuvântătoare şi râvna pentru cuviincioasa petrecere a preoţilor Domnului.

Drept aceasta, iată, preote, ţi-am pus înainte aceste ponturi cum ţi se cade să petreci, pre care te îndatoresc să le citeşti adeseori, şi ceea ce te învaţă să păzeşti întocmai neapărat.

a. Dator eşti, o, preote, ca unul ce ai primit asupra ta Darul Preasfântului Duh şi te-ai pus învăţător norodului, să nu-ţi fie petrecerea ca celor de obşte, ci să fii ferit şi păzit de toată prihana care aduce scandal şi defăimare cinului zău, (adică) de beţie, care este începătura tuturor răutăţilor, de zavistie, de mândrie, de gâlcevi, de judecăţi, de sudălmi, de cuvinte deşarte, de jurământuri drepte ori nedrepte şi de a ieşi martor împotriva cuiva. Şi să fii curat atât la cele din lăuntru ale tale, cum şi pe dinafară, grijit la haine, spălat şi pieptănat, ca, cu toate faptele şi urmările tale, să fii pildă celor ce privesc la tine, că obiceiu au supuşii a urma întru toate povăţuitorul lor.

b.Să aibi purtare de grijă pentru Biserica la care eşti orânduit slujitoriu, ca să fie grijită şi împodobită cu cele trebuincioase, atât înăuntru, cărţi, veşminte, icoane, sfinte vase, cristelniţă pentru Sfântul Botez, în care să se poată afunda pruncul cu lesnire în trei afundări, iar nu în turnări sau în alt chip cum şi pe dinafară iarăşi să fie bine acoperită şi îngrădită împrejur; iară când va fi lipsită de ceva, o dată şi de două ori, să îndemni pe ctitori sau pe poporăni ca să împlinească cele trebuincioase. Iară, neurmând sfatul tău, să arăţi la protopopul ţinutului, ca după învăţătura ce va lua de la noi să urmeze.

c. Când vei avea să slujeşti dumnezeiasca Liturghie, să posteşti cu o zi mai înainte, să te dezbraci de toate grijile lumeşti, întru acea vreme să te împaci cu toţi din toată inima ta şi aşa să săvârşeşti Jertfa cea fără de sânge, ca să fie bine primită în sfântul jertfelnic cel mai presus de ceruri.

d.Sfântul Agneţ vreau să-l păzeşti şi să-l grijeşti ca să nu umezească şi să mucezească, cerându-l la vreme şi uscându-l cu mare rânduială, cum şi potrivirea Sfintelor Taine prea cu luare aminte să fie, ca nu fieştecum să se săvârşească şi să rămâie cât de puţin cusur, cu neorânduială.

---

[26] Un veac de la moartea mitropolitului Veniamin Costachi, op. cit., p. 238-250.

e. Pe poporănii tăi să-i sfătuiești cele duhovnicești și să-i îndemni ca să meargă la Biserică în toate Duminicile și sărbătorile și să se spovedească fiește care de patru ori pe an sau măcar o dată și care vor fi vrednici să se și împărtășească. Așijderea și pe casnicii tăi să-i înveți frica lui Dumnezeu, cu îndeletnicire la rugăciuni, a păzi curățenia, a fi cinstiți și ascultători, ferindu-se de adunări necuviincioase, ca să ia și alții pildă bună în casa ta.

f. Să te silești în tot chipul ca să dejghini (îndepărtezi) dintre poporăni vrăjile, farmecile, descântecele, băierile și altele asemenea acestora, care le fac cei mai mulți prin casele lor, căci aceste sunt lucruri păgânești și neplăcute lui Dumnezeu. Ci de va fi bolnav cineva dintre poporăni, să cheme preotul să se roage pentru dânsul, după învățătura Apostolului ce zice: *Că rugăciunea credinței va mântui pre cel bolnav* (Iac. 5, 15).

g. Să nu fii volnic a cununa, ori slobod, ori rob, fără de pecetluit cu pecetea noastră, nici a te ridica din satul acela unde te afli și a merge aiurea, sau a sluji la altă Biserică fără știrea și blagoslovenia noastră, căci îndrăznind vei fi supus supt grele canoane.

h. De te va supăra cineva, să nu-i răspunzi cu sudălmi și ocări, ci să arăți la protopopul ținutului și se va înțălepți supărătorul tău. Sau când vei avea pricină de gâlceavă, nu ești slobod a merge la judecată politicească, căci dregătorii politicești nu pot să te judece pre tine, fiind preot.

Ci, când vei avea vreo supărare de judecată, tot la protopopul vei merge de-ți vei cere dreptate. Și când protopopul nu te va putea odihni, să fii îndatorit a veni la noi, ca să te punem la cale. Însă te ferește să nu fii tu începătorul pricinii, că apoi vei fi supus canonisirii.

Aceste mai sus arătate, ce ți s-au pus ca o oglindă înainte, privește-le, o, preote, și de vei păzi întocmai neapărat, bine să știi că vei câștiga dragoste și evlavie de la oameni, cinstea și ajutorul lor vei dobândi. Arhiereul se va bucura de tine și te va iubi ca pre un împreună slujitor al Tainelor lui Dumnezeu, carele, așa să te întărească Domnul Dumnezeu, a le păzi neapărat, cu iubirea lui de oameni în veci. Amin".

PUSTNICUL SFÂNT de la Peştera Mică a Ialomicioarei (secolul XIX[27]

La începutul secolului XIX se nevoia în Schitul Peştera Ialomicioarei un călugăr smerit şi foarte iubitor de Dumnezeu. După câţiva ani, dorind să se roage în pustie, a plecat din schit şi şi-a găsit sălaş o peşteră nebăgată în seamă, în desişul codrilor, numită până astăzi „Peştera Mică". Pustnicul nu ştia că acolo îşi avea adăpost un urs. Dar, cu rânduiala lui Dumnezeu, s-au împrietenit unul cu altul, încât noaptea locuiau împreună în aceeaşi peşteră, iar ziua ursul pleca în pădure, iar sihastrul se ruga lui Dumnezeu.

Acolo s-a nevoit mulţi ani pustnicul în post, în rugăciune şi în alte neştiute osteneli. În tradiţia locului se spune că pustnicul nu primea niciun fel de mâncare de la nimeni, ci singur şi-o agonisea din pădure. Numai ursul, ca ucenic credincios, îi aducea vara în peşteră rugi de zmeură şi mure.

Se mai spune din bătrâni că, odată, doi vânători au pândit ursul în zmeuriş ca să-l împuşte. Apoi s-au luat după el până s-a ascuns în peşteră. Şi cum pândeau ei în apropiere, a ieşit pustnicul afară şi le-a zis:

— Ce căutaţi, fraţilor, în pustiul acesta?

— Să ne iertaţi, părinte, suntem vânători. Urmărim un urs. Parcă s-a ascuns aici în peşteră.

— Dar v-a făcut vreun rău? Lăsaţi ursul în pace! Veţi găsi în pădure alte animale!

— Iartă-ne, părinte – au zis vânătorii – şi te roagă pentru noi!

— Dumnezeu să vă binecuvânteze, fraţilor. Mergeţi în pace.

— Părinte, avem ceva de mâncare la noi, am vrea s-o lăsăm sfinţiei tale. Vrei s-o primeşti?

— Lăsaţi-o acolo, pe piatră.

La urmă iarăşi l-au întrebat pe pustnic:

— Părinte, vom mai veni prin locurile acestea. Vrei să-ţi aducem ceva de mâncare?

— Cum vă este voia, fraţilor.

După câteva săptămâni au urcat din nou vânătorii pe Valea Ialomicioarei să ducă de mâncare cuviosului. Când au ajuns la gura peşterii, au văzut un lucru înfricoşat. Pustnicul împreună cu ursul erau plecaţi din peşteră, iar alături, pe piatră, mâncarea lăsată mai înainte de ei era neatinsă.

Din ziua aceea, nimeni nu ştie unde s-a dus sihastrul, unde o fi răposat şi care îi era numele. Singura binecuvântare rămasă de la el este un mic izvor de apă, ce curge în fundul peşterii pentru mângâierea trecătorilor. Până astăzi, credincioşii intră în „Peştera Mică", se roagă şi iau apă din „Izvorul Pustnicului". Însă, oricâtă apă ar lua, izvorul nu se împuţinează niciodată.

Minunat este Dumnezeu întru Sfinţii Săi, Dumnezeul Părinţilor noştri!

---

[27] Numele lui s-a uitat odată cu pierderea arhivei schitului.

EPISCOPUL CHESARIE AL BUZĂULUI (1784-1846)

Episcopul Chesarie face parte din rândul marilor ierarhi români ai secolului trecut (al XIX-lea). El s-a născut în București din părinți săraci, prin anul 1784, cu numele de Constantin Căpățână. La vârsta de 13 ani (1797) a fost încredințat episcopului Iosif al Argeșului, care îl dă să învețe carte la școala grecească de la Biserica Domnița Bălașa. Apoi îl călugărește la Mănăstirea Antim cu numele de Chesarie și îl hirotonește diacon.

În anul 1820, ucenicul episcopului Iosif ajunge iconom al Mănăstirii Antim și mai târziu al Mitropoliei din București. Fiind dăruit de Dumnezeu cu multă ascultare, smerenie și pricepere, în anul 1825 este hirotonit episcop la Buzău de mitropolitul Grigorie Dascălul, păstorind turma încredințată de Hristos cu neîmputinată dragoste și osârdie, timp de 21 de ani.

Găsind Eparhia Buzăului cu multe lipsuri și cu biserici ruinate, a reînnoit zeci de lăcașuri – mănăstiri, schituri, metocuri și biserici –, devenind astfel un mare ctitor al acestei eparhii. Iar pentru luminarea copiilor și folosul de obște al neamului, a întemeiat mai multe școli, precum: Seminarul eparhial, înființat în anul 1836; școala de muzică bisericească, în anul 1830; școala de pictură bisericească, sub conducerea pictorului Nicolae Teodorescu, în anul 1831; școala de sculptură bisericească, în anul 1833 și altele. În aceste școli ctitorite de episcopul Chesarie au fost aduși cei mai buni profesori, duhovnici și dascăli din Țara Românească, din care au ieșit episcopi, preoți și dascăli aleși, precum și pictori renumiți. Elevilor li se cerea cel dintâi credință tare în Dumnezeu, rugăciune și viață morală desăvârșită.

Pentru tipărirea cărților de slujbă și învățătură duhovnicească, episcopul Chesarie a reînființat în anul 1833 o tipografie eparhială, unde s-au tipărit, cu binecuvântarea și cheltuiala sa, zeci de cărți patristice și de cult, răspândite în cea mai mare parte gratuit.

Dintre cărțile de învățătură tipărite sub păstoria sa se amintesc: *Despre purcederea Sfântului Duh, Împărțire de grâu* și *Puțul* Sfântului Ioan Gură de Aur (1833); *Sfătuire pe scurt către cel ce se pocăiește* (1834); *Cazanii* (1834); *Tălmăcire la cei o sută cincizeci de psalmi* (1840); *Învățătură către preoți și diaconi* (1835); *Alcătuire aurită* (1837); *Carte foarte folositoare de suflet. Cinci cuvinte ale Sfântului Grigorie de Nyssa* (1838); *Chiriacodromion* (1839) și altele. Iar dintre cărțile de slujbă a tipărit: *Evanghelia* (1834); *Molitfelnic* bogat, *Sfintele Liturghii* și *Psaltirea* (1835); *Ceaslovul* bogat, *Acatistier* (1836); *Octoih* și *Catavasier* (1839); *Sfintele Liturghii* (1840); *Psaltirea* (1841); *Agheasmatar* (1845) și altele.

Acest neobosit episcop și credincios păstor al Bisericii lui Hristos a purtat permanent grijă de fiii săi duhovnicești, zidindu-le lăcașuri, dându-le preoți buni, cercetându-i personal și hrănindu-i cu cărți de învățătură și cuvinte părintești. Iar ca ucenic al unui mare episcop – Iosif al Argeșului – a

ridicat și el nu puțini ucenici și fii sufletești, dintre care cel mai renumit a fost ierodiaconul Iosif Naniescu, venerabilul mitropolit al Moldovei de mai târziu.

În anul 1846, la 30 noiembrie, episcopul Chesarie, păstorul cel bun și credincios al Eparhiei Buzăului, a răposat cu pace, plâns de toți credincioșii săi și a fost îngropat lângă biserică, spre neuitată pomenire. Piatra lui de mormânt poartă această frumoasă inscripție: „Oprește-ți, trecătorule, pasul în respect lângă pacinicul lăcaș al Colosalei umbre – sacrul mormânt. Aici ierarhul Chesarie trupul își odihnește de multele, în puțin timp, jertfiri spre gloria Domnului, a Patriei și eternei sale memorii. (Noiemvrie 30, 1846)”[28].

[28] *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. II colectiv, București, 1958, p. 419-422; D. Furtună, Chesarie, episcopul Buzăului, București, 1913; G. Voiculescu, *Viața și activitatea lui Chesarie, teză de licență,* București, 1897, p. 57.

CUVIOSUL CALINIC PUSTNICUL, Mănăstirea Horaița-Neamț (secolul XIX)

Acest cuvios s-a nevoit în prima jumătate a secolului XIX într-o mică poiană, sub vârful Muntelui Horăiciorul. Bătrânii spun că era preot, că s-a nevoit aici 40 de ani, că ducea o viață sfântă și că avea darul facerii de minuni. Veneau la el oameni bolnavi de prin sate, iar părintele îi vindeca cu post și cu rugăciune.

Cuviosul Calinic avea, de asemenea, mare evlavie la Maica Domnului, cu a cărei icoană izgonea duhurile rele din oameni, alunga fiarele sălbatice din grădina sa, biruia patimile și gândurile viclene din cugetul său. Oriunde se ducea, purta cu sine icoana Maicii Domnului și era izbăvit de tot răul.

Nevoința pustnicului Calinic era aceasta: mânca o dată pe zi după apusul soarelui, săvârșea neîncetat rugăciunea lui Iisus și priveghea noaptea cu cântări de psalmi și metanii. Iar îndeletnicirea lui cea mai iubită era plantarea și altoirea de pomi fructiferi. Toată poiana din jurul chiliei sale a plantat-o cu meri, pruni și nuci. Ba mergea și la Schitul Horăicioara sau cobora jos în Mănăstirea Horaița de planta și altoia pomi de tot felul. Iar toamna aduna cu bucurie roadele ostenelilor sale și le împărțea în dar la trecători, „în numele Maicii Domnului!”

Aceasta era viața și nevoința Cuviosului Calinic pustnicul. Ajungând la adânci bătrâneți, a căzut bolnav la pat. Atunci au venit călugării din schit și i-au zis:

— Părinte Calinic, am venit să te coborâm de vale, să mori la mănăstire.

— Cu ajutorul Maicii Domnului, a răspuns bătrânul, mă cobor singur! Și îndată, luând icoana Preasfintei Fecioare, s-a coborât înaintea tuturor în Mănăstirea Horaița. Apoi s-a închinat în biserică, s-a mărturisit la duhovnic, a cerut Preacuratele Taine și, dând tuturor sărutarea cea mai de pe urmă, a adormit cu pace și cu bucurie în suflet. Locul unde s-a nevoit se numește astăzi „Poiana lui Calinic”.

SFINȚI ȘI CUVIOȘI

din a doua jumătate a secolului XIX

ARHIMANDRITUL NEONIL BUZILĂ, mare stareț al Mănăstirii Neamț (1789-1853)

a. Viața

Arhimandritul Neonil Buzilă a fost cel mai renumit stareț al Mănăstirii Neamț din secolul XIX. Personalitatea sa se impune în istoria monahismului nostru, atât prin înalta sa trăire duhovnicească și prin înțelepciunea cu care a crescut atâtea suflete în dragostea de Hristos, cât și prin devotamentul cu care s-a pus pe sine și întreaga mănăstire în slujba Bisericii, a neamului și a aproapelui.

Starețul Neonil s-a născut în satul Valea Seacă-Suceava, în anul 1789. Părinții săi, deși săraci, i-au dat o creștere aleasă. În anul 1802, când avea numai 12 ani, a intrat în viața monahală, fiind încredințat unchiului său, arhimandritul Ilarie, din Mănăstirea Neamț. În anul 1808 a fost călugărit, iar mai târziu, hirotonit diacon și preot.

Între anii 1827-1832 a fost preot slujitor și duhovnic la Catedrala mitropolitană din capitala Moldovei, fiind prețuit și căutat de toți locuitorii orașului, „căci era dulce la cuvânt și la toți primit și iubit". Între anii 1832—1834, ca stareț al Mănăstirii Bărboi din Iași, s-a îngrijit de reînnoirea acestui sfânt lăcaș, fiind cinstit cu treapta de arhimandrit.

După moartea starețului Dometian (1834), arhimandritul Neonil este ales stareț al Mănăstirii Neamț, pe care o conduce cu înțelepciune timp de doi ani (1834-1835). În urma unor intrigi din afară, este schimbat din stăreție, apoi reales între anii 1838-1839. După doi ani este înlocuit pentru a doua oară și surghiunit la Mănăstirile Slatina și Vorona, datorită caracterului său devotat și statornic. În anul 1843, arhimandritul Neonil este ales pentru a treia oară stareț al Mănăstirilor Neamț și Secu, pe care le păstorește cu o neegalată pricepere timp de încă zece ani. În această scurtă perioadă, deși suferind, reușește să aducă în marea lavră un viu suflu de înnoire duhovnicească și culturală.

Stareț și duhovnic ales, călugăr învățat și scriitor iscusit, iconom devotat al casei lui Dumnezeu și părinte al săracilor, slujitor adevărat al Bisericii și fiu

credincios al neamului, iată pe scurt marile virtuţi ale stareţului Neonil, specifice, de altfel, Ortodoxiei româneşti.

După şapte ani de suferinţă, marele stareţ Neonil Buzilă, împăcat cu sine, cu oamenii şi cu Dumnezeu, se mută în odihna lui Hristos, plâns de tot soborul, la 16 octombrie, 1853, şi este înmormântat în pridvorul bisericii ctitorite de Ştefan cel Mare, precum se vede până astăzi.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Stareţul Neonil şi-a închinat din copilărie viaţa lui Hristos. Învăţătura de carte şi adâncul Sfintelor Scripturi le-a deprins de la renumiţi dascăli ai Mănăstirii Neamţ, ieromonahul Iosif şi schimonahul Platon, iar meşteşugul nevoinţei călugăreşti l-a învăţat de la cei mai buni duhovnici ai soborului. Se spunea despre dânsul, precum însuşi lucrul l-a adeverit, că pe toţi dascălii şi duhovnicii săi i-a întrecut.

2. Arhimandritul Neonil, în toată viaţa sa, a fost foarte râvnitor pentru casa Domnului. În anul 1821, când multe biserici şi odoare erau jefuite şi distruse de răsculaţi, el a fost rânduit de stareţul Mănăstirii Neamţ, arhimandritul Ilarie, să ascundă în pădure icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului. După aproape doi ani de zile, tot sfinţia sa a fost trimis să aducă din nou icoana Maicii Domnului în mănăstire.

3. În acelaşi an (1821), când Mănăstirea Secu era incendiată de turci şi tezaurul zidit într-o tainiţă, părintele Neonil, luând poruncă de la stareţ, s-a furişat noaptea sub ziduri împreună cu pustnicul Zosima, a spart peretele şi a ascuns tezaurul cu toate sfintele vase în pădure, salvându-le astfel de foc şi de profanare.

4. Blândeţea inimii sale şi iscusinţa în Sfintele Scripturi au făcut din arhimandritul Neonil un duhovnic renumit în Mănăstirea Neamţ şi în toată Moldova. Mai ales la Iaşi, cât a fost preot la catedrală, ajunsese duhovnic şi sfetnic de taină, atât domnitorului şi mitropolitului, cât şi la o mare parte din locuitorii oraşului. Bogaţi şi săraci, mireni şi călugări, învăţaţi şi oameni simpli, ţărani şi orăşeni, toţi îl căutau şi îşi hrăneau sufletul din învăţăturile sale, „căci era dulce la cuvânt şi la toţi primit şi iubit”.

5. Odată a alergat la arhimandritul Neonil un datornic din oraş care datora Mitropoliei suma de 40.000 lei, rugându-l să mijlocească pentru iertarea lui. Deci, văzând părintele sărăcia datornicului, a mijlocit la mitropolitul Veniamin şi i-a iertat toată datoria.

6. Fiind înzestrat de Dumnezeu cu multe daruri duhovniceşti, arhimandritul Neonil a fost stareţ la Mănăstirea Neamţ timp de treisprezece ani. Deci, văzând că viaţa duhovnicească în Mănăstirea Neamţ era în scădere, a întocmit pentru obştea sa un nou aşezământ călugăresc prin care a îmbinat în chip armonios rugăciunea şi nevoinţa, lucrul mâinilor şi slujirea.

Cele mai importante reguli de sporire duhovnicească, fixate de stareţul Neonil, erau acestea:

— Mărturisirea zilnică a soborului;

— Participarea obligatorie a fiecărui călugăr și frate la pravila bisericii, îndeosebi la Utrenie și la Sfânta Liturghie;

— Îndeletnicirea la chilii cu pravila, cu rugăciunea lui Iisus și citirea scrierilor Sfinților Părinți;

— Interzicerea cu desăvârșire a oricărui fel de adunări la chilii;

— Săvârșirea ascultării în mănăstire cu dragoste și fără cârtire;

— Petrecerea soborului în desăvârșită armonie, unitate și smerenie;

— Interzicerea mâncării de carne în obște;

— Servirea mesei numai la trapeză. Nimeni nu avea voie să mănânce în chilie, afară de cei bolnavi.

7. Pentru buna chivernisire a bunurilor mănăstirești și punerea lor în folosul tuturor, starețul Neonil a rânduit în așezământul său următoarele:

— Încetarea oricărui amestec din afară în treburile mănăstirii. Averile ei nu pot fi însușite sau înstrăinate de nimeni, fără voia soborului;

— Veniturile mănăstirii vor fi folosite, atât pentru întreținerea soborului și refacerea chiliilor, cât și pentru opere de binefacere și milostenie, ca: zidirea de biserici noi în satele sărace, înzestrarea unor lăcașuri noi cu cărți și obiecte de cult, zidirea de spitale și școli publice, înființarea unor „spițerii" (farmacii) pentru călugări și mireni, și altele:

— Zidirea unei bolnițe noi în Mănăstirea Neamț, atât pentru călugării din lavră și schituri, cât și pentru cei din pustie;

— Deschiderea unei școli monahale în mănăstire pentru frații începători;

— Tipografia și legătoria de cărți să fie mult mărite.

Aici se vor tipări tot felul de cărți bisericești de slujbă și învățătură, din veniturile mănăstirii, care apoi se vor împărți gratuit la mănăstiri și biserici de mir. Toate acestea au fost în întregime realizate.

8. Starețul Neonil a rânduit ca spovedania soborului să se facă zilnic, în fiecare seară, iar împărtășirea să se facă săptămânal. De asemenea, participarea zilnică la Utrenie și Sfânta Liturghie era obligatorie. Cei care lipseau fără pricini binecuvântate erau pedepsiți.

Pentru abateri mici se dădea câte o zi de post și metanii. Iar pentru abateri mai grave, vinovatul era oprit un timp de la Sfânta Împărtășanie sau era trimis de canon la altă mănăstire. Prin aceasta, viața duhovnicească și unitatea soborului au sporit mult în Mănăstirea Neamț, iar dezbinarea dintre frați a fost înlăturată.

9. În timpul stăreției sale, arhimandritul Neonil, cuprins de râvnă pentru Biserica lui Hristos și mântuirea neamului, a zidit și a înzestrat din venitul mănăstirii numeroase lăcașuri de rugăciune, printre care se pot aminti: clopotnița Mănăstirii Neamț, cu paraclisul Buna-Vestire, trapeza și aripa de sud a incintei; biserica Sfântul Ioan Teologul și gropnița din cimitirul mănăstirii; biserica Schitului Vovidenia din apropiere; biserica satului

Topoliţa-Neamţ şi biserica satului Preuteşti-Neamţ, ambele înzestrate de stareţ personal; paraclisul Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava din bolniţa mănăstirii; paraclisul Sfântul Lazăr de la Spitalul Târgu Neamţ; incinta Mănăstirii Secu, de două ori mistuită de foc, şi altele.

10. Marele stareţ, fiind foarte milostiv şi iubitor de oameni, a purtat grijă după putere şi de cei bolnavi. Astfel, a zidit în Mănăstirea Neamţ o bolniţă încăpătoare, în locul celei arse în 1841, pentru călugării bătrâni şi bolnavi din lavră, pentru cei ce se nevoiau în schiturile şi pădurile dimprejur şi chiar pentru mireni. Alături a amenajat o farmacie şi a rânduit câţiva călugări „bolniceri" şi un medic. Iar la Târgu Neamţ zideşte, în anul 1852, un spital mare cu etaj pentru 200 de bolnavi, cu paraclis la mijloc, în care slujea zilnic un duhovnic călugăr. Mai zideşte o farmacie mare „cum nu era alta în Moldova", cu medic plătit de mănăstire. În aceste două spitale, multe suferinţe se alinau şi toţi bolnavii primeau tratament gratuit. Spitalul şi farmacia erau întreţinute de mănăstire.

11. Stareţul Neonil, fiind totodată foarte iubitor de carte şi dorind să ajute la luminarea călugărilor şi a poporului, a zidit în oraşul Târgu Neamţ o şcoală publică cu 4 săli de clasă pentru 200 de copii. A mai construit în satul Vânători-Neamţ o altă şcoală publică cu două săli de clasă, înzestrându-le pe amândouă cu mobilierul necesar şi cu biblioteci renumite. În ambele şcoli, copiii învăţau gratuit, pe cheltuiala mănăstirii. Iar pentru călugări, a întemeiat în mănăstire o şcoală monahală în aripa de sud a incintei, încredinţând-o învăţatului arhimandrit Filaret Scriban. Aici se învăţau: Vechiul şi Noul Testament, Regulile vieţii monahale, Muzica psaltică, Tipicul, Gramatica, Istoria şi limbile greacă şi slavonă[1].

12. Pentru a pune la îndemâna călugărilor învăţăturile Sfinţilor Părinţi, stareţul Neonil a îmbogăţit mult biblioteca Mănăstirii Neamţ cu tot felul de manuscrise şi cărţi patristice şi de cult, cum nu era altă bibliotecă în Moldova[2]. Pe lângă cărţile care se citeau la chilii, stareţul a rânduit să se citească zilnic la biserică şi la trapeză din cuvintele Sfinţilor Părinţi.

13. Cea mai mare operă culturală a stareţului Neonil a fost însă tipărirea de cărţi. Pentru a satisface setea de cunoaştere duhovnicească a tuturor şi pentru a înzestra bisericile şi mănăstirile cu cărţile necesare de cult, el a mărit mult tipografia mănăstirii şi a înlocuit vechile teascuri de lemn cu altele metalice. Activitatea tipografică era susţinută de peste 60 de călugări şi fraţi. Unii traduceau din limba greacă, iar alţii turnau litere, culegeau textul, făceau cerneluri naturale, lucrau la teascuri, corectau paginile tipărite, legau cărţi în

[1] Toate ctitoriile stareţului Neonil – chilii, biserici, spitale şi şcoli – se păstrează în stare de funcţionare până astăzi.

[2] O mare parte din această bibliotecă a fost mistuită în incendiul din noiembrie 1862.

piele de miel sau sculptau chenare și ornamente în lemn de măslin și de păr.

14. Dragostea pentru Biserică și neam a stareţului Neonil l-a îndemnat și la alte opere de binefacere. Văzând lipsa în care se aflau unele schituri și biserici din Moldova, trimitea peste tot cărţi de slujbă și de învăţătură ortodoxă în mod gratuit. Milostenia și râvna marelui stareţ au trecut până dincolo de hotarele Moldovei, cărţile tipărite în Mănăstirea Neamţ ajungând, atât în Ţara Românească și Transilvania, cât și în Muntele Athos, Basarabia și Balcani.

Îndată ce a auzit că sute de biserici din Ardeal sunt jefuite și lipsite de cărţi de cult, a trimis de mai multe ori peste Carpaţi călugări cu cărţi încărcate în care cu boi, la episcopul Andrei Șaguna. Astfel, milostenia și bunătatea stareţului Neonil se făcuseră cunoscute tuturor.

15. Se spunea despre dânsul că, oricât ar fi fost de ocupat cu grijile de tot felul în mănăstire, nu-și lăsa niciodată pravila și canonul călugăresc. Iar de la Utrenie, Vecernie și Sfânta Liturghie nu lipsea în nicio zi. Ba încă cerceta pe călugări și fraţi la chilii, la ascultare, la bolniţă, la tipografie, la trapeză. Mergea uneori să cerceteze și pe călugării din Secu, din Sihăstria, Sihla, Pocrov, Icoana și din celelalte schituri care erau sub povăţuirea sa. Peste tot ajungea și pe toţi îi mângâia cu cuvintele sale pline de înţelepciune și blândeţe.

16. În anul 1847, o holeră cumplită a bântuit Ţara Moldovei, secerând pe cei lipsiţi de ajutor. Atunci mulţi se izbăveau de moarte fugind prin mănăstiri. La Mănăstirea Neamţ, stareţul Neonil a adăpostit în anul acela numeroase familii de orășeni din Iași, dându-le mâncare și chilii. Spun toţi că niciunul din călugări și mireni n-a murit de holeră. Cum se îmbolnăvea cineva, stareţul îl trimitea să se închine la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, și se vindeca.

17. Se mai spune despre acest mare stareţ ca în anul 1846, îmbolnăvindu-se de picioare după neștiutele judecăţi ale lui Dumnezeu și fiind nevoit să stea în chilie până la moarte, niciodată n-a cârtit întru inima sa. Ci de acolo, de pe patul suferinţei, se străduia să conducă obștea mănăstirii, cu toate schiturile și metoacele sale, care număra până la 600 de călugări. Zilnic veneau la el părinţii din consiliu, egumenii, duhovnicii și fraţii să-i ceară sfat. Și nimeni nu ieșea din cuvântul lui.

18. De pe patul suferinţei, stareţul Neonil nu înceta a sfătui și a învăţa pe toţi calea mântuirii, atât prin viu grai, cât și prin scris. Căci era înzestrat de Dumnezeu cu multă putere în cuvânt.

— Fraţilor, zicea el, nu pregetaţi a vă îndulci de mireasma cea duhovnicească ce iese din florile cele mirositoare ale raiului celui înţelegător, adică din chinurile și durerile sfinţilor mucenici și din ostenelile și nevoinţele cuvioșilor părinţi. Pe acestea, Mireasa lui Hristos cea fără prihană, adică sfânta noastră maică, Biserica Răsăritului, le-a săditși le-a crescut prin bunacredinţă, spre a le aduce lui Hristos, Mirelui său cel adevărat, miros de bună mireasmă, pe a căror bună mirosire El foarte mult o iubește după cea zisă: *La mireasma*

mirurilor Tale vom alerga (Cântarea cântărilor, 1, 7).

19. Zicea iarăşi:

— Pe florile acestea duhovniceşti, adică pe sfinţii cei cuprinşi în mineiele Bisericii, cu dragoste adevărată să-i cinstim ca pe prietenii lui Dumnezeu. Iar dintre toţi, mai cu osebire pe Sfânta Stăpâna noastră de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioară Maria, cu credinţă şi cu bucurie negrăită să o lăudăm, ca pe ceea ce negrăit, prin cuvântul arhanghelului, a zămislit de la Duhul Sfânt pe Fiul şi Cuvântul Tatălui Celui fără de început şi L-a născut cu trup spre mântuirea noastră, a oamenilor.

20. Zicea iarăşi:

— Fraţilor, primiţi, vă rog, cu creştinească dragoste şi râvnă rugăciunile sfinţilor ce se cinstesc în Biserica dreptmăritoare, că ei sunt mijlocitorii mântuirii noastre întru Împărăţia Tatălui Celui veşnic.

21. Altă dată iarăşi învăţa, zicând:

— Fraţilor, datorie avem ca şi noi să ne aducem aminte de înnoirile duhovniceşti şi spre mai bine să ne schimbăm din zi în zi, cât ne aflăm întru această viaţă prea scurtă.

22. Zicea stareţul Neonil şi acestea:

— Să ne înnoim, fraţilor, dezbrăcându-ne, după cuvântul Apostolului, de omul cel vechi prin pocăinţă şi prin mărturisirea curată, şi să ne îmbrăcăm în cel nou prin lucrarea faptelor bune, ca, ieşind din viaţa aceasta îndreptaţi şi gătiţi, după ce se vor strica corturile noastre şi după ce iarăşi se vor ridica prin glasul trâmbiţei celei de apoi, să ne învrednicim a primi rodurile ostenelilor noastre, prăznuind nu o dată în an, ci fără încetare. Nu în corturi şi colibe stricăcioase ca evreii, ci în lăcaşurile cele nefăcute de mână ale celor întâi-născuţi.

23. Apoi adăuga:

— Să cinstim din tot sufletul pe sfinţii cei din fiecare zi şi mai ales să ne sârguim, pe cât ne va fi cu putinţă, spre urmarea petrecerii lor. Că, făcând aceasta, ne vom învrednici a fi moştenitori desfătării celei veşnice şi Împărăţiei cereşti în Hristos, Domnul nostru.

24. Zis-a iarăşi stareţul Neonil:

— Să cinstim cu adevărată credinţă pe adevăratul Dumnezeu şi Mântuitor al nostru, Iisus Hristos. Lui să-I aducem, nu flori pământeşti şi stricăcioase ce se veştejesc, ci nestricăcioase şi cereşti. Adică, pe sfinţii mucenici care s-au înroşit în sângele lor ca nişte trandafiri prea frumoşi. Încă şi pe preacuvioşii părinţi, cei ce prin sudorile şi nevoinţele lor şi-au înălţat sufletele mai mult decât crinii cei binemirositori.

25. În toamna anului 1853, marele stareţ Neonil, simţindu-şi aproape obştescul sfârşit, a încredinţat mitropolitului Sofronie Miclescu testamentul său, însoţit de aceste ultime cuvinte:

„Eu mor supărat pe sinemi că am purtat cu nevrednicie numele unuia dintre Apostolii cei mici ai Domnului. Sfârșind dar până la a doua venire a Domnului toată voroava cu înaltpreasfinția voastră și cu tot omul, întreind și împătrind lăcrimioara și nevrednica mea rugăciune ca să nu uitați de mine și de frățimea aceasta. Binecuvântați această călătorie veșnică a mea, iertați-mă, dezlegați-mă și Dumnezeu să ne învrednicească ca să ne vedem cu toții întru Împărăția Tatălui Celui veșnic, întru bucuria Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos și întru luminarea darului Preasfântului și de viață făcătorului Duh Sfânt. Amin".

NEONIL,
Arhimandrit și stareț Sfintelor Monastiri
Neamțu și Săcul, 1853, octombrie, 13.

După trei zile, starețul Neonil, dând tuturor sărutarea cea mai de pe urmă, a trecut cu pace la veșnica odihnă, fiind înmormântat în pridvorul bisericii mari.

CUVIOSUL PAHOMIE PUSTNICUL, Schitul Peştera Ialomicioarei (secolul XIX)

Cuviosul Pahomie a fost un sihastru mare şi renumit în partea locului. După tradiţie era din Ţara Făgăraşului. Deci, iubind pe Hristos, a intrat în Schitul Peştera Ialomicioarei, prin anii 1815-1820. După călugărie s-a nevoit în schit încă puţină vreme. Apoi, luând binecuvântare de la vestitul egumen al Ialomicioarei, ieroschimonahul Gherasim Popescu, s-a retras mai sus de schit, în Muntele Bătrâna. Acolo şi-a făcut o colibă din lemn şi pământ şi s-a nevoit singur în aspră petrecere, până la obştescul sfârşit. Toată săptămâna se ostenea pe munte în post şi rugăciune, iar Duminica venea la schit, asculta slujba, îşi mărturisea gândurile la stareţul său, primea Trupul şi Sângele lui Hristos şi urca din nou pe munte. La chilie se hrănea numai cu urzici, cu cartofi şi pesmeţi.

Pentru multa lui osteneală, schimonahul Pahomie primise de la Dumnezeu darul înainte-vederii şi al vindecării bolilor, ajungând renumit prin satele din jur. Însă nu primea pe nimeni la chilia sa, nici daruri de la oameni nu lua. Primea numai rugăciunile celor bolnavi, şi, cum se ruga pentru cineva, îndată i se împlinea cererea.

Ajungând la bătrâneţe şi îmbolnăvindu-se, i s-a vestit de sus ziua şi ceasul morţii. Deci, se ruga lui Dumnezeu să-i descopere stareţului aceasta ca să-i aducă Preacuratele Taine. Noaptea, ieroschimonahul Gherasim, egumenul Peşterii, a auzit un glas: „Du-te la munte şi împărtăşeşte pe Pahomie!”

A doua zi a urcat muntele la chilia Cuviosului Pahomie, l-a împărtăşit şi îndată a răposat. Deci, prohodindu-l, l-a îngropat acolo şi s-a întors la schit, lăudând pe Dumnezeu.

SCHIMONAHIA SAFTA BRÂNCOVEANU, Mănăstirea Văratec (1776-1857)

Această schimonahie, vestită în mănăstirile noastre prin daniile ei, era fiica lui Teodor Balş din Iaşi, caimacamul Moldovei. De mică a fost dată la învăţătură, deprinzând bine limba greacă, iar în casă a fost crescută de mama sa, Elisabeta, în frică de Dumnezeu şi respect pentru sfintele biserici.

În anul 1793 se căsători cu banul Grigore Brâncoveanu, mare dregător al Ţării Româneşti, dar nu avu copii. După multe primejdii şi rele pătimiri, soţul ei se mută din viaţa aceasta în anul 1832, iar văduva Safta se întoarse la Iaşi, în casa părintească. Apoi, în acelaşi an, a intrat în nevoinţa călugărească împreună cu mama ei, Elisabeta, la Mănăstirea Văratec. Acolo şi-a mângâiat întristarea inimii prin rugăciuni şi lacrimi. Apoi, logodindu-se cu Hristos şi primind schima monahală, a uitat de necazurile lumii şi de durerea văduviei.

Cea mai mare virtute a schimonahiei Safta Brâncoveanu a fost milostenia. Fiind din neam de domn şi având multe odoare şi averi, pe toate le-a împărţit îi săraci, la biserici şi mănăstiri, urmând exemplul înaintaşilor ei. Încă pe când trăia în Bucureşti cu soţul ei, a făcut numeroase donaţii de bani, veşminte, cărţi, icoane şi sfinte vase la mănăstirile Olteniei, ctitorite de Constantin Brâncoveanu, precum şi la biserica Sfântul Nicolae din Şcheii Braşovului. În Bucureşti, de asemenea, a restaurat biserica Domniţa Bălaşa, zidită de fiica marelui voievod. Iar după ce îmbrăţişă cinul monahal, continuă să facă şi mai multe danii la sfintele biserici.

Cele mai multe donaţii le-a făcut Mănăstirii Văratec. Odoarele de argint le-a topit şi a făcut din ele ferecături de Evanghelii, îmbrăcăminte la icoane, candele, sfinte vase şi postamente de cruci la altar. Tot la Văratec a donat schimonahia Safta veşminte preoţeşti, acoperăminte de fir, cărţi de cult şi multe altele. De asemenea, a dăruit veşminte, cărţi şi icoane şi la celelalte mănăstiri din ţinutul Neamţ. Iar în anul 1851 a donat un rând de veşminte arhiereşti de fir Sfântului Ierarh Calinic, cu care mai târziu a şi fost înmormântat.

Deci, ajungând la adânci bătrâneţi, schimonahia Safta Brâncoveanu s-a mutat la veşnicele lăcaşuri în ziua de 8 august, 1857, şi a fost înmormântată alături de mormântul mamei sale, schimonahia Elisabeta Balş.

ARHIMANDRITUL IRINARH ROSETI, Mănăstirea Horaița și Muntele Tabor (1771-1859)[3]

a. Viața

Acest cuvios arhimandrit, stareț, duhovnic și sihastru a fost unul din marii călugări ai monahismului românesc din secolul XIX.

Cuviosul Irinarh s-a născut în anul 1771 în orașul Focșani, din vestita familie de dregători moldoveni, numită Roseti. Părinții săi, Nicolae și Pelaghia, l-au crescut în frică de Dumnezeu și l-au dat să învețe carte românească și elinească, după obiceiul vremii. La vârsta de douăzeci de ani, părinții voiau să-l căsătorească; dar el, pe ascuns, s-a dus la Mănăstirea Neamț să se facă monah. După trei ani de ascultare este călugărit și apoi rânduit ca ucenic la tipografia mănăstirii, de curând înființată. Aici ajunge tipograf iscusit și lucrează la tipărirea Vieților Sfinților.

Dorind să sporească în nevoința călugărească și să urmeze părintelui său duhovnicesc, ieroschimonahul Iosif Pustnicul de la Văratec, a plecat din Mănăstirea Neamț și s-a făcut sihastru în pădurile din jurul Schitului Nechit, ținutul Neamț. Aici petrece în liniște 12 ani de zile, ajungând un mare lucrător al rugăciunii lui Iisus. În anul 1823 pleacă spre Sfântul Munte, dar este oprit la București de prietenul său, mitropolitul Grigorie, ca să-i organizeze tipografia. După trei ani de ascultare la Mitropolia Ungrovlahiei, în anul 1826 pleacă la Muntele Athos, unde stă numai doi ani din cauza răscoalelor balcanice.

În anul 1829 se întoarce în Moldova și ajunge pustnic în Muntele Horaița. În anul următor este făcut preot și arhimandrit la Iași, de mitropolitul Veniamin Costachi. În anul 1831 întemeiază Mănăstirea Horaița și devine primul ei stareț, păstorind această mănăstire până în anul 1843 și formând un sobor de peste 70 de călugări. Apoi, lăsând stareț pe unul din ucenici, pleacă la Locurile Sfinte cu ierodiaconul Nectarie Banul și se stabilesc pe Muntele

[3] Arhim. Nectarie Banul, *Viața unui îmbunătățit călugăr român, Irinarh Roseti* scrisă de ucenicul său în „B.O.R.”, nr. 7, 1898, p. 603-632, 770-791. Idem, Istoricul M-rii Horaița, Buc., 1898.

Tabor. Acolo petrec împreună 16 ani de zile în desăvârșită sihăstrie și dorire de Dumnezeu, răbdând multe ispite de la oameni și de la diavoli. În anul 1859 începe construcția unei mari biserici de piatră pe Tabor, în cinstea Schimbării Domnului la Față, dar nu reușește s-o termine.

La 26 decembrie, 1859, cuviosul arhimandrit, stareț și duhovnic Irinarh se mută la cele veșnice, regretat de fiii săi duhovnicești, și este înmormântat în biserica începută de el și terminată de ucenicul său. După câțiva ani, osemintele sale au fost strămutate în partea de miazăzi, alături de ctitoria sa.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Arhimandritul Irinarh Roseti dorea din copilărie să slujească lui Hristos, însă era întristat că nu-i dădeau voie părinții. Într-o noapte, pe când erau cu toții la nuntă, tânărul Ioan, dezgustat de cele pământești, a ieșit afară, și-a schimbat haina cu a unui prieten credincios și, însemnându-se cu Sfânta Cruce, a pornit spre Mănăstirea Neamț.

2. Mergând pe jos toată noaptea, spre ziuă a adormit puțin în marginea unei păduri. Și iată, un tânăr frumos îmbrăcat s-a apropiat de el și i-a zis:

— Vrei să te faci monah?

— Așa, dacă o vrea Dumnezeu, a răspuns Ioan. Atunci tânărul acela i-a închipuit Muntele Tabor și i-a zis:

— Vezi muntele acesta? Dacă vrei să te faci monah, aici să te sui. Să nu te abați nici la dreapta, nici la stânga, ci drept în vârful muntelui să te sui!

Deșteptându-se, Ioan a înțeles că trebuie să se nevoiască pe Muntele Taborului.

3. După plecarea sa la mănăstire, l-au căutat părinții peste tot, dar nu l-au găsit. Atunci au trimis oameni să-l caute pe la toate mănăstirile, până și la Sfântul Munte. Abia după doi ani de zile, unul din casnicii tatălui său, care îi schimbase hainele la plecare, l-a găsit la Mănăstirea Neamț. Deci, întorcându-se, le-a spus:

— Am aflat pe fiul vostru Ioan la Mănăstirea Neamț. Dar acum nu aveți ce să-i faceți că s-a făcut monah. Iar părinții s-au bucurat că l-au aflat sănătos și că și-a ales partea cea bună. Apoi au mulțumit lui Dumnezeu că a binevoit să primească jertfă din ostenelile lor.

4. Spunea ucenicilor săi arhimandritul Irinarh că, după ce a fost primit în Mănăstirea Neamț, trei ani de zile a fost rânduit la cele mai de jos ascultări, cercându-l de răbdare și smerenie. Apoi, văzându-l starețul că împlinește cu sârguință toate poruncile, l-a îmbrăcat în chipul călugăresc și l-a dat la tipografie, ca ajutor primului tipograf[4].

5. Învățând meșteșugul tipografiei, părintele Irinarh a ajuns tipograf vestit și a lucrat patru ani de zile la tipărirea sfintelor cărți, „ajutat de încă 30

[4] Aceasta s-a petrecut în anul 1807, când s-a întemeiat prima tipografie în Mănăstirea Neamț.

de monahi", căci avea mare râvnă pentru împodobirea bisericilor cu cărți de slujbă și de învățătură.

6. Părintele Irinarh tipograful era încă foarte lepădat de cele pământești, iubind toată viața sărăcia lui Hristos. El se îndestula numai cu hrana și îmbrăcămintea de la obște. Murind tatăl său, a venit un om de încredere din partea rudelor cu o cutie pecetluită cu 200 lire de aur. Această sumă era dreptul său de moștenire trimis de mama sa. Dar smeritul nevoitor, în același ceas a încredințat moștenirea în mâinile starețului spre trebuințele mănăstirii.

7. Aprins de dorul vieții pustnicești, părintele Irinarh a ieșit din obște și s-a retras în Munții Nechitului, nu departe de schitul cu același nume. Aici s-a nevoit singur 12 ani în post și rugăciune, mâncând o dată pe zi pâine și apă la apusul soarelui, iar sâmbăta și Duminica gustând bucate cu untdelemn.

8. Dorind să sporească și mai mult în nevoința pustnicească, Cuviosul Irinarh a plecat din pădurile Nechitului la Muntele Athos. În București, însă, a fost oprit de mitropolitul Grigorie să-i întemeieze și o tipografie pentru nevoile Bisericii. Și a zăbovit trei ani încheiați la București, până a organizat tipografia și a învățat pe câțiva călugări meșteșugul tipăririi cărților. Apoi a plecat la Sfântul Munte.

9. Spunea ucenicul său că doi ani de zile a petrecut Cuviosul Irinarh în post și rugăciune sub vârful Atonului. Apoi, din cauza deselor tulburări, s-a reîntors în Moldova și s-a stabilit la Schitul Horăicioara-Neamț. Dar, văzând că monahii de aici nu au biserică încăpătoare și schitul este lovit de vânturi și furtuni, a hotărât să zidească jos, lângă Muntele Horaița, o nouă biserică și chilii pentru călugări, cu banii adunați de la credincioși.

10. Spunea același ucenic că, în primăvara anului 1830, a mers părintele Irinarh la Iași împreună cu el, să ceară binecuvântarea mitropolitului pentru începerea lucrului. Dar, auzind mitropolitul Veniamin că este de neam mare și văzându-l cuvios și înțelept, l-a oprit la sine câteva zile și l-a făcut, împotriva voinței sale, preot și arhimandrit. Apoi, dându-i binecuvântare să zidească biserica, l-a slobozit cu pace, trimițându-i șase care cu alimente pentru lucrători.

11. La începutul Postului Mare s-au coborât amândoi din munte să caute loc de mănăstire. Deci, cântând paraclisul Maicii Domnului și adăugând și alte rugăciuni, au însemnat câțiva brazi cu chipul crucii, drept loc pentru altar. Seara au făcut foc și au rămas acolo. Cuviosul Irinarh s-a rugat toată noaptea să-i descopere Dumnezeu unde anume să zidească biserica. Și îndată a văzut o lumină, ca o văpaie de foc, deasupra unui brad. Atunci și-a deșteptat ucenicul, au luat veșmintele și, apropiindu-se, au cântat împreună paraclisul Maicii Domnului. Apoi, găsind bradul, a zis:

— Aici va fi altarul!

După câteva zile a început construcția bisericii. Așa a luat ființă Mănăstirea Horaița.

12. Terminându-se biserica cu hramul „Botezul Domnului” și mai multe chilii, arhimandritul Irinarh a fost numit stareț. Și s-au adunat în jurul lui, în câțiva ani, până la 70 de monahi, dintre care 12 erau preoți, 4 diaconi, 4 cântăreți și restul ascultători. Astfel, bătrânul a povățuit bine mănăstirea și soborul, ca un adevărat părinte, până în anul 1843. Apoi, lăsând pe arhimandritul Ermoghen Buhuș egumen în locul său, a plecat la Ierusalim.

13. După ce s-au închinat Cuviosul Irinarh și ucenicul său, ierodiaconul Nectarie Banul, la Mormântul Domnului, au plecat spre Galileea și au zăbovit cinci ani în Nazaret, până au deprins limba arabă. Apoi a zis bătrânul către ucenic:

— Fiule, tocmește un om cu doi asini, pune bagajul deasupra și să mergem în Muntele Taborului, unde mi-a poruncit Domnul prin îngerul Său, ca să ședem acolo în pustie.

— Părinte, a zis ucenicul, Muntele Tabor este plin de tâlhari și fiare sălbatice. Ducem bagajul în mâinile tâlharilor, să ni-l ia și să ne lase goi?

— Fiule, acest bagaj eu l-am dăruit Muntelui Tabor. Dacă va voi Hristos să-l păzească, îl va păzi. Iar de-l va lăsa în mâinile tâlharilor, El ne va da altul în loc, căci este bogat. Atunci, tăcând ucenicul, s-au urcat amândoi pe Tabor, fiind acoperiți cu darul lui Dumnezeu și izbăviți de tâlharii văzuți și de cei nevăzuți.

14. Spunea ucenicul că a sihăstrit împreună cu duhovnicescul său părinte 16 ani de zile în peșterile și pădurile de pe vârful Muntelui Tabor, răbdând multe ispite, frică de la oameni și de la fiarele sălbatice, foame, sete, lipsă și arșiță. Primii ani au locuit în peșteri. Apoi au început să repare trei chilii vechi, ruinate. Apoi au adunat piatră de zidărie, au pregătit var, au strâns apă de ploaie în bazine de piatră și au colectat ajutoare de la creștini. Iar în vara anului 1859 au început construcția unei noi biserici în cinstea Schimbării Domnului la Față, pe ruinele vechii biserici ortodoxe, distrusă în secolul XIII. Era prima biserică românească la Locurile Sfinte.

15. Spunea iarăși ierodiaconul Nectarie, ucenicul său, că locuitorii din părțile Nazaretului, din Cana Galileei, din Ptolemaida și din tot ținutul prețuiau foarte mult pe Cuviosul Irinarh. Toți alergau la el pentru sfat, pentru citit și spovedanie, căci aveau pe stareț la mare evlavie, pentru că ședea în pustie. Încă îi dăduse Dumnezeu dar că, dacă citea la vreun bolnav, se făcea sănătos; iar cei ce nu nășteau copii veneau la sfinția sa cu credință și le citea rugăciuni, îi binecuvânta și le zicea:

— După credința voastră, fiilor, să vă asculte Dumnezeu cererea! Și îndată se împlinea dorința lor.

16. Mai spunea ucenicul că odată a venit la bătrânul, pe Tabor, un meșter zidar din Nazaret, anume Iosif, cu soția, care, după opt ani de căsnicie, nu aveau copii. Atunci s-a rugat cuviosul pentru ei, i-a binecuvântat și i-a slobozit la casa lor. După aproape un an de zile, cei doi soți au venit la părintele Irinarh

cu primul copil în braţe şi l-au botezat.

17. Părintele Nectarie spunea şi acestea:

— Într-o zi, o femeie mahomedană din satul Daburia, de la marginea muntelui, a urcat cu copilul în braţe pe Tabor şi, apropiindu-se de bătrânul, i-a spus, plângând;

— Fă milă cu mine, părinte, şi citeşte copilului meu, că este bolnav de moartei

— De ce vii la mine, i-a zis el, preot creştin fiind eu? Du-te la popa vostru şi la doctori.

— Nu mă duc la nimeni altul. Eu am venit la Dumnezeu şi la sfinţia ta cred că, de vei citi fiului meu, se va face sănătos.

Iar părintele, văzând credinţa ei, a binecuvântat şi a sfinţit apa, apoi a stropit copilul, i-a citit câteva rugăciuni, l-a însemnat cu semnul Sfintei Cruci şi a zis:

— Crede în Dumnezeu, femeie, şi mergi cu pace, că fiul tău se face sănătos.

Într-adevăr, cum a ajuns acasă, copilul s-a făcut sănătos. De bucurie femeia a spus minunea aceasta în tot satul.

18. Spunea iarăşi ucenicul că, auzind hogea din sat de vindecarea copilului, s-a mâniat şt a zis bărbatului acelei femei:

— De ce lăsaţi femeile voastre de se duc la ghiaurul acela din munte să citească copiilor voştri?

Atunci, omul, mâniindu-se, a zis:

— Mâine dimineaţă mă duc să-l împuşc.

Deci, urcând pe Tabor, a intrat în chilia Cuviosului Irinarh, căutând să-l ucidă. Dar bătrânul se ruga în pădure. Atunci cu voia lui Dumnezeu a orbit arabul şi, ieşind afară, nu găsea cărarea să coboare. Întâlnindu-l, părintele l-a întrebat:

— De unde eşti, omule, şi pe cine cauţi?

— Iartă-mă, părinte, că ţi-am greşit. Eu sunt bărbatul femeii căreia i-ai făcut copilul sănătos. Îţi mulţumesc, omule al lui Dumnezeu. Dar m-au ocărât mai-marii satului şi eu am venit să te ucid. Însă, Dumnezeu n-a voit să-ţi fac ţie rău celui ce mi-ai făcut bine şi, m-a pedepsit, că, iată, am orbit şi nu văd pe unde să merg.

Atunci cuviosul, milostivindu-se spre el, l-a luat de mână şi i-a zis:

— Vino să-ţi arăt eu cărarea că, de acum, cu darul lui Dumnezeu, vei vedea, că ţi-ai cunoscut greşeala şi te-ai pocăit. Dumnezeu să te ierte, mergi în pace.

Din clipa aceea arabul a văzut şi a coborât sănătos la casa lui.

19. Altă dată, mai mulţi săteni au urcat pe Tabor după lemne. Iar unul din ei, intrând în chilia cuviosului când el nu era acolo, i-a furat un mic vas cu untdelemn şi l-a dus în casa lui. Dar îndată ce l-a turnat în vasul său, s-a spart

vasul fără veste și s-a vărsat tot untdelemnul.

20. În altă zi au venit pe munte niște țărani arabi din satul Nain să taie lemne. Deci, văzând lângă chilia Cuviosului Irinarh un copac drept și frumos, i-au zis:

— Bătrânule, lasă-ne să tăiem copacul acesta, că ne este de trebuință.

— Toată pădurea este a voastră, a răspuns părintele, iar acesta mi-l lăsați mie ca să șed la umbră, că este lângă biserica noastră.

— Ce să ascultăm noi pe ghiaur!, au zis ei, și cereau copacul. Atunci părintele le-a zis:

— Tăiați-l, dar nu faceți bine, și să știți că nu vă veți bucura de copacul acesta!

Deci, tăind copacul, pe când îl coborau de pe munte, au căzut cu el și puțin de n-au murit. Apoi l-au pus pod la casă, dar îndată s-a risipit podul și pe toți i-a rănit. Atunci au scos copacul acela, l-au aruncat afară din sat și nimeni nu mai îndrăznea să-l ridice de jos.

21. Mai spunea părintele Nectarie că într-o vreme se ascunsese un balaur înfricoșat în peșterile de pe Muntele Tabor. Din întâmplare, intrând Cuviosul Irinarh în peșteră, a dat peste el. Atunci fiara a început a sufla și a fluiera amenințător. Iar bătrânul i-a zis:

— Taci, taci, nu te mânia, că n-am venit să-ți fac vreun rău.

Și s-a potolit fiara. Dar pe bătrân l-a durut inima trei zile de suflarea cea veninată.

Auzind de balaur, creștinii din Nazaret au venit la bătrânul pe Tabor și i-au zis:

— Spune-ne, părinte, unde ai văzut balaurul, că am venit să-l împușcăm.

— Ba nu, fiilor, a răspuns cuviosul, să nu-i faceți niciun rău, că eu am făcut pace cu el. Eu m-am făgăduit să nu-i fac niciun rău, precum nici el nu mi-a făcut mie, nici altuia vreun rău. Dacă vă voi da voie să-l ucideți, greșesc înaintea lui Dumnezeu, că mă fac mincinos și călcător de pace. Apoi, nu cumva, mâniindu-se, să ucidă pe careva dintre voi și să mă fac eu vinovat de aceasta. Ci lăsați-l, că și el este zidirea lui Dumnezeu, și l-a trimis la mine să-mi dea o spaimă bună, ca să nu mă mândresc că șed pe Tabor. Atunci s-au liniștit oamenii și, ascultând sfatul cuviosului, s-au întors la Nazaret.

22. Mărturisea ucenicul și acest lucru de taină, cum că starețul său, arhimandritul Irinarh, dobândise darul preasfintei rugăciuni a lui Iisus. Pe când stătea la singurătate în pădurile Nechitului, se nevoia mult cu post și cu rugăciuni, cu privegheri și cu lacrimi către Dumnezeu și către Preacurata Lui Maică, cerându-I darul rugăciunii minții. Iar Dumnezeu i-a ascultat cererea și i-a dăruit rugăciunea care se lucra în inima lui neîncetat. Părintele însă se păzea foarte mult să nu știe nimeni, că fugea de slava oamenilor, ca să nu cadă în mândrie. Numai duhovnicul lui, Cuviosul Iosif Pustnicul de la Mănăstirea Văratec, știa taina.

23. Spunea iarăşi părintele Nectarie că, pe când sihăstreau amândoi pe Muntele Tabor, s-a apropiat de duhovnicescul său părinte şi, îndrăznind, l-a întrebat:

— Cinstite părinte, mi-a spus bătrânul Gherasim, sihastrul de la Dălhăuţi, că sfinţia ta ai rugăciunea minţii.

Iar Cuviosul Irinarh i-a zis:

— Fiule, cu adevărat am avut-o puţină vreme, dar am lăsat-o. Căci pe când şedeam în pustie, acei 12 ani, mă rugam lui Dumnezeu şi Preacuratei Maicii Lui ca să-mi dăruiască şi mie acel sfânt dar. Şezând eu într-o noapte la rugăciune, la miezul nopţii, de năprasnă s-a luminat chilia unde şedeam şi m-a împresurat împrejur cu o văpaie de foc, dar nu mă ardea; şi am început în inima mea a striga tare: Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul! Iar eu m-am înspăimântat şi m-am temut ca nu cumva să fie înşelăciune drăcească. A doua zi m-am dus la duhovnicul meu, părintele Iosif[5], care avea rugăciunea minţii şi a făcut şi câteva minuni, şi m-am mărturisit. Iar el mi-a dat canon să nu dorm culcat pe pat, ci, şezând în scaun, să dorm numai un ceas în 24 de ceasuri. Întorcându-mă la chilia mea, m-am ispitit ca să urmez după porunca duhovnicului, dar nu am putut. Atunci, văzând că nu pot, m-am lăsat de rugăciune.

24. A întrebat ucenicul mai târziu pe Cuviosul Irinarh:

— Cinstite părinte, dacă dobândeşte cineva rugăciunea minţii şi apoi o lasă, iar mai pe urmă ar dori-o şi ar cere-o de la Dumnezeu, nu i-o dă iarăşi?

— Ba i-o dă iarăşi, a răspuns bătrânul, numai să voiască să o ceară.

25. Spunea ucenicul şi aceste cuvinte despre lucrarea părintelui Irinarh:

— Îl vedeam de multe ori cu ochii plini de lacrimi, dar se stăpânea ca să nu curgă din ochi şi să nu-l înţeleagă oamenii. Alteori îl vedeam mişcându-şi buzele, iar dacă simţea că mă uit la el, îndată înceta din buze. Însă din cuvântul lui şi din vederea mea am cunoscut că el avea rugăciunea şi o lucra. Dar mi-a spus mie aşa acoperit, ca să rămân eu la îndoială şi să nu mai spun şi la alţi oameni.

26. Cuviosul părinte Irinarh Roseti primise de la Dumnezeu şi darul înainte-vederii, încă pe când se nevoia în pustiul Nechit, din Munţii Neamţului.

După mărturia ucenicului său, ierodiaconul Nectarie Banul, el a prezis mai înainte cu trei ani că mitropolitul Veniamin va lăsa scaunul şi se va linişti la o mănăstire, după cum s-a împlinit. El a prezis pentru patriarhul Ierusalimului Chiril, că îl vor scoate călugării din scaun şi s-a împlinit întocmai.

A mai prezis pentru un monah critean, anume Nifon, că se va fac arhiereu în Nazaret şi s-a împlinit. El a spus cu trei ani mai înainte şi pentru

[5] Cuviosul Iosif Pustnicul, duhovnicul Mănăstirii Văratec († 1828); vezi mai sus p...

tulburarea ce s-a făcut în Munții Liban și în Damasc, care, de asemenea, s-a împlinit. Cu patru ani înainte a văzut biserica românească de pe Tabor terminată, iar cu doi ani înainte de a se săvârși a prevestit că ucenicul său va termina biserica începută de el, că va fi făcut arhimandrit și stareț în locul său și că îi va scrie viața.

Toate aceste prevestiri ale Cuviosului Irinarh s-au împlinit întocmai la vremea lor.

27. Începând construcția bisericii pe Muntele Tabor, arhimandritul Irinarh Roseti n-a avut bucuria s-o vadă terminată. În toamna anului 1859, când zidăria era pe la jumătate, s-au isprăvit banii adunați și piatra pentru zid. Tot atunci a venit ordin de la autorități să oprească lucrarea, până va obține firman de la Constantinopol. Astfel, bătrânul, simțindu-și sfârșitul apropiat aștepta cu bucurie slobozirea din legăturile trupului.

28. Pe când Cuviosul Irinarh era bolnav, s-a apropiat ucenicul de el și l-a întrebat, plângând:

— Cinstite părinte, dacă te vei duce din viața aceasta, ce să fac eu? Nu voi putea ședea singur fără de sfinția ta în pustia aceasta.

— Dar ce socotești să faci? i-a zis bătrânul.

— Socotesc să mă duc la Sfântul Munte sau în patria noastră, la mănăstire.

— Fiule, eu te sfătuiesc să nu lași acest Sfânt Munte, că Însuși Hristos l-a sfințit, arătându-Și din parte puterea și lumina dumnezeirii Sale. Să nu socotești că am venit noi de voia noastră aici. Ci El ne-a trimis și pe mine, și pe tine, că așa a binevoit ca prin noi, străinii și săracii, să-și arate dumnezeiasca Sa putere, să zidească sfânta Sa biserică și mănăstire pe Tabor, să le aducă la starea lor cea dintâi.

— Cinstite părinte, eu nu am darul sfinției tale. Sfinția ta ai avut dar de la Dumnezeu, că te iubeau și te respectau creștinii, iar arabii se înfricoșau și se temeau să-ți facă rău, văzând minunile pe care le făcea Dumnezeu prin sfinția ta.

— Fiule, minunile le-a făcut Dumnezeu nu pentru mine, că eu sunt om păcătos, ci pentru acest loc sfânt al Său, ca să astupe gurile păgânilor și să-i înfricoșeze să nu ne supere, ci să ne lase în pace să lucrăm în via Lui.

După aceste scurte cuvinte, limba Cuviosului Irinarh a încetat să mai grăiască. Mai trăind puține ceasuri, și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, la 26 decembrie, 1859.

29. Spunea ierodiaconul Nectarie că, îndată ce a răposat starețul, s-a auzit vestea aceasta peste tot. Atunci credincioșii din Nazaret și Cana Galileei, fiii săi duhovnicești de prin sate, bărbați și femei, alergau pe Muntele Tabor să sărute moaștele Cuviosului Irinarh și să ia ultima binecuvântare.

30. Spunea iarăși că la prohodirea arhimandritului Irinarh a venit mitropolitul Nazaretului cu preoți și mult popor din Galileea. Iar când să-i

îngroape, unii rupeau, din evlavie, bucăţi mici din rasa bunului lor sfetnic, stareţ şi părinte. Apoi a fost îngropat în biserica ctitorită de el.

Aceasta este viaţa şi acestea sunt câteva din faptele Cuviosului Arhimandrit Irinarh Roseti din Muntele Tabor.

Preacuvioase Părinte Irinarh, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!

IEROSCHIMONAHUL VALERIAN, Mănăstirea Sihăstria-Neamț (1790 – c. 1860)

Acest părinte era de loc din Transilvania. Dorind să slujească lui Hristos a plecat din casa părintească la vârsta de cincisprezece ani. Apoi, trecând Carpații, s-a stabilit la Schitul Sihăstria în anul 1805. În acea vreme, viața duhovnicească din Schiturile Pocrov, Sihăstria și Sihla era renumită în Moldova, și atrăgea nu puțini iubitori de liniște din toate părțile țării. După cinci ani de ucenicie, a primit schima monahală în 1810, fiind călugărit de însuși starețul Mănăstirii Neamț, arhimandritul Silvestru.

În anul 1821, când Schitul Sihăstria a fost ars și pustiit de turci în luptele cu eteriștii greci, părintele Valerian s-a făcut sihastru în pădurile din împrejurimi. Apoi, revenind în schit, a ajutat la înnoirea chiliilor, a bisericii și a vieții duhovnicești din Sihăstria. Mitropolitul Veniamin Costachi, văzând râvna schimonahului Valerian pentru casa Domnului, l-a hirotonit diacon și preot și l-a numit egumen al Schitului Sihăstria.

Timp de aproape douăzeci de ani, ieroschimonahul Valerian a povățuit cu multă înțelepciune pe fiii săi duhovnicești, care slujeau lui Hristos ziua și noaptea. Încă purta grijă și de ceilalți sihaștri care se nevoiau în pădurile seculare din preajma schitului, dându-le hrană și Însuși Trupul și Sângele Domnului. În acea vreme trăiau în partea locului zeci de pustnici aleși.

Pe lângă viața duhovnicească, egumenul Valerian se îngrijea și de buna chivernisire a schitului. În anul 1837 a construit un paraclis din lemn cu hramul Sfinții Părinți Ioachim și Ana, iar alături, un corp de chilii. În anul 1842 a construit o cișmea cu apă de băut și a făcut și alte îmbunătățiri. Astfel, ieroschimonahul Valerian a fost unul din cei mai aleși egumeni ai Schitului Sihăstria din cursul secolului XIX. Sub conducerea sa, schitul a trăit o epocă de mare înflorire duhovnicească.

Ajungând în vârstă de aproape 70 ani, Cuviosul Valerian ieroschimonahul a adormit cu pace și a fost înmormântat lângă biserică.

ARHIMANDRITUL VISARION FĂGĂRĂȘANUL, Ctitorul Mănăstirii Cocoș (1779-1862)[6]

Arhimandritul Visarion era originar din Țara Făgărașului. În anul 1796 a intrat în obștea Mănăstirii Neamț, unde se formează duhovnicește și este tuns în monahism. Timp de aproape 20 de ani, monahul Visarion a avut ascultarea de tipograf, scoțând cu migală numeroase cărți de cult și de învățătură creștinească de sub teascurile marii lavre.

Învrednicindu-se de darul preoției, în anul 1826 ieromonahul Visarion s-a dus la Muntele Athos, împreună cu ucenicii săi, Gherontie și Isaia. Aici s-au nevoit 7 ani de zile în viață sihăstrească, cu post și rugăciune ziua și noaptea, sporind mult în lucrarea faptelor bune și răbdând nu puține ispite de la diavoli. Apoi, dorind să întemeieze în Athos un schit pentru monahii români și neavând posibilități, Cuviosul Visarion a fost îndemnat de Dumnezeu să se întoarcă în țară cu ucenicii săi. Deci, auzind de locurile pustnicești din nordul Dobrogei și de sălașele sihaștrilor de la Niculițel, Taița, Celicul Mare, Celicul Mic și de sub dealul Cocoșului, s-au stabilit aici.

În această parte a Dobrogei a existat, de altfel, cea mai veche vatră isihastă din țara noastră, datând din secolele IV-VI. Aici au fost vestitele cetăți creștine Dinogeția, Noviodunum (Isaccea) și cetatea Vicina. Aici au fost martirizați pentru Hristos numeroși creștini daco-romani în secolele III și IV, iar în comuna Niculițel a existat unul din cele mai vechi centre mănăstirești din Țările Române, înainte de secolele IX-XII.

Călăuzit de mâna lui Dumnezeu, Cuviosul Visarion s-a stabilit cu ucenicii săi tocmai în aceste locuri, pentru a reînnoi viața mănăstirească rămasă în paragină din cauza ocupației străine. El venea din marea lavră a Neamțului, care a fost sute de ani cea mai înaltă școală românească de formare și trăire duhovnicească.

În anul 1833, ieromonahul Visarion a întemeiat Mănăstirea Cocoș, cu hramul „Intrarea în Biserică a Maicii Domnului”, aproape de comuna Niculițel, adunând în jurul său numeroși călugări din partea locului, din Moldova și din Transilvania. El a fost egumen și părinte duhovnicesc al acestui sfânt lăcaș timp de 30 de ani, învățând, sfătuind și povățuind pe calea mântuirii numeroși călugări, sihaștri, preoți de mir și credincioși din satele dobrogene. Toți îl socoteau părintele lor duhovnicesc, îl prețuiau și urmau sfatul lui, căci avea multă putere în cuvânt și ducea o viață aleasă. Credincioșii din partea locului îl socoteau sfânt încă din viață, căci vindeca pe cei bolnavi cu rugăciunea și

---

[6] *De la Dunăre la mare, mărturii istorice,* Galați, 1977, p. 184-202; Arhim. Roman Sorescu, *Mănăstirile dobrogene,* București, 1914; Ștefan Meteș, *Emigrări românești din Transilvania în secolele XII-XX,* p. 175, 253-255.

dobândea multe suflete pentru Împărăția lui Dumnezeu.

Însăși Mănăstirea Cocoș, cu rânduială de viață atonită, era pentru românii dobrogeni un adevărat liman duhovnicesc, căci vestea marelui stareț atrăgea pelerini din toate părțile, până și din Ardeal. După o nevoință ca aceasta, în vara anului 1862, Cuviosul Visarion arhimandritul s-a mutat la cerești lăcașuri, lăsând în urma sa un sobor numeros de călugări și sute de fii duhovnicești.

PUSTNICUL GHERASIM CEL NEBUN PENTRU HRISTOS[7], Mănăstirea Neamț (secolul XIX)

Acest cuvios părinte a trăit în obștea Mănăstirii Neamț în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. După ce s-a ostenit mulți ani în ascultările cele mai de jos ale mănăstirii, a început a se preface că este nebun, pentru dragostea lui Hristos. Se îmbrăca rău, vorbea fără rânduială, umbla fără încălțăminte. Și toate acestea le făcea pentru a-și ascunde petrecerea sa cea de taină. Înainte de sfârșitul său, a zis unui părinte această prorocie: „În vremea de apoi Mănăstirea Neamț se va pustii, Agapia se va scufunda și Vărateculva arde".

Văzând viața lui, starețul mănăstirii i-a rânduit să locuiască într-o chilie părăsită din marginea pădurii, mai sus de Schitul Vovidenia. Acolo a petrecut monahul Gherasim singur, mai mult de 20 de ani, în lipsă, în smerenie și în ascunsă nevoința duhovnicească. Ziua citea la Psaltire în chilie, iar noaptea se ducea în pădure și acolo se ruga cu lacrimi și rugăciuni fierbinți către Dumnezeu. În zorii zilei se întorcea la chilie și dormea puțin, apoi iar își continua nevoința sa. Mâncarea o primea de la obște. Zilnic venea cu o cofă de lemn la trapeză, își lua hrana pe o zi și se întorcea.

Într-o zi a observat egumenul că părintele Gherasim de la Vovidenia n-a venit să-și ia de mâncare. La fel, nici în ziua următoare. Atunci s-au dus doi călugări la el și, intrând pe fereastră înăuntru, căci ușa era încuiată, au găsit pe pustnicul Gherasim, care se prefăcea că este nebun, adormit în mijlocul chiliei. Apoi, căutând să-l ridice de jos, au observat că avea o hârtie în mâna sa. Pe hârtie erau scrise cu creionul aceste cuvinte:

„Iertați-mă, părinților și fraților, pe mine păcătosul pentru toate smintelile pe care vi le-am făcut și nu încetați a vă ruga pentru mine că n-am putut și lui Hristos să plac, și pe oameni să nu-i smintesc. Gherasim păcătosul".

Auzind toate acestea, starețul mănăstirii a zis: „Slavă Ție, Doamne, că ne-ai descoperit taina vieții părintelui Gherasim!" Atunci au înțeles cu toții că pustnicul Gherasim s-a prefăcut bolnav de minte, pentru a fi defăimat de oameni și a slăvi mai mult pe Dumnezeu. Deci, fiind petrecut de tot soborul, a fost îngropat cu cinste în cimitirul mănăstirii.

[7] Viața pustnicului Gherasim a fost istorisită de Arhimandritul Cleopa Ilie.

CUVIOSUL PAHOMIE PUSTNICUL, Schitul Pocrov-Neamț (secolul XIX)

ISTORIE FOARTE DE FOLOS

Cuviosul Pahomie ieroschimonahul a fost un sihastru renumit, care s-a nevoit în pădurile Pocrovului, în a doua jumătate a secolului XIX. După ce mai întâi se osteneşte în Mănăstirea Neamț şi se învredniceşte de darul preoției, apoi se retrage în Muntele Chiriacu din apropiere, după obiceiul locului, unde sihăstreşte până la sfârşitul vieții.

Toată săptămâna o petrecea părintele Pahomie în post, în rugăciune şi liniște, iar Duminica venea în Schitul Pocrov pentru Sfânta Liturghie. Şi era vestit cuviosul prin sate şi mănăstiri pentru nevoința lui duhovnicească, căci se învrednicise să primească de la Dumnezeu darul înțelepciunii şi al izgonirii duhurilor necurate din oameni. Călugării îl căutau pentru spovedanie, iar mirenii pentru vindecarea bolilor.

Spre sfârşitul secolului trecut s-a petrecut la Schitul Pocrov un lucru înfricoşat ca acesta:

Un om ca de 40 de ani din satul Pipirig s-a îmbolnăvit cumplit de duh necurat. Şi era mare durere în casa aceea. Bolnavul răcnea, lovea şi fugea ca un ieşit din minți, iar femeia şi copiii plângeau, neştiind ce să facă. Atunci oamenii din sat au pus bolnavul în căruță şi au zis:

— Să-l ducem la pustnicul Pahomie de la Pocrov şi se va vindeca!

La schit, egumenul a închis pe bolnav într-o chilie. Apoi a chemat pe Cuviosul Pahomie din pădure să-i citească molitfele Sfântului Vasile cel Mare. Deci, venind bătrânul la schit, a hotărât să postească trei zile toți pentru bolnav, iar el îi citea în fiecare miez de noapte, cu lacrimi în ochi, rugăciuni de izgonire a duhurilor necurate.

În prima noapte, apropiindu-se Cuviosul Pahomie de cel bolnav, a căzut în genunchi şi, rugându-se, a zis:

— Te leg pe tine, duh necurat, cu Dumnezeu Savaot şi cu toată oastea îngerilor Lui, ieşi şi te îndepărtează de la robul lui Dumnezeu acesta! Iar duhul cel rău răspunse prin gura bolnavului:

— Nu mă frige, câine, că numai unul mai este ca tine!

Apoi s-a întors bătrânul la pustie şi în noaptea următoare iarăşi a coborât la bolnav şi, rugându-se, a zis:

— Teme-te, fugi, pleacă, depărtează-te, diavol necurat, de la robul lui Dumnezeu acesta! Iar duhul rău a strigat cu glas tare:

— Nu mă frige, câine, că numai unul mai este ca tine!

În a treia noapte, iarăşi s-a rugat cuviosul; iar diavolul, silit de rugăciunile lui, a zis:

— Nu mă frige, câine, că nu sunt eu de vină! Varvara şi Casandra m-au trimis aici!

Deci, înțelegând bătrânul că femeile acelea erau vrăjitoare, a răspuns:

— Du-te înapoi la acelea care te-au trimis!

Din clipa aceea, duhul cel rău a fugit, iar bolnavul a căzut jos ca un mort! Apoi și-a venit în simțire, s-a spovedit, i s-a făcut Sfântul Maslu, s-a împărtășit, s-a întărit cu puțină mâncare și s-a întors sănătos acasă. Dar în ceasul când bolnavul s-a vindecat, duhul rău a intrat în cele două vrăjitoare din Pipirig și atât le-a alungat prin păduri, până când le-a omorât. După mai multe zile, sătenii le-au găsit moarte în Muntele Hălăuca și le-au îngropat acolo.

Petrecând Cuviosul Pahomie în Muntele Chiriacu până la adânci bătrâneți și binepl㍠când lui Dumnezeu, s-a săvârșit cu pace și a fost îngropat lângă biserica Schitului Pocrov.

SFÂNTUL IERARH CALINIC DE LA CERNICA (1787-1868)[8]

a. Viața

Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica s a născut la 7 octombrie, 1787, în București, aproape de biserica Sfântul Visarion. Din Sfântul Botez a primit numele de Constantin.

Părinții săi se numeau Antonie și Floarea și erau foarte evlavioși. Cel mai mare dintre copiii lor a fost în tinerețe preot de mir; apoi, intrând în viața monahală, s-a călugărit cu numele de Acachie. De asemenea, și mama Sfântului Calinic, fericita Floarea, după ce și-a crescut copiii, s-a retras în Mănăstirea Pasărea, primind marele și îngerescul chip, cu numele de schimonahia Filoteia.

Tânărul Constantin, cel mai mic dintre copii, a primit de mic o educație religioasă aleasă, învățând carte în București, la școlile care funcționau în acea vreme pe lângă biserici.

În anul 1807 a intrat în nevoința călugărească la Mănăstirea Cernica, sub ascultarea cuviosului stareț, arhimandritul Timotei. La 12 noiembrie, 1808, a fost tuns în schima monahală cu numele de Calinic. La 3 decembrie, 1808, a fost hirotonit ierodiacon. La 13 februarie, 1813, a fost hirotonit ieromonah, iar la 20 septembrie, 1815, a fost hirotesit duhovnic de însuși mitropolitul Țării Românești, Nectarie. Tot atunci primește și ascultarea de ecleziarh al Mănăstirii Cernica. În vara anului 1812 a călătorit în Moldova după ajutoare, împreună cu duhovnicul său, ieroschimonahul Pimen, iar în anul 1817 a călătorit la Sfântul Munte.

La 14 decembrie, 1818, Cuviosul Calinic este ales stareț în Mănăstirea Cernica. Nu avea atunci decât 31 de ani. Pentru sfințenia vieții lui și buna chivernisire a mănăstirii, la 9 aprilie, 1820, este hirotesit arhimandrit și conduce Mănăstirea Cernica timp de 32 de ani, formând o aleasă obște monahală.

La 14 septembrie, 1850, este ales episcop pentru Eparhia Râmnicului-Noului Severin, pe care o păstorește timp de 17 ani. La 24 mai,

---

[8] Monahul Casian Cernicanul, *Istoriile Sfintelor Mănăstiri Cernica și Căldărușani,* București, 1870; Arhim. A. Baldovin, *Istoria Mânăstirii Cernica,* în „B.O.R.”, nr. 12/1898; Idem, *Viața și nevoințele D.D. Calinic,* 1893; 1870; *Viața și faptele Sfântului Ierarh Calinic,* Buc., 1995, ed. a II-a.

1867, se retrage din scaun la mănăstirea de metanie, iar la 11 aprilie, 1868, se mută la cereştile lăcaşuri.

Canonizarea Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica s-a făcut la 21 octombrie, 1955, iar prăznuirea lui se face la 11 aprilie.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Cuviosul Calinic, încă pe când era călugăr tânăr în Mănăstirea Cernica, postea foarte mult, îşi împlinea regulat canonul şi pravila cu multă osârdie şi se lupta împotriva somnului. Dormea numai trei ceasuri pe noapte, însă nu întins pe pat, ci pe un scăunel într-un colţ al chiliei, după mărturia bătrânului Hariton, iar ziua lucra împreună cu părinţii la ascultările cele mai grele ale mănăstirii.

2. După plecarea la Sfântul Munte a duhovnicescului său părinte, ieroschimonahul Pimen, Cuviosul Calinic şi-a pus această aspră rânduială, ca în toată săptămâna să nu mănânce bucate fierte la foc, fără numai pâine cu apă după apusul soarelui, iar sâmbăta şi Duminica să meargă la trapeză împreună cu părinţii şi să se mângâie cu înfrânare.

3. Mărturisesc părinţii care l-au cunoscut pe Sfântul Calinic că faţa îi era mereu palidă de multa postire şi ochii adânciţi în orbite din pricina multei privegheri şi a atâtor lacrimi, căci dobândise de la Dumnezeu darul lacrimilor la sfânta rugăciune.

4. În anul 1813, murind de boala ciumei mulţi preoţi călugări din Mănăstirea Cernica, stareţul Timotei stăruia mereu să facă preot pe smeritul ierodiacon Calinic. El însă se lepăda de un dar mare ca acesta, socotindu-se pe sine cu totul nevrednic. Fiind însă foarte ascultător şi lăsându-se în voia lui Dumnezeu, a primit Taina Sfintei Preoţii, săvârşind cele sfinte în toată viaţa sa cu lacrimi şi cu multă evlavie.

5. După primirea darului preoţiei, Sfântul Calinic a început şi mai mult a se nevoi şi a sluji cu osârdie tuturor. Că era plin de dumnezeiasca dragoste către toţi, după cuvântul ce zice: „Dacă vrei să te iubească toţi, iubeşte şi tu pe toţi”. De vedea pe cineva scârbit, împreună cu el se întrista; pe cei bolnavi îi cerceta şi după ale sale puteri îi mângâia, iar pe săraci mereu îi miluia. Pentru aceasta toţi îl iubeau ca pe un adevărat tată şi părinte duhovnicesc,

6. Sfântul Calinic era atât de smerit, că, pe cât se înălţa cu cinstea şi cu darul de către toţi, cu atât mai mult se smerea către toţi, după cuvântul Domnului, Care zice: *Care dintre voi va vrea să fie mai mare, să vă fie vouă slugă* (Matei 20, 26).

7. Ajungând Cuviosul Calinic duhovnic al Mănăstirii Cernica, aproape toţi părinţii şi fraţii din obşte se mărturiseau la sfinţia sa, pentru că toţi se cucereau de nevoinţa lui şi îşi făceau adăpostire şi mângâiere supărărilor lor.

Era atât de iscusit duhovnic, că veneau la spovedanie nu numai monahii, ci şi multă lume din afară, şi chiar mitropolitul.

8. Fericitul părinte Calinic, ori de câte ori era ocărât de cineva, grăia de une; iar pe cel care îl nedreptățea îndată îl miluia și îl ajuta cu tot ce putea. Însă la dânsul în chilie altceva nu se găsea, fără numai un ulcior cu apă.

9. Spuneau părinții că în chilia sa, cuviosul era atât de liniștit, încât nici ucenicii lui nu-l auzeau ce face, când, adică, se odihnea și când era la rugăciune,

10. După mărturia mai multor duhovnici din vremea sa, Cuviosul Calinic săvârșea în timp de 24 de ore două mii de închinăciuni și 300 de metanii mari, precum și pravila cea rânduită fiecărui călugăr la chilie.

11. Aceiași duhovnici ai Mănăstirii Cernica adevereau că Sfântul Calinic, încă din anii tinereții, primise darul neîncetatei rugăciuni a lui Iisus, prin care se făcuse casă a Duhului Sfânt și vas al alegerii.

12. În primăvara anului 1817, Cuviosul Calinic împreună cu Ignatie duhovnicul și cu un alt călugăr s-au sfătuit să postească desăvârșit tot Postul Mare, până la Sfintele Paști. Deci, luând binecuvântare de la starețul mănăstirii, Dorotei, au început această aspră și mai presus de putere nevoință. Dar, din lipsa dreptei socoteli, satana le-a făcut la toți o grea ispită. Călugărul n-a putut să postească deloc. Ieroschimonahul Ignatie a postit câteva săptămâni, apoi, slăbind foarte tare, s-a îmbolnăvit și cu greu s-a vindecat. Iar Cuviosul Calinic a postit desăvârșit până în joia Canonului Mare[9], când a mâncat o jumătate de prescură. Dar, voind să împlinească cele 40 de zile de post, asemenea Mântuitorului și sfinților de demult, s-a îmbolnăvit de o cumplită amețeală de cap și slăbire a firii, încât n-a mai știut nimic de sine până în Duminica Tomei. Pentru aceasta, starețul Dorotei era foarte mâhnit, crezând că nu va mai scăpa cu viață.

Însă, cu darul lui Dumnezeu, Cuviosul Calinic și-a venit din nou în simțire, spre bucuria starețului și a tot soborul. Din ceasul acela, părintele Dorotei i-a rânduit să țină toată viața calea cea împărătească. Adică să se împărtășească zilnic din masa cea de obște la trapeză. Deci, făcând ascultare, părintele Calinic mânca zilnic cu frații la masă, fără să mai aibă nimic de mâncare la chilie sau să guste ceva fără binecuvântare. Cu toate acestea, din postirea cea de 40 de zile, cuviosul a rămas cu o permanentă durere de cap, pe care a simțit-o până la obștescul său sfârșit.

13. În vara aceluiași an, Sfântul Calinic n-a mâncat pâine deloc, timp de 40 de zile, nici legume fierte la foc. Numai seara, după apusul soarelui, mânca câte o felie de pepene și fructe crude, ca să-și potolească slăbiciunea firii și să nu calce porunca starețului.

14. Ucenicul său, arhimandritul Anastasie Baldovin, mărturisea că în toată viața sa cuviosul nu dormea întins pe pat, ci ațipea câteva ceasuri pe un scaun, îmbrăcat și încins cu o curea lată de piele. Era ca o adevărată santinelă,

---

[9] Adică până în joia din săptămâna a cincea a Postului Mare.

gata oricând de luptă, veghind neîncetat asupra nevăzuților vrăjmași care încercau să-l ispitească, fie prin trup, fie prin gânduri.

15. Același ucenic zicea că nimeni nu putea să ascundă ceva sau să spună vreo minciună înaintea Sfântului Calinic, pentru că era înainte-văzător și îndată descoperea adevărul și cele ce urmau să se întâmple în viitor.

16. Același ucenic prea iubit al Sfântului Calinic spunea că dascălul său era atât de blând și smerit cu inima, încât oricine socotea că are în fața sa un înger, iar nu un om pământesc. De aceea toți îl iubeau, îl cinsteau și îl aveau ca pe un adevărat sfânt, atât călugării și mirenii, cât și episcopii și dregătorii țării.

17. După ce a fost rânduit stareț, cuviosul se silea, nu numai cu viața sa, ci și cu alese sfaturi duhovnicești, să îndrepte pe călugării leneși și tulburători din mănăstire. Și pe mulți îi îndrepta pe calea cea bună, iar pe cei răzvrătiți și neascultători îi scotea afară din obște, după porunca apostolului, ca să nu vatăme și pe alții.

18. Sfântul Calinic socotea că ascultarea este cea mai mare virtute pentru monahi și temelia vieții călugărești. Astfel, învăța pe fiii săi duhovnicești că „viața de obște, în sfânta ascultare, a întemeiat-o Însuși Domnul nostru Iisus Hristos, prin pilda vieții Sale pământești".

19. Spuneau părinții și aceasta, că marele stareț nu îngăduia deloc clevetirea în viața călugărească. Căci o socotea „moartea sufletului". În locul multei vorbiri, el sfătuia pe ucenici să practice neîncetat tăcerea și rugăciunea lui Iisus.

20. Aceiași părinți spuneau de Cuviosul Calinic că își împlinea chemarea de stareț cu mare râvnă și frică de Dumnezeu, știind că „lucrul cel mai greu și anevoios este meșteșugul călăuzirii sufletelor pe calea mântuirii".

21. Uneori zicea către ucenici:

— Starețul este inima tuturor inimilor care îl caută și îi cer sfat și mângâiere. El este calea spre desăvârșire a tuturor sufletelor credincioase din jurul său.

• Cuviosul obișnuia adesea să pescuiască la lacul din jurul mănăstirii, iar peștele pe care îl prindea îl dădea la obște pentru hrana părinților. Într-o zi, un călugăr tânăr, curățând de solzi o caracudă mică, a început a cârti și, lovind-o cu cuțitul, zicea: „Na, na! De ce n-ai adus pe tată-tu, pe mamă-ta, pe moșu-tu, pe strămoșu-tu, care aveau solzi mai mari, că nu mă necăjeam atât!" Apoi tot el răspundea: „Am venit și cu tata, și cu mama, și cu moșul, și cu strămoșul, dar i-au luat părinții duhovnici cei din comitet și părintele stareț".

Aceste cuvinte au ajuns la urechile Cuviosului stareț Calinic. Atunci el, stând puțin pe gânduri, pentru a înlătura orice pricină de sminteală din mănăstire, a zis:

— De azi înainte nu voi mai pune pește în gura mea! Și într-adevăr, până la sfârșitul vieții sale nu a mai mâncat niciodată pește, păzind cu sfințenie făgăduința dată lui Dumnezeu. Se hrănea numai cu verdețuri, și acelea o dată

pe zi, cu multă înfrânare.

23. În timpul răscoalei din anul 1821, mulți locuitori din București s-au adăpostit la Mănăstirea Cernica. Bunul stareț i-a găzduit pe toți în insula Sfântului Nicolae, prin chiliile călugărilor, iar pe călugări i-a mutat în insula Sfântului Gheorghe. În acele zile de grea încercare pentru țară, multă mângâiere au aflat locuitorii capitalei de la Sfântul Calinic. Că pe toți îi îmbărbăta, îi odihnea și îi hrănea în mod gratuit din alimentele mănăstirii.

24. În primăvara aceluiași an, auzind turcii de mulțimea mirenilor adăpostiți în insula Cernicăi și socotind că ar fi dintre răsculați, au înconjurat mănăstirea cu tunuri și stăteau gata s-o distrugă, iar pe cei aflați în ambele insule să-i ucidă cu sabia. Atunci Sfântul Calinic a adunat tot poporul și pe călugări în biserică, le-a ținut cuvânt de îmbărbătare și au făcut împreună priveghere de toată noaptea. Iar a doua zi a trimis un călugăr cu jalbă la mai-marele turcilor din tabăra alăturată. Și astfel, cu rugăciunile Sfântului Calinic, cu lacrimile poporului și cu mijlocirea Sfântului Nicolae, s-au liniștit turcii și s-au izbăvit cu toții de la moarte.

25. Terminându-se hrana în Mănăstirea Cernica, călugării și mirenii erau amenințați de cumplită foamete. Deci, căzând Sfântul Calinic la rugăciune cu multe lacrimi în fața icoanei Maicii Domnului și a Sfântului Nicolae și cerându-le grabnic ajutor, îndată a fost ascultat. Cum s-a ridicat marele stareț de la rugăciune, au intrat pe poarta mănăstirii cinci care trase de câte doi boi, pline cu pesmeți de pâine, trimise de pașa, mai-marele turcilor din tabăra apropiată.

26. Tot în anul 1821, un alt pașă, care își avea tabăra în satul Pantelimon, a răpit o călugăriță din Mănăstirea Pasărea, drept ostatică. Dar Sfântul Calinic, nerăbdând să fie mireasa lui Hristos în mâinile păgânilor, a făcut jalbă la stăpânire și a izbăvit călugărița din mâinile turcului. Deci, supărându-se cumplit, pașa a hotărât să pornească noaptea cu armele asupra mănăstirii, ca s-o prade și să ucidă pe stareț.

Atunci Sfântul Calinic, auzind de răzbunarea turcului, a făcut priveghere de toata noaptea, cerând ajutorul lui Dumnezeu. Și iarăși prin minune a fost izbăvit de primejdie. Căci, chiar în noaptea aceea, pe când pașa lua cafeaua, ca apoi să năvălească asupra mănăstirii, o slugă a sa a încercat să-l omoare cu arma. Dar glonțul oprindu-se în punga cu galbeni, turcul a scăpat cu viață. Cutremurat de această minune, a doua zi pașa a trimis acei galbeni la Mănăstirea Cernica, din care, după porunca cuviosului, s-a făcut la intrare o fântână, cunoscută până astăzi cu numele de „Fântâna turcului”.

27. Pe lângă înnoirea vieții duhovnicești în obștea sa, marele stareț al Cernicăi s-a îngrijit și de cele necesare vieții pământești, după exemplul înaintașilor săi. Astfel, a terminat de pictat biserica din insula Sfântului Nicolae, iar cu banii donați de arhiereul Ioanichie Stratonichias din București a zidit o biserică mare cu cetate în insula Sfântului Gheorghe, pentru că nu mai

începeau călugării într-o singură biserică.

Mai înainte însă de începerea bisericii, i s-au arătat noaptea în vis Sfântul Ierarh Nicolae, Sfântul Mare Mucenic Gheorghe şi fericitul stareţ Gheorghe. Deci, Sfântul Nicolae a zis Cuviosului Calinic: „Scoală-te şi să zideşti în Ostrovul cel mic o biserică în numele Sfântului Mucenic Gheorghe...". Marele Mucenic i-a adăugat, apoi, aceste cuvinte: „Noi îţi vom trimite tot ce-ţi va trebui". Iar stareţul Gheorghe i-a zis: „Să nu ai nicio îndoială în inima ta".

Această vedenie arătându-se deodată şi Cuviosului Pimen duhovnicul, l-a încredinţat pe Sfântul Calinic să înceapă lucrul. În anul 1832 a început noua biserică. În anul 1838 s-a dărâmat de un puternic cutremur, iar după patru ani a fost zidită din nou, aşa cum se vede până astăzi. A mai zidit din anul 1846 biserica Mănăstirii Pasărea şi alte câteva biserici parohiale.

28. Sfântul Calinic a fost, de asemenea, şi un bun iconom al Mănăstirii Cernica şi al celorlalte Mănăstiri – Pasărea, Snagov, Căldăruşani, Ciorogârla şi Poiana Mărului – care erau sub administraţia sa. Când a intrat stareţ, Cernica avea doar „o teleguţă cu un bou ce se conducea de un călugăr pe uliţele Bucureştilor, şi oricine voia din popor arunca câte o pâine în acea teleguţă; apoi se întorcea la mănăstire şi împărţea acea pâine pe la călugări. Iar pentru îmbrăcămintea călugărilor se trimitea de la domnie şi de la alţi buni creştini".

Or, venerabilul stareţ în puţină vreme a refăcut iconomia mănăstirii, a făcut un mare metoc în satul Bueşti-Ilfov, a ridicat case şi adăposturi pentru oameni şi vite, a cultivat pământul cu tot felul de cereale, a plantat vii şi păduri, încât se mirau toţi de priceperea lui. Acolo creştea mănăstirea cirezi de vite şi turme de oi pentru hrana şi îmbrăcămintea călugărilor din lavră.

29. Fiind chemat şi propus de câteva ori să fie Mitropolit al Ţării Româneşti, Sfântul Calinic, din marea lui smerenie, nu a primit. Dar un om vrăjmaş din preajma sa, îndemnat de zavistnici, i-a dat otravă. Pe când marele stareţ zăcea pe patul de moarte, s-a rugat lui Dumnezeu, zicând: „Doamne, Dumnezeul mântuirii mele, nu credeam şi nu doream să mor otrăvit". Atunci, în umbra nopţii, un glas de taină i-a răspuns; „Nu vei muri de otravă. Scoală-te şi fii sănătos, că nu după mult timp vei fi episcop la Râmnicu-Vâlcea, unde vei îndrepta Biserica şi clerul care este în scăzământ".

În ceasul acela, cuviosul s-a sculat sănătos din pat şi s-a dus la Utrenie, că era miezul nopţii.

30. Pentru blândeţea şi sfinţenia vieţii sale atât de mulţi călugări s-au strâns în jurul Sfântului Calinic, încât nu mai încăpeau în amândouă insulele. În anul 1850, când a plecat ca episcop la Râmnicu-Vâlcea, a lăsat în Mănăstirea Cernica peste 350 de călugări cu viaţă aleasă.

31. Pe când era stareţ, a venit pitarul mănăstirii la Cuviosul Calinic şi l-a înştiinţat că s-a isprăvit făina. Iar el a răspuns:

— Să avem nădejde la Maica Domnului şi la Sfântul Ierarh Nicolae şi nimic nu ne va lipsi.

Apoi, intrând în chilie, a căzut la rugăciune înaintea icoanei protectorului său, zicând: „Sfinte arhiereule al lui Hristos, Nicolae, mângâietorule al săracilor și cald-folositorule al celor ce te roagă cu credință, vino și acum și ajută smeritei turmei tale și ne scapă de foamete, precum ai mântuit pe cei ce erau să se înece în mare, că nu avem alt ajutor după Maica Domnului, afară de tine...”. Apoi, după Vecernie, a pus să se citească în biserică paraclisul Sfântului Nicolae.

Astfel, Sfântul Ierarh Nicolae, ascultând rugăciunea plăcutului său, a venit imediat în ajutorul Mănăstirii Cernica. În ceasul acela a sosit la arhondaricul mănăstirii un car cu boi încărcat cu făină. Erau doi oameni necunoscuți, trimiși cu această milostenie de stăpânul lor, care, după ce au descărcat povara, îndată au plecat.

Drept recunoștință, marele stareț a adunat soborul în biserică și, după Pavecerniță, au cântat acatistul Sfântului Nicolae. Apoi, binecuvântând făina, a pus să se facă pâine în noaptea aceea pentru mângâierea părinților și fraților.

32. În altă zi, pe când vorbea cu părintele Pimen, duhovnicul său, a venit la Sfântul Calinic un om cerându-i milostenie. Iar el i-a dat 50 de lei. După un ceas a venit un tânăr și a spus starețului: „Părinte, tatăl meu a murit și a lăsat să aduc la mănăstire o mie de lei. Iată aici cinci sute și restul îl voi aduce mai pe urmă, că nu îi am acum”. Apoi a plecat. Atunci bătrânul duhovnic a întrebat pe cuviosul:

— Ce cugetai, părinte Calinic, când ai dat milostenie acelui om? Iar blândul stareț i-a răspuns:

— Aș fi vrut să-i dau o sută de lei, dar n-am avut. I-am dat numai cincizeci și am primit cinci sute.

33. În anul 1829, luna iulie, în dimineața unei zile de praznic, stătea Cuviosul Calinic în chilia sa din insula mare, aproape de arhondaric. Deci, privind pe fereastră, a văzut mulțime de musafiri care atunci veniseră, iar pe bieții călugări, „ascultătorii din arhondărie”, cum alergau în toate părțile ca să slujească musafirilor. Deci, căutând la dânșii cu durere de inimă, a zis în sine:

— Ah, Dumnezeule, cum are să se defăimeze chipul monahicesc prin petrecerea împreună cu mirenii! Și tare oftând, a început să citească icoasele Sfântului Ierarh Nicolae.

34. Spuneau ucenicii Sfântului Calinic „că faptele îi erau întocmai după graiul gurii și nu putea nimeni să-i găsească niciun cusur. Că, după cum învăța, așa și lucra. Că zice și Mântuitorul: *Ci cuvântul vostru să fie: Ceea ce este da, da; și ceea ce este nu, nu* (Matei 5, 37).

35. Aceiași ucenici mărturiseau că Sfântul Calinic „cu multă mâhnire a primit alegerea de episcop, la 14 septembrie, 1850, fiindcă n-a putut strica hatârul iubitului său fiu duhovnicesc, Barbu Dimitrie Știrbei – domnul Țării Românești – și s-a supus la voia obștești Adunări...”.

36. Spunea Sfântul Calinic în ceasul despărțirii de fiii săi duhovnicești:

— Călugărul, oriunde va merge şi oricât bine va găsi, tot nu este ca unde şi-a pus metania, fiindcă inima lui nu este în pace.

37. Altă dată iarăşi le spunea:

— Iubiţii mei fraţi şi fii, trebuie să avem mare grijă când intrăm în Sfânta Biserică sau în Sfântul Altar, că acolo este Însuşi Domnul nostru Iisus Hristos de faţă în Sfintele Taine.

38. Spunea ucenicul său, Anastasie, că, îndată după aşezarea sa în scaunul episcopiei de la Râmnicu-Vâlcea, a şi început a da porunci la protopopi, ca unde s-ar afla vreun om necununat să-l cunune şi să-l cerceteze pentru ce nu se cunună şi „şade cu posadnică".

39. Spunea iarăşi acelaşi ucenic că Sfântul Ierarh Calinic avea mare evlavie către Sfântul Ierarh Nicolae, al cărui acatist îl citea zilnic. Cu ajutorul lui Dumnezeu şi al marelui ierarh, protectorul său, a rezidit din temelie catedrala episcopală din Râmnicu-Vâlcea, casele episcopale şi seminarul, între anii 1854-1856, care fuseseră distruse de incendiul din 1847. Odată cu biserica, blândul episcop a redeschis şi vestita tipografie a Episcopiei din Râmnic, în care a tipărit tot felul de cărţi de slujbă şi de zidire sufletească, pe care apoi le trimitea gratuit la preoţi şi credincioşi.

40. Spunea iarăşi arhimandritul Anastasie Baldovin despre dascălul său, Preasfinţitul Calinic:

— Mă minunam de aşa viaţă mai presus de fire, pentru că vedeam că slujesc un sfânt viu. De aceea îndrăzneam de multe ori şi îl întrebam câte ceva despre tainele dumnezeieşti şi el îmi descoperea ceea ce cunoştea că-mi este de folos şi cât putea să încapă în mintea mea cea slabă şi întunecată. Iar dacă înaintam cu întrebările mai departe, îmi zicea: „Nu este acum timpul pentru asemenea întrebări".

41. Acelaşi ucenic spunea:

— Avea obicei fericitul că, după rugăciunea de seară, mă ţinea lângă Preasfinţia sa mai mult timp, povăţuindu-mă în credinţă şi la datoriile mele monahale şi multe lucruri de taină îmi descoperea.

42. Adeseori îmi zicea fericitul:

— Fiul meu, mulţi sunt din călugări şi mireni numai cu numele creştini, iar cu viaţa şi cu faptele sunt departe de adevărul creştinătăţii. De aceea, la unii ca aceştia nu ai voie să le arăţi ceea ce ai văzut la mine. Iar la cei pe care îi vei cunoaşte că sunt creştini buni şi cred în darul şi puterea lui Dumnezeu, ai voie de la mine să le arăţi şi să le scrii, numai după ce mă voi duce din această lume trecătoare.

43. În vara anului 1854, mergând Sfântul Calinic spre Târgu-Jiu, însoţit de ucenicul său şi mai mulţi slujitori, la rugămintea credincioşilor a poposit peste noapte într-un sat din cale. Şi iată, fiii unui om înstărit au mărturisit bunului păstor că tatăl lor a murit de mai mulţi ani, dar trupul lui n-a putrezit în pământ. L-au dezgropat de trei ori, i-au făcut parastas cu arhierei şi cu preoţi,

dar trupul său tot întreg l-au scos din groapă.

Deci, l-au rugat pe Sfântul Calinic să le dea voie să-l dezgroape a patra oară pe tatăl lor, iar după ce fericitul va termina liturghia arhierească, să-i citească rugăciunile de dezlegarea păcatelor la mormânt. Și bunul păstor, milostivindu-se de ei, i-a ascultat. După terminarea liturghiei au mers cu toții la mormânt. Trupul răposatului, întreg și nevătămat, era rezemat de zidul bisericii. Și iată, o, minune preaslăvită! În timp ce Sfântul Calinic citea rugăciunile de dezlegarea păcatelor, trupul cel neputred a început a se preface în țărână, de la picioare spre cap. La sfârșitul rugăciunilor, întreg trupul său se prefăcuse într-o grămăjoară de țărână amestecată cu oase albe. Uimiți toți de aceasta, au dat slavă lui Dumnezeu.

44. Spunea părintele Anastasie, ucenicul Sfântului Calinic, că au poposit împreună timp de trei zile la Schitul Lainici, unde era egumen marele duhovnic și arhimandrit Irodion Ionescu, renumit pentru viața sa în toate hotarele Olteniei și dincolo de Carpați. Apoi, pornind pe poteci de munte spre Râmnicu-Vâlcea, au poposit puțin într-o poiană. Și, plecând însoțitorii săi înainte, Sfântul Calinic stătea jos și plângea.

— De ce plângi, Preasfințite? l-a întrebat ucenicul. Te doare stomacul?

— Nu, fiul meu, a răspuns el. Dar nu credeam să mai trăiesc, să văd alt stareț schimbându-se în Cernica. Nicandru, starețul Cernicăi, a murit!...

Deci, ucenicul însemnând ziua și ceasul acela, a plecat după două săptămâni la Mănăstirea Cernica și s-a încredințat că arhimandritul Nicandru se mutase la Domnul chiar în ziua și ceasul în care a plâns Sfântul Calinic.

45. Odată, pe când Sfântul Calinic slujea Sfânta Liturghie în paraclisul Episcopiei Râmnicului cu mai mulți slujitori, a fost adusă la biserică o femeie legată în lanțuri, cumplit chinuită de un duh necurat. La sfârșitul slujbei, protoiereul orașului a rugat pe bunul păstor de suflete să-i citească o rugăciune de vindecare. Arhimandritul Anastasie i-a pregătit molitfelnicul. După citirea rugăciunii, Sfântul Calinic a binecuvântat pe femeia bolnavă de trei ori în numele Preasfintei Treimi și a zis:

— În numele Domnului nostru Iisus Hristos, scoală-te! În clipa aceea, bolnava s-a vindecat cu darul lui Dumnezeu. Deci, sculându-se sănătoasă de jos, sărută cu lacrimi sfintele icoane, mulțumind binefăcătorului ei. Apoi, intrând Sfântul Calinic în chilia sa, a început a plânge cu multe lacrimi.

— De ce plângi, Preasfințite? l-a întrebat ucenicul.

— Nu am nimic, fiul meu, dar văd că pentru multele mele păcate mă pedepsește Dumnezeu. Spuneți la toți că nu pentru mine, păcătosul, a făcut Dumnezeu această minune de a tămădui pe femeia bolnavă.

46. Spunea același ucenic despre Sfântul Calinic:

— Era atât de milostiv, încât, când nu avea ce să dea milostenie, își dădea hainele de pe Preasfinția sa și, plângând, se ruga de mine nevrednicul ca să caut bani de unde voi ști, ca să aibă să dea la „frații lui Hristos”, căci așa

numea fericitul pe săraci şi neputincioşi.

47. Odată, pe când Sfântul Calinic ieşea de la slujbă, la o biserică din Craiova, epitropul i-a dat şase galbeni. Iar în ograda episcopiei, o femeie cerându-i milostenie, a scos acei galbeni şi i-a pus în mâinile ei.

După trei zile, aceeaşi femeie a venit iar la uşa Sfântului Calinic să ceară milostenie. Deci, chemând pe părintele Anastasie, ucenicul său, i-a poruncit zicând:

— Dă milostenie femeii de afară.

— Preasfinţite, a răspuns el, această femeie a primit şase galbeni când ne-am întors de la biserică.

Iar blândul păstor i-a zis cu asprime: '

— Dar cuvioşia ta, dacă ai mâncat ieri, astăzi nu mai mănânci? O fi fost şi ea datoare la cineva şi de aceea mai cere. Du-te şi dă-i milostenie!

Din clipa aceea până la sfârşitul vieţii Sfântului Calinic, n-a mai îndrăznit ucenicul să-i facă vreo observaţie în privinţa milosteniilor.

48. Spunea iarăşi ucenicul despre Sfântul Calinic:

— Când hirotonea preoţi, nu numai că nu lua nimic pentru osteneala sa, ci oprea şi pe alţii a le lua ceva. Iar când plecau preoţii pe la bisericile lor, îi chema înaintea sa şi îi povăţuia cum să se poarte în societate şi cu enoriaşii lor. Apoi le dădea bani de cheltuială pe drum, cărţi de preoţie şi alte cărţi de învăţătură.

49. În timpul domniei lui Cuza Vodă – spunea ucenicul Sfântului Calinic – s-a întâmplat o tulburare în Seminarul Episcopiei de Râmnic, şi Preasfinţia sa, cu darul şi cu blândeţea sa, a potolit acea tulburare. Aflând de aceasta, mitropolitul Nifon şi ministrul de Culte, Scarlat Creţulescu, au trimis de la Bucureşti un funcţionar în anchetă.

— Nu mai este nevoie ca să faci dumneata cercetare – a zis Sfântul Calinic – pentru că eu, ca episcop, i-am liniştit şi mulţumit pe toţi. Să spui la cei care te-au trimis că sunt în neştiinţă de aceasta.

Auzind de cuvintele Sfântului Calinic, ministrul s-a supărat şi, intrând în audienţă la domnitor, i-a spus:

— Măria Ta, să iscăliţi decretul de suspendare a episcopului de Râmnic şi darea lui în judecată, iar dacă nu, să-mi primiţi demisia.

— Demisia dumitale pot să o primesc, dar decretul contra episcopului de Râmnic niciodată nu-l voi semna, a zis domnitorul Alexandru Ioan Cuza. Apoi, cu voce înaltă a strigat:

— Măi Scarlat, acela, episcopul Râmnicului, Calinic, este adevăratul şi sfântul călugăr al lui Dumnezeu şi ca el altul nu mai este în toată lumea.

50. Sfântul Calinic, având darul înainte-vederii, într-una din zile a spus ucenicului său, Anastasie:

— Să ştii, fiul meu, că la 1866, Cuza nu mai este domn al ţării şi au să se facă mari schimbări. Să mai ştii că la 1877 are să vină în ţară împăratul Rusiei

cu familia și cu oștirile sale și are să treacă Dunărea, să se bată cu turcii, dar rușii au să fie învinși de turci. După aceea, rușii au să cheme în ajutorul lor oștirea română și, cu ajutorul lui Dumnezeu, au să facă românii mari victorii, încât să-i laude și să-i admire toate continentele lumii. După acest război sângeros, are să fie un război cu condeiul, adică cu diplomația. Și după aceasta are să vină un război așa de mare, cum nu a fost de când pământul, și ferice de cei care vor scăpa după acest mare război.

51. Adeseori mergând Sfântul Calinic în vizită canonică prin eparhie, i-a plăcut locul liniștit de la Schitul Frăsinei. De aceea a voit să facă aici mănăstire de chinovie ca la Cernica. Deci, numaidecât, în anul 1863 a pus de s-a zidit biserică frumoasă și chilii pentru părinți și a așezat reguli ca în Cernica, unde s-au adunat vreo câțiva călugări. Însă, pentru asprimea locului, n-au putut să se adune prea mulți părinți.

52. După zidirea Mănăstirii Frasinei, a voit Sfântul Calinic ca în acest lăcaș sihăstresc să nu intre niciodată parte femeiască. De aceea, înainte de retragerea sa din scaun, a fixat la un kilometru mai jos de Frăsinei o piatră pe care scrie următoarele:

„Calinic, cu mila lui Dumnezeu Episcop al Râmnicului Noului Severin.

Acest lăcaș s-a clădit din temelie de noi, spre a fi chinovie de părinți monahi. Și fiindcă prin partea femeiască putea să se aducă vreun scandal monahilor viețuitori acolea, de aceea, sub grea legătură s-au oprit ca de la acest loc să nu mai treacă înainte, sub niciun chip, parte femeiască. Iar cele ce vor îndrăzni a trece să fie sub blestem și toate nenorocirile să fie asupra lor, precum: sărăcia, gubăvia și tot felul de pedepse. Și iarăși, cele ce vor păzi această hotărâre să aibă blagoslovenia lui Dumnezeu și a smereniei noastre și să vie asupra lor tot fericitul bine. Amin. Calinic. Râmnic, 1867. Ianuarie, 17".

53. În vara aceluiași an, după înnoirea Mănăstirii Frăsinei, o copilă din satul Muereasca, care păștea vitele aproape de hotarul mănăstirii, alergând după vite, a trecut din greșeală mai sus de piatra cu legământul pus de Sfântul Calinic. În ceasul acela, copila s-a îmbolnăvit de epilepsie.

La rugămintea părinților ei, preotul din sat a spus despre aceasta Sfântului Calinic, rugându-l s-o ierte și să-i citească rugăciuni de vindecare.

— Ce tristă întâmplare, a zis blândul episcop. Să mergem să ne rugăm pentru dânsa.

Deci, a venit anume în satul Muereasca și a intrat în casa bolnavei. Copila zăcea în pat în grea suferință.

— Mă cunoști? a întrebat-o Sfântul Calinic. Iar bolnava a făcut semn din cap că îl cunoaște. Apoi, mângâind-o, i-a zis:

— Ai să te faci sănătoasă; da, da, ai să te faci sănătoasă. Eu te-am iertat! Să ne rugăm lui Dumnezeu să te ierte și El. Apoi și-a pus omoforul peste bolnavă, i-a citit rugăciunea de iertare, a stropit-o cu agheasmă pe frunte și i-a zis din nou: „Da, da, ai să te faci sănătoasă!" Și a plecat.

După o zi, copila s-a sculat sănătoasă din pat. Vestea acestei minuni s-a răspândit în toate părţile, căci toţi îl cinsteau pe marele episcop Calinic ca pe un adevărat sfânt şi făcător de minuni.

54. Spunea arhimandritul Anastasie şi despre altă minune:

— Fiul meşterului Costache, care zidise Catedrala episcopală din Râmnicu-Vâlcea şi Mănăstirea Frăsinei, s-a îmbolnăvit de epilepsie. Boala îl chinuia tot mai cumplit. Bătrânul meşter a alergat la Sfântul Calinic, cerându-i cu lacrimi rugăciuni de vindecare pentru fiul său.

— Du-te acasă, meştere Costache, i-a zis Preasfinţitul, şi te roagă Maicii Domnului.

Cum a intrat în casă, tatăl şi-a găsit feciorul sănătos, rugându-se în faţa icoanei Maicii Domnului.

— Rugaţi-vă şi voi Maicii Domnului, a zis copilul. Nu vedeţi cum se roagă Preasfinţitul Episcop? De acum înainte nu mă mai îmbolnăvesc!

În acelaşi ceas a venit şi părintele Anastasie cu moaştele Sf. Mercurie, să le sărute copilul, după porunca Preasfinţitului Calinic,

55. Spunea iarăşi ucenicul său că, din anul 1820 şi până când s-a mutat din viaţa aceasta, peşte n-a mâncat, fără numai verdeţuri, şi acelea fără untdelemn, o dată pe zi. Iar unt, ouă, brânză şi lapte numai sâmbăta gusta câte puţin, ca să biruiască mândria.

56. Acelaşi arhimandrit spunea că din anul 1850, când a fost ales episcop, şi până în anul 1868, când a decedat, nu şi-a schimbat întru nimic paza datoriilor sale monahale, ci mai mult se nevoia întru toate faptele cele bune. Chiar şi hainele ce le purta ca episcop nu erau mai luxoase ca cele pe care le purta când era stareţ în Mănăstirea Cernica.

57. Pe când era episcop de Râmnic, Sfântul Calinic toată ziua şedea cu cartea în mână şi citea. Pentru ca să nu-l cuprindă somnul sau să-şi risipească mintea de la lucrarea ei, obişnuia să pună pe carte o greutate metalică rotundă, iar jos, în dreptul cărţii, un lighean de tablă gol. Îndată ce Sfântul Calinic se îngreuia de somn şi îşi pierdea echilibrul, greutatea metalică cădea în lighean şi îl deştepta din nou la rugăciune şi la citit. Astfel, cuviosul era permanent stăpân pe voinţa şi pe trupul său.

58. Se mai spunea despre dânsul un fapt vrednic de ştiut. Întrucât nu mânca niciodată carne, după rânduiala vieţii monahale, dăduse poruncă părinţilor de la episcopie să nu mănânce nici ei carne. Într-o zi, stând în cerdacul casei episcopale, i-a venit de departe un miros de carne friptă. Atunci a pornit încet după miros şi a ajuns la chilia unui călugăr. După ce a bătut la uşă, a intrat înăuntru. Călugărul tocmai frigea o bucată de carne. Deci, mâniindu-se preasfinţitul de aceasta, a început să-l mustre cu asprime, zicând:

— Hoitarule! Nu te-ai mai săturat de hoit? Nu vezi că faci mâncare viermilor şi putoare?

Într-adevăr, Sfântul Calinic ţinea ca ucenicii săi să fie călugări şi cu fapta,

nu numai cu cuvântul.

59. După șaptesprezece ani de rodnică păstorie a turmei lui Hristos, adică la 24 mai, 1867, Sfântul Ierarh Calinic s-a retras din nou la metania sa, Mănăstirea Cernica, unde dorea să-și dea obștescul sfârșit. A doua zi, de Înălțarea Domnului, a venit la biserică, a stat la liturghie și la urmă a dat anaforă părinților, sărutându-i toți mâna. Pe urmă a mers în chilia sa, cea mai dinainte gătită pentru sine, și de aici n-a mai ieșit până la sfârșitul său, fiindcă slăbise cu totul de bătrânețe și de mult post.

60. Spunea mitropolitul Nifon către Anastasie, ucenicul Sfântului Calinic:

— Știu că voi, frații Baldovini, ați servit cu frică de Dumnezeu pe episcopul vostru. Te rog, când vei vedea că este greu bolnav, să mă vestești și pe mine ca să mă mărturisesc lui, căci am multe cuvinte pe care trebuie să i le arăt cât este în această viață și să-mi cer iertăciune. După ce mitropolitul a intrat la Sfântul Calinic și s-a mărturisit lui, a ieșit de la el așa de vesel și luminat la chip, cum nu mai fusese în toată viața lui.

61. Plecând mitropolitul Nifon, a zis Sfântul Calinic, care zăcea în pat, către iubitul său ucenic, Anastasie:

— Fiul meu, Nifon mi-a spus totul și cred că este speranță de mântuirea lui. Să știi că la șapte ani când mă va dezgropa pe mine, va intra mitropolitul în mormânt.

Această prevestire s-a împlinit întocmai.

62. În Joia cea Mare, anul 1868, spre sfârșitul lunii martie, Sfântul Calinic a chemat la chilia sa șapte preoți de au slujit Sfântul Maslu. După otpust, le-a zis Preasfințitul:

— Părinților, rugați-vă lui Dumnezeu pentru mine, că poate zilele acestea ne vom despărți!

63. La rugămintea Sfântului Calinic, în fiecare seară venea în chilia sa ucenicul său iubit, Cuviosul Anastasie, și îi citea toată pravila, căci acum slăbise și nu mai putea să și-o facă singur. După terminarea rugăciunii stătea mult de vorbă cu părintele Anastasie și cu ceilalți părinți apropiați, dându-le tot felul de sfaturi folositoare de suflet.

64. Spunea părintele Anastasie că într-una din aceste seri de rugăciune și veghere, i-a zis Sfântul Calinic:

— Adu-ți aminte ceea ce ți-am spus în anul 1852 la Craiova, și de atunci până acum, că voi, frații Baldovini, Anastasie și Orest, aveți să-mi închideți ochii și să mă duceți la groapă. Așa că acum mai am 14 zile și mă duc din această lume. Ai grijă să mă îmbraci la moarte cu veșmintele ce ți-am spus că sunt trimise de călugărița Brâncoveanca din Moldova[10].

[10] Este vorba de Safta Brâncoveanu din Mănăstirea Văratec, care a donat Sfântului Calinic un rând de veșminte în anul 1852.

65. Spunea iarăşi părintele Anastasie că, într-o seară, „Preasfinţia Sa, întinzând cu mine vorba despre mai multe învăţături şi eu, ştiind că darul Sfântului Duh este cu desăvârşire în el, i-am zis:

— Preasfinţite Stăpâne, ştii că mult-puţin, cât te-am servit, te-am servit cu credinţă şi dragoste. Pentru aceasta nu cer altceva decât să te rogi lui Dumnezeu ca să-mi ierte păcatele mele pe această lume.

Atunci Preasfinţia Sa a început să plângă amarnic, încât m-a făcut şi pe mine păcătosul să plâng. După ce s-a liniştit, a început a-mi zice:

— Fătul meu, eu v-am primit în Mănăstirea Cernica, eu v-am călugărit şi v-am luat din mănăstire şi aţi urmat mie. Ştiu că nu v-aţi păzit datoriile şi făgăduinţele călugăriei, însă să vă siliţi a le păzi de aici înainte şi vă făgăduiesc că, dacă voi afla har înaintea lui Dumnezeu, am să mă rog pentru voi şi pentru toţi ai mei".

66. Dorind Sfântul Calinic să asculte ultima liturghie pe pământ şi să se bucure de praznicul Învierii lui Hristos, în ziua de Paşti a slujit un preot Sfânta Liturghie în paraclisul chiliei unde şedea şi s-a împărtăşit pentru ultima dată cu Preacuratele Taine. Era în ziua de 7 aprilie, 1868.

67. În Joia luminată, adică la 11 aprilie, se împlineau cele 14 zile prevestite de Sfântul Calinic. Cu câteva zile mai înainte a venit la el stareţul mănăstirii, arhimandritul Ştefan, „pe care îl iubea foarte mult şi i-a dat testamentul pentru înmormântare scris cu câtăva vreme înainte. Apoi l-a mai învăţat şi ceva lucruri duhovniceşti, vorbind amândoi multe ceasuri".

68. În noaptea de 10 spre 11 aprilie a venit părintele Anastasie la Sfântul Calinic şi i-a citit Utrenia. După otpust au stat amândoi de vorbă, vorbind pentru mântuire şi alte lucruri folositoare. Când se lumina de ziuă, părintele Anastasie s-a retras în chilia sa.

La orele 5 dimineaţa, Sfântul Calinic a chemat pe ucenicul Ghermano ca să-l îmbrace în cămaşă şi haine de îngropare. Pe toate celelalte le dăduse de pomană. Apoi singur s-a sculat, s-a spălat pe faţă, s-a pieptănat şi a binecuvântat pe toţi câţi erau în casă. Spunea ucenicilor că „au venit nişte oameni mari în casă şi vor să-l ia cu dânşii".

Cum stătea aşa în picioare, a cerut o cruce. Apoi, ţinând crucea în mână, s-a închinat ei, a sărutat-o şi a zis:

— Sfântă Cruce, ajută-mi! Iar către ucenici a zis: Să ne vedem în fericirea din cealaltă lume! Şi, rezemându-şi capul pe pieptul lui Ghermano, a răsuflat adânc şi şi-a dat duhul în mâinile Domnului.

69. La înmormântarea Sfântului Calinic, de sâmbătă, 13 aprilie, a venit mitropolitul Nifon cu patru episcopi, mai mulţi egumeni şi zeci de mii de credincioşi, „încât nu mai încăpeau în amândouă ostroavele". Cu toţii se sileau să-i sărute mâinile. Trupul său era îmbrăcat în veşminte arhiereşti, aşa cum poruncise el, şi era aşezat pe scaun, cu cârja şi Evanghelia pe braţ.

Slujba prohodului s-a făcut în biserica cea mare din ostrovul Sfântului

Nicolae. Apoi, patru preoți l-au purtat pe brațe, împreună cu arhiereii și zeci de preoți și diaconi, și l-au înmormântat așezat pe scaun, în partea de nord a pridvorului bisericii Sfântul Gheorghe, ctitorită de el.

70. După înmormântarea Sfântului Ierarh Calinic, „a venit comisia de la guvern ca să cerceteze pentru stare – avere personală – și a aflat bani o rila și o jumătate de napoleon și multe adeverințe întărite cu iscălituri, de pe la toate locurile pe unde dăduse milostenie, atât de aici, din România, cât și din Orient, Ierusalim, Sfetagora (Sfântul Munte) și alte locuri de prin Turcia, care hârtii s-au luat de minister".

71. Despre marele episcop Sfântul Calinic spunea ucenicul său, cuviosul Anastasie Baldovin, aceste cuvinte:

— Acest sfânt episcop și arhiereu al Bisericii noastre Ortodoxe a săvârșit multe fapte mari și folositoare pentru această țară și Biserica Română.

72. Spunea iarăși despre el că în timpul cât a trăit în viață a făcut șapte biserici mari și trei paraclise și a crescut mii de fii duhovnicești.

73. Ultimele cuvinte ale ucenicului său formează o solemnă mărturisire către credincioși:

— Declar pe conștiință, ca arhimandrit și duhovnic ce sunt eu păcătosul și în numele adevărului adevărat, că acest Sfânt Episcop Calinic, cum a ieșit din pântecele maicii sale, tot așa a intrat în pântecele pământului[11].

74. *Plângerea smeritului Calinic Ieromonah, starețul Cernicăi*[12].

Știu începutul meu că are sfârșit,
Și eu viețuiesc ca un fără de sfârșit,
Având mintea înaltă cugetătoare,
Și viața-mi merge spre scurtare,
Ziua, noaptea, cugetând cele deșarte
Și eu m-am apropiat de moarte.
Cu cât văd că se apropie moartea de mine,
Cu atât mă silesc a o scoate din pomenire,
Că dacă nu este cu putință a scăpa de moarte cu lucrul,
Eu mă silesc a scăpa de ea cu gândul.
Oh și vai, cum m-am împietrit!
În fiește care zi petrecând frați la mormânt
Și cu nimic nu m-am umilit,

[11] Capetele sunt luate din *Istoriile Sfintelor Monastiri Cernica și Căldărușani,* de Casian Cernicanul, București, 1870, din *Viața și nevoințele cele monahale ale Preacuviosului Episcop al Râmnicului-Noul Severin, D.D. Calinic,* de Arhim. Anastasie Baldovin, „Biserica Ortodoxă Română", 1898, p. 1015-1034, din *Viața și faptele Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica, B*București, 1955.

[12] Extrasă din *Istoria Mănăstirii Cernica,* op. cit., p. 1043-1044.

Nici cu inima suspinând,
Să plec ochii la pământ,
Să mă uit în mormânt,
Să văd podoaba mea strălucind în oase înşirate,
Pline de putoare şi de viermi mâncate!
Ah, cum strigă mormântul către mine,
Zicând: aicea vei să te sălăşluieşti şi tu mâine.
Abate-te spre mine măcar astăzi,
Scoţându-ţi mintea din lume,
Ca nu fără de veste să dea moartea peste tine,
Că pe lume câţi o au iubit
Goi i-au trimis în mormânt,
Râzând şi batjocorind pe cele ce aicea le-au agonisit,
Iar nu în Dumnezeu s-au îmbogăţit,
Ci veşnică muncă o au moştenit
În tartarul cel nesfârşit.
Vai, vai de a mea ticăloşire,
Cum nu-mi viu intru simţire,
Să plâng cu necontenire,
Veşnica mea osândire.
Vino, ticăloase suflete al meu,
Să cădem cu plângere la Dumnezeu,
Rugându-ne şi Preacuratei Fecioare
A mele bune chezăşuitoare,
Ca să facă milostiv pe Fiul său,
Iisus Hristos Dumnezeu,
Ca să mă izbăvească de focul cel nesfârşit,
Că cunoscând am greşit.
Sfinţilor toţi, rugaţi-vă pentru mine,
Că singur m-am lipsit de-al vostru bine.
Măcar de acum înainte să petrec cu pocăinţă.
Şi să mă săvârşesc în credinţă,
Ca să câştig vrednica odihnă. Amin.

CALINIC, stareţul Cernicăi, 1822, August 1,

CUVÂNT DE ÎNVĂŢĂTURĂ
al Sfântului Ierarh Calinic,
rostit către tot soborul Mănăstirii Cernica, în septembrie, 1850,
când a plecat ca episcop la Râmnicu-Vâlcea

Fraţilor şi Părinţilor,

Dumnezeu așa binevoiește ca astăzi să ne despărțim trupește unii de alții, dar cu duhul cred că vom fi împreună până la sfârșitul acestei vremelnice vieți, că eu așa m-am rugat lui Dumnezeu, ca, unde mi s-au topit tinerețile, acolo să mi se și sfârșească și această viață, și cred că se va adeveri. Că niciun lucru nu este mai dulce decât creșterea în căminul părintesc, după cum adesea se întâmplă la noi călugării, iar mai vârtos înțeleg cuvântul meu cei ce au gustat din acest pahar.

Căci, călugărul, oriunde va merge și oricât bine va găsi, tot nu este ca unde și-a pus metania; fiindcă inima lui nu este în pace. Așa și eu, ca un călugăr ce sunt, am petrecut aici între aceste ostroave 43 de ani. Gândiți-vă cu ce mâhnire le las acum și ce jale mă cuprinde, care singuri o vedeți pe fața mea că, pentru lacrimile ce m-au cuprins, nu pot să vă spun tot ce am în inimă, fără numai aceste puține învățături și vă rog să le păziți, ca de la un duhovnicesc părinte al vostru și ascultați, iubiților, cu luare-aminte.

Fraților și Părinților,

Domnul nostru Iisus Hristos a zis către iudei: *Casa Mea, casă de rugăciune se va chema la toate limbile, iar voi o ați făcut peșteră de tâlhari (*Matei 21, 12). Ca să nu pătimim sau să auzim și noi una ca aceasta, iubiții mei frați și fii, trebuie dar să avem mare grijă când intrăm în sfânta biserică sau în sfântul altar, că acolo este Însuși Domnul nostru Iisus Hristos de față în Sfintele Taine,

Nu este nimenea iertat, fără de mare trebuință a intra în sfântul altar. Iar când suntem siliți, să intrăm cu mare sfială și frică, după cum zice Prorocul David: *Slujiți Domnului cu frică... (Ps.* 2, 9), și să intrăm cu învățătură, ca nu din neștiință să greșim și să mâniem pe Domnul și să p*ierim din calea cea dreaptă.* De aceasta noi cu mare evlavie să cinstim cele sfinte. Când este trebuință să intrăm, să facem 3 închinăciuni înaintea ușii și intrând să descoperim capul. Apoi să facem alte 3 închinăciuni înăuntru. Cei hirotonisiți sărută sfânta masă, iar monahii nu se ating de dânsa. Și câtă vreme vom fi în sfântul altar, să stăm cu mare frică și evlavie, ca înaintea lui Hristos. Și fiind vremea pomenitului la Proscomidie, tot cu capul gol să pomenim, după cum zice Pavel Apostolul că bărb*atul rugându-se sau prorocind cu capul acoperit, rușinează pe capul său, Hristos.* Iar fiind cineva bolnav sau frig tare, poate a-și acoperi capul, că Dumnezeu cunoscător de inimi este, știe gândul nostru pentru care și ne va da plată. Așa suntem datori a urma.

Iar în vremea Sfintei Liturghii nu este slobod nimănui a intra în Sfântul Altar, numai preoții, diaconii și paracliserii cei slujitori și aceștia cu evlavie și cu liniște să umble. Iar ceilalți toți suntem datori a sta în sfânta biserică cu mare evlavie și frică, nici făcând vreo neorânduială sau vorbind, sau cu ochii uitându-ne în vreo parte sau în alta, nici să ieșim până la sfârșitul slujbei, ca să nu cădem în blestemul Sfintelor Soboare ale Sfinților Părinți, care afurisesc pe

cei ce fug mai înainte de otpust. Iar având ascultare sau neputinţă, să meargă la preot, să-i sărute mâna, să ia anafură şi aşa să iasă. Însă să se cerce fiecare pe sine, să nu cumva să fie ispită diavolească, sau lenevie, sau nebăgare de seamă, ca să nu cadă în blestemul cel prorocesc, că zice: *Blestemat tot cel ce face lucrul lui Dumnezeu cu lenevire sau nebăgare de seamă.*

Aşa, fraţilor, să petrecem în casa lui Dumnezeu, că este casă de rugăciune, iar nu cort de comedii. Să cinstim cele sfinte ca şi noi să fim cinstiţi de Dumnezeu, iar nu să-L mâniem ca fiii lui Aaron şi să pierim. Acestea vă sfătuiesc şi vă învăţ, iubiţilor, ca toţi să ne mântuim, cu darul Domnului nostru Iisus Hristos. Că deşi vom fi departe cu trupurile, dar cu duhul vom fi nedespărţiţi, rugându-ne şi ajutându-ne unii cu alţii, după cuvântul ce zice: *că frate cu frate ajutorându-se, se vor face ca o cetate nebiruită.*

Aşa şi voi, fiilor, când vă veţi face rugăciunile cele orânduite duhovnic, să vă aduceţi aminte şi de mine, părintele vostru, care multă grijă am purtat pentru fiecare din voi, din ziua în care v-am primit în mănăstire. Că v-am iconomisit pe fiecare după putinţa voastră şi am îngrijit de voi până astăzi. Şi acum vă dau în mâna Sfântului Ierarh Nicolae, mângâietorul neputinţelor mele, ca să îngrijească de mântuirea voastră. Şi după dânsul vă încredinţez în îngrijirea cuviosului şi al meu iubitor chir Nicandru, pe care din mica copilărie l-am primit în mănăstire şi este sporit şi vrednic de a povăţui suflete la mântuire.

Apoi, întorcându-se către cuviosul stareţ, părintele Nicandru, a început cu dulci şi jalnice cuvinte a-i zice aşa:

Iubite fiule Nicandru,

Dumnezeu aşa binevoieşte, ca să te las în locul meu sa păstoreşti această turmuliţă, ce de 32 de ani prin multe osteneli o am îngrijit şi multe necazuri şi trude am tras pentru locuşorul acesta, numai şi numai să-l văd împodobit cu adunare de ucenici ai lui Hristos. Şi iată, fiule, ţi-i încredinţez astăzi, la număr 354 afară de fraţi, şi te rog să porţi grijă de mântuirea tuturor, ca să iei şi cuvioşia ta plată de păstor adevărat.

Şi acum, cu darul lui Dumnezeu, să ne mântuim toţi şi peste puţin iarăşi ne vom vedea.

*

Apoi, aşezându-se în strană cu ochii plini de lacrimi, i-au sărutat mâna toţi părinţii, plângând după dânsul; iar cântăreţii cântau cântări de despărţire. Şi după otpust au ieşit toţi din biserică în sunetul clopotelor, care făcea pe tot muritorul să scoată lacrimi chiar din inimă de piatră.

Şi petrecându-i până la un loc, şi-a luat ziua bună şi s-a urcat în căruţă şi a plecat, luând cu sine vreo câţiva din părinţi, ca să-i fie de slujbă în eparhie.

EPISTOLA
Sfântului Ierarh Calinic de la Râmnicul Vâlcei
adresat soborului Mănăstirii Cernica

Fraților și Părinților,

Vin cu duhul cercetându-vă, că măcar că m-am depărtat de voi cu trupul, dar cu duhul sunt împreună cu voi. Pentru că vă doresc sporirea cea sufletească și buna petrecere, ca să sporiți în cele duhovnicești fapte: în dragoste, unire, ascultare și întru supunerea către mai-marele vostru și către toți cei în Hristos frați, cum ne-am făgăduit înaintea Sfântului Jertfelnic, la primirea sfântului chip al călugăriei cu umilință.

În locul lui Hristos, vă rog, fraților, umblați cu bună rânduială între cei de afară, *ca văzând faptele voastre cele bune să slăvească pe Tatăl vostru cel cresc,* iar nu să se defăimeze numele lui Dumnezeu prin voi.

Iată cum veți putea păzi cinstea lui Dumnezeu și a voastră, prin paza poruncilor și a făgăduințelor călugărești:

— A păzi mai întâi pravila bisericească cu mare luare-aminte și umilință, iar nu cu împrăștieri de gânduri și cu vorbe deșarte. Că dacă Domnul zicea că pentru tot cuvântul deșert vom da seama în ziua Judecății, cu cât mai vârtos cei ce vorbesc în vremea sfintei slujbe?

— A păzi masa de obște;

— A vă păzi de adunări la mâncăruri, la băuturi, la vorbe deșarte. Căci acestea duc la mare pierzanie pe călugări;

— A nu ieși din mănăstire fără binecuvântare;

— A nu merge în capitală sau prin sate, netrimis de ascultare sau pentru vreo mare nevoie a sa. Călugărul care se zăbovește afară din chilie, fără a fi de ascultare, se împute ca peștele scos din apă;

— A nu avea prietești osebite;

— A nu avea pungă osebită, ca Iuda.

Vă rog, păziți-vă și de cele trei arme ale diavolului, adică acestea: lenevirea, uitarea și necredința, prin care satana robește lumea în pierzare.

Așa vă rog, fraților, păziți poruncile lui Dumnezeu ca și El să vă păzească pe voi. Vă rog, rugați-vă lui Dumnezeu și pentru mine ca să-mi ierte toate păcatele și să mă păzească de văzuții și nevăzuții vrăjmași, să mă mărească în lupta care mi-a pus-o înainte și ca să am bun sfârșit creștinesc.

Iar pentru că vă veți osteni întru rugăciune, atât pentru voi, cât și pentru cei împreună cu mine, frații voștri cei duhovnicești, și ei din osteneala lor vor trimite vouă ajutor trupului, ca să nu slăbiți întru rugăciune și să nu-i aveți despărțiți de această sfântă adunare; că și noi încă nu vă uităm în sfintele rugăciuni. Iar dacă vreunii din voi nu voiesc a ne pomeni, fie-le lor asemenea. Însă nu cred că se va afla vreun necredincios ca să uite dragostea noastră cu care v-am iubit și vă iubim.

De veţi petrece întru poruncile lui Iisus Hristos şi El va fi cu voi împreună. Că El a zis: *cel ce Mă iubeşte pe Mine, poruncile Mele le păzeşte, şi Eu îl voi iubi pe el şi Mă voi arăta lui* (Ioan 14, 21).

Aşa vă rog, iubiţii mei fraţi şi fii, păziţi rânduielile care v-am aşezat, după Canoanele Sfinţilor Părinţi, pe care şi eu le-am păzit, după cum m-aţi văzut, fiind între voi.

Iar eu sunt al cuviosiei voastre către Dumnezeu smerit rugător şi de tot binele voitor. Spuneţi tuturor celor ce ne iubesc închinăciunile cu mâna mea[13]

(CALINIC) Râmnic, 1851. Aprilie 11

DIATA[14]
Preafericitului Episcop Calinic

În numele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh. Amin.

Eu, smerit arhiereu Calinic, Episcopul Râmnicului Noului Severin, auzind glasul Domnului ce zice în Sfânta Evanghelie: *Fiţi gata că în ceasul în care nu gândiţi, Fiul Omului va veni. Seara, sau la miezul nopţii, sau la cântatul cocoşilor, sau dimineaţa. Ca nu cumva venind fără de veste să vă afle dormind* (Luca 12, 40), acest glas al lui Dumnezeu auzind şi temându-mă, fiind cu totul cuprins de neputinţe şi bătrâneţe şi din zi în zi slăbind cu trupul, aşteptând în toată vremea acel ceas zis de Domnul, ceasul morţii, după putere înainte găsindu-mă spre ieşirea dintru această vremelnică viaţă, am gândit să scriu această duhovnicească a mea înştiinţare şi diată, ca să fac cunoscut fiecăruia ce ar voi, după sfârşitul meu, să cerce averile chiliei mele. Ca adică să nu se ostenească în zadar, nici să cerceteze pe cei ce au slujit mie pentru Dumnezeu, ca să afle bogăţia mea sau comoara pe care din tinereţe o am adunat.

Pentru că de când am îmbrăcat sfântul şi îngerescul monahicesc cin în Sfânta Monastire Cernica, la anul al nouăsprezecelea al vieţii mele – 1808, noiembrie, 12 – şi m-am făgăduit la Dumnezeu ca să am vieţuirea cea de bunăvoie, dintru acea vreme până la apropiere de mormânt, n-am câştigat averi sau mişelii, numai sfinte cărţi. N-am adunat aur şi argint; n-am voit să am nici haine de prisos, nici orice fel de lucruri, ci numai cele singure de nevoie trupului.

Că necâştigarea cea călugărească cu duhul şi cu lucrul după putinţă m-am sârguit a păzi, neîngrijind de sinemi, ci puindu-mi toată nădejdea spre purtarea de grijă a lui Dumnezeu, Care niciodată nu m-a lăsat. Iar darurile cele ce le primeam de la făcătorii mei de bine şi veniturile cele de la dregătorii, pe

---

[13] Extrasă din *Istoria Mânăstirii Cernica*. „B.O.R.”, an XII (1898), de Arhimandrit Anastasie Baldovin, p. 1044-1045.

[14] Monahul Casian Cernicanul, op. cit., p. 133-135.

acelea le-am cheltuit la ale mele nevoi și ale monastirei trebuințe, cât am fost arhimandrit.

Așijderea și arhiereu fiind, n-am adunat veniturile; ci le-am cheltuit la trebuințele mele și nevoile celor lipsiți frați în Hristos și unde Dumnezeu mi-au poruncit și la înnoirea Episcopiei, fiind cu totul în dărăpănare.

Drept aceea, nimenea să nu se ostenească după moartea mea cercând sau iscodind orice fel de adunare a chiliei mele, că eu nici de îngropare, nici de pomenire nu las ceva. Ci cu sărăcia cea călugărească, mai mult la sfârșit, ca să se arate că lui Dumnezeu cred. Că mai primit Îi va fi lui Dumnezeu de nu va rămânea după moartea mea niciun ban, decât de s-ar împărți cea mai multă strânsoare după mine. Și dacă n-ar voi nimeni ca pe mine cel atât de sărac să mă dea obișnuitei îngropări, apoi mă rog acelora care își aduc aminte de moartea lor, să-mi târască păcătosul meu trup la oricare biserică săracă și acolo lângă trupuri să-l îngroape. Iar dacă voirea stăpânitorilor ar porunci ca să mă îngroape după obicei, apoi mă rog iubitorilor de Hristos îngropători, fiind în eparhie, să mă îngroape în Episcopie, lângă biserica cea din nou făcută. Iar fiindu-mi săvârșirea afară de eparhie, să mă îngroape în Sfânta Monastire Cernica, lângă biserica cea nouă de noi zidită, unde ne-am călugărit și mult ne-am ostenit din tinerețe la bătrânețe.

Deci, dacă cel ce va voi ca fără de bani să-mi pomenească păcătosul meu suflet la rugăciunile sale, pentru Dumnezeu, unul ca acela și singur să fie pomenit întru Împărăția cerului. Iar cel ce va avea trebuință de plată pentru pomenire, mă rog să nu mă pomenească pe mine, cel atâta de sărac, cel ce nimic nu mi-am lăsat de pomenire. Iar milostivul Dumnezeu să fie milostiv tuturor și mie păcătosul, în veci. Amin.

Aceasta este diata și duhovnicească a mea scrisoare, aceasta este înștiințarea de averea mea. Iar necrezând cineva aceasta și ar începe cu iscodire a cerca după mine aur și argint, măcar și mult de s-ar osteni, nimic nu va afla. Iar milostivul Dumnezeu va judeca. Amin.

Anul 1860, s-a scris de noi smeritul Arhiereu
CALINIC, Episcopul Râmnicului, Noul Severin

IEROSCHIMONAHUL IONA Egumen al Schitului Sihla-Neamţ (secolul XIX)

În prima jumătate a secolului XIX a fost un egumen vestit la Schitul Sihla, numit Iona ieroschimonahul. Acest egumen era foarte nevoitor în post, decât toate era milostiv şi iubitor de străini.

Spuneau bătrânii că odată s-a dus egumenul cu ucenicul să taie lemne de foc în pădure. Şi pe când tăiau un fag uscat, au aflat un burduf plin cu galbeni ascuns în tulpina lui. Atunci au coborât în schit şi au spus tuturor de aflarea banilor.

Din ziua aceea, egumenul Iona a început să facă multe înnoiri în Schitul Sihla: reparaţii la biserică, chilii noi, veşminte, hrană şi îmbrăcăminte pentru călugări. Pe lângă acestea, s-a mărit şi obştea, ajungând până la 20 de părinţi şi fraţi. Din aceşti bani, părintele Iona făcea şi multe milostenii, încât ajunsese renumit în tot ţinutul Neamţ. Cum auzea că se face o biserică nouă, îndată trimitea un călugăr cu bani şi alte daruri. De asemenea, dacă auzea de familii cu mulţi copii, de văduve şi orfani, în aceeaşi zi trimitea ucenici cu bani, cu haine şi mâncare la casele lor. Uneori, părintele Iona cobora din munte şi mergea la Târgu Neamţ pentru nevoile schitului. Cum auzeau oamenii, îndată îi ieşeau pe cale; unii pentru binecuvântare, iar alţii pentru milostenii, căci era vestit peste tot numele lui.

Aşa a petrecut Cuviosul Iona toată viaţa sa, binepl ăcând lui Dumnezeu şi iubind pe săraci. Apoi, ajungând la adânci bătrâneţi, s-a mutat cu pace în odihna lui Hristos, iar trupul său a fost îngropat alături de biserică.

CUVIOSUL PROCOPIE (PICU) PĂTRUȚ Săliște-Sibiu (1818-1872)[15]

Acest monah vrednic de pomenire a fost un deosebit misionar și cărturar transilvănean autodidact din secolul XIX.

Născut în Săliștea Sibiului, în 1818, din părinți oieri binecredincioși, el a deprins frica lui Dumnezeu încă de mic, în casa părintească. Scrisul și cititul le-a învățat în școala din sat, iar cântarea bisericească, de la preotul bisericii mari din Sălișteː unde a intrat încă de la vârsta de 11 ani ca ajutor de „crâsnic" (paracliser). Puternic atras de viața religioasă și de exemplele cuvioșilor și ale mucenicilor, el s-a adăpat cu o rară evlavie din cărțile sfinte, aflate în bisericile și prin casele din satul său.

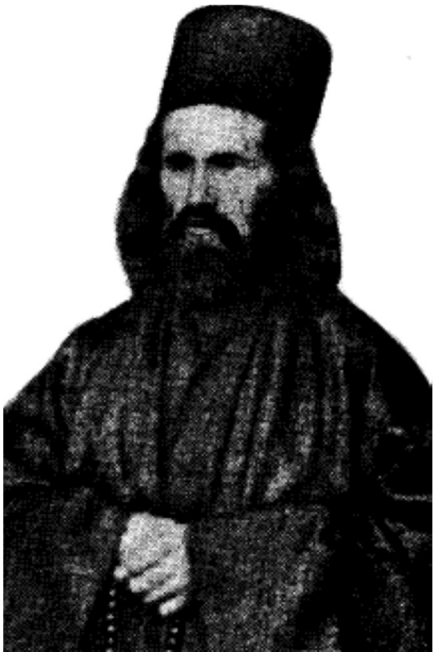

Din tinerețe a început să scrie, primul său manuscris fiind datat în 1837.

Căutând continuu să-și desăvârșească cunoștințele, își procură, prin oierii transhumanți din Sălișteː toate scrierile bisericești și morale mai importante din timpul său, devenind un remarcabil autodidact. Adânc pătruns de credința cea dreaptă și având o rară vocație de misionar, el descrie, în versuri care se cântau și pe care și le-a caligrafiat și ilustrat el însuși în volume manuscrise, viețile celor mai de seamă sfinți și mucenici, precum și însemnătatea și învățămintele tuturor praznicelor Bisericii Ortodoxe.

Râvnind tot mai mult pentru dragostea lui Hristos, tânărul Oprea s-a călugărit în anul 1849 la Schitul Cheia (Vâlcea), luând numele de Procopie. Apoi, întorcându-se în satul natal, a dus o exemplară viața duhovnicească de paracliser și bun misionar printre semenii săi, în rândul cărora a propovăduit neobosit dreapta credință și viață morală, până când și-a dat obștescul sfârșit. Grija lui cea mai mare a fost aceea de a vorbi tuturor despre Hristos, prin viu grai, prin cântări, prin miniaturile cu care își împodobise scrierile sale și de a călăuzi cât mai multe suflete pe calea mântuirii.

„El nu trăia prin biserică, ci pentru biserică și pentru idealurile morale

---

[15] Onisifor Ghibu, *Scriitorul – ascet Picu Procopie Pătruț din Sălișteː* în „Telegraful Român", nr. 80, 82, 83, 86/1905; idem. Un *reprezentant rustic al spiritualității românești de la mijlocul secolului al XIX-lea, în* „Artă și tehnică grafică" caiet 11/1940; Octavian O. Ghibu, *Bibliografia operei lui Picu Pătruț din Săliștea Sibiului, în* „B.O.R.", nr. 3-4/1976.

ale ei, închinându-şi fiecare clipă a vieţii sale slujirii Domnului prin cântare, prin alcătuire de versuri, prin zugrăvire de lucruri sfinte, prin citire de cărţi bisericeşti, religioase şi teologice şi prin opere de dragoste faţă de aproapele său. Literatura bisericească românească cred că n-a avut niciodată un mai setos cititor, tălmăcitor şi următor ca pe monahul Procopie (Picu)-Pătruţ". Un adevărat ascet în mijlocul lumii, stăruitor ziua şi noaptea în rugăciune şi pilde, curat la suflet, senin la faţă şi foarte iubitor de osteneală. Serile, de obicei, le petrecea printre creştinii din sat, care veneau la el pentru a-i asculta poveţele şi a deprinde cântările de la strană.

Pe lângă activitatea sa duhovnicească şi misionară, Cuviosul Procopie a desfăşurat o vastă activitate cultural-religioasă, lăsând după el peste 40 de urări manuscrise, care cuprind opera sa poetică, dramatică, de imnograf şi imnolog, de caligraf şi copist bisericesc, operă în parte originală, în parte reluată de la alţi creatori. În sute de cântări, imnuri şi poeme, ilustrate cu aproape 3.000 de miniaturi în culori, el ne-a lăsat o operă care îşi aşteaptă încă publicarea.

Versurile sale „sunt izbucnirile spontane, în formă de imnuri şi psalmi, ale unui suflet mare şi bun, de om sfânt. Alcătuite într-o uşoară limbă populară şi bisericească, cu miresme arhaice şi însoţite de melodii religioase, potrivite de poetul însuşi, versurile monahului Procopie au fost îmbrăţişate de popor cu nespusă iubire".

În afara operei sale originale, monahul Procopie a transcris, pentru sine sau pentru apropiaţii săi, lucrări ale altor autori sau lucrări ale sale, în noi ediţii sau în copii selective, cele mai multe fiind împodobite la rândul lor cu ilustraţii în culori.

După o atât de intensă viaţă duhovnicească, după 43 de ani de slujire a Bisericii lui Hristos şi de luminare a poporului din care făcea parte, Cuviosul monah Procopie (Picu) Pătruţ, poet, miniaturist, imnograf, imnolog, caligraf şi copist, şi-a dat sufletul în braţele lui Hristos în septembrie, 1872. Mormântul său se află în cimitirul bisericii mari din Săliştea Sibiului, alături de al fratelui său mai mic, Nicolae Pătruţ.

În anul 1948, Cuviosul monah Procopie Pătruţ a fost propus pentru canonizare, ca sfânt naţional.

ARHIMANDRITUL ERMOGHEN BUHUȘ, al doilea ctitor al Mănăstirii Horaița-Neamț, († 1872?)[16]

Acest cuvios părinte a fost cel dintâi ucenic al marelui stareț Irinarh Roseti. Era de loc din orașul Buhuși-Bacău, născut la începutul secolului XIX. Dorind să slujească lui Hristos, a părăsit casa părintească și a intrat în obștea Mănăstirii Neamț.

În anul 1829, cunoscând pe Cuviosul Irinarh pustnicul, a plecat la Schitul Horăicioara și s-a făcut cel dintâi ucenic al lui. Apoi, împreună cu dascălul său, au căutat loc de sihăstrie și au zidit prima biserică a Mănăstirii Horaița. După anul 1830, rasoforul Ioan a fost făcut călugăr de starețul său, primind numele de Ermoghen.

În anul 1843, când arhimandritul Irinarh Roseti pleacă la Ierusalim, monahul Ermoghen Buhuș este hirotonit preot, apoi este făcut arhimandrit și numit stareț al Mănăstirii Horaița, în locul părintelui său. El a păstorit cu multă înțelepciune obștea acestei mănăstiri, mai mult de treizeci de ani, păstrând întru totul rânduielile lăsate de Cuviosul Irinarh și menținând aceeași unitate și trăire duhovnicească în sobor. În timpul său, numeroși călugări din Mănăstirea Horaița s-au dus să se nevoiască în Muntele Athos, iar alții au sihăstrit în Munții Neamț. Dintre aceștia, unii au ajuns sihaștri iscusiți, căci starețul Ermoghen îi ajuta pe toți și îi întărea în dragostea lui Hristos.

Între anii 1865-1867, starețul Ermoghen a înălțat o măreață biserică de zid în Mănăstirea Horaița, cum se vede până astăzi, în locul celei dintâi care era neîncăpătoare. Iar în anul 1872, nevoitorul stareț s-a mutat la odihna cea veșnică, lăsând în urmă o obște călugărească bine organizată și o frumoasă biserică închinată Preasfintei Treimi.

---

[16] Arhimandrit Nectarie Banul, *Viața și petrecerea Cuviosului Arhimandrit Irinarh Roseti,* Tipografia Cărților Bisericești, Buc., 1898; idem. *Istoria Mânăstirii Horaița,* București, 1898.

ARHIMANDRITUL VARNAVA, stareț al Mănăstirii Pângărați-Neamț († 1872)

Despre arhimandritul Varnava, stareţul Mănăstirii Pângărați, vorbesc şi astăzi cu respect şi recunoştinţă locuitorii din satele de pe Valea Bistriței. Unii spun că învăța pe copii carte şi îi recomanda de preoți la sate. Alţii spun că era renumit în partea locului ca mare duhovnic şi părinte al tuturor. Iar alţii mărturisesc că părintele Varnava le-a făcut biserică în sat şi multe înnoiri la Mănăstirea Pângărați.

Arhimandritul Varnava era de loc de pe Valea Bistriței. Intrând de copil în Mănăstirea Pângărați pentru a învăța carte, nu s-a mai întors la casa părintească. După ce deprinde cititul, scrisul, tipicul şi psaltichia, este făcut călugăr, apoi diacon şi preot. Fiind iubitor de Hristos şi râvnitor la cele duhovniceşti, în anul 1833 a fost ales stareț al Mănăstirii Pângărați, pe care o conduce cu pricepere până în anul 1857.

Ca stareț, arhimandritul Varnava a dat un nou suflu de viață Mănăstirii Pângărați. A menținut cu sfințenie slujba bisericească de zi şi de noapte, a împodobit stranele cu cântăreți din cei mai buni şi, mai ales, a crescut numeroşi fii sufleteşti.

Ca părinte duhovnicesc al călugărilor şi mirenilor, arhimandritul Varnava a devenit în puțină vreme un vestit duhovnic şi sfetnic prețios, căutat, atât de unii, cât şi de ceilalți. Ca iconom al casei lui Dumnezeu, s-a îngrijit de buna chivernisire a mănăstirii, construind noi chilii pentru călugări, un puternic zid de incintă şi canalizare de apă. De asemenea, a făcut reparații la biserică şi clopotniță, iar în satul Pângărați a construit o biserică parohială de piatră din fondurile mănăstirii. Ca dascăl şi catehet, a învățat sute de copii carte în şcoala mănăstirească din Pângărați. Pe cei mai buni îi trimitea cu atestat la Mitropolia Moldovei pentru a fi hirotoniți preoți la sate, pe ceilalți îi făcea dascăli pentru copii şi cântăreți la parohii, iar pe cei mai râvnitori îi făcea călugări în mănăstire.

Aşa s-a nevoit Cuviosul arhimandrit Varnava până în toamna anului 1849, când s-a îmbolnăvit greu, încât nu mai avea nădejde de viață. Dar, având mare credință în Dumnezeu, a cerut ucenicilor să-l ducă la icoana făcătoare de minuni a Sfintei Ana, din Mănăstirea Bistrița. Aici, rugându-se cu lacrimi, s-a vindecat desăvârşit, prin minune, la 14 decembrie, 1849, şi s-a întors sănătos la mănăstirea sa[17].

Drept mulțumită, a împodobit icoana Sfintei Ana cu o strană nouă, precum se vede până astăzi. Iar pe reversul ei a scris următoarele: „Această

[17] Ieromonah Ilarie Lupescu, *Scurt istoric al Mănăstirii Pângărați,* în rev. „Viața Monahală Iași, 1933, p. 208-240. A se vedea însemnarea de pe icoana Sfintei Ana – Mănăstirea Bistrița-Neamț.

strană pentru sfânta icoană făcătoare de minuni s-a făcut cu toată cheltuiala cuvioşiei sale Arhimandrit Barnaba, egumenul Mănăstirii Pângăraţi, carele îmbolnăvindu-se cumplit la 1849, decembrie 14, şi fiind la ceasul de pe urmă, cu mare laudă Sfânta Icoană îndată l-a făcut sănătos. Anul 1853, Ghenarie, 24".

După vindecare îşi continuă activitatea de stareţ şi dascăl până în anul 1857. Apoi se retrage şi trăieşte în Mănăstirea Pângăraţi ca duhovnic până după anul 1872, când se mută la cele veşnice.

SCHIMONAHUL GORDIE PUSTNICUL, Mănăstirea Neamţ († 1870)

Cuviosul Gordie Schimonahul a fost unul din marii sihaştri ai mănăstirilor noastre din a doua jumătate a secolului XIX. Era de loc din nordul Moldovei. Chemat să slujească lui Hristos, a intrat în obştea Mănăstirii Neamţ sub stareţul Dometian. Aici a făcut mulţi ani ascultare, fiind râvnitor pentru împlinirea făgăduinţelor călugăreşti.

Stareţul Neonil (1843-1853), văzându-l dornic de linişte, l-a trimis la Schitul Icoana Veche, câţiva kilometri mai sus de lavră. Acolo, schimonahul Gordie a dat de dulceaţa liniştii şi a rugăciunii. Apoi, cu binecuvântarea părintelui său duhovnicesc, s-a retras din schit în pădurile seculare din împrejurimi, unde s-a nevoit singur 22 de ani, răbdând toate ispitele pustiei: frigul, foamea, lipsa, boala şi luptele de la diavoli.

Arhiereul Narcis Creţulescu († 1913) şi alţi bătrâni din Mănăstirea Neamţ, care l-au cunoscut, mărturiseau că pustnicul Gordie avea o nevoinţă ascetică asemenea sihaştrilor de demult. Repeta Psaltirea pe de rost zilnic şi mânca o singură dată pe zi, după asfinţitul soarelui, coji de pâine muiate în pârâu, fără altă hrană; dormea câteva ore pe noapte şi nu avea locuinţă stabilă.

Chilia lui era un mic bordei săpat în pământ şi acoperit cu lemne, în care stătea mai ales iarna. Vara umbla prin pădure din loc în loc, desculţ, îmbrăcat cu o haină veche şi se ruga neîncetat. Unde îl ajungea noaptea, acolo dormea puţin, apoi iar se deştepta la rugăciune.

Spun părinţii că pustnicul Gordie purta întotdeauna pe trupul său o rasă veche şi ruptă de şiac. Aceasta era singura lui îmbrăcăminte de vară şi de iarnă. Cu aceasta se îmbrăca ziua şi se învelea noaptea. Pentru o viaţă aspră ca aceasta, numele pustnicului Gordie se făcuse cunoscut tuturor, căci avea multa putere în cuvânt şi în rugăciune.

Iar sfârşitul vieţii lui a fost aşa:

Umblând odată mai mulţi militari prin pădure, să prindă o ceată de tâlhari ascunşi în partea locului, au dat de Cuviosul Gordie. Astfel, socotind că ştie unde sunt tâlharii, dar nu voieşte să-i dea în mâinile lor, l-au dus la Piatra Neamţ pentru anchetă. Acolo însă, fiind slăbit şi bătrân, a răposat cu pace, dându-şi sufletul în mâinile Domnului.

Aşa a trăit şi aşa s-a săvârşit pustnicul Gordie, întrecând cu nevoinţa pe toţi ceilalţi din vremea sa.

MITROPOLITUL ARDEALULUI ANDREI ȘAGUNA (1808-1873)[18]

a. Viața

Mitropolitul Andrei Șaguna a fost cel mai mare ierarh al Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania, în decursul secolului XIX.

Acest ierarh s-a născut la Mișcolț, la 20 decembrie, 1808, din părinți macedo-români, anume Naum și Anastasia. După ce termină școala greco-valahă din orașul natal, urmează gimnaziul, apoi dreptul și filosofia la Budapesta și în cele din urmă studiază teologia ortodoxă în orașul Vârșeț din Banatul sârbesc.

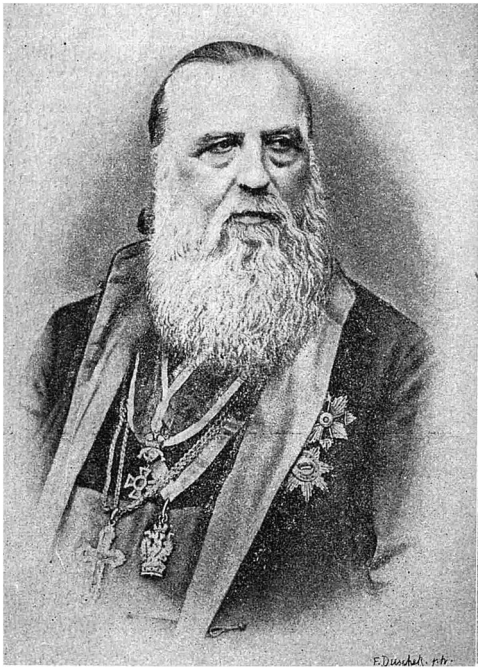

În anul 1833 este tuns în monahism la Mitropolia din Carlovitz, cu numele de Andrei, fiind hirotonit apoi diacon și preot. Astfel, din tinerețe își închină viața lui Hristos. În anul 1842 ajunge profesor la Seminarul Teologic din Vârșeț, apoi devine egumen la mănăstirile sârbești Hopovo și Covil. În anul 1846 este numit vicar general al Episcopiei Sibiului, iar în aprilie, 1848, este ales și hirotonit episcop al Ardealului. După 16 ani de rodnică activitate bisericească, culturală și națională, în anul 1864, episcopul Andrei Șaguna ajunge mitropolit al Ardealului și părinte duhovnicesc al tuturor românilor de peste Carpați, pe care îi păstorește încă nouă ani de zile.

În anul 1873 își dă sufletul în mâinile Domnului și este îngropat lângă biserica din comuna Rășinari-Sibiu.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Încă pe când era vicar, arhimandritul Andrei Șaguna și-a început activitatea de păstor, îndemnând preoții să aibă viață morală și să păstorească bine turma lui Hristos. Iată primele sale sfaturi adresate preoților din Transilvania:

— Fiecare preot să umble în reverendă, nu numai când are a săvârși vreo slujbă, ci și când va veni la cetate sau va merge la mai-marii lui;

---

[18] Viața și activitatea mitropolitului Andrei Șaguna este extrasă din *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* Sibiu, 1972, de Pr. prof. Mircea Păcurariu; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. II, colectiv, București, 1957; I. Lupaș, *Mitropolitul Andrei Șaguna, monografie istorică,* Sibiu, 1911.

— Niciun preot să nu îndrăznească a-şi rade barba, iar părul să şi-l pieptene înapoi;

— De la cercetarea jocurilor şi a cârciumilor şi de la orice vorbe vătămătoare cinului preoţesc să se contenească;

— Negustorie a face sau a umbla în persoană după alte câştiguri să înceteze de tot;

— Pentru ca fiecare preot după cuviinţă să-şi poată împlini datoriile sale, tot insul să se îndeletnicească în citirea Sfintei Scripturi şi a Sfinţilor Părinţi. Să citească şi să înveţe catehismul pe de rost şi, câştigându-şi folositoare cunoştinţe, să fie în stare a cuvânta din timp către popor cu spor şi cu folos şi a-i putea arăta calea către fapte bune, spre care sfârşit se cuvine să aibă o viaţă neprihănită, purtare bună întru toate şi în tot locul, ca o trâmbiţă bine răsunătoare, să deştepte pe toţi spre cucernicia cea adevărat creştină şi spre frica lui Dumnezeu.

2. În *Epistolia de învăţătură către parohialnica preoţime* iarăşi învaţă, zicând:

— Să se silească fiecare preot a povăţui poporul să părăsească deprinderile rele, să nu facă nuntă în post, să se lase de căsătoriile între rudenii şi să se ferească de cheltuielile zadarnice, de risipa de mâncare şi băutură ce au obiceiul a face cu prilejul nunţilor.

3. Apoi zicea şi acestea:

— Să nu lipsească preotul a învăţa, nu numai tinerimea şcolară, ci şi pe cea ce nu are putinţă a umbla la şcoală, credinţa, frica lui Dumnezeu şi începutul înţelepciunii. Prin toate purtările sale, preotul să dea pilde bune poporului. Să-şi chivernisească bine nu numai casa proprie, ci şi toate ce ţin de biserică. Iar de cercetarea cârciumilor, de jocuri şi glume să se ferească, precum cer canoanele Sfinţilor Părinţi.

4. La urmă adăugă şi aceste sfaturi:

— Preoţii să poarte îmbrăcăminte preoţească, că din cele de afară se chibzuieşte şi aşezarea cea dinlăuntru a inimii. Să fie cu blândeţe şi cuget curat în adunările şi stârnirile bisericeşti, să nu rostească decât vorbe frumoase şi împăciuitoare; să se poarte cu toată cuviinţa faţă de „stăpânirile şi domniile” cărora le datorez cinstire şi ascultare. Faţă de poporani să fie cu dragoste, îndelungă răbdare şi smerenie. Pentru slujbe să nu ia decât simbria legiuită, la câştig urât să nu râvnească, iar la cei săraci să slujească gratuit, că pentru această osteneală mare plată vor avea în ceruri.

5. În ziua hirotoniei sale în arhiereu, episcopul Andrei Şaguna a rostit aceste cuvinte:

— Cea mai mare parte a vieţii mele pururea în osteneală mi-a fost şi îmi va fi. Dar şi cea mai mare bucurie mi-a fost şi îmi va fi şi în viitor a învinge toate piedicile. Cred cu tărie că, fiind umbrit de puternicul scut al lui Dumnezeu, voi putea îndeplini scopul vieţii mele întregi, ca pe românii

ardeleni din adâncul lor somn să-i deştept şi cu voia să-i trag către tot ce este adevărat, sfânt şi bun.

6. Episcopul Andrei Şaguna s-a dovedit de la început a fi un adevărat părinte al românilor din Transilvania, un apărător înflăcărat al Ortodoxiei dreptmăritoare, dar, în acelaşi timp, şi un apostol luminat de Duhul Sfânt, care punea mai presus de toate dragostea în Hristos şi unirea naţională decât ura, vrajba şi dezbinarea confesională. Cu înţelepciunea şi cu sufletul lui paşnic, el a contribuit cel mai mult la marea adunare de unitate românească din mai, 1848, de pe Câmpia Libertăţii.

7. Fiind oricând gata de jertfă pentru cauza Bisericii şi a înfrăţirii tuturor românilor din Transilvania, marele ierarh a zăbovit 7 luni de zile la Viena, stăruind zi de zi pentru independenţa naţională şi religioasă a Transilvaniei şi nu s-a întors până nu s-au uşurat suferinţele poporului nedreptăţit.

8. După încetarea revoluţiei din anii 1848-1849, episcopul Andrei Şaguna a început, cu grele sacrificii, opera de restaurare, înfrumuseţare şi zidire din nou a zeci de biserici ortodoxe, în locul celor jefuite şi distruse prin satele şi oraşele ardelene. În câţiva ani, toate bisericile din eparhie erau înnoite, împodobite şi cu cărţi de cult, cu icoane, cu veşminte şi cu slujbe alese.

La acestea au contribuit, alături de credincioşii ardeleni, şi cei din Moldova şi Ţara Românească, cu care se simţeau dintotdeauna fraţi.

Un ajutor deosebit a dat şi Mănăstirea Neamţ, care trimitea cu carele cărţi de slujbă şi alte daruri la Episcopia Ortodoxă din Sibiu.

9. Pentru apărarea Ortodoxiei şi întărirea vieţii duhovniceşti şi culturale în Transilvania, episcopul Andrei Şaguna a înfiinţat, în anul 1850, o vestită tipografie eparhială la Sibiu, care a fost ca o binecuvântare dumnezeiască pentru toţi. Despre ea vorbea marele ierarh mai târziu:

— Această tipografie, care până la moartea mea am grijit-o şi am administrat-o, numai Dumnezeu ştie cu câte greutăţi am apărat-o şi susţinut-o faţă de duşmanii Bisericii şi ai naţiunii noastre române. Că ce era să fac în împrejurările acestea? Să şed la râul Babilonului şi să plâng? Nu! Ci să mă socotesc despre modul cum s-ar putea lăţi în preoţime şi poporul nostru cunoştinţele sistematice şi temeinice despre Biserică şi despre alte lucruri bisericeşti.

10. Sub îngrijirea episcopului Andrei s-au tipărit, în decurs de 11 ani, 35 de cărţi bisericeşti, dintre care se pot aminti: *Elementele dreptului canonic* (1854); *Kiriacodromionul* (1855); *Istoria Bisericii Ortodoxe răsăritene universale* (1860), în două volume; *Ceaslovul*, *Octoihul, Psaltirea, Penticostarul* şi *Triodul.* Apoi cele douăsprezece *Mineie* (1853-1856), „după originalul îndreptat al Preasfinţitului episcop al Argeşului, Kir Iosif"; *Biblia ilustrată* (1856-1858), „după originalul celor 72 de tălmăcitori din Alexandria" şi altele.

Numai la un an de la înfiinţarea tipografiei, se tipăriseră la Sibiu 5.000 de *Catehisme,* 5.000 de *Abecedare,* 700 de *Ceasloave,* 3,000 *Istorii Biblice,* 3.000 de

cărți despre *Datoriile supușilor* și 1.500 *Apostoli.*

11. În prefața Bibliei ilustrate (1858) scrie episcopul Andrei Șaguna:

— Cele două traduceri ale Bibliei (1648 și 1688) sunt ușile prin care s-a învrednicit și poporul românesc a intra în câmpul cel ceresc al dumnezeiești-lor învățături, care, în mijlocul vijeliilor și valurilor lumii, rămân neclătite și adevărate din veac în veac. Ele sunt izvoarele care au izvorât întâia dată apa vieții veșnice pentru neamul acesta, în toate părțile prin care este răspândit.

Deșteptarea poporului românesc din barbaria veacurilor, împrietenirea lui mai departe cu legea lui Dumnezeu, pășirea lui către lumina cea blândă a civilizației și a culturii, înfrățirea neamului nostru românesc, pe care mâna proniei l-a semănat prin atâtea țări deosebite și printre atâtea neamuri străine, rămânerea în viață a limbii sale naționale – toate aceste binecuvântări neasemănate avem a le mulțumi acestor ediții vechi ale Sfintei Scripturi, acestor monumente nepieritoare ale limbii, moralității și peste tot ale vieții noastre naționale și bisericești.

12. Apoi adaugă și aceste cuvinte:

— Mare, într-adevăr, și adâncă trebuie să fie mulțumita noastră către pomeniții bărbați mari ai poporului, care în vremi atât de grele și cu mijloace și puteri așa smerite, au făcut lucruri atât de măreațe. Înaltă trebuie să fi fost cugetarea, adâncă mintea, fierbinte credința, adevărată iubirea lor către Dumnezeu și națiune, când au dăruit ei nației lor un astfel de odor! Sănătoasă și coaptă a fost și conștiința ce au avut-o ei despre lipsa poporului românesc de această sfântă carte. Pentru aceea au și îmbrăcat traducerea lor în veșmântul limbii aceleia, care să fie înțeleasă de toți românii de pretutindeni. Limba acestei cărți nu e făcută, ci luată chiar din gura poporului. Și așa traducătorul nu e decât un răsunet, nu numai al limbii, ci și al simțirii și, peste al chipului cugetării poporului.

Cu tot dreptul dar se pot numi aceste ediții, cea dintâi Biblie – nu a românilor din Ardeal, ori din Țara Românească, ori de aiurea – ci cea dintâi Biblie a poporului românesc întreg, cel dintâi glas obștesc cu care se roagă acest popor Părintelui din ceruri. Niciunul din traducătorii de mai târziu nu poate fi părtaș laudei ce se cuvine acelora care au altoit întâia dată cuvântul Sfintei Scripturi în pom românesc!

13. Iar în *Istoria bisericească,* volumul II, p. 122-124, zice:

— Pe cât aristocrația română din Transilvania n-a avut nicio predilecție către Biserica și nația sa și era redusă de o idee deșartă, pe atât, să zicem, preoțimea și creștinii și în fruntea lor arhiereii au arătat o tărie exemplară în mijlocul nenumăratelor prigoniri și au rămas neclătiți în religie și în naționalitate.

Tăria aceasta sufletească a fost un produs viu al acelei convingeri morale, că dacă se vor lăsa de una, numaidecât se vor lipsi și de cealaltă. Și fiindcă românul nu-și poate închipui religia fără nația și naționalitatea sa, pentru

aceea, ca să asigure existența sa națională, a rămas în acea religie în care s-a pomenit ca român și despre care e convins că este scutul cel mai puternic de a-i apăra naționalitatea lui de orice vijelii.

14. În tipografia diecezană din Sibiu, mitropolitul Andrei tipărea și cărți de școală: abecedare, catehisme, bucoavne, cărți de muzică, de aritmetică, de gramatică, de istorie și geografie, pentru școlile sătești – parohiale, pentru gimnazii și mai ales, pentru Seminarul Teologic din Sibiu. Se mai tipăreau: Telegraful român, din 1852, Calendarul diecezan, Anuarul Gimnaziului din suflet.

Astfel înțelegea marele ierarh să slujească Biserica lui Hristos și poporul pe care îl păstorea, contribuind după putere la apărarea Ortodoxiei, la luminarea, la unitatea și la mântuirea lui.

15. Mitropolitul Andrei Șaguna rămâne în istoria neamului ctitorul cel mai mare al școlii și culturii ardelene.

Odată cu organizarea tipografiei, în anul 1850 a înființat în Sibiu un institut teologic și pedagogic cu durata de unu până la trei ani, pentru formarea de preoți buni, luminați și devotați Evangheliei lui Hristos, acordând celor săraci și iubitori de învățătură ajutoare, burse și cărți gratuite. Pentru luminarea copiilor din eparhia sa, a înființat, pe lângă fiecare parohie, sute de școli primare-confesionale, cu predarea în limba română. În ele se învățau, atât cunoștințele religioase, cât și cele de cultură generală. Școlile erau organizate și întreținute de Biserică. Preoții parohiei erau directori, iar protopopii, inspectori școlari. Profesorii erau pregătiți, fie în Institutul Pedagogic din Sibiu, fie la Gimnaziul din Brașov, ambele înființate și întreținute de Episcopia Ortodoxă din Sibiu.

În anul 1873 existau în Transilvania peste 800 de școli primare-confesionale, din care mai mult de jumătate erau înființate de marele mitropolit.

16. Prin aceste trei mijloace – prin preoți vrednici și biserici, prin școli confesionale și prin cărți tipărite în grai românesc – mitropolitul Andrei Șaguna a întărit peste Carpați unitatea credinței ortodoxe, unitatea etnică națională și unitatea de gândire și acțiune, împotriva atâtor influențe străine.

17. Acest neobosit ierarh și slujitor al Bisericii lui Hristos a realizat în eparhia sa și alte înfăptuiri vrednice de amintit. El ținea mult la demnitatea și viața morală a preoților. De aceea, mereu le dădea sfaturi de bună comportare, le adresa frumoase pastorale, le dona cărți de slujbă și ajutoare pentru biserică, le făcea vizite canonice, umblând din sat în sat, mângâind și sfătuind pe toți ca un bun părinte al tuturor.

18. Odată scria mitropolitul Andrei Șaguna către preoții din eparhia sa:

„Pre cât simt și cunosc mărimea și greutatea chemării mele arhierești, pre atât mă străduiesc să fac față chemării mele. Însă numai pentru una mă doare inima, și adică pentru aceea, că nu mă iartă împrejurările și puterile

mele ca să fac atâta cât aș dori să fac pentru clerul și poporul nostru. Nădăjduiesc însă că ostenelile mele, mici și neînsemnate ca și sămânța mușt arului, vor spori cu ajutorul lui Dumnezeu, dacă le vom îngriji cu suflet curat".

19. Alteori, iarăși zicea:

— De două ori dacă m-aș naște, tot preot și slujitor al Bisericii lui Hristos m-aș face!

20. Mitropolitul Andrei „purta mare grijă pentru bunul mers al tuturor școlilor sătești înființate de el și mai ales pentru Institutul Teologic din Sibiu, pe care adeseori îl cerceta". Trăia în deplină armonie cu celelalte culte din Transilvania și întreținea o vastă corespondență cu numeroși episcopi, stareți, protopopi, deputați, oameni de cultură, miniștri, și chiar cu împăratul de la Viena. Căci toți îl respectau și erau cuceriți de chipul și înțelepciunea lui.

21. O altă mare realizare a mitropolitului Andrei Șaguna a fost reînființarea vechii Mitropolii Ortodoxe din Transilvania, desființată în anul 1701. La 24 decembrie, 1864, episcopia din Sibiu este ridicată la rang de Mitropolie, cu autonomie proprie, desprinzându-se de Mitropolia sârbă din Carlovitz.

Pentru buna organizare a Bisericii Ortodoxe din Transilvania, marele mitropolit a dat, în anul 1868, un renumit Statut Organic, care avea la bază deplina colaborare sinodală între clerici și mireni. Astfel s-a dovedit a fi unul cei mai mari legiuitori bisericești.

22. Așa a trăit și așa s-a jertfit acest mare ierarh al Bisericii lui Hristos. Rolul său a fost, pe drept cuvânt, providențial și avea un suflet devotat de adevărat păstor, plin de înțelepciune și curaj.

La 28 iunie, 1873, mitropolitul Andrei Șaguna s-a strămutat la cele veșnice și a fost înmormântat ca un simplu călugăr în curtea bisericii din Rășinari-Sibiu.

IEROSCHIMONAHUL OREST BALDOVIN, Chilia Sfântul Ipatie – Vatopedu – Muntele Athos († 1878)[19]

Acest părinte vrednic de pomenire, împreună cu fratele său, Anastasie, au fost cei mai apropiați ucenici ai Sfântului Ierarh Calinic. Era de loc din împrejurimile orașului București. În anul 1830 intră în obștea Mănăstirii Cernica, unde primește îngerescul chip al călugăriei, prin mâinile marelui stareț.

Fiind foarte ascultător, ajunge ucenic de chilie al Cuviosului Calinic, împreună cu fratele său, Anastasie. Și atât de mult îi iubea cuviosul, că adeseori îi chema la sine și îi hrănea cu multe sfaturi și cuvinte de folos. Uneori le poruncea să împartă milostenie la săraci, alteori le prevestea lucruri de taină, care se împlineau întocmai. Pentru smerenia și blândețea lui, Sfântul Calinic l-a învrednicit pe monahul Orest de darul preoției și acesta slujea cele sfinte cu multă râvnă în Biserica Domnului.

Dorind să se retragă la liniște, cu puțin înainte de anul 1850, ieroschimonahul Orest Baldovin se duce la Mănăstirea Cheia. Dar, negăsind destulă odihnă, după câțiva ani se duce la Muntele Athos, cu binecuvântarea starețului, împreună cu ucenicii săi, monahii Ipatie și Ilie. Deci, plăcându-le locul și liniștea, au cumpărat de la Mănăstirea Vatopedu, cu 7.000 de lei chilia cu hramul „Sfântul Ierarh și Mucenic Ipatie", situată la doi kilometri mai sus de Marea Lavră.

Aici, bunul nevoitor înnoiește în întregime chilia Sfântul Ipatie, plantează măslini și viță-de-vie și primește numeroși ucenici din țară. Spun părinți români din Muntele Athos care l-au cunoscut că ieroschimonahul Orest era vestit în tot muntele pentru sfințenia vieții sale, pentru blândețea și iubirea lui de străini. Că era dulce și înțelept la cuvânt, slujea cele sfinte cu mare evlavie, avea darul rugăciunii și odihnea pe toți ca un alt Avraam. Din cei 700 de călugări români ce se nevoiau pe atunci în Athos, mulți poposeau la chilia Părintelui Orest pentru spovedanie și cuvânt de folos. Îl căutau încă numeroși pelerini din țară, sihaștri și nevoitori greci, ruși, bulgari și sârbi, deoarece ieroschimonahul Orest ajunsese un iscusit duhovnic al Muntelui Athos.

Pentru mai multă liniște, părintele Orest și-a făcut în pădure două colibe, unde se nevoia singur, mai ales în vremea postului. Odată le-a spus ucenicilor:

— Binecuvântați, părinților, să mă duc la colibă! Ajungând aproape colibă, deodată s-a repezit asupra lui o viperă ca să-l omoare. Iar el a pus metaniile în fața șarpelui și a zis;

---

[19] După arhiva Chiliei Sfântul Ipatie, Vatopedu – Muntele Athos și mărturiile Arhimandritului Dometie Trihenea, superiorul acestei chilii.

— Nu-ți fac niciun rău, nici tu să nu-mi faci mie!

Apoi, cerând ajutorul Sfântului Ipatie, îndată s-a îmblânzit șarpele și, rușinându-se, s-a retras în pădure.

Cuviosul Orest, văzând biserica veche a Sfântului Ipatie în parte ruinată, cu multă trudă a reînnoit-o în anul 1873, primind mult ajutor din țară. Astfel, părintele Orest Baldovin a condus mulți ani această „chilie", ca o făclie aprinsă în sfeșnic, cu iubire părintească, cu post, cu rugăciune și adânc de smerenie, făcându-se în toate pildă vie ucenicilor săi. Apoi, ajungând la adânci bătrânețe, a chemat la sine pe ucenici și le-a spus:

— Fiilor, de acum eu merg pe drumul pe care m-a chemat Dumnezeu, Cel ce a zis: *Pământ ești și în pământ te vei întoarce* (Fac, 3, 19).

Iar ucenicii, întristându-se, l-au întrebat:

— Preacuvioase părinte, ce vom face după trecerea sfinției tale din viață?

Îmbărbătându-i, bătrânul le-a răspuns:

— Fiii mei iubiți, să aveți nădejde în Dumnezeu, să cereți ajutorul Maicii Domnului și al Sfântului Ipatie și să păziți cu sfințenie rânduiala rugăciunii și a canonului călugăresc. Așa de veți trăi, veți petrece viața cu pace, ca și cum am fi împreună, și Dumnezeu va păzi lăcașul acesta și pe voi fără nicio vătămare. Împliniți acestea și vă veți mântui!

Zicând acestea, s-a retras în chilia sa și s-a rugat singur cu post și cu lacrimi timp de trei zile. Iar la Praznicul Înălțării Sfintei Cruci, 14 septembrie 1878, a slujit Sfânta Liturghie, apoi a zis către ucenici:

— Iertați-mă, fraților, și Dumnezeu să vă ierte!

Și îndată și-a dat sufletul în mâinile Domnului.

SFÂNTUL ANTIPA ATONITUL, Mănăstirea Valaam (1816-1882)[20]

Cuviosul Antipa a fost un mare trăitor duhovnicesc și un călugăr sfânt pe l-a odrăslit pământul Moldovei în secolul XIX. Acest ostaș al lui Hristos, numit din botez Alexandru Luchian, s-a născut în anul 1816, într-o familie de țărani credincioși din satul Calapodești-Bacău. La vârsta de 20 de ani a fost călăuzit de Duhul Sfânt să intre în nevoința călugărească.

Mai întâi s-a ostenit doi ani de zile (1836-1837) în obștea Schitului Brazi-Vrancea, unde a fost călugărit sub numele de Alimpie. Aici s-a învrednicit de la Dumnezeu de darul lacrimilor și al neîncetatei rugăciuni. Apoi s-a dus la Muntele Athos și s-a stabilit la Schitul românesc Lacu, unde se nevoiau peste 80 de sihaștri români. Aici a deprins meșteșugul nevoinței duhovnicești de la cei mai aleși călugări atoniți, ajungând vestit în schit pentru postul și osteneala lui.

După aproape cincisprezece ani de sihăstrie în Schitul Lacu, bunul nevoitor a trăit încă patru ani de zile în Mănăstirea Esfigmenu. Aici primește marele și îngerescul chip al schimniciei, primind numele de Antipa, și este hirotonit diacon; apoi pleacă la pustie, unde stă patru ani. Astfel, înmulțind ostenelile călugărești și privegherile de toată noaptea, Cuviosul Antipa era cinstit în tot muntele ca mare sihastru și lucrător al rugăciunii lui Iisus. Se învrednicise încă și de darul vindecării bolilor și al înainte-vederii. Apoi la Schitul Prodromu a fost hirotonit preot.

Iubind mai mult singurătatea și smerenia, decât cinstea și lauda, în anul 1860, Cuviosul Antipa a părăsit Muntele Athos și s-a reîntors în Moldova, la mănăstirile din preajma Iașilor. Dar, văzându-se împresurat de mulți credincioși, căci numele lui se vestise în toată țara, după trei ani a plecat să se închine la moaștele cuvioșilor părinți de la Pecersca. Apoi a ajuns la mănăstirile din nord, uimind pe toți cu sfințenia vieții lui. De aici, auzind de vestita Mănăstire ortodoxă Valaam, situată pe o insulă din lacul Ladoga, aproape de hotarele Careliei, Cuviosul Antipa, iubind fericita liniște și străinătate, în anul 1865 s-a așezat într-un schit al acestei mănăstiri. Aici trăiau călugări foarte sporiți, lucrători neîntrecuți și dascăli iscusiți ai rugăciunii lui Iisus,

La Mănăstirea Valaam s-a nevoit Cuviosul Antipa încă 17 ani de zile, „arătând fapte minunate de trăire duhovnicească, în post, în rugăciune și în desăvârșită sărăcie". Cea mai mare nevoință a lui era rugăciunea cea de foc a inimii, prin care neîncetat slăvea pe Dumnezeu, izgonea duhurile cele necurate și gusta din bucuriile cele negrăite ale Duhului Sfânt. La aceasta adăuga post îndelungat, privegheri de toată noaptea, lacrimi, metanii și alte neștiute

[20] Arhim. Ieronim M., *Cuviosul Ieroschimonah Antipa Atonitul,* în *Sfinții români..., op. cit.,* p. 543.

osteneli duhovniceşti. Săvârşea încă adesea dumnezeiasca Liturghie şi se ruga mult pentru lume şi pentru ţara în care s-a născut.

Pentru o petrecere aleasă ca aceasta, Cuviosul ieroschimonah Antipa Luchian dobândise de la Dumnezeu darul facerii de minuni şi al înainte-vederii, căci cunoştea gândurile cele ascunse ale oamenilor şi pe mulţi îi povăţuia pe calea mântuirii. Era, de asemenea, şi un mare părinte duhovnicesc şi dascăl iscusit al rugăciunii inimii. Pentru aceea numele lui ajunsese cunoscut, atât în Carelia, cât şi în Rusia de nord şi mulţi monahi şi credincioşi iubitori de Dumnezeu îl căutau şi îi urmau învăţăturile. Avea şi în Mănăstirea Valaam câţiva ucenici aleşi, dintre care cel mai sporit era Ieromonahul Pimen, bărbat cuvios şi foarte învăţat.

După o nevoinţă binecuvântată ca aceasta, Cuviosul Antipa Atonitul şi-a dat sufletul cu pace în braţele Mântuitorului Hristos, la 10 ianuarie, 1882, şi a fost înmormântat în biserica schitului unde s-a nevoit. Este singurul călugăr român care s-a nevoit în această vestită mănăstire isihastă din nordul Europei.

În anul 1883, văzând părinţii Mănăstirii Valaam că Ieroschimonahul Antipa Luchian este venerat de ucenici şi de credincioşi ca sfânt, au rânduit să i se scrie viaţa pe scurt, spre lauda lui Dumnezeu şi folosul sufletesc. Astfel, ieromonahul Pimen, ucenicul său de chilie, scrie în acelaşi an nevoinţa părintelui său duhovnicesc, intitulată „Vrednica de pomenire viaţă a ieroschimonahului Antipa".

Viaţa Cuviosului Antipa a fost tipărită la Petersburg de două ori, în anii 1883 şi 1893, răspândindu-se, atât în Rusia şi Finlanda, cât şi în Muntele Athos. Iar canonizarea şi trecerea sa în rândul sfinţilor a fost făcută în Muntele Athos, în anul 1906, după 24 de ani de la mutarea sa din viaţă. În mineiul pe ianuarie, în zece zile, tipărit în limba rusă la Mănăstirea Pantelimon din Athos, la pagina 46 figurează şi „Cuviosul ieroschimonah Antipa Atonitul", cu viaţa sa pe scurt. Numele său este cinstit mai ales în mănăstirile din Sfântul Munte, fiind singurul călugăr atonit român trecut în rândul sfinţilor şi numărat printre cei din urmă cuvioşi părinţi ai Atonului[21].

Aşa s-a nevoit şi s-a săvârşit în plăcere de Dumnezeu, departe de ţară, un mare cuvios român, dascăl al liniştii şi al neîncetatei rugăciuni!

[21] Pr. prof. Liviu Stan, op. cit., p. 73-75.

ARHIMANDRITUL TEOFAN CRISTEA, Mănăstirea Noul Neamț (1810-1883)[22]

Era originar din Transilvania, anume din județul Harghita, unchi al primului patriarh al României, Miron Cristea. Luând jugul lui Hristos din vârsta tinereții, s-a făcut călugăr în Mănăstirea Neamț, sub marele stareț Neonil. Apoi, învățând de la cei mai aleși duhovnici nevoința vieții călugărești și deprinzând bine ascultarea și întreaga înțelepciune, s-a învrednicit de dumnezeiasca preoție.

Ieromonahul Teofan era un călugăr iscusit, statornic, hotărât și foarte învățat. Cunoștea patru limbi străine, citea zilnic scrierile Sfinților Părinți și mângâia pe toți cu cuvinte alese din Sfânta Evanghelie. În mănăstire avea ucenici buni și mulți îl căutau pentru cuvânt de folos.

Cea mai importantă ascultare a sa a fost supravegherea metoacelor Mănăstirii Neamț, precum și a clădirilor de binefacere făcute de mănăstire. Ieromonahul Teofan a condus lucrările de construcție a spitalului, a bolniței, a școlilor și farmaciei din mănăstire și din Târgu Neamț. El se îngrijea de bolnavi, de doctori, de medicamente, de întreținerea clădirilor și a oamenilor, care se plăteau din fondurile mănăstirii. Și era cu fiecare drept și milostiv.

Nimeni nu ieșea de la el neascultat, neajutat și fără un cuvânt de mângâiere. Pentru aceea îl iubeau toți bolnavii și îl cinsteau ca pe un părinte sufletesc copiii și locuitorii din Târgu Neamț și de prin sate, căci era bun și cu frică Dumnezeu în toate.

O alta faptă bună a ieromonahului Teofan a fost strânsa legătură duhovnicească pe care o ținea între Mănăstirea Neamț și bisericile din Transilvania. În fiecare an organiza mici pelerinaje de credincioși ardeleni, mai ales la hramuri și sărbători mari, pe care îi odihnea în mănăstire și îi trimitea înapoi mângâiați și întăriți în dreapta credință. Asemenea făceau și alți călugări nemțeni, iubitori de Hristos și de neam. Ieromonahul Teofan Cristea trimitea anual călugări misionari din Mănăstirea Neamț cu cărți bisericești, pentru a le împărți gratuit la preoții și bisericile ortodoxe de peste Carpați. Îndată ce ieșea de sub teascuri o carte nouă, porneau călugării cu desagii sau chiar cu carele cu cărți spre Transilvania.

În anul 1863, ieromonahul Teofan, dimpreună cu duhovnicul Andronic și cu mai mulți ucenici, s-au stabilit definitiv la metocul Mănăstirii Neamț, numit Chițcani, din județul Tighina. Iar în anul 1864, cu ajutorul marii lavre și al credincioșilor, au fondat o vestită mănăstire numită „Noul Neamț”, adunând în jurul lor până la o sută de călugări. Primul stareț a fost însuși ieromonahul

---

[22] C. Tomescu, *Scurtă povestire istorică despre Sfânta Mănăstire Neamț,* 1942, p. 60; *Istoria Mănăstirii Noul Neamț,* de Andronic duhovnic, mss. nr. 185, biblioteca Mănăstirii Neamț; Arhiereul Narcis Crețulescu, *Istoria Mănăstirii Noul Neamț,* mss. nr. 64, biblioteca Mănăstirii Neamț.

Teofan, devenit mai târziu arhimandrit. Și atât de bine a organizat acest cuvios mănăstirea, că în puțină vreme a devenit una din cele mai mari chinovii cu viață de obște din Moldova.

Așa s-a nevoit arhimandritul Teofan, ctitorul Mănăstirii Noul Neamț. Apoi, simțindu-se chemat de Hristos la odihna cea de sus, a dat ucenicilor săi sărutarea cea mai de pe urmă și a adormit cu pace în anul 1883.

DUHOVNICUL IOASAF APOSTOLIU, Mănăstirea Neamț (1764-1883)[23]

Acest preacuvios părinte a fost unul din cei mai vestiți duhovnici ai Mănăstirii Neamț din secolul trecut.

Născut în comuna Călinești-Botoșani din părinți foarte iubitori de Hristos a intrat în nevoința călugărească în anul 1785. În acea vreme, viața duhovnicească în Mănăstirea Neamț, sub povățuirea marelui stareț Paisie ajunsese la culmea înfloririi. Fiind încredințat unor părinți aleși, tânărul Ioan a învățat carte, a deprins rânduiala bisericii și a gustat din dulceața rugăciunii și a nevoinței duhovnicești.

După călugăria sa, marele stareț Paisie a răposat (1794), iar tânărul monah a trecut prin toate ascultările mănăstirești, până la începutul secolului XIX. Apoi, părinții văzând așezarea și înțelepciunea lui, l-au hirotonit preot și l-au făcut duhovnic. Și era ieroschimonahul Ioasaf numărat în ceata celor 24 duhovnici rânduiți cu spovedania soborului și cu formarea noilor începători. Mai târziu, mutându-se din viață duhovnicii bătrâni, Cuviosul Ioasaf a devenit cel dintâi duhovnic al Mănăstirii Neamț.

Despre acest părinte vrednic de laudă se spune în tradiția mănăstirii că era întru toate măsurat și cu dreaptă socoteală. Nici cu totul aspru, nici ușor iertător; nici ținând mânia asupra cuiva, nici prea blând cu fiecare; nici multe grăind, nici în zadar vorbind. Ci vorbea puțin, pe înțeles și potrivit cu rana fiecăruia. Iar cuvintele sale părintești, ca niște săgeți duhovnicești alinau durerea, potoleau ispita, izgoneau patima și răneau inima cu dragostea lui Hristos, căci era întărit de darul Duhului Sfânt.

Duhovnicul Ioasaf ducea el însuși o viață ascetică de mare sihastru și rugător pentru oameni. Hrana lui era o dată în zi, după asfințitul soarelui. Chilia lui era biserică de taină. Aici se ruga cu nestiute lacrimi și făcea multe metanii în fiecare noapte. De la biserică era nelipsit, iar după slujbă cerceta părinții bolnavi la bolniță și la chilii, sfătuia pe frați și mângâia cu dragoste pe credincioși. Pe toți îi spovedea, îi asculta, îi binecuvânta și înțelegea, prin darul lui Dumnezeu, așezarea fiecăruia. Pentru aceea era căutat și iubit de toți.

Timp de peste 70 de ani, Cuviosul Ioasaf a fost duhovnicul cel dintâi al marii lavre. La ei veneau starețiii, episcopii, egumenii și schimonahii, călugării, mirenii și toți sihaștrii din ținutul Neamț. El a crescut și a călugărit în viața sa peste 500 de fii duhovnicești, din care unii au ajuns pustnici, starețiși ierarhi aleși.

După o astfel de nevoință, Cuviosul Ioasaf „duhovnicul” și-a dat sufletul în mâinile lui Hristos la 4 mai, 1883, fiind plâns de tot soborul mănăstirii.

Despre dânsul scria unul din ucenicii săi, în *Registrul cu cei înmormântați...* în cimitirul Mănăstirii Neamț: „Ioasaf Apostoliu Duhovnicul,

[23] Arhivele Statului – Filiala Neamț, Fond Mănăstirea Neamț, pe anii 1800-1883.

ieroschimonah, născut la comuna Călineşti, 1764, ianuarie 1 (şi) mort la 1883, mai 4; bărbat sfânt, ctitor, au trăit 119 ani. Moş lui Vlădica Narcis Creţulescu din Mănăstirea Neamţ".[24]

[24] Arhiereul Narcis Creţulescu, Biblioteca Mănăstirii Neamţ, mss. Nr, 139, 1901, p. 37.

SCHIMONAHIA TAVEFTA URSACHE, Mănăstirea Agapia († 1883)

Această schimonahie vrednică de pomenit a fost cea mai aleasă stareță Mănăstirii Agapia din secolul XIX.

Născută în orașul Vaslui din părinți credincioși, a fost adusă de mică la mănăstire de rudele ei și crescută cu grijă, în frică de Dumnezeu. Apoi, deprinzând smerenia și ascultarea de la maicile ei duhovnicești, a fost tunsă în schima monahală și s-a făcut mireasă lui Hristos.

La 20 ianuarie, 1858, maica Tavefta Ursache este aleasă stareță de întregul sobor al Mănăstirii Agapia, pe care o conduce cu multă chibzuință și pricepere timp de 26 de ani, ca o adevărată mamă duhovnicească. Purta deosebită grijă pentru îndeplinirea datoriilor călugărești și împodobirea slujbelor bisericești, pentru menținerea vieții morale în mănăstire, prin spovedanie și împărtășanie deasă, prin ascultare fără cârtire și participare regulată a întregii obști la sfintele slujbe. Toate acestea au făcut să se întărească legătura dragostei în mănăstire și să sporească numărul slujitoarelor lui Hristos până la 500 de suflete.

Aceeași grijă deosebită a avut schimonahia Tavefta și pentru reînnoirea cea din afară a Mănăstirii Agapia. Între anii 1858-1862 a restaurat în întregime biserica mare și a adus pe cel mai bun pictor al vremii, Nicolae Grigorescu, care a împodobit-o frumos, precum se vede până astăzi. A refăcut, de asemenea, chiliile din incintă și biserica Mănăstirii Agapia Veche. A organizat ateliere de covoare și broderii, iar pentru surorile tinere a deschis școală de patru clase, unde învățau citirea, scrisul, religia, istoria, tipicul și muzica psaltică.

În anul 1873, stareța Tavefta a îmbrăcat în argint icoanele din catapeteasmă, precum și icoana Maicii Domnului făcătoare de minuni. Iar din averea părinților ei a donat bisericii mai multe odoare de preț, cruci, icoane veșminte. Pentru blândețea și înțelepciunea ei, mitropolitul Moldovei a făcut-o stavroforă și arhimandrită.

Aceasta a fost viața plină de dăruire și roade duhovnicești a stareței Tavefta Ursache. Împlinind vârsta profețită de psalmistul David, schimonahia Tavefta s-a strămutat la veșnicele lăcașuri la 26 ianuarie, 1883, plânsă și regretată de obștea celor două Agapii.

ARHIMANDRITUL GHERMAN IONESCU, Mănăstirea Tazlău-Neamț († 1885)[25]

Arhimandritul Gherman era cu metania din Mănăstirea Neamț. Un călugăr râvnitor, cărturar iscusit și devotat slujitor al Biserici lui Hristos. Cunoștea limba slavonă și în parte limba greacă. În anul 1857 a scris istoricul Mănăstirii Agapia pe scurt și alte însemnări duhovnicești, care s-au pierdut.

În anul 1867, arhimandritul Gherman Ionescu este numit stareț al Mănăstirii Tazlău-Neamț, pe care o găsește aproape în paragină. Era imediat după secularizare. Aducându-și aminte de faima de altădată a acestei mănăstiri, de Cuvioșii Chiriac, Onufrie și de atâția alții care s-au nevoit aici în secolul XVII, starețul Gherman a încercat, după putere, să reînvie viața duhovnicească din această vestită vatră monahală din Moldova.

Mai întâi a adunat în jurul său câțiva călugări, căci nu avea cu cine face slujbă. Apoi a transcris cu mâna sa pomelnicul ctitoresc, precum se vede până astăzi, și a reașezat tipicul slujbelor în limba românească. De asemenea, a turnat din nou un clopot mare și a împodobit biserica cu cărți, cu veșminte, cu candele și cu cele de nevoie. În anul 1867, Mănăstirea Tazlău avea 10 călugări care menținеau firul slujbelor zilnice, Vecernia, Utrenia, Sfânta Liturghie și parastasul ctitorilor.

În anul 1881, arhimandritul Gherman se duce ca duhovnic la Mănăstirea Agapia. În testamentul său, printre altele, dă ucenicilor săi aceste frumoase cuvinte de învățătură:

„Noi, fraților, ca cei ce de bunăvoia noastră ne-am angajat a fi rugători ai poporului către Dumnezeu, nu trebuie să ne descurajăm întru îndeplinirea cu sfințenie a datoriei noastre călugărești, ci cu fermitate constantă să ne fixăm privirea spiritului la Dumnezeu, unicul centru al stabilității și al adevărului, căruia ne-am făcut de aproape servitori. Să ne ferească de lenevie și nebăgare de seamă înfricoșatele cuvinte ale dumnezeiescului Gură de Aur, că zice la datoriile preoților: «Mi se pare că din cei hirotoniți puțini se vor mântui». La fel și groaznicele amenințări ale Sfântului Duh, rostite prin profetul Ieremia: *Blestemat tot cel ce face lucrul Domnului cu nebăgare de seamă!* (Ieremia 40, 10).

În blestemul acesta pot cădea mai cu lesnire preoții care, din neluarea aminte sau și din mândrie, crezându-se înțelepți, îndrăznesc a face reforme în așezământul dumnezeiești slujbe. Ba chiar și a lăsa câte ceva, mai cu seamă pomenirile pentru cei adormiți, care sunt canonisite și prescrise în tipicul Bisericii.

Cât pentru pomenirile celor adormiți – adaugă starețul –, am vie speranță în conștiința frățiilor voastre, că dacă nu le veți face mai bine, cel

[25] Pr. Gh. Vârtolas, *Monografia Parohiei Tazlău,* mss. 1970.

puțin să nu le scădeți, știind că și Dumnezeu jertfă pentru acest scop se aduce în toate zilele. Încheind dar cu înseşi cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos: *Precum voiți să vă facă vouă oamenii, faceți și voi lor asemenea* (Matei 7, 12), mă recomand al dragostei voastre în Hristos frate Gherman Ionescu – Arhim."[26].

La Mănăstirea Agapia, arhimandritul Gherman tipăreşte în anul 1880 un „aşezământ" al mănăstirilor din ținutul Neamț, precum și alte cuvinte folositoare de suflet. Iar în anul 1885 se retrage la mănăstirea de metanie și îşi dă sufletul cu pace în mâinile Domnului.

[26] Arhiva Parohiei Tazlău, jud. Neamț.

IEROSCHIMONAHUL NEOFIT ELIADE, Mănăstirea Neamţ († 1886)

Cuviosul Neofit Ieroschimonahul a fost un părinte cu înaltă viaţă duhovnicească în obştea Mănăstirii Neamţ, cum puţini se aflau la măsura lui pe la jumătatea secolului XIX.

Fiu de ţărani răzeşi din judeţul Vrancea, tânărul Nicolae a fost dat de mic să înveţe carte. Apoi, iubind mai mult pe Hristos decât cele din lume, a intrat în obştea Mănăstirii Neamţ. Aici a învăţat desăvârşit limba greacă, scrierile Sfinţilor Părinţi şi Sfânta Scriptură de la dascăli iscusiţi, ajungând în puţină vreme să-i întreacă pe toţi cu râvna, cu nevoinţa şi cu înţelepciunea.

Stareţul Neonil, văzând osârdia lui, îndată l-a făcut călugăr şi l-a trimis un timp la Schitul Pocrov. Aici, bunul ostaş al lui Hristos a primit îngerescul chip al schimniciei şi s-a făcut pustnic şi ascet vestit. Căci era obicei la Neamţ ca monahii cei mai nevoitori să se retragă la Pocrov, unde trăiseră cândva mulţi sihaştri cu viaţă sfântă. Aici se ostenea cuviosul mai ales cu postul, cu rugăciunea lui Iisus, cu privegherea şi cu citirea Sfintei Scripturi. Mânca numai o dată pe zi, seara, şi dormea câteva ore pe noapte.

Fiind chemat în lavră, a fost hirotonit preot şi rânduit duhovnic şi dascăl de limba greacă în şcoala monahală din mănăstire, organizată la îndemnul lui, unde învăţau aproape o sută de fraţi. Acest preacuvios părinte era un mare elenist şi dascăl al rugăciunii lui Iisus. Timp de aproape trei decenii a crescut mulţi ucenici şi a adus un curent de înnoire duhovnicească în Mănăstirile Neamţ şi Secu cu schiturile lor.

Tot la îndemnul părintelui Neofit Eliade, Mănăstirea Neamţ a construit la Târgu Neamţ, între anii 1850-1856, un mare spital, o farmacie (spiţerie) şi o şcoală pentru folosul de obşte al tuturor. S-au mai făcut, cu sfatul lui, şcoală în satul Vânători, farmacie şi spital de alienaţi în mănăstire şi „multe alte lucruri bune”.

Între anii 1870-1877, Cuviosul Neofit a fost egumen la Mănăstirea Secu, făcând multe donaţii şi înnoind viaţa duhovnicească în obşte. Pe toţi îi cucerea cu cuvântul său blând şi înţelept, iar mai ales îi zidea sufleteşte cu pilda vieţii sale, că nu era altul în aceste părţi care să fie pe măsura lui.

Pentru o viaţă aleasă ca aceasta, călugării Mănăstirii Neamţ l-au rugat să le fie stareţ şi părinte duhovnicesc. El însă s-a lepădat de o cinste ca aceasta, socotindu-se nevrednic. Încă şi domnul ţării cu ceilalţi ierarhi l-au propus de mitropolit şi părinte al Moldovei, în anul 1860, că devenise cunoscut peste tot. El însă a fugit la pustie, iubind mai mult liniştea şi rugăciunea decât tulburarea lumii. Nici cărţi din limba greacă nu a tradus, decât una singură, *Cântare de laudă sionicească,* tipărită în anul 1871. Că socotea mai de folos să zidească pe oameni cu fapta decât cu cuvântul.

În anul 1877 a renunţat la egumenia Mănăstirii Secu şi s-a retras la metanie. Apoi, mai trăind puţin şi bineplăcând lui Dumnezeu, a adormit în

pace în anul 1886, adăugându-se la ceata cuvioșilor părinți din Mănăstirea Neamț.

Iată cum îl descrie arhiereul Narcis Crețulescu, unul din ucenicii săi: „Neofit Eliade, bărbat erudit, elenist, mare ieroschimonah, pustnic, ascet mare la Schitul Pocrov, fost igumen Mănăstirii Secu între anii 1870-1886. A fost capabil, a dat sfat pentru a să face spitalu (l), școala și spițeria (farmacia) la Târgu Neamț, bolnițele din mănăstire și alte treburi mari au făcut. În secolul nostru nu are România astfel de bărbat; s-au lepădat de stăreție ca și de Mitropolia Moldovei. Cine n-a văzut pe acest părinte Neofit în rugăciunile lui, acela n-a văzut sfințenia întrupată. A murit la 3 februarie, 1886 în Mănăstirea Neamț, unde se retrăsese din igumenia Mănăstirii Secu".

Iar în Registrul cu cei înmormântați în cimitirul Mănăstirii Neamț, același ucenic scrie despre dascălul său: „Ieroschimonahul Neofit Eliade este cel mai mare bărbat aschet din zilele noastre, elenist profund, ctitor mare..., bătrâneță rară..".[27]

[27] Arhiereul Narcis Crețulescu, *Note și inscripții de la Mănăstirea Neamț,* 1905, mss. nr. 171 din:. Biblioteca Mănăstirii Neamț, p. 142; mss. nr. 139 din anul 1901, filele 52 și 52 v.

ARHIMANDRITUL TIMOTEI IONESCU, Stareț al Mănăstirii Neamț (1806-1887)[28]

Arhimandritul Timotei Ionescu a fost cel mai venerabil stareț al Mănăstirii Neamț din a doua jumătate a secolului XIX (1860-1887). S-a născut în satul Bolbocii-Soroca, în anul 1806. Tatăl său, fiind preot, i-a dat din copilărie o creștere aleasă.

În anul 1833 părăsește casa părintească și vine la Mănăstirea Neamț. Aici, după câțiva ani de ucenicie pe lângă cei mai aleși duhovnici, este tuns în schima monahală de starețul Neonil. Apoi, timp de peste 25 de ani este rânduit la toate ascultările mănăstirești, de la cele mai de jos până la slujitor al Sfântului altar. Dar, pentru blândețea și smerenia sa, toate ascultările le săvârșea cu bucurie și era iubit de toată obștea.

În anul 1860, starețul Gherasim retrăgându-se de la conducerea mănăstirii, nimeni nu voia să primească această grea ascultare. Atunci, unul din duhovnici a zis către ceilalți:

— Doar n-o să fie stareț părintele Timotei de la oi! Când au auzit părinții din consiliu de numele lui, au strigat îndemnați de Duhul Sfânt:

— Părintele Timotei de la oi să ne fie stareț!

Din ziua aceea, monahul Timotei Ionescu a fost chemat de la stână, a fost făcut preot și arhimandrit și numit stareț ai Mănăstirii Neamț cu toate schiturile sale.

În acest timp, Mănăstirea Neamț trecea printr-o epocă de grea încercare din istoria ei: secularizarea averilor, închiderea tipografiei, lipsa cele necesare pentru bolniță și spitalul de alienați, care adăposteau până la 100 de bolnavi. Apoi, lipsa de hrană și cele de nevoie pentru Seminarul monahal și pentru întreaga obște care număra, împreună cu schiturile sale, aproape 400 de călugări; iar mai presus de acestea, slăbirea vieții duhovnicești din mănăstire.

Toate acestea așteptau o înnoire salvatoare din partea noului stareț. Incendiul din 25 noiembrie, 1862, care mistui aproape întreaga incintă, bisericile, clopotele și biblioteca, aduse într-o stare și mai grea obștea Mănăstirii Neamț.

În fața acestor grele încercări, starețul Timotei nu s-a descurajat, nici nu s-a îndoit de mila lui Dumnezeu. Ci, întărindu-se cu darul lui Hristos și luând binecuvântare de la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, a început să adune ajutoare de la Biserică și de la stat, de la călugări și credincioși pentru refacerea incintei mistuite de foc. Mai întâi înnoiește acoperișul bisericii mari a Înălțării Domnului și o pavează pe jos cu marmură. Apoi restaurează biserica Sfântul Gheorghe, clopotnița, paraclisele și zidește chilii cu etaj de jur-împrejurul incintei. Retoarnă clopotul mare distrus de incendiu, mută din

[28] După arhiva veche a Mănăstirii Neamț.

incintă spitalul de alienați, înnoiește agheasmatarul și repară conductele de apă.

O grijă deosebită a avut arhimandritul Timotei pentru refacerea vieții cărturărești din mănăstire. Mai întâi a organizat din nou și a pus în stare de funcționare tipografia. Timp de două decenii (1863-1883), în Mănăstirea Neamț s-au tipărit și retipărit numeroase cărți religioase și de cult în zeci de mii de exemplare, care apoi se distribuiau la biserici și mănăstiri.

Starețul Timotei a amenajat, de asemenea, și biblioteca, adunând de peste tot cărți valoroase, în manuscris sau tipărite, în număr de peste 20.000, în locul celor mistuite de foc. Totodată s-a străduit să poarte grijă deosebită față cei bolnavi din spitalul și bolnița mănăstirii, cât și de cei din spitalul public de la Târgu Neamț, administrat de mănăstire, unde se tratau bolnavii gratuit. Aceeași grijă a purtat starețul Timotei și pentru încurajarea învățământului, menținând un timp seminarul din mănăstire și dând subvenții din veniturile ei pentru școlile publice din Târgu Neamț și satul Vânători.

Un deosebit efort a depus marele stareț și pentru înnoirea vieții duhovnicești din mănăstire și de la schituri. Și aceasta a început-o întâi cu prezența regulată a obștii la slujbele bisericești, de la care starețul nu lipsea niciodată. Apoi a rânduit duhovnici buni pentru călugări și mireni și a obligat obștea să se mărturisească și să se împărtășească mai des. A introdus ordine și disciplină la biserică, la trapeză, la ascultări, la chilii, peste tot. La fel a procedat și la Mănăstirea Secu, precum și la schituri, întărind legătura dragostei între toți.

În anul 1873, starețul Timotei avea în Mănăstirea Neamț un sobor de 360 de călugări, format din 6 arhimandriți, 30 duhovnici și ieromonahi, 18 ierodiaconi și 306 monahi. În Mănăstirea Secu avea 89 de călugări, în Schitul Vovidenia 50 de călugări, în Schitul Pocrov 16 călugări, în Schitul Sihăstria 11 călugări și în Schitul Sihla 9 călugări. Între aceștia se nevoiau, alături de moldoveni, 28 călugări ardeleni, 25 călugări basarabeni, 7 călugări din Muntenia și câțiva din alte țări. Toți trăiau în deosebită armonie unii cu alții și ascultau în toate învățăturile blândului stareț. Dacă cineva făcea vreo sminteală gravă în obște, starețul îl trimitea de canon la unul din schiturile dependente de mănăstire. După împlinirea canonului hotărât, călugărul putea să se întoarcă la metanie.

În timpul Războiului de Independență din anul 1877, starețul Timotei a dat dovadă de mult patriotism și milă față de cei răniți, adunând subvenții bănești pentru țară și trimițând călugări la ambulanțele de pe front.

Astfel, marele stareț, călăuzit de darul Duhului Sfânt, în toate era prezent: la biserică, la bolniță, la arhondaric, la bibliotecă, la tipografie, la primirea străinilor și la scaunul de spovedanie. Toate le conducea cu înțelepciune, pe toți îi îmbrățișa cu dragoste, pentru fiecare călugăr și mirean avea un cuvânt duhovnicesc de mângâiere și îmbărbătare.

După 27 de ani de smerită nevoinţă călugărească şi încă alţi 27 de ani de rodnică povăţuire duhovnicească a Mănăstirii Neamţ, cuviosul arhimandrit Ţimotei Ionescu îşi dă sufletul în mâinile lui Hristos, la 10 iunie, 1887, fiind petrecut la mormânt de aproape 500 de călugări şi plâns de clopotele celor 10 Mănăstiri şi schituri nemţene.

La cimitir, ucenicul său a citit din testamentul marelui stareţ aceste cuvinte folositoare de suflet:

„Vă rog, iubiţilor, nu uitaţi sfaturile mele, ale smeritului Timotei. Nu uitaţi făgăduinţele ce aţi dat la taina sfintei călugării. Nu uitaţi numele ce purtaţi şi numele mănăstirii noastre în care trăiţi. Siliţi-vă a o cinsti prin faptele voastre. Făceţi-vă vrednici de dânsa.

Iubiţi legea Domnului, păziţi Biserica şi sfintele aşezăminte mănăstireşti Ţineţi obiceiurile bune ce aţi apucat fiecare de la cuvioşii voştri părinţi cei de mai înainte. Urmaţi pe calea cea sfântă şi nu vă lăsaţi a cădea în cursele ademenirilor lumeşti. Amintiţi-vă de părinţii noştri de demult şi, urmându-le credinţa, să-i aveţi ajutor în calea mântuirii.

Siliţi-vă din toate puterile a vă înnobila sufletul şi a vă perfecţiona gândurile cu citirea Sfintelor Scripturi dumnezeieşti, păzind pururea poruncile Domnului şi învăţăturile Dascălilor Bisericii. Iubiţi-vă şi ajutaţi-vă între voi unul pe altul, cu dragoste sfântă întru Domnul, ca, mântuindu-vă pe voi înşivă, să mântuiţi şi pe alţii. Siliţi-vă, iubiţilor, *a răscumpăra vremea că zilele rele sunt.* Nu mă plângeţi pe mine, ci plângeţi-vă pe voi, ca să puteţi via Domnului!

Eu, Timotei, mort, mă duc cu nădejde la părinţii mei şi vă las vouă testament de zestre ca să purtaţi fiecare cu sfinţenie călugăria până la sfârşitul vieţii!...”.[29]

[29] Arhiereul Narcis Creţulescu, *Cuvânt improvizat la înmormântarea stareţului Timotei Ionescu, din Mănăstirea Neamţ,* Mănăstirea Neamţ, 1887.

MONAHIA EUFROSINA LAZU, Mănăstirea Văratec (1797-1888)

Această călugăriță iubitoare de Hristos era fiica postelnicului Constantin Lazu din comuna Drăgușeni-Suceava. Renunțând la averea părinților ei, a îmbrățișat din tinerețe smerita petrecere călugărească în Mănăstirea Văratec. În anul 1814 a primit schima monahală, sub numele de Eufrosina, și a fost mulți ani sub ascultarea stareței Olimpiada și a marelui duhovnic Iosif Pustnicul. De la ei a învățat a-și împodobi sufletul cu toată fapta bună și mai ales cu înțelepciunea cea duhovnicească.

După moartea stareței Olimpiada, în anul 1844, soborul mănăstirii o alege maică duhovnicească. Și a povățuit această obște cu multă pricepere și dăruire timp de 44 de ani. Adunând în jurul ei peste 500 de maici și surori, stareța Eufrosina s-a îngrijit, atât de nevoile lor cele sufletești, cât și de cele pământești.

Astfel, a zidit bisericile „Sfântul Ioan Botezătorul” și „Schimbarea la Față” și a adus în mănăstire preoți buni care mențineau cu scumpătate slujbele bisericești și tradiția duhovnicească lăsată de Cuviosul Iosif. Pentru luminarea fetelor din mănăstire, ca și a celor din satele învecinate, stareța Eufrosina a fondat în anul 1860 prima școală primară din Văratec în chiliile bisericii „Sfântul Ioan Botezătorul”, rânduind ca profesoare călugărițe din cele mai luminate. A făcut, de asemenea, unele înnoiri în incintă și a organizat ateliere de covoare în mănăstire.

În anul 1888, monahia Eufrosina Lazu s-a mutat la veșnica odihnă în vârstă de 91 de ani, lăsând în urmă o obște călugărească bine formată, întărită pe temelia dragostei.

CUVIOSUL AVXENTIE SIHASTRUL, mare nevoitor în Muntele Athos

(† 1890?)[30]

Cuviosul schimonah Avxentie a fost un mare sihastru român din Muntele Athos. Era de loc din Moldova. Prin anul 1850 se duce la Athos şi primeşte tunderea monahală, la una din chiliile din preajma Atonului. Apoi, fiind foarte râvnitor pentru viaţa pustnicească şi arzând de dragostea lui Hristos, s-a retras la una din peşterile nelocuite de sub vârful Muntelui Athos. Şi atât s-a nevoit acolo singur, în post, în rugăciune şi lacrimi, încât ajunsese la mare măsură duhovnicească. Căci dobândise de la Dumnezeu în chip desăvârşit darul lacrimilor, al înainte-vederii şi al rugăciunii inimii.

Acest cuvios sihastru român ajunsese cu nevoinţa la măsura părinţilor de demult, ostenindu-se toată viaţă singur, în privegheri de toată noaptea, în foame şi sete, în frig şi cumplite ispite de la diavoli. Însă, mâna Domnului îl acoperea şi darul Duhului Sfânt se odihnea în sufletul lui. Nimeni din călugări nu ştia viaţa şi nevoinţa lui, căci petrecea mai mult în munte. Numai din când în când se cobora la Schitul Prodromul, se mărturisea, primea Preacuratele Taine şi iar se ducea la pustie.

Aşa a trăit Cuviosul Avxentie sihastrul, ca o candelă nestinsă sub vârful Atonului, timp de aproape 40 de ani, slăvind neîncetat pe Dumnezeu şi rugându-se ziua şi noaptea pentru lume şi pentru ţară. Călugării din partea locului îl cinsteau pe părintele Avxentie ca pe un adevărat sfânt. Viaţa sa însă era ascunsă în Hristos.

Odată, mergând doi călugări din Mănăstirea Lavra în vizită la peşterile sihaştrilor de sub vârful Muntelui Athos, au găsit pe Cuviosul Avxentie adormit în Domnul, stând în genunchi şi cu mâinile ridicate la rugăciune. Atunci, îndată l-au coborât în Lavră şi l-au îngropat în cimitirul mănăstirii.

Doamne, odihneşte cu sfinţii pe Cuviosul Părintele nostru Avxentie!

---

[30] După mărturiile monahilor români atoniţi.

ARHIMANDRITUL ANDRONIC POPOVICI, Mănăstirea Noul Neamţ (1820-1893)

Era fiul preotului Ioan Popovici din comuna Lungani-Iaşi. Fiind chemat de Hristos, a intrat în obştea Mănăstirii Neamţ, după cum singur mărturiseşte, la vârsta de numai 11 ani (1831). Timp de 5 ani de zile, tânărul Andrei a învăţat carte în mănăstire, deprinzând bine tipicul, muzica psaltică, legătoria de cărţi, trecând prin toate ascultările mănăstireşti.

În anul 1836 este tuns în monahism. După încă 15 ani de ascultare este hirotonit preot şi numit ecleziarh al bisericii şi duhovnic al obştii, căci ieromonahul Andronic era foarte blând, tăcut, râvnitor la biserică, ascultător în toate şi iubitor de osteneală. Pentru aceea era cinstit de sobor ca un călugăr smerit, cuvios şi duhovnic iscusit[31].

În arhiva Mănăstirii Neamţ, pe anul 1855, scrie următoarele despre acest duhovnic: „Andronic duhovnic, de 36 ani; de 25 de ani în mănăstire; de 17 ani călugărit în Neamţ, ecleziarh al mănăstirii, la legătorie şi a mai fost la arhondaricul maicilor; la mitocul Ocea 10 ani, la văcărie, la tălpălărie, la prescurărie, la chelăria de vin, bucătar, ucenic la bătrânii Serafim, Nichifor şi Narcis; la Secu, 13 ani şi 6 luni, cântăreţ, ecleziarh şi tipicar".

Acest mare duhovnic avea şcoala ascultării şi a smereniei, care formează temelia vieţii duhovniceşti. Făcea tot ce i se poruncea şi niciodată nu cârtea, ci cu bucurie îşi tăia voia sa. De mai multe ori a fost trimis cu unchiul său, monahul Lavrentie, să transporte cărţi tipărite în mănăstire, peste munţi, la fraţii români transilvăneni, ca şi în Moldova la biserici şi schituri.

În anul 1861 este numit egumen la Schitul Sihăstria, apoi la Mănăstirea Secu. Aici a făcut câteva înnoiri şi a format mai mulţi ucenici. A scris încă şi *Istoria Mănăstirilor Neamţul şi Secul* în două tomuri, la sfârşitul căreia face această însemnare: „Părinţilor sfinţi şi fraţi, cu smerită metanie... rog dragostea voastră, primiţi şi mica această adunare de flori a rodului minţii şi inimii mele... Cel mai nevrednic şi mai păcătos Andronic ieroschimonah şi duhovnic din sfintele monastiri Neamţul şi Secul...".[32]

După doi ani (1863), ieroschimonahul Andronic împreună cu ieroschimonahul Teofan Cristea se duc la metocul lavrei din Tighina, numit Chiţcani, unde întemeiază o vestită mănăstire, anume „Noul Neamţ". Această fiică a Mănăstirii Neamţ a devenit în puţină vreme aşa de mare şi organizată, încât ajungea din urmă pe mama ei. În această mănăstire a fost stareţ câţiva

---

[31] Arhimandritul Andronic Popovici avea în Mănăstirea Neamţ şi un frate al tatălui său, monahul Lavrentie, vestit legător de cărţi. Acesta transporta cărţi din tipografia mănăstirii la credincioşii din Transilvania.

[32] Mss. din anul 1862, B.A.R., cota 1269. A se vedea şi la Episcop-vicar Nestor Severineanul, *Un manuscris necunoscut al duhovnicului Andronic; Istoria Mănăstirii Secu,* în rev. „Mitropolia Moldovei", nr. 3-4/1974, p. 180-196.

ani şi arhimandritul Andronic, fondatorul ei, fiind foarte iubit şi căutat de călugări şi de credincioşi.

După 62 de ani de slujire până la jertfă a Bisericii lui Hristos, lăsând în urmă sute de fii duhovniceşti şi câteva mănăstiri şi schituri înnoite de el, marele duhovnic şi arhimandrit Andronic Popovici a adormit cu pace în anul 1893 şi a fost înmormântat la Mănăstirea Noul Neamţ, fondată de el.

EPISCOPUL MELCHISEDEC ȘTEFĂNESCU, Episcopia Romanului (1823-1892)[33]

Venerabilul episcop Melchisedec al Romanului a fost unul din cei mai luminați ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române din a doua jumătate a secolului XIX.

Originar din comuna Gârcina, județul Neamț, tânărul Mihail – după numele de botez – era cel dintâi născut din cei unsprezece copii ai preotului Petrache și ai prezbiterei Anastasia Ștefănescu. Tatăl său a fost un bun preot și un adevărat slujitor al Bisericii lui Hristos. El a păstorit parohia Gârcina timp de 50 de ani. Iar mama sa „a fost model virtuților femeii de țară, cu deosebire, a soției preotului de țară". Dând copiilor lor o educație creștinească aleasă, cinci dintre ei au îmbrățișat viața călugărească.

Cel dintâi chemat de Hristos a fost Mihail. Între anii 1834-1838 urmează Seminarul de la Socola-Iași. După ce stă patru ani de zile ca învățător de sat, reia cursurile, și în anul 1843 este numit profesor de retorică, pastorală, istorie și geografie, la seminar dovedindu-se un talentat dascăl și catehet. În același an primește tunderea monahală cu numele de Melchisedec, iar în anul următor este hirotonit ierodiacon.

Fiind dăruit de Dumnezeu cu multă înțelepciune și cu o viață duhovnicească exemplară, între anii 1848–1851, ierodiaconul Melchisedec își continuă studiile la Academia Teologică de la Kiev, înființată de mitropolitul Petru Movilă. Apoi este hirotonit ieromonah și numit profesor de patristică, drept canonic, liturgică și teologie comparată la Socola, unde funcționează

[33] Episcopul Gherontie al Constanței, *Episcopul Melchisedec, zugrăvit de câțiva dintre ucenicii săi,* Buc., 1939; Episcopul Melchisedec ca membru al Sfântului Sinod, de episcopul Veniamim Pocitan Ploieșteanul, București, 1939; Pr. prof. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* Sibiu, 1972, p. 329-334; *Melchisedec, episcopul Romanului,* de P.S. Eftimie al Romanului și Hușilor, 1982

până în anul 1856. Pe drept cuvânt, arhimandritul Melchisedec Ştefănescu a fost un eminent profesor al Seminarului de la Socola, un devotat slujitor al Bisericii lui Hristos şi un neegalat pedagog şi părinte duhovnicesc al viitorilor candidaţi de preoţie. Numeroşi elevi formaţi de dânsul au ajuns buni preoţi, egumeni, profesori şi ierarhi aleşi în Moldova.

Arhimandritul Melchisedec, prin personalitatea şi cultura sa, ridică Seminarul de la Socola – cel dintâi seminar teologic din ţara noastră (1803) şi prima şcoală gimnazială din Principate cu predarea în limba română – la nivelul unei adevărate academii teologice româneşti. Aici au crescut şi s-au format mii de slujitori ai sfintelor altare.

În anul 1856, arhimandritul Melchisedec este numit rector al Seminarului de la Huşi, reuşind în câţiva ani să-l reorganizeze în întregime, pe măsura celui de la Iaşi, cu local propriu, cu profesori buni şi la un nivel duhovnicesc satisfăcător. Aici s-au format peste o mie de preoţi buni pentru Biserica lui Hristos, pregătiţi cu părintească grijă de acest mare pedagog.

Între anii 1857–1859, arhimandritul Melchisedec a stăruit cu timp şi fără timp la unirea Principatelor Române, folosind cu multă înţelepciune, atât catedra, cât şi amvonul. El lua ca temelie a unirii românilor cuvintele Mântuitorului, Care zice: *Precum Tu, Părinte, întru Mine şi Eu întru Tine, aşa şi aceştia întru Noi una să fie* (Ioan 17, 21). El dovedea prin cuvânt şi faptă că unirea fraţilor români, de acelaşi neam şi limbă, de aceeaşi credinţă şi trăire creştină, este o datorie evanghelică sfântă, după modelul unităţii treimice şi a sfinţilor din ceruri. Unitatea românilor, spunea el, va duce nu numai la întărirea naţională şi la risipirea vrajbei dintre fraţi, dar în aceeaşi măsură şi la întărirea Ortodoxiei româneşti, pentru a putea rezista prozelitismului religios străin, care căuta să dezbine Neamul şi Biserica noastră apostolică.

La sfârşitul anului 1862, Arhimandritul Melchisedec este hirotonit arhiereu şi numit locotenent de episcop la Huşi. În ianuarie, 1865, este numit episcop al Dunării de Jos, eparhie pe care o păstoreşte cu aleasă grijă duhovnicească timp de cincisprezece ani. Cea dintâi preocupare a sa, ca episcop, a fost să zidească biserici prin sate şi să numească preoţi luminaţi şi cu frică de Dumnezeu în toate parohiile din eparhie. Episcopul Melchisedec făcea regulat vizite canonice pe la sate şi oraşe, sfinţea noi lăcaşuri, învăţa pe credincioşi să păstreze cu sfinţenie dreapta credinţă şi să ducă o viaţă creştinească, plină de dragoste şi de fapte bune. O deosebită grijă purta noul episcop pentru văduve, pentru orfani şi pentru ţăranii săraci, pe care îi miluia după putere şi îi mângâia cu cuvinte părinteşti. Fiind profund cunoscător al Sfintei Scripturi şi al învăţăturii Sfinţilor Părinţi şi fiind înzestrat de Dumnezeu cu darul frumoasei vorbiri, episcopul Melchisedec s-a dovedit în eparhia sa un neobosit predicator şi apostol al lui Hristos. Acelaşi lucru îl cerea şi de la preoţi: viaţă morală exemplară, slujbă religioasă după rânduială şi predicarea neobosită a cuvântului lui Dumnezeu.

În primăvara anului 1879, episcopul Melchisedec este chemat să păstorească Eparhia Romanului, pe care o conduce cu aceeași demnitate și înțelepciune duhovnicească timp de peste treisprezece ani.

Ca mare organizator al treburilor bisericești și luminat pedagog, episcopul Melchisedec dă o mare amploare Seminarului de la Roman. El voia ca preoții să fie cât mai luminați la minte și cu viață aleasă, pentru a fi credincioșilor, atât apostoli și părinți duhovnicești, cât și învățători de carte. Pe elevii săraci și silitori la carte, episcopul îi întreținea personal la seminar, iar pe alții îi primea ca bursieri. Mulți din ucenicii săi care au făcut seminarul la Roman au ajuns renumiți preoți, misionari, profesori și episcopi. De asemenea, cu binecuvântarea sa, se construiesc numeroase biserici noi prin sate, pe care le sfințește personal, se înnoiesc unele mânăstiri și schituri ca: Bogdana, Sihastru și Măgura din județul Bacău; sau Buluc, Tarnița, Lepșa și altele din județul Vrancea. Ajută personal la ridicarea unor școli pentru luminarea poporului, iar la Spitalul din Roman, pe lângă obișnuitele vizite duhovnicești, acordă subvenții pentru ajutorarea bolnavilor săraci.

Fiind unul din cei mai învățați ierarhi ai timpului său și un profund teolog, episcopul Melchisedec a avut un rol duhovnicesc important în viața Bisericii românești. Astfel, el a contribuit mult la unirea celor două biserici locale din Moldova și Țara Românească, ajungând ca în anul 1865 să se întrunească la București, pentru prima dată, un Sinod general al Bisericii Ortodoxe Române. De asemenea, a contribuit personal la întocmirea unor regulamente pentru disciplina monahală și bisericească, pentru învățământul teologic, pentru alegerea arhiereilor, pentru revizuirea și editarea cărților bisericești, ca și pentru apărarea credinței ortodoxe pe pământul țării noastre, singura și *adevărata credință apostolică.*

O contribuție importantă a avut episcopul Melchisedec și la întocmirea Legii Organice din 1872, prin care s-a constituit Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Tot la stăruința sa și în urma memoriului compus de el către Patriarhia Ecumenică din Constantinopol, s-a sfințit pentru prima dată în țara noastră Sfântul și Marele Mir, în anul 1882. Aceeași deosebită contribuție a avut marele ierarh și la dobândirea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române. Ca urmare a Actului Sinodal întocmit de el cu multă înțelepciune, în primăvara anului 1885 se recunoaște autocefalia Bisericii noastre.

Episcopul Melchisedec a scris, de asemenea, numeroase cărți cu conținut teologic, pastoral, apologetic și istoric. Dintre acestea amintim: *Liturgica, Tipicul, Dogmatica, Introducerea în științele teologice, Introducerea în sfintele cărți ale Vechiului și Noului Așezământ* (2 tomuri) (1860); *Teologia pastorală, Cronica Hușilor și a Episcopiei* (1869); *Cronica Romanului și a Episcopiei*, 2 vol. (1874–1875); *Papismul și starea actuală a Bisericii Ortodoxe din România* (1883); *Biserica Ortodoxă în luptă cu protestantismul* (1890); *Despre icoanele miraculoase de la Athos de proveniență românească* (1883); *Notițe istorice și*

arheologice de pe la 48 de mânăstiri şi biserici antice din Moldova (1885); *Viaţa şi scrierile lui Grigore Ţamblac* (1883); *Viaţa mitropolitului Antim Ivireanul* (1886) şi altele.

După o viaţă plină de osteneli şi ispite, de bucurii duhovniceşti şi nu puţine încercări pentru cinstea Bisericii Ortodoxe şi folosul credincioşilor, la 16 mai, 1892, episcopul Melchisedec şi-a dat duhul în mâinile marelui Arhiereu Iisus Hristos. Din donaţia lăsată de el, s-au construit în anii următori, după dorinţa sa, o grădiniţă de copii şi o şcoală de cântăreţi bisericeşti, alături de Episcopie, în care se primeau numai copii orfani, cu întreţinere gratuită.

SCHIMONAHIILE FEVRONIA († 1895), SOFIA († 1897) ȘI OLIMPIADA († 1902), Mănăstirea Agafton-Botoșani

Aceste trei călugărițe erau surori după trup cu mama poetului Mihai Eminescu din familia Iurașcu. Părinții lor din satul Ipotești au avut cinci fete pe care le-au crescut în frică de Dumnezeu. Trei dintre ele s-au făcut călugărițe în Mânăstirea Agafton, iar două s-au căsătorit în satul natal.

Întâi a venit la mânăstire în anul 1850 maica Fevronia. După doi ani a adus și pe sora ei mijlocie, maica Sofia. După încă doi ani, amândouă au adus pe sora lor mai mică, Olimpiada.

Maicile Fevronia și Sofia erau schimnice și se nevoiau mai mult la chilii cu citirea zilnică a Psaltirii, cu postul și cu metaniile. Maica Olimpiada se îngrijea, pe lângă cele duhovnicești, cu lucrul la grădină, cu ascultarea la obște, cu facerea mâncării și cu primirea închinătorilor. Spuneau ucenicele lor că aceste trei călugărițe erau model în Mânăstirea Agafton, pentru celelalte 150 de monahii, căci se rugau și posteau împreună, mergeau la biserică împreună și trăiau în multă smerenie și dragoste.

Prin anul 1880, maicile Fevronia și Sofia au adus la mânăstire încă o nepoată de a lor, pe fiica unei surori din Ipotești, numită Safta Velisarie. Aceasta a ajuns mai târziu călugăriță vestită, sub numele de Xenia[34].

Pe lângă rugăciune și lucrul mâinilor, cele trei călugărițe se îndeletniceau și cu scrierea și citirea sfintelor cărți[35]. Iar când veneau la ele călugărițe din mânăstire sau femei de prin sate, maicile Fevronia și Sofia puneau pe una din ucenice să le citească cuvânt de folos din Sfânta Scriptură, din Pateric sau din Viețile Sfinților. După ce le mângâiau sufletește, le slobozeau cu pace. Aceste trei călugărițe au dat o educație deosebită nepotului lor Mihai, care poposea adesea la chiliile lor și se îndeletnicea cu scrisul și cititul.

În anul 1895, schimonahia Fevronia s-a mutat la cele veșnice. După doi ani, s-a mutat la odihnă și sora ei, schimonahia Sofia. Iar în anul 1898, soborul Mânăstirii Agafton alege ca stareță pe smerita călugăriță Olimpiada Iurașcu, care conduce obștea cu multă blândețe și înțelepciune timp de cinci ani de zile. În anul 1902, monahia Olimpiada se mută cu pace din viața aceasta și este îngropată lângă surorile ei.

---

[34] Pr, Al Simionescu, *Istoricul Mănăstirii Agafton,* Botoșani, 1929; Mărturiile monahiei Agafiei Moisa, ucenica acestor maici, în prezent viețuitoare în Mănăstirea Slatina-Suceava, în vârstă de 96 ani. (Vezi pag. ..).

[35] La Biblioteca Academiei Române se află un pateric miscelaneu manuscris, cota 1064, scris în Mănăstirea Neamț în 1742, ajuns în posesia preotului Vasile din Botoșani, în anul 1844, iar mai târziu în posesia maicilor Fevronia, Sofia și Olimpiada Iurașcu. Pe Fila 92 jos se află o însemnare autografă a poetului M. Eminescu, nepotul maicilor. Vezi catalogul vol IV manuscrise românești, B.A.R., p. 20.

SFINȚI ȘI CUVIOȘI

din prima jumătate a secolului XX

IEROSCHIMONAHUL NECTARIE, al doilea ctitor al Schitului Prodromul, Muntele Athos (1800 – c. 1900)

Cuviosul Nectarie a fost cel mai de aproape ucenic și colaborator al stareţului Nifon Ionescu, la fondarea Schitului Prodromul din Athos. Era de loc din comuna Bursucani-Bârlad. Auzind de Mănăstirea Horaiţa și de marele stareţ Irinarh Roseti, a venit aici și s-a făcut călugăr de dânsul, prin anul 1830. Apoi, cu binecuvântarea lui, în anul 1840, a plecat la Sfântul Munte, împreună cu povăţuitorul său, monahul Natanail. Acolo împreună s-au nevoit, împreună au răbdat lipsurile, împreună au cumpărat chilia Vigla Ianicopoli de sub vârful Atonului, împreună s-au făcut schimonahi, împreună au adunat ajutoare din ţară și au fondat Schitul Românesc Prodromul.

Ieroschimonahul Nifon, fiind stareţ, se îngrijea mai mult de cele duhovnicești ale obștii, iar părintele Nectarie, fiind iconom al schitului, se îngrijea mai mult de cele ale Martei. Aduna bani din ţară, aducea materiale pentru zidirea bisericii și a chiliilor, transporta alimente cu corabia și odihnea pe toţi. În anul 1852, Cuviosul Nectarie a adus în Athos trei fraţi ai săi după trup și i-a făcut schimonahi. Iar după anul 1870, când stareţul Nifon se retrage din Prodromul la liniște, se retrage și ieroschimonahul Nectarie lângă fraţii săi, la Schitul Sfânta Ana. Acolo s-a nevoit peste douăzeci de ani în post și rugăciuni părintele Nectarie, al doilea ctitor al schitului românesc din Athos. Apoi binepl㍠când lui Dumnezeu, a adormit cu pace, spre sfârșitul secolului trecut.

ARHIMANDRITUL NECTARIE BANUL, Muntele Tabor (1818 – c. 1900)[1]

Acest cuvios părinte a fost ucenicul cel mai apropiat şi biograful arhimandritului Irinarh Roseti. Era fiul preotului Alexandru Banul din satul Călineşti–Roman, născut în anul 1818. De mic a rămas orfan de părinţi. În anul 1834, când era de 15 ani, auzind de marele stareţ Irinarh Roseti de la Mănăstirea Horaiţa, a intrat ca vieţuitor în sihăstria lui. Mai pe urmă, stareţul l-a făcut călugăr şi diacon, dându-i numele de Nectarie. Tot atunci se face călugăriţă şi sora lui, Mersonia, la Mănăstirea de maici Giurgeni–Roman.

În anul 1843, când arhimandritul Irinarh a plecat la Ierusalim, a luat ca ucenic şi pe ierodiaconul Nectarie pentru ascultarea şi blândeţea lui. Acolo s-au nevoit împreună aproape 20 de ani, împărţind unul cu altul toate ispitele, necazurile şi bucuriile vieţii pustniceşti.

Mai întâi s-au nevoit cinci ani în Nazaret. Apoi s-au urcat pe Muntele Tabor şi acolo au devenit sihaştri renumiţi în toată Galileea pentru viaţa lor aleasă, pentru răbdarea şi smerenia lor. În toată viaţa sa, Cuviosul Nectarie a slujit cu multă credinţă şi dragoste pe părintele său duhovnicesc, neieşind niciodată din cuvântul lui. În anul 1859, arhimandritul Irinarh s-a mutat din viaţa aceasta, după ce mai întâi a prevestit ucenicului său că va rămâne stareţ pe Tabor şi va termina biserica începută de el.

După moartea stareţului său, Cuviosul Nectarie a fost făcut preot şi arhimandrit, în anul 1862, de patriarhul Ierusalimului, Chiril. Apoi s-a mai nevoit singur pe Tabor „încă alţi 20 de ani pentru Domnul şi pentru hatârul patriarhului, slujind nu numai Sfânta Liturghie, ci şi la toate slujbele cele trebuincioase mânăstirii". Biserica a terminat-o în anul 1862 şi a sfinţit-o în acelaşi an, la praznicul Schimbării Domnului la Faţă. Mai târziu a zidit câteva chilii şi zidul de jur-împrejur. Iar în anul 1892, simţindu-se bătrân şi bolnav, s-a retras în Mânăstirea Sfântul Sava de lângă Betleem, unde mai trăieşte până la sfârşitul secolului trecut. În anul 1898, bătrânul a scris Viaţa arhimandritului Irinarh Roseti, precum însuşi îi prezisese pe când trăia, şi o trimite la Mitropolia din Bucureşti să fie publicată.

Iată ce spune arhimandritul Nectarie în prefaţa ei:

„Tocmai acum la bătrâneţe, când sunt de 80 de ani şi îmi tremură mâna şi mi-au slăbit vederile, am scris-o cu multă osteneală. Dar cunosc eu bine că multe greşeli am făcut şi în tâlcuire şi în scriere. Ci rog cu multă smerenie pe dascălii cei învăţaţi şi iscusiţi, partea duhovnicească şi mirenească, să îndrepte greşelile mele cu duhul blândeţilor şi să mă ierte pe mine prostul că nu am putut a tâlcui şi a scrie mai bine decât aceste care le pun înainte. Că măcar deşi sunt feciorul preotului Alexandru din satul Călineşti, care este aproape de

[1] *Viaţa unui îmbunătăţit călugăr român, Irinarh Roseti,* în rev. B.O.R., 1898, p. 603-632.

orașul Roman ca două sau trei ceasuri, dar am rămas sărman de părinți de mic copil și nu am avut om ca să mă dea la învățătură, numai din darul lui Dumnezeu m-am învățat puțin oarece de un frate. Apoi ajungând în vârstă de 15 ani, m-am dus la Mânăstirea Horaița și m-am făcut monah de părintele Irinarh, ca doar aș putea a-mi mântui măcar sufletul meu, dacă nu sunt vrednic să mai povățuiesc și pe alții spre mântuire...".

După patruzeci de ani de aspră nevoință pe Tabor, arhimandritul Nectarie Banul se mută la veșnica odihnă în Mânăstirea Sfântul Sava și este înmormântat alături de ceilalți călugări români iubitori de Hristos.

CUVIOSUL ARHIMANDRIT IRODION IONESCU,

Duhovnicul Sfântului Calinic, Schitul Lainici-Gorj († 1900)[2]

Acest cuvios părinte a fost unul din marii stareţi ai monahismului românesc, care a strălucit în mănăstirile Olteniei, în a doua jumătate a secolului trecut.

Era de loc din judeţul Vâlcea. Intrând de mic în nevoinţa călugărească la Mănăstirea Cernica, în puţină vreme a deprins bine meşteşugul luptei duhovniceşti, încât pe mulţi întrecea cu rugăciunea, cu smerenia şi ascultarea. Apoi a primit marele şi îngerescul chip al schimniciei cu numele de Irodion.

Sfântul ierarh Calinic, pe când păstorea Eparhia Râmnicului, cunoscând petrecerea Cuviosului schimonah Irodion, în vara anului 1853 l-a hirotonit diacon şi preot şi l-a numit egumen la Schitul Lainici de pe Valea Jiului. Apoi l-a făcut arhimandrit şi îl avea de sfetnic şi duhovnic. Şi atât de mult îl iubea şi se cucerea de sfinţenia vieţii lui, că adeseori îl vizita la schit, numindu-l „luceafărul de la Lainici!”. Numele acesta a rămas în graiul poporului până astăzi. De la Cuviosul Irodion se întorcea Sfântul Calinic peste munţi spre Râmnicu-Vâlcea, în vara anului 1854, când i s-a descoperit de la Dumnezeu moartea arhimandritului Nicandru, stareţul Cernicăi[3].

Pentru multa lui smerenie, arhimandritul Irodion s-a învrednicit de la Hristos de darul preasfintei rugăciuni şi al izgonirii duhurilor necurate. De aceea, nu puţini bolnavi şi neputincioşi de prin satele Olteniei şi Transilvaniei alergau la el şi se vindecau, încât numele său se făcuse cunoscut peste tot. Acest mare stareţ se învrednicise şi de darul mai înainte-vederii. Că multora le spunea gândurile cele de taina şi le vestea cele viitoare.

Odată, o femeie i-a adus, după obicei, un vas cu lapte de la capra ei. Iar cuviosul i-a răspuns:

---

[2] Datele sunt adunate de la egumenii Schitului Lainici – Protos. Visarion Toia şi Calinic Caraman, precum şi din tradiţia locului.

[3] *Viaţa Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica,* ediţia Institutului Biblic, Bucureşti, 1955.

— Nu primesc, laptele, că nu este de la capra ta!

— Ba nu, părinte, – a zis femeia –, de la capra mea este.

— Dar n-ai dat-o ieri diavolului? Cum să primesc , că nu mai este capra ta!

Deci, vădită fiind femeia, și-a mărturisit păcatul și, luând binecuvântare, din ziua aceea n-a mai drăcuit.

Așa a trăit Cuviosul arhimandrit Irodion, totdeauna arzând pentru dragostea lui Hristos, ca o făclie în sfeșnic, mângâind, vindecând și folosind duhovnicește, atât pe mireni, cât și pe călugări. Și a fost duhovnic și egumen vestit la Schitul Lainici peste 35 de ani, adunând în jurul său cam la 30 de ucenici.

Deci, ajungând în vârstă de peste 90 de ani și simțindu-și aproape sfârșitul, a chemat la sine pe toți și le-a dat binecuvântarea cea mai de pe urmă, zicând:

— Fiii mei, să știți că puțin după ducerea mea, schitul acesta va rămâne mulți ani pustiu. Voi, însă, îngropați lângă altar trupul meu și nu uitați făgăduințele călugărești ce le-ați dat lui Hristos!

Apoi s-a mutat la cele veșnice, în primăvara anului 1900, pentru a lua plata ostenelilor sale.

În toamna anului 1916 s-a împlinit prezicerea Cuviosului Irodion Ionescu. Că fiind lupte grele pe Valea Jiului, Schitul Lainici a rămas pustiu 13 ani. Chiliile au fost arse, odoarele jefuite, iar biserica transformată în grajd pentru cai. Abia în anul 1929, Schitul Lainici a luat din nou ființă prin grija Protosinghelului Visarion Toia.

Noul stareț, auzind de viața și faptele Cuviosului Irodion Ionescu, l-a dezgropat în toamna aceluiași an și trupul său, o! slăvită minune! l-a găsit întreg și nevătămat ca pe un adevărat sfânt! Deci, luând poruncă de la episcopul Râmnicului, l-a îngropat din nou în mormântul său, unde se află și astăzi.

Credincioșii de prin sate păstrează cu evlavie în casele lor chipul stareților Irodion, iar când au unele necazuri, vin la Schitul Lainici, se roagă, își ating hainele de mormântul cuviosului, îi sărută crucea și pleacă mângâiați la căminele lor.

PATERICUL ROMÂNESC

IEROSCHIMONAHUL NIFON IONESCU,

Adevăratul ctitor al Schitului Românesc Prodromul – Muntele Athos (1807-1901)

Cuviosul Nifon ieroschimonahul este cel dintâi şi adevăratul ctitor al Schitului Românesc Prodromul din Athos.

S-a născut în judeţul Vaslui din părinţi săraci şi foarte credincioşi. Auzind de vestitul stareţ al Mănăstirii Horaiţa, arhimandritul Irinarh Roseti, în anul 1826 a intrat în obştea lui şi s-a făcut călugăr de dânsul, cu numele de Natanail. În anul 1840 a plecat la Muntele Athos împreună cu monahul Nectarie din aceeaşi mănăstire. Mai întâi s-au nevoit în Mănăstirea Cutlumuş. Apoi au cumpărat o chilie în Schitul Sfânta Ana. Aici părintele Natanail se face schimonah, cu numele de Nifon.

Adunându-şi călugări mulţi în jurul său, din care o parte erau din Mănăstirea Horaiţa, schimonahul Nifon, ajutat de prietenul său iubit Nectarie, a cumpărat o chilie mai încăpătoare lângă mare, la locul numit Chiraşa, pe moşia Mănăstirii Lavra, unde se mută cu ucenicii săi.

În anul 1850, părinţii Nifon şi Nectarie vin în Moldova, sunt hirotoniţi preoţi şi cer ajutorul mitropolitului Sofronie Miclescu şi domnitorului Grigore Ghica de la Iaşi, pentru zidirea unui schit românesc în Athos. În urma ajutorului primit de 3.500 de galbeni şi a intervenţiei către Mănăstirea Lavra, conducerea acesteia recunoaşte chilia Vigla Ianicopoli drept schit românesc. Aici mai fuseseră egumeni Cuviosul Iustin duhovnicul şi Patapie, ucenicul lui, între anii 1810-1825, dar chiliile zidite de dânşii ajunseseră în ruină.

În anul 1852, ieroschimonahii Nifon şi Nectarie au pus temelia bisericii Schitului Prodromul, cu hramul Botezul Domnului. Opt ani mai târziu, în 1860, biserica era deja pictată. În acelaşi an, arhiereul Isaia Vicol (ajuns episcop la Roman între anii 1868-1878), însoţit de câţiva clerici şi două sute de pelerini din ţară, sfinţeşte noua biserică şi numeşte pe ieroschimonahul Nifon Ionescu stareţ al Schitului Prodromul. Înmulţindu-se călugării români în Schit, părinţii Nifon şi Nectarie au adunat noi ajutoare din ţară şi au zidit două corpuri de

chilii cu câte două etaje pe laturile de nord-vest și est.

Pe lângă grija de organizare, Cuviosul Nifon, fondatorul Schitului Prodromul, s-a îngrijit și de întărirea vieții duhovnicești din obștea sa. Mai întâi a adunat în jurul său pe cei mai buni călugări români ce se nevoiau pe atunci în Sfântul Munte, în frunte cu vestitul protopsalt Nectarie schimonahul. Apoi a rânduit la biserică Liturghia zilnică și pravila ca la marile mănăstiri atonite. De asemenea, ascultările, masa și întreținerea erau întru totul de obște.

Spovedania obștii, care număra până la 100 de părinți și frați, se făcea regulat în fiecare săptămână, iar Sfânta Împărtășanie pentru bătrâni și schimonahi se făcea săptămânal, iar pentru ceilalți la două săptămâni. Pentru bolnavi, starețul a zidit bolniță și a rânduit călugări îngrijitori, iar pentru cei tineri și cu talent a format școală de muzică psaltică, vestită în tot Muntele Athoos, sub conducerea marelui dascăl și protopsalt român, schimonahul Nectarie Crețu. Astfel, sub stăreția ieroschimonahului Nifon Ionescu, Schitul Prodromul își trăia cea mai liniștită epocă de armonie și înflorire duhovnicească din toata istoria sa.

În anul 1870, însă, părintele Nifon se retrage din stăreție și revine în țară. Aici întemeiază Schitul Bucium de la Iași, ca metoc al Prodomului. După câțiva ani se reîntoarce în Sfântul Munte și se retrage la liniște, cu ucenicul său într-o peșteră de lângă mare, la 20 de minute depărtare de schitul întemeiat de el. Alături avea și un mic paraclis cu hramul „Nașterea Maicii Domnului”, unde săvârșea pravila zilnică și Liturghia în sărbători.

Acolo, în peșteră, între munte și mare, s-a nevoit Cuviosul Nifon în post și rugăciune încă 20 de ani, slăvind pe Dumnezeu ziua și noaptea. Iar în anul 1901 și-a dat sufletul în mâinile Domnului, în vârstă de 94 de ani. Peștera lui se cheamă până astăzi „Peștera Părintelui Nifon”, iar trupul său a fost îngropat de ucenici alături, într-un loc tăinuit, după dorința sa.

Doamne, numără în ceata sfinților pe Cuviosul Nifon pustnicul!

MITROPOLITUL IOSIF NANIESCU al Moldovei şi Sucevei (1818-1902)

a. Viaţa

Acest mare mitropolit al Moldovei – Iosif al II-lea, Naniescu – numit „cel sfânt şi milostiv", a fost cel mai strălucit ierarh al Bisericii Ortodoxe Române din a doua jumătate a secolului XIX, după Sfântul Calinic de la Cernica.

Era fiul preotului Anania (Nane) Mihalache şi al prezbiterei Teodosia, din satul Răzălăi-Bălţi, născut la 15 iulie, 1818, După doi ani, tatăl său moare, şi mama sa rămâne văduvă cu doi copii, Ioan şi Ieremia. În anul 1831, ierodiaconul Teofilact, unchiul său, aduce la Mănăstirea Sfântul Spiridon din Iaşi pe copilul Ioan, pentru a învăţa carte. Aici deprinde scrisul, cititul, tipicul şi muzica psaltică. În anul 1834, ierodiaconul Teofilact este numit egumen la Mănăstirea Sfântul Proroc Samuil din Focşani, unde aduce şi pe nepotul său. În anul 1835, ierodiaconul Teofilact ajunge ecleziarh la Episcopia Buzăului, sub vestitul episcop Chesarie, împreună cu tânărul Ioan.

La 23 ianuarie, 1835, rasoforul Ioan este călugărit cu numele de Iosif, la catedrala episcopală, iar a doua zi este hirotonit diacon. Ca ucenic al episcopului Chesarie, în anul 1836, ierodiaconul Iosif Naniescu intră la Seminarul din Buzău, atunci înfiinţat, pe care îl termină în 1840. Apoi, între anii 1840-1847, urmează Colegiul Sfântul Sava din Bucureşti.

În anul 1849 este numit egumen la Mânăstirea Şerbăneştii Morunglavului – Râmnicu-Vâlcea, iar la 29 august, 1850, este hirotonit preot în Bucureşti.

În noiembrie, 1852, este făcut protosinghel de Sfântul Calinic, episcopul Râmnicului. În 1857 este numit egumen la Mănăstirea Găişenii-Dâmboviţa, iar după 4 ani este făcut arhimandrit de mitropolitul primat Nifon şi numit în 1863 egumen la Mănăstirea Sărindar din Bucureşti. Între anii 1864-1870 arhimandritul Iosif Naniescu a activat ca profesor de religie la Gimnaziul Gheorghe Lazăr şi la Liceul Matei Basarab din Capitală, iar alţi doi ani (1870-1871) a fost director la Seminarul Central.

La 23 aprilie, 1872, arhimandritul Iosif Naniescu este hirotonit arhiereu, iar în ianuarie, 1873, este numit episcop de Argeş. La 10 iunie, 1875, este ales

mitropolit al Moldovei, iar la 6 iulie același an este instalat la Iași. Timp de 27 de ani, venerabilul mitropolit Iosif Naniescu păstorește cu o rară blândețe și înțelepciune Mitropolia Moldovei. Aici a depus cea mai bogată activitate duhovnicească, teologică, pastorală și socială din toată viața sa, rămânând pentru urmași un exemplu viu și greu de imitat.

La 26 ianuarie, 1902, mitropolitul Iosif Naniescu „cel sfânt și milostiv" părăsește pe fiii săi duhovnicești și se strămută la cerești lăcașuri, pentru a sta în fața marelui Arhiereu Iisus Hristos. Mormântul său se află în partea de sud a Catedralei mitropolitane terminată de el.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. În ziua călugăriei rasoforului Ioan Naniescu, episcopul Chesarie i-a ținut o scurtă cuvântare, zicându-i:

— Ți-am dat numele de Iosif, numele starețului meu. De vei fi om de treabă, ai să ajungi ca el!

Într-adevăr, cuvintele marelui episcop s-au împlinit cu prisosință în viața ucenicului său.

2. Se spunea despre mitropolitul Iosif că, pe când era elev la Seminarul din Buzău și la Colegiul Sfântul Sava, avea o comportare duhovnicească foarte aleasă și învăța așa de bine, că pe toți colegii săi îi întrecea, atât cu învățătura, cât și cu trăirea. Pentru aceea era iubit și de elevi, și de profesori.

3. La înmormântarea episcopului Chesarie, părintele său duhovnicesc, din 30 noiembrie, 1846, tânărul ierodiacon Iosif Naniescu a rostit un cuvânt de recunoștință și apreciere așa de ales, încât toți cei de față l-au sărutat cu lacrimi.

4. Se mai spunea despre dânsul că era un evlavios slujitor al Bisericii și un cântăreț neîntrecut. Psaltichia o învățase de la marele dascăl și protopsalt Macarie ieromonahul. Când cânta la strană, vocea lui duioasă umplea biserica, mișca inimile și scotea lacrimi.

5. Acest smerit și vrednic de pomenire slujitor al Bisericii lui Hristos avea încă mare osârdie pentru cele sfinte. Dumnezeiasca Liturghie o săvârșea întotdeauna cu bucurie și cu ochii umeziți de lacrimi. Era, de asemenea, un neîntrecut predicator și duhovnic iscusit, căutat de multă lume pentru blândețea și cuvintele lui. Cât a fost stareț de mănăstiri a crescut numeroși fii duhovnicești, atât mireni, cât și călugări.

6. Timp de opt ani de zile cât a fost profesor de religie, arhimandritul Iosif Naniescu era cel mai iubit dintre profesori. Elevii mergeau după el și îl prețuiau ca pe un adevărat părinte duhovnicesc. Cunoștea bine Sfânta Scriptură și era desăvârșit dascăl și catehet. Cuvintele sale se lipeau de inimile tuturor.

7. Pe lângă celelalte daruri, mitropolitul Iosif avea și darul sfintei smerenii și al ascultării. În fiecare om el vedea pe Dumnezeu și pe toate le

primea ca din mâna Lui. La 10 iunie, 1875, când a fost ales în sinod mitropolit al Moldovei, a spus printre altele aceste cuvinte:

— Datoriile înaltei poziţii eclesiastice, la care dumnezeiasca providenţă, prin votul domniilor voastre, mă cheamă astăzi, cunosc şi mărturisesc cu toată umilinţa că sunt mai presus de puterile mele.

8. După ce a fost ales părinte şi păstor al Moldovei, mitropolitul Iosif Naniescu a plecat cu trenul din Bucureşti spre Iaşi, pentru instalare. Era sâmbătă, în noaptea de 6 iulie, 1875. În vagon a adormit puţin şi a visat pe marele mitropolit Veniamin Costachi, care, apropiindu-se, îi dădea sfaturi să termine catedrala din Iaşi începută de el. Acelaşi vis l-a avut în noaptea aceea şi duhovnicul Mitropoliei din Iaşi, arhimandritul Ierotei Maximescu.

Departe fiind, spunea el, am văzut cum în jurul bisericii mari a lui Veniamin se plimbau doi călugări cu bărbile ce străluceau ca argintul cel sclipitor. Şi, apropiindu-mă de ei, fără să mă vadă, observ că unul din ei era însuşi mitropolitul Veniamin, pe care l-am recunoscut după faţă, dar pe celălalt nu l-am cunoscut. Şi mitropolitul Veniamin spunea cu sfâşieri de dureri în glas, celuilalt însoţitor al lui, cum această biserică începută de el şi rămasă neterminată, acum urmaşii vor să o scoată la mezat. „Să dărâme şi să vândă ceea ce am zidit şi cumpărat eu". Şi lacrimile mitropolitului Veniamin n-au contenit să curgă până ce, terminând de înconjurat biserica, a dispărut.

Sosind dimineaţa, duhovnicul era frământat de acest vis şi dorea să afle numele acelui călugăr ce însoţea pe Veniamin. Dar mare i-a fost bucuria că în aceeaşi zi l-a recunoscut în persoana mitropolitului Iosif Naniescu. El era acela ce se plimba îngândurat şi nu răspundea nimic la toate tânguirile mitropolitului Veniamin.

9. Prima grijă a noului părinte ai Moldovei a fost terminarea catedralei începută în anul 1833 de înaintaşul său, mitropolitul Veniamin Costachi. Dar pregătindu-se ţara pentru Războiul de Independenţă, blândul arhiepiscop a amânat începerea lucrului. Timp de doi ani s-a străduit să îmbărbăteze pe credincioşi şi întregul cler în lupta dreaptă pentru neatârnare naţională bisericească. Astfel, a făcut apel la toate mănăstirile şi la preoţi să adune ajutoare pentru armată, iar pe cei care doreau, îi trimitea în ambulanţe pentru îngrijirea răniţilor. La apelul mitropolitului Iosif au contribuit cu ajutoare toate mănăstirile şi multe parohii, iar pentru îngrijirea răniţilor au plecat din Moldova peste o sută de preoţi, călugări şi maici.

10. În anul 1879, după terminarea războiului, mitropolitul Iosif s-a dus audienţă la primul ministru să ceară ajutor pentru construcţia catedralei. Deci, intrând înăuntru, a zis:

— Vin cu o rugăminte mică pentru dumneavoastră, dar foarte mare pentru noi. Şi anume, să ne daţi fonduri pentru terminarea Catedralei mitropolitane din Iaşi, care zace în ruină de 40 de ani şi în care dorm noaptea vitele oamenilor.

— Nu avem acum fonduri pentru aceasta! a răspuns casierul trezoreriei naţionale.

— Dacă o ţară nu are bani să construiască o catedrală, a răspuns hotărât mitropolitul, atunci eu îmi dau demisia din mitropolie. Poftiţi cârja!

Văzând râvna marelui ierarh pentru casa Domnului, membrii guvernului au aprobat în aceeaşi zi fonduri băneşti cu care s-a şi început construcţia catedralei.

11. Cea dintâi grijă a mitropolitului Iosif, după terminarea catedralei fost strămutarea osemintelor primului ei ctitor, Veniamin Costachi, de la Mănăstirea Slatina la ctitoria sa din Iaşi, în semn de recunoştinţă şi dragoste Hristos. Această strămutare s-a făcut la 30 decembrie, 1886.

12. La 23 aprilie, 1887, de ziua Sfântului Marelui Mucenic Gheorghe, s-a sfinţit noua Catedrală mitropolitană din Iaşi de către 12 arhierei, în prezenţa a zeci de mii de credincioşi. În această sărbătoare, mitropolitul Iosif a trăit cea mai fericită zi din viaţa lui şi a rostit în biserică un cuvânt părintesc, inspirat de Duhul Sfânt, care a mişcat inimile tuturor fiilor săi duhovniceşti.

13. A doua mare ctitorie a înaintaşului său, pe care a salvat-o mitropolitul Iosif, a fost Seminarul Veniamin Costachi de la Socola. Neavând un loc propriu, funcţiona cu chirie prin casele negustorilor. Văzând aceasta, bunul mitropolit a cumpărat palatul fostului domnitor Mihail Sturza din Iaşi, l-a reparat şi a mutat seminarul în el. La inaugurarea noului local a vorbit mitropolitul aceste cuvinte, vrednice de pomenit:

— Copilul lui Veniamin a ajuns prin uşile oamenilor! Ruşine pentru Biserică! Ruşine pentru ţară! Veniamine, te-am răzbunat! Astăzi te-am instalat în palatul aceluia care te-a amărât şi te-a făcut să pleci la mănăstire!

14. Sub păstoria acestui devotat mitropolit s-au restaurat încă două renumite ctitorii din Iaşi: biserica Sfântul Nicolae Domnesc şi biserica Sfinţii Trei Ierarhi. S-au înnoit, de asemenea cu ajutorul lui, numeroase biserici parohiale, schituri şi mănăstiri, căutând întru toate să imite pe marele său înaintaş, Veniamin Costachi.

15. Mitropolitul Iosif avea din copilărie o deosebită evlavie pentru moaştele Cuvioasei Parascheva din Iaşi. Ele se păstrau în paraclisul Mănăstirii Sfinţii Trei Ierarhi. Dar în noaptea de 27 decembrie, 1888, aprinzându-se paraclisul, au fost cuprinse de flăcări şi sfintele moaşte. Deci, auzind mitropolitul, a venit noaptea acolo desculţ şi, văzând cum arde în foc cel mai de preţ odor al Moldovei, plângea ca un copil nemângâiat. Dar, potolindu-se focul, prin minune au fost găsite moaştele Cuvioasei Parascheva întregi şi nevătămate. Numai îmbrăcămintea de argint se topise. Atunci bunul păstor a făcut alt sicriu de argint pentru sfintele moaşte şi le-a strămutat în noua catedrală, precum se văd până astăzi.

16. Acest venerabil mitropolit era un mare iubitor de cântare bisericească. El a împodobit sfintele altare cu cei mai evlavioşi slujitori şi

stranele bisericilor cu cei mai buni protopsalți. El este cel dintâi ierarh român care a binecuvântat organizarea corului vocal în biserică și a îngăduit femeile să cânte la cor. Împotriva celor care se opuneau la aceasta, el răspundea:

— Evlavioșilor! La mormântul Mântuitorului au rămas numai femeile, căci bărbații fugiseră toți! Femeile, cele dintâi, au vestit Învierea Domnului!

17. Cele mai alese virtuți ale mitropolitului Iosif erau însă acestea două: sfințenia vieții sale și milostenia. Cu aceste două mari virtuți a întrecut pe toți ierarhii vremii sale, a cucerit inimile cele mai împietrite, a câștigat respectul celor mari, a ridicat de jos pe mulți deznădăjduiți, a adunat în jurul său pe cei săraci și nebăgați în seamă și a tras spre Hristos pe mulți creștini cu pilda vieții sale.

18. Se spunea despre dânsul că era foarte cumpătat și cu dreaptă socoteală în toate. Dormea noaptea puțin și se ruga mult. În fiecare dimineață la orele cinci, când suna clopotul de Utrenie, el se deștepta cel dintâi. Apoi număra bătăile clopotului din turn, dacă sună de trei ori câte patruzeci de lovituri. După rugăciune citea viața sfântului din ziua respectivă, apoi își lua rasa și venea la biserică.

19. Spuneau părinții de la Mitropolie, care i-au fost ucenici, că mitropolitul Iosif venea zilnic la Sfânta Liturghie, la Vecernie și la Utrenie. Numai dacă era plecat undeva sau era greu bolnav, nu venea. Părinții auzeau mai întâi toaca, apoi bătăile ritmice ale cârjei mitropolitului pe mozaicul bisericii.

20. Spuneau iarăși despre dânsul că îi plăcea să asculte în biserică citirea Psaltirii și cântarea la strană. În zilele de lucru cânta cu cântăreții stihiri, tropare, lăudări și altele, pe care le învățaseră și mirenii. Dar cel mai mult le plăcea să cânte fericirile și cântările Sfintei Liturghii, căci mitropolitul Iosif trăia bucuria Sfintei Liturghii.

21. Adeseori, bunul păstor făcea vizite canonice la mănăstiri, la schituri și parohii. Sfințea biserici și preoți, ținea predici alese și dădea sfaturi duhovnicești, dar niciodată nu aducea la Iași daruri de la credincioși, ci, pe toate le împărțea la văduve și la orfani.

— Nouă ne-a dat Dumnezeu din belșug, zicea el. Să dăm la cei lipsiți!

22. Un loc iubit de liniște al blândului ierarh era Schitul Sihla. Aici venea în fiecare vară cu diaconii săi, se urcau la peștera Sfintei Teodora, făceau Vecernia, apoi poruncea unui diacon să cânte ectenia întreită și slavoslovia mare deasupra stâncilor. La urmă cântau cu toții „Cămara Ta, Mântuitorule...", apoi coborau spre Mănăstirea Neamț.

23. Despre acest evlavios păstor de suflete spunea unul din ucenicii săi:

— Mitropolitul Iosif avea calități mari, aș putea zice apostolice, pentru că zilnic cugeta numai la îndeplinirea datoriilor sale pastorale. Credința sa era tare în Hristos Domnul. Ea îl întărea în luptele vieții, ea îl îndemna la săvârșirea faptelor sale mari și virtuoase. Totdeauna l-am găsit citind Sfânta

Scriptură și îmi spunea:

— De aici eu învăț toate, întocmai ca și marele ascet Antonie, care n-avea altă carte decât cerul și pământul, contemplându-le.

24. Cea mai mare faptă bună a mitropolitului Iosif Naniescu, prin care se făcuse tuturor cunoscut și iubit, era milostenia, marea sa operă de caritate creștină. El avea ușa și mâna deschise pentru milă. Pe lângă cerșetorii din oraș, el ajuta mai ales pe elevii și studenții săraci. În fiecare an îmbrăca zeci de elevi și studenți și-i hrănea la bucătăria Mitropoliei. Alte sute dintre ei primeau bani pentru cărți și taxe școlare. Exemplul său a fost urmat și de ceilalți slujitori ai catedralei, precum au fost monahul Ilarion Radu, arhidiaconul Varlaam Arghirescu, arhimandritul Ioanichie Grădinaru și alții.

25. Zicea unul din ucenicii săi:

— Mila față de săraci a mitropolitului Iosif Naniescu a ajuns proverbială în Moldova și în toată țara. Zilnic veneau zeci de nevoiași pentru a primi milă din mâinile lui. La început singur se cobora din chilie jos pe trepte, în mijlocul celor o sută de săraci. Îi mângâia cu vorba, îi binecuvânta și le împărțea bani. Niciodată nu dădea săracului mai puțin de o pâine. „Bani pentru o pâine!" acesta era principiul lui. Dacă termina banii mărunți, scotea de prin buzunare bani mari și pe toți îi alina. Apoi urca sus în chilia lui de rugăciune și de citire. Când era bătrân și slab, nu mai cobora, ci arunca mila sa săracilor din balconul casei.

26. Spunea iarăși același ucenic:

— Aceasta era milostenia lui în zilele de lucru. Duminica, mitropolitul împărțea astfel mila: dădea punga cu bani anume destinați părintelui Visarion Boboc, iconomul mitropoliei. După slujbă, iconomul se așeza în portița din dos a mitropoliei. Pe acolo treceau toți săracii și își primeau ajutor de părintele lor duhovnicesc.

Așa împărțea zilnic mitropolitul Iosif leafa sa la săraci.

27. Spunea ucenicul și acestea:

— Lunar venea la el pentru milă și Barbu Lăutaru, vestitul cântăreț din Iași, și primea milă. La urmă, mitropolitul Iosif cerea să-i cânte stihira din Postul Mare: „Nu mă pedepsi, Stăpâne...". Venea și evreul Rubenșaft regulat vinerea, pentru milă. Cu ajutorul mitropolitului și-a învățat fiul carte, a ajuns doctor și s-a creștinat. Un alt evreu din Iași venea din trei în trei ani, numai la el, pentru ajutor. „Cu ajutorul mitropolitului Iosif – zise el la urmă – mi-am putut mărita cele trei fete". Prin aceasta, păstorul cel bun imita pe Sfântul Ierarh Nicolae.

28. Într-o sărbătoare, spunea ucenicul, ieșind mitropolitul din biserică, cu boierii orașului în jurul lui, l-au înconjurat săracii. Iar el, ca să-și ascundă fapta bună, le arunca milă și le zicea cu asprime:

— La boieri, la boieri, care au luat zestrea Bisericii, zestrea voastră...! Ce veniți la noi?

29. În tot timpul anului, mitropolitul Iosif ajuta elevi şi studenţi de toate vârstele, fără alegere. Le dădea hrană, le plătea taxele şcolare, le dădea bani de cheltuială, susţinea studenţi din salariul său în ţară şi peste hotare. Sala de mese de lângă bucătăria mitropolitului era adevărată cantină de şcoală. La sfârşitul anului însă, fiecare era dator să-i înfăţişeze situaţia şcolară. Pentru cei ce se distingeau la învăţătură, trimitea pe moşul Alexandru să le cumpere câte un rând de haine bune şi cărţi, drept premiu. Iar pentru cei rămaşi repetenţi, dădea ordin iconomului să le pună o pâine în traistă şi să-i trimită acasă.

30. Odată a venit la mitropolit un student şi i-a zis:

— Suntem trei studenţi de la ţară şi stăm toţi cu chirie într-o cameră mică cu un singur pat. Suntem nevoiţi sa dormim câte unul pe rând. Acum nu avem bani să plătim taxa la şcoală şi gazdă. Vă rog, daţi-ne un mic ajutor.

Mitropolitul, după ce i-a dat de mâncare, a trimis pe diaconul său, Varlaam, să vadă care este adevărul. Apoi l-a trimis din nou cu bani pentru un an de zile.

— Iată, a spus diaconul, vă trimite mitropolitul Iosif câte 300 de lei pentru fiecare, să puteţi continua studiile.

31. Altădată a venit la el o femeie de la ţară, plângând.

— De ce plângi, femeie? a întrebat el.

— Mi-a murit vaca şi am şapte copii.

— Iată, mamă, ai bani să-ţi cumperi altă vacă.

32. Spuneau preoţii catedralei că, uneori, mitropolitul Iosif termina banii şi nu avea ce da la săraci. Atunci împrumuta bani de la duhovnicul său, arhimandritul Ierotei, şi mângâia pe toţi. La sfârşitul lunii, când primea salariul, întâi îşi achita datoriile, apoi miluia pe cei care veneau.

33. Într-o zi a venit la el un om plângând, să se mărturisească.

— De ce plângi, fiule? l-a întrebat mitropolitul. Ce păcate ai făcut?

— Înaltpreasfinţite, am slujit ca preot, fără să fiu preot. Am botezat, am spovedit, am îngropat, am slujit Sfânta Liturghie, am împărtăşit oameni. Am făcut cel mai greu păcat! Eu cred că nu mă mai iartă Dumnezeu şi mi-am pierdut sufletul.

După ce l-a spovedit mitropolitul, s-a gândit puţin, apoi i-a spus:

— Pregăteşte-te şi vino Duminică să te hirotonesc diacon şi preot.

Aşa a judecat bunul păstor ca să mântuiască un suflet de la moarte şi să nu sminteasca poporul cel binecredincios.

34. Acest venerabil mitropolit era foarte sărac şi modest îmbrăcat, că nu-i ajungeau banii pentru haine. Văzând unii din miniştri că poartă rasă veche, i-au trimis în loc de salariu, un rând de haine noi, călugăreşti. Dar mitropolitul Iosif, iubind sărăcia lui Hristos, a vândut hainele şi a împărţit banii la săraci.

35. Odată mitropolitul mergea la sinod. În tren l-a întâlnit un preot oarecare şi, văzându-l simplu îmbrăcat, l-a întrebat:

— Unde mergi, părinte?

— Mă duc și eu încolo, devale!

Aproape de coborâre, mitropolitul și-a luat rasa, potcapul, engolpionul și cârja și se apropia de ieșire. Când a observat preotul că este arhiereu și că i-au ieșit alți episcopi în întâmpinare, rușinându-se, îndată s-a făcut nevăzut.

36. Altădată venit la el un boier care nu-l văzuse de mult:

— Ei, cucoane, unde ai fost vara aceasta?

— Apoi, Înaltpreasfințite stăpâne, am fost în străinătate să-mi caut sănătatea.

— Mă rog, cum se face asta, că dumneavoastră vă pierdeți sănătatea pe aici și căutați apoi s-o găsiți tocmai în străinătate?

37. Se mai spunea despre dânsul că se ruga și citea mult, mânca puțin și în toate era foarte modest și cumpătat. Iar timpul îl prețuia cel mai mult și îl folosea după un program destul de riguros. Oriunde mergea, purta cu sine un ceas de masă cu sonerie și icoana Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

38. Blândețea, înțelepciunea și milostenia mitropolitului Iosif Naniescu l-au făcut cunoscut și iubit tuturor. În sinod, la guvern, în eparhie, în Iași, peste tot era cinstit și respectat. Toți îl așteptau, îl rugau să vorbească și îi ascultau sfatul. Cuvântul său atârna cel mai greu în toate convorbirile.

39. Cea mai mare avere a mitropolitului Iosif era o bogată bibliotecă, pe care mai târziu a donat-o personal Academiei Române. Singurele cărți care l-au însoțit până la moarte erau Sfânta Scriptură, Ceaslovul și Viețile Sfinților

40. La 26 ianuarie, 1902, marele mitropolit Iosif Naniescu, acest Ioan cel Milostiv al Bisericii Ortodoxe Române, s-a mutat la Hristos, în ceata sfinților ierarhi, plâns de toți săracii și elevii din orașul Iași, de toți preoții, călugării și credincioșii din Moldova. În chilia lui nu s-au găsit decât doi lei!

Drept recunoștință, poporul l-a canonizat numindu-l „Mitropolitul Moldovei, Iosif cel Sfânt”.

CUVIOSUL NECTARIE PROTOPSALTUL,

Schitul Românesc Prodromul-Muntele Athos (1808-1903)

a. Viaţa

Schimonahul Nectarie Creţu a fost unul din cei mai îmbunătăţiţi călugări români care s-au nevoit de-a lungul secolelor în Muntele Athos. S-a născut în oraşul Huşi, dintr-o familie de ţărani credincioşi cu mai mulţi copii. Din botez se numea Nicolae. Fratele său mai mare, Alexandru, era deja călugăr la Mănăstirea Ciolanu-Buzău , cu numele de Atanasie.[4]

Între anii 1840-1842, episcopul Sofronie Miclescu a luat pe tânărul Nicolae Creţu la Episcopia Huşilor, împreună cu alţi tineri, unde a învăţat tipicul şi muzica bisericească.

Apoi ajunge cântăreţ la o biserică din Galaţi. După puţin timp este luat de fratele său la Mănăstirea Ciolanu şi îmbrăcat rasofor. De aici, amândoi fraţii fac o călătorie la Muntele Athos şi Ierusalim şi se reîntorc în Moldova, la Mănăstirea Neamţ. Aici, stareţul Neonil l-a tuns în schima monahală cu numele de Nectarie.

Prin anul 1845, schimonahii Nectarie şi Atanasie se duc definitiv la Sfântul Munte, unde îşi cumpără o chilie mică lângă mare, în partea de răsărit a Athosului, la locul numit Vigla. În această colibă pustnicească s-a nevoit Cuviosul Nectarie împreună cu fratele său 16 ani, ajungând cel mai mare cântăreţ şi protopsalt al Muntelui Athos din a doua jumătate a secolului XIX.

În anul 1862, după sfinţirea bisericii din Schitul Prodromul, părinţii Nectarie şi Atanasie părăsesc viaţa de pustie şi vin în schit, împreună cu alţi călugări români, unde rămân până la moarte.

În anul 1903, Cuviosul Nectarie s-a mutat din viaţa aceasta şi a fost

---

[4] Prof. C. Erbiceanu, *Viaţa părintelui schimonah Nectarie Protopsaltul,* Sfântul Munte Athos, rev. „B.O.R." 1889, p. 410-414; Pr. V. Nicolau, *O călătorie la Constantinopol şi Sfântul Munte,* Ploieşti, 1907; Arhiereul Veniamin Pocitae, *Sfântul Munte al Athosului, cu prilejul unei călătorii în Răsărit,* Bucureşti, 1939.

îngropat la Prodromul, alături de fratele său Atanasie.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Tânărul Nicolae, fiind împodobit de Dumnezeu cu darul frumoasei cântări, a fost luat de mic la Episcopia din Huși ca să învețe muzica psaltică. Astfel, în puțină vreme a deprins așa de bine meșteșugul cântării bisericești, că pe toți protopsalții episcopiei i-a întrecut.

2. Pe când era cântăreț la biserica „Adormirea Maicii Domnului" din Galați, a auzit despre aceasta fratele său, Atanasie, din Mănăstirea Ciolanu. Deci, ca nu cumva tânărul nevoitor să apuce vreun drum rău, îndată Atanasie a încălecat pe cal, a venit la Galați și a zis fratelui său:

— Nu ești dumneata Nicolae Crețu din Huși?

— Ba da, îi răspunse tânărul.

— Apoi eu sunt fratele tău, Atanasie.

— Am auzit și eu că am un frate călugăr, dar nu-l cunoșteam.

— Eu sunt, i-a răspuns părintele Atanasie. Vino cu mine la mânăstire! Și îndată au plecat amândoi la Mănăstirea Ciolanu.

3. Văzând starețul mănăstirii smerenia tânărului Nicolae și frumusețea cântării sale, l-a îmbrăcat în rasă și l-a pus să cânte la biserică. Apoi, sosind Hramul Mănăstirii Căldărușani, a fost invitat și rasoforul Nicolae cu fratele său Atanasie de la Ciolanu. Deci, uimind pe toți cu glasul său și cu meșteșugul cântării, ieromonahul Macarie, dascălul de psaltichie de la Mitropolia din București, a voit să-l ia cu sine și să-l facă dascăl și protopsalt. Dar părintele Atanasie și fratele său Nicolae, neiubind cinstea și slava acestei lumi, au lăsat toate și s-au dus la Sfântul Munte.

4. Rasoforul Nicolae, fiind însă prea tânăr, n-a fost primit în Muntele Athos. Deci, a plecat cu fratele său să se închine la Mormântul Domnului, apoi s-au întors în Moldova, la Mănăstirea Neamț. Aici, auzind starețul frumusețea cântărilor lui și văzându-i râvna pentru sfintele slujbe, îndată l-a făcut călugăr. Apoi, mai zăbovind puțin, părinții Atanasie și Nectarie au fost sloboziți să se întoarcă iarăși în Muntele Athos.

5. La chilia Vigla de sub vârful Athosului, a petrecut părintele Nectarie cu fratele său 16 ani de zile în aspră nevoință, asemenea marilor sihaștri atoniți. Toată săptămâna o petrecea cuviosul în rugăciune, neieșind din chilie, iar în Duminici și sărbători venea la Schitul Prodromul, care pe atunci se zidea, și cânta la biserică „ca un înger în trup".

6. Se spunea iarăși despre dânsul că, de la începutul Postului Mare, nu mai ieșea din pustie până la Învierea Domnului, ci stătea la chilie în post și rugăciune, hrănindu-se „numai cu bob muiat în aceste 40 de zile". Iar la Sfintele Paști veneau amândoi frații la Schitul Prodromul și se împărtășeau cu Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos.

7. Spuneau ucenicii lui că părintele Nectarie, cât a stat în pustie, a

dobândit de la Dumnezeu darul lacrimilor şi al preasfintei rugăciuni a lui Iisus, care se săvârşeşte neîncetat cu mintea şi cu inima. Dar despre această tainică lucrare bătrânul niciodată nu vorbea.

8. Tot acolo în pustie a deprins Cuviosul Nectarie în chip desăvârşit meşteşugul cântării bisericeşti pe psaltichie. Fiind înzestrat de Dumnezeu cu glas îngeresc şi învăţând bine limba greacă, cânta aşa de minunat, cum nu mai cântase alt călugăr în tot Sfântul Munte. De aceea, călugării atoniţi îl numeau „al doilea Cucuzel"; alţii îi spuneau „Privighetoarea Sfântului Munte", iar călugării români îl numeau „Privighetoarea Moldovei",

9. Vestindu-se în Muntele Athos „că un valah, anume Nectarie, cântă atât de bine, încât nu se află altul asemenea lui", părinţii greci îl chemau pe la mânăstirile lor să cânte la praznicele împărăteşti şi îi făceau loc între cei dintâi cântăreţi. Iar părintele Nectarie, împreună cu fratele sau Atanasie, se duceau cu dragoste să slăvească pe Hristos.

10. Odată, Cuviosul Nectarie a fost chemat la hramul Mănăstirii Iviru, „Adormirea Maicii Domnului". Acolo a cântat atât de frumos, încât toţi se cucereau de darul ce i-l dăduse Dumnezeu. Auzind de aceasta, călugării lavrioţi l-au chemat şi la hramul Mănăstirii Lavra, de ziua Sfântului Atanasie al Atonului. Iar la slujba litiei, i-au dat să cânte în limba greacă o cântare frumoasă ce se numeşte „Matima". Şi a cântat părintele Nectarie cu „aşa bună întocmire şi cu dulce şi minunat glas, că toţi alergau să vadă cine cântă" şi îl numeau „Noul Cucuzel".

11. Altădată, părinţii Nectarie şi Atanasie au plecat de Sfintele Paşti la Ierusalim, să se închine la Mormântul Domnului. Atunci a rugat părintele Atanasie pe proiestoşii greci să-l primească şi pe fratele său să cânte la Sfântul Mormânt. Ei însă nu l-au primit, socotind că nu ştie să cânte. La urmă i-au dat voie. Şi când a început Cuviosul Nectarie a cânta şi a slăvi pe Hristos, pelerinii şi slujitorii se urcau pe strane şi prin galerii să vadă cine cântă, că nu mai auziseră vreodată o cântare aşa de minunată.

12. Văzând proiestoşii atoniţi că numele părintelui Nectarie se făcuse cunoscut în tot Muntele Athos, unii dintre ei s-au umplut de zavistie asupra lui. Deci, fiind chemat odată la hramul Mănăstirii Iviru, au venit şi câţiva protopsalţi de la Constantinopol să vadă cine este acel aşa de vestit „Cucuzel Valahul". Şi cânta Cuviosul Nectarie la strana stângă, iar grecii la strana dreaptă. Iar la sfârşitul privegherii de toată noaptea, pe când se cânta slavoslovia, protopsalţii greci n-au mai putut să cânte de oboseală şi au ieşit din biserică. Părintele Nectarie însă, fiind întărit de Maica Domnului, a cântat până dimineaţă la sfârşitul Liturghiei, încât pelerinii veniţi la hram se urcau pe ferestre din afară să-l asculte şi să-l vadă cântând. La urma toţi proiestoşii au zis:

— Cu adevărat nu este altul mai desăvârşit ca Nectarie Valahul. El este protopsalt şi dascăl al Sfântului Munte!

13. Pentru darul lui Dumnezeu care era în Cuviosul Nectarie, îl aveau la mare evlavie toţi proiestoşii şi călugării din Sfântul Munte şi îl numeau „Noul Cucuzel”, „protopsalt”, „dascăl” şi „musico-loghiotatos”, adică preaînvăţat în muzică, în tot Sfântul Munte. Şi nimeni nu îndrăznea a se numi cântăreţ desăvârşit până nu venea la părintele Nectarie să-l cerceteze. Dacă compunea cineva o cântare nouă, apoi întâi o aducea la părintele Nectarie ca să o vadă, şi, de zicea că este bună, o tipărea, iar de nu, o lepăda. Până la sfârşitul vieţii sale veneau oamenii din toate părţile, numai ca să-l audă cântând.

14. Aşa a petrecut Cuviosul Nectarie în chilia Vigla, cu fratele său Atanasie, în neîncetată rugăciune, în cântări dumnezeieşti şi în mângâierea Duhului Sfânt, până în anul 1862, când s-a sfinţit biserica de la Schitul românesc Prodromul. Apoi s-au aşezat amândoi în schit. Şi a rămas schimonahul Nectarie în Prodromul încă 40 de ani, până la sfârşitul vieţii, făcând ascultare cu multă smerenie împreună cu toţi fraţii şi părinţii.

15. Spuneau ucenicii Cuviosului Nectarie şi aceste cuvinte despre dânsul:

— Niciodată nu l-am văzut râzând sau glumind, ci ochii în jos avându-i adăpaţi în lacrimi, gândind la înfricoşata judecată a lui Dumnezeu ce va să fie. De multe ori ofta cu greu şi slobozea lacrimi din ochii lui. Avea neîncetat sfânta rugăciune în gură. Era sculptor foarte bun de cruci de lemn; ştia şi mreji a împleti şi ibrişin a toarce.

16. Spuneau iarăşi ucenicii lui că părintele Nectarie avea mare evlavie către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu. Căci, cu ajutorul ei a dobândit darul rugăciunii lui Iisus şi a învăţat în chip desăvârşit cântarea bisericească. Tot cu puterea ei a fost izbăvit de otrăvire şi de zavistia oamenilor şi a viclenilor diavoli. Pentru aceasta a compus în cinstea Maicii Domnului cele mai alese axioane, iar la praznicele ei „cânta ca un înger de frumos”.

17. Când a venit Cuviosul Nectarie la Schitul Prodromul „n-a aflat nicio cântare în româneşte”, după cum se cântă în Sfântul Munte, şi îndată s-a pus cu multa silinţă şi a tradus toate cântările din greceşte în româneşte, iar pe unele le-a compus din nou. După ce intra în chilia lui, se apuca de scris şi de tradus cântări bisericeşti „care i se păreau mai frumoase, pentru a împodobi Biserica lui Hristos ca pe o adevărată mireasă”.

Cât a trăit Cuviosul Nectarie Protopsaltul la Schitul Prodromul, a scris *Doxastarul* la toţi sfinţii de peste an care au privegheri, precum şi la Triod şi Penticostar. A mai scris stihiri la toţi sfinţii, precum şi polieleuri, heruvice, axioane şi chinonice. A scris încă anixandarele mari şi mici şi a pus Prohodul Domnului pe psaltichie. Acestea sunt cele mai importante contribuţii ale schimonahului Nectarie Creţu la îmbogăţirea muzicii psaltice româneşti.

18. La Schitul Prodromul, Cuviosul Nectarie a format o şcoală de psaltichie pentru călugări, renumită în tot Muntele Athos. Spuneau călugării prodromiţi că avea până la 70 de ucenici pe care-i învăţa meşteşugul duhovnicesc al cântării bisericeşti. Călugării români, greci, ruşi, bulgari,

macedoneni şi sârbi, toţi câţi voiau să devină psalţi desăvârşiţi, veneau la Prodromul şi luau lecţii de la vestitul dascăl Nectarie.

Dintre ucenicii săi, care au ieşit psalţi vestiţi în mănăstirile atonite, se ştiu numai câţiva: Cosma, întâiul proiestos la Mănăstirea Iviru; Maxim, la Mănăstirea Esfigmenu; Paisie ieromonahul şi Dorotei, la Mânăstirea Dionisiu; ieromonahul Damaschin şi monahii Teofil, Antonie, Ilie, Hrisant, Serafim şi Metodie, la Schitul Sfânta Ana. Mulţi însă dintre ei au fost uitaţi. În Schitu Prodromul, cei mai aleşi cântăreţi români formaţi de părintele Nectarie au fost ieromonahii Calinic şi Gherontie şi monahii Calistrat, Isihie, Climent, Iacob, Nazarie, Grigorie şi Daniil, care mai târziu ajunge protopsalt la Mitropolia din Bucureşti.

19. Cei care l-au cunoscut personal spuneau şi aceasta despre el:

— Părintele Nectarie protopsaltul este de statură înaltă, om frumos şi plăcut la faţă, bătrân peste 70 de ani (în 1889). Vocea sa este sonoră, dulce şi lină. Cântând, nu se observă nicio mişcare pe figura lui, aşa că s-ar părea că nu este el cel care cântă. Toate cântările compuse de el sunt line şi fără figuri, dar întrunesc seriozitatea şi plăcutul. De aceea, ascultătorii nu se pot dezlipi de a-l auzi cântând. Modulaţia vocii este aşa de desăvârşită la el, încât, deşi are un volum de voce puternică, nu întrebuinţează în cântările bisericeşti decât atât cât este necesar în deşteptarea simţului religios prin cântare.

20. Spuneau călugării din Schitul Prodromul că schimonahul Nectarie nu lipsea niciodată de la slujbele bisericeşti. Tot timpul stătea la locul lui, cu privirea în jos şi cu gândul la cele de sus; ori cânta, ori săvârşea în taină rugăciunea minţii.

21. Spuneau iarăşi că părintele Nectarie era foarte blând şi tăcut, iar despre cele pământeşti era cu totul indiferent. La ascultare, la biserică, la chilie nu vorbea deloc, fără numai de mare nevoie. De asemenea, nu se amesteca niciodată între cei care făceau tulburare în obşte şi se dezbinau între ei, ci tăcând se ruga pentru toţi. Părinţii numai cât îl vedeau, se cucereau de blândeţea feţei lui şi se împăcau unii cu alţii.

22. Când părintele Nectarie avea 90 de ani, i-a rânduit stareţul pe monahul Arcadie să-l îngrijească.

Într-o zi, fiindu-i ucenicul la ascultare, bătrânul stătea în chilie şi compunea o stihiră în cinstea Maicii Domnului. Deodată, vrăjmaşul diavol a intrat la el în chip de om înfricoşat şi apucându-l cu mâinile de haine l-a târât afară pe pietre, ca la 2 km, până la malul mării, vrând să-l înece în valuri. Dar cuviosul cerând cu lacrimi ajutorul Maicii Domnului, îndată i-a apărut la liman Preasfânta Fecioară Maria în chipul icoanei făcătoare de minuni numite „Prodromiţa". Atunci diavolul l-a lăsat şi s-a făcut nevăzut. După un ceas, l-a găsit ucenicul zăcând la pământ, zdrobit şi abia viu. Apoi, ridicându-l, l-a dus la chilie şi l-a îngrijit până s-a făcut sănătos.

23. În vara anului 1903, Cuviosul Nectarie Protopsaltul s-a strămutat la

veșnicele lăcașuri, fiind în vârstă de 95 de ani, din care 75 de ani de nevoință călugărească. Astăzi osemintele sale se odihnesc în cimitirul Schitului Prodromul, iar sufletul său cântă în cer cu sfinții măririle lui Dumnezeu.

IEROSCHIMONAHUL VASIAN PANAITE,

Egumen al Schitului Pocrov-Neamţ (1821-1903)

Cuviosul ieroschimonah Vasian a fost, timp de 52 de ani, un mare egumen şi duhovnic al Schitului Pocrov. S-a născut în satul Filioara-Neamţ, în anul 1821, din părinţi săraci şi credincioşi. Cunoscând mănăstirile dimprejur, de mic creştea în inima lui dragostea de Hristos.

În anul 1840 a intrat în nevoinţa călugărească la Mănăstirea Neamţ. După doi ani este tuns în schima monahală cu numele de Vasian, iar din anul 1843 devine ucenic al marelui stareţ Neonil, împreună cu monahii Neofit Eliade şi Teofan Cristea. Murind stareţul în toamna anului 1853, părintele Vasian a fost hirotonit preot şi numit egumen la Schitul Pocrov. În această renumită sihăstrie s-a nevoit ieromonahul Vasian, ca egumen, duhovnic, preot slujitor şi sfetnic pentru toţi, timp de 50 de ani.

După ce reînnoi biserica şi chiliile, adună în jurul său o obşte de peste 20 de monahi şi schimonahi, din cei mai iubitori de linişte şi nevoinţă. Împreună cu ucenicii săi, egumenul Vasian s-a străduit să împlinească întru totul aşezământul episcopului de Roman, Pahomie, lăsat cu testament ctitoriei sale, adică păzirea cu sfinţenie a slujbelor bisericeşti, petrecerea călugărilor în desăvârşită viaţă de obşte, mâncarea de post cinci zile pe săptămână, iar sâmbăta şi Duminica dezlegare la brânză şi lapte.

Pentru nevoile schitului, părintele Vasian a plantat livadă de meri, a săpat iaz pentru peşte şi a format o vestită prisacă cu 200 de stupi. Iar pentru primirea închinătorilor a făcut arhondaric nou, unde adăpostea şi ospăta gratuit pe toţi cei care ajungeau la schit. Aceeaşi grijă avea părintele Vasian şi pentru cei câţiva pustnici care se nevoiau în pădurile din jurul Pocrovului, dându-le hrană şi cele de trebuinţă.

Viaţa duhovnicească de rugăciune şi de linişte din această sihăstrie, ca şi blândeţea şi bunătatea stareţului Vasian, s-au făcut repede cunoscute peste tot. Călugări şi stareţi din mănăstiri, episcopi şi sihaştri, preoţi şi credincioşi, ţărani şi orăşeni, oameni simpli şi învăţaţi găseau în părintele Vasian de la Pocrov un

adevărat slujitor al lui Hristos, un sfetnic înțelept și un iscusit părinte duhovnicesc. Timp de 50 de ani, acest smerit egumen a stat neobosit, ziua și noaptea, înaintea Domnului și a oamenilor, rugându-se pentru toți, sfătuind, spovedind și hrănindu-i cu mâinile sale.

În primăvara anului 1903, Cuviosul Vasian s-a făcut schimonah, iar către toamnă s-a dus la Hristos, pentru a lua plata ostenelilor sale.[5]

[5] Arhim. V. Vasilache, *Vasian de la Pocrov,* în *Prinos închinat Patriarhului Nicodim,* București, 1946, p. 52-64.

IEROSCHIMONAHUL SAVA POPESCU, Mănăstirea Stânişoara-Argeş (1830-1904)[6]

Acest cuvios părinte a fost un vas ales al monahismului nostru, întrecând pe mulţi cu nevoinţa, cu tăcerea, cu liniştea şi cu lucrarea minţii.

Părintele Sava era fiul cel mai mare al preotului Nicolae Popescu, din satul Bucşeneşti-Argeş, plaiul Loviştea. Tatăl său l-a dat la Seminarul din Râmnicu-Vâlcea cu gândul să-l facă preot şi să-l lase urmaş în locul său. Dar tânărul Ştefan, fiind chemat de Dumnezeu la nevoinţa călugărească, după doi ani a părăsit seminarul şi s-a dus la Mănăstirea Stânişoara. În secolul XIX, această mănăstire era cea mai vestită sihăstrie din Ţara Românească. Loc *retras de lume, fără căi de acces, cu rânduiala de viaţa atonită, unde nu intra parte femeiască*. Pentru liniştea şi rânduiala acestei mănăstiri, nu puţini călugări iubitori de Hristos se nevoiau aici.

În această sihăstrie a intrat şi tânărul Ştefan, prin anul 1850. După trei ani de ascultare a fost călugărit, primind numele Sfântului Sava cel Sfinţit. Mai târziu, văzând stareţul buna lui aşezare în râvnă pentru cele duhovniceşti, l-a hirotonit diacon şi preot în obştea Mănăstirii Stânişoara. Ziua şi noaptea zăbovea în biserică, slujea cu evlavie cele sfinte, cânta frumos, vorbea puţin cu oamenii şi permanent cu Dumnezeu. În chilia lui nu primea niciodată pe nimeni. Acolo, ca într-o biserică de taină, se ruga neîncetat, vărsa neştiute lacrimi, adăuga multe metanii şi privegheri de toată noaptea şi se împărtăşea din bucuriile Duhului Sfânt.

Auzind de petrecerea fiului său, preotul Nicolae Popescu s-a dus şi el la mănăstire şi s-a călugărit cu numele de ieromonahul Nifon. Apoi şi fiul cel mai mic, lăsând seminarul, s-a călugărit tot la Stânişoara, cu numele de Atanasie. Acolo s-au nevoit împreună, părintele Nifon cu fiii săi, Sava şi Atanasie, mai bine de 30 de ani, slăvind pe Dumnezeu şi rugându-se pentru oameni.

La cererea Sfântului Ierarh Calinic, ieroschimonahul Sava s-a dus în anul 1863 să ajute la organizarea Mănăstirii Frăsinei. Ca părinte duhovnicesc al acestei sihăstrii, timp de patru ani a adunat în jurul său până la 20 de ucenici, a întemeiat viaţă de obşte, a rânduit slujbe după tipicul Muntelui Athos, apoi s-a întors iarăşi la metanie. După câţiva ani, ieroschimonahul Sava a fost rânduit stareţ la Mănăstirea Turnu, pe care o povăţuieşte cu aceeaşi blândeţe şi înţelepciune timp de aproape patru ani de zile. Apoi, lăsând alt stareţ în locul lui, se retrage din nou la fericita linişte de la Stânişoara.

În anul 1890, ieromonahul Nifon se mută la cele veşnice în vârstă de 90 de ani, iar în anul 1895, Cuviosul Sava este rânduit stareţ în mănăstirea de metanie. Dar, fiind smerit şi iubitor de linişte, după puţină vreme a renunţat la

[6] După mărturiile ucenicului său, Arhim. Grigorie Urieţescu. Stareţul Schitului Trivale-Piteşti.

această cinste, alegându-și tăcerea și neîncetata rugăciune. Însă, pentru blândețea și nevoința lui, tot soborul îl iubea și îl avea de duhovnic. La fel îl căutau și mirenii pentru sfat și mângâiere.

Ajungând la bătrânețe, părintele Sava a petrecut ultimii ani numai în post și rugăciune, fiind îngrijit de fratele său, Atanasie. Iar când și-a simțit sfârșitul aproape, a primit Preacuratele Taine, apoi a chemat pe starețul mănăstirii și i-a spus:

— Părinte stareț, sfârșitul meu s-a apropiat. Iertați-mă pe mine, păcătosul, de tot ce v-am greșit și mă binecuvântați, căci astăzi trebuie să stau la judecată înaintea lui Hristos! Nu mă uitați la sfintele rugăciuni.

Apoi, dându-și ultima sărutare și plângând unul pe grumajii celuilalt, a zis către fratele său:

— Părinte Atanasie, mă duc la Domnul să dau socoteală de faptele mele. Pomenește-mă permanent la biserică, iar trupul meu îngroapă-l alături de tatăl nostru, ca să fim și dincolo împreună cum am fost și pe pământ. Aprinde lumânarea în sfeșnic și du-te la chilie să te rogi pentru mine!

După câteva clipe, întorcându-se, schimonahul Atanasie l-a găsit Cuviosul Sava adormit în Domnul, cu lumânarea lângă el. Apoi, făcând slujba prohodului după rânduială, l-a îngropat lângă altarul Bisericii, alături de ieromonahul Nifon.

CUVIOSUL DOMETIE MONAHUL, Mănăstirea Neamț († 1905)

Spun părinții că în obștea Mănăstirii Neamț se nevoia, în a doua jumătate a secolului XIX, un călugăr foarte evlavios și nebăgat în seamă, cu numele Dometie. De 60 de ani făcea ascultare la vitele mănăstirii, cărând resturi de mâncare de la bucătărie și zicând neîncetat rugăciunea lui Iisus, în deplină tăcere și mulțumire duhovnicească. La chilie nu avea decât rasa, Ceaslovul și Psaltirea. Iar pentru că nu auzea, părinții îi spuneau „Dometie cel surd de la văcărie", ca să-l deosebească de ceilalți călugări cu același nume.

În anul 1905, într-o zi de toamnă, a zis ecleziarhul mănăstirii către toți:

— Părinților, a murit Dometie cel surd de la văcărie. L-am găsit în chilie, cu Psaltirea lângă el și l-am așezat în pridvorul bisericii. Care voiți să citiți la Psaltire în noaptea aceasta lângă părintele Dometie, cum este obiceiul la călugări?

— Îi citesc eu la Psaltire! a răspuns ieromonahul Ioanichie Moroi.

La miezul nopții, când au venit călugării la Utrenie, toată biserica era plină de bună mireasmă.

— De unde este această mireasmă duhovnicească în sfânta biserică? întrebau pe ieromonahul Ioanichie.

— A ieșit din sicriul părintelui Dometie! răspundea el.

Atunci călugării, înțelegând că l-a proslăvit Dumnezeu ca pe un sfânt, au început a face închinăciuni împrejurul sicriului, zicând:

— Cuvioase părinte Dometie, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi! Apoi, aducându-și Psaltirile, s-au rugat toată noaptea pentru odihna sufletului său. Și s-au adunat atât de mulți, încât nu mai încăpeau în pridvor și în naos. De aceea unii citeau la Psaltire în jurul bisericii.

În timpul înmormântării, trupul monahului Dometie a răspândit din nou bună mireasmă. Atunci arhiereul Narcis Crețulescu, starețul mănăstirii, a rostit aceste cuvinte:

— Vedeți, părinților, cum proslăvește Dumnezeu pe cel ce face ascultare fără cârtire? Vedeți pe cel ce se roagă neîncetat, cu răbdare și care nu caută răsplată de la oameni, ci de la singur Iisus Hristos? Părintele Dometie cel sărac acum s-a îmbogățit! Părintele Dometie, pe care nimeni nu-l băga în seamă, acum se roagă în cer pentru noi. Căci așa proslăvește Dumnezeu pe călugării cei smeriți și ascultători!

CUVIOȘI DIN PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI XX

SCHIMONAHUL ATANASIE POPESCU,

Mănăstirea Stânișoara-Argeș († 1907)

Schimonahul Atanasie era fiul cel mai mic al preotului Nicolae Popescu din comuna Bucșenești-Argeș și frate bun cu ieroschimonahul Sava din Mănăstirea Stânișoara. Tatăl său, după ce l-a dat la Seminarul din Râmnicu-Vâlcea, s-a călugărit la Stânișoara cu numele de Nifon și se nevoia acolo împreună cu fiul cel mai mare.

Dar nici copilul cel mic n-a voit să rămână în lume, că, după ce învăță 4 clase de seminar și deprinse bine psaltichia, se duse și el la Mănăstirea Stânișoara, pentru a cânta toată viața lui Hristos. Acolo îi întrecea pe toți cu frumusețea cântării, cu râvna pentru cele sfinte și cu ascultarea. Tatăl său îi zicea la început să se facă preot, dar el a dorit să se călugărească. Atunci tatăl l-a lăsat. Starețul, văzând nevoința lui, l-a tuns în schima monahală cu numele de Atanasie. Și era un lucru minunat a vedea pe tata cu cei doi fii slujind într-un cuget, ziua și noaptea, lui Dumnezeu. Însă părintele Atanasie întrecea pe ceilalți cu osârdia la rugăciune, cu smerenia și cu tăcerea.

În mănăstire era iubit de toți, mai ales pentru două daruri duhovnicești. Citea la strană foarte clar și frumos, fără nicio greșeală, și cânta îngerește, de mișca inimile tuturor. Era încă bun tipicar, ascultare pe care a dus-o toată viața. Cincizeci de ani a cântat și a citit părintele Atanasie în Biserica lui Dumnezeu, fără a ieși vreodată din mănăstire. Iar pentru smerenia inimii lui, a dobândit de la Hristos darul neîncetatei rugăciuni și mângâierea Duhului Sfânt.

Iată ce spunea despre el arhimandritul Grigorie Urițescu:

— Pe părintele Atanasie l-am cunoscut și am trăit cu dânsul la Mănăstirea Stânișoara, prin anii 1900-1905. Era foarte corect. Nu se amesteca în treburile altora. În afară de mănăstire, la sat sau oraș n-a mers niciodată. Păzea orele de slujbă și totdeauna, împreună cu fratele său, Sava, erau cei dintâi la biserică. Locul lui era în strana stângă. Citea canoanele și cânta, dar nu greșea cu nimic la citit, nici altora nu le făcea observație dacă greșeau. La ascultare nu deschidea nicio vorbă cu alții. Răspundea numai dacă era întrebat. Iar în chilia sa, vecină cu a fratelui său, nu primea pe nimeni.

În toamna anului 1907, Cuviosul schimonah Atanasie s-a dus la Hristos, iar trupul lui a fost îngropat alături de tatăl și de fratele său.

Odihnește, Doamne, cu drepții pe adormiții robii tăi, Cuvioșii Nifon, Sava și Atanasie!

ARHIMANDRITUL CHIRIAC NICOLAU, Mănăstirea Neamţ (1839-1907)

Acest cuvios părinte arhimandrit din Mănăstirea Neamţ a rămas în memoria urmaşilor săi, mai ales prin faptele sale de binefacere şi milostenie creştină ce se cuvin a fi pomenite. Era de loc din satul Humuleşti. În Războiul de Independenţă din anul 1877 a fost pe câmpul de luptă, ca ordonanţă a unui general. Apoi, îmbolnăvindu-se generalul şi simţindu-se aproape de moarte, a încredinţat ordonanţei sale o sumă de bani, cu obligaţia de a-i folosi în opere de binefacere creştinească.

După război, sergentul Constantin Chiriac se întoarse acasă şi intră ca frate în obştea Mănăstirii Neamţ. Stareţul Timotei, văzând ascultarea şi osârdia sa la cele duhovniceşti, l-a făcut călugăr, apoi diacon şi preot. Căutând să împlinească cu nepătată conştiinţă rugămintea generalului mort departe de ţară, ieromonahul Chiriac Nicolau a folosit banii încredinţaţi pentru alinarea bolnavilor şi luminarea copiilor neştiutori de carte.

În anul 1895 a construit o şcoală primară cu 4 săli de clasă în satul Vânători-Neamţ, precum se vede până astăzi, şi a înzestrat-o cu o preţioasă bibliotecă de sute de cărţi ieşite din vechile noastre tiparniţe bisericeşti. De asemenea, a donat o altă sumă de bani la Spitalul public din Târgu Neamţ, pentru mângâierea bolnavilor şi efectuarea unor înnoiri. Banii rămaşi i-a împărţit La mănăstiri şi biserici pentru odihna sufletului celui răposat.

În anul 1890, ieromonahul Chiriac Nicolau a fost făcut duhovnic şi arhimandrit în obştea Mănăstirii Neamţ şi câţiva ani arhimandrit de scaun al Episcopiei Ismailului şi Dunării de Jos. Timp de aproape 20 de ani, cât a mai trăit, a săvârşit cu multă evlavie cele sfinte, fiind nelipsit de la biserică şi îndeletnicindu-se cu sfătuirea şi mărturisirea credincioşilor şi a călugărilor, care îl aveau ca pe un bun părinte duhovnicesc. În anul 1907, arhimandritul Chiriac s-a dus la Hristos, să primească plata ostenelilor sale.

IEROSCHIMONAHUL NECTARIE, Mănăstirea Almaș-Neamț (1835-1912)

Părintele Nectarie a fost un mare duhovnic isihast. Era de loc de pe Valea Trotușului. După armată s-a făcut călugăr la Mănăstirea Bogdana-Târgu Ocna. Dar, fiind foarte râvnitor pentru neprihănita liniște, s-a retras în Munții Caşinului și acolo s-a făcut sihastru renumit. Mai mult de 20 de ani s-a liniștit schimonahul Nectarie în pădurile seculare din Munții Cașinului, unde se nevoiau și alți călugări iubitori de Hristos. Acolo a gustat Cuviosul Nectarie din dulceața liniștii și a deprins lucrarea cea de taină a rugăciunii lui Iisus.

În anul 1882, starețța Mănăstirii Almaș-Neamț, schimonahia Suzana Ștefănescu, rămânând fără preot, i-a cerut episcopului de Roman, Melchisedec, – fratele ei – să-i dea un duhovnic bun. Atunci episcopul a chemat la sine pe părintele Nectarie din Muntele Caşin, l-a hirotonit preot și l-a trimis duhovnic la Mănăstirea Almaș.

Timp de 30 de ani, acest smerit isihast a fost singur slujitor, sfetnic și părinte duhovnicesc al Mănăstirii Almaș, care număra până la 40 de călugărițe. Iar nevoința duhovnicului Nectarie era aceasta: zilnic săvârșea Sfânta Liturghie și toată rânduiala cu mare evlavie. Restul timpului îl petrecea singur, în cugetări dumnezeiești și în lucrarea rugăciunii lui Iisus. În chilie nu primea niciodată pe nimeni. Spovedania soborului o făcea săptămânal în biserică. Nimeni nu-l vedea vreodată râzând sau vorbind cuvinte de prisos. Că vorbea foarte puțin și cu multă înțelepciune. Mâncare primea o singură dată pe zi, iar de avea ceva de prisos, împărțea la săraci și la maicile bătrâne. Noaptea o petrecea în rugăciune și în citirea Sfintelor Scripturi. Spre ziua adormea două-trei ore, apoi venea la biserică.

Pentru sfințenia vieții lui, părintele Nectarie era foarte iubit și căutat de credincioși. Pe unii îi spovedea, pe alții îi sfătuia, celor bolnavi le citea și, după mărturia ucenicilor lui, mulți se vindecau de suferințele lor.

În anul 1910, ieroschimonahul Nectarie s-a îmbolnăvit de picioare. Zi și noapte se ruga în chilie, că nu mai putea merge la biserică. Iar în ultima noapte a vieții lui a zăbovit multe ore în genunchi, vorbind cu cineva nevăzut. Dimineața, maicile i-au întrebat:

— Cu cine ai vorbit astă noapte, părinte Nectarie, că toată noaptea vorbeai singur?

— În noaptea aceasta am văzut, pe un câmp întins, o mulțime de oameni goi, pe care i-am spovedit în viață, dar care nu și-au făcut canonul, ci au murit sub canon. Toți mă rugau să-i dezleg de canon, ca să se învrednicească de cunună. Cu dânșii am vorbit toată noaptea aceasta! După un ceas, Cuviosul Nectarie Ieroschimonahul și-a dat duhul în mâinile Domnului și a fost înmormântat alături de biserică.

Era în vara anului 1912.

MOŞUL GHEORGHE LAZAR, Mănăstirea Văratec (1846-1916)[7]

a. Viaţa

Credinciosul Gheorghe Lazăr este modelul adevăratului pelerin român. Prin trăirea sa cu totul aleasă, el formează un exemplu unic în viaţa duhovnicească a Bisericii noastre din ultima sută de ani.

Moşul Gheorghe Lazăr, cum i se spune până astăzi, s-a născut în comuna Şugag, judeţul Alba, în anul 1846. Când avea vârsta de 24 de ani, părinţii l-au căsătorit şi l-au lăsat moştenitor averii lor. Şi a trăit în însoţire cu femeia sa, Pelaghia, aproape 20 de ani, fiind binecuvântat de Dumnezeu cu cinci copii. Ducea o viaţă creştinească aleasă, în muncă cinstită, în rugăciune, post şi milostenie. Îndeletnicirea lui era creşterea vitelor.

În anul 1884, s-a dus să se închine la Mormântul Domnului şi a rămas la mănăstirile din pustiul Iordanului şi al Sinaiului peste un an de zile. Apoi s-a nevoit un an şi jumătate în Muntele Athos şi s-a întors în ţară. A mai trăit câţiva ani în familie, şi-a pus copiii în rânduială, iar în anul 1890 s-a retras pelerin spre mănăstirile Moldovei.

După ce se închină la toate sfintele lăcaşuri, Moşul Gheorghe Lazăr se stabileşte definitiv în oraşul Piatra Neamţ şi se nevoieşte ca un adevărat sihastru în clopotniţa lui Ştefan cel Mare din mijlocul oraşului timp de 26 de ani, până la obştescul său sfârşit. Aici se ostenea singur, în post şi rugăciune vară şi iarnă, fără foc, fără pat, fără două haine, fără încălţăminte în picioare trăind din darul lui Dumnezeu şi din mila oamenilor.

Astfel, bineplăcând lui Dumnezeu şi cunoscându-şi sfârşitul, s-a săvârşit cu pace în chilia lui, la 15 august, 1916, şi a fost înmormântat în cimitirul oraşului. În vara anului 1934, osemintele sale au fost aşezate în gropniţa Mănăstirii Văratec.

---

[7] După mărturiile ucenicilor săi, Arhim. Mina Prodan şi Protos. Damaschin T. din Mănăstirea Neamţ.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1.Credinciosul Gheorghe Lazăr a fost în viața sa un om al rugăciunii. Cel mai mult citea Psaltirea. Încă de mic o purta cu sine și, păscând vitele părinților săi pe munte, citea mereu psalmii lui David, până i-a deprins pe de rost.

2. Dorind foarte mult să se închine la Mormântul Domnului, în primăvara anului 1884 și-a pus Evanghelia și Psaltirea în traistă, și-a lăsat casa în rânduială, a luat toiagul în mână și a plecat la Ierusalim. Până la Constanța a mers pe jos, apoi cu vaporul, rostind neîncetat psalmii lui David. Iar când a ajuns la Sfântul Mormânt, s-a rugat cu atâta credință și lacrimi, că a uimit pe toți. Și a zăbovit în Ierusalim 40 de zile.

3. Spunea mai târziu ucenicilor săi că, râvnind să cunoască nevoința călugărilor din Țara Sfântă, s-a dus să se închine prin toate mănăstirile din pustiul Iudeei și din Valea Iordanului. Mai întâi a ajuns cu mai mulți pelerini la un sihastru vestit ce se nevoia în peștera Sfântului Xenofont. Sihastrul tocmai atunci dădea mâncare unui leu în gura peșterii. Apoi, slobozind leul în pustie, a strigat pe nume pe Moșul Gheorghe, zicându-i prin tălmaci:

— Frate Gheorghe, vino și nu te teme. Pomenită să fie credința ta înaintea lui Hristos și auzită să-ți fie rugăciunea în urechile Domnului Savaot! Știu dragostea ta și râvna inimii tale de a-I sluji Lui toată viața. Deci, zăbovește o vreme la mănăstirile din Palestina în post și rugăciune, iar când îți va porunci Duhul Sfânt, să vii iarăși la mine.

4. Cu binecuvântarea acestui sihastru a petrecut Moșul Gheorghe un an de zile prin mănăstirile Palestinei. În fiecare lavră stătea o lună de zile. Ziua ajuta la udatul grădinilor, iar noaptea citea la Psaltire în biserică și zicea rugăciunea lui Iisus. Apoi pleca la altă mănăstire.

Așa s-a nevoit bătrânul, în post, în rugăciune și tăcere, neștiut de nimeni. Apoi s-a dus iarăși la bunul său dascăl din pustie.

5. Primindu-l cu dragoste, pustnicul l-a întrebat:

— Frate Gheorghe, cum se simte duhul tău?

— Bine, cu rugăciunile sfinției tale, părinte.

— Să știi, frate, că tu nu ești chemat să fii călugăr, dar vei duce o nevoință mai grea decât a unui călugăr. Că vei trăi mergând din loc în loc, în rugăciune, în post și în multă lipsă. Dar, de vei avea neîncetat mintea la Dumnezeu, darul Lui va fi cu tine și vei birui toate ispitele vrăjmașului. Avere pe pământ să nu-ți aduni; pe călugări și pe preoți să-i cinstești, pe mireni să-i sfătuiești, pe săraci cât poți să-i ajuți, în biserici ziua și noaptea să te rogi, și așa te vei mântui.

— Dar cum voi putea împlini toate acestea, că sunt slab și neputincios?

— Du-te la pustie, unde nu este față de om, și postește patruzeci de zile. Iar pentru slăbiciunea firii să iei cu tine puțină pâine și apă. Însă, fii cu luare

aminte, că multe ispite şi năluciri diavoleşti vei pătimi. De vei sfârşi aceste zile cu bine, vei primi mare dar de la Dumnezeu şi vei birui toate cursele vicleanului diavol.

6. Trecând bunul nevoitor Iordanul, numai cu Evanghelia şi Psaltirea în desagă, a postit 40 de zile în pustie, rugându-se neîncetat şi întărindu-se din când în când cu puţină hrană. Dar în aceste zile multe ispite a pătimit. Că uneori îl speria vrăjmaşul cu năluciri de fiare şi şerpi veninoşi, alteori îl chinuia cu foamea, cu setea, cu arşiţa şi mai ales cu ţânţarii şi cu tot felul de insecte. El însă, cu ajutorul lui Dumnezeu, de toate s-a izbăvit.

7. Într-o zi, vrăjmaşul i-a aruncat căciula, ca să-l tulbure de la rugăciune. Atunci el s-a făgăduit Domnului ca să umble până la moarte cu capul descoperit. În altă zi i-a aruncat bocancii şi nu i-a mai găsit. De atunci, bunul nevoitor a început să umble toată viaţa desculţ. Iar în altă zi i s-a arătat vrăjmaşul în chipul unui om ce ară şi i-a zis:

— Moş Gheorghe, vezi brazda aceasta?

— Da, o văd, a răspuns bătrânul.

— Aşa că este dreaptă?

— Da, este dreaptă.

— Iată, aşa este şi credinţa ta către Dumnezeu! adaugă vrăjmaşul, vrând să-l arunce în păcatul mândriei. Dar Moşul Gheorghe, însemnându-se cu Sfânta Cruce, a izgonit pe diavolul de la el.

8. Împlinindu-se cele 40 de zile, Moşul Gheorghe s-a dus iarăşi la sihastrul din pustie. Iar pustnicul, sărutându-l, i-a zis:

— Frate Gheorghe, pentru că ai biruit pe vrăjmaşul şi nu te-ai lăsat înşelat de cursele lui, iată, ţi-a dat Dumnezeu darul rugăciunii celei curate şi putere duhovnicească în nevoinţa ta. Că toata viaţa vei umbla desculţ şi fără acoperământ pe capul tău, dar nici frigul, nici căldura, nici boala nu te vor vătăma.

Apoi bătrânul, făcând metanie dascălului său, s-a întors la Ierusalim, s-a închinat la Mormântul Domnului, a primit Preacuratele Taine şi a plecat spre Muntele Athos. Aici a zăbovit încă un an şi jumătate, închinându-se pe la toate sfintele lăcaşuri şi cercetând pe cuvioşii călugări din mănăstiri şi peşteri. Apoi, luând de la toţi binecuvântare, s-a întors iarăşi în sânul familiei.

9. Spuneau ucenicii săi că Moşul Gheorghe n-a stat mult în Şugag. Ci, punându-şi în rânduială casa şi copiii, a plecat închinător pe la mănăstiri şi schituri. Îmbrăcat cu cojoc, desculţ, cu capul descoperit, cu Psaltirea sub braţ şi cu toiagul în mână, bunul pelerin mergea pe jos din sat în sat, din mănăstire în mănăstire, rostind rugăciunea lui Iisus şi psalmii lui David. Ziua călătorea, iar seara poposea prin sate, cât mai aproape de biserici. După ce se odihnea câteva ceasuri, intra în biserică şi se ruga acolo, singur, cu rugăciuni de taină, până dimineaţa. Apoi pleca mai departe.

Aşa s-a nevoit bătrânul Gheorghe Lazăr trei ani de zile, străbătând

Transilvania şi Muntenia, rugându-se prin biserici şi mănăstiri, ca un adevărat pelerin al Bisericii noastre Ortodoxe.

10. În anul 1890, Moşul Gheorghe Lazăr a mers să se închine şi prin mănăstirile Moldovei, zăbovind în fiecare sfânt lăcaş. Apoi s-a stabilit definitiv la biserica Sfântul Ioan Botezătorul din Piatra Neamţ, zidită de voievodul Ştefan cel Mare. Şi a locuit în clopotniţa bisericii timp de 26 de ani în aspră nevoinţă, ca un adevărat stâlpnic şi sihastru în mijlocul lumii, fiind iubit de toţi şi rugându-se pentru toţi.

11. Nevoinţa bătrânului Gheorghe Lazăr, după mărturia ucenicilor săi, Arhimandritul Mina Prodan şi protosinghelul Damaschin Trofin din Mănăstirea Neamţ, era aceasta:

— Dimineaţa pleca, cu toiagul în mână şi cu Psaltirea sub braţ, la unele familii unde era chemat sau pe stradă, zicând pe de rost psalmii. Din banii pe care îi primea milostenie, cumpăra mai multe pâini calde de la brutărie şi, la amiază când se întorcea, le împărţea săracilor şi cerşetorilor din oraş care îl aşteptau în faţa clopotniţei. Unora le dădea pâine, altora le dădea bani şi tot ce primea de la credincioşi. Apoi urca în turn singur numai cu Psaltirea sub braţ. Acolo zăbovea în rugăciuni de taină până către seară. După asfinţitul soarelui mânca legume fierte şi îndată se culca.

La ora 11 noaptea, bătrânul cobora din turn, se închidea în biserică şi se ruga acolo singur, neştiut de nimeni, până dimineaţa. În zorii zilei ieşea din biserică şi pleca să cumpere pâine pentru săraci.

12. Psaltirea era cartea de rugăciuni cea mai iubită în viaţa bătrânului Gheorghe Lazăr. O ştia pe de rost din tinereţea sa şi o rostea regulat în fiecare zi. Pe stradă, însă, bătrânul rostea psalmii în ison, cu glas tare şi rar, zicând:

— Acum să începem drăguţele de rugăciuni ale catismei întâi!

După ce termina, adăuga:

— Acum să începem drăguţele de rugăciuni ale catismei a doua!

Aşa continua până termina Psaltirea. Apoi împărţea milostenie şi se urca din nou în turn.

13. Spuneau ucenicii bătrânului că oamenii din oraş şi din împrejurimi, toţi îl cunoşteau şi se foloseau mult de viaţa lui aleasă. Tineri şi bătrâni, săteni şi orăşeni, săraci şi bogaţi, cu toţii îl numeau de obşte „Moşu Gheorghe". Iar când trecea prin sate sau pe stradă, unii îi sărutau Psaltirea pe care o purta permanent sub braţ, alţii îi dădeau milostenie ca să se roage pentru ei, copiii se opreau din joacă, vitele pe câmp stăteau o clipă din păscut, iar câinii niciodată nu lătrau după el. Mulţi credincioşi îl petreceau, mergând cu evlavie în urma lui şi ascultând psalmii pe care îi rostea în auz.

14. Spuneau aceiaşi ucenici că cea mai înaltă rugăciune a bătrânului era cea de noapte, pe care o făcea în biserică. Timp de peste 30 de ani nu a lipsit niciodată noaptea de la biserică. Intra la ora 11 înainte de miezul nopţii şi ieşea dimineaţa, între orele patru-cinci. Oriunde înnopta, în oraşe, prin sate sau pe

la mănăstiri, păstra cu sfinţenie această rânduială. Aceasta era rugăciunea de foc a bătrânului Gheorghe Lazăr, pe care o săvârşea în taină, neştiut de oameni.

15. Ucenicul său, Protosinghelul Damaschin Trofin din Mănăstirea Neamţ, spunea următoarele:

— Fiind eu de loc din Piatra Neamţ, Moşul Gheorghe venea adesea în casa noastră. Într-o zi, pe când aveam 15 ani, a zis bătrânul către tata:

— Drăguţă, lasă copilul deseară să se roage cu mine la biserică!

— Îl las, Moş Gheorghe. Şi am plecat împreună spre biserica Sfântul Ioan Domnesc.

Noaptea, la ora 11, a deschis biserica şi ne-am încuiat înăuntru. Pe mine m-a trimis la strană să citesc încet din Ceaslov, iar el a rămas în pronaos. Şi a stat acolo nemişcat, desculţ pe piatră, cu mâinile în sus la rugăciune două ceasuri. Eu mă uitam pe furiş la el, să văd cum se roagă, dar nu înţelegeam ce zice. Apoi a zis câteva catisme din Psaltire. Apoi a lăsat Psaltirea şi zicea către fiecare sfânt din calendar această scurtă rugăciune:

— Sfinte preacuvioase părinte (N), roagă-te lui Dumnezeu pentru noi, păcătoşii!

Pe urmă a început să pomenească pe de rost pe toţi oamenii care i-au dat milostenie în ziua trecută, fără a uita vreun nume. Pentru fiecare făcea o închinăciune şi zicea această rugăciune:

— Preasfântă Treime, miluieşte pe cutare care m-a miluit pe mine păcătosul! Apoi şi-a pus cojocul, Psaltirea şi toiagul în strană şi a început să facă metanii cu rugăciunea lui Iisus, mai mult de un ceas. Iar când a observat că se luminează de ziuă, s-a apropiat de mine şi mi-a zis:

— De acum, hai să mergem, drăguţă!

16. Pe lângă rugăciune şi milostenie, Moşul Gheorghe Lazăr avea şi o mare nevoinţă trupească, prin care întrecea pe toţi. Vară şi iarnă umbla desculţ şi descoperit, oricât de cald sau de ger ar fi fost. Iarna ieşeau aburi de pe creştetul său, iar zăpada şi gheaţa i se topeau sub tălpi, încât toţi se minunau de aceasta şi slăveau pe Dumnezeu. Spuneau părinţii care l-au cunoscut şi bătrânii oraşului că Moşul Gheorghe nu a fost niciodată bolnav, căci darul Domnului era cu dânsul.

17. Pe când trăia încă în Transilvania, s-a dus iarna desculţ peste Carpaţi, la Schitul Peştera Ialomicioarei. Acolo, văzând că biserica nu are sobă, a zis egumenului:

— Cum staţi în biserică fără foc?

— Nu avem bani să cumpărăm o sobă, a răspuns. Atunci Moşul Gheorghe a cumpărat o sobă de teracotă din Sinaia şi a dus-o la schit.

18. Trecând odată printr-un sat în timp de iarnă şi văzându-l oameni desculţ, i-au zis:

— Moş Gheorghe, vrei să-ţi cumpărăm noi nişte opinci?

— Lasă, drăguţă, a răspuns bătrânul, că picioarele mele sunt mai calde ca ale voastre!

19. Uneori obişnuia acest minunat bătrân să meargă spre închinare pe la sfintele mănăstiri, că era cunoscut părinţilor şi toţi îl primeau cu dragoste. Şi stătea până la o săptămână în fiecare lăcaş, păzind neschimbată buna lui rânduială şi zăbovind în vorbiri duhovniceşti cu părinţii călugări. Mănăstirile cele mai iubite Moşului Gheorghe erau: Bistriţa, Neamţ, Sihăstria, Sihla, Agapia, Văratec şi Nechit.

20. Vestea nevoinţei sale ajunsese departe, dincolo de hotarele Moldovei. De aceea veneau mulţi să-i ceară cuvânt de folos. Unii veneau să se roage pentru ei. Alţii îi cereau milostenie. Iar bătrânul, fiind blând la chip, dulce la grai, înţelept la cuvânt şi smerit la inimă, pe toţi îi mângâia şi îi zidea sufleteşte.

21. Veneau încă la Moşul Gheorghe tineri din Transilvania şi Moldova care doreau să slujească lui Hristos. Iar el, având darul înainte-vederii, pe unii îi trimitea la mănăstirile din Moldova sau la Sfântul Munte, iar pe alţii îi întorcea la căminele lor. Cei mai mulţi ucenici avea la Mănăstirea Neamţ, iar dintre maici, la Agapia şi Văratec. Însă, toţi ucenicii lui au ajuns călugări desăvârşiţi.

22. Odată l-a întrebat un tânăr din Zărneşti:

— Moş Gheorghe, vreau să mă fac călugăr. La ce mănăstire să mă duc?

— Ascultă, drăguţă! Dacă vrei să te mântuieşti, du-te acolo unde sunt mai multe ispite!

23. Altădată l-a întrebat ucenicul său, Dumitru Trofin, din Piatra Neamţ:

— Moş Gheorghe, m-am hotărât să mă duc la Sfântul Munte. Ce sfat îmi dai?

— Drăguţă, nu te duce la Sfântul Munte. Poţi fi şi aici călugăr bun. Du-te la Schitul Sihăstria. Acolo este un egumen ales şi are mare nevoie de fraţi. Deci, ascultându-l, ucenicul a ajuns duhovnic iscusit.

24. Alţi doi ucenici ai bătrânului, anume Ioan şi Constantin Păvălucă, mocani vestiţi din comuna Breţcu-Covasna, l-au întrebat:

— Moş Gheorghe, vrem să ne facem amândoi călugări. Donăm mănăstirii şi averea noastră formată din 500 de oi. La care mănăstire să mergem?

— Drăguţă, mergeţi la Mănăstirea Neamţ. Acolo este mântuirea voastră!

25. Uneori bătrânul se retrăgea la Mănăstirea Sihăstria, al cărei egumen, Protosinghelul Ioanichie Moroi, îi era cel dintâi ucenic. Noaptea se ruga după obicei în biserică, iar ziua se ruga şi citea Psaltirea la un loc tăinuit pe Muntele Tăciunele.

26. Odată s-a urcat Moş Gheorghe la Schitul Sihla cu mai mulţi părinţi din Sihăstria. Bătrânul mergea înainte, rostind în taină rugăciunea lui Iisus. Apoi, deodată s-a împiedicat şi era gata să cadă jos. Atunci s-a întors către

părinți și le-a zis:

— Vedeți ce mi s-a întâmplat? Numai puțin am părăsit rugăciunea și îndată m-a părăsit darul lui Dumnezeu. Cum m-am pogorât cu mintea jos, m-am și împiedicat să cad, căci, mintea trebuie să fie întotdeauna înălțată la Dumnezeu.

27. Acest minunat bătrân dobândise de la Dumnezeu darul preasfintei rugăciuni a lui Iisus, pe care o zicea în taină cu mintea și cu inima. Dar despre această minunată lucrare nu vorbea niciodată cu nimeni. Numai pe fiica sa cea mai mare, Ana, o învățase rugăciunea lui Iisus, încă pe când trăia în familie. Despre aceasta spunea copila:

— Repetam mereu rugăciunea „Doamne Iisuse", așa cum mă sfătuise tata, dar nu puteam s-o zic cu atenție. Mintea mea se răspândea mereu, deși mă rugam toată ziua. Mi se părea că atenția mea este în față, iar nu în inimă. Pentru aceasta eram tare întristată și mă rugam lui Dumnezeu să-mi dea darul rugăciunii.

Odată, trecând pe lângă o troiță de la răscrucea unui drum, m-am închinat înaintea ei cu multă credință. În clipa aceea am simțit că o putere a intrat în inima mea. De atunci, mintea mi se pogoară în inimă și mă rog totdeauna cu nespusă bucurie și căldură.

28. Spuneau ucenicii Moșului Gheorghe că odată, pe când se rugau după obicei în biserică, i s-a arătat vrăjmașul în față și l-a întrebat cu mânie:

— Ce faci aici?

— Mă rog lui Dumnezeu! a răspuns bătrânul cu îndrăzneală.

— Bine faci! a zis vrăjmașul, și a dispărut.

29. Altădată zicea bătrânul ucenicilor săi:

— Într-o Duminică, pe când veneam de la biserică, am văzut la cârciuma satului mulți oameni la băut, iar printre ei mulțime de diavoli, cum n-am mai văzut în altă parte.

30. Se spunea despre dânsul că dacă îi dădea cineva milostenie mai mult de un leu, nu voia să primească, ci cu blândețe îi zicea:

— Drăguță, dă-i la săraci, că așa ne poruncește Dumnezeu!

31. Odată a venit o femeie săracă la el și i-a spus, plângând:

— Moș Gheorghe, sunt femeie văduvă, am cinci copii la școală și n-am niciun ban.

— De cât ai nevoie? o întrebă bătrânul.

— Îmi trebuie o sută de lei.

Atunci el i-a dat tot ce primise milostenie de la oameni în ziua aceea.

32. Altă dată moș Gheorghe s-a urcat în tren la Pașcani să meargă la Roman, dar nu avea bilet. Controlorul ha spus:

— Moșule, dacă n-ai bilet, la prima stație te dai jos din tren!

Bătrânul rostea în taină Psaltirea pe care o știa din tinerețe pe de rost. Iar oamenii din tren rugau pe controlor să-l lase, că este om cu viață sfântă.

Însă, la prima staţie, l-a coborât din tren, iar bătrânul a plecat pe jos pe lângă calea ferată, zicând:

— Drăguţă, rămâneţi aici cu Dumnezeu şi cu Măicuţa Domnului!

După puţin timp, mecanicii au văzut că trenul nu mai porneşte, şi nu ştiau de ce!

Atunci oamenii au înţeles că din cauza bătrânului, care a fost dat jos, nu mai porneşte trenul. Auzind controlorul, imediat a plecat pe jos după el, l-a urcat în tren şi a pornit locomotiva.

33. Moşul Gheorghe avea la Mănăstirea Neamţ trei monahi, ucenici ai lui din Transilvania, cu numele Veniamin, Pamvo şi cu Damaschin.

Odată bătrânul a venit la ei să-i vadă. Iar ei, fiind tulburaţi, i-au spus:

— Moş Gheorghe, noi plecăm din mănăstirea asta, că ne-am smintit!

— Dar de ce, drăguţă?.

— Nu mai este mântuire aici!

Atunci bătrânul, deşi era foarte blând, a strigat tare de trei ori:

— Nu fă tu! Nu fă tu! Nu fă tu!... Că fiecare va răspunde pentru ale sale păcate.

34. Spuneau bătrânii din Piatra Neamţ că iarna, oricât de ger ar fi fost, Moşul Gheorghe mergea încet pe stradă, prin viscol şi troiene, zicând Psaltirea pe de rost. Iar când trecea pe lângă brutării, intra înăuntru şi punea câte un picior pe vatra cu jăratic până îi cădea gheaţa dintre degete. Apoi pleca, rugându-se mai departe.

35. Uneori îl întrebau ucenicii:

— Când o să mori, Moş Gheorghe?

— Drăguţă, ştii când? Când s-or tulbura popoarele şi la moartea mea va fi sărbătoare mare şi vor suna toate clopotele din ţară!

36. În ziua de 15 august, 1916, la Adormirea Maicii Domnului, pe când clopotarul bisericii Sfântul Domnesc din Piatra Neamţ se urca în turn să sune clopotele de mobilizare generală, Moşul Gheorghe Lazăr zăcea jos în chilie, cu Psaltirea lângă el. În clipa aceea venerabilul pelerin îşi dădea duhul în mâinile lui Hristos Dumnezeu!

Petrecut de mii de credincioşi, a fost îngropat în cimitirul oraşului, îmbrăcat în cojocul său, cu Psaltirea şi toiagul alături.

37. Iar strămutarea osemintelor sale de la Piatra Neamţ la Mănăstirea Văratec a fost aşa:

În anul 1934, Protosinghelul Damaschin Trofin, ucenicul său, fiind stareţ la Mănăstirea Râşca-Suceava, a voit să ducă osemintele Moşului Gheorghe Lazăr la Râşca. Deci, aşezându-le într-un sicriu, le-a pus în căruţă şi a pornit spre Târgu Neamţ. La drumul spre Văratec, însă, caii s-au oprit şi n-au voit nicidecum să meargă mai departe. Zadarnic încerca părintele Damaschin să-i pornească din loc. Apoi fără veste, caii au pornit în galop spre Văratec şi nu s-au oprit decât în faţa mănăstirii.

Înţelegând stareţul că aceasta este voia fericitului bătrân Gheorghe Lazăr, i-a făcut prohodul în biserică, împreună cu tot soborul maicilor, iar osemintele le-a aşezat în gropniţă, sub altar, unde se află până astăzi.

Fericiţi sunt, Doamne, cei pe care i-ai primit şi i-ai ales!

MONAHUL SILVESTRU AILINCĂI, Mănăstirea Durău-Neamț († 1919)

Părintele Silvestru era de loc din satul Buhalnița-Neamț. În tinerețe a fost căsătorit și a avut copii. Apoi, renunțând la toate, s-a făcut călugăr în Mănăstirea Durău. Și era atât de smerit și ascultător, încât toți se foloseau de blândețea și nevoința lui. Nu știa carte, însă se ruga ziua și noaptea, făcea metanii, lucra la grădină și era nelipsit de la biserică. Avea încă mare evlavie către Maica Domnului. La icoana ei se ruga mereu, zicând:

— Maica Domnului, ajută-mi mie, păcătosului! Maica Domnului, dă-mi sfârșitul cel bun! Apoi săruta icoana și se ducea la ascultare cu ochii în lacrimi.

Odată l-a întrebat ucenicul:

— Părinte Silvestru, pentru ce faci atâtea metanii?

— Pentru păcatele mele fac metanii, că tare multe mai am! Fac metanii și pentru cele șapte laude, că nu știu carte să le citesc la chilie. Fac metanii pentru copiii mei și pentru toți oamenii, că ei n-au vreme să se roage.

De la o vreme, părintele Silvestru surzise de tot, căci avea peste 90 de ani. Dar la biserică nu lipsea.

Într-o zi l-au întrebat părinții:

— Cum te scoli noaptea la Utrenie, părinte Silvestru, dacă nu auzi clopotul?

— Are Maica Domnului milă de mine, păcătosul. Când mă culc zic: „Maica Domnului, scoală-mă la sfânta rugăciune!” Iar la miezul nopții, când toacă de Utrenie, cineva mă atinge puțin și îndată mă scol.

Uneori zicea către părinți:

— Oare de ce nu mai vine la mine moartea asta? Se vede că-s om păcătos și încă nu m-a iertat Dumnezeu! Părinților, rugați-vă pentru mine! adăuga bătrânul lăcrimând.

Așa s-a nevoit părintele Silvestru la Mănăstirea Durău mai mult de 20 de ani. Și îl iubeau toți pentru că era sporit și fără nicio răutate. Deci, precum i-a fost viața, așa i-a și fost sfârșitul.

În toamna anului 1919, pe când erau cu toții la Utrenie și se cânta „Ceea ce ești mai cinstită decât Heruvimii...”, părintele Silvestru făcea metanii după obicei la icoana Maicii Domnului. Apoi a rămas în genunchi, cu fruntea la pământ. Părinții credeau că l-a furat somnul. La sfârșitul slujbei l-au deșteptat, zicând:

— Scoală, părinte Silvestru, că s-a terminat Utrenia!

Dar, o, slăvită minune! Părintele Silvestru își dăduse duhul înaintea icoanei Preasfintei Fecioare!

Atunci părinții l-au înfășurat în mantie, l-au așezat în mijlocul bisericii și a treia zi l-au petrecut pe drumul cel de veci.

SCHIMONAHUL IRINARH ȘIȘMAN,

Schitul Prodromul-Muntele Athos, (1845-1920)[8]

Acest schimonah iubitor de osteneală s-a născut în comuna Mileşti, judeţul Dolj, în anul 1845. Ajungând în vârstă şi reuşind să înveţe multă carte căci ştia patru limbi străine, la urmă s-a rănit cu inima spre dragostea lui Hristos.

Deci, renunţând la toate şi ascultând glasul Evangheliei, în anul 1884 s-a dus în Muntele Athos şi s-a făcut schimonah în Schitul Românesc Prodromul. Şi era foarte osârduitor la nevoinţa călugărească, tăcut, smerit şi răbdător Având ca dascăl pe Cuviosul Nectarie Protopsaltul, de la dânsul a învăţat lucrarea cea de taină a rugăciunii lui Iisus, care este sfârşitul a toată filosofia. Ziua lucra cu mâinile la grădină şi cu mintea se ruga, iar noaptea mergea la biserică, citea sfintele cărţi şi se liniştea în chilie, aşteptând cu bucurie venire Domnului.

În anul 1898, Cuviosul schimonah Irinarh a fost îndemnat de Duhul Sfânt să scrie pe larg istoria monahismului din Muntele Athos, după multe izvoare ce se află în bibliotecile atonite. Deci, luând binecuvântare de la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului numită Prodromiţa şi de la Cuviosul Ghedeon Georgescu, egumenul schitului, îndată a început lucrul.

Opera sa se numeşte *Istoria Sfântului Munte* şi este formată din 20 de tomuri, cu peste zece mii de pagini. Primele 17 tomuri tratează pe larg istoria celor 20 de mănăstiri mari, începând din secolul I până la începutul secolului XX. Tomul 18 tratează despre icoanele făcătoare de minuni din Muntele Athos, cu numeroase minuni ale Maicii Domnului, în 150 de capete. Tomul 19 conţine planşe cu „mănăstirile Sfântului Munte", „Crinii Raiului", „Floarea Darului", „Sfinţii Atonului" etc. Iar tomul 20 tratează, în prima parte, istoria monahismului românesc atonit din început până în anul 1916, cu cele peste o sută de chilii locuite de români în timpul său şi preţioase date statistice. Ultima parte a tomului 20 conţine „Istoria Schitului Prodromul".

Cuviosul Irinarh îşi începe opera sa monumentală în anul 1898 şi, după multe osteneli şi grele ispite de la oameni şi de la diavolul, precum singur spune, o termină la 6 septembrie, 1916. Prima pagină o începe cu această rugăciune: „Doamne, Dumnezeul meu, ajută-mi în această lucrare, pentru ca să se proslăvească numele Tău cel sfânt în veci, amin. Că cu darul Tău toate se isprăvesc cu pace, Cel ce eşti începutul şi sfârşitul, iar fără darul Tău nimic nu se isprăveşte".

Mărturiseşte schimonahul Irinarh că în anul 1905, pe când scria minunile Maicii Domnului şi ale icoanelor ei din Muntele Athos, deodată a căzut din

[8] După arhiva Schitului Prodromul.

lucrarea vrăjmașului o piatră mare în fereastra lui, i-a spart geamul și lampa și l-a lovit peste mâna cu care scria. Dar el, cerând ajutorul Preacuratei Fecioare, a continuat să scrie mai departe. Uneori nu avea cerneală și hârtie, iar alteori, frații din schit se supărau pe el și cârteau că nu iese la ascultare. Dar bătrânul pe toate le răbda și cu blândețea sa făcea întotdeauna pace.

Lucrarea monografică a învățatului schimonah Irinarh are o valoare de unicat, atât din punct de vedere istoric și literar, cât mai ales duhovnicesc. Opera sa este cea mai bogată monografie istorică a monahismului atonit, ce s-a scris după anul 1850. Schimonahul Irinarh Șișman rămâne primul istoriograf român atonit și unul din cei mai buni pe care i-a dat vreodată Muntele Athos. Acest smerit nevoitor era totodată un mare rugător și un talentat caligraf și miniaturist, copiindu-și opera într-o frumoasă caligrafie, cu alese chenare ornamente și icoane în miniatură, lucrate de mâna lui.

Ultimii ani ai vieții sale, Cuviosul schimonah Irinarh i-a petrecut numai în post, în rugăciune și în cugetarea celor dumnezeiești. Apoi, simțindu-și aproape sfârșitul, a primit Preacuratele Taine și și-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Hristos.

MONAHIA MARIA STURZA, Mănăstirea Agapia († 1920)

Această călugăriță vrednică de pomenit fusese în tinerețe soția prințului Grigorie Mihail Sturza, din satul Miclăușeni-Iași. Deși era din familie de domnitori moldoveni, din copilărie iubea pe Hristos, citea Sfintele Scripturi și împodobea bisericile cu veșminte și broderii cusute cu migală de mâinile ei.

Răposând soțul ei, Raluca Sturza împărți cea mai mare parte de avere – pământ, bani, cărți și odoare – la biserici, la mănăstiri și la oameni săraci Apoi, renunțând la toate, îmbrățișă viața monahală la Mănăstirea Agapia. Era spre sfârșitul secolului XIX. După câțiva ani de rugăciune și smerenie, sora Raluca Sturza se călugări cu numele de Maria. Și era foarte blândă, duioasă și milostivă. Că pe toate le ajuta, cu toate vorbea duhovnicește și pentru fiecare avea un cuvânt bun, o carte, un mic dar lucrat de mâinile ei. De aceea o iubea tot soborul și o numea „buna noastră mamă".

Cunoștea și limbi străine, citea multe cărți alese, știa să brodeze și să coasă veșminte în fir de aur, scria foarte frumos și făcea ornamente și miniaturi în culori naturale de flori, ca nimeni alta. Dar mai presus de toate, cunoștea bine Sfânta Evanghelie și se silea să o împlinească. Știa să rabde, să tacă, să se smerească și mai ales să se roage. Pentru aceea, toate se foloseau de nevoința și smerenia ei și o cinsteau ca pe o adevărată mamă duhovnicească.

După arderea Mănăstirii Agapia din anul 1903, maica Maria Sturza s-a dovedit cea dintâi și cea mai mare donatoare. Adunând ajutoare de la rudele ei și de la alte familii de credincioși, a încurajat soborul mănăstirii, a refăcut paraclisul cu hramul „Nașterea Maicii Domnului" și a contribuit la înnoirea chiliilor din incintă.

Așa a trăit și așa s-a jertfit pentru dragostea lui Hristos această floare aleasă din pământul Moldovei. Deci, ajungând la adânci bătrâneți, maica Maria Sturza s-a mutat la odihna cea de sus în anul 1920, plânsă de tot soborul.

ARHIMANDRITUL VISARION IONESCU, Stareț al Mănăstirii Cernica (1847-1921)

Acest preacuvios arhimandrit a fost un venerabil stareț al Mănăstirii Cernica din secolul XX. Era originar din Târgoviște. La vârsta de 13 ani (1860) intră în obștea Mănăstirii Cernica, învrednicindu-se de binecuvântarea și sfaturile Sfântului Ierarh Calinic. Luând asupra sa jugul lui Hristos și sporind mult în ascultare, în blândețe și smerenie, s-a învrednicit din tinerețe de harul preoției. Apoi a ajuns duhovnic ales în obștea Cernicăi, crescând duhovnicește numeroși frați de mănăstire și mireni din împrejurimi.

În anul 1872, ieromonahul Visarion este numit iconom al mănăstirii, ascultare pe care o duce cu o rară pricepere, cu blândețe și dreptate timp de 25 de ani. În acest timp a înnoit mai multe corpuri de chilii, a făcut drumuri de acces și a pus bună rânduială în averea mănăstirii.

În vara anului 1896, ieromonahul Visarion Ionescu este ales de sobor stareț al Mănăstirii Cernica. Timp de încă 25 de ani a povățuit Cuviosul și blândul stareț Visarion obștea Cernicăi, care număra peste 100 de călugări Prima sa grijă a fost să împodobească biserica cu slujbe alese, cu preoți și cântăreți din cei mai buni. Tot soborul era dator să ia parte la slujbele bisericii, afară doar de cei bolnavi și din ascultări. Spovedania se făcea pentru frați săptămânal, iar Sfânta Împărtășanie, o dată pe lună. La ascultările de obște, arhimandritul Visarion mergea în fruntea tuturor făcându-se fiecăruia pildă de rugăciune, de smerenie și de bucurie duhovnicească. Pentru înțelepciunea și blândețea lui, starețul Visarion era iubit și respectat de toți, atât de călugări, cât și de mireni, căci el căuta folosul sufletesc al celorlalți și abia la urmă se îngrijea de sine.

Așa s-a nevoit Cuviosul arhimandrit Visarion Ionescu peste 60 de ani în Sfânta Mănăstire Cernica, arzând ca o făclie curată în văzul tuturor și jertfindu-se pentru slava lui Hristos și mântuirea fiilor săi duhovnicești. Apoi, simțindu-și aproape obștescul sfârșit, a cerut iertare de la toți și a adormit cu pace, lăsând în urmă o obște aleasă cu peste 120 de părinți și frați.

ARHIMANDRITUL CALIST GHEORGHIU, Mănăstirea Neamţ (1853-1923)

Acest iscusit duhovnic al Mănăstirii Neamţ era de loc din comuna Moţca, judeţul Iaşi. Când avea 20 de ani, a îmbrăcat haina monahală în obştea marii lavre, sub povăţuirea evlaviosului stareţ Timotei Ionescu. După mai mulţi ani de ascultare, se învrednici de darul preoţiei, ajungând un bun slujitor al Bisericii lui Hristos.

Între anii 1890-1895, ieromonahul Calist a vieţuit la Mănăstirea Secu. Apoi, revenind la metanie, este făcut arhimandrit şi ajunge cel mai renumit duhovnic al Mănăstirii Neamţ. Timp de 30 de ani, părintele Calist s-a jertfit pentru mântuirea altora. La el se spovedeau episcopi, stareţi, duhovnici, călugări din obşte, sihaştri, preoţi de mir şi un mare număr de credincioşi.

După mărturia bătrânilor care îl pomenesc şi astăzi, arhimandritul Calist era un părinte al dragostei. Două mari fapte bune se vedeau la el: blândeţea şi milostenia. Primea pe toţi cu aceeaşi dragoste, îi spovedea după pravilă, îi îmbărbăta şi îi sfătuia pe calea mântuirii. Nimeni nu pleca de la chilia lui nemângâiat. Apoi, darurile ce le primea de la credincioşi, le împărţea imediat :a la călugări şi la săraci. Numele lui era cunoscut în multe sate, dar mai ales în Pipirig, unde se ducea personal şi împărţea la cei lipsiţi haine, alimente şi bani.

După o nevoinţă ca aceasta, în vara anului 1923, arhimandritul Calist Gheorghiu s-a mutat la veşnica odihnă, petrecut cu lacrimi de numeroşii săi fii duhovniceşti.

PUSTNICUL GHERASIM GREERUȘ, Munții Cașin-Bacău († 1925)

Cuviosul Gherasim Schimonahul a fost unul din marii sihaștri ai monahismului nostru din acest secol. De loc era din județul Botoșani,

Mai întâi s-a nevoit în Schitul Cozancea-Botoșani, unde s-a călugărit și a făcut multă osteneală duhovnicească. Apoi, arzând cu duhul pentru fericita liniște, în anul 1899, a plecat împreună cu starețul său, ieromonahul Silvestru, de la Cozancea la Schitul Tarnița-Vrancea. Ieromonahul Silvestru a rămas stareț în noul schit, iar schimonahul Gherasim și-a ales viața pustnicească, retrăgându-se în pădurile seculare din Măgura Odobeștilor. Acolo se nevoia singur pentru dragostea lui Hristos și nu primea pe nimeni la bordeiul său. Toată săptămâna se ruga pe munte, iar cu mâinile sale lucra linguri, coșuri și coveți. Apoi le cobora în Schitul Tarnița și primea în schimb alimente – pesmeți, cartofi și sare.

De la un timp, numele lui s-a făcut vestit și au început să-l caute credincioșii la bordei, pentru sfat și rugăciune. Atunci pustnicul Gherasim a părăsit Măgura Odobeștilor și s-a mutat în Munții Cașin, din județul Bacău, Aici își continuă aceeași aspră nevoință de rugăciune și isihie, ajungând vestit în toate satele. Văzând că mulți îl supărau la bordei, s-a mutat în Munții Cașinului, din jurul Mănăstirii Bogdana-Târgu Ocna.

Pentru viața sa aleasă, Cuviosul Gherasim s-a învrednicit de la Dumnezeu de darul facerii de minuni și al înainte-vederii. Odată trecea printr-un sat de munte și, văzând în curtea unui om un bou bolnav, îndată a făcut cruce asupra lui și s-a vindecat. Altădată s-a aprins pădurea și toți credeau că va arde bordeiul sihastrului. Dar cuviosul, ridicându-și mâinile la rugăciune, îndată s-a stins pădurea.

Într-o Duminică a coborât bătrânul în Mănăstirea Bogdana și, văzând doi frați, a zis celui dintâi:

— Frate Nicolae, frăția ta n-ai să rămâi în mănăstire!

Iar celuilalt frate i-a zis:

— Frate Costache, ai să rămâi în mănăstire și ai să te faci călugăr și preot! Această prezicere a bătrânului s-a împlinit întocmai.

Așa s-a nevoit Cuviosul Gherasim până în anul 1925. Apoi, chemând un duhovnic din Mănăstirea Bogdana, a primit Preacuratele Taine și, rugându-se, și-a dat sufletul în mâinile Domnului. Părinții l-au îngropat în pădure, alături de bordei, iar crucea lui se mai vede și astăzi.

MONAHIA ELISABETA VLAHUȚĂ, Mănăstirea Agapia (1850-1925)[9]

Era de loc din satul Pleșești-Bârlad. Părinții ei mai întâi au căsătorit-o cu un judecător. După doi ani, murindu-i soțul, s-a retras la Mănăstirea Agapia, închinându-și restul vieții lui Hristos.

În anul 1880 a primit schima monahală și s-a smerit pe sine în nevoința călugărească aproape cincizeci de ani. Și era maica Elisabeta foarte râvnitoare la cele duhovnicești, iubitoare de biserică și primitoare de străini. Cu mâinile lucra asemenea Martei, iar cu mintea mereu se ruga împreună cu Maria. Avea încă în chilia ei cinci fiice duhovnicești, pe care le-a crescut de mici în dragoste de Dumnezeu, ca o adevărată mamă, mereu hrănindu-le din cuvintele Sfinților Părinți. Căci era vestită maica Elisabeta Vlahuță în Mănăstirea Agapia și toți se foloseau de înțelepciunea și de smerenia ei.

În anul 1890 au luat jugul lui Hristos și părinții ei trupești, călugărindu-se la Mănăstirea Agapia cu numele de Elisabeta și Nectarie. Mai târziu, s-a călugărit și fratele ei mai mic, cu numele de Mardarie. Și era minunat lucru a vedea o întreagă familie închinată lui Hristos, unul pe altul îndemnându-se la rugăciune și la fapta bună.

Așa s-a ostenit maica Elisabeta Vlahuță în mijlocul ucenicelor ei, mereu slăvind pe Dumnezeu și slujind oamenilor. Apoi părinții ei – monahul Nectarie și monahia Elisabeta – s-au mutat la cele veșnice și s-au îngropat în cimitirul mănăstirii. Iar în vara anului 1925 s-a săvârșit și maica Elisabeta cea iubitoare de multă osteneală și s-a așezat lângă mormântul părinților ei, ca să se veselească împreună în lumina lui Hristos.

[9] Monahia Elisabeta Vlahuță (Străjescu) era sora mai mare a poetului Alexandru Vlahuță.

SCHIMONAHIA SUZANA ȘTEFĂNESCU, Mănăstirea Războieni-Neamț (1830-1925)

Era fiica cea mai mică a venerabilului preot Petru Ștefănescu din comuna Gârcina-Neamț și sora episcopului de Roman, Melchisedec.

Dorind să slujească lui Hristos, din fragedă copilărie s-a dus la Mănăstirea Văratec, împreună cu sora ei, Elena. Acolo a învățat carte la școala mănăstirii din chiliile bisericii Sfântul Ioan Botezătorul. Acolo a deprins a cânta Domnului ziua și noaptea, a se ruga, a face ascultare și a se jertfi pentru toți.

După primirea schimei monahale, schimonahia Suzana a mai stat un timp în Mănăstirea Văratec. Apoi a fost numită egumenă și maică duhovnicească la Schitul Almaș-Neamț, unde se nevoiau peste 20 de călugărițe. În acest schit a făcut multe înnoiri, reparând biserica și chiliile și formând din ucenicele sale o adevărată familie călugărească.

În anul 1906, schimonahia Suzana a fost numită stareță la Mănăstirea Războieni-Neamț, vestită ctitorie a voievodului Ștefan cel Mare (1496). Aici a continuat aceeași activitate duhovnicească încă 20 de ani, menținând firul slujbelor călugărești și rugându-se lui Dumnezeu pentru toată lumea și pentru eroii martiri ai Moldovei, care s-au jertfit pe acest pământ pentru apărarea creștinătății și a neamului. Căci, maica Suzana iubea mai mult ca orice biserica și sfânta rugăciune.

Împăcată cu sine și cu Dumnezeu, în anul 1925, schimonahia Suzana s-a mutat la veșnica odihnă în vârstă de 95 de ani, lăsând în Mănăstirea Războieni o obște de peste 50 de călugărițe.

PROTOSINGHELUL GHEDEON GEORGESCU, egumen al Schitului Prodromul-Athos (1840-1925)

Acest devotat călugăr şi rugător român din Muntele Athos era de loc din judeţul Prahova. Auzind de numeroşii călugări „vlahi" care sihăstreau în Athos, în anul 1865, s-a dus la Schitul Prodromul şi a intrat sub ascultarea egumenului Nifon Ionescu.

Fiind smerit şi ascultător, a primit tunderea monahală şi s-a învrednicit de darul preoţiei. Şi era cuviosul Ghedeon blând la cuvânt, înţelept şi paşnic. Zilnic slujea la biserică, făcea ascultare în tăcere şi pe nimeni nu judeca. Sfetnicul lui cel mai iubit era marele protopsalt Nectarie Creţu, de la care deprinsese atât cântarea bisericească, cât şi lucrarea rugăciunii lui Iisus.

Pentru bunătatea şi sfinţenia vieţii lui, în anul 1891, obştea Schitului Prodromul l-a ales egumen şi părinte duhovnicesc. Ca egumen, protosinghelul Ghedeon era un adevărat model de călugăr şi duhovnic, unul din cei mai cuvioşi stareţi ai Schitului Prodromul. În toate era smerit, blând şi milostiv. Mergea cu toţi la grădină, la ascultare, la biserică şi la masă. Iar când îi cerea un frate ceva, o haină, un ban, o cămaşă, îşi dădea şi rasa de pe el, numai să fie toţi mulţumiţi. Sub stăreţia protosinghelului Ghedeon Georgescu, Schitul Prodromul a trăit o epocă înfloritoare din trecutul său. Obştea număra 150 de călugări români şi avea şcoală de muzică psaltică, renumită în tot Athosul, duhovnici aleşi şi slujbe bisericeşti care cucereau pe toţi. Veneau călugări din tot muntele să-l audă cântând pe schimonahul Nectarie şi pe ucenicii lui.

În anul 1900, părintele Ghedeon s-a retras, atât din egumenie, cât şi din incinta schitului, şi s-a aşezat într-o chilie mică, pe malul mării. Acolo s-a nevoit în smerenie încă 25 de ani, singur cu Dumnezeu, cu Psaltirea, cu rugăciunea lui Iisus şi cu mângâierea Duhului Sfânt. Că, văzând oarecare dezbinare în obşte, n-a voit să renunţe la dulceaţa liniştii.

Apoi, simţindu-şi aproape sfârşitul, i-a îndemnat pe toţi la dragoste şi unire şi s-a mutat cu pace în odihna lui Hristos.

MONAHIA XENIA VELISARIE, Mănăstirea Agafton (1852-1926)[10]

Maica Xenia Velisarie a fost o floare binecuvântată în obștea Mănăstirii Agafton. S-a născut în comuna Ipotești. Mama ei era soră cu mama poetului Mihai Eminescu și cu maicile Fevronia, Sofia și Olimpiada Iurașcu din Agafton. Pe când copila avea zece ani, a venit schimonahia Fevronia din mănăstire și a zis mamei sale:

— Soră, tu ești săracă și ai copii mulți. Dă-ne nouă o fată s-o creștem, s-o facem călugăriță, ca să se roage lui Dumnezeu pentru voi și să fie moștenitoarea noastră în mănăstire.

— Cu bucurie, maică Fevronie. Îți dau pe asta mai mare!

Așa a ajuns în mănăstire maica Xenia. Aici a fost crescută cu multă grijă în casa mătușilor ei, învățând de mică ascultarea, smerenia, cântarea bisericească și sfânta rugăciune. Ajungând în vârstă s-a făcut mireasă lui Hristos și lăuda pe Dumnezeu ziua și noaptea. Ucenicele ei spun că maica Xenia era din copilărie o fiică tăcută, retrasă și iubitoare de liniște; se ruga mult, postea mereu și avea darul lacrimilor.

— De ce plângi, maică Xenia? o întrebau ucenicele.

— Plâng pentru vărul meu că a avut o viață zbuciumată și a murit de tânăr! Venea mereu pe la noi. Ne citea din cărțile lui, iar noi îi vorbeam de Dumnezeu și îl îndemnam să se roage. De atunci îi fac regulat parastas la biserică.

Așa s-a nevoit maica Xenia 60 de ani în Mănăstirea Agafton, slăvind pe Dumnezeu și rugându-se pentru oameni. În vara anului 1926 a adormit cu pace și a fost înmormântată în cimitirul mănăstirii.

[10] După mărturiile maicilor Agafia Moisa și Eufrosina Bunazelea din Mănăstirea Slatina-Suceava.

MONAHIA EPRAXIA DEMI, Mănăstirea Agapia (1832-1926)

Această vrednică stareță a Mănăstirii Agapia era de loc din părțile Tighinei. Venind de copilă în mănăstire, a fost crescută în dragoste de Hristos și râvnă pentru cele duhovnicești. Apoi, primind tunderea monahală, se nevoi zeci de ani în deplină smerenie, în ascultare și rugăciune.

În anul 1904, maica Epraxia este aleasă stareță în Mănăstirea Agapia, pe care o conduce cu multă blândețe și înțelepciune timp de patru ani de zile. Prin osârdia ei s-au refăcut în întregime biserica și incinta, distruse în incendiul din 1903. Din anul 1912, maica Epraxia Demi este aleasă stareță pentru a doua oară și conduce Mănăstirea Agapia cu o deosebită înțelepciune încă 14 ani de zile, înnoind viața duhovnicească și sporind numărul soborului până la 500 de călugărițe. Cei mai mult punea preț pe rugăciune și pe viața morală. Niciodată nu îngăduia maicilor să primească mireni în chilie sau să umble prin incintă fără rasă și ținută cuviincioasă. Dar nici în haine scumpe nu le lăsa să se îmbrace, ca să nu smintească pe cineva.

Odată a văzut o călugăriță venind la biserică îmbrăcată în haine scumpe. Deci, chemând-o la sine, i-a zis:

— Spune-mi, maică, pentru care sfânt te-ai îmbrăcat așa? Nu știi cât de mare este păcatul smintelii?

Deci, mult nevoindu-se pentru mântuirea tuturor, în anul 1926, maica Epraxia s-a retras din stăreție. Apoi, mai trăind puțin, a adormit cu pace.

PROTOSINGHELUL PORFIRIE BUCURESCU, Mănăstirea Frăsinei-Vâlcea (1862-1927)

Acest stareț ales al Mănăstirii Frăsinei s-a născut în comuna Domnești – Argeș. Când era de 12 ani, a trecut prin sat un ieromonah și, văzând mai mulți copii, i-a întrebat:

— Care din voi ar vrea să meargă la mănăstire?

— Eu vreau să mă fac călugăr! a răspuns unul din copii cu numele Petru. Era viitorul stareț Porfirie.

După câteva zile, copilul a fost dus la Mănăstirea Frăsinei și încredințat unui dascăl iscusit, ieromonahul Lavrentie. Acesta l-a învățat carte și toată buna rânduială, iar la vârsta de 20 de ani l-a tuns în cinul călugăresc cu numele de Porfirie. Și era părintele Porfirie foarte blând la cuvânt și smerit cu inima. Deci, văzând starețul ascultarea lui, l-a hirotonit preot și l-a pus ecleziarh.

În anul 1905, starețul Silvestru mutându-se la cele veșnice, obștea mănăstirii l-a ales stareț pe părintele Porfirie. Și a povățuit Mănăstirea Frăsinei 22 de ani, păstrând cu sfințenie așezământul lăsat aici de Sfântul Calinic. Sub starețul Porfirie, Mănăstirea Frăsinei ajunsese cea mai renumită sihăstrie din țară, numărând până la 60 de părinți și frați. Rânduiala acestei sihăstrii era aceasta: călugării luau parte la toate slujbele din biserică. Ascultarea se făcea în deplină tăcere, unită permanent cu rugăciunea lui Iisus. Masa era de obște. Fiecare servea cu înfrânare cât îi trebuia. Chiliile, bucătăria și biserica nu se încuiau. Părinții se sileau să citească sfintele cărți, să-și facă regulat pravila și canonul de chilie, să postească și să se roage cât mai mult.

Într-o zi, starețul Porfirie a văzut pe un frate cu sufletul tulburat și l-a întrebat:

— Frate, ți-ai făcut canonul și pravila azi dimineață?

— Nu, părinte stareț. N-am avut vreme să le fac.

— Din cauza aceasta ești tulburat! Lasă ascultarea și du-te la chilie. După ce-ți vei termina pravila și canonul, să vii din nou la ascultare.

După un ceas, fratele s-a întors de la chilie cu fața veselă și plin de pace.

Un alt frate era nestatornic. Mereu venea şi pleca din mănăstire. Odată întrebat pe stareţ:

— Oare de ce nu pot sta în mănăstire?

— Pentru că nu te-ai spovedit niciodată cum trebuie! i-a răspuns stareţul. Iată, timp de trei zile eşti scutit de orice ascultare. Pregăteşte-te şi te spovedeşte curat de toate gândurile tale şi te vei linişti.

Într-adevăr, după spovedanie s-a izbăvit de patima nestatorniciei.

De asemenea, stareţul Porfirie nu îngăduia călugărilor să se nevoiască peste puterile lor sau să se retragă singuri la pustie. Într-o zi, un frate i-a cerut voie să se nevoiască în pădure. Iar stareţul i-a zis:

— Frate Ioane, nu-ţi dau binecuvântare să te duci la pustie. Acolo sunt ispite multe. Rămâi în obşte, aici este locul tău.

Fratele însă a plecat pe ascuns. După câteva luni, terminând mâncarea, voia să se coboare în mănăstire. Dar, fiind iarnă, cum mergea pe marginea unei văi, a alunecat în prăpastie şi acolo a răposat. Iată unde duce neascultarea!

Stareţul Porfirie, ostenindu-se mult pentru mântuirea fiilor săi duhovniceşti, în toamna anului 1927, simţindu-şi sfârşitul aproape, i-a binecuvântat pe toţi şi a răposat cu pace.

ARHIEREUL VALERIAN ŞTEFĂNESCU, Episcopia Romanului(1825-1928)[11]

Smeritul arhiereu Valerian Ştefănescu a fost un venerabil ierarh al Bisericii Ortodoxe Române din secolul XX. Era unul din fiii preotului Petru Ştefănescu şi ai prezbiterei Anastasia, din comuna Gârcina-Neamţ. O casă binecuvântată de Dumnezeu cu mulţi copii, din care cinci au luat jugul vieţii monahale şi au ajuns călugări sporiţi în fapte bune.

Cel dintâi a fost episcopul Melchisedec (1822-1892), mare cărturar şi vrednic ierarh al Episcopiei Romanului. Al doilea a fost Arhiereul Valerian (1825-1928). Al treilea frate a fost arhimandritul Ieronim (1832-1906), mare ecleziarh la Episcopia Romanului. Iar din surori au fost: monahia Evghenia (1821-1889), ecleziarhă mare în Mănăstirea Văratec şi monahia Suzana (1830-1925), stareţă în Mănăstirea Războieni-Neamţ. La bătrâneţe însuşi preotul Petru Ştefănescu s-a făcut călugăr în Mănăstirea Bisericani cu numele de Pahomie.

Arhiereul Valerian, numit din botez Vasile, a urmat în tinereţe Seminarul de la Socola-Iaşi. În anul 1850 a fost hirotonit preot de mir şi a funcţionat ca protopop la Bacău şi la Roman timp de 19 ani.

Rămânând văduv, în anul 1875 îmbrăţişează viaţa monahală, iar în anul 1879 este hirotonit arhiereu vicar pentru Râmnicu-Vâlcea. După ce conduce un timp Tipografia Cărţilor Bisericeşti, în anul 1890 se retrage la Episcopia Romanului ca arhiereu vicar, unde rămâne până la sfârşitul vieţii.

Acest blând arhiereu a fost un adevărat păstor al turmei lui Hristos şi un devotat slujitor al sfântului altar. Cele mai alese fapte bune cu care era încununat au fost acestea: desăvârşita smerenie, neagoniseala şi o profundă dragoste pentru biserică, pentru sfintele slujbe, pentru oameni.

Permanent purta haine şi veşminte din cele mai simple, încât nu se deosebea de ceilalţi. Era dulce la cuvânt şi blând la inimă, vorbea cu fiecare şi împăca pe toţi, iar de la slujbele bisericii era nelipsit ziua şi noaptea. De asemenea, tot ce dobândea la sfinţiri de biserici, la slujbe şi chiar pensia sa împărţea cu dragoste la văduve şi la săraci.

Se spunea despre dânsul că după primul război mondial mergea cu diaconul său la sfinţiri de biserici noi, în locul celor distruse, mai ales în judeţele Bacău şi Vrancea. Zăbovea luni de zile, umblând pe jos din sat în sat. Mângâind poporul descurajat, sfinţind sfintele altare şi cercetând pe preoţi. Iar darurile ce i se aduceau, pe toate le împărţea la orfani de război şi se întorcea la episcopie numai cu toiagul în mână.

Se cuvine să amintim şi de grija ce o purta pentru luminarea copiilor mici. Din fondurile sale şi ale episcopului Melchisedec, a cumpărat alături de episcopie o grădină şi a zidit în mijloc o şcoală cu două săli pentru educarea

[11] Episcopul Gherontie Nicolau, lucrarea *Melchisedec,* Mănăstirea Cernica, 1939.

copiilor. Aceasta a fost prima grădiniță de copii din orașul Roman, întreținută de cei doi ctitori. O grijă deosebită avea arhiereul Valerian și pentru Seminarul din Roman. Zilnic veneau la el elevi pentru sfat și pentru ajutor, iar bunul păstor îi primea pe toți și-i ajuta cu dragoste.

Acest pururea pomenit arhiereu iubea Biserica, ca pe însăși mireasa lui Hristos. În fiecare zi era nelipsit de la Sfânta Liturghie, de la Vecernie și Utrenie. Noaptea se deștepta înaintea tuturor, își lua toiagul și zăbovea în fața catedralei, până venea paracliserul să descuie ușa. Dacă trecea ora și slujitorii întârziau, arhiereul Valerian dădea binecuvântare și începea pe de rost Miezonoptica. Iar după ce se descuia biserica, zicea bătrânul:

— Citiți de la psalmii Utreniei, că Miezonoptica am zis-o eu la ușa bisericii!

Dar misiunea cea mai sfântă pe care o avea arhiereul Valerian era hirotonirea candidaților de preoție și pregătirea lor pentru pastorație. Săptămânal hirotonea preoți noi, pe care îi învăța rânduiala slujbelor timp de 40 de zile. Cu o bunătate și îndemânare rar întâlnită, blândul arhiereu forma pe slujitorii sfintelor altare, deprinzându-i mai ales frica de Dumnezeu, dragostea de biserică și mila de oameni.

Așa s-a nevoit și așa a trăit venerabilul arhiereu Valerian Ștefănescu 103 ani, fiind cinstit de copii, de tineri și bătrâni, de preoți, de călugări și de mireni, ca un patriarh și părinte al tuturor. El a fost o adevărată binecuvântare pentru Episcopia Romanului, pentru ierarhia Bisericii Ortodoxe Române.

În primăvara anului 1928, arhiereul Valerian a adormit cu pace, dându-și sufletul în mâinile marelui Arhiereu Iisus Hristos. Trupul i-a fost așezat într-un mic paraclis din mijlocul grădinii, alături de fratele său, episcopul Melchisedec, lângă grădinița de copii fondată de el. Deasupra mormântului sunt scrise aceste cuvinte:

„Sub această piatră odihnește smeritul rob al lui Dumnezeu – Arhiereul Valerian Ștefănescu-Craioveanul. Mort în 8 martie, 1928, după o viață de peste una sută ani, rodnică în fapte bune.

Veșnica lui pomenire!”

IEROSCHIMONAHUL ILIE VULPE, mare duhovnic al părinţilor atoniţi (1851-1928)

Acest cuvios părinte era de loc din judeţul Orhei. Părinţii săi, Ilie şi Melania, i-au dat o creştere cu totul aleasă. În anul 1879 s-a dus la Sfântul Munte şi s-a călugărit la Schitul românesc Lacu. Văzând părinţii râvna şi înţelepciunea lui, în anul 1881 l-au învrednicit de darul preoţiei şi săvârşea cele sfinte cu mare credinţă şi frică de Dumnezeu. În anul 1894, a cumpărat chilia Sfântul Ioan Botezătorul, la locul numit Colciu, pe moşia Mănăstirii Vatopedu.

Deci, reînnoind chilia, a adunat în jurul său cinci ucenici aleşi, anume: Eftimie, Andrei, Paisie, Gherasim şi Ioan Guţu ieromonahul, formând împreună o vestită familie duhovnicească. Iar nevoinţa părintelui Ilie ieroschimonahul era tăcerea şi neîncetata rugăciune, fiind un vestit lucrător al rugăciunii inimii. Apoi săvârşea cu multă evlavie pravila bisericii şi Sfânta Liturghie, iar când slujea, se mulţumea numai cu Sfânta Împărtăşanie şi cu prescura, neprimind mâncare decât sâmbăta şi Duminica. Când nu săvârşea cele sfinte, primea hrană o dată pe zi, afară de miercuri şi vineri când nu mânca nimic. Apoi dormea foarte puţin şi citea zilnic Sfânta Scriptură şi cuvintele Sfinţilor Părinţi.

Pentru smerenia şi nevoinţa lui, s-au odihnit din belşug în inima acestui părinte darul Duhului Sfânt şi dumnezeiasca dragoste. Cu adevărat, ieroschimonahul Ilie Vulpe era părintele dragostei şi al blândeţii, vestit în tot Muntele Athos. Căci era foarte primitor, milostiv, fără răutate, ca un copil, şi înţelept la cuvânt.

Timp de peste 30 de ani, părintele Ilie a fost unul din cei mai iscusiţi duhovnici ai Muntelui Athos, formând şi povăţuind pe calea mântuirii sute de fii duhovniceşti, români, greci, ruşi, bulgari şi sârbi. Toţi îl căutau şi se foloseau de cuvintele lui. Iar dacă vedea pe vreunul ruşinându-se, îndată îl îmbărbăta, zicând:

— Îndrăzneşte, fiule, că şi eu sunt păcătos! Astfel câştiga multe suflete pe calea mântuirii.

Adeseori sfătuia pe ucenici, zicând:

— Fiilor, să nu uităm că suntem în Sfântul Munte, unde ne-a chemat Maica Domnului să lucrăm fapta bună. Să ne rugăm neîncetat lui Dumnezeu pentru mântuirea lumii şi a întregului neam creştinesc.

Alteori iarăşi le zicea:

— Părinţilor, să nu uităm cuvântul din Pateric pe care l-a zis Ava Iosif către Ava Lot: „Nu te poţi face călugăr, de nu te vei face ca focul!” Deci să ardă inima noastră pentru dragostea lui Hristos.

Odată a venit la el un călugăr pentru spovedanie şi i-a zis:

— Părinte, dă-mi binecuvântare să mă fac nebun pentru Hristos!

Iar bătrânul i-a răspuns, zâmbind:

— Nu-ți ajunge cât ești de nebun? Vrei să te mai faci?

Deci, rușinându-se călugărul, i-a pus metanie până la pământ și i-a zis:

— Iartă-mă, cinstite părinte, că am greșit! Iar el, sărutându-l, l-a liberat cu pace.

Așa s-a nevoit Cuviosul ieroschimonah Ilie Vulpe 50 de ani în Sfântul Munte, slăvind pe Dumnezeu ziua și noaptea și crescând mulți fii duhovnicești. Apoi, văzându-și sfârșitul apropiat, i-a binecuvântat pe toți și a adormit cu pace la 8 decembrie, 1928, fiind plâns și petrecut la mormânt de numeroși călugări atoniți.

IERODIACONUL CRISTOFOR SIHASTRUL, Schitul Sihla (1930)

POVESTIRE FOARTE DE FOLOS

Între anii 1930-1933 se liniștea în pădurile din jurul Schitului Sihla un ierodiacon străin de aceste locuri, numit Cristofor. Era cu metania din Mănăstirea Frăsinei. Fiind student la teologie, în fiecare vacanță se retrăgea la Sihla și se nevoia singur în munte, într-un mic bordei din pădure, la un kilometru depărtare de schit. Pe atunci se aflau mai mulți călugări sihaștri în Munții Sihlei.

Odată treceau cu oile prin aceste păduri neumblate doi frați din Mănăstirea Sihăstria, Vasile și Constantin (Cleopa) Ilie. Unul din ei observă ușa unui bordei pustnicesc și bătu încet:

— Binecuvântează, părinte!

Dar nimeni nu-i răspunse. Atunci observă că ușa era încuiată cu un rătez de care atârna o sfoară. Trase ușor de sfoară și ușa se deschise. Înăuntru, o încăpere mică sub o stâncă de gresie. Pe jos, cetină de brad și bureți, iar alături, un fel de masă cu un ceaslov pe ea și o bucată de hârtie pe care scria: „Aici locuiește jivina pământului, D.C.", Atunci a zis unul din frați:

— Câți robi ascunși are Hristos în pădurile acestea! Dacă am ști cine este, i-am aduce mâncare de la stână.

Apoi, închizând ușa, au plecat după oi.

După câteva zile, sosi într-o seară la stâna mănăstirii un părinte străin. Era slab, înalt și purta ceva în spate.

— Fraților, a zis el, vă cunosc de când ați fost la chilia mea cu oile. V-am văzut din desișul pădurii. Eu sunt „jivina pământului, ierodiaconul Cristofor!"

— Dar ce aveți în această traistă cu semnul crucii pe ea? l-au întrebat frații.

— Este craniul unui sfânt pe care l-am aflat în pădure. Duceți-mă în mănăstire, la părintele egumen, să-i descopăr taina aceasta.

Deci, ducându-l la Protosinghelul Ioanichie Moroi, egumenul Sihăstriei, ierodiaconul Cristofor i-a spus următoarele:

— În vara aceasta, de ziua Sfântului Ilie, după ce am slujit Sfânta Liturghie la Sihla, mă întorceam la bordeiul meu din pădure. Pe cale, fiind obosit, am adormit puțin într-o poiană. Deodată, însă, o mână nevăzută m-a întors cu capul în locul unde îmi erau picioarele. Socoteam că este o năzucire diavolească. M-am închinat și am adormit din nou. Apoi, iarăși, aceeași mână m-a deșteptat. În clipa aceea am văzut la înălțimea brazilor un călugăr foarte cuvios. Era îmbrăcat în rasă de șiac, cu capul descoperit, cu părul alb pe spate, cu barba potrivită, cu fața luminată, purtând metanii de lemn în mână. Deci, mi-a zis cu glas liniștit:

— Nu te teme, părinte Cristofor. Sunt un smerit rob al lui Hristos, care m-am nevoit de mult în locul acesta mulți ani de zile, neștiut de nimeni, și am

adormit aici. Oasele mele, însă, au rămas până acum neîngropate. Deci, scoală-te, zi mărturisirea de credinţă – Crezul, apoi fă la dreapta o sută de paşi şi vei găsi lângă o stâncă osemintele mele. Să iei de binecuvântare numai capul meu şi să-l porţi cu tine toată viaţa, oriunde vei merge, că îţi va fi de mare ajutor. Iar oasele mele să nu îndrăzneşti a le lua, ci să le îngropi acolo sub pământ!

După ce a dispărut acel cuvios din ochii mei, continuă ierodiaconul Cristofor, întâi m-am rugat să nu fie nălucire de la vrăjmaşul. Apoi am simţit o mare bucurie duhovnicească în inima mea. Apoi am zis Crezul şi am numărat o sută de paşi la dreapta. Deodată am aflat, sub o stâncă scobită, osemintele acelui mare cuvios. Erau galbene ca ceara şi binemirositoare. M-am închinat, am făcut trei metanii şi m-am aplecat să împlinesc porunca. Gândul însă mă ispitea să iau toate oasele. Deci, am aşternut rasa jos, dar, o, minune! Cum mă atingeam de oase, ele se făceau fierbinţi în mâna mea, încât mă frigeau la degete. Apoi unul câte unul dispăreau în pământ. Atunci, cerând iertare sfântului că am călcat porunca, am luat cu mine numai craniul şi am venit la bordei.

Din ziua aceea port cu mine capul cuviosului oriunde merg, şi cu rugăciunile lui sunt izbăvit de orice ispită şi primejdie.

— Părinte Cristofor, l-a întrebat egumenul, ştii cumva numele acestui cuvios?

— Multă vreme n-am ştiut numele lui. Deci, m-am rugat lui Dumnezeu cu lacrimi să-mi descopere numele cuviosului. Iar într-o noapte, pe când făceam Utrenia în bordei, deodată îmi apare înainte acel cuvios minunat şi îmi zice:

— Părinte Cristofor, nu te necăji că nu ştii cum mă cheamă. Mă numesc ieroschimonahul Pavel. Să mă pomeneşti la sfintele rugăciuni! Şi îndată s-a făcut nevăzut.

— Da, acesta era duhovnicul Sfintei Teodora de la Sihla, a spus egumenul Sihăstriei. El a trăit în Schitul Sihăstria pe la sfârşitul secolului XVII. Apoi s-a retras la pustie şi a răposat acolo.

Deci, a zăbovit ierodiaconul Cristofor trei zile în Mănăstirea Sihăstria, slujind zilnic Sfânta Liturghie împreună cu Protosinghelul Ioanichie Moroi. În aceste zile, capul Cuviosului Pavel Ieroschimonahul a stat tot timpul pe Sfânta Masă, de unde răspândea în biserică o bună mireasmă duhovnicească. Apoi, sărutând părinţii acel sfânt cap, Ierodiaconul Cristofor l-a pus din nou în traistă, ce purta pe ea semnul Sfintei Cruci, şi a plecat spre Schitul Sihla. Din ziua aceea nimeni nu l-a mai întâlnit pe Ierodiaconul Cristofor. Se crede că s-a retras în adâncul codrilor din Munţii Sihlei şi acolo s-a săvârşit, slăvind pe Dumnezeu.

Zadarnic au încercat părinţii din Sihăstria să-i găsească măcar bordeiul. Nimeni nu l-a mai aflat. Se vorbeşte în tradiţia locului că între Schitul Sihla şi

Râpa lui Coroi din apropiere este un loc tăinuit de Dumnezeu pe care nimeni nu-l poate descoperi. Acolo s-au nevoit de-a lungul veacurilor mulți sihaștri sfinți. Poate acolo să fi adormit și părintele Cristofor cu craniul Cuviosului Pavel în brațele sale!

RASOFORUL VASILE ILIE, Mănăstirea Sihăstria (1902-1931)

a. Viața

Acest smerit rasofor a fost un nevoitor neîntrecut în obștea Mănăstirii Sihăstria. Născut într-o familie binecuvântată cu mulți copii, din comuna Sulița-Botoșani, de mic a fost chemat să slujească lui Hristos. Părinții lui, Alexandru și Ana Ilie, se ocupau cu creșterea vitelor. Din cei zece copii, cinci și-au ales viața călugărească.

Rasoforul Vasile Ilie a venit la Mănăstirea Sihăstria în anul 1929, împreună cu alți doi frați ai săi mai mici, Gheorghe și Constantin. Timp de trei ani, cât a trăit, a fost păstor la oile mănăstirii, fiind pentru toți exemplu de dragoste, de rugăciune și ascultare. În primăvara anului 1931 s-a mutat din viața aceasta la odihna cea neînserată.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Rasoforul Vasile era din copilărie păstor de oi. Înainte de a veni la Sihăstria, s-a nevoit un timp la Schitul Cozancea-Botoșani, ca ucenic al Schimonahului Paisie Olaru. Acolo avea aceeași ascultare. Însă, pentru viața lui aleasă, vrăjmașul îi făcea multe ispite. Într-o seară, pe când citea la Psaltire, diavolul s-a arătat în chipul unei păsări, a intrat în foc și cu mare zgomot a risipit jăraticul, încât s-au aprins stâna și oile. Alteori speria turma sau intra în câini și îi ucidea. Că nu putea răbda vrăjmașul focul rugăciunii lui. Însă tânărul ostaș nu se temea de cursele diavolului și niciodată nu lăsa mintea să i se răspândească în vremea rugăciunii.

2. Când a venit rasoforul Vasile Ilie la Mănăstirea Sihăstria, cu frații săi Gheorghe și Constantin, întâi au fost puși de egumen la încercare. Timp de trei zile au fost ținuți la poarta mănăstirii, în post și rugăciune, pentru a ispiti tăria credinței lor. Toată ziua loveau cu bățul în trunchiul unui copac și nu vorbeau cu nimeni. Seara venea iconomul și-i întreba:

— Spuneți, fraților, a zis ceva copacul?

— Nu, răspundeau ei.

— Nu-i este foame copacului?

— Nu! ziceau frații.

— Iată, așa trebuie să rabde călugărul în mănăstire! Apoi iconomul plecă, fără să le dea de mâncare. Asemenea a făcut și în seara următoare.

A treia zi a venit din nou iconomul, a luat pe cei trei frați și i-a dus în biserică. După ce s-au închinat, egumenul i-a binecuvântat, i-a spovedit din copilărie, le-a dat mâncare la trapeză și a doua zi i-a învrednicit de Trupul și Sângele Domnului. Apoi le-a dat chilii și le-a rânduit ascultări deosebite.

3. Timp de trei ani de zile, rasoforul Vasile Ilie a trăit la stâna mănăstirii. Și era așa de blând și plin de dragoste, că îl iubeau toți, până și oile, câinii și păsările cerului. Iar nevoința lui era aceasta: în fiecare zi mânca o singură dată,

după-amiaza, la ora trei. Ştia Psaltirea şi cele şapte laude pe de rost, pe care le zicea zilnic mergând după oi cu capul descoperit. Noaptea făcea cinci sute de metanii şi citea Vieţile Sfinţilor, cugetând mereu la judecăţile Domnului.

4. O altă nevoinţă a acestui suflet iubitor de Hristos era purtarea de grijă pentru pustnicii din pădure. Pe atunci se nevoiau în jurul Mănăstirii Sihăstria şi ai Schitului Sihla peste 30 de pustnici, călugări şi maici. Fratele Vasile Ilie era prietenul pustnicilor. Când întâlnea vreunul prin munţi şi păduri, chiar de nu-l cunoştea, îi făcea metanie şi îi zicea:

— Binecuvântează, părinte, şi te roagă pentru mine, păcătosul! Aveţi nevoie de ceva mâncare de la stână?

Dacă pustnicul încuviinţa, fratele Vasile îi aducea a doua zi brânză, cartofi, legume, sare şi făină. Şi avea numeroşi sihaştri pe care îi cunoştea şi îi cerceta la chiliile lor.

5. Odată a întrebat pe un sihastru:

— Părinte, ce să fac ca să mă mântuiesc?

— Frate, a zis bătrânul, roagă-te mereu, fă ascultare cu dragoste şi să ai smerenie. De vei păzi aceste trei, cu siguranţă te mântuieşti.

6. În toamna anului 1930, rasoforul Vasile păştea oile împreună cu fratele său Constantin, pe obcina Munţilor Sihlei. În ceasul acela au trecut pe acolo un pustnic sfânt şi minunat, arhiereul Ioan, cu diaconul său. După ce i-a binecuvântat pe amândoi, episcopul, fiind înainte-văzător, a zis către cel mai tânăr:

— Frate Constantin, spune-i fratelui Vasile să se pregătească şi să meargă înainte, că are de făcut o cale lungă!

Fraţii n-au înţeles atunci cuvintele acelui sfânt sihastru, însă după şase luni, fratele Vasile s-a dus către Hristos pe calea cea lungă şi fără de întoarcere.

7. În primăvara anului 1931, acest smerit ascultător s-a îmbolnăvit şi a fost adus în mănăstire. Odată, pe când se ruga în faţa bisericii, a avut o vedenie înfricoşată. De frică a început a plânge şi striga cu glas tare:

— Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluieşte-mă! Iar către părinţii care s-au adunat în jurul lui a zis:

— Închinaţi-vă, părinţilor, închinaţi-vă, că, iată, Stăpâna noastră a venit aici! Maica Domnului nostru este de faţă, cu Mântuitorul în braţe! Iat-o deasupra noastră!

— Frate Vasile, de ce ai strigat aşa de tare? l-au întrebat călugării.

— Părinţilor, pe când mă rugam în faţa bisericii, deodată a apărut o ceată de diavoli foarte fioroşi cu toiege de foc în mâini, care au început a mă bate cumplit şi a striga: „În zadar te mai rogi, că nu te-ai mântuit. Tu eşti al nostru, că eşti păcătos!"

Atunci am început a striga cu nădejde către Maica Domnului. În clipa aceea s-a coborât din cer un nor alb, plin de lumină, până deasupra bisericii. Iar în nor am văzut pe Maica Domnului cu Mântuitorul în braţe, zicând către

mine:

— Nu te teme, că de acum mai ai trei zile şi vii la noi! Apoi Mântuitorul ne-a binecuvântat pe toţi şi s-a ridicat la cer... Părinţilor, mare putere şi îndrăzneală are Maica Domnului înaintea Mântuitorului nostru Iisus Hristos şi foarte mult ascultă rugăciunile ei!

8.La urmă i-a zis egumenul:

— Frate Vasile, să nu te înşele vrăjmaşul. Ia aminte de sine şi-ţi păzeşte mintea, că multe sunt cursele lui. Apoi a zis către ceilalţi fraţi:

— Dacă după trei zile fratele Vasile se va duce dintre noi, într-adevăr, Maica Domnului i s-a arătat. Iar dacă nu, atunci a fost înşelat de diavolul.

După trei zile, exact la aceeaşi oră, rasoforul Vasile Ilie a adormit în pace, cu rugăciunea pe buze.

Cine ştie câţi pustnici sfinţi se rugau în clipa aceea pentru odihna sufletului său!

MONAHUL GHERASIM ILIE, Mănăstirea Sihăstria (1904-1933)[12]

a. Viața

Era frate cu rasoforul Vasile Ilie, pe care l-a odrăslit aceeași familie aleasă din comuna Sulița-Botoșani. Arzând pentru dragostea lui Hristos, în anul 1926 a intrat în nevoința călugărească la Schitul Cozancea-Botoșani. Acolo a fost doi ani ucenic al unui îmbunătățit sihastru – schimonahul Paisie Olaru.

În anul 1929 a venit la Mănăstirea Sihăstria, unde s-a nevoit încă 5 ani în desăvârșită ascultare, în rugăciune și în cugetare la cele veșnice. Ascultarea lui, ca și a fraților săi, a fost păstoritul oilor mănăstirii.

După o nevoință rar întâlnită, monahul Gherasim Ilie – acest fiu al ascultării și al neadormitei rugăciuni – și-a dat sufletul în mâinile Domnului, în vara anului 1933.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Pe când era ucenic la Schimonahul Paisie în Schitul Cozancea, l-a trimis bătrânul la o ascultare. Fratele Gheorghe, însă, umblând după sfatul minții sale, a intrat în chilie și a lăsat pe masă această scrisoare: „Iartă-mă, părinte Paisie, eu am plecat în pădure pentru cinci zile, să mă pocăiesc". Mai târziu, citind bătrânul scrisoarea, zise: „Acest lucru este din ispita diavolului și nu-i va fi de folos, că este fără binecuvântare!"

La miezul nopții bătu cineva în ușa chiliei!

— Binecuvântează, părinte Paisie, și mă iartă pe mine, păcătosul!

— Cine ești? întrebă bătrânul.

— Fratele Gheorghe, păcătosul.

— Cum se poate asta? Fratele Gheorghe este plecat în pădure să se pocăiască, pentru cinci zile!

— Iartă-mă, părinte, că am greșit!

— Dumnezeu să te ierte, frate. Intră în chilie și spune-mi ce ți s-a întâmplat.

— De mult voiam să mă rog singur, câteva zile. Deci, am luat Ceaslovul m-am ascuns în pădure, într-o groapă. Acolo am început a face metanii și a mă ruga cu lacrimi. Pe la miezul nopții aud lângă mine un glas înfiorător: „Ce faci aici?" Mă întorc și văd un arap uriaș cu chip înfricoșat. Era vrăjmașul. Atunci, cuprins de frică, am luat ceaslovul și am fugit la chilie.

Din ceasul acela, ucenicul nu mai făcea nimic fără binecuvântare.

2. După primirea schimei monahale, părintele Gherasim și-a înmulțit nevoința. Repeta zilnic Psaltirea și cele șapte laude pe care le știa pe de rost, iar noaptea făcea sute de metanii cu rugăciunea lui Iisus. Era un suflet foarte

[12] Rasoforul Vasile și monahul Gherasim erau frați mai mari după trup ai Arhim. Cleopa Ilie.

nevoitor, tainic şi avea mare evlavie către Maica Domnului. Vorbea puţin şi avea darul lacrimilor.

3. Părintele Gherasim purta cu sine întotdeauna icoana Maicii Domnului. O învelea într-un şervet curat, o punea în traistă, alături de Vieţile Sfinţilor şi pleca cu oile la păscut. În pădure, agăţa icoana în trunchiul unui fag, citea acatistul Bunei Vestiri şi făcea metanii.

Odată, pe când se ruga, a început a plânge cu voce tare înaintea icoanei Maicii Domnului. Trecând pe acolo, un pădurar l-a întrebat:

— Ce ţi s-a întâmplat, părinte, de plângi aşa?

— M-am lovit la un picior.

— Lasă, frate, că o să-ţi treacă!

— Să dea Dumnezeu să-mi treacă!

4. Acest tânăr ostaş al lui Hristos avea şi o altă nevoinţă de taină. Totdeauna cugeta la moarte şi la ceasul înfricoşatei judecăţi. Când auzea că vreun părinte este greu bolnav, se ducea lângă el, îl mângâia, se ruga pentru dânsul, îi citea din sfintele cărţi, apoi începea să verse lacrimi.

— De ce plângi, părinte Gherasim? îl întreba bolnavul.

— Plâng pentru că mi se apropie ceasul morţii, iar eu încă nu m-am pregătit!

5. Monahul Gherasim se ducea uneori noaptea în cimitir şi acolo se ruga şi plângea singur. Iar în chilie îşi făcuse, în loc de pat, un sicriu în care se odihnea câteva ceasuri.

Într-o zi i-a zis un părinte:

— Câte sicrie de acestea o să putrezească până vei muri sfinţia ta!

— Eu cred în bunul Dumnezeu – a răspuns el – că acesta îmi va fi mie casa de veci!

După puţină vreme cuvântul lui s-a împlinit.

6. În primăvara anului 1933, egumenul mănăstirii a cumpărat câteva hectare de teren lângă Târgu Neamţ, pentru nevoile obştii. Auzind de aceasta, monahul Gherasim a oftat adânc şi a zis către toţi:

— Părinţilor, de acum s-a dus liniştea şi pacea duhovnicească a călugărilor din mănăstirea noastră!

Un an mai târziu cu toţii ziceau:

— Câtă dreptate a avut părintele Gherasim.

7. Odată s-a îmbolnăvit părintele Gherasim şi i-a zis egumenul:

— Să-ţi aducem un doctor, să te faci sănătos?

Iar el i-a răspuns cu lacrimi:

— Iertaţi-mă, părinţilor, eu m-am rugat lui Dumnezeu să-mi dea necaz şi boală, numai să mă mântuiesc. Deci, dacă Dumnezeu a făcut milă cu mine, eu să mă împotrivesc? Lăsaţi-mă în mâna şi în voia lui Dumnezeu, că boala este spre mântuirea mea.

8. Fiind bolnav, părintele Gherasim nu mai putea sluji la biserică. Dar de

la Sfânta Liturghie nu lipsea. Stătea, fie în strană, fie jos, rezemat de o pernă.

— Părinte Gherasim, îi spuneau ceilalți, de ce nu stai la chilie până te faci mai bine?

— Părinților, iertați-mă pe mine, păcătosul, am venit să mai ascult o Sfântă Liturghie. Poate aceasta este ultima din viața mea. Că nicio slujbă nu-i mai de nevoie pentru mântuirea noastră decât dumnezeiasca Liturghie.

9. Într-o zi a murit un călugăr bătrân. Atunci părintele Gherasim a zis către toți cu lacrimi:

— Să știți, părinților, că, după părintele Vasile, mie îmi vine rândul să plec din viața aceasta.

Într-adevăr, în ziua de 14 septembrie, 1933, mult răbdătorul Gherasim Ilie și-a dat sufletul în mâinile lui Hristos, culcat în sicriul pe care singur și-l făcuse. Sub căpătâi i s-a găsit această scrisoare, adresată fratelui său mai mic, care avea să fie arhimandritul Cleopa de mai târziu:

„Iubitul meu frate Constantin,

Să știi că pe frăția ta te va ține Dumnezeu mai mult în această viață. Deci, te rog să nu mă uiți pe mine, păcătosul, la sfintele rugăciuni. Căci și eu, cu multe lacrimi, m-am rugat lui Dumnezeu pentru tine și pentru toți frații, să vă aducă Domnul pe calea mântuirii!"

MONAHUL ILARION IONICĂ, Mănăstirea Sihăstria († 1934)

a. Viaţa

Părintele Ilarion Ionică a fost un călugăr foarte iubitor de Dumnezeu, închinat din copilărie Maicii Domnului. Era de loc din comuna Racova-Bacău. În tinereţe a fost căsătorit şi a avut copii. Apoi, trecând printr-o grea încercare, a lăsat totul şi a venit la Mănăstirea Sihăstria. Egumenul Ioanichie Moroi l-a călugărit şi l-a rânduit iconom şi povăţuitor peste fraţi. După douăzeci de ani de desăvârşită ascultare şi smerenie, s-a mutat către Domnul în vârstă de 80 de ani.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Părintele Ilarion a fost în lume plutaş pe râul Bistriţa. Într-o noapte de iarnă, pe când se întorcea acasă de la lucru, l-au atacat lupii pe cale. După două ore de luptă, nu se mai putea apăra de ei. Deci, căzând în genunchi, s-a rugat, zicând:

— Maica Domnului, dacă mă scapi de aici cu viaţă, las toate şi mă fac călugăr.

În clipa aceea s-au auzit glasuri de oameni şi o sanie cu clopoţei. Lupii au fugit, iar el, fiind salvat, a fost dus în familie. După câteva luni de zile s-a dus la Mănăstirea Sihăstria să slujească lui Hristos.

2. Trecând un an de zile, diavolul i-a făcut o grea ispită. Îl cuprinsese o mare întristare şi voia să plece la altă mănăstire. Într-o noapte, mergând la biserică, se ruga în urmă şi plângea. Apoi a văzut că din icoana Maicii Domnului a ieşit o femeie cuviincios îmbrăcată, care, apropiindu-se de el, l-a întrebat:

— De ce plângi şi eşti tulburat, frate Ioane?

— Mi-i urât aici şi aş vrea să plec din mănăstirea aceasta!

— De ce ţi-i urât în casa mea? Fii liniştit şi fă toate cu dragoste, că de acum nu-ţi va mai fi urât niciodată!

Apoi acea femeie minunată s-a întors iarăşi spre icoană şi s-a făcut nevăzută. Era Maica Domnului.

Din ceasul acela, fratele Ioan s-a izbăvit de această ispită. Mai târziu, călugărindu-se, a ajuns un monah desăvârşit.

3. Timp de 20 de ani, părintele Ilarion a fost iconomul Mănăstirii Sihăstria. Dimineaţa mergea la chilia fiecăruia şi zicea:

— Haideţi, dragii tatei, veniţi la ascultare! Apoi pleca înainte cu rugăciunea pe buze şi lucra cu fraţii toata ziua, făcându-se pildă tuturor de smerenie, de blândeţe şi de nemuritoare dragoste. Seara, când se întorcea la chilie, bătrânul făcea metanie tuturor, zicând:

— Iertaţi-mă, părinţilor, că poate v-am supărat cu ceva! Apoi se ducea la chilie şi citea acatistul şi paraclisul Maicii Domnului.

4. În primăvara anului 1933, părintele Ilarion s-a dus în pădure după lemne și și-a rupt un picior. Mai târziu, cangrenându-se rana, bătrânul se ruga cu lacrimi, zicând:

— Maica Domnului, nu mă lăsa, că greu mă doare piciorul!

Noaptea, pe când se ruga, a intrat în chilia lui o femeie cuviincioasă, în chipul unei doctorițe din Târgu Neamț și l-a întrebat:

— De ce plângi, părinte Ilarion?

— Doamnă doctoriță, mi-am rupt piciorul și mă doare cumplit. Simt că voi muri și plâng că nu m-am pocăit.

Apoi doamna aceea s-a uitat la piciorul lui, l-a atins cu mâna și i-a zis:

— Nu mai plânge, părinte Ilarion. De acum te vindeci la picior și vei mai trăi încă un an de zile. După aceea te vei odihni.

Apoi a ieșit doctorița și bătrânul a adormit. Era Maica Domnului. Dimineața s-a sculat sănătos, a venit la biserică și a spus tuturor minunea Maicii Domnului.

Deci, mai trăind exact un an, în aceeași zi, la Duminica izgonirii lui Adam din Rai, și-a dat sufletul în brațele Maicii Domnului și a fost petrecut de toți la cimitirul mănăstirii.

IEROSCHIMONAHUL VARLAAM VÂNTU, Muntele Athos (1833-1934)[13]

Acest părinte a fost un ales nevoitor atonit şi un duhovnic renumit. Era fecior de ţărani credincioşi, de loc din comuna Buimăceni-Botoşani. Dorind să-şi închine viaţa lui Hristos, a plecat de tânăr în Sfântul Munte şi s-a călugărit acolo, la o chilie românească. După mai mulţi ani de nevoinţă părintele Varlaam se întoarce în ţară şi rămâne la Schitul Cozancea-Botoşani. Aici este hirotonit şi numit egumen în anul 1899.

Timp de 12 ani a condus ieroschimonahul Varlaam Schitul Cozancea. Ca duhovnic iscusit ce era, a crescut mulţi ucenici în frică de Dumnezeu, deprinzându-i ascultarea, rugăciunea şi milostenia. Sub conducerea lui, Schitul Cozancea a trăit o epocă înfloritoare.

În anul 1912, bătrânul egumen se întoarce din nou în Athos, să-şi dea obştescul sfârşit. Spun părinţii români atoniţi că tocmai atunci se nevoia un ieroschimonah moldovean, anume Nicolae, la chilia Sfântul Nicolae din Iufta, pe terenul Mănăstirii Pantocrator. Părintele Nicolae era tare bătrân şi nu avea ucenici. El începuse zidirea unei biserici în cinstea marelui ierarh, dar nu avea cu ce s-o termine. Întristat de aceasta, a pus icoana Sfântului Nicolae într-un copac şi se ruga, zicând:

— Sfinte Nicolae, eu sunt bătrân şi nu mai pot. Iată, biserica ta rămâne neterminată. Tu faci minuni şi pe mare, şi pe uscat. Tu ai dat trei pungi cu galbeni la cele trei fete, dă-mi şi mie ajutor ca să termin biserica ta!

Pe când se ruga bătrânul cu lacrimi, a sosit şi părintele Varlaam în Athos.

Deci, rămânând acolo, a terminat biserica Sfântul Nicolae şi a adunat câţiva ucenici buni. În anul 1934, ieroschimonahul Varlaam s-a săvârşit din viaţă cu sufletul împăcat şi a fost îngropat lângă biserică, alături de părintele său duhovnicesc.

---

[13] După mărturiile Arhimandritului Cleopa Ilie, rudenia sa.

MONAHIA MATRONA DOMNARU, Mănăstirea Horezu (1852-1935)

Era fiica unui mocan din părțile Sibiului. Tatăl său s-a făcut mai târziu călugăr în Muntele Athos, cu numele de Nicodim, iar copila a fost crescută la Mănăstirea Sărăcinești-Vâlcea de la vârsta de 5 ani.

În anul 1868 a fost călugărită și trimisă de ascultare la Mănăstirea Horezu. Acolo și-a continuat nevoința maica Matrona, în rugăciune și smerenie, până în anul 1922, când a fost aleasă stareță. Ea a povățuit obștea mănăstirii timp de patru ani de zile, făcându-se tuturor exemplu de bunătate duhovnicească.

În anul 1926 s-a îmbolnăvit greu. Deci, rugându-se cu lacrimi Maicii Domnului, a fost vindecată în chip minunat și a mai trăit încă nouă ani. Spuneau maicile că era nelipsită ziua și noaptea de la biserică. Cu chipul senin, cu rugăciunea pe buze și cu toiagul în mână, mergea cea dintâi la slujbă și se întorcea cea mai de pe urmă.

În vara anului 1935, simțindu-și aproape sfârșitul, și-a chemat ucenicele și le-a spus:

— Maică Olimpiada și maică Gherasima, peste trei zile eu plec din această lume. Mă cheamă Domnul și Maica Domnului. Vă rog să trăiți în iubire, în smerenie și în ascultare. Niciodată să nu lipsiți de la biserică. Să nu adunați avere pe pământ, nici bani, nici haine, că acestea ne despart de dragostea lui Hristos. Rămâneți în mănăstire până la moarte, oricâte ispite veți avea. Iar eu mă voi ruga lui Dumnezeu pentru mănăstire și pentru sfințiile voastre.

A doua zi s-a deșteptat de dimineață, s-a îmbrăcat în hainele de călugărie și a zis ucenicei:

— Citește-mi acatistul Bunei Vestiri. La sfârșit, maica Matrona a rostit aceste cuvinte de laudă în cinstea Maicii Domnului:

— Bucură-te, Mireasă, pururea Fecioară! În clipa aceea și-a dat duhul.

CUVIOSUL GHELASIE MALOVICEANU, Mănăstirea Cernica (1858-1936)

Cuviosul ieroschimonah Ghelasie a fost cel mai mare duhovnic şi sihastru al Mănăstirii Cernica din secolul nostru. S-a născut în comuna Malovăţ-Mehedinţi şi a îmbrăţişat viaţa călugărească în obştea Sfântului Ierarh Calinic, la anul 1888. După doi ani a primit schima monahală, iar după alţi cinci ani de ascultare s-a învrednicit de darul preoţiei. Părintele Ghelasie a slujit Sfânta Liturghie cu multă credinţă şi cu lacrimi timp de 20 de ani.

Urmând nevoinţa călugărilor isihaşti, şi-a ales să petreacă restul vieţii în chilie, până la moarte. Timp de încă 20 de ani, acest mare iubitor de linişte s-a rugat ziua şi noaptea în chilie şi în inima sa, neştiut de nimeni. Aici primea Preacuratele Taine şi hrana cea de toate zilele, aici se ostenea cu postul, aici cugeta la Dumnezeu cu lacrimi, aici se împărtăşea din bucuria Duhului Sfânt şi tot aici spovedea obştea monahilor şi pe credincioşi. Pentru multa sa osteneală s-a învrednicit de la Dumnezeu de darul cuvântului şi al mângâierii, ajungând cel mai iscusit duhovnic al Mănăstirii Cernica. Aproape toţi monahii, elevii seminarului, ca şi numeroşi credincioşi din Capitală îl aveau pe Cuviosul Ghelasie de părinte duhovnicesc. Singur Mântuitorul ştie câte inimi zdrobite a mângâiat, câte conştiinţe apăsate a uşurat, câte lacrimi şi dureri a alinat. Părintele Ghelasie nu era aspru la canon, dacă omul înceta a mai face păcatul.

În primăvara anului 1936, o fiică duhovnicească a cerut binecuvântare să meargă la Mormântul Domnului.

— Te binecuvântez – a zis bătrânul – să mergi la Ierusalim şi să te rogi şi pentru mine! Să ştii că acolo te vei călugări, dar când te vei întoarce în ţară, pe mine nu mă vei mai afla în viaţă.

Într-adevăr, la 7 mai, 1936, Cuviosul Ghelasie – marele duhovnic al Mănăstirii Cernica – a adormit cu pace, fiind plâns de soborul părinţilor şi de numeroşii săi fii duhovniceşti.

Doamne, odihneşte cu sfinţii pe părintele Ghelasie!

MONAHUL MINA DIACONESCU, Mănăstirea Turnu (1856-1936)

Acest cuvios călugăr era din comuna Berislăveşti-Vâlcea. În tinereţe a fost căsătorit şi a avut copii. Apoi, rânduindu-i la casele lor, s-a călugărit în Mănăstirea Turnu. Aici, fiind luminat de Dumnezeu, a deprins bine tipicul şi cântarea bisericească, ajungând cântăreţ vestit în Mănăstirea Turnu.

Timp de 25 de ani, părintele Mina a împodobit Biserica Domnului şi sfintele slujbe cu cântările şi cu dragostea sa. Căci era nelipsit ziua şi noaptea de la strană şi împlinea cu sfinţenie datoriile călugăreşti. În timpul liber făcea ascultare la moara mănăstirii în tăcere şi rugăciune. Obişnuia încă părintele Mina să dea de mâncare la păsările cerului. Zilnic scotea pe cerdacul chiliei resturi de pâine şi boabe de la moară şi se adunau în jurul lui tot felul de păsări din pădure. Unele mâncau chiar din mâinile lui. Părintele Mina era foarte iubit de oameni şi de păsări pentru bunătatea lui.

În anul 1936, la praznicul Floriilor, a intrat bătrânul în trapeză şi, îngenunchind în faţa stareţului, a zis cu lacrimi:

— Părinţilor, iertaţi-mă de tot ce v-am greşit că eu de acum mă duc. Mă cheamă Dumnezeu!

— Ba nu, părinte Mina, ai să mai trăieşti să cânţi axionul Sfintei Învieri!

— Nu, părinte stareţ, mă cheamă Dumnezeu. Nu mai pot rămâne! Iertaţi--mă pe mine, păcătosul, şi nu mă uitaţi la Sfânta Liturghie.

Deci, plecând la chilie, după o zi, părintele Mina a adormit în pace cu rugăciunea pe buze. Apoi, timp de câteva săptămâni, păsările din pădure se adunau pe cerdacul chiliei şi ciripeau cu tristeţe. De aici zburau în stol la mormântul bătrânului şi iarăşi ciripeau. Apoi se odihneau pe braţele crucii şi se întorceau în pădure.

SCHIMONAHIA ISIDORA PUSTNICA, Schitul Sihla-Neamț († 1937)[14]

Această râvnitoare călugăriță era de loc din județul Neamț, iar cu metania din Mănăstirea Văratec. În anul 1900 se retrage la liniște în Munții Sihlei, la locul numit „Râpa lui Coroi", vestit pentru viața pustnicească. Acolo, sub un zid înalt de piatră, și-a făcut o mică chilie și un paraclis de lemn. Iar alături a legat de stânci o toacă și un clopot. Și era foarte iubitoare de osteneală maica Isidora. Toată ziua citea la Psaltire, iar la miezul nopții toca, trăgea clopotul și cânta Utrenia.

Timp de 37 de ani, cu regularitate, a sunat clopotul maica Isidora în Munții Sihlei, sculând la rugăciune călugării și pustnicii din partea locului. Iar părinții, cum auzeau clopotul, își ziceau unii altora:

— Vino, frate, la Utrenie. Este miezul nopții. Se aude clopotul maicii Isidora!

Spun părinții bătrâni că schimonahia Isidora a pătimit în pustie multe ispite de la viclenii diavoli. Că nu puteau răbda postul, rugăciunea și osteneala ei pentru Hristos. La început o înfricoșau cu năluciri de noapte, cu strigăte și glasuri. Apoi îi băteau în ușă în vremea rugăciunii. Iar mai târziu, văzând tăria ei, se apropiau de chilie și strigau cu mare mânie:

— Isidoră nebună, de ce ai venit aici unde este locul nostru? Du-te din locul acesta, dacă vrei să scapi de noi!

Însă maica Isidora îi alunga cu numele lui Hristos și nu se temea de glasurile lor, căci era plină de multă îndrăzneală și bărbăție duhovnicească. Iar pentru curăția vieții ei, dobândise de la Dumnezeu darul cuvântului și al mângâierii. Mulți pustnici, călugări, maici și mireni urcau muntele și cereau de la maica Isidora sfat și cuvânt de folos, că toți o aveau ca pe o adevărată maică duhovnicească.

Odată, un frate din Mănăstirea Sihăstria a trecut cu oile pe lângă chilia ei și, văzând-o în prag, i-a zis:

— Binecuvântează, maică Isidoră!

Iar bătrâna, sărutându-l pe frunte, i-a răspuns:

— Dumnezeu să te întărească să slujești Domnului până la mormânt! Apoi, chemându-l în chilie, i-a dat să mănânce pâine cu fructe de pădure și, adăugându-i și alte învățături, l-a liberat cu pace.

Așa a trăit schimonahia Isidora aproape 40 de ani în nevoință pustnicească. Apoi, simțindu-și aproape sfârșitul, în anul 1937 s-a retras la Mănăstirea Văratec și acolo și-a dat sufletul în mâinile Domnului.

---

[14] După mărturia Arhimandritului Cleopa Ilie și a altor părinți bătrâni din Mănăstirea Sihăstria.

MONAHIA DOMNICA DUMITRESCU, Mănăstirea Nămăești – Muscel (1858-1938)

Maica Domnica Dumitrescu este pomenită de ucenice ca o vrednică stareță a Mănăstirii Nămăești. Era de loc din Târgoviște și a intrat de mică în nevoința călugărească.

Timp de 30 de ani a fost ucenică la bătrâna stareță, monahia Glafira Antoniu, dând dovadă de multă ascultare și blândețe. În anul 1907, răposând stareța, a fost aleasă în locul ei maica Domnica Dumitrescu. Ea a condus Mănăstirea Nămăești 31 de ani, ostenindu-se ziua și noaptea pentru folosul de obște și mântuirea fiicelor sale duhovnicești. Maica Domnica s-a nevoit mult și pentru refacerea bisericii și a chiliilor arse în timpul primului război mondial. Apoi a adunat mai multe ucenice pe care le-a crescut și le-a învățat frica Domnului, căci era plină de înțelepciune. În anul 1938, stareța Domnica a adormit cu pace, în vârstă de 80 de ani.

Dacă vreuna dintre ele pătimea vreo ispită, îndată îi zicea:

— Soro, când faci vreun păcat, ocărăște-te pe tine, iar nu pe altul, ca să ai mai multă liniște.

Altă dată zicea:.

— Prin păcat se îndepărtează harul lui Dumnezeu. Iar glumele, deși nu îndepărtează harul, nu te lasă să sporești duhovnicește.

Dacă se întâmpla vreo neînțelegere între ucenicele ei, le sfătuia pe fiecare, zicând:

— Silește-te, maică, din toate puterile sufletului să găsești vina în inima ta, ca să nu urăști pe nimeni, niciodată. Că pe cel ce urăște, Evanghelia îl pune în rând cu ucigașii de oameni. Ferește-ne, Doamne, de această osândă!

MONAHUL ILARION RADU, Catedrala mitropolitană Iaşi (1871-1938)

Părintele Ilarion Radu a ajuns renumit în toată Moldova pentru marea sa milostenie. Era de loc din comuna Dobreni-Neamţ, iar cu metania din Mănăstirea Neamţ. Aici a învăţat să se roage, să iubească pe oameni şi să slujească cu credinţă Biserica lui Hristos.

În anul 1901 a primit ascultarea de paracliser la Catedrala mitropolitană din Iaşi. Era cea mai sfântă ascultare pentru părintele Ilarion. El nu ştia să cânte, nu învăţase multă carte. Dar ştia să împodobească Biserica Domnului ca pe o mireasă. Ştia să aprindă candelele, să pună flori la sfintele icoane, să stea de strajă lângă moaştele Cuvioasei Parascheva, să menţină ordinea şi curăţenia în catedrală. Ştia mai bine ca toţi să toace şi să sune clopotele, chemând lumea la biserică. Treizeci şi cinci de ani a împlinit părintele Ilarion această ascultare cu desăvârşită dragoste, încât era cunoscut tuturor.

A doua mare faptă bună a acestui părinte era milostenia. Fiind foarte iubitor de săraci, de călători şi de copii orfani, părintele Ilarion şi-a pus sufletul, chilia, pâinea zilnică şi salariul spre folosul şi mângâierea oamenilor. Sfinţia sa îi socotea pe toţi copiii lui Hristos şi fraţi ai săi.

Timp de 35 de ani, acest smerit călugăr a fost gazdă şi părinte sufletesc al multor elevi şi studenţi săraci din Iaşi. Zi de zi şi an de an, părintele Ilarion odihnea gratuit în chilia sa până la 10-20 de elevi şi studenţi, care nu aveau bani pentru gazdă. Îi ospăta cu mare dragoste, le făcea patul, îi sfătuia cele de folos, le dădea bani pentru cărţi, îi deştepta dimineaţa, îi punea la rugăciune şi îi trimitea la şcoală. Sute de elevi şi studenţi au învăţat carte şi au ajuns medici, profesori şi ingineri, cu ajutorul milostivului părinte Ilarion. Pentru aceasta era cel mai iubit şi căutat dintre părinţii catedralei.

În anul 1936, părintele Ilarion Radu, tatăl săracilor şi al elevilor orfani, se retrage la bolniţa Mănăstirii Neamţ. După doi ani se mută în odihna lui Hristos, pentru a-şi primi plata ostenelilor sale. Drept recunoştinţă, profesorii şi intelectualii întreţinuţi de dânsul la şcoală i-au pus o placă comemorativă în peretele chiliei, care se păstrează până astăzi[15].

Fericiţi cei milostivi, că aceia se vor milui (Matei, 5,7).

[15] Protos. Vasile Vasilache, *Monahul Ilarion – un binefăcător,* Mănăstirea Neamţ, 1938.

MONAHIA MELITINA BEU, Mănăstirea Văratec (1860-1938)

Maica Melitina s-a născut în comuna Sălişte, judeţul Sibiu. În tinereţe a fost căsătorită şi a avut 7 copii. Dintre aceştia, doi băieţi şi două fete au îmbrăţişat viaţa monahală.

Cea dintâi a plecat din casa părintească fiica cea mai mare, Parascheva. Intrând în obştea Mănăstirii Văratec, s-a călugărit în anul 1902, cu numele de Pangratia. A doua fiică, Ana, a venit la Văratec în anul 1915 şi s-a călugărit numele de Lavrentia.

Între anii 1915-1918 au intrat în obştea Mănăstirii Neamţ şi cei doi fii: Nicolae şi Ioan. Primul a primit numele de Nectarie, iar al doilea de Ioasaf. Mai târziu, ambii fraţi s-au învrednicit de treapta preoţiei, ajungând buni slujitori ai altarului şi vestiţi cântăreţi.

În anul 1918 a luat jugul lui Hristos şi buna mamă a celor patru călugări fraţi, anume Maria Beu, călugărindu-se alături de fiicele sale în Mănăstirea Văratec, cu numele de Melitina. Şi s-a smerit maica Melitina douăzeci de ani Mănăstirea Văratec, întrecând pe multe călugăriţe cu răbdarea, cu blândeţea şi cu râvna spre cele duhovniceşti. Vorbea mereu cu Dumnezeu şi făcea ascultare în tăcere. Iar de la biserică nu lipsea niciodată. Venea cea dintâi la rugăciune şi făcea metanii în pridvor până se deschidea uşa bisericii.

În primăvara anului 1938, maica Melitina Beu – această venerabilă mamă călugăriţă – s-a săvârşit cu pace, dându-şi sufletul în mâinile Domnului.

Maica Pangratia a ajuns şi ea o bună călugăriţă şi neîntrecută cântăreaţă obştea Mănăstirii Văratec. La fel şi sora ei, Lavrentia. Apoi s-au strămutat ele din viaţa aceasta – cea dintâi în anul 1953 şi a doua în anul 1967 – şi s-au aşezat lângă mormântul mamei lor, Melitina.

În anul 1969 s-a mutat la Hristos Protosinghelul Nectarie Beu, în Mănăstirea Bistriţa-Neamţ.

Iar în anul 1974 s-a săvârşit şi Ieromonahul Ioasaf, ultimul fiu, ca pustnic în pădurile din jurul Sălişteі.

Aşa a trăit şi s-a jertfit pentru Hristos maica Melitina cu fiii ei, Nectarie Ioasaf, şi fiicele ei, Pangratia şi Lavrentia.

Dumnezeu să-i numere în ceata cuvioşilor părinţi!

MONAHUL ŞTEFAN SIHASTRUL, Mănăstirea Sfântul Sava-Betleem

(† 1939)

Părintele Ştefan era din Dobrogea. În tinereţe s-a nevoit la Mănăstirea Cocoş, iar în anul 1920 s-a dus la Mormântul Domnului şi a rămas la Mănăstirea Sfântul Sava.

Acolo s-a ostenit mult şi a petrecut sub ascultare 20 de ani, până s-a mutat din viaţa aceasta. Ani de zile a fost portar, apoi bucătar, apoi iconom. Toată ziua lucra în tăcere, cu rugăciunea lui Iisus în inima şi în mintea sa. Spuneau părinţii care l-au cunoscut că şase ani de zile n-a ieşit niciodată în afară de zidurile mănăstirii.

La bătrâneţe, când îl cuprindea dorul de ţară, se urca la turnul mănăstirii, cale de 1 km, unde poposeau pelerinii. După ce vorbea cu închinătorii români îi săruta pe frunte, se întorcea la chilie şi îşi continua rugăciunea.

În vara anului 1939, părintele Ştefan, îmbolnăvindu-se, a primit Preacuratele Taine, apoi şi-a dat sufletul în mâinile Domnului.

PUSTNICII PARTENIE ȘI GHERASIM, Mănăstirea Sihăstria († 1940)

Aceşti sihaştri erau cu metania din Mănăstirea Neamţ, iar cu locul naşterii, ieromonahul Partenie era din judeţul Iaşi şi monahul Gherasim din judeţul Botoşani.

La începutul acestui secol, ieromonahul Partenie împreună cu ucenicul său s-au retras la liniște în pădurile din jurul Mănăstirii Sihăstria. Acolo şi-au făcut două chilii şi un mic paraclis într-o poiană care se numeşte până astăzi „Poiana lui Partenie". Pădurile şi culmile din jurul Mănăstirilor Agapia, Secu, Sihăstria şi Sihla au fost renumite în ultimele patru secole pentru viaţa pustnicească. Sute de pustnici vestiţi s-au nevoit în această vatră isihastă. Osemintele unora dintre ei şi urmele chiliilor se mai întâlnesc în pădurile din partea locului şi astăzi. Iar numele lor au rămas în memoria urmaşilor, ca toponime legate de poieni, de obcine şi de pâraie.

În această mică poiană, care le poartă numele, s-au ostenit 30 de ani părinţii Partenie şi Gherasim, rugându-se lui Dumnezeu ziua şi noaptea pentru ei şi pentru lume. Ei iubeau mai ales postul, metaniile, privegherea de noapte şi Psaltirea, pe care o citeau necontenit. În sărbători săvârşeau dumnezeiasca Liturghie şi se împărtăşeau cu Trupul şi Sângele Domnului, împreună cu alţi sihaştri din împrejurimi. Hrana şi-o agoniseau din aceeaşi poiană pe care o cultivau cu cartofi şi legume şi adunau bureţi din pădure. Iar pâinea o primeau din Mănăstirea Sihăstria.

Într-o zi a venit un frate din Mănăstirea Sihăstria la chilia părintelui Partenie, să-i ceară cuvânt de folos. Iar bătrânul l-a întrebat:

— Frate, ştii Psaltirea pe de rost?

— Nu, a răspuns fratele.

— Atunci pentru ce stai în mănăstire, dacă nu citeşti mereu psalmii lui David?

Din ziua aceea a învăţat fratele toată Psaltirea pe de rost şi nu mânca până n-o termina de rostit în fiecare zi.

În anul 1932, Cuvioşii părinţi Partenie şi Gherasim s-au dus să se închine la Mormântul Domnului şi au rămas acolo, la una din mănăstiri. Deci, bineplăcând lui Dumnezeu, după câţiva ani s-au săvârşit la Mănăstirea Sfântul Sava, mutându-se la cereştile lăcaşuri.

ARHIMANDRITUL GRIGORIE GEORGESCU, Mănăstirea Cheia-Prahova (1861-1940)

Vrednicul de pomenire arhimandritul Grigorie Georgescu a fost cel mai ales stareţ al Mănăstirii Cheia, după anul 1900. Fiu de părinţi credincioşi, de loc din comuna Săcele-Braşov, la vârsta de 18 ani trece Carpaţii şi se stabileşte în Mănăstirea Ciolanu-Buzău. În anul 1882 se duce la Sfântul Munte pentru a se desăvârşi în nevoinţa duhovnicească. În anul 1886 primeşte tunderea monahală în Schitul Românesc Prodromul, unde rămâne sub ascultare opt ani de zile.

Împodobit cu multe fapte bune, în anul 1890, monahul Grigorie se întoarce de la Athos şi se stabileşte definitiv la Mănăstirea Cheia. Aici s-a învrednicit de harul preoţiei, ajungând un bun duhovnic şi slujitor al Sfântului Altar. Între anii 1894-1909, ieromonahul Grigorie a slujit ca preot şi duhovnic, atât la Mănăstirea Cheia, cât şi la mănăstirea de maici Suzana, săvârşind cele sfinte şi crescând mulţi fii duhovniceşti.

În anul 1909, părintele Grigorie a fost ales stareţ al Mănăstirii Cheia, pe care a condus-o cu multă demnitate şi înţelepciune timp de 25 de ani. Slujea cu evlavie cele sfinte, predica frumos, mângâia oamenii, îmbărbăta pe călugări, ajuta copiii săraci la şcoală, menţinea o deplină ordine şi disciplină în mănăstire. A ajutat, de asemenea, la construcţia unor biserici noi prin sate, precum şi la înălţarea unei şcoli primare în comuna Izvoarele-Prahova.

Numele părintelui Grigorie era renumit pe Valea Teleajenului. Un duhovnic model pentru mireni şi călugări. Veneau la el credincioşi din Ţara Bârsei, din părţile Braşovului, din ţinutul Prahovei şi de pe Valea Buzăului şi îl găseau pe părintele plin de dragoste şi aprins ca o candelă.

Aşa a luminat bătrânul, ca o făclie între oameni, o jumătate de secol. În anul 1934 se retrage din stăreţie, iar în anul 1940 se mută la odihna cea de veci, în lumina lui Hristos.

CUVIOSUL IOIL MONAHUL, Schitul Peștera Ialomicioarei († 1940)

Părintele Ioil a fost un călugăr al rugăciunii și al ascultării. Era de loc din comuna Avrig-Sibiu. Spre sfârșitul secolului XIX a venit să slujească lui Hristos în Schitul Peștera Ialomicioarei.

Cea mai aleasă nevoință a părintelui Ioil era rugăciunea întărită prin post. Toată viața mânca o dată pe zi, legume și verdețuri fierte. Iar dacă vrăjmașul îl ispitea să mănânce înainte de vreme, el se ocăra pe sine, zicând:

— Mai rabdă, ticălosule, dacă vrei să mi te faci călugăr, că nu este acum vremea mâncării, ci a rugăciunii!

Ziua făcea ascultare în schit, zicând în taină rugăciunea lui Iisus, iar noaptea priveghea, citind la Psaltire și făcând metanii. Apoi, îndată ce se culca, vrăjmașul îl supăra cu tot felul de năluciri. Uneori îi bătea în ușă, zicând:

— Părinte Ioil, ieși afară că te cheamă starețul!

Alteori intra în chilie în chip de femeie și-i zicea:

— Părinte Ioil, am venit să te văd. Mă cunoști?

Iar bunul nevoitor, înțelegând cursele vicleanului diavol, îl alunga cu această rugăciune:

— Să învie Dumnezeu și să se risipească vrăjmașii Lui... Apoi adăuga:

— Piei, satano, din chilia mea, lovească-te Sfânta Cruce! Și așa se izbăvea.

Bătrânul a fost un timp iconom la Schitul Peștera și era tuturor pildă de bunătate, de smerenie și de ascultare. Pentru viața lui aleasă a primit de la Dumnezeu darul înainte-vederii. Că vedea pe fiecare de ce patimă era stăpânit. Când se apropia cineva de el, îl sfătuia, zicând:

— Frate, lasă-te de păcatul cutare, că am văzut pe diavolul cum te stăpânea!

Astfel, mulți ascultau de sfatul bătrânului și se pocăiau.

Așa s-a nevoit părintele Ioil în Schitul Peștera, mai bine de 40 de ani.

Apoi s-a mutat la Domnul, fiind găsit în chilie cu Psaltirea lângă el.

IEROMONAHUL IGNATIE RĂDULESCU, Mănăstirea Sfântul Sava-Betleem († 1940)

Acest părinte iubitor de Hristos era de loc din judeţul Prahova, iar cu metania din Mănăstirea Sinaia. Aici a stat sub ascultare peste 20 de ani, petrecând în plăcere de Dumnezeu şi învrednicindu-se de darul preoţiei. Apoi, dorind să se închine la Mormântul Domnului, în anul 1925 a plecat la Sfintele Locuri şi a rămas în Mănăstirea Sfântul Sava din pustiul Iudeei. Acolo se nevoiau încă doi călugări români, răbdând împreună lipsa, arşiţa şi străinătatea.

Mai târziu, aflând în apropiere o peşteră, părintele Ignatie s-a retras la pustie, săvârşind şapte ani deplini în aspră osteneală pustnicească. Iar nevoinţa, lacrimile şi ispitele de la diavoli pe care le-a răbdat acolo, singur Dumnezeu le ştie. Deci, întorcându-se din nou în lavră, s-a îmbolnăvit şi a zăcut cinci ani în chilie, fiind îngrijit de ierodiaconul Veniamin Trifan, fost vieţuitor în Schitul Buluc din judeţul Vrancea.

Spuneau părinţii că uneori ieşea bătrânul în uşa chiliei şi privea spre turnul din afară, unde poposeau pelerinii, dorind să vadă vreun român din ţară. Dar pentru dragostea lui Hristos răbda bărbăteşte, atât boala, cât şi străinătatea.

Într-o zi a chemat la sine pe ucenicul său şi i-a zis:

— Părinte Veniamin, să fii binecuvântat de Dumnezeu şi de mine! Domnul să-ţi răsplătească dragostea cu care m-ai îngrijit!

Apoi s-a luminat şi s-a veselit la faţă şi îndată şi-a dat duhul.

MONAHUL IOV BURLACU, Mănăstirea Neamț (1874-1941)

a. Viața

Cuviosul Iov monahul a fost unul din cei mai duhovnicești călugări din obștea Mănăstirii Neamț: mare nevoitor, vestit farmacist și cunoscător de plante medicinale și un mare iubitor de săraci.

S-a născut în comuna Boroaia-Suceava. În anul 1906, luându-și crucea, a urmat lui Hristos, făcându-se călugăr în Mănăstirea Neamț. Aici s-a nevoit timp de 35 de ani, având aceeași ascultare de farmacist al mănăstirii și îngrijitor al părinților bătrâni și bolnavi de la bolniță.

În toamna anului 1941, Cuviosul Iov monahul a adormit cu pace și a fost înmormântat în cimitirul mănăstirii.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Părintele Iov întrecea pe toți ceilalți călugări din mănăstire cu aceste trei fapte bune: cu postul, cu neîncetata rugăciune și cu trezvia minții. Permanent avea privirea în jos și cugeta la moarte. Mintea lui era plină de întreaga înțelepciune, fața senină și inima mereu deschisă pentru toți.

2. Spunea ucenicul lui că niciodată n-a văzut pe părintele Iov râzând sau vorbind cuvinte de prisos. Vorbirea lui era foarte scurtă și cuvintele pătrundeau ca niște săgeți în inima fiecăruia. Mânca o dată pe zi seara și dormea câteva ore pe noapte pe o bancă, având sub cap un bolovan de piatră învelit cu ziar.

3. Uneori zicea bătrânul:

— Fraților, fiecare să fie gata de drum, că nimeni nu este veșnic pe pământ. Și dacă nu vom avea ce arăta lui Hristos, cum vom sta în fața Lui?

4. Alteori iarăși zicea părintele Iov:

— Cum se înșală omul de dulcețile vieții acesteia! Ba, ajunge atât de lipit de materie, încât refuză bucuriile vieții veșnice. De aceea, un astfel de om face totul ca să nu mai moară. Iar când vine moartea, îl află nepregătit și deznădăjduit. Cel nepregătit moare de moarte grea. Iar cel pregătit așteaptă cu bucurie ceasul morții la care a cugetat toată viața. Sfârșitul lui este plin de pace și nădejde, căci se duce la Hristos.

5. Părintele Iov era un mare cunoscător al plantelor medicinale și un renumit farmacist. Singur aduna plantele, vara, din poieni și păduri, le conserva și făcea din ele siropuri și alifii, pe care apoi le distribuia gratuit la călugării și mirenii bolnavi. Timp de 30 de ani a fost farmacist și infirmier la bolnița Mănăstirii Neamț. Numele lui era cunoscut peste tot. Căci veneau la el călugări și mireni bolnavi din toate mănăstirile și satele din împrejurimi, iar părintele Iov îi primea cu dragoste, îi consulta și le dădea medicamente preparate de el și mulți se vindecau.

6. Acest părinte iubitor de Dumnezeu îngrijea cu mare dragoste pe

călugării suferinzi de la bolniță. Acolo își avea chilia și farmacia. Acolo zăbovea ziua și noaptea lângă căpătâiul bolnavilor, mângâind și legând rănile, primenind paturile sau împărțind mâncarea adusă de la trapeză. Pentru aceasta toți îl iubeau pe părintele Iov și îl numeau „părintele nostru". Această ascultare a dus-o cu bucurie până la sfârșitul vieții.

7. Spunea ucenicul lui că părintele Iov era, mai ales noaptea, nelipsit de la biserică. Tot timpul stătea în picioare în urma tuturor, cu privirea în jos și cu rugăciunea pe buze. Apoi se întorcea la chilie și citea acatistul și paraclisul Maicii Domnului, către care avea mare evlavie.

8. Bunul nevoitor era, de asemenea, foarte milostiv cu cei săraci. Zilnic veneau la el copii orfani, bolnavi, oameni săraci din satul Pipirig și-i cereau milostenie. Iar părintele Iov îi ospăta pe toți cu mâncare de la bolniță. Apoi le dădea câte un ban, iar celor bolnavi le împărțea medicamente și îi trimitea cu pace la casele lor.

9. Spunea ucenicul său că pe fiecare îl așeza la masă cu dragoste și îl întreba:

— Cum vrei să fie ciorba, mai caldă sau mai rece?

Iar pe altul îl întreba:

— Vrei ceai amar pentru stomac sau o baie caldă la picioare?

Cum dorea fiecare, așa îl servea, cu o dragoste rar întâlnită, căci părintele Iov era întărit și umbrit de darul Duhului Sfânt.

10. Odată l-a întrebat un părinte dacă monahul este dator să dea milostenie la săraci. Iar bătrânul a răspuns:

— Dacă ai, trebuie să dai! Numai dacă nu ai nimic, nu ești dator să dai milostenie.

— Dar călugării nu sunt scutiți de milostenie? Eu cred că numai mirenii sunt datori să o facă.

— Da, a răspuns bătrânul, călugării adevărați sunt scutiți de milostenie. Dar ești călugăr? Călugării nu trebuie să aibă nimic, să fie lipsiți de orice materie, să poarte o singură haină, și aceea veche. Însă, dacă ai și nu dai milostenie, poți să scapi de mustrarea oamenilor, dar de mustrarea lui Dumnezeu nu poți scăpa.

11. Într-o zi, părintele Iov a cumpărat o icoană frumoasă cu suma de 700 de lei. Mai târziu, un credincios l-a întrebat:

— Nu-mi vinzi mie icoana aceasta? Tare este frumoasă!

— O vând.

— Cât să-ți dau pe dânsa, părinte?

— Trei sute de lei.

Auzind aceasta, ucenicul l-a întrebat:

— De ce ai vândut icoana cu jumătate de preț?

— Dacă o dădeam cu cât am cumpărat-o, nu mai aveam pomană. Iar dacă o dădeam fără bani, mă biruia gândul mândriei. În felul acesta am făcut și

milostenie, și am scăpat și de mândrie.

12. Un părinte i-a dat bătrânului o haină groasă de iarnă, că era sărac. Iar părintele Iov, văzând un om lipsit care avea 7 copii, i-a dat lui haina. Într-o zi – a întrebat cel ce-i dăduse haina:

— Unde este haina pe care ți-am dat-o, părinte Iov? Nu cumva ți-a furat-o cineva?

— Iartă-mă, părinte, a răspuns bătrânul, a venit la mine un om cu mulți copii și i-am dat-o lui, că eu am de toate, slavă Domnului!

ARHIMANDRITUL ANTIPA DINESCU, Schitul Prodromul-Athos (1859-1942)[16]

Acest venerabil duhovnic şi arhimandrit a fost cel mai vrednic stareţ al Schitului Prodromul, după anul 1900. S-a născut în judeţul Prahova, din părinţi iubitori de Dumnezeu. Fiind chemat de Duhul Sfânt la viaţa călugărească, în anul 1880 s-a dus la Schitul Românesc Prodromul din Muntele Athos. Acolo s-a călugărit şi a învăţat ascultarea, smerenia şi cântarea bisericească de la cei mai buni călugări români, printre care se distingea Schimonahul Nectarie protopsaltul.

În anul 1890 s-a învrednicit de darul preoţiei, săvârşind cele sfinte cu deosebită evlavie. Apoi a fost numit superior al Schitului Darvari din Bucureşti, metocul Schitului Prodromul, dovedindu-se un duhovnic iscusit. În anul 1900 a fost ales de toţi stareţ al Schitului Prodromul, pe care l-a condus cu o rară blândeţe şi înţelepciune timp de 14 ani. Era duhovnic ales, preot iubitor de cele sfinte, călugăr cu bun chip, stareţ şi părinte cu mulţi fii sufleteşti. Iată darurile stareţului Antipa Dinescu. Sub egumenia lui, Schitul Prodromul a trăit o epocă de înflorire, având o obşte de peste 100 de călugări. În anul 1914, Cuviosul Arhimandrit Antipa vine în ţara cu câţiva ucenici şi ajunge stareţ al Mănăstirii Căldăruşani, pe care o povăţuieşte cu o rară pricepere 20 de ani. Pe lângă buna chivernisire a mănăstirii, părintele Antipa devine mare duhovnic al călugărilor şi al mirenilor, căutat şi preţuit de toţi.

Retrăgându-se din nou în Athos, s-a nevoit 8 ani împreună cu ucenicul său, într-o chilie pe malul mării, ajungând duhovnic vestit în tot muntele. Săvârşindu-şi călătoria, în anul 1942 şi-a dat sufletul în mâinile Domnului şi a fost îngropat acolo, lângă mare.

---

[16] După mărturiile Arhim. Hrisostom Postolache, stareţul Schitului Bucium-Iaşi, ucenicul Arhim. Antipa Dinescu; V. Romanescu, *Mitropolitul Atanasie Mironescu,* Bucureşti. 1942, p. 199.

ARHIDIACONUL VARLAAM ARGHIRESCU, Mitropolia Moldovei și Sucevei (1863-1942)

a. Viața

Părintele Varlaam Arghirescu a fost un călugăr renumit în mănăstirile Moldovei și un devotat slujitor al Bisericii lui Hristos.

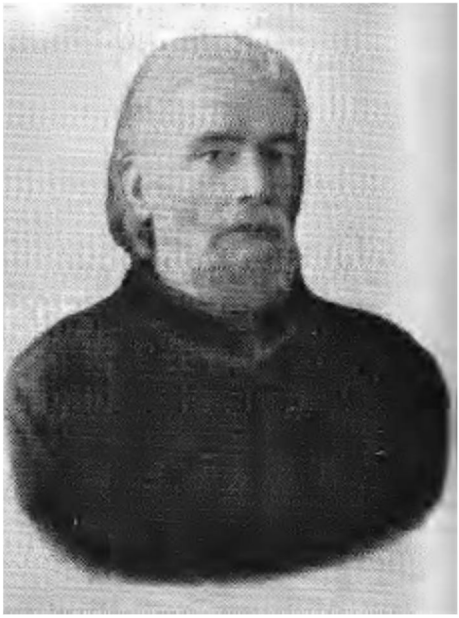

Era de loc din comuna Hangu, județul Neamț. La vârsta de 18 ani a intrat în Mănăstirea Neamț. După câțiva ani de ucenicie a fost făcut călugăr și apoi hirotonit diacon de starețul Timotei. În anul 1892 a fost trimis ca slujitor la Catedrala Mitropoliei din Iași. Aici a făcut desăvârșită ascultare timp de 50 de ani. În vara anului 1942 a adormit cu pace și a fost înmormântat la Mănăstirea Cetățuia.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Arhimandritul Varlaam slujea în biserica Mănăstirii Neamț cu mare evlavie și cânta îngerește de frumos. Auzindu-l odată cântând și știind petrecerea lui, mitropolitul Iosif Naniescu l-a luat la catedrala din Iași, unde a rămas până la sfârșitul vieții.

2. Spuneau bătrânii că părintele Varlaam iubea așa mult biserica, precum iubea pe Hristos. Toată ziua zăbovea în catedrală, așeza veșmintele, potrivea candelele, mătura pe jos, stătea de veghe lângă moaștele Cuvioasei Parascheva. Iar când slujea, mișca toate inimile și scotea multe lacrimi prin frumusețea cântării. De aceea îl cunoștea tot orașul și fiecare se folosea de nevoința lui.

3. Acest vrednic slujitor al Bisericii lui Hristos a fost cincizeci de ani paracliser și veșmântar la catedrală. Spuneau părinții despre el că se încuia singur în biserică și niciodată nu ieșea afară până nu se termina slujba și curățenia. Apoi făcea trei metanii la moaștele Cuvioasei Parascheva și venea la chilie.

4. Spuneau ucenicii lui că părintele Varlaam nu îngăduia nimănui să vorbească în biserică. Dacă auzea pe cineva vorbind, se oprea să mai citească sau să cânte la strană. Apoi iarăși continua. Când intra el în biserică, ceilalți își ziceau:

— Tăceți, că vine părintele Varlaam!

5. Spuneau iarăși despre dânsul că nu îngăduia să se citească repede la

strană. Dacă vreun cântăreţ citea neclar şi în grabă, bătrânul îl oprea şi începea el să citească rar şi să cânte din nou, zicând: *Graiurile mele ascultă-le, Doamne, înţelege strigarea mea* (Ps. 5, 1).

6. O altă faptă a părintelui Varlaam era milostenia. Urmând exemplul marelui mitropolit Iosif, el împărţea totul la săraci, la văduve şi la elevi. Salariul nu-i ajungea niciodată. De aceea mereu se împrumuta. Cea mai mare milostenie o făcea însă cu elevii şi studenţii săraci din Iaşi. Zilnic veneau la bătrânul, ca la un adevărat părinte duhovnicesc, şi-i cereau bani pentru taxă, pentru cărţi, pentru gazdă. Iar părintele îi mângâia cu cuvântul şi-i întreba:

— De cât ai nevoie?

— De o sută de lei.

— Iată banii. Dă-mi chitanţă.

— Părinte Varlaam, când să ţi-i dau înapoi?

— Lasă, când am nevoie, ţi-i cer eu. Bine că am chitanţa! Însă bătrânul nu mai cerea niciodată banii înapoi.

7. Spuneau ucenicii lui că în ziua când lua salariul, se adunau la chilia lui numeroşi elevi şi copii săraci. Căci se anunţau unii pe alţii, zicând:

— Haideţi la Mitropolie, că astăzi părintele Varlaam îşi ia salariul!

Nu puţini dintre ei au ajuns oameni învăţaţi, cu banii daţi de părintele Varlaam.

8. Odată a venit la el o femeie de la ţară, plângând:

— Părinte, sunt o văduvă cu 7 copii. Zilele acestea mi-a murit vaca cu lapte şi n-am cu ce cumpăra alta.

— Lasă, mamă, nu mai plânge. Cât costă o vacă cu lapte?

— Costă o mie de lei.

— Iată, ai de la mine două mii de lei pentru două vaci. Mulţumeşte Cuvioasei Parascheva şi nu spune la nimeni.

Aşa înţelegea părintele Varlaam sa împlinească Evanghelia lui Hristos.

9. Într-o zi, un om din Dorohoi i-a zis:

— Părinte Varlaam, împrumută-mi o mie de lei să-mi cumpăr ceva din Iaşi. Cum ajung acasă, îţi trimit imediat banii.

— Bine, frate, poftiţi o mie de lei.

După cinci ani, s-a dus ucenicul la Dorohoi şi i-a spus bătrânul, zâmbind:

— Frate, dacă te întâlneşti cu cutare om, întreabă-l, a mai ajuns acasă de cinci ani de zile?

10. Spuneau ucenicii arhidiaconului Varlaam că timp de 50 de ani, cât a slujit la Mitropolie, nu a lipsit niciodată de la biserică. Iarna nu făcea foc în chilie şi nici nu a fost vreodată bolnav, căci darul lui Dumnezeu era cu dânsul.

11. În vara anului 1942, părintele Varlaam a fost găsit dimineaţa adormit în Domnul, culcat pe masă, cu cheile catedralei sub căpătâi. Nu s-a găsit în chilia lui niciun fel de avere, decât o ladă plină cu mii de chitanţe adunate de la elevi şi studenţi pe care îi ajutase timp de o jumătate de veac.

Aceasta era cea mai mare avere a părintelui Varlaam!

MITROPOLITUL GURIE GROSU, Mitropolia Basarabiei (1918-1938)

(1877-1943)

Odată cu întregirea României, în anul 1918, Mitropolia Basarabiei, cu sediul la Chișinău, a trecut sub conducerea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Primul mitropolit al Basarabiei a fost arhiepiscopul Gurie Grosu, născut în județul Tighina, în anul 1877. Era un ierarh foarte evlavios și râvnitor pentru sfintele slujbe, pentru dreapta credință și pentru mărturisirea lui Hristos. De aceea poporul îl iubea foarte mult. Apoi era foarte milostiv, iar în sărbători venea la catedrală pe un asin, precum și Hristos, când a intrat în Ierusalim. Sfintele slujbe se făceau în catedrală cu mult fast și întotdeauna dădea cuvânt de învățătură cu multă înțelepciune. Pentru toate acestea, blândul mitropolit Gurie era iubit de tot poporul.

Însă, în toamna anului 1938, prin lucrarea diavolului, a fost depus din treaptă de regele Carol al II-lea. Iată cum s-a petrecut aceasta. În vara anului 1938, regele și-a izgonit soția și trăia în desfrânare, smintind toată țara. Venind în vizită oficială la Chișinău , a dorit să asiste într-o Duminică la Sfânta Liturghie din Catedrala mitropolitană. Apoi, intrând regele în biserică cu fiul său, s-a așezat în jilțul regal, după tradiție.

În momentul acela, înțeleptul mitropolit Gurie a ieșit din sfântul altar, îmbrăcat în veșminte arhierești, și i-a spus cu glas tare și cu îndrăzneală regelui: „Măria ta, nu ți se cuvine să ședzi în strana regală! Unde îți este regina?” În clipa aceea, regele a ieșit din strană, împreună cu fiul său, Mihai, iar mitropolitul a dat binecuvântare de Sfânta Liturghie.

La sfârșitul slujbei, regele cu suita sa a plecat în Capitală și, după o săptămână, a depus din scaun, prin decret regal, pe blândul mitropolit Gurie, fiind silit să se retragă la Mănăstirea Cernica.

Aici și-a petrecut ultimii cinci ani de viață, continuându-și aceeași nevoință din tinerețe, ostenindu-se ziua și noaptea cu rugăciunea, cu postul, cu tăcerea, cu smerenia și cugetarea la cele cerești.

Părăsit de oameni, dar iubit de Hristos, s-a împărtășit cu Sfintele Taine și și-a dat sufletul cu pace în brațele Domnului, la 14 noiembrie, 1943.

MONAHUL IOANICHIE STURZU, Mănăstirea Secu (1880-1943)

Părintele Ioanichie Sturzu a fost vestit alinător al suferinţelor omeneşti cu ajutorul plantelor medicinale. S-a născut în comuna Pipirig şi a fost în tinereţe păstor de oi. Apoi, iubind viaţa călugărească, a luat jugul lui Hristos în Mănăstirea Secu şi era în toate foarte ascultător, blând la cuvânt şi milostiv.

Milostenia către aproapele o săvârşea părintele Ioanichie, atât ca arhondar, prin primirea credincioşilor la arhondaric (camere de oaspeţi), cât mai ales prin îngrijirea bolnavilor de reumatism cu propriile sale mâini. Fiind un bun cunoscător al plantelor medicinale, părintele Ioanichie le aduna din vreme, le prepara şi aştepta să le folosească. Nu departe de chilia lui avea o casă cu patru încăperi, un fel de bolniţă cu paturi şi căzi pentru baie. Aici primea gratuit oameni din sate, bolnavi de reumatism, pe care îi ţinea până se simţeau mai bine.

Iar tratamentul îl făcea astfel: mai întâi cerea bolnavilor să se mărturisească de păcatele lor; apoi îi pomenea la biserică şi la Sfântul Maslu; le pregătea zilnic băi calde din plante, pe care le prepara cu mâinile sale. La amiază aducea bolnavilor mâncare de la trapeză şi aşa continua bunul nevoitor timp de 15-20 de zile. Mărturiseau bătrânii care l-au cunoscut pe părintele Ioanichie, că bolnavii care se tratau la el se întorceau mai sănătoşi la casele lor, iar unii dintre ei se vindecau definitiv cu rugăciunea şi cu tratamentul său. Pentru o nevoinţă ca aceasta, numele şi milostenia părintelui Ioanichie erau cunoscute peste tot.

Aceasta a fost osteneala sa timp de 25 de ani. Apoi, îmbolnăvindu-se şi el ca un muritor, în anul 1943 s-a mutat la cele veşnice, unde nu este durere, nici întristare, nici suspin.

MONAHIA EPIHARIA MOISESCU, Mănăstirea Bistriţa-Vâlcea (1870-1943)

Această călugăriţă iubitoare de Hristos este renumită în monahismul nostru mai ales pentru faptele sale de binefacere. Era de loc din Săcele-Braşov, Din tinereţe a intrat în Mănăstirea Suzana unde a primit tunderea monahală. În anul 1900 a fost numită educatoare la Leagănul de copii „Sfânta Ecaterina" din Bucureşti. Aici activează zece ani, crescând în frică de Dumnezeu mii de copii orfani. Între anii 1910-1916 a fost conducătoarea unui orfelinat de fete din Bucureşti, fiind ajutată de alte două călugăriţe.

Apoi orfelinatul s-a strămutat definitiv la Mănăstirea Bistriţa-Vâlcea, unde a funcţionat neîntrerupt timp de 40 de ani. Pe lângă orfelinat, s-au înfiinţat aici o grădiniţă de copii, o şcoală elementară de patru clase, un seminar monahal de călugăriţe şi mai târziu un liceu de fete orfane, cu ateliere de tot felul. Toate aceste şcoli din cadrul Mănăstirii Bistriţa au format aşa numita „Asociaţia Acoperământul Maicii Domnului", organizaţie monahală filantropică unică în monahismul românesc.

Sufletul acestui aşezământ a fost venerabila călugăriţă Epiharia, directoarea asociaţiei, ajutată de maicile Olga şi Teodosia Gologanu. Timp de nouă ani de zile, maica Epiharia împreună cu ucenicele ei au crescut şi au educat nenumăraţi copii fără părinţi, învăţându-i carte, o meserie şi picurându-le în suflet credinţa în Dumnezeu şi dragostea de oameni, ca nişte adevărate mame duhovniceşti. Astfel, monahismul nostru îşi recapătă din nou rolul spiritual din trecut.

În anul 1935, maica Epiharia a fost numită stareţă la Mănăstirea Horezu, lăsând în locul său pe ucenica ei cea mai apropiată – monahia Olga Gologanu.

După opt ani de bună organizare a Mănăstirii Horezu, maica Epiharia Moisescu se reîntoarce la Bistriţa în mijlocul sutelor de orfani. Apoi, cerându-şi de la toţi iertare, şi-a dat sufletul în mâinile Domnului şi a fost înmormântată la Schitul Păpuşa din apropiere.

PROTOSINGHELUL IOANICHIE MOROI, Mănăstirea Sihăstria (1859-1944)[17]

a. Viața

Acest cuvios părinte a fost în secolul nostru cel mai vestit stareț al Mănăstirii Sihăstria. Născut în orașul Zărnești-Brașov, mai întâi s-a căsătorit și a avut doi copii. Apoi, dorind să urmeze lui Hristos, a intrat în nevoința călugărească împreună cu soția și copiii săi. Între anii 1890-1900 s-a nevoit la un schit românesc din Muntele Athos. Apoi s-a reîntors în țară și a petrecut la Mănăstirea Neamț timp de nouă ani.

În anul 1909 a fost numit egumen al Mănăstirii Sihăstria, ascultare pe care o duce cu demnitate timp de 35 de ani. După ce reorganizează în întregime viața monahală din această sihăstrie și adună în jurul său peste 40 de ucenici, Protosinghelul Ioanichie Moroi se mută la cele veșnice în toamna anului 1944.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Dorind să-și ia asupră-și jugul nevoinței călugărești, tânărul Ioan Moroi a cerut sfatul marelui pelerin Gheorghe Lazăr, al cărui ucenic era. Iar acesta i-a spus:

— Stai un an de zile sub ascultare la Schitul Peștera Ialomicioarei și citește câte o Psaltire în fiecare zi. De vei răbda ispitele vrăjmașului și nu te va amăgi, atunci poți să te faci călugăr.

Deci, a petrecut în schit câteva luni de zile, ziua făcând ascultare, iar noaptea priveghind și citind la Psaltire. Într-o noapte, pe când se ruga în coliba sa din marginea pădurii, a venit un călugăr străin și i-a zis;

— Ce faci aici, frate Ioane, și de ce te chinuiești așa?

— Părinte, vreau să mă fac călugăr.

— Rău te-ai înșelat. Nu vei putea rămâne în mănăstire. Iată, femeia ta acasă trăiește cu alți bărbați și-ți risipește toată averea.

---

[17] Viața și faptele Protosinghelului Ioanichie Moroi sunt luate de la ucenicii săi: Arhim. Cleopa Ilie și Protos. Ioil Gheorghiu din Mănăstirea Sihăstria.

— De unde ştii sfinţia ta aceasta? l-a întrebat tânărul tulburat.

— Eu am trăit 40 de ani în pustiul Iordanului şi am primit de la Dumnezeu darul înainte-vederii, încât ştiu şi gândurile omului.

— Deci, ce să fac, părinte, acum?

— Du-te acasă şi fii stăpân pe soţie şi pe avere.

Apoi călugărul acela s-a apropiat de foc şi, sărind în văpaie, s-a făcut nevăzut. Era diavolul.

Cuprins de gânduri, tânărul Ioan Moroi a plecat spre casă în ceasul acela, pătimind multe ispite pe cale. Mai târziu, văzându-l bătrânul Gheorghe Lazăr, i-a spus:

— Nu poţi duce acum jugul călugăriei. Mai rămâi un timp în familie.

2. În anul 1890, tânărul Ioan Moroi s-a dus cu alţi pelerini să se închine la Mormântul Domnului. Apoi, ajungând la peştera Cuviosului Xenofont, a întâlnit un pustnic sfânt care i-a spus:

— Frate Ioane, ai venit aici să cauţi oameni sfinţi? Niciodată în viaţă să nu te iei după om, oricât de sfânt ţi s-ar părea. Că astăzi te foloseşti de el, iar mâine te poţi sminti. Voieşti să ai călăuză în viaţă? Citeşte Sfânta Scriptură şi învăţăturile Sfinţilor Părinţi şi urmează pe cât poţi cuvintele lor, că de ei niciodată nu te vei sminti.

Să ştii că te vei face călugăr în Sfântul Munte, dar după câţiva ani te vei întoarce în ţara ta şi vei ajunge preot şi începător de fraţi, iar la sfârşitul vieţii vei avea mari ispite. Însă, de vei avea răbdare, cu ajutorul lui Hristos pe toate le vei birui şi te vei încununa.

Această prevestire s-a împlinit întocmai în viaţa Protosinghelului Ioanichie Moroi.

3. În anul 1909, învrednicindu-se de darul preoţiei, părintele Ioanichie a fost numit egumen la Schitul Sihăstria, care era în paragină. Spuneau ucenicii lui că 35 de ani a suferit în schit tot felul de ispite, lipsuri, asupriri de la diavoli, ameninţări de la oameni, boli şi alte nevoi. Însă, pentru credinţa şi răbdarea lui, cu ajutorul Maicii Domnului, a făcut dintr-un schit pustiu cea mai aleasă sihăstrie din ţara românească.

4. Spuneau părinţii că din prima zi a introdus în biserică liturghia zilnică şi cele şapte laude, după rânduiala Mănăstirii Neamţ. Însă niciodată nu dădea binecuvântare de începere a slujbei până nu erau toţi fraţii adunaţi.

5. Spuneau iarăşi despre dânsul că întotdeauna săvârşea cele sfinte cu mult post, cu credinţă şi cu lacrimi. Mai ales în Postul Mare, nu primea hrană decât sâmbăta şi Duminica. În celelalte zile se întărea numai cu Preacuratele Taine.

6. Se mai spunea despre acest stareţ că timp de 20 de ani a slujit zilnic Sfânta Liturghie cu aceeaşi dragoste pentru Hristos, deoarece era singur preot şi duhovnic în schit.

7. Rânduiala Mănăstirii Sihăstria, sub stareţul Ioanichie Moroi, era

aceasta:

— Participarea întregii obști la Utrenie și Sfânta Liturghie; cel care nu venea la biserică din lenevie era pus a doua zi la post până seara;

— Spovedania generală a călugărilor în fiecare vineri;

— Împărtășania pentru schimonahi și bolnavi o dată pe săptămână, sâmbăta, iar pentru ceilalți la trei săptămâni;

— Viața era întru totul de obște; nimeni nu avea voie să aibă ceva personal; îmbrăcămintea, chilia și cele de nevoie se dădeau de mănăstire;

— Masa se servea lunea, miercurea și vinerea o dată pe zi, la orele 3 după-amiaza, iar în celelalte zile de două ori, după tipicul Sfântului Sava; nimănui nu-i era îngăduit să mănânce la chilie, afară de cei bolnavi;

— La ascultare mergeau cu toții, împreună cu egumenul mănăstirii, și fiecare era dator să lucreze în tăcere, pentru a putea rosti rugăciunea lui Iisus;

— La chilie călugării citeau mai ales Psaltirea, Patericul și Viețile Sfinților, iar cele șapte laude și canonul nu le rămâneau niciodată nefăcute.

8. În anul 1925, după îndreptarea calendarului, Protosinghelul Ioanichie era în mare îndoială. Nu știa dacă este bun sau nu stilul nou. Deci, s-a închis în chilie și a început să postească și să se roage până ce Dumnezeu îi va da un semn cum să țină.

După aproape 20 de zile de post, bătrânul a fost găsit în chilie foarte slăbit. Apoi, întărindu-se cu Preacuratele Taine și cu puțină mâncare, a doua zi a spus fiilor săi duhovnicești:

— Multe ispite am pătimit în aceste zile de la diavoli. Că uneori mă amenințau să mă omoare. Alteori mă băteau cu toiege de foc. Odată am văzut o ceată de diavoli, zicând:

— Hai să tăiem pe bătrânul acesta, că vrea să se facă sfânt! Apoi au strigat cu mânie asupra mea:

— Cine ți-a spus ție că astăzi se mai fac sfinți?

— Dar vouă cine v-a spus că nu se mai fac? Ie-am răspuns. În altă zi mi-au spus cu mânie:

— Degeaba mai postești, că tot în mâinile noastre o să vii! Iar eu le-am răspuns:

— Eu am nădejde în mila lui Dumnezeu, că mă voi izbăvi de mâinile voastre!

După mai multe zile de post, am văzut deasupra mea în văzduh trei sfinți îmbrăcați arhierește care semănau cu Sfinții Trei Ierarhi. Cel din mijloc mi-a zis cu glas ca de trâmbiță:

— Ioanichie, de ce te îndoiești și nu faci ascultare? Nu știi că ascultarea este mai mare decât jertfa? Deci, ascultă de cei mari, că nu vei răspunde tu de îndreptarea calendarului. Apoi, binecuvântându-mă toți trei deodată, s-au urcat spre cer și nu i-am mai văzut.

Din ziua aceea, bătrânul nu s-a mai îndoit de îndreptarea calendarului.

9. Într-o vară a secat apa în fântână din cauza secetei. Atunci egumenul a spus în biserică:

— Părinților, pentru păcatele noastre ne-a luat Dumnezeu apa din fântână. Deci, să postim și să ne rugăm trei zile și trei nopți, până ne va da Dumnezeu iarăși apă în fântână. Toate ascultările din mănăstire încetează.

Într-adevăr, pentru rugăciunile părinților, a treia zi fântâna era pe jumătate cu apă. Din ziua aceea, cu binecuvântarea starețului, n-a mai secat niciodată apa din fântână.

10. Spuneau ucenicii că pe cei ce veneau la viața călugărească îi punea de la început la aspră ispitire duhovnicească, pentru a face din ei călugări buni și devotați lui Hristos. Pe unii îi ținea la poartă trei zile și trei nopți, în post și rugăciune. Pe alții îi punea adeseori la canon și metanii, ca să-i învețe smerenia. Pe toți îi sfătuia să nu adune bani, nici să nu iasă din mănăstire și-i îndemna să se roage neîncetat cu rugăciunea lui Iisus.

11. Zicea uneori către ucenicii săi:

— Fraților, aceste două lucruri să le țineți în toată viața voastră: tăierea voii și păzirea binecuvântării. Că cine calcă aceste porunci nu poate fi călugăr și niciodată nu-i merge bine. Că noi suntem fii ai binecuvântării, iar nu ai blestemului.

12. Spuneau părinții că ori de câte ori cineva călca cuvântul starețului pătimea multe ispite. Căci el cerea ca toate să se facă cu binecuvântare.

Odată, doi frați s-au sfătuit să postească și să se roage într-un beci, neștiuți de nimeni. După o săptămână au venit la egumen și i-au zis:

— Părinte, vă rugăm să ne spovediți, că mâine vrem să ne împărtășim.

— Dar unde ați fost până acum?

— Am postit și ne-am rugat în beci.

— Cine v-a dat binecuvântare să faceți aceasta?

— Dar pentru post și rugăciune mai trebuie binecuvântare?

— Eu nu vă mărturisesc până nu vă căiți de neascultarea voastră, a zis bătrânul.

A doua zi, frații s-au îmbolnăvit amândoi. Atunci starețul a pus obștea la post și rugăciune pentru ei, li s-a făcut Sfântul Maslu și s-au vindecat. Așa s-au izbăvit cei doi frați de neascultare.

13. Altă dată, un frate din mănăstire cerea să fie făcut călugăr. Dar starețul Ioanichie, cunoscându-i inima, mereu îl amâna. Într-o zi, fratele a zis către stareț:

— Mă duc la Târgu Neamț să cumpăr timbre și hârtie pentru cererea mea de călugărie.

— Nu te duce acum că este Postul Mare și nu se cade să umblăm prin lume.

Fratele însă a plecat. Dar nu a mers decât un kilometru și i-au ieșit înainte șapte duhuri rele în chip de oameni înfricoșați, care au început să-l

bată cu toiege, zicând:

— Hai să-l prindem pe acesta că a plecat din mănăstire fără binecuvântarea stareţului! De frică, fratele a fugit în pădure. Apoi s-a întors la mănăstire, strigând:

— Nu mă lăsaţi, şapte fug după mine!

Părinţii, văzându-l stăpânit de duh necurat, l-au dus la o chilie şi au spus stareţului. Iar bătrânul i-a citit moliftele Sfântului Vasile şi a zis:

— Dezlegaţi-l şi daţi-i drumul.

— Dacă fuge iar?

— Nu vă temeţi. Dacă l-a dezlegat Dumnezeu, nu-l mai stăpâneşte vrăjmaşul. Aşa s-a vindecat fratele.

Din ceasul acela, nimeni nu mai călca binecuvântarea stareţului.

14. Într-o iarnă, un frate a uitat beciul deschis şi au îngheţat cartofii. A doua zi a întrebat stareţul la trapeză:

— Cine a lăsat beciul deschis? Îl rog să-şi mărturisească greşeala aici, în public. Dar nimeni nu recunoştea. Atunci bătrânul a zis:

— Dacă cel vinovat nu spune, o să-l certe Dumnezeu.

În clipa aceea, unul din fraţi a căzut la pământ cuprins de duh necurat. Era tocmai cel vinovat. Deci, îndată a fost dus în biserică, i s-a făcut Sfântul Maslu şi s-a vindecat, căci Protosinghelul Ioanichie primise de la Dumnezeu darul izgonirii duhurilor necurate din oameni.

15. Odată, bătrânul a pătimit o oarecare ispită din lucrarea vrăjmaşului. Deci, mustrându-se pe sine, a doua zi a spus în biserică:

— Părinţilor, de acum nu pot să vă mai fiu egumen şi părinte duhovnicesc, căci am greşit înaintea Domnului. Căutaţi alt povăţuitor în locul meu.

Iar părinţii i-au zis cu lacrimi:

— Părinte stareţ, nu ne lăsa sărmani, că n-are cine să ne povăţuiască pe calea mântuirii. Să rămână păcatul asupra noastră, numai să nu ne laşi singuri.

— Rămân mai departe egumen, a spus bătrânul, numai dacă îmi făgăduiţi să împliniţi cuvântul meu.

— Facem orice ne vei spune, părinte.

Atunci s-a aşezat stareţul cu faţa în jos pe pragul bisericii şi a zis:

— Nu are parte de Hristos cel care nu va călca peste mine! Deci au trecut toţi, călcând pe trupul lui. Aşa a rămas stareţul mai departe la conducerea mănăstirii, iar părinţii şi fraţii s-au folosit mult de smerenia bătrânului.

16. Pentru smerenia şi nevoinţa lui, Protosinghelul Ioanichie a ajuns sihastru şi duhovnic renumit în partea locului. La el veneau pentru sfat şi spovedanie numeroşi pustnici din împrejurimi, călugări, stareţi, episcopi şi mireni. Deşi era foarte canonic şi autoritar, totuşi pentru fiecare găsea cuvinte de mângâiere şi îmbărbătare. Cel mai obişnuit canon pentru el era postul îndelungat, rugăciunea, îndeosebi Psaltirea, şi ascultarea desăvârşită.

Veneau la bătrânul și bolnavi pentru Sfântul Maslu, iar dintre ei, unii se întorceau acasă sănătoși.

17. Uneori venea la bătrânul câte un frate supărat de ispite, iar el îl învăța, zicând:

— Nu ai binecuvântare să pleci nicăieri din mănăstire, când ești tulburat. Că mintea tulburată nu poate niciodată să judece și să ia o hotărâre după voia lui Dumnezeu.

18. Iar pe fiii săi duhovnicești îi sfătuia adeseori, zicând:

— Părinților, să nu uitați niciodată aceste trei lucruri: să aveți frica lui Dumnezeu, să vă păziți mintea curată și să nu uitați pe „Doamne Iisuse!"

19. Începând din anul 1941, s-au abătut multe ispite și necazuri asupra Mănăstirii Sihăstria. Mai întâi a ars biserica împreună cu toată incinta. Apoi tâlharii au jefuit de mai multe ori acest sfânt lăcaș, bătând și orbind pe stareț. Din aceste pricini, o parte din călugări s-an risipit pe la alte mănăstiri. Atunci părintele Ioanichie și-a adus aminte de cuvintele marelui bătrân Gheorghe Lazăr, spuse cu 30 de ani mai înainte:

— Nu te fericesc că ai venit în locul acesta, că la sfârșitul vieții o să ai multe ispite.

20. Spunea bătrânul ucenicilor săi că într-o noapte, pe când zăcea bolnav în pat, a intrat în chilia lui o femeie îmbrăcată cu bună cuviință și, apropiindu-se de el, a zis:

— Nu te întrista, părinte Ioanichie. De acum ne vom îngriji noi de acest sfânt lăcaș!

Era Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, protectoarea acestui smerit așezământ călugăresc. Într-adevăr, din anul 1942 s-au simțit permanent acoperământul și binecuvântarea Maicii Domnului peste Mănăstirea Sihăstria.

21. Odată s-a adunat în chilia starețului toată obștea mănăstirii, pentru binecuvântare și cuvânt de folos. Iar bătrânul a zis către toți:

— Părinților, să nu vă descurajați că a ars mănăstirea. Că pentru păcatele noastre a ars și pentru ca să se reînnoiască ctitorii. Sfințiile voastre răbdați toate ispitele și nu părăsiți locul acesta sfințit prin rugăciunile și lacrimile înaintașilor noștri. Numai să țineți cu tărie rânduiala acestei mănăstiri. Că cine nu ține rânduiala locului, îl izgonește locul de aici.

În anul 1909, când am fost hirotonit preot, s-a apropiat de mine un călugăr bătrân din Mănăstirea Neamț și mi-a spus: „Să știi, părinte Ioanichie, că numai aceia pot sta la Schitul Sihăstria, care vor păzi rânduiala schimnicească de acolo. Adică nimeni să nu aibă ceva al său, ci toate să fie de obște; să nu se săvârșească păcate trupești și să nu se mănânce carne în mănăstire. De nu va păzi cineva rânduiala, nu va putea trăi în locul acela. Că locul acela este legat cu neschimbat legământ de șapte călugări sihaștri din Mănăstirea Neamț, care au întemeiat Sihăstria în anul 1655".

22. La urmă a adăugat starețul și aceste cuvinte:

— Ţineţi cu tărie la rânduielile călugăreşti şi nu lăsaţi nici într-o zi nesăvârşite dumnezeiasca Liturghie şi cele şapte laude. Că de veţi face aşa şi veţi duce viaţă curată şi veţi avea dragoste între voi, să ştiţi că Maica Domnului va ridica din cenuşă acest sfânt lăcaş şi veţi avea pace şi mântuire în locul acesta. Iar de nu veţi păzi cu sfinţenie pravila, postul şi datoriile voastre călugăreşti, să ştiţi că se va pustii iarăşi locul acesta. Că lui Dumnezeu mai mult Îi place un loc pustiu şi curat, decât un loc cu călugări mulţi şi dezbinaţi.

23. După doi ani de suferinţă, stareţul Ioanichie a zis într-o seară către ucenicul său, ieromonahul Ioil:

— Marţi mă duc la Tata! Marţi mă duc la Tata!

Într-adevăr, marţi, 5 septembrie, 1944, Protosinghelul Ioanichie Moroi şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, lăsând în urmă o obşte aleasă de 40 de călugări.

Aşa s-a nevoit şi aşa s-a săvârşit un mare stareţ al monahismului românesc.

PROTOSINGHELUL IOSIF CRĂCIUN, Mănăstirea Neamţ (1864-1944)

Acest cuvios părinte a fost un mare sihastru, duhovnic şi exorcist din obştea Mănăstirii Neamţ.

S-a născut în comuna Gârcina, judeţul Neamţ. În tinereţe a fost căsătorit. Apoi, murindu-i soţia în anul 1911, cu sfatul vestitului pelerin Gheorghe Lazăr al cărui ucenic era, a luat jugul vieţii călugăreşti în obştea Mănăstirii Neamţ. După doi ani de rugăciune şi ascultare a primit schima monahală şi s-a nevoit câţiva ani în Schitul Vovidenia din apropiere. Apoi, cu binecuvântarea stareţului, schimonahul Iosif Crăciun s-a retras la linişte în pădurile seculare de lângă Schitul Icoana, unde s-a nevoit aproape zece ani în pustie, singur cu Dumnezeu, răbdând tot felul de ispite de la diavoli, de la trup şi de la oameni.

Cea mai mare nevoinţă a lui era postul îndelungat, unit cu privegherea de noapte şi citirea Psaltirii. Cu aceste trei arme izgonea de la sine toate ispitele trupeşti şi diavoleşti, ajungând cunoscut în tot ţinutul Neamţ. Pentru răbdarea şi smerenia lui, părintele Iosif s-a învrednicit de la Dumnezeu de darul izgonirii duhurilor rele din oameni. De aceea alergau la chilia lui tot felul de epileptici şi oameni bolnavi, lipsiţi de mângâiere. Iar bătrânul îi primea pe toţi cu dragoste şi se ruga pentru sănătatea lor până se vindecau.

Iată cum se ruga părintele Iosif pentru bolnavi:

Mai întâi trimitea bolnavul în mănăstire să-şi mărturisească păcatele şi să-i facă preoţii Sfântul Maslu. Apoi se întorcea bolnavul la chilia lui din pădure, unde era pus la post şi rugăciune trei zile şi trei nopţi. Împreună cu el posteau toate rudele bolnavului şi însuşi sihastrul Iosif şi citeau la Psaltire ziua şi noaptea. A treia zi, cei mai mulţi bolnavi se vindecau. Cei care nu se vindecau repetau aceeaşi nevoinţă până se izbăveau de diavolul, că nu poate răbda vrăjmaşul rugăciunea şi postul celor smeriţi.

Pentru nişte vindecări ca acestea şi pentru sfaturile sale pline de înţelepciune, părintele Iosif ajunsese vestit în tot centrul Moldovei, cu numele de „Pustnicul de la Icoana”.

În anul 1926, schimonahul Iosif a fost chemat în obşte şi după doi ani a fost hirotonit diacon şi preot. Astfel, pustnicul Iosif a devenit cel mai căutat duhovnic şi exorcist al Mănăstirii Neamţ, între 1928-1944. Zilnic veneau credincioşii la chilia lui: ţărani şi orăşeni, sănătoşi şi bolnavi, tineri şi bătrâni, călugări şi mireni, cerşetori şi avuţi. Toţi căutau pe părintele Iosif. Deşi era aspru la canon, ei doreau să se mărturisească la el, să se facă sănătoşi, să-i ceară un sfat.

Pentru primirea şi îngrijirea bolnavilor, părintele Iosif avea o casă dată de mănăstire, afară de incintă. Era o adevărată bolniţă. Acolo primea bătrânul pe toţi, iar el stătea în mijlocul lor ziua şi noaptea, cu crucea în mână şi cu epitrahilul pe piept. Astfel, mulţi din cei bolnavi se vindecau, iar ceilalţi se întorceau uşuraţi de păcate şi mângâiaţi la casele lor. Mijloacele de vindecare

pentru toți erau aceleași: cât mai multă rugăciune, Spovedania, Sfântul Maslu, moliftele Sfântului Vasile, Sfânta Împărtășanie și, neapărat, trei zile de post. O altă nevoință a marelui duhovnic Iosif a fost lucrarea cea de taină a rugăciunii lui Iisus, prin care vorbea neîncetat cu Hristos, precum și milostenia la cei lipsiți.

Aceasta a fost petrecerea Cuviosului Iosif Crăciun, duhovnicul Mănăstirii Neamț. Apoi, chemându-l Dumnezeu, în primăvara anului 1944 s-a mutat la cerești lăcașuri, fiind pomenit până astăzi de numeroșii săi fii duhovnicești.

SCHIMONAHUL GRIGORIE BICA, Mănăstirea Ciolanu-Buzău († 1945)

Părintele Grigorie Bica a fost un călugăr foarte nevoitor din Mănăstirea Ciolanu. Era de loc din Transilvania. Deci, urmând lui Hristos, s-a făcut schimonah în Mănăstirea Ciolanu și a avut toată viața două ascultări – ecleziarh la biserică și grădinar. Și atât a sporit în rugăciune, în post și în smerenie, că toți se foloseau de nevoința lui. La grădină avea doi ucenici pe care îi creștea în frică de Dumnezeu. Uneori le spunea:

— Fraților, să lucrați la grădină cu dragoste și fără cârtire, că din truda voastră se hrănește în dar atâta lume.

Vara, bătrânul zăbovea la udat grădina până târziu, iar când venea la masă, bucătarul îi spunea:

— Nu mai este mâncare, părinte Grigorie. Pentru ce întârzii și nu vii la timp, când sună masa? Dar bătrânul nu se supăra, ci își cerea iertare și se întorcea liniștit la grădină.

La biserică era nelipsit în fiecare noapte. Venea cel dintâi, se așeza în strană și zicea rugăciunea lui Iisus.

Odată l-a întrebat un călugăr:

— Cum mai poți veni la biserică, părinte Grigorie, că ești obosit de la gradină? Iar bătrânul i-a răspuns:

— Biserica este o corabie ce înoată pe mare. Dacă lipsesc de la biserică, corabia merge înainte și eu rămân departe de Hristos. De aceea vin regulat la biserică.

Altădată a spus unui ucenic:

— Toată viața mă lupt cu trupul – cu calul acesta nărăvaș – și fac tot ce pot, cu ajutorul lui Dumnezeu, să nu mă doboare.

Un frate i-a zis:

— Părinte Grigorie, dă-mi un cuvânt de folos. Iar bătrânul i-a răspuns:

— Dintre toate patimile, cel mai mult îl luptă pe călugăr trândăvia și iubirea de sine, din care se nasc celelalte toate. Că îl îndeamnă vrăjmașul să-și cruțe trupul, să mănânce bine, să nu vină la biserică, să nu mai facă metanii și să doarmă mult. Iar dacă biruiește călugărul iubirea de sine, ușor biruiește toate patimile.

Sfârșitul părintelui Grigorie a fost tot așa de minunat, precum i-a fost și viața. Într-o noapte, pe când se ruga, i s-a arătat un tânăr frumos, călare pe cal, și i-a spus:

— Pregătește-te, că peste trei zile vin să te iau. Voi veni când va lovi în toacă.

— Dar tu cine ești? l-a întrebat.

— Eu sunt Mucenicul Gheorghe, patronul acestei biserici, și am venit să-ți spun.

Atunci părintele Grigorie și-a cerut iertare de la toți, s-a mărturisit, a

primit Preacuratele Taine, iar a treia zi dimineață, pe când toca la biserică, și-a dat duhul în mâinile Domnului. Osemintele lui, galbene și binecuvântate, se păstrează în gropnița mănăstirii.

PROTOSINGHELUL VICHENTIE MĂLĂU, Mănăstirea Secu (1887-1945)[18]

a. Viaţa

Acest mare duhovnic, care a strălucit ca un luceafăr în mănăstirile noastre, s-a născut în anul 1887, în satul Ghidion, comuna Stăniţa, judeţul Neamţ.

În anul 1894, când avea numai 7 ani, părinţii săi au intrat în viaţa monahală, împreună cu cei trei copii. Tatăl cu fiul Vasile s-au dus la Mănăstirea Secu, iar mama cu două fete s-au dus la Mănăstirea Văratec. În anul 1895, tatăl cu feciorul pleacă la Sfântul Munte. Acolo, în şcoala monahismului ortodox, au petrecut în aspră nevoinţă unsprezece ani, formându-se duhovniceşte lângă cei mai buni călugări atoniţi.

În anul 1906 se reîntorc la Mănăstirea Secu, iar în anul 1912 depun amândoi jurământul călugăresc. Tatăl primeşte numele de Dometian, iar fiul numele de Vichentie. La fel şi mama se călugăreşte cu numele de Migaluşa, iar sora cea mai mare, cu numele de Epraxia.

În anul 1915, monahul Vichentie este hirotonit preot şi numit ecleziarh şi duhovnic în Mănăstirea Secu. Între anii 1916-1918 este trimis ca preot sanitar la spitalele de răniţi.

Mai târziu (1927-1928), ajunge stareţ în mănăstirea de metanie. Iar între anii 1928-1940 activează ca preot slujitor în Mănăstirea Agapia, devenind cel mai renumit duhovnic din Moldova.

În anul 1940 este transferat ca preot misionar la Mănăstirea Vasiova-Banat, unde continuă aceeaşi activitate apostolică, până în vara anului 1945, când se mută la Domnul, plâns de multă lume. În februarie, 1953, osemintele sale sunt aduse şi depuse în gropniţa Mănăstirii Secu, unde se păstrează până astăzi.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

[18] După mărturiile duhovnicilor din Mănăstirile Secu, Sihăstria şi Agapia şi ale ucenicilor săi.

1. Într-o zi a zis tatăl părintelui Vichentie către soția sa:

— Mă duc la mănăstire să-mi plâng păcatele, că n-am făcut nimic pentru sufletul meu.

— Dar de mine nu ți-i milă? a spus femeia. Mă lași singură cu trei copii? Doar și eu am suflet.

— Atunci mergem amândoi. Eu iau cu mine copilul și tu, fetele.

Din ziua aceea s-au dus cu toții să slujească lui Hristos, ajungând, atât părinții, cât și copiii, călugări desăvârșiți.

2. Când era în Sfântul Munte, a întrebat părintele Vichentie pe duhovnicul său:

— Spune-mi, părinte, ce să fac ca să mă mântuiesc?

— Aceasta să faci, fiule, dacă dorești să te mântuiești: să te rogi neîncetat cu lacrimi, rostind rugăciunea lui Iisus; să mănânci o dată în fiecare zi, să priveghezi mereu și să faci ziua și noaptea închinăciuni și metanii. Tot ce faci să fie cu poruncă și binecuvântare; Sfânta Liturghie și cele șapte laude să nu-ți rămână niciodată, iar de păcatele trupești, de zavistie și de iubirea de argint să fugi până la moarte.

3. Zicea iarăși duhovnicul către ucenicul său:

— Să știi, fiule, că nu vei rămâne multă vreme în Sfântul Munte. În curând te vei întoarce cu tatăl tău în țară. Acolo te vei călugări, vei primi darul preoției și vei povățui pe mulți pe calea mântuirii.

Nu după mult timp s-a împlinit prevestirea acelui duhovnic. Părintele Vichentie s-a întors în țară și a ajuns mare povățuitor de suflete.

4. Spunea despre dânsul ucenicul său, Protosinghelul Eftimie Tănase:

— În vara anului 1917 am fost grav rănit pe front. La spital, un preot călugăr îngrijea de bolnavi. Era ieromonahul Vichentie Mălău. Nu-l cunoșteam. Înainte de operație m-am spovedit la el și, plângând, l-am întrebat:

— Preacuvioase părinte, voi mai scăpa cu viață din această operație?

— Ascultă mata, frate Ioane, mi-a zis el. Să ai credință în Hristos că te vei face sănătos și în curând vei veni la Mănăstirea Secu și acolo te vei face călugăr și preot.

Această prevestire a părintelui Vichentie s-a împlinit întocmai în toamna anului 1918.

5. Ajungând stareț în Mănăstirea Secu, adesea învăța pe călugări, zicând:

— Fraților, să facem lucrul Domnului fără lenevire, că suntem năimiți lucrători în via Lui și fiecare, cum va lucra, așa plată va lua. Nimic să nu facem din silă, nimic pentru bani, nimic fără binecuvântare sau cu cârtire, ca să nu pierdem plata în ziua judecății. Ca „cine face ascultare cu dragoste, liturghie săvârșește”.

6. Altădată iarăși zicea fiilor săi duhovnicești:

— Toate ale călugărului sunt sfinte, căci călugărul este afierosit lui Dumnezeu. De aceea, lucrul său să fie făcut cu binecuvântare; cuvântul lui,

înţelept şi dres cu sare; rugăciunea lui, curată ca ceara şi fierbinte ca focul; chilia lui, simplă ca o peşteră, dar sfântă ca o biserică.

7. Protosinghelul Vichentie oprea pe călugări să pescuiască. Odată i-a zis ucenicul său:

— Părinte stareţ, dă-mi voie să prind peşte din iaz.

— De ce să omori peştele pentru lăcomia ta?

— Dar ucenicii lui Hristos cum prindeau peşte din Marea Galileei?

— Dar tu eşti ucenicul lui Hristos? i-a răspuns stareţul. Şi s-a ruşinat fratele de cuvintele lui.

8. Mărturiseau ucenicii lui că părintele Vichentie nu judeca niciodată pe nimeni, orice păcat l-ar fi văzut făcând. Ci îndată se ruga şi plângea pentru el.

9. Odată a venit la el un călugăr şi i-a zis:

— Părinte stareţ, am văzut pe cineva mâncând de dulce în zi de post.

— Nu judeca! Nu judeca, frate!, i-a răspuns bătrânul. Poate i-a luat Dumnezeu mintea, de aceea a mâncat!

10. Într-o zi a văzut stareţul doi fraţi vorbind la stranã şi le-a zis:

— Nu vorbiţi, fraţilor, în biserică! Nici îngerii nu vorbesc aici, iar voi vorbiţi?

11. Se spunea despre dânsul că nu îngăduia călugărilor să meargă la chiliile altora, să umble prin mănăstire fără rost sau să vină la biserică fără camilafcă. Iar dacă cineva lipsea de la slujbă fără pricină binecuvântată, îl punea la canon.

12. Spun ucenicii lui că întotdeauna intra cel dintâi în biserică şi ieşea cel mai de pe urmă. Când intra mergea repede, ca şi cum l-ar fi aşteptat cineva. Iar când ieşea din biserică, mergea încet, având faţa veselă şi luminată.

13. Mărturisesc, de asemenea, ucenicii lui că părintele Vichentie niciodată nu primea slujbe de la oameni, când săvârşea Sfânta Liturghie, nici nu vorbea cu cineva, ca să poată vorbi numai cu Dumnezeu. Era atât de pătruns de frica lui Dumnezeu şi de bucurie, că întotdeauna vărsa lacrimi când slujea.

14. Când se apropia miezul nopţii, stareţul bătea regulat în uşa ucenicului şi-i zicea:

— Scoală, frate Gheorghe, să mergem la biserică, căci este ora douăsprezece. Apoi cânta o slavă până se deştepta ucenicul şi îndată plecau la Utrenie.

15. Spunea iarăşi ucenicul că, în fiecare dimineaţă, la ora 5 fix, părintele Vichentie suna clopotul de deşteptare.

— De ce suni clopotul aşa de dimineaţă, preacuvioase? îl întrebau unii.

— Ca să se scoale părinţii şi fraţii la rugăciune din timp, să-şi facă pravila şi canonul călugăresc.

După ce suna clopotul, bătea în uşa ucenicului, zicând:

— Scoală, frate Gheorghe, la rugăciune! Hai, dragul tatei, să lăudăm pe

Domnul. Iată, păsările cântă afară și ne fac de râs!

Iar dacă ucenicul se îngreuia de somn, îi zicea:

— Du-te la fântână și-mi adu o căldare de apă, că n-am cu ce mă spăla.

După ce-și termina pravila, părintele Vichentie cânta după obicei o slavă. Apoi își lua rasa și pleca la biserică.

16. Odată l-a întrebat ucenicul:

— De ce nu dormi noaptea, părinte Vichentie?

— Dacă vine Mirele în miezul nopții? Să mă găsească dormind? răspundea bătrânul. Și se folosea ucenicul de nevoința lui.

17. După Utrenie, părintele Vichentie se oprea în mijlocul bisericii și întreba:

— Ce sfânt avem astăzi? Ați citit viața sfântului de astăzi? Uite, așa posteau și se rugau sfinții de demult, uite, așa răbdau mucenicii! Iar noi, părinților, mâncăm și dormim!

După ce explica viața sfântului zilei, adăuga:

— Iată, este ora 2,30. De acum mergeți la chilii, faceți paraclisul Maicii Domnului și vă culcați.

18. Uneori spunea ucenicului său:

— Frate Gheorghe, să veniți deseară cu toții la mine!

Seara vorbea cu frații cuvânt de folos din Sfânta Scriptură, din învățăturile Sfinților Părinți și din viața călugărilor aleși, până la miezul nopții. Îi învăța rugăciunea lui Iisus, îi sfătuia cum să fugă din cursele vrăjmașului, îi mângâia duhovnicește, îi deprindea să picteze și să cânte pe note. La urmă cânta singur o podobie cu glas lin și duios și cu ochii înlăcrimați zicea:

— Fraților, să mergem la biserică. Se aude clopotul de Utrenie!

19. Spunea iarăși ucenicul lui că, de vedea vreun părinte sau frate trist și abătut, îndată îl întreba cu blândețe:

— De ce ești supărat, mata, frate? Ai nevoie de ceva?

Apoi lăsa slujba, chema pe frate la chilia lui și îi dădea un cuvânt de mângâiere, o carte bună, bani pentru haine, ceva de mâncare sau din darurile aduse de la biserică și îl libera cu pace. Însă vin nu dădea nimănui la chilie, ca să nu-l ducă în ispită.

20. Odată s-a dus ucenicul la adunat fân pe munte. În urmă, părintele Vichentie i-a făcut curățenie în chilie, a spălat dușumeaua, a scuturat praful, a văruit soba și i-a aprins candela. Seara, când s-a întors fratele de la ascultare, i-a zis părintele:

— Uite, așa trebuie să fie chilia unui călugăr. Simplă și curată ca o biserică!

21. Altădată a zis ucenicul către părintele său duhovnicesc:

— Preacuvioase, fă-ți și sfinția ta o haină mai bună, că ești stareț și te vede lumea!

— Nu merit! Nu merit alta, frate Gheorghe! De m-aș izbăvi în aceasta de

păcate!

22. Spunea ucenicul despre stareţul său:

— Părintele Vichentie era foarte nevoitor. De multe ori umbla vara desculţ sau cu picioarele goale în bocanci. La chilie avea numai o singură haină bună pe care o lua la biserică. Celelalte haine erau vechi şi cârpite, dar totdeauna curate.

23. Spunea încă ucenicul şi acestea:

— N-am văzut în chilia părintelui Vichentie nici pat, nici pernă, nici învelitoare, nici haine de prisos, decât numai câteva cărţi, o masă, candela aprinsă, crucea şi epitrahilul cu care spovedea. Nu ştiu unde şi cum dormea, nici cum se ruga în chilie, dar întotdeauna îl găseam treaz şi senin la faţă.

24. Protosinghelul Vichentie Mălău iubea atât de mult Biserica lui Hristos, încât zăbovea înlăuntrul ei ziua şi noaptea. Singur făcea curăţenie, spăla pe jos, împodobea altarul, ştergea icoanele, vopsea stranele, curăţa pictura şi văruia pereţii bisericii pe dinafară. Chipul său era întotdeauna blând şi plin de bucurie.

25. Spunea unul din ucenici că odată a venit la mănăstire prefectul cu câţiva profesori. Părintele Vichentie, îmbrăcat într-o haină rea, văruia biserica:

— Unde este stareţul mănăstirii? l-au întrebat ei. Am vrea să vorbim cu dânsul.

— Mă duc să-l caut – a zis părintele Vichentie. Aşteptaţi puţin!

Dar ei, înţelegând de la alţii că el este stareţul şi văzându-l aşa rău îmbrăcat, îndată au plecat.

26. Uneori îl întrebau oamenii:

— Părinte stareţ, cu ce-aţi făcut atâtea reparaţii la biserică şi la chilii?

— Cu mila lui Dumnezeu şi cu ajutorul oamenilor, răspundea părintele Dacă cheltuiam azi o mie de lei, mâine veneau în loc două mii. Dacă scoteam azi două mii din casă, a doua zi găseam patru mii în loc.

27. Se spunea despre dânsul că în noaptea de 11 noiembrie priveghea singur până dimineaţa în Sfântul Altar, în rugăciune şi lacrimi, spre pomenirea Sfinţilor Mucenici Mina, Victor şi Vichentie. Asemenea făcea şi în alte nopţi de peste an.

28. Se spunea iarăşi că în ziua întâi de Paşti, când veneau cu toţii la trapeză cu icoana Învierii şi mesele erau pline de daruri, părintele Vichentie se aşeza în capul mesei, gusta de câteva ori, apoi vorbea cuvânt de folos timp de două ceasuri. Vorbirea lui era aşa de dulce şi vie, încât părinţii lăsau mâncarea şi-l ascultau cu lacrimi.

29. Spunea încă părintele Vichentie celor ce îl întrebau, cum că ouăle roşii închipuie lacrimile Maicii Domnului, pe care le-a vărsat pe Golgota când Fiul ei era răstignit pe cruce.

30. Când veneau credincioşii la mănăstire, băteau la uşa părintelui Vichentie şi-l întrebau:

— Părinte, am venit la mănăstire să facem Sfântul Maslu, să dăm slujbe, să ne spovedim. La cine să ne ducem?

— Eu vă mărturisesc, fraţii mei – răspundea bătrânul cu dragoste. Apoi zăbovea cu ei toată noaptea. Le asculta necazurile, îi mărturisea, le rânduia canon, îi mângâia cu alese cuvinte duhovniceşti şi îi odihnea. A doua zi iarăşi îi ducea la trapeză, îi servea singur cu mâncare, le dădea pâine pentru drum, îi petrecea până la poartă şi, binecuvântându-i, îi libera cu pace.

31. Odată, un preot a adus pască în sfântul altar. Atunci bătrânul i-a zis:

— Părinte, nu ştii că după tipic nu-i voie să se aducă pască, brânză şi ouăîn sfântul altar? Se cădea să faci 200 de metanii pentru aceasta. Dar nu-mi permit să dau canon la preoţi. De aceea, voi face eu canonul acesta.

32. Spuneau bătrânii care l-au cunoscut că părintele Vichentie învăţa aşa de frumos pe oameni, că toţi care îl ascultau plângeau.

— Dragii mei – zicea el –, aţi venit de departe, cu desagii în spate, desculţi peste dealuri, trudiţi şi flămânzi, ca să vă închinaţi la sfintele mănăstiri! Bine aţi venit, fraţilor! Dumnezeu să vă numere paşii...

La plecare, iarăşi le zicea:

— Sărutaţi, fraţilor, pământul acesta, că este loc sfânt. Aici au trăit atâţia cuvioşi, pe care numai Dumnezeu îi ştie! Iar credincioşii, închinându-se, plecau mai departe.

33. Un frate curând călugărit a întrebat pe părintele Vichentie:

— Preacuvioase, ce să fac să mă mântuiesc?

— Ascultă, mata, frate, sileşte-te să împlineşti tot ce ai făgăduit şi cu siguranţă te vei mântui.

— Vai, părinte, mă înfricoşez de jurământul călugăresc!

— Nu te teme, frate! Ai nădejde că ai primit Duh Sfânt. Începe a lucra câte puţin, până vei deprinde fapta bună. Caută mai întâi să ai conştiinţă curată, să nu te mustre de nimic la apusul soarelui. Apoi, păzeşte-ţi mintea de gânduri rele, fă cu dragoste orice ascultare şi zi mereu „Doamne Iisuse”.

Aşa, dragul tatei, ascultă mata de mine şi nu vei greşi. Aşa se lucrează ogorul sufletului.

34. Alt fiu duhovnicesc l-a întrebat:

— Părinte Vichentie, ce să fac să mă mântuiesc?

Iar bătrânul i-a dat o hârtie pe care scria:

— Mărturiseşte-ţi cât mai des păcatele tale; fă-ţi canonul şi pravila de chilie; zi neîncetat rugăciunea lui Iisus; fă ascultare la toate şi tuturor; iubeşte singurătatea ca să fii scutit de a auzi, de a vedea, de a pofti şi de a critica, pe drept sau pe nedrept; în faţa ta, toţi să fie socotiţi ca sfinţi. Sileşte-te să faci acestea cu dragoste şi vei fi viu. Iar nefăcând acestea, pentru ce ai jurat, nesilit fiind? Ce nebunie fără leac este a jura fără a-ţi da seama pentru ce juri!

35.Spuneau ucenicii lui că părintele Vichentie nu se atingea niciodată de Sfânta Masă, afară de mare nevoie; iar deasupra nu îngăduia să se pună nimic,

afară de cele sfinte. Când săvârșea dumnezeiasca Liturghie, stătea departe de jertfelnic și se ruga cu mâinile așezate cruciș pe piept, iar când pomenea pomelnicele se așeza în genunchi lângă Sfânta Masă și se ruga pentru toți cu lacrimi.

36.La spovedanie, părintele Vichentie era foarte blând și iscusit. Întotdeauna îi dădea îndrăzneală omului și nădejde în mila lui Dumnezeu.

— Ascultă, mata, – spunea bătrânul – mărturisește, aici, în fața lui Hristos, tot ce ai pe suflet. Nu ascunde nimic, nici nu te rușina de mine, că și eu sunt om și nu am voie să mă smintesc de păcatele tale. Așa, dragul tatei, spune tot ce ai greșit și te căiește ca un om, iar Dumnezeu te va ierta prin mine, păcătosul, după mare mila Lui. Numai să părăsești păcatul!

La urmă dădea și puțin canon – metanii, post și milostenie.

37.Spunea ucenicul său că părintele Vichentie primea foarte greu la spovedanie preoți de mir și duhovnici.

— Ascultă, mata, părinte, zicea bătrânul – du-te la părintele Ambrozie din Mănăstirea Neamț. El este duhovnicul preoților.

— De ce nu spovedești preoți? l-a întrebat ucenicul.

— Ei, frate, cel mai greu este să mărturisești preoți și duhovnici! Ei au o mare răspundere înaintea lui Hristos.

38.Într-o zi a spus bătrânul către toți:

— Părinților, iată, vin de departe mireni la mănăstire, cu traistele pline de daruri. Iar noi le primim darurile și-i lăsăm să plece deșerți. Nimic nu le dăm înapoi. Căci, cine dintre noi se roagă cu post și cu lacrimi pentru ei? Sau cine le dă sfaturi și cuvinte de mângâiere? Cine mai face metanii pentru mireni? Vai de noi, părinților! Să știți că o să ne dea Dumnezeu în judecată!

39.În anul 1927, la hramul Mănăstirii Secu a venit lume multă. Părintele Vichentie i-a primit pe toți cu dragoste, i-a odihnit și ospătat; iar din darurile aduse a împărțit la slujitori, la călugări și la săraci. Văzând aceasta, casierul mănăstirii i-a zis:

— Părinte stareț, dar totul împărțiți? Mănăstirea cu ce mai rămâne, că s-au cheltuit atâția bani cu hramul?

— Lasă, părinte Eftimie. Astăzi am prăznuit ziua Sfântului Ioan Botezătorul. La hram, mănăstirea nu trebuie să câștige, ci să se roage și să facă milostenie la toți. Acesta este un hram adevărat!

40.Spunea ucenicul că într-o zi de An Nou s-a adunat obștea la stăreție să ureze părintelui Vichentie sănătate și să primească binecuvântare. Iar bătrânul le-a zis:

— Părinților și fraților, s-ar fi cuvenit să vă servesc cu câte un pahar de vin, după obicei, dar nu am. Eu, însă, nu vă dau vin, care de multe ori omoară sufletul, ci vă dau cuvinte de folos de la Sfinții Părinți, care dau viață. Nu așteptați de la mine cuvinte înalte, că cele înalte sunt sus. Acolo să ne ajute Dumnezeu să ne împlinim cu toții.

După ce le-a vorbit din viaţa şi învăţăturile Sfântului Vasile, a încheiat, zicând:

— Să nu ne deznădăjduim, părinţilor, chiar dacă greşim, ci să ne mărturisim, să părăsim păcatul şi să avem nădejde. Că Dumnezeu, ca un Tată bun, mereu ne aşteaptă cu braţele deschise.

41. A venit la părintele Vichentie un stareţ renumit şi au vorbit mult împreună despre mântuirea sufletului. La urmă i-a zis bătrânul:

— Părinte stareţ, sfinţia ta obligi pe călugări să postească câte două, trei zile, chiar dacă unii nu pot. Nu este mai bine să-i laşi după puterea şi voinţa lor? Eu nu fac aşa. Le dau post, dar cu pâinea pe masă. Cred că mai mare plată vor avea. Îi învăţ să postească cu pâinea dinainte. Că „pe dătătorul de bunăvoie îl iubeşte Dumnezeu".

42. Spunea ucenicul că părintele Vichentie mergea uneori la bucătărie şi zicea bucătarului:

— Ascultă, mata, părinte, fă mâncare destulă, pentru toată lumea; pune untdelemn cât trebuie şi o fierbe bine, să fie bună, ca să nu cârtească, nici să nu se îmbolnăvească părinţii.

43. Spunea iarăşi ucenicul că bătrânul venea regulat la masă cu părinţii, dar el nu mânca. Numai seara gusta puţin. Servea la masă, citea cuvânt de învăţătură şi privea cu dragoste cum mănâncă fiecare. Uneori îi ziceau ceilalţi:

— Mănâncă şi sfinţia ta, părinte stareţ.

— Iertaţi-mă, părinţilor, am mâncat la stăreţie cu cineva şi nu mai pot mânca. Vai, aşa m-am săturat!

44. Se mai spunea despre dânsul că, dacă observa la masă pe cineva că nu mănâncă, se apropia de el şi-i zicea:

— De ce stai mata şi nu mănânci? Ia, frate, şi mănâncă.

— Iartă-mă, preacuvioase, m-am săturat.

— Aşa, frate, să vă înfrânaţi cu mâncarea dinainte. Cel mai bun post este să mănânci fără să te saturi. Iar dacă posteşti de frica stareţului, acela e post de silă, iar nu din dragoste.

45. Spuneau ucenicii lui că cea mai mare faptă bună a stareţului era aceea că nu judeca niciodată pe nimeni, ci întotdeauna lua aminte de sine. Lucrând într-o zi cu fraţii la grădină şi observând pe unii că râd şi vorbesc de rău, a suspinat în sine şi-a zis:

— Ei, fraţilor, mi-aduc aminte ce zicea Sfântul Pavel: „Niciodată nu am scos cuvânt deşert din gura mea". Iar eu, ticălosul, întotdeauna clevetesc, cârtesc, vorbesc de rău pe fratele meu şi râd, în loc să plâng pentru păcatele mele. Vai mie, fraţilor, se apropie ceasul morţii mele şi nu ştiu ce răspuns voi da înaintea lui Hristos!

Iar fraţii, auzind acestea, tăceau şi se ruşinau de vorbele lui.

46. Spuneau iarăşi fiii săi duhovniceşti că părintele Vichentie priveghea aproape în fiecare noapte. Vara se nevoia în pădure şi iarna în chilie. De cum

se lăsa întunericul, își lua Psaltirea în traistă, lumânări și chibrituri, și se furișa în pădure. Acolo se ruga singur și făcea mii de metanii. Iar în zorii zilei se întorcea la chilie neobservat și suna clopotul de deșteptare.

47.Odată a venit în vizită canonică la mănăstire mitropolitul Pimen de la Iași. După ce s-a închinat în biserică, i-a zis starețul:

— Înaltpreasfințite, spuneți un cuvânt de folos la părinți.

— Bine, părinte Vichentie, iată le spun: Preacuvioși părinți, cu rânduiala lui Dumnezeu și cu rugăciunile Sfântului Ioan Botezătorul, patronul acestei mănăstiri, aveți un stareț cu viață aleasă, cum nu am în nicio altă mănăstire în Moldova. Vă rog să-l ascultați în toate și să-i urmați viața și cred că cu darul lui Hristos, cu toții vă veți mântui!

48. A zis odată părintele Vichentie către duhovnicii mănăstirii:

— Părinților, mare este taina preoției și a duhovniciei și vai nouă de vom pierde sufletele încredințate de Hristos. Că pentru fiecare vom da socoteală. Eu cred că dintr-o mie de duhovnici, puțini se vor mântui, cum ne învață și Sfântul Ioan Gură de Aur, că duhovnicia este cea mai grea misiune pe pământ!

49. Spunea ucenicul său că părintele Vichentie nu primea niciodată bani pentru spovedanie sau pentru orice fel de slujbe. Totul făcea gratuit, din credință și din dragoste, precum poruncește Hristos: *În dar ați luat, în dar să dați* (Matei 10, 8). De asemenea, nu primea la chilie bani pentru pomelnice, ci trimitea la biserică.

50. La acest mare părinte veneau zilnic mulți săraci să ceară milostenie. Cum bătea cineva în ușă, îndată deschidea și zicea:

— Vai, a bătut Hristos la ușa chiliei mele și nu am ce să-i dau milostenie!

Și îndată lua ce găsea în cale și împărțea. Ori un prosop din cui, ori o pereche de ciorapi, ori ceva bani, ori o bucată de pâine. Iar dacă nu avea nimic la îndemână, spunea săracului:

— Așteaptă mata puțin afară! Iar el intra în chilie, se dezbrăca de cămașă sau își scotea bocancii și îi dădea săracului, zicând:

— Primește, frate, măcar atât, că n-am altceva pe ziua de astăzi!

La urmă adăuga:

— Vino să mănânci la trapeză. Nu cumva să pleci flămând!

Și îl servea cu mâinile sale. Apoi îl petrecea până la ieșire.

51. Se spunea despre el că niciodată nu purta haine noi, ci numai haine vechi, dar întotdeauna curate. Nu avea uneori nici cămașă de schimb, pentru că totul dădea milostenie. De aceea purta permanent la gât un fular negru, lung până la brâu, ca să nu-l vadă cineva că nu are cămașă pe el.

52. Când părintele Vichentie mergea la Târgu Neamț să facă cumpărături pentru mănăstire, se adunau în jurul lui toți săracii de pe uliță, copii orfani, văduve, șchiopi, orbi, cerșetori. Iar sfinția sa le dădea milostenie cea mai mare parte din bani. Din banii rămași făcea cumpărături și se întorcea înapoi.

53. Spuneau ucenicii lui că în vara anului 1928, când a fost numit duhovnic la Mănăstirea Agapia, a trecut muntele numai cu traista în spate, în care avea Sfânta Evanghelie, crucea, molitfelnicul, epitrahilul și un rând de schimburi. Aceasta era toată averea lui.

54. Spuneau iarăși că părintele Vichentie era chemat uneori la praznic în mănăstire, iar el venea cu dragoste. După ce binecuvânta, gusta din mâncare de trei ori, iar paharul cu vin numai îl atingea de buzele sale, apoi zicea:

— Bogdaproste! Ce bine am mâncat! Dumnezeu să ierte pe răposatul!

— Mai stați, părinte, și mâncați cu noi. Nu vă sculați flămând de la masă, stăruiau maicile.

— Am mâncat. Iertați-mă. Mă duc, că mă așteaptă Hristos la chilie! Și îndată pleca.

55. Odată a venit un credincios la bătrânul și i-a zis:

— Părinte, cutare om mi-a făcut multe necazuri. Nu mai pot răbda. Spune-mi ce să fac?

— Ascultă, mata, dragul meu! Nu te tulbura pe fratele în zadar, că nu el, ci diavolul este de vină. Deci, nu rupe legătura dragostei care este mai scumpă decât orice pe lume.

56. Altădată au venit câțiva călugări la el și i-au zis:

— Părinților, – zise bătrânul – de nimic nu ne va întreba Hristos la judecată, decât numai atât: Pentru ce nu ne-am pocăit? Pentru ce nu ne-am plâns păcatele? Pentru ce am rămas cu candelele stinse? Deci, siliți-vă, dragii mei, siliți-vă la pocăință. Că, iată, vine noaptea, când nimeni nu mai poate lucra nimic. Vine moartea fără veste și ne găsește în păcate. Să fim gata, părinților, să fim gata de drum!

57. A venit odată o călugăriță la părintele Vichentie și l-a întrebat:

— Preacuvioase, a venit o rudă la noi. Avem voie s-o găzduim în chilie?

— Maică, ascultă mata. Niciun ceas să nu găzduiești pe mireni în chilie, ci numai la arhondaric. Că chilia călugărului este biserică, este cămară de taină și loc de nevoință. Iar vorbirea cu mireni alungă plânsul călugărului, stinge candela rugăciunii și depărtează pe Hristos din inima lui.

58. Dacă observa vreun mirean că face sminteală în mănăstire, îndată îi zicea:

— Ascultă, mata, frate. Mata trebuie să pleci din mănăstire mai înainte de apusul soarelui, că aici este foc. Aici este loc sfânt, unde sute de suflete se roagă lui Hristos. Aici rugăciunile și metaniile nu mai încetează, nici candelele maicilor nu se sting. De aceea se cuvine să intri cu sfială, să mergi încet, să ai privirea în jos, să nu ții pe nimeni de vorbă și să te rogi, că mănăstirea este loc sfânt.

59. Într-o zi l-au întrebat câțiva credincioși:

— Părinte Vichentie, oare este păcat a mânca de dulce în zile de post? Ascultați, fraților. Tot ce dezmiardă trupul este păcat. Când Biserica ne oprește

să mâncăm de dulce, suntem datori să postim. Eu nu vă pot dezlega să mâncaţi. Iar când Biserica dezleagă la toate, eu nu vă pot lega să nu mâncaţi. Deci să facem aşa cum ne învaţă Biserica.

60. Spuneau ucenicii lui că Protosinghelul Vichentie mânca foarte puţin, numai cât să-şi menţină viaţa. Tot ce căpăta de mâncare împărţea la cei din jurul lui, iar dacă îi mai rămânea ceva, către seară se ducea la maicile sărace şi le zicea:

— Maică, m-a trimis Hristos la sfinţia ta cu ceva de mâncare. Te rog s-o primeşti în numele Domnului!

61. Către maicile mai îndestulate din mănăstire zicea bătrânul uneori:

— Auziţi ce spune Hristos: *Fericiţi cei milostivi, că aceia se vor milui.* Deci, mare osândă vom lua de nu vom face milostenie. Călugărul trebuie să mănânce un singur fel de mâncare şi acela cu multă înfrânare. La fel şi haine să aibă numai două, una de lucru şi alta de biserică, şi acelea să fie simple.

62. Când venea vreun sărac la el şi nu avea ce să-i dea, se ducea la maici şi le zicea cu glas rugător:

— Maică, a venit Hristos la mine şi nu am ce să-i dau milostenie! Te rog, împrumută-mi 100 de lei şi, când voi avea, ţi-i voi da înapoi.

Iar maicile, văzând dragostea lui pentru săraci, îi răspundeau:

— Poftiţi, părinte, 100 de lei şi nu ni-i mai da înapoi, că vrem şi noi să miluim pe Hristos.

Aşa silea bunul păstor şi pe alţii să facă milostenie.

63. Altădată a venit un călugăr să-i ceară cuvânt de folos, iar bătrânul i-a zis:

— Ascultă, mata, părinte. Ai primit ceva astăzi? Astăzi să împărţi la toţi. Nimic să nu ţii pentru a doua zi. Nici bani, nici pâine, nici două haine. Că are grijă Hristos să te hrănească şi mâine.

64. Într-o iarnă i-a cusut monahia Migaluşa – mama sa – un rând de haine noi călugăreşti, din lână ţigaie. Dar, înainte de a le îmbrăca, a venit la cuviosul un om sărac cu soţia să ceară milostenie. Aveau acasă 10 copii şi duceau lipsă de toate. Deci, le-a zis părintele:

— Poftiţi hainele acestea de şiac. Sunt preoţeşti, dar puteţi să le prefaceţi în haine pentru copii. Iarna ţin foarte cald şi sunt noi. Tot stăteau la mine degeaba. Noi avem de toate.

— Bogdaproste, părinte, au spus oamenii şi au plecat.

Deci, auzind, mama lui a zis, suspinând:

— Cum a dat părintele de pomană hainele acelea noi, aşa de bune? Cu ce o să se îmbrace în iarna asta?

— Lasă, maică Migaluşa, nu mai plânge, au mângâiat-o celelalte. Are Dumnezeu grijă de părintele Vichentie!

65. Spunea maica Laurenţia, ucenica lui:

— Odată m-am dus la părintele Vichentie pentru mărturisire şi l-am

găsit spălându-şi rufele. Era îmbrăcat cu dulamă, fără cămaşă pe el.

— Iartă-mă, maică, că mă vezi aşa. Îmi spăl cămăşile şi nu am altele de schimb.

— Dă-mi binecuvântare, părinte, să le spăl eu.

— Ei, maică, dar popa ce să facă?

66. Zicea iarăşi ucenica lui:

— Părintele Vichentie locuia în casa preoţilor, alături de ucenicul său, Protosinghelul Eftimie. Şi venea la el multă lume pentru spovedanie şi sfat. Dar, pentru ca să nu mâhnească pe ucenicul său că este trecut cu vederea, zicea credincioşilor:

— Fraţilor, mergeţi o parte şi la părintele de alături. Este un duhovnic foarte bun şi iscusit.

67. Spunea maica Laurenţia despre acest mare duhovnic că, cu mult meşteşug, reuşea să tragă la spovedanie pe maicile care se temeau de canon aspru. Cum vedea vreuna descurajată, chema la sine o soră şi-i zicea:

— Ia, mata, untdelemnul şi făina aceasta şi le du la maica cutare, din partea mea, că este lipsită.

— Pentru ce faci aceasta, părinte Vichentie, – întreba maica Laurenţia – doar are cu ce trăi?

— Ca să-i ridic moralul şi să-i dau îndrăzneală duhovnicească.

După o zi sau două, când o întâlnea în biserică, o chema la sine şi-i zicea:

— Maică, sfinţia ta eşti o călugăriţă bună. Ai venit la mănăstire de atâţia ani, ai crescut ucenice, ai făcut ascultare, la biserică vii regulat, la strană cânţi frumos. Nu trebuie să te descurajezi. Aceasta este lucrarea vrăjmaşului. Ai nădejde în mila lui Dumnezeu şi vină pe la popa. O să-ţi citesc o rugăciune, o să te spovedesc şi vei vedea pe urmă ce mulţumită te vei simţi.

Aşa câştiga părintele Vichentie sufletele tuturor.

68. Acest preacuvios părinte avea şi darul mai înainte-vederii. Când venea câte un frate tânăr la mănăstire, el simţea cu duhul dacă va fi sau nu călugăr bun. Pe unii din fraţi îi chema la sine şi le zicea:

— Dumnezeu şi Maica Domnului să vă binecuvânteze, fraţilor, să ajungeţi călugări buni şi preoţi ai Bisericii lui Hristos. Iar pe alţii, chemându-i, le spunea:

— Fraţilor, n-o să puteţi sta în mănăstire. Aici este greu. Poftiţi bani de drum şi vă duceţi acasă. Ascultaţi de părinţi, învăţaţi o meserie şi aveţi frica lui Dumnezeu. Şi toţi urmau sfatul lui.

69. Spunea maica Laurenţia că a venit o copilă la bunica ei, călugăriţă în Mănăstirea Agapia, ca s-o vadă. A doua zi, bătrâna s-a dus la părintele Vichentie şi i-a zis:

— Binecuvântează, preacuvioase părinte, pe nepoata mea că se întoarce acasă.

— Dumnezeu şi Maica Domnului să te binecuvânteze, soră, să rămâi la

mănăstire şi călugăriţă să te faci!

Din ceasul acela, copila a rămas la Agapia şi a ajuns călugăriţă bună.

70. La părintele Vichentie veneau mulţi bolnavi pentru rugăciune. Unii din ei se vindecau. Bătrânul îi primea pe toţi cu dragoste, îi mărturisea şi le făcea Sfântul Maslu. El însă simţea cu duhul dacă bolnavul se va vindeca sau nu. De aceea nu voia să schimbe hotărârea lui Dumnezeu. La plecare mângâia pe cel suferind şi-i dădea a înţelege ce va urma.

— Cât să vă dăm, părinte, pentru Sfântul Maslu? întreba bolnavul.

— Ei, lasă, dacă te vindeci, ne tocmim noi! Şi nu lua niciodată bani de nimeni.

71. Odată s-a îmbolnăvit părintele Vichentie şi nu avea unde să se culce că nu avea pat în chilie. Atunci maica Laurenţia i-a adus un pat cu pernă, aşternuturi şi a zăcut bătrânul câteva zile pe el. După ce s-a ridicat din boală a zis către maici:

— Vă mulţumesc pentru pat, pentru pernă, pentru toate. Luaţi-le de acum că popa s-a făcut sănătos. De ce să doarmă altul pe duşumea din cauza mea?

— Ba nu, preacuvioase, vi i-am dăruit de tot. Ţineţi-l în chilie.

— Dacă-l ţin în chilie, iar mă întoarce boala!

După câteva zile a întâlnit un sărac şi i-a dat patul cu tot ce era pe el. De atunci părintele n-a mai fost bolnav niciodată cât a stat la Mănăstirea Agapia.

72. Spunea odată bătrânul către Protosinghelul Eftimie, ucenicul său:

— Astă noapte, după ce am făcut câteva aţe de metanii, m-am aşezat puţin pe scaun să mă odihnesc. După câteva minute am simţit că cineva mi-a smuls cu mânie metaniile din mână şi le-a aruncat. Când am deschis ochii, am văzut în chilie o ceată de diavoli negri, care săltau şi jucau. Dar îndată ce am început să strig către Hristos cu lacrimi, diavolii s-au făcut nevăzuţi.

73. Zicea iarăşi părintele Vichentie către ucenicul său:

— Bine este călugărului să fie străin toată viaţa. Dacă nu, să se înstrăineze măcar la bătrâneţe, ca să moară străin, iar nu între ai săi. Că aşa a făgăduit lui Hristos.

74. Obişnuia părintele să vorbească către fiecare cuvânt de folos. Cum îşi aducea aminte de vreun cuvânt ziditor de suflet, îndată îl spunea la cea dintâi călugăriţă pe care o întâlnea.

— Maică Evsevie, auzi mata? Mi-am adus aminte de un cuvânt. Să-ţi spun acum, poate nu te mai întâlneşti cu el.

La urmă încheia, zicând:

— Acesta este, poate, ultimul meu cuvânt, ultima binecuvântare. Cine ştie dacă mai ajungem până mâine!

75. Într-o zi l-a întrebat unul din ucenici:

— Cum vă simţiţi la Mănăstirea Agapia, părinte Vichentie?

— Slavă lui Dumnezeu pentru toate! Ştiţi ce mă ţine aici? Liturghia

zilnică și Sfânta Împărtășanie! Altfel m-ar înconjura ispitele din toate părțile.

Și s-a folosit mult ucenicul de cuvintele bătrânului.

76. Zicea părintele Vichentie:

— Cine caută a se îndulci de frumuseți trupești este vinovat ca și curvarul, și, până nu pune hotar, nu se poate împărtăși. Ba și anafura o ia spre păcat. Vai, și ce mulți mai sunt din cei care cred că a pofti nu este nimic! Dar Hristos spune hotărât: *Dacă ai poftit, iată ai și curvit în inima ta* (Matei 5, 28).

77. Zicea iarăși:

— Cea mai sigură cursă a diavolului pentru om este amânarea. „Ai vreme să te închini, – zice el – să postești mai pe urmă, deseară, mâine!" Și tot te amână până mori. Iată, așa se pierde omul singur, cu voia lui, nepocăit. A cui este vina?

78. Alteori spunea ucenicilor:

— Fraților, în zadar vă spovediți, dacă nu puneți hotar greșelilor.

79. Zicea bătrânul către fiii săi duhovnicești:

— O, ce nebunie fără leac este a jura în fața altarului lui Hristos și în fața a toată lumea, că vei trăi toată viața ta numai în ascultare desăvârșită, în răbdare, în înfrânare de băuturi și de orice pofte și îndulciri trupești. Și vai! În urma jurământului din aceeași zi, începi a căuta să refuzi supunerea, să calci în picioare jurământul sfânt și să te întorci cu îndrăzneală la cele dintâi. Nu uita, însă, că jurământul acesta în ziua judecății îți va fi cel mai cumplit pârâș. Ține seama că nu numai pentru tine vei răspunde, ci și pentru toți acei ce s-au smintit de tine, precum Însuși Hristos zice: *Vai de cel prin care vine sminteala* (Matei 18, 7).

80. Zicea părintele Vichentie și acestea:

— Pe Mântuitorul Hristos nimeni nu L-a văzut niciodată râzând, dar plângând L-au văzut toți adeseori. Nu pentru El plângea, ci pentru lumea rătăcită în pustietățile păcatelor, unde locuiesc vrăjmașii omenirii, stând la pândă neadormiți și căutând ca fiarele sălbatice să rupă și să înghită pe toți cei rătăciți în acele pustietăți.

81. Pentru cei ce vorbesc în biserică, spunea:

— Vorbirea, glumele și râsul în biserică sunt păcate contra Sfântului Duh, adică contra puterii dumnezeiești, căci prin acestea se disprețuiește sfințenia bisericii și se dă prilej de sminteală publicului. Ba, ceva mai mult, aceste urâciuni au devenit astăzi un obicei nedespărțit de biserică și de credincioșii săi.

Vai, ce dureros lucru este când singuri noi disprețuim ce avem mai sfânt – Biserica – pe care o avem moștenire de la Hristos! Despre aceasta Însuși Domnul spune: *Casa mea, casă de rugăciune se va chema pentru toate neamurile, iar voi ați făcut-o peșteră de tâlhari* (Matei 21, 13).

82. Iar despre post așa învăța pe ucenici:

— Fără post – adică înfrânare de la mâncare, de la băutură și de la

gânduri şi fapte rele – nimeni dintre muritori nu poate fi în stare să trăiască viaţa monahală singuratică, în curăţenie trupească absolută şi cu deplină pace a conştiinţei. Un trup hrănit şi odihnit învinge neapărat duhul, întunecă conştiinţa şi cade victimă a multe feluri de păcate.

83. Alteori iarăşi învăţa zicând:

— Fraţilor, vorbirea şi glumele în biserică se aseamănă cu râs la mormânt!

84. Iarăşi zicea părintele Vichentie:

— Este adevărat că Mântuitorul a dat Sfinţilor Săi Apostoli puterea de a lega şi dezlega păcatele – şi prin ei arhiereilor şi preoţilor –, dar cu condiţia ca acestea să fie ispăşite prin post, rugăciune, canon, lacrimi şi hotar.

Ei bine, astăzi mulţi caută duhovnici dintre cei mai lesne iertători şi încă îi roagă să nu le dea canon mult. Ba încă ar mai cere graţiere definitiv. Unii nu uită să ceară imediat şi voie de împărtăşanie, indiferent de greutatea păcatelor. Aceasta, ca să-i creadă lumea vrednici. O, ce nebunie fără leac! Canoanele sunt făcute de Apostoli şi de alţi sfinţi şi trebuie aplicate tuturor, după om, după timp şi împrejurări. Însuşi Hristos S-a ostenit, a postit, S-a rugat şi a plâns pentru noi.

O, oameni împietriţi şi orbi, Sfânta Împărtăşanie este foc ce arde pe cei nevrednici!

85. Iar pentru cei cu totul împietriţi la spovedanie, zicea:

— Vai şi iar vai celor plini de păcate care caută duhovnici lesne iertători şi le fură binecuvântarea şi cu obrăznicie îndrăznesc a se împărtăşi, ştiindu-se singuri că sunt nevrednici. Acelora mai bine le-ar fi fost să se fi născut morţi, căci, hotărât, iertare nu mai pot avea şi partea lor va fi în veci cu Iuda.

86. Alteori învăţa marele duhovnic;

— Înainte de a merge la spovedanie, cercetează-ţi conştiinţa mult timp şi vezi că sunt greşeli mici, care de multe ori pot deveni mai vătămătoare ca cele mari. Apoi scrie pe hârtie tot ce ai greşit şi caută un duhovnic iscusit, iar nu lesne iertător. Că niciun duhovnic înţelept nu poate nesocoti canoanele Sfinţilor Părinţi. Căci, Hristos şi Sfinţii Săi, ieri, azi şi în veci, aceiaşi sunt! Deci, mărturisindu-te, cere singur canonul cuvenit şi fă-l îndată, că nu-ţi ştii ceasul morţii. Dacă îţi dă voie duhovnicul să te împărtăşeşti, încă nu te grăbi, că foc este şi arde. Ci, cercetează-ţi mult conştiinţa şi apoi cu mare frică, împărtăşeşte-te.

87. Zicea iarăşi părintele Vichentie:

— Spovedania deasă slăbeşte puterea diavolilor.

88. Zicea şi acestea:

— Cei ce se supun păcatelor şi patimilor trupeşti, aceia, acolo, nicidecum nu vor avea iertare.

89. Odată, văzând bătrânul unele surori cârtind în mănăstire, le-a zis:

— Faceţi ascultare, maicilor, fără cârtire, ca lui Dumnezeu. Aceasta este

călugăria. Dacă nu, râde diavolul de voi și vă câștigă el.

90. Altădată, văzând o călugăriță vorbind de rău pe stareță, i-a zis:

— Tu cine ești, care judeci pe slujitoarea lui Dumnezeu? Ea, Domnului stă sau cade. Și va sta, că puternic este Dumnezeu să o sprijine. Se cade însă și slujitoarei Domnului – stareței – a fi împodobită cu toate virtuțile evanghelice, zidite pe temelia smereniei, judecând cu nepărtinire și cu îndelungă răbdare, „ca să ia plata chemării de sus".

91. Zicea părintele Vichentie către o călugăriță din Agapia Veche care voia să aducă pe oameni cu sila la pocăință:

— Maică Evsevie, pentru ce nu te ții de învățătura Sfintei Evanghelii, care spune așa: *Nimeni nu poate veni la Mine de nu-l va trage pe el Tatăl* (Ioan 6, 44)? Deci, pe fiecare om, dacă nu-l trage și nu-l mișcă Duhul Sfânt, el rămâne împietrit ca Faraon, căruia Dumnezeu anume i-a împietrit inima ca să facă minuni prin el, să se proslăvească prin împietrirea lui. Așa face Dumnezeu cu fiecare om. Nu-l cheamă când vrei tu, ci când vrea El. Degeaba te frământi, căci gândurile lui Dumnezeu nu sunt ca ale noastre.

92. Zicea iarăși către aceeași călugăriță:

— Ai jurat răbdare? Rabdă! Nu căuta ce fac alții, că Dumnezeu voiește să cauți de sineți. Ce vrei? Să mântuiești cu forța pe om? Ai uitat ce i-au făcut călugării Sfântului Simeon Noul Teolog? Cum l-au dat afară din mănăstire? Rabdă, deci, și nu te pune împotriva lui Dumnezeu.

93. Altădată iarăși i-a zis bătrânul:

— Căutând la ceea ce fac alții, greșești. Nu te rătăci, vrând să îndrepți pe alții. Ci vezi de tine, că pentru tine ai jurat. Are Dumnezeu grijă de fiecare.

94. Zicea iarăși aceleiași călugărițe:

— Nicăieri nu vei putea sta, nici nu vei avea pace să te mântuiești, de nu vei tăcea ca mortul și nu vei răbda până la sânge. Că, de te ocupi să mântuiești pe alții, te uiți pe tine.

95. Zicea iarăși părintele Vichentie:

— De câte ori pârăști pe fratele tău, de atâtea ori calci Evanghelia care îți arată pe Domnul răstignit.

96. Zicea către aceeași călugăriță:

— Dacă toată viața sfinției tale nu te vei hotărî ca pe toți și pe toate să-i crezi sfinți și sfinte, nu te poți mântui și degeaba mai stai în călugărie. Eu cred din inimă că toți sunt sfinți și sfinte și că Dumnezeu îi mântuiește și îi sfințește așa cum eu nu pot pricepe, nici sfinția ta!

97. Zicea părintele Vichentie și acestea:

— Vă încredințez că cel ce urăște, chiar motivat, pe aproapele său, se face atât de vinovat, încât merită a fi tras la cea mai înaltă instanță de judecată. Iar cel ce defăimează și ponegrește pe aproapele, se aseamănă cu ucigașii de oameni care se condamnă la cea mai grea pedeapsă.

98. Zicea iarăși:

— Nu există sub soare un lucru mai dureros decât un creştin care ştie a citi, dar nu are în casa sa Biblia, şi nu citeşte în ea zilnic, ca să ia dar şi putere.

99. Înainte de plecarea sa în Banat, au venit la bătrânul doi ucenici – ieromonahul Climent şi monahul Cleopa – şi cu multe lacrimi i-au zis:

— Preacuvioase părinte, în curând vei pleca de la noi şi nu ne vom mai vedea în viaţa aceasta. Spune-ne ultimul cuvânt de folos.

Iar părintele Vichentie, punându-şi mâna pe grumazul părintelui Cleopa şi cu cealaltă lovind uşor în masă, a zis:

— Ascultă, mata, părinte Cleopa, ascultă ce-ţi spune popa. Iată ultimul meu cuvânt: răbdare, răbdare, răbdare! Şi când ţi se va părea matale că ai gătit-o, ia-o din nou de la capăt: răbdare, răbdare, răbdare!

— Dar până când, părinte Vichentie?

— Până la uşa mormântului! Apoi, dragii mei, vom merge noi acolo în grădina raiului. Şi acolo cântă păsări aşa de minunat! Şi sunt copaci cu flori şi fructe de aur! Şi pajişti care veşnic înfloresc. Şi sunt izvoare cu ape limpezi! Acolo vom vedea cetele sfinţilor. Acolo vom auzi cântările îngerilor. Acolo vom petrece în veci cu Domnul. Deci, fraţii mei, acolo în rai să ne întâlnim!

100. Mărturisesc ucenicii săi că, în timp ce părintele Vichentie săvârşea la Mănăstirea Agapia ultima Liturghie, s-a văzut de către toţi un porumbel deasupra Sfintei Mese. Apoi a zburat afară.

— În ce parte a zburat porumbelul? întrebă părintele la sfârşitul slujbei.

— A zburat către apus – i-au răspuns maicile.

— Deci, către apus trebuie să plec şi eu!

101. La 26 martie, 1940, părintele Vichentie împreună cu ucenicul său, ieromonahul Eftimie Tănase, au plecat ca misionari în Banat. În sunetul clopotelor, obştea Mănăstirii Agapia i-a petrecut plângând până devale. Apoi, bătrânul, întorcându-se spre ele, a zis:

— Maicilor, de-ajuns! Vă mulţumesc pentru atâta dragoste. Întoarceţi-vă la mănăstire şi nu uitaţi făgăduinţele călugăreşti de care vom da seamă înaintea lui Hristos. Iertaţi-mă! Apoi, făcând metanie unii altora, le-a binecuvântat şi au plecat.

102. Spuneau iarăşi ucenicii săi că în Mănăstirea Vasiova, Protosinghelul Vichentie Mălău se nevoia mai mult ca în Moldova. Toata ziua era în biserică şi la chilie înconjurat de sute, uneori mii de oameni. Pe unii îi spovedea, pe alţii îi mângâia, pe toţi îi sfătuia şi pentru toţi se ruga.

Apoi, odată cu seara, se retrăgea în pădure, la un loc tăinuit, unde avea o cruce mare. Acolo se ruga cu lacrimi şi făcea mii de metanii până în zorii zilei, când se întorcea la chilie.

103. În vara anului 1945, marele duhovnic, Protosinghelul Vichentie Mălău, după o scurtă suferinţă, şi-a dat sufletul în braţele Mântuitorului şi a fost petrecut la mormânt de peste zece mii de credincioşi. Toţi l-au plâns şi l-au acoperit cu ţărână cu propriile lor mâini.

Până astăzi vin ţărani din Banat – ortodocşi şi catolici – în pelerinaj, la Mănăstirea Vasiova. Pun lumânări şi flori pe mormântul lui, se roagă, plâng, fac metanii, apoi îi sărută crucea şi se întorc la casele lor.

După şapte ani de zile, osemintele acestui preacuvios părinte, pline de bună mireasmă, au fost strămutate la Mănăstirea Secu. Iar mâinile sale, cu care a săvârşit cele sfinte şi a miluit pe cei săraci, au fost găsite întregi şi nevătămate, ca semn că Hristos l-a numărat în ceata cuvioşilor părinţi, pentru sfinţenia vieţii şi desăvârşita lui milostenie.

104. Maică Eufrosina, suflet drept şi sfânt[19].

Toate scrisorile le-am primit şi vă rog mult, nu vă supăraţi, căci eu nu răspund nimănui până nu sunt împins şi îndemnat de Duhul Domnului, căci în mine trăieşte Hristos, nu eu. El porunceşte şi eu, slugă, execut. Aşa să trăiţi viaţa în duh şi adevăr şi, dacă Duhul Domnului vă îndeamnă să scrieţi mai des, scrieţi că mă bucură. La ceea ce m-aţi întrebat, o să vă răspund eu în plic închis.

105. Suflet curat şi drept,

Am primit şi vă mulţumesc mult pentru ceea ce aveţi în gând şi suflet, însă, toate se fac cu voia lui Dumnezeu. Omului de lut nu-i rămâne decât să fie supus hotărârii dumnezeieşti. Aşa fiind, să mulţumim lui Dumnezeu şi să-L lăudăm cât vom fi vii pe pământ, oriunde ne vom afla stând şi purtaţi de Duhul Sfânt, în chipul cum omul niciodată n-are să priceapă.

106. Suflet drept şi credincios,

Vă mulţumesc, matale şi la toate surorile din casă, cinci la număr. Tot ce trebuie am făcut şi fac mereu rugăciuni şi cereri, după cum m-aţi rugat prin scrisoare. Deci, luaţi aminte de sinevă numai, trăiţi numai înlăuntrul vostru, şi nu în afară, şi smerenia cu supunerea să vă fie hrana zilnică. Rămâneţi cu Dumnezeu trăind. Amin.

Cuvânt despre Sfânta Rugăciune[20]

Mântuitorul S-a întrupat ca să ne fie nouă spre model de viaţă trupească şi sufletească pe pământ şi pregătitoare pentru viaţa de dincolo de mormânt.

Iubite, adânceşte-ţi cugetarea la Marta care primeşte pe Domnul şi la Maria care cade la picioarele Sale.

Amândouă surorile au mare osârdie în lucru, însă sunt cu totul deosebite lucrările lor. Că Marta slujea, gătind hrana pământească, trupească, Domnului; iar Maria, şezând lângă picioarele Lui, asculta cuvintele Lui. Una odihnea pe Cel văzut, iar cealaltă slujea Celui nevăzut, că era cu adevărat şi om, şi

[19] Trei scrisori scrise din Banat către fiicele sale duhovniceşti din Mănăstirea Agapia, în anul 1945.

[20] Copiat după un manuscris original al Protosinghelului Vichentie Mălău, păstrat în Mănăstirea Agapia Veche.

Dumnezeu, Cel de faţă. Acelaşi Stăpân, osârdia amânduror femeilor a primit-o. Dar Marta, de osteneală obosită, cerea mijlocitor pe Domnul către Maria, să o ajute: „Zi-i ei ca sculându-se să slujească Ţie cu mine”.

Iar Domnul îi răspunde: „Marto, Marto, te grijeşti şi spre multe te sileşti, iar Maria partea cea bună şi-a ales-o, care nu se va lua de la dânsa”. Că n-am venit pe lume ca să stăm pe aşternuturi moi şi pântecele să-l hrănim, ci am venit ca pe voi să vă hrănesc cu cuvântul adevărului şi cu vederea tainelor.

Pe una, dar, n-a oprit-o de la cele ce lucra, iar pe cealaltă a lăudat-o că şi-a ales partea cea bună. Amândouă femeile lucrau cu osârdie, însă partea sufletească era mai de valoare, căci era o privire tainică.

Tu, suflete, alege ce voieşti. De voieşti, slujeşte în numele lui Hristos, ca Marta cele pământeşti. Domnul îţi dă voie, că zice: „Întrucât aţi făcut unuia din aceşti fraţi ai Mei prea mici, Mie aţi făcut”. Că ori de primeşti străini, ori odihneşti săraci, ori de te pleci către cei ce se află în dureri, în nevoi, în primejdie, ori de slujeşti bolnavi, toate asupra Sa le primeşte Hristos.

Iar de vrei să râvneşti Mariei care a lăsat slujba trupului şi şi-a adâncit inima spre cele sufleteşti, apoi curat să săvârşeşti lucrul. Părăseşte trupul, lasă lucrarea de pământ şi facerea de bucate şi celelalte (în timpul rugăciunii) şi şezi lângă picioarele Domnului şi ascultă cuvintele Lui. Căci, învăţăturile Domnului întăresc nevoile trupului.

Deci, ai luat, iubite, pildele şi dovada. Alege ce vrei. Sau slujitor fii săracilor, sau îndrăgitor dogmelor lui Hristos. Iar de poţi pe ambele, plată vei lua.

Domnul preţuieşte mai mult partea Mariei. De voieşti să iubeşti cu adevărat pe Hristos, trebuie să uiţi de însuţi trupul tău. Şi rugându-te, vezi să nu ceri în loc de altele, altele. Nu bani, nu slavă omenească. Caută Împărăţia lui Dumnezeu mai întâi şi toate celelalte se vor adăuga ţie.

Iar ale rugăciunii două sunt chipurile: unul al slavosloviei, cu smerenia minţii, iar al doilea, al cererii. Rugându-te, nu veni îndată spre cerere, căci îţi pârăşti voirea ta, dovedeşti că te rogi silit. Începând, dar, rugăciunea, părăseşte-te pe sineţi şi ale tale nevoi. Lasă pământul şi te înalţă spre ceruri. Şi când te rogi, nu rătăci mintea încoace şi colo, ci recunoaşte-ţi micimea şi slăbiciunea ta şi îngustimea ta de pricepere. „Că Tu ne-ai zidit pe noi, şi nu noi. Tu eşti Dumnezeul nostru”. Zi că tu eşti un om păcătos. Deşi nu te simţi, totuşi trebuie să zici aceasta: „Vezi, nimeni nu este fără de păcat, fără numai Dumnezeu”. Pentru aceasta zice Apostolul; „Nimic nu ştiu în mine rău”. Dar aceasta nu-mi dă dreptul să mă cred drept. Căci Prorocul David zice: *Greşelile cine le va pricepe?* Şi iarăşi Apostolul zice: *Când toate le vei face, zi: Slugi netrebnice suntem, căci cele ce am fost datori de făcut am făcut.* Şi iarăşi socoteşte-te că trebuie cu smerenie multă să-l crezi pe altul a fi mai de cinste decât tine. Căci nu ştii pe care-l iubeşte Dumnezeu mai mult.

Domnul te-a zidit şi se îngrijeşte de a ta mântuire şi ştie pentru fiecare

dacă îi este de folos, ori să fie sănătos, ori bolnav, ori bogat, ori sărac. Ci, tu cere Împărăția lui Dumnezeu, căci restul vine de la sine. Și când ceri ceva, stăruie mult și nu te descuraja. Că cine din voi are prieten și va merge la miezul nopții la el și îi va zice: prietene, dă-mi împrumut trei pâini, că mi-a venit un prieten din depărtare și nu am ce să-i pun dinainte. Și acela va răspunde: nu-mi face osteneală căci e târziu, m-am culcat cu copiii și-i noapte, nu pot să-ți dau. Și dacă pentru prietenie nu-i va da lui, apoi măcar pentru stăruință îi va da lui. Pildă ne dă Domnul ca să fim tari în credință și stăruitori.

Să nu zici că păcătos sunt și nu mă aude Dumnezeu. Îndrăznește, după rugăciune, măcar oricât timp lung ar trece, nu dispera, ci așteaptă, că Dumnezeu îți va da cererea și să ceri mereu, lucrând binele. Căci, de slăbește rugăciunea și peste tinereți se toarnă băutura, s-a pierdut curăția și s-a prefăcut omul. Că, dacă omul se dă pradă poftelor, Dumnezeu nu-i ajută.

De stai cu nepăsare la rugăciune, fugi de îndată de acel loc, ca nu cumva să primești urgia și pedeapsa lui Dumnezeu, în loc de plată. Că zice Domnul: *Tot cel ce va cere va lua, cel ce caută va afla și celui ce bate i se va deschide* (Matei 7, 7). Căci, ce altceva voiești să capeți decât mântuirea ta?

Învață-te a răbda. Vezi pe Avraam cum l-au chemat din pământul asirienilor și i-a făgăduit Palestinei: *Ție-ți voi da pământul acesta și seminției tale... Pe care o voi înmulți ca stelele cerului (Fac.* 15, 18). Și el n-a cârtit că ajunsese bătrân și nu i se împlinise făgăduința de fiu și de înmulțirea seminției sale. Ci a rămas mereu tare în credința sa. Că nevasta îmbătrânea, iar cu credința întinerea. Dumnezeu toate le face și le preface precum voiește. Când în Avraam murea firea de bătrânețe, a înviat făgăduința lui Dumnezeu. Urmează credinței lui Avraam. Dar noi un an ne rugăm și apoi ne depărtăm. Doi ani postim, apoi încetăm. Deci să nu slăbim, căci Cel ce S-a făgăduit lui Avraam și nouă s-a făgăduit. *Veniți către Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi* (Matei 9, 28). El, deci, ne făgăduiește milă. Pentru tine a venit pe pământ, și tu nu-L crezi pe El pe cuvânt?

Noi ne sfiim să ridicăm jugul Lui și prin ușa cea strâmtă să intrăm. Preferăm marea păcatelor.

Tu, când ai cerut, nu ai avut credință, sau n-ai cerut ceea ce era de folos sufletului tău sau n-ai stăruit. Că scris este: *Că întru răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre* și *Cel ce va răbda până la sfârșit, acela se va mântui* (Matei 24, 13).

Vei zice însă: știe Dumnezeu inima celor ce se roagă. Că n-are Dumnezeu nevoie de cererea noastră. Că bun fiind, plouă peste cei drepți și peste cei nedrepți... Dar Împărăția lui Dumnezeu fără fapte și stăruință nu o vei lua. Căci trebuie mai întâi să dorești cele ce vrei să iei și să ceri cu credință, cu răbdare și cu osteneală. Că tot lucrul câștigat cu osteneală îl păstrezi cu atenție, să nu-l pierzi, că știi cât de mult ai ostenit pentru el. Solomon ce a folosit dacă a luat darul în dar, fără osteneală? L-a pierdut! Deci, nu te

împuţina când nu iei degrabă cererea ta. Că dacă cel ce a luat talantul şi l-a îngropat întreg, s-a osândit numai pentru că nu l-a neguţătorit, apoi cel ce l-a pierdut nu se va osândi?

Dumnezeu face tot ce ştie că ne este de folos. Numai noi să cerem cu stăruinţă. Vezi pilda cu văduva şi judecătorul cel nedrept, care pentru stăruinţa ei l-a îmblânzit? Aşa şi noi să stăruim mereu. Amin.

Mănăstirea Agapia – 1938
Protosinghel VICHENTIE MĂLĂU

CUVIOȘI DIN PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI XX

PROTOSINGHELUL GHEDEON VERENCIUC, Schitul Sihăstria Voronei-Botoșani (1891 – 1945)[21]

Părintele Ghedeon Verenciuc s-a născut în comuna Oneaga-Botoșani. În anul 1914 a primit schima monahală în Schitul Sihăstria Voronei.

Acest schit a fost, în secolele XVIII-XIX, o renumită sihăstrie în partea de nord-est a Moldovei. Aici au trăit călugări isihaști cu viață sfântă, care practicau rugăciunea lui Iisus. Unii din ei se nevoiau în „Schitul din poiana Voronei" – actuala mănăstire cu același nume de astăzi. Alții se nevoiau în Schitul Sihăstria Voronei, dintre care cel mai renumit a fost Cuviosul Onufrie (secolul XVIII). Cei mai evlavioși se nevoiau în pădurile seculare din împrejurimi. Mulți din acești sihaștri au rămas necunoscuți. Spre sfârșitul secolului XIX, numărul călugărilor din Schitul Sihăstria Voronei a scăzut. Abia se menținea firul slujbelor. Tradiția isihastă din această vestită vatră călugărească a fost aproape complet întreruptă. Însăși biserica și chiliile ajunseseră în paragină.

Aceasta era starea duhovnicească a Schitului Sihăstria Voronei în anul 1914, când a venit aici monahul Ghedeon Verenciuc. Părinții, văzând ascultarea, râvna și priceperea lui, după câțiva ani l-au făcut preot. Apoi, mutându-se egumenul din viața aceasta, în anul 1925 a fost numit egumen al Schitului Sihăstria Voronei Protosinghelul Ghedeon. El a condus schitul mai mult de 20 de ani, ridicându-l la o nouă stare de înflorire. A reînnoit biserica, chiliile și viața duhovnicească și a format peste 20 de ucenici, crescându-i în frică de Dumnezeu și râvnă pentru biserică. Auzindu-se de numele și nevoința lui, mulți credincioși din partea locului alergau la Schitul Sihăstria Voronei. Unii veneau să asculte slujba, căci părintele Ghedeon slujea și cânta foarte frumos. Iar alții veneau să se mărturisească și să ceară sfat, căci era vestit duhovnic mare și nevoitor,

Acest egumen vrednic de pomenire era și un priceput dascăl de muzică bisericească. El aduna în jurul lui până la 20 de ucenici, tineri de prin sate, pe care îi învăța religia și cântarea psaltică. Unii dintre ei au ieșit buni cântăreți de parohie, iar alții au rămas în mănăstire, ajungând călugări iscusiți. Atât unii, cât și ceilalți, pomenesc cu dragoste și recunoștință pe bunul lor dascăl și părinte duhovnicesc.

Așa s-a nevoit Protosinghelul Ghedeon Verenciuc până la începutul anului 1945, slăvind pe Hristos, slujind Biserica, mângâind oamenii, învățând pe ucenici și stăruind ziua și noaptea în rugăciune și post. Apoi, îmbolnăvindu-se, și-a dat sufletul în mâinile Domnului și a fost îngropat de fiii săi duhovnicești în cimitirul schitului.

---

[21] După mărturiile duhovnicilor din Mănăstirea Vorona.

CUVIOSUL VITALIE MONAHUL, Sfântul Munte Athos (1891-1945)[22]

Acest cuvios părinte a fost un mare şi tăinuit sihastru român din Muntele Athos. Era de loc din judeţul Botoşani, iar cu metania din Mănăstirea Neamţ. Fiind chemat de Hristos la viaţa duhovnicească, monahul Vitalie a luat din tinereţe jugul nevoinţei călugăreşti, întrecând pe mulţi cu postul, cu rugăciunea cea de taină, cu lacrimile şi cu privegherea.

Râvnind nevoinţei celei mai înalte, în anul 1938 s-a dus la Sfântul Munte şi acolo, făcându-şi un mic bordei, sihăstrea singur în pădurile din jurul Mănăstirii Caracalu, ctitorită de Petru Rareş. Dar osteneala părintelui Vitalie era cu totul ascunsă în Hristos. Nimeni nu ştia unde anume se sălăşluieşte, cum se roagă şi la ce măsură duhovnicească a ajuns. Nu-l vedea nimeni, uneori luni de zile. Numai vara lucra la Mănăstirea Caracalu, de unde îşi primea puţină hrană pentru întreţinere. Apoi iar se retrăgea la mult dorita linişte.

Spun părinţii atoniţi, care l-au cunoscut, că părintele Vitalie era întotdeauna senin şi luminat la chip, că păzea cu desăvârşire tăcerea, că nu vorbea niciodată despre cineva, că se socotea pe sine cel mai păcătos om de pe pământ şi că era mare lucrător al rugăciunii lui Iisus.

Uneori, cuprins de lacrimi şi de bucuria Duhului Sfânt, zicea aceste cuvinte:

„Slavă Ţie, slavă Ţie, Iisuse, Fiul lui Dumnezeu, că m-ai chemat pe mine, nevrednicul, la viaţa monahală şi m-ai adus aici, în grădina Maicii Tale, să mă pot ruga în linişte pentru toată lumea!”

Acest părinte iubitor de Dumnezeu, cunoscându-şi mai dinainte ceasul sfârşitului său, a spus părinţilor:

— Peste trei zile, la praznicul Înălţării Sfintei Cruci, mă duc la Dumnezeu! Apoi s-a mărturisit, a primit Preacuratele Taine, şi la 14 septembrie, 1945, s-a odihnit cu pace, dându-şi sufletul în mâinile Domnului[23]. Părinţii l-au înmormântat în cimitirul Mănăstirii Caracalu.

Doamne, odihneşte cu sfinţii pe părintele nostru Vitalie!

---

[22] După mărturiile monahilor români din Muntele Athos.

[23] În Athos este tradiţia că monahii care mor în ziua de 14 septembrie – Înălţarea Sfintei Cruci – sunt cei mai plăcuţi lui Dumnezeu.

MONAHUL GALACTION ILIE, Mănăstirea Sihăstria (1882-1946)[24]

a. Viața

Acest călugăr îmbunătățit s-a născut în comuna Pipirig-Neamț, din părinți săraci. În tinerețe a fost cioban la oile satului. Apoi, dorind să urmeze lui Hristos, în anul 1918 a intrat în nevoința călugărească la Mănăstirea Sihăstria. În anul 1925 a primit tunderea monahală de la stareţul Ioanichie.

Aici a avut aceeași ascultare binecuvântată. Timp de 25 de ani a păstorit oile mănăstirii. În toamna anului 1946 s-a mutat la cele veșnice cu sufletul împodobit de multe fapte bune.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Spunea ucenicul său că părintele Galaction nu mânca niciodată până nu-și făcea obișnuitul canon călugăresc. Când îl chemau frații la masă, bătrânul răspundea:

— Iertați-mă, fraților, eu nu mi-am făcut pe astăzi datoria către Dumnezeu. Deci, cum să mănânc dacă nu mi-am făcut datoria?

Apoi părintele se retrăgea în pădure își termina rugăciunile și metaniile și așa stătea la masă.

2. Spunea iarăși ucenicul său că bătrânul nu mânca miercurea și vinerea până seara, după ce răsăreau stelele. Atunci, părintele își făcea semnul crucii, cerea iertare de la toți, lua anafură și apoi mânca liniștit. Odată l-a întrebat ucenicul:

— Părinte Galaction, ziua este mare și sfinția ta ești slab și bătrân. Nu ar fi bine să dezlegi cu masa mai devreme?

— Frate Costache, ascultă ce mi-a spus părintele Atanasie din Mănăstirea Neamț. Odată, un sfânt a văzut ducând un mort la groapă, iar înaintea și în urma sicriului mergeau doi îngeri frumoși. Atunci sfântul i-a întrebat: „Cine sunteți voi?” Iar îngerii au răspuns: „Eu mă numesc Miercurea și eu Vinerea! Am venit aici cu porunca Domnului să ajutăm acest suflet, care în toată viața a postit miercurea și vinerea în cinstea patimilor lui Hristos”.

De când mi-a spus părintele Atanasie istoria aceasta, n-am mai mâncat nimic în aceste zile, ca să-mi ajute și mie Sfânta Miercuri și Sfânta Vineri în ceasul morții.

3. Acest smerit părinte, dacă vedea pe cineva trecând pe lângă stână, îndată zicea ucenicului său:

— Du-te, frate Costache, și cheamă pe omul acela să stea la masă cu noi. Că aici la oi este izvor și dacă nu dai deloc din el, izvorul seacă. Iar dacă dai câte ceva, Dumnezeu ține oile sănătoase și nu se cunoaște de unde dai, că este

[24] După mărturiile Arhim. Cleopa Ilie, din M-rea Sihăstria, ucenicul monahului Galaction Ilie.

binecuvântarea Domnului peste noi.

4. Mai spuneau ucenicii lui că n-au văzut niciodată pe părintele Galaction să mănânce singur sau pe ascuns. Dacă primea ceva de mâncare din mănăstire, nu gusta nimic până nu venea la stână. Aici îi chema pe toți și împărțea egal la fiecare.

— De ce nu mănânci niciodată singur, părinte Galaction? îl întrebau frații. Iar el le răspundea:

— Mare primejdie este pentru călugăr să mănânce pe ascuns! Apoi, cu inima plină de pace, adăuga:

— Ei, fraților, dragostea și cu frăția mult întrec bogăția!

5. Părintele Galaction era cel mai sărac călugăr din mănăstire. Avea un singur rând de haine, un cojoc și câteva schimburi. Odată l-a întrebat ucenicul:

— De ce nu-ți faci și sfinția ta niște haine bune, cum au ceilalți părinți? Iar bătrânul i-a zis:

— Frate Costache, eu m-am spovedit la un pustnic pe care l-am întâlnit umblând cu oile prin munte. Acela mi-a spus: „Părinte Galaction, să ai atâta avere cât să o poți duce o dată în spate, când te muți dintr-un loc în altul". Apoi mi-a adăugat: „Să nu-ți rămână niciodată canonul de metanii, să zici neîncetat rugăciunea lui Iisus și să te împaci cu toți mai înainte de asfințitul soarelui. De vei păzi toate acestea, Dumnezeu îți va face parte de mântuire".

6. Altădată a întâlnit bătrânul în pădure un pustnic sfânt și l-a întrebat:

— Spune-mi, părinte, când va fi sfârșitul lumii?

Iar cuviosul sihastru, suspinând, i-a răspuns:

— Știi când va fi sfârșitul lumii? Când nu va mai fi cărare de la vecin la vecin, adică va lipsi dragostea între oameni.

Apoi, sărutându-se unul pe altul, s-au despărțit.

7. Seara, obișnuia părintele Galaction să pună pe frați la citit, din Pateric și din Sfânta Scriptură, că foarte mult dorea să asculte cuvântul Domnului.

Odată a zis ucenicului său:

— Frate Costache, te rog mai citește în Sfânta Scriptură despre răbdarea lui Iov.

Cât timp fratele citea, părintele Galaction lăcrima. Apoi a adăugat:

— Iată, acesta a fost un om mare pe lume, că n-a cârtit înaintea lui Dumnezeu când i-a luat atâtea oi, atâtea vite și copii. Dar eu, păcătosul, cât sunt de slab în credință, că dacă se îmbolnăvește sau piere vreo oaie, nici nu pot mânca în ziua aceea.

— De ce nu mănânci atunci, părinte? îl întrebă ucenicul.

— Apoi, mai am curaj să mănânc, când văd că Dumnezeu pedepsește turma pentru păcatele mele?

7. În toamna anului 1946, după aproape 30 de ani de ascultare, părintele Galaction și-a rupt un picior. Pe când zăcea în pat și își aștepta sfârșitul, a auzit că a murit un călugăr, anume Nazarie. Deci a spus starețului cu lacrimi:

— Vă rog, părinte stareț, să nu-l îngropați pe părintele Nazarie fără mine. Nu faceți cheltuială de două ori. Mâine seară, la ora 6, mă voi duce și eu din viața aceasta. A doua zi, la ora prevestită, bunul ostaș al lui Hristos și-a dat duhul în mâinile Domnului. În ziua aceea împlinea 64 de ani.

Așa s-a săvârșit acest fiu al ascultării!

MONAHIA MAGDALENA TOFAN, Mănăstirea Agapia, († 1947)

Ne povestesc maicile bătrâne de la Mănăstirea Agapia din Vale un lucru înfricoşat şi minunat ca acesta:

Prin anii 1946-1947, trăiau în această mănăstire două călugăriţe sărace în cele pământeşti, dar bogate în bunătăţi duhovniceşti. Una, maica Cleomida Iordache, era bătrână. Cealaltă, maica Magdalena Tofan, ucenica ei, avea şi ea 50 de ani. Amândouă erau de loc din Piatra Şoimului, judeţul Neamţ. Nimeni nu ştia nevoinţa lor la chilie, la biserică şi la sfânta ascultare. Dar la sfânta rugăciune erau nelipsite, la post şi metanii, cele dintâi, şi foarte silitoare în cele duhovniceşti.

În luna februarie, 1947, maica Cleomida s-a dus la Domnul. Atunci, ucenica s-a hotărât să postească 40 de zile, ca să-I arate Domnul, cumva, unde este sufletul maicii Cleomida, adică dacă s-a mântuit sau nu, căci avea mare îndrăzneală în sfânta rugăciune.

În ziua de 25 martie, 1947, la praznicul Bunei Vestiri, s-au împlinit cele 40 de zile de post. Maica Magdalena s-a dus la slujbă la Mănăstirea Agapia Veche, unde a primit şi Preacuratele Taine. Către seară, după ce a vorbit cu maicile vecine, a intrat în chilia ei şi a adormit în Domnul.

— Veniţi, că a murit maica Magdalena!, strigau uimite maicile. Şi s-au adunat cam 10 maici, au pregătit-o după rânduială, au înfăşurat-o în mantie, au aşezat-o pe pat şi au început să citească la Psaltire, împrejurul răposatei.

Către miezul nopţii, când tot soborul mănăstiresc era la slujba Utreniei în biserică, deodată maica Magdalena a întors capul într-o parte şi a spus cu glas tare către cele ce citeau la Psaltire:

— Chemaţi repede pe părintele Antim duhovnicul până la mine.

Cum a primit duhovnicul vestea asta, a luat repede sfânta cruce şi epitrahilul şi s-a dus la chilia maicii Magdalena. Toate celelalte călugăriţe erau uimite şi cuprinse de spaimă. Dar cea deşteptată din morţi nu le vorbea nimic. Aştepta duhovnicul. Când a venit părintele Antim, duhovnicul, a zis:

— Ieşiţi voi afară din chilie, că am puţină treabă cu maica Magdalena!

Şi a zăbovit cu epitrahilul pe piept şi cu crucea în mână cam jumătate de ceas în chilie, primind o oarecare înfricoşată mărturisire de taină, din gura maicii înviate. Dar nimeni până astăzi nu ştie ce taină anume a mărturisit maica Magdalena duhovnicului ei. Unele socotesc că a mărturisit oarecare păcate nespovedite ale bătrânei călugăriţe, Cleomida Iordache, pe al cărei suflet, probabil, îl văzuse ucenica chinuindu-se în iad. Alte maici socotesc că răposata şi-a mărturisit şi anumite păcate ale tinereţii sale, pe care maica Magdalena ar fi uitat să le mărturisească. Altele cred că a povestit părintelui Antim despre muncile iadului şi fericirea raiului, precum şi despre sufletele multor maici din Agapia, pe care le-a văzut acolo.

După terminarea spovedaniei, când părintele Antim ieşea pe uşă, a zis

maicilor uimite de pe sală: Ei, acum intraţi, sfinţiile voastre!

Când au intrat repede la ea s-o dezlege din mantie, maica Magdalena deja adormise din nou. Zadarnic o strigau maicile: „Maică Magdalenă, scoală-te!" Sufletul ei plecase deja la cer.

A treia zi, tot soborul maicilor a petrecut-o cu lacrimi şi evlavie ca pe o cuvioasă, până la cimitir. Şi dacă cineva dintre ele ar fi întrebat pe părintele Antim despre taina aceasta, bătrânul îi răspundea numai atât: A fost o minune!

MONAHUL GHERVASIE GAȘPAR, Mănăstirea Sihăstria (1925-1948)[25]

Era de loc din județul Iași. După ce a învățat câteva clase secundare, a urmat școala de cântăreți bisericești din Mănăstirea Neamț și a îmbrățișat viața monahală. Avea suflet curat și cânta îngerește.

În toamna anului 1947, fratele Gheorghe Gașpar a venit la Mănăstirea Sihăstria. Toți îl iubeau pentru blândețea și smerenia lui. Mai târziu, îmbolnăvindu-se, a făcut ascultare un an de zile la oile mănăstirii. Acolo a citit cuvintele Sfinților Părinți și a început a învăța rugăciunea lui Iisus. La strană cânta așa de frumos, că scotea lacrimi. Iar când nu cânta, se ruga în taină. Inima sa era cuprinsă de o mare pace duhovnicească. Iubea liniștea și tăcerea.

Într-o zi a zis către stareț:

— Doresc să mă fac călugăr! Vreau să fiu și eu dincolo numărat în ceata călugărilor! Părinții l-au călugărit. Simțeau că îl cheamă Dumnezeu. Era suferind.

În biserică stătea nemișcat câte patru ore și era așa de pătruns de dulceața rugăciunii interioare, încât nu observa când se termina slujba. Uneori îl întrebau frații:

— Cum te simți în biserică, părinte Ghervasie?

— Mă simt ca în cer! răspundea el. Părinții mi se par ca niște îngeri, iar sfinții de pe icoane plutesc în văzduh!

Astfel, toți s-au folosit de cuvintele și de așezarea lui.

La sfârșitul slujbei parcă era răpit. Unul dintre părinți îl deștepta, zicând:

— Părinte Ghervasie, hai la chilie că s-a terminat privegherea!

Odată a zis către un frate:

— Îmi pare rău că mă duc din trup și n-am învățat mai bine rugăciunea lui Iisus! În toate necazurile mele numai cu aceasta m-am mângâiat.

La 5 octombrie, 1948, bunul nevoitor a cerut Preacuratele Taine. Părinții l-au dus la biserică și l-au împărtășit. Apoi, i-au zis:

— Părinte Ghervasie, cântă un axion la Maica Domnului, așa cum cântai odată!

Iar el a cântat cu glas îngeresc, plin de bucurie, axionul „Vrednică ești cu adevărat”. Apoi, sărutând icoana Maicii Domnului și cerându-și iertare de la toți, s-a dus la chilie. După trei ore și-a dat sufletul în mâinile Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

---

[25] După mărturiile Arhim. Cleopa Ilie, fost stareț în Mănăstirea Sihăstria, între anii 1945-1949.

SFINȚI ȘI CUVIOȘI
din a doua jumătate
a secolului XX

SFÂNTUL IOAN EPISCOPUL CEL MINUNAT, Schitul Sihla (1918 – c . 1951)

Cu adevărat minunată şi sfântă a fost viaţa şi nevoinţa episcopului Ioan cel purtător de Dumnezeu, care s-a nevoit ca un înger în trup în Munţii Sihlei, în prima jumătate a secolului XX. Însă foarte puţini cunosc viaţa şi aspra osteneală duhovnicească a acestui ierarh purtător de Dumnezeu,

Fericitul episcop Ioan era rus de origine, pentru viaţa sa aleasă a fost hirotonit episcop vicar al Mitropoliei Kievului, prin anul 1915. Apoi, venind peste Rusia ortodoxă cumplita prigoană ateistă, în anii 1917-1918, şi pornindu-se război împotriva Bisericii, fiecare se ascundea din faţa primejdiei.

Văzând aceasta, episcopul Ioan a părăsit pe ascuns Kievul, s-a îmbrăcat în haine civile şi s-a refugiat, neştiut de nimeni, în România, traversând noaptea Nistrul pe o scândură. Apoi s-a dus în părţile Olteniei şi a intrat ca frate începător la Schitul Crasna, judeţul Gorj, prin anul 1920, spunând egumenului Dionisie Lungu că a rămas în ţară cu războiul. Egumenul i-a rânduit să pască vitele.

După trei ani i-a spus stareţul fericitului episcop Ioan: „Frate Ioane, lasă vitele şi pregăteşte-te că în noaptea aceasta te facem călugăr!" Dar el, tăinuindu-se, a dispărut din schit în noaptea aceea şi, neştiut de nimeni, a venit în părţile Moldovei şi s-a făcut mare sihastru în Munţii Sihlei, din judeţul Neamţ.

Cum a ajuns aici şi în ce loc se nevoia, nimeni nu a aflat vreodată. Spun bătrânii locului că avea un bordei tăinuit în pământ, în pădurea deasă dintre Schitul Sihla şi Râpa lui Coroi, în adâncul muntelui, unde s-au nevoit de-a lungul secolelor nenumăraţi sihaştri sfinţi, printre care cea mai vestită era Sfânta Teodora de la Sihla.

Mai spun bătrânii de aici că un pădurar din satul Văratec-Neamţ ştia locul şi taina acestui sfânt şi că îi ducea cele de nevoie din când în când.

Primul călugăr care l-a cunoscut pe episcop la Schitul Sihla a fost Protosinghelul Vasian Scripcă, cu metania din Mănăstirea Secu, care era pustnic sub stâncile Sihlei. Părinţii bătrâni spun că el i-a fost mulţi ani duhovnic sfântului episcop Ioan.

În anul 1931 a fost întâlnit pe obcina Sihlei de către Arhimandritul Cleopa Ilie, pe atunci fratele Constantin, care păştea oile Mănăstirii Sihăstria, împreună cu fratele său, Vasile. Episcopul mergea pe potecă spre Sihla şi în urma lui mergea un ierodiacon basarabean, care îi era ucenic.

Episcopul s-a oprit o clipă şi i-a spus ucenicului său în limba rusă „Spune-i fratelui Vasile să se pregătească, că are de mers o cale lungă! Diaconul a spus această profeţie fraţilor Vasile şi Constantin. Apoi episcopul a plecat cu ucenicul la Sihla la pustnicul Vasian. După şase luni, profeţia sfântului episcop Ioan s-a împlinit, căci fratele Vasile s-a mutat la Domnul în luna mai, 1931.

Timp de 15 ani, nimeni n-a mai vorbit nimic de acest sihastru sfânt. Dar,

după anul 1940, când Protosinghelul Teodul Varzare a ajuns preot slujitor al Mănăstirii Agapia, Dumnezeu iarăşi l-a făcut cunoscut pe episcopul Ioan prin acest duhovnic.

Trecând anii grei ai războiului, 1941-1945, prin rânduială divină, părintele Teodul avea duhovnic pe arhimandritul Cleopa Ilie, stareţul Mănăstirii Sihăstria.

Odată, în vara anului 1945, Părintele Teodul îşi luă toiagul şi, trecând muntele Agapiei, mergea spre Sihăstria. Ajungând la o mică poiană numită „Poiana Trapezei", l-a întâlnit pe fericitul episcop Ioan, care-l aştepta. Era mic de statură, cu capul descoperit, cu părul cărunt şi era îmbrăcat cu o haină lungă de lână, desculţ şi încins cu o frânghie de cânepă. Nu avea nici toiag, nici traistă, ci numai o aţă de metanii făcută de el.

Văzând pe duhovnic, l-a binecuvântat cu amândouă mâinile şi i-a zis cu glas profetic: „Părinte Teodul, te duci la Sihăstria, la Părintele Cleopa? De multe ori mă duc şi eu la Mănăstirea Sihăstria şi stau la slujbă în biserică, însă, cu darul lui Dumnezeu, nu mă vede nimeni. Ştiu că sfinţia ta vrei să te retragi din Agapia la Sihăstria, dar să nu te duci. Rămâi acolo şi fă ascultare, că nu degeaba te-a trimis Dumnezeu la Agapia. Acolo este mântuirea sfinţiei tale!"

După ce i-a spus taina vieţii sale, înainte de despărţire i-a zis: „Părinte Teodul, te rog să-mi cumperi un pachet cu hârtie de scris şi cerneală. Îmi trebuie să scriu ceva!" „Să vă cumpăr şi condei, preasfinţite?" „Nu, a zis el, adu numai nişte peniţe". Apoi, arătând cu mâna spre crengile brazilor, a zis: „Ia uită-te câte condeie mi-a dat Dumnezeu!" Apoi l-a întrebat duhovnicul: „Unde şi când să vă aduc hârtia?" Iar fericitul episcop i-a răspuns: „Nu te îngriji de aceasta, are grijă Domnul de toate!" Şi iarăşi l-a întrebat: „Vreţi să vă aduc ceva pesmeţi de mâncare!" „Nu-mi trebuie nimic, a răspuns episcopul, căci, din mila lui Dumnezeu, am de toate!" „Binecuvântează-mă, preasfinţite!" „Domnul să te binecuvânteze, părinte, şi mă iartă!" Apoi îndată a dispărut sfântul episcop Ioan în desişul pădurii.

După o lună de zile, cumpărând hârtia şi cerneala, părintele Teodul şi-a luat toiagul şi desaga şi, rugându-se să-l întâlnească iarăşi pe episcopul Ioan, a trecut peste munte spre Mănăstirea Sihăstria. Ajungând în Poiana Trapezei, episcopul deja îl aştepta, fără să observe din ce parte vine. Avea chipul alb, luminat şi răspândea o bucurie cerească, străină oamenilor de rând. În mâna stângă ţinea metaniile, iar dreapta era aşezată pe piept ca pentru rugăciune.

Binecuvântându-l iarăşi cu ambele mâini, l-a sărutat pe frunte şi i-a zis:

„Părinte Teodul, te duci la Sihăstria? Mai bine întoarce-te înapoi la Agapia, că părintele Cleopa lipseşte azi din Sihăstria, căci este chemat la Mănăstirea Neamţ!" Apoi duhovnicul i-a spus: „Preasfinţite, v-am adus hârtie, cerneală şi câteva peniţe, cum aţi cerut". Iar fericitul Ioan episcopul a zis: „Îţi mulţumesc, părinte Teodul. Ştiam că vei găsi!" După aceea le-a pus în desaga pe care o avea în spate. „V-am adus şi ceva de mâncare: pâine, fructe şi puţin

vin". „Dumnezeu să-ţi plătească dragostea, părinte Teodul, dar nu am nevoie de nimic. Are Domnul grijă de mine!"

Apoi a zis fericitul episcop Ioan: „Părinte Teodul, de mare folos este postul pentru călugăr. Să ştii că şapte sunt treptele postului, adică sunt şapte feluri de hrană pentru om, şi anume:

a. Carnivorii, care mănâncă întotdeauna carne. Aceştia sunt în treapta cea mai de jos a postului şi, chiar dacă se înfrânează uneori de la mâncare, ei nu pot spori niciodată în rugăciune.

b. Lactovegetarienii, care nu mănâncă niciodată carne, ci numai lapte, brânză, ouă şi tot felul de legume fierte. Aceştia sunt în treapta a doua a postului, pe care o ţin de obicei călugării din mănăstiri şi foarte rar, mirenii.

c. Vegetarienii care mănâncă numai zarzavaturi şi legume fierte sau nefierte. Rânduiala aceasta formează treapta a treia a postului şi o ţin călugării cei mai râvnitori din mănăstiri. De aici încolo încep treptele postului cele mai aspre, pe care păşesc, de obicei, călugării sihaştri şi pustnicii cei mai nevoitori.

d. Fructiferii, care mănâncă o dată pe zi pâine şi fructe nefierte, fără a gusta vreodată altfel de hrană. Cine a ajuns la această treaptă a postului, acela poate stăpâni cu uşurinţă trupul şi gândurile şi poate spori repede pe calea rugăciunii.

e. Cerealierii formează treapta a cincea a postului. La această treaptă ajung călugării, mai ales cei din sihăstrii şi pustnicii, care mănâncă o dată pe zi numai pâine neagră de cereale şi boabe muiate de grâu, porumb, mei, linte, bob, mazăre etc.

f. Hrana uscată este a şasea treaptă a postului călugăresc, la care ajung de obicei pustnicii cei mai râvnitori. Cei care petrec în această nevoinţă mănâncă numai pesmeţi de pâine înmuiaţi în apă, cu sare sau puţin oţet, o dată pe zi şi cu măsură. Aşa se nevoiau sihaştrii de pe Valea Nilului.

g. Hrana sau mana dumnezeiască este ultima şi cea mai înaltă treaptă a postului călugăresc, la care ajung foarte puţini dintre asceţi, după o îndelungată nevoinţă, întăriţi fiind cu darul Sfântului Duh. Aceştia se îndestulează numai cu Preacuratele Taine, adică cu Trupul şi Sângele lui Hristos, pe care le primesc o dată sau de două ori pe săptămână, fără a mai gusta ceva decât numai apă. După grele ispite şi nevoinţe am ajuns, cu darul lui Dumnezeu, să mă mulţumesc numai cu Preacuratele Taine, şi nu mai simt foame, nici trebuinţă de pâine şi legume..."

Apoi l-a întrebat părintele Teodul: „Preasfinţite, acolo în pădure, unde locuiţi, nu vă este frig iarna?" „Părinte Teodul, eu sunt cetăţeanul Munţilor Carpaţi şi Domnul are grijă de mine, că, oriunde mă aflu, nu duc lipsă de nimic. Nu simt nici frigul iernii, nici arşiţa soarelui, nici foamea, nici setea, nici altă nevoie pământească!" „Preasfinţite, a zis duhovnicul, tare m-aş retrage la Mănăstirea Sihăstria, lângă călugări! Acolo aş avea mai multă linişte şi vreme de rugăciune". Iar el mi-a răspuns: „Dacă ai fost rânduit de Mitropolie la

Agapia, fă ascultare, că ai fost trimis acolo cu voia şi porunca lui Dumnezeu!"

Apoi, făcându-i metanie şi sărutându-i mâna, i-a cerut binecuvântare de plecare, iar sfântul Ioan i-a zis: „Domnul nostru Iisus Hristos să te binecuvânteze şi mă iartă!" Şi îndată cuviosul a dispărut.

Aşa s-a despărţit părintele Teodul pentru a doua oară de acest sfânt al zilelor noastre, care se numea şi „cetăţeanul Munţilor Carpaţi!"

A mai trecut un an de zile fără a se şti nimic de episcopul Ioan. În primăvara anului 1946, Protosinghelul Teodul şi-a luat toiagul şi, rugându-se în taină, a trecut muntele spre Sihăstria. Ajungând în Poiana Trapezei, aceeaşi minune s-a săvârşit pentru a treia şi ultima dată. În marginea poienii, sfântul episcop Ioan îl aştepta cu aceeaşi faţă luminată şi cu aceeaşi bucurie şi pace duhovnicească.

Făcându-i cuvenita metanie, cuviosul episcop Ioan a zis: „Aş vrea să mă întorc înapoi în patria mea natală, ca să mă săvârşesc acolo! Sunt şi la noi păduri destule...". Iar părintele Teodul l-a întrebat; „Cum să mergeţi acum, când Rusia este condusă de atei şi Biserica este aşa de prigonită?" Dar sfântul Ioan a zis: „Cred lui Dumnezeu că nu mă va vedea nimeni, căci mâna lui Dumnezeu mă va acoperi...!"

Auzind acestea, duhovnicul Teodul s-a întristat mult şi a lăcrimat. Iar minunatul episcop Ioan l-a întărit în nădejde şi l-a sfătuit să aibă grijă de sufletele încredinţate lui din Mânăstirea Agapia, zicându-i că acolo este mântuirea lui. Apoi, făcându-i metanie, i-a cerut ultima binecuvântare şi aşa s-au despărţit. Episcopul Ioan s-a dus către Sihla, iar părintele Teodul şi-a continuat drumul la Mănăstirea Sihăstria. Din ziua aceea nu l-a mai văzut niciodată. Numai Dumnezeu ştia unde se adăposteşte robul său.

După cinci ani de zile, adică în primăvara anului 1951, Dumnezeu l-a descoperit iarăşi pe sfântul episcop Ioan într-un chip ca acesta: Fratele Ştefan Juncu, păscând oile Mănăstirii Sihăstria prin pădure „deodată a observat un lucru minunat. Câinii s-au oprit din lătrat, iar oile s-au strâns în jurul unui bătrân pustnic necunoscut. Era cuviosul episcop Ioan. Apoi fratele l-a auzit pe sihastru vorbind: „Oare ce am greşit eu astăzi lui Dumnezeu, de m-a arătat oamenilor!" Apoi i-a zis fratelui care păştea oile: „Frate Ştefan, vino încoace şi nu te teme! Ştiu că te spovedeşti la părintele stareţ Ioil, dar te rog să nu-i spui la spovedanie, nici la altcineva, că te-ai întâlnit cu mine astăzi!" Şi îndată, sfântul Ioan a dispărut în pădure.

Fratele Ştefan a ţinut taina aceasta doar o săptămână, căci la spovedanie i-a spus stareţului Ioil cum s-a întâlnit cu acel sihastru sfânt. Auzind aceasta stareţul, a plecat îndată cu egumenul Sihlei, Visarion, şi o săptămână întreagă au străbătut potecile pădurilor şi locurile pustii, dorind să întâlnească pe sfântul episcop.

După încă o lună de zile, fericitul episcop Ioan l-a întâlnit pe fratele Ştefan cu oile prin pădure şi i-a zis: „Frate Ştefan, te-am rugat un lucru când

ne-am întâlnit în pădure şi nu l-ai împlinit! Să ştii că vei pleca în curând la armată şi înapoi nu te vei mai întoarce!" Această profeţie a sfântului Ioan s-a împlinit întocmai, căci, după ce a făcut armata, s-a căsătorit şi a rămas în lume.

Din anul 1951 nu s-a mai aflat nimic despre acest mare şi sfânt episcop Ioan şi nu putem şti dacă s-a reîntors în patria sa, precum dorea, sau s-a săvârşit în pădurile din Munţii Sihlei, unde, de-a lungul secolelor, s-au nevoit şi s-au sfinţit sute de cuvioşi şi cuvioase, printre care cea mai cunoscută rămâne Cuvioasa Teodora de la Sihla.

CUVIOȘI DIN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI XX

IEROMONAHUL VARNAVA LASCONI, Mănăstirea Bistrița-Vâlcea (1884-1953)

Părintele Varnava Lasconi a fost unul dintre marii duhovnici ai mănăstirilor oltenești din secolul nostru. Sihastru și ascet neîntrecut, călugăr foarte îmbunătățit, ascultător desăvârșit, lucrător de taină al rugăciunii lui Iisus și vrednic slujitor al Bisericii lui Hristos.

S-a născut în Hațeg, din părinți săraci și credincioși. În 1908 a intrat în nevoința călugărească la Episcopia din Râmnicu-Vâlcea. Întrecând pe toți cu blândețea, cu răbdarea și cu ascultarea, în anul 1911 a fost călugărit. Timp de 20 de ani a fost grădinarul episcopiei. Ziua lucra și uda grădina, iar noaptea se ruga și se odihnea câteva ore pe un scăunel, după obiceiul Sfântului Ierarh Calinic.

Episcopul Vartolomeu, cucerindu-se de viața lui, în anul 1935 l-a făcut preot și l-a numit duhovnic la Mănăstirea Bistrița, ctitorită de Barbu Craiovescu. Aici s-a nevoit încă 18 ani de zile, săvârșind cele sfinte și mângâind pe oameni. Apoi s-a retras în pădure, la peștera unde au fost ascunse moaștele Sfântului Grigorie Decapolitul. Acolo s-a nevoit câțiva ani în desăvârșită liniște și rugăciune.

Numele lui se făcuse cunoscut peste tot în partea locului, căci primise de la Dumnezeu darul izgonirii duhurilor necurate. Însuși spunea că multe ispite a răbdat de la diavoli în pustie. Odată vrăjmașul i s-a arătat în chip văzut și, apucându-l de haină, l-a aruncat în prăpastie. Dar mâna Domnului l-a scăpat prin minune, că, agățându-i-se rasa într-o creangă, s-a izbăvit de moarte. Între anii 1950-1953, părintele Varnava a slujit ca preot și duhovnic la Mănăstirea Surpatele, fiind un exemplu pentru toți cu faptele și pilda vieții sale, îndemnând multe suflete să urmeze lui Hristos.

În primăvara anului 1953, Cuviosul Varnava, multnevoitorul, s-a săvârșit cu pace și a fost înmormântat la Schitul Păpușa din apropiere.

IEROMONAHUL COSMA POPA, Mănăstirea Cocoș-Tulcea (1868-1954)

Acest părinte iubitor de Hristos s-a născut după trup în comuna Bujor, județul Galați, iar după duh s-a născut în Mănăstirea Cocoș.

În anul 1920 a intrat în nevoința călugărească, iar după câțiva ani s-a învrednicit de darul sfintei preoții. Părintele Cosma era un adevărat călugăr, preot și doctor de suflete, fiind blând și iscusit. Cel mai mult iubea rugăciunea, slujba la biserică, postul și neagoniseala. Pentru osârdia și smerenia lui dobândise de la Dumnezeu darul rugăciunii lui Iisus, cu care se îndeletnicea ziua și noaptea. Dintre cărți, după Sfânta Scriptură, citea cel mai mult viețile și nevoințele sfinților. Timp de 30 de ani a citit zilnic Viețile Sfinților la trapeză, pentru a mângâia și folosi pe toți. În vara anului 1954 a chemat duhovnicul și i-a spus:

— Peste două zile, la Vecernie, mă duc la Hristos. Apoi s-a mărturisit din copilărie și a primit dumnezeiești Taine.

— Părinte Cosma, dă-ne un cuvânt de folos mai înainte de a ne despărți, a zis ucenicul.

— Fraților, să aveți mai presus de toate răbdare, fără de care nu este posibilă viața călugărească. Să fiți osârduitori la biserică și să nu vă rămână pravila și canonul de chilie.

În ultima zi n-a mai vorbit. Tăcea și zicea în taină rugăciunea lui Iisus. În stânga ținea sfânta cruce și cu dreapta se însemna mereu. Când a început Vecernia, deodată fața părintelui Cosma s-a luminat mult. Apoi a zis:

— S-a săvârșit! Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri, Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi!

În clipa aceea părintele Cosma și-a dat duhul.

MONAHUL EVGHENIE DUMITRESCU, Schitul Brazi-Vrancea (1880-1954)

a. Viața

Părintele Evghenie Dumitrescu a fost desăvârșit călugăr atonit. Originar din comuna Segarcea-Dolj, în anul 1903 se duce la Muntele Athos și se face călugăr în Schitul Prodromul. După nouă ani de smerită ascultare este trimis în țară la Schitul Darvari din București, iar în anul 1917 este trimis la metocul Schitului Prodromul din comuna Țifești-Vrancea, pe care îl conduce cu multă pricepere aproape patruzeci de ani, adunând în jurul lui mai mult de 12 ucenici.

În toamna anului 1954 s-a mutat din viața aceasta și a fost înmormântat la Schitul Brazi din apropiere.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Când a ajuns părintele Evghenie superior la metocul Schitului Prodromul de la Țifești, era o mare foamete. Mulți oameni de prin sate – copii, tineri și bătrâni – erau amenințați să moară de foame. Atunci el, găsind destule alimente la metoc, a chemat sătenii din Țifești și le-a împărțit gratuit grâu, porumb, cartofi și fasole.

Așa a scăpat de la moarte sute de oameni.

2. Acest mare nevoitor era atât de blând și înțelept în cuvânt și în faptă, încât toți se foloseau de exemplul lui. Numele lui se făcuse cunoscut peste tot, încât unii, lăsând cele trecătoare „după sfatul lui", ajungeau călugări iscusiți. În acești ani s-au adunat în jurul său 12 ucenici, care i-au slujit cu credință până la sfârșitul vieții, trăind în cea mai deplină armonie și ascultare și neieșind niciodată din cuvântul bătrânului. Împreună se rugau, împreună mâncau, împreună lucrau și niciodată nu scoteau cuvânt deșert din gurile lor. Cu mâinile lucrau, iar cu mintea rosteau rugăciunea lui Iisus. Apoi, deși lucrau în vie, nu gustau nicio bobiță de struguri până la vremea mesei, căutând să urmeze întru totul dascălului lor. Iar la masă, numai după ce gusta bătrânul, începeau și frații să mănânce.

3. Spuneau ucenicii că părintele Evghenie nu încuia niciodată chilia, alimentele și vasele cu vin, dar nimeni nu îndrăznea să ia ceva fără binecuvântarea lui.

Uneori zicea ucenicilor săi:

— Părinţilor, beciul este deschis. Cine vrea poate să servească un pahar de vin. Dar nu uitaţi că furtunul de deasupra este un şarpe cu două capete. De orice capăt te atingi, te poate muşca.

4. Odată, un frate a intrat noaptea fără de veste în chilia lui şi l-a văzut cu mâinile în sus, rugându-se cu lacrimi şi zicând:

— Doamne, caută cu milă spre zidirea Ta şi nu mă lepăda pe mine de la faţa ochilor Tăi!

5. Pentru sfinţenia vieţii lui, uneori îl ruga episcopul să primească preoţia, iar bătrânul se smerea, zicând:

— Preoţia este un har al lui Dumnezeu ce se cuvine sfinţilor, iar nu celor păcătoşi.

6. Într-o zi, un om beat l-a defăimat în public pe părintele Evghenie. Iar bătrânul nimic nu zicea. Atunci ucenicii l-au întrebat:

— Cum ai putut răbda, părinte, ocara aceasta? Nu vrei să-l reclamăm la poliţie?

— Nu este bine să-l reclamăm, ci să răbdăm, că suntem călugări. Că nimeni nu mi-a vorbit aşa de frumos ca fratele acesta! Cuvântul de laudă pentru călugăr este bucuria diavolilor, iar cuvântul de batjocură este bucuria îngerilor.

7. Spuneau ucenicii că, adeseori, un sătean lăsa oile să pască în via mănăstirii. Deci, i-au zis fraţii:

— Dă-ne voie, părinte, să scoatem oile din vie şi să spunem omului să le păzească.

— Nu este bine, fraţilor! a zis bătrânul. De ce să întristăm sau să smintim pe mirean? El nu vede că oile sunt în vie? Lasă să le scoată el, ca să nu-l supărăm.

8. Uneori venea la părintele Evghenie câte un sătean nevoiaş şi-i cerea împrumut alimente, vase sau unelte de lucru. Iar bătrânul îi zicea cu blândeţe;

— Du-te, frate, în magazie şi ia ce-ţi trebuie. Iar când vei termina treaba, adu lucrul înapoi şi-l pune de unde l-ai luat.

El niciodată nu urmărea pe datornici, nici nu le cerea împrumutul înapoi.

9. Cea mai obişnuită ascultare a părintelui Evghenie era munca la bucătărie. În timp ce fraţii lucrau la vie, el făcea focul, fierbea mâncarea, frământa pâinea, aducea apă, spăla vasele şi zicea în taină rugăciunea lui Iisus. La amiază, când toate erau gata, zicea:

— Părinţilor, poftiţi la masă!

Aşa s-a nevoit părintele Evghenie aproape 40 de ani, slăvind pe Hristos şi slujind cu dragoste pe oameni. Apoi şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, fiind îngropat de ucenici lângă biserica Schitului Brazi.

MONAHUL ATANASIE PĂVĂLUCĂ, Mănăstirea Neamț (1877-1955)

a. Viața

Părintele Atanasie Păvălucă a fost unul din cei mai râvnitori ucenici ai marelui pelerin Gheorghe Lazăr și era originar din comuna Breţcu, județul Covasna, sat de mocani vestiți în Transilvania.

În anul 1900, tânărul Ioan a intrat în nevoința călugărească la Mănăstirea Neamț, împreună cu fratele său, Constantin. După un an de zile s-au călugărit împreună în fața icoanei Maicii Domnului. Ioan a primit numele de Atanasie și Constantin a primit numele de Chiril. Părintele Atanasie s-a nevoit păscând oile Mănăstirii Neamț toată viața sa. Iar fratele său, Chiril, a primit darul preoției, s-a dus în Muntele Athos, și acolo bine s-a nevoit în deplină sihăstrie 30 de ani. Apoi s-a săvârșit cu pace în mijlocul ucenicilor săi.

În toamna anului 1955 s-a mutat din viața aceasta și monahul Atanasie Păvălucă și a fost îngropat în cimitirul mănăstirii.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Frații Ioan și Constantin Păvălucă, dorind să slujească toată viața lui Hristos, au zis tatălui lor:

— Tată, dă-ne partea de moștenire ce ni se cuvine, că noi plecăm amândoi la mănăstire.

Deci le-au dat părinții drept moștenire 500 de oi albe. În primăvara anului 1900, cei doi frați au venit la Mănăstirea Neamț și s-au dăruit lui Dumnezeu, împreună cu oile și toată averea lor.

2. Părintele Atanasie a păstorit oile Mănăstirii Neamț aproape 50 de ani, întrecând pe mulți călugări cu ascultarea, cu răbdarea și cu rugăciunea. Permanent mergea după oi cu capul descoperit și cu Psaltirea în desagă, zicând pe de rost psalmii lui David, după exemplul bătrânului Gheorghe Lazăr, dascălul său. Singura lui avere erau câteva cărți, pe care le purta întotdeauna cu dânsul pe munte.

3. Odată l-a întrebat ucenicul:

— Părinte Atanasie, de ce iubești așa de mult Psaltirea?

— Cine nu știe pe de rost Psaltirea, acela nu este călugăr, a răspuns bătrânul.

— Dar de când o știi pe de rost?

— Când aveam 20 de ani și umblam cu oile pe munți, am învățat Psaltirea pe de rost, cu porunca lui Moșul Gheorghe și de atunci o zic necontenit.

4. Altă dată iarăși l-a întrebat ucenicul:

— Părinte Atanasie, ți-a rămas vreodată Psaltirea necitită?

— Cu mila lui Dumnezeu, de când m-am făcut călugăr nu-mi aduc aminte să fi mâncat vreodată înainte de a-mi fi terminat Psaltirea de citit.

— Dar de ce cânți psalmii, părinte Atanasie?

— Apoi nu auzi pe Prorocul David, zicând: *Lăudați-L pe El în Psaltire și în alăută. Toată suflarea să laude pe Domnul* (Ps. 150, 3-5)? Deci, cum aș putea eu să tac, când toată zidirea Îl laudă pe Domnul?

5. Într-o zi l-a întrebat un frate:

— Părinte Atanasie, unde ai găsit scris să umble călugărul permanent cu capul descoperit? Și a răspuns bătrânul:

— Să te întreb și eu un cuvânt. Unde ai găsit scris că Hristos a purtat vreodată căciulă pe cap? Și îndată fratele, cerându-și iertare, a tăcut.

6. Se spunea despre dânsul că noaptea dormea foarte puțin pe un mic scăunel, după exemplul dascălului său. Iar pentru spovedanie își alegea pe cei mai aspri duhovnici din Mănăstirile Neamț, Secu, Sihăstria.

7. Odată l-a văzut ucenicul cu care păștea oile, că a sărit cu picioarele goale în spini și i-a zis:

— De ce ai sărit cu picioarele în spini, părinte Atanasie?

— Iartă-mă, frate, a răspuns bătrânul. În clipa aceea uitasem de muncile iadului!

8. Zicea ucenicul către dascălul său:

— Părinte Atanasie, ce faptă bună trebuie să fac eu ca monah, ca să mă mântuiesc?

— Toată viața ta să ai pe Hristos în minte și te mântuiești! a răspuns bătrânul.

— Dar cum pot avea pe Hristos în minte?

— Ca să-L putem avea pe Hristos în minte și în inimă, ne trebuie neîncetata rugăciune și paza minții de gândurile rele. Zi mereu rugăciunea lui Iisus, fugi de oameni și nu te învoi cu mintea la niciun lucru rău. De vei face acestea, Hristos va fi permanent cu tine.

9. Alt ucenic a zis bătrânului:

— Părinte Atanasie, dă-mi un sfat pentru folosul sufletului meu.

— Ascultă, frate. Adu-ți mereu aminte ce ai făgăduit la călugărie. Că ceea ce ai jurat cu gura ta, pentru aceea vei da socoteală.

10. A zis iarăși ucenicul său:

— Părinte Atanasie, cât ai umblat cu oile prin munți, ai întâlnit vreun pustnic?

— Da, am întâlnit într-un bârlog, la noi în Covasna, un sihastru sfânt. Eram cu fratele meu. După ce i-am făcut metanie, ne-a binecuvântat și ne-a prevestit: „Să știți că voi amândoi călugări o să muriți!”

11. Părintele Atanasie citea mereu Sfânta Scriptură și cuvintele Sfinților Părinți. Într-o zi a întrebat pe ucenicul său:

— Citit-ai pe Sfântul Damaschin?

— Nu, părinte, nici n-am auzit de cărțile lui.

— Nu știi nimic! Acolo, frate, este fundamentul credinței noastre. Deci,

scoțând din traistă Dogmatica Sfântului Ioan Damaschin, a zis:

— Primește, frate, cartea aceasta. Aici se află miezul credinței noastre ortodoxe.

12. A zis iarăși părintele Atanasie ucenicului său:

— Citit-ai Pravila Mare?

— N-am citit-o, părinte.

— Nu cunoști legile Bisericii!

— Dar unde aș putea-o găsi?

Atunci bătrânul a scos din traistă Pidalionul și l-a dat ucenicului să-l citească.

13. Într-o zi i-a zis ucenicul:

— Părinte Atanasie, de ce nu-ți faci și sfinția ta o haină mai bună că, iată toate ți s-au rupt. Iar bătrânul a răspuns:

— Aceea nu-i călugărie, frate, cu haine bune, cu mâncare multă, cu vin și cu odihnă. Călugărul trebuie să fie mai sărac și mai rău îmbrăcat decât orice om.

14. L-a întrebat ucenicul iarăși:

— De ce nu-ți iei o chilie în mănăstire, părinte Atanasie? Măcar pe timp de iarnă.

— Ce-i aceea chilie în mănăstire? Acolo este ca la spital! Iar aici în munte, mă simt ca în grădina raiului!

15. A zis către bătrân unul din frați:

— Ce să fac, părinte Atanasie, că tare mă luptă gândurile cele necurate?

— Luptă, frate, și nu slăbi! Păzește-ți mintea, ochii și trupul curat. Călugărul, dacă a pierdut fecioria, a pierdut tot. Păzește-ți fecioria, frate, că fecioria este mare dar. Să ții la ea până la moarte, ca să ai îndrăzneală la sfânta rugăciune. Iar dacă o pierzi, te rușinezi când stai în fața lui Hristos și a sfinților îngeri.

— Dar ce să fac, părinte, ca să scap de război?

— Nu te descuraja, frate, că fără război nu este cunună, nici mântuire, întărește-te cu postul, cu neîncetata rugăciune, cu Psaltirea și cu deasa spovedanie. Că aceasta este lupta cea mai mare a călugărului.

16. Uneori zicea bătrânul ucenicilor săi:

— Fraților, nu păziți numai oile. Ci, păziți-vă și gândurile să nu le fure lupii iadului. Faceți-vă pravila, spovediți-vă regulat și nu uitați de ceasul morții.

17. Odată l-a întrebat un creștin:

— Părinte Atanasie, cum este mai bine să țin? Pe stil vechi sau pe stil nou?

— Ce-i acela stil vechi sau nou? Faptele bune sunt totul. Ascultă de Biserică și niciodată nu vei greși!

18. În toamna anului 1955, părintele Atanasie s-a îmbolnăvit. Deci, fiind

adus de la stână la bolnița mănăstirii, a primit Preacuratele Taine și s-a săvârșit cu pace în adâncă smerenie, cu Psaltirea lângă el și cu sufletul plin de bucuria Duhului Sfânt!

CUVIOȘI DIN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI XX

SCHIMOHAHUL IONA BĂLĂȘESCU, Sihăstria Cavsocalivia-Muntele Athos (1885-1955)[1]

Cuviosul schimonah Iona s-a născut în comuna Băileşti-Gorj în anul 1885. După ce termină o şcoală de meserii, la vârsta de 18 ani, s-a dus în Sfântul Munte să slujească lui Hristos.

Anii de ucenicie i-a petrecut la chilia românească Colciu. Aici a primit tunderea în monahism şi a învăţat meşteşugul nevoinţei duhovniceşti de la cei mai aleşi duhovnici români.

A mai sihăstrit încă trei ani la o altă chilie românească din apropierea Mănăstirii Pantocrator. Iar în anul 1911 se stabileşte definitiv la Schitul Sfântului Vasile din Sihăstria Cavsocalivia, în partea de sud-est a Muntelui Athos. Aici se nevoiau călugării atoniţi cei mai iubitori de linişte şi de osteneală. Printre aceştia erau nu puţini sihaştri români. Ei trăiau numai din lucrul mâinilor şi din mila mănăstirilor de obşte. Hrana o aduceau cu barca din cauza locului foarte stâncos şi pustiu, iar apă adunau iarna din ploi.

Părintele Iona s-a nevoit aici mai mult de 40 de ani, la o mică chilie românească cu hramul Sfântului Macarie. Deci, primind îngerescul chip al schimniciei şi adunând în jurul său patru ucenici, toţi cu numele de Macarie, se osteneau împreună în neadormită rugăciune, în priveghere şi în neştiute bucurii ale Duhului Sfânt.

Mai târziu, deprinzând bine limba greacă, schimonahul Iona a dorit să îmbogăţească literatura patristică românească cu câteva opere ale Sfinţilor Părinţi. Una din cele mai importante traduceri ale Cuviosului Iona este Hristoitia, pe care reuşeşte să o tipărească la Bucureşti în anul 1937. Deşi este singura lui traducere care vede lumina tiparului, folosul duhovnicesc al acestei cărţi este foarte mare. Prin jertfa sa, smeritul atonit român pune la îndemâna credincioşilor un preţios tratat de morală practică ortodoxă, care călăuzeşte şi astăzi multe suflete către Hristos.

Aşa s-a ostenit Cuviosul Iona schimonahul în Muntele Athos timp de 52 de ani, în lipsă, în smerenie, în post şi în neîncetată rugăciune. În vara anului 1955, fiind chemat de Hristos la cereştile lăcaşuri, a dat celor patru ucenici ai săi sărutarea cea mai de pe urmă şi a adormit cu pace. Osemintele sale se odihnesc astăzi la Schitul Sfântul Vasile, aproape de ţărmul Mării Egee.

---

[1] După mărturiile ucenicilor săi din Muntele Athos.

ARHIMANDRITUL SAVA CIMPOCA, Schitul Sfântul Ioan Botezătorul-Alba Iulia (1888-1955)[2]

a. Viaţa

Acest părinte iubitor de Dumnezeu a fost un iscusit nevoitor şi povăţuitor de suflete. S-a născut în comuna Sadu, judeţul Sibiu, din părinţi binecredincioşi. Era cel mai mare dintre cei cinci copii. Mai târziu, atât părinţii, cât şi copiii, au îmbrăţişat viaţa monahală şi au ajuns călugări buni.

Părintele Sava a luat cel dintâi jugul lui Hristos. În anul 1904 a intrat în obştea Mănăstirii Căldăruşani, iar după patru ani a primit schima monahală. Mai târziu i-au urmat tatăl cu al doilea frate, care s-a călugărit, primind numele de Elisei. Iar mama cu trei fete s-au călugărit în Mănăstirea Ţigăneşti. Era un lucru minunat a vedea pe tata cu fiii şi pe mama cu fiicele, împreună ostenindu-se pentru Hristos şi unii pe alţii îndemnându-se la rugăciune, la smerenie şi ascultare.

În anul 1914, părintele Sava a fost hirotonit preot la Mănăstirea Tismana. Între anii 1918-1946 a fost, pe rând, preot şi duhovnic în mai multe mănăstiri, iar în anul 1946 a fost numit egumen la Schitul Sfântul Ioan Botezătorul din Alba Iulia. După o aleasă activitate duhovnicească, în toamna anului 1955, arhimandritul Sava Cimpoca s-a mutat cu pace la cereştile lăcaşuri.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Acest părinte vrednic de pomenire întrecea pe mulţi călugări cu postul, cu privegherea, cu bărbăţia şi cu râvna pentru împlinirea faptelor bune. Cel mai mult se jertfea cu săvârşirea Liturghiei zilnice şi cu spovedania credincioşilor. Deşi era aspru la canon şi hotărât în cuvânt, totuşi mulţi îl căutau şi îl aveau de părinte duhovnic.

2. Mărturisesc ucenicii lui că părintele Sava primise de la Dumnezeu, pentru viaţa lui aleasă, darul izgonirii duhurilor necurate. Zilnic veneau la el oameni bolnavi, pe care părintele îi făcea sănătoşi cu postul şi cu rugăciunile sale. Din această pricină multe ispite pătimea de la diavoli.

3. Odată l-a întrebat un episcop:

— Părinte Sava, de ce te chinuieşti aşa de mult cu postul, cu privegherea şi cu rugăciunea?

— Preasfinţite, Domnul nostru Iisus Hristos a suferit pentru noi toţi, iar eu sufăr numai pentru păcatele mele!

4. Părintele Sava slujea întotdeauna cele sfinte cu multă evlavie şi fără nicio grabă. Într-o zi însă, cântăreţul cânta repede la strană. Atunci bătrânul a zis ucenicului său:

---

[2] După mărturiile surorii sale – monahia Vitalia Cimpoca – din Mănăstirea Ţigăneşti.

— Spune-i cântărețului că eu nu mă grăbesc!

5. Într-o zi nu avea cine face mâncare la obște. Atunci părintele Sava, după ce termină slujba, a tăiat lemne, a pregătit mâncarea, a sunat clopotul și a servit pe toți la masă. La urmă a început să spele vasele.

— Lasă, părinte stareț, că spălăm noi vasele – au zis ucenicii.

— Nu. Astăzi fac eu tot. Mâine, dacă veți vrea, veți face sfințiile voastre.

Din ziua aceea, toți se sileau să urmeze nevoința starețului.

6. A venit odată la schit sora starețului – maica Vitalia din Mănăstirea Țigănești-Ilfov. Dar bătrânul n-a primit-o în chilie.

— De ce n-ai primit pe maica în chilie, părinte stareț? l-au întrebat ucenicii.

— Dar oamenii știu că este sora mea? a răspuns bătrânul cu asprime.

7. În altă zi a venit o femeie plângând la schit:

— Părinte, rugați-vă pentru soțul meu. Trebuie să-i facă operație și nu știu dacă mai scapă.

— Nu mai plânge, soră. Să ne rugăm Domnului trei zile cu post pentru el.

După trei zile, bolnavul s-a făcut sănătos și n-a mai fost operat.

8. În timpul războiului trecut, la spitalul din Ploiești erau mulți bolnavi de tifos exantematic, care mureau neîmpărtășiți și nu avea cine să-i îngroape. Atunci părintele Sava a zis către starețul Mănăstirii Ghighiu:

— Dacă îmi dați voie, mă duc să împărtășesc bolnavii. Eu nu mă tem că mă voi îmbolnăvi.

Astfel, doi ani de zile, părintele Sava a fost duhovnicul bolnavilor și multe inimi zdrobite a alinat, dar, cu darul lui Hristos, a fost păzit nevătămat. Apoi, stabilindu-se la Schitul Sfântul Ioan Botezătorul-Alba Iulia, a făcut multă misiune evanghelică între credincioși și s-a săvârșit cu pace.

PROTOSINGHELUL VASIAN SCRIPCĂ, Mănăstirea Secu (1887-1956)

Cuviosul Vasian, care a fost mulţi ani stareţ al Mănăstirii Secu, s-a născut în anul 1887, în comuna Fântâna Mare-Suceava. Fiind ales de Dumnezeu pentru o viaţă duhovnicească mai înaltă, a intrat în obştea Mănăstirii Râşca şi a fost tuns în monahism în anul 1915. Apoi, nevoindu-se cu multă râvnă pentru Hristos, ducea o viaţă aspră, cu rugăciune, post, tăcere şi smerenie, lucrându-şi în taină mântuirea sufletului său.

Dorind o nevoinţă duhovnicească mai înaltă, s-a făcut sihastru la Schitul Sihla, ostenindu-se zece ani într-un bordei pustnicesc sub stânci, aproape de peştera Sfintei Teodora. Părinţii bătrâni spun că pustnicul Vasian se întâlnea uneori cu sfântul episcop Ioan, care, de asemenea, se nevoia şi el în Munţii Sihlei, după cum scrie în viaţa lui.

În anul 1934, fiind hirotonit preot, iar un an mai târziu numit stareţ şi duhovnic al Mănăstirii Secu, ieroschimonahul Vasian s-a învrednicit să fie un timp duhovnicul acestui fericit şi mare pustnic Ioan. Însă părintele Vasian niciodată nu spunea nimic despre această taină a vieţii lor, lăsând totul în grija şi în voia lui Dumnezeu.

Acest cuvios stareţ iubea foarte mult liniştea, rugăciunea şi privegherea de noapte. De aceea mai puţin se îngrijea de cele ale Martei, căci gustase din dulceaţa liniştii şi a neîncetatei rugăciuni.

În anul 1950 s-a retras din stăreţie, petrecând ultimii ani numai în rugăciune, în cugetare la cele cereşti şi pregătire pentru înfricoşatul ceas al morţii.

În toamna anului 1956, simţindu-şi sfârşitul aproape, şi-a cerut iertare de la toţi, s-a mărturisit la duhovnicul lui şi a primit Preacuratele Taine. Apoi, binecuvântând pe toţi, şi-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Hristos, lăsând cu limbă de moarte să fie înmormântat fără sicriu, după tradiţia Muntelui Athos.

CUVIOȘI DIN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI XX

MONAHIA AGATONICA BORDACEL, Mănăstirea Dintr-un Lemn (1886-1956)

Maica Agatonica a fost o călugăriță aleasă în obștea Mănăstirii Dintr-un Lemn. Era de loc din satul Romani-Gorj. Iubind pe Hristos, a intrat de mică în mănăstire, învățând de la fiecare smerenia, tăcerea și rugăciunea.

Cea mai mare virtute a maicii Agatonica era sfânta ascultare. Toată viața a îngrijit de vitele mănăstirii, cu o dragoste și răbdare rar întâlnite. Păștea oile, aducea lemne din pădure, mulgea vacile, hrănea păsările, făcea curățenie și tot ce i se poruncea. Tot timpul tăcea, lucra, se ruga și era fericită. Pentru blândețea inimii sale o iubea toată obștea călugărițelor. O iubeau păsările, vitele, copiii satului și mai ales oile mănăstirii, pe care le-a păstorit 30 de ani. Noaptea se ruga mult și dormea puțin. Iar când celelalte surori o mustrau că nu pot dormi din cauza ei, maica Agatonica le răspundea:

— Scoală, soră, și bagă în traistă, că rămâne traista goală! Că ce strângi aici, aceea vei găsi dincolo!

La biserică venea cea dintâi și aducea regulat și pe mama ei, care era bătrână și oarbă. Uneori îi ziceau celelalte:

— Maică Agatonica, de ce chinuiești pe bătrâna, că este bolnavă?

— Lasă să se mântuiască și ea! Să o găsească Hristos în biserică. Eu tot nu am timp să vin regulat la biserică. Măcar ea să se roage pentru mine.

La bătrânețe nu mai păștea oile. Dar spunea celorlalte:

— Dați-mi și mie să fac ceva, că mănânc degeaba! Și o trimiteau să dea de mâncare la păsări.

Alteori o întrebau maicile:

— Unde te grăbești așa, maică Agatonica?

— Mă duc la părintele să mă împărtășesc. Știu eu, mai ajung până mâine? În toamna anului 1956, maica Agatonica a adormit cu pace, dându-și sufletul în mâinile Domnului.

PROTOSINGHELUL MIHAIL BĂDILĂ, Schitul Peştera Ialomicioarei (1880-1957)

a. Viaţa

Cuviosul protosinghel Mihail a fost un stareţ renumit al Schitului Peştera Ialomicioarei. Era de loc din comuna Moeciu-Braşov. În anul 1900 a intrat în nevoinţa călugărească la Schitul Peştera. Fiind foarte ascultător, blând şi iubitor de Dumnezeu, părinţii schitului l-au făcut călugăr. După zece ani l-au hirotonit diacon şi preot, ajungând duhovnic iscusit în partea locului.

În anul 1925, ieromonahul Mihail a fost numit egumen şi părinte duhovnicesc al Schitului Peştera, pe care l-a povăţuit cu multă smerenie şi blândeţe 27 de ani. În anul 1952, egumenul Mihail Bădilă s-a retras la linişte, iar după cinci ani s-a mutat cu pace la odihna cea de sus.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Cea mai aleasă faptă bună a părintelui Mihail era râvna lui pentru rugăciune, pentru slujba bisericii. Timp de peste 50 de ani a fost nelipsit de la toate slujbele bisericeşti de zi şi de noapte. Ori citea, ori cânta la strană, ori slujea cele sfinte, ori se ruga în taină cu rugăciunea lui Iisus.

2. Spuneau ucenicii bătrânului că, pentru bunătatea şi evlavia lui, dobândise de la Dumnezeu darul rugăciunii şi al înţelepciunii duhovniceşti. Pentru aceea ajunsese duhovnic renumit, şi mulţi călugări, sihaştri şi mireni căutau şi îşi deschideau inima sub epitrahilul lui.

3. Într-o noapte de iarnă, după Utrenie, stareţul a plecat de la schit peste munte, la Mănăstirea Sinaia. Pe cale i-au ieşit câţiva lupi înainte. Bătrânul însă nu s-a înfricoşat. Ci, făcându-şi semnul crucii, a zis:

— Doamne, facă-se voia Ta! Apoi, întorcându-se către lupi, a adăugat:

— Dacă aveţi poruncă de la Dumnezeu să mă mâncaţi, iată-mă, sunt înaintea voastră. Iar dacă nu aveţi poruncă să mă mâncaţi, atunci duceţi-vă în drumul vostru.

În clipa aceea, lupii şi-au plecat capetele în jos şi au dispărut în pădure.

4. În altă iarnă, mergând spre Sinaia, pe vârful muntelui l-a cuprins o

furtună cu viscol cumplit. Atunci părintele Mihail, știind că numai Dumnezeu îl poate scăpa de la moarte, a căzut în genunchi și, înălțându-și mâinile spre cer, s-a rugat cu lacrimi, zicând:

— Doamne, facă-se voia Ta!

În ceasul acela s-a izbăvit de moarte în chip minunat, căci s-a văzut mergând pe șoseaua ce duce spre orașul Bușteni. Deci, dând slavă lui Dumnezeu, a doua zi s-a întors cu pace la schit.

5. Spuneau ucenicii stareţului Mihail și acest lucru cu totul minunat:

Era în vara anului 1938. Într-o noapte, pe când bătrânul aţipise în chilie, deodată auzi un glas poruncitor, care se repetă de două ori:

— Du-te și ia pe pustnicul din poiana Obârșie!

Până la ziuă bătrânul s-a rugat. Apoi, luând pe duhovnicul său, ieromonahul Antonie, au urcat muntele spre poiana Obârșie. Nimeni nu știa să se nevoiască vreun pustnic în partea aceea. Și, iată, în poiană au aflat un mic bordei pustnicesc și în faţa lui, un călugăr care stătea pe un trunchi de buștean.

— Binecuvântează, părinte! a zis stareţul.

În clipa aceea, însă, au observat că sihastrul acela necunoscut și sfânt se mutase din viaţa aceasta. Atunci părinţii l-au coborât de pe munte și l-au îngropat în schit, alături de biserică. Câţi pustnici sfinţi s-au nevoit neștiuţi de oameni în adâncul Munţilor Carpaţi!

6. În primăvara anului 1950, noaptea, pe când părintele Mihail se ruga în chilie, deodată s-a prăbușit un bolovan mare de stâncă peste chilia lui. Dar, la porunca lui Dumnezeu, bolovanul s-a oprit în pod, deasupra capului său. Astfel, bunul nevoitor a fost izbăvit și de data aceasta de cursele vrăjmașului.

7. Spre sfârșitul anului 1957, stareţul Mihail a zis către ucenicul său:

— Părinte Pimen, cât mai este până la Sfântul Mucenic Ignatie?

— Mai sunt trei săptămâni.

— Să știi că în ziua Sfântului Ignatie mă duc din viaţa aceasta!

În seara aceea, bătrânul stătea pe marginea patului și citea din Sfânta Scriptură. Apoi a zis ucenicului:

— Du-te la chilie și te odihnește, că eşti obosit.

După un ceas, ucenicul l-a găsit adormit în Domnul, cu Biblia pe braţe. Așa s-a săvârșit Cuviosul stareţ Mihail!

SCHIMONAHUL GHERASIM CÂRJĂ, Mănăstirea Neamț (1877-1957)

a. Viața

Părintele Gherasim Cârjă a fost o floare de mult preț în obștea Mănăstirii Neamț. S-a născut în comuna Agapia-Neamț și a primit din copilărie o creștere aleasă. În anul 1907 a intrat în nevoința călugărească la Mănăstirea Neamț. Dar, socotindu-se nevrednic de treapta preoției, a fost toată viața paracliser și veșmântar, slujind Biserica lui Hristos cu desăvârșită credință și dragoste.

La începutul anului 1957, schimonahul Gherasim s-a strămutat la cerești lăcașuri, în vârstă de 80 ani.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Acest mare nevoitor al zilelor noastre a întrecut pe mulți părinți din Mănăstirea Neamț cu aceste trei fapte bune: ascultarea desăvârșită, rugăciunea și dumnezeiasca dragoste. Pentru bunătatea și blândețea lui, toți călugării îl cinsteau și se foloseau de pilda vieții lui.

2. Cincizeci de ani a făcut părintele Gherasim aceeași ascultare de paracliser și veșmântar, cu multă dragoste pentru casa Domnului, nelipsind niciodată de la slujbele bisericii. Era candelă mereu aprinsă în obștea Mănăstirii Neamț.

3. Spun bătrânii care l-au cunoscut că părintele Gherasim știa să împodobească biserica, mai ales spre sărbători, ca pe o adevărată mireasă a lui Hristos. Punea perdele noi la icoana Maicii Domnului, scotea veșminte luminate, așternea covoare de lână, potrivea candelele, aprindea lumânări de ceară și folosea tămâie de la Sfântul Mormânt, păstrată anume pentru marile sărbători.

4. Părintele Gherasim avea mare evlavie către icoana Maicii Domnului, înaintea căreia îi citea zilnic acatistul și paraclisul. El nu îngăduia nimănui să vorbească în biserică. Dacă auzea pe cineva vorbind, îndată zicea cu glas rugător:

— Vă rog, nu vorbiți în biserică. Este păcat! Ne vede Maica Domnului! Apoi adăuga: Iertați-mă pe mine, păcătosul!

Astfel, toți se zideau sufletește de cuvintele lui și, când treceau pe lângă el, își ziceau unii altora:

— Să tăcem, că ne aude părintele Gherasim!

5. Spun ucenicii lui că acest smerit nevoitor avea permanent mintea la cele dumnezeiești, iar pe limba sa purta întotdeauna numele prea dulce al lui Hristos. Nimeni nu l-a văzut vreodată râzând sau vorbind cuvinte de prisos. În biserică nu se așeza niciodată în strană, oricât de obosit ar fi fost, iar când se termina slujba, mergea la chilie cu fața senină și cu rugăciunea în inimă.

6. Spun iarăși ucenicii lui că chilia părintelui Gherasim era un adevărat altar de biserică.

Aceleași icoane frumos împodobite, aceeași candelă nestinsă, aceleași lumânări de ceară și mireasmă de tămâie. Iar bătrânul, ca un sfeșnic de veghe, ceasuri în șir citea la Psaltire, făcea metanii, slăvea pe Dumnezeu și se ruga pentru toată lumea.

7. O altă nevoință a părintelui Gherasim era permanenta lui grijă pentru cei răposați. Timp de aproape o jumătate de secol aducea zilnic la biserică vin și colivă pentru parastas și aprindea candele și lumânări la mormintele celor adormiți. După ce făcea câte trei închinăciuni și tămâia fiecare cruce, zicea:

— Dumnezeu să te odihnească cu drepții, părinte!

8. În noaptea Sfintelor Paști, părintele Gherasim mergea cel dintâi la cimitir și aprindea sute de lumânări. Apoi cobora în gropniță, aprindea candela, făcea trei închinăciuni și zicea către cei răposați:

— Hristos a înviat, preacuvioși părinți!

Spun părinții că odată i-a răspuns la salut un glas dintre cei adormiți, zicând:

— Adevărat a înviat Domnul, părinte Gherasim!

9. Se spunea despre părintele Gherasim că aproape zilnic veneau la el săraci, infirmi, copii orfani de prin sate și-i cereau milostenie. Iar bătrânul îi punea la masă pe cerdacul chiliei și le împărțea tot ce găsea la îndemână.

Avea încă și acest obicei. Când auzea că se zidește vreo biserică nouă, aduna bani de la călugări și de la rude, apoi cumpăra icoane, evanghelii, sfinte vase și veșminte și le dăruia personal la bisericile noi.

10. Cu puțin înainte de obștescul sfârșit i-a zis ucenicul:

— Părinte Gherasim, dă-mi sfatul cel mai de pe urmă!

Iar bătrânul i-a răspuns:

— Păzește biserica în toată viața, că și biserica te va păzi! Iar dacă nu păzești pravila bisericii, vei cădea în mari ispite și primejdii.

11. Ultimele două săptămâni, schimonahul Gherasim Cârjă a stat numai la chilie, în așteptarea venirii lui Hristos. Îmbrăcat cu rasă și mantie, cu crucea și metaniile în mână, aștepta pe marginea patului. Nu voia nici să mănânce, nici să se odihnească. Tot timpul se ruga.

— De ce nu te culci, părinte Gherasim? îl întrebau ucenicii.

— Nu pot dormi. Sunt în așteptare!... Nu știu în care ceas va veni Mirele. În dimineața zilei de 16 ianuarie, 1957, când împlinea 50 de ani de nevoință călugărească, bunul ostaș și-a dat sufletul în mâinile lui Hristos și a fost îngropat în cimitirul mănăstirii.

SFÂNTUL IOAN IACOB HOZEVITUL DE LA NEAMŢ (1913-1960)[3]

a. Viaţa

Cuviosul Ioan Iacob, cu metania din Mănăstirea Neamţ, a fost un sihastru sfânt al zilelor noastre care s-a nevoit 24 de ani în Ţara Sfântă, atât pe Valea Iordanului, cât şi în pustiul Hozeva. Acest fericit purtător de Hristos s-a născut în satul Crăiniceni, comuna Păltiniş-Botoşani, la 23 iulie, 1913, într-o familie de ţărani credincioşi, anume Maxim şi Ecaterina, fiind singur la părinţi. Din botez s-a chemat Ilie, iar în familie i se spunea „Iliuţă". La şase luni după naştere, mama sa, îmbolnăvindu-se, a decedat, iar copilul a rămas în grija bunicii sale după tată, Maria Iacob, care îl îngrijeşte ca o adevărată mamă timp de zece ani.

În anul 1916, când copilul Ilie avea trei ani, tatăl său a decedat pe front. În anul 1923 a decedat şi bunica, lăsând pe micul Ilie cu totul orfan şi lipsit de mângâierea părinţilor şi a bunicilor. De acum, copilul este luat în grija unchiului său, Alecu Iacob, care avea acasă şase copii. Între anii 1926-1932, tânărul Ilie urmează Gimnaziul „Mihail Kogălniceanu" şi Liceul „Dimitrie Cantemir" din Cozmeni-Cernăuţi.

În vara anului 1933 a intrat ca vieţuitor în obştea Mănăstirii Neamţ. La 8 aprilie, 1936, este tuns în monahism, primind numele de Ioan, iar în noiembrie acelaşi an se duce, cu alţi doi călugări din marea lavră, să se închine la Mormântul Domnului. Apoi rămâne definitiv în Ţara Sfântă, unde se nevoieşte în obştea Mănăstirii Sfântul Sava de lângă Betleem.

La 14 septembrie, 1947, este hirotonit preot în Biserica Sfântului Mormânt de către mitropolitul Irinarh şi apoi numit egumen la Schitul românesc Sfântul Ioan Botezătorul de la Iordan. După cinci ani de ascultare se retrage cu ucenicul său, monahul Ioanichie Pârâială, în pustiul Hozeva,

---

[3] P.S. Lucian Tomitanul, *Cuviosul Ioan Iacob de la Neamţu (Hozevitul)*, în *Sfinţii români...*, op. cit., p. 550; *Vetre de sihăstrie...*, op. cit.

aproape de Ierihon. Aici se nevoiesc împreună opt ani de zile, în peștera Sfânta Ana, pe valea pârâului Horat.

La 5 august, 1960, când avea 47 de ani, Cuviosul Ioan Iacob se mută la cerești lăcașuri și este înmormântat în peștera în care s-a nevoit. După 20 de ani, la 8 august, 1980, s-a aflat întreg în mormânt, fiind preamărit de Dumnezeu ca sfânt.

La 15 august, același an, moaștele sale au fost duse la Mănăstirea Sfântul Gheorghe Hozevitul din apropiere, cu binecuvântarea Patriarhului Benedict al Ierusalimului, și se păstrează în biserică alături de celelalte sfinte moaște.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Acest cuvios a fost ales de Dumnezeu pentru Împărăția cerurilor din pântecele maicii sale, căci din pruncie se vedea umbrit de darul Duhului Sfânt, fiind întru toate blând ca un miel, smerit, tăcut, râvnitor pentru cele sfinte și răbdător în ispitele cele dinăuntru și din afară. Apoi, rugăciunea cu lacrimi neîncetat se lucra în mintea și inima sa. Încă și mama sa Ecaterina a fost rânduită de Hristos să ducă viață neîntinată până la nuntă și să nască pe pământ un singur fiu, căci îndată după naștere se strămută la cerești lăcașuri.

2. Fericitul Ilie, rămas orfan din pruncie de ambii părinți trupești, avea tată în cer pe Dumnezeu, iar mamă duhovnicească avea Biserica și pe smerita sa bunică Maria, văduvă, care l-a crescut și l-a ocrotit cu rugăciunea și dragostea ei până la vârsta de zece ani. Spun bătrânii din satul său natal că bunica își ducea zilnic nepoțelul să i-l alăpteze mamele tinere din apropiere și stătea lângă el de veghe ziua și noaptea, până ce copilul a început să vorbească. Iar vara, când pleca la lucrul câmpului, punea copilul într-o traistă, încât numai capul i se vedea, îl așeza în spate, se însemna cu Sfânta Cruce și se ducea la muncă cu rugăciunea pe buze și cu lacrimile în ochi. Acolo îl adăpostea la umbra unui copac, până la apusul marelui. Apoi îl așeza în traistă și-l aducea acasă. După ce îl hrănea, îl culca lângă sfintele icoane, iar ea se ostenea cu rugăciuni și metanii până noaptea târziu, după tradiția sfântă străbună.

3. Fiind luminat la minte, copilul învăța bine la școală și făcea mare bucurie bunicii sale. Mai târziu, bătrâna îl învăța pe de rost sfintele rugăciuni, îl ducea regulat la biserică și îl punea să citească la Psaltire, căci ea nu știa carte. Alteori îi spunea să citească patimile Domnului, iar ea plângea și făcea metanii. Uneori copilul o întreba:

— Mamă, de ce plângi așa tare când citesc patimile Domnului?

Iar bătrâna îi răspundea, suspinând:

— Dragul meu, tu nu știi durerea din casa noastră. Nu sunt eu mama ta! Ea a decedat când tu aveai numai șase luni, iar tatăl tău a murit în război, când erai de trei ani. Eu sunt bunica ta, iar bunicul tău s-a dus la cer de mult. Fiind văduvă, voiam să mă duc la mănăstire, dar, văzând că ai rămas orfan de părinți,

am renunțat ca să te cresc pe tine. De aceea plâng, că sunt bătrână și după moartea mea vei rămâne singur și orfan pe lume. Dar să ai credință în Dumnezeu, să te rogi Lui mereu, să fugi de păcat și să-ți aduci aminte de noi. De vei face așa, te va acoperi Maica Domnului și vei scăpa de multe primejdii. Eu nu-ți doresc altceva mai bun în viață decât să ajungi preot și să slăvești pe Hristos!

4. La vârsta de 20 de ani, terminând liceul și fiind luminat la minte cu darul lui Hristos, prietenii și rudele îl îndemnau să urmeze teologia și să se facă preot. Însă conștiința și cugetul inimii sale îi spuneau: „Nu, eu vreau să mă fac călugăr!" Odată, pe când lucra la câmp, fiind în îndoială, se ruga lui Dumnezeu să-i descopere ce să facă. Apoi a auzit o voce tare de sus: „Mănăstirea". Din clipa aceea nu mai avea odihnă, căci Duhul Sfânt îl îndemna să plece cât mai repede la mănăstire și să-și închine viața lui Hristos.

5.În vara anului 1933, într-o zi de Duminică, pe când tinerii din sat se adunau cu veselie la nuntă, alesul Domnului, Ilie, s-a închinat cu lacrimi în biserica din Crăiniceni, și-a sărutat crucile părinților din cimitir și, luându-și rămas bun de la ai săi, a plecat să se logodească cu Hristos în obștea Mănăstirii Neamț.

6. Văzându-l episcopul Nicodim, starețul lavrei, l-a întrebat:

— De ce ai venit, frate Ilie, la mănăstire?

— Părinte stareț, doresc să mă fac călugăr, să-mi plâng păcatele mele, să mă rog pentru părinții care m-au născut și să laud neîncetat pe Dumnezeu.

— Bun lucru ți-ai ales, frate Ilie. De vei avea smerenie și ascultare și vei iubi rugăciunea, pe toate cele bune le vei săvârși, vei birui cu ușurință ispitele acestei vieți și cu sfinții în cer te vei număra.

— Așa să-mi ajute Bunul Dumnezeu, preasfințite părinte stareț!

— Numai să ai răbdare în toate, să te hrănești din învățăturile Sfintei Scripturi și ale Sfinților Părinți și să urmezi viața și sfaturile cuvioșilor duhovnici și nevoitori din obștea Mănăstirii Neamț. Vino să te închini la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului din biserică, ocrotitoarea acestui sfânt lăcaș, apoi te încredințez sub ascultarea părintelui Iov, farmacistul mănăstirii, cel mai duhovnicesc călugăr din obștea noastră. Să-i urmezi după putere viața și sfatul, să nu lipsești de la slujbele bisericii și să faci ascultare la biblioteca mănăstirii.

7. Trei ani a făcut ucenicie rasoforul Ilie Cuviosului părinte Iov Burlacu, silindu-se să-i urmeze nevoința aspră, postul, tăcerea, smerenia, sărăcia și neîncetata rugăciune. Iar la bibliotecă a pus în rânduială toate cărțile, a citit multe din învățăturile Sfinților Părinți și dădea bune sfaturi fraților tineri, încât se foloseau toți de râvna, de înțelepciunea și osteneala lui și era iubit de toți în obștea marii lavre.

8. Văzând starețul și duhovnicii râvna lui pentru Hristos, la 8 aprilie, 1936, în Miercurea Mare a Sfintelor Patimi, când Domnul a fost vândut pentru

noi, rasoforul Ilie Iacob a fost tuns în cinul monahal împreună cu alți zece frați, primind numele Sfântului Ioan Botezătorul. Amândoi marii proroci, Ilie și Ioan, începători ai vieții pustnicești din Vechiul și Noul Testament, aveau să-i fie dascăli, părinți și rugători ai nevoinței lui călugărești. Amândoi îl îndemnau să le urmeze viața, postul, rugăciunea și fecioria și îi aminteau de Țara Sfântă și de marii sihaștri de pe Valea Iordanului. Sfântul Ilie Tesviteanul îi dădea râvna pentru mărturisirea dreptei credințe și îl îndemna spre urcușul duhovnicesc al Carmelului și Sinaiului. Iar Sfântul Ioan Botezătorul îl chema spre mănăstirile din Țara Sfântă și-l sfătuia să îndemne pe toți la pocăință și să mustre cu îndrăzneală păcatul. Aceasta a făcut-o în toată viața sa prin frumoasele sale versuri și cuvinte de învățătură ce ni le-a lăsat până astăzi.

9. Fiind rănit de dragostea lui Hristos pentru Mormântul dătător de viață din Ierusalim și pentru viața pustnicească de acolo, smeritul monah Ioan Iacob s-a împărtășit cu dumnezeieștile Taine, a sărutat icoana Maicii Domnului din biserică, și-a cerut iertare și binecuvântare de la stareț și de la toți și a plecat definitiv spre Țara Sfântă în toamna anului 1936, fiind acoperit în toate de darul Duhului Sfânt care îi aprindea inima de dumnezeiescul dor.

10. Primul popas în Țara Sfântă a fost închinarea pe Golgota și sărutarea Sfântului Mormânt. După ce s-a împărtășit cu Trupul și Sângele lui Hristos, fericitul ostaș al lui Hristos a străbătut toată Țara Sfântă și a pășit pe urmele Domnului și ale Sfinților săi ocrotitori, Ilie Tesviteanul și Ioan Botezătorul. După ce s-a nevoit mai întâi singur într-o peșteră din pustiul Iordanului, s-a retras apoi în obștea Mănăstirii Sfântul Sava de pe Valea Cedrilor, unde se osteneau și alți câțiva sihaștri români. În această străveche lavră s-a jertfit Cuviosul Ioan până în vara anului 1947.

11. Aici a dobândit ostașul lui Hristos, Ioan, darul lacrimilor și al rugăciunii inimii. Aici a răbdat grele lupte și încercări de la diavoli, căci nu-l puteau suferi duhurile rele să se roage neîncetat și să laude pe Dumnezeu. Aici a primit tunderea în marea schimă și tot aici a biruit el pe vrăjmașii cei nevăzuți cu postul aspru și îndelungat, cu privegherile obositoare de noapte, cu sabia biruitoare a rugăciunii și cu scutul smereniei. Astfel, ajunsese atât de despătimit, încât răbda ocara și toate cu bucurie, avea mare milă pentru toată zidirea și nu se temea niciodată de diavoli, de boală și de moarte.

12. Cuviosul Ioan Iacob avea în obștea Sfântului Sava ascultarea de bibliotecar și de infirmier. Noaptea lua parte la biserică, se ruga la chilie și îngrijea marea bibliotecă a mănăstirii, iar ziua era infirmier și îngrijitor de bolnavi la bolnița din incintă. Cerceta pe călugării și sihaștrii bolnavi, le ducea de mâncare, spăla rănile răniților de război aduși aici de pe front și alina pe toți cu dragoste, iar cu inima neîncetat se ruga și simțea pe Hristos.

13. Cu sfatul arhimandritului Victorin Ursache, superiorul Căminului românesc din Ierusalim, Cuviosul Ioan Iacob a primit hirotonia în preot și a stat egumen cinci ani la Schitul Sfântul Ioan Botezătorul de la Iordan, înființat

le Patriarhia Română. Aici a adăugat noi osteneli pustniceşti şi a suferit nu puţine ispite de la diavoli. Iar nevoinţa lui era aceasta: ziua nu mânca nimic până la apusul soarelui şi rostea neîncetat rugăciunea din inimă, iar cu mâinile lucra la grădină, la întreţinerea schitului şi odihnea cu dragoste pelerinii români şi străini care poposeau aici. Noaptea făcea slujbele rânduite în biserică, spovedea închinătorii şi se retrăgea câteva ore la linişte într-o peşteră de pe malul Iordanului, iar dimineaţa se întorcea la schit cu chipul luminat.

14. Arzând cu inima mai mult pentru Hristos şi iubind desăvârşit liniştea şi rugăciunea, fericitul stareţ Ioan s-a retras în toamna anului 1952 în pustiul Hozeva, din apropierea Mănăstirii Sfântul Gheorghe Hozevitul, împreună cu ucenicul său, monahul Ioanichie.

După ce s-a nevoit câteva luni în obşte, s-a aşezat apoi definitiv în peştera Sfânta Ana, de pe valea pârâului Horat, unde se nevoiau şi alţi sihaştri, pentru a trăi ultimii ani ai vieţii numai în rugăciune şi în convorbire cu Hristos. Şi s-a nevoit aici peste şapte ani, însă nimeni, nici chiar ucenicul său Ioanichie nu ştia toate nevoinţele sale, fiind ascunse în Dumnezeu şi în taina inimii sale. Căci ucenicul vedea numai ostenelile cele din afară, precum: privegherile de toată noaptea, citirea celor şapte Laude, osârdia la sfintele slujbe pe care le făcea în paraclisul din peşteră, citirea cărţilor sfinte, traducerea din învăţăturile Sfinţilor Părinţi şi compunerea de versuri religioase pentru pelerinii care îl cercetau la peşteră.

Dar nevoinţele sale cele din inimă, lacrimile de taină, lupta cu gândurile şi cu duhurile rele, cugetările duhovniceşti la cele de sus şi căldura Duhului Sfânt care îi aprindea inima pentru Hristos, singur Dumnezeu le vedea şi le primea ca o ardere de tot a Cuviosului Ioan Sihastrul, neştiute de niciun muritor.

15. Despre nevoinţa acestui sfânt sihastru, iată ce spunea ucenicul său:

— Cât a fost bolnav, niciodată nu a oftat sau a suspinat, ci răbda toate cu seninătate şi bucurie. Apoi tăcea mult, nu râdea niciodată, se ruga neîncetat cu inima şi răbda cu multă tărie bolile şi necazurile vieţii. Ţinea regim sever şi post, primind foarte puţină mâncare şi băutură, cât să-şi ţină zilele; iubea mult liniştea şi singurătatea, ţinea cu tărie la dreapta credinţă, la Tradiţie şi Sfintele Canoane şi avea mintea totdeauna aţintită la Iisus Hristos răstignit pe Golgota. Nimic din cele pământeşti nu cugeta, nici nu voia să ştie. Astfel, trupul său, mintea şi inima erau despătimite, dematerializate şi unite tainic cu Dumnezeu prin rugăciune şi prin darul Duhului Sfânt.

16. Spunea şi acestea părintele Ioanichie, ucenicul său:

— Cuviosul Ioan ştia mai dinainte data sfârşitului său, pe care şi-a însemnat-o pe peretele peşterii. Îndată după ce s-a săvârşit, l-am îmbrăcat cu rasa, i-am aşezat schima mare, căci era schimnic din Mănăstirea Sfântul Sava, i-am pus epitrahilul pe piept şi l-am culcat pe rogojină. Apoi i-am aprins trei lumânări de ceară şi candela şi am anunţat pe stareţul Mănăstirii Sfântul

Gheorghe Hozevitul, arhimandritul Amfilohie, cu care era foarte apropiat. La porunca lui i s-au tras trei zile clopotele mănăstirii şi s-a făcut trisaghion la peşteră.

17. Pentru înmormântarea Sfântului Ioan Iacob şi pentru minunea care s-a săvârşit atunci, spune ucenicul său următoarele:

— În ziua stabilită pentru înmormântare a venit stareţul mănăstirii, Amfilohie, cu câţiva călugări şi cu pustnicii care sihăstreau în peşterile din pustia Ruva din apropiere. S-au urcat pe scară, sus, în peşteră şi la orele 10, sâmbătă, 7 august, stareţul a început slujba prohodului. Deodată însă, peştera s-a umplut de nenumărate păsările de pustie, cărora Cuviosul Ioan le dădea zilnic pesmeţi să mănânce. Acum, însă, nu veniseră să primească hrană, ci au fost trimise de Dumnezeu, spre cinstirea Sfântului Ioan, ca să-l jelească şi să-l petreacă spre mormânt.

Despre aceasta, stareţul Amfilohie spunea:

— Păsările ne incomodau în timpul slujbei, zburau pe capetele noastre, ne-au stins lumânările, ne-au închis cărţile, băteau din aripi deasupra trupului cuviosului, se aşezau şi pe el, pe cap, pe piept, pe picioare şi fiecare glăsuia după felul ei. Ele nu voiau mâncare, ci pe părintele lor, pe binefăcătorul lor pe care îl pierduseră. După săvârşirea slujbei, spune stareţul, l-am pus în mormântul care era în peşteră şi în care mai fuseseră îngropaţi şi alţi sihaştri, iar deasupra am pus un capac de scânduri. Abia atunci au plecat păsările şi s-au împrăştiat. Apoi am adus pământ, am făcut mortar şi am lipit cu el scândurile de pe mormânt, unde cuviosul a rămas până în august, 1980...

18. Din ziua adormirii sale, mormântul Cuviosului Ioan Iacob a rămas aproape uitat în peştera Sfânta Ana timp de 20 de ani. Însuşi ucenicul său, Ioanichie, s-a mutat în lavra Sfântului Gheorghe Hozevitul. Numai în anumite zile sau când veneau pelerini români, urcau pe scară la peşteră conduşi de ucenic, îi aprindeau lumânări şi candela la mormânt, tămâiau, făceau Vecernia în peşteră, cântau trisaghionul morţilor, cereau ajutorul marelui sihastru, ascultau pe scurt viaţa lui povestită de ucenic, sunau toaca şi coborau din peşteră cu ochii în lacrimi şi ziceau: „Ce mare a fost nevoinţa Cuviosului Ioan Iacob!"

19. În vara anului 1980, la 8 august, un grup de pelerini ortodocşi în frunte cu un arhimandrit grec, fost sihastru aproape de Cuviosul Ioan Hozevitul, au urcat în peştera Sfânta Ana, au făcut o rugăciune şi i-au sărutat mormântul. Apoi a spus acel arhimandrit:

— M-am nevoit aici aproape de peştera aceasta şi iubeam foarte mult pe Părintele Ioan Iacob, care îmi era duhovnic. Apoi, plecând misionar în America de peste 20 de ani, nu mai ştiam nimic despre el. Dar într-o noapte l-am visat şi mi-a spus: „Dacă vrei să mă vezi, vino la peştera Sfintei Ana din pustiul Hozeva şi mă vei vedea!" Este o lună de zile de când l-am visat şi de atunci nu mai am odihnă. De aceea am venit ca să vorbesc cu Părintele Ioan, duhovnicul

şi prietenul meu. Eu însă nu ştiam că s-a mutat la Domnul. Acum, sufletul meu nu are pace până nu îi voi deschide mormântul ca să-i sărut cinstitul său trup atât de nevoitor!

20. Stareţul lavrei, Amfilohie, cu greu a dat binecuvântarea să se deschidă mormântul Cuviosului Ioan din peşteră. Însă cum l-au deschis, a ieşit un miros de bună mireasmă care a umplut peştera şi inimile tuturor. Iar trupul cuviosului şi hainele erau întregi şi nevătămate şi răspândeau o aromă cerească de sfinţenie. Parcă era de curând adormit. Atunci toţi pelerinii au îngenuncheat şi, cu lacrimi de emoţie şi evlavie, au strigat:

— Slavă Ţie, Doamne, pentru această mare minune! Cuviosul Ioan Românul este sfânt!

Apoi au sărutat sfintele lui moaşte, le-au tămâiat, au aprins lumânări şi au cântat troparul: „Întru tine, părinte, cu osârdie s-a mântuit cel după chip, că, luând crucea ai urmat lui Hristos şi învăţând să nu se uite la trup, căci este trecător; ci să poarte grijă de suflet, de lucrul cel nemuritor. Pentru aceasta împreună cu îngerii se bucură, Preacuvioase Părinte Ioane, duhul tău!"

Deci, primind o bucăţică din hainele cuviosului de binecuvântare, pelerinii s-au dus cu pace, iar moaştele lui au rămas în peşteră până la 15 august.

21. Spunea părintele Ioanichie, ucenicul său, că în ajunul praznicului Adormirii Maicii Domnului, stareţul lavrei a urcat un sicriu de lemn în peşteră şi împreună cu alţi preoţi a aşezat sfântul său trup în sicriu, fiind cu totul întreg şi uşor şi l-au tămâiat. Iar la 15 august, fiind hramul Mănăstirii Sfântul Gheorghe Hozevitul, au venit câţiva arhierei, preoţi şi călugări români şi greci şi numeroşi pelerini ortodocşi. Apoi, în sunetul clopotelor, au coborât din peşteră sfintele moaşte şi le-au dus cu procesiune în biserica marii lavre unde le-au aşezat alături de alte sfinte moaşte. Apoi au făcut 40 de Sfinte Liturghii, ca Dumnezeu să descopere sfinţenia moaştelor sale. Deci, văzând că trupul său a rămas şi după aceea întreg şi nealterat, l-au numărat şi l-au cinstit cu toţii în ceata sfinţilor părinţi.

Mai târziu, câţiva credincioşi iubitori de Hristos i-au făcut un sicriu nou din abanos şi au aşezat în el odorul cel de mult preţ, cum se vede. Din vara anului 1980 până astăzi, vin mulţi pelerini ortodocşi români, greci, ciprioţi, sârbi şi din alte ţări să se închine şi să ceară binecuvântare şi ajutor în lupta acestei vieţi de la moaştele preamărite de Dumnezeu ale celui mai nou sfânt al Bisericii Ortodoxe, cunoscut cu numele de „Cuviosul Ioan cel Nou Hozevitul" sau „Cuviosul Ioan Iacob de la Neamţ (Românul)". Multe din scrisorile şi versurile sale duhovniceşti se citesc cu evlavie astăzi de credincioşi, îndemnându-i pe calea mântuirii.

Sfinte Preacuvioase Părinte Ioane, roagă-te lui Dumnezeu pentru lume, pentru neamul în care te-ai născut, pentru mănăstiri şi credincioşi, pentru mântuirea tuturor celor ce cred şi caută pe Domnul!

IEROSCHIMONAHUL DANIIL TUDOR, Schitul Rarău-Suceava (1896-1962)

Viaţa şi nevoinţa duhovnicească a ieroschimonahului Daniil Tudor este mai puţin cunoscută celor mulţi. S-a născut în Bucureşti la 22 decembrie, 1896, într-o familie de oameni învăţaţi şi iubitori de Hristos, Alexandru şi Sofia, dobândind din tinereţe o aleasă cultură şi educaţie religioasă. Avea încă şi darul scrisului, compunând imnuri către Maica Domnului şi Sfânta Treime, dintre care cel mai iubit de credincioşi este Acatistul „Rugului Aprins", plin de dulceaţă duhovnicească.

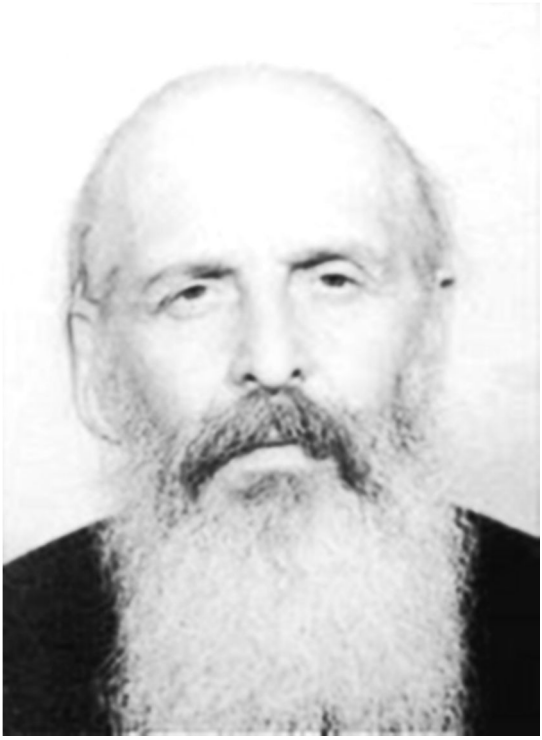

În anul 1945 a întemeiat un aşezământ de înnoire filocalică la Mănăstirea Antim-Bucureşti, intitulat „Rugul Aprins", care a adunat în jurul său numeroşi teologi, scriitori, călugări şi iubitori de Hristos.

În anul 1948 a intrat în viaţa monahală la Schitul Crasna-Gorj, primind la călugărie numele de Agaton. Apoi a fost hirotonit ieromonah de către mitropolitul Firmilian al Olteniei. Între anii 1949-1952, s-a nevoit în obştea Mănăstirii Antim-Bucureşti. Între anii 1952-1953, s-a închinoviat la Mănăstirea Sihăstria, îmbrăcând marele şi îngerescul chip al schimniciei, primind numele de Daniil. Era un mare lucrător şi dascăl al rugăciunii lui Iisus, îndemnând pe mulţi, călugări şi mireni, să înveţe această înaltă rugăciune duhovnicească.

Apoi intră în obştea Mănăstirii Slatina-Suceava, povăţuită de Arhimandritul Cleopa Ilie, şi este numit egumen al Schitului Rarău, care aparţinea de această mănăstire voievodală. Timp de patru ani, cât a fost egumen, a înflorit duhovniceşte acest schit, mângâind şi învăţând, atât pe călugări, cât şi pe credincioşii care ajungeau până aici.

În anul 1958 este arestat şi închis la Aiud, cea mai grea închisoare din România, unde sufereau mii de preoţi, călugări, creştini, tineri, bătrâni şi intelectuali de toate vârstele. Aici a suferit şi ieroschimonahul Daniil patru ani de zile, răbdând multe bătăi, suferinţe, foame şi umilinţe de tot felul. Însă,

fiind întărit cu neîncetata rugăciune a inimii, pe care o practica de mulți ani, și cugetând la Crucea lui Hristos și la pătimirea sfinților Lui, răbda toate cu bărbăție și nădejdea mântuirii, îndemnând și mângâind pe frații săi de suferință.

Închisoarea a fost, pentru ieroschimonahul Daniil și pentru toți cei ce sufereau în numele lui Hristos, cea mai înaltă școală de pocăință și de creștere duhovnicească din viața lor.

În luna noiembrie, 1962, Cuviosul Daniil, fiind bolnav și simțindu-și aproape obștescul sfârșit, s-a mărturisit în taină la un preot, apoi s-a împărtășit cu Trupul și Sângele Domnului, aduse prin minune dumnezeiască de unul din gardieni, și așa și-a dat duhul cu pace în mâinile lui Hristos, în adânc de smerenie și cu chip luminat.

Trupul său a fost îngropat în cimitirul comun al închisorii, împreună cu alte zeci de mii de creștini condamnați la moarte, fără să se știe până astăzi unde se află mormântul lui.

Doamne, numără în ceata sfinților Tăi pe ieroschimonahul Daniil și pe toți mărturisitorii ortodocși, care au pătimit pentru numele Tău!

MONAHUL DAMIAN ŢÂRU, Mănăstirea Secu-Neamţ (1892-1964)[4]

a. Viaţa

Monahul Damian Ţâru a fost un mare nevoitor, un neîntrecut isihast al zilelor noastre.

S-a născut la Târgu Ocna-Bacău, dintr-o familie de ţărani credincioşi. După terminarea şcolii primare este dat ca ucenic la un atelier de tâmplărie din localitate. Însă, fiind ales de Duhul Sfânt, în anul 1915 intră în viaţa monahală. Mai întâi se duce la Mănăstirea Frăsinei, pentru a fi cât mai înstrăinat de lume. După zece ani de ascultare, aceeaşi dorinţă de linişte îl trimite la Mănăstirea Turnu. Aici nu stă decât patru ani.

În anul 1930, călăuzit de pronia lui Dumnezeu, se reîntoarce în Moldova şi se stabileşte la Schitul Ţibucani-Neamţ. Între timp şi sora sa după trup intra în viaţa monahală. În anul 1935 este călugărit cu numele de Damian. Iar în anul 1940 se retrage la Mănăstirea Secu unde rămâne până la moarte. Aici părintele Damian Ţâru ajunge la o mare sporire duhovnicească, întrecând pe toţi ceilalţi din mănăstire cu ascultarea, cu rugăciunea şi cu smerenia.

La 20 ianuarie, 1964, se mută din viaţa aceasta şi este înmormântat în cimitirul Mănăstirii Secu.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Părintele Damian dorea din copilărie să slujească lui Hristos. Spunea ucenicului său că, pe când era mic, se furişa din casa părintească şi se încuia singur în biserica satului. Acolo petrecea toată noaptea, rugându-se şi citind sfintele cărţi cu lumânarea în mână, iar când se lumina de ziuă, se întorcea din nou acasă. Mama lui, nu o dată, îl bătea să-i spună unde doarme noaptea. Dar el răbda toate pentru dragostea lui Hristos.

2. Pe când petrecea în Mănăstirea Turnu, l-a întrebat odată stareţul:

— Frate Dumitre, când vrei să te călugăreşti?

— Părinte stareţ, a zis el, aş vrea să rămân frate până la moarte. Că n-am venit la mănăstire să mă călugăresc cu numele, ci cu faptele. Când voi face fapte de călugăr, atunci voi depune şi jurământul.

3. În Schitul Ţibucani-Neamţ, părintele Damian s-a nevoit câţiva ani, având ascultarea de tâmplar. Deşi lucra cu multă îndemânare, nu primea niciodată să fie lăudat. Dacă zicea cineva „lucrul acesta este foarte bun”, se întrista mult în inima sa. Iar dacă zicea „lucrul acesta nu este bine făcut”, atunci se bucura şi îi mulţumea.

4. Mutându-se la Mănăstirea Secu pentru mai multă linişte, a zis odată ucenicului său, singura persoană cu care vorbea:

---

[4] După mărturiile ucenicului său, monahul Nicodim Costachi, vieţuitor în Mănăstirea Sihăstria.

— Părinte Nicodim, eu n-am venit aici pentru Mănăstirea Secu, ci pentru Râpa lui Coroi. Acolo, în adâncul codrilor, aș fi vrut să mă ascund, să nu văd față de om, să vorbesc numai cu Dumnezeu și să mă hrănesc cu ierburile din pustie. Dar pentru că nu am ajuns la măsura aceasta, am ales viața de obște. Însă mă silesc să fac aici ceea ce trebuia să fac acolo.

5. Alteori iarăși zicea ucenicului său:

— Părintele meu, eu mi-aș zidi definitiv ușa chiliei. Mi-aș lăsa doar o mică ferestruie, prin care să vorbesc cu un singur om până la moarte.

— Cu cine să vorbești, părinte Damian?

— Numai cu duhovnicul.

6. A zis iarăși bătrânul către ucenicul său:

— Mulți ani am căutat peste tot un povățuitor duhovnicesc, dar n-am găsit. Atunci am început să citesc Sfânta Scriptură și pe Sfinții Părinți. Aici am găsit ceea ce căutam. Cu sfintele cărți mă mângâi toată viața.

7. Zicea iarăși:

— Nu-i destul pentru călugări să rămână numai la Ceaslov și la Psaltire. Trebuie să citească mereu Sfânta Scriptură și învățăturile Sfinților Părinți, ca să știe cum să se nevoiască pentru mântuirea lor.

8. Părintele Damian citea foarte mult noaptea. Pe lângă cuvintele Sfântului Isaac Sirul și Ioan Scărarul, citea Viețile Sfinților și toate cărțile de la strană, ca: Mineiele, Triodul, Penticostarul, Octoihul și altele. Într-o seară a spus ucenicului său:

— Părinte Nicodim, multă dulceață și înțelepciune am gustat din citirea sfintelor cărți. Acum chiar de aș vrea, nu mă mai pot despărți de ele.

9. Altă dată a zis ucenicului său;

— Rugăciunea și citirea sunt singura mea mângâiere. Uneori mă apuc seara de citit și când mă adâncesc în citire, uit să mai mănânc și să mă mai culc. Deodată mă întreb; de ce nu mai luminează lampa? Când privesc pe fereastră, observ că răsare soarele.

10. Spunea ucenicul său că părintele Damian nu mânca niciodată stând pe scaun, ci șezând în picioare. Uneori, când îi aducea mâncare de la trapeză, zicea bătrânul:

— Nu mai încetezi cu mâncarea asta?

— Ia, părinte, și mănâncă! Este caldă! – îl îndemna ucenicul. După ce gusta puțin, în atelierul de tâmplărie, răspundea:

— Parcă îi lipsește ceva la mâncarea asta, că n-are niciun gust. Pune-o colo în dulap. Mai spre seară nu știu cine o drege acolo, că tare este bună.

Seara, însă, părintele uita să mai mănânce și ucenicul ducea mâncarea înapoi.

11. Chilia părintelui Damian se afla în livada mănăstirii. Și spun toți că el niciodată nu ieșea prin livadă să vadă pomii înfloriți sau păsările cerului, nici nu l-a văzut vreodată cineva să guste măcar un măr, căci bucuria Duhului Sfânt

era în inima lui.

12. Odată a fost rânduit bătrânul să îngrijească de stupina mănăstirii. Timp de cinci ani, cât a avut această ascultare, n-a gustat mierea de albine, atât era de înfrânat şi stăpân pe sine.

13. Spunea ucenicul său că în ultimii douăzeci de ani n-a voit să primească de la nimeni niciun ban, încât nici nu ştia cum arată. Iar dacă vreun mirean încerca să-i plătească pentru a-i lucra ceva în atelier, bătrânul îi răspundea cu asprime:

— Du-te cu aceştia din chilia mea.

14. Uneori, văzându-l ucenicul ostenit de atâta ascultare şi priveghere, îi zicea:

— Părinte Damian, mai culcă-te puţin, că eşti bătrân şi slăbit de tot.

— Nu mai pot dormi, părinte Nicodim. A fugit somnul de la mine. Abia dorm două-trei ore pe noapte. Apoi mă scol, îmi fac rugăciunea, citesc şi încep să lucrez în atelier. Şi atât mă îndeletnicesc cu lucrul, că nu ştiu când trece ziua.

15. Spunea iarăşi ucenicul său:

— Nu l-am văzut niciodată pe părintele Damian stând culcat sau odihnindu-se pe scaun. Ci, ori lucra în atelier cu rugăciunea pe buze şi în inimă, ori citea şi scria în chilie. El obişnuia să facă la toţi părinţii şi fraţii câte ceva – o masă, un scaun, un cuier –, dar de la nimeni nu primea nimic.

16. În timpul războiului, unii călugări erau îngrijoraţi. Se gândeau unde şi cum să-şi salveze viaţa. Deci îl întrebă ucenicul:

— Părinte Damian, te-ai pregătit? Unde mergem?

— Eu m-am pregătit să merg până la marginea pământului! Apoi îşi continua lucrul în atelier fără nicio grijă, încât toţi se mirau şi se foloseau de credinţa şi nădejdea pe care o avea în Dumnezeu.

17. Spunea ucenicul său că părintele Damian lucra în atelier câte zece-cincisprezece ore pe zi, fără întrerupere. Tot timpul tăcea, lucra şi zicea rugăciunea lui Iisus. Apoi se retrăgea în chilie.

18. Odată a venit un călugăr din altă mănăstire să-l vadă pe acest cuvios monah. Deci, intrând în atelier, i-a zis:

— Părinte Damian, am auzit de sfinţia ta şi am venit să te văd.

Iar bătrânul, slab şi firav la trup, s-a învârtit încet împrejur în faţa lui, apoi i-a răspuns:

— Iată, m-ai văzut! Şi, tăcând, s-a apucat iarăşi de lucru.

19. Într-o zi i-a spus stareţul mănăstirii:

— Părinte Damian, toţi călugării mai ies afară din chilii, se recreează, admiră frumuseţea naturii, ascultă cântecul păsărilor din pădure, stau de vorbă unii cu alţii. Numai sfinţia ta nu ieşi deloc din chilie. Stai tot timpul cu ochii în jos şi fugi de oameni.

— Părinte stareţ, eu am ogorul meu de prăşit. Eu din el trăiesc, din el îmi

plătesc datoriile, îmi achit hrana și chiria. Că pentru asta am venit aici, să-mi achit toată datoria. Deci, cum să ies afară, dacă nu mi-am terminat ogorul de lucrat!

20. Altă dată spunea ucenicului său:

— Dacă ești sănătos și nu te ostenești, cu siguranță că ești și păcătos.

21. Zicea ucenicul către bătrân:

— Părinte Damian, ce-ai zice sfinția ta dacă ar veni unii din mănăstire și te-ar sili să te faci preot?

— Cu vorba asta i-aș scoate afară din chilie.

22. Altă dată iarăși l-a întrebat:

— Ce mai faci, părinte Damian? Iar bătrânul, oprindu-se puțin din lucru, i-a răspuns:

— Părinte Nicodim, *întru necaz m-am desfătat* (Ps. 117, 5). Dacă avem pace și bucurie cu darul lui Dumnezeu, în orice fel de ispite și necazuri să îndrăznim, că nu ne vom rușina.

23. Altă dată, fiind suferind de reumatism, i-a zis ucenicul:

— Părinte Damian, nu voiești să faci niște băi, că tare ești bolnav?

Ei, părinte Nicodim! Boala vine pentru păcatele mele. Dacă vreau să scap de boală, rămân cu păcatul. Deci, mai bine primesc cu răbdare tot ce-mi dă Dumnezeu.

24. Într-o vară, bătrânul a fost tare bolnav paisprezece zile. În acest timp nici n-a mâncat, nici n-a dormit, nici n-a vorbit, nici pe pat nu s-a așezat. Ci stătea rezemat de perete și se ruga.

— Cum te mai simți, părinte Damian? l-a întrebat ucenicul.

— Părinte Nicodim, astă noapte am fost ispitit de diavoli!

25. Altă dată a spus bătrânul ucenicului său:

— Părinte Nicodim, în noaptea asta, pe când citeam la Psaltire, l-am auzit pe diavol râzând cu hohote în chilia mea. Atunci am început să mă rog cu lacrimi și nu l-am mai auzit.

26. Un călugăr i-a cerut într-o zi cuvânt de folos, iar bătrânul a zis:

— Cândva, faraon dădea evreilor tot mai mult de lucru, ca să nu-și mai aducă aminte de Dumnezeu și să se roage. Acum este un faraon nevăzut care îndeamnă pe călugări să-și înmulțească averile, grijile și lucrul, ca să nu mai aibă timp să se roage lui Dumnezeu ziua și noaptea, așa cum au făgăduit!

27. Odată a venit la bătrân un frate din mănăstire și i-a zis:

— Părinte Damian, s-au înmulțit ispitele asupra mea și nu le mai pot răbda. Ce să fac să scap de ele?

— Frate, dacă fugi de ispite, fugi de mântuire. Ci, mai degrabă să ne gândim în vremea ispitelor *că necazul răbdare lucrează...* (Rom. 5, 3), după cuvântul Sfântului Pavel. Deci, să ne rugăm mai mult și trece ispita. Că toate sunt pentru mântuirea noastră.

28. În altă zi i-a zis un frate:

— Părinte Damian, ce să fac, mă biruiesc ispitele?

Bătrânul l-a mângâiat, zicând:

— Nu lăsa rugăciunea, frate. Avem nevoie de rugăciune ca de aer. Nimeni nu poate trăi fără ea. Roagă-te cum poţi, chiar dacă eşti tulburat, şi îndată fuge ispita.

29. Alt frate i-a zis:

— Părinte Damian, ce să fac, că mi se răspândeşte mintea la rugăciune şi nu simt nicio dulceaţă?

— Deprinde-te cu rugăciuni scurte, mai ales cu rugăciunea lui Iisus şi numaidecât ţi se adună mintea.

30. Odată i-a zis un frate:

— Părinte, sunt tulburat. Dă-mi un cuvânt de folos.

Iar bătrânul, înţelegând durerea lui, a luat din chilie Patericul şi i-a zis:

— Primeşte această carte sfântă şi o citeşte cu atenţie. Vei afla în ea multe medicamente pentru sufletul tău.

31. În altă zi a întâlnit bătrânul un călugăr întristat. Deci, aflând pricina, s-a dus la chilie, a scris pe o foaie de hârtie câteva versete din Sfânta Scriptură şi câteva cuvinte de la Sfinţii Părinţi, apoi, întâlnindu-l, i-a zis:

— Primeşte, părinte, această mică reţetă duhovnicească, că îţi va fi de mare folos.

32. A zis bătrânul către ucenicul său:

— Părinte Nicodim, astă-noapte am citit viaţa Cuvioasei Maria Egipteanca şi, adormind puţin, m-am trezit plângând în hohote.

33. A zis iarăşi ucenicului său:

— Când eram tânăr, mă supărau gândurile trupeşti. Iar într-o noapte, pe când mă rugam cu lacrimi, am aţipit puţin şi am auzit un glas: de acum nu vei mai fi luptat de asemenea gânduri. Din ceasul acela, cu darul lui Hristos, am odihnă.

34. Ne spunea părintele Nicodim şi acestea despre dascălul său:

— Părintele Damian nu suferea să audă pe cineva cârtind sau osândind pe aproapele. Dacă venea un frate la el şi începea a cârti şi a osândi, bătrânul lăsa capul în jos, se oprea din lucru şi ofta. Atunci fratele, văzând aceasta, se ruşina de cuvintele sale şi îşi cerea iertare.

35. Un ieromonah din altă mănăstire a venit să cunoască pe bătrân şi să-i ceară cuvânt de folos.

— Sfinţia ta eşti părintele Damian? întrebă el. Doream să te cunosc. Spune-mi, părinte, cum aş putea să învăţ şi eu rugăciunea lui Iisus?

Bătrânul însă nu i-a dat nici un răspuns. Ci stătea cu privirea în jos rezemat de masă. Atunci preotul străin a ieşit scârbit din chilia lui.

Mai târziu îl întrebă ucenicul:

— De ce nu i-ai dat niciun răspuns părintelui, căci a plecat întristat de la sfinţia ta?

— Părinte Nicodim, de cum a intrat la mine și a început să mă laude, am simțit că duhul lui îndepărtează duhul lui Dumnezeu de la mine. De aceea am tăcut.

36. Spunea iarăși ucenicul său că părintele Damian stătea la biserică întotdeauna în picioare, cu rugăciunea lui Iisus pe buze și cu privirea în jos. Uneori, mai ales la slavoslovie, lăcrima.

37. Se spunea despre dânsul că în timpul sinaxarului și când se citea cuvânt de folos în biserică, bătrânul se apropia de strană.

— Părinte Damian, ai venit să cânți cu noi? îl întrebau ceilalți,

— Iertați-mă, fraților. N-am venit să cânt, nici să citesc, ci numai să aud cuvântul, că foarte mult mă îndulcesc de pătimirea sfinților mucenici și cuvioși.

38. Într-o zi l-a întrebat ucenicul:

— Părinte Damian, știu că înainte te împărtășeai mai rar. Acum observ că te împărtășești săptămânal. Cum este mai bine să ne împărtășim?

— Dacă părinții din mănăstire nu s-ar sminti – a răspuns bătrânul –, m-aș împărtăși în fiecare zi. Însă, am ales calea de mijloc, o dată pe săptămână. Când eram mai tânăr, eram în luptă și nu îndrăzneam să mă unesc cu Hristos mai des. Acum, la bătrânețe, simt în inima mea o mare pace și bucurie duhovnicească. De aceea doresc să mă unesc cât mai des cu Trupul și Sângele Domnului.

39. Altă dată l-a întrebat ucenicul:

— Ce mai faci, părinte Damian?

— Părinte Nicodim, cuget la moarte. Gândul morții mă stăpânește tot mai mult. Însă mă întristez că nu sunt pregătit.

40. Spunea ucenicul său că bătrânul ajunsese în ultimii ani la o mare nepătimire duhovnicească. Inima îi era curată ca de copil, fața iradia o bucurie negrăită, trupul său ostenit de nevoință nu mai dorea nimic. Nici odihnă, nici mâncare, nici haină. Când i se aducea mâncarea, răspundea:

— Părinte, dar n-am mâncat? Până când trebuie să mănânc? De peste șaptezeci de ani mi s-au tocit dinții de atâta mâncare.

41. Cu puțin înainte de obștescul sfârșit, l-a întrebat ucenicul:

— Părinte Nicodim, aștept să vină moartea din tinerețile mele. Dar nu știu de ce întârzie atât!

— Ba nu, părinte Damian, eu mă rog lui Dumnezeu să mai trăiești.

— Ei, părinte, ce mare dar este moartea! Și ce pedeapsă ar fi pentru om dacă n-ar muri. Pământul ar deveni o temniță pentru el.

42. După mutarea sa din viața aceasta, spunea ucenicul despre dascălul său:

— Dacă m-am folosit în viață de cineva, m-am folosit de părintele Damian. Mă întăream sufletește numai cât îl vedeam. Neîncetat se ruga, permanent lucra cu mâinile, întotdeauna tăcea. Cele mai alese fapte bune pe

care le-am văzut la el erau acestea: neagonisirea, tăcerea, liniştea, rugăciunea neîncetată, postul, citirea sfintelor cărţi, privegherea, răbdarea în boală şi desăvârşita smerenie.

SCHIMONAHIA VALENTINA NEACŞU, pustnică din Munţii Sihlei (1886-1964)

Această smerită nevoitoare a lui Hristos a fost ultima călugăriţă care a sihăstrit în Munţii Neamţului, în secolul acesta.

Era de loc din judeţul Vaslui. În tinereţe a fost căsătorită şi a avut doi copii. Apoi, murindu-i soţul în război, în anul 1920 şi-a luat fiica şi s-au dus amândouă în Mănăstirea Giurgeni-Roman. Acolo au făcut ascultare zece ani. Alţi cincisprezece ani au făcut ascultare în Mănăstirea Almaş-Neamţ. Iar în anul 1945, iubind foarte mult liniştea, s-au retras împreună în Munţii Sihlei.

Aici, găsind un bordei pustnicesc, cu binecuvântarea stareţului Cleopa din Mănăstirea Sihăstria, au rămas într-însul. Şi s-au nevoit mama şi cu fiica pentru dragostea lui Hristos douăzeci de ani, la linişte, smerindu-se una înaintea celeilalte şi rugându-se ziua şi noaptea pentru ele şi pentru oameni.

Maica Valentina era curată la suflet, blândă la cuvânt, luminată la chip şi plină de dumnezeiască dragoste. Toată săptămâna o petrecea în pustie, iar în zile de sărbători îşi lua toiagul şi fiica şi coborau amândouă la Schitul Sihla sau în Mănăstirea Sihăstria. După ce primeau Preacuratele Taine, se întăreau cu puţină hrană şi urcau iarăşi la munte.

Aşa s-a nevoit schimonahia Valentina până la sfârşitul anului 1964. Apoi, luând crucea în mână, a zis către fiică:

— Mă duc la Tata! Mă duc la Tata! Şi şi-a dat duhul în mâinile Domnului.

Părinţii au coborât-o de pe munte pe crengi de brad şi au îngropat-o în mănăstire. Asemenea şi fiica ei, schimonahia Emiliana, a răposat în primăvara anului 1979, a doua zi după Duminica Floriilor, şi a fost înmormântată în pădure, alături de bordei.

PROTOSINGHELUL IOSIF RUSU, Mănăstirea Dintr-un Lemn (1883-1966)

a. Viaţa

Protosinghelul Iosif Rusu a fost un iscusit duhovnic al Mănăstirii Dintr-un Lemn şi un călugăr cu viaţă sfântă.

S-a născut în comuna Icuşeşti-Neamţ, din părinţi iubitori de Dumnezeu. În anul 1908, tânărul Ioan a intrat ca frate în Mănăstirea Bogdana-Bacău, iar după doi ani a luat jugul lui Hristos, primind tunderea monahală. Pentru viaţa lui aleasă, în anul 1911 a fost hirotonit diacon şi preot de episcopul Romanului, Gherasim Safirin.

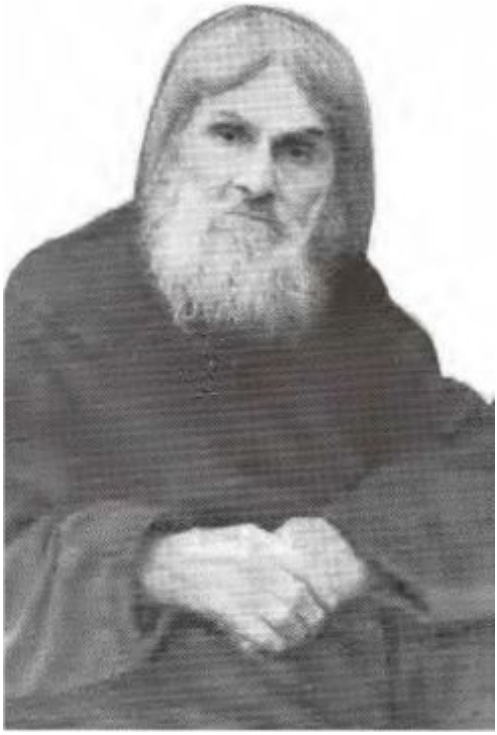

În anul 1914, ieromonahul Iosif Rusu s-a dus la Sfântul Munte, unde s-a nevoit mult cu postul şi cu rugăciunea opt ani de zile. Apoi, întorcându-se în ţară, a slujit ca preot paroh zece ani de zile în satul Brâncoveanu-Dolj, povăţuind pe mulţi credincioşi la calea mântuirii. Între anii 1933-1940 a fost egumen la Mănăstirea Călui-Dolj, iar din anul 1940 a fost numit duhovnic la Mănăstirea Dintr-un Lemn-Vâlcea.

După 58 de ani de aleasă nevoinţă, milostenie şi totală jertfire de sine, Cuviosul Iosif, „părintele săracilor", şi-a dat obştescul sfârşit la începutul anului 1966, lăsând în urmă numeroşi fii duhovniceşti. Petrecut de maici şi de locuitorii satului Dezrobiţi, a fost înmormântat între stejarii seculari din cimitirul mănăstirii.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Fiind la parohie în comuna Brâncoveni, părintele Iosif era aşa de blând şi milostiv cu oamenii, că toţi îl iubeau şi-l căutau. Numele lui se făcuse cunoscut prin sate şi mulţi bolnavi veneau la el şi se vindecau.

2. Părintele Iosif iubea până la jertfă pe Dumnezeu şi pe oameni, biserica şi săracii. Iar dintre faptele bune, cel mai mult iubea rugăciunea şi milostenia.

3. Pentru acest cuvios părinte, biserica era Însuşi Dumnezeu. De aceea, ziua şi noaptea zăbovea în biserică şi săvârşea cele sfinte cu bucurie şi cu lacrimi. Uneori îl întrebau fiii săi duhovniceşti:

— Unde mergi, părinte Iosif?

— Tată, mă duc la Dumnezeu! răspundea bătrânul plin de bunătate. Apoi intra în biserică.

4. Îndată ce auzea toaca sau clopotul, părintele Iosif zicea către ucenica sa:

— Achilino mamă, hai la Dumnezeu! Ne cheamă clopotul. Aceasta este calea mântuirii. Aceasta este calea către Împărăția cerurilor. Eu aș vrea să fie biserica cât mai departe, ca să mă ostenesc mai mult, că îngerii lui Dumnezeu ne numără pașii spre biserică.

5. Acest minunat duhovnic punea toată nădejdea mântuirii călugărului în ascultare și participare permanentă la slujbele bisericii. De aceea mereu sfătuia pe fiii săi duhovnicești:

— Veniți, tată, cât mai mulți la biserică. Și cel bogat, și cel sărac, și cel flămând, și cel sătul, cu toții să vină la Dumnezeu!

6. Timp de 26 de ani, părintele Iosif a slujit zilnic Sfânta Liturghie la Mănăstirea Dintr-un Lemn, căci era singur preot și duhovnic. După slujbă citea la bolnavi, spovedea obștea, sfătuia și mângâia pe credincioși, împărțea milostenie la săraci, se ruga și iarăși venea la biserică.

Așa s-a nevoit bătrânul până și-a dat duhul.

7. Pentru o petrecere ca aceasta, satana mult îl zavistuia și îi făcea mereu ispite. Că uneori îi ieșea aievea în față. Alteori venea în chipul unui câine negru, îl apuca de rasă și îl trăgea în altă parte, să nu nimerească ușa bisericii. Și cum bătrânul era gârbov, uneori ajungea la poartă, alteori la grajd, până îl găseau maicile și îl aduceau la biserică. Deci, zicea bătrânul:

— Vrăjmașul, tată, mi-a făcut ispită!

Apoi, cu chip luminat intra în biserică, făcea trei metanii la icoana Maicii Domnului și dădea binecuvântare de Utrenie.

8. Odată a zis bătrânul către ucenica sa:

— Când merg la biserică sau vin la chilie, îmi iese uneori înainte un câine negru, mă apucă mânios de rasă și nu mă lasă să merg la slujbă. Este diavolul, tată!

— Dar nu te temi de el, părinte Iosif?

— De ce să mă tem? Mântuitorul este cu noi. Atunci îndată fac semnul Sfintei Cruci și zic: „Piei din fața mea, satană, să mă duc la sfânta biserică!" și repede dispare.

9. Ori de câte ori vrăjmașul îl supăra cu vreo ispită, bătrânul îi zicea:

— Ei , iar ai venit? Degeaba te-ai ostenit! La Iosif nu ai nimic!

10. Uneori vrăjmașul nu-l lăsa noaptea să doarmă. Cum ațipea puțin, îi bătea în ușă și-i zicea:

— Părinte Iosif, hai la biserică!

Atunci bătrânul repede se scula, se ducea la ușa bisericii, apoi spunea maicilor:

— Nu trageți clopotul de Utrenie?

— Preacuvioase, mai este o oră până la miezul nopții!

— Dar n-ați bătut voi în ușa mea?

— Nu, părinte, nu v-am sculat noi.

— Ei, tot vrăjmașul mi-a făcut ispită!

11. Spun maicile din mănăstire că nimeni din fiii săi duhovnicești nu știa cum se nevoiește în chilie. Dar oricând băteau la ușa lui, îl găseau deșteptat la rugăciune. Iar când îl chemau la biserică, bătrânul răspundea cu bucurie:

— Gata, tată, vin! Hai la Dumnezeu!

12. Spuneau ucenicii părintelui Iosif că într-o iarnă a alunecat pe gheață din ispita vrăjmașului și s-a lovit. Astfel, a stat mai multe zile bolnav la chilie. Iar când s-a făcut puțin mai bine, a zis către maici:

— Haideți, copiii tatei, să mergem la biserică. M-am făcut sănătos. Mâine slujim Sfânta Liturghie! Și era bucuros și luminat la față ca un copil.

13. Avea obicei părintele Iosif că săvârșea slujbele foarte liniștit și cu evlavie. Niciodată nu se grăbea. Mai ales la proscomidie pomenea cu mare grijă pe toți. Iar când îl întreba cineva, bătrânul răspundea:

— Tată, trebuie să pomenesc și să scot părticică pentru fiecare nume, căci am primit banul săracului și al văduvei și voi da socoteală de aceasta în ziua judecății!

14. O deosebită grijă avea părintele Iosif și pentru cei răposați. Timp de 40 de zile săvârșea pentru ei Sfânta Liturghie și parastasul. Apoi obișnuia să facă la trapeză masă pentru toți și dădea multe milostenii la săraci. La aceasta îndemna și pe maici, zicând:

— Dați și sfințiile voastre, maicilor, pentru morți. Să facem o masă împreună, că toți au parte de rugăciunea și de mila lui Dumnezeu. Căci suntem datori să-i ajutăm pe cei adormiți. Unii sunt în iad și așteaptă să-i scoatem cu Sfânta Liturghie și cu milostenia.

15. Acest mare părinte duhovnicesc iubea fără deosebire pe toți oamenii. Iar dintre ei purta o mare grijă pentru săraci, pentru copii și văduve. Pe toți îi ajuta cu rugăciunea și cu milostenia. Zeci de săraci și orfani din satul Dezrobiți, din apropierea mănăstirii, primeau bani, hrană și îmbrăcăminte din mâinile părintelui Iosif. Pentru aceea, toți îl iubeau și îl numeau „părintele săracilor”.

16. Spun maicile că zilnic veneau copii, văduve și lipsiți la chilia părintelui Iosif. Iar bătrânul le zicea:

— Veniți, tată, veniți la părintele să vă dea, că are de unde. I-a dat Dumnezeu! Apoi îi așeza la masă și le împărțea tot ce avea, pâine, bani și îmbrăcăminte. Iar după ce plecau săracii, zicea către maici:

— Aceștia sunt avocații mei, tată, care o să mă apere în fața lui Hristos!

17. Darurile pe care părintele Iosif le primea de la credincioși le împărțea în trei părți. Partea cea mai mare o dădea mănăstirii pentru trebuințele obștii. A doua parte o împărțea săracilor și văduvelor din satul Dezrobiți, iar a treia parte o păstra la sine pentru călugărițe, pentru copiii orfani și pentru

pomenirea morţilor.

18. Odată au rămas în sat trei copii orfani de ambii părinţi, pe care nimeni nu-i ajuta. Atunci bătrânul i-a chemat la chilia sa şi le-a zis:

— Copii, să veniţi la tata în fiecare zi, la amiază, că tata are cu ce vă ajuta şi hrăni. Şi s-au deprins copiii şi veneau zilnic la părintele Iosif. Iar el singur le fierbea mâncare, le cumpăra pâine şi îi servea la masă. Apoi îi îndemna:

— Mâncaţi, tată, că este de unde. Ne-a dat Dumnezeu din belşug. La urmă le împărţea bani şi haine de îmbrăcat.

Aşa a crescut bătrânul mulţi copii orfani din satul Dezrobiţi, până ajungeau să-şi câştige pâinea cea de toate zilele.

19. Altă dată a auzit bătrânul că este o văduvă în sat, anume Maria, cu şase copii, care nu aveau nici casă, nici hrană, nici bani. Pe aceasta a chemat-o părintele Iosif la sine şi i-a zis:

— Marie, iată, ţi-a trimis Domnul bani pentru o casă nouă. Cumpără tot ce trebuie şi începe lucrul. Eu voi plăti şi meşterii. Dar nu spune la nimeni, tată!

După ce casa a fost gata, bătrânul a zis femeii:

— Marie, vino la mine cu copiii!

— Aceştia sunt copiii mei, părinte.

— Dumnezeu să vă binecuvânteze, tată!

Ori de câte ori venea văduva aceasta pe la mănăstire, bătrânul spunea ucenicei sale:

— Maică Achilină, să dai Mariei din toate celea, să mănânce ea şi copiii.

20. Când nu-i venea niciun sărac, părintele Iosif era mâhnit toată ziua.

Către seară zicea ucenicei sale:

— Achilino tată, astăzi n-a venit niciun avocat la mine. Vino măcar sfinţia ta de gustă ceva. Mai cheamă şi altă maică. Să am ceva dat şi pe ziua de astăzi.

21. Obişnuia acest părinte să facă praznic mare pentru tot soborul mănăstirii şi pentru săracii satului Dezrobiţi, de două ori pe an. De ziua Sfântului Vlasie – 11 februarie – şi de ziua Sfântului Atinoghen – 16 iulie. Atunci părintele Iosif cumpăra din vreme alimente şi îmbrăcăminte pentru maici şi săraci. Iar în ziua rânduită săvârşea Sfânta Liturghie cu tot soborul şi făcea parastas pentru cei răposaţi. Apoi zicea:

— Veniţi, tată, cu toţii la trapeză, să mâncăm în cinstea Sfântului Vlasie. Nimeni să nu rămână astăzi flămând. Aceasta este ziua mea! Mi-au ajutat şi mie Sfinţii Vlasie şi Atinoghen, de aceea fac pomenire în cinstea lor.

La urmă părintele Iosif împărţea la toţi pachete cu mâncare şi îmbrăcăminte pentru maici.

22. Odată, pe când bătrânul mergea la biserică, s-a oprit în prag şi, oftând uşor, a zis către maici:

— Vai, tată, ce o să facem noi la judecată? Acolo toate faptele noastre ne

vor ieși înainte! De aceea avem nevoie de rugăciune, de smerenie, de lacrimi și metanii. Să te rogi, tată, să te închini lui Dumnezeu, să îndemni, să faci milostenie. Dacă nu ai ce da, măcar un cuvânt bun să dai săracului, să nu plece nemiluit, că Dumnezeu îl trimite spre mântuirea noastră.

23. La spovedanie, părintele Iosif avea mulți fii duhovnicești, căci era blând și înțelept la cuvânt. Fiecăruia îi dădea sfat și canon pe măsura puterii lui. Uneori îi spuneau maicile:

— Părinte Iosif, dați-ne canon mai aspru la spovedanie. Iar bătrânul le răspundea:

— Eu vă dau canon, dar să-l puteți face. Că dacă vă dau canon greu și nu-l puteți face, eu răspund de el. De aceea vă dau canon ușor, că munciți destul. Noi suntem călugări, tată, și facem canon toată viața!

24. Veneau la bătrânul călugăr și oameni cu multe necazuri. Iar el îi mângâia, zicând:

— Lasă, tată, că sunt bune și necazurile. Ai răbdare că toate trec. Iată, părintele Iosif se roagă pentru mata. Nu te întrista, că Domnul este cu noi. Astfel, toți se întorceau liniștiți la casele lor.

25. Pentru sfințenia vieții sale, părintele Iosif dobândise de la Dumnezeu darul rugăciunii și al vindecării de boli. Că veneau la ei mulți suferinzi din toate părțile și cu rugăciunea lui căpătau sănătate și își dobândeau cererea.

26. Într-o zi, a venit la el o femeie plângând:

— Părinte, mi-a plecat nora și a rămas feciorul cu trei copii.

— Lasă, mamă, a zis bătrânul, peste trei zile va veni acasă.

Și cuvântul lui s-a împlinit întocmai.

27. Altă dată i-a zis un tânăr:

— Părinte, m-a lăsat soția. Iar bătrânul i-a răspuns:

— Ioane, întoarce-te înapoi și ai credință că vei găsi soția acasă, căci Maica Domnului face minuni cu fiecare.

MONAHIA EPRAXIA MĂLĂU, Mănăstirea Văratec (1890-1967)

Această smerită călugăriță, de loc din comuna Stănița-Neamț, era sora marelui duhovnic Vichentie Mălău din Mănăstirea Secu.

Când avea numai patru ani, a venit împreună cu sora și cu mama ei să slujească lui Hristos la Mănăstirea Văratec. Aici a crescut, aici a învățat carte, aici a deprins frica de Dumnezeu de la cele mai alese călugărițe. În anul 1912 a primit tunderea monahală. Apoi, timp de 55 de ani, a purtat cu desăvârșită smerenie crucea lui Hristos, făcându-se tuturor pildă de tăcere, de rugăciune, de ascultare și blândețe.

Iar nevoința maicii Epraxia era aceasta:

Nu ieșea niciodată din mănăstire, nici la alte maici nu se ducea. Iubea cel mai mult biserica, chilia și liniștea. La slujbă mergea totdeauna, la chilie se ostenea mult cu postul și cu citirea Psaltirii, iar în pădure se ducea adesea să guste din dulceața liniștii. Permanent tăcea, cugeta cele dumnezeiești și rostea rugăciunea lui Iisus.

În anul 1938 a murit la Mănăstirea Agapia mama ei, monahia Migalușa. Iar în anul 1945 s-a odihnit cu pace în Banat și fratele ei, Protosinghelul Vichentie. De acum, maica Epraxia a început o nevoință și mai mare. S-a unit duhovnicește cu o altă călugăriță de același cuget, anume Lavrentia Beu. Deci, petreceau amândouă sub același acoperământ, ca două suflete într-un singur trup, împreună rugându-se, împreună bucurându-se și una pe alta mângâindu-se. Că, deși trăiau în mare lipsă de cele pământești, simțeau totdeauna dulceața celor cerești și slăveau neîncetat pe Dumnezeu.

În anul 1967, la sfârșitul lunii mai, a zis maica Lavrentia către sora ei de nevoință:

— Iartă-mă, maică Epraxia, eu mă duc înainte la Hristos!

— Dumnezeu să te ierte, maică Lavrentia. După șapte zile vin și eu.

Într-adevăr, la 7 iunie, 1967, a adormit în pace și maica Epraxia, mutându-se împreună în lumina lui Hristos!

PROTOSINGHELUL DANIIL PRICOP, Mănăstirea Slatina-Suceava (1878-1968)[5]

Părintele Daniil, duhovnicul Mănăstirii Slatina, era din comuna Găinești – Suceava. În anul 1923 a venit să slujească lui Hristos. Un an mai târziu a fost călugărit; și era părintele Daniil cel mai blând și ascultător călugăr din Mănăstirea Slatina. Că pe toți îi iubea, de toți asculta și nu avea niciun vicleșug în inimă. Oriunde intra părintele Daniil, intra și pacea Duhului Sfânt.

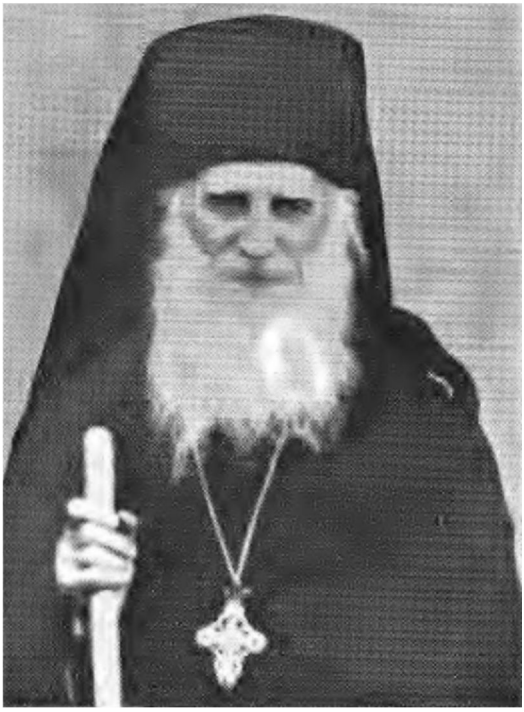

În anul 1935 a fost hirotonit preot și a ajuns duhovnic vestit în toate satele din împrejurimi. Tineri și bătrâni, sănătoși și bolnavi, toți întrebau de părintele Daniil și se foloseau de blândețea inimii lui.

În vara anului 1944, Protosinghelul Daniil Pricop a scăpat de la distrugere biserica Mănăstirii Slatina, zidită de voievodul Alexandru Lăpușneanu. Că, fiind singur în mănăstire și năvălind un grup de soldați străini asupra bisericii, au minat-o și voiau s-o arunce în aer. Atunci bunul nevoitor a căzut în genunchi lângă zidul bisericii și se ruga cu lacrimi să-i îmblânzească Dumnezeu. Deci, văzând părintele Daniil că soldații nu se liniștesc, a întins mâinile în sus în chipul crucii și a zis:

— Dacă voiți să distrugeți biserica, ucideți-mă și pe mine, că eu nu mă duc de aici!

În clipa aceea, Dumnezeu a trimis peste ei un duh de frică și îndată au fugit din mănăstire.

În ultimii 24 de ani, părintele Daniil era nelipsit de la biserică. Slujea cele sfinte, spovedea, citea la bolnavi și mângâia pe toți. Odată l-au văzut părinții plângând în pragul bisericii și l-au întrebat:

— De ce plângi, părinte Daniil?

— Mi-i milă de oameni, a zis bătrânul, și plâng că nu pot face atât bine,

[5] După mărturiile ucenicului său, Protosinghelul Emilian Olaru, duhovnic renumit al mănăstirii.

câtă dragoste am.

Altă dată a venit la el o femeie din Găinești cu copilul bolnav. Iar bătrânul i-a spus:

— Lasă, mamă, nu mai plânge, că îți vindecă Maica Domnului copilul.

Apoi i-a citit de trei ori rugăciuni de vindecare, l-a împărtășit și l-a liberat cu pace. După trei zile s-a întors femeia și a zis:

— Părinte, s-a vindecat copilul!

— Dă slavă lui Dumnezeu și mulțumește Maicii Domnului.

Fiind plin de milă și dragoste, veneau la bătrânul și frați din mănăstire și-i cereau cuvânt de folos. Odată a venit la el un frate învăluit de ispite. Iar bătrânul Daniil i-a zis:

— Ai răbdare, frate. Nu pune toate la inimă. Așa este viața aceasta cu ispite, cu necazuri și suferință. Altfel nu ne putem mântui. Frăția ta fă ascultare, nu lipsi de la biserică, spovedește-te mai des, iartă pe toți și vei avea multă liniște în mănăstire. Apoi, binecuvântându-l, i-a adăugat:

— Așa, frate, ascultă pe bătrânul și nu vei greși!

Într-o vară, un frate a plecat la altă mănăstire. Zadarnic a încercat părintele Daniil să-l liniștească, A doua zi l-au văzut părinții în grădină, stând pe o piatră și plângând.

— De ce plângi, părinte Daniil? i-au zis ei. Iar bătrânul a răspuns:

— Zice Sfântul Duh: „Cel ce va face din rău bun, ca gura Mea va fi”, iar eu nu am putut să fac acest lucru cu fratele meu care a plecat din mănăstire!

În noaptea Învierii din anul 1968, părintele Daniil a chemat pe duhovnicul său și i-a spus:

— Părinte Emilian, mă cheamă Împăratul să mă duc la El. Împărtășește-mă cu Preacuratele Taine și ai grijă de sufletul meu.

Deci, sărutându-se cu toți, a doua zi de Sfintele Paști și-a dat sufletul în mâinile Domnului, fiind în vârstă de 90 de ani.

SCHIMONAHUL IUVENALIE BÂRSAN, Mănăstirea Slatina (1890-1968)

a. Viaţa

Acest părinte iubitor de nevoinţă era din comuna Mălini-Suceava. În anul 1923, luând jugul lui Hristos, a intrat în Mănăstirea Slatina. După doi ani s-a călugărit şi a ajuns un călugăr foarte sporit. În anul 1949 a primit marele şi îngerescul chip al schimniciei, iar în anul 1968 s-a săvârşit cu pace.

1. Nevoinţa părintelui Iuvenalie era aceasta:

Toată ziua tăcea şi zicea rugăciunea lui Iisus, făcea ascultare cu multă dragoste şi mânca o dată pe zi, după ce termina de citit Psaltirea. Noaptea dormea câteva ore pe o laviţă şi făcea sute de metanii, iar de la biserică era nelipsit.

2. Odată l-a întrebat stareţul:

— Părinte Iuvenalie, de ce te grăbeşti aşa spre chilie? Iar bătrânul a răspuns:

— Mă aşteaptă Psaltirea şi nu pot s-o las singură!

3. În altă zi iarăşi l-a întrebat:

— De ce eşti întristat, părinte Iuvenalie?

— Pentru că a trecut ziua şi n-am terminat Psaltirea de citit, a răspuns el. Dar nu mănânc până n-o citesc.

4. Într-o zi, a văzut bătrânul câţiva fraţi stând de vorbă pe cerdac. Deci, trecând pe lângă ei, a zis cu glas tare: „Doamne, Iisus Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul!" Cum au auzit fraţii cuvintele acestea, îndată s-au ruşinat şi, lăsând vorba, au plecat la chilii.

5. Altă dată i-au zis fraţii:

— Părinte Iuvenalie, dă-ne un cuvânt de folos.

— Iertaţi-mă, fraţilor, a răspuns bătrânul, sunt om păcătos. Întrebaţi pe părinţii duhovnici.

6. Timp de 40 de ani, părintele Iuvenalie a avut în mănăstire aceeaşi sfântă ascultare de paracliser şi clopotar. Şi suna clopotele cu aşa îndemânare, că toate formau o adevărată simfonie, slăvind pe Dumnezeu şi repetând mereu numele ctitorului fondator: A-le-xan-dru Lă-puş-nea-nu!

7. Odată l-a întrebat stareţul:

— Părinte Iuvenalie, ce zgomot se aude noaptea în chilia sfinţiei tale?

— Iartă-mă, părinte stareţ, când mă îngreunez de somn, atunci las Psaltirea şi mă apuc de pisat grâu pentru colivă. Apoi iar citesc la Psaltire şi fac metanii.

8. În altă zi l-au întrebat fraţii:

— Părinte Iuvenalie, de ce fugi aşa de noi? Iar bătrânul le-a răspuns:

— Dar nu ştiţi că schimnicul nu are voie să vorbească mai mult de şapte cuvinte pe zi? Apoi îndată a intrat în chilie.

9. Pentru multa lui osteneală, părintele Iuvenalie ajunsese un călugăr

sporit și plin de dragoste pentru Dumnezeu și oameni. Diavolul însă îl zavistuia și îi făcea multe ispite ca să-l tulbure la rugăciune.

Într-o zi l-au întrebat părinții:

— Cu cine vorbeai astă noapte, părinte Iuvenalie? Iar bătrânul a răspuns:

— Ei, mă sfădeam cu vrăjmașul, că mereu mă vizitează! Uneori îmi stinge candela, alteori îmi închide Psaltirea, îmi răstoarnă scaunul, îmi varsă oala cu apă sau îmi ascunde metaniile, ca să mă îndepărteze de la rugăciune.

10. În vara anului 1968, pe când părintele Iuvenalie citea la Psaltire, deodată s-a luminat la față și și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu! Unii părinți au văzut o lumină cerească la fereastra chiliei lui și, intrând înăuntru, l-au găsit adormit în genunchi cu capul sprijinit pe Psaltire.

Așa s-a nevoit și așa s-a mutat la cele veșnice schimonahul Iuvenalie!

MONAHIA AGAFIA ILIE, Mănăstirea Agapia Veche (1876-1968)

Monahia Agafia Ilie, mama Arhimandritului Cleopa Ilie, era din comuna Suliţa-Botoşani. Din căsătorie ea a avut zece copii. Dintre aceştia, cinci copii au intrat în nevoinţa călugărească şi cinci au rămas acasă. Apoi, după neştiute judecăţi ale lui Dumnezeu, unul câte unul, i-au murit nouă copii. La urmă i-a murit şi soţul.

Rămânând singură, această venerabilă mamă a intrat în nevoinţa călugărească la Mănăstirea Agapia Veche, în anul 1946. După un an a primit tunderea monahală şi s-a lipit cu inima de obştea maicilor ca de copiii ei. Ziua şi noaptea era nelipsită de la biserică, ajuta la bucătărie, aduna lemne din pădure şi se ruga singură cu multe lacrimi.

După o nevoinţă de peste 20 de ani în viaţa mănăstirească, maica Agafia –această smerită călugăriţă cu inimă de mamă – şi-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu la 15 septembrie, 1968.

SCHIMONAHIA MELANIA MINCU, Schitul românesc „Sfântul Ioan Botezătorul”-Iordan (1893-1969)

Această floare aleasă a monahismului nostru era de loc din comuna Chiajna-Prahova. Când avea 12 ani, a venit la Mănăstirea Ţigăneşti şi a stat opt ani de zile sub ascultarea unei călugăriţe bătrâne.

În anul 1913 a primit schima monahală. Apoi s-a smerit în mănăstire încă 35 de ani, fiind foarte iubitoare de biserică şi râvnind pentru fericita linişte. În anii 1925-1935 s-a învrednicit să se închine de două ori la Mormântul Domnului, iar în anul 1947 a fost trimisă ca vieţuitoare la Schitul românesc „Sfântul Ioan Botezătorul” de pe malul râului Iordan.

Timp de 22 de ani s-a nevoit schimonahia Melania cu încă două suflete în pustiul Iordanului, răbdând bărbăteşte lipsa, arşiţa soarelui şi străinătatea. Căutând să urmeze Cuvioasei Maria Egipteanca şi mai ales Sfântului Ioan Botezătorul, maica Melania se hrănea numai cu pesmeţi şi legume. Toată ziua tăcea, căra apă din Iordan, uda grădina, lucra la facerea chiliilor şi zicea rugăciunea lui Iisus. Seara făcea Vecernia în biserică şi dormea câteva ore. Apoi se deştepta, făcea Utrenia, citea la Psaltire şi stătea de veghe până către ziuă. La toate aceste osteneli era însoţită de maica Natalia, ucenica ei, cu metania din aceeaşi mănăstire, iar duhovnicul lor era Cuviosul Ioan Iacob, egumenul mănăstirii.

În primăvara anului 1969, maica Melania Mincu s-a îmbolnăvit şi s-a mutat la odihna cea de veci, trupul ei fiind îngropat acolo, alături de biserică.

IEROMONAHUL DAMIAN STOG, Schitul românesc „Sfântul Ioan Botezătorul”-Iordan (1914-1970)

Părintele Damian era de loc din județul Soroca. Fiind chemat de Hristos, în anul 1937 s-a făcut călugăr în Mănăstirea Noul Neamț. Între anii 1940-1943 s-a nevoit în Mănăstirea Căldărușani, întrecând pe mulți cu ascultarea și cu smerenia.

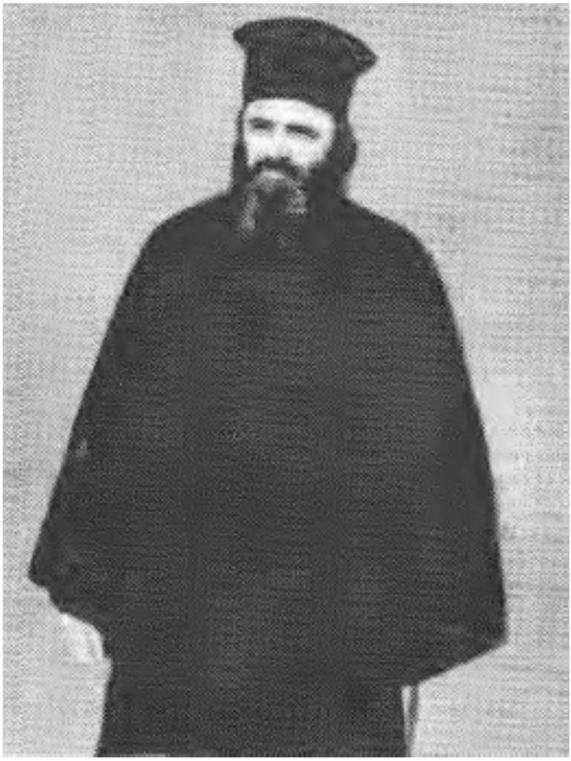

Odată, la slujba Învierii Domnului, a întrebat episcopul:

— Pe cine propuneți să-l facem preot? Iar părinții au răspuns:

— Dar este altul mai bun ca părintele Damian?

Deci a fost hirotonit diacon și preot la Mănăstirea Antim. Și a făcut aici desăvârșită ascultare 20 de ani ca paracliser, preot slujitor și duhovnic renumit. Era cunoscut tuturor părintele Damian, pentru dragostea cu care primea și odihnea pe frați. În acești ani a crescut mulți fii duhovnicești, învățându-i pe toți smerenia și blândețea lui Hristos.

În primăvara anului 1970, ieromonahul Damian a fost trimis ca preot și egumen la Schitul românesc „Sfântul Ioan Botezătorul”, de pe malul Iordanului. Deci, plecând cu mare bucurie în Țara Sfântă, se nevoia acolo aproape de Mormântul Domnului. Iar în vara aceluiași an l-a chemat Dumnezeu la veșnica odihnă și a fost îngropat la biserica lui Zaheu din orașul Ierihon.

PROTOSINGHELUL EFTIMIE TĂNASE, Mănăstirea Agapia Veche (1884-1970)

Părintele Eftimie a fost cel dintâi ucenic al Protosinghelului Vichentie Mălău şi renumit duhovnic al Mănăstirii Agapia. S-a născut în comuna Valea Seacă-Bacău. În tinereţe a fost căsătorit şi a avut doi copii. Apoi, plecând la război, a fost grav rănit, dar părintele său duhovnicesc i-a prevestit, zicând: „Ai credinţă, frate Ioane, că te vei face sănătos, vei veni la mănăstire şi preot te vei face!”

În anul 1918, părintele Eftimie s-a călugărit în Mănăstirea Secu, iar soţia sa, în Schitul de maici Buciumeni-Galaţi. În anul 1923 s-a învrednicit de harul preoţiei. Şi a slujit cele sfinte cu multă credinţă şi dragoste aproape 50 de ani, silindu-se în toate să urmeze marelui său dascăl – Protosinghelul Vichentie Mălău.

Între anii 1923-1940, Protosinghelul Eftimie a fost duhovnic la Mănăstirea Agapia, câştigând multe suflete pentru Împărăţia lui Dumnezeu. Că era foarte râvnitor la slujbele bisericii şi la citirea sfintelor cărţi, din care nu puţin hrănea pe cei ce veneau la dânsul. Iar noaptea se nevoia în taină cu privegherea, cu metaniile şi cu citirea Psaltirii.

Între anii 1940-1945 a fost preot misionar în Banat. Apoi, întorcându-se în Moldova, s-a stabilit definitiv ca duhovnic la Mănăstirea Agapia Veche. Timp de 25 de ani a fost un sfeşnic aprins în această sihăstrie, luminând şi mângâind pe toţi, slujind cele sfinte şi slăvind pe Hristos.

Spre sfârşitul anului 1970, părintele Eftimie a spus ucenicei sale:

— Peste două zile mă duc din viaţa aceasta. Apoi, cerând crucea, a adăugat: Iată, văd două cete de îngeri, una în veşminte albe şi alta în veşminte întunecate, luptându-se pentru sufletul meu. Nu vor să mă lase să intru în cămară!...

Deci, îmbrăcându-se în hainele sale de călugărie şi dând tuturor binecuvântarea cea mai de pe urmă, a adormit cu pace, încredinţându-şi sufletul în mâinile Domnului!

MONAHUL PAISIE NICHITENCU, Mănăstirea Sihăstria (1892-1970)

Acest cuvios călugăr a fost un mare lucrător al rugăciunii lui Iisus din zilele noastre. Era de loc din nordul Bucovinei.

În anul 1933 a intrat în nevoinţa călugărească, iar după un an a primit tunderea monahală la un schit aproape de Cernăuţi. Şi era plin de dragoste părintele Paisie, ascultător şi fără nicio răutate, asemenea unui copil. Toată viaţa sa, aproape o jumătate de secol, a făcut în mănăstire cea mai grea ascultare, aceea de bucătar. Permanent tăcea, cu mâinile lucra, iar cu mintea şi cu inima se ruga neîncetat. Dobândise încă de la Dumnezeu darul sfintelor lacrimi şi cu acelea se mângâia ziua şi noaptea la chilie, la biserică şi la ascultare. Era aşa de blând şi luminat la faţă, că numai vederea chipului său te liniştea şi te cucerea.

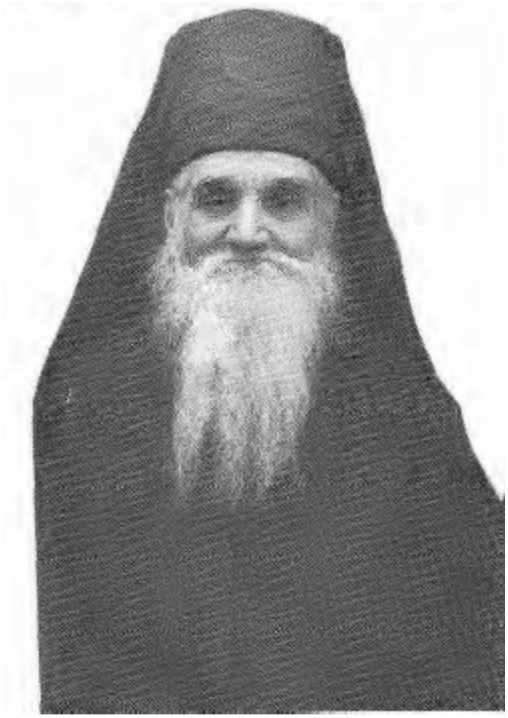

Acest smerit ostaş al lui Hristos nu s-a dus niciodată din mănăstire să-şi vadă rudele şi casa părintească. În anul 1950, însă, l-a învoit stareţul să meargă pentru câteva zile în satul natal. Cum aştepta trenul în gara Suceava, a venit un frate din mănăstire şi i-a spus:

— Părintele stareţ te cheamă înapoi, că nu are pe nimeni la bucătărie!

Atunci părintele Paisie, acest mare fiu al ascultării, tăindu-şi voia, şi-a însemnat faţa cu semnul crucii, s-a întors la mănăstire şi n-a cerut niciodată să mai meargă undeva.

După 28 ani de mucenicească ascultare la Dragomirna, în anul 1960 a fost transferat la Mănăstirea Sihăstria. Aici a continuat aceeaşi nevoinţă şi ascultare încă şase ani de zile. Toţi se foloseau de trăirea lui şi doreau măcar chipul feţei să i-l vadă. Bătrânul însă vorbea foarte puţin. Câte zece ore stătea în bucătărie, curăţa cartofi, tăia legume, făcea focul şi se ruga în taină cu rugăciunea lui Iisus, iar din ochii lui mereu picurau lacrimi. Ca să nu fie observat, purta în sân un prosop alb, cu care îşi ştergea adesea faţa şi nu privea niciodată în ochii cuiva. Numai dacă îl întâlnea cineva în curte şi-i cerea binecuvântare, bătrânul îi făcea închinăciune până la pământ, îi cuprindea mâna în palmele sale, îl privea nevinovat în faţă cu ochii umezi de lacrimi, apoi

îi zicea:

— Binecuvântează-mă, părinte!

La biserică, bătrânul stătea nemișcat în picioare până se termina slujba, iar la chilie citea mai ales Psaltirea și paraclisul Maicii Domnului.

Ultimii ani i-a petrecut părintele Paisie numai în rugăciune. Își mărturisea săptămânal gândurile și primea de două ori pe lună Preacuratele Taine.

La sfârșitul anului 1970, Cuviosul Paisie s-a săvârșit cu pace, având numele lui Hristos în inimă și pe buzele sale. El este considerat cel mai renumit lucrător al rugăciunii inimii din a doua jumătate a secolului nostru.

MONAHUL GUDIIL AVĂCĂRIȚEI, Mănăstirea Neamț (1892-1971)

Acest părinte vrednic de pomenire, cu nume de arhanghel, a fost toată viața portarul Mănăstirii Neamț. Era din comuna Vânători-Neamț. În anul 1925 a intrat în nevoința călugărească și a sporit mult în ascultare și smerenie, încât toți se foloseau de viața lui.

Ascultarea părintelui Gudiil era aceasta: ziua tăia lemne la bucătărie, făcea curățenie în curte și hrănea animalele, iar noaptea stătea de strajă la poarta mănăstirii. Și a împlinit cu sfințenie această ascultare, fără cârtire și fără împotrivire. Se ducea oriunde era trimis, asculta ca un copil de fiecare și făcea toate cu bucurie și binecuvântare. Pentru aceea îl iubeau toți părinții și se foloseau de smerenia lui.

Aproape o jumătate de secol a stat de veghe părintele Gudiil în poarta Mănăstirii Neamț, ca o candelă nestinsă. Seara închidea porțile grele de stejar, ducea închinătorii la arhondaric și suna clopotul de odihnă. La miezul nopții suna clopotul de Utrenie și chema părinții la rugăciune, iar în zorii zilei, iarăși deschidea porțile mănăstirii, trăgea clopotul de deșteptare și mergea la biserică.

Părintele Gudiil era încă foarte milostiv și primitor de străini. Seara aduna închinători și săraci la el, îi hrănea cu mâncare de la trapeză și îi odihnea. Iar el ațipea pe o laviță afară lângă poartă. Dimineața îi deștepta și îi libera cu pace. Dacă îl întreba cineva cum îl cheamă, bătrânul răspundea: Gudiil monahul și portarul!

Spre sfârșitul anului 1971 a zis smeritul ascultător către unul din clerici:

— Părinte Ioane, în curând mă duc din viața aceasta. Te rog să vorbești ceva la îngroparea mea.

— Despre ce să vorbesc, părinte Gudiil?

— Eu toată viața am făcut ascultare și am fost întotdeauna mulțumit.

După două zile, părintele Gudiil și-a dat sufletul în mâinile Domnului.

Așa s-a săvârșit un mare călugăr al Mănăstirii Neamț!

PROTOSINGHELUL GHERVASIE HULUBARIU, Mănăstirea Agapia Veche (1888-1973)

a. Viaţa

Protosinghelul Ghervasie s-a născut în anul 1888, în comuna Războieni-Neamţ. La vârsta de 16 ani a intrat în obştea Mănăstirii Neamţ, unde s-a călugărit şi a fost hirotonit diacon de arhiereul Narcis, stareţul marii lavre. În anul 1911 a intrat în obştea Mănăstirii Secu, şi din anul 1928 a fost numit preot slujitor la Mănăstirea Agapia.

Era un mare cântăreţ şi săvârşea cele sfinte cu mare evlavie şi frică de Dumnezeu. De asemenea, era un bun pictor bisericesc, reuşind să picteze mai multe biserici în frescă şi tempera. Totodată era şi un iscusit sfetnic duhovnicesc, căci cunoştea bine Sfânta Scriptură şi învăţăturile Sfinţilor Părinţi.

Ajungând la vârsta prorocită de psalmistul David, şi-a dat sufletul cu pace în mâinile Domnului în vara anului 1973, fiind în vârstă de 85 de ani.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1.Ce sfaturi vă dădea duhovnicul Veniamin din Agapia, când eraţi mai tânăr? a întrebat un părinte.

— Bătrânul ne sfătuia zicând: Roagă-te neîncetat cu rugăciunea lui Iisus, chiar şi când te îndeamnă şi te biruie satana să faci vreun păcat. Chiar şi când mergi să faci păcatul roagă-te, strigă la Hristos, însemnează-te cu Sfânta Cruce şi te va izbăvi Domnul de păcat în chip minunat.

2. Cum să ne luptăm cu duhul mândriei?

— Să nu te mândreşti în cugetul tău, zicând: „Eu sunt feciorelnic, aşa cum n-a făcut mama! Eu nu sunt ca alţii!" Că mai plăcut este lui Dumnezeu desfrânatul smerit decât tine! Şi dacă te birui de slava deşartă, te sloboade Dumnezeu să cazi şi tu mai rău decât cel pe care l-ai judecat.

3. Spuneţi-ne ceva despre Sfânta Liturghie.

— Dacă eşti preot sau ieromonah, niciodată să nu te laşi de Sfânta Liturghie, că mare ajutor vei lua. De aceea şi eu, cât am putut, de sfântul altar nu m-am depărtat, nici nu m-am lenevit. Cât vrednic, cât nevrednic, am slujit, şi Dumnezeu mi-a ajutat...

4. Spuneţi-ne ceva despre vedenia de la Agapia Veche.

— Părintele Veniamin de la Agapia a văzut nişte pustnici sfinţi, care se rugau cu mâinile înălţate la cer aici, în poiană, şi a auzit din gura lor un glas, zicând: „Să zideşti o biserică spre slava lui Hristos, în acest loc sfânt, şi să fie aici iarăşi adunare de călugări!"

5. Mai sunt călugări sporiţi în zilele noastre?

— Or mai fi, dar nu trebuie să lauzi pe oamenii care aparţin contemporaneităţii. Lasă să-i laude urmaşii. Noi să-i lăudăm pe înaintaşii

noștri, iar pe noi să ne laude urmașii, dacă vom fi vrednici. Mai mult, Hristos ne va judeca pe toți, așa cum știe El. Nu-i bine, părinților, să apreciezi pe om mai mult decât este sau să te lauzi tu cu faptele altora. Să ne lăudăm cu viețile sfinților care au făcut cărare până la noi. Iar noi, care mergem pe drumul bătut de ei, de ce laudă suntem vrednici? Multe aș avea de spus despre bătrânețile mele. Însă poate este mai bine să tac. Unii spun că este bine să-ți amintești la bătrânețe de faptele tale. Însă eu și acum mă tem că mă pot arunca în patimi ori în mândrie ori în deznădejde. Așa că este mai bine parcă să tac. Omul este ca și copacul. Primăvara, seva se urcă din tulpină, când pomul înfrunzește și face roade. Iar toamna, seva se lasă în pământ, frunzele îngălbenesc și cad, roadele se culeg și iarna vine peste copac, ca și moartea peste om.

6. Cum trebuie să răbdăm boala, părinte?

— Mulțumesc Domnului pentru cât mi-a dat! Suferința (boala) este foarte bună pentru călugări. Ea este ham și jug pentru bătrâni. Și de la o vreme te deprinzi cu ea, așa cum se învață boul cu jugul și singur întinde gâtul și îl ia. Boala ne scapă de multe păcate!

7. Cum putem împăca și mulțumi pe toți care vin la noi?

— Părinților, să-i primim pe toți cu inimă bună, fără deosebire. Să le dăm o vorbă bună, un sfat, o binecuvântare și, dacă putem, ceva de mâncare. Căci, atunci când vor pleca, vor zice între ei: „Ce oameni buni! Ce bine ne-au primit!” Și se va preamări Dumnezeu și pe calea asta. Iar dacă nu-i primim cu dragoste, se vor sminti de noi și se va huli Dumnezeu prin noi. Că noi prin oameni, prin creștini, ne ridicăm și tot prin ei ne coborâm. Mediul înconjurător ne pune nota, bună sau rea. Nu trebuie să fugim de mireni, că ei nici într-un caz nu pot trăi fără noi, fără preoți. Să ne sprijinim unii pe alții.

8. Este sub osândă călugărul care nu primește preoția?

— Glasul mulțimii este glasul lui Dumnezeu. Vezi ce spune lumea, vezi care este părerea celor mulți și ascultă de ei, că prin mulțime grăiește Dumnezeu. Este bine să te smerești un timp, dar de la o vreme trebuie să primești preoția, dacă îți dă dezlegare duhovnicul.

9. Este bine să ținem predică pentru mireni?

— Este foarte bine, dar niciodată să nu înfrunți pe omul păcătos în public. Să combați păcatul, dar nu pe omul păcătos, ca să nu se deznădăjduiască. Să fii foarte atent la cuvânt, ca să zidești, iar nu să smintești. Apoi să te păzești a vorbi mult, pentru mândrie. Să vorbească mai mult faptele noastre. Că degeaba vorbim și scriem, dacă noi nu facem sau ne biruim de slava deșartă.

10. Părinte, mă mustră cugetul, că nu pot face canonul ca în tinerețe.

— Ei, nu mai ține atâta la literă și la formă! Caută mai întâi slava lui Dumnezeu și folosul aproapelui, și ai nădejde. Iată, acum nici eu nu mai pot face aproape nimic. De aceea, este bine ca orice călugăr să-și facă pravilă și canon mai mult la tinerețe, că la bătrânețe, oricât ar vrea, nu mai poate face.

11. Îmi zice gândul să mă întorc la metanie. Ce ziceți să fac?

— Este și asta o ispită din iubirea de sine. Fiecare vrea să se mântuiască pe el și uită de aproapele. Este o adevărată înșelare să zici că în cutare mănăstire nu te mântuiești, că oamenii sunt răi, că nu te simți bine. Acolo unde stai, acolo este și Dumnezeu cu tine. Căci acolo unde te rogi, unde faci ascultare și împlinești voia lui Dumnezeu, acolo este și mântuire. Deci, este păcat să cugeți astfel.

12. Cum se mântuiesc călugării care nu au liniște și nu se pot ruga în tulburare și zgomot, fiind aproape de sate?

— Mai mare este zgomotul minții decât zgomotul satului. De acela să te temi mai mult. Ca mare război dă satana călugărului prin imaginație și gânduri. Satana întotdeauna caută să-și pună tronul în mintea și inima omului. Iar noi trebuie să-l alungăm prin post și rugăciune și să așezăm în noi tronul Etimasiei, al Mielului lui Dumnezeu și al Sfântului Duh.

13. Ce trebuie să fac să mă mântuiesc?

— Ce cuvânt să-ți dau eu, păcătosul! Să cauți pacea tuturor și să nu ții mai mult la rugăciune, la pravilă, decât la aproapele! Când cineva îți bate în ușă, lasă-ți pravila, deschide-i ușa, dă-i un ban, o haină, un sfat, o vorbă bună; dă-i dragostea ta, bunătatea inimii tale, tot ce ai mai de preț, ca el să plece mulțumit și folosit. Că mai mare este dragostea decât pravila! Că dacă-ți rămâne pravila, o poți termina pe urmă, după ce pleacă fratele; iar dacă fratele pleacă scârbit sau smintit de la ușa ta, nu știi dacă îl mai întâlnești în viață, ca să-l ajuți. Și așa, rugăciunea ta nu mai ajunge la Dumnezeu.

— Vă mulțumesc, părinte Ghervasie, pentru aceste frumoase sfaturi duhovnicești. Dumnezeu să vă plătească în ceruri!

— De ce să-mi mulțumiți? Doar nu mă doare gura să vorbesc! Că toate le-am primit în dar: și ochii, și urechile, și limba, și mintea. Se cade ca pe toate să le folosim spre slava lui Hristos și spre zidire sufletească. Este drept că sfinții cei dintâi primeau talanții, adică darurile, direct de la Dumnezeu, pentru viața lor neprihănită; iar noi trebuie să ne ostenim mult, ca să câștigăm darurile Duhului Sfânt și să le păstrăm!

— Binecuvântați-ne, preacuvioase părinte Ghervasie, să plecăm.

— Să fiți binecuvântați de Dumnezeu, de Maica Domnului, de toți sfinții și de mine, bătrânul. Mă bucur că m-ați vizitat.

— Și noi ne bucurăm că vă găsim tare în credință, mulțumit și împăcat sufletește. Vă rugăm să nu plecați dintre noi, până nu vă mai vedem o dată.

— Facă-se voia Domnului! Noi trebuie să fim în tot ceasul gata de moarte!

CUVIOȘI DIN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI XX

ARHIMANDRITUL NICODIM SACHELARIE, Mănăstirea Frăsinei (1902-1973)

a. Viața

Părintele Nicodim Sachelarie a fost un vestit pedagog și duhovnic de seminar al zilelor noastre.

S-a născut la 8 septembrie, 1902, în satul Măldărești, comuna Dealul Morii-Bacău, din părinți agricultori. Rămas de mic fără mamă, a fost crescut de rude. Fiind foarte iubitor de Dumnezeu, în toamna anului 1921 a intrat în obștea Mănăstirii Cernica. După câteva luni s-a stabilit la Mănăstirea Frăsinei. Acolo a primit schima monahală și s-a format duhovnicește lângă cei mai iscusiți călugări.

Între anii 1922-1930 a urmat Seminarul din Râmnicu-Vâlcea. Apoi a continuat Facultatea de Teologie din București, ajungând un eminent teolog. Din anul 1930 a fost neîntrerupt pedagog, profesor și director la mai multe seminare, ca: Cernica, Râmnicu-Vâlcea, Mănăstirea Neamț, Craiova și Curtea de Argeș, crescând în frică de Dumnezeu mii de slujitori ai Bisericii lui Hristos și scriind mai multe cărți teologice de morală și drept canonic.

Între anii 1960-1973 s-a retras ca pensionar în satul natal. Aici a construit din temelie o biserică nouă și a fost cel mai iubit sfetnic și părinte al credincioșilor săi. La 24 noiembrie, 1973, arhimandritul Nicodim Sachelarie și-a dat sufletul în mâinile Domnului și a fost îngropat alături de biserica ctitorită de el.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Spun ucenicii săi ca părintele Nicodim era un călugăr foarte nevoitor în viață, crescut și format în Mănăstirea Frăsinei, cea mai vestită sihăstrie românească. Era încă un mare teolog al Bisericii noastre, care trăia Evanghelia lui Hristos. Iar ca duhovnic și dascăl de teologie, era unul din cei mai apreciați pedagogi de seminar.

2. Spun iarăși ucenicii săi că arhimandritul Nicodim Sachelarie era un părinte duhovnicesc cu multă înțelegere și dreaptă socoteală, unind cu pricepere blândețea cu mustrarea. Nici nu ierta tot, nici nu pedepsea pe măsura greșelilor. Purta întotdeauna haine simple, vorbea ca un părinte cu fiecare, mânca la un loc cu elevii, se ruga împreună cu ei și era un exemplu pentru toți. De aceea îl iubeau, atât elevii, cât și profesorii, și se foloseau de smerenia și înțelepciunea lui.

3. Spun încă ucenicii săi că părintele Nicodim era un nevoitor smerit și ascuns. Se ruga mult, mai ales noaptea, citea și postea mereu. Ca profesor pedagog era foarte practic, cu multă logică și legat de realitățile vieții. Vorbea convingător, pe înțelesul tuturor, dar ca un profund teolog. De obicei preda dogmatica, morala și dreptul canonic.

4. Acest smerit dascăl şi duhovnic de seminar punea mare accent pe rugăciune şi pe trăirea morală, care duc la mântuire şi stau la temelia adevăratei preoţii creştine.

5. Părintele Nicodim considera spovedania şi sfatul personal ca un mijloc deosebit de important pentru formarea duhovnicească a viitorului preot. De aceea spovedea adeseori pe elevi, le dădea sfaturi, le citea cuvinte de la Sfinţii Părinţi şi le rânduia să citească cele mai bune cărţi, atât teologice, cât şi de cultură generală.

6. Duhovnicul, zicea părintele Nicodim, trebuie să ştie bine funcţiile puterilor sufleteşti, încât după un contact suficient cu penitentul, să poată cunoaşte care îi sunt lipsurile care îl împing la păcat. Pe unul îl împinge la păcat trupul, pe altul simţul afectiv, iar pe altul lipsa pătrunderii intelectuale sau unele obstacole care apar în viaţa sa.

7. Iar despre duhovnicii neiscusiţi spunea:

— Ei înşişi nu sunt în stare, uneori, să se înţeleagă pe sine. Dar să mai cunoască pe alţii! Insuficienţa cunoaşterii şi trăirii Sfintei Evanghelii asociindu-se cu o credinţă sentimentală şovăielnică, dă naştere la o convingere nedeplină şi astfel voinţa lor nu mai poate să realizeze o personalitate religioasă care să poată corespunde cu înalta demnitate de ispravnic al Tainelor lui Dumnezeu.

8. Zicea iarăşi:

— Apa nu se poate ridica singură mai presus de nivelul izvorului său, omul nu poate da ceea ce nu are, iar un duhovnic nu poate să povăţuiască pe înalta scară a vieţii creştine pe altcineva, dacă nu s-a urcat el însuşi mai întâi pe treptele perfecţiunii duhovniceşti.

9. Apoi adăuga şi aceste cuvinte:

— În virtutea asistenţei harice, un duhovnic, oricât de inferior ar fi el, este cu mult mai în măsură să povăţuiască pe cineva la calea mântuirii decât un credincios cu adevărat evlavios, dar lipsit de harul Sfântului Duh, care vindecă pe cele neputincioase şi întăreşte pe cele slabe.

10. Zicea şi acestea:

— Cu cât cineva se înduhovniceşte mai mult, cu atât trebuie să se lupte şi mai mult, căci binele pe care îl câştigă nu este din lumea aceasta. Pentru aceasta este duşmănit.

11. Ţinând seama de punctul diferit de plecare al fiecăruia şi de greutatea urcuşului duhovnicesc, precum şi de sublima ţintă finală la care este menit omul, călăuzirea duhovnicească este cea mai grea sarcină pusă pe umerii slabului om!

12. Părintele Nicodim împărţea pe credincioşi în trei categorii: credincioşii care fac voia lui Dumnezeu din iubire – dintre aceştia sunt foarte puţini; credincioşii care împlinesc poruncile din frica de Dumnezeu, şi credincioşii care le împlinesc din constrângere, siliţi de necazurile vieţii,

aceștia formează majoritatea fiilor Bisericii.

13. Spunea părintele Nicodim și aceste cuvinte:

— Duhovnicul, care se recrutează din prima și din a doua categorie de credincioși, este în stare să se înțeleagă, atât pe sine, cât și pe alții, călăuzind cu folos pe toți care îi cer ajutorul. Cel din ultima categorie abia se conduce pe sine, dar să mai conducă și pe alții! Totuși, prin harul preoției, ajută la mântuirea oamenilor.

14. Zicea iarăși:

— Preotul care nu este sincer în conștiința lui, dar este moral din motive sociale, acela își face slujba de ochii lumii, Dumnezeu folosindu-se de el ca de Valaam vrăjitorul. Dar la înfricoșata judecată se va odihni, potrivit cu faptele sale.

15. Spunea încă părintele Nicodim:

— Duhovnicul este dator să primească pe toți la spovedanie, fără nicio alegere, numai să fie ortodocși. Ceea ce este spitalul pentru boala trupească, același lucru este Taina Spovedaniei pentru boala sufletească. Boala trupească este o lipsă a sănătății. Păcatul, boala sufletească, este o lipsă a sfințeniei, căci sfânt este tot cel ce are nădejdea mântuirii.

16. Spunea iarăși că cel mai cinstit canon material la spovedanie este milostenia către cei săraci. Iar cel mai ușor canon și mai de valoare este sfânta rugăciune. Duhovnicul trebuie să-i oblige pe fiii săi sufletești să se roage măcar cât de puțin[6].

17. În anul 1960, părintele Nicodim s-a retras în satul natal, și-a făcut chilie aproape de Biserică și s-a nevoit acolo singur, ca un adevărat sihastru 14 ani de zile. Între anii 1966-1973 a construit, cu ajutorul credincioșilor, o biserică nouă în cinstea Născătoarei de Dumnezeu și mult a mângâiat pe toți cu cuvintele și faptele sale. Ziua lucra la biserică și vorbea cu oamenii, iar noaptea se ruga în chilie și scria cuvinte de învățătură și zidire creștinească. Cărțile scrise de el în satul Măldărești sunt *Pravila bisericească* (o ediție nouă – 600 pagini) și *Comentarii la Sfintele Evanghelii.*

18. În primăvara anului 1970, părintele Nicodim s-a îmbolnăvit. Deci dorind să termine biserica din sat, s-a rugat lui Dumnezeu asemenea împăratului Iezechia, zicând:

— Doamne, Doamne, Tu știi că mi-a fost dragă viața pe care Tu mi-a dat-o, dar niciodată n-am prețuit-o în lungimea sau scurtimea ei, decât cadrul voii Tale proniatorii. Tu faci toate câte voiești în cer și pe pământ. Dar, întrucât marea Ta bunătate a chemat la colaborare voința liberă a ființelor raționale, între care este și nevrednica mea viață, fii, Doamne, milostiv și îmi prelungește viața, ca să pot duce la sfârșit lucrul bisericii Tale spre slava Ta și spre

[6] Capetele 7-16 sunt extrase din *Pravila bisericească*, partea I, de Arhim. Nicodim Sachelarie, Mănăstirea Cernica. 1940.

împlinirea misiunii mele. Rogu-mă Ţie, dă-mi atâtea zile câte sunt necesare pentru depunerea banilor adunaţi în zidurile bisericii Tale. Apoi, facă-se voia Ta! Până acum Tu m-ai ajutat şi eu m-am luptat. Şi de acum încolo mă încredinţez aceluiaşi ajutor providenţial şi mă ofer cu toată smerenia ca să mă lupt spre a împlini cu inimă curată toată poruncile dragoste. Tale. Amin.

A doua zi, părintele Nicodim s-a sculat sănătos, a mai trăit încă trei ani şi a terminat biserica de lucrat.

19. Spunea bătrânul şi aceste cuvinte, într-una din însemnările sale:

— Încă din copilărie m-am rugat Domnului nostru Iisus Hristos să-mi dea mintea de la bătrâneţe, ca să pot face începuturi bune şi pe temelia lor să-mi urzesc viaţa după legile voinţei Tatălui ceresc. Şi Domnul m-a ascultat. Dacă m-aş naşte a doua oară, aş face tot ceea ce am făcut până acum. Căci în această lume, care veşnic se schimbă, nimic nu este mai măreţ decât a sluji lui Dumnezeu întru stăpânire de sine, întru sfântă dăruire, având credinţă statornică în pronia cea de sus.

20. Spre sfârşitul anului 1973, când construcţia bisericii din Măldăreşti era terminată, părintele Nicodim s-a îmbolnăvit. Ucenicii voiau să-l ducă la spital, iar el le-a zis:

— Lăsaţi, fraţilor. Ajunge! Atât a fost de la Dumnezeu!

Apoi, lăsând testament de înmormântare, a primit Preacuratele Taine şi la 24 noiembrie, în ziua plecării sale la mănăstire, şi-a dat duhul în mâinile Domnului cu această rugăciune pe buzele sale:

— Slavă lui Dumnezeu pentru toate!

PROTOSINGHELUL ANTIM GĂINĂ, Mănăstirea Secu (1894-1974)

a. Viața

Părintele Antim a fost un călugăr cu adâncă trăire duhovnicească și unul din cei mai aleși ucenici ai marelui duhovnic Vichentie Mălău.

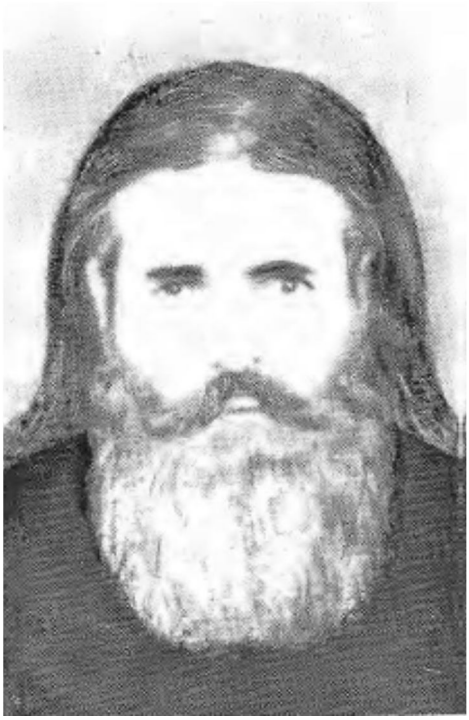

S-a născut în comuna Prisăcani-Iași și a îmbrățișat din tinerețe viața călugărească, împreună cu tatăl și cu bunicul său. În anul 1920 a primit schima monahală în Mănăstirea Secu, iar după un an s-a învrednicit de treapta preoției. Între anii 1921-1928 a fost preot și duhovnic în mănăstirea de metanie. Apoi, timp de trei ani, a fost preot paroh în satul Pluton-Pipirig. Iar între anii 1934-1956 a fost duhovnic la Mănăstirea Agapia.

Retrăgându-se din nou la metanie, în anul 1974 s-a săvârșit cu pace în adâncă smerenie și lepădare de sine.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Spun ucenicii lui că părintele Antim dorea mult să se nevoiască în Muntele Athos. Deci, a zis duhovnicului său:

— Părinte Vichentie, mă duc la Sfântul Munte.

— Nu-ți dau binecuvântare, a răspuns bătrânul, că nu vei putea trăi acolo. Apoi, mult rugându-se, l-a lăsat zicând:

— Bine, du-te. Dar să știi că nu vei sta mult în Athos, iar la întoarcere va trece trenul peste sfinția ta.

După câteva luni de zile, părintele Antim s-a întors în țară. Iar la Turnu-Severin, când traversa linia ferată, l-a ajuns un tren și, culcându-se între linii, a scăpat cu viață, prin rugăciunile părintelui său.

2. În anul 1928, părintele Antim a fost trimis preot misionar în comuna Pipirig pentru îndreptarea credincioșilor stiliști care refuzau să asculte de Biserică. La început părintele nu primea. Apoi, cu sfatul duhovnicului său, a primit ascultarea și în câțiva ani a înnoit desăvârșit viața duhovnicească în satul Pluton, și, văzând oamenii blândețea și sfințenia vieții lui, s-au întors în sânul Bisericii lui Hristos. În sat a introdus o atmosferă creștinească de armonie și unire, rar întâlnită în altă parte. Apoi, pe mulți i-a deprins cu

postul, cu milostenia şi cu lucrarea cea de taină a rugăciunii lui Iisus. Şi astăzi mai sunt bătrâni care trăiesc această viaţă de rugăciune şi bucurie de taină.

3. La Mănăstirea Agapia a fost, de asemenea, preot pătruns de frica lui Dumnezeu şi un duhovnic căutat de mulţi credincioşi. Mereu se socotea nevrednic de Taina Preoţiei şi se cutremura de dumnezeiasca Liturghie. Când slujea la biserică, petrecea numai în post şi rugăciune şi nu stătea de vorbă cu nimeni.

4. Ca duhovnic, părintele Antim primea la spovedanie numai pe cei care doreau cu adevărat să se mântuiască. Era foarte atent la gânduri şi cerea fiilor săi duhovniceşti să iubească mai ales tăcerea, ascultarea şi rugăciunea lui Iisus. Pentru aceasta ucenicii săi erau puţini la număr, dar cu aşezarea cea din afară şi cu lucrarea cea dinlăuntru erau mai sporiţi ca ceilalţi.

5. Spun ucenicii lui că părintele Antim îndepărta de la sine pe cei care zăboveau în aceleaşi păcate şi care nu-şi împlineau canonul de la spovedanie.

Unul din fiii săi duhovniceşti vorbea mult. Bătrânul i-a dat canon să vorbească puţin şi să se roage. Văzând că nu-l ascultă, la a treia spovedanie i-a zis:

— Frate, acum vorbeşti mai mult ca înainte! De aceea nu te mai primesc la mărturisire.

6. Se mai spunea despre dânsul că dacă îi cerea cineva cuvânt de folos, se gândea mult şi cu greu răspundea. Uneori amâna răspunsul pentru a doua zi şi întărea cuvântul său cu texte din Sfânta Scriptură şi de la Sfinţii Părinţi.

7. Acest părinte era foarte lepădat de sine şi de orice fel de materii. El nu primea niciun dar de la credincioşi în chilia sa. Nici bani, nici mâncare, nici îmbrăcăminte. Tot ce i se aducea dădea la obşte şi la săraci. Uneori alerga pe cale după săraci şi le împărţea tot ce găsea de prisos în chilie.

8. Spun părinţii că bătrânul nu primea pe nimeni în chilie, afară de stareţ şi de ucenic. Nici el nu voia să intre în chilia altuia. Ci bătea la uşă şi aştepta afară. Iar cuvântul său era întotdeauna înţelept, scurt şi foarte blând.

9. La biserică, părintele Antim stătea în urmă şi niciodată nu se aşeza în strană. Ţinea permanent privirea în jos şi rostea rugăciunea lui Iisus în tăcere şi linişte adâncă. Iar în sfântul altar intra numai când slujea şi stătea permanent cu faţa spre sfântul jertfelnic.

10. Părintele Antim era un profund lucrător al rugăciunii lui Iisus. El purta în suflet bucurii de taină, străine celor mulţi. De aceea nu-l ispiteau cu nimic cele din afară. Nici florile, nici cântările, nici hainele, nici mâncarea, nici odihna, nici laudele oamenilor. Căci inima lui era rănită de dragostea lui Hristos.

11. Acest smerit părinte nu privea niciodată pe om în faţă, nici nu osândea pe cineva, nici nu îngăduia cuiva să vorbească de rău pe aproapele. Numai când îşi mustra ucenicii, îi privea o clipă în faţă, apoi îi libera.

12. Spun ucenicii lui că bătrânul nu intra în chilie când era tulburat sau

când avea cineva supărare asupra lui. Căci sufletul său nu avea odihnă şi nu se putea ruga. Ci, mai întâi înconjura chilia de câteva ori, apoi îşi cerea iertare de la cel pe care îl supărase. Iar după ce intra în chilie, se pedepsea pe sine cu post şi rugăciune trei zile, până îşi liniştea conştiinţa,

13. Mai spun ucenicii lui că părintele Antim era foarte nevoitor. Mânca numai legume, o dată pe zi, cu multă înfrânare. Iar vin, brânză şi lapte gusta de câteva ori pe an. Purta haine vechi şi sărăcăcioase, nu făcea foc în chilie şi nu avea nicio avere, decât un cojoc şi trei cărţi: Ceaslovul, Psaltirea şi Patericul.

14. O altă nevoinţă a părintelui Antim era privegherea de toată noaptea. Spun părinţii că bătrânul nu dormea niciodată pe pat. După ce-şi termina rugăciunea de seară, făcea sute de metanii, apoi aţipea un ceas, două, în genunchi, sub icoane. Când se deştepta, îşi continua rugăciunea de miezul nopţii şi iar aţipea un ceas sub icoane.

15. Odată a rămas peste noapte în Târgu Neamţ la un fiu duhovnicesc al său pe care îl iubea foarte mult. Deci, după ce i-a mângâiat pe toţi cu alese cuvinte de la Sfinţii Părinţi, gazda i-a pregătit patul şi l-a lăsat singur în cameră. A doua zi dimineaţă, patul era cu totul neatins. Părintele Antim priveghease toată noaptea înaintea sfintelor icoane,

16. Spun iarăşi călugării că, noaptea, chilia părintelui Antim era permanent luminată şi la orice oră îl găseai la rugăciune. Uneori, când se îngreuia de somn, ieşea afară, înconjura chilia de câteva ori şi iar intra înăuntru.

17. În ultimii zece ani, bătrânul nu mai slujea Sfânta Liturghie, dar nu lipsea niciodată de la biserică. Odată l-a întrebat unul din ucenici:

— Părinte Antim, dă-mi ultimul sfat înainte de a ne despărţi. Iar bătrânul i-a răspuns:

— Să nu pierzi niciodată slujba bisericii!

18. Ajungând la vârsta de 80 de ani şi îmbolnăvindu-se, părintele Antim şi-a dat obştescul sfârşit la 29 august, când se prăznuia hramul mănăstirii, chiar în timpul Sfintei Liturghii. Alături a lăsat o foaie cu mărturisirea sa, cerând de la toţi iertare şi rugăciune.

Doamne, odihneşte cu drepţii pe părintele Antim!

PROTOSINGHELUL CALISTRAT BOBU, Mănăstirea Vasiova-Banat (1900-1975)

Protosinghelul Calistrat a fost un vestit preot misionar în Banat. Era de loc din Burdujeni-Suceava, iar cu metania din Mănăstirea Sihăstria. În anul 1925 a luat jugul lui Hristos, iar în anul 1931 s-a învrednicit de darul sfintei preoţii. Şi a săvârşit cele sfinte în Mănăstirea Sihăstria cu multă osârdie şi frică de Dumnezeu timp de 12 ani.

În anul 1942 este trimis preot misionar în Banat. Aici a înfiinţat o nouă aşezare călugărească – Mănăstirea de maici Timişeni (1945) şi a înnoit viaţa duhovnicească în Mănăstirile Săraca, Partoş şi Vasiova.

Timp de 33 de ani, părintele Calistrat a fost o făclie mereu aprinsă pentru călugării şi credincioşii din Banat. Un adevărat păstor, duhovnic şi părinte pentru toţi. Cel mai mult iubea biserica şi rugăciunea. Ziua şi noaptea zăbovea în faţa sfântului altar. Săvârşea dumnezeiasca Liturghie cu bucurie şi cutremur, spovedea şi mângâia pe oameni, mărturisea şi apăra dreapta credinţă şi se ruga pentru toţi.

Pentru smerenia şi blândeţea inimii lui a primit de la Dumnezeu darul vindecării şi al izgonirii duhurilor necurate dintre oameni. Că nu puţini din cei care alergau la el primeau sănătate şi mângâiere. Pentru aceea, credincioşii din partea locului îl cinsteau ca pe un adevărat părinte duhovnicesc al Banatului.

În primăvara anului 1975, Protosinghelul Calistrat s-a săvârşit cu pace în ziua Sfintelor Paşti şi a fost îngropat alături de biserica Mănăstirii Vasiova.

CUVIOȘI DIN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI XX

PROTOSINGHELUL NICODIM MĂNDIȚĂ, Mănăstirea Agapia (1889-1975)[7]

a. Viața

Protosinghelul Nicodim Măndiță a fost un iscusit apărător al Ortodoxiei și un călugăr misionar fără egal în monahismul nostru contemporan. Acest preacuvios părinte s-a născut în satul Bunești, județul Argeș, din părinți credincioși. Între anii 1916-1918 a luat parte la primul război mondial, iar în anul 1920 a intrat în nevoința monahală la Schitul Măgura-Bacău. În vara aceluiași an s-a învrednicit de darul preoției.

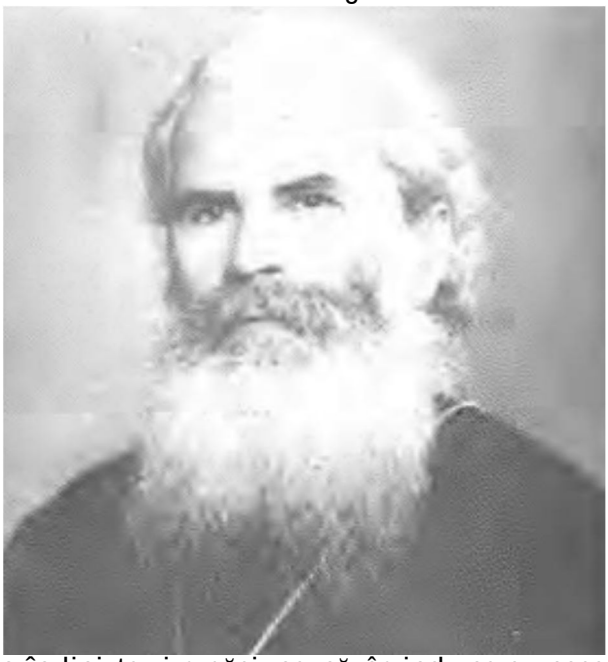

Între anii 1921-1923 a fost preot misionar în satul Schitul Frumoasa – Bacău. Apoi încă doi ani a fost duhovnic la Mănăstirea de maici Giurgeni-Roman. Între anii 1925-1935 a slujit ca preot misionar în Transilvania, în satele Pâclișa-Alba, Hărmașul Ciceului și Leurda Gârboului-Cluj.

Între anii 1935-1945 a fost duhovnic la Mănăstirea Agapia, apoi încă 17 ani, duhovnic la Mănăstirea Văratec. Ultimii ani, 1962-1975, i-a petrecut la Agapia în liniște și rugăciune, săvârșindu-se cu pace în vârstă de 86 ani.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Acest cuvios părinte avea de mic o aleasă trăire duhovnicească, iubind cel mai mult rugăciunea, postul și citirea sfintelor cărți. Pentru aceea toți se foloseau de înțelepciunea lui.

2. Când a intrat în Schitul Măgura-Târgu Ocna, starețul, văzând ascultarea lui, îndată l-a făcut călugăr. Apoi, văzându-l blând și priceput în Sfânta Scriptură, l-a făcut preot și păstor de suflete. Și învăța așa de frumos pe credincioși, încât veneau de departe să-l vadă și să primească de la el cuvânt de mângâiere.

---

[7] Învățăturile Protosinghelului Nicodim Măndiță s-au luat din cărțile scrise de el și de la ucenicii săi în viață.

3. Satul Schitu Frumoasa-Moineşti era un sat mic, lipsit de preoţi şi dezbinat de secte. Timp de trei ani, cât a fost paroh aici, părintele Nicodim a schimbat profund viaţa duhovnicească a credincioşilor. Mai întâi a întors la Ortodoxie pe toţi cei dezbinaţi. Apoi a combătut cu multă putere imoralitatea, beţia şi certurile în familie, desfiinţând cârciumile şi întărind unitatea, buna credinţă şi omenia între toţi. Şi acestea toate le-a săvârşit prin trei căi: printr-o viaţă personală exemplară, prin slujbe frumoase la biserică şi prin predicarea vie şi permanentă a cuvântului lui Dumnezeu.

4. Spun fiii săi duhovniceşti că părintele Nicodim era plin de dragoste pentru Dumnezeu şi pentru oameni şi foarte râvnitor la săvârşirea celor sfinte. Iubea până la jertfă Biserica şi dreapta credinţă apostolică şi cunoştea bine Sfânta Scriptură, slujbele şi învăţăturile Sfinţilor Părinţi. Pentru aceea era permanent căutat de credincioşi şi temut celor răucredincioşi. Că oricine asculta cuvintele lui se lumina la suflet şi se întorcea cu bucurie la Hristos.

5. Spun iarăşi ucenicii lui că se ruga mult la chilie şi nimic nu făcea fără rugăciune. Zilnic citea cele şapte Laude la vremea lor, psalmii şi alte rugăciuni de taină. Apoi citea câteva capitole din Biblie, precum şi viaţa sfântului respectiv. La urmă stătea de vorbă cu oamenii, spovedea şi scria cuvinte de folos.

6. Zece ani părintele Nicodim a fost preot misionar în Transilvania. Spun părinţii care l-au cunoscut că s-a dovedit un mare apărător al Ortodoxiei şi unităţii româneşti. Cel mai mult se ostenea pentru întoarcerea celor rătăciţi în sânul Bisericii noastre. În puţină vreme a realizat o unitate religioasă deplină, înlăturând cu pricepere dezbinările confesionale, imoralitatea şi întărind dreapta credinţă.

7. Văzând acest cuvios părinte că numai cu cuvântul vorbit nu se pot apăra credinţa şi morala ortodoxă, cu binecuvântarea Patriarhiei Ortodoxe Române şi a episcopului de Cluj, a scris şi a tipărit sute de broşuri cu conţinut moral profund ortodox, împodobite cu imagini pe înţelesul credincioşilor, pe care apoi le împărţea gratuit. Opera sa literar-duhovnicească însumează peste 40 de volume a peste 400 pagini fiecare, plus alte peste zece mii de pagini în manuscris.

Prin aceasta s-a dovedit un bun pedagog şi un preot misionar rar întâlnit în monahismul nostru.

8. Se spunea despre dânsul că în satul Leurda Gârboului a zidit din temelie o biserică nouă şi a înzestrat-o cu tot felul de obiecte de cult, donate, atât de credincioşi ardeleni, cât şi de moldoveni. După patru ani de preoţie în acest sat, s-a întors din nou în Moldova.

9. Se mai spunea despre părintele Nicodim că în parohia lui nu puteau locui sectanţii şi cârciumarii. Sectanţii fanatici plecau în alte sate, pentru că nu puteau face niciun prozelit, iar cârciumarii plecau pentru că nu venea nimeni să le cumpere băuturile. Ei erau singurii oameni care nu-l iubeau pe acest

slujitor al lui Hristos.

10. Odată l-au reclamat unii la episcop cum că ar fi preot eretic. Deci, chemându-l episcopul și cercetându-l, i-a zis:

— Du-te, părinte Nicodim, înapoi la parohie și învață pe credincioși ca și până acum, că nu sfinția ta, ci cei care te-au reclamat mi se pare că sunt eretici.

11. La Mănăstirile Agapia și Văratec, părintele Nicodim a continuat aceeași activitate de duhovnic și preot misionar. Slujea cele sfinte cu frică de Dumnezeu, se ruga și citea mult la chilie, spovedea, învăța pe oameni și tipărea cărți bisericești. După anul 1940 ajunsese cel mai iscusit duhovnic pentru mireni și călugări din partea locului.

12. Părintele Nicodim considera spovedania cel dintâi și cel mai necesar mijloc de cunoaștere, de formare duhovnicească și de îndreptare a creștinului. De aici începea urcușul duhovnicesc. Iar spovedania o făcea astfel:

Mai întâi cerea credinciosului să citească pravila bisericească, să se roage, să-și cerceteze conștiința și să-și noteze pe hârtie toate păcatele. Apoi îl spovedea fără grabă, din copilărie, lăsând pe om să-și spună liber păcatele. La urmă adăuga și câteva întrebări, apoi rupea hârtia în fața penitentului, ca semn de iertare, îi rânduia canon după putere și îndată îi citea rugăciunea de dezlegare. Dacă cineva avea pe conștiință păcate grele, îl lăsa pe penitent după spovedanie încă un ceas-două să-și cerceteze conștiința, apoi îl dezlega.

13. Acest duhovnic iscusit nu dădea la spovedanie canon aspru niciodată. Mai întâi cerea creștinului să înceteze păcatul, apoi să se roage. Îi cerea să citească zilnic cele șapte Laude, să citească Sfânta Scriptură, învățătura de credință, Viețile Sfinților și alte cărți de folos sufletesc. El punea accent îndeosebi pe cunoașterea dreptei credințe și pe sfânta rugăciune.

— Cine nu citește, zicea el, nu cunoaște. Și cine nu cunoaște Sfânta Scriptură și credința ortodoxă, acela ușor cade în păcate de moarte și este prins în mreaja sectelor.

14. Odată spunea unuia din ucenici:

— Părinte, eu nu-ți dau post și metanii multe. Că și ursul și șarpele postesc. Dar ursul tot urs rămâne și șarpele tot șarpe. Când mușcă, amândoi omoară! Așa și omul, postește uneori mult, dar în inimă este plin de răutate, iar când dezleagă la mâncare și băutură cade în păcatul lăcomiei. Deci, postește și te roagă după putere, dar mai întâi citește Sfânta Scriptură și pe Sfinții Părinți. Atunci singur te vei învăța ce trebuie să faci, cum să te rogi și să postești, de ce să te ferești și cum să te mântuiești.

15. Altui ucenic pe care l-a spovedit i-a zis:

— Frate, nu-ți dau alt canon decât să citești Noul Testament de cinci ori. De patru ori ca să-ți fie ca patru pereți de casă, iar a cincea oară ca să-ți fie de acoperământ pentru casa sufletului tău.

16. O bătrână care nu știa carte l-a întrebat:

— Părinte, cum să citesc în Noul Testament, că nu știu carte? Iar el i-a

răspuns:

— Dar când primeşti o scrisoare de la feciorul tău, nu te duci la un vecin să ţi-o citească? Aşa fă şi cu Noul Testament. Roagă pe cei ce au dragoste să-ţi citească din el şi amândoi vă veţi folosi.

17. Se spunea despre dânsul că dacă îl întreba cineva ceva, bătrânul nu-i răspundea imediat şi direct la întrebare, ci îl trimitea la Sfânta Scriptură, la canoane şi la Sfinţii Părinţi, ca singur să citească, să se înveţe şi să afle răspunsul dorit.

18. Se spuneau şi acestea despre dânsul, că niciodată nu chema pe nimeni la spovedanie, ca să nu vină cineva din silă. Nici nu se interesa de la alţii despre fiii săi duhovniceşti, ci lăsa pe fiecare ca în mod liber şi conştient să lucreze şi să-L caute pe Hristos.

19. Uneori spunea fiilor săi duhovniceşti:

— Fraţilor, pe lângă citirea sfintelor cărţi, vă dau şi acest canon, ca unul pe altul să vă îndemnaţi la biserică, la spovedanie, la milostenie şi la citirea Sfintei Scripturi. Că de nu vă veţi ajuta pe calea mântuirii, veţi da socoteală în faţa lui Hristos de cei care se pierd. Nu vedeţi pe sectanţi cum se silesc să amăgească pe ortodocşi?

20. Spun ucenicii lui că părintele Nicodim nu primea la spovedanie pe călugării şi mirenii care aveau alţi duhovnici, fără binecuvântarea acelora. Nici el nu dădea voie fiilor săi duhovniceşti să meargă de la un duhovnic la altul fără motive întemeiate. Pe mireni însă îi sfătuia să se mărturisească la preoţii lor, iar pe călugări la duhovnicii din mănăstirile lor.

21. Uneori învăţa pe călugări, zicând:

— Când mergi la cineva dornic de învăţătură şi lipsit, să-i duci vreo carte bună de citit, du-i şi vreo pâine sau altceva de mâncare. Nu vezi că peştele nu vine la undiţa goală? Că trebuie să întrebuinţăm tot ce ne stă la îndemână ca să putem câştiga suflete pentru Împărăţia lui Dumnezeu. Astfel, văzând fratele dragostea ta, va primi cu bucurie cuvântul vieţii.

22. Alteori spunea la spovedanie:

— Fraţilor, am socotit să vă dau de ascultare şi canon citirea cuvântului lui Dumnezeu. Că de vă veţi lumina mintea cu cuvântul lui Dumnezeu, atunci veţi fi capabili să duceţi o viaţă plină de fapte bune şi folositoare. De vă dau să postiţi mult şi să faceţi metanii, nu vă cunosc puterea. De vă dau să faceţi milostenie, nu vă cunosc starea materială. Şi dacă nu vă miluiţi mai întâi sufletul vostru, ci îl lăsaţi flămând, ce folos mai are milostenia?

De aceea, întâi luminaţi-vă mintea cu rugăciunea şi cu cuvântul lui Dumnezeu şi apoi postiţi şi faceţi milostenie.

23. Acest cuvios părinte era în toate foarte chibzuit şi cu dreaptă socoteală. La mâncare şi la post, la rugăciune şi la citire, la tăcere sau la cuvânt, la chilie sau la slujbă. Toate le făcea în tăcere, cu blândeţe şi cu multă frică de Dumnezeu.

24. Spun călugării care l-au cunoscut că el niciodată nu amintea lucruri din trecut. Când vorbea, rostea fiecare cuvânt cu atenție să nu greșească sau să smintească pe cineva cu ceva. Niciodată n-a fost auzit să osândească, să se certe sau să vorbească de rău. Nici pe altul nu-l îngăduia să pârască sau să clevetească pe aproapele în chilia lui.

— Nu uitați, zicea bătrânul, *că pentru tot cuvântul deșert vom da seama în ziua judecății lui Hristos* (Matei 12, 36). Alteori le amintea cuvântul psalmistului: *Pune, Doamne, pază gurii mele și ușă de îngrădire împrejurul buzelor mele* (Ps. 140, 3). Cuvântul lui era înțelept, liniștit, dres cu sare.

25. Mai spun părinții că el nu primea slujbe, nici nu se ruga pentru cei ce nu citeau cuvântul lui Dumnezeu. De asemenea, nu primea la spovedanie pe cei ce nu veneau la biserică și refuzau citirea sfintelor cărți.

26. Părintele Nicodim prețuia foarte mult timpul și niciun minut nu-l risipea în zadar.

— Timpul, zicea el, este scump ca și sufletul. Ai pierdut timpul, ai pierdut sufletul! Că eu dacă n-aș fi economisit bine timpul și n-aș fi trăit cu program, nimic n-aș fi făcut în viață.

27. Bătrânul cerea ucenicilor lui să facă toate cu rugăciune și cu sfat; să-și facă dinainte canonul și rugăciunea pentru timpul cât lipsea din mănăstire.

28. Uneori învăța pe maici, zicând:

— Dacă plângi numai și nu pui început bun, nu te folosești. De aceea să fim cu grijă, să nu ne găsească moartea dormind. Vai de noi de ne va afla moartea dormind. Că *în ce ne va găsi în aceea ne va judeca* (Romani 2, 6).

29. Zicea părintele Nicodim:

— Patru sunt felurile de viețuire în lume:

a. Viețuire diavolească, a celor ce se ridică împotriva lui Dumnezeu, a Bisericii și a oamenilor. Adică a celor ce hulesc împotriva Duhului Sfânt și fac rău binefăcătorilor lor.

b. Viețuire dobitocească, a celor ce se răzbună pe semenii lor, care răsplătesc rău pentru rău, care nu iartă și nu rabdă nedreptatea, precum și a celor ce trăiesc în beții și desfrânări.

c. Viețuire omenească, a celor ce răsplătesc cu bine pentru bine și iubesc pe cei ce îi iubesc; a celor ce cad și iarăși se ridică din păcate.

d. Viețuire duhovnicească, a celor ce se ostenesc a face bine vrăjmașilor lor. Adică a celor ce iartă, miluiesc și vorbesc de bine pe cei ce îi urăsc, precum și a celor ce pururea cugetă la legea Domnului.

30. Zicea iarăși:

— Creștinul are patru feluri de părinți:

a. părinți trupești, care ne-au născut după legile firii;

b. părinți sufletești, nașii de la botez, de la cununie sau călugărie;

c. părinți duhovnicești, adică preoții și duhovnicii, și

d. Tatăl nostru Cel ceresc, Care ne-a creat și ne poartă în toate de grijă.

Pe părinţii noştri cei pământeşti se cuvine să-i cinstim şi să-i ascultăm, iar pe Dumnezeu se cade neîncetat să-L slăvim şi să-L lăudăm.

31. Zicea iarăşi părintele Nicodim:

— Sunt patru feluri de împărtăşiri:

a. prin săvârşirea a toată fapta bună, după cuvântul Domnului, Care zice: *Cine face poruncile Mele acela Mă iubeşte pe Mine* (Ioan 14, 21);

b. prin ascultarea cu atenţie a cuvântului lui Dumnezeu, adică prin citirea sfintelor cărţi, prin slujbe şi cântări duhovniceşti, după cuvântul care zice: *Nu numai cu pâine va trăi omul, ci şi cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu* (Matei 4, 4);

c. prin sfânta rugăciune făcută cu smerenie şi luare-aminte, şi

d. prin împărtăşirea cu Trupul şi Sângele Domnului nostru Iisus Hristos; aceasta este împărtăşirea cea mai înaltă, fără de care nimeni nu se poate mântui.

32. Spuneau maicile din Mănăstirile Văratec şi Agapia că părintele Nicodim era un om de rugăciune. Se ruga în chilie cu mâinile înălţate spre cer, se ruga în biserică, se ruga pe cale, se ruga în pădure, permanent slăvea pe Dumnezeu. După ce-şi termina rugăciunea, deschidea uşa chiliei şi vorbea cu oamenii, spovedind şi mângâind pe toţi. Uneori faţa lui era luminată de darul rugăciunii şi de bucuria Duhului Sfânt.

33. Acest renumit duhovnic era foarte râvnitor pentru mântuirea celor ce veneau la el. Pe toţi îi primea cu dragoste, îi mărturisea cu atenţie şi îi sfătuia cu înţelepciune, căci era statornic şi hotărât în cuvânt şi niciodată nu se schimba. Făcea totul să salveze sufletul omului.

34. Odată a venit la părintele un om tulburat şi i-a spus:

— Părinte, au venit peste mine multe necazuri şi nu le mai pot răbda. Dă-mi un cuvânt de folos.

— Nu te tulbura, frate, a zis bătrânul. Vezi scârbele acestea? Iată, pe aici a păşit Hristos. Pe aici au trecut Sfântul Ioan Botezătorul, Sfinţii Apostoli, sfinţii mucenici şi toţi părinţii. Pe aici se cade să trecem şi noi, cei care urmăm lui Hristos. Că nu este altă cale de mântuire. Nu putem dobândi bucuria mântuirii, până nu gustăm mai întâi din paharul suferinţei şi al necazurilor vieţii.

35. Într-o zi a venit la părintele Nicodim o femeie să se spovedească, iar el i-a spus:

— Citeşte cu atenţie această carte, notează păcatele pe care le-ai făcut, apoi stai în genunchi înaintea sfintelor icoane şi le repetă de şapte ori cu căinţă şi cu lacrimi. După aceea, vino să te mărturisesc. Că precum Neeman Sirianul s-a afundat de şapte ori în apa Iordanului (IV Regi 5, 10) şi s-a curăţat de lepră, aşa şi noi se cade să ne căim din inimă, ca să ne spele Dumnezeu de lepra păcatelor.

36. Iar pentru sfânta rugăciune învăţa:

— Fraţilor, să ne rugăm neîncetat cu luare-aminte şi cu atenţie. Să nu lăsăm mintea să hoinărească în timpul rugăciunii. Că la ce te gândeşti, la aceea te şi închini şi rugăciunea se preface în păcat, că te închini idolilor din minte, iar nu lui Hristos. Deci, să cerem ajutorul lui Dumnezeu, ca să ne putem ruga cum trebuie. Iar dacă gândurile noastre fug, să le întoarcem înapoi, precum îşi întoarce ciobanul oile ce fug din turmă.

37. Odată i-au zis ucenicii:

— Părinte, dă-ne un cuvânt de folos. Iar bătrânul le-a răspuns:

— Fraţilor, să aveţi credinţă în Dumnezeu că, ce nu pot face oamenii, face El într-o clipă. De nimic să nu vă temeţi decât de Dumnezeu. De aceea păziţi poruncile Lui ca lumina ochilor, că a Lui este slava în vecii vecilor. Amin!

38. Părintele Nicodim avea mare evlavie către Maica Domnului, căreia i-a închinat multe rugăciuni şi pagini frumoase. Iar în faţa sectanţilor a apărat cu multă putere cinstirea Preasfintei Fecioare, mărturisind-o Născătoare de Dumnezeu cu adevărat şi mijlocitoarea mântuirii noastre. El nu îngăduia să pună cineva podoabe şi obiecte de mult preţ la icoana Maicii Domnului.

39. Acest neobosit duhovnic purta mare grijă pentru mântuirea tuturor. Pe călugări îi sfătuia să facă ascultare fără cârtire şi să se roage neîncetat. Pe mireni îi sfătuia să muncească cu demnitate pentru pâinea cea de toate zilele şi să vină neîntrerupt la biserică. Pe cei căsătoriţi îi sfătuia să nască copii şi să-i crească în frică de Dumnezeu, combătând cu multă putere divorţul şi avortul. Iar pe tineri îi îndemna să asculte de părinţi, să înveţe carte, să se ferească de beţie şi desfrânare, ca să fie folositori societăţii în care trăiesc.

Pe toţi îi îmbărbăta ca un părinte, îi învăţa ca un duhovnic şi îi mângâia cu dragoste de mamă. Încă şi pe cei bolnavi îi vindeca cu rugăciunea, căci era întărit cu darul Duhului Sfânt.

40. Un călugăr iubitor de linişte l-a întrebat:

— Părinte Nicodim, ce este mai de folos astăzi pentru călugări? Să stea la linişte şi să se roage sau să ajute la mântuirea altora?

— Să le facă pe amândouă: întâi rugăciunea şi viaţa cât mai sfântă şi apoi misiunea care este dragoste şi milostenie duhovnicească. Când vezi casa vecinului în flăcări, poţi să stai la linişte şi să te rogi, până nu arunci pe foc o găleată de apă? Lumea de astăzi este aprinsă de focul urii, al desfrâului şi al păcatului. Să ajutăm şi noi, călugării, după putere la mântuirea oamenilor.

41. Spunea părintele Nicodim ucenicilor săi:

— Când am fost hirotonit preot, m-am rugat în taină lui Dumnezeu şi I-am cerut să-mi dea darul cuvântului, al înţelepciunii duhovniceşti şi al povăţuirii sufletelor pe calea mântuirii, ca să pot călăuzi cât mai mulţi creştini la Împărăţia cerurilor. Am gândit atunci să nu primesc bani pentru slujbele religioase. Dar, văzând că prin aceasta aduc sminteală altora şi se mâhnesc credincioşii că le refuz darul, am hotărât înaintea lui Dumnezeu să primesc cele ce-mi dau credincioşii la biserică; însă, o parte de bani să-i dau la săraci,

iar altă parte să-i folosesc pentru tipărirea şi cumpărarea de cărţi sfinte, pe care apoi să le împart gratuit celor ce au nevoie. Aşa am făcut toată viaţa mea de preot şi multe suflete s-au folosit şi s-au întors la Hristos cu ajutorul rugăciunilor, al sfatului bun şi al cărţilor sfinte.

42. Unui ucenic, care se certa cu cei din jur, i-a zis:

— Nu este bine şi creştineşte să-ţi pierzi timpul în discuţii care duc la ceartă şi dezbinare. Acela este biruitor în discuţii care la început se pare că este biruit, dar până la urmă reuşeşte să rămână în pace şi dragoste cu acela cu care nu se potriveşte în idei.

43. Uneori zicea bătrânul către ucenicii săi:

— Poporul nostru creştin este foarte iubitor de Dumnezeu, de adevăr, de dreptate, însă fiecare i-a pipăit numai buzunarul. Rar s-a găsit câte unul ici-colo ca să-l ajute, să-l călăuzească şi să-l îndemne cu adevărat la cele bune, la mântuire. Mă doare inima că nu pot face mai mult pentru acest popor, căci şi eu sunt os din oasele lui, carne din carnea lui. Dacă aş putea, m-aş duce din casă în casă să stau de vorbă cu credincioşii noştri, să-i învăţ dreapta credinţă, să le las vreo carte bună pentru citit, să fac rugăciuni cu ei, să-i mângâi în necazuri şi să mă bucur împreună cu ei, ca să nu se simtă singuri şi părăsiţi.

44. Părintele Nicodim punea mare accent pe răspândirea cărţilor bune, ortodoxe, în rândul credincioşilor. Uneori zicea către fiii săi duhovniceşti:

— O carte bună, creştinească, este un înger al lui Dumnezeu, căci te învaţă să-L cunoşti şi să-L iubeşti, să descoperi frumuseţea vieţii în Hristos, să iubeşti pe oameni, să te fereşti de păcat şi să te îngrijeşti de mântuirea sufletului. Dacă în viaţă agoniseşti cărţi sfinte în locul banilor, urmaşii s-ar folosi de pe urma lor; iar dacă le-ar vinde, tu nu vei pierde folosul lor şi ţi se va socoti ca o milostenie sufletească, pentru că oriunde vor ajunge cărţile sfinte, vor răspândi lumină şi vor aduce sufletele la cunoştinţa de Dumnezeu. Iar dacă vor rămâne după tine bani sau averi şi urmaşii le vor cheltui în păcate, nu numai că nu te vei folosi cu ceva, ci vei fi găsit vinovat că, prin zgârcenia şi lăcomia ta, ai dat urmaşilor prilej de păcate.

45. Dacă faci praznic mare, încât să hrăneşti tot satul; dacă îmbraci pe cei săraci cu haine noi, dacă faci chiar şi biserici din temelie, nu se supără atât de mult vrăjmaşul, ca atunci când dai cuiva o carte bună de citit, o carte creştinească în care să poată vedea, ca într-o oglindă, starea lui sufletească de decădere morală şi de păcătoşenie.

46. Un credincios l-a întrebat pe părintele Nicodim:

— Cuvioase părinte, locuiesc într-o casă moştenită de la o mătuşă de-a mea. Oare ce aş putea face eu mai bun pentru sufletul ei?

— Ca să ai mai multă nădejde pentru mântuirea ei, a răspuns bătrânul, şi să capeţi şi o pace lăuntrică, este bine ca din ce economiseşti, după putere, să cumperi cărţi creştineşti şi să le dai celor dornici drept milostenie, să le citească şi să cunoască voia lui Dumnezeu. Căci, pe lângă sfintele slujbe pentru

cei răposați, mare folos își agonisesc creștinii care dau cărți bune în dar celor ce doresc mântuirea sufletului.

47. Iar pentru Sfânta Spovedanie spunea ucenicilor săi:

— Aveți grijă de cei care îi aduceți să se mărturisească. Nu purtați oamenii pe drumuri, dacă ei nu sunt hotărâți să părăsească păcatele. Nu legați oamenii la ochi, ci spuneți-le clar și deslușit să știe ce au de făcut pentru sufletele lor. Dacă nu vor să părăsească bețiile, desfrânările, judecățile, certurile, lenea și toată răutatea, lăsați-i pe unii ca aceștia în voia inimii lor. Iar dacă vor încolți frica de Dumnezeu și gândul morții în inimile lor, dacă se vor hotărî să părăsească păcatele care îi robesc, să ducă lupta cea bună creștinească, să se roage, să postească, să meargă regulat la biserică, să facă milostenie, să se împace cu semenii lor, să nu mai înjure de cele sfinte și să asculte de păstorii Bisericii, atunci dați-le să citească cărți ziditoare de suflet și ajutați-i să se pregătească pentru Sfânta Spovedanie.

După ce se vor pregăti bine de tot, să-și noteze păcatele din copilărie, să și le citească cu căință înaintea sfintelor icoane cu candela aprinsă și cu o zi de post, să se hotărască a le părăsi, a face canon și a pune început bun. Numai așa trebuie să vină credincioșii noștri la Taina Spovedaniei. Iar dacă vin în grabă, fără hotărâre de a părăsi păcatele și nu fac nici canon, păcatele rămân în inimile lor și spre osândă se împărtășesc cu Sfintele Taine ale lui Hristos.

48. Odată, părintele Nicodim a spus unui grup de credincioși:

— Dragii mei, chiar dacă ați fi nebotezați, când este vorba să suferiți pentru dreapta credință sau pentru sfintele cărți, acea suferință are putere să curețe păcatele celui ce suferă fără cârtire. Cel ce pătimește pentru dreapta credință și pentru cărțile sfinte, acela este numărat cu mucenicii Bisericii lui Hristos. Pentru nimic nu se supără mai mult vrăjmașul, ca pentru o carte bună, folositoare de suflet, dată credincioșilor. Prin cărțile sfinte ce le citim, se strică toate planurile vrăjmașului diavol. Dacă faci praznic cu săracii, el nu se supără atât de mult. Dacă te faci ctitor la biserică, el nu-ți are grija. Dacă postești și te rogi, el se supără mult, dar nu ca atunci când dai cuiva pentru citit o carte bună, ziditoare de suflet. Prin asemenea cărți ortodoxe, multe suflete se trezesc din robia patimilor care îi stăpânesc, ca dintr-o beție.

49. Un fiu duhovnicesc l-a întrebat pe părintele Nicodim:

— Creștinul care are râvnă pentru faptele bune și citește cărțile sfinte, dar nu se mărturisește regulat și nu urmează sfatul duhovnicului său se poate mântui?

— De va avea cineva, a răspuns bătrânul, multe cărți sfinte și se va sili la împlinirea poruncilor lui Dumnezeu fără spovedanie și fără ascultare față de un duhovnic iscusit, nu se poate mântui. Acela este asemenea unui om bolnav ce intră să cumpere medicamente dintr-o farmacie, dar lipsește farmacistul. Fără cel ce poate să-i dea medicamentele necesare, bolnavul nu se va vindeca.

Duhovnicul este, pentru fiii săi duhovnicești, doctor, dascăl și părinte,

model de trăire în Hristos, rugător, povățuitor, garant înaintea Preasfintei Treimi, mijlocitor înaintea Fiului și izvor prin care se revarsă harul Duhului Sfânt asupra ucenicilor săi. Prin mâinile lui i se dezleagă păcatele, prin cuvintele lui se învață cele sfinte și prin rugăciunea lui se coboară peste el harul mântuirii. Mare rol are duhovnicul bun în viața creștinului!

50. Mai zicea Părintele Nicodim:

— Frații mei, să iubim cartea sfântă, începând cu Sfânta Scriptură, Viețile Sfinților și cărțile de rugăciune și să le dăm cu inimă deschisă și altora spre folos și mântuire. Banii dați pe o carte sfântă sunt o jertfa bineplăcută lui Dumnezeu. Noi ne vom duce de aici mai devreme sau mai târziu, dar, dacă reușim să lăsăm urmașilor cât mai multe cărți sfinte, le lăsăm o zestre de mare valoare pentru ei și pentru cei care vor urma după ei.

După 55 de ani de aleasă slujire în Biserica lui Hristos, cunoscându-și dinainte sfârșitul, părintele Nicodim și-a dat sufletul în mâinile Domnului, Duminică, 6 iulie, în anul mântuirii 1975. Obștea maicilor din Agapia și Văratec i-a așezat trupul, până la a doua venire, lângă altarul bisericii pe care cu demnitate a slujit-o peste o jumătate de secol.

CUVIOȘI DIN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI XX

ARHIMANDRITUL DOMETIE MANOLACHE, Mănăstirea Râmeț-Alba (1924-1975)

a. Viața

Cuviosul arhimandrit Dometie a fost un iscusit duhovnic al Mănăstirii Râmeț și un preot misionar de mare preț al monahismului românesc.

S-a născut în comuna Bălănești-Buzău. Dorind să slujească toată viața Biserica lui Hristos, a urmat Seminarul Teologic din Buzău. Între anii 1945-1949 a urmat teologia și s-a făcut călugăr la Mănăstirea Prislop-Hațeg. Apoi, primind preoția, a fost stareț și preot misionar timp de zece ani în câteva sate și mănăstiri din Ardeal, ca: Prislop și Afteea-Hațeg, Piatra Fântânele – Năsăud, Dragomirești-Maramureș și Ciolanu-Buzău.

În anul 1959 s-a stabilit ca duhovnic la Mănăstirea Râmeț, fiind și preot misionar în satele mocanilor din Munții Apuseni. După 26 de ani de totală dăruire și slujire a monahismului și Bisericii, arhimandritul Dometie s-a mutat la odihna cea de veci, în vara anului 1975.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Acest neobosit călugăr și preot al Bisericii lui Hristos a trăit o aleasă viață duhovnicească, a vestit Evanghelia celor care n-o înțelegeau și s-a jertfit cu trup și suflet pentru mântuirea altora. Timp de 20 de ani a mărturisit și a apărat cu mult zel credința ortodoxă în Transilvania lovită de secte, ca un adevărat apostol al zilelor noastre.

2. Spun ucenicii săi că s-a nevoit mult în satele în care a slujit, pentru a aduce în staulul Bisericii lui Hristos pe creștinii dezbinați, învățându-i că toți suntem una în Hristos și că avem o credință, un botez și o patrie – Împărăția lui Dumnezeu. Astfel a întors la Biserica mamă pe mulți fii rătăciți.

3. Părintele Dometie mărturisea Ortodoxia nu numai cu cuvântul, ci și cu fapta. Că era un adevărat ucenic al lui Hristos. La cuvintele sale părintești adăuga multă milostenie, rugăciuni cu lacrimi de zi și de noapte, bunătate, răbdare, adâncă smerenie și totală dragoste. Prin acestea toate covârșea inimile

credincioşilor, câştiga pe cei slabi în credinţă, ruşina pe hulitori şi semăna peste tot bucurie, unitate şi nădejde de mântuire.

4. Cuviosul Dometie era şi un neostenit slujitor al sfântului altar. Permanent zăbovea în biserică, săvârşea cele sfinte cu mare credinţă, predica cu timp şi fără timp, mustra şi mângâia pe toţi, nu lipsea niciodată de la Sfânta Liturghie şi ieşea de la slujbă iluminat la faţă.

5. Spun iarăşi ucenicii săi că părintele Dometie era un duhovnic foarte căutat şi un iscusit povăţuitor de suflete. Avea peste tot fii duhovniceşti care îl ascultau şi trăiau după sfaturile lui. Mai ales în posturi şi sărbători veneau la mănăstire, se spovedeau, primeau Sfintele Taine, cereau binecuvântare şi se întorceau mângâiaţi la casele lor.

6. Cât timp a fost părintele Dometie preot misionar şi stareţ în Transilvania a înnoit viaţa duhovnicească în fiecare lăcaş, bine chivernisind casa lui Dumnezeu. În orice mănăstire în care slujea, lăsa în urmă biserici frumos împodobite, slujbe după rânduială, chilii noi, numeroşi fii duhovniceşti şi multă dragoste şi armonie.

7. Ceea ce a încununat sufletul părintelui Dometie a fost activitatea sa duhovnicească, dusă până la jertfa de sine, în Mănăstirea Râmeţ din Munţii Apuseni. El este un mare ctitor al acestui lăcaş străbun. În cele două decenii de nevoinţă şi răbdare, de smerenie şi dăruire, de bucurii şi lacrimi la Râmeţ, părintele Dometie a lăsat monahismului românesc o obşte cu 40 de călugăriţe bine organizată, întemeiată pe ascultare şi dragoste.

8. Spun fiii săi duhovniceşti că părintele Dometie era sufletul Mănăstirii Râmeţ. Zilnic săvârşea Sfânta Liturghie, la care lua parte toată obştea. Zilnic era înconjurat de călugări şi mireni, de sănătoşi şi de bolnavi, de tot felul de oameni care doreau să-l vadă şi să-i vorbească. Iar el cu mare dragoste se jertfea pentru fiecare, mângâind, odihnind şi hrănind pe toţi. Apoi împărţea tuturor cu bunăvoinţă ultima bucată de pâine, ultimul loc de dormit, ultima cămaşă din chilie. Iar părintele, cu cugetul împăcat, aţipea câteva ceasuri în biserică sau afară pe coridoare.

9. Părintele Dometie învăţa lumea şi pe călugăriţe cu multă autoritate duhovnicească, dar în acelaşi timp cu blândeţe şi înţelepciune.

Odată zicea către maici:

— Nu este lucru mare a face şcoală şi a spune multe cuvinte. Dumnezeu cere de la noi fapte bune şi inimă curată.

10. Altă dată iarăşi spunea către călugăriţe:

— Maicilor, să rupem legătura cu plăcerile păcătoase şi să ne vedem de sfânta noastră călugărie. Că cine *pune mâna pe coarnele plugului şi se uită înapoi nu este vrednic de Mine* – zice Mântuitorul (Luca 9, 62). Să se contopească inima noastră cu inima lui Iisus Hristos. Să ardem pentru dragostea de Dumnezeu, cum arde o lumânare în sfeşnic. Apoi încheia cu aceste cuvinte: *Râvna casei Tale, Doamne, mă va mistui* (Ioan 2, 17) şi îndată

începea a lăcrima.

11. Zicea odată către ucenicii săi:

— Nimic în viaţă călugărului nu este mai de cinste şi mai odihnitor, decât să ştie a face orice ascultare, fără cea mai mică cârtire. Apoi încheia, zicând:

— Să mă credeţi că sunt fericit!

12. Altă dată iarăşi zicea:

— Dacă aş putea să-mi revăd tot scrisul meu, l-aş rezuma la o singură frază: Crede, nădăjduieşte, smereşte-te şi iubeşte pe Iisus Hristos! În puterea acestor cuvinte stă toată taina mântuirii şi fericirii noastre.

13. Pe călugăriţele din mănăstire aşa le învăţa:

— Maicilor şi surorilor, viaţa noastră trebuie să fie o continuă rugăciune. Sunt nemulţumit de sfinţiile voastre că nu slujiţi şi nu cântaţi lui Dumnezeu cu mai multă râvnă. Că noi trebuie să ardem pentru dragostea Lui. Nu suntem pentru rugăciuni lungi şi cu mintea împrăştiată. Ci să facem, rugăciuni scurte. Dar în acele momente, fiinţa noastră, mintea, inima şi voinţa să fie unite cu Dumnezeu prin dragoste.

14. Iarăşi le zicea:

— Cine crede că vine la mănăstire ca să trăiască mai comod şi fără griji, acela greşeşte, neştiind scripturile vieţii călugăreşti, nici taina cea mare ce ancorează viaţa la cer.

15. Apoi adăuga:

— Nimbul de lumină în care se prezintă tot cadrul vieţii călugăreşti este dumnezeiesc, şi fericiţi sunt cei ce rămân în acest cadru până la sfârşit, fără niciun compromis. Fericiţi sunt de trei ori că s-an făcut vrednici de cununa cea neveştejită a slavei şi n-au trăit degeaba pe pământ. Ei sunt ca pomii răsădiţi la marginea apelor. Pentru aceia se va odihni cu adevărat Duhul lui Dumnezeu şi întreaga Sfântă Treime îşi va face lăcaş în sufletele lor.

16. Zicea iarăşi părintele Dometie:

— Numai a unora ca acestora le este viaţa fericită, care din pruncia călugărească s-au întraripat cu dumnezeiescul dar al curăţiei totale trupeşti şi sufleteşti. Pentru ei nimic nu este greu şi nimic necurat. Că zice Sfântul Pavel că pentru cei curaţi toate sunt curate şi sfinte. Pentru ei nimic nu este greu. Căci toate le pot în Iisus Hristos care este veşnic cu ei.

Domnul ne vrea să fim întregi ai Lui. Întregi la minte şi întregi la trup.

17. După o nevoinţă şi o dăruire totală ca aceasta, părintele Dometie a fost chemat la odihna cea de veci. Deci, săvârşind dumnezeiasca Liturghie şi dând tuturor învăţătura cea mai de pe urmă, pe când aducea alimente în spate peste munte însoţit de obşte, s-a aşezat jos cu ochii către cer şi şi-a dat sufletul în mâinile lui Hristos. Era Duminică, 6 iulie, 1975.

Aşa a trăit şi aşa s-a jertfit părintele Dometie, duhovnicul moţilor din

Munţii Apuseni![8]

[8] *O plecare timpurie,* în „Telegraful Român”, nr. 35/36, Sibiu, 1975; mărturiile fiilor săi duhovniceşti şi corespondenţa personală.

EPISCOPUL CHESARIE PĂUNESCU al Dunării de Jos (1888-1975)

a. Viața

Evlaviosul episcop Chesarie Păunescu, care a păstorit Episcopia Constanței și Dunării de Jos timp de 29 de ani, a fost una dintre cele mai luminoase figuri de ierarhi români din a doua jumătate a secolului nostru.

Fiu de părinți credincioși, Toma, învățător, și Iordana – din satul Dobroteşti, comuna Amărăștii de Sus-Dolj, a fost ales și chemat de mic să slujească Biserica lui Hristos. După ce urmează seminarele Sfântul Nicolae Râmnicu-Vâlcea și Central din București și apoi Facultatea de Teologie, devine licențiat în anul 1911 și își închină viața cu totul lui Dumnezeu.

Călăuzit de Duhul Sfânt, renunță la cele trecătoare și intră în cinul monahal în anul 1914, fiind tuns în monahism la Episcopia Hușilor, pe seama Mănăstirii Dobrovăț. Apoi devine arhimandrit de scaun și venerabil slujitor al Catedralei episcopale din Huși, până în vara anului 1929. Mărturisesc cei care l-au cunoscut, precum și ucenicii săi, că arhimandritul Chesarie era un călugăr foarte distins, corect, smerit, iubitor de rugăciune și nelipsit de la slujbele bisericii. Respecta cu sfințenie porunca ascultării, programul slujbelor și rânduiala pravilei de chilie, ca și sfaturile duhovnicului său, el însuși fiind un duhovnic iscusit. Slujea cu multă evlavie cele sfinte și avea darul duhovniciei, încât mulți veneau la el să-și mărturisească păcatele.

În anul 1929, arhimandritul Chesarie este numit director al Seminarului Monahal de la Cernica, apoi și stareț al acestei mănăstiri. Timp de peste zece ani a crescut și a format sute de seminariști, monahi din toate mănăstirile țării, dintre care unii au ajuns apoi ierarhi distinși, stareți, duhovnici și slujitori buni la centrele eparhiale și prin mănăstiri. În anul 1942 este numit director al Seminarului Central din București. Aici, ca și la Cernica, formează numeroși tineri, viitori preoți și slujitori ai Bisericii lui Hristos, făcându-și întru toate datoria de preot, profesor și pedagog duhovnicesc.

La începutul anului 1944, arhimandritul Chesarie Păunescu a fost ales de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și hirotonit episcop al Constanței și apoi al Dunării de Jos, ascultare pe care o duce cu mare demnitate și dăruire pentru Biserica lui Hristos. Peste un sfert de veac a păstorit bunul păstor turma cea cuvântătoare, a hirotonit sute de preoți, a restaurat și înnoit zeci de biserici, a făcut vizite canonice prin orașe și parohii de țară și a mângâiat multe suflete zdrobite.

Virtuțile care au încununat creștetul și sufletul venerabilului episcop Chesarie au fost acestea: multă evlavie și corectitudine la săvârșirea sfintelor slujbe bisericești, milostenie deosebită față de săraci, de țărani, de elevii lipsiți, de toți cei în nevoi și suferințe. Multă grijă duhovnicească pentru rugăciunea individuală, pentru călugări și preoți lipsiți, pentru bisericile sărace, pentru oricine îi bătea în ușă și îi cerea ajutor material sau moral.

Ultimii doi ani ai vieţii sale, episcopul Chesarie a trăit la Episcopia Dunării de Jos ca un adevărat sihastru, în totală retragere, în tăcere şi smerenie, în rugăciune, post, milostenie şi aşteptare cu nădejde a mutării sale la cele veşnice.

Încărcat de zile şi împodobit cu multe fapte bune, la 30 octombrie, 1975, evlaviosul episcop Chesarie Păunescu şi-a dat sufletul cu pace în mâinile marelui Arhiereu Iisus Hristos, fiind înmormântat alături de catedrală.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Episcopul Chesarie al Dunării de Jos a fost ales de Dumnezeu din pruncie să ia jugul cel bun al lui Hristos şi să împlinească înalta misiune de arhiereu şi păstor de suflete. Ca iconom al harului Sfântului Duh şi întâi-stătător al acestei sfinte eparhii, blândul episcop se caracteriza îndeosebi printr-o viaţă duhovnicească exemplară, prin modestie şi desăvârşită lepădare de cele pământeşti.

2. Dintre celelalte virtuţi, episcopul Chesarie iubea cel mai mult rugăciunea, pe care o făcea după rânduială călugărească la chilie, fiind totodată nelipsit de la slujbele bisericii. Apoi postea foarte mult, ştiind că rugăciunea fără post nu ajunge cu uşurinţă la tronul Preasfintei Treimi. Vorbea puţin, citea mult, dădea sfaturi părinteşti tuturor cu dragoste şi miluia cu bucurie pe fiecare. Purta haine simple şi nu căuta laudă şi cinste de la nimeni. Ştia să vorbească scurt şi înţelept, ştia să mângâie pe cei loviţi de necazuri şi să rabde cu bărbăţie toate. Astfel împlinea cu faptele sale cuvintele Domnului, Care zice: *Cuvântul vostru să fie dres cu sare* (Matei 5, 13), ca şi cuvântul rostit de Sfântul Ciprian al Cartaginei: „Noi nu vorbim frumos, dar trăim frumos”.

3. Când era chemat la sfinţiri de biserici în eparhie, mergea cu multă bucurie şi-i sălta inima văzându-se întâmpinat de mulţimea credincioşilor cu flori şi cu lumânări aprinse în mâini. După ce săvârşea slujba sfinţirii, ca şi Sfânta Liturghie, rostea cuvânt de învăţătură, binecuvânta poporul şi pleca la alte biserici, unde era aşteptat, fără a primi ceva de la nimeni. Iar dacă preotul şi enoriaşii îl invitau la masa de obşte, bunul păstor le mulţumea din inimă pentru dragoste şi adăuga:

— Dumnezeu să vă binecuvânteze credinţa, rugăciunea şi jertfa. Văzând dragostea dumneavoastră, mă simt hrănit şi îndestulat. Nu vreau să vă mai supăr şi cu hrana cea trupească!

4. În predicile Preasfinţiei Sale îndemna pe credincioşi mai întâi să rămână statornici în staulul Bisericii Ortodoxe întemeiate de Hristos, care, de aproape 2.000 de ani conduce poporul nostru pe calea mântuirii. Apoi îi îndemna să se roage lui Dumnezeu cât mai mult şi să nu lipsească de la slujbele bisericii, să-şi crească copiii în frica Domnului, să trăiască în iubire cu semenii lor, să asculte de păstorii lor duhovniceşti şi să-şi mărturisească regulat păcatele, pentru a se învrednici de Sfânta Împărtăşanie.

5. Uneori îndemna astfel pe credincioși:

— Sfântul Apostol Pavel consideră viața noastră pământească ca o întrecere și alergare pe stadion, pentru a câștiga cununa biruinței (I Cor. 9, 24-25). Această cunună pentru noi este mântuirea sufletului. Ea nu ne vine de la sine, ci se dobândește cu trudă și cu sârguință, căci nicio cunună sau premiu nu vine pe nemuncite. Așa și *Împărăția lui Dumnezeu se ia cu sila, și cei ce se silesc, aceia o răpesc* (Matei 11, 12). Ea nu stă în vorbe, ci în fapte, sprijinită pe dragoste către toți oamenii. Deci și noi trebuie să ne supunem rânduielilor vieții duhovnicești cu bucurie, iar nu suspinând. Să păzim duhul Evangheliei și să-l trăim așa cum ne-a învățat bunul nostru Mântuitor, Care Și-a dat chiar viața Sa pentru mântuirea noastră și pentru a ne sluji ca exemplu de urmat.

6. Alteori spunea în predicile Preasfinției Sale:

— Dumnezeu ne-a dăruit ce a fost mai de preț, mântuirea. Deci și noi să-I răspundem cu ce avem mai de preț – iubirea curată a sufletului. Să iubim pe Dumnezeu din toată inima și din tot sufletul, pentru că El este Tatăl nostru al tuturor și prin El suntem ceea ce suntem. El ne-a chemat la viață și ne-a înfrumusețat mai mult decât orice, când a sădit în noi chipul slăvit și asemănarea Sa și ne-a făcut stăpâni peste tot ce există pe pământ. De asemenea, se cuvine să iubim și pe semenii noștri în aceeași măsură în care ne iubim pe noi înșine, căci toți suntem fii ai lui Dumnezeu și frați între noi.

7. Cu alt prilej spunea fiilor săi duhovnicești:

— Pentru noi nu mai poate fi nicio nedumerire, nicio căutare în altă parte. Drumul vieții noastre este însemnat de Însuși Dumnezeu. El este unul singur și anume Acela care slujește Evanghelia, Biserica și binele, înfrățit pentru totdeauna în voința noastră comună. De aceea, ca părinte duhovnicesc al vostru, vă îndemn, iubiților, să mergeți cu încredere pe acest drum și niciodată nu veți rătăci calea către fericire și mântuirea voastră.

8. Altă dată iarăși spunea:

— Fericirea personală a noastră depinde întotdeauna de fericirea generală. Tot așa și mântuirea noastră depinde totdeauna de raportul dintre noi și semenii noștri, de cât bine le-am făcut, câtă dragoste le-am arătat.

9. Într-una din pastorale învăța pe fiii săi sufletești:

— Moartea și Învierea Domnului nostru Iisus Hristos rămân pentru totdeauna îndemn și luare aminte de felul cum trebuie să mergem pe cărarea vieții, care ne este deschisă fiecăruia, după cum voim noi, spre moarte sau spre viață. Viață este toată fapta bună care tinde spre binele obștesc și spre desăvârșirea noastră creștină. Iar moarte nu este numai aceea cu care se sfârșește viața noastră pământească; ci moarte este și viețuirea în păcate, viața trăită în întunericul necunoștinței, viața fără nicio preocupare folositoare duhovnicească. Căci viața omenească, dacă nu are un scop folositor spre care să tindă, un ideal pe care să-l urmărească zi de zi, chiar cu sacrificii la nevoie, nu are preț. Oricine nu face asemenea înseamnă că e pom neroditor și își

trăiește moartea încă din viață.

10. Pentru creșterea copiilor învăța pe credincioși:

— De la Pruncul Iisus să ne întoarcem la pruncii noștri. Ei sunt speranța noastră, sunt binecuvântarea lui Dumnezeu pentru întărirea familiei și a viitorului lumii. Hristos locuiește în fiecare copil și ne cere să avem grijă de el. De aceea, ca familia sfântă, ca păstorii, ca magii și ca cei care I-au fost Lui de sprijin, să purtăm grijă de copiii noștri. Ei au nevoie de dragostea noastră, a părinților, de munca și de jertfa noastră, spre a-i pregăti pentru viață, ca să fie buni creștini și folositori societății, iar noi să le servim drept exemplu de trăire.

MONAHUL VENIAMIN IORGA, Mănăstirea Sihăstria (1891-1976)

a. Viața

Acest călugăr nevoitor și lucrător al rugăciunii lui Iisus era de loc din părțile Bârladului. În anul 1924 s-a călugărit în Schitul Mușunoaiele – Vrancea. După câțiva ani a intrat sub povățuirea unui mare călugăr, anume Evghenie Dumitrescu de la motocul Țifești-Vrancea. Între anii 1957-1966 s-a nevoit la Schitul Bucium-Iași, iar ultimii zece ani a trăit în obștea Mănăstirii Sihăstria, unde s-a și săvârșit.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Spunea părintele Veniamin că, după îndreptarea calendarului, s-a răzvrătit în sufletul său și, călcând porunca ascultării, s-a făcut sihastru în Munții Vrancei. Trei ani s-a ostenit acolo singur, dar nu avea pace duhovnicească pentru că se despărțise de Biserică. Atunci a venit la părintele Evghenie și l-a întrebat:

— Ce să fac, părinte, că sunt tulburat?

— Dacă vrei să te mântuiești, i-a răspuns bătrânul, intră din nou sub ascultarea Bisericii și a unui stareț; altfel, îți pierzi sufletul, căci ești înșelat de vrăjmașul.

— Mă primești în obștea sfinției tale?

— Vino, părinte, în căruța ascultării. Numai să iei aminte, că aici poți avea mai multe ispite decât în pustie. Că vii de la voia sfinției tale la voia altuia. Dar de vei face ascultare în tăcere și rugăciune, vei afla multă liniște în suflet.

2. Împlinind părintele Veniamin cu sfințenie porunca ascultării și mult ostenindu-se cu postul, cu rugăciunea și cu paza minții, a ajuns călugăr sporit și plin de frica lui Dumnezeu. Că se ruga neîncetat și toate le făcea cu binecuvântare.

3. Odată a zis către unul din părinți:

— Dacă ne-ar judeca Dumnezeu după gânduri, cred că aproape nimeni nu s-ar mântui. Că războiul gândurilor nu ne slăbește până la moarte.

4. Altă dată l-a întrebat un alt părinte:

— Dacă nu săvârșim păcatul cu fapta, oare vom dobândi milă în ceasul

judecății? Iar bătrânul i-a răspuns:

— Mintea este totul, părinte. Aici se dă războiul. De războiul minții depinde mântuirea sau osânda noastră. Că diavolii nicio clipă nu ne slăbesc. Dacă nu reușesc să ne biruiască cu fapta, atunci ne luptă prin gânduri și imaginații. Mare este războiul minții! Mai ales la călugări. De aceea trebuie să ne rugăm neîncetat. O, să ne scape Dumnezeu de osânda cea de veci! Și îndată a început a plânge.

5. Apoi iarăși a zis:

— Diavolul este acum îngăduit să lupte pe oameni și să aleagă pe sfinți. Că dacă nu ne-ar lupta, nu ne-am încununa. Mă luptă și pe mine mereu. Vrea să mă tragă de partea lui. Iar eu, când văd că slăbesc, încep să strig din adâncul inimii: „Iisuse preadulce, nu mă lăsa! Maica Domnului, care ai născut pe Soarele Hristos, nu mă lăsa!" Apoi bătrânul din nou începu a plânge.

6. A zis odată către unul din părinți:

— Mare lucru este călugăria! Să dăm slavă Împăratului și Împărătesei că ne-au făcut fii ai luminii și ai veșniciei. Că acesta este scopul nostru, să dobândim pe Domnul. Aceasta este tot ce dorim pe pământ. Ei, părinților, ce mare dar este fericirea cea de veci!

7. Zicea iarăși părintele Veniamin:

— Cincizeci de ani m-am luptat cu gândurile mele și m-am biruit de ele! Pentru aceasta mă întreb, oare voi vedea eu fața lui Hristos? Oare voi dobândi îngeri buni în ceasul morții? Oare voi câștiga atunci pe dulcele Iisus? Că trebuie să dau răspuns de fiecare cuget și cuvânt.

8. Odată l-a întrebat un frate:

— Părinte Veniamin, cum te simți în chilie? Iar bătrânul i-a răspuns:

— Ce folos că am liniște în chilie, dacă am tulburare în cap! Că războiul gândurilor nu ne slăbește, până ce ne vom muta din cortul acesta.

9. Altă dată zicea bătrânul:

— Mai de preț era coliba Sfântului Ioan Colibașul decât chilia mea. Că eu mă amăgesc de gânduri, de mâncare și de somn. De aceea zic Sfinții Părinți că „somnul mult este icoana morții". Ne trebuie multă smerenie, părinte. Că dacă cel dinăuntru nu este călugăr, toate sunt în zadar!

10. Într-o zi l-a întrebat un frate:

— Părinte Veniamin, mai ai rude acasă?

— De când am venit să slujesc lui Hristos, a răspuns bătrânul, n-am mai fost prin sat, nici n-am scris cuiva, ci pe toate le-am lăsat pentru mila Lui cea mare. Și s-a folosit fratele de nevoința lui.

11. I-au zis frații iarăși:

— Părinte Veniamin, dă-ne cuvânt de folos.

— Ei, părinților, a răspuns el, mare dar este călugăria! Să slăvim pe Hristos Împăratul și pe Maica Luminii, că altă nădejde nu avem. Să ne păzim mintea curată și să ne izbăvească Dumnezeu de desfrânare. Că acesta este cel

mai greu război al călugărului. Iar pentru gânduri să ne pocăim cu lacrimi întotdeauna.

12. În anul 1966, dorind să se retragă la liniște, nu-i dădea stareţul binecuvântare.

— Părinte Veniamin, zicea el, rămâi la Bucium, că, iată, am făcut chilii noi pentru călugări.

— Părinte stareţ, acestea sunt pentru generaţiile viitoare. Iar mie, daţi-mi voie la Mănăstirea Sihăstria, că acolo vreau să mor!

13. Odată i-a cerut stareţul cuvânt de folos, iar bătrânul a răspuns:

— Să conduci mănăstirea cum te va lumina Dumnezeu, dar să ai multă dragoste şi răbdare.

14. Uneori zicea cu lacrimi către ucenicul său:

— Mântuirea, frate, mântuirea s-o câştigăm! Oare puţin lucru este aceasta?

15. Acelaşi ucenic i-a cerut odată cuvânt de folos. Iar bătrânul i-a zis:

— Frate, caută pe altul mai învăţat să-ţi dea cuvânt de folos. Iar dacă vrei să primeşti, păzeşte aceste trei lucruri: să nu te împrieteneşti cu femei, să nu bei vin şi să ai smerenie adâncă.

16. De ziua Sfântului Gheorghe, stareţul a servit pe părinţi cu pâine şi vin. Iar părintele Veniamin, văzând aceasta, a zis, suspinând:

— Astăzi Sfântul Mucenic a fost tras pe roată pentru Hristos, iar noi îl serbăm cu vin şi cu plăcinte!

17. Un duhovnic l-a întrebat pe bătrânul:

— De câte ori te împărtăşeşti, părinte Veniamin?

— O dată pe lună mă împărtăşesc, căci aşa obişnuiesc. Trei săptămâni mănânc o dată pe zi, iau parte la toate slujbele, citesc la Psaltire şi zic rugăciunea lui Iisus. În săptămâna a patra nu mănânc nimic miercurea şi vinerea. Iar sâmbăta primesc cu mare bucurie pe Hristos, mărgăritarul cel nepreţuit. Şi îndată ochii bătrânului s-au umplut de lacrimi.

18. Într-o zi, un părinte i-a dat un pahar cu must din miere de albine. Iar bătrânul, gustând puţin şi mulţumind, a zis:

— Nu vreau să beau mai mult, că-mi obosesc mintea şi pe urmă încep gândurile rele.

19. Spun părinţii despre dânsul că veneau uneori călugări şi chiar mireni şi-i cereau binecuvântare. Iar bătrânul, plin de bucurie şi cu ochii în lacrimi, răspundea:

— Acestea sunt zisele mele cele de pe urmă: Să se milostivească bunul Dumnezeu şi să ne arunce pe toţi în raiul desfătării şi în veşnicele bunătăţi cu tot neamul ce ne aparţine!

20. Într-o zi, părintele Veniamin se ruga afară culcat pe pernă, că era bolnav. Apoi, plângând cu braţele întinse spre cer, a zis:

— Doamne, aproape 60 de ani am în călugărie şi încă nu am pus început

bun! Că vrăjmaşul mă biruieşte cu gândul slavei deşarte.

21. În altă zi l-a întrebat ucenicul:

— Părinte Veniamin, eşti bolnav că n-ai venit azi la biserică?

— Eu sunt întotdeauna în biserică! a răspuns bătrânul.

22. Altă dată l-au întrebat părinţii:

— Cum te mai simţi, părinte Veniamin? Iar el a zis:

— Suflet mort în trup viu! Trupul acesta nu vrea să se lase străbătut şi condus de minte. Şi dacă îi mai dai mâncare multă şi vin, te ucide cu totul.

23. L-a întrebat duhovnicul într-o zi:

— Părinte Veniamin, de câţi ani n-ai mai băut vin?

— De treizeci şi patru de ani.

— Pentru că te-ai împărtăşit astăzi, bea acest pahar cu vin. Şi a răspuns bătrânul:

— De ascultare îl iau. Dar dacă mă sileşti să mai beau unul, nu mai fac ascultare.

24. Părintele Veniamin avea mare evlavie către Maica Domnului, pe care o lăuda ziua şi noaptea. Uneori zicea către părinţi:

— O, bunătate a Împăratului, că ne-a dat pe Maica Sa să fie Maica noastră! Împărătească, Stăpână, Doamnă, Mamă prea scumpă şi prea dulce. O, bunătate a Împăratului Hristos!

25. Un părinte i-a cerut cuvânt de folos. Iar bătrânul a zis:

— Să mulţumeşti Maicii Domnului care a făcut cu noi negrăită milă. Că ne-a scos din lume şi ne-a adus în sfânta mănăstire!

26. Acelaşi părinte l-a întrebat:

— Ce este mai de nevoie creştinului spre a se mântui? Iar bătrânul a răspuns:

— Dacă nu avem smerenie nu ne putem mântui!

27. Într-o zi l-a întrebat unul din părinţi:

— Mă cunoşti, părinte Veniamin?

— Să te cunoască Dumnezeu! a răspuns el.

— Roagă-te pentru mine, părinte Veniamin.

— Du-te la altul mai vrednic, a zis bătrânul cu glas smerit.

28. Cu două zile înainte de obştescul sfârşit, a venit la părintele Veniamin un doctor şi i-a zis:

— Sunt doctor. Cu ce ţi-aş putea fi de folos? Iar bătrânul i-a răspuns:

— Da, eşti doctor. Dar eu mă duc la Doctorul Cel de sus, care vindecă şi trupul, şi sufletul.

29. Fiind aproape de ceasul cel mai de pe urmă, a zis către toţi:

— *Durerile morţii m-au înconjurat* (Ps. 17, 5). Apoi a adăugat: Mâine mă duc! Mâine mă duc!

După o zi şi-a dat sufletul cu pace în mâinile Domnului, având pe buzele sale rugăciunea lui Iisus.

PROTOSINGHELUL IOACHIM SPĂTARU, Mănăstirea Neamţ (1896-1976)

Părintele Ioachim a fost un duhovnic vestit în obştea Mănăstirii Neamţ din ultimele decenii. Era din comuna Belceşti-Iaşi. În anul 1921 a intrat în viaţa monahală, deprinzând buna nevoinţă şi ascultarea de la cei mai aleşi duhovnici din lavră.

Mai târziu, învrednicindu-se de darul preoţiei, a ajuns egumen la Schitul Pocrov şi duhovnic renumit pentru călugări şi mireni. Căci poposeau la schit numeroşi săteni şi săraci din Pipirig, unii pentru slujbă şi alţii pentru milostenie. Iar părintele Ioachim stătea cu faţa senină şi cu inima deschisă înaintea tuturor, mângâind, spovedind şi ospătând pe fiecare. El era un duhovnic al blândeţii. Prin aceasta câştiga multe suflete pentru Împărăţia lui Dumnezeu. După ce a coborât de la Pocrov în lavră, a continuat aceeaşi ascultare de preot şi duhovnic. Chilia lui din lavra mănăstirii era un adevărat paraclis şi casă de oaspeţi pentru credincioşi. Căci era cunoscut şi căutat de multă lume de la munte şi de la şes, din Bucovina şi Ţara de Jos. Toţi ştiau bunătatea bătrânului, se foloseau de cuvintele lui şi băteau cu încredere în uşa chiliei sale.

Cincizeci de ani a slujit părintele Ioachim Sfânta Liturghie la altarul bisericii din Mănăstirea Neamţ, săvârşind cele sfinte cu multă râvnă şi dragoste. Şi tot atâţia ani a dezlegat sufletele oamenilor de legătura păcatelor, povăţuind şi crescând mulţi fii duhovniceşti.

Miercuri, în săptămâna Sfintelor Patimi, anul mântuirii 1976, pe când mergea la biserică, părintele Ioachim s-a simţit chemat la Hristos. Deci, însemnându-se cu Sfânta Cruce, în clipa aceea şi-a dat sufletul în mâinile Domnului. Aşa s-a săvârşit un mare duhovnic al Mănăstirii Neamţ.

CUVIOȘI DIN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI XX

ARHIMANDRITUL HRISOSTOM POSTOLACHE, Schitul Bucium-Iași (1884-1979)

Cuviosul arhimandrit Hrisostom Postolache era din comuna Probota-Iași. Povățuit de darul Duhului Sfânt, în anul 1908 ajunge viețuitor în Schitul Prodromul din Muntele Athos, primind tunderea monahală de la arhimandritul Antipa Dinescu, egumenul schitului. Apoi, sporind în lucrarea faptelor bune, s-a învrednicit de harul preoției, săvârșind cu evlavie cele sfinte în obștea românească din grădina Maicii Domnului și rugându-se ziua și noaptea pentru toată lumea. Era încă foarte iubitor de liniște, întrecând pe mulți cu blândețea și ascultarea lui și cercetând adesea pe sihaștrii de sub vârful Atonului.

Între anii 1919-1921, arhimandritul Hrisostom a fost egumen al Schitului Românesc Prodromul, adunând în jurul său o obște de 80 de călugări din toate colțurile țării. Și era între ei ca o lumânare aprinsă și ca o mama cu mulți fii, mângâind pe fiecare și povățuindu-i către Hristos.

În anul 1921 revine în țară, ca preot slujitor la Schitul Darvari din București, iar în anul 1937 este numit egumen la Schitul Bucium de lângă Iași, ascultare pe care o duce eu multă demnitate și așezare duhovnicească 42 de ani. Călugăr îmbunătățit, slujitor neobosit al Sfintei Biserici timp de 60 de ani, duhovnic cu mulți fii sufletești, chip luminat, suflet blând și stareț venerabil, renumit în toată țara, iată câteva din însușirile duhovnicești ale Arhimandritului Hrisostom Postolache.

Ca egumen al Schitului Bucium, el a adunat în jurul său până la 20 de ucenici, deprinzându-i mai ales smerenia și ascultarea și săvârșind zilnic dumnezeiasca Liturghie. Datorită acestui cuvios egumen, la Schitul Bucium s-a menținut neștirbit tipicul slujbelor ca la Muntele Athos.

În vara anului 1979, simțindu-se chemat de Hristos la cerești lăcașuri, a chemat ucenicii la el și le-a spus:

— Părinților, a zis bătrânul, siliți-vă toată viața să slujiți Biserica, căci are nevoie de sfințiile voastre. Să faceți ascultare, orice vi s-ar porunci. Că ascultarea este viață, iar neascultarea moarte lucrează. Mal ales când este poruncă. Căci ați auzit ce zice Prorocul David: *Iar pe cei ce lucrează îndărătnicii, duce-i-va Domnul cu cei ce lucrează fărădelege* (Ps. 124, 5). Apoi, sărutându-i pe toți, și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, fiind în vârstă de 95 de ani.

În vara anului 1979, după 42 de ani de stăreție, bătrânul se îmbolnăvește și este dus de ucenici la spitalul din Iași. Fiind noapte și ațipind pe un scaun, a văzut că se apropiau de el trei bărbați sfinți, îmbrăcați în veșminte strălucitoare. Unul dintre ei, arătând spre bătrânul bolnav, a întrebat pe altul mai mare dintre ei: „Ce poruncești cu bătrânul?" „Spune-i părintelui Hrisostom să se pregătească. Să cheme pe părintele Cleopa, duhovnicul lui, să se spovedească și să se împărtășească. Acum eu mă duc și când mă voi întoarce, să fie gata, căci în curând voi veni să-l iau!" Apoi, îndată, acel sfânt a plecat dintre cei trei, iar bătrânul s-a deșteptat.

Chemând pe ucenicul lui, i-a poruncit ca atunci, noaptea, să-l ducă la schit și să trimită o mașină la Mănăstirea Sihăstria să-i aducă duhovnicul pentru spovedanie și pentru ultima binecuvântare. În zorii zilei a sosit la Schitul Bucium arhimandritul Cleopa Ilie, l-a spovedit pe bătrânul stareț Hrisostom, l-a împărtășit pentru ultima dată cu Trupul și Sângele lui Hristos, s-au sfătuit mult duhovnicește, s-au îmbrățișat și, sărutându-se unul cu altul, s-au despărțit.

După opt zile de la acel vis, exact la aceeași oră, venerabilul și blândul stareț, arhimandritul Hrisostom Postolache, și-a dat sufletul în mâinile lui Hristos, fiind plâns de toți ucenicii și fiii săi duhovnicești. Mormântul său se află sub un brad, lângă altarul bisericii în care a slujit lui Dumnezeu zi și noapte, timp de peste cincizeci de ani.

Apoi, sărutându-i pe toți, și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, fiind în vârstă de 95 de ani.

Doamne, odihnește cu drepții sufletul Părintelui nostru, Arhimandritul Hrisostom!

SCHIMONAHIA ACACHIA MAIOR, Mănăstirea Eleon – Ierusalim (1890-1980)

a. Viața

Schimonahia Acachia s-a născut în Sighișoara și a intrat de tânără în obștea Mănăstirii Țigănești împreună cu sora sa, Filonida, unde a primit tunderea monahală. În anul 1932 a fost trimisă împreună cu altă maică la Căminul Românesc din Ierusalim, ca viețuitoare.

După câțiva ani a fost trimisă la Schitul românesc Sfântul Ioan Botezătorul de la Iordan, care s-a înființat în anii 1936-1937 de Ieromonahul Luca, cu metania din Mănăstirea Secu. Acolo s-a nevoit maica Acachia mulți ani, în neîncetată rugăciune, în smerenie, ascultare și lacrimi, ca ucenică a Sfântului Ioan Iacob, care a fost egumen la schitul românesc de la Iordan, între anii 1947-1952.

La bătrânețe s-a închinoviat în Mănăstirea Eleon de pe Muntele Măslinilor, unde s-a nevoit până la sfârșitul vieții.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Unui călugăr, care era în pelerinaj și i-a cerut cuvânt de folos, i-a spus:

— Să-ți faci pravila călugărească, să rabzi în mănăstire toate și să fii în viață ascultător.

2. Fiind întrebată cum se simte în Mănăstirea Eleon, departe de țară, ea a răspuns:

— În Mănăstirea Eleon mă împac așa ca printre străini. Știți ce spun Sfinții Părinți? „Călugărul care trăiește printre străini are doua cununi! Una este cununa ostenelilor călugărești, pe care le face în viață; iar a doua este cea pe care i-o pregătesc cei din jurul lui, prin defăimări și dispreț că este străin”. Așa pătimim și noi aici!

3. Apoi Maica Acachia a adăugat:

— De vom crede cu tărie în Dumnezeu și vom privi cu ochii sufletului spre Hristos Cel înălțat la cer, avem nădejde că nu va pieri lumea și țara noastră!

PROTOSINGHELUL TEODUL VARZARE, Mănăstirea Agapia (1899-1981)

Acest mare duhovnic şi preot slujitor din Mănăstirea Agapia s-a născut din părinţi smeriţi şi iubitori de Hristos, în comuna Meşeni-Orhei. De mic iubea biserica, sfintele slujbe, cântările de la strană şi viaţa duhovnicească.

În anul 1918, începând persecuţia ateistă în Rusia, părintele Teodul, fiind în casa părintească şi ajungând la Odesa, a văzut cu ochii cum ateii ucideau obştea unei mănăstiri de maici din apropiere, aruncându-le câte una din cafas pe marmura bisericii.

Adânc mişcat de aceasta, s-a stabilit la Iaşi, unde a făcut Şcoala de cântăreţi bisericeşti. Apoi, făcând armata, a fost călugărit de episcopul Teodosie Atanasiu şi a ajuns cântăreţ şi diacon la Catedrala Episcopiei Romanului, unde se nevoieşte 10 ani. După moartea episcopului său, slujeşte ca diacon încă 10 ani la Mitropolia Moldovei, iar în vara anului 1939 este hirotonit preot şi apoi numit duhovnic la Mănăstirea Agapia, care în acea vreme avea o obşte de 400 de maici.

Aici s-a nevoit peste 40 de ani ca preot slujitor şi duhovnic iscusit al acestei vestite mănăstiri. Râvna sa pentru Hristos şi pentru sfintele slujbe, bunătatea şi milostenia sa faţă de toţi, cuvântul său blând şi mângâietor, ca şi măiestria cu care cânta în biserică, l-au făcut pe părintele Teodul cel mai căutat duhovnic şi povăţuitor sufletesc, atât pentru maici, cât şi pentru credincioşi, având mulţi fii sufleteşti.

Prin anul 1946, Protosinghelul Teodul voia să intre în obştea Mănăstirii Sihăstria, povăţuită pe atunci de Arhimandritul Cleopa Ilie. Astfel, trecând odată peste munte spre Sihăstria, a întâlnit, cu voia lui Dumnezeu, un episcop sfânt, care i-a ieşit în cale, i-a spus pe nume şi i-a povestit pe scurt viaţa sa, vorbindu-i în limba rusă. Apoi i-a spus că îl cheamă Ioan şi că a fost episcop vicar la Mitropolia Kievului şi, fiind izgonit de atei, a venit în România, stabilindu-se ca frate începător în Schitul Crasna-Gorj. Apoi i-a spus cele ce le avea în cuget, adică să nu se ducă la Sihăstria, ci să rămână duhovnic până la

sfârșitul vieții în Mănăstirea Agapia, „că acolo este mântuirea sfinției sale!”

Adânc mișcat de sfințenia acestui episcop sihastru, tăinuit pe atunci în Munții Sihlei, Cuviosul Teodul venea adeseori peste munte la Sihăstria pentru sfat și spovedanie. Iată ce mare misiune duhovnicească a îndeplinit Protosinghelul Teodul în Mănăstirea Agapia, fiind singurul părinte care s-a învrednicit să ne descopere câteva momente din viața unui episcop sfânt, care s-a nevoit în țara noastră peste 30 de ani.

În ultimii ani, părintele Teodul se nevoia la chilie, fiind bolnav. Iar în toamna anului 1981, după primirea Preacuratelor Taine, și-a dat sufletul în mâinile lui Hristos, fiind plâns de toată obștea Mănăstirii Agapia.

SCHIMONAHIA PELAGHIA AMILCAR, Mănăstirea Văratec (1885-1981)

Cuvioasa schimonahie Pelaghia era fiica preotului Vasile Amilcar, din Humuleşti-Târgu Neamţ. Primind de mică o bună educaţie duhovnicească, a fost rânduită de Dumnezeu să intre în nevoinţă monahală la Mănăstirea Văratec, chiar de la vârsta de 5 ani, cum era obiceiul în acea vreme. Maica ei duhovnicească, Meropia Vasian, a crescut-o în mare frică de Dumnezeu, a dat-o la şcoală şi a deprins-o lucrarea tuturor faptelor bune, făcând-o mireasă smerită a lui Hristos.

La vârsta de 18 ani, a primit tunderea monahală, luând marele şi îngerescul chip al schimniciei, prin vestitul ieroschimonah Ioanichie Moroi, egumenul Mănăstirii Sihăstria, care îi era duhovnic.

Fiind foarte ascultătoare, mulţi ani a fost ecleziarhă mare, îngrijind cu toată evlavia de casa Domnului. Venea cea dintâi la biserică, avea grijă de buna rânduială a sfintelor slujbe, păstra cu sfinţenie veşmintele, curăţenia şi tipicul bisericii şi se întorcea la chilie cea mai de pe urmă.

Niciodată nu lipsea de la sfintele slujbe, afară de mare nevoie. Iar la chilie îşi făcea zilnic canonul de schimnică, adică 600 de metanii şi 1.200 de închinăciuni, citea la Psaltire, postea după rânduială şi slăvea neîncetat pe Dumnezeu prin rugăciunea inimii. Chipul ei senin odihnea pe toţi, căci purta în inimă pacea Duhului Sfânt şi bucuria mântuirii.

Pentru viaţa ei duhovnicească, a fost stareţă a Mănăstirii Văratec între anii 1942-1946, devenind povăţuitoare a celei mai mari mănăstiri de călugăriţe din România, care număra pe atunci peste 500 de maici şi surori.

Din anul 1954 până în anul 1972, a fost pentru a doua oară stareţă şi mamă duhovnicească a acestei sfinte mănăstiri, crescând şi povăţuind sufleteşte pentru Hristos peste o mie de călugăriţe. Dar, între anii 1959-1961, când au fost scoşi din mănăstiri câteva mii de călugări tineri, ca urmare a decretului ateist de atunci, schimonahia Pelaghia, stareţa mănăstirii, cu greu a reuşit să se mângâie şi să aline întristarea fiicelor sale duhovniceşti, izgonite din sfintele lăcaşuri, însă, cu mila Domnului, după câţiva ani, toate s-au întors la chiliile lor.

Ajungând la vârsta de 87 de ani, schimonahia Pelaghia s-a retras din stăreţie şi, înmulţind rugăciunea şi nevoinţa de zi şi de noapte, şi-a petrecut ultimii ani în adâncă smerenie, osteneală şi lacrimi, cugetând ziua şi noaptea la cele cereşti.

Simţindu-şi aproape obştescul sfârşit, şi-a cerut iertare de la fiicele sale sufleteşti, s-a mărturisit din copilărie, a primit Preacuratele Taine şi, sărutându-le pe toate, şi-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Hristos, Mântuitorul lumii.

CUVIOŞI DIN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI XX

ARHIMANDRITUL GHERONTIE GHENOIU, Catedrala Patriarhală-Bucureşti (1910-1984)

a. Viaţa

Cuviosul Arhimandrit Gherontie, duhovnicul Catedralei Patriarhale din Bucureşti, s-a născut la 21 iulie, 1910, în comuna Goleşti-Argeş. Rămânând de mic orfan de mamă, a fost chemat de Hristos la viaţa monahală. Astfel, în anul 1928 a intrat în obştea Mănăstirii Frăsinei, sub povăţuirea unui duhovnic iscusit. Apoi a plecat la Schitul Lainici, judeţul Gorj, împreună cu ieromonahul Visarion Toia şi alţi câţiva fraţi, pentru redeschiderea acestui schit, care era părăsit de aproape 30 de ani.

După ce termină Seminarul Monahal de la Mănăstirea Cernica, urmează Facultatea de Teologie, pe care o termină în 1943, având ca teză de licenţă lucrarea „Disciplina interioară sau formarea omului duhovnicesc”.

A fost hirotonit preot în anul 1941, iar între anii 1954-1958 a fost director la seminarele teologice din Bucureşti şi Curtea de Argeş. Începând din anul 1950 până la sfârşitul vieţii sale, Arhimandritul Gherontie a fost preot slujitor şi duhovnic al Catedralei Patriarhale din Bucureşti, fiind cel mai căutat părinte sufletesc de către credincioşi. Între anii 1980-1984, a contribuit personal la restaurarea şi înnoirea duhovnicească a Schitului Sfântul Nicolae – Sitaru, Ilfov.

În primăvara anului 1984 îşi dă sufletul în mâinile Domnului şi este înmormântat la Schitul Sitaru, înnoit de el, fiind plâns de numeroşii săi fii duhovniceşti.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Una din cele mai mari fapte bune ale părintelui Gherontie era iubirea de aproapele şi milostenia. Zilnic mergea pe la spitale şi la credincioşii bolnavi

din Capitală, unde spovedea, făcea Sfântul Maslu şi împărtăşea pe cei din suferinţă. Apoi împărţea bani la săraci şi chema la masă în chilia sa, preoţi, călugări şi diferiţi credincioşi, pe care îi slujea personal. Altă dată trimitea ajutoare la biserici sărace şi la cei nevoiaşi.

2. Odată povestea ucenicilor despre mănăstirea sa de metanie:

— Mănăstirea Frăsinei a fost întemeiată în anul 1863 de Sfântul Calinic, pe atunci episcop la Râmnicu-Vâlcea, având rânduială de slujbe ca la Sfântul Munte, de unde a fost adus şi primul stareţ. Aici toate ascultările erau de obşte. Fiecare frate şi părinte trăia sub ascultare şi nimeni nu făcea ceva fără binecuvântare şi poruncă. Din cauza aceasta era multă linişte şi armonie în obşte. La ascultare fiecare păstra tăcerea şi se ruga în gând cu rugăciunea lui Iisus. Când mai mulţi din obşte călătoreau împreună, unul dintre ei rostea cu voce tare, pe de rost, psalmi, acatiste, paraclisul Maicii Domnului, Pavecerniţa şi alte rugăciuni. Distanţele nu le socoteau în kilometri, ci spuneau că au mers „cale de o Pavecerniţă".

3. Despre spovedania din mănăstire spunea:

— Toată obştea mănăstirii era datoare să se mărturisească o dată pe săptămână, vinerea. La fel şi Sfânta Împărtăşanie se dădea săptămânal la schimnici, bătrâni şi bolnavi; iar ceilalţi se împărtăşeau cu Sfintele Taine la două-trei săptămâni, cum le rânduia duhovnicul. Cel mal vestit duhovnic din vremea aceea la Frăsinei era ieroschimonahul Silvestru Florescu.

4. Iarăşi despre sfintele slujbe zicea:

— La ora 1 noaptea suna clopotul de deşteptare. Timp de o oră, fiecare îşi făcea canonul în chilie, după rânduiala Muntelui Athos. Între orele 2 şi 5 dimineaţa se făceau Miezonoptica şi Utrenia, la care lua parte obligatoriu întreaga obşte, în frunte cu stareţul mănăstirii. Apoi se odihneau două ore la chilii, iar dimineaţa, între 7 şi 9,30, se făceau acatistul, ceasurile şi Sfânta Liturghie. Vecernia se făcea la ora 16, iar după masa de seară se citea în biserică Pavecerniţa mică cu bogorodicina glasului de rând, la care lua parte toată obştea. La ieşire, fraţii luau binecuvântare de la părintele stareţ şi mergeau la chilii să se odihnească.

5. Spunea iarăşi despre înaintaşii săi:

— Mi-amintesc de monahul Pimen, cu care făceam ascultare. El păştea vacile, avea faţa luminată, veselă şi mereu rostea rugăciunea lui Iisus. Părintele Climent, schimnic, era foarte tăcut şi se ruga mult. Monahul Lazăr se ostenea toată ziua la grădină şi îmbărbăta pe fraţi să aibă răbdare şi să se nevoiască în cele duhovniceşti. Monahul Nicanor era brutar şi tipicar. El mânca numai o dată în zi şi citea zilnic din Psaltire, pe care o purta în sân. Din ea nu mai rămăsese decât cotorul, dar o ştia pe de rost. Schimonahul Trifon, un călugăr sporit, păştea caprele mănăstirii pe munte şi purta în mână zi şi noapte metaniile cu care se ruga.

6. A zis iarăşi despre legământul Sfântului Calinic:

— Pentru că nu intră femei în Mănăstirea Frăsinei, călugării au un mare folos duhovnicesc, căci sunt scutiți de multe primejdii și ispite ale desfrânării, căci prin femei se fac multe sminteli prin mănăstiri. Alt folos mare este liniștea duhovnicească ce domnește în mănăstire, înstrăinarea de lume și cugetarea la cele dumnezeiești, mai ales în chilii și la sfintele slujbe de zi și noapte.

7. Iar despre Schitul Lainici spunea:

— Cel mai mare duhovnic și stareț al schitului a fost Cuviosul Irodion Ionescu, care era și duhovnicul Sfântului Calinic de la Cernica. El avea o viață sfântă și se numea de credincioși „luceafărul de la Lainici". S-a mutat la Hristos în anul 1900 și a profețit înainte de moarte că Schitul Lainici va rămâne pustiu mulți ani. Această profeție a lui s-a împlinit întocmai.

8. Apoi a spus:

— După primul război mondial, credincioșii de pe Valea Jiului au observat oarecare semne dumnezeiești la mormântul lui. Când l-au dezgropat, i-au aflat întreg, neputred și cu bună mireasmă. Era prin anul 1935. Dar episcopul Vartolomeu Stănescu de la Râmnicu-Vâlcea nu le-a dat binecuvântare să-i scoată moaștele din mormânt. Și astăzi la mormântul lui arde zi și noapte o candelă, iar credincioșii îi aprind lumânări și se roagă.

9. Altă dată zicea despre păcate:

— Cel dintâi păcat de moarte cu care ne luptăm este mândria și apoi neștiința, din cauza lipsei de cunoștință duhovnicească. Din aceste două păcate se nasc celelalte: beția, desfrâul, lăcomia, divorțul, uciderea de copii și minciuna, care le îmbracă pe toate.

10. Pe un preot l-a povățuit:

— Beția, desfrâul, divorțul și uciderea de prunci se pot combate prin predici bune, rostite de preoți în biserici, cu orice ocazii. Apoi prin spovedanie, rugăciune, exemplul personal al preotului și citirea cărților sfinte.

11. Despre lupta cu ereziile și sectele de tot felul a zis:

— Mai întâi este buna comportare a păstorilor de suflete. Apoi slujbele frumoase făcute cu evlavie, milostenia la săraci și văduve, predica vie de bună calitate, catehizarea credincioșilor, religia în toate școlile, inclusiv în facultăți, deasa spovedanie, vizitarea credincioșilor la domiciliu, cunoașterea credinței ortodoxe, sfânta rugăciune și altele.

12. Apoi a adăugat:

— Sfintele mănăstiri au avut întotdeauna, în trecut, ca și astăzi, un rol însemnat în viața poporului român și în apărarea credinței ortodoxe. Unitatea națională, ca și unitatea credinței, le-au făcut și le-au apărat, prin ierarhi, preoți, călugări și credincioși. Catolicii, ca să poată ocupa Transilvania și să tragă pe ortodocși la uniație, au distrus cu tunurile toate mănăstirile și schiturile, căci mănăstirile și călugării menținеau unitatea și Ortodoxia peste Carpați și îi întăreau pe credincioși.

13. Altă dată a zis:

— Cea mai mare faptă bună pentru mântuirea noastră, a tuturor, este milostenia. Mila faţă de semenii noştri este cea mai necesară şi mai preţioasă faptă bună pentru mântuirea noastră. Că zice Domnul: *Milă voiesc, iar nu jertfă.* De aici vedem că mila este mai mare şi decât rugăciunea, căci este fiica dragostei, iar dragostea este Însuşi Dumnezeu. Creştinul milostiv săvârşeşte toate faptele bune cu uşurinţă, că Dumnezeul dragostei se odihneşte în inima lui.

14. Despre preoţie a spus:

— Preoţia este lucru înfricoşător. Ea se cuvenea îngerilor, însă Dumnezeu a încredinţat-o oamenilor. Puterea preotului este mai mare decât a îngerilor, îngerii sunt puşi de Dumnezeu în slujba oamenilor, şi iată că oamenii, precum Maica Domnului şi Sfântul Ioan Botezătorul, au ajuns mai presus decât toate puterile cereşti.

15. Ucenicilor lui le-a lăsat acest din urmă cuvânt:

— Să respectaţi cu sfinţenie voturile monahale, îmbrăcându-le în smerenie, blândeţe şi dragoste faţă de Dumnezeu, faţă de sfinţi şi faţă de oameni. Să respectaţi, să împliniţi şi să învăţaţi şi pe alţii învăţăturile de credinţă ale Sfintei noastre Biserici. Călugării, preoţii şi credincioşii să fie pentru toţi exemple vrednice de urmat!

SCHIMONAHUL MARCU DĂNCILĂ, Mănăstirea Putna (1900-1986)

Cuviosul Marcu a fost un mare călugăr isihast al zilelor noastre. Era de loc din județul Botoșani. Părinții săi, Gheorghe și Catinca, i-au dat o aleasă creștere duhovnicească. După ce termină liceul, face armata și slujește în cadrul ei peste 20 de ani.

Între anii 1944-1948, din motive binecuvântate, se retrage la liniște într-o încăpere de taină din București, unde se nevoiește în post și rugăciune și dobândește dumnezeiasca rugăciune a minții și a inimii, ajungând la o înaltă măsură duhovnicească.

În anul 1950 este primit în obștea Mănăstirii Slatina-Suceava, povățuită de Arhimandritul Cleopa Ilie. Aici primește tunderea în monahism. După câțiva ani intră în obștea Mănăstirii Putna, fiind făcut schimonah cu numele de Marcu.

Nevoința Cuviosului Marcu era cu totul ascunsă în Hristos. Nimeni nu știa cum se roagă și ce bucurii duhovnicești are și niciunul nu îndrăznea să-l întrebe cum ar putea dobândi și el această rugăciune harică. Pentru aceea toți părinții din obște îl iubeau în taină, îl respectau pentru nevoința lui și se bucurau de smerenia și blândețea lui, care îi mișca pe toți, încât, atât călugării, cât și credincioșii, se foloseau de bunătatea și pacea inimii lui.

Singurul om cu care vorbea era duhovnicul său, părintele Cleopa Ilie. La biserică venea regulat și întotdeauna, vara și iarna, era cu capul descoperit, fără să-i fie frig, iar fața lui răspândea lumină, bucurie și pace duhovnicească. De asemenea, niciodată nu vorbea neîntrebat, nu-l interesa nimic din cele omenești și nu cerea nimic de la nimeni, căci ajunsese la înalta rugăciune a inimii și avea darul tăcerii. El gusta cele cerești încă fiind în trup.

Spuneau părinții că nu avea decât un singur drum, care ducea de la chilie la biserică și la ascultare. Ani de zile nu ieșea afară din incinta mănăstirii și nu avea decât un dor: să vorbească neîncetat cu Hristos, pe Care Îl purta în inimă din tinerețe!

În biserică stătea în picioare nemișcat la locul său, până la sfârșitul slujbei; iar uneori nu știa când se termina, încât unii din călugări îl atingeau puțin de mână și-i spuneau: „Părinte Marcu, hai la chilie, că s-a terminat slujba!” Atunci el îndată se pleca smerit și se întorcea luminat la chilia sa.

Așa s-a nevoit acest preacuvios părinte în obștea Mănăstirii Putna timp de 30 de ani. Iar în noaptea zilei de 19 septembrie, anul mântuirii 1986, pe când se ruga în chilie, în genunchi, a adormit cu pace în Domnul. Părinții l-au găsit îngenuncheat în fața sfintelor icoane, unde întotdeauna avea obiceiul să se roage noaptea.

Așa a trăit și așa s-a săvârșit acest mare părinte isihast al zilelor noastre.

Doamne, numără în ceata cuvioșilor pe fericitul Marcu cel smerit!

PROTOSINGHELUL IOIL GHEORGHIU, Mănăstirea Sihăstria (1908-1986)

a. Viaţa

Protosinghelul Ioil Gheorghiu s-a născut în anul 1908, în satul Cut, comuna Dumbrava Roşie-Neamţ, primind din botez numele de Ioan. Părinţii săi erau foarte evlavioşi. Tatăl lui a murit în primul război mondial, iar mama sa, Ecaterina, a dus văduvia în frică de Dumnezeu până la adânci bătrâneţi, dând o aleasă educaţie creştinească celor patru fii ai săi. În anul 1932, la 24 de ani, printr-o chemare lăuntrică, Ioan a intrat în viaţa monahală la Mănăstirea Sihăstria, devenind ucenic de chilie al vestitului egumen, Protosinghelul Ioanichie Moroi, de la care a deprins marea nevoinţă a vieţii duhovniceşti. Mama, deşi văduvă, a fost şi ea bucuroasă să aibă un fecior la mănăstire.

În anul 1936 a fost tuns în marea schimă monahală, după tradiţia Muntelui Athos, primind numele de Ioil. Apoi a fost hirotonit diacon şi preot şi a slujit cele sfinte cu multă evlavie şi credinţă, până la bătrâneţe, fiind nelipsit de la sfintele slujbe, ziua şi noaptea. Iar în anul 1949, la 1 septembrie, a fost numit stareţ al Mănăstirii Sihăstria în locul Arhimandritului Cleopa Ilie, transferat la Mănăstirea Slatina-Suceava, cu 30 de călugări.

În primăvara anului 1959 a fost schimbat din stăreţie şi trimis cu domiciliul forţat în satul natal, împreună cu mii de călugări, datorită persecuţiei ateiste din anii 1959-1964. În anul 1964 a fost primit ca vieţuitor în Mănăstirea Horaiţa-Neamţ, iar în anul 1968 revine la Sihăstria, mănăstirea de metanie. Din anul 1978 şi până la sfârşitul vieţii sale a fost bolnav. Iar la 12 iunie, 1986, în dimineaţa praznicului Înălţării Domnului, şi-a dat obştescul sfârşit, strămutându-se cu pace la cele cereşti.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Părintele Ioil zicea ucenicilor săi:

— Cât timp mai ţinem umbră pământului şi cât ne îngăduie Mântuitorul

să trăim în trup, mai veniți să ne sfătuim duhovnicește. Că zice Sfânta Scriptură: *Mântuirea stă întru multă sfătuire!* Și iarăși: *Cei ce nu se sfătuiesc, cad ca frunzele* (Pilde 11, 14). După ce voi pleca din trup, nimeni nu va mai deschide ușa chiliei mele.

2. Povestea fiilor săi duhovnicești despre ucenicia sa:

— Viața duhovnicească în Mănăstirea Sihăstria acum 60 de ani era foarte aspră, datorită egumenului de atunci, Protosinghelul Ioanichie Moroi, care venise din Sfântul Munte. Rânduiala vieții de obște se respecta cu strictețe. La biserică nu se dădea binecuvântare de slujbă dacă lipsea cineva, afară de cei bolnavi sau plecați în ascultare. Cel care nu venea noaptea la Utrenie, nu mânca a doua zi. Masa se dădea o dată pe zi, de post, la ora 3 după-amiaza, afară de sâmbăta și Duminica. Chiliile erau foarte simple și nu se încuiau niciodată, că nu era cine și ce lua din ele. Toată grija era numai pentru suflet. Nimeni nu avea voie să aibă bani, avere sau ceva de mâncare pe la chilii. Toți aveam un cuget și un suflet, toți eram la ascultare, toți la biserică, toți la masă. Era alt duh de pace pe vremea aceea și toți eram mulțumiți!

3. Iar despre duhovnicul său zicea:

— Părintele Ioanichie Moroi era aspru cu sine și iubitor de osteneală. Postea și se ruga mult, mai ales citea Psaltirea. La biserică era nelipsit, avea mare dragoste spre toți și ne citea zilnic cuvânt de învățătură la trapeză, când mâncam. El a slujit 20 de ani Sfânta Liturghie, zilnic, că era singurul preot. În cele patru posturi nu mânca decât numai sâmbăta și Duminica, fiindcă îl întărea darul lui Dumnezeu. Eu știu cel mai bine viața lui, că i-am fost ucenic de chilie chiar din prima zi când am venit, până în anul 1945, când s-a dus la Domnul. La chilie făcea sute de metanii pe noapte, ținea mereu tăcere și zicea permanent rugăciunea inimii, adică „Doamne, Iisuse...". Purta încălțămintea fără ciorapi, vară și iarnă, și dădea mâncare la toți închinătorii care veneau la mănăstire.

4. Apoi a adăugat:

— Cei mai mult ne sfătuia să păzim aceste trei lucruri: să avem frică de Dumnezeu, să ne păzim mintea curată de gânduri și imaginații rele și să nu uităm rugăciunea „Doamne, Iisuse...". Apoi ne îndemna pe fiecare să ne facem pravila și canonul la chilie, să ne ferim de vorbirea cu femei, de vin mult și de agonisirea de bani și avere.

5. Spunea iarăși Părintele Ioil:

— Odată am intrat în chilie la părintele pe când se ruga și, când m-a văzut, mi-a spus: „Închină-te și fă metanii că, iată, Maica Domnului este aici de față și mi-a spus că de azi înainte ia în grija ei mănăstirea noastră!" Iar când eram obosit și supărat de ispite, bătrânul mă mângâia cu aceste cuvinte: „Drăguță, ai răbdare, fii în pace și nu mai băga toate în seamă!" Când mă întorceam de la ascultare, mă îmbărbăta cu aceste cuvinte: „Frate Ioane, ți-o fi foame, ți-o fi sete, ești obosit! Ai nădejde, că ne întărește Maica Domnului!

Roagă-te puţin şi culcă-te, ca să putem merge la Utrenie!" Iar când greşeam câte ceva, îmi zicea cu glas blând: „Drăguţă, îmi dai voie să te ocărăsc puţin!" Era foarte apropiat de noi toţi. De aceea, în orice clipă îţi deschidea uşa şi inima sa şi puteai să-i spui totul, fără frică. Aşa era părintele Ioanichie! A murit în mare lipsă de cele pământeşti şi de mai înainte şi-a cunoscut ceasul sfârşitului.

6. Părintele Ioil le-a zis ucenicilor:

— Cea mai mare bucurie duhovnicească din anii tinereţii a fost când m-a adus Maica Domnului din lume în acest loc binecuvântat şi că am fost ucenic de chilie părintelui şi stareţului meu, Ioanichie Moroi. De la el am putut lua pildă de o adevărată viaţă călugărească. Multe lucruri bune m-a învăţat şi multe am văzut şi am auzit de la dânsul.

7. Pentru Sfânta Liturghie, aşa învăţa pe preoţi:

— Se cuvine preotului să se pregătească după tipic. Mai întâi trebuie să se mărturisească la duhovnicul lui şi să fie împăcat cu toată lumea. Apoi, să-şi facă rânduiala de rugăciune şi canonul, după tipic, cu toată evlavia şi cu mare frică de Dumnezeu. Când slujeşte la biserică, preotul trebuie să fie permanent în rugăciune, să aibă lacrimi în ochi şi să nu vorbească cu nimeni, că stă înaintea Domnului. Preotul, în sfântul altar, se roagă pentru toată lumea şi se află înaintea Preasfintei Treimi! Sfântul Ioan Gură de Aur zice că „preotul trebuie să se şi jertfească, iar nu numai să jertfească". Iar psalmistul zice: *Slujiţi Domnului cu frică şi vă bucuraţi Lui cu cutremur!* Este oprit cu desăvârşire să slujească cele sfinte preotul care este neîmpăcat cu aproapele şi nespovedit la duhovnic.

8. Iar credincioşilor le spunea:

— La Sfânta Liturghie trebuie să stăm ca înaintea tronului Preasfintei Treimi. Cu atenţie, cu mintea curată de grijile lumii şi cu mare frică de Dumnezeu, pentru că în timpul Sfintei Liturghii se jertfeşte Hristos pe Jertfelnic pentru mântuirea noastră! Mi-aduc aminte de un frate al părintelui Cleopa, anume monahul Gherasim, cu viaţă foarte aleasă, că, fiind bolnav, cerea să-l aducă fraţii cu targa la biserică, numai să nu piardă Sfânta Liturghie. Odată i-am dat părintelui Gherasim să citească o carte de folos sufletesc şi, când mi-a adus-o înapoi, mi-a zis: „Cuvintele acestei cărţi mă vor judeca!" •

9. Despre viaţa duhovnicească sub stăreţia Părintelui Cleopa spunea:

— În timpul stăreţiei părintelui Cleopa Ilie (1945-1949), Mănăstirea Sihăstria a progresat foarte mult duhovniceşte. Obştea a crescut până la 80 de părinţi şi fraţi, iar la biserică se făceau slujbele după rânduială, cu toată evlavia, cu cântări frumoase şi cu predică în fiecare sărbătoare. Predicile Părintelui Cleopa au umplut mănăstirea de fraţi şi de credincioşi. El a introdus citirea permanentă la Psaltire, în biserică, de către toată obştea, în frunte cu stareţul. Fiecare era rânduit să citească câte două ore, zi şi noapte, afară de orele de slujbă.

Tot el a introdus privegherile de toată noaptea la praznicele împărătești, ca la Sfântul Munte. Părintele Cleopa este un om cu darul lui Dumnezeu. El vorbește frumos și singur împlinește cu fapta ceea ce învață pe alții. La toate este întâi. Și la rugăciune, și la biserică, și la învățătură, și la post, și la milostenie. Pentru aceasta este iubit și ascultat de toți, că vorbește și cu cuvântul, și cu fapta. În timpul stăreției sale a fost multă pace și liniște în mănăstirea noastră.

10. Apoi a mai zis:

— Viața duhovnicească în mănăstiri acum 40 de ani era mult mai sporită și mai înaltă decât în zilele noastre. Atunci fiecare venea la mănăstire numai cu gândul să-și plângă păcatele sale și să slujească cu credință lui Dumnezeu, în smerenie și supunere. Toți făceau ascultare cu dragoste, se supuneau rânduielilor mănăstirii și nimeni nu dorea nimic pentru sine, decât să-și mântuiască sufletul. În zilele noastre, râvna, evlavia, credința și ascultarea au slăbit. De aceea vin mai puțini la mănăstire și nu au multă smerenie și răbdare, însă, cu darul lui Dumnezeu și cu rugăciunile Maicii Domnului, avem nădejde.

11. Vorbind despre cei doi mari stareți ai Mănăstirii Sihăstria, Protosinghelul Ioanichie Moroi și Arhimandritul Cleopa Ilie, spunea:

— De la părintele Ioanichie Moroi, starețul nostru al tuturor, a rămas în Sihăstria viața de obște întemeiată de sfinția sa, după exemplul său personal. La aceasta a ajutat foarte mult viața sa curată, de ascet, plină de dragoste pentru tot soborul. De la părintele Cleopa Ilie a rămas citirea neîntreruptă a Psaltirii în biserică, cuvântul său înțelept cu care ne învăța pe toți calea mântuirii și dragostea sfinției sale, care a cucerit toate sufletele. Dacă îl avem pe sfinția sa în mijlocul nostru, nu trebuie să mai avem noi grijă de altceva, decât să facem cele ce ne învață. Dumnezeu este cu el și noi vedem și simțim acest lucru!

12. Și apoi a adăugat:

— Cât timp am fost stareț în Mănăstirii Sihăstria, m-am străduit din toată puterea să urmez pe înaintașii mei, care m-au format și m-au îndemnat la lucruri bune. Îmi dădeam silința să păstrez fără știrbire tot ceea ce am moștenit de la cei doi mari stareți. Cu ajutorul lui Dumnezeu și cu sfaturile părinților am dus zece ani această grea ascultare. În acest timp, obștea s-a mărit din nou până la 70 de viețuitori, slujbele se mențineau întocmai, ca și citirea Psaltirii, ascultările, posturile, masa de obște și celelalte. Nimeni nu-și încuia chilia și era mare încredere între noi. Atunci eram și eu mai tânăr, aveam mare râvnă și putere de lucru și slujeam mănăstirea cu toată inima. Nu aveam nimic de ascuns și fiecare făcea toate cu rugăciune, cu sfat și binecuvântare. De aceea, în acești ani, Sihăstria a progresat atât duhovnicește, cât și material.

13. Monahilor, care veneau pe la el, le zicea:

— Principala virtute care a slăbit astăzi prin mănăstiri este dragostea, în

care sunt cuprinse toate faptele bune. Dragostea în mănăstiri se întăreşte mai ales prin exemplul personal al bătrânilor. Nu-i destul să se spună tinerilor cuvinte de folos. Ei trebuie să vadă părinţi îmbunătăţiţi cu fapte bune, pe care să-i poată urma. În mănăstire trebuie să te străduieşti să faci toate din inimă, cu multă dragoste şi supunere. Apoi, să ierţi totul, ca să fii iertat şi tu şi să ai pace. Duhovnicii să poarte grijă de cei tineri şi să-i sfătuiască cu duhul blândeţii, cu multă răbdare şi bunătate. În mănăstirile în care se găsesc duhovnici buni, acolo vin tineri mai mulţi şi mai buni şi se bucură de o viaţă duhovnicească mai înaltă. Stareţii şi duhovnicii din mănăstiri trebuie să fie pildă pentru toţi prin viaţa lor. Numai aşa se poate îndrepta şi poate spori viaţa duhovnicească.

14. Altor părinţi le spunea:

— Cel mai mult putem spori duhovniceşte, numai prin biserică şi prin sfânta rugăciune. Biserica este inima şi sufletul unei mănăstiri! Este corabia mântuirii noastre. Şi, precum omul fără inimă moare, tot aşa călugării şi credincioşii, fără biserică, fără participarea la sfintele slujbe mor, se răcesc în credinţă şi sunt robiţi de patimi. Mergerea la biserică, participarea la cele şapte Laude şi mai ales la Sfânta Liturghie, zilnic, este izvorul tuturor faptelor bune. Eu, cât puteam, niciodată nu lipseam de la biserică, ziua şi noaptea. Mergeam pe drumuri pentru folosul mănăstirii, mai ales ca stareţ, dar unde ajungeam sau când mă întorceam, întâi intram în biserică să ascult slujba, apoi mă duceam la chilie. Şi mi-a ajutat întotdeauna Dumnezeu!

15. Iar despre Sfânta Spovedanie şi Sfânta Împărtăşanie zicea:

— Aceste două Sfinte Taine formează piatra fundamentală, temelia vieţii duhovniceşti în mănăstiri. Fără duhovnici buni şi fără spovedanie deasă a întregului sobor, chiar săptămânal, nici fraţii, nici călugării din mănăstiri nu pot spori, nu se pot forma duhovniceşte. Prin deasa spovedanie a gândurilor se strică cuibul vrăjmaşului, care se luptă asupra noastră, şi păcatul nu poate prinde rădăcină. Iar Sfânta Împărtăşanie, primită cu multă pregătire, cu post şi rugăciune, după sfatul duhovnicului, aduce omului iertare de păcate, harul mântuirii, bucurie şi multă nădejde.

La noi la Sihăstria, pe timpul stareţului nostru Ioanichie, ne spovedeam în fiecare zi, seara. Sau, cel mai rar, la câteva zile. În timpul părintelui Cleopa, spovedania se făcea, ca şi acum, o dată pe săptămână, vinerea. Sfânta Împărtăşanie se dădea o dată pe săptămână, pentru schimnici şi bolnavi; iar pentru ceilalţi, la trei săptămâni sau, cel mai rar, o dată pe lună, după sfatul Sfântului Ioan Gură de Aur din *Mărgăritare* şi din *Împărţire de grâu".* Prin Sfânta Împărtăşanie primim pe Domnul nostru Iisus Hristos în sufletul nostru. Să dorim, deci, din toată inima, Preacuratele Taine, că ce binefacere mai mare, care dar mai preţios şi ce dragoste mai fierbinte s-ar putea asemăna cu aceste dumnezeieşti daruri?

16. Apoi a continuat:

Unitatea este rod al dragostei, iar dragostea și armonia se întăresc în mănăstire prin cele ce am spus până acum, adică prin participarea regulată la slujbele zilnice ale bisericii, prin deasa spovedanie și Sfânta Împărtășanie. Apoi nimeni să nu țină minte răul și fiecare să se considere mai mic decât fratele său. Ava Dorotei spune că atâta vreme cât avem încredere unii în alții și se păstrează dragostea, există unitate și armonie în obște; iar când nu este încredere, încep bănuielile și tulburările în mănăstire.

17. În mănăstiri, frații se bucură că au fost chemați de Hristos din noianul păcatelor, al ispitelor și al tuturor influențelor rele ce vin de la diavoli. Aici au ajuns la limanul mântuirii. Aici se află în corabie împreună cu Hristos și pot cel mai ușor să crească și să se desăvârșească pe calea mântuirii. Rugăciunea permanentă, postul, spovedania, Sfânta Împărtășanie, smerenia, citirea cărților sfinte, ascultarea necondiționată și răbdarea sunt cele mai importante fapte bune care îi ajută să urce spre Hristos. Însă exemplul personal al stareților și al duhovnicilor îi îndeamnă cel mai mult să se lupte și să-i ajungă din urmă.

Am citit într-un manuscris vechi că Sfinții Părinți recomandau douăsprezece porunci fraților și călugărilor din mănăstiri pentru a se mântui. Să le citesc pe rând:

a. Nu avea prietenie cu femeie, ca să nu arzi de focul ei;

b. Nu avea dragoste spre copii tineri, ca să nu cazi în lațul diavolului;

c. Nu avea prietenie cu mai-marele tău, ci te supune și ascultă porunca lui, iar după faptele lui rele nu face;

d. Nu ieși adeseori în lume, nici să zici în tine că ai ochiul sufletului curat, că foarte curând îl vei face pe el necurat;

e. Nu bea vin cu dulceață întru beție, ca să nu cazi în urâciunea lui Dumnezeu;

f. Nu mânca de trei ori pe zi, ca să nu se întărească trupul tău și se va scula cu război tare asupra ta;

g. Nu închide celui străin ușa ta, ca să nu-ți închidă și Dumnezeu ție ușa Sa, căci *cu ce măsură veți măsura, vi se va măsura vouă,* zice Domnul;

h. Cercetează pe cel bolnav și neputincios, ca să te cerceteze și pe tine Dumnezeu cu darul și cu mila Sa;

i. Nu dormi mult, ci fii treaz și te roagă lui Dumnezeu, ca să poți scăpa de lațurile vrăjmașului;

j. Slujbele sfintei biserici păzește-le cu mare osârdie, că zice Domnul: *Pe cel ce Mă preamărește pe Mine și Eu îl voi preamări pe el;*

k. Păzește întru curăție și sfințenie trupul tău și orice vei cere de la Dumnezeu în curând vei lua;

l. Nu cerca să ai ceva mai mult decât îți trebuie, ci toate să-ți fie

măsurate cu măsură, după trebuință[9].

Aceste porunci de le vom păzi, părinților, ne vom mântui în Domnul!

18. Spunea odată un mare ierarh ortodox: „Dați-mi duhovnici buni și voi schimba fața lumii!" Duhovnicul este sufletul unei mănăstiri. Un duhovnic bun se formează după multă nevoință și osteneală și este un vas ales al Duhului Sfânt. În el se odihnește harul lui Dumnezeu mai mult ca în ceilalți creștini. Duhovnicul trebuie să se roage mai mult ca ceilalți călugări, să fie întâi la biserică, la ascultare, la post, la milostenie și la toată fapta bună. El trebuie să cunoască foarte bine Sfânta Scriptură, Sfintele Canoane și învățăturile Sfinților Părinți, ca să poată învăța și vindeca pe oricine vine la dânsul. El trebuie să unească cu multă înțelepciune și dreaptă socoteală scumpătatea cu iconomia, asprimea cu blândețea, canonul cu iertarea. Altfel, ori se osândește pe sine, ori aruncă în osândă pe fiii săi duhovnicești.

Duhovnicia este un mare dar al lui Dumnezeu. Eu întotdeauna m-am temut de duhovnicie mai mult decât de Sfânta Liturghie și cu mare grijă am primit la spovedanie. Dar, dacă suntem sub ascultare și ne rugăm mai mult, avem nădejde.

19. Zicea odată Părintele Ioil către ucenicul său;

— Astăzi nu mai avem duhovnici devotați și iluminați de Duhul Sfânt, pentru că a slăbit credința și dragostea noastră către Dumnezeu. Și acolo unde nu se află credință multă și dragoste fierbinte pentru Hristos, nu poate exista nici viață duhovnicească.

20. Zicea bătrânul și aceasta;.

— Starețul unei mănăstiri Îl reprezintă pe Hristos. El lucrează în numele lui Hristos și al ierarhului respectiv. Deci, cum a lucrat Domnul pe pământ, așa trebuie să lucreze și starețul. Adică să fie om al rugăciunii, să iubească până la jertfă pe Hristos, Biserica, pe fiii săi duhovnicești, pe săraci și pe toți oamenii. Să iubească postul, tăcerea, citirea sfintelor cărți, slujbele din biserică, ascultarea, spovedania și să fie smerit.

Ca începător al obștii, starețul trebuie să fie un exemplu viu pentru ceilalți. Nici prea aspru, nici prea iertător, nici prea legat de cele pământești, nici nepăsător; ci să împace, după Sfânta Evanghelie, pe Marta cu Maria. Călugării sunt datori să se roage permanent pentru starețul lor, ca să-l lumineze Dumnezeu și atunci toate vor fi bune și în pace.

21. Pentru înnoirea vieții duhovnicești, spunea:

— Viața duhovnicească nu se poate reînnoi decât prin multă rugăciune, prin duhovnici buni, prin părăsirea grijilor pământești și prin mare nevoință pentru cele duhovnicești, cerând harul și mila lui Dumnezeu. Însă acolo unde stăpânesc patimi ca: mândria, dezbinarea, grija vieții pământești, traiul bun și odihna, nimic nu se poate înnoi, până nu se taie rădăcinile păcatelor. Apoi, nu

[9] Pateric, mss. Nr. 1, fila 268, Biblioteca Episcopiei Romanului.

se poate reînnoi viața duhovnicească fără cuvânt de învățătură, care să iasă din inimă și să meargă la inimă. Dar să avem nădejde, părinților.

22. Zis-a iarăși:

— Oamenii în ziua de azi nu se mai pot ruga cu răbdare și stăruință, pentru că zice o cântare bisericească: „grija vieții m-a scos afară din rai". Ne-am amăgit cu grijile cele trecătoare și cu lăcomia de a aduna mult, de a mânca mult, de a trăi după trup și nu mai avem răbdare la rugăciune, pentru că ni s-au stins duhul și căldura inimii și suntem foarte risipiți și împrăștiați cu mintea la cele pământești.

Apoi nu ne mai rugăm cu stăruință și cu lacrimi, pentru că uităm de ceasul morții și al judecății, uităm de cele ce am făgăduit la călugărie și la botez. Uităm încă de cei bolnavi, care zac în grele suferințe. Cât n-ar dori aceia să fie în locul nostru și să se roage cu lacrimi ziua și noaptea, numai să fie sănătoși! Să ne rugăm mai mult, fie și din silă, pentru că Duhul Sfânt ne încălzește inima.

23. Apoi a mai adăugat:

— Dacă cugetăm mereu la moarte și la judecată, dacă cercetăm pe cei bolnavi, dacă citim mai mult pe Sfinții Părinți și Sfânta Scriptură, atunci începem să ne rugăm mai mult, ne îndulcim de darul rugăciunii, ne cercetează darul lacrimilor și sporesc în noi credința și râvna rugăciunii. Apoi să nu neglijăm puterea postului, că, fără post, nu ne putem ruga, și să nu lipsim de la slujbele bisericii, mai ales de la Sfânta Liturghie, afară de boală sau ascultare.

Eu am fost foarte legat de slujbele bisericii. Acestea m-au ținut aproape de Dumnezeu cel mai mult. Când eram la ascultări sau pe drum, ziceam mereu rugăciunea „Doamne, Iisuse...", iar la chilie cel mai mult am citit Psaltirea și Ceaslovul. Fiecare să citească acele cărți care îl hrănesc și îl folosesc mai mult. Fiecare să se roage cum îl îndeamnă cugetul și duhovnicul, dar slujbele din biserică să nu le lase niciodată. Să ne gândim la cuvântul psalmistului, care zice: „Cu duhul arzând, Domnului slujind!" Iar când nu ne putem ruga mai mult, să facem metanii, să citim ceva de folos, să cercetăm pe bolnavi, să odihnim pe frați, să facem milostenie și vom avea aceeași plată.

24. Zicea părintele către fiii săi duhovnicești:

— De ispitele trupești scăpăm numai prin deasa spovedanie, prin post și rugăciune. Nu este altă cale. Apoi să ocolim locul și persoanele care ne smintesc, să fugim de vin și odihnă și să nu osândim pe nimeni. Așa să facem în toate necazurile vieții. Să ne rugăm mai mult, mai ales noaptea, cu post și metanii, să cerem sfatul duhovnicului, să citim cărți sfinte și ne ușurăm. Numai să nu întreținem în noi războiul prin gânduri și imaginații necurate.

25. Citim la înțeleptul Solomon: *Omul înțelept se ferește de primejdie, iar nebunul cade într-însa.* Iar Sfântul Ioan Scărarul zice: „Prințul iadului este Lucifer, iar prințul patimilor este lăcomia pântecelui". Rugăciunea și postul sunt cele două arme prin care scăpăm de desfrânare. Pocăința, rugăciunea

stăruitoare şi mila lui Dumnezeu alungă de la om patima desfrânării şi ne întăresc în lupta cea duhovnicească.

Să vă citesc aici un scurt cuvânt al Sfântului Ioan Gură de Aur, găsit într-un manuscris vechi: „Fericită este cetatea care de împăraţi dreptcredincioşi se împărăteşte, şi mănăstirea care de cei înfrânaţi şi iscusiţi se rânduieşte, şi corabia care de cei iscusiţi se cârmuieşte! Vai cetăţii, care de împăraţi păgâni se împărăţeşte, şi mănăstirii, care de cei lacomi şi mândri se rânduieşte, şi corabiei, care de cei neiscusiţi se cârmuieşte. Că cetatea şi ţările se pradă, şi mănăstirea se pustieşte, şi corabia se sfărâmă! Vai iubitorilor de argint şi beţivilor şi desfrânaţilor şi celor ce osândesc pe alţii. Vai pierzătorilor şi ucigaşilor şi celor ce învrăjbesc. Vai tuturor celor ce de poruncile Domnului nu se îngrijesc şi nu bagă seama de a lor mântuire. Că pentru unii ca aceştia s-a zis că *mai bine ar fi fost lor dacă nu s-ar fi născut!*"[10]

26. Ucenicilor mei le amintesc sfatul bătrânului din Pateric, care a fost întrebat de un călugăr cum să se mântuiască. Bătrânul i-a răspuns: „Să faci în fiecare zi ceea ce ai făcut în prima zi când ai venit în mănăstire!" Îndemn apoi pe ucenicii mei să aibă multă răbdare, să fie ascultători şi supuşi, să urmeze exemplul şi sfaturile bătrânilor, să nu lipsească de la biserică, să se mărturisească cât mai curat şi des, să-şi facă canonul şi rugăciunile rânduite la chilie, să fugă de vin mult şi de prietenia cu femei şi să se hrănească cu citirea sfintelor cărţi.

27. La fel şi fiilor mei duhovniceşti din sate şi oraşe, le doresc mai multă râvnă la biserică, la rugăciune, la milostenie, la toată fapta cea bună. Să nu uite ca în fiecare post să se spovedească, să asculte de duhovnici şi de mai-marii lor şi să fugă ca de moarte de beţie şi desfrânare, de uciderea de copii şi de secte. De mă vor asculta şi vor urma lui Hristos, nădăjduiesc să se mântuiască şi ei şi să mă mântuiesc şi eu cu rugăciunile lor.

28. Iar pentru adevărata pocăinţă, zicea:

— Să ne spovedim păcatele, să nu le mai săvârşim şi să ne căim toată viaţa pentru ele. Aceasta este adevărata pocăinţă. În manuscrisul de care am amintit aici, am găsit că pocăinţa are şapte trepte, şi anume: „Printr-aceste lucruri se face iertare păcatelor celui ce se pocăieşte:

Întâi este pocăinţa, ca să nu mai greşească de atunci.

A doua este a plânge pentru păcate cu lacrimi, iar nu pentru lucruri pământeşti.

A treia este milostenia, adică a da săracilor în taină, fără mărire deşartă şi cu dragoste.

A patra este a ierta greşelile celor ce au greşit. De-ţi va greşi ţie cineva, iartă-l şi nu da rău pentru rău.

A cincea este a avea dragoste pentru toţi, către cei mici şi către cei mari,

[10] Pateric, mss. ...op. cit., p. 68-70.

către cei ce te iubesc și către cei ce te ocărăsc.

A șasea este smerenia, că aceasta iartă tot păcatul.

A șaptea este a nu osândi pe nimeni”.

29. Iarăși a adăugat despre secte:

— Sectele sunt un semn apocaliptic văzut, din zilele noastre. Un semn al neascultării și mândriei, care ucide și amăgește pe mulți. Sectele sunt smintelile Bisericii lui Hristos din vremea noastră. Noi, călugării, nu putem face altceva decât să ne rugăm lui Dumnezeu pentru apărarea dreptei credințe și să dovedim cu viața și faptele noastre că noi suntem fiii Bisericii lui Hristos, care păzim adevărata credință. Apoi suntem datori să cunoaștem bine dogmele ortodoxe și Sfânta Scriptură, ca să putem lămuri și sfătui la adevărata credință pe cei ce vin să ne întrebe.

30. I-a spus ucenicului său:

— Părinte, să facem tot ce putem ca să nu ne pierdem sufletul, că atunci toate vor fi în zadar. Faceți tot ce puteți, tot ce credeți că este bun, spre slava lui Dumnezeu și folosul oamenilor, că mai târziu nu veți mai putea. Apoi să așteptăm mila lui Dumnezeu și să nu ne pierdem nădejdea. Sunt atâția credincioși care se roagă lui Dumnezeu pentru noi și cred că ne va milui Hristos pentru rugăciunile lor.

Dumnezeu și Maica Domnului să ne binecuvânteze pe toți, și în veacul acesta, și în cel ce va să fie!

ARHIMANDRITUL DOMETIE TRIHENEA, Chilia Sfântul Ipatie – Muntele Athos (1909-1986)

a. Viaţa

Acest preacuvios părinte era de loc din comuna Tilişca-Sibiu, născut din părinţi binecredincioşi, vestiţi crescători de oi. Fiind dăruit de mama sa lui Dumnezeu şi Maicii Domnului, în anul 1922, când avea numai 13 ani, s-a dus împreună cu alt tânăr în Muntele Athos şi s-au aşezat la chilia românească Sfântul Ipatie.

Râvna fierbinte pentru Hristos şi buna rânduială atonită de aici, cu părinţi români foarte nevoitori, l-au îndemnat pe tânărul Dumitru să rămână definitiv în Sfântul Munte. Nu după mult timp a deprins rânduiala sfintelor slujbe, muzica psaltică, tăierea voii şi celelalte fapte bune, plăcute lui Hristos.

Răposând bătrânii de la chilia Sfântul Ipatie, monahul Dometie a fost hirotonit preot în anul 1937, apoi a fost numit superior la această chilie, continuând aceeaşi bună rânduială şi nevoinţă a înaintaşilor săi.

În anul 1965 este făcut arhimandrit şi numit stareţ al Mănăstirii Zografu, zidită de Ştefan cel Mare şi Sfânt, pe care a povăţuit-o aproape 10 ani, contribuind mult la înnoirea ei.

Retrăgându-se iarăşi la chilia Sfântul Ipatie, Arhimandritul Dometie s-a nevoit încă 10 ani în rugăciune şi osteneală. Apoi, împărtăşindu-se cu Trupul şi Sângele Domnului, şi-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Hristos, în anul 1986.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Povestea Părinte Dometie:

— Acum 60 de ani se nevoiau în Muntele Athos 700 de călugări români. Astăzi abia mai vieţuiesc în Athos 60-70 de călugări, din care o bună parte sunt bătrâni.

2. Iarăşi zicea:

— Deşi aici în Muntele Athos n-am avut o mănăstire a noastră în care să se laude Dumnezeu în grai românesc, totuşi călugării români sunt consideraţi pe drept cuvânt dintre cei mai evlavioşi, mai smeriţi şi iubitori de linişte şi nevoinţă. Iată câţiva dintre monahii români atoniţi îmbunătăţiţi: Ieroschimonahul Nifon Ionescu, ctitorul Schitului Românesc Prodromul († 1901); Schimonahul Nectarie Creţu († 1898), cel mai mare protopsalt atonit din secolul trecut, numit şi „privighetoarea Athosului” sau „al doilea Cucuzel”; Cuviosul Avxentie (sec. XIX), mare sihastru sub vârful Atonului, şi monahul Vitalie († 1945).

Dintre duhovnicii români atoniţi, amintesc pe ieromonahii Gherasim Sperchez, Ilie Vulpe, Antipa Dinescu, Macarie Untan şi alţii. Iar dintre călugării români mai sporiţi, amintesc doar pe: Ignatie de la Schitul Iviru; Isaia şi Teofilact de la Cherasa; Ghenadie de la chilia Vigla-Prodromul; Visarion şi

Gherasim de la Sfântul Ipatie; Ilarion de la Calimița; Arsenie de la Xeropotamu și alții.

3. Pentru slăbirea vieții duhovnicești, a zis:

— Suntem călugări din veacul XX și, odată cu schimbarea lumii, în general, s-au schimbat toate, a slăbit și viața duhovnicească din mănăstiri, s-au împuținat și călugării, a slăbit credința în Dumnezeu, dragostea, viața de rugăciune și râvna pentru jertfă. Căci călugăria este mai întâi o jertfă totală de sine. Astăzi sunt puțini eroi, puțini sfinți, pentru că au slăbit credința și jertfa.

Apoi trebuie să recunoaștem că și aici, în Athos, nu se pogoară nimeni din cer; ci toți vin din învălmășeala lumii și nu are cine să-i crească, să-i formeze duhovnicește, ca să se ridice la măsura părinților noștri, pentru că nu mai sunt duhovnici iscusiți nicăieri. Pe călugării buni îi dau duhovnicii buni!

4. Despre înnoirea duhovnicească a monahismului a zis:

— Monahismul ortodox, în general, și mai ales cel atonit, a mai fost în decădere, dar niciodată ca acum. În trecut, slăbirea monahismului venea din motive din afară, precum războaie, ocupații străine, prigoane, erezii și altele. Acum, însă, slăbirea monahismului vine dinăuntru, din pricina slăbirii credinței, a dragostei și râvnei noastre pentru Hristos, ceea ce este mult mai greu și cu anevoie de vindecat.

5. Apoi a adăugat:

— În Athos ar fi fost cu putință să se mențină și să se înnoiască viața duhovnicească, dacă nu s-ar fi stricat legea și vechea rânduială a Sfântului Munte. Înainte Sfântul Munte era autonom, se conducea singur din interior și niciun stat de pe glob nu se putea atinge de el. Dar acum este condus de legile civile din afară și nu mai are independență, nici nu mai poate intra oricine aici. De aceea, încet-încet, puterile întunericului îl vor reduce la tăcere și la nimicire. Știu și la ce număr de viețuitori va ajunge în viitor Sfântul Munte. În cele din urmă vor rămâne foarte puțini monahi, dar vor fi ca sarea în bucate.

6. Și iarăși a spus:

— Îndreptarea și reînnoirea monahismului încep tot din interior. Dacă monahii vor părăsi pricinile care i-au adus în această stare de decadență; dacă mănăstirile vor avea din nou duhovnici buni; dacă ne vom întoarce iarăși la cele duhovnicești, adică la biserică și rugăciune cât mai multă, la dragoste și ascultare, la sărăcie și viață cât mai curată și dacă vom părăsi grijile lumești, materia, traiul bun și voile noastre, atunci monahismul va fi din nou salvat, viața duhovnicească se va înnoi și noi vom fi iarăși ca niște făclii în sfeșnic pentru toată lumea!

7. Zicea și aceasta:

— Dacă se vor pleca sub ascultare cu smerenie și vor avea îndemnuri duhovnicești de la duhovnici și bărbați încercați, pot să aducă roadă multă prin temerea de Dumnezeu.

8. Zice Domnul nostru Iisus Hristos: *Întru aceasta vor cunoaște oamenii*

că sunteţi ucenicii Mei, de veţi avea dragoste între voi (Ioan 13, 35). De dragoste şi de frica lui Dumnezeu este nevoie mai întâi, prin care oricine se îndepărtează de la rău.

9. Despre Schitul Românesc Prodromul, spunea:

— Schitul Prodromul are nevoie mai întâi de unitate duhovnicească, în simplitate şi dragoste de obşte. Apoi să ţină bună rânduială cu Sfânta Lavră de care depinde şi să nu facă monahii între ei regionalism, care-i mai rău decât eresul.

10. Călugării şi mănăstirile să caute cu scumpătate şi evlavie trecutul luminos al înaintaşilor noştri, Vieţile Sfinţilor şi cuvintele de învăţătură ale părinţilor, vetrele mănăstirilor şi schiturilor noastre şi este de ajuns. Nu avem decât o singură cale de urmat: să mergem pe urmele lui Hristos şi să trăim Evanghelia lui Hristos! Să mângâiem poporul lui Dumnezeu şi să fim tuturor făclie aprinsă în sfeşnic. Altfel nu ne putem mântui nici pe noi, nici pe alţii. „Prin tine vine mântuirea, Israele, şi prin tine, pieirea!”

11. Fiilor săi duhovniceşti le spunea:

— Vă amintesc cântarea ce se cântă în biserică: „Iubiţi pe Dumnezeu şi va fi viu sufletul vostru; nimic să nu cinstiţi mai mult decât dragostea Lui...”.

12. Altor ucenici le spunea:

— Împlinirea poruncilor dumnezeieşti, mărturisirea curată a tuturor păcatelor sub epitrahilul duhovnicului, fără niciun gând ascuns în inimă, şi împărtăşirea cu Trupul şi Sângele Domnului, cu lacrimi umile, care sigilează rugăciunea primită la cer.

Miluieşte-ne pe noi, Stăpâne, Dumnezeul tuturor, şi cercetează-ne! Ridică mâna Ta peste neamurile străine, ca să vadă puterea Ta (Isus Sirah 36, 3). Binecuvântează, Doamne, Ţara Românească, ziditoare cam peste tot de biserici şi ctitorii mănăstireşti, cu veşmântul arhieriei şi preoţiei, prin bunătatea şi măreţia Ta. Pe călugări îi îmbracă în hlamida smereniei, prin care ei vor trece toate cursele cele rele ale vrăjmaşului, iar pe binecredincioşii creştini îmbracă-i în bucuria mântuirii! *Şi de vor fi păcatele voastre ca roşeala, ca zăpada le voi albi; şi de vor fi ca păcura, ca lâna albă le voi face. Şi de veţi vrea şi Mă veţi asculta, bunătăţile pământului veţi mânca* (Isaia 1, 18-19).

13. La urmă a zis:

— O, popor binecredincios! Nu ştiu ce să admir întru tine! Iubirea de Dumnezeu, râvna pentru biserică, îndurarea, dărnicia, evlavia sau iubirea de străini? Căci cu acestea am îmblânzit hoardele năvălitoare ale popoarelor păgâne, care râvneau la bunurile ţării noastre. De aceea cred că nu există sub soare alt popor mai milostiv şi răbdător decât poporul român.

Şi acum, iubiţilor, de binevoiţi, primiţi de la mine aceste cuvinte ca pe nişte smaralde şi rubine, iar pe ale mele răutăţi, binevoiţi a le considera ca pe nişte bunătăţi, că numai aşa ne putem mântui noi toţi. Amin.

PROTOSINGHELUL EMILIAN OLARU, Mănăstirea Slatina (1912-1987)

Evlaviosul Protosinghel Emilian Olaru s-a născut în judeţul Botoşani, într-o familie de ţărani credincioşi, care l-au crescut în frică de Dumnezeu. Dorind din tinereţe să-şi închine viaţa lui Hristos, a intrat în obştea Mănăstirii Slatina-Suceava, când avea peste 20 de ani, unde a fost şi tuns în cinul monahal.

Fiind foarte smerit, blând şi ascultător, după câţiva ani de nevoinţă a fost hirotonit diacon şi mai pe urmă preot şi săvârşea zilnic Sfânta şi dumnezeiasca Liturghie, împreună cu cele şapte Laude. Apoi a devenit duhovnic al obştii Mănăstirii Slatina, mărturisind, atât călugări, cât şi credincioşi.

În anul 1949, Arhimandritul Cleopa Ilie cu 30 de călugări, fiind trimis de la Mănăstirea Sihăstria la Mănăstirea Slatina, s-a creat o obşte nouă de peste 80 de călugări tineri, între care se număra şi Protosinghelul Emilian.

Ajungând duhovnic iscusit, părintele Emilian era înconjurat de mulţi fii duhovniceşti, pe care îi povăţuia cu toată evlavia pe calea mântuirii. Apoi a fost câţiva ani stareţ, după plecarea Arhimandritului Cleopa.

În anul 1959, transformându-se Slatina în mănăstire de călugăriţe, Protosinghelul Emilian a rămas duhovnicul întregii obşti până la sfârşitul vieţii sale. Nevoinţa sa, pe care o săvârşea în taină, era îndeosebi neîncetata rugăciune, la care adăuga desăvârşita ascultare, blândeţea, milostenia, neosândirea, bunătatea, tăcerea şi râvna sa mare pentru sfintele slujbe.

Ajungând la vârsta de 75 ani şi fiind pregătit pentru cele veşnice, şi-a binecuvântat ucenicii, apoi şi-a dat sufletul în mâinile Domnului, fiind multă vreme plâns de fiii săi sufleteşti.

IEROMONAHUL DAMASCHIN SCHIPOR, Mănăstirea Putna (1908-1988)

Acest smerit ieromonah era din satul Laura, Vicovul de Sus-Suceava, fiind crescut în frică de Dumnezeu, La vârsta de 28 de ani intră în obștea Mănăstirii Putna și în anul 1939 este tuns în monahism, primind numele de Damaschin. În anul 1948 este hirotonit ieromonah și slujește Sfânta Liturghie aproape zilnic în biserica acestei mănăstiri, timp de 40 de ani.

Niciodată nu lipsea de la sfintele slujbe, ci venea cel dintâi în casa Domnului și ieșea cel mai de pe urmă. Avea chipul blând, senin și era foarte milostiv. Citea Psaltirea în fiecare zi, pe care o știa pe de rost, și săvârșea în taină rugăciunea inimii. Îi iubea pe toți și era iubit de toți: de călugări, credincioși, copii și animale.

Era întotdeauna liniștit, blând, smerit, împăcat cu sine, cu lumea și cu Dumnezeu. De aceea îl căutau adeseori credincioșii și îi cereau cuvânt de folos.

Sosindu-i ceasul morții, s-a săvârșit cu pace într-o zi de Duminică dimineața, la 11 septembrie, 1988.

SCHIMONAHIA VERA PREOTU, Mănăstirea Eleon – Ierusalim (1876-1988)

a. Viața

Maica Vera Preotu a fost una dintre cele mai vrednice călugărițe române care s-au nevoit de-a lungul secolelor în Țara Sfântă. Era fiică de preot din orașul Chișinău-Basarabia, născută în anul 1876.

Când avea 16 ani, s-a dus să se închine la Mormântul Domnului cu mai mulți credincioși. Apoi a rămas acolo și a intrat în obștea unei mănăstiri rusești de călugărițe, din localitatea Ain Karem, unde s-a născut Sfântul Ioan Botezătorul.

Aici a primit tunderea monahală și s-a nevoit peste 60 de ani, făcând ascultare și rugându-se lui Dumnezeu ziua și noaptea, departe de țara natală, dar aproape de Hristos, Mântuitorul lumii.

În fiecare dimineață când se scula, făcea cinci cruci și cinci închinăciuni, în numele celor 5 răni ale Domnului – două pentru sfintele Lui mâini, două pentru sfintele picioare, una pentru sfânta coastă – și zicea această rugăciune: „Preasfântă Treime, ai milă de mine, păcătoasa! Preasfântă Treime, ajută-mi!" Și i-a ajutat Dumnezeu întotdeauna!

Ajungând la vârsta de peste 78 de ani, s-a stabilit în Mănăstirea Eleon, de pe Muntele Măslinilor, unde se nevoia în plăcere de Dumnezeu împreună cu alte zece călugărițe române din Țara Sfântă, participând regulat în sărbători la Sfânta Liturghie, care se săvârșea noaptea la Mormântul Domnului.

De asemenea mergea regulat în toate nopțile spre duminici și sărbători să privegheze de seara până dimineața în răsăritul soarelui, când o însoțeau două călugărițe mai tinere.

În anul 1972, îmbolnăvindu-se de ochi, a fost dusă la spital. Atunci maica Vera s-a rugat Mântuitorului, promițând că, de o va vindeca de boală, va merge regulat Duminica la Mormântul Domnului, să privegheze toată noaptea.

Fiind vindecată în chip minunat și redobândind vederea ochilor, ani de zile era adusă sâmbătă seara să privegheze până dimineața lângă Mormântul dătător de viață al Mântuitorului Hristos. Apoi, ajungând la vârsta de peste 100 de ani și nemaiputând veni la Mormântul Domnului, se ruga ziua și noaptea la bolnița Mănăstirii Eleon, fiind îngrijită de călugărițele române din această mănăstire.

În primăvara anului 1988, când maica Vera împlinise 112 ani de viață și 96 de ani de nevoință duhovnicească în Țara Sfântă, Iisus Hristos, Mântuitorul lumii, a dezlegat-o cu pace de legăturile firești ale trupului și a așezat-o la loc de odihnă, în ceata sfintelor femei purtătoare de mir.

Cuvioasa maica noastră Vera a fost cu adevărat o mironosiță și rugătoare a neamului românesc, care s-a rugat pentru noi, ca o făclie nestinsă, aproape un secol, mijlocind la Hristos Cel înviat pentru mântuirea lumii.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Spunea către câţiva părinţi:

— Părinţilor, am apucat patru patriarhi la Ierusalim: Gherasim, care a dat binecuvântarea de s-a făcut Mănăstirea Eleon, în 1875; Damianos, Timotei şi Benedict, actualul patriarh.

2. Altădată vorbea despre viaţa duhovnicească de la Mormântul Domnului şi despre mănăstirile din Ţara Sfântă:

— Înainte în Ţara Sfântă erau călugări mulţi, duhovnici renumiţi, slujbe foarte frumoase, pustnici mari pe Valea Iordanului şi prin peşteri, pelerini nenumăraţi din toate ţările creştine şi multă bucurie sufletească!

3. Apoi a adăugat:

—Astăzi au rămas peste tot puţini călugări şi preoţi. Aproape nici nu mai are cine sluji şi cânta! Se apropie sfârşitul lumii! Acum, „eul" şi „banii". Acum stăpânesc mândria şi iubirea de argint, părinţilor!

4. Unui părinte i-a spus:

— Părinte, să ţii sfânta credinţă cu tărie, aşa cum ai apucat-o de la părinţi, şi să te rogi. Când te scoli şi când te culci, să te rogi aşa, de trei ori: „Preasfântă Treime, Ţie Îţi dau sufletul şi trupul meu. Fă Tu, cum ştii, numai să mă mântuieşti!" Eu aşa mă rog întotdeauna, ziua şi noaptea. Nu zic multe cuvinte, şi Dumnezeu are milă şi de mine, păcătoasa!

5. La urmă a zis:

— Acum, părinte, nu mai ai de la cine cere sfat, că nu mai sunt povăţuitori, cum erau pe vremuri. Acum, fiecare să ne rugăm lui Dumnezeu cum putem, să citim Sfânta Scriptură şi pe Sfinţii Părinţi şi să facem cum credem că este mai plăcut Lui, că s-a apropiat vremea de pe urmă. De aceea, fiecare să ia aminte de sine să nu cadă, că nu are cine-l mai scula!

IEROSCHIMONAHUL PAISIE OLARU, Mănăstirea Sihăstria (1897-1990)

a. Viaţa

Blândul şi smeritul duhovnic, ieroschimonahul Paisie Olaru, părintele nostru duhovnicesc şi ales povăţuitor către Hristos al multor suflete – călugări şi mireni –, s-a născut la 20 iunie, 1897, în satul Stroieşti, comuna Lunca, judeţul Botoşani, primind la botez numele de Petru. Părinţii săi, Ioan şi Ecaterina, erau oameni săraci, dar cu multă evlavie şi frică de Dumnezeu, dând celor cinci copii ai lor o bună creştere duhovnicească. Tatăl său era pădurar, iar mama sa, casnică. După ce face şcoala primară, merge la armată şi ia parte la primul război mondial.

Fiind de mic ales de Dumnezeu pentru viaţa monahală, în anul 1921 a intrat în obştea Schitului Cozancea-Botoşani, unde se nevoieşte ca un adevărat sihastru aproape 30 de ani. În anul 1922, la 9 iunie, a fost tuns în monahism ca schimonah, primind numele de Paisie.

După câţiva ani de ascultare, se retrage la linişte în pădurea de alături. Aici îşi face o mică chilie cu paraclis de lemn şi duce viaţă pustnicească mulţi ani, crescând câţiva ucenici aleşi, printre care şi pe Arhimandritul Cleopa Ilie, cu toţi fraţii lui. Nevoinţa lui era aceasta: practica rugăciunea lui Iisus, iar noaptea citea la Psaltire; postea zilnic până seara, îngrijea de părinţii bolnavi din mănăstire şi nu lipsea niciodată de la slujbele bisericii.

În anul 1943, la 14 octombrie, a fost hirotonit diacon, iar la 4 aprilie, 1947, a fost hirotonit preot şi apoi numit egumen al Schitului Cozancea, pe care l-a condus aproape un an de zile. Iubind liniştea, în anul 1948 s-a retras la Mănăstirea Sihăstria-Neamţ, ca duhovnic.

Între anii 1949-1953 se nevoieşte în Mănăstirea Slatina-Suceava, ca duhovnic, stareţ fiind Arhimandritul Cleopa Ilie. Din primăvara anului 1954

revine la Mănăstirea Sihăstria şi este duhovnic al întregii obşti şi a mii de credincioşi din toată ţara, timp de peste 30 de ani, până la sfârşitul vieţii sale.

Fiind foarte iubitor de singurătate şi de linişte, între anii 1972-1984 s-a nevoit la Schitul Sihla, ca sihastru desăvârşit, avându-şi chilia aproape de peştera Sfintei Preacuvioasei maicii noastre Teodora. Aici se îndeletnicea numai cu rugăciunea, cu postul şi cu spovedania zilnică a călugărilor şi mirenilor, ajungând cel mai renumit şi căutat duhovnic din toate colţurile ţării.

Revenind din nou în obştea Mănăstirii Sihăstria, după doi ani, adică în toamna anului 1986, îşi fracturează piciorul drept şi rămâne imobilizat la pat în chilia sa până la sfârşitul vieţii. Pe lângă aceasta, se îmbolnăveşte de cataractă la ambii ochi şi îşi pierde în bună parte şi auzul. Cu toate acestea, bătrânul nu-şi pierde nădejdea în mila lui Dumnezeu şi continuă să-şi mărturisească fiii săi duhovniceşti şi să dea sfaturi până în ultimele zile ale vieţii.

În noaptea de 18 octombrie, 1990, la orele 4 dimineaţa, venerabilul duhovnic, ieroschimonahul Paisie Olaru, îşi dă sufletul în mâinile lui Hristos, în vârstă de peste 93 de ani, înconjurat de ucenicii săi apropiaţi.

Aşa s-a mutat la lăcaşurile cereşti un mare duhovnic al monahismului românesc, fiind însoţit pe ultimul drum de numeroşi fii sufleteşti – călugări, ieromonahi, preoţi de mir, ierarhi şi credincioşi veniţi din toată ţara.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Doi ucenici i-au cerut părintelui Paisie cuvânt de folos. Iar bătrânul le-a răspuns:

— Acum noi, bătrânii, nu mai avem cuvinte de folos cum aveau părinţii noştri. Ne-a luat Dumnezeu darul şi puterea cuvântului, pentru că nici noi, nici cei ce ni-l cer nu-l împlinesc cu fapta. Spunem noi câte un cuvânt de sfătuire celor ce vin până aici, dar când aud că trebuie să-l pună în practică, adică să se roage mai mult, să postească, să ierte pe aproapele lor, se întorc abătuţi acasă. Le spun unora de zece ori să nu mai facă cutare păcat, să lase beţia şi desfrânarea, ca să nu-şi piardă sufletul, dar ei, deşi făgăduiesc, îl fac mai departe. Am, însă, şi suflete care ne întrec pe noi. Numai cât deschid gura, ei şi încep a face cu fapta lucrul lui Dumnezeu.

2. Iarăşi l-au întrebat: Cine v-a îndemnat să intraţi în viaţa monahală?

— Vieţile Sfinţilor m-au îndemnat la călugărie şi dragostea mea pentru Domnul!

3. Apoi l-au întrebat: Ce bucurii duhovniceşti aţi avut la Schitul Cozancea?

— Am avut destule bucurii cât am stat la linişte în chilia mea din poieniţă, mai ales când mă rugam noaptea şi foloseam sufleteşte pe alţii. Dar cele mai sfinte bucurii duhovniceşti le-am simţit în biserică, în timpul Sfintei Liturghii.

4. Iar despre ascultarea de duhovnic, a spus;

— Duhovnicia este cea mai grea ascultare din viața de mănăstire. De duhovnic depinde mântuirea sau osânda fiecărui suflet care îi este încredințat. De el depinde călugăria fraților de mănăstire. Cu dezlegarea lui se împărtășesc și călugării, și mirenii, și tot cu dezlegarea și pe garanția lui se hirotonesc candidații la preoție. Mare răspundere are un duhovnic și de aceea el se mântuiește mult mai greu decât un călugăr sau un mirean.

Ca duhovnic al Mănăstirii Sihăstria, am avut multe bucurii duhovnicești, dar și ispite și, uneori, dezamăgiri. Am avut la spovedanie majoritatea părinților și fraților din obște. Cei mai mulți și mai râvnitori m-au ascultat, au ținut cont de binecuvântare, s-au spovedit sincer și și-au predat sufletul în mâna starețului și a duhovnicului. Aceștia m-au bucurat cel mai mult. Iar eu i-am primit ca pe copiii mei sufletești, i-am mângâiat, i-am împăcat când erau în ispită și i-am învățat să iubească cel mai mult ascultarea, slujba bisericii, tăcerea, smerenia și rugăciunea la chilii. Unii dintre frați însă veneau rar la spovedanie, iertau mai greu pe ceilalți, cârteau în ascultare și erau uneori nemulțumiți. Cu aceștia aveam mai mult de lucru. Îmi trebuia mai multă răbdare și meșteșug ca să-i câștig duhovnicește.

Uneori mă duceam eu pe la chiliile lor. Alteori le dădeam canon mai ușor, îi încurajam mai mult și mă rugam pentru ei. Pe unii din ei i-am folosit, iar pe alții măcar i-am menținut să nu cadă mai rău și să rămână în mănăstire. Cât am reușit, pe câți am dobândit sau pe câți i-am pierdut, știe numai singur Dumnezeu. Un lucru numai știu: că pentru toți pe care i-am avut la mărturisire și i-am povățuit, voi da socoteală în fața judecății lui Hristos.

5. Altădată a vorbit ucenicilor despre călugărie și preoție, zicând:

— La călugărie, mai ales, este bine să îndemnăm, dar la preoție este mult mai greu. Numai la scaunul de mărturisire se poate constata dacă fiul duhovnicesc are înclinație spre bine sau spre rău, dacă are voință să se păzească și pe viitor de păcat și dacă iubește viața curată. Totuși, este bine să-i mai amânăm un timp de la călugărie, ca nu îndată să se hotărască și apoi să-și schimbe hotărârea. La preoție noi îndemnăm și recomandăm numai pe cei ce au viață curată și nu sunt opriți de Sfintele Canoane. Altfel, nu.

6. Iarăși a zis:

— Dacă cineva se abate de la datoria lui și nu ascultă de sfatul duhovnicului, el singur va răspunde înaintea lui Dumnezeu. Duhovnicul, însă, este dator să se roage lui Dumnezeu pentru întoarcerea lui și să-l ierte.

7. Fiind întrebat despre datoriile călugărilor, bătrânul a răspuns:

— Călugării sunt datori să-și păzească făgăduința pe care au făcut-o la călugărie, înaintea lui Hristos și a Sfântului Altar, adică ascultarea necondiționată, sărăcia de bunăvoie și fecioria, sau curăția. Pe lângă acestea, să fie smeriți, să se roage neîncetat pentru ei și pentru toată lumea și să aibă sfânta dragoste, de care atârnă toată fapta bună și care le rabdă pe toate.

8. L-au întrebat iarăși ucenicii despre ispitele monahilor.

— Toate patimile călugărilor şi ispitele se nasc din două păcate: din neascultare şi din lenevirea la rugăciune. Când cădem din sfânta ascultare şi fugim de biserică, de rugăciune, de metanii şi de post, cădem uşor în toate ispitele şi patimile omorâtoare de suflet şi ne pierdem mântuirea. Neascultarea şi lenevirea la rugăciune, ca şi toate celelalte patimi, se vindecă prin mărturisire curată la duhovnic, prin canon şi prin plantarea faptelor bune în locul păcatelor care ne stăpânesc. De mare ajutor pe calea mântuirii ne sunt smerita cugetare şi smerenia, care spală păcatele şi biruiesc pe diavoli.

9. Unor credincioşi le-a zis:

— După cum se ştie, două sunt cele mai grele patimi care stăpânesc astăzi în rândul mirenilor: beţia şi desfrânarea. Acestea strică multe familii şi ucid nenumărate suflete omeneşti. Însă, dacă se căiesc de aceste păcate, dacă le mărturisesc la preoţi şi le părăsesc, se vindecă prin canon.

10. Apoi a adăugat:

— „Peştele de la cap se strică!" spun bătrânii, că cea mai mare vină o poartă păstorii de suflete. Dacă am fi noi mai buni, s-ar schimba şi creştinii!

11. Unii părinţi l-au întrebat pe bătrânul: Din ce motive a slăbit râvna pentru rugăciune şi pentru toată fapta bună?

— Pentru că a slăbit credinţa în toată lumea. Astăzi fiecare creştin şi călugăr mărturiseşte că nu se mai poate ruga în prezent, cum se ruga în trecut. Numai cu mare silă şi osteneală, unii călugări buni şi creştini îşi menţin rugăciunea curată de zi şi de noapte. Ceilalţi suntem mereu învăluiţi de griji, de oameni şi de neputinţe; iar când ne rugăm, mintea ne este plină de gânduri şi răspândire.

Având în vedere cele trei atacuri prin care a trecut Mântuitorul pe Muntele Ispitirii, când L-a ispitit satana, întâi cu lăcomia, al doilea cu mândria şi al treilea cu necredinţa, biruirea oricărui atac este ca „Domnului Dumnezeu să ne închinăm şi numai Lui să-I slujim".

12. Iarăşi a zis bătrânul: Astăzi este mare ceartă între cele două surori ale lui Lazăr, Marta şi Maria, care *şi-a ales partea cea bună.* În mănăstiri, ca peste tot, Marta asupreşte pe Maria şi n-o lasă să se roage mai mult, iar Maria plânge nemângâiată! Dacă vom pune întâi biserica şi lauda lui Dumnezeu, adică pe Maria, şi apoi ascultarea şi lucrul mâinilor, adică pe Marta, atunci toate mănăstirile şi bisericile noastre ar înflori, şi diavolul ar fi izgonit dintre oameni. Iar sporirea duhovnicească a fiecăruia începe de la aceste cuvinte „Doamne, dă să-mi văd păcatele mele şi să nu osândesc pe fratele meu...".

13. Aceiaşi părinţi au întrebat de ce se înmulţesc aşa de tare sectele în satele şi oraşele noastre.

— Sectele se înmulţesc mai întâi din cauza preoţilor care nu au grijă de turma lui Hristos. Unde preoţii îşi fac datoria de păstori şi trăiesc precum învaţă pe oameni, acolo nu pătrund sectele. Mai mult decât cunoaşterea Sfintei Scripturi şi decât teologia şi predica este viaţa preotului. Aceasta este şi trebuie

să fie cea mai puternică predică a preotului de la țară și oraș.

14. Iarăși l-au întrebat: Cum pot ajuta mănăstirile la combaterea sectelor?

— Pot ajuta prin acestea două: prin lucrare și rugăciune. Cu cât se va duce o viață mai înaltă prin mănăstiri, în rugăciune, în post, în smerenie și iubire față de Dumnezeu și de oameni, cu atât se vor întări credința și viața duhovnicească în rândul mirenilor. Să nu uităm cum se nevoiau părinții noștri prin mănăstiri și să le urmăm.

15. Apoi le-a vorbit despre datoriile principale ale călugărilor:

— Să se roage neîncetat pentru ei și pentru toată lumea, să laude permanent pe Dumnezeu, apoi să învețe și să mângâie pe credincioși. În mănăstiri, Marta trebuie să asculte de Maria, iar nu invers, și să trăiască în armonie una cu alta. De vom face așa „nimeni nu va strica cetatea noastră!"

16. Apoi iarăși a zis Părintele Paisie:

— Călugării trebuie să trăiască mai ales în dragoste. Căci spune Mântuitorul: *Prin aceasta vor cunoaște oamenii că sunteți ucenicii Mei, de veți avea dragoste între voi* (Ioan 13, 35). Fiecare să-și facă datoria în direcția lui, adică unde este rânduit, cu bucurie și fără de cârtire.

Să învățăm și pe alții, dar să ne aducem aminte de cuvântul Domnului, Care zice: *Cel ce va face și va învăța, acela mare se va chema întru Împărăția cerurilor* (Matei 5, 19). Să ne aducem aminte și de cuvântul proorocului David, care zice: *Slujiți Domnului cu frică și vă bucurați Lui cu cutremur* (Psalmi 2, 9). Și, în sfârșit, orice facem să fie spre lauda lui Dumnezeu și să fie făcut cu smerenie, precum ne învață Hristos: *Când veți împlini toate acestea, să ziceți că slugi netrebnice suntem, că ce am fost datori să facem, aceea am făcut* (Luca 17, 10). Atât călugării, cât și mirenii, dacă au pace între ei, adică pacea Domnului, a conștiinței, și dacă au dragoste, se pot mântui.

17. Altădată l-au întrebat părinții, ce cărți sfinte recomandă pentru călugări și mireni.

— Eu m-am folosit cel mai mult de Viețile Sfinților, de pilda vieții lor. Dar de mare folos sunt și învățăturile Sfinților Părinți și, mai ales, Sfânta Scriptură. Toate sunt de folos la timpul lor.

18. Aceiași l-au întrebat și despre cugetarea morții și judecata de apoi.

— Vai de acel om care va cădea în mâinile Dumnezeului celui viu! De la o închisoare te mai scoate un avocat. Dar când se va umple cupa mâniei lui Dumnezeu, unde ne vom ascunde de la fața Lui? Să ne aducem mereu aminte de păcatele noastre și de ceasul judecății viitoare și în veac nu vom mai greși.

19. Și iarăși au zis: cum să ne purtăm cu aproapele nostru, ca să împlinim porunca dragostei?

— Să socotim pe aproapele nostru mai bun decât noi; să-i cerem sfat, în loc să-i dăm noi, iar lipsurile lui să i le completăm cu dragostea noastră. Faceți aceasta și vă mântuiți!

20. Altădată a spus ucenicilor săi:

— Iată ce, părinților. Fiecare își pregătește mâncarea după gustul și placul său. Dacă i se pare prea dulce, o mai acrește; dacă i se pare nesărată, îi mai pune puțină sare și verdețuri și o face cum îi place; și dacă îi place lui, place la toți. Eu așa cred. Tot așa se întâmplă și cu viața noastră duhovnicească. Fiecare dintre noi își pregătește mântuirea cum crede el, cum voiește și cum poate, după râvna și harul pe care i le-a dat Dumnezeu. Spun bătrânii că foamea este cel mai bun bucătar, iar sărăcia cel mai bun gospodar. Tot așa și cu mântuirea sufletului nostru. Râvna, rugăciunea și smerenia ajută cel mai mult pe calea mântuirii.

21. Într-o zi, admirând bătrânul frumusețile munților și ale codrilor singuratici de la Sihla, a zis către ucenicii săi, suspinând din inimă: Tare mă tem să nu rămânem numai cu raiul acesta de aici și să-l pierdem pe celălalt, din pricina lenevirii noastre!

22. În altă zi, slujind bătrânul la Vecernie, fiind singur în sfântul altar și auzind citindu-se despre judecata de apoi, a oftat adânc și a zis în taină:

— Vai! Vai! Vai! Ce înfricoșată va fi judecata lui Dumnezeu cea de pe urmă! Și a început a plânge...

23. Altădată l-au întrebat ucenicii despre rai, iar el le-a răspuns:

— Să nu iscodim cu mintea unde este raiul și unde este iadul, că nici Sfinții Părinți nu ne dau voie la aceasta. Mântuitorul atât numai ne-a spus: *Mă duc să vă gătesc loc, ca unde voi fi Eu și voi să fiți* (Ioan 14, 3). Așa ne învață Domnul și nu ne trebuie mai mult! Noi să zicem mereu rugăciunea Sfântului Ioan Gură de Aur: „Doamne, nu mă lipsi pe mine de binele Tău cel ceresc; Doamne, izbăvește-mă de muncile cele de veci!”

24. Câțiva credincioși i-au cerut cuvânt de folos duhovnicesc. Iar părintele Paisie, arătând pajiștea plină de flori și mireasmă, le-a spus:

— Să vă faceți niște albinuțe harnice, care adună nectar și miere din florile cele mai curate și binemirositoare, iar nu niște gărgăuni și bondari, care adună hrană din bălegar și din toate buruienile. Râvniți la faptele bune cele mai de preț și mai ușor de dobândit, precum dragostea, rugăciunea, mila și smerenia. Din acestea să vă hrăniți și am nădejde că, cu acestea, vom vedea pe Hristos, Mântuitorul lumii!

25. La urmă a adăugat bătrânul și aceste cuvinte:

— Cel mai bine este ca să fie omul oală de lut, care este bună pentru toate și se folosește de toți în fiecare zi, și pentru mâncare, și pentru apă, și pentru orice lucru. Pe când vasul de aur se pune pe polițe, se încuie în dulapuri, este râvnit de hoți și se folosește numai la zile mari sau o dată pe an. Oala de lut este vasul trebuințelor zilnice, căci toți o caută și se folosesc de ea. Așa și omul smerit, care nu caută cinste și dregătorie. El rămâne nebăgat în seamă între cei de jos, dar pe toți îi folosește, îi îndeamnă, îi ajută, îi odihnește și toți îl caută și se bucură de el. Mare dar este smerenia pentru călugări și

creștini! ’

26. Părinții l-au întrebat ce este conștiința.

— Conștiința este îngerul lui Dumnezeu care păzește pe om. Când ea te mustră, înseamnă că Dumnezeu te ceartă și trebuie să te bucuri că nu te lasă uitării. Trebuie să avem pururea înaintea noastră păcatele noastre, ca să ne pălmuiască conștiința prin mustrare, să dobândim lacrimi la rugăciune și să nu mai greșim. Și lui Pavel i-a dat Dumnezeu un înger rău, ca să-l lovească peste obraz, pentru a nu se înălța cu mintea. Conștiința pomenește păcatele noastre și, pomenindu-le, ne smerește. Hristos a venit pentru mântuirea păcătoșilor. Deci, să avem nădejde și curaj, să nu mai greșim, să facem milostenie, să ne rugăm după putere și așa ne mântuim cu darul lui Dumnezeu.

27. O femeie, care nu voia să aibă copii mulți, i-a cerut bătrânului sfat ce anume să facă. Iar el i-a răspuns:

— Dacă fugi de copii, fugi de mântuire. Să nu rămâi la un singur copil, ca să nu-l pierzi și pe acela. Mai sănătoși sunt copiii mulți în casă. Iar unde există numai unul sau doi, de obicei și aceia sunt răi sau bolnăvicioși. Aici se împlinește cuvântul Sfântului Pavel, care zice: *Cine seamănă cu binecuvântare, cu binecuvântare va și secera, iar cine seamănă cu zgârcenie, cu zgârcenie va și secera* (II Corinteni 9, 6).

28. Apoi iarăși a zis bătrânul: A venit la mine o femeie bătrână la spovedanie și am întrebat-o: „Soră, câți copii ai?” „Părinte, optsprezece copii am avut! Opt i-a luat Dumnezeu de mici, și zece trăiesc și sunt primii gospodari în sat!”

29. Iarăși a zis Părintele Paisie: A venit altă femeie de departe și am întrebat-o: „Câți copii ai, creștină?” „Niciunul, părinte!” „Dar câte avorturi ai?” „Patruzeci de avorturi!” „Du-te, femeie, la un episcop și te mărturisește și te pocăiește cât mai ai vreme, că este înfricoșată judecata lui Dumnezeu!” După lepădarea de credință, cel mai mare păcat care se face în lume este uciderea de prunci. Aceste două păcate atrag grabnică mânie și pedeapsa lui Dumnezeu peste oameni.

30. Câțiva călugări tineri i-au cerut părintelui Paisie cuvânt de folos, iar el le-a spus:

— De trei lucruri trebuie să se păzească mai mult călugărul: de beție, de iubirea de argint și de vorbirea cu femei.

31. Un alt călugăr a cerut bătrânului cuvânt de folos. Iar părintele Paisie i-a răspuns:

— Lasă-te întotdeauna în voia lui Dumnezeu și vei avea pace în sufletul sfinției tale. Fă ce ți se poruncește, nu lucra nimic fără binecuvântare; când nu știi, întreabă; iar când nu ai pe cine întreba, roagă-te și Dumnezeu îți va arăta calea cea bună.

— Dar când sunt lăsat să aleg singur și nu știu care este voia lui Dumnezeu, ce să fac?

— Roagă-te stăruitor cu post şi metanii, măcar trei zile şi ascultă de glasul conştiinţei. Cum te îndeamnă ea mai mult, aceea este şi voia lui Dumnezeu.

32. O femeie bolnavă s-a mărturisit la bătrânul şi a cerut canon. Iar el i-a răspuns:

— Canonul bolnavului este patul. Patul suferinţei! Să rabzi boala cu mulţumire şi te mântuieşti. Cât mai poţi, zi „Tatăl nostru", rugăciunea „Doamne, Iisuse", „Sfinte Dumnezeule", „Crezul", „Doamne, ajută" şi, dacă nu cârteşti în boală şi te spovedeşti regulat, dobândeşti viaţa veşnică înaintea multora.

33. Fraţii l-au întrebat: Care este cel mai greu păcat în lume?

— Cel mai greu păcat care stăpâneşte în lume astăzi este necredinţa în Dumnezeu, că de aici se nasc toate păcatele pe pământ. Că, dacă omul nu crede şi nu se teme de Dumnezeu, nu mai are niciun sprijin, nicio nădejde, nicio bucurie, niciun scop pe pământ şi cade în toate relele şi în prăpastia deznădejdii, de care să ne izbăvească Hristos şi Maica Domnului.

34. Odată au venit câţiva preoţi duhovnici la părintele Paisie şi l-au întrebat despre Taina Sfintei Spovedanii. Iar bătrânul, suspinând, le-a zis:

— Ei, părinţilor, duhovnicia este tare grea! Mai ales în zilele noastre! Păcate multe, credinţă puţină, rugăciune din fugă, vremuri de pe urmă... Numai mila lui Dumnezeu ne poate mântui!

35. Un călugăr l-a întrebat: Cum pot scăpa de părerea de sine şi de gândurile cele necurate?

— Prin aducerea aminte de ceasul morţii. Să nu uităm ce am fost înainte de a fi, ce după naştere, ce suntem astăzi şi ce vom fi mâine, şi să le atribuim toate lui Dumnezeu.

36. Iarăşi l-a întrebat: Care este folosul rugăciunii, în general, şi al rugăciunii inimii, în special?

— Folosul rugăciunii este împlinirea scopului ei, adică iertarea păcatelor şi mântuirea sufletului, indiferent că o facem cu gura, prin cuvânt, cu mintea sau cu inima. Fiecare cum îl îndeamnă cugetul, duhul şi duhovnicul, aşa să se roage. Numai să nu piardă mântuirea. Acea rugăciune este mai de folos, care izvorăşte lacrimi de umilinţă, care ne ajută să părăsim păcatele şi să creştem în dragoste, în smerenie şi în credinţă. Fiecare să se roage cu rugăciunea care îl ajută să sporească mai mult în fapte bune şi pocăinţă.

37. L-au întrebat ucenicii despre lacrimile de la sfânta rugăciune.

— Lacrimile sunt de mai multe feluri, dar cele duhovniceşti nu se dau, nici nu se împrumută, ci sunt un dar de la Domnul. Deci, să le cerem şi, atunci când vin, fie că ne rugăm cu gura sau cu inima, ele sunt bune şi mult folositoare, că sunt de la Domnul şi merg la Domnul. Numai să nu ne mândrim, ca să nu pierdem lacrimile.

38. Aceiaşi ucenici l-au întrebat despre folosul psalmilor.

— Părinții noștri citeau zilnic Psaltirea, ca o rugăciune permanentă. Ba unii o știau pe de rost și o spuneau în șoaptă la ascultare sau mergând pe cale. Credincioșii, puțini mai știu astăzi doar Psalmul 50. Este păcat că noi nu mai cunoaștem puterea Psaltirii, frumusețea duhovnicească a psalmilor. Cândva o rosteau în ison sau o cântau, imitând pe sfinții îngeri. Dar să nu uităm că cititul psalmilor este trupul rugăciunii, iar înțelesul adânc al psalmilor este sufletul rugăciunii. Trupul fără suflet este mort. Adică citirea psalmilor fără cugetare și atenție aduce puțin folos.

39. Unii credincioși nu citesc Psaltirea, pentru că le face diavolul ispite. De ce se tem diavolii de psalmi?

— Se tem de psalmi, pentru că cine se roagă cu psalmi îi arde ca și cu o sabie de foc. Mare putere are Psaltirea asupra duhurilor rele! Cu aceasta părinții de demult făceau minuni și alungau duhurile rele din oameni. Iar dacă unii nu citesc Psaltirea pentru că se tem de ispite, aceștia sunt creștini fricoși, care vor să iasă la luptă cu diavolii fără arme. Or, dacă nu avem arme bune la noi, îndată diavolul ne dezarmează și ne ia prizonieri, adică ne face robi ai păcatelor spre osândă. Psaltirea unită cu postul și smerenia sunt cele mai puternice arme împotriva diavolilor. Cu aceasta sfinții izgoneau diavolii din lume și coborau îngerii pe pământ. Că cine citește psalmi imită pe îngeri și cântă împreună cu ei.

40. Odată, vorbind cu ucenicii, le-a spus:

— Monahismul de astăzi este cu școală multă, dar cu practică puțină! Grija vieții pământești, uitarea făgăduințelor călugărești, lăcomia și slava deșartă sunt bolile principale care bântuie acum. În capul obștii trebuie oameni mai ales cu viață, nu numai cu școală. Însă, dacă ne vom sili să mergem pe urmele părinților noștri, ne vom mântui.

41. Despre tăcere spunea bătrânul:

— Să ne aducem aminte de cuvântul Mântuitorului, Care zice: *Pentru tot cuvântul deșert vom da seamă în ziua judecății;* iar un sfânt părinte zice că „de câte ori am vorbit, m-am căit". Mare este darul tăcerii! Prin tăcere scăpăm de osândă, de clevetire, de vorbă deșartă și învățăm a ne ruga. Părinții noștri vorbeau „șapte vorbe pe zi", cum se spune, dar cu inima și cu buzele se rugau neîncetat. Dacă vom pune înaintea noastră păcatele noastre, ceasul morții și ziua judecății, încet-încet dobândim darul tăcerii și al rugăciunii. Să ne rugăm lui Dumnezeu cu cuvintele psalmistului David: *Pune, Doamne, pază gurii mele și ușă de îngrădire împrejurul buzelor mele.* (Psalm 140, 3).

42. Iar despre sfânta rugăciune spunea iarăși Părintele Paisie:

— Primul folos al rugăciunii este pacea sufletului și mulțumirea duhovnicească. Oriunde ești, ești liniștit; orice faci, ești mulțumit, știind că toate sunt rânduite de la Domnul. Când este cineva în pace, vorbește blând, înțelept și liniștit, iar când nu are pace în suflet, este tulburat, cu chipul agitat și vorbește fără cugetare și cu păcat. Mare dar este pacea și mulțumirea

sufletească! Să le cerem permanent de la Dumnezeu în rugăciunile noastre.

43. Semnul sporirii duhovniceşti, spunea bătrânul, sunt lacrimile la rugăciune, cugetul că eşti cel mai păcătos, o mare bucurie în inimă şi multă iubire şi milă faţă de toată zidirea.

44. Altădată a fost întrebat cum se poate reînnoi duhovniceşte monahismul pe viitor?

— Nu depinde de noi reînnoirea monahismului, ci mai ales de Duhul Sfânt. Căci Duhul Sfânt alege oameni sfinţi, păstori şi stareţi luminaţi şi duhovnici buni, care pot forma călugări îmbunătăţiţi, iubitori de rugăciune, de nevoinţă şi smerenie. Cu aceste virtuţi întotdeauna se înnoiesc monahismul, viaţa duhovnicească, iar fără acestea, niciodată. Dacă stareţii şi duhovnicii vor fi ca făcliile în sfeşnic şi vor merge ca Păstorul cel bun înaintea turmei, atunci mănăstirile vor înflori văzând cu ochii şi călugării vor lăuda pe Dumnezeu împreună cu îngerii. Iar dacă nu, nicidecum!

45. Iarăşi a fost întrebat: Cum putem birui cugetul desfrânării?

— Respingerea gândurilor pătimaşe înainte de a intra în imaginaţia minţii şi păzirea ochilor de la privirea cea rea sunt cele dintâi arme împotriva acestei patimi. Să privim femeile bătrâne ca pe nişte mame ale noastre, iar pe cele tinere, ca pe surorile şi fiicele noastre. Apoi, să nu judecăm pe aproapele şi să ne înfrânăm de la mâncăruri alese şi de la vin, care aprind firea. Peste toate acestea să ne rugăm mai mult, ca să ne acopere Dumnezeu cu darul Duhului Sfânt, că, fără ajutor de sus, nimeni nu poate birui.

46. Doi tineri au întrebat ce să aleagă: Căsătoria sau viaţa monahală?

— Amândouă căile sunt binecuvântate, dar depinde de voinţa lor. Mai întâi trebuie să cunoască bine ispitele, greutăţile şi obligaţiile ambelor căi de viaţă, că fiecare drum are crucea lui, încercările şi bucuriile lui. Apoi să se roage mult înainte de a se hotărî. Să postească 40 de zile, să se mărturisească la duhovnicii lor şi să ceară sfaturi de la cei mai iscusiţi duhovnici. După 40 de zile de rugăciune şi post, Dumnezeu le va descoperi, prin conştiinţă şi duhovnic, pe ce cale să apuce. Dacă iubesc fecioria, liniştea, tăcerea şi rugăciunea, calea cea mai bună este călugăria. Iar dacă iubesc viaţa de familie mai mult, adică copiii, lucrul mâinilor şi toate grijile acestei vieţi, să intre în viaţa de familie. Amândouă căile duc la mântuire, dacă sunt respectate datoriile creştineşti obligatorii. Domnul a binecuvântat amândouă căile, dar nu putem noi hotărî ce cale să aleagă fiecare. Numai Dumnezeu şi omul singur hotărăsc. Bătrânii noştri aveau această vorbă înţeleaptă: „La călugărie şi la căsătorie să nu sileşti pe nimeni!”

47. Un frate începător a întrebat cum poate şti dacă are sau nu chemare pentru viaţa monahală.

— Bine faci, frate, că întrebi; că şi eu am întrebat acum 66 de ani, când am intrat la Cozancea în mănăstire! Mai întâi, fratele care doreşte viaţă de mănăstire, trebuie să se pregătească de acasă. Să meargă regulat la biserică, să

se roage mult, să citească cărți sfinte, să ceară sfatul părinților bătrâni, să iubească fecioria, tăcerea, postul și singurătatea. El trebuie să știe de ce vine la mănăstire, cu ce scop și ce datorii are călugărul înaintea lui Dumnezeu. Apoi să vadă cum se face o călugărie și ce făgăduință face noul călugărit. Că și eu m-am îndrăgostit de mănăstire încă din școală, citind viața Sfântului Sava cel Sfințit și mă ceream la mănăstire la Cozancea, în apropiere. Dar mămuca m-a oprit, zicând: „Dragul mămucăi, să nu te duci la călugărie, că acolo este canon mare de rugăciune, post și metanii; că am văzut cum a fost făcut un călugăr și era tare slab și se ruga așa: „Doamne, dacă mai am zile de trăit și îmi sunt spre mântuire, lasă-mă să mai trăiesc; iar dacă nu, ia-mă la Tine!" Așa că am ascultat pe mămuca. M-am dus la armată și, după terminarea războiului, mi-am adus aminte de viața Sfântului Sava și de dragostea copilăriei mele și am intrat în viața monahală la Schitul Cozancea-Botoșani, în anul 1921, și am trecut prin toate ascultările mănăstirești. Dar, ca să nu mă laud, întrebați pe părintele Cleopa, că el mă cunoaște de când era copil mic.

Unii vin la mănăstire că văd slujbe frumoase, sau la îndemnul unor rude, sau din sărăcie în familie, sau că sunt puțin bolnavi, sau că nu se înțeleg în casă, sau ca să se pocăiască de păcatele tinereții, sau ca să ajungă preoți, sau din alte pricini. Însă cel mai bine este când vine omul chemat de Dumnezeu, prin glasul stăruitor al conștiinței și cu binecuvântarea duhovnicului său. Aceasta este cea mai frumoasă chemare de sus la viața îngerească!

48. Odată a fost întrebat bătrânul, cum poate călugărul să devină un bun ostaș al lui Hristos.

— Dacă monahul este om de rugăciune neîncetată, om de pace cu toți oamenii, cu Dumnezeu și cu sine; dacă are inimă înfrântă și smerită; dacă nu se teme de ceasul morții și este dezlipit de cele pământești, deja este ostaș deplin al lui Hristos, cum spune și Sfântul Apostol Pavel: *Întrarmați-vă ca niște buni ostași ai lui Hristos...*

Credința tare, rugăciunea și smerenia sunt cele dintâi și cele mai puternice arme ale călugărului și creștinului. Iar ultima și cea mai mare virtute a celor ce cred în Hristos, Cel înviat din morți, este dragostea creștină, adică să iubească fără deosebire pe toți oamenii și toată zidirea creată de Dumnezeu.

49. Doi călugări l-au întrebat despre harul preoției în mănăstire.

— Călugăria, a spus Părintele Paisie, se cere de fiecare candidat, că nimeni nu poate fi călugărit, dacă el singur nu o cere; iar preoția se dăruiește de la Dumnezeu, prin voia celor mai mari ai noștri. Preoția este o taină și se dă după multă nevoință și verificare, numai celor vrednici. Călugărul nu trebuie să ceară și să dorească preoția și duhovnicia. Dar, dacă este silit de păstorii săi și este nevoie, s-o primească spre slava lui Dumnezeu și mântuirea multora. Vai nouă, daca recomandăm candidați nevrednici de preoție. În fața lui Hristos vor da greu răspuns, atât candidatul și duhovnicul care l-a recomandat, cât și ierarhul care l-a hirotonit cu grele impedimente canonice.

50. Aceiași părinți au zis: Care este cel dintâi cuvânt al ucenicului către duhovnic? Dar al duhovnicului către ucenic?

— Cel dintâi cuvânt al ucenicului către duhovnicul lui este: „Iartă-mă, părinte, și nu mă uita la sfânta rugăciune”; iar duhovnicul să zică către ucenic: „Dumnezeu să te ierte, fiule, și să ne vedem la rai!”

51. — Părinte Paisie, ce sfaturi duhovnicești dați ucenicilor sfinției voastre, care v-au urmat sfaturile și binecuvântarea?

— Să mă pomenească la sfânta rugăciune cât vor fi în această viață trecătoare și să crească și ei ucenici duhovnicești. Ce au văzut bun la mine să urmeze și ei; iar ce au văzut rău, să mă ierte, ca să fie și ei iertați de Dumnezeu în cer!

52. Aceiași părinți l-au întrebat: Ce sfaturi dați ucenicilor care vă îngrijesc în suferință?

— Să poarte neputințele mele trupești, precum le-am purtat și eu pe ale lor, cele sufletești. În tinerețea mea am îngrijit și eu de un părinte bătrân și uneori îi făceam nemulțumiri și îl supăram. Apoi îndată îi ceream iertare și mă rugam pentru el la Dumnezeu și ziceam: „Doamne, nu cer să-mi răsplătești aici, ci dincolo!” Așa îi spun și ucenicului de chilie, că dincolo îi va răsplăti Domnul dragostea și osteneala pe care o face cu mine, păcătosul.

53. Alți părinți l-au întrebat, dacă se teme de ceasul morții.

— Cum să nu mă tem, dacă sunt om păcătos! Căci și Mântuitorul, când se ruga în Grădina Ghetsimani, zicea: *Întristat este sufletul Meu până la moarte.* În viața mea am văzut sfârșitul multor părinți și credincioși, dar nu am văzut pe nimeni râzând în clipa morții, că atunci e atunci!

54. Ucenicii iarăși l-au întrebat: Care sunt ultimele cuvinte pe care ați dori să le rostiți în clipa plecării la Hristos?

— În ceasul acela aș dori să repet rugăciunea cea mai de pe urmă a Sfântului Apostol și Arhidiacon Ștefan: *Doamne, Iisuse, primește duhul meu!* (Fapte 7, 59).

55. Ucenicii de chilie l-au întrebat: Ce cuvânt de învățătură ne lăsați ca testament, pentru a merge pe calea mântuirii?

— Să facem și noi ceea ce învățăm pe alții, și tot ce facem în viață să fie spre slava lui Dumnezeu și spre folosul aproapelui, că *dragostea acoperă mulțime de păcate.* Acest testament vă las tuturor ucenicilor mei, adică testamentul dragostei.

56. La urmă a spus Părintele Paisie ucenicului său apropiat:

— Părinte Ioanichie, este timpul să pui în practică ceea ce ai scris și ai învățat pe alții; că nu cel ce învață este mare la Dumnezeu, ci cel ce va face și va învăța, acela mare se va chema întru Împărăția lui Dumnezeu! Amin.

Doamne, numără în ceata sfinților sufletul părintelui nostru Paisie Duhovnicul!

ARHIMANDRITUL SERAFIM POPESCU, Mănăstirea Brâncoveanu (1912-1990)

a. Viaţa

Cuviosul Arhimandrit Serafim Popescu s-a născut în anul 1912, într-un sat aproape de Alba Iulia. Părinţii săi, fiind foarte evlavioşi, i-au dat o educaţie religioasă deosebită.

Având chemare pentru viaţa monahală, mai întâi a studiat Academia Teologică din Sibiu, între anii 1932-1936, apoi şi-a luat doctoratul la Facultatea de Teologie din Cernăuţi, între anii 1936-1938. A mai studiat un an la Facultatea de Teologie din Atena, apoi încă un an s-a nevoit la Schitul Românesc din Muntele Athos.

În anul 1941 a primit tunderea în monahism la Mănăstirea Brâncoveanu, iar în anul 1943 a fost hirotonit preot şi apoi numit stareţ al acestei mănăstiri, pe care a povăţuit-o duhovniceşte mai mulţi ani de zile, reuşind să formeze o obşte bine închegată.

Retrăgându-se din stăreţie, ultimii ani ai vieţii sale i-a pus în slujba lui Dumnezeu şi a credincioşilor, devenind duhovnicul monahilor şi al tuturor bunilor creştini care veneau aici în număr destul de mare.

Ajungând la vârsta de aproape 80 de ani, blândul Arhimandrit Serafim, părintele duhovnicesc al multor pelerini şi credincioşi, şi-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Hristos, în anul mântuirii 1990.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Arhimandritul Serafim zicea către ucenicii săi:

— Mulţumim Domnului. Ne străduim să mergem împreună cu Hristos spre Emausul cel de sus! Dumnezeu rămâne cu noi în viaţă, cât timp facem voia Lui. Când nu-L ascultăm, ne mai lasă şi singuri, ca să vedem cât este de greu fără El!

2. L-au întrebat părinţii: Ce v-a plăcut mai mult în Sfântul Munte Athos?

— Râvna şi disciplina călugărilor atoniţi, punctualitatea lor pentru sfintele slujbe, respectarea cu sfinţenie a rânduielilor canonice şi tipiconale, precum şi osârdia lor pentru apărarea Ortodoxiei şi a învăţăturii Sfinţilor Părinţi, chiar cu preţul vieţii. Aceasta m-a mişcat şi m-a zidit mai mult sufleteşte. De aceea, m-am întors din Athos în ţară hotărât să intru şi eu în monahism, după cum am şi făcut.

3. Aceiaşi părinţi l-au întrebat despre sfaturile duhovniceşti ale bătrânilor.

— Părinţii mei duhovniceşti mă îndemnau să fiu nelipsit de la sfintele slujbe şi să iubesc cu totală dăruire pe Dumnezeu şi pe oameni. Aceste două fapte bune le iubesc şi acum cel mai mult. Să slujesc în biserică şi să sfătuiesc duhovniceşte pe credincioşii care vin la noi.

4. L-au întrebat iarăşi, care ar fi cele mai necesare virtuţi care trebuie să

împodobească viaţa preotului.

— În toată viaţa sa, preotul trebuie să fie călăuzit de aceste fapte bune: credinţă puternică în Dumnezeu, dragoste spre oameni, bunăcuviinţă, smerenie şi râvnă lăuntrică pentru Hristos. Apoi să aibă înainte prezenţa lui Hristos în toate privinţele şi să facă cu credincioşii care vin la el ce ar face Iisus în locul lui. Hristos poartă poverile necazurilor noastre, Se face una cu noi. Aşa şi preotul. Hristos Se face una cu sufletul adus înaintea Lui. Îl înţelege, îl mângâie, îl ridică, îl încurajează şi Se face tuturor toate.

5. Iarăşi l-au întrebat, cum trebuie împăcată asprimea sfintelor canoane şi dreptatea lui Dumnezeu cu dragostea şi mila pentru oameni.

— Totul depinde de starea sufletească a penitentului. Acesta este cel mai bun indiciu pentru duhovnic. Nici asprime prea apăsătoare, nici mângâiere şi iertare prea uşoară. Starea sufletului arata măsura cuvenită. Depinde de rană, de vechimea ei şi de starea de îndreptare a penitentului.

6. Ucenicii săi l-au întrebat: Când putem fi vrednici de Trupul şi Sângele Domnului?

— Când aţi ajuns la starea de curăţie trupească şi sufletească, prin post, rugăciune şi împăcare cu sine, cu semenii şi cu Dumnezeu.

7. Iarăşi l-au întrebat despre rolul mănăstirilor şi al monahilor în apărarea credinţei ortodoxe şi a unităţii noastre spirituale şi naţionale.

— Mănăstirile noastre ortodoxe au fost din totdeauna lăcaşuri şi şcoli duhovniceşti ale evlaviei şi sfinţeniei, în care s-au cultivat marile virtuţi evanghelice şi s-au desăvârşit sufletele iubitoare de Hristos, până au ajuns la asemănarea cu Dumnezeu. Mănăstirile sunt şi adevărate cetăţi ale Ortodoxiei, ale tradiţiei, ale moralei şi rânduielii Bisericii noastre Ortodoxe.

8. Iar despre călugări a zis:

— Călugării trebuie să predice oamenilor pe Hristos, nu atât prin cuvânt, cât prin ţinuta lor morală şi prin exemplul vieţii lor. Este o predică tăcută, prin exemplul personal, şi o predică arătată, văzută, prin ţinuta lui morală. Este bine să înceapă fiecare călugăr să predice pe Hristos prin viaţa lui. Aceasta este cea mai puternică predică. Preoţii călugări, însă, sunt datori să predice şi cu cuvântul, mai ales acum, când este atâta sete de cunoaştere şi de cuvânt. Să dea permanent sfat la cei care cer, să îndemne la viaţă morală, să dea ajutor material, după posibilităţi, celor săraci, să folosească pe toţi prin viaţa şi exemplul lor şi să se roage pentru lume.

9. Unii din părinţi l-au întrebat: Care este cea mai importantă faptă bună a monahilor?

— Rugăciunea de laudă lui Dumnezeu, rugăciunea pentru oameni şi pentru mântuirea sa. Călugărul este mai întâi om al rugăciunii şi apoi al cuvântului.

10. La urmă Părinte Serafim le-a dat un ultim cuvânt de folos:

— Să închidem ochii cu pace la picioarele Crucii lui Hristos!

CUVIOȘI DIN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI XX

ARHIMANDRITUL ELEFTERIE MIHALE, Mănăstirea Dervent (1900-1990)

Evlaviosul Arhimandrit Elefterie s-a născut în sudul Dobrogei, din părinți macedoneni binecredincioși. La vârsta cuvenită s-a căsătorit.

Dar, murindu-i soția de tânără, a părăsit cele pământești și s-a închinoviat în obștea Mănăstirii Balaciu-Ialomița.

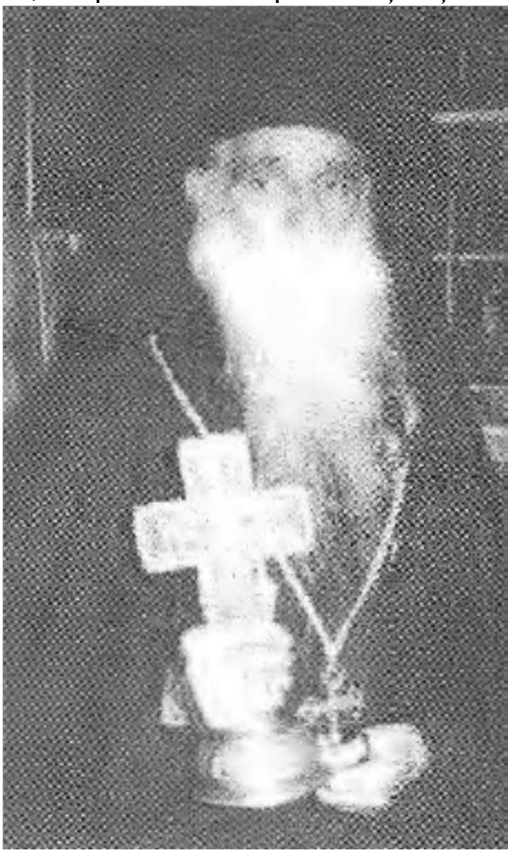

În anul 1933 a primit tunderea monahală, luând numele de Elefterie. Apoi a fost hirotonit diacon și preot în anul 1938 și este numit stareț la Mănăstirea Dervent-Constanța, pe care o povățuiește cu multă înțelepciune peste 20 de ani, crescând mai mulți ucenici.

Între anii 1959-1969 a fost scos din viața monahală de regimul ateist. În toamna anului 1969 este numit preot slujitor și duhovnic la Mănăstirea Agapia Veche. Fiind foarte râvnitor pentru Hristos, întrecea pe toți cu postul, cu înfrânarea, cu nevoința, cu rânduiala de chilie, cu smerenia și cu milostenia.

Timp de 16 ani de zile a săvârșit Sfânta Liturghie și toate slujbele aproape zilnic, iar în timpul liber mărturisea, sfătuia și îndruma pe călugărițe și pe credincioși să facă întru toate voia lui Dumnezeu. Toate le făcea cu multă dragoste de Dumnezeu și de oameni, neluând nimic de la nimeni. Iar dacă era silit să primească ceva, împărțea în aceeași zi la cei săraci. Așa a ajuns duhovnic vestit în partea locului, având mulți fii sufletești.

Fiind mare postitor și rugător pentru lume, se hrănea numai cu mâncare pustnicească și se nevoia pe ascuns, întrecând pe mulți călugări și duhovnici cu nevoință sa. Puțini alți duhovnici din vremea sa aveau râvna și bucuria Sfintei Liturghii zilnice precum avea Protosinghelul Elefterie. De asemenea, avea și darul vindecării bolilor trupești, moștenit din tinerețe, reușind să vindece mulți bolnavi cu rugăciunea, cu postul și cu plante, fără medicamente. Dar, pentru toți bolnavii care veneau la el, întâi le făcea Sfântul Maslu, apoi îi pomenea la Sfânta Liturghie și după aceea le recomanda tratament natural.

În anul 1985 se retrage în obștea Mănăstirii Secu, unde continuă aceeași nevoință din tinerețe. Apoi, simțindu-și aproape sfârșitul vieții, se reîntoarce la Mănăstirea Dervent și la 10 mai, 1990, își dă sufletul cu pace în mâinile lui Hristos.

Odihnește, Doamne, în pace pe adormitul robul Tău, Arhimandritul Elefterie!

CUVIOȘI DIN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI XX

ARHIMANDRITUL BENEDICT GHIUȘ, Mănăstirea Cernica (1904-1990)

Fericitul și blândul Arhimandrit Benedict s-a născut în comuna Domnești – Vrancea, în anul 1904. Fiind ales de Dumnezeu pentru viața duhovnicească, face seminarul, apoi Facultatea de Teologie la Cernăuți și își termină doctoratul în Franța.

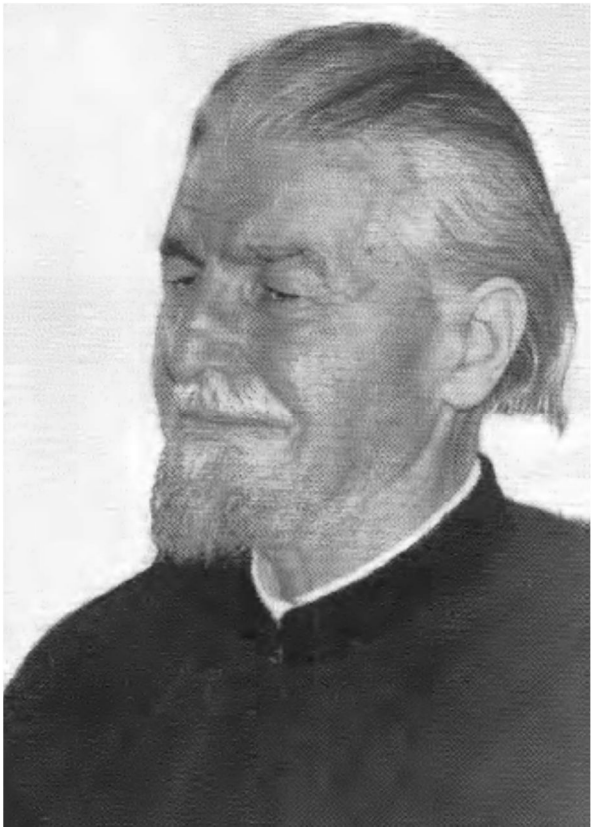

În anul 1934 este tuns în monahism la Mănăstirea Noul Neamț-Basarabia, unde mai târziu avea să fie propus episcop de Bălți. Dar el, renunțând, este hirotonit preot și ajunge slujitor și duhovnic la Catedrala Patriarhală din București, devenind un mare povățuitor, mai ales pentru studenți și intelectuali. Având suflet râvnitor pentru Hristos, a practicat rugăciunea inimii și a îndemnat pe mulți la o trăire înaltă duhovnicească.

Între anii 1949-1954, a fost profesor la Seminarul Monahal de la Mănăstirea Neamț, crescând duhovnicește mulți călugări și preoți. Între anii 1954-1958, a fost închis pentru Hristos de atei din motive religioase, împreună cu cei mai buni preoți, profesori și călugări din țară, răbdând toate cu multă bărbăție.

Din anul 1958 până în anul 1978, este din nou preot slujitor și duhovnic la Catedrala Patriarhală, de unde apoi se retrage în obștea Mănăstirii Cernica. Aici își continuă mai departe viața sa duhovnicească de taină, în rugăciune, în liturghie și în adânc de smerenie. Tot aici lucrează mai mulți ani la diortosirea celor patru volume de Proloage, tipărite la Mănăstirea Neamț în anii 1854 – 1856, care, peste câțiva ani, aveau să vadă lumina tiparului.

Ajuns la vârsta de 86 de ani și fiind bolnav, își dă sufletul în mâinile lui Hristos în același adânc de smerenie, împăcat cu sine, cu toți oamenii și cu Însuși Dumnezeu, Căruia I-a slujit cu atâta bucurie, dăruire și blândețe.

Doamne, numără în ceata drepților Tăi pe fericitul robul Tău, Arhimandritul Benedict!

CUVIOȘI DIN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI XX

PROTOSINGHELUL VITIMION NIȚOIU, Mănăstirea Slănic – Argeș (1906-1990)

Cuviosul Protosinghel Vitimion s-a născut în comuna Zăvoieni, județul Vâlcea, în anul 1906. După ce termină liceul și face armata, în anul 1937 intră în viața monahală la Mănăstirea Ghighiu-Ploiești. După trei ani primește tunderea în monahism, iar în anul 1943 este făcut preot și duhovnic, devenind egumen la schiturile: Cetățeni-Dâmbovița, Ciocanu-Argeș și Slănic-Argeș.

Ca stareț al Schitului Slănic, a povățuit obștea acestui schit din anul 1944 până în 1978, construind mai multe chilii și înmulțind numărul fraților la peste 20.

În acești 34 de ani, cuviosul egumen Vitimion a crescut peste zece ucenici buni și iubitori de Dumnezeu, care, după retragerea sa, au continuat și au menținut viața duhovnicească, Sfânta Liturghie zilnică, rânduiala slujbelor, după tradiția mănăstirilor noastre.

La bătrânețe spovedea obștea și pe credincioși, îndemnându-i să urmeze cu toată evlavia pe calea pocăinței, iar la sărbători săvârșea Sfânta Liturghie. La biserică era nelipsit de la sfintele slujbe de zi și noapte. Stătea de vorbă cu credincioșii, îi întărea sufletește prin rugăciuni și cuvinte de mângâiere, apoi îi invita pe toți la masă.

Sfinția sa era un om al rugăciunii neîncetate și al postului. Avea încă și darul cuvântului și al lacrimilor și pe toți îi zidea și-i împăca sufletește. Avea mare evlavie către Maica Domnului și în fiecare dimineață la ora cinci citea acatistul Bunei-Vestiri.

Iată și câteva din sfaturile duhovnicești ale părintelui Vitimion:

Tuturor ucenicilor săi le zicea adeseori: „Fraților, iubiți pe Dumnezeu din tot sufletul, din tot cugetul și din toată inima voastră". Alteori îi îndemna să iubească pe Dumnezeu mai presus de orice, apoi biserica, slujbele, postul și milostenia și să nu fie călugării numai purtători de haine negre.

Dacă se întâmpla ca într-o zi să nu vină vreun sărac la el, ieșea pe cerdacul chiliei și zicea: „Astăzi nu m-a cercetat Domnul, căci nu mi-a venit niciun sărac. Ei sunt avocații mei la judecată".

Când pleca undeva, pentru nevoile schitului, mai întâi se ruga în biserică, cerând ajutorul lui Dumnezeu, și așa pleca la drum. Iar seara, când se întorcea, mulțumea lui Dumnezeu în biserică, se închina, lua anafura și pe urmă mânca. Niciodată nu mânca la drum, dar pe ucenici nu-i oprea. De asemenea, avea privirea mereu plecată în jos și niciodată nu privea în fața omului. Aceasta îndemna și pe ucenicii lui. Apoi, tot ce avea în plus dădea milostenie, lăsând numai strictul necesar.

Fiind pe patul de suferință, îl rugau ucenicii să mănânce. Iar el le răspundea: „S-a terminat ca ața de pe mosor. Mă duc la Domnul și trebuie să fiu cu stomacul gol".

În anul 1990, la praznicul Bunei-Vestiri, a spus tuturor fraţilor: „Marţi, 27 martie, între orele 10,30 şi 11,00, mă voi duce la Domnul!” Apoi a primit Preacuratele Taine. Iar în ziua de 27 martie, la ora prezisă dinainte, a zis: *Acum sloboade pe robul Tău, Stăpâne...* Ultimele cuvinte au fost acestea: „Maica Domnului, primeşte-mă la tine!” În clipa aceea şi-a dat duhul în mâinile Domnului, fiind plâns cu multe lacrimi de ucenicii săi.

CUVIOŞI DIN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI XX

ARHIMANDRITUL DOSOFTEI MORARIU, Mănăstirea Slatina-Suceava (1913-1990)

Acest râvnitor arhimandrit, mare teolog şi preot misionar vestit în ţara noastră, era cu metania din obştea Mănăstirii Sihăstria.

Născut în satul Stăuceni-Botoşani, în anul 1913, din părinţi binecredincioşi, s-a format duhovniceşte de către ieroschimonahul Ioanichie, egumenul Sihăstriei, între anii 1932-1934, primind la călugărie numele de Dosoftei.

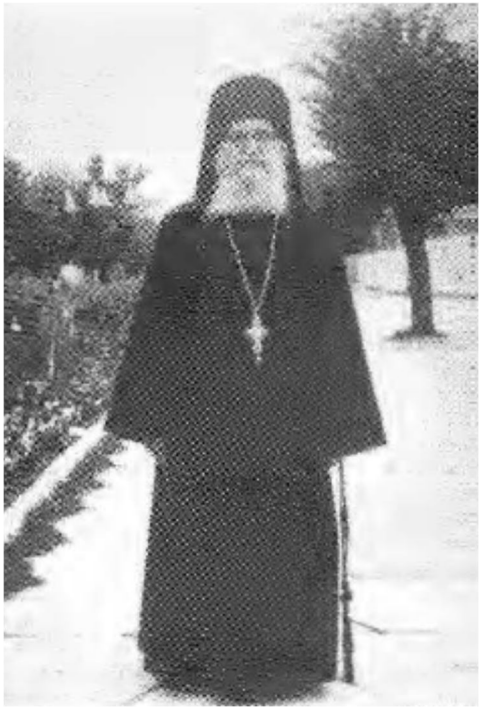

După terminarea seminarului, continuă studiile teologice la Academia Teologică „Andrei Şaguna" din Sibiu, bucurându-se de iubirea tuturor. Apoi, râvnind pentru Hristos, a fost trimis ca diacon şi preot misionar în Basarabia şi Ucraina, în timpul celui de al doilea război mondial. Acolo a stat câţiva ani şi a făcut multă misiune ortodoxă, slujind Sfânta Liturghie, botezând mii de copii şi oameni de toate vârstele rămaşi nebotezaţi şi mângâind pe cei din suferinţă.

Aceasta a fost cea mai mare misiune evanghelică a Arhimandritului Dosoftei Murariu, pe care a împlinit-o cu multă bucurie şi râvnă apostolească.

Întorcându-se în ţară, termină Teologia la Sibiu şi susţine ca teză de licenţă lucrarea „Viaţa Sfântului Serafim de Sarov", în traducere românească, carte care a avut un mare ecou duhovnicesc în ţara noastră, îndemnând pe mulţi la practicarea rugăciunii lui Iisus şi la o profundă trăire creştinească. Prin Arhimandritul Dosoftei pătrunde la noi, atât trăirea mistică în Hristos a celui mai popular sfânt rus din secolul al XIX-lea, cât şi râvna neîncetatei rugăciuni în mănăstiri şi în rândul credincioşilor.

Între anii 1954-1958 a fost închis în temniţă pentru credinţa în Hristos, pătimind multe bătăi şi prigoniri. La întoarcere, a fost câţiva ani preot slujitor la Catedrala Patriarhală, apoi preot misionar peste zece ani în câteva sate din Ardeal.

La bătrâneţe se retrage la Mănăstirea Sihăstria, metania sa, apoi se stabileşte definitiv la Mănăstirea Slatina-Suceava, unde îşi dă obştescul sfârşit în primăvara anului 1990.

PROTOSINGHELUL CALINIC CARAVAN, Mănăstirea Lainici (1906-1991)

a. Viaţa

Cuviosul duhovnic Calinic s-a născut în comuna Vladimir, judeţul Gorj, şi a intrat în nevoinţă monahală la Mănăstirea Frăsinei, în anul 1925, unde a primit şi tunderea monahală. În anul 1930 a fost trimis la Mănăstirea Lainici. În anul 1935 a fost hirotonit preot şi aici a slăvit pe Dumnezeu ziua şi noaptea, săvârşind sfintele slujbe cu toată evlavia şi povăţuind pe călugări şi mireni pe calea pocăinţei şi a smereniei.

Era un părinte cuvios, tăcut, blând şi smerit şi dobândise din tinereţe rugăciunea inimii, pe care o lucra neîncetat. Încă îndemna şi pe ucenicii săi să deprindă această dumnezeiască lucrare.

În anul 1952, murind egumenul Visarion Toia, protosinghelul Calinic a fost numit stareţ în locul lui, povăţuind soborul acestui sfânt lăcaş timp de 22 de ani, până în anul 1974. În acest timp a crescut numeroşi fii sufleteşti şi a înnoit duhovniceşte Mănăstirea Lainici.

Cea mai însemnată faptă bună a Protosinghelului Calinic era neîncetata rugăciune a inimii, pe care o dobândise cu darul Duhului Sfânt şi care îi aducea multă pace şi bucurie în suflet.

Împlinind vârsta profeţită de prorocul David şi ajungând la 85 de ani şi-a binecuvântat ucenicii şi s-a mutat cu pace în odihna lui Hristos.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Ucenicii Părintelui Calinic i-au cerut cuvânt de folos. Iar el le-a zis:

— Să tăceţi mereu, să vă rugaţi mult, cât mai mult, să nu adunaţi averi pe pământ, să iubiţi biserica şi pe oameni şi să aveţi mintea la Dumnezeu!

2. Apoi l-au întrebat de rânduiala rugăciunii monahilor.

— Să nu lipsiţi de la slujbele Bisericii, la chilie să citiţi Psaltirea, un acatist şi Paraclisul Maicii Domnului, iar rugăciunea minţii şi a inimii să o ziceţi mereu ziua şi noaptea. Şi, dacă veţi trăi în dragoste şi veţi face ascultare, cred că vă veţi mântui. Că cei smeriţi, blânzi şi ascultători se mântuiesc sigur şi cel mai uşor!

3. Iarăşi l-au întrebat: Cum se pot mântui călugării şi mirenii în zilele noastre?

— La temelia mântuirii noastre, a călugărilor, stă ascultarea; iar la mireni stă milostenia şi naşterea de copii. Dar la ascultare trebuie să adăugăm, atât rugăciunea neîncetată, cât şi smerenia, că fără aceste trei fapte bune, nimeni nu se poate mântui.

4. L-au întrebat părinţii dacă este mulţumit în viaţa monahală.

— Nu sunt mulţumit de mine, pentru că mi-am cheltuit viaţa mai mult cum am vrut, decât cum ar fi trebuit şi am făgăduit. De acum nu mai doresc altceva decât să trăiesc cu Dumnezeu în inima mea, până îmi voi da sufletul în

mâinile Lui, că mai mare bogăție ca aceasta nu este alta pe pământ. Grija Martei să rămână celor mai tineri, iar eu vreau să urmez lui Hristos ca Maria.

5. Iarăși l-au întrebat: Cum pot ajuta călugării pe mireni la mântuire?

— Cel mai mult îi pot ajuta prin rugăciune, prin sfaturi duhovnicești, prin milostenie și prin viața lor curată. Că degeaba sfătuim cu limba, dacă smintim cu faptele noastre pe mireni!

6. A fost iarăși întrebat dacă se teme de ceasul morții și al judecății.

— Mă tem, pentru că nu am făcut binele pe care trebuia să-l fac înaintea lui Dumnezeu. Însă, un lucru știu, că m-am luptat din răsputeri să împlinesc datoriile călugărești, cu ajutorul lui Hristos. Dar nu orice luptă este încununată și răsplătită.

7. Ucenicii săi l-au întrebat despre bucuriile duhovnicești pe care le-a avut în viață.

— Cele mai mari bucurii mi-au dat în mănăstire viața de liniște și rugăciunea stăruitoare. Dorința mea cea mai mare a fost să deprind rugăciunea inimii. Dar pe aceasta numai darul lui Dumnezeu o dă. Când eram stareț, eram foarte răspândit cu grijile mănăstirii, încât nu aveam timp nici să mă rog și să merg regulat la biserică. Dar odată m-am retras singur într-o chilie la metocul nostru și acolo am început să postesc mult, să dorm foarte puțin și să mă rog cu silință, cu osteneală și metanii, rostind ziua și noaptea rugăciunea „Doamne, Iisuse...”. Numai seara târziu gustam puțină pâine și un pahar cu apă.

După două zile, încă nu simțeam dulceața rugăciunii. Dar a treia zi a avut Dumnezeu milă de mine. Am simțit deodată o mare bucurie, o bucurie cerească, care a năvălit în sufletul meu. Lacrimile îmi curgeau fără întrerupere și o pace sfântă îmi stăpânea întreaga ființă. După un timp mi-am revenit și abia atunci am înțeles că aceasta este adevărata cale ce duce la rugăciunea cea de foc, despre care spun Sfinții Părinți.

Deci, rugăciune, rugăciune multă și iar rugăciune! De când am gustat dulceața rugăciunii lui Iisus, n-am mai lăsat-o. Prin rugăciune am biruit toate greutățile vieții. Prin rugăciune am câștigat răbdare, blândețe și liniștea sufletului, care este așa de scumpă!

MONAHIA EUSTOHIA CIUCANU, Mănăstirea Agapia (1929-1991)

Monahia Eustohia a fost cea mai vrednică stareță a Mănăstirii Agapia, din a doua jumătate a secolului XX.

S-a născut în anul 1929, în comuna Ceahlău-Neamț, într-o familie de oameni credincioși, primind o aleasă educație creștinească. În anul 1944 a intrat în obștea Mănăstirii Agapia, având ca maică duhovnicească pe monahia Haritina Gavril. În anul 1952 a primit tunderea în cinul monahal, după care a urmat Seminarul Monahal și Facultatea de Teologie.

În anul 1960 a fost numită stareță a Mănăstirii Agapia, pe care, împreună cu Agapia Veche, le povățuiește cu multă înțelepciune timp de 32 de ani, mărind numărul călugărițelor și surorilor de la 300 la peste 500 de suflete.

În toți acești ani, monahia Eustohia a îmbinat cu multă înțelepciune râvna Mariei cu osteneala Martei, adică sfintele slujbe și viața duhovnicească cu buna chivernisire a celor materiale, căutând să împace pe toți și să slăvească neîncetat pe Dumnezeu.

Ca stareță a celei mai mari mănăstiri din țară și din lumea ortodoxă, monahia Eustohia, călăuzită de Duhul Sfânt, a crescut duhovnicește și a călugărit sute de monahii, care și-au închinat viața lui Hristos.

Ajutată de harul lui Dumnezeu și urmând sfatul duhovnicilor, monahia Eustohia s-a opus de mai multe ori conducerii ateiste a țării de a transforma mănăstirile voievodale în muzee și de a scoate monahiile tinere din Mănăstirea Agapia.

Curajul și bărbăția ei i-au împletit îndoită cunună, întrecând pe multe altele în mărturisirea lui Hristos. Dar, fiind suferindă, i-a rânduit Dumnezeu să se săvârșească din această viață tot în ascultare. Căci, fiind chemată la Patriarhie, și-a dat acolo obștescul sfârșit, în februarie, 1991, încredințându-și sufletul în mâinile Mirelui Hristos, ca o fiică a nemuritoarei ascultări, fiind plânsă de obștea întregii Mănăstiri Agapia.

PROTOSINGHELUL CALINIC PRISECARU, Mănăstirea Văratec (1906-1992)

a. Viaţa

Cuviosul Protosinghel Calinic Prisecaru s-a născut în comuna Drăguşeni-Galaţi, în anul 1906, într-o familie de ţărani credincioşi. La vârsta de 16 ani intră ca frate în obştea Mănăstirii Neamţ. Apoi urmează Seminarul şi Facultatea de Teologie la Bucureşti, iar în anul 1935 este hirotonit diacon şi preot slujitor la Mănăstirea Văratec. Şi a rânduit Dumnezeu ca în câţiva ani să devină cel mai iscusit duhovnic al acestei mănăstiri, pe care a povăţuit-o duhovniceşte peste 55 de ani.

Prin blândeţea, îndelunga răbdare şi bunătatea sa, protosinghelul Calinic a contribuit personal la formarea duhovnicească a mii de călugăriţe şi surori din Mănăstirea Văratec, îndemnându-le neîncetat la rugăciune, la smerenie, la tăcere, la sfintele slujbe şi la ascultare. Sfinţia sa nu dădea canoane mari, ci pe măsura şi puterea fiecăruia. Însă cerea de la fiicele sale duhovniceşti mai ales participarea regulată la Sfânta Liturghie şi la Utrenie, împlinirea canonului rânduit la chilie, milostenia şi citirea cărţilor sfinte.

Celor bolnave şi bătrâne, care nu puteau veni la biserică, le cerea pravila de chilie, adică citirea Psaltirii, a canoanelor din Ceaslov, metanii şi închinăciuni după putere şi rugăciunea „Doamne, Iisuse...”. Dar mai mult decât toate le cerea să trăiască unele cu altele în permanentă iubire, să se spovedească regulat şi să facă ascultare duhovnicească fără cârtire, iar de moarte să nu uite niciodată.

Ajungând la vârsta de 86 de ani, a binecuvântat toarte maicile şi surorile care îi erau fiice duhovniceşti, cerându-le să se roage pentru el. Apoi, primind Preacuratele Taine, şi-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Hristos.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Odată spunea ucenicilor săi cum a venit la mănăstire:

— Cred că rugăciunile mele către Maica Domnului şi renumele mare pe care îl avea pe atunci Mănăstirea Neamţ în toată ţara m-au adus la mănăstire. Apoi, sfintele slujbe aşa de frumoase care se făceau aici. Nu degeaba poporul nostru credincios numea marea lavră de la Neamţ „Ierusalimul Moldovei”.

2. Ca duhovnic la Mănăstirea Văratec am cunoscut călugăriţe cu înaltă trăire duhovnicească. Unele posteau toată viaţa, mâncând o dată pe zi, seara, după ce terminau Psaltirea de citit. Altele ţineau desăvârşită tăcere cu rugăciunea inimii, cum erau maicile Epraxia Mălău şi Lavrentia, sora ei de chilie, care mâncau numai legume, seara, şi privegheau noaptea în rugăciuni şi metanii. Altele erau vestite mame duhovniceşti, cu multe ucenice, pe care le creşteau cu răbdare, în smerenie şi iubire de Dumnezeu. Dintre acestea, amintesc pe maicile Glicheria Chirilă şi Agafia Gălbează.

Altele practicau rugăciunea inimii și erau nelipsite de la biserică ziua și noaptea. Altele sfătuiau mult pe mireni, împărțeau cărți sfinte prin sate, formau ucenice bune, învățau pe cele tinere muzica psaltică, coseau veșminte preoțești și făceau broderii renumite pentru sfintele biserici. Toate se osteneau să devină mirese ale lui Hristos și împlineau poruncile Domnului după râvnă și putere, cu binecuvântarea duhovnicului lor. Dintre acestea amintesc doar câteva maici: Agripina Maxim, Agafia Roșea, Evstatia Manu, Veniamina Rădeanu și maica Irina, ecleziarha mănăstirii. Pe toate acestea le-am avut multă vreme fiice duhovnicești și mă foloseam de nevoința și ascultarea lor.

Am constatat că toate aceste „fiice ale Ierusalimului" veneau din familii sănătoase de la țară, cu părinți foarte credincioși. Sentimentul religios sădit în inimile lor de părinți acasă a crescut și a dat roade însutit prin venirea lor la mănăstire. Iată de ce este așa de strânsă legătura sufletească între mănăstiri și sate, între călugări, mai ales duhovnici, și credincioși. Roadele lor binefăcătoare se văd și astăzi, că unii se întăresc și se mântuiesc prin ceilalți, căci toți suntem frați întru Hristos.

3. Ucenicii l-au întrebat ce bucurii duhovnicești deosebite a avut în viața de mănăstire.

— Cele mai mari bucurii mi le-au dat biserica, sfintele slujbe și mai ales Sfânta Liturghie, pe care o săvârșesc cu nevrednicie de 50 de ani. Că dacă nu ne sunt dragi rugăciunea, biserica și Sfânta Liturghie, nu putem fi călugări și atunci degeaba am venit la mănăstire.

A doua mare bucurie în viața mea de preot și duhovnic am avut-o când am văzut suflete tinere că lasă lumea și vin la mănăstire să slujească lui Hristos. Toate surorile noi venite la mănăstire mi-au adus bucurie în suflet.

A treia mare bucurie am trăit-o când am văzut la spovedanie că maicile progresează mereu în rugăciune, în smerenie, în ascultare și în toată fapta bună. Maicile și surorile râvnitoare pentru Hristos întotdeauna m-au bucurat, iar cele îndoielnice, nehotărâte și stăpânite de gânduri pământești m-au întristat, știind că mântuirea duhovnicului depinde de fiii săi sufletești.

De asemenea, mă bucur întotdeauna când fac călugării, când văd în obște dragoste, bucurie și râvnă pentru mântuire, și când se săvârșesc slujbe frumoase în biserică, mai ales la hramuri și sărbători. Acestea sunt marile mele bucurii duhovnicești în viața mea de preot și din acestea m-am hrănit. Sper ca, prin rugăciunile fiilor mei sufletești, să ajung și la cea mai mare bucurie pe care o dorim cu toții, adică mântuirea sufletului.

4. A fost întrebat iarăși: Cum putem noi lăuda mai mult pe Dumnezeu?

— Prin cât mai multă rugăciune la chilie, la biserică și la ascultare. Începem cu cantitatea și terminăm cu calitatea. Apoi Îl lăudăm pe Dumnezeu prin viața noastră duhovnicească. Căci, dacă Îl lăudăm numai cu gura, iar cu inima și cu viața nu, atunci nu suntem călugări, ci numai purtători de haine negre!

5. Aceiaşi părinţi l-au întrebat: Cum pot ajuta duhovniceşte călugării pe mireni?

— Prin trei lucruri mai ales îi folosim pe mireni. Prin rugăciune cât mai multă pentru lume, printr-o viaţă călugărească model şi prin multă dragoste. De vor vedea la noi aceste fapte bune, se vor întoarce mulţumiţi şi zidiţi sufleteşte la casele lor.

6. Despre viaţa duhovnicească în Mănăstirea Văratec zicea:

— În general viaţa duhovnicească este bună, mulţumitoare. Sunt maici de rugăciune, nelipsite de la biserică; fac milostenie, postesc mult, citesc la Psaltire, practică rugăciunea minţii, se spovedesc mai des şi au grijă de suflet. Însă, majoritatea au o viaţă duhovnicească ascunsă. Chiar acum, nu de mult, s-au săvârşit în chip minunat două maici surori după trup şi după duh, anume Epraxia şi Olimpiada Maxim. Erau din judeţul Suceava, venite din copilărie la mănăstire. Prima avea 88 de ani, iar a doua, 87, şi duceau o viaţă sfântă de post şi neîncetată rugăciune. Fiecare din ele dorea să plece la Domnul înaintea celeilalte, dar Dumnezeu le-a luat pe amândouă din trup în aceeaşi zi, la câteva ore una după alta. Au fost puse în două sicrie, prohodite odată şi îngropate în acelaşi mormânt. Cum au fost unite pe pământ, aşa s-an dus şi la cer! Un caz unic aici, la Mănăstirea Văratec.

CUVIOȘI DIN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI XX

CUVIOSUL IUVENALIE STRĂINUL, Mănăstirea Sfânta Ecaterina – Sinai (1902-1992)

Cuviosul ieromonah Iuvenalie Străinul s-a născut în anul 1902, în orașul Moinești-Bacău, din părinți temători de Dumnezeu. Dorind să-și închine viața lui Hristos, în anul 1927 a intrat în obștea Mănăstirii Durău-Neamț. După doi ani se duce la Mănăstirea Frăsinei, unde primește tunderea monahală, iar în anul 1931 pleacă definitiv din țară și se închinoviază în Schitul Românesc Prodromul din Muntele Athos.

Aici s-a nevoit șapte ani de zile ca sihastru la mai multe chilii, fiind foarte iubitor de singurătate și liniște și lucrând rugăciunea lui Iisus.

În anul 1938 s-a dus în Țara Sfântă, unde a cunoscut pe Cuviosul Ioan Iacob, la Mănăstirea Sfântul Sava, nevoindu-se împreună până în anul 1947. Înființându-se Mănăstirea românească „Sfântul Ioan Botezătorul" de la Iordan, monahul Iuvenalie s-a stabilit împreună cu Cuviosul Ioan Iacob, starețul schitului, în acest sfânt lăcaș.

În anul 1953, Cuviosul Ioan, retrăgându-se la pustie în Peștera Sfintei Ana, a rămas egumen monahul Iuvenalie, care a fost hirotonit ieromonah de către Patriarhul Justinian, în anul 1965.

În anul 1970 pleacă la Muntele Sinai și se nevoiește 20 de ani la Mănăstirile Sfânta Ecaterina și Rait, în aspră nevoință pustnicească.

Ajungând la adânci bătrâneți, și-a dat sufletul cu pace în mâinile Domnului, pe Care L-a slăvit 90 de ani.

MONAHUL DAMIAN GUŢEA, Mănăstirea Cernica (1905-1993)

a. Viaţa

Părintele Damian Guţea, din obştea Mănăstirii Cernica, s-a născut în anul 1905, la Blejeşti-Teleorman. Fiind chemat de Dumnezeu, a intrat în obştea Mănăstirii Cernica, în anul 1926, primind la călugărie numele de Damian. Duhovnicul său era ieroschimonahul Ghelasie, un mare isihast şi un părinte duhovnicesc foarte sporit în asceză şi rugăciune, de loc din judeţul Mehedinţi.

Refuzând hirotonia, monahul Damian a fost arhondarul Mănăstirii Cernica peste 15 de ani, primind pe toţi cu multă dragoste şi călăuzindu-i la biserică şi la duhovnicii mănăstirii.

Călugăr foarte râvnitor, isihast, tăcut şi ascet, se silea să meargă pe urmele duhovnicului său. Nu-l interesa nimic din cele pământeşti, se ruga neîncetat, era nelipsit de la slujbele bisericii şi îngrijea de bătrâni şi bolnavi.

Părintele Damian avea şi darul răbdării şi al statorniciei, căci săvârşea ascultarea cu multă smerenie şi nu pleca niciodată din mănăstire. După al doilea război mondial, n-a plecat din mănăstire niciodată, timp de aproape 50 de ani, nici măcar până la poarta mănăstirii. Îşi avea chilia pe insula Sfântul Nicolae, aproape de cimitirul mănăstirii. În timpul său liber zăbovea numai în cimitir, aprinzând candelele celor răposaţi şi cugetând neîncetat la ceasul morţii.

Ajungând la vârsta de 88 de ani, s-a mutat cu pace la Hristos, pe Care L-a iubit toată viaţa, pentru a-L slăvi în veci cu sfinţii îngeri.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Zicea Părintele Damian ucenicilor săi:

— Am apucat doi duhovnici foarte vestiţi în nevoinţa călugărească: părintele ieroschimonah Ghelasie, un schimnic desăvârşit, şi părintele Antipa. Primul a murit în 1937 şi al doilea, mai încoace. Erau foarte căutaţi de călugări şi mireni.

2. L-au rugat ucenicii să le spună ceva despre aceşti duhovnici.

— Ce să vă spun? Că tot nu veţi putea face ce au făcut ei. Pot să spun că aceia au fost sfinţi încă din viaţă, aşa trăire duhovnicească au avut! Azi nu mai avem duhovnici din aceia. Nouă ne place să mâncăm bine, să avem bani, să luăm salariu pentru că stăm în mănăstire, să dormim mult, să bem vin, să râdem, să fim ca şi mirenii.

3. L-au întrebat iarăşi: Ce faptă bună iubeau mai mult aceşti doi duhovnici?

— Postul, că fără post nu poţi face nimic. Din mâncare multă şi vin se îngroaşă mintea, se moleşeşte trupul, vine somnul, se trezesc patimile, iar omul se răceşte în credinţă şi se depărtează de Dumnezeu. Iar dacă posteşti, atunci mintea este uşoară; somnul, mai puţin; rugăciunea, curată; şi gândurile trupeşti se risipesc. A doua faptă bună este rugăciunea. Părinţii aceştia se

rugau permanent. Părintele Ghelasie era un mare sihastru și schimnic. Zeci de ani nu ieșea deloc din chilie decât noaptea, când se închina în biserică. La chilie își făcea pravila, acolo postea, acolo spovedea lumea, acolo practica rugăciunea lui Iisus.

4. Părintele Ghelasie povățuia pe călugări după învățăturile Sfinților Părinți. Odată, spunea Părintele Damian, am vrut să plec de la arhondaric, că era greu și mă sminteam. Iar duhovnicul mi-a poruncit: „Du-te la arhondaric, dar vin să nu bei deloc! Aceasta te va scăpa de multe ispite. Iar dacă vei călca porunca mea și vei bea vin, vei aluneca în mari primejdii." Și l-am ascultat. Am ținut cu sfințenie porunca lui și m-a scăpat Dumnezeu de căderi, de boli și de moarte.

5. Având multe ispite, l-a întrebat pe duhovnic ce să facă.

— Du-te înapoi, fă ascultare la arhondaric și te va păzi Domnul de orice păcat. Dar un lucru să faci mai întâi: roagă-te și să nu bei vin, și vei birui toate ispitele! L-am ascultat. Într-adevăr, mare lucru este să asculți până la moarte de duhovnic.

6. Iar despre gânduri i-a spus:

— Nu mai vorbi cu ele, că de aceea cazi! Nu te îndulci de gânduri, oricare ar fi ele, ci alungă-le cu rugăciunea lui Iisus și cu paza minții.

7. Odată i-a spus că vrea să schimbe ascultarea, iar duhovnicul i-a spus:

— Rabdă, nu fugi de ispite, că ispitele mai mult te întăresc în viață. Luptă-te cu ele, nu te lăsa biruit.

8. Părinte Damian a fost întrebat dacă este păcat pentru un călugăr să refuze darul preoției.

— Să fie păcat? a zis bătrânul. Dimpotrivă, este o faptă bună. Lasă păcatul acesta să fie asupra mea! Câți sfinți nu au fugit de preoție? Oare s-au osândit? Cu atât mai mult noi, păcătoșii? Apoi, decât să cazi în vreun păcat după hirotonie, mai bine nu primi preoția. Mai bine să fii un călugăr bun, decât un preot rău!

9. L-au întrebat ucenicii cum trebuie să fie un adevărat călugăr.

— După aproape 60 de ani de călugărie, de abia acum îmi dau seama cum trebuie să trăiesc în mănăstire. Călugărul trebuie să fie cât mai singur, cât mai străin pe pământ și foarte tăcut. El nu trebuie să vorbească cu oamenii, ci numai cu Dumnezeu. Că vorbirea cu mirenii, spun Sfinții Părinți, te desparte de vorbirea cu Dumnezeu și de sfânta rugăciune. Postul și rugăciunea, acestea sunt lucrurile călugărului!

10. Apoi a adăugat:

— Dacă vom face trei fapte bune, Dumnezeu ne împlinește toate cele de folos. Adică: să ne rugăm stăruitor și cu credință, să postim după putere și să păzim cu sfințenie fecioria (curăția). Cu rugăciunea, cu postul și cu viața curată biruim orice ispită și ne dă Dumnezeu tot ce cerem de folos. Numai cu rugăciunea singură, mai greu ne aude Dumnezeu. Dar rugăciunea, ajutată de

post şi de viaţă curată, face adevărate minuni.

11. Fiind întrebat dacă a lipsit vreodată de la slujbele bisericii, părintele Damian a răspuns:

— Nu-mi aduc aminte! Numai când am fost la spital. Slujbele bisericii m-au hrănit pe mine. După rugăciune, postul este de mare folos la călugări. Ba şi la mireni. Dacă posteşti, mintea ţi se limpezeşte, se uşurează de gânduri şi poţi s-o înalţi la rugăciune. Iar dacă nu posteşti, mintea se îngroaşă, nu mai judecă curat, nu se mai poate ruga şi omul cade în păcate grele.

A venit la mine o bătrână credincioasă, care îmi spunea: „Părinte Damian, eu ţin totdeauna sfintele posturi, pentru că am observat că postul îmi dă multă dragoste de Dumnezeu!" Femeia aceea avea dreptate. Postul creşte în sufletul nostru dragostea de Dumnezeu. Iar când eşti cu stomacul plin, nu mai ai îndrăzneală şi nu poţi să te rogi. Lăcomia pântecelui răceşte credinţa şi împietreşte inima. Mai ales vinul. Este mai bine să mănânci carne, decât să bei vin. Vinul aprinde trupul spre desfrânare şi întunecă cel mai mult mintea.

12. L-au întrebat fraţii: Ce alte fapte bune sunt mai necesare monahilor?

— Întâi, neieşirea din mănăstire. Călugărul nu trebuie să iasă, dacă se poate, niciodată din mănăstire; iar dacă iese, numai la mare nevoie şi pentru un ceas, două. Apoi, repede să se întoarcă la mănăstire. Pentru că i se răceşte sufletul, îi slăbeşte credinţa, îi rămâne rugăciunea şi canonul, şi îşi pierde liniştea. Iată de ce nu m-am silit să merg la Ierusalim. Trebuia să pierd o lună de zile pe drumuri, fără Sfânta Liturghie, fără rugăciune şi canon. Aici, însă, la Sfânta Liturghie, este tot Ierusalimul, dacă asculţi slujba cu toată frica de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste.

O altă faptă bună, foarte necesară călugărului, este tăcerea. Am văzut că dacă vorbeşti, de cele mai multe ori, greşeşti, judeci, spui minciuni, cleveteşti, te lauzi, râzi de alţii şi nu mai ai îndrăzneală la rugăciune. Iar dacă taci, mare odihnă sufletească şi îndrăzneală ai la Dumnezeu.

Apoi, fuga de oameni. Trebuie să fugi de oameni, de tot felul de oameni. Atunci ai mare odihnă şi gândul îţi este numai la Dumnezeu. Să nu vorbeşti cu nimeni, dacă se poate, să nu primeşti mireni în chilie, nici să te duci în casele lor. Că nici tu nu-i foloseşti pe ei; nici ei, pe tine. Călugărul nu trebuie să vorbească cu oamenii, ci cu Dumnezeu. Pentru aceasta a venit la mănăstire, ca să se roage permanent pentru el şi pentru lume.

Altă faptă bună a călugărului este sărăcia. Călugărul să nu aibă, dacă se poate, nicio avere, mai ales bani. Iubirea de argint îţi robeşte inima şi te lipeşti de ei, încât nimic nu mai poţi face din dragoste, ci numai pentru bani.

13. L-au întrebat părinţii: Ce păcat ucide cele mai multe suflete şi le aruncă în pierzare? Necredinţa sau desfrânarea?

— Nu, părinţilor. Este mândria! Mândria omoară cei mai mulţi oameni! Orice cădere a omului este numai din mândrie! Din pricina încrederii în sine, omul este lăsat să cadă în necredinţă, în desfrânare şi în deznădejde. Cu cât se

mândrește omul, cu atât cade mai repede și mai de sus! Să ne ferească Dumnezeu de patima mândriei, că-i mai grea decât toate!

PROTOSINGHELUL AMBROZIE DOGARU, Mănăstirea Sihăstria (1923-1996)

a. Viața

Părintele Ambrozie Dogaru a fost un mare duhovnic și un fiu devotat al dumnezeiești ascultări.

Născut în satul Lunca, comuna Vânători-Neamț, a fost crescut de mic în viață curată, în frică de Dumnezeu și în bucuria Duhului Sfânt.

În anul 1951 intră în viața monahală la Mănăstirea Slatina-Suceava, ca fiu duhovnicesc al Arhimandritului Cleopa Ilie, care îl tunde în cinul monahal în anul 1956. După zece ani de smerită ascultare a fost scos din mănăstire în anul 1960 de regimul ateu de atunci, împreună cu toți monahii tineri din această obște.

După câțiva ani de prigoană a intrat în obștea Mănăstirii Sihăstria, unde se nevoiește până la sfârșitul vieții sale. Pentru viața sa aleasă, în anul 1976 a fost hirotonit diacon și apoi preot, având ascultarea de ecleziarh. În puțină vreme, părintele Ambrozie ajunge duhovnic iscusit, căutat de numeros, ucenici, călugări și mireni, urmând pilda marilor săi părinți duhovnicești din Sihăstria, ieroschimonahul Paisie Olaru și arhimandritul Cleopa Ilie.

Părintele Ambrozie nu făcea nimic fără binecuvântare și respecta întru totul rânduiala sfintelor slujbe și cuvântul stareților și al duhovnicului său, iar canonul și rânduiala de chilie nu-i rămâneau niciodată.

Ajungând la vârsta de 73 de ani, la începutul Postului Mare și-a cunoscut de mai înainte sfârșitul vieții sale, spunând părinților: „Să știți că eu nu ajung până la Sfintele Paști!” În săptămâna Sfintelor Patimi s-a spovedit din copilărie la duhovnicul său, și-a cerut iertare de la părinți și a săvârșit Sfânta și

dumnezeiasca Liturghie în Joia Mare. Iar în Sfânta şi Marea Sâmbătă dimineaţă, a spus unui ucenic: „Mâine să-mi aprindeţi şi mie candela la mormânt!" După două ore a intrat în veşmântărie şi acolo a adormit cu pace dându-şi sufletul în mâinile lui Hristos Dumnezeu.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Zicea Părintele Ambrozie: „Să nu-ţi laşi niciodată pravila şi canonul, căci cu acestea ţii legătura cu Dumnezeu". Sfinţia sa îşi făcea pravila şi canonul dinainte, când avea de plecat undeva, ca să nu-i rămână nefăcute.

2. Dacă vedea pe vreun frate că vorbeşte sau pierde timpul în zadar, îi zicea: „Frate, nu sta degeaba, mergi şi fă-ţi pravila, canonul sau citeşte ceva folositor de suflet".

3. Odată a venit o femeie la sfinţia sa la spovedanie. Având impedimente canonice, părintele a oprit-o de la Sfânta Împărtăşanie. Dar ea s-a dus în altă parte să se împărtăşească. Dar când să ia Sfintele Taine, a auzit o voce în spatele ei, zicând: „Foc iei!" Deşi a ezitat, totuşi până la urmă s-a împărtăşit. Când a revenit la Părintele Ambrozie, acesta i-a spus: „Eu nu te mai primesc. Dacă n-ai ascultat de sfatul meu, caută-ţi alt duhovnic!"

4. Părintele Ambrozie îşi sfătuia ucenicii să aibă frică de Dumnezeu şi să nu calce canoanele şi tipicul Bisericii pentru a plăcea oamenilor.

5. Când era ecleziarh, i-a spus paracliserului: „Umblă în Sfântul Altar cu multă frică şi evlavie, căci să ştii că Hristos este de faţă cu adevărat şi vede tot ce faci".

6. Odată i-a spus unui frate, pe care-l vedea că se osteneşte mai presus de puterea lui: „Nevoieşte-te, dar vezi să nu ajungi povară la alţii!"

7. Altădată a venit o credincioasă la el, spunându-i de „binefacerile" şi „puterile" celor care folosesc bioenergia. Părintele Ambrozie i-a zis că el nu este de acord cu aceste practici şi pentru a-şi convinge ucenica de aceasta i-a spus să cheme pe unul din aceşti oameni la el. Venind acesta, toate încercările lui au rămas zadarnice, neputând face nimic înaintea părintelui, care se ruga cu rugăciunea lui Iisus.

Aşa a trăit şi aşa s-a mutat la Domnul părintele Ambrozie!

IEROMONAHUL ILIE CIORUȚĂ, Mănăstirea Cernica (1909-1997)

a. Viața

Acest cuvios ieromonah s-a născut în satul Vasile Alecsandri, județul Tulcea, dintr-o familie cu zece copii.

Rămânând orfan de părinți, urmează Seminarul la Constanța, apoi se căsătorește, face teologia la București și ajunge preot în județul Ilfov, păstorind mai multe sate. Aici face o pastorație misionară deosebită, cu mult zel pentru Hristos, neprimind plată pentru sfintele slujbe și făcând multă milostenie cu cei săraci și bolnavi.

Între anii 1962-1964 a fost închis de regimul ateu, pentru râvna cu care slujea Biserica lui Hristos.

Murindu-i soția și punându-și copii în rânduială în anul 1974, după 50 de ani de pastorație, preotul Iorgu, după numele de botez, părăsește lumea și primește tunderea monahală în obștea Mănăstirii Cernica, de lângă București, cu numele de ieromonahul Ilie.

Fiind plin de râvnă pentru Hristos, în calitate de preot și duhovnic, a săvârșit cele sfinte cu mare evlavie, cu smerenie și totală lepădare de sine, încă 22 de ani, slăvind pe Dumnezeu ziua și noaptea și formând numeroși fii duhovnicești. A fost întotdeauna un om al dreptății, nesuferind nedreptatea.

Permanent era înconjurat de credincioși și de săraci. Postea regulat câte două sau trei zile, negustând nimic de joi până sâmbătă; stătea zilnic la moaștele Sfântului Calinic, mărturisea lumea, mângâia pe toți duhovnicește și izgonea duhurile rele din oameni.

Cunoscându-și dinainte ziua sfârșitului său și lăsând testament scris să fie înmormântat în cimitir, fără sicriu, în rândul oamenilor săraci, și-a cerut iertare de la toți și a adormit cu pace la 8 ianuarie, 1997, nelăsând niciun fel de avere în urma sa și fiind plâns de numeroșii săi fii duhovnicești.

Doamne, numără în ceata sfinților Tăi, pe fericitul ieromonah Ilie cel smerit și mult nevoitor!

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură[11]

1. Spunea de multe ori: „Când am intrat în mănăstire, îmi venea să sărut pietrele de fericire”.

2. Părintele iubea foarte mult milostenia şi pe toţi care veneau la el îi îndemna la aceasta. Avea un carnet gros cu numele a mii de oameni care făcuseră milostenie la biserici şi pe aceştia i-a pomenit toată viaţa. Când ucenicii făceau milostenie, le spunea: „M-aţi întinerit, parcă am 20 de ani!”

3. Pe 1 ianuarie 1997 a scris un bilet pe care l-a pus la vedere, să-l vadă toţi călugării: „Fraţilor, eu mor, veniţi să ne împăcăm”.

[11] Extrase din Cioruţă, Ieromonah Ilie, *Un om al Altarului,* Dervent, 1999.

CUVIOȘI DIN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI XX

PROTOSINGHELUL INOCHENTIE HĂȚIȘ, Mănăstirea Robaia – Argeș (1901-1997)

Acest cuvios părinte s-a născut în comuna Șuteşti, județul Vâlcea, în anul 1901, din părinți smeriți și credincioși. În anul 1929 intră în viața monahală la Mănăstirea Bistrița Olteană și este tuns în monahism în 1931. Apoi este hirotonit diacon, iar în anul 1941 este hirotonit ieromonah și trimis ca preot misionar în Transilvania.

Din 1947 până în 1955 a fost preot slujitor și duhovnic la mănăstirea de metanie, Bistrița, transformată în mănăstire de maici. Iar din 1955 este numit duhovnic la Mănăstirea de maici Robaia-Argeș, unde se nevoiește până la sfârșitul vieții.

Jertfa lui cea mai mare, din clipa hirotoniei până în ceasul morții, a fost săvârșirea dumnezeieștii Liturghii aproape zilnic, timp de peste 60 de ani!

De asemenea, era foarte smerit, blând, iubitor de osteneală, împăciuitor cu toți și întotdeauna împăcat cu sine, cu oamenii și cu Dumnezeu. A contribuit mult și la înnoirea duhovnicească și materială a Mănăstirii Robaia, construind chilii, lucrând la grădină, spovedind credincioși, căci, adeseori, rostea aceste cuvinte: „Decât să stau degeaba, mai bine să lucrez degeaba!”

Viața protosinghelului Inochentie a fost ca o permanentă liturghie. Toate le făcea cu pace, cu smerenie și bucurie.

După o scurtă suferință, părintele Inochentie s-a mutat la odihna cea de sus, la 14 octombrie, 1997, pentru a săvârși cereasca liturghie cu îngerii și cu toți sfinții, întru slava Preasfintei Treimi.

Doamne, odihnește în ceata Cuvioșilor Părinți pe părintele Inochentie și pe toți părinții purtători de Dumnezeu, întru slava Preasfintei Treimi!

MONAHUL GAMALIIL PĂVĂLOIU, Mănăstirea Neamţ (1899-1998)

Cuviosul părinte Gamaliil Păvăloiu a fost un mare monah autodidact şi misionar renumit în toată ţara.

S-a născut în anul 1899, în judeţul Vrancea, din părinţi smeriţi şi iubitori de Dumnezeu. În anul 1923 a intrat în obştea Mănăstirii Neamţ şi apoi a fost tuns în cinul monahal, primind numele de Gamaliil.

În anul 1925 s-a cumpărat o tipografie nouă la Mănăstirea Neamţ, unde, părintele Gamaliil, fiind înzestrat cu darul scrisului şi al învăţăturii duhovniceşti, a scris numeroase cărţi de învăţătură ortodoxă. Timp de peste 20 de ani, acest cuvios părinte a tipărit la Neamţ sute de mii de cărţi şi broşuri religioase de tot felul, pe care le difuza personal prin librăria Mănăstirii Neamţ, ajungând cunoscut în toată ţara.

Aceasta a fost cea mai importantă ascultare şi nevoinţă a monahului Gamaliil până în anul 1960. Ziua corecta manuscrise şi difuza cărţi bisericeşti, iar noaptea participa la sfintele slujbe în biserică.

Desfiinţându-se tipografia, blândul părinte Gamaliil şi-a închinat restul vieţii sale numai ascultării şi slujbelor bisericeşti de zi şi de noapte, fiind nelipsit de la biserică până la sfârşitul vieţii.

În anul 1997, slăbind de bătrâneţe, a fost dus la bolniţa mănăstirii pentru îngrijire, iar în 9 aprilie, 1998, şi-a dat sufletul cu pace în mâinile lui Hristos, fiind în vârstă de 99 de ani.

Doamne, primeşte în ceata drepţilor sufletul smeritului monah Gamaliil!

ARHIMANDRITUL IACHINT UNCIULEAC, Mănăstirea Putna (1924-1998)

a. Viaţa

Cuviosul Arhimandrit Iachint Unciuleac s-a născut în anul 1924, în comuna Dagâţa, satul Mănăstirea, judeţul Iaşi.

După ce termină Şcoala de Cântăreţi Bisericeşti din oraşul Roman, în anul 1951, îmbrăţişează viaţa monahală, în obştea Mănăstirii Sihăstria. Între anii 1951—1955 urmează cursurile Seminarului Monahal din Mănăstirea Neamţ şi este hirotonit ierodiacon.

În primăvara anului 1956, un grup de 16 monahi din Mănăstirea Sihăstria, în frunte cu Arhimandritul Dosoftei Murariu, sunt transferaţi la Mănăstirea Putna, pentru a reînnoi viaţa duhovnicească de acolo. Între aceştia era şi Cuviosul ierodiacon Iachint.

Suflet foarte blând, liniştit, temător de Dumnezeu şi paşnic, părintele Iachint era iubit şi căutat de toţi, mai ales din anul 1959, când este hirotonit preot şi ajunge duhovnicul Mănăstirii Putna şi al tuturor credincioşilor din nordul Moldovei. A fost mulţi ani şi ecleziarh al bisericii, precum şi îndrumător la muzeul mănăstirii, căci avea darul vorbirii şi al sfătuirii duhovniceşti.

În anul 1973, pe când urma cursurile de teologie la Bucureşti, a fost rânduit stareţ al Mănăstirii Putna, pe care a povăţuit-o 20 de ani, contribuind mult la reînnoirea ei generală, atât materială, cât şi duhovnicească.

În anul 1992, după canonizarea Sfântului Daniil Sihastrul şi a Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt, Arhimandritul Iachint se retrage din ascultarea de stareţ şi, până la sfârşitul vieţii pământeşti, se îndeletniceşte numai cu duhovnicia şi cu sfătuirea ucenicilor săi apropiaţi. Deşi era greu bolnav în ultimii ani, nu înceta să-şi spovedească fiii duhovniceşti.

În dimineaţa zilei de 23 iunie, 1998, după ce a mărturisit câţiva ucenici, a rămas singur în scaunul său de spovedanie şi se ruga lui Dumnezeu. Către seară şi-a dat duhul în mâinile lui Hristos, în acelaşi scaun de spovedanie – fără

să cadă –, unde a mărturisit şi a povăţuit multe mii de călugări şi credincioşi.

Pentru aceasta a fost plâns de obştea Mănăstirii Putna şi de toţi fiii săi duhovniceşti, iar la cimitir a fost acoperit cu ţărână, cu flori şi cu lacrimi, de mâinile ucenicilor săi, la îndemnul preoţilor care ziceau: „Să acoperim cu mâinile pe cel ce cu mâinile sale ne-a dezlegat de păcate!"

Aşa a lucrat Dumnezeu prin blândul Arhimandrit şi stareţ Iachint de la Putna, care s-a nevoit în acest sfânt lăcaş 42 de ani!

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură[12]

1. Părintele Iachint punea întotdeauna accentul pe trăire:

— A vorbi despre virtuţi, despre învăţătura lui Hristos, despre voia lui Dumnezeu, fără a lucra virtuţile şi a le trăi în fiecare clipă, este o mare nebunie, este de râsul diavolilor.

2. Despre însemnătatea părintelui duhovnicesc, Părintele Iachint spunea:

— Urcuşul duhovnicesc nu poate fi înfăptuit decât sub îndrumarea unui duhovnic iscusit. Îndrumarea sufletelor spre mântuire, ridicarea din prăpastia păcatelor, a patimilor, din deznădejde, este o artă care nu se învaţă pe băncile şcolilor, ci numai în lupta cu viaţa. Această artă poate fi deprinsă numai la şcoala smereniei, a ascultării, a lepădării de sine, numai în lumina lui Hristos. Omul în viaţă poate învăţa orice singur, dar tainele sufletului şi ducerea războiului nevăzut nu pot fi înfăptuite decât sub povăţuirea unui duhovnic înţelept. Mântuirea sufletului se pune în aceiaşi termeni ca şi în veacurile trecute, *căci Iisus Hristos, ieri şi azi şi în veci, acelaşi este.*

3. Părintele Iachint era preocupat de câştigarea definitivă a celor ce părăsesc calea păcatului, dar se îndoiesc că Dumnezeu i-a iertat. Spunea cu toată convingerea că omul trebuie să aibă încredere în cuvântul lui Dumnezeu: *Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni pe voi* (Matei 11, 28);*... Dar îndrăzniţi, Eu am biruit lumea (*Ioan 16, 33); De v*or fi păcatele voastre cum e cârmâzul, ca zăpada le voi albi (*Isaia 1, 18).

Venea totdeauna cu argumente scripturistice pentru a spori încrederea în mila lui Dumnezeu a celor întorşi de la păcat.

4. Celor ce se îndoiau în existenţa sufletului, Părintele Iachint le zicea:

— Ştii ce este sufletul? Este mai viu şi mai adevărat decât trupul. Trupul îl vezi, dar nu ştii ce este în interiorul lui. Nu-i cunoşti întotdeauna structura, suferinţele şi cauzele lor. Pe când sufletul este ceva clar. Aţi auzit spunându-se despre cineva că este «un mare suflet» sau că este «un om fără suflet»? Vrea să spună că omul cu suflet este acela care emană bunătate, dragoste faţă de semeni; care iubeşte pe săraci şi pe orfani; care ştie să-i ierte pe cei care i-au greşit, pe duşmani; care răsplăteşte răul cu bine, care nu ţine minte răul; care are frică de şi credinţă, care săvârşeşte roadele credinţei. Un suflet mare este

[12] Extrase din *Părintele Iachint al Putnei,* Ed. Bizantină, 2000.

acela care se jertfește pentru binele altuia, care nu caută ale sale, ci pacea celorlalți.

Pe de altă parte omul cu suflet mic sau fără suflet este omul viclean, plin de răutate, care nu are astâmpăr, nici odihnă, nici mulțumire; omul nemilostiv, necinstit, mincinos, care se bucură de răul altuia; omul care nu este mișcat de suferința altora, care își clădește fericirea pe slăbiciunile celorlalți.

5. Le mai spunea ucenicilor:

— Trebuie să punem mare accent pe cunoașterea de sine, luptând pentru aceasta, și să cerem cu insistență în rugăciuni, ca Dumnezeu să ne lumineze întunericul sufletelor și să ne dea ajutor pentru a izgoni toată răutatea care și-a făcut cuib în mintea și în inima noastră. Fără cunoașterea de sine și lupta împotriva răului, nu este posibil niciun urcuș duhovnicesc. Să cerem lui Dumnezeu să ne ajute să descoperim și să învingem toate cugetele viclene și duplicitatea din noi.

6. Apoi, fiind întrebat cum poate omul să se silească pe sine însuși la rugăciune, Părintele Iachint spunea:

— Într-adevăr, nimic pe lume nu are dușmani mai mari ca rugăciunea. Este absolut necesar ca fiecare creștin să caute timp de rugăciune, să-și facă un program de rugăciune, așa cum își face program pentru treburile zilnice.

7. Mai spunea Părintele Iachint:

— Chiar dacă simțim că rugăciunea noastră nu este fierbinte, că nu ne putem concentra, că sufletul este risipit, totuși să ne rugăm, să ne rugăm cum putem, căci vom ajunge să ne rugăm cum trebuie. Sufletul se încălzește încetul cu încetul prin șederea îndelungată în fața lui Dumnezeu, prin cugetarea permanentă la lucrarea lui Dumnezeu, la sfârșitul nostru, la minunile pe care Dumnezeu le face în fiecare clipă cu noi. Cu timpul, sufletul va căpăta deprindere, va dori rugăciunea așa cum trupul are nevoie de aer și de apă. Astfel vom ajunge să zicem și noi cu împăratul David: *În ce chip dorește cerbul izvoarele apelor, așa Te dorește pe Tine sufletul meu, Dumnezeule.*

Rugăciunea va începe să curgă cu vreme și fără vreme, devenind ca un izvor pururea curgător, încât ne vom ruga oriunde și în orice condiții.

8. Părintele Iachint era un bun cunoscător al mecanismelor de pervertire a sufletului. El spunea:

— Poftele trupului apar ca urmare a nesatisfacerii unor cerințe sufletești. Apare un gol în suflet care trebuie umplut cu ceva. Astfel, dacă dorința sufletului de rugăciune, de cugetare sfântă, de smerenie, de ascultare, de lepădare de sine nu este satisfăcută prin citirea de cărți sfinte, prin rugăciune și înfrânare, prin nevoință și ascultare, apar neliniști, nemulțumiri care sunt preluate de trup și de suflet.

Astfel apare nevoia de a mânca și de a bea, în loc de a posti; de a cleveti și a judeca pe alții, în loc de a ne ruga și a ne smeri; slavă deșartă, în loc de a ne vedea neputințele și păcatele noastre; iubire de avuții, de bunuri, în loc de

sărăcie; iuţime, în loc de blândeţe şi bunătate; cugetări deşarte, în loc de cugetări sfinte. Până nu ne trezim din rătăcire, suntem asediaţi de fel de fel de patimi cu care vom avea de luptat după ce vom afla calea de întoarcere.

9. Odată, Părintele Iachint le-a vorbit ucenicilor săi şi despre pofte, zicând:

— Să ştiţi că nu orice poftă este viciu. Numai poftele repetate, întreţinute şi alimentate cu plăceri, care se transformă în obişnuinţe, în deprinderi, care ne obligă să le săvârşim, numai astfel de pofte devin vicii. Orice poftă, dacă este alungată şi nu este alimentată, cu timpul slăbeşte, se usucă şi dispare.

10. Un frate l-a întrebat pe Părintele Iachint: „De ce facem atât de uşor păcatul"? Iar părintele i-a răspuns:

— Păcatul presupune întotdeauna o plăcere aparentă, apare ca un trandafir care ascunde mulţi ghimpi. Totul este iluzie, care mai apoi se transformă în amar şi plângere. Pe când urmarea virtuţilor cere multă osteneală. Binele se face greu, pentru că presupune multă înfrânare, abstinenţă, mergerea pe calea cea strâmtă, lacrimi, răbdare, suferinţă, renunţare la propria voinţă.

11. Părintele Iachint mai spunea:

— Satana iese la luptă deschisă atunci când vede că omul părăseşte păcatul; aruncă toata oastea iadului asupra bietului suflet, numai să-l apuce.

12. Care sunt roadele ascultării duhovniceşti? l-a întrebat un ucenic.

— Sunt multe şi mari roadele ascultării creştine, în care intră şi ascultarea monahală. Că din ascultare se naşte smerenia, blândeţea, răbdarea, fără-de-grija vieţii, nădejdea mântuirii, rugăciunea cu lacrimi, netemerea de moarte, bucuria duhovnicească şi pacea inimii. Ce alte daruri mai mari ne dorim în viaţă decât acestea, şi cine este oare mai bogat sufleteşte decât cel ce iubeşte ascultarea de Hristos şi de Biserică, de părinţi şi de duhovnic? Cea mai uşoară şi sigură cale de mântuire este a celui ce trăieşte toată viaţa în ascultare, adică face toate cu sfat şi binecuvântare, cu rugăciune şi întrebare. Şi cea mai grea mântuire este a celui ce trăieşte pe pământ de capul său, fără Biserică, fără părinţi, fără duhovnic, fără cărţi sfinte, fără rugăciune şi bucurie duhovnicească în inimă. Viaţa aceluia este încă de pe pământ un iad.

13. Părintele Iachint îndemna permanent la prezenţa la biserică, la trapeză, la ascultare: „Cine nu păzeşte lucrurile acestea în viaţa monahală nu poate ca să biruiască, ci este biruit de patimi, care uşor-uşor se încuibează. Dar dacă cineva păzeşte şi are biserica, trapeza şi ascultarea, patimile îşi fac mult mai greu loc în viaţa lui duhovnicească".

14. Părintele Iachint insista foarte mult pe mărturisirea gândurilor, ştiind că aceasta are un rol deosebit în viaţa monahală. „Dacă nu-ţi mărturiseşti gândurile – zicea părintele acestea rămân şi nu fac altceva decât să sape la temelia casei sufleteşti".

Insista apoi şi punea foarte mult accentul pe sinceritatea faţă de

duhovnic: „Să-i mărturisești totul, să-i spui totul, să nu ascunzi nimic”.

Punea accent pe fidelitatea față de mănăstire: „Să iubești locul unde ai fost chemat”. Zicea el că mănăstirea este ca o mireasă pe care ți-ai ales-o și trebuie să ții la ea ca la tovarășul tău, ca la familia ta. Mai mult decât atât: să-i iubești trecutul, prezentul și viitorul acelei mănăstiri, să-i iubești pe părinții care au viețuit în mănăstire, să-i pomenești în rugăciunile tale, să te simți în duh de comuniune cu ei și să-i iubești pe cei împreună nevoitori.

15. Părintele Iachint nu accepta vrajba. Ținea foarte mult la lucrul acesta: să nu fie dezbinare între frați sau între părinți. Folosea orice mijloc pentru a reașeza în obște pacea, echilibrul. Apoi cerea începătorului, pe lângă deschiderea deplină față de părintele său duhovnicesc, să-și uite trecutul și să trăiască prezentul, pentru viitor, pentru întâlnirea cu Hristos.

16. Spunea Părintele Iachint: „Când suntem la răscruce este bine să nu ne grăbim, ci să ne oprim, să judecăm, să ne rugăm și să cerem ajutorul lui Dumnezeu, al Maicii Domnului, al sfântului înger păzitor, al sfinților și să cerem sfat – sfatul părintelui duhovnicesc”.

17. Fiind întrebat care trebuie să fie virtuțile unui călugăr, Părintele Iachint a zis:

— Smerenia. Smerenia este virtutea din care se nasc toate virtuțile. Dacă ai smerenie, ai temelia vieții duhovnicești. Fără smerenie nu poți să zidești. Rugăciunea, dacă este așezată pe smerenie și izvorăște din smerenie, atunci curge, cântă inima. Dar dacă nu este așezată pe smerenie, deși te străduiești, rugăciunea este ca o aramă răsunătoare și ca un chimval răsunător. Așa se face rugăciunea pentru cel care nu se roagă cu smerenie. Rămâne numai la nivelul de jos, nu se urcă spre înălțimi.

La monahi aprecia tăierea voii, căci știa că ascultarea și tăierea voii nasc smerenia cea mai adâncă. Se necăjea foarte mult când se făcea ceva fără binecuvântare. Se mâhnea, deși nu certa mult, dar în câteva cuvinte spunea ceea ce trebuie.

18. Părintele Iachint mai spunea:

— Mântuirea sufletului presupune angajare totală și voință puternică de a părăsi păcatul. Când omul nu este ferm și hotărât și nu urăște din toată ființa sa păcatul, atunci ispitele și căderile sunt foarte lesnicioase.

19. Iar ucenicului său celui mai apropiat îi spunea:

— Citește, frate, citește cărți sfinte, căci cine are o asemenea preocupare sfârșește prin a cădea la picioarele Crucii și de acolo se îngroapă cu Iisus și învie cu Iisus. Acesta este canonul pe care ți-l dau.

20. După ce s-a retras din stăreție, Părintele Iachint s-a rugat mai mult cu rugăciunea lui Iisus. Nu a fost un om al pravilei, nu a fost un om care să ia Psaltirea și Ceaslovul și să le citească. Le recomanda și pe acestea, dar ținea la rugăciunea neîncetată către Dumnezeu. „Cine se roagă numai din Ceaslov sau din carte, acela nu se roagă” – spunea el.

Așa a trăit și așa a murit marele stareț și duhovnic, Părintele Iachint.

MONAHUL NICODIM COSTACHI, Mănăstirea Sihăstria (1912-1998)

Smeritul și blândul monah Nicodim Costachi s-a născut în anul 1912, în comuna Pârjol-Bacău, din părinți evlavioși. În anul 1944 a intrat în obștea Mănăstirii Secu, călugărit cu numele de Nicodim, ajungând ucenic al unui mare călugăr isihast, Damian Țâru, despre care vorbea cu mare respect.

De la el a deprins tainele vieții duhovnicești și, îndeosebi, smerenia, ascultarea, rugăciunea și liniștea. Tot de la el a învățat să fugă de cele pământești și să se hrănească din citirea Vieților Sfinților și din cuvintele Sfinților Ioan Scărarul și Isaac Sirul, pe care le iubea cel mai mult.

În anul 1948, Părintele Nicodim se închinoviază în obștea Mănăstirii Sihăstria, fiind atras de renumitul stareț de atunci, Arhimandritul Cleopa Ilie, care i-a fost duhovnic până la obștescul său sfârșit. Aici a făcut ascultare zeci de ani la fierărie, iar noaptea și în sărbători mergea la biserică, cânta la strană și se liniștea în chilie. Avea și doi ucenici, însă niciunul dintre ei nu cunoștea nevoința și bucuriile duhovnicești ale părintelui lor sufletesc.

În ultimii douăzeci de ani, părintele Nicodim venea mai rar la biserică și la masa de obște. Se ruga mai ales la chilie și se hrănea cu ce îi aducea ucenicul de la trapeză. Viața sa în Hristos nu o știa nimeni decât numai duhovnicul și Dumnezeu. Așezarea sa sufletească de acum era aceeași ca și în tinerețe. Totdeauna era blând, tăcut, smerit, liniștit și împăcat cu toți. Apoi, permanent fugea de oameni pentru dragostea lui Hristos.

Părinții bătrâni spun că, pe când era încă la Mănăstirea Secu, a vrut starețul de atunci să-l facă preot. Însă el nu voia. Sosise hramul mănăstirii, venise și episcopul de la Iași, iar el se ruga în chilie să-i arate Domnul voia Sa. Apoi, lăsând ușa chiliei deschisă, se ruga în taină. Apropiindu-se vremea Sfintei Liturghii, episcopul a trimis doi părinți să-l cheme la hirotonie. Dar, văzând ușa chiliei deschisă, au crezut că nu este înăuntru și s-au întors, așa voind Dumnezeu. Astfel, cu rânduială de sus, Părintele Nicodim a rămas monah smerit și iubitor de liniște în toată viața sa.

Spre sfârșitul vieții sale bunul părinte Nicodim se ruga mult și vorbea puțin, fiind ajutat în toate de ucenicul său, monahul Evghenie. Apoi, simțind că îl cheamă Dumnezeu, s-a mărturisit și a primit Preacuratele Taine. La urmă s-a uitat către cer și a zis ucenicului său: „Părinte Evghenie, de acum trebuie să-mi dau sufletul în mâinile Domnului!" În clipa aceea, Părintele Nicodim și-a dat duhul cu pace în mâinile lui Hristos, în ziua de 10 iulie, 1998.

ARHIMANDRITUL CLEOPA ILIE, Mănăstirea Sihăstria (1912-1998)

a. Viaţa

Vrednicul de pomenire Arhimandritul Cleopa Ilie s-a născut în comuna Suliţa, judeţul Botoşani, fiind al cincilea copil din cei zece fraţi. Părinţii săi, Alexandru şi Ana, erau agricultori şi duceau o viaţă creştinească aleasă.

După ce termină şapte clase primare, Constantin, care avea să devină mai târziu Arhimandritul Cleopa, se îndeletniceşte cu păstoritul oilor, împreună cu fraţii săi mai mari, Vasile şi Gheorghe, în preajma Schitului Cozancea din apropiere. Nu departe de acest schit se nevoia de mai mulţi ani şi Cuviosul Paisie „Pustnicul" din partea locului, care le-a devenit părinte duhovnicesc.

În anul 1929, cei trei fraţi, Vasile, Gheorghe şi Constantin, au intrat în obştea Schitului Sihăstria – Neamţ, care era povăţuit de vestitul egumen atonit, ieroschimonahul Ioanichie Moroi. Între anii 1931-1933, fraţii mai mari ai Părintelui Cleopa s-au mutat la Domnul, rămânând la Sihăstria singur fratele Constantin. Între anii 1935-1936, Constantin îşi satisface serviciul militar la Botoşani. Apoi, la 2 august, 1937, este tuns în monahism de egumenul schitului, primind numele de monahul Cleopa.

Aproape zece ani a păstorit oile schitului. Iar în vara anului 1942 a fost ales de obştea schitului locţiitor al bătrânului egumen, care era grav bolnav.

După mutarea la Domnul a bătrânului egumen, la 5 septembrie, 1944, Părintele Cleopa este hirotonit diacon, la 27 decembrie, 1944, iar la 23 ianuarie, 1945 este hirotonit preot la Mănăstirea Neamţ şi numit egumen al Schitului Sihăstria, pe care îl povăţuieşte cinci ani de zile.

La 30 iunie 1947, Schitul Sihăstria este ridicat la rang de mănăstire prin decret patriarhal, având peste 70 de vieţuitori, iar protosinghelul Cleopa a fost hirotesit arhimandrit.

În anul 1948, Părintele Cleopa se retrage la liniște aproape un an de zile în Munţii Neamţului; iar la 30 august 1949 este transferat cu 30 de părinţi şi fraţi de la Sihăstria la Mănăstirea Slatina – Suceava, pe care o conduce până în anul 1956. Timp de peste doi ani de zile, între 1953-1954, Părintele Cleopa s-a nevoit ca pustnic în Munţii Rarăului împreună cu ieromonahul Arsenie Papacioc, fiind îndepărtaţi din obşte de conducerea ateistă de atunci.

În vara anului 1956, Arhimandritul Cleopa se reîntoarce la metanie, în obştea Mănăstirii Sihăstria, ca duhovnic. Dar după trei ani de zile, în timpul marii prigoane împotriva monahismului românesc din anii 1959-1964, se retrage în Munţii Neamţ.

Din toamna anului 1964 până la sfârşitul vieţii sale, Părintele Cleopa a slujit cele sfinte şi a fost duhovnicul principal al Mănăstirii Sihăstria, care număra peste o sută de vieţuitori.

La 2 decembrie 1998, Arhimandritul Cleopa şi-a dat sufletul în mâinile lui Hristos, fiind plâns de ucenicii săi şi de numeroşii credincioşi care l-au cunoscut.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. După naşterea pruncului Constantin, la 10 aprilie 1912, mama sa a văzut că nu mănâncă nimic. Atunci s-a dus cu el la Schitul Cozancea din apropiere, la vestitul duhovnic Conon Gavrilescu, ca să-i citească rugăciuni de sănătate.

— Ce să fac, părinte, cu copilul acesta? Mă tem să nu moară!

— Ştii ce să faci? Să-l dăruieşti Maicii Domnului!

— Cum să-l dăruiesc Maicii Domnului?

— Ia o lumânare şi un prosop, aşază pruncul înaintea icoanei Maicii Domnului, fă trei metanii şi spune aşa: „Maica Domnului, îţi dăruiesc ţie copilul acesta al meu care este bolnav. Fă ce ştii tu cu el!”

De atunci pruncul Constantin s-a făcut sănătos şi nu a mai fost bolnav de moarte niciodată.

2. Tânărul Constantin a fost ales de Dumnezeu din copilărie să-I slujească toată viaţa. În fiecare sărbătoare mergea la biserică împreună cu fraţii săi, făcea sute de metanii, postea mult şi învăţase pe de rost multe rugăciuni şi acatistul Bunei Vestiri, pe care îl rostea zilnic în cinstea Maicii Domnului. Vara, păştea oile împreună cu fraţii săi la Schitul Cozancea, aproape de pustnicul Paisie, care îi sfătuia şi-i binecuvânta.

3. Cei trei fraţi, hotărându-se să plece la mănăstire în Schitul Sihăstria, unde se nevoia Cuviosul egumen Ioanichie, s-au dus mai întâi să ia binecuvântare de la Schimonahul Paisie, povăţuitorul lor, care se nevoia în Schitul Cozancea.

La întoarcere părinţii îi rugau să mai stea un timp acasă. Dar ei, întăriţi

de harul Duhului Sfânt, au început să cânte într-un glas acatistul Mântuitorului: „Apărătorul cel mai mare şi Doamne, Biruitorul iadului, ca cei ce ne-am izbăvit de moartea cea veşnică, cele de laudă aducem Ţie...!”

Atunci părinţii, văzând râvna lor, au început să plângă cu lacrimi şi i-au lăsat să plece la mănăstire.

4. Mama copiilor suspina mereu pentru cei trei fii ai săi, plecaţi la mănăstire. Dar soţul ei, Alexandru, îi zicea: „Femeie hăi, lasă-i să se ducă la mănăstire! De ce n-am avut noi mintea lor când eram ca ei? Iată, mâine, poimâine plecăm şi noi la Domnul şi ce ne-a folosit nouă viaţa aceasta?”

5. În toamna anului 1930, fraţii Vasile şi Constantin, având ascultarea la oi, le păşteau prin munţii Sihlei. Într-o după amiază a trecut pe poteca muntelui un episcop sfânt şi făcător de minuni, cu numele Ioan, refugiat din Rusia, prin anul 1920.

Episcopul, poposind puţin şi binecuvântând fraţii de la oi, a zis diaconului său, care ştia limba română:

— Spune-i fratelui Vasile să se pregătească, căci are de mers o cale lungă!

Însă fratele Constantin, neînţelegând ce vrea să spună episcopul, i-a sărutat mâna şi s-a dus după oi. După şase luni de zile, fratele său mai mare, Vasile, s-a mutat la Domnul, împlinindu-se astfel profeţia episcopului Ioan.

6. După moartea fratelui Vasile, Părintele Cleopa a citit timp de 40 de zile o Psaltire pe zi, pentru a afla unde este sufletul lui. Când s-au împlinit 40 de zile de la moartea fratelui său, părintele a avut un vis.

Se făcea că s-a deschis mormântul fratelui său, care se afla în partea dreaptă a altarului bisericii, capacul de pe sicriu s-a dat la o parte, iar din Sfântul Altar a început să curgă printr-o ţeavă peste mormântul fratelui său un izvor cu apă limpede ca de cristal. Şi cum curgea apa aceea, fratele Vasile se albea din ce în ce mai tare, iar chipul îi devenea tot mai strălucitor. Apoi s-a deşteptat ca din somn şi a spus: „Măi, frate, *spăla-mă-vei şi mai vârtos decât zăpada mă voi albi!”*

La urmă Părintele Cleopa a mers la egumenul schitului, să-i spună visul, temându-se să nu fie înşelăciune diavolească. Părintele Ioanichie i-a spus: „Ai văzut, băiete? S-au împlinit 40 de zile. Ce nevoinţă mare avea acela! Ştia atâtea acatiste şi Psaltirea pe de rost. A murit martir în ascultare; până la ultima suflare s-a ţinut de oile mănăstirii. Ai văzut de unde vine izbăvirea şi izvorul? Din Sfântul Altar! Că acea apă pe care ai văzut-o închipuie liturghiile care s-au slujit 40 de zile. Şi prin liturghiile Bisericii şi cu cât a mai făcut el fapte bune, l-a spălat Dumnezeu şi l-a albit. N-a fost vis de la diavoli, ci ţi-a arătat Dumnezeu că rugăciunile Bisericii şi liturghiile l-au albit”.

7. După mutarea la Domnul a fraţilor săi, Părintele Cleopa era foarte întristat pentru sfârşitul lor atât de timpuriu. Dar se ruga cu lacrimi lui Dumnezeu să-i descopere unde anume sunt sufletele lor. Şi, într-o seară, a visat că s-a întâlnit cu fraţii săi, Vasile şi Gherasim, împreună cu surorile lor

plecate la Domnul, într-o grădină minunată plină de flori și bună mireasmă, cu pomi încărcări de roade, unde păsări cerești cântau laude lui Dumnezeu. Toată noaptea aceea au petrecut-o plimbându-se și cântând cu multă bucurie duhovnicească în grădina Raiului!

La urmă frații și-au luat rămas bun de la el și, promițându-i că se vor ruga pentru dânsul ca să fie cu toții împreună, l-au îndemnat să facă ascultare și să se roage neîncetat, că după o vreme va fi povățuitor de suflete și va veni și el lângă dânșii. Apoi s-au depărtat săltând de bucurie, iar părintele s-a deșteptat din somnul său adânc. Era ora 5 dimineața.

8. După zece ani de ascultare la oile schitului, părinții din obștea Sihăstriei au urcat la stână pe munte, în vara anului 1942, și i-au zis monahului Cleopa:.

— Părinte Cleopa, iată schitul este ars de foc, starețul nostru este greu bolnav la pat și nu are cine conduce schitul. Te rugăm vino devale și rânduiește toate ascultările din schit, că te va ajuta Maica Domnului!

Atunci Părintele Cleopa le-a spus:

— Dacă este voia Domnului, fac ascultare! Dar mai întâi lăsați-mă să cer sfatul părintelui meu, pustnicul Paisie de la Cozancea.

După ce i-a scris, bătrânul a răspuns: „Părinte Cleopa, dacă obștea te-a ales, fă ascultare! Dar nu te bucura când te-or pune stareț și nu te întrista când te-or scoate din stăreție! Roagă-te mai mult și lasă-te în voia Domnului”.

Așa a ajuns Părintele Cleopa egumen la Schitul Sihăstria, în anul 1942.

9. Mai târziu, mergând Părintele Cleopa cu căruța la via schitului de la Buhuși, l-a întâmpinat o creștină din partea locului, cu un rând de veșminte preoțești, un Liturghier și un toiag și i-a zis:

— Părinte, au rămas în casa mea aceste veșminte, cartea și toiagul, de la un preot militar. Vă rog luați-le dumneavoastră la mănăstire, poate vă trebuie, că noi ne temem să le ținem în casă!

— Bine, soro, i-a zis părintele. Le luăm la mănăstire!

Aceste trei daruri le-au socotit părinții din schit ca un semn că monahul Cleopa va primi în curând preoția, ca va povățui bine obștea fraților și că îi va învăța pe toți calea mântuirii.

Într-adevăr, după trei luni de zile, Părintele Cleopa a primit hirotonia în diacon, la 27 decembrie, 1944; iar la 23 ianuarie, 1945, a fost hirotonit preot și duhovnic tot la Mănăstirea Neamț, după care a fost numit egumen al Schitului Sihăstria.

10. În anul 1943, tatăl Părintelui Cleopa a plecat la Domnul, dar el nu s-a dus la înmormântare.

— De ce n-ai venit la înmormântarea tatei? l-a întrebat mama sa mai târziu.

— Eu am venit la mănăstire și nu mai am tată și mamă. Tată am pe Dumnezeu și mamă am pe Maica Domnului!

— Dar eu nu sunt mama ta? a zis bătrâna plângând.

— Vino la mănăstire şi atunci eşti mama mea! a răspuns Părintele Cleopa. Apoi bătrâna, rămânând singură în sat, s-a hotărât să vină şi ea la mănăstire şi să slujească lui Hristos.

În toamna anului 1946, Părintele Cleopa a dus-o pe mama sa la Mănăstirea Agapia Veche, unde s-a călugărit, primind numele de Agafia, şi s-a nevoit 22 de ani. Apoi, binepl ăcând lui Dumnezeu, şi-a dat sufletul în mâinile lui Hristos, în vara anului 1968.

11. În toamna anului 1947, mergând Părintele Cleopa la Bucureşti să cumpere sfinte vase pentru noul paraclis, a fost invitat într-o seară la profesorul universitar Alexandru Mironescu, unde se adunase multă lume, preoţi şi intelectuali, şi fiecare rostea câte un cuvânt duhovnicesc.

Când a început să vorbească Părintele Cleopa, după câteva minute, icoana Maicii Domnului din perete a început a se legăna singură, scoţând un sunet ca de harpă. A fost un moment foarte emoţionant, nemaiîntâlnit până atunci, încât toţi s-au minunat şi au dat laudă lui Dumnezeu şi Maicii Domnului, spunând cu lacrimi: „O minune! O minune a Maicii Domnului!" Apoi ziceau: „Părinte Cleopa, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!"

12. Părintele Cleopa împreună cu câţiva sihaştri din Munţii Sihlei şi ai Sihăstriei, ştiau că în partea locului se nevoia, alături de pustnicii noştri, şi un mare sihastru rus, anume episcopul Ioan, făcător de minuni.

Acest sfânt al zilelor noastre era refugiat în această zonă datorită războiului şi terorii ateiste din Rusia şi îşi avea sălaşul în Munţii Neamţ din împrejurimi. Dar nimeni nu ştia viaţa şi bordeiul lui. Şi era plin de harul Duhului Sfânt, încât uneori se arăta oamenilor la vedere, iar alteori, asemenea sfinţilor de odinioară, nu-l putea vedea nimeni, chiar dacă trecea pe lângă el. Despre aceasta spunea fericitul episcop numai duhovnicului său, ieroschimonahul Vasian de la Sihla († 1955), precum şi duhovnicului Teodul Varzare de la Mănăstirea Agapia († 1981), care ştia limba rusă.

13. Întâlnindu-se odată în pădure cu duhovnicul Teodul, la locul numit Poiana Trapezei, Sfântul Episcop Ioan i-a spus:

— Ştiu că te duci să te spovedeşti la Părintele Cleopa, dar astăzi nu este la Sihăstria, căci este chemat la Mănăstirea Neamţ la consiliu. Întoarce-te înapoi la Agapia şi vei veni în altă zi!

— Dar când să vin, Preasfinţite?

— Nu te îngriji de aceasta sfinţia ta, că are Dumnezeu grijă de toate!

14. Altădată iarăşi venea Părintele Teodul la Părintele Cleopa pentru spovedanie, şi ca prin minune, fiind înainte-văzător, Sfântul Episcop Ioan îl aştepta în marginea pădurii. Apoi i-a zis:

— Acum Părintele Cleopa este la mănăstire şi poţi să mergi la Sfânta Spovedanie. Şi eu mă duc adeseori la Sihăstria la Sfânta Liturghie, dar nu mă vede nimeni, cu darul lui Hristos!

15. După război mulți răufăcători se adăposteau prin păduri și făceau multe tâlhării pe la mănăstiri, prădând de mai multe ori Mănăstirea Sihăstria, încât nu știa Părintele Cleopa, starețul mănăstirii, ce să mai facă. Atunci a cerut sfatul Episcopului Valeriu de la Mănăstirea Neamț. Iar blândul episcop i-a spus:

— Părinte Cleopa, știți ce să faceți? Să faceți privegherea Acoperământului Maicii Domnului în fiecare marți seara și să citiți neîncetat la Psaltire câte două ore, când nu este slujbă, de la stareț până la ultimul frate! Dacă veți face așa, Maica Domnului va îndepărta pe acești răufăcători, vă va păzi de tot răul și vă va binecuvânta cu tot ce aveți trebuință, iar Mănăstirea Sihăstria va fi păzită de orice primejdie!

Într-adevăr, cum a început să se citească la Psaltire ziua și noaptea și să se facă privegherea Acoperământului Maicii Domnului, îndată hoții au dispărut din păduri, fiind prinși, iar Mănăstirea Sihăstria a fost izbăvită de primejdii, fiind acoperită cu omoforul Maicii Domnului.

16. Tot în vara anului 1947, din lucrarea vrăjmașului, oile mănăstirii s-au speriat într-o noapte și o mare parte din ele s-au rătăcit în munții Sihlei. Zadarnic le-au căutat frații, că nu le-au aflat.

După zece zile, au spus de pierderea oilor Părintelui Cleopa. Atunci sfinția sa a mers cu frații în biserică, s-au rugat la Maica Domnului pentru oile pierdute, au făcut câte trei metanii și au plecat să caute oile în munți. Apoi, cu mila lui Dumnezeu și cu rugăciunile Maicii Domnului, le-au aflat pe toate, fără să se piardă vreuna. După aceea, întorcându-se la mănăstire, au mulțumit Maicii Domnului că au aflat oile pierdute, cu rugăciunile Părintelui Cleopa.

17. În toamna anului 1947 Părintele Cleopa spovedea lumea ziua și noaptea, încât nu avea timp nici să mănânce. Iar într-o noapte a venit la el o femeie deznădăjduită și i-a spus plângând:

— Părinte, stau aici de șase ore și vreau să mă spovedesc, că am păcate foarte mari pe suflet!

— Femeie, sunt obosit. Te rog să vii dimineață.

— Părinte, dacă nu mă primești acum la spovedanie, eu mă duc să mă omor! Uite, am și o funie la mine! Am făcut păcate foarte mari și am avortat mulți copii. Primește-mă că nu mai pot răbda!

Atunci Părintele Cleopa a primit-o la spovedanie, a încurajat-o, i-a dat nădejde de mântuire și a dezlegat-o de păcatele ei cele grele.

A doua zi, femeia a luat agheasmă mare și s-a întors liniștită și împăcată la casa ei.

18. În primăvara anului 1948 Părintele Cleopa a rostit o frumoasă predică în cinstea Sfinților împărați Constantin și Elena. Aceasta a supărat autoritățile locale, care s-au hotărât să-l închidă.

Dar în acea noapte părintele s-a retras în Munții Sihlei și s-a nevoit acolo singur cu darul lui Hristos, timp de șase luni de zile, pătimind multe ispite de

la diavoli. Că uneori îl amenințau cu năluciri, alteori îl chinuiau cu tristețea, iar alteori îl ispiteau cu frică și cu vise înfricoșate. Însă el, cu darul lui Hristos și cu rugăciunile Maicii Domnului, pe toate le-a biruit.

19. Odată, terminând Sfintele și Preacuratele Taine, pe care le purta la piept, s-a pregătit să săvârșească Dumnezeiasca Liturghie, ca să se poată împărtăși săptămânal. Dar, neavând cine să-i cânte la Sfânta Liturghie, a rânduit Dumnezeu să-i cânte un stol de păsărele, cum nu mai văzuse niciodată în viață. Și cântau așa de frumos acele păsări, încât Părintele Cleopa s-a uimit de glasul lor și a înțeles că Dumnezeu le-a trimis, ca împreună să-L slăvească pe Hristos Dumnezeu.

După ce s-a împărtășit și s-a terminat Sfânta Liturghie, acele păsări străine au zburat în adâncul munților și nu le-a mai văzut.

20. După șase luni de zile, Arhimandritul Cleopa s-a reîntors din munți, în toamna anului 1948. Iar în vara anului 1949, a fost trimis de patriarhul Justinian cu treizeci de călugări de la Sihăstria să reînnoiască Mănăstirea Slatina, ctitoria lui Alexandru Lăpușneanu, care era aproape pustie. Însă plecarea sa și înjumătățirea obștii a adus Mănăstirii Sihăstria multă întristare. Apoi, cu darul lui Hristos, în câțiva ani Mănăstirea Slatina, având în fruntea ei pe Părintele Cleopa, a ajuns cea mai organizată mănăstire din România.

21. În primăvara anului 1951, Patriarhul Justinian voia să transfere pe Părintele Cleopa cu 40 de monahi la Mănăstirea Neamț, ca să facă aici cea mai mare lavră a monahismului românesc. Însă Arhimandritul Cleopa iubea mai mult liniștea și rugăciunea și nu voia să facă nimănui tulburare. De aceea s-a închis în taină în chilia sa, a postit o săptămână desăvârșit și se ruga cu lacrimi Maicii Domnului să-l scape de această grea încercare.

Ascultând Dumnezeu rugăciunea lui, în noaptea cea de pe urmă, pe când se ruga, i-a grăit Maica Domnului din icoană, zicându-i: „Nu te întrista pentru tulburările de la Mănăstirea Neamț, că le voi liniști eu! Dar să nu fii în îndoială!” Căci un gând îi spunea să se ducă și alt gând să nu se ducă la Mănăstirea Neamț.

A doua zi, după Sfânta Liturghie, Părintele Cleopa a primit înștiințare de la Patriarhie să rămână pe loc.

22. Văzând autoritățile de atunci că la Mănăstirea Slatina vin mulți credincioși, într-o noapte au închis pe câțiva monahi. Atunci și Părintele Cleopa, împreună cu ucenicul său, ieromonahul Arsenie, au plecat în munți a doua oară, aproape de Rarău, unde s-au nevoit împreună doi ani și patru luni, răbdând multe necazuri, suferință, foame, prigoană și ispite de la diavoli.

În vara anului 1954, Patriarhul Justinian a obținut de la autorități, cu voia lui Dumnezeu, libertatea Părinților Cleopa și Arsenie de a face misiune prin mănăstiri, fapt care i-a bucurat pe toți.

23. În anul 1956, Părintele Cleopa s-a reîntors la metanie în Mănăstirea Sihăstria și făcea multă misiune duhovnicească cu rugăciunea și cu cuvântul,

împreună cu marele duhovnic, ieroschimonahul Paisie.

Dar diavolul căuta prilej să tulbure din nou Biserica lui Hristos. Astfel, în primăvara anului 1959, când a venit marea prigoană împotriva Bisericii şi mai ales a mănăstirilor, peste 4000 de părinţi şi fraţi au fost izgoniţi din mănăstiri, rămânând doar cei bătrâni.

Atunci s-au vărsat multe lacrimi şi mulţi credincioşi adăposteau pe părinţi prin casele lor, până s-au reîntors la mănăstirile de metanie.

24. Văzând această mare prigoană asupra mănăstirilor, Părintele Cleopa s-a retras într-o noapte pentru a treia oară în Munţii Carpaţi. Acolo s-a nevoit peste cinci ani de zile în tăcere, în liniște şi rugăciune. Ultimii ani a stat împreună cu ucenicul său, ieromonahul Varsanufie. Şi atât de mult se bucurau de dulceaţa liniştii, încât nu voiau să se mai reîntoarcă la mănăstire.

25. Ne spunea ucenicul lui, protosinghelul Varsanufie, că odată mergea Părintele Cleopa pe poteca unei păduri, şi a văzut venind spre el un tânăr necunoscut. Atunci părintele, nevrând să fie cunoscut, s-a rugat lui Dumnezeu să nu fie văzut de oameni. Astfel, prin minune, tânărul a trecut pe lângă el, dar nu l-a văzut, fiind acoperit de harul Domnului.

Aceste fapte s-au petrecut de mai multe ori, Părintele Cleopa fiind acoperit cu darul lui Hristos, şi nimeni nu le ştia decât el şi ucenicul lui.

26. Având multă liniște la bordeiul său din pădure, Părintele Cleopa îşi împărţea timpul în trei părţi: rugăciune, scriere de cuvinte duhovniceşti şi odihnă.

Cea mai mare parte a timpului se ruga, făcându-şi toată rânduiala de preot şi pustnic în fiecare zi, până la 12-15 ore. Se ruga mult şi cu rugăciunea inimii, pe care o deprinsese din tinereţe, iar timpul liber rămas îl folosea la scrierea cărţilor sfinte, mai ales predici.

Din cărţile scrise de cuvioşia sa în liniştea munţilor amintim: *Predici duhovniceşti (Urcuş spre înviere), Predici la Duminici de peste an, Predici la praznice împărăteşti şi la sfinţii de peste an, Minunile lui Dumnezeu din zidiri,* precum şi unele îndreptare de spovedanie pentru stareţi, ieromonahi, preoţi de mir, monahi şi credincioşi.

27. Odată ne spunea Părintele Cleopa că într-o sâmbătă după amiază, s-a pregătit să scrie un îndreptar de spovedanie pentru arhierei, cu binecuvântarea patriarhului Justinian. Pe când voia să înceapă a scrie, a văzut în razele soarelui un Arhiereu îmbrăcat în veşminte, care strălucea de lumină şi care l-a binecuvântat cu ambele mâini pentru începerea acestui lucru sfânt. Atunci a înţeles că Însuşi Hristos l-a binecuvântat să înceapă această sfântă lucrare, pe care a săvârşit-o cu bine în adâncul munţilor!

28. În toamna anului 1964, Părintele Cleopa, cu darul lui Hristos, s-a reîntors în obştea Mănăstirii Sihăstria, la 29 septembrie. A fost o mare bucurie duhovnicească pentru călugări şi credincioşi. Din anul acela până la sfârşitul vieţii sale, adică timp de 34 de ani, cuvioşia sa era căutat de toţi: călugări şi

mireni, ţărani şi intelectuali, tineri şi bătrâni, elevi şi studenţi, români şi străini. Toţi îl căutau, toţi îi cereau sfat duhovnicesc, toţi se simţeau bucuroşi în chilia lui şi aveau mare speranţă în rugăciunile cuvioşiei sale, fiind un mare duhovnic harismatic şi cunoscător desăvârşit al Sfintei Scripturi şi al Sfinţilor Părinţi.

29. Ne spuneau adeseori credincioşii care veneau la cuvioşia sa pentru binecuvântare, că sunt fericiţi că l-au văzut pe Părintele Cleopa şi că le-a dat sfaturi duhovniceşti. Părintele îi îndemna să se roage şi ei, să se spovedească, să meargă regulat la sfânta biserică şi să facă fapte bune. Şi aşa li se împlineau cele de folos.

Astfel, ucenicii Părintelui Cleopa deveneau mai buni, mai milostivi, mai râvnitori şi mai smeriţi. Iar bătrânul le amintea deseori cuvintele Psalmistului: *Smeritu-m-am şi m-am mântuit.*

30. Către călugări zicea uneori Părintele Cleopa: „Când ai intrat în mănăstire, ai murit lumii! Nu mai ai mamă, nu mai ai tată! Nu mai ai nimic cu prietenii, cu neamurile, cu rudeniile. Vai de noi dacă ne-om întoarce cu mintea înapoi în lume, să mai avem tată şi mamă, soră şi frate, prieteni, neamuri şi rudenii, casă şi moşie! O singură datorie mai au cei din mănăstire faţă cei de acasă. Să-i înveţe cuvântul lui Dumnezeu şi să se roage pentru mântuirea lor. Dar ca să se mai ducă să-i ajute pe ei, sau să plece din mănăstire, sau să fure din avutul mănăstirii să dea la ai săi, acela este al doilea Iuda, pentru că s-a lepădat de lume numai cu gura, iar cu inima este în lume".

31. De multe ori spunea sfinţia sa ucenicilor: „Conştiinţa este glasul lui Dumnezeu în inima noastră. Prin toate ne mustră conştiinţa când greşim. Ea este glasul lui Dumnezeu care ne cheamă la El: «Omule, ai greşit. Eu te iert, dar să nu mai faci. Vino la Mine, căci la Mine este izvorul iertării, al iubirii şi al milostivirii! Pune început bun de azi înainte, să nu mai păcătuieşti»".

32. Altădată zicea: „Fraţii mei, când vom înţelege că Dumnezeu ne cheamă prin boli, prin suferinţe, prin pagube, prin necazuri, prin robie, prin secetă, să nu stăm împietriţi, ci să ne întoarcem acasă la Tatăl ceresc şi să zicem: «Iartă-ne nouă, Doamne, păcatele şi ne miluieşte pe noi!». Atunci Bunul Dumnezeu ne iartă, pentru că El nu ne ceartă din ură, ci din dragoste, ca să nu ne pierdem".

33. După zece ani de la revenirea sa din munţi, Părintele Cleopa a plecat în pelerinaj la Mormântul Domnului cu câţiva ucenici. Timp de 30 de zile s-a închinat la toate locurile din Ţara Sfântă, începând de la Ierusalim şi până la Muntele Sinai. Peste tot s-a rugat, a slujit Sfânta Liturghie, a privegheat la Golgota şi la Sfântul Mormânt şi a dat slavă lui Dumnezeu pentru toate.

34. Dorind să se închine şi la Sfântul Munte Athos, în anul 1977, cuvioşia sa a mers în pelerinaj în Grecia cu un grup de ucenici. Aici iarăşi s-a rugat la sfintele moaşte şi la icoanele făcătoare de minuni, a săvârşit Sfânta Liturghie în mai multe mănăstiri, a cercetat pe unii din pustnicii români şi a ţinut câteva

predici duhovnicești la mănăstirile grecești și românești.

Apoi a ajuns cu ucenicii săi până la Atena și la Corint, după care s-a închinat la moaștele Sfinților Ierarhi Spiridon și Nicolae, la care avea mare evlavie. De aici a făcut un scurt popas la Arhimandritul Iustin Popovici din Serbia și apoi s-a reîntors în țară.

35. În ultimii 20 de ani, Părintele Cleopa n-a mai plecat nicăieri. Iubea mai mult liniștea, tăcerea și singurătatea. Mai ales noaptea, după ce rămânea singur, se ducea în marginea pădurii și se ruga lui Dumnezeu până după miezul nopții, vărsând multe lacrimi. Apoi se întorcea la chilie, fără să știe nimeni nevoința sa de taină. Astfel, ziua o dăruia credincioșilor care veneau la el, iar noaptea o dăruia numai lui Hristos în taina inimii sale!

36. Dintre toate faptele sale bune, pe lângă rugăciune, post și liniște, Părintele Cleopa iubea cel mai mult milostenia și cuvântul duhovnicesc. Nimeni din mănăstire nu era mai blând, mai milostiv și mai rugător ca Părintele Cleopa și nimeni nu mângâia pe călugări, pe credincioși și pe săraci, ca sfinția sa, căci avea darul cuvântului și sfaturile lui se lipeau de inima lor, fiind umbrit de harul Duhului Sfânt.

37. De multe ori, la spovedanie, când frații spuneau că îi luptă patimile trupești, Părintele Cleopa le zicea: „Moartea, moartea, moartea..., sicriul, târnăcopul, hârletul! Gândește-te la moarte și la câtă necurăție iese chiar și din cea mai frumoasă femeie la câteva zile după moarte”.

38. Alteori zicea: „Cimitirul este facultatea facultăților și școala școlilor. Că auzi ce zice Sfântul Ioan Gură de Aur: «Mergi la cimitire, o, frate, că acolo este școala cea mai înaltă a sufletelor, care ne vorbește despre Dumnezeu!»”

39. Spunea adeseori Părintele Cleopa: „Dacă vrem să mergem drept înaintea lui Dumnezeu, ne trebuie două ziduri până la moarte: unul de-a dreapta și altul de-a stânga. Care sunt acelea? Zidul din dreapta este frica de Dumnezeu, iar zidul din stânga este frica de moarte”.

40. De asemenea, părintele sfătuia pe frați amintindu-le cuvintele marelui duhovnic Vichentie Mălău: „Răbdare, răbdare, răbdare... și când ți se va părea că s-a sfârșit, o iei de la capăt: răbdare, răbdare, răbdare... Dar nu până la prășit, ci până la sfârșit”.

41. Mai zicea Părintele Cleopa că trebuie să avem convingerea că în fiecare clipă greșim și nu este niciun moment în care nu mâniem pe Dumnezeu; de aceea nu este clipă când nu avem nevoie de ajutorul Lui.

42. Cuvioșia sa punea mare accent și pe osândirea de sine, căci spunea: „Să nu zici la spovedanie că este de vină cutare sau că este vinovat diavolul, că atunci râd diavolii de tine cu gura până la urechi! Ci să spui: «Părinte, eu sunt de vină, al meu este păcatul, la mine este rana».

43. Părintele Cleopa, când îndemna pe cineva să facă spovedanie generală, sfătuia să se folosească un îndreptar de spovedanie. Apoi zicea că la sfârșit este bine ca penitentul să spună că pe toate cele scrise acolo le-a făcut.

Pentru că dacă nu le-a făcut cu fapta, le-a făcut cu gândul.

44. Altădată spunea fraţilor: „Izvorul a toată răutatea şi a tot păcatul şi rădăcina tuturor răutăţilor este iubirea de sine, care este iubire neraţională faţă de trup şi este cea mai grea şi mai subţire dintre toate patimile care robesc firea omenească. De aceea Mântuitorul, când a spus să urmăm Lui, a pus această condiţie: *Cine vrea să vină după Mine, să se lepede de sine...* Lepădarea de sine este cea mai mare virtute care-l duce pe om la sfinţenie şi la Rai.

45. Uneori spunea şi cum lucrează această patimă a iubirii de sine, apoi şi ce fiice izvorăsc din ea, rostind din memorie sute de păcate mari şi mici: „Mila de sine, cruţarea de sine, îndreptăţirea de sine, mulţumirea de sine, trâmbiţarea de sine, lauda de sine, plăcerea de sine, părerea de sine, închipuirea de sine, simţirea de sine, îngâmfarea de sine, cinstea de sine, încrederea în sine, rezemarea pe sine, bizuirea pe sine, înălţarea de sine, cutezanţa de sine şi nesimţirea, care-i moartea minţii şi omorârea sufletului mai înainte de moartea trupului, şi altele”.

46. Mai spunea că tot din iubirea de sine se nasc şi acestea: „Mândria, trufia, semeţia, ura, zavistia, pizma, invidia, răutatea, ţinerea de minte a răului, dorinţa de răzbunare, lăcomia pântecelui, somn prea mult, întunecarea minţii. Apoi păcatele cu vederea, cu auzul, cu mirosul, cu gustul, cu pipăirea, închipuirea, înfumurarea, duplicitatea, rivalitatea, încăpăţânarea, amărăciunea, ironia, ambiţia, înşelăciunea, cruzimea, neomenia, blasfemia, înfurierea năprasnică, linguşirea, împătimirea, obrăznicia, neastâmpărarea, iubirea de stăpânire, dorinţa de a porunci la alţii, prefăcătoria, îngâmfarea, neevlavia, nepocăinţa, neluarea aminte, pregetarea, pierderea vremii în deşert, rătăcirea gândului, răutatea, acedia, adică moleşeala voinţei. Şi altele, precum: iubirea de bani, de plăceri, de avere, de agoniseală, de slavă” şi alte multe păcate care se nasc din iubirea de sine.

„Deci, zicea el, nu putem spune la mărturisire că n-am greşit, pentru că totdeauna greşim lui Dumnezeu cu iubirea de sine, că în multe feluri şi chipuri ne robeşte pe noi.

Iar vârfurile răutăţii care se nasc din iubirea de sine, adică slava deşartă şi mândria, le alungăm cu fapta bună făcută în ascuns, iar pe mândrie o surpăm atunci când punem toate isprăvile noastre pe seama lui Dumnezeu”.

47. Altădată spunea: „Dacă iubirea de sine este izvorul a toată răutatea, lepădarea de sine este rădăcina tuturor virtuţilor.

Din lepădarea de sine izvorăsc alte virtuţi care se împotrivesc şi omoară iubirea de sine, ca de pildă: tăgăduirea de sine, însingurarea de sine, cunoştinţa de sine, desăvârşita neîncredere în sine, împotrivirea de sine, ura de sine şi la urmă dragostea şi înfrânarea”.

48. Spunea odată Părintele Cleopa: „Când nu avem simţirea păcatului, suntem în cel mai greu păcat; că atunci mintea noastră este oarbă, iar nesimţirea este moartea minţii. Mintea nu simte păcatul şi omorârea

sufletului, mai înainte de moartea trupului. Și nesimțirea se naște și ea tot din iubirea de sine. Nu este clipă și nu este vreme în care nu mă aflu mâniind pe Dumnezeu. Să avem încrederea aceasta și să știm, și chiar de n-am simțit și n-am ajuns la această convingere, să ajungem de-acum. Așa trebuie să ne mărturisim. Pentru că am ajuns la convingerea asta, cu zeci de ani în urmă, că nu există clipă și mai puțin decât aceasta, când nu ne aflăm mâniind pe Dumnezeu.

Aceasta știi când o simți? Când ajunge omul în treptele cele mai înalte ale rugăciunii inimii și când vine Duhul Sfânt în inima omului, cu darul lui Hristos, atunci abia vede el milioanele de neputințe, care-l robesc simțitor și gânditor.

Vezi în camera asta ce curat este? Nu-i praf, nu-s gunoaie. Dacă o rază a soarelui ar intra aici și noi am sta deoparte, am vedea milioane de fire de praf care se învârt. Dar până ce n-a intrat raza soarelui, nu vedeam. Așa este și cu sufletul nostru".

49. Iarăși zicea părintele Cleopa: „În timpul rugăciunii celei curate, când se scaldă inima noastră în lacrimi și fierbe în clocotul plânsului, după ce au trecut momentele acelea, atunci o să vezi câte milioane de neputințe zac în mintea și inima noastră. Și acestea nu le simțim. Petrecem în nesimțire, în somn, în răspândire, în învârtoșare, în împietrire. Ni se pare că noi, «Slavă Domnului, n-am făcut cutare păcat!» Dar noi le avem pe toate și suntem izvorul a tot păcatul și a toată fărădelegea, în orice clipă.

De aceea, pentru că în fiecare clipă greșim, în fiecare clipă este nevoie de trezvie, de paza minții, de rugăciune și de umilință în fața lui Dumnezeu. Asta este ce spunea marele proroc David: *că fărădelegea mea eu o cunosc și păcatul meu înaintea mea este pururea.*

50. Zicea odată Părintele Cleopa despre rugăciune: „Mai întâi este rugăciunea gurii. Apoi este rugăciunea minții. Dar rugăciunea minții nu este desăvârșită. Dumnezeiești Părinți o numesc jumătate de rugăciune, sau pasăre cu o aripă, sau rugăciune cu un picior. Trebuie să ducem această rugăciune de la înțelegerea minții la simțirea inimii. Iar când noi zicem o rugăciune cu limba și o înțelegem cu mintea și o simțim cu inima, ea devine sferică, rotundă, în mișcarea sufletului nostru. Această rugăciune este mult mai desăvârșită și se numește rugăciunea inimii. La rugăciunea inimii, zice Sfântul Isaac Sirianul, de abia ajunge unul din zece mii."

51. Altădată spunea: „Dumnezeiescul Părinte Isaac Sirul zice: Omule, pogoară-te cu mintea în cămara inimii tale și atunci ai ajuns în cer. Că și aceea este cămara cerului, a Împărăției cerului. Dar cine ne-a spus nouă că Împărăția cerului este în inima noastră? Hristos. N-a spus El: *Împărăția cerului înlăuntrul vostru este*? Deci, iată că noi avem Împărăția cerului în inima noastră. Și când ajungem cu mintea în inimă, am ajuns la Împărăția cerurilor".

52. Alteori zicea Părintele Cleopa: „Mintea trebuie să se pogoare în

inimă, că inima este cămara minții. Aceasta-i cămara de care spune Hristos: *Tu, când te rogi, intră în cămara ta și încuie ușa ta și roagă-te Tatălui tău întru ascuns și Tatăl tău, Care vede cele întru ascuns, îți va răsplăti ție la arătare.* Voi credeți despre cămară, că este cea de lemn, casa? Dacă o luați așa, o luați după literă.

Ori aici dumnezeiești Părinți înțeleg cu totul altfel: Trei uși ai de încuiat când te rogi: ușa cea de lemn, pentru oameni; ușa buzelor, pentru cuvinte, ca să nu grăiești cu nimeni decât cu Dumnezeu; și ușa inimii, pentru duhuri, ca să te pogori cu mintea în cămara inimii. Că inima este cămara minții".

53. Spunea odată părintele: „Prin rugăciune trebuie să se unească mintea cu inima. Este o rugăciune a minții în inimă și este o rugăciune a inimii curate. Dar să știți că mintea, pogorându-se în inimă, trece două vămi sau obstacole, ca să se unească cu inima. Întâi este vama închipuirii, a imaginației și a doua este vama rațiunii de la poarta inimii. Un om înțelept într-o clipeală de vreme le trece".

54. Despre vama imaginației zicea Părintele Cleopa: „Legea cea mai scurtă a rugăciunii este să nu-ți închipui nimic când te rogi. Că imaginațiile sunt de trei feluri: rele, bune și sfinte. Să nu primești niciun fel de imaginație. Că dacă te oprești la imaginație, nu poți intra cu mintea în inimă în vremea rugăciunii.

Aceasta este prima stație. Sfântul Nil Ascetul zice în Filocalie: Fericită este mintea aceea care a ajuns să se roage lui Hristos, fără imaginație, fără formă! Mintea Mântuitorului n-a avut imaginație, spun toți sfinții teologi. Pentru că El era Noul Adam și a venit să restaureze pe vechiul Adam, exact cum a fost în rai.

Adam, când a căzut, prin gândire a căzut. Ce i-a zis satana? *Nu vei muri, ci vei fi ca Dumnezeu, cunoscând binele și răul.* Și, cum și-a închipuit că va fi ca Dumnezeu, a căzut prin imaginație din darurile date și apoi a fost izgonit din rai. De aceea dumnezeiești părinți numesc imaginația «pod al demonilor». Niciun păcat nu trece de la minte la simțire (la inimă), dacă nu și-l închipuie întâi omul cu mintea.

Deci, în vremea rugăciunii n-ai voie să-ți închipui nimic. Nici imaginații sfinte, nici pe Hristos pe Sfânta Cruce, nici pe scaunul Judecății. Nimic. Că toate imaginațiile sunt afară de inimă și dacă rămâi să te închini la acestea, nu te închini lui Hristos.

55. Iar despre vama rațiunii spunea: „Aici, la această vamă, care este la poarta inimii, o întâmpină pe mintea noastră alte duhuri rele, *«teologii întunericului* și *filosofii iadului»* și-i dau minții rațiuni duhovnicești. Căci mintea noastră, după mărturia Sfântului Vasile, are însușirea să izvorască veșnic gânduri, bune sau rele. Și nu-i de vină ce izvorăște. Că ce turnăm într-însa, moara macină. Noi suntem cei care hotărâm dacă dăm drumul la gânduri.

În clipa rugăciunii, numai ce vezi că apar cuvinte din Scriptură, cum a ispitit pe Mântuitorul în muntele Carantaniei, căci rolul lor este să te ispitească din Scriptură. Și ne vin tot felul de rațiuni adevărate și înalte în vremea rugăciunii! Dar vrăjmașul nu se supără de asta, când vede că tu raționezi. El se bucură. Bine că teologhisești[13] când te rogi!

Fraților, n-au ce căuta astea în vremea rugăciunii! Sfântul Ioan Gură de Aur spune: «Tu, când te rogi, nu teologhisi, că ești batjocorit de demoni!» Când te rogi trebuie să ai inima înfrântă și smerită, durerea inimii pentru păcate și smerenie. Taina asta este a lui Dumnezeu, Izvorul minților raționale din cer și de pe pământ.

Tu te coboară în inimă cu rugăciunea de-un singur gând; adică gândind numai la numele Domnului nostru Iisus Hristos. Cu această rațiune ne coborâm în inimă, zicând așa: «Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul (sau păcătoasa)». Cu altă rațiune n-ai ce căuta. După cum v-am spus, la vama imaginației, nicio imaginație, cât de sfântă ar fi, nu este în inimă, ci afară de inimă și trage mintea noastră din inimă afară. Așa și rațiunile acestea.

Că diavolul are scop să-i dea minții noastre de teologhisit și îți aduce la rugăciune toată Scriptura, dacă vrei, numai să nu te rogi! El știe că rugăciunea îl arde.

Atunci tu capeți o trufie duhovnicească: «De aceea îmi vin mie acum cuvintele astea așa de înalte, că eu mă rog lui Dumnezeu!» Și el râde cu gura până la urechi! Tu nu te rogi atunci, ci teologhisești. Mântuitorul îți spune să te rogi: *Voi nu vorbiți multe ca fățarnicii, cărora li se pare că întru multe vorbe îi aude Dumnezeu!*

Hristos cere de la noi rugăciunea «monologhie», adică de-un singur cuvânt, de-un singur gând. Ai văzut pe canaaneanca? Mergea după Hristos și striga cu câteva cuvinte: *Iisuse, Fiul lui David, miluiește-mă!* și *Fiul lui David, miluiește-mă!* Dar striga din inimă. Ea nu s-a rugat mult, s-a rugat cu un singur cuvânt, dar îl zicea din inimă, până a biruit bunătatea lui Dumnezeu să zică: *O, femeie, mare este credința ta!*

Iar noi, în vremea rugăciunii, mai ales a rugăciunii inimii, când vrem să pogorâm mintea în inimă, așa să ne rugăm, cu un singur gând. Că dacă părăsești teologia asta în vremea rugăciunii, cu ajutorul lui Dumnezeu, îndată mintea intră în inimă".

56. Altădată zicea: „Îndată ce mintea a intrat în inimă, ai un semn firesc, începe ca un cui de foc și se încălzește inima de la centru. Apoi se încălzește toată, pe urmă pieptul, umerii, coloana vertebrală, tot corpul și încep a curge sudori cu mare putere, iar ochii încep a vărsa lacrimi calde de pocăință cu mare foc. Asta-i rugăciune de foc!

[13] Adică să cugeți la cuvintele Scripturii.

Acum S-a întâlnit Mirele cu mireasa, Hristos cu sufletul nostru. Această unire duhovnicească îl face pe om un duh cu Dumnezeu. Este ceea ce spune Apostolul: *Cel ce se lipeşte de desfrânată, un trup este cu ea... Iar cel ce se lipeşte de Domnul, un duh este cu El.* Această unire şi lipire de Dumnezeu în inimă, prin Iisus Hristos, aduce mare dulceaţă duhovnicească şi mare căldură".

57. Tot despre rugăciunea inimii mai spunea: „Dar nu-i temelia lucrării, nici dulceaţa, nici căldura cea din inimă. Temelia lucrării este zdrobirea inimii, căinţa, durerea inimii pentru păcate şi lacrimile de pocăinţă care se varsă atunci. În starea aceasta sufletul nostru are atâta fericire, atâta uşurare, atâta căldură şi dulceaţă duhovnicească, încât, după ce se trezeşte din starea aceasta de unire cu Iisus Hristos în inimă, el nu poate spune trei cuvinte.

Ce minute fericite, ce dulceaţă, ce bucurie a avut în inima sa! Şi dacă în starea aceasta ar sta un lucrător al rugăciunii un ceas sau două, cu mintea pogorâtă în inimă, adică să se unească mintea cu inima, când s-ar trezi, o săptămână sau două în inima lui nu mai poate intra niciun gând din lumea aceasta! Cerul inimii lui atât se curăţă, încât rămâne văzduhul inimii plin de lucrarea Duhului Sfânt. O inimă fericită care s-a adăpat cu lacrimi de pocăinţă şi cu mare dragoste din unirea cu Iisus Hristos. Dragoste duhovnicească pe care nu o poate descrie limba!"

58. Uneori părintele ne spunea despre întâlniri pe care le avusese pe când era în pădure, cu bătrâni sporiţi în rugăciunea inimii, şi despre trăirea duhovnicească a acelor bătrâni. Însă noi ştiam că de fapt nu era vorba de alţii, ci de Părintele Cleopa însuşi, care se smerea, nevrând să spună că el era acela, fugind de laudele şi slava omenească.

59. Apoi zicea: „O să mă întrebaţi: «Dar noi, părinte, ce facem, majoritatea lumii, care nu ştim această rugăciune duhovnicească? Noi ne pierdem?» Nu! Însă, fiindcă a venit cuvântul despre rugăciune, v-am arătat care este rugăciunea cea adevărată. Nu înseamnă că, dacă eu nu mă rog, nici să nu spun la altul. Nici eu nu m-am rugat aşa, de când sunt! Dar nu înseamnă să nu ştim. Că neştiinţa este orbirea sufletului.

Dar ştii ce zice diavolul mândriei şi al nesimţirii, dacă avem o lacrimă la rugăciune? «Acum te-ai rugat straşnic!» Ehei! Şi cât îi de-acolo până la rugăciunea cea curată! Cât îi de departe cerul de pământ! V-am spus că rugăciunea în creşterea ei nu are limită. Pentru că se uneşte cu Dumnezeu şi de aceea nu are margine".

60. Mai zicea Părintele Cleopa: „Nu este în puterea omului a se sui pe treptele rugăciunii. A omului este numai voinţa, Să voiască să se roage lui Dumnezeu cum poate, iar a se învrednici de rugăciuni înalte este o lucrare care depinde de darul lui Dumnezeu".

61. Altădată ne spunea bătrânul: „Odată am fost arestat de securitate la Mănăstirea Slatina şi apoi dus la Fălticeni. Aici am fost bătut şi băgat într-un beci în care ardeau o mulţime de becuri. Toţi care intrau acolo, ieşeau aproape

nebuni. M-au băgat și pe mine, ca să-mi pierd mințile. Nu mai vedeam cu ochii și nu mai puteam de căldură. Atunci mi-am coborât mintea în inimă cu rugăciunea lui Iisus. După o oră m-au scos și s-au mirat toți că încă mai vorbeam și mergeam fără să mă țină nimeni".

62. Altădată spunea părintele: „Când ne rugăm, să zicem cum putem. Sfântul Macarie ne povățuiește: «Omule, eu știu că tu nu știi să te rogi, dar îți dau un sfat: „Roagă-te cum poți tu, dar roagă-te adeseori!"» Căci din deasa rugăciune, omul începe a se învăța rugăciunea cea adevărată.

Iar Sfântul Ioan Scărarul zice: «Oare vom părăsi rugăciunea de cantitate?» Că rugăciunea de cantitate este cea pe care o facem multă, dar fără să fim cu mintea în inimă și fără să fim cu privirea minții la Dumnezeu. «N-o părăsim!» Că rugăciunea dintâi este pricina celei de a doua. Cantitatea naște calitatea".

63. Părintele spunea că primul păcat care vine din partea rațională a sufletului este uitarea. Adică uităm de binefacerile lui Dumnezeu, de prezența lui Dumnezeu, de frica de Dumnezeu... Apoi, din uitare vine răceala. Iar trezvia se naște din frica de Dumnezeu și frica de Dumnezeu se naște din credință.

Pe urmă zicea bătrânul: „În zadar faci mii de metanii și ții nu știu câte zile de post, și alte nevoințe mari, dacă nu-ți păzești mintea. Căci zice Sfântul Isihie: «Nu avem nevoie pentru a ne mântui decât de minte trează». Iar paza minții constă în trei lucruri: în a ne trezvi (a ne trezi cu mintea la cele ce gândim); a ne împotrivi păcatului cu mintea; apoi a chema pe «Doamne, Iisuse» prin rugăciunea minții. Căci atâta legătură are paza minții cu rugăciunea inimii, cât are trupul și sufletul. Iar a păzi mintea înseamnă a zdrobi capul șarpelui".

64. Mai spunea Părintele Cleopa: „Frații mei, trebuie să avem inimă de fiu către Dumnezeu, minte de judecător către noi, iar către aproapele să avem inimă de mamă".

65. Părintele dădea deseori la spovedanie și acest sfat fraților: „Să faci ascultare cu dragoste și cu «Doamne, Iisuse» în minte și în inimă. Atunci ai și pe Marta, și pe Maria. Marta, adică trupul, lucrează, iar Maria stă la picioarele Domnului. Căci cel ce face ascultare cu dragoste și cu «Doamne, Iisuse» liturghie săvârșește, iar cel ce face ascultare fără rugăciune, argăție împlinește".

66. Odată a spus Părintele Cleopa unui frate: „De-ați ști cât mă rog eu noaptea cu lacrimi să aveți dragoste între voi!..."

67. Zicea uneori părintele: „Sfântul Isaac Sirul spune că semn al milei lui Dumnezeu sunt lacrimile la rugăciune. Când vezi că te cercetează Dumnezeu cu lacrimi multe la rugăciune este semn că mila lui Dumnezeu s-a atins de ochii tăi și vrea, prin aceste lacrimi de pocăință și de dragoste mare, să te curețe pe tine, să te lumineze, să te spele de păcate și să-ți arate ție care este adevărata rugăciune".

68. Altădată spunea: „Nu toate lacrimile sunt bune. Pe lângă lacrimile bune, care vin din dragostea de Dumnezeu, sau din frica de Dumnezeu, sau din frica de moarte, sau de muncile iadului, sunt și lacrimi firești, și lacrimi rele.

Lacrimile mijlocii, adică firești, nu sunt nici bune, nici rele. Lacrimi firești sunt și cele din boală, din suferință și din tristețe. Lacrimile rele și osânditoare sunt cele care se nasc din slavă deșartă, sau din mânie, sau din dezmierdare, sau din pagube.

Iar noi, ca niște grădinari pricepuți care-și udă ogorul lor, trebuie ca toate lacrimile care ne vin, chiar dacă la început nu sunt dintre cele bune, să le întoarcem în lacrimi bune".

69. Părintele sfătuia oamenii să nu creadă în vise și vedenii, ci dimpotrivă, să le respingă cu smerenie, pentru a nu fi înșelați de diavol. Despre vise, zicea: „Toate visele sunt de la diavoli. Doar cele care vestesc moarte și judecată sunt de la Dumnezeu. Dar dacă te aruncă în deznădejde, și acelea sunt tot de la diavoli". Uneori mărturisea celor prezenți cum fusese și sfinția sa încercat, pe când era în pustie, și simțea o mireasmă de crini și de trandafiri când voia să citească Acatistul Acoperământului Maicii Domnului. Dar părintele n-a vrut să primească aceasta, rugându-se Maicii Domnului să îndepărteze de la el acea mireasmă, ceea ce s-a și întâmplat după 40 de zile.

70. Despre înșelăciunile vrăjmașului, mai zicea Părintele Cleopa: „Să știți că cele mai multe suflete de creștini le duce diavolul în iad cu amânarea pocăinței. La cei tineri le spune: «Ești tânăr. Acum vrei să te spovedești? Acum vrei să te rogi sau să postești? Nu-ți pierde timpul acum cu acestea. Trăiește-ți viața! Ai timp să te pocăiești mai târziu». Celor maturi le spune: «Acum ai de crescut copii, ai de lucru. Mănâncă și bea ca să ai putere. Te vei ocupa de suflet la bătrânețe». Iar către cei bătrâni zice: «Toată viața te-ai ostenit și ai muncit. Mai ești și bolnav, și neputincios. Și poate nu mori chiar acum. Mai ai timp». Și în acest chip, amânând pocăința pe mâine, pe poimâine, la anul, la bătrânețe, ne înșală vrăjmașul mântuirii noastre cu amânarea. Dar Dumnezeu spune: *Astăzi de veți auzi glasul Meu, să nu vă învârtoșați inimile voastre".*

71. Pe când era în pustie, Părintelui Cleopa i s-a arătat demonul desfrânării și i-a spus: „Ce-ar fi dacă vei cădea în păcat?" Iar părintele a zis: „Oricând pot cădea, că ce-i bărbatul și ce-i femeia? Putregai și putoare sunt! Numai harul lui Dumnezeu ne ține."

72. Altădată, tot pe când era la pustie, îl chinuia iarăși duhul desfrânării. Iar Părintele Cleopa a început să joace cu picioarele goale pe spini și așa a scăpat de acest demon cumplit.

73. Când îl întrebau frații din mănăstire ce mânca pe când era la pustie, părintele spunea că îi aducea un pădurar cartofi și el făcea socoteala să-i ajungă cam unul pe zi. Dar unui părinte duhovnicesc apropiat, i-a spus că a mâncat și pământ, dar nu voia să mai știe ceilalți.

74. Odată, pe când Părintele Cleopa era retras în munți împreună cu ucenicul său, ieromonahul Arsenie Papacioc, s-a pornit o furtună în pădure. Părintele Arsenie îl chema pe Părintele Cleopa să vină lângă el, iar Părintele Cleopa stăruia să vină Părintele Arsenie lângă sfinția sa. În cele din urmă, Părintele Arsenie a făcut ascultare și s-a dus lângă Părintele Cleopa. În acel moment s-a produs un trăsnet puternic care a lovit chiar copacul sub care se adăpostise Părintele Arsenie. Iată ce înseamnă ascultarea!

75. Părintele Cleopa era și un om al dreptei socoteli. De obicei, nu era pentru o nevoință exagerată, deși sfinția sa se nevoia mult în taină. Dar totdeauna sfinții sunt aspri cu ei și plini de dragoste față de ceilalți. Uneori spunea că pădurea nu se teme de cel ce ia multe lemne odată și încarcă prea tare căruța. Căci știe că se va strica mai încolo, fiind încărcată prea tare. Pădurea se teme de cel ce ia câte un lemn, câte o mică sarcină. De acela se teme pădurea, că știe că încet, încet, o taie pe toată.

76. Tot despre dreapta socoteală zicea părintele: „Spun Sfinții Părinți că «împărăteasa faptelor bune este dreapta socoteală». Mulți s-au aruncat în potopul patimilor ca să scape pe alții de la moarte și s-au înecat pentru că n-au avut chibzuință și dreaptă socoteală în viață. Toate faptele bune trebuie făcute cu măsură și dreaptă socoteală, adică să umblăm pe calea împărătească de mijloc, după darul, firea și puterea fiecăruia, ca să nu cădem într-o parte sau alta, că «extremele sunt ale diavolului», cum spun dumnezeieștii Părinți".

77. Pe lângă alte daruri, Părintele Cleopa a fost înzestrat de Dumnezeu și cu o memorie rar întâlnită. După ce citea o carte de două ori, o putea spune pe de rost. De aceea cita cu ușurință din memorie zeci și sute de citate patristice și biblice, știa Canoanele Bisericii pe dinafară și ne încânta cu atâtea istorioare frumoase și pline de dulceață.

78. Părintele avea mare evlavie la Maica Domnului și la toți sfinții. Ne spunea un ucenic că l-a văzut pe Părintele Cleopa, pe când era internat în spital, cum citea Bogorodicina[14] stând culcat pe pat și având perfuzie la mână; și zicea: „Nu pot lăsa pe Maica Domnului, că ea totdeauna m-a ajutat!" Iar la Sfântul Maslu, pomenea uneori sute și sute de nume de sfinți; pe lângă aceasta, știa pe de rost numele celor mai mulți sfinți din calendar și sinaxar. De asemenea a scris versuri religioase și acatiste în cinstea Maicii Domnului și a mai multor sfinți.

79. Părintele Cleopa a fost și un mare apărător al dreptei credințe, alcătuind cărți foarte valoroase despre cunoașterea și apărarea credinței ortodoxe. De asemenea prin predicile sfinției sale, a readus la Biserica lui Hristos numeroși oameni, și chiar grupuri întregi de credincioși, rătăciți de la dreapta credință.

80. Zicea Părintele Cleopa: „Cel mai de preț în această viață este să lași

[14] Cartea ce cuprinde Canoanele Maicii Domnului.

toate şi să-ţi plângi păcatele tale, pentru că cea mai scumpă pentru noi este veşnicia. Deci, trebuie să facem totul ca să n-o pierdem, că atunci degeaba am mai trăit pe pământ!"

81. Toate lucrurile pe care le făcea Părintele Cleopa erau împodobite cu smerita cugetare. Că zicea: „Să nu spunem niciodată că am pus început bun. Noi nici nu ştim cum arată acel om care a pus început bun. Noi să ne rugăm: «Doamne, ajută-mi ca să pun început bun!»"

82. Altădată zicea: „Părerea de rău completează fapta pe care nu ai făcut-o. De pildă, tu faci metanii. Cum făceam eu când eram acasă, că mă luam la întrecere cu fraţii mei, care face mai multe metanii într-o oră. Eu făceam 500 de metanii într-o oră, dar acum nu mai pot face niciuna. Iar tu nu le faci cu mândrie, ci pentru păcatele tale. Şi mie îmi pare rău că nu pot face, şi zic: «Doamne, miluieşte-mă şi pe mine, păcătosul!». Iar Dumnezeu le primeşte pe amândouă la fel.

83. Odată s-a dus un frate la spovedanie şi a spus: „Părinte Cleopa, n-am râvnă". Părintele i-a zis: „N-ai? Smereşte-te! Nimeni nu s-a mântuit că a postit sau că a făcut altă nevoinţă. Ci spune: *Smeritu-m-am şi m-am mântuit".*

84. Altădată l-a rugat un ucenic pe părintele să-l pomenească la rugăciuni. Iar sfinţia sa i-a spus: „Rugăciunea mea este ca fumul lui Cain. Aşa se târăşte pe pământ!"

85. L-a întrebat odată un frate pe Părintele Cleopa: „Părinte, cum să citesc la Psaltire? Să mă gândesc când citesc că este scrisă ca pentru Prorocul David, sau că este scrisă pentru fiecare din noi, sau cum?" Părintele i-a răspuns: „Să te gândeşti că eşti păcătos".

86. Spunea odată Părintele Cleopa: „Diavolul a căzut din mândrie şi de aceea nu poate zice «Iartă-mă!». Aşa şi noi. Când vei vedea că cineva îţi cere iertare, şi tu nu zici: «Dumnezeu să te ierte!», eşti asemenea cu diavolul, care nu poate zice «Iartă-mă!». Sau dacă ai greşit ceva, şi nu ceri iertare, te asemeni cu el, că nu zici «Iartă-mă!». Şi chiar dacă nu eşti vinovat, să nu spui: «Nu vreau să zic „Iartă-mă!". De ce să zic? El este vinovat, nu eu!». De aceea totdeauna să ne smerim".

87. Într-o zi a venit la Părintele Cleopa un credincios, plângându-se că i s-a furat calul. Părintele i-a spus să fie liniştit, căci la întoarcerea din călătorie îl va găsi în curte. Cum a ajuns acasă, omul şi-a găsit calul în ogradă şi a dat slavă lui Dumnezeu pentru ajutorul primit.

88. Odată o creştină care avea un mare necaz, a dat un pomelnic la Părintele Cleopa. După un timp femeia a revenit, spre a-i mulţumi cu lacrimi pentru ajutorul primit. Dar sfinţia sa îi spunea că nu-şi mai aminteşte nimic, însă ea stăruia, amintindu-i împrejurările de atunci. Atunci, părintele a căutat prin buzunare şi a scos o hârtie boţită, întrebând-o dacă nu cumva acesta este pomelnicul ei. Femeia recunoscând pomelnicul, părintele i-a spus: „Vezi, eu am şi uitat de atunci de el. Dar credinţa ta a lucrat şi Domnul te-a izbăvit de

necaz”.

89. Altădată a venit o femeie împreună cu fiul ei la Părintele Cleopa. Când i-a dat binecuvântare, necunoscând-o mai dinainte, părintele a spus: „Numai mamă să nu fii!” Iar în predica din seara aceea a vorbit mai mult împotriva desfrânării și a beției, patimi care îl stăpâneau pe fiul acelei mame. Apoi, ne-a mărturisit acea creștină, că fiul său, după plecarea de la mănăstire, a părăsit cu totul acele patimi, cu rugăciunile Părintelui Cleopa.

90. A spus odată Părintele Cleopa: „Un adevărat călugăr este bine să se împărtășească din toate faptele bune câte puțin. Dar mai mult să prisosească smerenia, căci aceasta este poartă a Cerului; iar smerenia din ascultare se naște. Cununa tuturor faptelor bune rămâne însă dragostea. Aceasta duce sufletul de la poarta Cerului înaintea tronului Preasfintei Treimi”.

91. Într-o zi, când un frate i-a arătat biserica nouă care se construia, lăudându-i frumusețea, părintele i-a spus: „Da, frate. Dar să știi că este mai greu să faci un călugăr adevărat, decât o catedrală”.

92. Părintele Cleopa repeta mereu: „Mâine, poimâine mă duc la Hristos! Mâine pleacă Moșul Putregai!”, „Mâine nu veți mai vedea decât o cruce în cimitir!”, „Mâine, poimâine, veșnica pomenire Moșului Putregai!”, „Ia, un hârb legat cu sârmă!”, „Mâine mă duc la frații mei. Ei strigă la mine: «Hai, măi frate! Lasă vorba cu oamenii!»”.

93. De multe ori când cineva îi cânta „Mulți ani trăiască!”, sfinția sa îl oprea și îi zicea: „Nu așa, ci: «Veșnica pomenire, veșnica pomenire, veșnica lui pomenire!»” Sau zicea: «La mulți ani, Moșul Putregai»!”

94. Inimile credincioșilor se umpleau de bucurie, auzindu-l pe părintele spunând: „Mânca-v-ar Raiul!” sau „Măi, n-am o traistă mare, să vă bag în ea și să vă duc pe toți la Rai! Să nu rămână unul!”

95. Odată m-am dus să-i cer sfaturi Părintelui Cleopa. Iar sfinția sa mi-a spus: „Părinte Ioanichie, am îmbătrânit în zile rele! Ce sfaturi să mai dau? Întotdeauna mi-am rănit știința gândului, învățând pe alții cele ce eu n-am lucrat. Îmi aduc aminte câteodată de marii nevoitori care au trăit mai demult în această mănăstire, care dormeau în sicrie și se sileau la plângere și lacrimi, dar eu stau ca o stâncă cu totul în nesimțire. Orice vorbesc pentru îndreptarea altora, mă mustră mai mult pe mine decât pe ei, că nu fac cele ce zic, și zilele se scurtează și vremea sfârșitului nemerniciei mele pe acest pământ se apropie. Nu mai înșir multe, că niciodată nu voi putea spune întunericul răutăților mele. Iar sfinția ta, care ai Sfânta Evanghelie și izvoarele cele curate ale Sfinților Părinți, nu căuta să te adăpi dintr-un pârâu sec și glodos. Ai atâtea izvoare dumnezeiești, care pot să-ți răcorească setea cea duhovnicească și să-ți înviorеze sufletul spre a-l face să zboare la cer.

De aceea zic: Fericiți sunt cei ce tac și lasă să vorbească mai întâi faptele lor, apoi vorbesc și ei din trăire proprie și din prisosința inimii lor.

Să ne ajute mila Domnului nostru Iisus Hristos tuturor și mie

păcătosului, ca să nu fim mustraţi în ziua cea mare a Judecăţii pentru cele ce am învăţat pe alţii, dar nu le-am făcut".

96. Părintele Cleopa, având o viaţă sfântă, s-a învrednicit atât de darul sfinţeniei, cât şi de darul înainte-vederii, căci aproape tot ce spunea cu cuvântul se împlinea cu fapta, fără ca el să ştie aceasta. De aceea, călugării şi credincioşii erau atenţi la tot ce spunea cuvioşia sa şi ascultau sfaturile lui ca din gura Domnului şl astfel se întorceau mulţumiţi sufleteşte la casele lor.

97. Duminică, 29 noiembrie, Părintele Cleopa nu a mai răspuns întrebărilor ucenicilor săi şi a rămas pe scaunul său de spovedanie nemişcat, ca într-o răpire, cu ochii întredeschişi, timp de mai bine de unsprezece ore.

În seara zilei de 1 decembrie, 1998, fiind foarte slăbit şi obosit, Părintele Cleopa a spus către un preot care îi era foarte apropiat: „Părinte Mihail, iată ultimul meu cuvânt: *Privegheaţi şi vă rugaţi, că nu ştiţi ziua, nici ceasul când va veni Fiul Omului!"* Apoi a mai zis: „Rugaţi-vă şi pentru mine! Rugaţi-vă!..."

Miercuri, 2 decembrie, la orele 2.20 dimineaţa, Părintele Cleopa şi-a dat duhul în mâinile Domnului, împăcat cu Hristos, cu lumea şi cu sine, fiind plâns de sute de călugări şi mii de credincioşi.

98. Slujba înmormântării a avut loc într-o frumoasă zi de iarnă, cu soare, deşi în zilele de dinainte fusese frig şi înnorat, vremea încălzindu-se în chip minunat. Au slujit opt arhierei şi numeroşi preoţi, participând peste zece mii de credincioşi. Un ierarh care a participat la înmormântarea părintelui zicea că a venit atât de multă lume, pentru că şi Părintele Cleopa i-a iubit pe oameni, iar ei au simţit dragostea lui. De aceea au venit, ca să-l ajute şi ei acum pe sfinţia sa cu rugăciunea.

99. O credincioasă apropiată Părintelui Cleopa a venit de Sfintele Paşti la Sihăstria, dar n-a mai trecut pe la chilia părintelui, gândindu-se că nu mai are rost să treacă pe acolo, de vreme ce a murit. Dar pe când se odihnea la arhondaric, înainte de slujba Învierii, a avut un vis. Se afla în faţa chiliei Părintelui Cleopa, gândindu-se că el a murit şi deodată părintele a apărut în pragul uşii şi i-a zis:

— Hai înăuntru. De ce nu intri?

— Dar nu sunteţi mort, părinte? a întrebat ea.

— Tu nu vezi că sunt viu? a spus părintele.

A doua zi, de Înviere, femeia a mers la chilia Părintelui Cleopa şi s-a închinat la sfintele icoane, crezând cu tărie că el este viu şi se roagă pentru toţi care îi cer ajutorul.

Totodată şi la mormântul părintelui din cimitirul mănăstirii vin zilnic zeci şi sute de pelerini din toată ţara şi de peste hotare, şi se închină cu evlavie, dobândindu-şi fiecare cele de folos după credinţa şi dragostea fiecăruia, uneori săvârşindu-se adevărate minuni.

100. În timpul vieţii Părintelui Cleopa, mulţi credincioşi români, şi chiar din alte ţări, poposeau la chilia sfinţiei sale, căutându-l ca pe un izvor de apă

vie. Iar după moartea părintelui, în scurt timp viața și învățăturile lui s-au tipărit nu numai în România, ci și în alte țări, precum Grecia, Iugoslavia, Statele Unite etc. În acest fel părintele își continuă activitatea misionară și după plecarea sa la cele cerești, dovedindu-se a fi un adevărat părinte duhovnicesc și stâlp al Ortodoxiei.

Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, numără în ceata Sfinților pe adormitul robul Tău, Cleopa arhimandritul, care ne-a povățuit pe toți pe calea mântuirii!

MONAHUL MARCU DUMITRESCU, Mănăstirea Sihăstria (1910-1999)

a. Viaţa

Acest mare nevoitor era de loc din comuna Hătcărău, judeţul Prahova, şi s-a născut dintr-o familie binecuvântată cu 11 copii, din botez fiind numit Constantin. Murindu-i tatăl în primul război mondial, mama şi-a crescut singură toţi copiii. Mai târziu, Constantin, renunţând la căsătorie, şi-a terminat şcoala şi şi-a închinat viaţa lui Hristos, slăvindu-L ziua şi noaptea.

Fiind foarte râvnitor pentru dreapta credinţă şi călăuzind mulţi tineri pe calea mântuirii, îndreptându-i spre Hristos, a avut mult de suferit, fiind acuzat şi aruncat în închisori, unde a pătimit mult. Prin răbdarea sa şi mila Domnului a fost călăuzit la viaţa monahală şi a intrat în obştea Mănăstirii Slatina – Suceava, în anul 1951 fiind îmbrăcat rasofor în această mănăstire.

În anul 1968 se închinoviază la Mănăstirea Sihăstria şi este tuns în monahism în anul 1975, primind numele de „Monahul Marcu”, găsindu-şi aici liniştea, în ascultare şi în neîncetată rugăciune.

În anul 1999, după 30 de ani de nevoinţă şi ascultare deplină, fericitul monah Marcu, cunoscându-şi dinainte sfârşitul, şi-a dat sufletul cu pace în braţele Domnului, pe care L-a iubit şi L-a purtat toată viaţa în inima sa.

b. Fapte şi cuvinte de învăţătură

1. Despre mama sa, pe nume Ana, Părintele Marcu spunea: „A avut o viaţă de călugăriţă. Dormea două ore pe noapte. După ce îşi adormea toţi copiii, mergea şi se ruga într-o cămăruţă alăturată, în linişte. A doua zi se scula prima şi pregătea totul pentru fiecare, pentru că începea o nouă zi”.

2. Părintele Marcu a fost un om de mare nobleţe sufletească. Pe când era în închisoare, gardienii îl numeau „fachirul”, pentru că niciodată nu plângea, oricât de mari ar fi fost chinurile la care era supus.. Harul lui Dumnezeu îl

acoperea, dar temnicerii nu știau de astfel de lucruri. Odată însă a izbucnit în plâns. „Gata! L-am biruit pe fachirul!” au strigat bucuroși anchetatorii. Însă nu era nici pe departe așa. Părintele Marcu plângea de mila celui ce era bătut lângă dânsul.

3. Ne spunea Părintele Marcu: „Fiind în închisoare, eu mă retrăgeam într-un colț al celulei și le ziceam celorlalți: «Iertați-mă, eu am obligațiile mele de călugăr» și îmi făceam acolo ale mele”.

4. Odată l-au întrebat ucenicii: „Dar noi ce-o să facem, Părinte Marcu, dacă va veni vreo prigoană?” Părintele a răspuns: „Acolo, pentru fiecare, puterea harului și credința lui învinge. Spun Sfinții Părinți că numai harul lui Dumnezeu este cel care te poate întări. Nici eu nu puteam să rezist prin toate încercările prin care am trecut în atâția ani, dacă nu mă ajuta Dumnezeu. Îmi spuneam eu mie: «Și tu poți cădea dacă nu te ajută harul»”.

5. Spunea odată Părintele Marcu: „Numai harul ne poate salva și ajuta. Eu am greșit, ca toată lumea; mai mult sau mai puțin. Dar mă mustra conștiința foarte tare la un moment dat. Ce-i cu mine, îmi ziceam? Am căzut plângând la Dumnezeu și la Maica Domnului: «Doamne, ajută-mă ca să mă îndrept!» Și-atunci vine harul. Cum spun Sfinții Părinți: «Să facem un pas către Dumnezeu, și El face doi către noi». Abia așteaptă să ne întoarcem. Și vine și ne ajută. Vine harul, să ne trezească conștiința, să ne ajute să ne îndreptăm și așa mai departe”.

6. Iar zicea părintele: „Să fim atenți la harul lui Dumnezeu, că numai el ne poate îndrepta, ne poate deschide ochii minții, ca să-nțelegem lucrurile. Și aici atingem problema ochiului sufletului, sau al minții. Cu mintea poți să înțelegi multe lucruri adânc, dar dacă nu se atinge de inimă... Deci când se împreună simțirea inimii cu luminarea minții, atunci simți că lucrează harul lui Dumnezeu prin toată ființa ta. Deci, să ne rugăm mereu la Mântuitorul să nu ne lase”.

7. Tot despre luminarea venită de la Dumnezeu, ne-a spus: „Am început acum să mă lămuresc eu pe mine despre toate rugăciunile pe care le fac. Atât cât pot, căci cuvintele lui Dumnezeu sunt ca diamantul, care, dacă-i arăți o fețișoară către soare, toate celelalte fețe ale lui se luminează. Deci fiecare cuvânt al lui Dumnezeu are multe înțelesuri. Și atunci îmi pun întrebarea, de ce zic eu: „Împărate ceresc”, „Preasfântă Treime”, „Tatăl nostru”... să mă lămuresc cât de cât. Și-am ajuns tot la concluzia că dacă nu te luminează Duhul Sfânt, nu poți să înțelegi”.

8. Zicea odată Părintele Marcu: „Avva Siluan Atonitul a fost un ales al lui Dumnezeu și trebuia să spună anumite lucruri. Între altele și faptul acesta: «Fii cu mintea în iad și nu deznădăjdui». Și asta este în esență și pentru noi, să știți. Într-un fel sau altul am trăit și eu starea asta. Că este mare lucru să o și trăiești”. Iar fratele cu care vorbea, l-a întrebat: „Dar noi suntem într-o altă situație, în alte împrejurări. Să creăm noi atmosfera aceasta de iad?” „Nu, a

spus părintele. Rugându-te, Dumnezeu te înțelege și știe și ce vei face. Dumnezeu știe despre fiecare din noi mai mult decât știm noi despre noi. Dumnezeu știe din veșnicie ce va fi cu noi, și de când ne-am născut știe ce vom face cu voia noastră liberă. Dumnezeu știe de acum încolo ce fac cu voia mea liberă. Și în raport cu ce știe că fac eu cu voia mea liberă, îmi dă și un fel de „viață" sau „program de viață".

Deci, eu nu știu ce va fi cu mine în viitor. Pot să greșesc. Dar dacă Dumnezeu știe că eu voi lupta pe cât depinde de mine ca om împotriva celor ce știu că nu-s bune, vine harul Lui neapărat și mă ajută să le trec. Chiar dacă uneori te lasă... Căci m-a lăsat Dumnezeu în multe împrejurări în viață până în ultima instanță, când trebuia să mor. Dar în momentul acela, m-a salvat. O dată era să mor din cauza gerului, altă dată din cauza foamei...".

9. Povestea Părintele Marcu că, pe când era la închisoare pentru exterminare, era odată într-o iarnă un ger foarte puternic. Și erau acolo niște celule speciale, pentru pedeapsă. Era un turn de zid masiv, cu celulele acestea, înalte de 7-8 metri, jur-împrejurul turnului. Celulele aveau sus niște ferestre mici, cu zăbrele, fără geamuri, ca să fie și curent, nu numai ger. Și l-au dus acolo pe părintele. Când gardianul a deschis ușile masive de fier, care făceau un zgomot asurzitor, și a văzut bezna completă dinăuntru și a simțit frigul acela care te îngheța, a tresărit și a zis: «Dar aici e ca-n iad!» Altui deținut, cât fusese în acel loc, îi degeraseră și nasul, și obrajii, și urechile, din cauza gerului. Acolo l-au încuiat și pe Părintele Marcu. Iar el – fiind și călugăr – a început să facă închinăciuni și metanii, apoi se mai mișca încoace și încolo, iar făcea închinăciuni și metanii... Și a rezistat așa trei zile și trei nopți.

A treia zi a căzut jos, nemaiputând să facă nici închinăciuni, nici rugăciuni, nimic; aproape nu mai știa de el. Părintele n-a știut cât a stat în această stare; dar când s-a trezit, se simțea odihnit, refăcut fizic, iar în jurul lui era o căldură ca de sobă.

10. Tot din închisoare, ne-a povestit și următoarea întâmplare: „Era prin anii 1948-1950. Toți eram foarte slăbiți din cauza nemâncării și a hranei foarte proaste. Pe atunci ne mai scotea la lucru la ferme. Luau ei banii, iar tu trebuia să muncești. Și pentru că nu aveau nici ei hrană, ne dădeau de mâncare prima zeamă de la fasole – aceea care se aruncă și este plină de toxine –, iar de pe la unitățile militare luau murături stricate, pe care nu le puteau mânca nici soldații, și mălai stricat. Aceea era mâncarea noastră. Și odată, chiar în ajunul Sfintei Mării, după multă vreme petrecută cu astfel de regim, eram atât de slăbit, că nu mă mai puteam ridica nici în picioare, ci numai cu greu mă puteam întoarce pe pat. Nu eram bolnav, n-aveam nimic, numai că eram cu totul slăbit, fiind în pragul morții. Și fiind așa întins pe pat, am zis; «Măi, fraților, eu sunt gata să mor». Și m-am întors cu fața la perete, plângând. Iar un bun prieten, care era lângă patul meu, a zis: «Înnoi-se-vor ca ale vulturului tinerețile lui nea Costică».

Aceea a fost o prorocie, că așa s-a întâmplat. A doua zi dimineață, fiind ziua de Sfântă Maria, s-a petrecut o minune: Am primit cu toții la masă fasole, mâncare consistentă; seara la fel. Și încă câteva zile la rând. Ce se întâmplase? Se primise la închisoare de la direcția penitenciarelor un vagon plin cu fasole, pentru hrana deținuților, cu specificația de a se consuma imediat. Așa că a început să ne dea fasole, de două ori pe zi, până s-a terminat vagonul. Aceasta a fost o minune a Maicii Domnului. Căci a găsit ea un creștin milostiv, care a cumpărat un vagon cu fasole, a vorbit în taină cu cineva de la închisoarea noastră, și l-au dat la deținuți – ca din partea direcției închisorilor salvându-le viața".

Un ucenic de chilie de-al părintelui spunea că, ori de câte ori îi aducea fasole să mănânce, sfinția sa se bucura, zicând: „Ce-i la masă? Fasole? O, ce bine!", amintindu-și de minunea care îl salvase de la moarte.

11. Alt ucenic l-a întrebat odată pe părintele cum fusese viața în închisoare. Părintele Marcu i-a arătat mai întâi capul său, pe care se vedeau multe semne și urme de lovituri. Apoi i-a spus: „Uite, vezi ce făceau ăștia? Mă luau de păr și mă izbeau cu capul de pereți. Odată, pe când cel ce mă ancheta mă izbea cât putea cu capul de perete, a strigat alt anchetator din camera vecină, neștiind ce face acesta cu mine: «Ce faci acolo, măi? Cu ce dai în perete? Vrei să-l spargi?»". Și după toate acestea părintele a rezistat (încât se și mirau aceia cum de mai e sănătos), și a ieșit de acolo cu mintea limpede.

12. În închisoare, Părintelui Marcu i-au căzut unghiile și dinții. După un timp, unghiile i-au crescut la loc. Un doctor de acolo care l-a consultat, i-a zis: „Dumneata n-ai avut trup de carne, ci de fier".

13. Părintele Marcu a lucrat ca deținut și la Bicaz, unde erau puși în cele mai periculoase locuri. Multora le era frică și să iasă din lagăr la muncă. Protestau, uneori chiar plângeau de frică. Dar părintelui nu-i era teamă, ci chiar avea curaj; aceasta de când avusese un vis, în care se făcea că stătea pe trompa unui elefant, care îl legăna ușor. Iar unii dintre deținuți cereau să lucreze în echipă cu dânsul, zicând: „Merg cu nea Costică, pentru că unde este el, acolo este și Dumnezeu!"

14. Mulți dintre cei închiși în lagăr ziceau că trebuie să-i saboteze pe cei aflați la putere, să lucreze cât mai puțin etc. Părintele Marcu nu era de acord cu ei și le spunea: „Iertați-mă, vă rog; voi faceți ce vreți, eu însă consider aceasta ca pe un canon pentru păcatele mele".

15. L-a întrebat odată un frate pe Părintele Marcu despre perioada din închisoare. „Voi nu știți ce-a fost acolo, a răspuns părintele. Cărțile care au apărut până acum îți pot da doar o vagă idee despre ce-a fost. Cred că s-a întâmplat ce au spus Părinții, și chiar Mântuitorul. Știi că în Patericul egiptean, printre altele, un frate a întrebat pe părintele său: «Părinte, noi trăim așa cum trăim (era cam pe timpul Sfântului Antonie cel Mare). Dar cei de după noi cum vor fi?» «Vor face și ei cam jumătate cât noi», a zis bătrânul. «Dar cei de după

ei?», a întrebat fratele. «Cei de după ei nu vor face nimic din ce facem noi, dar vor avea încercări aşa de mari şi de grozave, încât dacă vor rezista lor, vor fi mai mari decât noi în Împărăţia lui Dumnezeu». Ei, aşa s-a întâmplat acolo. Au fost nişte încercări nemaipomenite. Şi nu numai chinurile şi încercările, ci şi ispitele; căci ispitele care vin de la vrăjmaşul şi în mintea ta, şi în faptele tale, în vorbele tale, nu sunt o grozăvie?"

16. A zis Părintele Marcu unui ucenic: „Ia spune, ştii care-i diferenţa între smerenie şi umilinţă?" „Nu", a zis ucenicul. „Eu am aflat de la cineva din închisoare, că smerenia este conştiinţa nimicniciei, iar umilinţa este conştiinţa păcătoşeniei".

17. Într-un moment de taină, Părintele Marcu a spus unui ucenic că odată, fiind în timpul persecuţiei, pe când se afla în Munţii Caraiman, a văzut în vedenie pe Preasfânta Treime, iar Duhul Sfânt, în chip de porumbel, a intrat în inima sa.

18. După eliberarea din închisoare, părintele a mers la Mănăstirea Cernica. Odată, fiind cu albinele mănăstirii în Bărăgan, ele mureau din cauza secetei. Şi-atunci a plâns şi s-a rugat la Dumnezeu: „Doamne, miluieşte-ne cu puţină ploaie, că mor albinele de foame!" Şi în aceeaşi zi a dat Dumnezeu ploaie, şi toţi cei din jur au mulţumit Domnului. În anul acela s-a strâns atâta miere, că s-au mirat toţi cei din mănăstire de mulţimea ei. Se minunau şi stuparii din împrejurimi, că ziceau: „Uite, măi, cum a venit călugărul ăsta în Bărăgan, a început să plouă!"

19. De la Mănăstirea Cernica, Părintele Marcu a fost transferat la Mănăstirea Sihăstria, dându-i-se ascultarea tot la stupină. Odată a venit un frate şi l-a întrebat cum să se roage, fiindu-i ocupată mintea de ascultare. Părintele Marcu i-a zis: „Frate, aici eu am stupii în grija mea, şi uneori trebuie să-i inspectez. Să văd cum este matca, cum este puietul, cum stau cu mierea... Nu mă mai pot ruga cu cuvinte. Trebuie să fiu atent la aceste lucruri. Dar să nu uităm că suntem în mănăstire şi totul facem din ascultare. Aşa că, în primul rând, să facem totul ca de la Dumnezeu. Apoi trebuie să ştim că ne aflăm în faţa lui Dumnezeu şi că totul facem pentru Dumnezeu. Deci: de la Dumnezeu, în faţa lui Dumnezeu şi pentru Dumnezeu. Aşa trebuie să facem".

20. În jurul anului 1980, fiind cu ascultarea la stupină, s-a urcat odată într-un copac după un roi de albine. Când s-a întins după roi, deodată a venit spre sfinţia sa un vârtej stârnit de diavolul. Părintele s-a retras, apoi a încercat din nou, dar iarăşi a venit vârtejul. Aceasta s-a întâmplat de trei ori. Ultima dată acel vârtej puternic l-a aruncat din copac cu capul în jos. Părintele a căzut chiar în cap, şi din această cauză a rămas gârbov toată viaţa.

Dar deşi în urma acestei ispite diavoleşti se mişca greu, părintele era punctual la biserică, unde mergea zilnic, iarnă şi vară.

21. În timpul vieţii, Părintele Marcu, oricât de târziu ar fi terminat ascultarea, îşi făcea apoi toată pravila rânduită. Mânca foarte puţin, iar vinul îl

amesteca cu ceai.

22. Un frate i-a spus: „Părinte, nu mă pot smeri și nu-mi pot tăia voia. Ce să fac?”. Părintele Marcu i-a zis: „Ei, vrând, nevrând, tot trebuie să te smerești până la urmă!”

23. A zis odată Părintele Marcu către un frate care venise cu păcate grele din lume: „Când Dumnezeu te părăsește și tu simți această părăsire din partea Lui, trăiești o stare atât de cumplită, încât nu poți s-o exprimi în cuvinte, dar atunci ți se iartă cel mai mult păcatele”.

24. Un frate i-a spus părintelui că uneori se simte tulburat în biserică.

Părintele l-a întrebat: „De ce judeci pe frați?” Aceasta l-a pus pe gânduri pe acel frate, pentru că el nici nu-și închipuia care era de fapt rădăcina acelor ispite.

25. Mulți frați și părinți veneau la Părintele Marcu cu necazurile lor, deși părintele era un simplu călugăr. El le dădea sfaturi și îi ajuta cu rugăciunea. Câteodată când era vreo problemă mai deosebită, părintele le dădea sfat, dar punea pe respectivul frate să-și întrebe și duhovnicul (sau dacă nu se putea, atunci să întrebe alt duhovnic iscusit) dacă e de acord cu sfatul său sau nu. Iar dacă duhovnicul nu aproba ceea ce spusese Părintele Marcu, părintele imediat se smerea și căuta să-l ajute altfel pe frate, fie și numai cu rugăciunea.

26. Odată l-a întrebat un ucenic: „Părinte Marcu, de ce nu v-ați făcut preot?” Părintele a răspuns: „Așa a fost voia lui Dumnezeu”.

27. Părintele Marcu a avut o minte foarte ordonată și limpede. La vârsta de 88 de ani, observa și corecta greșeli din cărțile pe care le citea (care erau greșeli de tipar, dar schimbau și sensul frazei).

Apoi părintele avea și o ordine desăvârșită în chilie. Fiecare lucru avea locul lui. Chiar și creionul; dacă ucenicul îl folosea și îl punea pe masă înapoi, dar nu la locul lui, părintele îl chema și îi spunea să pună creionul la locul său.

28. Întotdeauna părintele era foarte atent la fiecare cuvânt al rugăciunii și la înțelesul lui. Odată l-a îndemnat pe un frate începător să spună zilnic „Rugăciunea pentru mântuire”. Apoi a tălmăcit înțelesul fiecărui cuvânt în parte.

29. Ne spunea un ucenic că, puțin înainte de moartea părintelui, l-a găsit în chilia lui, cugetând la cuvintele: „Toată dreptatea noastră este în fața lui Dumnezeu ca o cârpă lepădată a unei femei desfrânate”. Și zicea bătrânul: „Îți dai seama, frate? Ca o cârpă lepădată. Și nu numai atât. Ci a unei femei desfrânate!”

30. Cu puțin timp înaintea morții, părintele a visat că urca pe o scară și mai avea foarte puține trepte de urcat.

Tot în acel timp, Părintele Marcu a spus unui ucenic că a avut un vis în care se făcea că era pe o câmpie foarte frumoasă, și a venit un înger din urmă și l-a luat de mână, mergând mult împreună. Părintele ar fi dorit să rămână acolo pentru totdeauna, dar îngerul i-a spus că trebuie să mai aștepte puțin. Și atunci

Părintele Marcu s-a trezit. Aceste două vise însemnau apropiatul său sfârşit, la odihna lui Hristos, după o viaţă întreagă de suferinţă.

31. Cu câteva luni înainte de a pleca la cele veşnice, Părintele Marcu, simţindu-şi sfârşitul aproape, i-a chemat pe cei din obşte pentru a-şi cere iertare şi a se împăca cu toţi.

32. Un frate, cu puţin timp înainte de obştescul sfârşit al părintelui, l-a rugat pe bătrân să se roage pentru el, şi aici, şi dincolo, dacă dobândeşte îndrăzneală la Dumnezeu. Părintele i-a răspuns: „Frate, eu am acum nevoie de rugăciunile voastre, ale tuturor, pentru că mă pregătesc de plecare. Roagă pe cei pe care îi ştii să se roage şi pentru mine".

33. Vineri, în prima săptămână din Postul Mare a anului 1999, simţindu-şi sfârşitul aproape, Părintele Marcu s-a împărtăşit dimineaţa cu Trupul şi Sângele Domnului, iar la orele 12 şi-a dat duhul în mâinile lui Hristos.

Doamne, odihneşte cu sfinţii pe adormitul robul Tău, monahul Marcu!

CUVIOȘI DIN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI XX

IEROSCHIMONAHUL ONUFRIE FRUNZĂ, Mănăstirea Sihăstria (1911-2001)

a. Viața

Fericitul întru nevoință, ieroschimonahul Onufrie, era de loc din comuna Călărași – Botoșani. S-a născut la 17 februarie, 1911, din părinți evlavioși, Teodor și Profira, și a primit numele de Constantin. Dorind să slujească lui Hristos, s-a închinoviat în Mănăstirea Sihăstria în anul 1936. După doi ani primește tunderea în monahism cu numele de Casian, și se nevoiește în mai multe ascultări.

În anul 1946 se învrednicește de harul preoției, iar în anul 1949 se închinoviază în Mănăstirea Slatina, pe care o povățuia Arhimandritul Cleopa Ilie. Apoi, după ce stă câțiva ani egumen la Schitul Grași – Târgu Neamț, în anul 1956 a fost numit egumen la Schitul Tarcău – Neamț, iar mai târziu a fost numit egumen la Schitul Rarău – Suceava.

Fiind un suflet foarte blând și nevoitor, la bătrânețe se reîntoarce la mănăstirea de metanie, și se retrage la liniște cu binecuvântare, nevoindu-se în pustnicie la Sihla și la locul numit „Piciorul Crucii”, din apropierea mănăstirii. În anul 1996 primește marele și îngerescul chip cu numele de Onufrie, continuându-și viața de sihăstrie.

Sâmbătă, la 6 ianuarie 2001, când se prăznuiește Botezul Domnului, și-a dat sufletul în brațele lui Hristos.

b. Fapte și cuvinte de învățătură

1. Spunea Părintele Onufrie despre plecarea sa la mănăstire: „Când m-am hotărât să plec la călugărie, i-am spus mamei acest lucru și s-a bucurat. Când a auzit tata, a vrut să-mi spargă capul cu un ulcior, dar eu, voinic fiind, l-am dovedit și-am scăpat. Dar aceea a fost o ispită, pentru că după câțiva ani am mers odată pe acasă, iar tata mi-a zis: «Bine că te-ai dus la mănăstire, de-acum tu ai făcut un lucru mare, dar eu nu am făcut nimic în viață!»”

2. Fiind frate începător, a avut şi ascultare la vitele mănăstirii. Într-o zi, pe când era cu vacile la păscut, una din ele a răsturnat cu cornul o căpiţă de fân. Economul a venit mânios la el, mustrându-l şi zicându-i: „De ce-ai lăsat să strice căpiţa şi n-ai grijă de vaci?" Fratele Constantin s-a smerit şi n-a zis nimic. Atunci economul s-a dus la Părintele stareţ, i-a povestit întâmplarea, apoi i-a spus: „Părinte stareţ, pe fratele Constantin să-l îmbrăcaţi, că merită să fie călugăr".

3. Ne spunea un ucenic: „Părintele era foarte blând. Dacă cineva îl ocăra, îndată îşi cerea iertare: «Iartă-mă, părinte, că am greşit». De multe ori, când greşea ucenicul, se dădea pe sine vinovat, zicând: «Din cauza mea ai stricat cutare lucru»".

4. Acelaşi ucenic ne-a spus: „Părintele era simplu în cuvânt şi se păzea să vorbească de lucruri mai presus de starea sa duhovnicească. Căuta ca lucrurile pe care le vorbea să fie mai mici ca starea lui interioară. De aceea a fost trecut cu vederea. Însă blândeţea, tăcerea şi smerenia lui, puţini o pot dobândi. El căuta mult simplitatea, fugea de vorba multă şi fără rost şi se îndeletnicea cu rugăciunea minţii".

5. Altădată ne-a povestit acelaşi ucenic: „Părintele Onufrie dădea mare importanţă păzirii minţii. Dar mai înainte de paza minţii era foarte atent la păzirea de pricinile păcatului". Deci nu lupta cu păcatul, ci cu pricinile lui, zicând: «Fugi de pricina ispitei».

6. Un ucenic de chilie al Părintelui Onufrie ne-a spus: „Odată, pe când părintele era retras la linişte, eram împreună în pădure. Şi am avut o discuţie cu sfinţia sa, privitoare la cuvintele Mântuitorului către farisei, care se lăudau că au şi ei ucenici. Iar Mântuitorul le spusese că într-adevăr au şi ei ucenici, dar îi fac îndoit gheenei. Şi-apoi i-am spus: «Părinte Onufrie, părintele stareţ a spus să facem cutare lucru. Dacă a spus să facem asta, trebuie să facem ascultare». Atunci părintele a zis: «Da. Dar ce faci cu pravila? Unde ţi-e pravila? Dacă nu-ţi faci pravila, ce răspuns dai tu? Ce, Părintele stareţ răspunde de tine? El te-a pus să faci, dar dacă tu nu ţi-ai făcut pravila, crezi că răspunde el pentru tine? El zice: „Eu i-am dat de lucru. Treaba lui ce face mai departe". Pe el nu-l mai doare capul. Pe tine te priveşte. Tu vrei să fii lăudat, că ai făcut mare ispravă? Tu cauţi lauda oamenilor, nu cauţi mântuirea!»".

7. Acelaşi ucenic ne spunea: „Fiind în singurătate, de multe ori îi ziceam să mai lucrăm ceva, dar el răspundea: «Uite. Este ora patru. Gata! De la ora patru avem pravilă: Ceasul nouă, Vecernia, Pavecernița. Obligatoriu. După aceea, dacă mai este vreme, mai fac». Nu stătea el să lucreze noaptea... Zicea că dacă ar veni cineva să-i ceară socoteală pentru cât a lucrat, ar fi răspuns:

— Atât.

— Cum? Numai atât?

— Atât am putut.

El era hotărât. Zicea: «Întâi să fac pravila, pe urmă dacă mai pot face

ceva». Nu lăsa nicio zi fără să-şi facă rânduiala de rugăciune".

8. Mai zicea Părintele Onufrie: „Rugăciunea minţii începe să dea roade abia după 20-30 de ani de mănăstire, daca monahul a fost lucrător. Dar mintea nu ajută pe fiecare, că nu au toţi aceeaşi putere. După 20 de ani încep să apară roadele, şi atunci poţi spune cuvinte de folos. Să nu te apuci să spui cuvinte de folos, dacă n-ai pus în practică, căci rămâi batjocorit de diavoli". Apoi sfătuia pe ucenici cum trebuie să se facă rugăciunea minţii, pentru că unii, fie din cauză că s-au forţat prea tare la rugăciune, fie că au avut gânduri înalte despre ei înşişi, şi-au ieşit din minţi. De aceea fiecare trebuie să aibă un povăţuitor duhovnicesc.

9. Părintele Onufrie ne sfătuia să răbdăm necazurile. Şi zicea: „Sunt necazuri exterioare şi necazuri interioare. Necazurile din afară sunt: fie că te-a ocărât un frate, te-a nedreptăţit, te-a defăimat sau te-a lovit şi aşa mai departe. Iar necazurile cele dinăuntru sunt: întâi apare cârtirea; apoi nerăbdarea lăuntrică, ura, duşmănia, invidia, zavistia... Cele interioare sunt mai periculoase ca cele exterioare. Iar dacă pe cele exterioare nu le putem răbda, cum le vom răbda pe cele interioare? Căci dacă nu le răbdăm pe cele exterioare, nu le putem răbda nici pe cele interioare".

10. Părintele nu dădea sfat nimănui să lase rugăciunile dimineţii şi ale serii, şi să se ocupe numai de Psaltire. În plus, spunea să se citească Psaltirea cu molitfe[15], nu numai psalmii; pentru că trebuie să aibă mare lucrare duhovnicească cineva ca să citească numai psalmii, şi totodată are mare luptă. Acele molitfe spunea că sunt ca untdelemnul în mâncare.

11. Un ucenic zicea: „Părintele era omul rugăciunii, al smereniei, al blândeţii, al păcii şi al tăcerii, şi pe toate le învingea prin smerenie şi răbdare".

12. Alt ucenic ne spunea că Părintele Onufrie nu vorbea mult cu oamenii, aceasta fiind o povară pentru el, pentru că îi întrerupea rugăciunea. Numai când avea un îndemn interior vorbea. Scopul lui era să nu fie cunoscut.

13. Alt părinte povestea că Părintele Onufrie îi ştia gândurile, pentru că atunci când venea la sfinţia sa, primea răspunsuri la gândurile lui înainte de a le spune părintelui.

14. Zicea un ucenic: „Părintele tot timpul m-a ajutat cu rugăciunea şi nu se mânia, ci pe toate le primea cu răbdare. Apoi totdeauna mă încuraja, mă îmbărbăta şi niciodată nu m-a respins". Asemenea făcea şi cu alţi fraţi care erau în ispită.

15. Spunea Părintele Onufrie unui frate: „Dacă ai venit să te mântuieşti, atunci trebuie să te smereşti".

16. Zicea odată Părintele Onufrie: „Eram într-un an la Iaşi de hramul Cuvioasei Paraschiva şi mi s-a întâmplat să văd o minune. Când duceau în biserică racla cu sfintele moaşte, o purtau patru preoţi. Şi fiind şi eu pe lângă

[15] Rugăciunile dintre catisme.

raclă, unul dintre acei preoţi mi-a zis: «Ţine, părinte, că o scap! Ţine, părinte!» Însă când am pus eu mâna, mi s-a părut aşa de uşoară, ca o pană! Cine ştie ce păcat făcuse acel preot, de apăsa aşa de greu racla cu sfintele moaşte asupra lui".

17. Odată, Părintele Onufrie l-a visat pe Părintele Ioanichie Moroi, şi l-a întrebat:

— Te-ai mântuit, Părinte Ioanichie?

— Cu mila lui Dumnezeu m-am mântuit, Părinte Onufrie, dar greu!

— Cum, părinte? Sfinţia ta, care ai postit atât de mult şi te-ai nevoit atât, abia te-ai mântuit?

— Da, pentru că eu am fost preot şi duhovnic...

De asemenea, Părintele Onufrie spunea la bătrâneţe că îi pare rău că s-a făcut preot, sfinţia sa primind preoţia la insistenţele Părintelui Cleopa. Apoi zicea bătrânul: „Pe de-o parte, la spovedanie nu ştii pe cine dezlegi şi pe cine legi; unii nu se spovedesc curat şi pe urmă le dai voie să se împărtăşească. Iar pe de altă parte, ca preot, poţi să greşeşti cu păcate de moarte la Sfânta Liturghie, chiar fără să-ţi dai seama. Mult mai liniştit eram acum, dacă aş fi fost doar călugăr!"

18. Altădată ne-a povestit părintele: „Când m-am dus stareţ la Tarcău, am găsit acolo doi fraţi, care căzuseră în unele păcate. Unul dintre ei a venit la mine şi s-a spovedit, dar celălalt nu. Noaptea am avut un vis: Se făcea că eram lângă o fântână plină cu apă curată şi doi băieţi murdari pe obraji şi pe haine se jucau împrejurul acelei fântâni. Privind la ei, văd că unul dintre dânşii a căzut în fântână. Eu l-am apucat repede şi l-am scos. După ce l-am scos din apă, am văzut că acesta era foarte curat, iar celălalt se învârtea murdar împrejurul fântânii".

19. La Schitul Rarău este o icoană a Maicii Domnului, făcătoare de minuni, pe care a readus-o Părintele Onufrie în schit, pe când era egumen.

Odată, fiind hram la Schitul Rarău, nişte hoţi au vrut să prade noaptea mănăstirea. Pe când se sfătuiau ei cum să facă, fiind pe o punte deasupra unei ape, s-a rupt balustrada punţii şi au căzut toţi în apă, lovindu-se şi rănindu-se. Apoi au mers toţi la mănăstire, spunând egumenului, Onufrie, ce voiau să facă şi ce au păţit.

20. Cât a stat egumen la schitul Rarău, Părintele Onufrie n-a vrut să tragă curent electric şi nici maşină n-a vrut să cumpere pentru schit. Aveau o căruţă şi cu aceea se duceau în sat şi îşi aduceau cele de nevoie pentru schit. Tot în acea perioadă, părintele îşi făcuse un bordei nu departe de schit, iar după Utrenie mergea acolo şi se ruga până dimineaţa.

21. Zicea Părintele Onufrie că, pe când era stareţ la Rarău, era o troiţă pe drumul spre mănăstire. Primarul a spus să scoată crucea de acolo, dar nimeni n-a vrut să facă aşa ceva, decât numai un şofer de pe o maşină. Şi într-o dimineaţă a legat crucea de maşină şi a scos-o din pământ. Seara acel şofer

trebuia să vină cu muncitorii. Şi nu departe de locul de unde scosese troiţa, s-a răsturnat maşina. Toţi au scăpat nevătămaţi, numai şoferul a fost prins sub cabină şi a ars de viu acolo. Nimeni nu l-a putut scoate.

22. Fiind egumen, citea Molitfele Sfântului Vasile la bolnavi. Înainte spovedea bolnavul şi ţinea post şi sfinţia sa, şi cel suferind. Odată a vindecat un copil de 12 ani, paralizat. În timp ce îi citea molitfele, pe la jumătate, copilul s-a ridicat în picioare şi a început să strige „tată" şi „mamă". Atunci toţi s-au minunat şi au început a plânge.

23. După ce a fost dat afară din mănăstire, odată cu decretul, a stat patru ani pe pământul unui credincios, într-un bordei. Avea opt stupi acolo pe care-i îngrijea; cu jumătate din ce lua de la stupi trăia sfinţia sa, iar cealaltă jumătate o dădea omului pe al cărui pământ stătea.

Preotul din acel sat i-a luat şi Molitfelnicul, epitrahilul şi crucea, ca să nu poată citi la vreun credincios. Dar văzând că Părintele Onufrie se smereşte, vine ca un simplu credincios la biserică, cântă Duminica la strană, nu caută bani şi altele asemenea, pe urmă i-a dat înapoi şi Molitfelnicul, şi epitrahilul şi crucea, şi îl lua peste tot cu el, la înmormântări, la botezuri şi la toate slujbele, dându-i şi cele de nevoie.

24. Deşi a fost mulţi ani preot şi egumen, Părintele Onufrie nu a predicat niciodată, decât numai cu fapta. O singură dată a ieşit să predice, dar, începând să vorbească, îi curgeau lacrimile, neputându-le opri. Plângeau şi oamenii din biserică împreună cu sfinţia sa. Şi din această pricină, de atunci n-a mai ieşit la predică.

25. Odată, pe când era retras la chilia de la „Piciorul Crucii", Părintele Onufrie a venit la Schitul Sihla fără să fie anunţat de cineva, inspirat de Duhul Sfânt, întrebând de unul din fiii săi duhovniceşti, întrucât, de câteva zile acel ucenic se lovise la un ochi, care începuse acum să i se albească şi să nu mai vadă cu el. Părintele Onufrie i-a spus ce să facă şi de a doua zi ochiul a început să se vindece. Apoi părintele a plecat înapoi la chilia sa.

26. Într-o zi, venind ucenicul cu mâncare la chilia bătrânului, l-a văzut pe Părintele Onufrie stând în faţa bordeiului, rugându-se şi făcând închinăciuni.

Bordeiul era înconjurat de copaci, aşa că nu-l vedea nimeni de la distanţă, decât dacă ar fi fost cineva chiar lângă bordei. Părintele nu l-a observat pe ucenic, aşa că acesta a stat mult timp acolo, folosindu-se nu puţin de această minunată privelişte, cum cuviosul său bătrân, fiind la vârsta de 83 de ani, se ruga şi făcea sute de închinăciuni.

27. Părintele Onufrie păstra dreapta credinţă cu mare sfinţenie şi nu vorbea niciodată cu cei de altă credinţă. Căci spunea: „Dacă vine la dreapta credinţă şi se face ortodox, vorbesc şi îi spun. Dacă nu vrea, nu discut cu el".

28. Părintele Onufrie vorbea mult în pilde. Odată l-a întrebat un frate ce să facă, pentru că nu are smerenie şi are o mulţime de gânduri care îl apasă. Părintele i-a zis: „Am văzut un şarpe azi dimineaţă; era lung de o jumătate de

metru. Era tânăr, în creştere, dar mâţa îi sare pe cap, dă cu ghearele şi-l omoară. Sunt şi şerpi care au pui. Dacă îi omori cu puii în burtă, nu mai nasc; dacă nu, ei nasc. Tot aşa se întâmplă şi cu gândurile".

29. Acelaşi ucenic l-a întrebat ce să facă, pentru că vin în mănăstiri femei în ţinută indecentă şi el se sminteşte. Părintele a zis ca şi cum s-ar fi referit la sine însuşi: „Nu mai văd, nu mai aud...".

30. L-a întrebat un frate:

— Părinte, ce să fac dacă vine vreo prigoană? Părintele Cleopa a zis să mă las în voia Domnului.

— Ei, te ascunzi până trece. Când mai slăbeşte, vii înapoi. Părintele Cleopa a făcut la fel. Atunci fiecare pe contul lui. Fiecare pentru el: mai vii, mai pleci.

31. Unui frate începător i-a zis: „Un ucenic a întâlnit un bătrân la cimitir şi l-a întrebat ce să facă. Bătrânul i-a răspuns: «Dacă îţi vei păzi limba şi pântecele, vei ajunge sfânt»".

32. Altădată a spus unui frate: „Am avut un bun prieten care unsprezece ani nu a vorbit cu nimeni, pentru ca să vorbească cu Dumnezeu. Un singur lucru spunea: «Mai zi „Doamne, Iisuse". Mai roagă-te. Mai taci». Când am fost la chilia lui să-l văd, înnebunise. M-am luptat cu el şi deşi era slab, abia l-am putut birui. L-am dus la spital".

Fratele a întrebat: „Până la urmă s-a făcut bine?" După o scurtă ezitare, părintele i-a răspuns: „Da, s-a făcut bine".

33. Părintele i-a spus unui frate începător: „Frate, tot e mai bine în mănăstire, decât în lume, căci aici măcar ai biserica, chiar dacă mai rar".

34. Un frate i-a spus: „Părinte Onufrie, n-am râvnă, nici răbdare, nici smerenie, nici altă faptă bună". Părintele s-a întors atunci către ucenicul său de chilie şi i-a zis, ca şi când n-ar fi auzit acea întrebare: „Părinte, am auzit că anul acesta au ieşit cartofii tare mici. Şi ştii de ce? Pentru că nu i-a udat. Trebuie udaţi ca să crească!".

35. Un frate i-a cerut sfat cum să se păzească de gândurile spurcate. Părintele i-a zis să se roage din inimă şi să se pregătească de moarte. Alt ucenic a spus că aproape de fiecare dată când pleca de la Părintele Onufrie, bătrânul îi zicea: „De-acum să ne pregătim de moarte!". Căci părintele avea tot timpul cugetarea la moarte.

36. Dintre sfaturile pe care le dădea călugărilor, părintele punea mare accent pe împlinirea pravilei şi mai ales a canonului călugăresc. Iar dacă vedea că unii se întristau, neîmplinindu-şi canonul, din diferite motive, părintele spunea: „De, măi băiete, măcar să ne păzim de păcatele cele mari şi să avem nădejde la mila lui Dumnezeu".

37. Odată a zis unui frate: „La călugărie să nu chemi pe nimeni din familia ta. Lasă să fii tu singur cu Dumnezeu, ca să te iubească numai El. Să fii numai tu şi Hristos, ca să te iubească numai El". Prin aceasta ne-a arătat

lepădarea de sine pe care trebuie să o aibă călugărul.

38. Altădată a spus Părintele Onufrie unor fraţi că în toată viaţa lui de călugăr, cele 7 Laude nu i-au lipsit niciodată. Iar un ucenic de chilie pe care l-a avut când era la pustie, mărturisea că părintele, pe lângă cele 7 Laude, citea zilnic dimineaţa două acatiste, seara Canonul de pocăinţă către Mântuitorul şi Paraclisul Maicii Domnului şi alte rugăciuni. De asemenea citea mult din Psaltire, până la o Psaltire pe zi, iar restul timpului practica rugăciunea inimii. Mânca foarte puţin, de obicei o dată pe zi.

39. În Postul Mare, Părintele Onufrie citea Sfânta Evanghelie şi cugeta la patimile Mântuitorului. Odată au venit în Postul Mare nişte credincioşi la sfinţia sa. Părintele le-a vorbit câteva cuvinte duhovniceşti. Apoi, începând să le vorbească despre patimile Mântuitorului, au pornit a curge din ochii săi lacrimi ca două mici pârâiaşe, neputându-le opri. Toţi cei aflaţi în chilie erau atunci cu lacrimi în ochi.

De asemenea şi alţi ucenici ne-au mărturisit că pe când povestea părintele ceva despre Dumnezeu sau despre sfinţi, uneori nu se mai putea stăpâni şi plângea cu suspine şi lacrimi. Odată le-a spus fraţilor, pe când era la Sihla: „Măi băieţi, dacă aţi şti voi câţi sfinţi au umblat pe locurile astea!", şi îndată a început a plânge cu lacrimi.

40. L-a întrebat odată un ucenic pe părintele dacă are rugăciunea inimii. El i-a răspuns că n-o are, şi chiar se roagă la Dumnezeu să nu-i dea această rugăciune, că pe urmă trebuie să aibă multă grijă să nu-l cuprindă demonul mândriei. Însă la insistenţele ucenicului, Părintele Onufrie i-a spus: „O singură dată am avut această rugăciune, dar nu prin rugăciunea lui Iisus, ci rugându-mă cu rugăciunea Maicii Domnului: «Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul!» Mă necăjeam eu să zic rugăciunea şi deodată s-a aprins ca un foc în inimă, ca un jar, şi ardea, şi am început să transpir, şi plângeam continuu şi parcă curgea apă de pe mine. Am dat hainele jos, că nu mai puteam suporta. Aceasta a durat cam jumătate de oră. Apoi niciodată n-am mai avut această rugăciune".

41. Odată ne-a povestit Părintele Onufrie că, pe când era în Sihăstria, avea un bordei în pădure şi se ducea noaptea să se roage acolo, iar dimineaţa venea înapoi la mănăstire. De când era tânăr, era foarte curajos şi nu se temea de nimic. Şi într-o dimineaţă, pe când se întorcea la mănăstire, pe cărare, l-a ajuns o trăsură. Vizitiul i-a zis: „Părinte, urcă să te duc la mănăstire". Părintele s-a urcat şi a mers o bucată de drum. Mergând aşa, şi-a adus aminte că nu şi-a făcut semnul Sfintei Cruci când s-a urcat. Iar când şi-a făcut cruce, s-a trezit într-o râpă, dispărând şi trăsura, şi vizitiul. Atunci şi-a dat seama că acel vizitiu era diavolul, care voia să-l piardă. Şi a umblat vreo trei zile, rătăcind prin păduri, până a dat de mănăstire.

42. Altădată l-a trimis stareţul Ioanichie Moroi la o mănăstire, în ascultare. Zăpada era până la genunchi. Când a ajuns, era deja noapte. Maica

stareță i-a zis: „Stai aici, la arhondaric, până dimineața, căci este periculos noaptea prin pădure”. Părintele i-a răspuns: „Cu ajutorul lui Dumnezeu mă întorc, nu rămân eu la mănăstire de maici noaptea”. La întoarcere ningea, era lună; și deodată i-au apărut în față trei lupi. Părintele a rămas nemișcat; apoi și-a făcut Semnul sfintei Cruci, și l-a luminat Dumnezeu de și-a luat traista, a început să o învârtă deasupra capului și a năvălit el peste ei. Iar lupii s-au speriat și au fugit. Așa, cu ajutorul Domnului, părintele a scăpat și s-a întors nevătămat la Sihăstria.

43. Un ucenic spunea că într-un miez de noapte, pe când Părintele Onufrie își făcea obișnuita pravilă, i s-a arătat deodată în chilie o flacără, de culoare roșu aprins, dându-se drept lumină dumnezeiască. Părintele și-a dat seama că este înșelăciune, și însemnându-se cu semnul Sfintei Cruci și rugându-se, acea lumină a dispărut.

44. Ne spunea același părinte că într-o noapte, a venit diavolul în chip de măgar la gemulețul chiliei lui și a început să zbiere și să lovească în ușă. Părintele nu i-a dat nicio importanță, citind în continuare la Psaltire și spunând „Doamne, Iisuse”. Neputând intra în chilie datorită rugăciunilor părintelui, diavolul a stat afară până aproape de ivirea zorilor, plecând apoi rușinat.

45. Într-o noapte a venit la chilia părintelui ucenicul său, spunându-i că aude în chilie, pe când se roagă, niște avioane. Părintele Onufrie a venit în chilia ucenicului, s-a rugat puțin, apoi s-a auzit un zgomot ca de avioane care se prăbușesc. Atunci Părintele Onufrie l-a întrebat pe ucenic: „Ai auzit ceva? Ce ai auzit?” Acesta a zis: „Un zgomot ca de avioane care se prăbușesc”. Atunci părintele a spus: „Asta am auzit și eu”.

46. Spunea Părintele Onufrie: „În ultimii ani auzeam niște cântări bisericești – prohodul, axioane, heruvice... –, care mă însoțeau când mergeam și veneam de la biserică, iar uneori le auzeam și în chilie. Toate erau de la diavoli. Abia am scăpat de ele, după câtva timp. Dar ce era mai rău era că începuseră să-mi și placă, pentru că erau tare frumoase. De heruvic am scăpat cel mai greu”.

Ucenicul său ne-a spus că părintele, pentru a scăpa de aceste ispite, a cerut sfatul bătrânilor, apoi a fost să se închine pe la sfinte icoane făcătoare de minuni, pe la sfinte moaște și a ținut mult timp post fără ulei, mâncând o singură dată în zi puțină pâine muiată în ceai. Iar după câtva timp, cântările de până atunci nu se mai auzeau, în schimb părintele auzea cocoși cântând și alte strigăte, care veneau tot de la diavol; însă cu darul lui Hristos, până la urmă toate au dispărut.

47. Odată, părintele mergea prin pădure cu toiagul în mână. Iar doi părinți de la Mănăstirea Secu, aflați prin pădure, i-au cerut binecuvântare. Părintele, necunoscându-i mai dinainte, i-a binecuvântat, zicând unuia dintre dânșii: „Părinte, să ai răbdare la Mănăstirea Secu!”

48. Pe când părintele era retras la „Piciorul Crucii”, s-a dus într-o noapte un ucenic la el. După ce a bătut în geam a doua oară, Părintele Onufrie a răspuns, întrebând cine bate. Apoi a deschis ușa, într-o mână ținând o lanternă, iar în cealaltă având metaniile și crucea. Mai întâi i-a dat ucenicului să sărute sfânta cruce, l-a binecuvântat pe cap, pe urmă au intrat. Și a zis părintele: „Ți-am deschis, pentru că tu ai bătut altfel. Că este o bucată de vreme de când vine un diavol în fiecare noapte, exact la aceeași oră, și mă trezește la rugăciune”.

49. Părintele Onufrie spunea ucenicului său despre luptele sfinției sale cu diavolii, că odată, la bătrânețe, a vrut vrăjmașul să-l amăgească prin somn cu ispite trupești.

— Te-am dat în ispită! zicea diavolul.

— Nu m-ai dat! spunea părintele.

— Te-am dat în ispită! zicea iar vrăjmașul.

— Nu, diavole, nu m-ai dat! spunea iar Părintele Onufrie.

50. Odată a stat la spital vreo câteva zile. Și-a luat acolo o icoană cu Maica Domnului, o candelă, ulei, și făcea pravilă ca în mănăstire, cele șapte laude, citea la Psaltire și alte rugăciuni. Iar într-o noapte a venit vrăjmașul la el, ca un arap, și a început să-l strângă de gât, zicând: „Nici aici nu-mi dai pace? Și aici ai venit să mă necăjești?”

51. La bătrânețe, părintele ajunsese la o deosebită curăție a inimii, căci îi vedea pe toți oamenii sfinți. De mireni se folosea pentru răbdarea lor în necazuri, de monahii din obște se minuna pentru râvna lor la cele duhovnicești, iar pe cei retrași în păduri, care locuiau în bordeie, nevăzuți de oameni, îi vedea desăvârșiți.

52. Părintele Onufrie avea un pătuț mic în bordei, încât nici nu se putea întinde pe el. Și zicea: „N-am venit aici la odihnă. N-ai nicio plată, dacă nu te ostenești. Pustnicul trebuie să mănânce bureți, fructe de pădure și altele asemenea, altfel n-are nicio plată”. Și primea mai bucuros cele ale pustiei decât alte daruri, considerându-le ca o binecuvântare a lui Dumnezeu.

53. Părintele dormea foarte puțin. Somnul lui erau 2-3 ore seara. Noaptea o petrecea în rugăciune și lacrimi. Ziua, după ce termina pravila, sculpta cruciulițe pentru blagoslovenie, iar uneori mergea la pădure după bureți, urzici și flori de ceai.

54. Pe când era tânăr, dormea într-un sicriu pe care îl ținea sub pat, pentru ca să nu-i vadă cineva nevoința. Un ucenic de chilie ne-a spus că la vârsta de 82 de ani, dormea cu capul pe o bucată de lemn. Iar în ultimii ani ai vieții, părintele nu se mai întindea nici pe micul pat pe care îl avea în chilie. Locul lui de odihnă era pe același scaun de lemn în care stătea în timpul rugăciunii.

55. În ajunul Botezului Domnului din anul 2001, Părintele Onufrie s-a împărtășit cu Trupul și Sângele Domnului pentru ultima dată, pregătindu-se

pentru călătoria cea de veci. Iar în ziua marelui praznic al Sfântului Botez, s-a mutat la cele cereşti, întru slava şi lumina Preasfintei Treimi.

56. Zicea un ucenic al Părintelui Onufrie: „Părintele Cleopa a propovăduit pentru Dumnezeu, iar Părintele Onufrie a tăcut pentru Dumnezeu". Iată două căi care duc la mântuire!

57. Mitropolitul Moldovei, Daniel, în cuvântul rostit la înmormântarea Părintelui Onufrie, spunea: „La Praznicul Botezului Domnului, când cerurile erau deschise şi Sfânta Treime S-a pogorât pe pământ, sufletul părintelui s-a înălţat la ceruri. Aşa l-a iubit Dumnezeu pe Părintele Onufrie...".

58. Când s-a săvârşit din viaţă acest mare sihastru al zilelor noastre, un părinte, inspirat de Duhul Sfânt, a spus: „S-a dus un stâlp al monahismului din România". Aşa este, căci era un om de rugăciune, de tăcere şi de smerenie. Un părinte cu viaţă sfântă, care ne-a zidit duhovniceşte pe toţi.

Preamilostivul Dumnezeu să-l odihnească în ceata Sfinţilor, şi să se roage pentru sufletele noastre!

Sfârşit şi lui Dumnezeu laudă!

BIBLIOGRAFIE

Actele martirice, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 1997

Antologie aghiografică românească, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1994

Apetri, ierod. Partenie, *Stareţul Neonil,* mss., biblioteca Mănăstirii Neamţ

Arhivele Statului, Filiala Neamţ şi Iaşi (Fond. Mănăstirea Neamţ)

Arhivele eparhiale Bucureşti, Iaşi, Râmnicu-Vâlcea etc.

Arhivele mănăstireşti din Moldova şi Ţara Românească

Arta creştină în România, voL. I-II, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 1979-1981

BaLdovin, arhim. Anastasie, *Viaţa şi nevoinţele D.D. Calinic,* Bucureşti, 1893, în rev. „B.O.R.", 1898, p. 1015-1034

Banul, arhim. Nectarie, *Viaţa unui îmbunătăţit călugăr român – Irinarh Roseti,* în rev. „B.O.R.", nr. 7, 1898

Idem, *Istoricul. Mănăstirii Horaiţa,* Bucureşti, 1898

Bălan, ierod. Ioanichie, *Chipuri de călugări îmbunătăţiţi din mănăstirile nemţene,* 1965, mss.

Idem, *Protosinghelul Vichentie Mălău, mare părinte duhovnicesc,* în almanahul „Altarul", Londra, 1971

Idem, *Convorbiri duhovniceşti,* vol. I, ed. a II-a, Editura Episcopiei Romanului şi Huşilor, 1993; vol. II, Editura Romanului şi Huşilor, 1988

Bălan, arhim. Ioanichie, *Părintele Paisie duhovnicul,* Editura Trinitas, Iaşi, 1993

Idem, *Trei mari duhovnici din mănăstirile nemţene,* I, editată de Sfânta Mănăstire Sihăstria, 1994

Idem, *Mari duhovnici din Mănăstirea Sihăstria,* II, editată de Sfânta Mănăstire Sihăstria, 1994

Bănescu, pr. Marcu, *Începuturile Mănăstirii din Valea Godinovei şi viaţa ctitorului ei, protos. Macarie Guşcă,* Caransebeş, 1947

Idem, *Stareţul Neonil – corespondenţa sa cu C. Hurmuzachi şi Andrei Şaguna,* Vălenii de Munte

Bogdan, P. Damian, *Pomelnicul Mănăstirii Bistriţa,* Bucureşti, 1941

Cernicanul, monah Casian, *Istoriile sfintelor monastiri Cernica şi Căldăruşani,* Editura Arhiepiscopiei Bucureştilor, Bucureşti, 1988

Cetfericov, S., *Paisie, Stareţul Mănăstirii Neamţ,* Mănăstirea Neamţ, 1940

Cioruţă, Ierom, Ilie, *Un om al altarului,* Dervent, 1999

Ciucanu, monahia Eustochia, *Mănăstirea Agapia,* f.a.

Ciurea, diac. Dr. Alexandru, *Iacob al II-lea Stamati,* Iaşi, 1946

Cocora, pr, Gabriel, *Episcopia Buzăului,* Editura Episcopiei Buzăului,

1986

Coman, pr. prof. I. G., *Scriitori bisericeşti din epoca străromână,* Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 1979

Coman, pr. prof. I. G., *Izvoarele Ortodoxiei româneşti,* în rev. „Ortodoxia", nr. 3/1981

Coman, pr. prof. I. G., *Literatura patristică de la Dunărea de Jos,* sec. IV-V, în rev. „B.O.R.", nr. 7-8/1981

Costăchescu, M., *Documente moldoveneşti înainte de Ştefan cel Mare,* vol. I, Iaşi, 1931

Creţulescu, arhier. Narcis, *Cuvânt improvizat la înmormântarea stareţului Timotei Ionescu din Mănăstirea Neamţ,* Mănăstirea Neamţ, 1887

Idem, *Istoria Sfintei Mănăstiri Râşca,* Fălticeni, 1901

Idem, *Inscripţiile Mănăstirii Neamţ,* mss. 171, biblioteca Mănăstirii Neamţ

Idem, *Istoria mănăstirilor Neamţ şi Secu cu a schiturilor... mss.*, Mănăstirea Neamţ, 1908

Idem, *Istoricul mănăstirilor Agapia din Vale, Agapia din Deal şi Văratecului, mss.*, biblioteca mănăstirilor Neamţ şi Agapia, 1910

Cristea, episcop Gherasim, *Un sfânt printre oameni (Sfântul Calinic de la Cernica),* Editura Episcopiei Râmnicului, Râmnicu-Vâlcea, 1996

Dan, pr. Dimitrie, *Mănăstirea Sucevița,* Bucureşti, 1923

David, diacon, Petre, *Din istoria sfinţilor poporului român,* Editura Rompit, Bucureşti, 1992

Dărângă, pr. N., *Istoricul Mănăstirii Agapia,* Tg. Frumos, 1908

De la Dunăre la Mare. Mărturii istorice şi monumente de artă creştină, Editura Arhiepiscopiei Tomisului şi Dunării de Jos, ed. a II-a, Galaţi, 1979

Donat, I., *Fundaţiunile religioase ale Olteniei,* Craiova, 1937

Dosoftei, mitropolitul, *Psaltirea în versuri,* în „Opere", I, ed. critică de N.A. Ursu, Editura Minerva, Bucureşti, 1978

Drăgoi, pr. Eugen, *Despre bazilica şi sfinţii martiri de la Niculiţel, Date bibliografice,* în „Îndrumător bisericesc, misionar şi patriotic", 3, Galaţi, 1987

Idem, *Ierarhi şi preoţi de seamă la Dunărea de Jos,* Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galaţi, 1989

Erbiceanu, C., *Viaţa părintelui schimonah Nectarie Protopsaltul, Sf. Munte Athos,* rev. „B.O.R.", 1898, p. 1015-1034

Idem, *Cuvânt la înmormântarea mitropolitului Iosif Naniescu, în rev.* „B.O.R.", 1902

Idem, *Istoria Mănăstirii Cernica, în rev.* „B.O.R.", 1898, p, 1008-1015

Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească,* în P.S.B., vol. 13, partea 1, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 1987

Fontes historiae Dacoromana, tom. II, Bucureşti, 1975,

Furtună, Dumitru, *Chesarie, episcopul Buzăului,* Bucureşti, 1913

Gheorghiţă, pr. Prof. Ilie, *Un veac de la moartea mitropolitului Veniamin*

Costachi, Mănăstirea Neamţ, 1946

Grigoraş, N. Caproşu I., *Biserici şi mănăstiri vechi din Moldova până la mijlocul secolului al XV-lea,* Bucureşti, 1967

Lupaş, V. I., *Mitropolitul Andrei Şaguna,* ed. a II-a, Sibiu, 1911

Manolache, pr. M., *Mănăstirea Râmeţ,* Bucureşti, 1975

Matasă, pr. C., *Călăuza judeţului Neamţ,* Bucureşti, 1929

Idem, *Palatul Cnejilor,* Bucureşti, 1935

Mănăstirea Văratec, Editura Mitropoliei Moldovei şi Sucevei, 1986

Micle, arhim. Veniamin, *Sfântul Grigorie Decapolitul,* editată de Sfânta Mănăstire Bistriţa, 1992

Idem, *Sfântul Antonie de la Iezerul,* editată de Sfânta Mănăstire Bistriţa, 1994

Mitropolitul Dosoftei, 350 de ani de la naştere, Editura Mitropolia Olteniei, 1974

Monumente istorice bisericeşti din Mitropolia Moldovei, Bucureşti, 1975

Monumente istorice şi izvoare creştine, Editura Arhiepiscopiei Tonusului şi Dunării de Jos, Galaţi, 1987

Nicolau, pr, V „O *călătorie la Constantinopol şi la Sf. Munte,* Ploieşti, 1907

Nicolau, ep. Gherontie, *Melchisedec, episcop de Roman,* Mănăstirea Cernica, 1939

Nicolescu, C., *Părintele Iachint al Putnei,* Bucureşti, 2000

Norocel, episcop Epifanie, *Pagini din istoria veche a creştinismului la români,* Editura Episcopiei Buzăului, 1986

Idem, *Slujitori ai legii strămoşeşti,* Editura Episcopiei Buzăului, 1991

Păcurariu, pr. prof. Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. I-III, Bucureşti, 1992-1994

Idem, *Sfinţi daco-romani şi români,* Editura Trinitas, Iaşi, 1994

Idem, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* ediţia a IV-a, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galaţi, 1996

Idem, *Dicţionarul teologilor români,* Editura Univers enciclopedic, Bucureşti, 1996

Pocitan, arhier. Veniamin, *Sfântul Munte al Athosului. Cu prilejul unei călătorii în Răsărit,* Bucureşti, 1939

Pomelnicul ctitoricesc al Mănăstirii Neamţ, mss.

Popescu, pr. M., *Viaţa şi faptele părintelui Grigorie Dascălul, mitropolitul Ţării Româneşti,* Bucureşti, 1943

Popescu, pr. N., *Viaţa şi activitatea dascălului de cântări, Macarie Ieromonahul,* Bucureşti, 1908

Porcescu, pr. Scarlat, *Episcopia Romanului,* Editura Episcopiei Romanului şi Huşilor, 1984

Porcescu, pr. Scarlat, şi Ivan, diacon, Ioan, *Mănăstirea Neamţ,* Iaşi, 1981

Prefeţele cărţilor bisericeşti tipărite în sec. XIX la Mănăstirea Neamţ,

Mitropolia Moldovei, Mitropolia Bucureştilor, Episcopia Râmnicu-Vâlcea Rămureanu, pr. prof. Ioan, *Sfinţi şi martiri la Tomis – Constanţa,* în rev. „B.O.R.", nr. 7-8, 1974

Idem, *Sfântul Vasile cel Mare şi creştinii din Sciţia Minor şi Dacia nord-dunăreană,* în „Sf. Vasile cel Mare", Bucureşti, 1979

Scrisori personale, însemnări de pe cărţi de cult, mărturii şi comunicări ale celor mai aleşi stareţi, duhovnici şi călugări din mănăstirile româneşti

Sfinţi Români şi apărători ai legii strămoşeşti, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 1987

Sfântul Cuvios Gherman din Dobrogea, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, Constanţa, 1993

Simionescu, pr. Al., *Istoricul Mănăstirii Agafton,* Botoşani, 1929

Stan, pr. prof. Liviu, *Sfinţi Români,* Sibiu, 1945

Stăniloae, pr. prof. Dumitru, *Despre Duhul Sfânt,* în rev. „Contacts", Paris, 1974

Idem, *Besii în mănăstirile din Orient,* în rev. „B.O.R.", nr. 3-4/1976

Stoicescu, N., *Bibliografia localităţilor şi monumentelor feudale din România – Ţara Românească,* Bucureşti, 1970

Idem, *Repertoriul bibliografic al localităţilor şi monumentelor medievale din Moldova,* Bucureşti, 1974

Ştrempel, Gabriel, *Antim Ivireanul,* Bucureşti, 1972

Idem, *Catalogul manuscriselor româneşti,* vol. I-IV, Bucureşti, 1978-1992

Ştefan, Ierom., *Viaţa Sfântului Nicodim de la Tismana,* Bucureşti, 1883

Tomescu, prof. Constantin, *Scurtă povestire istorică despre Sfânta Mănăstire Neamţu,* Mănăstirea Neamţ, 1942

Timuş, episcop Gherasim, *Dicţionar aghiografic,* Bucureşti, 1898

Ungureanu, arhim. Evghenie şi Racleş, Zenaida, *Istoria Mănăstirii Văratec,* Mănăstirea Neamţ, 1942

Vasilache, arhim. Vasile, *Iosif Naniescu, strălucit mitropolit al Moldovei,* Mănăstirea Neamţ, 1940

Velicikovski, cuviosul Paisie de la Neamţ, *Autobiografia unui stareţ,* Editura Deisis, Sibiu, 1996

Viaţa şi faptele Sfântului Ierarh Calinic de la Cernica, Editura Sfântului Sinod, Bucureşti, 1955.

Viaţa şi slujba sfinţilor ierarhi şi mărturisitori Iorest şi Sava şi a cuvioşilor Visarion Sarai şi Sofronie de la Cioara cu Sfântul Mucenic Oprea Miclăuş, Editura Sfântului Sinod, Bucureşti, 1957

INDICE ALFABETIC

ACACHIA Maior, schimonahie, Mănăstirea Eleon, Ierusalim, († 1980).
AGAFIA Ilie, monahie, Mănăstirea Agapia Veche († 1968)
AGAFTON, sihastru, cuvios, Mănăstirea Agafton – Botoşani (sec. XVIII)
AGAPIE, sihastru, Mănăstirea Agapia Veche (sec. XV)
AGATON, sihastru, Munţii Buzăului (sec. XIV)
AGATON, sihastru, Mănăstirea Tazlău (sec. XVII)
AGATONICA Bordacel, monahie, Mănăstirea Dintr-un Lemn († 1956)
ALEXANDRU, episcop de Tomis (sec. V)
AMBROZIE Dogaru, duhovnic, Mănăstirea Sihăstria († 1996)
AMFILOHIE, egumen, Mănăstirea Pângăraţi († 1570)
ANASTASIE Crimca – mitropolit al Moldovei († 1631)
ANASTASIE Dascălu, egumen, Mănăstirea Moldoviţa († 1490)
ANDREI Şaguna – mitropolit al Ardealului († 1873)
ANDRONIC Popovici, duhovnic, Mănăstirea Noul Neamţ († 1893)
ANTIM Găină, protosinghel, Mănăstirea Secu († 1974)
ANTIM Ivireanul, sfânt, mitropolit al Ţării Româneşti († 1716)
ANTIPA Atonitul, sfânt, Mănăstirea Valaam († 1882)
ANTIPA Dinescu, arhimandrit, Schitul Prodromul – Athos († 1942)
ANTONIE, protopsalt, Mănăstirea Putna (sec. XVI)
ANTONIE, sihastru, sfânt, Schitul Iezerul – Vâlcea (sec. XVII-XVIII)
ASTION, monahul, mucenic în Dobrogea († 290)
ATAL, mucenic de la Niculiţel (sec. IV)
ATANASIE, sihastru, Valea Secului (sec. XVI)
ATANASIE, sihastru, Mănăstirea Şihăstria (sec. XVII)
ATANASIE Popescu, schimonah, Mănăstirea Stânişoara – Argeş († 1907)
ATANASIE Păvălucă, monah, Mănăstirea Neamţ († 1955)
AVERCHIE, sihastru, Mănăstirea Bisericani (sec. XV)
AVXENTIE, sihastru, Sfântul Munte Athos († c 1890)
BENEDICT Ghiuş, arhimandrit, Mănăstirea Cernica († 1990)
CALINIC Caravan, duhovnic, Mănăstirea Lainici († 1991)
CALINIC Prisecaru, duhovnic, Mănăstirea Văratec († 1992)
CALINIC, pustnic, Mănăstirea Horaiţa (sec. XIX)
CALINIC, sfânt ierarh, Mănăstirea Cernica († 1868)
CALIST Gheorghiu, duhovnic, Mănăstirea Neamţ († 1923)
CALISTRAT Bobu, duhovnic, Mănăstirea Vasiova († 1975)
CALISTRAT, sihastru, Mănăstirea Sucevița (sec. XV-XVI)
CAMASIE, mucenic de la Niculiţel (sec. IV)
CASIAN, caligraf, Mănăstirea Putna (sec. XV)
CASIANA, schimonahie, schitul Castana – Ceahlău (sec. XVII)

CHESARIE Păunescu, episcop al Dunării de Jos († 1975)
CHESARIE, episcop al Buzăului († 1846)
CHIRIAC Nicolau arhimandrit, Mănăstirea Neamț († 1907)
CHIRIAC, caligraf, Mănăstirea Putna (sec. XV)
CHIRIAC, sfânt sihastru, Mănăstirea Bisericani († c 1660)
CHIRIAC, sfânt sihastru, Mănăstirea Tazlău († c 1660)
CHIRIAC, sihastru, Mănăstirea Neamț (sec. XV-XVI)
CHIRIAC, sihastru, Valea Secului (sec. XVI)
CIPRIAN, egumen, Mănăstirea Neamț († 1373)
CLEOPA Ilie, arhimandrit, mare duhovnic, Mănăstirea Sihăstria († 1998)
COSMA Popa, ieromonah, Mănăstirea Cocoș († 1954)
CRISTOFOR, sihastru, ierodiacon, Schitul Sihla († c 1930)
CUVIOȘII PĂRINȚI uciși de turci în Mănăstirea Secu († 1821)
DAMASCHIN Schipor, ieromonah, Mănăstirea Putna († 1988)
DAMIAN Guțea, monah, Mănăstirea Cernica, († 1993)
DAMIAN Stog, egumen, Schitul Românesc din Valea Iordanului († 1970)
DAMIAN Țâru, monah, Mănăstirea Secu († 1964)
DAMIAN, cuvios, ieromonah, Basarabi – Constanta (sec. IX-X)
DANIIL Pricop, duhovnic, Mănăstirea Slatina – Suceava († 1968)
DANIIL Sihastrul, sfânt, Mănăstirea Voronet (sec. XV)
DANIIL Tudor, ieroschimonah, Schitul Rarău († 1962)
DANIIL, sihastru, duhovnic, Mănăstirea Turnu (sec. XVII)
DIMITRIE cel Nou, sfânt, București (sec. XII-XIII)
DIONISIE cel Mic, cuvios († 545)
DIONISIE, sihastru, Munții Buzăului (sec. XIV)
DOMETIAN, arhimandrit egumen, Mănăstirea Neamț și Bistrița († c 1415)
DOMETIAN, arhimandrit, egumen,Mănăstirea Neamț († 1834)
DOMETIE Manolache, duhovnic, Mănăstirea Râmeț – Alba († 1975)
DOMETIE Trihenea, duhovnic, Chiiia Sf. Ipatie – Muntele Athos († 1986)
DOMETIE, monah, Mănăstirea Neamț († 1905)
DOMNICA Dumitrescu, monahie, stareță, Mănăstirea Nămăești – Muscel († 1938)
DOSOFTEI Dascălul, ieroschimonahul, Schitul lui Zosima († 1606)
DOSOFTEI Herescu, episcop al Rădăuților († 1789)
DOSOFTEI Morariu, arhimandrit, Mănăstirea Slatina, († 1990)
DOSOFTEI, mitropolit al Moldovei († 1693)
EFREM, episcopul Rădăuților († 1626)
EFREM, ieroschimonah, egumen, Mănăstirea Voroneț (sec. XV-XVI)
EFREM, mucenic, episcop de Tomis (sec. IV)
EFTIMIE Tănase, duhovnic, Mănăstirea Agapia Veche († 1970)
ELEFTERIE Mihale, duhovnic, Mănăstirea Dervent († 1990)

ELEFTERIE Sihastrul, cuvios. Schitul Sihla (sec. XVII-XVIII)
ELISABETA Vlahuţă, monahie, Mănăstirea Agapia († 1925)
EMILIAN Olaru, duhovnic, Mănăstirea Slatina († 1987)
EPICTET Preotul, sfinţit mucenic († 290)
EPIFANIE, sfânt, Mănăstirea Voroneţ (sec. XVII)
EPIHARIA Moisescu, monahie, Mănăstirea Bistriţa – Vâlcea († 1943)
EPRAXIA Demi, monahie, Mănăstirea Agapia († 1926)
EPRAXIA Mălău, monahie, Mănăstirea Văratec († 1967)
ERMOGHEN Buhuş, stareţ, Mănăstirea Horaiţa († 1872?)
EUFROSIN, sihastru, Sihăstria, Agapia Veche (sec. XV-XVI)
EUFROSINA Lazu, monahie, Mănăstirea Văratec († 1888)
EUSTATIE, Protopsaltul, monah, Mănăstirea Putna (sec. XV-XVI)
EUSTATIE, sfânt, Mănăstirea Probota (sec. XVI)
EUSTOHIA Ciucanu, stareţă, Mănăstirea Agapia († 1991)
EUTIHIE Preotul, cuvios (sec. IV)
EVANGHELICUS, episcop de Tomis (sec. IV)
EVGHENIE Dumitrescu, monah, Schitul Brazi († 1954)
EVLOGHIE, sihastru, Mănăstirea Agapia Veche (sec. XVI-XVII)
FEVRONIA Iurașcu, schimonahie, Mănăstirea Agafton († 1895)
FILIP, mucenic de la Niculiţel (sec. IV)
FILOTEI, imnograf, monah, Mănăstirea Cozia (sec. XIV-XV)
FILOTEI, dascăl, arhimandrit, Mănăstirea Putna (sec. XVI-XVII)
FILOTEIA, schimonahie, Mănăstirea Pasărea (sec. XVIII-XIX)
FILOTEIA, sfântă muceniţă, Curtea de Argeş (sec. XII-XIII)
GALACTION Ilie, monah, Mănăstirea Sihăstria († 1946)
GAMALIIL Păvăloiu, monah, Mănăstirea Neamţ († 1998)
GAVRIIL Uric, scriitor, Mănăstirea Neamţ, (sec. XV)
GAVRIIL, ieromonah, egumen, Mănăstirea Cozia (sec. XIV-XV)
GHEDEON Georgescu, duhovnic, egumen. Schitul Prodromul – Athos († 1925)
GHEDEON Verenciuc, egumen. Schitul Sihăstria Voronei († 1945)
GHEDEON, sihastru, Muntele Ceahlău (sec. XVI-XVII)
GHELASIE Maloviceanu, ieroschimonah duhovnic, Mănăstirea Cernica († 1936)
GHELASIE, sfânt, ierarh, Mănăstirea Râmeţ (sec. XV-XVI)
GHEORGHE I, mitropolit al Moldovei († 1511)
GHEORGHE Lazăr, pustnic, Mănăstirea Văratec († 1916)
GHEORGHE, cuvios, mare stareţ, Mănăstirea Cernica († 1806)
GHERASIM Cârjă, schimonah, Mănăstirea Neamţ († 1957)
GHERASIM, „nebun pentru Hristos”, Mănăstirea Neamţ (sec. XIX)
GHERASIM Greeruş, pustnic, Munţii Caşin († 1925)
GHERASIM Ilie, monah, Mănăstirea Sihăstria († 1933)

GHERASIM, sihastru, Mănăstirea Sihăstria († 1940)
GHERMAN Ionescu, stareţ, Mănăstirea Tazlău († 1885)
GHERMAN, primul egumen al Mănăstirii Neamţ († 1362)
GHERMAN, schimonah, Munţii Sihlei (sec. XVIII-XIX)
GHERMAN, sfânt, daco-roman, Dobrogea (sec. IV-V)
GHERMAN, sihastru, Muntele Ceahlău (sec. XVI-XVII)
GHERMAN, sihastru, Schitul Bisericani (sec. XV)
GHERONTIE (Terentie), episcop de Tomis (sec. IV)
GHERONTIE Ghenoiu, arhimandrit, duhovnic, Catedrala Patriarhală († 1984)
GHERONTIE, dascăl, monah, Mănăstirea Neamţ († 1812)
GHERONTIE, ieroschimonah, egumen, Mănăstirea Humor (sec. XV)
GHERONTIE, sihastru, Munţii Sihlei (sec. XVIII-XIX)
GHERVASIE Gaşpar, monah, Mănăstirea Sihăstria († 1948)
GHERVASIE Hulubariu, duhovnic, Mănăstirea Agapia Veche († 1973)
GORDIAN, sfânt, mucenic, episcop Tomisului (sec, IV)
GORDIE Pustnicul, schimonah, Mănăstirea Neamţ († 1870)
GRECU (?), sihastru, Sihăstria Bisericani (sec. XV)
GRIGORIE Bica, schimonah, Mănăstirea Ciolanu († 1945)
GRIGORIE Dascălul, mitropolit al Ţării Româneşti († 1834)
GRIGORIE Decapolitul, sfânt, Mănăstirea Bistriţa – Vâlcea (sec. VIII-IX)
GRIGORIE Georgescu, duhovnic, Mănăstirea Cheia († 1940)
GRIGORIE Roşea, mitropolit al Moldovei († 1570)
GRIGORIE, arhimandrit, egumen, Mănăstirea Bistriţa – Neamţ († c 1500)
GUDIIL Avăcăriţei, monah, Mănăstirea Neamţ († 1971)
GURIE Grosu, mitropolit al Basarabiei († 1943)
HRISOSTOM Postolache, stareţ, Schitul Bucium – Iaşi († 1979)
IACHINT de Vicina, primul mitropolit al Tării Româneşti († 1372)
IACHINT Unciuleac, duhovnic, Mănăstirea Putna († 1998)
IACOB cel Vrednic, primul egumen al Mănăstirii Slatina (sec. XVI)
IACOB Putneanul, mitropolit al Moldovei († 1778)
IACOB Stamati, mitropolit al Moldovei († 1803)
IACOB, caligraf, ieromonah, Mănăstirea Putna (sec. XV)
IGNATIE Rădulescu, ieromonah, Mănăstirea Sfântul Sava – Betleem († 1940)
ILARIE, arhimandrit, stareţ, Mănăstirea Neamţ († 1823)
ILARION Ionică, monah, Mănăstirea Sihăstria († 1934)
ILARION Radu, monah, Catedrala mitropolitană – Iaşi († 1938)
ILIE Cioruţă, duhovnic, Mănăstirea Cernica († 1997)
ILIE Vulpe, duhovnic, Capsala – Muntele Athos († 1928)
INOCHENTIE Hăţiş, protosinghel, Mănăstirea Robaia – Argeş († 1997)
INOCHENTIE, sfânt, Mănăstirea Probota (sec. XV-XVI)

IOACHIM Spătaru, duhovnic, Mănăstirea Neamț († 1976)
IOAN CASIAN, sfânt daco-roman, Dobrogea, († c 435)
IOAN cel Nou de la Suceava, sfânt, mucenic († 1330)
IOAN Iacob Hozevitul, sfânt, Mănăstirea Neamț († 1960)
IOAN Maxențiu, cuvios, daco-roman (sec. V-VI)
IOAN Pustnicul, Schitul Trestieni, († c 1760) 265
IOAN Valahul (Românul), mucenic († 1662)
IOAN, arhimandrit, egumen Mănăstirea Horezu († 1726)
IOAN, episcop de Tomis (sec. V)
IOAN, episcop, sfânt, Munții Sihlei († 1951)
IOAN, monah, Mănăstirea Voroneț (sec. XV-XVI)
IOAN, sfânt arhiepiscop, Mănăstirea Râșca (sec. XVI – XVII)
IOAN, sfânt, sihastru, Mănăstirea Prislop (sec. XV-XVI)
IOAN, sihastru, Mănăstirea Râșca (sec. XVI-XVII)
IOAN, sihastru, Valea Sihăstriei (sec. XVI)
IOANICHIE Moroi, duhovnic, Mănăstirea Sihăstria († 1944)
IOANICHIE Sturzu, monah, Mănăstirea Secu († 1943)
IOANICHIE, episcop de Roman (sec. XVIII)
IOANICHIE, sihastru, schimonah, Valea Chiliilor († 1638)
IOASAF Apostoliu, duhovnic, Mănăstirea Neamț († 1883)
IOASAF, arhimandrit, primul egumen al Mănăstirii Putna († 1484)
IOIL Gheorghiu, stareț, protosinghel, Mănăstirea Sihăstria, († 1986)
IOIL, monah, Schitul Peștera Ialomicioarei († 1940)
IONA Bălășescu, sihastru, Cavsocalivia – Muntele Athos († 1955)
IONA, Ieroschimonahul, egumen, Schitul Sihla (sec. XIX)
IOREST, sfânt, mărturisitor, ierarh, Mitropolia Ardealului († 1657)
IOSIF cel Nou, sfânt, ierarh de la Partoș, mitropolit al Timișoarei († 1656)
IOSIF Crăciun, duhovnic, Mănăstirea Neamț († 1944)
IOSIF Mușat, primul mitropolit al Moldovei († c 1415)
IOSIF Naniescu, mitropolit al Moldovei († 1902)
IOSIF Rusu, duhovnic, Mănăstirea Dintr-un Lemn († 1966)
IOSIF, cuvios, ieromonah, Basarabi – Constanța (sec. IX-X)
IOSIF, episcop de Argeș († 1820)
IOSIF, protopsalt, ieroschimonah, Mănăstirea Neamț († 1840?)
IOSIF, sfânt de la Bisericani (sec. XV)
IOSIF, sihastru, cuvios, Munții Buzăului (sec. XIV)
IOSIF, sihastru, Mănăstirea Sihăstria (1655)
IOSIF, sihastru, Mănăstirea Văratec († 1828)
IOV Burlacu, monah, Mănăstirea Neamț († 1941)
IOV, sihastru, cuvios, Mănăstirea Râșca (sec. XVI)
IOV, sihastru, Mănăstirea Bogdănești (sec. XIV-XV)
IOV, sihastru, Mănăstirea Tazlău (sec. XVII)

IRINARH Roseti, egnmen Mănăstirea Horaița și Mănăstirea de pe Tabor († 1859)

IRINARH Șișman, schimonah, Schitul Prodromul – Athos († 1920)

IRODION Ionescu, egumen, Schitul Lainici – Gorj († 1900)

ISAAC Dascălul, schimonah, Mănăstirea Neamț († 1817)

ISACHIE, sihastru, cuvios, Mănăstirea Sucevița (sec. XVIII)

ISAIA Pustnicul, cuvios, Mănăstirea Moldovița (sec. XVI-XVII)

ISAIA, episcop de Rădăuți († 1592)

ISIDORA, schimonahie, Schitul Sihla († 1937)

IUSTIN, ieroschimonah, primul egumen al Schitului Prodromul – Athos († 1845)

IUVENALIE Bârsan, schimonah, Mănăstirea Slatina († 1968)

IUVENALIE Străinul, sihastru, la Sfintele Locuri († 1992)

LAZĂR Ursu, egumen, Mănăstirea Neamț (sec. XVIII)

LAZĂR, sihastru, Schitul Sihăstria Putnei (sec. XVII)

LEONTIE, sfânt de la Rădăuți, Mănăstirea Bogdana (sec. XIV-XV)

MACARIE Protopsaltul, Mitropolia Țării Românești († 1836)

MACARIE de la Vicina, mitropolit († c 1347)

MACARIE, duhovnic, Mănăstirea Boiștea – Neamț (sec. XIV-XV)

MACARIE, episcop al Romanului († 1558)

MAGDALENA Tofan, monahie, Mănăstirea Agapia († 1947)

MARCU Dăncilă, schimonah, Mănăstirea Putna († 1986)

MARCU Dumitrescu, monah, Mănăstirea Sihăstria († 1999)

MARIA Sturza, monahie, Mănăstirea Agapia († 1920)

MATRONA Domnaru, monahie, Mănăstirea Horezu († 1935)

MAVRA, sihastră, Muntele Ceahlău (sec. XVII-XVIII)

MELANIA Mincu, schimonahie, Schitul Românesc din Valea Iordanului († 1969)

MELANIA, egumenă, schimonahie, Șihăstria Durău – Ceahlău (sec. XVII)

MELCHISEDEC Ștefănescu, episcop al Romanului († 1892)

MELETIE, sihastru, Sihăstria Stânișoara – Argeș (sec. XVII)

MELITINA Beu, monahie, Mănăstirea Văratec († 1938)

METODIE, sihastru, Sihăstria Bisericani (sec. XV)

MIHAIL Bădilă, egumen, Schitul Peștera Ialomicioarei († 1957)

MINA Diaconescu, monah, Mănăstirea Turnu († 1936)

MISAIL, ieroschimonah, egumen, Mănăstirea Voroneț (sec. XV)

MISAIL, sihastru, Mănăstirea Agapia-Veche (sec. XVI-XVII)

MISAIL, sihastru, Mănăstirea Turnu (sec. XVII)

MITROFAN, episcop al Buzăului († 1702)

MOISE, sihastru, Valea Secului (sec. XVI)

NATAN, ieroschimonah, stareț, Schitul Sihăstria Putnei († 1783)

NAZARIA, schimonahie, Mănăstirea Văratec († 1814)
NECTARIE Banul, duhovnic Mănăstirea Horaiţa şi Muntele Tabor († 1900)
NECTARIE, ieroschimonah, al doilea ctitor al Schitului Prodromul Athos († c 1900)
NECTARIE, ieroschimonah, duhovnic, Mănăstirea Almaş – Neamţ († 1912)
NECTARIE, protopsalt, Schitul Prodromul – Athos († 1903)
NEOFIT Eliade, ieroschimonah, Mănăstirea Neamţ († 1886)
NEOFIT, sihastru, Sihăstria Stânişoara – Argeş (sec. XVII)
NEONIL Buzilă, stareţ, Mănăstirea Neamţ († 1853)
NICANDRU, sihastru, Muntele Ceahlău (sec. XVII-XVIII)
NICANOR, schimonah, Mănăstirea Sihăstria († 1844)
NICHITA Romanul, sfânt, mare mucenic († c 372)
NICODIM Costachi, monah, Mănăstirea Sihăstria († 1998)
NICODIM de la Tismana, sfânt († 1406)
NICODIM Mândiţă, duhovnic, Mănăstirea Agapia († 1975)
NICODIM Sachelarie, duhovnic, Mănăstirea Frăsinei († 1973)
NICODIM, caligraf, ieromonah, Mănăstirea Putna (sec. XV)
NIFON Ionescu, egumen, ieroschimonah, ctitorul Schitului Prodromul--Athos († 1901)
NIFON, sfânt, mitropolit al Ţării Româneşti († 1508)
OLIMPIADA Iuraşcu, stareţă, Mănăstirea Agafton († 1902)
OLIMPIADA, schimonahie, stareţa Mănăstirii Văratec († 1842)
ONUFRIE, sihastru, Mănăstirea Tazlău (sec. XVII)
ONUFRIE, sihastru, Schitul Sihăstria Voronei († 1789)
ONUFRIE Frunză, ieroschimonah, Mănăstirea Sihăstria († 2001)
OREST Baldovin, ieroschimonah, Chilia Sfântul Ipatie – Athos († 1878)
PAHOMIE, episcop al Romanului († 1724)
PAHOMIE, exarh patriarhal şi egumen al Mănăstirii Peri (sec. XIV-XV)
PAHOMIE, schimonah, ctitor al Mănăstirii Bistriţa – Vâlcea († c 1520)
PAHOMIE, sihastru, cuvios, Schitul Peştera Ialomicioarei (sec. XIX)
PAHOMIE, sihastru, Mănăstirea Slatina (sec. XVI)
PAHOMIE, sihastru, Schitul Pocrov – Neamţ (sec. XIX)
PAISIE de la Neamţ, sfânt, mare stareţ, († 1794)
PAISIE Nichitencu, monah, Mănăstirea Sihăstria († 1970)
PAISIE Olaru, duhovnic, Mănăstirea Sihăstria, († 1990)
PAISIE, arhimandrit, egumen, Mănăstirea Putna († 1502)
PAISIE, egumen, Mănăstirea Humor (sec. XVI)
PAISIE, ieroschimonah, stareţ, Schitul Sihăstria Putnei († 1790)
PAISIE, sihastru, Mănăstirea Agapia Veche (sec. XVI-XVII)
PALADIE, sihastru, Schitul Sihăstria Putnei (sec. XV-XVI)

PALADIE, tahigraf, cuvios, Mănăstirea Putna (sec. XV-XVI)
PANGRATIE, arhimandrit, egumen, Mănăstirea Sucevița (sec. XVI-XVII)
PARASCHEVA, sfântă, cuvioasă de la Iași (sec. XI)
PARTENIE, sfânt, Mănăstirea Agapia Veche († 1660)
PARTENIE, sihastru, duhovnic, Mănăstirea Sihăstria († 1655)
PARTENIE, sihastru, Mănăstirea Sihăstria († 1940)
PATAPIE, sihastru, Muntele Ceahlău (sec. XVII-XVIII)
PATERNUS, mitropolit de Tomis (sec. VI)
PA VEL, sihastru, duhovnic, Mănăstirea Sihăstria († 1655)
PA VEL, sihastru, duhovnic, Muntele Sihla (sec. XVII)
PELAGHIA Amilcar, schimonahie, Mănăstirea Văratec, († 1981)
PEON, sihastru, Muntele Ceahlău (sec. XV-XVI)
PETRU Movilă, sfânt, mitropolit al Kievului, Galiției și a toată Rusia († 1646)
PETRU, sihastru, Sihăstria Bisericani (sec. XV)
PIMEN, duhovnic, Mănăstirea Cernica († 1831)
PIMEN, egumen, Mănăstirea Neamț (sec. XIV-XV)
PIMEN, sihastru, Sihăstria Agapia Veche (sec. XVI-XVII)
PIR, sihastru, Sihăstria Bisericani (sec. XV)
PORFIRIE Bucurescu, stareț, Mănăstirea Frăsinei († 1927)
PROCOPIE (Picu) Pătruț, monah, Sălișstea Sibiului († 1872)
PROHOR, sihastru, Valea Secului (sec. XVI)
PROTERIE, sihastru, Schitul Trestieni, († c 1750)
PUSTNICII din Poiana Trapezei, Valea Sihăstriei (sec. XVII-XVIII)
PUSTNICUL sfânt de la Peștera Mică a Ialomicioarei (secolul XIX)
RAFAIL, caligraf, Mănăstirea Horezu (sec. XVIII)
RAFAIL, sfânt, Mănăstirea Agapia (sec. XVI-XVII)
SAFTA Brâncoveanu, schimonahie, Mănăstirea Văratec († 1857)
SANSALA, preot (sec. IV)
SAVA (Gotul), sfânt mare mucenic († 372)
SAVA Cimpoca, egumen, Schitul „Sfântul Ioan Botezătorul" – Alba Iulia († 1955)
SAVA Popescu, ieroschimonah, Mănăstirea Stânișoara († 1904)
SAVA, sfânt, mărturisitor, mitropolit al Ardealului († 1683)
SEBASTIAN, sihastru, Schitul Sihastru – Tecuci (sec. XVIII)
SERAFIM Popescu, arhimandrit, Mănăstirea Brâncoveanu, († 1990)
SIHAȘTRII de pe Valea Suceviței (sec. XV)
SIHAȘTRII din Muntele Scaunelor Sihăstria Agapia Veche (sec. XV-XVI)
SILA, egumen, Schitul Sihăstria Putnei († 1781)
SILUAN, egumen ieroschimonah, Mănăstirea Neamț († 1448)
SILUAN, egumen, Mănăstirea Neamț (sec. XIV-XV)
SILVAN, egumen, Mănăstirea Râșca († 1579)

SILVESTRU Ailincăi, monah, Mănăstirea Durău († 1919)
SILVESTRU, cuvios, Mănăstirea Tazlău (sec. XVII)
SILVESTRU, sihastru, Schitul Silvestru, Muntele Ceahlău (sec. XV)
SIMEON, sihastru, egumen, Mănăstirea Pângărați (sec. XV)
SIMEON, sihastru, Schitul Sihăstria Ceahlăului († 1704)
SIMON, sihastru, Sihăstria Bisericani (sec. XV)
SISOE ieromonah, egumen, Schitul Rarău (sec. XVIII-XIX)
SOFIA Iurașcu, schimonahie, Mănăstirea Agafton († 1897)
SOFIA, schimonahie egumenă, Schitul Sofia – Ceahlău (sec. XVII)
SOFRONIE, egumen, Mănăstirea Neamț (sec. XIV-XV)
SOFRONIE, sfânt, mărturisitor. Mănăstirea Cioara – Sebeș (sec. XVIII)
SPIRIDON, caligraf, monah, Mănăstirea Putna (sec. XV-XVI)
SPIRIDON, sihastru, Valea Secului (sec. XVI)
STAHIE, arhimandrit, egumen, Mănăstirea Probota (sec. XV)
SUZANA Ștefănescu, egumenă, Mănăstirea Războieni († 1925)
ȘTEFAN, sihastru, Mănăstirea „Sfântul Sava" – Betleem († 1939)
ȘTEFAN, sihastru, Valea Secului (sec. XVI)
TAVEFTA Ursache, stareță. Mănăstirea Agapia († 1883)
TEOCTIST I, mitropolit al Moldovei († 1477)
TEOCTIST II, mitropolit al Moldovei († 1528)
TEODOR, de Vicina, mitropolit (sec. XIII)
TEODORA, sfântă, Sihla (sec. XVII-XVIII)
TEODOSIE, sfânt mucenic, fost mitropolit al Moldovei († c 1694)
TEODOSIE, mitropolit al Țării Românești († c 1708)
TEODUL Varzare, Mănăstirea Agapia († 1981)
TEOFAN Cristea, duhovnic, ctitor al Mănăstirii Noul Neamț († 1883)
TEOFAN I, mitropolit al Moldovei († 1546)
TEOFAN II, mitropolit al Moldovei († 1598)
TEOTIM I (Scitul), sfânt, episcop de Tomis (sec. IV-V)
TEOTIM II, episcop de Tomis (sec. V)
TIMOTEI Ionescu, duhovnic, Mănăstirea Neamț († 1887)
TIMOTEI, arhimandritul, stareț, Mănăstirea Cernica († 1816)
TIMOTEI, episcop de Tomis (sec. V)
TIT, sfânt sfințit mucenic, episcop de Tomis (sec. IV)
UN episcop necunoscut al Tomisului (sec. IV)
UN sfânt român anonim din Mănăstirea Neamț (sec. XIV)
VALENTINA Neacșu, schimonahie, Munții Sihlei († 1964)
VALENTINIAN, mitropolit de Tomis (sec. VI)
VALERIAN Ștefanescu, arhiereu, Episcopia Romanului († 1928)
VALERIAN, ieroschimonah egumen, Mănăstirea Sihăstria († c 1860)
VARLAAM Arghirescu, arhidiacon, Mitropolia Moldovei și Sucevei († 1942)

VARLAAM Vântu, ieroschimonah, Muntele Athos († 1934)
VARLAAM, mitropolit al Moldovei († 1653)
VARNAVA Lasconi, duhovnic, Mănăstirea Bistrița – Vâlcea († 1953)
VARNAVA, arhimandrit, stareț, Mănăstirea Pângărați – Neamț († 1872)
VARNAVA, sihastru, Sihăstria Bisericani (sec. XV)
VARSANUFIE, egumen Mănăstirea Sihăstria (sec. XVII-XVIII)
VARTOLOMEU Măzăreanul, duhovnic, Mănăstirea Putna († 1780)
VASIAN Panaite, egumen, Schitul Pocrov († 1903)
VASIAN Scripcă, duhovnic, stareț, Mănăstirea Secu († 1956)
VASILE Ilie, rasofor, Mănăstirea Sihăstria († 1931)
VASILE, caligraf, monah, Mănăstirea Putna (sec. XV)
VASILE, sfânt, Schitul Poiana Mărului († 1767)
VASILE, sfânt, Mănăstirea Moldovița (sec. XV)
VASILE, sihastru, Sihăstria Agapia Veche (sec. XVI-XVII)
VENIAMIN Costachi, mitropolit al Moldovei și Sucevei († 1846)
VENIAMIN Iorga, monah, Mănăstirea Sihăstria († 1976)
VENIAMIN, sihastru, Valea Secului (sec. XVI)
VERA Preotu, schimonahie, Mănăstirea Eleon – Ierusalim, († 1988)
VETRANION, (Bretanion), sfânt ierarh, episcop de Tomis (sec. IV)
VICHENTIE Mălău, duhovnic, Mănăstirea Secu și Agapia († 1945)
VISARION Făgărășanul, arhimandrit, stareț, Mănăstirea Cocoș († 1862)
VISARION Ionescu, stareț, Mănăstirea Cernica († 1921)
VISARION, sfânt, mărturisitor, († c 1745)
VISARION, sihastru, Valea Secului (sec. XVI)
VITALIE, sihastru, Caracalu – Athos († 1945)
VITIMION Nițoiu, protosinghel, Mănăstirea Slănic – Argeș († 1990)
VUCOL, sihastru, Muntele Ceahlău (sec. XVI-XVII)
XENIA Velisarie, monahie, Mănăstirea Agafton († 1926)
XENIA, schimonahie, Mănăstirea Agapia (sec. XVIII-XIX)
ZOSIMA, sihastru, ieroschimonah, Valea Secului (sec. XVI)
ZOSIMA, sihastru, Schitul Pocrov – Neamț (sec. XVIII-XIX)
ZOTIC, sfânt, mucenic de la Niculițel (sec. IV)

CUPRINS

PREFAȚĂ la a IV-a ediție 4
PREFAȚĂ (la ediția întâi) 5
INTRODUCERE la ediția a III-a 7
SFINȚI ȘI CUVIOȘI din secolele III-VI 10
SFÂNTUL IERARH EVANGHELICUS, episcop al Tomisului (290–300) 11
SFINȚII MUCENICI EPICTET PREOTUL ȘI ASTION MONAHUL († 290) ... 12
SFÂNTUL SFINȚIT MUCENIC EFREM, episcop al Tomisului (secolul IV) ... 13
SFINȚII MUCENICI TIT ȘI GORDIAN, episcopi ai Tomisului (secolul IV) ... 14
SFINȚII MUCENICI ZOTIC, ATAL, CAMASIE, FILIP ȘI ALȚI 31 DE LA NICULIȚEL, (secolul IV – 4 iunie) 15
UN EPISCOP NECUNOSCUT al Tomisului (secolul IV) 18
SFÂNTUL MARE MUCENIC SAVA († 12 aprilie, 372) 19
SFÂNTUL MUCENIC NICHITA (ROMANUL)(† 372) 21
PREOTUL SANSALA (secolul IV) 22
CUVIOSUL EUTIHIE PREOTUL (secolul IV) 23
SFÂNTUL IERARH VETRANION (Bretanion), episcop al Tomisului (secolul IV) 24
SFÂNTUL IERARH GHERONTIE (Terentie), episcop al Tomisului (c. 380-390) 26
SFÂNTUL IERARH TEOTIM I „SCITUL”, episcop al Tomisului (secolele IV-V) 27
SFÂNTUL IOAN CASIAN (c. 360-435) 31
SFÂNTUL GHERMAN DACO-ROMANUL (secolele IV-V) 35
SFÂNTUL IERARH TIMOTEI, episcop al Tomisului (prima jumătate a secolului V) 36
CUVIOSUL IERARH IOAN, episcop al Tomisului (secolul V) 37
SFÂNTUL IERARH ALEXANDRU, episcop al Tomisului (secolul V) 38
CUVIOSUL DIONISIE CEL MIC „SCITUL” (c. 470-545) 39

CUVIOSUL IERARH TEOTIM II, episcop al Tomisului (a doua jumătate a secolului V) 42
CUVIOSUL IOAN MAXENŢIU (secolele V-VI) 43
CUVIOSUL IERARH PATERNUS, mitropolit al Tomisului (prima jumătate a secolului VI) 44
CUVIOSUL IERARH VALENTINIAN, mitropolit al Tomisului (secolul VI). 46
SFINŢI ŞI CUVIOŞI din secolele VII-XIII 47
SFÂNTUL GRIGORIE DECAPOLITUL de la Bistriţa – Vâlcea (secolele VIII-IX) 48
CUVIOŞII DAMIAN ŞI IOSIF, Aşezământul monahal de la Basarabi – Constanţa (secolele IX-X) 54
SFÂNTA PARASCHEVA DE LA IAŞI (secolul XI) 56
SFÂNTUL DIMITRIE CEL NOU de la Bucureşti (secolele XII-XIII) 64
SFÂNTA MUCENIŢĂ FILOTEIA de la Curtea de Argeş (secolele XII-XIII).. 68
MITROPOLITUL TEODOR DE VICINA (a doua jumătate a secolului XIII). 71
SFINŢI ŞI CUVIOŞI din secolele XIV-XV 72
SFÂNTUL MUCENIC IOAN CEL NOU DE LA SUCEAVA († 1330) 73
MITROPOLITUL MACARIE DE VICINA (c. 1337-1347) 79
MITROPOLITUL IACHINT DE VICINA, primul mitropolit al Ţării Româneşti († 1372) 80
CUVIOSUL GHERMAN IEROSCHIMONAHUL, primul egumen al Mănăstirii Neamţ (1320-1362) 81
CUVIOSUL CIPRIAN IEROSCHIMONAHUL, al doilea egumen al Mănăstirii Neamţ († 1373) 82
CUVIOSUL AGATON SIHASTRUL, Munţii Buzăului (secolul XIV) 83
CUVIOSUL DIONISIE SIHASTRUL, Munţii Buzăului (secolul XIV) 85
CUVIOSUL IOSIF SIHASTRUL, Munţii Buzăului (secolul XIV) 86
UN SFÂNT ROMÂN ANONIM din Mănăstirea Neamţ (secolul XIV) 87
CUVIOŞII SOFRONIE, PIMEN ŞI SILUAN, Mănăstirea Neamţ (secolele XIV-XV) 89
SFÂNTUL NICODIM DE LA TISMANA († 1406) 90

CUVIOSUL PAHOMIE IEROMONAHUL, egumen al Mănăstirii Peri (secolele XIV-XV) 93

MITROPOLITUL IOSIF MUŞAT, primul ierarh al Moldovei (1401-1415?)..... 94

CUVIOSUL DOMETIAN ARHIMANDRITUL, mare egumen al Mănăstirilor Neamț și Bistrița (1407 – c. 1415)..... 96

CUVIOSUL GAVRIIL IEROMONAHUL, primul egumen al Mănăstirii Cozia (secolele XIV-XV) 98

SFÂNTUL LEONTIE DE LA RĂDĂUȚI, Mănăstirea Bogdana (secolele XIV-XV)..... 99

CUVIOSUL MACARIE IEROMONAHUL, ctitorul Mănăstirii Boiștea-Neamț (secolele XIV-XV) 101

CUVIOSUL IOV SIHASTRUL, Mănăstirea Bogdănești (secolele XIV-XV) .. 102

CUVIOSUL SILVESTRU SIHASTRUL, Schitul Silvestru-Ceahlău (secolul XV) 103

SFÂNTUL VASILE DE LA MOLDOVIȚA (secolul XV) 104

CUVIOSUL AGAPIE SIHASTRUL, ctitorul Mănăstirii Agapia Veche (secolul XV) 105

MONAHUL FILOTEI IMNOGRAFUL, Mănăstirea Cozia (secolele XIV-XV) 106

CUVIOSUL GAVRIIL URIC (Scriitorul), Mănăstirea Neamț (secolele XIV-XV)..... 107

CUVIOSUL SILUAN IEROSCHIMONAHUL, mare egumen al Mănăstirii Neamț († 1448)..... 109

CUVIOSUL IOSIF DE LA BISERICANI, Sihăstria Bisericani-Neamț (secolul XV) 111

CUVIOȘII SIMON, METODIE, VARNAVA, PETRU, AVERCHIE, GHERMAN, PIR ȘI GRECU (?) (secolul XV) 112

MITROPOLITUL TEOCTIST I al Moldovei și Sucevei (1452 – 1477) 113

SFÂNTUL DANIIL SIHASTRUL, Mănăstirea Voroneț (secolul XV) 115

CUVIOSUL MISAIL IEROSCHIMONAHUL, egumen al Mănăstirii Voroneț (secolul XV)..... 123

CUVIOSUL IOASAF ARHIMANDRITUL, primul egumen al Mănăstirii Putna (1470-1484) 124
CUVIOSUL CASIAN MONAHUL, Mănăstirea Putna (secolul XV)..... 126
CUVIOSUL VASILE MONAHUL, Mănăstirea Putna (secolul XV)..... 127
CUVIOSUL NICODIM IEROMONAHUL, Mănăstirea Putna (secolul XV) . 128
CUVIOSUL CHIRIAC SCHIMONAHUL, Mănăstirea Putna (secolul XV) ... 129
CUVIOSUL STAHIE ARHIMANDRITUL, egumen al Mănăstirii Probota (secolul XV)..... 130
CUVIOSUL IACOB IEROMONAHUL, Mănăstirea Putna (secolul XV)..... 131
CUVIOSUL GHERONTIE IEROSCHIMONAHUL, egumen al Mănăstirii Humor (secolul XV)..... 132
CUVIOSUL ANASTASIE DASCĂLUL, Mănăstirea Moldovița († 1490) 133
SIHAȘTRII DE PE VALEA SUCEVIȚEI, Mănăstirea Sucevița (secolul XV).. 134
SFINȚI ȘI CUVIOȘI din secolele XV-XVI..... 135
CUVIOSUL SIMEON SIHASTRUL, întemeietorul Mănăstirii Pângărați (secolul XV)..... 136
ARHIMANDRITUL GRIGORIE, Mănăstirea Bistrița – Neamț (1490-1500).. 138
CUVIOSUL EFREM IEROSCHIMONAHUL, egumen al Mănăstirii Voroneț (secolele XV-XVI) 139
CUVIOSUL PALADIE TAHIGRAFUL, Mănăstirea Putna (secolele XV-XVI) 140
CUVIOSUL SPIRIDON MONAHUL, Mănăstirea Putna (secolele XV-XVI) . 141
CUVIOSUL IOAN MONAHUL, Mănăstirea Voroneț (secolele XV-XVI)..... 142
CUVIOSUL CALISTRAT SIHASTRUL, Mănăstirea Sucevița (secolele XV-XVI)..... 143
CUVIOSUL PAISIE ARHIMANDRITUL, al doilea egumen al Mănăstirii Putna († 1502) 144
CUVIOSUL EUSTATIE PROTOPSALTUL, Mănăstirea Putna (secolele XV-XVI)..... 146
CUVIOSUL PALADIE SIHASTRUL, Mănăstirea Putna (secolele XV-XVI).. 148
CUVIOSUL CHIRIAC SIHASTRUL, Mănăstirea Neamț (secolele XV-XVI). 149

CUVIOSUL EUFROSIN SIHASTRUL, Sihăstria Agapia Veche (secolele XV-XVI)..... 150
SFÂNTUL IERARH NIFON, Mitropolitul Ţării Româneşti († 1508) 151
SFÂNTUL IOAN DE LA PRISLOP (secolele XV-XVI)..... 159
MITROPOLITUL GHEORGHE I al Moldovei şi Sucevei (1477-1508) 161
MITROPOLITUL TEOCTIST II al Moldovei şi Sucevei († 1528)..... 163
SFÂNTUL INOCHENTIE DE LA PROBOTA (secolele XV-XVI) 164
CUVIOSUL PAHOMIE SCHIMONAHUL, ctitorul Mănăstirii Bistriţa – Vâlcea († c. 1520)..... 165
CUVIOSUL PEON SIHASTRUL, Muntele Ceahlău (secolele XV-XVI) 166
SFÂNTUL IERARH GHELASIE, mare egumen al Mănăstirii Râmeţ – Alba (secolele XV-XVI) 167
MITROPOLITUL TEOFAN I al Moldovei şi Sucevei († 1546)..... 169
EPISCOPUL MACARIE AL ROMANULUI († 1558)..... 171
IEROMONAHUL AMFILOHIE, primul egumen al Mănăstirii Pângăraţi († 1570)..... 173
MITROPOLITUL GRIGORIE ROŞCA al Moldovei şi Sucevei († 1570)..... 175
SIHAŞTRII DIN MUNTELE SCAUNELOR, Sihăstria Agapia Veche (secolele XV-XVI)..... 178
SFÂNTUL EUSTATIE DE LA PROBOTA (secolul XVI) 179
CUVIOSUL ANTONIE PROTOPSALTUL, Mănăstirea Putna (secolul XVI) 180
CUVIOSUL PAISIE IEROMONAHUL, egumen al Mănăstirii Humor (secolul XVI) 181
CUVIOSUL PAHOMIE SIHASTRUL, întemeietorul Mănăstirii Slatina (secolul XVI) 183
CUVIOSUL IOAN SIHASTRUL, Valea Sihăstriei (secolul XVI) 184
CUVIOSUL IACOB CEL VREDNIC, primul egumen al Mănăstirii Slatina (secolul XVI) 185
CUVIOSUL ZOSIMA IEROSCHIMONAHUL, întemeietorul Mănăstirii Secu (secolul XVI) 187

CUVIOȘII SIHAȘTRI MOISE, PROHOR, VENIAMIN, SPIRIDON, CHIRIAC, VISARION, ȘTEFAN ȘI ATANASIE de pe valea Secului ..... (secolul XVI)

CUVIOSUL IOV SIHASTRUL, Mănăstirea Râșca (secolul XVI) 189

CUVIOSUL SILVAN IEROMONAHUL, primul egumen al Mănăstirii Râșca († 1579) 190

EPISCOPUL ISAIA DE RĂDĂUȚI († 1592) 191

MITROPOLITUL TEOFAN II, Mitropolia Moldovei și Sucevei († 1598) 192

SFINȚI ȘI CUVIOȘI din secolele XVI-XVII 194

SFÂNTUL IOAN ARHIEPISCOPUL, Mănăstirea Râșca (secolele XVI-XVII) 195

CUVIOSUL IOAN SIHASTRUL, Mănăstirea Râșca (secolele XVI-XVII) 197

CUVIOSUL ISAIA PUSTNICUL, Mănăstirea Moldovița (secolele XVI-XVII) 198

CUVIOSUL FILOTEI DASCĂLUL, Mănăstirea Putna (secolele XVI-XVII). 200

CUVIOȘII PĂRINȚI EVLOGHIE, PIMEN, MISAIL, VASILE ȘI PAISIE, Sihăstria Agapia Veche (secolele XVI-XVII) 202

CUVIOSUL DOSOFTEI DASCĂLUL, egumen în Schitul lui Zosima-Secu (1582-1606) 204

CUVIOȘII VUCOL, GHEDEON ȘI GHERMAN, sihaștri de pe Muntele Ceahlău (secolele XVI-XVII) 205

CUVIOSUL PANGRATIE ARHIMANDRITUL, Mănăstirea Sucevița (secolele XVI-XVII) 206

EPISCOPUL EFREM AL RĂDĂUȚILOR, Mănăstirea Moldovița († 1626) ... 207

MITROPOLITUL ANASTASIE CRIMCA al Moldovei și Sucevei († 1631) 209

CUVIOSUL IOANICHIE SCHIMONAHUL, Sihăstria Valea Chiliilor-Muscel († 1638) 213

SFÂNTUL IERARH PETRU MOVILĂ, mitropolitul Kievului, Galiției și a toată Rusia († 1646) 214

CUVIOȘII SIHAȘTRI DANIIL ȘI MISAIL, întemeietorii Mănăstirii Turnu (secolul XVII) 215

CUVIOSUL NEOFIT SIHASTRUL, Sihăstria Stânișoara-Argeș (secolul XVII) 216

CUVIOSUL MELETIE SIHASTRUL, Sihăstria Stânișoara-Argeș (secolul XVII) 217

SFÂNTUL IERARH IOREST MĂRTURISITORUL, mitropolit al Ardealului († 1657)..... 218

SFÂNTUL EPIFANIE DE LA VORONEȚ (secolul XVII) 220

SFÂNTUL IERARH IOSIF CEL NOU DE LA PARTOȘ, mitropolit al Timișoarei († 1656) 221

SFÂNTUL MUCENIC IOAN VALAHUL (Românul) († 1662) 223

MITROPOLITUL VARLAAM al Moldovei și Sucevei († 1657).....225

CUVIOSUL ATANASIE IEROSCHIMONAHUL, Mănăstirea Sihăstria (secolul XVII).....232

SIHAȘTRII IOSIF, PARTENIE ȘI PAVEL cu ucenicii lor, întemeietorii Mănăstirii Sihăstria (1655).....233

SFÂNTUL RAFAIL DE LA AGAPIA (secolele XVI-XVII) 234

SFÂNTUL PARTENIE DE LA AGAPIA († 1660) 235

SFÂNTUL CHIRIAC DE LA BISERICANI († 1660) 236

SFÂNTUL CHIRIAC DE LA TAZLĂU († 1660).....237

CUVIOSUL ONUFRIE PUSTNICUL, Sihăstria Mănăstirii Tazlău (secolul XVII)..... 239

CUVIOȘII SILVESTRU, IOV ȘI AGATON, Sihăstria Mănăstirii Tazlău (secolul XVII)..... 240

SFÂNTUL IERARH SAVA MĂRTURISITORUL, Mitropolit al Ardealului († 1683) 241

FERICITUL MITROPOLIT DOSOFTEI al Moldovei și Sucevei (1624-1693).243

SFÂNTUL IERARH MUCENIC TEODOSIE, Mănăstirea Brazi († c. 1694).. 246

CUVIOSUL LAZĂR SIHASTRUL, Schitul Sihăstria Putnei (secolele XVII-XVIII) 249

CUVIOASA CASIANA SCHIMONAHIA, Schitul Casiana-Ceahlău (secolul XVII)..... 250

CUVIOASA SOFIA SCHIMONAHIA, Schitul Sofia-Ceahlău (secolul XVII) 251

CUVIOASA MELANIA SCHIMONAHIA, Sihăstria Durău-Ceahlău (secolul XVII).....252

SFINȚI ȘI CUVIOȘI din secolele XVII-XVIII 253
CUVIOSUL PAVEL SIHASTRUL, Duhovnicul Sfintei Teodora de la Sihla (a doua jumătate a secolului XVII) 254
CUVIOSUL VARSANUFIE SIHASTRUL, egumen al Schitului Sihăstria (secolele XVII-XVIII) 256
SFÂNTA TEODORA DE LA SIHLA (secolele XVII-XVIII).....257
CUVIOSUL ELEFTERIE SIHASTRUL, Schitul Sihla (secolele XVII-XVIII).. 261
EPISCOPUL MITROFAN DE BUZĂU († 1702)..... 262
CUVIOSUL SIMEON SIHASTRUL și ucenicii săi, Schitul Sihăstria Ceahlăului († 1704)..... 263
CUVIOȘII PATAPIE ȘI NICANDRU, sihaștri din Muntele Ceahlău (secolele XVII-XVIII) 265
MITROPOLITUL TEODOSIE al Țării Românești (c. 1620-1708)..... 266
SFÂNTUL IERARH ANTIM IVIREANUL (c. 1650-1716) 267
EPISCOPUL PAHOMIE AL ROMANULUI (1671-1724) 279
CUVIOASA MAVRA DE LA CEAHLĂU (secolele XVII-XVIII)..... 282
SFÂNTUL ANTONIE SIHASTRUL, Schitul Iezerul-Vâlcea (secolele XVII-XVIII) 284
PUSTNICII DIN POIANA TRAPEZEI, Valea Sihăstriei (secolele XVII-XVIII) 286
CUVIOSUL IOAN ARHIMANDRITUL, primul egumen al Mănăstirii Horezu († 1726)..... 287
SFÂNTUL VISARION MĂRTURISITORUL (1714 – c. 1745) 288
CUVIOSUL SCHIMONAH PROTERIE, Schitul Trestieni-Buzău (c. 1750).. 289
CUVIOSUL AGAFTON SIHASTRUL, Mănăstirea Agafton – Botoșani (secolul XVIII)..... 290
CUVIOSUL IOAN PUSTNICUL, Schitul Trestieni-Buzău (c. 1760) 291
CUVIOSUL ISACHIE SIHASTRUL, Mănăstirea Sucevița (secolul XVIII) ... 292
CUVIOSUL SEBASTIAN SIHASTRUL, întemeietorul Schitului Sihastru-Tecuci (secolul XVIII)..... 293

EPISCOPUL IOANICHIE AL ROMANULUI, ctitorul Schitului Vovidenia-Neamț (secolul XVIII) 294
SFÂNTUL CUVIOS VASILE DE LA POIANA MĂRULUI († 1767)..... 295
CUVIOSUL RAFAIL CALIGRAFUL, Mănăstirea Horezu (secolul XVIII).....303
SFÂNTUL SOFRONIE MĂRTURISITORUL, Mănăstirea Cioara-Sebeș (secolul XVIII)..... 304
MITROPOLITUL IACOB PUTNEANUL al Moldovei și Sucevei (1719 – 1778) 305
CUVIOSUL VARTOLOMEU MĂZĂREANUL, Mănăstirea Putna (1710-1780) 309
CUVIOSUL SILA IEROSCHIMONAHUL, egumen al Schitului Sihăstria Putnei († 1781)..... 311
IEROSCHIMONAHUL NATAN, Schitul Sihăstria Putnei († 1783)..... 313
CUVIOSUL ONUFRIE PUSTNICUL, Schitul Sihăstria Voronei († 1789)..... 314
EPISCOPUL DOSOFTEI HERESCU, Episcopia Rădăuților (1710-1789)..... 316
IEROSCHIMONAHUL PAISIE, Schitul Sihăstria Putnei († 1790)..... 317
SFÂNTUL PAISIE DE LA NEAMȚ, mare stareț al Mănăstirii Neamț (1722-1794)..... 318
ARHIMANDRITUL LAZĂR URSU, Mănăstirea Neamț (secolul XVIII) 341
SFINȚI ȘI CUVIOȘI din prima jumătate a secolului XIX 342
MITROPOLITUL IACOB STAMATI al Moldovei și Sucevei (1749-1803) 343
CUVIOSUL ARHIMANDRIT GHEORGHE, mare stareț al Mănăstirii Cernica (1730-1806) 345
MONAHUL GHERONTIE DASCĂLUL, Mănăstirea Neamț († 1812).....358
CUVIOSUL SISOE SIHASTRUL, ctitor și egumen al Schitului Rarău (secolele XVIII-XIX)..... 359
SCHIMONAHIA NAZARIA, Mănăstirea Văratec († 1814)..... 360
ARHIMANDRITUL TIMOTEI, stareț al Mănăstirii Cernica († 1816)..... 361
EPISCOPUL IOSIF DE ARGEȘ († 1820)..... 362
CUVIOȘII PĂRINȚI DIN MĂNĂSTIREA SECU (Uciși de turci în septembrie, 1821) 363

ARHIMANDRITUL ILARIE, stareț al Mănăstirii Neamț (1818-1823) 364
CUVIOSUL IOSIF PUSTNICUL, mare duhovnic al Mănăstirii Văratec († 1828) 365
CUVIOSUL PIMEN IEROSCHIMONAHUL, duhovnicul Sfântului Calinic de la Cernica (1762-1831) 368
SCHIMONAHII GHERONTIE ŞI GHERMAN, pustnici în Munţii Sihlei (secolele XVIII-XIX) 372
CUVIOSUL ZOSIMA PUSTNICUL, Schitul Pocrov-Neamț (secolele XVIII-XIX).....373
ARHIMANDRITUL DOMETIAN, stareț al Mănăstirii Neamț (1823-1834)...375
MITROPOLITUL GRIGORIE DASCĂLUL al Ţării Româneşti (1765-1834) ..377
SCHIMONAHIA FILOTEIA, Mănăstirea Pasărea-Ilfov (secolele XVIII-XIX) 382
IEROMONAHUL MACARIE PROTOPSALTUL, înnoitorul muzicii psaltice românești (1770-1836).....383
CUVIOASA XENIA SCHIMONAHIA, Mănăstirea Agapia (secolele XVIII-XIX).....385
SCHIMONAHUL ISAAC DASCĂLUL, Mănăstirea Neamț († 1817) 386
IEROSCHIMONAHUL IOSIF PROTOPSALTUL, Mănăstirea Neamț († 1840?) 388
SCHIMONAHIA OLIMPIADA, fondatoarea Mănăstirii Văratec (1757-1842) 390
SCHIMONAHUL NICANOR, Mănăstirea Sihăstria-Neamț († 1844) 391
CUVIOSUL IUSTIN IEROSCHIMONAHUL, primul ctitor al Schitului Prodromul-Athos (1770-1845)..... 392
MITROPOLITUL VENIAMIN COSTACHI al Moldovei şi Sucevei (1768-1846) 394
CARTE PASTORALĂ DATĂ ÎN EPARHIA ROMANULUI 409
(probabil, la anul 1796) 409
PUSTNICUL SFÂNT de la Peştera Mică a Ialomicioarei (secolul XIX.....411
EPISCOPUL CHESARIE AL BUZĂULUI (1784-1846) 412

CUVIOSUL CALINIC PUSTNICUL, Mănăstirea Horaița-Neamț (secolul XIX) 414

SFINȚI ȘI CUVIOȘI din a doua jumătate a secolului XIX 415

ARHIMANDRITUL NEONIL BUZILĂ, mare stareț al Mănăstirii Neamț (1789-1853) 416

CUVIOSUL PAHOMIE PUSTNICUL, Schitul Peștera Ialomicioarei (secolul XIX) 423

SCHIMONAHIA SAFTA BRÂNCOVEANU, Mănăstirea Văratec (1776-1857) 424

ARHIMANDRITUL IRINARH ROSETI, Mănăstirea Horaița și Muntele Tabor (1771-1859) 425

IEROSCHIMONAHUL VALERIAN, Mănăstirea Sihăstria-Neamț (1790 – c. 1860) 434

ARHIMANDRITUL VISARION FĂGĂRĂȘANUL, Ctitorul Mănăstirii Cocoș (1779-1862) 435

PUSTNICUL GHERASIM CEL NEBUN PENTRU HRISTOS, Mănăstirea Neamț (secolul XIX) 437

CUVIOSUL PAHOMIE PUSTNICUL, Schitul Pocrov-Neamț (secolul XIX) 438

SFÂNTUL IERARH CALINIC DE LA CERNICA (1787-1868) 440

IEROSCHIMONAHUL IONA Egumen al Schitului Sihla-Neamț (secolul XIX) 461

CUVIOSUL PROCOPIE (PICU) PĂTRUȚ Sălișteа-Sibiu (1818-1872) 462

ARHIMANDRITUL ERMOGHEN BUHUȘ, al doilea ctitor al Mănăstirii Horaița-Neamț, († 1872?) 464

ARHIMANDRITUL VARNAVA, stareț al Mănăstirii Pângărați-Neamț († 1872) 465

SCHIMONAHUL GORDIE PUSTNICUL, Mănăstirea Neamț († 1870) 467

MITROPOLITUL ARDEALULUI ANDREI ȘAGUNA (1808-1873) 468

IEROSCHIMONAHUL OREST BALDOVIN, Chilia Sfântul Ipatie – Vatopedu – Muntele Athos († 1878) 474

SFÂNTUL ANTIPA ATONITUL, Mănăstirea Valaam (1816-1882) 476

ARHIMANDRITUL TEOFAN CRISTEA, Mănăstirea Noul Neamţ (1810-1883) 478
DUHOVNICUL IOASAF APOSTOLIU, Mănăstirea Neamţ (1764-1883) 480
SCHIMONAHIA TAVEFTA URSACHE, Mănăstirea Agapia († 1883)..... 482
ARHIMANDRITUL GHERMAN IONESCU, Mănăstirea Tazlău-Neamţ († 1885) 483
IEROSCHIMONAHUL NEOFIT ELIADE, Mănăstirea Neamţ († 1886) 485
ARHIMANDRITUL TIMOTEI IONESCU, Stareţ al Mănăstirii Neamţ (1806-1887) 487
MONAHIA EUFROSINA LAZU, Mănăstirea Văratec (1797-1888)..... 490
CUVIOSUL AVXENTIE SIHASTRUL, mare nevoitor în Muntele Athos..... 491
(† 1890?)..... 491
ARHIMANDRITUL ANDRONIC POPOVICI, Mănăstirea Noul Neamţ (1820-1893) 492
EPISCOPUL MELCHISEDEC ŞTEFĂNESCU, Episcopia Romanului (1823-1892)..... 494
SCHIMONAHIILE FEVRONIA († 1895), SOFIA († 1897) ŞI OLIMPIADA († 1902), Mănăstirea Agafton-Botoşani..... 498
SFINŢI ŞI CUVIOŞI din prima jumătate a secolului XX 499
IEROSCHIMONAHUL NECTARIE, al doilea ctitor al Schitului Prodromul, Muntele Athos (1800 – c. 1900) 500
ARHIMANDRITUL NECTARIE BANUL, Muntele Tabor (1818 – c. 1900)..... 501
CUVIOSUL ARHIMANDRIT IRODION IONESCU, Duhovnicul Sfântului Calinic, Schitul Lainici-Gorj († 1900)..... 503
IEROSCHIMONAHUL NIFON IONESCU, Adevăratul ctitor al Schitului Românesc Prodromul – Muntele Athos (1807-1901)..... 505
MITROPOLITUL IOSIF NANIESCU al Moldovei şi Sucevei (1818-1902) 507
CUVIOSUL NECTARIE PROTOPSALTUL, Schitul Românesc Prodromul-Muntele Athos (1808-1903) 515
IEROSCHIMONAHUL VASIAN PANAITE, Egumen al Schitului Pocrov-Neamţ (1821-1903) 521

IEROSCHIMONAHUL SAVA POPESCU, Mănăstirea Stânișoara-Argeș (1830-1904) 523

CUVIOSUL DOMETIE MONAHUL, Mănăstirea Neamț († 1905) 525

SCHIMONAHUL ATANASIE POPESCU, Mănăstirea Stânișoara-Argeș († 1907) 526

ARHIMANDRITUL CHIRIAC NICOLAU, Mănăstirea Neamț (1839-1907) 527

MOȘUL GHEORGHE LAZAR, Mănăstirea Văratec (1846-1916) 529

MONAHUL SILVESTRU AILINCĂI, Mănăstirea Durău-Neamț († 1919) 538

SCHIMONAHUL IRINARH ȘIȘMAN, Schitul Prodromul-Muntele Athos, (1845-1920) 539

MONAHIA MARIA STURZA, Mănăstirea Agapia († 1920) 541

ARHIMANDRITUL VISARION IONESCU, Stareț al Mănăstirii Cernica (1847-1921) 542

ARHIMANDRITUL CALIST GHEORGHIU, Mănăstirea Neamț (1853-1923) 543

PUSTNICUL GHERASIM GREERUȘ, Munții Cașin-Bacău († 1925) 544

MONAHIA ELISABETA VLAHUȚĂ, Mănăstirea Agapia (1850-1925) 545

SCHIMONAHIA SUZANA ȘTEFĂNESCU, Mănăstirea Războieni-Neamț (1830-1925) 546

PROTOSINGHELUL GHEDEON GEORGESCU, egumen al Schitului Prodromul-Athos (1840-1925) 547

MONAHIA XENIA VELISARIE, Mănăstirea Agafton (1852-1926) 548

MONAHIA EPRAXIA DEMI, Mănăstirea Agapia (1832-1926) 549

PROTOSINGHELUL PORFIRIE BUCURESCU, Mănăstirea Frăsinei-Vâlcea (1862-1927) 550

ARHIEREUL VALERIAN ȘTEFĂNESCU, Episcopia Romanului (1825-1928) 552

IEROSCHIMONAHUL ILIE VULPE, mare duhovnic al părinților atoniți (1851-1928) 554

IERODIACONUL CRISTOFOR SIHASTRUL, Schitul Sihla (1930) 556

RASOFORUL VASILE ILIE, Mănăstirea Sihăstria (1902-1931) 559

MONAHUL GHERASIM ILIE, Mănăstirea Sihăstria (1904-1933) 562

MONAHUL ILARION IONICĂ, Mănăstirea Sihăstria († 1934) 565

IEROSCHIMONAHUL VARLAAM VÂNTU, Muntele Athos (1833-1934) ... 567
MONAHIA MATRONA DOMNARU, Mănăstirea Horezu (1852-1935) 568
CUVIOSUL GHELASIE MALOVICEANU, Mănăstirea Cernica (1858-1936) 569
MONAHUL MINA DIACONESCU, Mănăstirea Turnu (1856-1936) 570
SCHIMONAHIA ISIDORA PUSTNICA, Schitul Sihla-Neamţ († 1937) 571
MONAHIA DOMNICA DUMITRESCU, Mănăstirea Nămăeşti – Muscel (1858-1938) 572
MONAHUL ILARION RADU, Catedrala mitropolitană Iaşi (1871-1938) 573
MONAHIA MELITINA BEU, Mănăstirea Văratec (1860-1938) 574
MONAHUL ŞTEFAN SIHASTRUL, Mănăstirea Sfântul Sava-Betleem 575
(† 1939) 575
PUSTNICII PARTENIE ŞI GHERASIM, Mănăstirea Sihăstria († 1940) 576
ARHIMANDRITUL GRIGORIE GEORGESCU, Mănăstirea Cheia-Prahova (1861-1940) 577
CUVIOSUL IOIL MONAHUL, Schitul Peştera Ialomicioarei († 1940) 578
IEROMONAHUL IGNATIE RĂDULESCU, Mănăstirea Sfântul Sava-Betleem († 1940) 579
MONAHUL IOV BURLACU, Mănăstirea Neamţ (1874-1941) 580
ARHIMANDRITUL ANTIPA DINESCU, Schitul Prodromul-Athos (1859-1942) 583
ARHIDIACONUL VARLAAM ARGHIRESCU, Mitropolia Moldovei şi Sucevei (1863-1942) 584
MITROPOLITUL GURIE GROSU, Mitropolia Basarabiei (1918-1938) 587
(1877-1943) 587
MONAHUL IOANICHIE STURZU, Mănăstirea Secu (1880-1943) 588
MONAHIA EPIHARIA MOISESCU, Mănăstirea Bistriţa-Vâlcea (1870-1943) 589
PROTOSINGHELUL IOANICHIE MOROI, Mănăstirea Sihăstria (1859-1944) 590
PROTOSINGHELUL IOSIF CRĂCIUN, Mănăstirea Neamţ (1864-1944) 597
SCHIMONAHUL GRIGORIE BICA, Mănăstirea Ciolanu-Buzău († 1945) ... 599

PROTOSINGHELUL VICHENTIE MĂLĂU, Mănăstirea Secu (1887-1945) ..601
PROTOSINGHELUL GHEDEON VERENCIUC, Schitul Sihăstria Voronei-Botoşani (1891 – 1945)..... 622
CUVIOSUL VITALIE MONAHUL, Sfântul Munte Athos (1891-1945) 623
MONAHUL GALACTION ILIE, Mănăstirea Sihăstria (1882-1946)..... 624
MONAHIA MAGDALENA TOFAN, Mănăstirea Agapia, († 1947)..... 627
MONAHUL GHERVASIE GAŞPAR, Mănăstirea Sihăstria (1925-1948)..... 629
SFINŢI ŞI CUVIOŞI din a doua jumătate a secolului XX 630
SFÂNTUL IOAN EPISCOPUL CEL MINUNAT, Schitul Sihla (1918 – c . 1951) 631
IEROMONAHUL VARNAVA LASCONI, Mănăstirea Bistriţa-Vâlcea (1884-1953)..... 636
IEROMONAHUL COSMA POPA, Mănăstirea Cocoş-Tulcea (1868-1954) .. 637
MONAHUL EVGHENIE DUMITRESCU, Schitul Brazi-Vrancea (1880-1954) 638
MONAHUL ATANASIE PĂVĂLUCĂ, Mănăstirea Neamţ (1877-1955) 640
SCHIMOHAHUL IONA BĂLĂŞESCU, Sihăstria Cavsocalivia-Muntele Athos (1885-1955)..... 644
ARHIMANDRITUL SAVA CIMPOCA, Schitul Sfântul Ioan Botezătorul-Alba Iulia (1888-1955) 645
PROTOSINGHELUL VASIAN SCRIPCĂ, Mănăstirea Secu (1887-1956) 647
MONAHIA AGATONICA BORDACEL, Mănăstirea Dintr-un Lemn (1886-1956) 648
PROTOSINGHELUL MIHAIL BĂDILĂ, Schitul Peştera Ialomicioarei (1880-1957) 649
SCHIMONAHUL GHERASIM CÂRJĂ, Mănăstirea Neamţ (1877-1957)..... 651
SFÂNTUL IOAN IACOB HOZEVITUL DE LA NEAMŢ (1913-1960) 653
IEROSCHIMONAHUL DANIIL TUDOR, Schitul Rarău-Suceava (1896-1962) 661
MONAHUL DAMIAN ŢÂRU, Mănăstirea Secu-Neamţ (1892-1964)..... 663

SCHIMONAHIA VALENTINA NEACȘU, pustnică din Munții Sihlei (1886-1964) 669
PROTOSINGHELUL IOSIF RUSU, Mănăstirea Dintr-un Lemn (1883-1966) 670
MONAHIA EPRAXIA MĂLĂU, Mănăstirea Văratec (1890-1967) 675
PROTOSINGHELUL DANIIL PRICOP, Mănăstirea Slatina-Suceava (1878-1968) 676
SCHIMONAHUL IUVENALIE BÂRSAN, Mănăstirea Slatina (1890-1968) .. 678
MONAHIA AGAFIA ILIE, Mănăstirea Agapia Veche (1876-1968) 680
SCHIMONAHIA MELANIA MINCU, Schitul românesc „Sfântul Ioan Botezătorul”-Iordan (1893-1969) 681
IEROMONAHUL DAMIAN STOG, Schitul românesc „Sfântul Ioan Botezătorul”-Iordan (1914-1970) 682
PROTOSINGHELUL EFTIMIE TĂNASE, Mănăstirea Agapia Veche (1884-1970) 683
MONAHUL PAISIE NICHITENCU, Mănăstirea Sihăstria (1892-1970) 684
PROTOSINGHELUL GHERVASIE HULUBARIU, Mănăstirea Agapia Veche (1888-1973) 687
ARHIMANDRITUL NICODIM SACHELARIE, Mănăstirea Frăsinei (1902-1973) 690
PROTOSINGHELUL ANTIM GĂINĂ, Mănăstirea Secu (1894-1974) 694
PROTOSINGHELUL CALISTRAT BOBU, Mănăstirea Vasiova-Banat (1900-1975) 697
PROTOSINGHELUL NICODIM MĂNDIȚĂ, Mănăstirea Agapia (1889-1975) 698
ARHIMANDRITUL DOMETIE MANOLACHE, Mănăstirea Râmeț-Alba (1924-1975) 708
EPISCOPUL CHESARIE PĂUNESCU al Dunării de Jos (1888-1975) 712
MONAHUL VENIAMIN IORGA, Mănăstirea Sihăstria (1891-1976) 716
PROTOSINGHELUL IOACHIM SPĂTARU, Mănăstirea Neamț (1896-1976) 721

ARHIMANDRITUL HRISOSTOM POSTOLACHE, Schitul Bucium-Iaşi (1884-1979) 722

SCHIMONAHIA ACACHIA MAIOR, Mănăstirea Eleon – Ierusalim (1890-1980) 724

PROTOSINGHELUL TEODUL VARZARE, Mănăstirea Agapia (1899-1981). 725

SCHIMONAHIA PELAGHIA AMILCAR, Mănăstirea Văratec (1885-1981) ... 727

ARHIMANDRITUL GHERONTIE GHENOIU, Catedrala Patriarhală-Bucureşti (1910-1984) 728

SCHIMONAHUL MARCU DĂNCILĂ, Mănăstirea Putna (1900-1986) 732

PROTOSINGHELUL IOIL GHEORGHIU, Mănăstirea Sihăstria (1908-1986) 733

ARHIMANDRITUL DOMETIE TRIHENEA, Chilia Sfântul Ipatie – Muntele Athos (1909-1986) 743

PROTOSINGHELUL EMILIAN OLARU, Mănăstirea Slatina (1912-1987) 746

IEROMONAHUL DAMASCHIN SCHIPOR, Mănăstirea Putna (1908-1988) 747

SCHIMONAHIA VERA PREOTU, Mănăstirea Eleon – Ierusalim (1876-1988) 748

IEROSCHIMONAHUL PAISIE OLARU, Mănăstirea Sihăstria (1897-1990) 750

ARHIMANDRITUL SERAFIM POPESCU, Mănăstirea Brâncoveanu (1912-1990) 762

ARHIMANDRITUL ELEFTERIE MIHALE, Mănăstirea Dervent (1900-1990) 764

ARHIMANDRITUL BENEDICT GHIUŞ, Mănăstirea Cernica (1904-1990).. 766

PROTOSINGHELUL VITIMION NIŢOIU, Mănăstirea Slănic – Argeş (1906-1990) 768

ARHIMANDRITUL DOSOFTEI MORARIU, Mănăstirea Slatina-Suceava (1913-1990) 770

PROTOSINGHELUL CALINIC CARAVAN, Mănăstirea Lainici (1906-1991) 771

MONAHIA EUSTOHIA CIUCANU, Mănăstirea Agapia (1929-1991) 773

PROTOSINGHELUL CALINIC PRISECARU, Mănăstirea Văratec (1906-1992) 775

CUVIOSUL IUVENALIE STRĂINUL, Mănăstirea Sfânta Ecaterina – Sinai (1902-1992) 778
MONAHUL DAMIAN GUȚEA, Mănăstirea Cernica (1905-1993) 779
PROTOSINGHELUL AMBROZIE DOGARU, Mănăstirea Sihăstria (1923-1996) 782
IEROMONAHUL ILIE CIORUȚĂ, Mănăstirea Cernica (1909-1997) 784
PROTOSINGHELUL INOCHENTIE HĂȚIȘ, Mănăstirea Robaia – Argeș (1901-1997) 786
MONAHUL GAMALIIL PĂVĂLOIU, Mănăstirea Neamț (1899-1998) 787
ARHIMANDRITUL IACHINT UNCIULEAC, Mănăstirea Putna (1924-1998) 788
MONAHUL NICODIM COSTACHI, Mănăstirea Sihăstria (1912-1998) 794
ARHIMANDRITUL CLEOPA ILIE, Mănăstirea Sihăstria (1912-1998) 795
MONAHUL MARCU DUMITRESCU, Mănăstirea Sihăstria (1910-1999) 817
IEROSCHIMONAHUL ONUFRIE FRUNZĂ, Mănăstirea Sihăstria (1911-2001) 824
BIBLIOGRAFIE 834
INDICE ALFABETIC 838